รายงานสรุปผลการดำเนินการตาม
ยุทธศาสตร์ชาติ
ประจำปี 2565

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ซึ่งได้บัญญัติให้การจัดทำการกำหนดเป้าหมายระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมายและสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2565 เป็นการจัดทำตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ มีอำนาจหน้าที่หลักในการรับผิดชอบให้มีการประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติของหน่วยงานของรัฐทุกปี เพื่อเป็นการวิเคราะห์และประมวลผลการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ และเสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานของรัฐในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ หรือองค์กรอัยการ และรัฐสภาทราบภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานจากหน่วยงาน โดยรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องระบุความก้าวหน้าของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติในคราวการประชุมครั้งที่ 2/2563 เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 10 กันยายน 2563 ได้มีมติเห็นชอบแนวทางการประเมินผลผลสัมฤทธิ์การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ผ่านการดำเนินการเพื่อบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นหลัก โดยใช้ข้อมูลแผนงาน/โครงการของหน่วยงานของรัฐที่รายงานเข้าระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronics Monitoring and Evaluation System for National Strategy and Country Reform: eMENSCR) ประกอบการพิจารณาการประเมินผลร่วมกับข้อมูลสถิติและสถานการณ์การพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล

สำนักงานฯ ได้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2565 เป็นรายงานประจำปี ฉบับที่ 4 ซึ่งเป็น**การฉายภาพให้เห็นถึงสถานการณ์ความก้าวหน้าการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์การดำเนินงานตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ** บนหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationships : XYZ) รวมทั้งประเด็นท้าทายของการดำเนินงานในห้วง 5 ปีแรกของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงแผนระดับที่ 3 และการดำเนินโครงการ/การดำเนินงานในห้วง 5 ปีต่อไป ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามหลักการบริหารงานคุณภาพ (Plan Do Check Act : PDCA)

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ
http://nscr.nesdc.go.th/nscr_report/

สารบัญ

บทสรุป
สำหรับผู้บริหาร
004

วิธีการอ่าน
รายงาน
014

ส่วนที่ 1
บทนำ
026

ส่วนที่ 2
ผลการดำเนินการ
ตามยุทธศาสตร์ชาติและ
แผนแม่บทภายใต้
ยุทธศาสตร์ชาติ
046

NS 01
ความมั่นคง
108

NS 02
การต่างประเทศ
160

NS 03
การเกษตร
198

NS 04
อุตสาหกรรม
และบริการ
แห่งอนาคต
250

NS 05
การท่องเที่ยว
306

NS 06
พื้นที่
และเมืองน่าอยู่
อัจฉริยะ
376

NS 07
โครงสร้างพื้นฐาน
ระบบโลจิสติกส์
และดิจิทัล
400

NS 08
ผู้ประกอบการ
และวิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อมยุคใหม่
452

NS 09
เขตเศรษฐกิจ
พิเศษ
494

NS 10
การปรับเปลี่ยน
ค่านิยม
และวัฒนธรรม
550

NS 11
การพัฒนา
ศักยภาพคน
ตลอดช่วงชีวิต
568

สารบัญ

NS 12 การพัฒนาการเรียนรู้ 602

NS 13 การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี 620

NS 14 ศักยภาพการกีฬา 646

NS 15 พลังทางสังคม 666

NS 16 เศรษฐกิจฐานราก 684

NS 17 ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม 704

NS 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน 718

NS 19 การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ 758

NS 20 การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ 800

NS 21 การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ 844

NS 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม 866

NS 23 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม 890

แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ.2564-2565 940

ส่วนที่ 3 ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป 956

ภาคผนวก 966

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี2565เป็นรายงานประจำปี ฉบับที่ 4 ที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ได้**จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560** ซึ่งเป็นการ**ฉายภาพให้เห็นถึงสถานการณ์ความก้าวหน้าการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐเพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์การดำเนินงานตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ** รวมทั้ง**ประเด็นท้าทายของการดำเนินงาน**ในห้วง 5 ปีแรกของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงแผนระดับที่ 3 และการดำเนินโครงการ/การดำเนินงานในห้วง 5 ปีต่อไปของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป

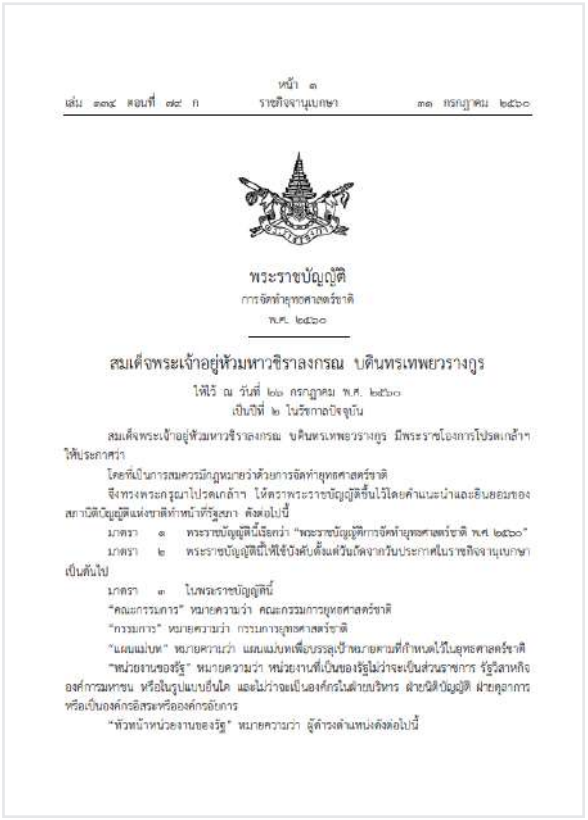

หน้า ๓
เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๗๔ ก ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐

พระราชบัญญัติ
การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ
พ.ศ. ๒๕๖๐

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร
ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๐
เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

"กรรมการ" หมายความว่า กรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

"แผนแม่บท" หมายความว่า แผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ

"หน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า หน่วยงานที่เป็นของรัฐไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือในรูปแบบอื่นใด และไม่ว่าจะเป็นองค์กรในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ หรือเป็นองค์กรอิสระหรือองค์กรอัยการ

"หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้

ในการจัดทำรายงานฯ สำนักงานฯ ได้ใช้**ข้อมูลการดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐจากระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ**(Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform : eMENSCR) **โดยเป็นการรายงานผลการดำเนินโครงการ/การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐจนถึงปีงบประมาณ 2565** ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้มีการนำเข้าในระบบ eMENSCR ที่ผ่านการอนุมัติจากผู้บริหารตามสายการบังคับบัญชา (M7) ประกอบด้วย **โครงการ/การดำเนินงาน** ณ เดือนตุลาคม 2565 จำนวน 177,796 โครงการ โดยเป็นโครงการ/การดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 36,948 โครงการ/การดำเนินงาน รวมกับ**ข้อมูลสถิติ สถานการณ์ งานวิจัย และดัชนีชี้วัดที่จัดทำขึ้นจากหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ** ในการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติตามหลักการของความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationships : XYZ) โดยตัวชี้วัดที่ใช้ “ชี้” และ “วัด” สถานการณ์การดำเนินงานตามเป้าหมายนั้น มีการประยุกต์ใช้จากทั้ง**ระดับประเทศ** เพื่อแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าและความท้าทายของสถานการณ์การบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของประเทศ และ**ระดับสากล** เพื่อแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การพัฒนาที่เทียบเคียงกับนานาประเทศ นำไปสู่การยกระดับการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ให้มีมาตรฐานเทียบเท่าสากล อย่างไรก็ตาม ข้อมูลดังกล่าวหลายชุดข้อมูลยังไม่ได้มีการเผยแพร่อย่างเป็นทางการ รวมทั้งข้อมูลบางชุดยกเลิกการจัดทำ ขณะที่ข้อมูลบางชุดไม่ได้จัดทำทุกปี สำนักงานฯ จึงได้ใช้ข้อมูลสถานการณ์เทียบเคียงที่สามารถสะท้อนการบรรลุเป้าหมายของแต่ละเป้าหมายตามที่เหมาะสม โดยยังคงดำเนินการบนหลักการ XYZ ในการสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มการบรรลุเป้าหมาย ปัญหา อุปสรรค และความท้าทาย รวมทั้งข้อเสนอในการดำเนินการในระยะต่อไป

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

การประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติในภาพรวม 6 มิติ พ.ศ. 2565 พบว่า ความอยู่ดีมีสุขของประเทศไทย และความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยมีพัฒนาการที่**ลดลง** ทั้งในระดับนานาประเทศ และระดับภายในประเทศ โดยมีสาเหตุสำคัญจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ส่งผลให้ประชาชนไทยมีความสุขลดลงซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับความอยู่ดีมีสุขของนานาประเทศที่ลดลงทั่วโลก **ขีดความสามารถในการแข่งขัน และการกระจายรายได้**ของประเทศไทยมีการพัฒนาที่**ลดลง** จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ส่งผลให้การพัฒนาและยกระดับประเทศด้านความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจมีความท้าทายเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่**การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ**ในภาพรวมยังอยู่ในระดับที่ดี ในมิติของ**การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาพรวม**มีทิศทางที่**ดีขึ้น** ถึงแม้ว่าสถานการณ์ พ.ศ. 2565 ประเทศไทย**มีการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในภาพรวมลดลง** สะท้อนจากดัชนีความก้าวหน้าของคน เท่ากับ 0.6411 ใน พ.ศ. 2564ซึ่งมีการปรับตัวลดลงจาก 0.6466 ใน พ.ศ. 2563 **ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคมไทยในภาพรวม**มีการพัฒนา**ค่อนข้างคงที่** โดยความก้าวหน้าทางสังคมที่มีการขยายตัวมาอย่างต่อเนื่องก่อนจะหดตัวลงเล็กน้อยในปีสุดท้ายของห้วง 5 ปี จากสถานการณ์ด้านสิทธิส่วนบุคคลและการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงการเข้าถึงการศึกษาขั้นสูงที่ถดถอย ขณะที่สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับค่อนข้างคงที่ตลอดมา **ความหลากหลายทางชีวภาพและ**

คุณภาพสิ่งแวดล้อมในภาพรวมของประเทศไทย**ลดลง** โดยสมรรถนะสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย พ.ศ. 2565 อยู่ในอันดับที่ 108 ขยับลงมาจากอันดับที่ 78 จากทั้งหมด 180 จาก พ.ศ. 2563 ขณะที่**ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทย**ในภาพรวมมีการปรับตัว**ดีขึ้นเล็กน้อย** และ**ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐในภาพรวมของ**มีการพัฒนา**ที่ดีขึ้น** เนื่องจากการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เอื้อต่อการต่อการดำเนินธุรกิจ การปรับปรุงระบบราชการเพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน การมีเสถียรภาพและวินัยการคลังของประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสถานการณ์**ใน พ.ศ. 2565 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ****ค่อนข้างคงที่** โดยเป็นผลกระทบมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 อาทิ การขาดดุลงบประมาณของภาครัฐและหนี้สาธารณะเพิ่มสูงขึ้นจากการดำเนินมาตรการเยียวยาประชาชนและฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม และเสรีภาพทางเศรษฐกิจที่**ลดลง**จากการดำเนินมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

การประเมินผลการพัฒนารายยุทธศาสตร์ชาติ ทั้ง 6 ด้าน

ภาพรวมการพัฒนาในห้วง 5 ปีแรก (พ.ศ. 2561 - 2565) ของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ประเทศไทยมีการพัฒนาด้านความมั่นคงค่อนข้างคงที่ จากปัญหาอันเกิดจากความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและหลากหลาย มีความซับซ้อน โดยเฉพาะเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และนาโนเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดพื้นที่ปฏิบัติการทางทหารใหม่ ซึ่งอาจกลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของรูปแบบสงครามในอนาคต และการแสวงหาประโยชน์จากห้วงอวกาศของประเทศมหาอำนาจ ซึ่งส่งผลให้ความอยู่ดี มีสุขของประชากรไทยลดลง รวมถึงมีความขัดแย้งในประเทศไทยเพิ่มขึ้น ขณะที่เมื่อพิจารณาจากค่าใช้จ่ายทางทหาร ซึ่งเป็นปัจจัยภายใต้ดัชนีสันติภาพโลกมีสถานการณ์ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่***ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน*** พบว่า **ประเทศไทยมีการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศลดลงเล็กน้อย** ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลจากปัจจัยด้านการค้าระหว่างประเทศ และด้านการคลังภาครัฐ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย ประกอบกับประเทศไทยมีพื้นฐานโครงสร้างทางเศรษฐกิจในภาคการท่องเที่ยวเป็นหลัก จึงทำให้ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มที่ฟื้นตัวทางเศรษฐกิจช้า โดย พ.ศ. 2565 **ภาพรวมการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันลดลงเล็กน้อย จาก พ.ศ. 2564** ***ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์*** พบว่า **คนไทยมีคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นลดลง โดยใน พ.ศ. 2564 ความก้าวหน้าของคนในภาพรวมมีการปรับตัวลดลง** สะท้อนได้จาก**ดัชนีความก้าวหน้าของคน** (Human Achievement Index: HAI) **ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต** และ**การพัฒนาสังคมและครอบครัวไทยมีการปรับตัวลดลง** ***ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม*** พบว่า **การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมที่ลดลง** โดยส่วนหนึ่งเกิดจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การจ้างงาน และวิถีชีวิตของคนไทยเป็นจำนวนมาก ***ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม*** พบว่า **ประเทศไทยมีการดำเนินการเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

เพิ่มมากขึ้น ขณะที่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติระหว่างพ.ศ. 2565 และ 2564 ผลการดำเนินการในภาพรวมดีขึ้น และ*ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ* พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ ในภาพรวมมีการพัฒนาที่ดีขึ้น เมื่อพิจารณาเฉพาะสถานการณ์ในช่วง พ.ศ.2564–2565พบว่าประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐค่อนข้างคงที่

การประเมินสถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ประเด็น

สถานะการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น ส่วนมากมีสถานะบรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดในพ.ศ. 2565 แล้ว (สีเขียว) จำนวน 12 เป้าหมาย หรือคิดเป็นร้อยละ 32.43 ของเป้าหมายระดับประเด็น ซึ่งเป็นเป้าหมายระดับประเด็นเดิมจาก พ.ศ. 2564 จำนวน 8 เป้าหมาย และเป้าหมายระดับประเด็นใหม่ใน พ.ศ. 2565 จำนวน 4 เป้าหมาย โดยสถานะการบรรลุเป้าหมายประเด็น (Y2) ทั้ง 37 เป้าหมาย มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2564 ที่มีการปรับเปลี่ยนค่าสีจากสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง) เป็น เป้าหมายที่บรรลุเป้าหมาย (สีเขียว) จำนวน 2 เป้าหมาย จากสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง (สีส้ม) เป็น เป้าหมายที่บรรลุเป้าหมาย (สีเขียว) จำนวน 1 เป้าหมาย และจากสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต (แดง) เป็น เป้าหมายที่บรรลุเป้าหมาย (สีเขียว) จำนวน 1 เป้าหมาย และบางเป้าหมายระดับประเด็นมีการพัฒนาที่ลดลง โดยปรับเปลี่ยนจากสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง) และจากสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง (สีส้ม) มาเป็น สถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต (แดง) รวมถึงมีการปรับเปลี่ยนจากเป้าหมายที่บรรลุเป้าหมาย

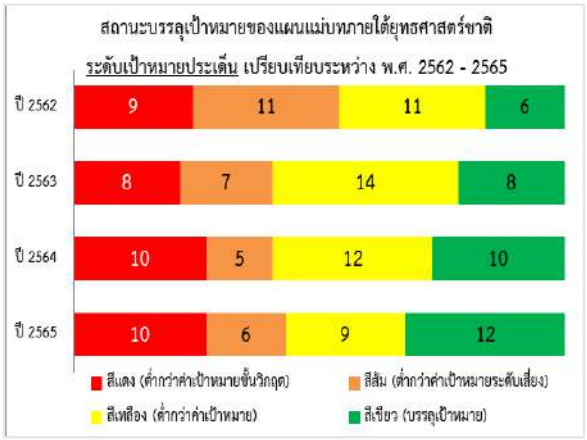

(สีเขียว) มาเป็นสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง) และจากสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง (สีส้ม) นอกจากนี้ สถานะการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็นที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายที่ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดใน พ.ศ. 2565 (สีเหลือง) คิดเป็น 9 เป้าหมาย หรือร้อยละ 24.32 ของเป้าหมายระดับประเด็น ในขณะที่สถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง(สีส้ม)มีจำนวน 6 เป้าหมาย หรือคิดเป็นร้อยละ 16.22 ของเป้าหมายระดับประเด็น อย่างไรก็ตาม สถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต (แดง) ของเป้าหมายระดับประเด็นใน พ.ศ. 2565 มีจำนวน 10 เป้าหมายประเด็น หรือคิดเป็นร้อยละ 27.03 ของเป้าหมายระดับประเด็น

สำหรับการดำเนินการในระดับเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) รวม 140 เป้าหมาย พบว่าในพ.ศ.2565มีเป้าหมายที่บรรลุตามที่กำหนดไว้ (สีเขียว) จำนวน 58 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 41.43 ของเป้าหมายแผนย่อยทั้งหมด เพิ่มขึ้นจำนวน 18 เป้าหมาย จาก พ.ศ. 2564 ที่มีจำนวน 40 เป้าหมาย ขณะที่**เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย จำนวน 82 เป้าหมายยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายเป็นสีเหลือง จำนวน 26 เป้าหมาย** คิดเป็นร้อยละ 18.58 ของเป้าหมายแผนแม่บทย่อย และ**สีส้ม จำนวน 21 เป้าหมาย** คิดเป็นร้อยละ 15 ของ**เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยและยังคงเป็นเป้าหมายที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายในระดับวิกฤตที่มีสีแดง รวม 35 เป้าหมาย** คิดเป็นร้อยละ 25 ของเป้าหมายแผนย่อยทั้งหมด ซึ่งมากกว่าพ.ศ. 2564 จำนวน 8 เป้าหมาย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีการปรับปรุงข้อมูลตัวชี้วัดในบางเป้าหมายแผนแม่บทย่อยจึงทำให้ค่าสี

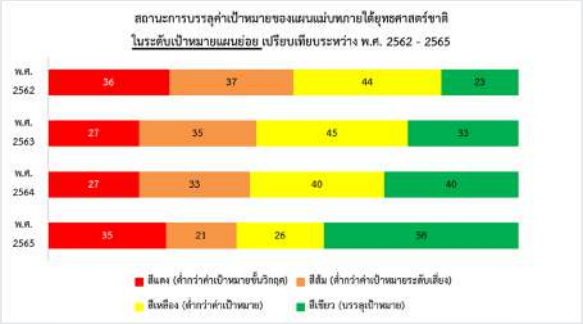

สถานะการบรรลุเป้าหมายของปีที่ผ่านมามีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เมื่อ**พิจารณาเปรียบเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระหว่าง พ.ศ. 2564 และ 2565** พบว่า **เป้าหมายที่บรรลุตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 แล้ว (สีเขียว)** จาก 58 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย **มีจำนวน 25 เป้าหมายแผนแม่ย่อย จาก 11 แผนแม่บทฯ ที่มีสถานการณ์ดำเนินพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น** และยังมี**เป้าหมายแผนแม่บทย่อยจำนวน 11 เป้าหมายย่อยที่มีการปรับค่าสถานะจากเดิมเป็นสถานการณ์บรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต (สีแดง)**

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

การดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐเพื่อร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ **ในห้วง 5 ปีแรกในภาพรวมมีการพัฒนาดีขึ้น** สะท้อนได้จากผลสัมฤทธิ์การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในภาพรวมทั้ง 6 มิติ การพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน และสถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ประเด็น **ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข** จำแนกตามขั้นตอนของหลักการวงจรบริหารงานคุณภาพ (Plan-Do-Check-Act : PDCA) โดย **P-Plan** หน่วยงานเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2 ยังมีความเข้าใจว่าแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนของหน่วยงานหน่วยงานหนึ่งส่งผลให้การดำเนินงานต่างๆ ยังขาดความบูรณาการ ความเข้าใจของการดำเนินงานที่ควรต้องมุ่งเน้นการบรรลุผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ของ “เป้าหมาย” ส่งผลให้หลายหน่วยงานยังดำเนินงานเพื่อตอบ “ตัวชี้วัด” **D-Do** บางหน่วยงานยังไม่ได้นำเข้าแผนปฏิบัติราชการ ซึ่งอาจเป็นผลจากที่หน่วยงานไม่ได้มีการจัดทำแผน หรือจัดทำแล้วไม่ได้นำเข้าระบบตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2564 นอกจากนี้ แผนปฏิบัติการด้าน.... หลายแผนขาดการกำหนดองค์ประกอบของแผน อาทิ เป้าหมาย มาตรการ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด โครงการรองรับที่มีรายละเอียดที่ชัดเจน ตามหลักการของการเป็นแผนระดับที่ 3 ที่ต้องเป็นแผนเชิงปฏิบัติ **C-Check** ยังมีข้อมูลโครงการ/การดำเนินงานส่วนหนึ่งที่ไม่มีการนำเข้าในระบบ eMENSCR ส่งผลให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติยังไม่มีความครอบคลุมและครบถ้วนทุกการดำเนินงานของรัฐ อีกทั้งในส่วนของการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล โดยผ่านกลไกการติดตามประเมินผลภาครัฐ ยังมีการกำหนดประเด็นการตรวจติดตามที่ยังไม่ครอบคลุมประเด็นที่มีความจำเป็นเร่งด่วนต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ **A-Act** ข้อมูลสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ที่ไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมประเด็นการพัฒนาในด้านต่าง ๆ การจัดทำแผน (PLAN) ยังขาดข้อมูลประกอบการวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ในอนาคต และข้อมูลประกอบการกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่เหมาะสมรวมทั้ง ข้อเสนอโครงการเพื่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ส่วนใหญ่ไม่ได้มีการอ้างถึงข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น ข้อมูลสถิติ งานวิจัย จึงไม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องจัดทำโครงการได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ การติดตามสถานการณ์การพัฒนาประเทศ ยังมีข้อจำกัดด้านข้อมูลที่ใช้ประกอบการประเมินผลการพัฒนาตาม

ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินการในระยะต่อไป

- **หน่วยงานของรัฐต้องทำความเข้าใจ**หลักการ วัตถุประสงค์ และความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2 ต่าง ๆ โดยเฉพาะแผนแม่บทฯ **ที่กำหนดให้ทุกการดำเนินงานของทุกหน่วยงานของรัฐจะต้องสอดคล้องกับอย่างน้อย 1 แผนแม่บทฯ** ซึ่ง**ทุกหน่วยงานของรัฐต้องปรับกระบวนทัศน์และมอง "เป้าหมาย" การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการทำงานร่วมกัน** สำหรับวางแผนจัดทำแผนระดับที่ 3 และโครงการ/การดำเนินงานที่ **"พุ่งเป้า"** การพัฒนาประเทศอย่างบูรณาการ **โดยตัวชี้วัดมีหน้าที่ในการ "ชี้และวัด" ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศ*เท่านั้น***

- **หน่วยงาน**ของรัฐ**ศึกษาทำความเข้าใจในหลักการของการจัดทำแผนระดับที่ 3** ซึ่งต้องมีลักษณะเป็น**แผนในเชิงปฏิบัติที่ถ่ายระดับแผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2 โดยเนื้อหาของแผนต้องระบุความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2** ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนแม่บทฯ ให้ชัดเจน และต้องกำหนดเป้าหมาย ค่าเป้าหมาย ตัวชี้วัด แนวทางการพัฒนา โครงการ/การดำเนินงาน ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนระดับที่ 2 และแผนระดับที่ 1 อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ **ทุกหน่วยงานของรัฐต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการ เป็นแผนระดับที่ 3 หลักตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2564**

- **การจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน... หน่วยงานของรัฐต้องยึดหลักการของแผนปฏิบัติการด้าน...** ที่ต้องเป็นแผนการพัฒนาเชิงประเด็น ไม่ใช่การดำเนินการที่มีลักษณะเป็นภารกิจปกติ และมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานระดับกระทรวงมากกว่า 1 กระทรวงขึ้นไป **โดยต้องจัดทำเท่าที่จำเป็น หรือต้องมีกฎหมายกำหนดให้จัดทำขึ้นเท่านั้น** หรือหากไม่มีกฎหมายกำหนดให้จัดทำ หน่วยงานจะต้องมีเหตุผลจำเป็นในการจัดทำ ดังนั้น สศช. ต้องร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **ควรเร่งวิเคราะห์หาช่องว่างประเด็นที่จำเป็นต้องมีแผนปฏิบัติการด้าน.... รองรับ** เพื่อมีการจัดทำแผนเท่าที่จำเป็น โดยพิจารณาจาก (1) สถานการณ์บรรลุเป้าหมายแผนแม่บทฯ ที่**อยู่ในสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายในขั้นวิกฤต (สีแดง) แต่ไม่มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมในประเด็นย่อย (2) ความซ้ำซ้อนของแผนปฏิบัติการด้าน....ที่มีอยู่ในปัจจุบัน (3) เรื่องประเด็นร้อนแรงในปัจจุบัน** และ/หรือ **(4) ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง**

- หน่วยงานของรัฐจึงต้องให้ความสำคัญในการ**ทบทวนความเกี่ยวข้องของหน่วยงานกับเป้าหมายแผนแม่บทย่อย และความเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าฯ** โดยพิจารณาจากภารกิจหน้าที่ของหน่วยงาน และการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้เป้าหมายของแผนแม่บท **ไม่ใช่การเลือกความสอดคล้องเฉพาะในเป้าหมายที่หน่วยงานส่งข้อเสนอโครงการฯ ในแต่ละปีงบประมาณ** นอกจากนี้ **หน่วยงานของรัฐควรให้ความสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดทำโครงการ** ที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะในส่วนของการจัดทำจากข้อมูลเชิงประจักษ์ และการมีตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของโครงการได้อย่างเป็นรูปธรรม

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ทุกหน่วยงานของรัฐต้อง**นำเข้าข้อมูลทุกโครงการ/การดำเนินงาน ที่ได้รับจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณในระบบ eMENSCR** พร้อมทั้ง**รายงานผลการดำเนินการตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดอย่างเคร่งครัด** เพื่อให้มีข้อมูลสำหรับกลไกและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการติดตาม ตรวจสอบ และ**ประเมินผลการดำเนินกา**รตามยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

- กลไกการ**ติดตาม**ประเมินผลภาครัฐ ทั้งผู้ตรวจราชการ และคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ (ค.ต.ป.) ต้อง**ใช้ข้อมูลจากรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (รายงานประจำปี) เป็นข้อมูลหลักประกอบการกำหนดประเด็นและแนวทางการตรวจติดตามประเมินผลภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ** โดยต้องให้ความสำคัญกับการเร่งรัด และกำกับติดตามการดำเนินการที่**ครอบคลุมเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่มีค่าสถานะอยู่ในระดับวิกฤติ (สีแดง) หรือระดับเสี่ยง (สีส้ม) รวมถึงเป้าหมายที่มีสถานะปรับตัวแย่ลงจากปีก่อนหน้า** นอกจากนี้ กลไกการติดตามประเมินผลภาครัฐ**ใช้ระบบ eMENSCR เป็นเครื่องมือกลางในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ**ที่จำเป็นต้องมีความสอดคล้องและส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม

- หน่วยงานของรัฐ กลไกการ**ติดตา**มประเมินผลภาครัฐ และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ **ควรมีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลโครงการ/การดำเนินงานในระบบ eMENSCR ที่ สศช. ได้เผยแพร่ในรูปแบบไฟล์ JSON (JavaScript Object Notation)** เป็นรายไตรมาส **เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ผ่านมาของทุกหน่วยงานของรัฐ นำไปสู่การเร่งรัด และกำกับติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้อย่างตรงจุด และมีประสิทธิภาพ**

- หน่วยงานของรัฐต้องให้ความสำคัญใน**การจัดทำและพัฒนาข้อมูลสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ อาทิ ข้อมูลสถิติ สถานการณ์ งานวิจัย หรือข้อมูลอื่น ๆ** ที่มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความน่าเชื่อถือ และความแม่นยำ โดยต้องดำเนินการจัดเก็บข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่พร้อมใช้งานและมีการเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นปัจจุบันต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานของรัฐสามารถนำเข้า**ชุดข้อมูลสถิติ สถานการณ์ งานวิจัย หรือข้อมูลอื่น ๆ ในฐานข้อมูลเปิดภาครัฐ Open-D** ซึ่งสำนักงานฯ ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นฐานข้อมูลกลางรองรับข้อมูลสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ โดยสามารถเข้าถึงได้ผ่านทาง **https://opendata.nesdc.go.th/** เพื่อเป็น**การสนับสนุนข้อมูลสำหรับการจัดทำหรือปรับปรุงแผน การจัดทำข้อเสนอโครงการ การติดตามความก้าวหน้าของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ และการประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ** ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2564 เรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ตลอดจนให้ทุกภาคส่วนสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลเปิดของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- หน่วยงานของรัฐต้องให้ความสำคัญต่อ**การสร้าง “ครู ก” ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทั้งการจัดทำแผนระดับที่ 3 และการจัดทำโครงการที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ** ให้แก่เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานของตนเองต่อไปได้ ซึ่งจะเป็นการสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำโครงการ ซึ่งเป็นปัจจัย**แห่งความสำเร็จ**ที่สำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับที่ 2 ต่าง ๆ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

วิธีการอ่านรายงาน

วิธีการอ่านรายงาน

ยุทธศาสตร์ชาติด้านที่แผนแม่บทฯ
มีส่วนสนับสนุน

ยุทธศาสตร์ชาติด้านที่
แผนแม่บทฯ เกี่ยวข้องโดยตรง

รหัสประเด็น
แผนแม่บทฯ

สัญลักษณ์ประจำ
ประเด็นแผนแม่บทฯ

ชื่อประเด็น
แผนแม่บทฯ

ผลลัพธ์ตามเป้าหมายของแผนแม่บท
ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

วิธีการอ่านรายงาน

ส่วนที่ 1 การสรุปผลในภาพรวมของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

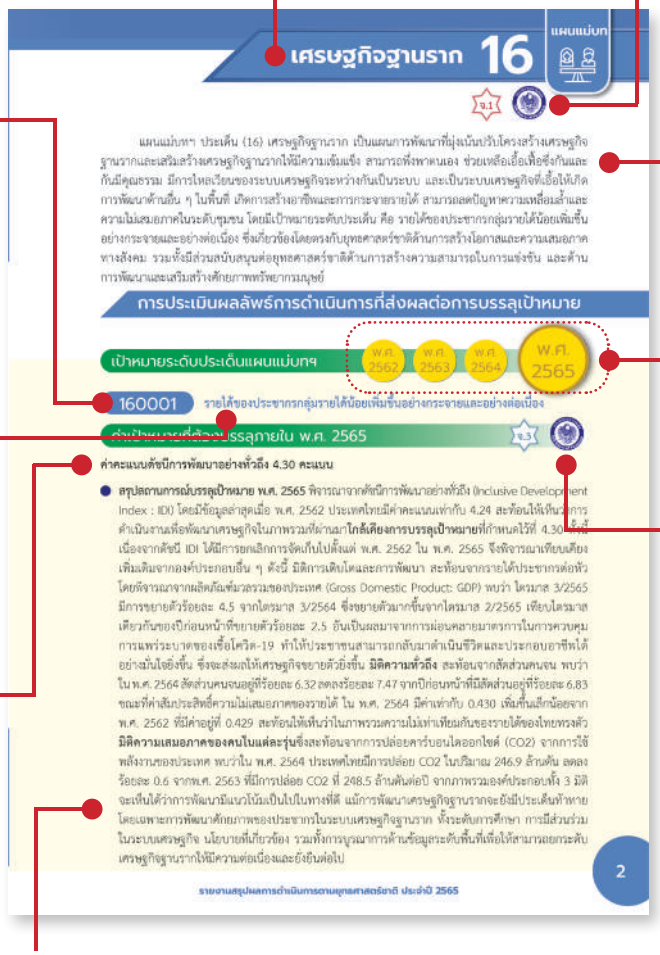

สีแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมาย

- **สีแดง** ระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย : ต่ำกว่า 50% ของค่าเป้าหมาย
- **สีส้ม** ระดับยังมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย : อยู่ในช่วง 51 - 75% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเหลือง** ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย : อยู่ในช่วง 76 - 99% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเขียว** บรรลุเป้าหมาย : สามารถบรรลุค่าเป้าหมาย 100%

ข้อมูลสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายระดับประเด็นซึ่งสะท้อนจากข้อมูลต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้องในห้วงแรกของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565)
เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565

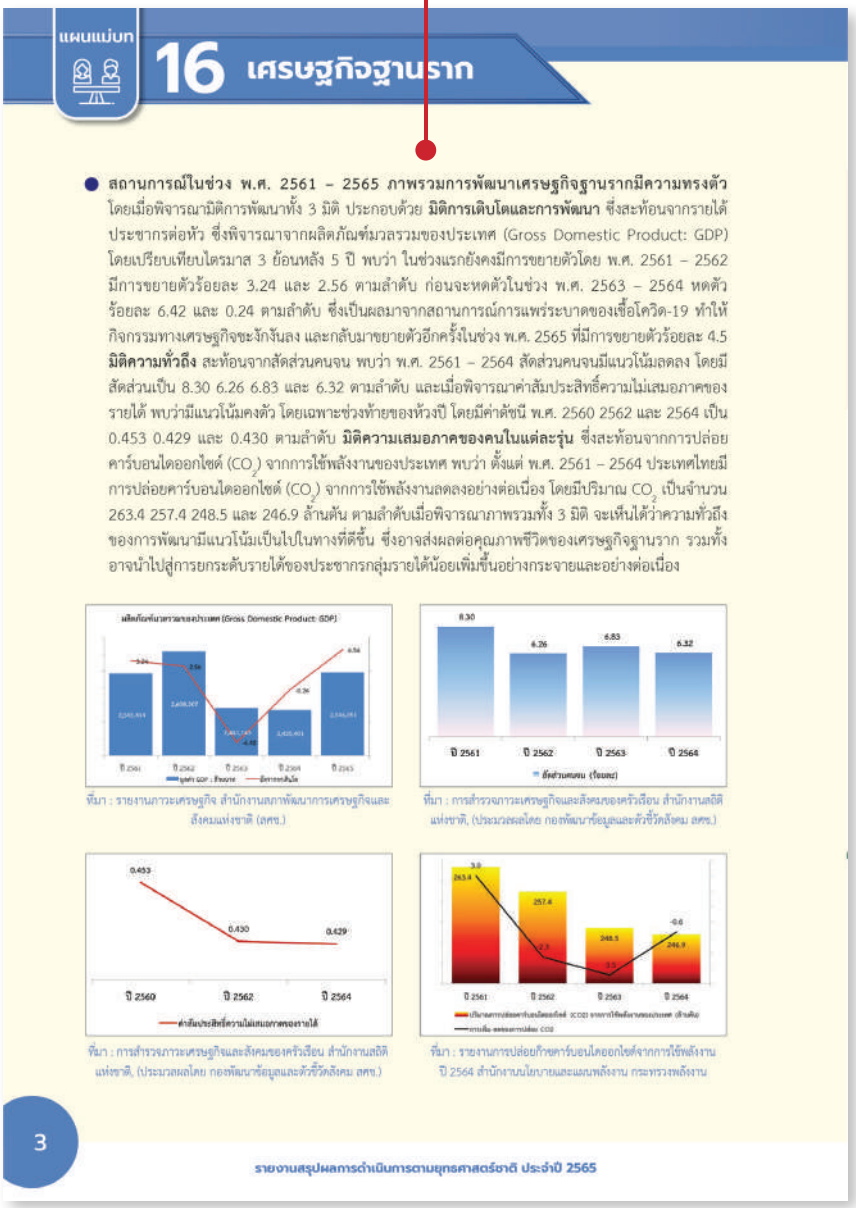

แผนแม่บท

16 เศรษฐกิจฐานราก

● **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากมีความทรงตัว** โดยเมื่อพิจารณามิติการพัฒนาทั้ง 3 มิติ ประกอบด้วย **มิติการเติบโตและการพัฒนา** ซึ่งสะท้อนจากรายได้ประชากรต่อหัว ซึ่งพิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) โดยเปรียบเทียบไตรมาส 3 ย้อนหลัง 5 ปี พบว่า ในช่วงแรกยังคงมีการขยายตัวโดย พ.ศ. 2561 – 2562 มีการขยายตัวร้อยละ 3.24 และ 2.56 ตามลำดับ ก่อนจะหดตัวในช่วง พ.ศ. 2563 – 2564 หดตัวร้อยละ 6.42 และ 0.24 ตามลำดับ ซึ่งเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจชะงักงันลง และกลับมาขยายตัวอีกครั้งในช่วง พ.ศ. 2565 ที่มีการขยายตัวร้อยละ 4.5 **มิติความทั่วถึง** สะท้อนจากสัดส่วนคนจน พบว่า พ.ศ. 2561 – 2564 สัดส่วนคนจนมีแนวโน้มลดลง โดยมีสัดส่วนเป็น 8.30 6.26 6.83 และ 6.32 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ พบว่ามีแนวโน้มคงตัว โดยเฉพาะช่วงท้ายของห้วงปี โดยมีค่าดัชนี พ.ศ. 2560 2562 และ 2564 เป็น 0.453 0.429 และ 0.430 ตามลำดับ **มิติความเสมอภาคของคนในแต่ละรุ่น** ซึ่งสะท้อนจากการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) จากการใช้พลังงานของประเทศ พบว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2564 ประเทศไทยมีการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) จากการใช้พลังงานลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีปริมาณ CO_2 เป็นจำนวน 263.4 257.4 248.5 และ 246.9 ล้านตัน ตามลำดับเมื่อพิจารณาภาพรวมทั้ง 3 มิติ จะเห็นได้ว่าความทั่วถึงของการพัฒนามีแนวโน้มเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเศรษฐกิจฐานราก รวมทั้งอาจนำไปสู่การยกระดับรายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง

ที่มา : รายงานภาวะเศรษฐกิจ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ, (ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.)

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ, (ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.)

ที่มา : รายงานการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากการใช้พลังงาน ปี 2564 สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน

3

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2565

วิธีการอ่านรายงาน

ข้อมูลสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายระดับประเด็น
ซึ่งสะท้อนจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเมื่อเปรียบเทียบ
กับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570

สีแสดงสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนดใน พ.ศ. 2570

ประเด็นท้าทายในการบรรลุเป้าหมายระดับประเด็น

เศรษฐกิจฐานราก 16

แผนแม่บท

● **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทฯ ประเด็น (16) เศรษฐกิจฐานราก (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **ยังคงเป้าหมายระดับประเด็น โดยได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย**เพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จากเดิม **ดัชนีการพัฒนาอย่างทั่วถึง** (Inclusive Development Index) เป็น **ดัชนียากจนหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายในระบบบริหารจัดการข้อมูลพัฒนาคนแบบชี้เป้า (MPI) มิติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย**ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี** โดยค่าคะแนนดัชนี MPI ณ พ.ศ. 2564 (ข้อมูลล่าสุด) อยู่ที่ 0.0873 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า ร้อยละ 6.43 ที่มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.0821 ส่งผลให้สถานการณ์บรรลุเป้าหมายเทียบค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ยังคงอยู่ใน**ระดับวิกฤติ**

ทั้งนี้ การดำเนินการที่ผ่านมา**ประชากรในกลุ่มรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 40 (Bottom 40) ประมาณครึ่งหนึ่งเป็นผู้ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียทางเศรษฐกิจ โดยส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา** รวมทั้ง**ขาดทักษะและองค์ความรู้ที่จำเป็น ทำให้มีข้อจำกัดในการยกระดับรายได้ให้เพิ่มสูงขึ้น** อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) จะใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย หากแต่เป้าหมายย่อยของแผนแม่บท (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงยังมีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญ อาทิ **การเสริมสร้างทักษะและองค์ความรู้ที่จำเป็นที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างเหมาะสม ให้การสนับสนุนการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมช่องทางตลาดเพื่อการจำหน่ายและกระจายสินค้าให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง** รวมถึง**สนับสนุนกลไกที่เอื้อให้เกิดการสร้างรายได้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก** นอกจากนี้ **ควรมุ่งเน้นเสริมสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อให้กลุ่มเศรษฐกิจฐานรากสามารถบริหารจัดการหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ** ลดภาระหนี้สินของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย **ยกระดับความเชื่อมโยงและพัฒนาระบบข้อมูลหนี้สินรายบุคคลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** เพื่อนำไปสู่การสร้างกลไกในการแก้ไขปัญหาหนี้สินอย่างเหมาะสมและตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย อันจะนำไปสู่การพัฒนาให้เศรษฐกิจฐานรากสามารถพึ่งพาตนเองและพัฒนาต่อยอดได้อย่างยั่งยืนต่อไป

4

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2565

แผนภูมิการสรุปสถานะการดำเนินงานของเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

รหัสและชื่อแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

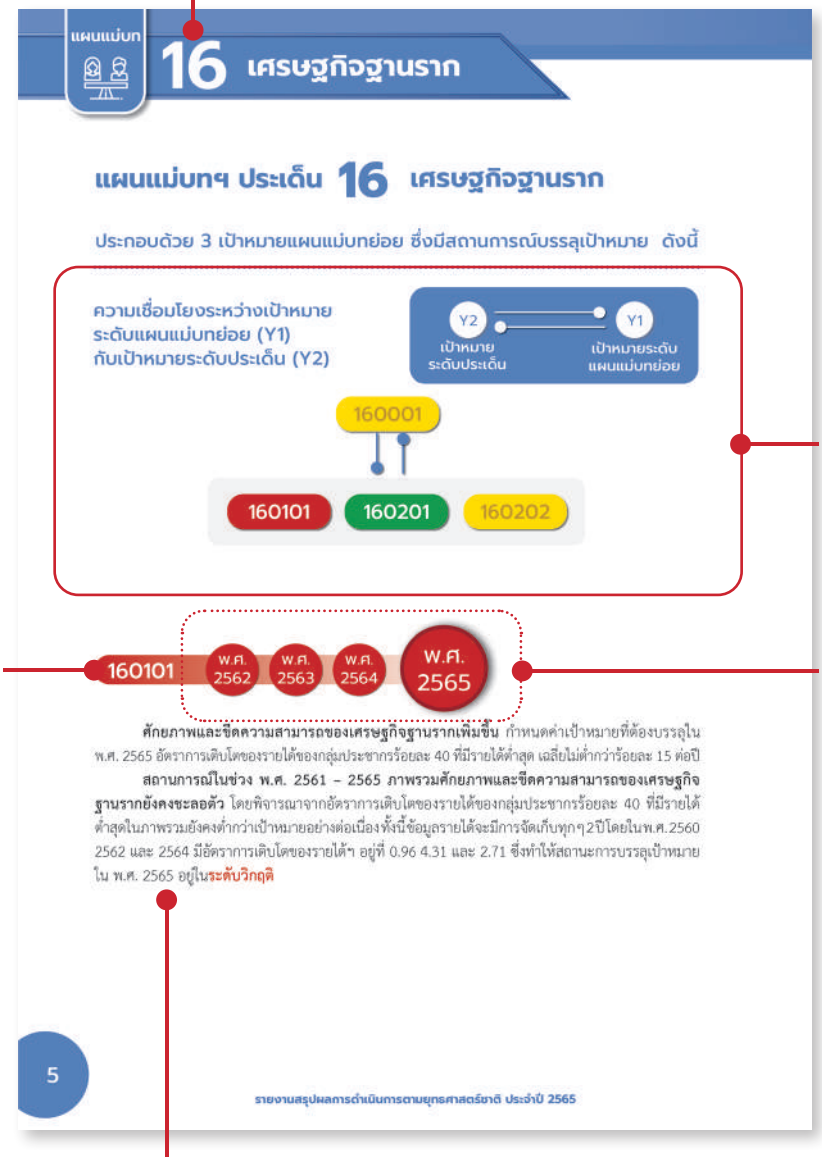

แผนภูมิความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) กับ เป้าหมายระดับประเด็น (Y2) พร้อมแสดงค่าสถานะการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565

รหัสเป้าหมายแผนแม่บทย่อย

การแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทย่อยปี 2562 , 2563, 2564 และ 2565

ข้อมูลสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่กำหนด ซึ่งสะท้อนจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในช่วงแรกของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) ในการประเมินสถานะเมื่อเปรียบเทียบค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565

สีแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมาย

- **สีแดง** ระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย : ต่ำกว่า 50% ของค่าเป้าหมาย
- **สีส้ม** ระดับยังมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย : อยู่ในช่วง 51 - 75% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเหลือง** ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย : อยู่ในช่วง 76 - 99% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเขียว** บรรลุเป้าหมาย : สามารถบรรลุค่าเป้าหมาย 100%

วิธีการอ่านรายงาน

การแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย ปี 2562 , 2563, 2564 และ 2565

รหัสเป้าหมายแผนแม่บทย่อย

การแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย ปี 2562 , 2563, 2564 และ 2565

เป้าหมายและค่าเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย

ข้อมูลสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่กำหนด ซึ่งสะท้อนจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในช่วงแรกของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) ในการประเมินสถานะเมื่อเปรียบเทียบค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565

ส่วนที่ 2 การสรุปผลในระดับเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย

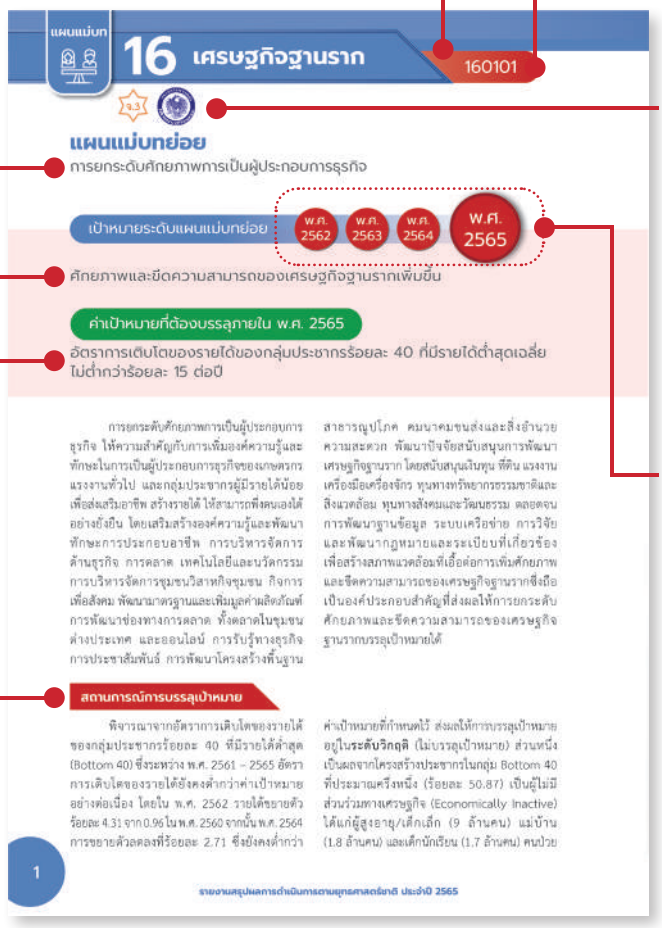

รหัสเป้าหมาย ระดับประเด็น

รหัสประเด็น แผนแม่บทฯ — XX 00 XX — รหัสเป้าหมาย ประเด็น

สีแสดงสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายในปี 2564

หน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนเป้าหมายระดับของแผนย่อย (จ.3) ที่เกี่ยวข้อง

ชื่อแผนแม่บทย่อย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

การแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทย่อยปี 2562 , 2563 และ 2564

ข้อมูลสถานการณ์บรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่กำหนด ซึ่งสะท้อนจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการประเมินสถานะเมื่อเปรียบเทียบค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565

สีแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมาย

- **สีแดง** ระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย : ต่ำกว่า 50% ของค่าเป้าหมาย
- **สีส้ม** ระดับยังมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย : อยู่ในช่วง 51 - 75% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเหลือง** ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย : อยู่ในช่วง 76 - 99% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเขียว** บรรลุเป้าหมาย : สามารถบรรลุค่าเป้าหมาย 100%

วิธีการอ่านรายงาน

รหัสเป้าหมายระดับประเด็น

สีแสดงสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายในปี 2564

รหัสประเด็นแผนแม่บทฯ

XX 00 XX

รหัสเป้าหมายประเด็น

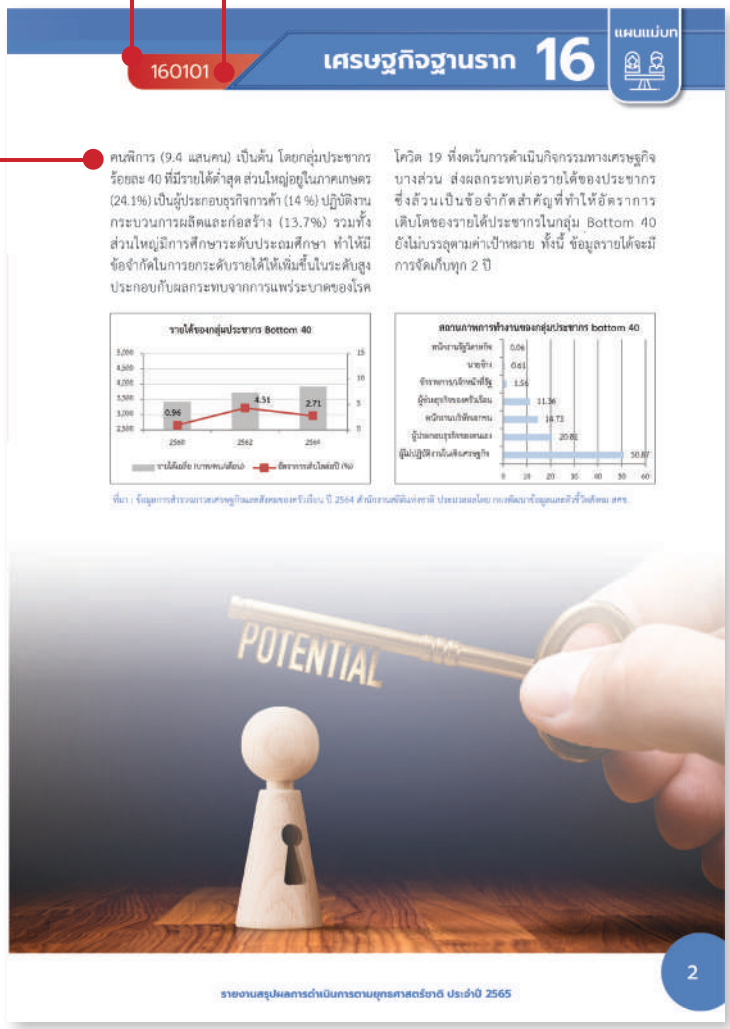

ข้อมูลสถานการณ์บรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่กำหนด ซึ่งสะท้อนจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการประเมินสถานะเมื่อเปรียบเทียบค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565

สีแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมาย

- **สีแดง** ระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย : ต่ำกว่า 50% ของค่าเป้าหมาย
- **สีส้ม** ระดับยังมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย : อยู่ในช่วง 51 - 75% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเหลือง** ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย : อยู่ในช่วง 76 - 99% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเขียว** บรรลุเป้าหมาย : สามารถบรรลุค่าเป้าหมาย 100%

วิธีการอ่านรายงาน

รหัสเป้าหมายระดับประเด็น

รหัสประเด็นแผนแม่บทฯ — XX 00 XX — รหัสเป้าหมายประเด็น

สีแสดงสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายในปี 2564

การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่กำหนด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อย

สีแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมาย

- **สีแดง** ระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย : ต่ำกว่า 50% ของค่าเป้าหมาย
- **สีส้ม** ระดับยังมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย : อยู่ในช่วง 51 - 75% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเหลือง** ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย : อยู่ในช่วง 76 - 99% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเขียว** บรรลุเป้าหมาย : สามารถบรรลุค่าเป้าหมาย 100%

วิธีการอ่านรายงาน

ข้อเสนอแนะการดำเนินงานเพื่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยตามที่กำหนดไว้

สีแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมาย

- **สีแดง** ระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย : ต่ำกว่า 50% ของค่าเป้าหมาย
- **สีส้ม** ระดับยังมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย : อยู่ในช่วง 51 - 75% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเหลือง** ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย : อยู่ในช่วง 76 - 99% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเขียว** บรรลุเป้าหมาย : สามารถบรรลุค่าเป้าหมาย 100%

วิธีการอ่านรายงาน

รหัสเป้าหมายระดับประเด็น

รหัสประเด็นแผนแม่บทฯ — XX 00 XX — รหัสเป้าหมายประเด็น

สีแสดงสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายในปี 2564

สีแสดงสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนดใน พ.ศ. 2565

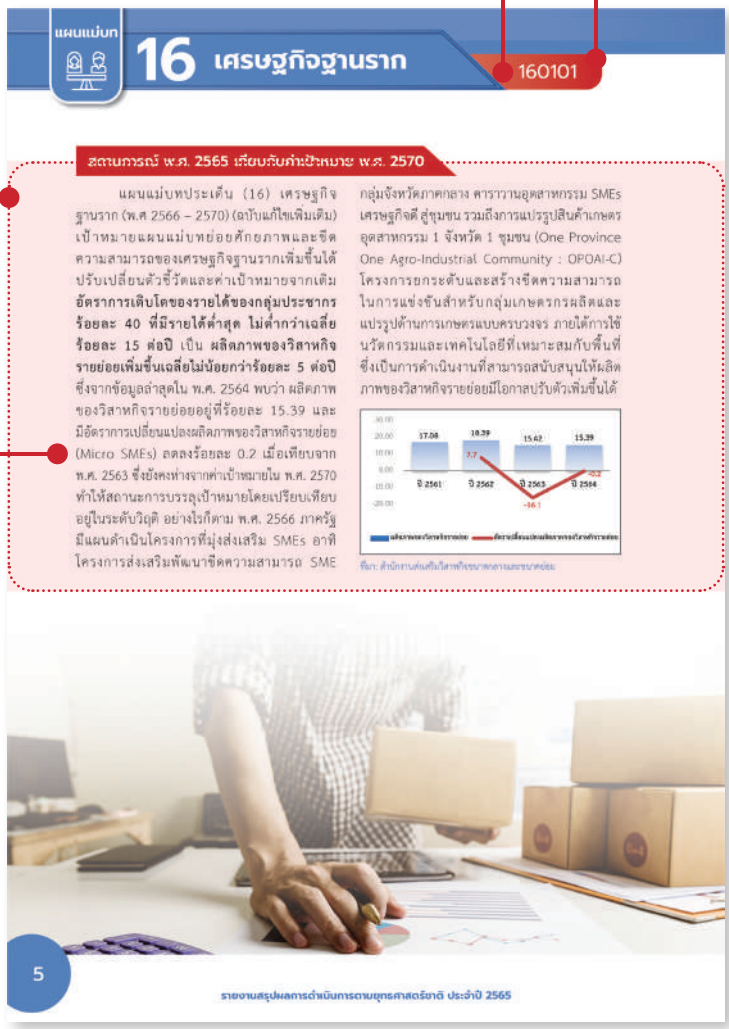

ข้อมูลสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อย ซึ่งสะท้อนจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570

สีแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมาย

- **สีแดง** ระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย : ต่ำกว่า 50% ของค่าเป้าหมาย
- **สีส้ม** ระดับยังมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย : อยู่ในช่วง 51 - 75% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเหลือง** ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย : อยู่ในช่วง 76 - 99% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเขียว** บรรลุเป้าหมาย : สามารถบรรลุค่าเป้าหมาย 100%

ส่วนที่ 1 บทนำ

การขับเคลื่อนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

พ.ศ. 2565 เป็นปีสุดท้ายของห้วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ที่ประกาศใช้ใน พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นแผนระดับที่ 1 ตามนัยของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560[1] ที่ใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนระดับที่ 2 และ 3 ตลอดจนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณให้สอดคล้องและบูรณาการกันอย่างเป็นเอกภาพ เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล โดยทุกหน่วยงานของรัฐ ทั้งส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือในรูปแบบอื่นใด และไม่ว่าจะเป็นองค์กรในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ หรือเป็นองค์กรอิสระหรือองค์กรอัยการ มีหน้าที่ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนด เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเป็น **“ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน”** ตามวิสัยทัศน์ **“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** ได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ใน พ.ศ. 2565 สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ได้ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติกับหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้ง 3 ระดับ และหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่ในการร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงาน**ตามหลักการวงจรบริหารงานคุณภาพ (Plan-Do-Check-Act : PDCA) ซึ่งเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการ “ตั้งเป้า ปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุง”** ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการควบคุมและบริหารจัดการการทำงานให้เป็นระบบแบบองค์รวม นำไปสู่การพัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องได้ในทุกระดับ เพื่อการบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

หลักการ PDCA ในการขับเคลื่อนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเพื่อเน้นย้ำความสำคัญของการประยุกต์ใช้หลักการ PDCA ในการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีมติเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2564 เห็นชอบ**แนวทางการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ บนหลักการ PDCA** โดยมีรายละเอียด ดังนี้

Plan มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2 เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เกิดการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

[1]มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมกับแผน 3 ระดับ ได้แก่ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 เรื่อง การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 15 ธันวาคม 2563 เรื่อง แนวทางการจัดทำแผนระดับที่ 3 ที่เป็นแผนปฏิบัติการด้าน... เพื่อเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2564 เรื่อง แนวทางการจัดทำแผนระดับที่ 3 และการเสนอแผนระดับที่ 3 ในส่วนของแผนปฏิบัติการด้าน... ต่อคณะรัฐมนตรี และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2564 เรื่องการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ

Do หน่วยงานของรัฐลงมือดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2 ผ่านแผนระดับที่ 3 และการดำเนินงาน/โครงการที่มีการจัดทำโดยอ้างอิงข้อมูลเชิงประจักษ์ มีข้อมูลสนับสนุนการดำเนินการจากแหล่งต่าง ๆ อาทิ สถิติ สถานการณ์ และข้อมูลวิจัย

Check กลไกและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติในทุกระดับ อาทิ ผู้ตรวจราชการกระทรวง/กรม และ คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ ทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน/โครงการ ว่าสามารถเป็นไปตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2 หรือไม่ ผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronics Monitoring and Evaluation System for National Strategy and Country Reform : eMENSCR)

Act กลไกและภาคส่วน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนากระบวนการดำเนินงาน ในกรณีที่มีปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนทั้ง 3 ระดับ ตลอดจนปรับปรุงแผนระดับที่ 3 ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสม เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของแผนระดับที่ 2 และยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

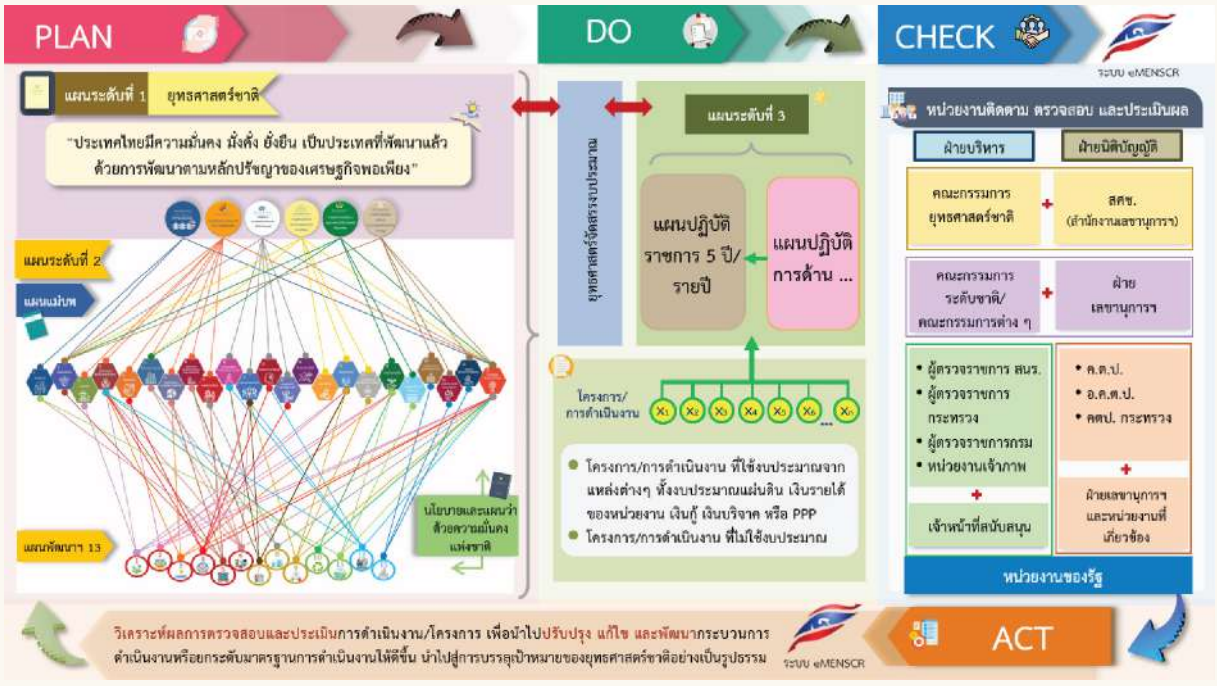

โดยมีผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่สำคัญของแต่ละขั้นตอน สรุปได้ ดังนี้

1. การวางแผน (Plan)

การวางแผน (Plan) เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ โดยใน พ.ศ. 2565 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของห้วง 5 ปีแรกของการพัฒนาประเทศตาม**ยุทธศาสตร์ชาติ** ที่ประกาศใช้ในพ.ศ. 2561 ซึ่งเป็น**แผนระดับที่ 1** ที่เป็นกรอบการพัฒนาในการถ่ายระดับไปสู่การจัดทำ**แผนระดับที่ 2** ได้แก่ **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ** ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน มุ่งสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งเป็นแผนระดับที่ 1 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ[2] แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นแผนระดับที่ 2 นั้น **เป็นแผนระดับชาติที่ทุกหน่วยงานของรัฐต้องใช้เป็นกรอบในร่วมการดำเนินการต่าง ๆ อย่างบูรณาการ** โดยที่ผ่านมา สำนักงานฯ ได้ดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อสร้างการตระหนักรู้ให้หน่วยงานของรัฐอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์ให้หน่วยงานเข้าใจหลักการ วัตถุประสงค์ และความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2 อย่างแท้จริง เพื่อสามารถแปลงยุทธศาสตร์และแผนระดับที่ 2 ไปสู่การปฏิบัติในทิศทางเดียวกันต่อไป

พ.ศ. 2565 สำนักงานฯ ได้ดำเนินการ**เชื่อมโยงเป้าหมายย่อย (Y1) ของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ** ซึ่งเป็นแผนระดับที่ 2 ที่ทุกหน่วยงานต้องดำเนินการให้สอดคล้อง **กับเป้าหมายการพัฒนาของแผนระดับที่ 2 อื่น ๆ** ทั้งในส่วนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เพื่อใช้เป็นกรอบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐอย่างเป็นระบบต่อไป

2. การปฏิบัติ (Do)

การปฏิบัติ (Do) เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากใน**การนำแผนที่มีอยู่มาแปลงไปสู่การปฏิบัติ**ตามที่กำหนดไว้ **โดยการปฏิบัติต้องมีความชัดเจนและมุ่งเน้นให้เกิดการบรรลุผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์สำเร็จตามเป้าหมาย**ของแผนได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่ง**การปฏิบัติตามหลักการบริหารงานคุณภาพของยุทธศาสตร์ชาติ จะหมายถึงการจัดทำแผนระดับที่ 3 และการดำเนินงาน/โครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแผน** โดยสรุปการดำเนินการที่สำคัญในส่วนของการปฏิบัติของ พ.ศ. 2565 ได้ ดังนี้

[2]แผนการปฏิรูปประเทศดำเนินการเสร็จสิ้นตามห้วงระยะเวลาแผน 5 ปีแล้ว เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2565 ตามมติคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2565 ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบแล้วเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2565 อย่างไรก็ตาม การดำเนินการปฏิรูปยังคงดำเนินการอยู่ผ่านแผนระดับที่ 2 อื่น ๆ เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ของแผนการปฏิรูปประเทศมีความยั่งยืนต่อไป

• แผนระดับที่ 3

พ.ศ. 2565 หน่วยงานของรัฐได้มีการจัดทำแผนระดับที่ 3 ทั้งในส่วนของ**แผนปฏิบัติราชการและแผนปฏิบัติการด้าน...** ตามคู่มือแนวทางการจัดทำแผนระดับที่ 3 และการเสนอแผนระดับที่ 3 ในส่วนของแผนปฏิบัติการด้าน... ต่อคณะรัฐมนตรี (ฉบับปรับปรุง ณ เดือนมีนาคม 2565) ที่สำนักงานฯ ได้จัดทำและเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ http://nscr.nesdc.go.th/planlevel3/ เพื่อเป็นกรอบแนวทาง หลักการและกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ กระบวนการเสนอแผนปฏิบัติการด้าน... การจัดทำรายงานผลสัมฤทธิ์ ให้หน่วยงานของรัฐสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศได้อย่างบูรณาการและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ แผนระดับที่ 3 เป็นกรอบในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับที่ 2 โดยมีโครงการ/การดำเนินงาน เป็นปัจจัยที่สำคัญแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติให้เกิดผลผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่ไปสู่การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship: XYZ) โดยหน่วยงานของรัฐได้นำเข้าแผนระดับที่ 3 ในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) **รวมจำนวน 1,458 แผน** จำแนกเป็น แผนปฏิบัติการด้าน... จำนวน 118 แผน แผนปฏิบัติราชการราย 5 ปี จำนวน 283 แผน และแผนปฏิบัติการด้านรายปี จำนวน 1,057 แผน ทั้งนี้ เป็น**แผนที่ผ่านการอนุมัติของผู้บริหารหน่วยงานแล้วทั้งหมด จำนวน 908 แผน (ร้อยละ 62.27 ของแผนทั้งหมดในระบบ)** จำแนกเป็นแผนปฏิบัติราชการรายปี จำนวน 726 แผน แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี จำนวน 116 แผน และแผนปฏิบัติการด้าน... จำนวน 66 แผน

ข้อมูลแผนระดับ 3 จากระบบ eMENSCR

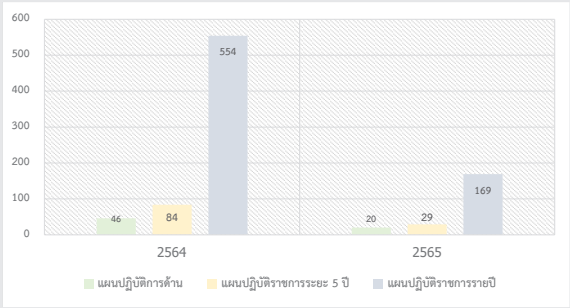

• โครงการ/การดำเนินงาน

พ.ศ. 2565 หน่วยงานของรัฐได้มีการดำเนินการโครงการ/การดำเนินการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่จัดทำขึ้นภายใต้แผนระดับที่ 3 ของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ สามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2 อื่นที่เกี่ยวข้อง และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship: XYZ) โดยได้มีการนำข้อมูลโครงการ/การดำเนินการของรัฐที่ได้รับการอนุมัติตามลำดับขั้น (M7) เข้าสู่ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 **จำนวนทั้งสิ้น 36,948 โครงการ/การดำเนินการ** ประกอบด้วย

1. โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

จากจำนวน 571 โครงการที่ผ่านการคัดเลือก ซึ่งประกอบด้วยโครงการ/การดำเนินการที่สอดคล้องกับแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ อันเป็นผลมาจากสถานการณ์ของเชื้อโควิด-19 พ .ศ. 2564 - 2565 (ฉบับสมบูรณ์) จำนวน 250 โครงการ และโครงการ/การดำเนินการที่สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ จำนวน 321 โครงการ โดย**หน่วยงานรับผิดชอบได้มีการปรับปรุงรายละเอียดของข้อเสนอโครงการ และนำเข้าระบบเพื่อรายงานความก้าวหน้าในระบบฯ จำนวน 356 โครงการ** โดยโครงการส่วนใหญ่มีความ

เกี่ยวข้องกับแผนแม่บทฯ ประเด็น (03) การเกษตร จำนวน 46 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 12.92 ของโครงการเพื่อขับเคลื่อนฯ ทั้งหมด

2. โครงการภายใต้แผนขับเคลื่อนกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) ภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) จำนวน 236 โครงการ

3. โครงการ/การดำเนินงานที่ส่วนราชการได้ดำเนินการตามภารกิจของส่วนราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 36,356 โครงการ/การดำเนินงาน **โดยส่วนใหญ่เป็นโครงการที่มีความเกี่ยวข้องกับแผนแม่บทฯ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ ถึง 9,391 โครงการ/การดำเนินงาน** หรือคิดเป็นร้อยละ 25.42 ของโครงการ/การดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ทั้งหมดในระบบ

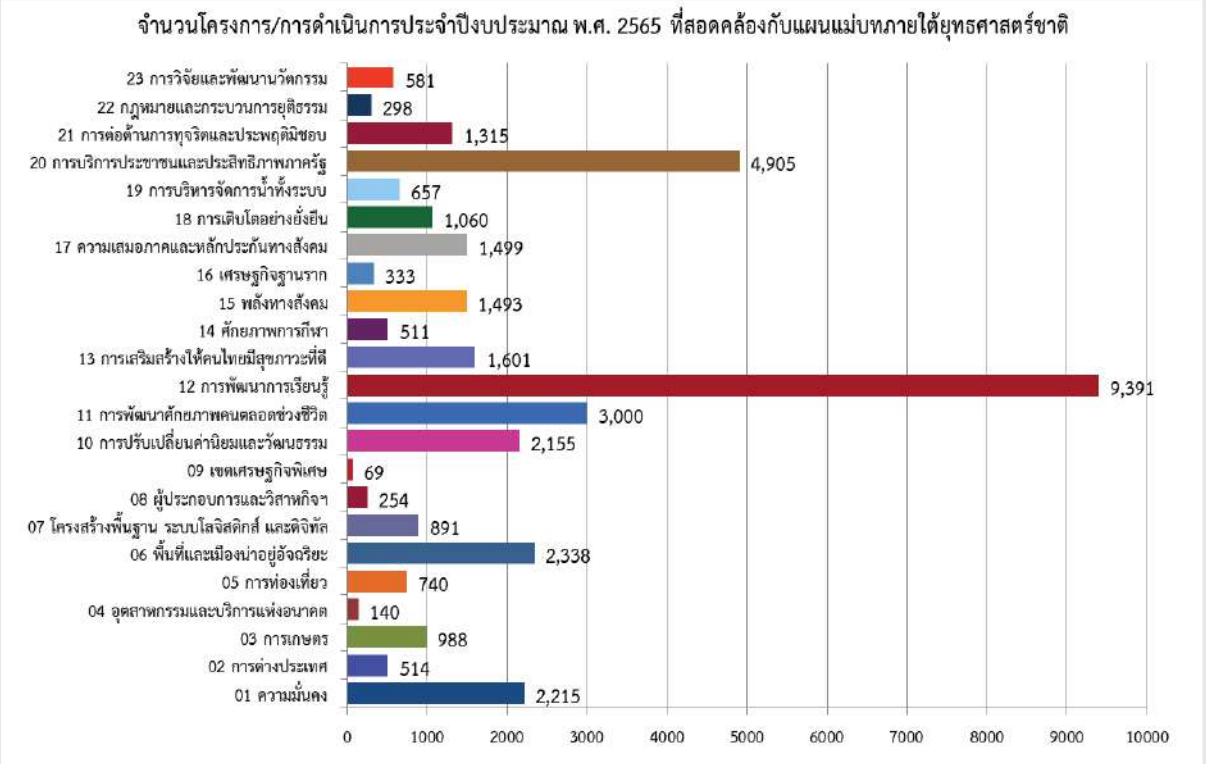

3. การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล (Check)

การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล (Check) เป็นขั้นตอนในการตรวจสอบระหว่างและหลังจากการปฏิบัติตามแผน เพื่อวิเคราะห์ผลลัพธ์การดำเนินงาน สภาพปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งช่องว่างการดำเนินงานต่าง ๆ นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยสรุปการดำเนินการที่สำคัญของ พ.ศ. 2565 ได้ ดังนี้

กลไกการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล

สศช. ได้**บูรณาการการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติร่วมกับกลไกการติดตามประเมินผลภาครัฐ** ทั้งผู้ตรวจราชการ และคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ (ค.ต.ป.) ในการเร่งรัด กำกับ และติดตามให้ทุกการดำเนินการของทุกหน่วยงานของรัฐมุ่งเป้าไปสู่การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ **ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2564 เรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์** โดยในการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 **ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ใช้ข้อมูลสถานะการบรรลุเป้าหมาย จากรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (รายงานประจำปี) และข้อมูลช่องว่างการพัฒนาของห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย (FVCT) มาประกอบการกำหนดประเด็นและแนวทางการตรวจราชการแบบบูรณาการ** ซึ่งมีประเด็นการตรวจราชการแบบบูรณาการของผู้ตรวจราชการ เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้แก่ **(1) การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์** ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายแผนแม่บทย่อย 030401 และ **(2) การเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานราก** ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายแผนแม่บทย่อย 160101 ซึ่งมี**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤต (สีแดง)** ทั้ง 2 เป้าหมายอย่างต่อเนื่องในช่วงพ.ศ. 2562 – 2564 โดยผู้ตรวจราชการทั้งระดับกระทรวงและกรม ได้นำประเด็นการตรวจราชการแบบบูรณาการดังกล่าวไปเป็นกรอบในการตรวจราชการ ประจำปีของหน่วยงาน โดยมุ่งเน้นการตรวจติดตามในระดับโครงการ/การดำเนินงานให้สามารถส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) ได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้ง**การใช้ข้อมูลโครงการ/การดำเนินงาน จากระบบ eMENSCR ประกอบการติดตามประเมินผลหน่วยงานของรัฐ** และ**การรายงานผลสัมฤทธิ์ของการตรวจติดตามหน่วยงานของรัฐในระบบ eMENSCR** ส่งผลให้เกิดการการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในลักษณะเชิงรุกที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

กลไกการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล

- **การจัดทำและนำเข้ารายงานผลสัมฤทธิ์ของแผนระดับที่ 3** หน่วยงานของรัฐได้นำเข้ารายงานผลสัมฤทธิ์ในระบบ eMENSCR ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2564 เรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งสิ้นจำนวน 525 รายงาน (ข้อมูล ณ วันที่ 19 มกราคม 2566) ซึ่งยังครอบคลุมจำนวนแผนระดับที่ 3 ณ สิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ทั้งหมดในระบบ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้หน่วยงานอาจจะมีการนำเข้าแผนระดับที่ 3 และรายงานผลสัมฤทธิ์ของแผนระดับที่ 3 ไม่ครบถ้วน แต่การที่หน่วยงานของรัฐมีการรายงานผลสัมฤทธิ์ส่งผลให้ปัจจุบันสำนักงานฯ และผู้เกี่ยวข้องกับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ มีข้อมูลประกอบการวิเคราะห์และพิจารณาการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธภาพ บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์เพิ่มเติมมากขึ้น

- **สศช. ได้มีการเผยแพร่ข้อมูลรายละเอียดโครงการ/การดำเนินงาน ที่ผ่านการอนุมัติจากผู้บริหารหน่วยงานแล้ว จากระบบ eMENSCR ในรูปแบบไฟล์ JSON (JavaScript Object Notation)** ผ่านทาง http://nscr.nesdc.go.th/json/ ซึ่งมีโครงการ ณ สิ้นสุดไตรมาสที่ 4 ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ทั้งสิ้น 177,678 โครงการ[3] โดยหน่วยงานและภาคีการพัฒนาต่าง ๆ สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์เพื่อประกอบการดำเนินงานต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เห็นภาพรวมการดำเนินงานต่างๆ ของทุกหน่วยงานของรัฐที่ผ่านมา ทั้งในมิติเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2 ต่าง ๆ มิติพื้นที่ มิติภารกิจของหน่วยงาน และมิติงบประมาณ นำไปสู่การประมวลผลหาช่องว่างเชิงนโยบายและการพัฒนาต่าง ๆ การวางแผนการดำเนินงานในระยะต่อไปเพื่อปิดช่องว่างการพัฒนา รวมทั้งการจัดทำโครงการที่เหมาะสม ไม่ซ้ำซ้อนกันและคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณ มีการบูรณาการร่วมกันในการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับต่าง ๆ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. การปรับปรุงการดำเนินงาน (Act)

การปรับปรุงการดำเนินงาน (Act) เป็นขั้นตอนการปรับปรุง แก้ไข แผนและการดำเนินงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาประเทศ นำไปสู่การทบทวน ปรับปรุง และพัฒนากระบวนการดำเนินทำงาน เพื่อให้สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยสรุปการดำเนินการของการปรับปรุงการดำเนินงาน (Act) ของการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) และการติดตามตรวจสอบ และประเมินผล (Check) ได้ ดังนี้

การปรับปรุงการดำเนินงาน (Act) ของการวางแผน (Plan)

- **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ**

สำนักงานฯ ในฐานะสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ได้ดำเนินการปรับปรุง **(ร่าง) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)** โดยยัง **คงไว้ทั้ง 23 ประเด็นแผนแม่บทฯ 37 เป้าหมายระดับประเด็น (Y2) และ 140 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1)** แต่มุ่งเน้นการ**ปรับปรุงตัวชี้วัด**ให้สามารถสะท้อนการบรรลุผลลัพธ์การดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากตัวชี้วัดที่มีอยู่ในปัจจุบันบางส่วนไม่มีการจัดเก็บข้อมูลที่ต่อเนื่องและอาจไม่สะท้อนเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้ง**การปรับปรุงค่าเป้าหมาย**ให้สอดคล้องตามตัวชี้วัดที่เปลี่ยนไป โดยค่าเป้าหมายจะต้องไม่เป็นค่าที่น้อยกว่าค่าที่กำหนดไว้ในห้วง พ.ศ. 2561 - 2565 และ**การปรับปรุงแนวทางการพัฒนา**ให้ครอบคลุมบริบท

[3]สศช. ได้มีการเผยแพร่เป็นรายไตรมาสมาตั้งแต่ไตรมาสที่ 2 ของประจำปีงบประมาณ 2564

การพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปและสอดรับกับองค์ประกอบและปัจจัยของห่วงโซ่คุณค่าแห่งประเทศไทย (FVCT) ของทั้ง 140 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ซึ่งการปรับปรุงตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทฯ ดังกล่าว จะทำให้เป้าหมายของแผนแม่บทฯ (Y) มีการวัดผลลัพธ์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างชัดเจน สามารถแปลงเป้าหมายการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ (X) ได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลต่อการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ (Z) ตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (XYZ) ได้

ทั้งนี้ **สศช. ได้เผยแพร่ (ร่าง) แผนแม่บทฯ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2566** รวมทั้ง**เอกสารประกอบ (ร่าง) แผนแม่บทฯ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)** ที่มีเนื้อหาในส่วนของคำนิยาม คำอธิบายของเป้าหมาย และตัวชี้วัด สำหรับใช้ข้อมูลประกอบการดำเนินการตาม ประกอบ (ร่าง) แผนแม่บทฯ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เพื่อให้การดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินการของทุกหน่วยงานของรัฐเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

• แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13

สำนักงานฯ ได้เผยแพร่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เรียบร้อยแล้ว โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 เป็นแผนระดับที่ 2 ที่จะทำหน้าที่ระบุทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ควรให้ความสำคัญและมุ่งดำเนินการในระยะ 5 ปี จึงเป็นแผนที่มีการ **ชี้ชัด คัดกรอง ประเด็นการพัฒนาประเทศที่มีลำดับความสำคัญสูง** อีกทั้งยังเป็นแผนที่มีความชัดเจนในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ต้องการมุ่งเน้น โดยเริ่มต้นจากการสังเคราะห์**บริบทการพัฒนาประเทศ 4 มิติหลัก** ซึ่งได้แก่ เศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการภาครัฐ โดยการประเมินทิศทางและรูปแบบของเงื่อนไขสภาพแวดล้อม รวมถึงสถานะของทุนในแต่ละมิติ ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 รวมทั้งได้วิเคราะห์แนวโน้มผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นทั้งภายใน และภายนอกประเทศ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ **พลิกโฉมประเทศไทยสู่ "สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน"** ซึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ประกอบด้วย 13 หมุดหมายการพัฒนา จำแนกออก

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 มีแนวทางการขับเคลื่อนผ่านกลไกต่าง ๆ ประกอบด้วย

1. **คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13** จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีตามความนัยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 มีจำนวนทั้งสิ้น 5 คณะ ดังนี้
   - **คณะที่ 1** รับผิดชอบ 3 หมุดหมาย ได้แก่ **หมุดหมายที่ 1** ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง **หมุดหมายที่ 2** ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน และ**หมุดหมายที่ 4** ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง
   - **คณะที่ 2** รับผิดชอบ 3 หมุดหมาย ได้แก่ **หมุดหมายที่ 3** ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก **หมุดหมายที่ 5** ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค และ**หมุดหมายที่ 6** ไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรมดิจิทัลของอาเซียน
   - **คณะที่ 3** รับผิดชอบ 3 หมุดหมาย ได้แก่ **หมุดหมายที่ 7** ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ **หมุดหมายที่ 8** ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน และ**หมุดหมายที่ 9** ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม
   - **คณะที่ 4** รับผิดชอบ 2 หมุดหมาย ได้แก่ **หมุดหมายที่ 10** ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ และ**หมุดหมายที่ 11** ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
   - **คณะที่ 5** รับผิดชอบ 2 หมุดหมาย ได้แก่ **หมุดหมายที่ 12** ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และ**หมุดหมายที่ 13** ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

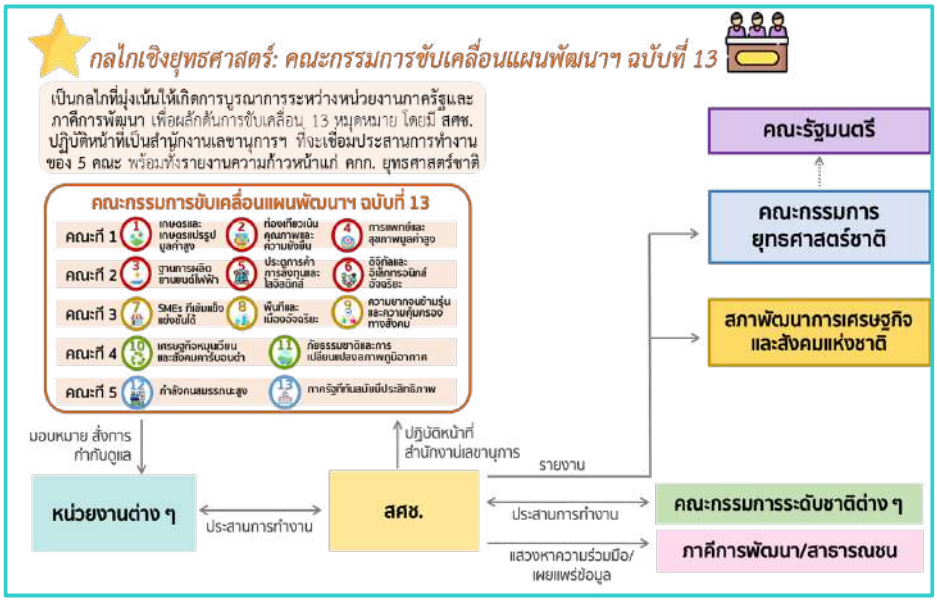

คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 คณะ มีอำนาจหน้าที่**กำหนดนโยบายและแนวทางในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย** รวมถึงอำนวยการ สั่งการ กำกับดูแล ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินงานตามนโยบายและแนวทางที่กำหนดไว้โดยคณะกรรมการฯ แต่ละคณะจะมีรองนายกรัฐมนตรีที่กำกับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลัก หรือที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ มีกรรมการประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคส่วนต่าง ๆ และผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และมีรองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ได้รับมอบหมาย เป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ ตามลำดับ โดยสำนักงานฯ ปฏิบัติหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ

2. **กลไกการดำเนินงานตามภารกิจเพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ** เป็นกระบวนการในการเชื่อมโยงการดำเนินงานตามอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ให้สามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ในฐานะแผนระดับที่ 2 โดยอาศัย **หลักการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติในการถ่ายระดับสู่แผนระดับที่ 3** เพื่อถ่ายระดับของเป้าหมายและกำหนดโครงการ/การดำเนินงานที่สามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 รวมทั้งสำนักงานฯ จะดำเนินการหารือกับสำนักงบประมาณเพื่อผนวกประเด็นการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ที่ต้องมุ่งเน้นในแต่ละปีเข้ากับยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณและแผนงานบูรณาการ

3. **กลไกการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่** แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่
   - **การเชื่อมโยงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 กับแผนพัฒนาของรัฐในระดับพื้นที่** เป็นการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ผ่านการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ ได้แก่ แผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ซึ่งผนวกกับการถ่ายระดับของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาของพื้นที่
   - **การขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 แบบบูรณาการในระดับตำบล** เป็นการขับเคลื่อนผ่านเครือข่ายระดับตำบลเพื่อเชื่อมโยงการทำงานของภาคีที่หลากหลาย ตามกลไกของภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อนำประเด็นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ที่สอดคล้องกับศักยภาพ ความต้องการ และวิสัยทัศน์ของตำบลไปขับเคลื่อนและขยายผลในพื้นที่

4. **กลไกการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ** แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่
   - **การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา** โดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนนำประเด็นการพัฒนาสำคัญในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ไปพิจารณาประกอบแนวคิดการดำเนินกิจการ และแผนลงทุนทางธุรกิจ สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยนำการศึกษาวิจัยมาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนา
   - **การส่งเสริมบทบาทของประชาชนทั่วไป** สนับสนุนให้ประชาชนมีบทบาทในการร่วมขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ตามสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของพลเมือง พร้อมทั้งจัดให้มีการรับฟังและสำรวจความเห็นของประชาชน

โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 มีแนวทางการติดตามประเมินผล ประกอบด้วย

1. **การติดตามประเมินผลโดยกลไกของภาครัฐ** แบ่งเป็น 2 ส่วน
   - **การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลตามแนวทางการดำเนินงานของยุทธศาสตร์ชาติ** โดยเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ ผู้ตรวจราชการ คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ

(ค.ต.ป.) คณะกรรมการระดับชาติ และสำนักงบประมาณ ดำเนินการโดยใช้ระบบ eMENSCR เป็นเครื่องมือกลางในการดำเนินการ

- **การติดตามประเมินผล โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** เนื่องจาก สำนักงานฯ เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ซึ่งมีหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งเป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ จะดำเนินการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) การติดตามประเมินผลโครงการ/มาตรการสำคัญในเชิงลึก (2) การติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ในภาพรวม

2. การติดตามประเมินผลจากภาคีภายนอก ประกอบด้วย **การติดตามประเมินผลโดยองค์กรกลาง** ที่ได้รับการคัดเลือกว่ามีความเชี่ยวชาญในด้านการติดตามประเมินผลและไม่มีส่วนได้เสียกับการดำเนินงาน **การติดตามประเมินผลโดยภาคีการพัฒนา** อาทิ องค์กรภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรภาคประชาชน องค์กรระหว่างประเทศ และการติดตามประเมินผลโดยสาธารณชน โดยเปิดให้ประชาชนทั่วไปสามารถแจ้งข้อมูลการติดตามตรวจสอบ และแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ได้อย่างเปิดเผย

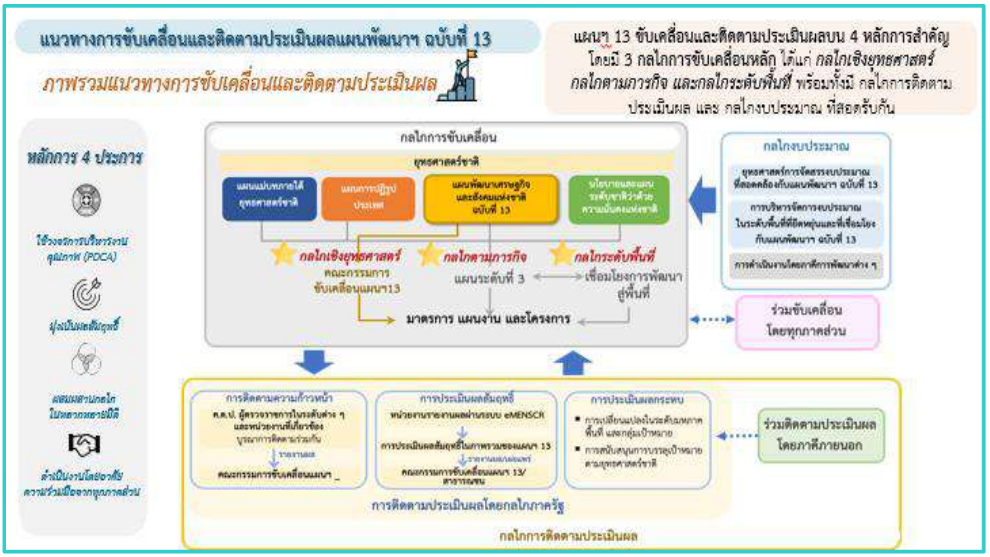

- **ยุทธศาสตร์จัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ**
  สำนักงานฯ ได้เข้าร่วมดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์จัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2565 **เพื่อเป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงานของรัฐใช้ในการจัดทำโครงการที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ และขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายของแผนระดับที่ 2** เพื่อเสนอขอรับจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 โดยให้ความสำคัญลำดับแรกกับประเด็นการพัฒนาที่ต้องเร่งดำเนินการ เพื่อให้บรรลุ 13 หมุดหมายการพัฒนา ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และประเด็นสำคัญของ 17 นโยบายและแผนความมั่นคง ตามนโยบาย

การปรับปรุงการดำเนินงาน (Act) ของการปฏิบัติ (Do)

- สศช. ได้มีการดำเนินการเพื่อ**ปรับกระบวนทัศน์การทำงานของหน่วยงานของรัฐ** ที่มุ่งเน้น “เป้าหมาย” ของยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทฯ เป็นจุดร่วมการทำงานเพื่อให้เกิดการมุ่งเป้าร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยยึดแนวทางตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2563 และวันที่ 18 พฤษภาคม 2564 การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติ ซึ่งจากการดำเนินการที่ผ่านมาใน พ.ศ. 2563 มีโครงการฯ ที่ผ่านการคัดเลือก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 571 โครงการ จากทั้งหมด 3,428 โครงการ (คิดเป็นร้อยละ 16.74) และ พ.ศ. 2564 มีโครงการฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จำนวน 406 โครงการ จากทั้งหมด 3,039 โครงการ (คิดเป็นร้อยละ 13.36) ซึ่งการมีโครงการฯ ที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาในจำนวนน้อยมาก สะท้อนให้เห็นว่าโครงการ/การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐอาจยังไม่ส่งผลต่อการบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้อย่างเป็นรูปธรรม และยังไม่ตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น ใน พ.ศ. 2565 สศช. จึงได้**จัดการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ทั้ง 3 ระดับ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2565 ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี และการแพร่ภาพผ่านทาง Youtube Channel ที่ช่อง Thailand CSrefom มีผู้เข้าร่วมกว่า 2,500 คน จากทุกหน่วยงานระดับกรมหรือเทียบเท่า โดย สำนักงานฯ ได้สร้างความเข้าใจให้หน่วยงานของรัฐสามารถจัดทำโครงการฯ ที่มีคุณภาพและส่งผลต่อเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทฯ ได้อย่างแท้จริงตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) และมุ่งหวังให้ผู้เข้าร่วมประชุมเป็น **“ครู ก” ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำโครงการฯ ให้แก่เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานต่อไปได้**

- สำนักงานฯ ได้มีการปรับปรุง**คู่มือการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ** เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำโครงการของหน่วยงานของรัฐให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับที่ 2 และแผนระดับที่ 3 ได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงได้มี**การปรับปรุงหลักเกณฑ์การให้คะแนนร่างข้อเสนอโครงการฯ ให้มีความละเอียดและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งได้เผยแพร่หลักเกณฑ์ฯ ในรูปแบบ Spider Chart** ผ่านเว็บไซต์https://ws67spiderchart.vercel.app/ ซึ่งหน่วยงานสามารถประเมินให้คะแนนร่างข้อเสนอโครงการฯ ด้วยตนเอง เพื่อให้รู้ถึงส่วนที่ต้องพัฒนาและปรับปรุงรายละเอียดของร่างข้อเสนอโครงการฯ ให้

หลักเกณฑ์การให้คะแนนร่างข้อเสนอโครงการฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

เป็นโครงการที่ตอบโจทย์ทั้งภารกิจของหน่วยงานและส่งผลต่อเป้าหมายของแผนแม่บทฯ และยุทธศาสตร์ชาติ ตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (XYZ) ได้อย่างแท้จริง รวมทั้งเผยแพร่ผลการให้คะแนนของ (ร่าง) โครงการฯ เพื่อให้หน่วยงานทราบว่าจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงการเขียนโครงการฯ ในเกณฑ์ใดบ้าง สำหรับการจัดทำโครงการฯ ในปีงบประมาณต่อ ๆ ไป

- ในกระบวนการจัดทำโครงการฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567สศช.ร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ทั้ง 3 ระดับ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทบทวนความเกี่ยวข้องของหน่วยงานต่อปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย (FVCT) ของทั้ง 140 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) โดยพิจารณาจากภารกิจหน้าที่ของหน่วยงาน และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในแต่ละปัจจัย พบว่า มีปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าฯ ที่ยังไม่มีหน่วยงานใดเลือกเป็นหน่วยงานเกี่ยวข้องหลักหรือสนับสนุน จำนวน 43 ปัจจัย อาทิ ในเป้าหมายแผนแม่บทย่อยฯ ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน ในปัจจัย การพัฒนาจุดแวะพักรถโดยสารระหว่างประเทศที่ได้มาตรฐาน เป็นปัจจัยที่ยังไม่มีหน่วยงานระดับกรมหรือเทียบเท่าใดระบุความเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ หน่วยงานได้ร่วมกันกำหนดปัจจัยและประเด็น (What) ที่จำเป็นต้องดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 714 ปัจจัย ที่ต้องมีโครงการฯ มารองรับเพื่อขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ในห้วงพ.ศ. 2566 – 2570 ทั้งนี้ สศช. ได้เผยแพร่ข้อมูลความเกี่ยวข้องของหน่วยงาน (Who) และข้อมูลปัจจัยและประเด็น (What) ผ่านทาง **http://nscr.nesdc.go.th/project2567/** เพื่อให้หน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ และจัดทำข้อเสนอโครงการฯ ได้อย่างตรงโจทย์มากขึ้น

- ผลจากการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 พบว่า หน่วยงานระดับกรมหรือเทียบเท่าจำนวน 252 หน่วยงาน ได้จัดทำและ**นำเข้าข้อเสนอโครงการฯ ในระบบ eMENSCR ผ่านการอนุมัติจากผู้บริหาร (M7) รวมจำนวนทั้งสิ้น 2,619**

โครงการโดยมีโครงการฯ ที่ผ่านกระบวนการจัดลำดับความสำคัญจำนวน 1,026 โครงการ (คิดเป็นร้อยละ 39.18) ซึ่งมีจำนวนโครงการฯ เพิ่มขึ้นจากการจัดทำโครงการฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2566 อีกทั้งในภาพรวมทุกหลักเกณฑ์การประเมินข้อเสนอโครงการฯ มีคะแนนเฉลี่ยที่สูงขึ้น จากข้อเสนอโครงการฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

การปรับปรุงการดำเนินงาน (Act) ของการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล (Check)

- ตั้งแต่พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ได้มีผลบังคับใช้ สำนักงานฯ ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ได้มีการจัดทำ**รายงานความก้าวหน้าของยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศรายเดือน** นับตั้งแต่สิ้นเดือนพฤศจิกายน 2560 จนถึงสิ้นเดือนธันวาคม 2565 รวม 63 ครั้ง เพื่อรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ความก้าวผลการดำเนินการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศผลการดำเนินงานที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ การติดตาม ตรวจสอบ และการประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูป ตลอดจนสรุปประเด็นที่ควรเร่งรัดเพื่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ เสนอให้คณะรัฐมนตรีรับทราบถึงสถานะการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางประกอบการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน และสั่งการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ **โดยใน พ.ศ. 2565 สำนักงานฯ ได้มีการปรับการรายงานความก้าวหน้าฯ ให้เป็นการรายงานที่มุ่งเน้นการติดตามตรวจสอบให้เป็นรูปธรรมและเป็นระบบมากขึ้น ชี้ชัดถึงประเด็นที่มีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการ เพื่อให้มีแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและเห็นผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรมต่อไป**
- สศช. ได้ดำเนินการพัฒนาระบบ eMENSCR ให้สามารถรองรับข้อมูลขนาดใหญ่ และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ โดย**การปรับโครงสร้างข้อมูลและระบบบันทึกข้อมูล เพื่อรองรับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2580)** รวมทั้ง การเพิ่มเติมส่วนการสนับสนุนกระบวนการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ (Project idea) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2570 เป็นต้นไป

การใช้ฐานข้อมูลเชิงประจักษ์จากข้อมูลโครงการ/การดำเนินงานและความก้าวหน้าที่หน่วยงานนำเข้าในระบบ eMENSCR ในรูปแบบไฟล์ JSON ซึ่ง สศช. มีการเผยแพร่ข้อมูลทุกสิ้นไตรมาส โดยเป็นข้อมูลที่ผ่านลำดับการอนุมัติข้อมูล (M7) ข้อมูลโครงการ/การดำเนินงานและความก้าวหน้า ทั้งหมดในระบบ ซึ่งข้อมูลไฟล์ JSON เป็นข้อมูลจากระบบ eMENSCR

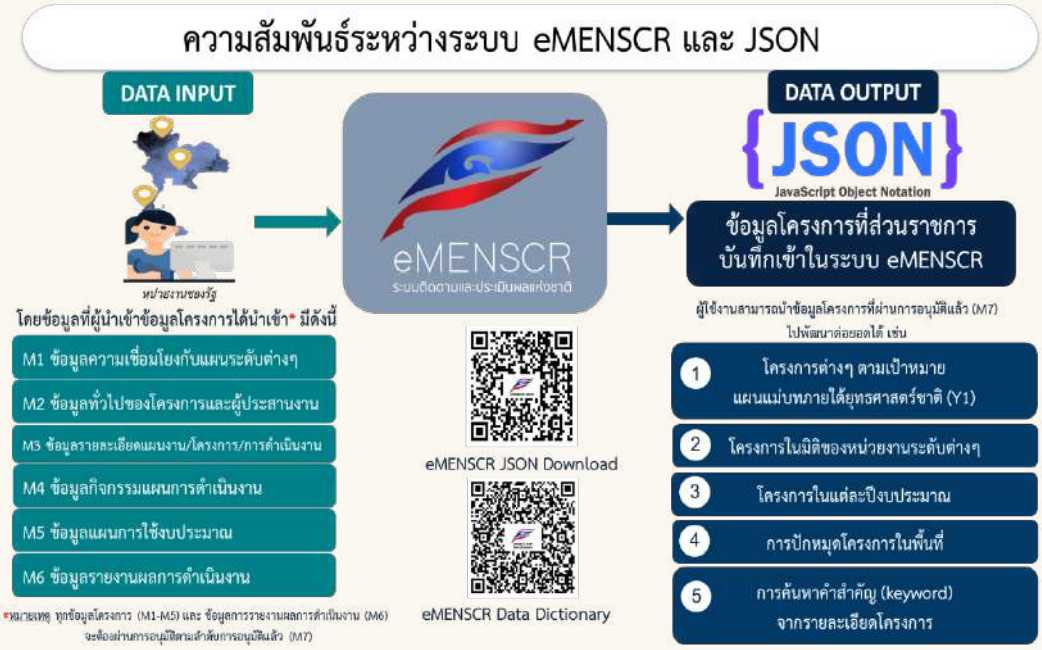

ข้อมูลไฟล์ JSON จากระบบ eMENSCR เป็นไฟล์ข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่งสามารถเลือกเปิดไฟล์ผ่านโปรแกรมต่าง ๆ อาทิ โปรแกรม Dadroit โปรแกรม Python

ตัวอย่างข้อมูลในแผนระดับ 1 และ 2 ในระบบ eMENSCR จากไฟล์ JSON ที่สามารถดาวน์โหลดได้ผ่านทางหน้าสารบัญระบบ eMENSCR

ตัวอย่างข้อมูลโครงการในระบบ eMENSCR จากไฟล์ JSON ที่เปิดจากโปรแกรม Dadroit

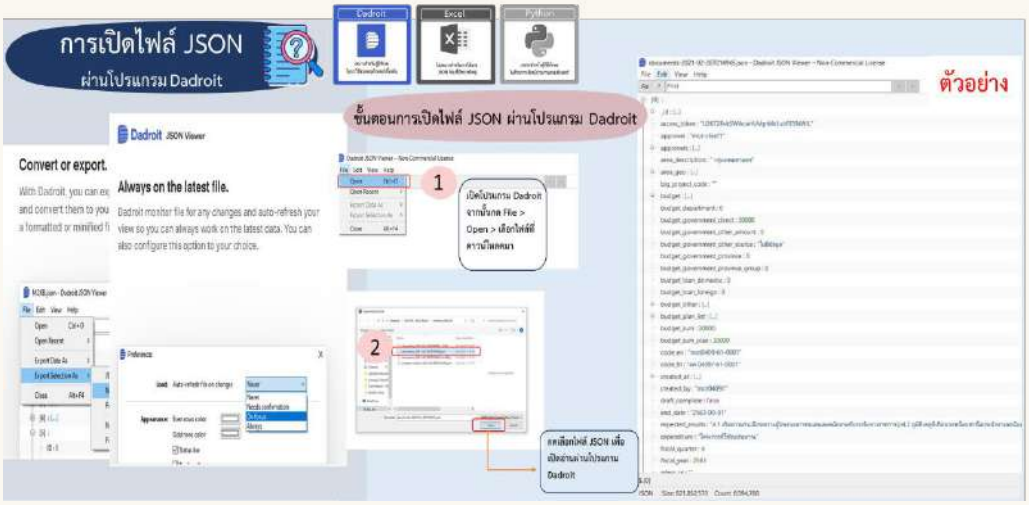

ทั้งนี้ สศช. ได้เผยแพร่ คู่มือจากการใช้ประโยชน์จากไฟล์ JSON ซึ่งหน่วยงานสามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากคู่มือฉบับเต็มได้ผ่านทาง http://nscr.nesdc.go.th/json/

(ร่าง) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2566-2580 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

(ร่าง) แผนแม่บทฯ พ.ศ. 2566-2580 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงจำนวน**เป้าหมายระดับประเด็น (Y2) 37 เป้าหมาย และจำนวนเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) 140 เป้าหมาย** แต่ได้มี**การปรับปรุงเป้าหมาย**แผนแม่บทย่อย (Y1) ได้แก่ ปรับถ้อยคำของเป้าหมายให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น 7 เป้าหมาย ยกเลิกเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่มีความซ้ำซ้อนกับเป้าหมายอื่น ๆ 6 เป้าหมาย และเพิ่มเติมเป้าหมายแผนแม่บทย่อยให้ครอบคลุมกับประเด็นการพัฒนา 6 เป้าหมาย **การปรับตัวชี้วัด** เพื่อให้สามารถสะท้อนผลลัพธ์การดำเนินการตามเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยมีตัวชี้วัดเป้าหมายระดับประเด็น (Y2) จำนวน 41 ตัวชี้วัด จากเดิม 3 9 ตัวชี้วัด และมีตัวชี้วัดเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) จำนวน 167 ตัวชี้วัด จากเดิม 170 ตัวชี้วัด **การปรับค่าเป้าหมาย** ให้มีความท้าทายมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับการปรับปรุงตัวชี้วัด โดยมีค่าเป้าหมายระดับประเด็น (Y2) จำนวน 41 ค่าเป้าหมาย จากเดิม 39 ค่าเป้าหมาย และมีค่าเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) จำนวน 172 ค่าเป้าหมาย จากเดิม 166 ค่าเป้าหมาย และ**การปรับแนวทางการพัฒนา**ให้มีความสอดคล้องกับห่วงโซ่คุณค่าแห่งประเทศไทย (FVCT) และบริบทการพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีจำนวน 391 แนวทาง จากเดิม 375 แนวทาง

กลไกขับเคลื่อนการดำเนินการ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2566 เห็นชอบ (ร่าง) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2566 - 2580) (ฉบับปรับปรุง) รวมทั้งเห็นชอบการมอบหมายหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ โดยให้ยึดหลักการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 ที่เห็นชอบการมอบหมายหน่วยงานเจ้าภาพ 3 ระดับ โดยหน่วยงานเจ้าภาพฯ มีภารกิจหลักในการประสานและบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกลไกที่สำคัญในการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ

หน่วยงานเจ้าภาพตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562

- **หน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.1)** สำหรับ 23 ประเด็นแผนแม่บทฯ
- **หน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนเป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.2)** สำหรับ 37 เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ
- **หน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนเป้าหมายระดับแผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ** (จ.3) สำหรับ 140 เป้าหมายระดับแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

การปรับเปลี่ยนการมอบหมายหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ (1) หน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บท (จ.1) (2) หน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนเป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บท (จ.2) (3) หน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (จ.3) สำนักงานฯ พิจารณาจากภารกิจของหน่วยงาน เพื่อให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งหน่วยงานเจ้าภาพฯ มีภารกิจหลักในการประสานและบูรณา

กรณี	แผนแม่บทฯ	เป้าหมาย	หน่วยงานเจ้าภาพ (เดิม)	หน่วยงานเจ้าภาพ (ใหม่)	หน่วยงานเจ้าภาพ (ยกเลิก
กรณีเปลี่ยนแปลงหน่วยงานเจ้าภาพฯ เพื่อให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น	(01) ความมั่นคง	010103 การเมืองมีเสถียรภาพและธรรมาภิบาลสูงขึ้น	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง	
	(04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	040001 การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ	กระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงพาณิชย์ (จ.1 และ จ.2)	กระทรวงอุตสาหกรรม (จ.1 และ จ.2)	
		040002 ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น			
กรณีเพิ่มเติมหน่วยงานเจ้าภาพฯ เนื่องจากมีการเพิ่มเติมเป้าหมายแผนแม่บทย่อยจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพเพื่อดำเนินการประสานบูรณาการการดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก	(04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	040403 ประเทศไทยเป็นหนึ่งในฐานการผลิตยานยนต์สมัยใหม่ที่สำคัญของโลก		กระทรวงอุตสาหกรรม	
	(09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ	090204 การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ		สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	
		090205 การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้น		สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	
	(20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ	200202 ภาษีที่จัดเก็บถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ		กระทรวงการคลัง	
		200203 หน่วยงานของรัฐดำเนินการโครงการตามห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยเพื่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ		สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	
	(22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	220104 การมีกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น		สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	
กรณียกเลิกหน่วยงานเจ้าภาพฯ เนื่องจากมีการยกเลิกเป้าหมายแผนแม่บทย่อยจึงจำเป็นต้องมีการยกเลิกหน่วยงานเจ้าภาพฯ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 ในเป้าหมายดังกล่าว	(04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	040402 ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตขึ้นส่วนอากาศยานสูงขึ้น (Tier)			กระทรวงอุตสาหกรรม
	(09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ	090201 การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้			สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
		090202 การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้น			สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
		090203 เมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น			สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
		090303 เมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น			กระทรวงมหาดไทย
	(19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ	190203 ผลิตภาพจากการใช้น้ำเพิ่มขึ้น			สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

การการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ดำเนินงานต่างๆในลักษณะที่เป็นการมุ่งบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายแผนแม่บทฯ ทั้งนี้ หน่วยงานเจ้าภาพ จ. 1 มีการ**เปลี่ยนแปลง** จำนวน 1 ประเด็นแผนแม่บทฯ หน่วยงานเจ้าภาพ จ. 2 มีการ**เปลี่ยนแปลง** จำนวน 2 เป้าหมายแผนแม่บทประเด็น และหน่วยงานเจ้าภาพ จ. 3 มีการ**เปลี่ยนแปลง** จำนวน 1 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย **เพิ่มเติม** จำนวน 6 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย และ**ยกเลิก**จำนวน 6 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

หน่วยงานเจ้าภาพทั้ง3ระดับ**ยังมีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างการตระหนักรู้และการมองเป้าหมายการพัฒนาประเทศร่วมกันกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง** เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงาน/โครงการอย่างบูรณาการและสอดคล้องกัน **ซึ่งการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องตามภารกิจหน้าที่เพื่อบรรลุผลลัพธ์การพัฒนาตามเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งในระดับประเด็นและระดับแผนแม่บทย่อย เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกหน่วยงานของรัฐร่วมกัน**

หน่วยงานเจ้าภาพทั้ง 3 ระดับและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมขับเคลื่อนการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ[4] ของทั้ง 23 แผนแม่บทฯ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2565 เรื่อง การขับเคลื่อนการดำเนินการสำคัญสืบเนื่องจากการประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ดังนี้

หน่วยงานเจ้าภาพที่เกี่ยวข้องกับประเด็นแผนแม่บทฯ

ตามมติ ครม. วันที่ 27 กันยายน 2565 เรื่องการขับเคลื่อนการดำเนินการสำคัญสืบเนื่องจากการประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติอ ครั้งที่ 2/25565

หมายเหตุ: รายละเอียดสัญลักษณ์ของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตามภาคผนวก

หน่วยงานเจ้าภาพฯ ตามมติ ครม. 27 ก.ย. 65

[4]หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงาน/โครงการเพื่อบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นการเลือกความเกี่ยวข้องโดยหน่วยงานของรัฐในระดับกรม โดยพิจารณาจากภารกิจหน้าที่ของหน่วยงาน ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2563

ส่วนที่ 2

ผลการดำเนินการ
ตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

การประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

การประเมินการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติเป็นการประเมินผลสถานการณ์การบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ ใน 2 ส่วน ได้แก่

1. การประเมินผลการการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติในภาพรวม 6 มิติ

2.การประเมินผลรายยุทธศาสตร์ชาติ ทั้ง 6 ด้าน

1. การประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติในภาพรวม 6 มิติ

เป็นการประเมินผลการดำเนินการพัฒนาตามเป้าหมาย “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน โดยมีภาครัฐเป็นปัจจัยสนับสนุนบนหลักภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของประเทศในทุกมิติ การพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นฐานการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน เพื่อนำพาการพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับที่ 1 ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาประเทศระยะยาว จึงกำหนดการประเมินผลการพัฒนาในภาพรวมจำนวน 6

1. **ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย**
2. **ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้**
3. **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ**
4. **ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม**
5. **ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ**
6. **ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ**

ทั้งนี้ เป้าหมายข้างต้นไม่ได้มีการกำหนดตัวชี้วัด ซึ่งในการจัดทำรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติแต่ละปีจะพิจารณาจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนผลการพัฒนาในระดับผลสัมฤทธิ์ โดยใช้ตัวชี้วัดทั้งระดับประเทศ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าและความท้าทายของสถานการณ์การบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของประเทศ และระดับสากลเพื่อแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การพัฒนาที่เทียบเคียงกับนานาประเทศ นำไปสู่การยกระดับการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ให้มีมาตรฐานเทียบเท่าสากล โดยสามารถสรุปผลบรรลุผลสัมฤทธิ์ระดับเป้าหมายภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติดังนี้

2. การประเมินผลรายยุทธศาสตร์ชาติ ทั้ง 6 ด้าน

เป็นการประเมินผลการพัฒนาตามเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ โดยใช้หลักการเดียวกันกับการประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับภาพรวม ทั้งนี้ การประเมินผลการพัฒนาทั้งในระดับเป้าหมายภาพรวม และระดับเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ชาติ จะเป็นการรายงานผลการประเมินสถานการณ์การพัฒนาตามข้อเท็จจริงจากข้อมูลกลุ่มตัวชี้วัดที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกมาใช้ในการประเมินผลเท่านั้น เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ระยะยาวหรือผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ และในส่วนของการประเมินผลลัพธ์ขั้นกลางของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นการประเมินผลลัพธ์ของกรดำเนินโครงการ/การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจะมีการรายงานผลการประเมินในส่วนที่สองของเล่มรายงานฉบับนี้ โดยสามารถสรุปผลการประเมินผลรายยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

สรุปผลการประเมินผลสัมฤทธิ์การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในภาพรวม

การประเมินผลการพัฒนาตามเป้าหมายภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 มิติ สรุปได้ดังนี้

มิติที่ 1 ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย

สถานการณ์ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย ในปี 2565

- ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยมีค่าคะแนน**ลดลง**อยู่ที่ 5.891 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 61 จาก 146 ประเทศ
- ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปรับตัว**ลดลง** อยู่ที่ร้อยละ 72.41

การดำเนินการในห้วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561 – 2565)

พบว่า ความอยู่ดีมีสุขของประเทศไทย และความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยมีพัฒนาการที่ลดลง ทั้งในระดับนานาประเทศ และระดับภายในประเทศ โดยมีสาเหตุสำคัญจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ส่งผลให้ประชาชนไทยมีความสุขลดลงซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับความอยู่ดีมีสุขของนานาประเทศที่ลดลงทั่วโลก ทั้งนี้ หากพิจารณาความอยู่ดีมีสุขของประเทศไทยใน พ.ศ. 2565 พบว่า คนไทยมีความอยู่ดีมีสุขปรับตัวลดลง โดยประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 61 จาก 146 ประเทศ และมีค่าคะแนน 5.891 คะแนน ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่อยู่ในอันดับที่ 54 จาก 149 ประเทศ และมีค่าคะแนน 5.985 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในปี 2565 ที่ปรับตัวลดลง อยู่ที่ 72.41

สถานการณ์การพัฒนา

ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย สะท้อนได้จาก

1. **ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย**
2. **ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย**

ความอยู่ดีมีสุขของประเทศไทย

ความอยู่ดีมีสุขของประเทศไทย พิจารณาจากดัชนีความสุขโลก จากรายงานความสุขโลก (World Happiness Report 2022) จัดทำโดย **เครือข่ายวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้องค์การสหประชาชาติ สะท้อนให้เห็นถึงความอยู่ดีมีความสุขของคนไทยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ** ซึ่งเป็นการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีความสุขของประชากรในประเทศ 6 ปัจจัย ได้แก่

1) รายได้ต่อหัว 2) การได้รับสวัสดิการและสนับสนุนจากภาครัฐ 3) การมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาวะที่ดี 4) การมีสิทธิและเสรีภาพ 5) ความเอื้ออาทรต่อกัน และ 6) การอยู่ในสังคมที่ปลอดการทุจริต **ในห้วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561 – 2565)** พบว่า **ค่าคะแนนความอยู่ดีมีสุขของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง** เมื่อเทียบค่าคะแนน พ.ศ. 2561 กับ พ.ศ. 2565 พบว่า มีค่าคะแนนภาพรวมลดลง 0.181 คะแนน เมื่อพิจารณาสถานการณ์ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

ที่มา : World Happiness Report

โดย**ใน พ.ศ. 2565 คะแนนความอยู่ดีมีสุขของประเทศไทยลดลง** อยู่ในอันดับที่ 61 จาก 146 ประเทศ และมีค่าคะแนน 5.891 คะแนน ลดลง จาก พ.ศ. 2564 ที่อยู่ในอันดับที่ 54 จาก 149 ประเทศ และมีค่าคะแนน 5.985 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่ลดลงทั่วโลกจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ใน พ.ศ. 2562 หากเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียน พบว่า ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 3 รองจากสิงคโปร์ที่อยู่ในอันดับที่ 27 (6.480 คะแนน) และฟิลิปปินส์ที่อยู่ในอันดับที่ 60 (5.904 คะแนน) โดยอันดับลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่อยู่ในอันดับที่ 2 ของอาเซียน รองจากสิงคโปร์เพียงประเทศเดียว ถึงแม้ว่าค่าคะแนนภาพรวมใน พ.ศ. 2565 จะลดลงแต่พบว่าคะแนนของแต่ละปัจจัย (ซึ่งไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการรายงานคะแนนภาพรวม) มีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าทุกปัจจัย สะท้อนให้เห็นถึงความอยู่ดีมีสุขของคนไทยที่เพิ่มขึ้น

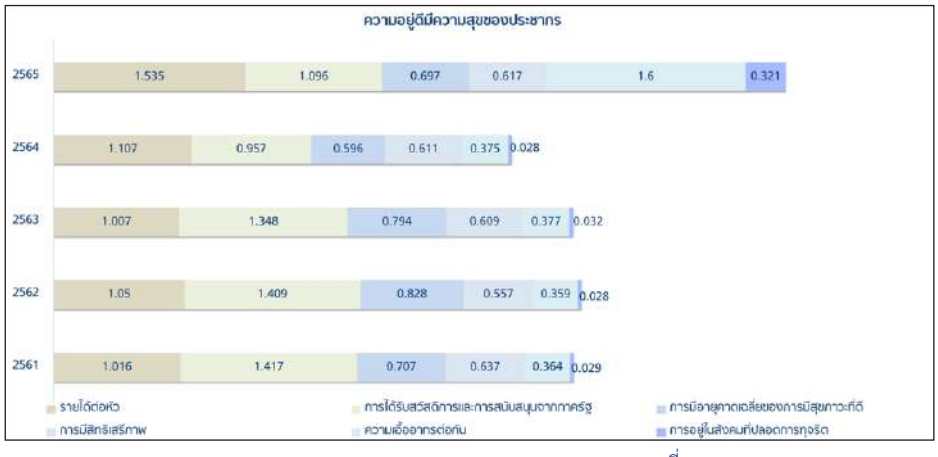

ที่มา : World Happiness Report

อย่างไรก็ตาม **จากการสำรวจของรายงานความสุขโลก ชี้ให้เห็นว่าการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และสงคราม ก่อให้เกิดความเมตตากรุณาเพิ่มสูงขึ้นทั่วโลก** ได้แก่ การบริจาคเงินให้กับการกุศล การช่วยเหลือคนแปลกหน้า และการทำงานอาสาสมัครที่เพิ่มขึ้นสูงกว่าระดับก่อนมีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 นอกจากนี้ ประเด็นสุขภาพจิต ความสุข ความพึงพอใจในชีวิต ความสัมพันธ์กับสังคมที่กำหนดระยะห่างในการพบปะสื่อสาร ความเชื่อมั่นไว้วางใจในสถาบันสังคมและภาครัฐต่อนโยบายในการควบคุมและรับมือสถานการณ์การแพร่ระบาดใหญ่ ตลอดจน

การมีงานทำในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจาสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ล้วนส่งผลต่อการมีสุขภาวะ ความเป็นอยู่ที่ดี และมีความสุข จึงเห็นได้ว่าการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ที่มีการระบาดทั่วทุกประเทศในช่วงที่ผ่านมา ที่แม้จะมีแนวโน้มในทางที่ดีขึ้น ยังคงเป็นประเด็นท้าทายและส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุข มีสุขภาวะที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจของประชากรคนทั่วโลกที่ต้องเร่งให้ความสำคัญในการฟื้นฟูหลังยุคโควิด เพื่อให้ประชากรกลับมามีความอยู่ดีมีสุขต่อไป

ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย จัดทำโดย **สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)** ซึ่งเป็นดัชนีรวมในระดับประเทศ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีสุขภาวะ 2) เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม 3) สิ่งแวดล้อมและและระบบนิเวศสมดุล 4) สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล และ 5) การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ซึ่งดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขส่วมกันในสังคมไทยมีค่าคะแนนเต็ม 100 คะแนน ทั้งนี้ หากคะแนนสูงหมายถึง ระดับความอยู่เย็นเป็นสุขอยู่ในระดับดีโดย **ในช่วง พ.ศ. 2561-2563 คนไทยและสังคมไทย**

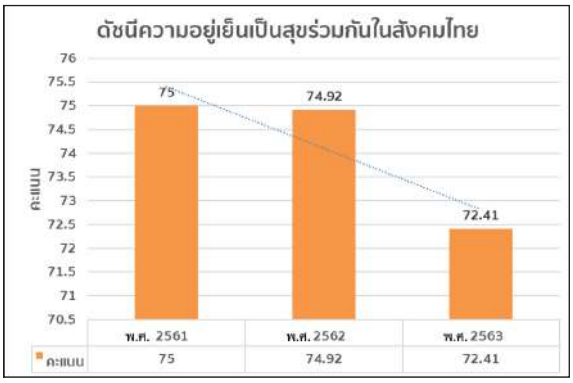

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

มีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในระดับปานกลางและมีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งมีคะแนนอยู่ที่ 75.00 ลดลงเป็น 74.92 และ 72.41 ตามลำดับ

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2561 - 2563

องค์ประกอบ	2561	2562	2563
การมีสุขภาวะ	80.95	79.77	78.46
เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	82.52	84.53	80.61
สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล	73.47	70.57	72.39
สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล	62.64	65.07	59.70
การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม	77.20	76.22	72.83
ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย	75.00	74.92	72.41

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 - 100 ระดับดี = ร้อยละ 80.0 - 89.9 ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 - 79.9
ระดับต้องปรับปรุง = ร้องละ 60.0 - 69.9 ระดับเร่งแก้ไข = ต่ำกว่าร้อยละ 59.9

ใน พ.ศ. 2563 พบว่า ภาพรวมของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยมี**ค่าคะแนนลดลง สอดคล้องกับความอยู่ดีมีสุขของคนไทย จากดัชนีความสุขโลก ซึ่งเป็นตัวชี้วัดระดับนานาประเทศ** โดย 4 ใน 5 องค์ประกอบของดัชนีมีค่าคะแนนลดลงจากปี 2562 ซึ่งองค์ประกอบด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลมีค่าคะแนนต่ำสุด และอยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข ในขณะที่องค์ประกอบเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม

มีค่าคะแนนสูงที่สุดและจัดอยู่ในระดับดี ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในช่วงปลาย พ.ศ. 2562 ประกอบกับรัฐบาลต้องออกมาตรการเพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทั้งมาตรการคัดกรองและเฝ้าระวังผู้ที่เดินทางจากต่างประเทศ มาตรการปิดสถานที่สาธารณะที่มีความเสี่ยงมาตรการห้ามเที่ยวบินพาณิชย์จากต่างประเทศบินเข้าประเทศไทย จึงส่งผลให้เกิดผลกระทบตามเศรษฐกิจตามมา อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลมีคะแนนเพิ่มขึ้น สะท้อนได้จากการลดลงของปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาขยะมูลฝอย รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติได้รับการฟื้นฟูในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ทำให้ประชาชนออกมาใช้ชีวิตในพื้นที่สาธารณะลดลง เมื่อพิจารณาผลกระทบตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และชุมชน พบว่า การมีสุขภาวะ การมีเศรษฐกิจที่มีความเข้มแข็งและเป็นธรรม การอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่สมดุล การมีความเป็นประชาธิปไตยและมีธรรมาภิบาล รวมทั้งการมีความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ล้วนส่งผลต่อความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของคนในสังคมไทย และยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่ต้องเร่งฟื้นฟูทั้ง 5 องค์ประกอบ เพื่อให้คนไทยและสังคมไทยมีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ สศช. อยู่ระหว่างการจัดทำดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย พ.ศ. 2564

มิติที่ 2 ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้

การดำเนินการในห้วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561 – 2565) พบว่า ประเทศไทยมี**ขีดความสามารถในการแข่งขัน และการกระจายราย**ของประเทศไทยมีการพัฒนาที่ลดลง โดยมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ส่งผลให้การพัฒนาและยกระดับประเทศด้านความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจมีความท้าทายเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่**การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ**ในภาพรวมยังอยู่ในระดับที่ดี ทั้งนี้หากพิจารณา**การพัฒนาเศรษฐ**กิจใน พ.ศ. 2565 พบว่า ไตรมาสที่สาม ขยายตัวร้อยละ 4.5 (%YoY) เร่งขึ้นจากร้อยละ 2.3 และร้อยละ 2.5 ในไตรมาสแรก และไตรมาสที่สอง ตามลำดับ ซึ่งใน พ.ศ. 2565 มีแนวโน้มที่จะขยายตัวร้อยละ 3.2 เร่งขึ้นจากการขยายตัวร้อยละ 1.5 ใน พ.ศ. 2564 สะท้อนการถึงการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ของประเทศไทยีรวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ปรับตัวดีขึ้น อย่างไรก็ตาม **ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย** ใน พ.ศ. 2565 อยู่ในอันดับที่ 33 ลดลงจากปีก่อนหน้าในทุก ๆ ด้าน และ **กระจายรายได้ในมิติเชิงพื้นที่ที่ยังคงหดตัวจากปีก่อนหน้า**

สถานการณ์การพัฒนา

ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ ของประเทศไทย สะท้อนได้จาก

1. **อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ**
2. **อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ** (Gross Domestic Product : GDP)
3. **การแบ่งปันส่วนผลผลิตรวมของประเทศในหมู่ประชากรของประเทศหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวของประชากร** (Gross Domestic Product per Capita : GDP/Capita)

อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศพิจารณาจากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยสถาบันการจัดการนานาชาติ (World Competitiveness, International Institute for Management Development: IMD) ซึ่งเป็นการประเมินจากปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และด้านโครงสร้างพื้นฐาน **โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีอันดับลดลง 5 อันดับ จากอันดับที่ 28 มาอยู่ในลำดับที่ 33 จากทั้งหมด 63 ประเทศ โดยมีผลคะแนนสุทธิลดลงจาก 72.52 มาอยู่ที่ 68.67** ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของ 63 ประเทศที่เพิ่มขึ้นจาก 63.99 คะแนน ใน พ.ศ. 2564 มาอยู่ที่ 70.03 คะแนน โดยใน พ.ศ. 2565 เดนมาร์ก เป็นประเทศที่ได้รับการจัดอันดับสูงสุดอันดับที่ 1 จากศักยภาพอันโดดเด่นด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ รวมถึงปัจจัยย่อยผลิตภาพและประสิทธิภาพ และการบริหารจัดการ ที่อยู่ในอันดับ 1 จากทั้งหมด 63 ประเทศ รองลงมาได้แก่ สวิตเซอร์แลนด์ สิงคโปร์ สวีเดน ที่ได้รับการจัดอันดับที่ 2 3 และ 4 ตามลำดับ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาอันดับปัจจัยขีดความสามารถการแข่งขันของไทยทั้ง 4 ด้าน พบว่า ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีอันดับลดลงจากปีก่อนหน้าในทุก ๆ ด้าน ประกอบด้วย ด้า**นสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ลดลง 13 อันดับ** จากอันดับที่ 21 มาอยู่**อันดับที่ 34** ด้าน**ประสิทธิภาพของภาครัฐ ลดลง 11 อันดับ** จากอันดับที่ 20 มา**อยู่อันดับที่ 31** ด้าน**ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ ลดลง 9 อันดับ** จากอันดับที่ 21 มาอยู่**อันดับที่ 30** และด้าน**โครงสร้างพื้นฐาน** ลดลง 1 อันดับ จากอันดับที่ 43 มาอยู่ **อันดับที่ 44** อย่างไรตาม ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 แม้ว่าอันดับขีดความสามารถของประเทศไทยจะแนวโน้มดีขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2561 ที่มีอันดับอยู่ที่ 30 โดยปรับตัวดีขึ้นมาอยู่ที่อันดับที่ 25 ใน พ.ศ. 2562 จากนั้นมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง เป็นอันดับที่ 29 28 และ 33 ตามลำดับ ดังนั้น ใน พ.ศ. 2565 ทุกภาคส่วนของไทย จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับประเด็นการพัฒนา**ด้านการค้าระหว่างประเทศ และด้านการคลังภาครัฐ** ซึ่งทั้ง 2 ด้านเป็นปัจจัยย่อยที่มีอันดับต่ำมากที่สุด ที่ส่งผลให้ผลการจัดอันดับของประเทศไทยลดลง

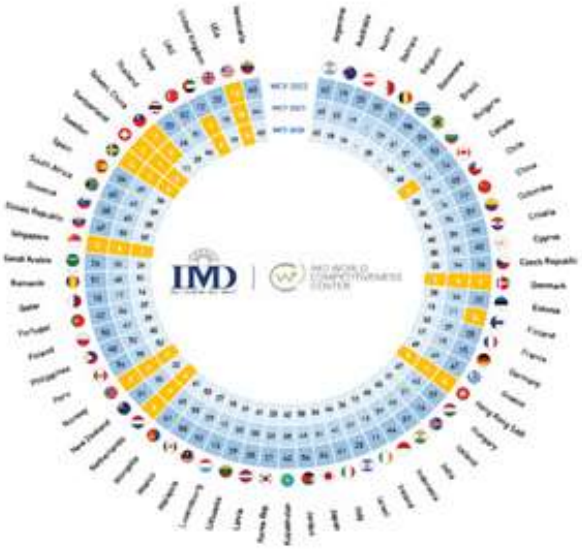

ที่มา : IMD

ที่มา : Techsauce Team

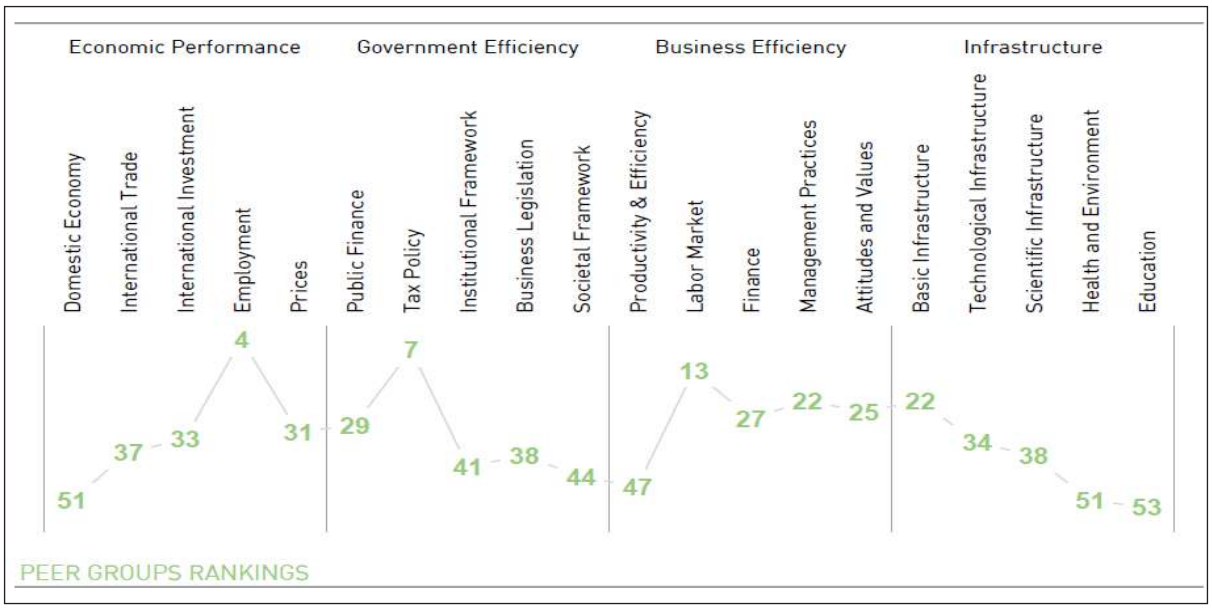

ที่มา : IMD

อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP)

การพัฒนาเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจาก**อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ณ ราคาประจำปี พ.ศ. 2564 มีมูลค่ารวม **16,178.7 พันล้านบาท โดยมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.5** จาก พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นการขยายตัวจากภาคอุตสาหกรรมที่คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32.30 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่มีการขยายตัวจากปีก่อนหน้าร้อยละ 8.9 ขณะที่สัดส่วนของภาคบริการและอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 59 โดยขยายตัวจากปีก่อนหน้าคิดเป็นร้อยละ 0.35 เนื่องจากภาวะการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากผลกระทบการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ขณะที่กิจกรรมที่พักและบริการอาหารในภาคของการบริการ ยังคงหดตัวคิดเป็นร้อยละ 14.84 ซึ่งยังเป็นธุรกิจประเภทที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมีการฟื้นตัวอย่างช้า ๆ โดยมีปัจจัยการสนับสนุนจาก (1) การขับเคลื่อนนโยบายและมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ (2) นโยบายสาธารณสุขในการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และ (3) การฟื้นตัวของอุปสงค์ในประเทศและภาคการผลิตตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่คลี่คลายลง

(%YoY)	2564 ทั้งปี
GDP (CVM)	1.5
การลงทุนรวม[1/]	3.4
ภาคเอกชน	3.3
ภาครัฐ	3.8
การบริโภคภาคเอกชน	0.3
การอุปโภคภาครัฐบาล	3.2
มูลค่าการส่งออกสินค้า[2/]	19.2
ปริมาณ[2/]	15.5
มูลค่าการนำเข้าสินค้า[2/]	23.9
ปริมาณ[2/]	17.9
ดุลบัญชีเดินสะพัด ต่อ GDP (%)	-2.2
เงินเฟ้อ	1.2

หมายเหตุ : [1/]การลงทุนรวม หมายถึง การสะสมทุนถาวรเบื้องต้น
[2/]ฐานข้อมูลดุลการชำระเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย

การแบ่งปันส่วนผลผลิตรวมของประเทศในหมู่ประชากรของประเทศหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวของประชากร (Gross Domestic Product per Capita : GDP/Capita)

การแบ่งปันส่วนผลผลิตรวมของประเทศในหมู่ประชากรของประเทศหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวของประชากร เป็นการวัดการกระจายรายได้ (Income Distribution) ที่เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละภูมิภาค โดยพิจารณาจากรายได้ประชาชาติต่อหัวของประชากร **โดยใน พ.ศ. 2563 รายได้ประชาชาติต่อคนของประเทศไทยอยู่ที่ 243,705 บาท/คน/ปี** เปรียบเทียบกับปีก่อนหน้าที่มีมูลค่า 224,962 บาท/คน/ปี ซึ่ง**ลดลงร้อยละ 7.7** และหากสะท้อนจากผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวของประชากร (Gross Regional Product – per Capita : GRP/Capita) ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดภาวะเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ พบว่า ใน พ.ศ. 2563 หดตัวลงในทุกภูมิภาค โดยภาคใต้ กรุงเทพฯ และปริมณฑล ภาคตะวันออก ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลดลงร้อยละ 12.3 ร้อยละ 6.7 ร้อยละ 6.1 ร้อยละ 5.1 และร้อยละ 1.4 จากที่ขยายตัวร้อยละ 2.7 ร้อยละ 3.6 ร้อยละ 1.7 ร้อยละ 0.3 และร้อยละ 0.1 ใน พ.ศ. 2562 ตามลำดับ ส่วนภาคตะวันตกและภาคกลางยังคงลดลงต่อเนื่อง โดยลดลงร้อยละ 4.7 และร้อยละ 3.1 จากที่ลดลงร้อยละ 1.1 และร้อยละ 1.5 ใน พ.ศ. 2562 ตามลำดับ

GRP per capita และอัตราเพิ่ม ในปี 2562 - 2563

ภาค	GRP per capita (บาท/ปี)		อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	
	2562	2563	2562	2563
ตะวันออกเฉียงเหนือ	86,105	86,233	2.1	0.1
เหนือ	114,225	108,472	2.5	-5.0
ใต้	152,112	132,857	4.0	-12.7
ตะวันออก	501,429	436,255	-0.0	-13.0
ตะวันตก	161,214	153,790	1.4	-4.6
กลาง	273,517	265,663	-0.6	-2.9
กทม. และปริมณฑล	475,041	435,356	3.5	-8.4
เฉลี่ยทั้งประเทศ	**243,705**	**224,962**	**2.9**	**-7.7**

ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวปี 2563 (บาทต่อปี)

10 อันดับแรกสูงสุด		10 อันดับสุดท้ายต่ำสุด	
1. ระยอง	831,734	1. นราธิวาส	55,417
2. กรุงเทพมหานคร	585,689	2. หนองบัวลำภู	59,157
3. ปราจีนบุรี	510,887	3. มุกดาหาร	61,345
4. ชลบุรี	471,723	4. แม่ฮ่องสอน	63,419
5. พระนครศรีอยุธยา	436,363	5. ยโสธร	65,254
6. ฉะเชิงเทรา	403,574	6. บึงกาฬ	68,497
7. สมุทรสาคร	382,372	7. สกลนคร	69,009
8. สระบุรี	321,625	8. ชัยภูมิ	69,375
9. นครปฐม	288,232	9. สระแก้ว	71,924
10. สมุทรปราการ	285,173	10. อำนาจเจริญ	72,573

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โดยภาคตะวันออก มีค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวสูงสุด เท่ากับ 436,255 บาทต่อปี รองลงมา คือ กรุงเทพฯ และปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวต่ำสุดเท่ากับ 86,233 บาทต่อปี ทั้งนี้ จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ระยอง กรุงเทพมหานคร ปราจีนบุรี ชลบุรี และพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวต่ำสุด 5 ลำดับ ได้แก่ นราธิวาส หนองบัวลำภู มุกดาหาร แม่ฮ่องสอน และ ยโสธร ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่า**จังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวสูงสุดกับต่ำสุด มีความแตกต่างกันถึง 15 เท่า** ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องเร่งการพัฒนาเศรษฐกิจในกลุ่มจังหวัดเหล่านี้ เพื่อให้มีความครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย รวมถึงลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความสมดุลมากที่สุด

มิติที่3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

สถานการณ์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีความก้าวหน้าและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ในภาพรวมลดลง สะท้อนจากดัชนีความก้าวหน้าของคน พ.ศ. 2564 มีคะแนนอยู่ที่ 0.6411 ลดลงจาก พ.ศ. 2563 ที่มีคะแนน 0.6466

การดำเนินการในห้วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561 – 2565) พบว่า ในภาพรวมมี**ทิศทางที่ดีขึ้น** ถึงแม้ว่าสถานการณ์พ.ศ. 2565 ประเทศไทย**มีการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในภาพรวมลดลง** สะท้อนจากดัชนีความก้าวหน้าของคน ที่ 0.6411 ใน พ.ศ. 2564 ซึ่งมีการปรับตัวลดลงจาก 0.6466 ใน พ.ศ. 2563

สถานการณ์การพัฒนา

การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ สะท้อนได้จาก

1. **ดัชนีความก้าวหน้าของคน** (Human Achievement Index : HAI)

การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

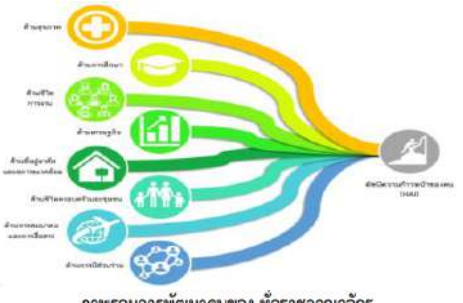

ภาพรวมการพัฒนาคนของ ทั่วราชอาณาจักร

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยใช้ผลการจัดทำดัชนีความก้าวหน้าของคนในช่วงปี 2561 - 2565 **ทิศทางการพัฒนาคนในระดับประเทศปรับตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง** แม้ว่าใน พ.ศ. 2564 ระดับการพัฒนาคนจะปรับตัวลดลงเล็กน้อยก็ตาม จากสถานการณ์ใน พ.ศ. 2565 เทียบกับ พ.ศ. 2564 พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในภาพรวมลดลง เมื่อพิจารณาจาก**ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index : HAI) ของ สศช.** พบว่า ใน พ.ศ. 2564 **ประเทศไทยมีความก้าวหน้าของคนในภาพรวมอยู่ที่ 0.6411 ซึ่งมีการปรับตัวลดลงจาก 0.6466 ใน พ.ศ. 2563** โดย**ดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI) เป็นดัชนีที่ประยุกต์และพัฒนามาจากดัชนีการพัฒนาคน (Human Development Index: HDI) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)** ซึ่งประกอบด้วย 8 ดัชนีย่อย ได้แก่ (1) ด้านสุขภาพ (2) ด้านการศึกษา (3) ด้านชีวิตการงาน (4) ด้านเศรษฐกิจ (5) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม (6) ด้านชีวิตครอบครัวและ

ชุมชน (7) ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร และ (8) ด้านการมีส่วนร่วม ทั้งนี้การปรับตัวลดลงของค่าดัชนีความก้าวหน้าของคน ใน พ.ศ. 2565 นั้นเป็นผลมาจากการลดลงของการพัฒนาคนใน 5 ด้าน ได้แก่

1. **ด้านการศึกษา** มีค่าดัชนีลดลงจาก 0.5711 ใน พ.ศ. 2563 มาอยู่ที่ 0.5200 ใน พ.ศ. 2564 เป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ส่งผลให้มีการจำกัดการเรียนการสอนผ่านรูปแบบออนไลน์ อาจส่งผลให้เด็กบางส่วนอาจมีข้อจำกัดเรื่องอุปกรณ์การศึกษา ความไม่พร้อมของรูปแบบการสอน

2. **ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน** มีค่าดัชนีลดลงจาก 0.6560 ใน พ.ศ. 2563 มาอยู่ที่ 0.6448 ใน พ.ศ. 2564 เป็นผลมาจากการเป็นครัวเรือนเดี่ยวเพิ่มขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากรศาสตร์และวัยแรงงาน จำเป็นต้องย้ายถิ่นเข้าเมืองเพื่อหางานทำ ทำให้บางครอบครัวต้องใช้ชีวิตอยู่ลำพังมากขึ้น

3. **ด้านการมีส่วนร่วม** มีค่าดัชนีลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา และมีค่าเท่ากับ 0.5642 ใน พ.ศ. 2564 เป็นผลมาจากข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมและการประชุมต่าง ๆ ส่งผลกระทบให้ประชาชนมีการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง

4. **ด้านเศรษฐกิจ** มีค่าดัชนีลดลงจาก 0.6696 ใน พ.ศ. 2563 มาอยู่ที่ 0.6637 ใน พ.ศ. 2564 เป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของความเหลื่อมล้ำและหนี้สินครัวเรือนที่ยังคงขยายตัว โดยภาวะเศรษฐกิจของไทยใน พ.ศ. 2564 เริ่มฟื้นตัวอีกครั้งภายหลังจากการเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

5. **ด้านสุขภาพ** มีค่าดัชนีลดลงจาก 0.6411 ใน พ.ศ. 2563 มาอยู่ที่ 0.6386 ใน พ.ศ. 2564 เป็นผลมาจากแนวโน้มอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จมีแน้วโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลกระทบด้านสุขภาพกายและจิตใจของประชากรไทยโดยเฉพาะวัยแรงงานเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม **ใน พ.ศ. 2561 - 2565 การพัฒนาคนในระดับประเทศในภาพรวมมีทิศทางการพัฒนาที่ดีขึ้น** โดยการปรับตัวสูงขึ้นของความก้าวหน้าของคนเป็นผลมาจากการพัฒนาคนอย่างชัดเจนในด้านการคมนาคมและการสื่อสาร ด้านการมีส่วนร่วมและด้านชีวิตการงาน เนื่องจากทิศทางการปรับตัวที่ดีขึ้นของตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ **การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและมีโทรศัพท์มือถือของประชากร การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในท้องถิ่นของครัวเรือน และสัดส่วนของแรงงานที่มีหลักประกันทางสังคมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศของไทยที่มุ่งเน้นและสนับสนุนการเข้าถึงระบบโครงสร้างพื้นฐานทางด้านอินเทอร์เน็ตและการเข้าถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ** เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรโดยรวม รวมทั้ง **การดำเนินนโยบายผลักดันและสนับสนุนให้ประชาชนได้รับระบบความคุ้มครองทางสังคมหรือหลักประกันในการทำงานโดยเฉพาะการผลักดันให้ประชาชนเข้าสู่ระบบกองทุนประกันสังคมมากยิ่งขึ้นทั้งรูปแบบภาคบังคับและภาคสมัครใจ ทั้งนี้ แม้ว่าภาพรวมด้านการพัฒนาคนในภาพรวมใน พ.ศ. 2561 - 2565 จะมีทิศทางที่ดีขึ้นแต่ยังมีบางมิติที่มีการพัฒนาที่ปรับตัวลดลงส่งผลให้ภาพรวมการพัฒนาคนปรับตัวลดลง** อาทิ **มิติด้านสุขภาพ** โดยเป็นผลจากร้อยละของเด็กอายุ 0 - 5 ปี ที่มีพัฒนาการสมวัย ลดลงจากร้อยละ 88.10 ใน พ.ศ. 2563 มาอยู่ที่ร้อยละ 82.55 ใน พ.ศ 2564 และคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบทางการศึกษา

ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 31.57 จากร้อยละ 33.78 **ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน และด้านการมีส่วนร่วม** ได้รับผลกระทบจากการดำเนินมาตรการจำกัดการเดินทางและผลสืบเนื่องจากปัญหาการชะลอตัวทางเศรษฐกิจเพราะการจำกัดการเดินทางของภาครัฐส่งผลให้ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ลดลงอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจหรือกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม ต่างๆ**มิติด้านเศรษฐกิจ**เป็นอีกมิติที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เพราะการดำเนินมาตรการบางส่วนของภาครัฐเพื่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเช่น การยกเลิกการเดินทางระหว่างประเทศ การจำกัดการเดินทางระหว่างพื้นที่ การปิดสถานที่บางประเภท และมิติด้านสุขภาพ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของร้อยละประชากรที่พิการ รวมทั้ง แนวโน้มการฆ่าตัวตายอาจยังต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดเพราะผลสืบเนื่องมาจากความเครียดและปัญหาทางด้านสุขภาพจิตที่เพิ่มสูงขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

มิติที่ 4 ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม

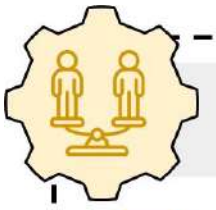

สถานการณ์ความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางสังคมของประเทศไทย พ.ศ. 2565

ความก้าวหน้าทางสังคม**ลดลง** โดยค่าคะแนนของดัชนีความก้าวหน้าทางสังคม (Social Progress Index: SPI) พ.ศ. 2565 อยู่ที่ 69.80 จัดอยู่ในอันดับที่ 71 ของโลก จาก 169 ประเทศ จาก พ.ศ. 2564 ที่มีค่าคะแนนอยู่ที่ 70.96 และอยู่ในอันดับที่ 71 ของโลก จาก 168

ความเหลื่อมล้ำในสังคมค่อนข้างคงที่ โดยค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ใน พ.ศ. 2565 มีค่าอยู่ที่ 0.350 ซึ่งเท่ากับปี 2564 นอกจากนี้ ความแตกต่างของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่รวยที่สุด (decile 10) ต่อกลุ่มประชากรที่จนที่สุด (decile 1) พบว่า ใน พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 8.61 เท่าแตกต่างจาก พ.ศ. 2563 เล็กน้อยที่มีค่าอยู่ที่ 8.62 เท่า

การดำเนินการในห้วง 5 ปี (พ.ศ. 2561 – 2565) พบว่า ประเทศไทย**มีความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคมในภาพรวมค่อนข้างคงที่** โดยความก้าวหน้าทางสังคมที่มีการขยายตัวมาอย่างต่อเนื่องก่อนจะหดตัวลงเล็กน้อยในปีสุดท้ายของห้วงปี จากสถานการณ์ด้านสิทธิส่วนบุคคลและการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงการเข้าถึงการศึกษาขั้นสูงที่ถดถอย ขณะที่สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับค่อนข้างคงที่ตลอดมา โดยเฉพาะ 2 ปีหลังที่ที่ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ด้านรายจ่ายของคนไทยอยู่ที่ 0.350 และมีความความแตกต่างระหว่างรายได้ของกลุ่มประชากรที่รวยที่สุด (decile 10) ต่อกลุ่มประชากรที่จนที่สุด (decile 1) ตลอดห้วงอยู่ที่ 8.7 เท่า โดย 2 ปีสุดท้ายของห้วงความแตกต่างของรายได้ระหว่างสองกลุ่มข้างต้นคงที่อยู่ที่ 8.6

สถานการณ์การพัฒนา

ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม สะท้อนจาก

1. **ค่าดัชนีความก้าวหน้าทางสังคม (Social Progress Index: SPI)** จัดทำโดยองค์กร Social Progress Imperative ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวัดความก้าวหน้าทางสังคม และมีบทบาทในการบ่งชี้ให้ภาคธุรกิจเห็นถึงความสำคัญในการสนับสนุนความก้าวหน้าทางสังคม โดยเป็นมาตรวัดที่สะท้อนความก้าวหน้าทางสังคมโดยตรง ครอบคลุมใน 3 มิติ ได้แก่ (1) ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (Basic Human Needs) (2) พื้นฐานของการอยู่ดีมีสุข (Foundations of Wellbeing) และ (3) โอกาส (Opportunity)

2. **ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient)** ของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคที่ประมวลผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

ความก้าวหน้าทางสังคม

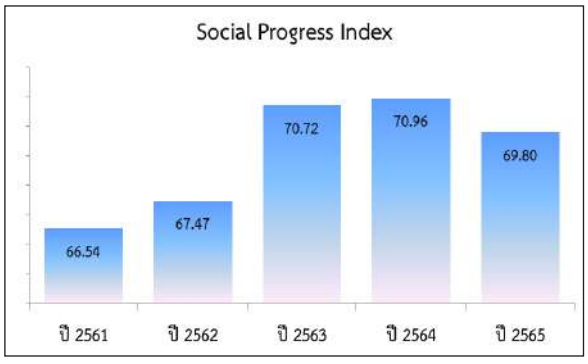

ที่มา : Social Progress Imperative

ความเหลื่อมล้ำ

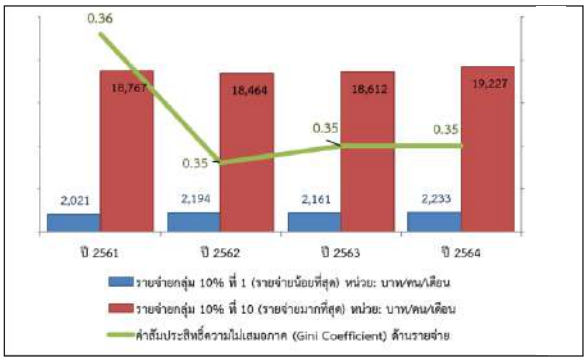

ที่มา : สำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สศช. คำนวณโดย สศช.

โดยสถานการณ์ประเทศไทยใน พ.ศ. 2565 เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีความก้าวหน้าทางสังคม (Social Progress Index: SPI) พบว่า **ค่าคะแนน SPI อยู่ที่ 69.80 จัดอยู่ในอันดับที่ 71 ของโลก จาก 169 ประเทศ** ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่มีค่าคะแนนอยู่ที่ 70.96 และอยู่ในอันดับที่ 71 ของโลก จาก 168 โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียน พบว่า ประเทศสิงคโปร์ อยู่ในลำดับที่ 28 มีค่าคะแนนเท่ากับ 83.76 ประเทศมาเลเซีย อยู่ในลำดับที่ 54 มีค่าคะแนน เท่ากับ 74.08 โดยประเทศในอาเซียนที่มีค่าคะแนน SPI น้อยกว่าประเทศไทย ได้แก่ ประเทศเวียดนาม (ลำดับที่ 77) ฟิลิปปินส์ (ลำดับที่ 81) อินโดนีเซีย (ลำดับที่ 87) กัมพูชา (ลำดับที่ 121) เมียนมาร์ (ลำดับที่ 137) และลาว (ลำดับที่140)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของดัชนีเปรียบเทียบ พ.ศ. 2565 กับ พ.ศ. 2564 พบว่า **องค์ประกอบที่มีค่าแนนดีขึ้น** เช่น น้ำและสุขาภิบาล (Water and Sanitation) มีค่าคะแนน พ.ศ. 2565 เท่ากับ 88.55 คะแนน เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ที่มีค่าคะแนนเท่ากับ 84.91 คะแนน การเข้าถึงความรู้ขั้นพื้นฐาน (Access to Basic Knowledge) มีค่าคะแนน พ.ศ. 2565 เท่ากับ 78.24 คะแนน เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ที่มีค่าคะแนนเท่ากับ 77.51 คะแนนการเข้าถึงข้อมูลและการสื่อสาร (Access to Information and Communications) มีค่าคะแนน พ.ศ. 2565 เท่ากับ 81.63 คะแนน เพิ่มขึ้น จาก พ.ศ. 2564 ที่มีค่าคะแนนเท่ากับ 73.41 คะแนน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังมี **องค์ประกอบที่ได้คะแนนน้อยและอาจจะต้อง**

พิจารณาปรับปรุงต่อไป เช่น สิทธิส่วนบุคคล (Personal Rights) มีค่าคะแนน พ.ศ. 2565 เท่ากับ 45.15 คะแนน ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่มีค่าคะแนนเท่ากับ 50.78 คะแนน ความครอบคลุมและการมีส่วนร่วม (Inclusiveeness) มีค่าคะแนน พ.ศ. 2565 เท่ากับ 47.97 คะแนน ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่มีค่าคะแนนเท่ากับ 49.25 คะแนน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ค่าคะแนน SPI มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2561 – 2564 มีค่าคะแนนเท่ากับ 66.54 67.47 70.72 และ 70.96 ตามลำดับ ก่อนจะหดตัวเล็กน้อยใน พ.ศ. 2565 ที่มีค่าคะแนน เท่ากับ 69.80

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณา**ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient)** ด้านรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค พบว่า พ.ศ. 2561 – 2564 ประเทศไทยมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ด้านรายจ่ายอยู่ที่ 0363 0.348 0.350 และ 0.350 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาความแตกต่างของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่รวยที่สุด (decile 10) ต่อกลุ่มประชากรที่จนที่สุด (decile 1) พบว่าในภาพรวมตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2564 รายจ่ายของสองกลุ่มแตกต่างกัน 8.73 เท่า โดยใน พ.ศ. 2564 กลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายจ่ายสูงที่สุด (decile 10) มีค่าเฉลี่ยรายจ่ายเพื่อการบริโภคเท่ากับ 19,227 บาท/คน/เดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.30 จาก พ.ศ. 2563 ที่มีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยเท่ากับ 18,612 บาท/คน/เดือน ขณะที่กลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายจ่ายต่ำที่สุด (decile 1) มีค่าเฉลี่ยรายจ่ายเพื่อการบริโภคเท่ากับ 2,233 บาท/คน/เดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.34 จาก 2,161 บาท/คน/เดือน ใน พ.ศ. 2563 โดยสัดส่วนรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของประชากร (สัดส่วนกลุ่มที่10/กลุ่มที่1)ใน พ.ศ. 2564 คิดเป็น 8.61 เท่า แตกต่างเล็กน้อยจาก พ.ศ. 2563 ที่มีสัดส่วนคิดเป็น 8.62 เท่า

มิติที่ 5 ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ

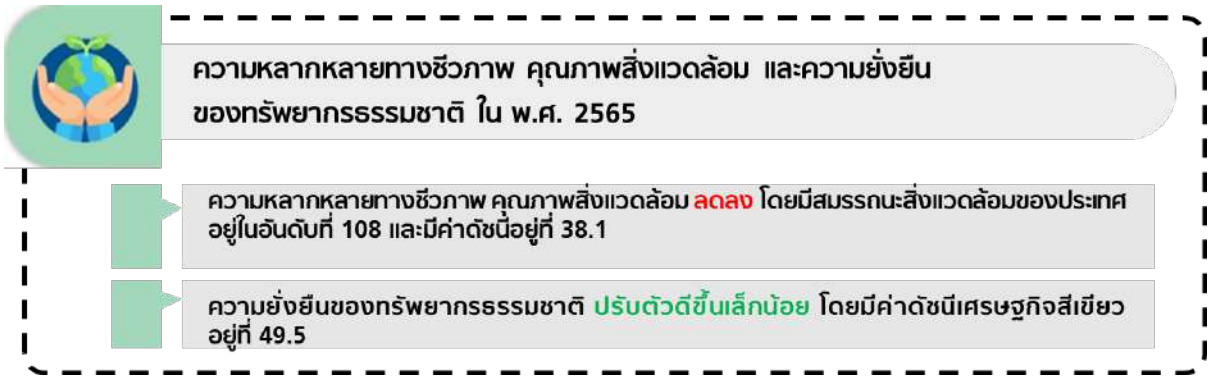

การดำเนินการในห้วง 5 ปี (พ.ศ. 2561 – 2565) พบว่า ประเทศไทย**มีความหลากหลายทางชีวภาพและคุณภาพสิ่งแวดล้อม**ในภาพรวมลดลง โดยใน พ.ศ. 2565 สมรรถนะสิ่งแวดล้อมของประเทศ มีค่าดัชนีอยู่ที่ 38.1 และอยู่ในอันดับที่ 108 ขยับลงมาจาก พ.ศ. 2563 ซึ่งมีค่าดัชนีอยู่ที่ 45.4 และอยู่ในอันดับที่ 78 จากทั้งหมด 180 และ อย่างไรก็ตาม **ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทย**ในภาพรวมมีการปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย โดยใน พ.ศ. 2565 มีค่าดัชนี อยู่ที่ 49.5 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2563 ที่มีค่าดัชนีอยู่ที่ 49.38

สถานการณ์การพัฒนา

ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ สะท้อนได้จาก

1. **ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Index : EPI)**
2. **ดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจสีเขียว (The Global Green Economy Index : GGEI)**

ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Index : EPI)

ความหลากหลายทางชีวภาพและคุณภาพสิ่งแวดล้อม พิจารณาจาก**ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Index : EPI)** ซึ่งมีการจัดทำทุก ๆ 2 ปี โดยศูนย์นโยบายด้านกฎหมายและสิ่งแวดล้อมแห่งมหาวิทยาลัยเยล ศูนย์เครือข่ายวิทยาศาสตร์โลกนานาชาติ แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย โดยในช่วงป พ.ศ. 2561 - 2653 ได้มีการพิจารณาใน 2 มิติ ได้แก่ คุณภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) และคุณภาพระบบนิเวศ (Ecosystem Vitality) พบว่า สถานการณ์ใน พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีค่าดัชนีอยู่ที่ 49.88 (คุณภาพสิ่งแวดล้อม 46.21 คะแนน และคุณภาพระบบนิเวศ 52.33 คะแนน) และใน พ.ศ. 2563 มีค่าดัชนีลดลงอยู่ที่ 45.4 (คุณภาพสิ่งแวดล้อม 48.4 คะแนน และคุณภาพระบบนิเวศ 43.5 คะแนน) ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบการถ่วงน้ำหนัก และวิธีการประเมิน ตามสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในช่วงเวลานั้น ๆ ส่งผลให้**ใน พ.ศ. 2565 ได้มีการพิจารณาใน 3 มิติ ได้แก่ คุณภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) คุณภาพระบบนิเวศ (Ecosystem Vitality) และการประเมินการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) โดยประเทศไทยมีค่าดัชนีลดลงอยู่ที่ 38.1 (คุณภาพสิ่งแวดล้อม 43.8 คะแนน คุณภาพระบบนิเวศ 37.3 คะแนน และการประเมินการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 36 คะแนน)** จะเห็นได้ว่า คุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในระดับนานาชาติมีค่าดัชนีในภาพรวมลดลง อันเป็นผลมาจากดัชนีใน 5 ด้าน มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทุกประเทศ ได้แก่ ดัชนีคุณภาพอากาศโดยรวม ดัชนีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดัชนีการจัดการขยะ ดัชนีการบำบัดน้ำเสีย และ ดัชนีการอนุรักษ์ระบบนิเวศและบริการของระบบนิเวศ

ที่มา : https://global-reports.23degrees.eu/epi2022/root

ดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจสีเขียว (The Global Green Economy Index : GGEI)

ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ พิจารณาจาก**ดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจสีเขียว (The Global Green Economy Index : GGEI)** ซึ่งมีการจัดทำทุก ๆ 2 ปี โดยวัดจากความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม (Perception) และผลการดำเนินงาน (Performance) ตามดัชนีชี้วัดใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความตระหนักของผู้นำและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Leadership and climate change) ด้านประสิทธิภาพของการผลิตในระดับสาขา (Efficiency sectors) ด้านการดำเนินงานของภาคธุรกิจและการลงทุน (Markets and investment) และด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) พบว่า พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีค่าดัชนีอยู่ที่ 55.51 พ.ศ. 2563 มีค่าดัชนีลดลงอยู่ที่ 49.38 และ **พ.ศ. 2565 มีค่าดัชนีปรับตัวขึ้นเล็กน้อยอยู่ที่ 49.5 เป็นอันดับที่ 4 ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้** โดยมีประเทศลาว สิงคโปร์ และเวียดนามได้อันดับ 1 - 3 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาควบคู่กับการเติบโตสีเขียว (Green Growth Index) ซึ่งเป็นการวัดผ่าน 4 มิติ ประกอบไปด้วย (1) ประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากร (2) การปกป้องทุนทางธรรมชาติ (3) โอกาสทางเศรษฐกิจสีเขียวและ (4) ความครอบคลุมทางสังคม พบว่า ใน พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีค่าดัชนีเท่ากับ 44.36 หรืออยู่อันดับที่ 12 ของเอเชีย ใน พ.ศ. 2563 มีค่าดัชนีเท่ากับ 49.38 หรืออยู่อันดับที่ 9 ของเอเชีย และใน พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีค่าดัชนีเท่ากับ 64.08 หรืออยู่อันดับที่ 2 ของเอเชีย โดยสามารถพิจารณาค่าคะแนนแยกรายมิติได้ดังนี้ (1) ประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรที่ 56.17 (2) การปกป้องทุนทางธรรมชาติที่ 73.82 (3) โอกาสทางเศรษฐกิจสีเขียวที่ 46.29 และ (4) ความครอบคลุมทางสังคมที่ 70.73 จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีอันดับการเติบโตสีเขียวและอันดับเศรษฐกิจสีเขียวในระดับดีขึ้นในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และระดับเอเชีย แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในระดับนานาชาติแล้ว ประเทศไทยยังอยู่ในอับดับที่ 108 จากทั้งหมด 180 ประเทศ ดังนั้นประเทศไทยจึงควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหา อาทิ ปัญหาคุณภาพอากาศฝุ่นพิษ PM2.5 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การปรับเปลี่ยนระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การบำบัดน้ำเสีย และการจัดการขยะอย่างจริงจังและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลใน 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต อันจะนำไปสู่การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

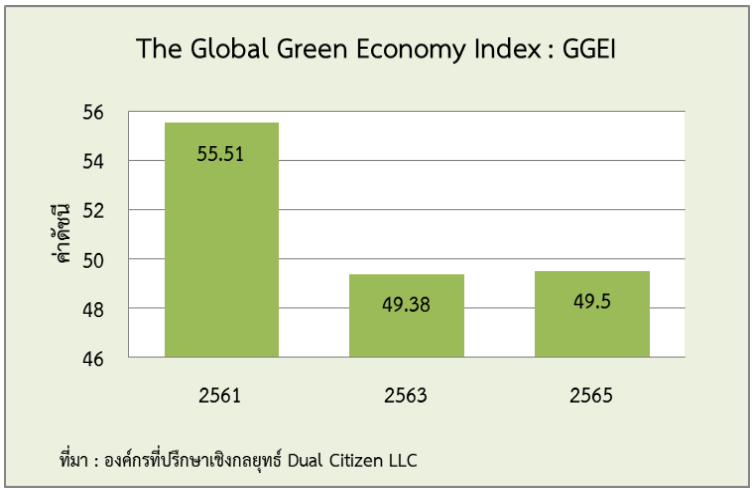

ที่มา : องค์กรที่ปรึกษาเชิงกลยุทธ์ Dual Citizen LLC

มิติที่ 6 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ ในปี 2565

ประสิทธิภาพของภาครัฐและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐค่อนข้างจะคงที่ โดย

- **ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลกมีคะแนนเฉลี่ย -0.23 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า**
- **อันดับประสิทธิภาพของภาครัฐอยู่ในอันดับที่ 31 ต่ำกว่าปี 2564 ถึง 11 อันดับ**
- **อันดับดัชนีเสรีภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในอันดับที่ 70 ต่ำกว่าปี 2564 ถึง 28 อันดับ**

การดำเนินการในห้วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561 – 2565) พบว่า **ภาพรวมของประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ มีการพัฒนาที่ดีขึ้น** เนื่องจากการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เอื้อต่อการต่อการดำเนินธุรกิจ การปรับปรุงระบบราชการเพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน การมีเสถียรภาพและวินัยการคลังของประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสถานการณ์**ใน พ.ศ. 2565 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ ค่อนข้างจะคงที่** โดยเป็นผลกระทบมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 อาทิ การขาดดุลงบประมาณของภาครัฐและหนี้สาธารณะเพิ่มสูงขึ้นจากการดำเนินมาตรการเยียวยาประชาชนและฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม และเสรีภาพทางเศรษฐกิจที่ลดลงจากการดำเนินมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

สถานการณ์การพัฒนา

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ สะท้อนได้จาก

1. **ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก** (Worldwide Governance Indicators : WGI)
2. **ปัจจัยประสิทธิภาพของภาครัฐภายใต้อันดับความสามารถในการแข่งขัน** (The IMD World Competitiveness Rankings)
3. **ดัชนีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ** (Index of Economic Freedom)

ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (Worldwide Governance Indicators : WGI)

ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก โดยธนาคารโลกเป็นการประเมินธรรมาภิบาลในภาครัฐของประเทศต่าง ๆ ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น ด้านเสถียรภาพทางการเมืองและการปราศจากความรุนแรง ด้านประสิทธิผลของภาครัฐด้านคุณภาพของกฎระเบียบ ด้านหลักนิติธรรม และด้านการควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบ ซึ่งมีการระบุคะแนนในแต่ละด้านตั้งแต่ -2.5 (มีระดับธรรมาภิบาลต่ำ) ถึง 2.5 (มีระดับธรรมาภิบาลสูง) และจัดลำดับเปอร์เซ็นไทล์ (Percentile Rank) ของทั้ง 209 ประเทศ ตั้งแต่ 0 (ลำดับต่ำสุด) ถึง 100 (ลำดับสูงสุด) **โดยระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 (ข้อมูล พ.ศ. 2560 – 2564) ภาพรวมระดับของธรรมาภิบาลของประเทศไทยมีการปรับตัวดีขึ้น** แต่ยังมีค่าคะแนนที่ค่อนข้างต่ำ โดยคะแนนเฉลี่ยของทุกด้านขยับจาก -0.33 ใน พ.ศ. 2561 เป็น -0.23 ใน พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นจากคะแนนของด้านเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นด้านเสถียรภาพทางการเมืองฯ ด้านหลักนิติธรรม และด้านคุณภาพของกฎระเบียบตามลำดับ ขณะที่ด้านประสิทธิผลของภาครัฐและด้านการควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบมีคะแนนที่ลดลง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา**ใน พ.ศ. 2564 พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยของทุกด้านเท่ากับ -0.23 ซึ่งปรับเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปีก่อนหน้า**ที่มีคะแนนเฉลี่ย -0.24 คะแนน โดยเป็นการเพิ่มขึ้นจากคะแนนของด้านเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น ด้านเสถียรภาพทางการเมืองฯ ด้านประสิทธิผลของภาครัฐ และด้านคุณภาพของกฎระเบียบ ขณะที่ด้านการควบคุมปัญหาทุจริตมีคะแนนคงที่ ส่วนด้านหลักนิติธรรมมีคะแนนลดลง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากการจัดลำดับเปอร์เซ็นไทล์ พบว่า**ใน พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยของเปอร์เซ็นไทล์ที่ 43.77 ซึ่งลำดับตกลงมาเล็กน้อยจาก พ.ศ. 2563** ที่อยู่ในลำดับเปอร์เซ็นไทล์ที่ 43.85 และหากเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน พบว่า ประเทศไทยยังมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศสิงคโปร์ (1.65 คะแนน) บรูไน (1.1 คะแนน) มาเลเซีย (0.41 คะแนน) และอินโดนีเซีย (-0.05 คะแนน) ตามลำดับ

ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (Worldwide Governance Indicators : WGI)

ตัวชี้วัดรายมิติ	2560	2561	2562	2563	2564	การเปลี่ยนแปลง ปี 2563-2564
เสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น (Voice and Accountability)	-1.05	-1.02	-0.85	-0.81	-0.79	0.02
เสถียรภาพทางการเมืองและการปราศจากความรุนแรง/การก่อการร้าย (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism)	-0.75	-0.80	-0.48	-0.58	-0.55	0.03
ประสิทธิผลของภาครัฐ (Government Effectiveness)	0.30	0.30	0.30	0.23	0.25	0.02
คุณภาพของกฎระเบียบ (Regulatory Quality)	0.02	-0.03	-0.01	0.08	0.09	0.01
หลักนิติธรรม (Rule of Law)	0.03	0.02	0.11	0.12	0.11	-0.01
การควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบ (Control of Corruption)	-0.42	-0.44	-0.45	-0.46	-0.46	0
ค่าเฉลี่ย	-0.31	-0.33	-0.23	-0.24	-0.23	0.01

ที่มา : World Bank

ปัจจัยประสิทธิภาพของภาครัฐภายใต้อันดับความสามารถในการแข่งขัน (The IMD World Competitiveness Rankings)

อันดับประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency)

อันดับปัจจัยย่อย	2564	2565	
การคลังภาครัฐ	14	29	▼ - 15
นโยบายภาษี	4	7	▼ - 3
กรอบการบริหารภาครัฐ	36	41	▼ - 5
กฎหมายธุรกิจ	30	38	▼ - 8
กรอบการบริหารสังคม	43	44	▼ - 1

ที่มา : IMD

ปัจจัยประสิทธิภาพของภาครัฐภายใต้อันดับความสามารถในการแข่งขัน พิจารณาจากปัจจัยย่อย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการคลังภาครัฐ ด้านนโยบายภาษี ด้านกรอบการบริหารภาครัฐ ด้านกฎหมายธุรกิจ และด้านกรอบ

การบริหารสังคม โดย**ในช่วง พ.ศ. 2561–2564 ภาพรวมประสิทธิภาพของภาครัฐค่อนข้างคงที่** ซึ่งประเทศไทยมีอันดับประสิทธิภาพของภาครัฐของอยู่ในระหว่างอันดับที่ 20–23 แต่ใน **พ.ศ. 2565 อันดับประสิทธิภาพของภาครัฐของประเทศไทยได้ตกลงไปอยู่ในอันดับที่ 31 จาก 63 เขตศรษฐกิจทั่วโลก ต่ำกว่า พ.ศ. 2564 ถึง 11 อันดับ** โดยมีอันดับลดลงในทุกปัจจัยย่อย โดยเฉพาะด้านการคลังภาครัฐ ที่มีอันดับลดลงจากปีก่อนหน้ามากที่สุดถึง 15 อันดับ ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดดุลงบประมาณของภาครัฐและหนี้สาธารณะที่เพิ่มสูงขึ้นเพื่อประคองเศรษฐกิจให้ฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19รองลงมาคือด้านกฎหมายธุรกิจ ด้านกรอบการบริหารภาครัฐ ด้านนโยบายภาษี และด้านกรอบการบริหารสังคม ตามลำดับ หากเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน พบว่า ประเทศไทยยังมีอันดับประสิทธิภาพของภาครัฐเป็นรองแค่ประเทศสิงคโปร์ (อันดับที่ 4)

ดัชนีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ (Index of Economic Freedom)

ดัชนีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ เป็นการประเมินนโยบายที่ส่งผลต่อเสรีภาพทางเศรษฐกิจของ 177 ประเทศ ใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม ขนาดของรัฐบาล ประสิทธิภาพการกำกับดูแล และตลาดเสรีโดย**ในช่วง พ.ศ. 2561–2565 ดัชนีเสรีภาพทางเศรษฐกิจมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดี** ซึ่งสามารถขยับจากอันดับที่ 53 มีคะแนน 67.1 คะแนน ใน พ.ศ. 2561 มาอยู่ที่อันดับที่ 42 มีคะแนน 67.1 คะแนน ใน พ.ศ. 2564 แต่**ใน พ.ศ. 2565 อันดับดัชนีเสรีภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ตกลงไปอยู่ในอันดับที่ 70 ต่ำกว่า พ.ศ. 2564 ถึง 28 อันดับ** มีค่าคะแนนอยู่ที่ 63.2 ลดลงจากปีก่อนหน้า 6.5 คะแนน ซึ่งเป็นผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ทำให้คะแนนของหลายตัวชี้วัดลดลง อาทิ การใช้จ่ายภาครัฐ สิทธิในทรัพย์สิน เสรีภาพด้านแรงงาน เช่นเดียวกันกับหลายประเทศที่เสรีภาพทางเศรษฐกิจลดลงในปี 2565 หากเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน พบว่า ประเทศไทยยังมีค่าคะแนนต่ำกว่าประเทศสิงคโปร์ (84.4 คะแนน) มาเลเซีย (68.1คะแนน) บรูไน (64.8 คะแนน) และอินโดนีเซีย (64.4 คะแนน) ตามลำดับ

ดัชนีเสรีภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทย (Index of Economic Freedom)

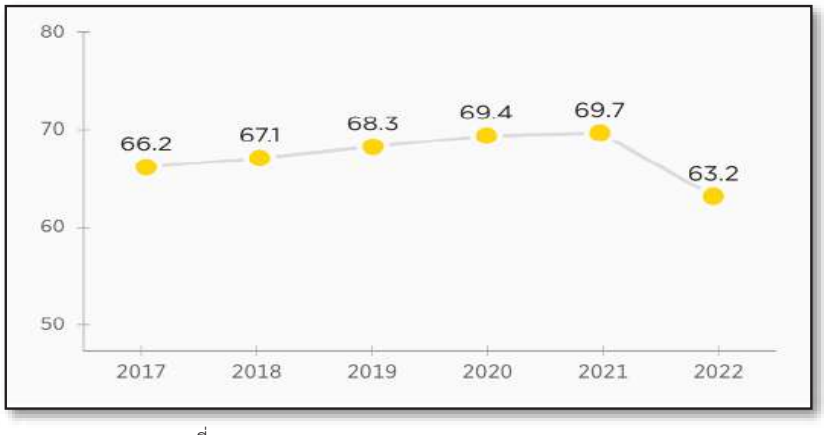

ที่มา : Heritage Foundation และ Wall Street Journa

การประเมินผลรายยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน

ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ โดยในส่วนการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ เป็นการประเมินผลรายยุทธศาสตร์ชาติ อันประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ (6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยรายยุทธศาสตร์ชาติมีค่าเป้าหมายและตัวชี้วัดเป็นลักษณะกลุ่มตัวชี้วัดไม่ได้เจาะจง และไม่ได้มีค่าเป้าหมายเหมือนเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) และเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) ดังนั้น การประเมินผลเป็นผลการพัฒนาตามข้อเท็จจริงของกลุ่มตัวชี้วัดที่ได้รับคัดเลือกมาใช้ในการประเมินเท่านั้น ทั้งนี้ หากตัวชี้วัดใดที่ยังขาดข้อมูลจะใช้ตัวชี้วัดเทียบเคียงสะท้อนตัวชี้วัดนั้นแทน

1. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

“ประเทศมีสภาวะแวดล้อมที่มั่นคงและปลอดภัยในทุกระดับและทุกมิติ ประชาชนไทยมีความสุข เป็นพันธมิตรทุกประเทศทั่วโลก”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มี 5 เป้าหมายการพัฒนา ได้แก่

1. ประชาชนอยู่ดี กินดีและมีความสุข
2. บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ
3. กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง
4. ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ
5. การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มี 5 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. ความสุขของประชากรไทย
2. ความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศ
3. ความพร้อมของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง และการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง
4. บทบาทและการยอมรับในด้านความมั่นคงของประเทศไทยในประชาคม
5. ประสิทธิการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

ภาพรวมการพัฒนาในห้วง 5 ปีแรก (พ.ศ. 2561 - 2565) ของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง **ประเทศไทยมีการพัฒนาด้านความมั่นคงค่อนข้างคงที่** เนื่องจาก ปัญหาอันเกิดจากความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและหลากหลาย มีความซับซ้อน โดยเฉพาะเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และนาโนเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดพื้นที่ปฏิบัติการทางทหารใหม่ ซึ่งอาจกลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของรูปแบบสงครามในอนาคต และการแสวงหาประโยชน์จากห้วงอวกาศของประเทศมหาอำนาจ ซึ่งส่งผลให้ความอยู่ดี มีสุขของประชากรไทยลดลง รวมถึงมีความขัดแย้งในประเทศไทยเพิ่มขึ้น ขณะที่เมื่อพิจารณาจากค่าใช้จ่ายทางทหาร ซึ่งเป็นปัจจัยภายใต้ดัชนีสันติภาพโลก พบว่ามีสถานการณ์ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในพ.ศ. 2565 พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 61 (จากทั้งหมด 146 ประเทศ) อันดับลดลงจากปีก่อนหน้า รวมทั้งมีค่าคะแนนลดลงอยู่ที่ 5.891 คะแนน เมื่อเทียบกับพ.ศ. 2564 ที่อยู่ในอันดับที่ 54 (จากทั้งหมด 149 ประเทศ) และมีค่าคะแนนอยู่ที่ 5.985 คะแนน

ประชาชนอยู่ดี กินดีและมีความสุข

สะท้อนเทียบเคียงจาก **ความสุขของประชากรไทย** โดยพิจารณาจากดัชนีชี้วัดความสุขโลก ที่จัดทำโดยเครือข่ายวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย ภายใต้องค์การสหประชาชาติ พบว่าประชาชนอยู่ดีมีความสุขลดลง ใน **พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีอันดับและคะแนนความสุขลดลง** อยู่ในอันดับที่ 61 (จากทั้งหมด 146 ประเทศ) และมีค่าคะแนนอยู่ที่ 5.891 คะแนน ลดลงจากปี 2564 ที่อยู่ในอันดับที่ 54 (จากทั้งหมด 149 ประเทศ) และมีค่าคะแนนอยู่ที่ 5.985 คะแนน

บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

สะท้อนเทียบเคียงจาก ความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศ โดยพิจารณาจากดัชนีสันติภาพโลก วัดจากปัจจัยที่ส่งผลต่อความสงบสุขของประเทศ 3 ปัจจัย ได้แก่ (1) ปัจจัยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในและระหว่างประเทศที่ยังดำรงอยู่ (2) ปัจจัยความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม และ (3) ปัจจัยการขยายอิทธิพลทางทหาร พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนดัชนีสันติภาพโลกดีขึ้น แม้ว่าจะมีอันดับลดลงไปในปี 2562 ที่ลดลงมาอยู่ในอันดับ 166 อย่างไรก็ดี ในปี 2563 ก็อันดับที่ดีขึ้นเรื่อยมาจนใน พ.ศ. 2565 ที่มีอันดับ 103 และมีคะแนน 2.098 คะแนน

ดัชนีสันติภาพโลก	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565
จำนวนประเทศที่ถูกจัดอันดับ	163	163	163	163	163
อันดับของประเทศไทย	113	116	114	113	103
คะแนน	2.259	2.278	2.245	2.205	2.098

ที่มา : ดัชนีสันติภาพโลก

กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง

สะท้อนเทียบเคียงจาก **ความพร้อมของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง และการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง** โดยพิจารณาจากปัจจัยการขยายอิทธิพลทางทหาร ภายใต้ดัชนีสันติภาพโลก พบว่า อัตรากองกำลังติดอาวุธและค่าเฉลี่ยค่าใช้จ่ายทางทหารต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศทั่วโลกลดลงตั้งแต่พ.ศ. 2551 และในพ.ศ. 2565 **ประเทศไทยได้คะแนน 1.480 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 20** ดีขึ้นจากปีก่อนหน้าที่มีคะแนนอยู่ที่ 1.562 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 29

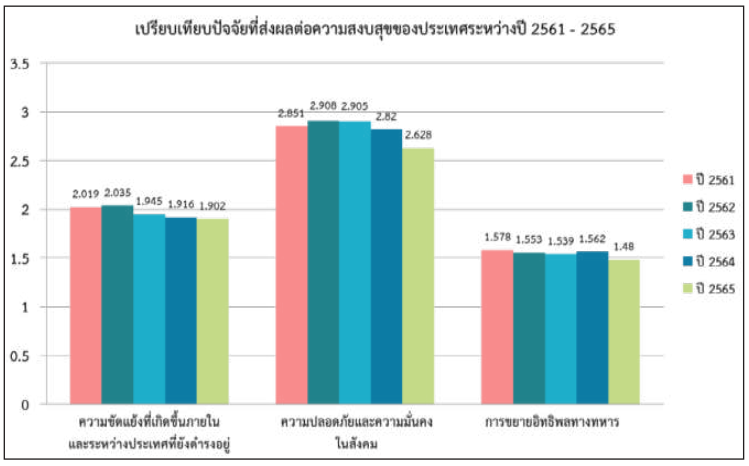

ที่มา : ดัชนีสันติภาพโลก

ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ

สะท้อนเทียงเคียงจาก **บทบาทและการยอมรับในด้านความมั่นคงของประเทศไทยในประชาคมระหว่างเทศ** โดยพิจารณาจาก**ความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ดีขึ้น** โดยใน พ.ศ. 2561 - 2565 ประเทศไทยสามารถฟื้นฟูความสัมพันธ์กับซาอุดีอาระเบียได้สำเร็จเมื่อเดือนมกราคม 2565 อันนำมาซึ่งโอกาสทางการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวของไทย ตลอดจนความร่วมมือด้านความมั่นคงทางพลังงาน และโอกาสของแรงงานไทย นอกจากนี้ ในด้านการส่งเสริมบทบาทเชิงรุกที่สร้างสรรค์ของไทยในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี รวมถึงระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แสดงบทบาทในเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์ในเวทีระหว่างประเทศ ผ่านการจัดประชุมกลไกทวิภาคีกับประเทศต่าง ๆ รวมถึงกับประเทศเพื่อนบ้าน และการเข้าร่วมและจัดประชุมระหว่างประเทศที่สำคัญ รวมถึงการเป็นประธานอาเซียนใน พ.ศ. 2562 การเป็นประธานความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) ใน พ.ศ. 2565

การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

สะท้อนเทียบเคียงจาก**ประสิทธิการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม** โดยพิจารณาเทียบเคียงจากผลการประเมินดัชนีชี้วัดประชาธิปไตยของประเทศไทย จากดัชนีประชาธิปไตย (Democracy Index) จัดทำโดย Economist Intelligence Unit โดยใน พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีคะแนน 4.63 ทำให้ตกไปอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการปกครองกึ่งอำนาจ และใน พ.ศ. 2562 มีคะแนน 6.32 เนื่องจากประเทศไทยได้มีการจัดการเลือกตั้งขึ้น ประเทศไทยจึงได้รับการประเมินสูงขึ้น และขยับขึ้นมาเป็นประเทศที่มีประชาธิปไตยที่มีความบกพร่อง ถึงแม้ว่าใน พ.ศ. 2563 จะมีคะแนนลดลงมา และใน พ.ศ. 2564 **ประเทศไทยมีคะแนนดัชนีประชาธิปไตยอยู่ในระดับคงที่** 6.04 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนเท่ากับ พ.ศ. 2563 โดยในพ.ศ. 2565 ได้มีการจัดทำ (ร่าง) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2566 -2570) ซึ่งเป็นการจัดทำโดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งการบริหารจัดการความมั่นคงสามารถสะท้อนได้จากประเทศไทยมีการบริหารจัดการภัยคุกคามอันเกิดจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ซึ่งประเทศไทยประเทศที่มีความมั่นคงทางสุขภาพ (Global Health Security Index) อยู่ในอันดับที่ 5 ของโลก จากทั้งหมด 195 ประเทศ เป็นการประเมินผ่านตัวชี้วัดที่ครอบคลุมประเด็น การป้องกันการแพร่ระบาด การตรวจหาเชื้อและติดตามดูแลผู้ป่วย การรับมือต่อการแพร่ระบาด ระบบสาธารณสุข การปฏิบัติตามมาตรฐานสากล

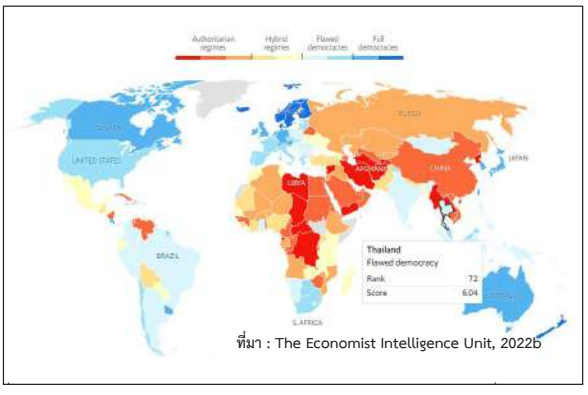

ที่มา : The Economist Intelligence Unit, 2022b

2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

“ทุกภาคการผลิตสร้างมูลค่า ประชาชนอยู่ดีกินดี มีโครงสร้างพื้นฐานมาตรฐานสากล พัฒนาคนรุ่นใหม่ให้เป็นผู้ประกอบการ”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มี 2 เป้าหมายการพัฒนา ประกอบด้วย

1. การพัฒนาประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน
2. ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

เป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน สามารถสะท้อนได้จาก

1. รายได้ประชาชาติ การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และการกระจายรายได้
2. ผลิตภาพการผลิตของประเทศ ทั้งในปัจจัยการผลิตและแรงงาน
3. การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา
4. ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

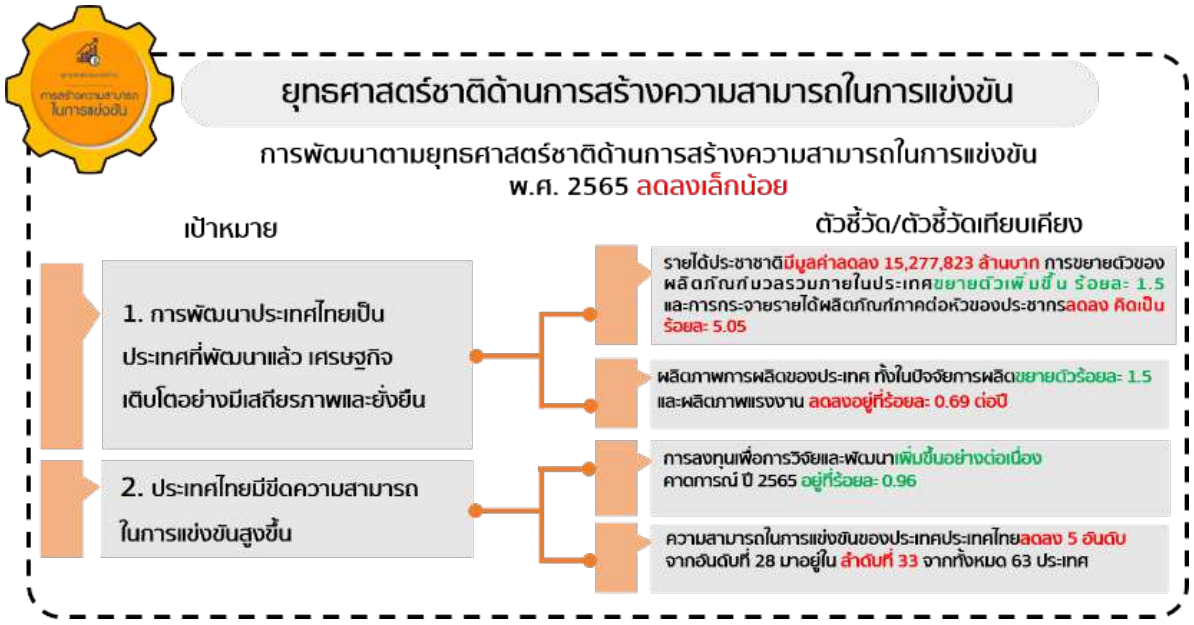

ภาพรวมการพัฒนา (พ.ศ. 2561-2565) ของยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน พบว่า **ประเทศไทยมีการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศลดลงเล็กน้อย** ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลจากปัจจัย ด้านการค้าระหว่างประเทศ และด้านการคลังภาครัฐ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย ประกอบกับประเทศไทยมีพื้นฐานโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ในภาคการท่องเที่ยวเป็นหลัก จึงทำให้ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มที่ฟื้นตัวทางเศรษฐกิจช้า โดย พ.ศ. 2565 ภาพรวมการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันลดลงเล็กน้อยจาก พ.ศ. 2564 โดยจะเห็นจากรายได้ประชาชาติและการกระจายรายได้ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวของประชากรลดลง แต่การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น รวมถึงผลิตภาพการผลิตของประเทศเพิ่มขึ้น แต่ผลิตภาพแรงงานลดลง นอกจากนี้การลงทุนเพื่อการวิจัยพัฒนา คาดการณ์ว่าจะเกิดการลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยรวมลดลง

การพัฒนาประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

พิจารณาจากรายได้ประชาชาติ ข้อมูลจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ใน พ.ศ. 2561- 2562 รายได้ประชาชาติมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ใน พ.ศ. 2563 รายได้ประชาชาติ (ข้อมูลล่าสุด) มีมูลค่า 15,277,823 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนหน้า มีมูลค่า 16,264,900 ล้านบาท โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว 219,796 บาท ลดลงจากปีก่อนหน้าที่ 234,652 บาท ซึ่งเป็นผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด – 19 ที่ทำให้สถานการณ์การยกระดับของเศรษฐกิจมีความท้าทายเพิ่มมากขึ้น

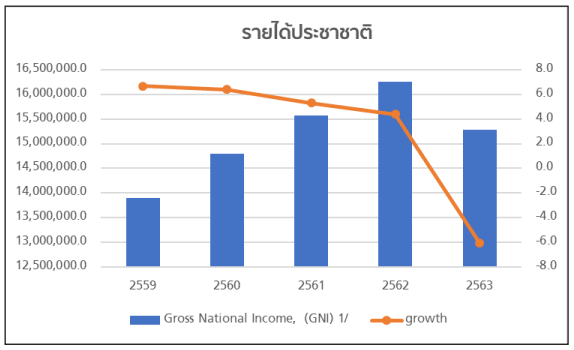

ที่มา : : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในขณะที่ พ.ศ. 2565 พบว่า **ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ณ พ.ศ. 2564 มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.5** จากปีก่อน (ขณะที่ พ.ศ. 2563 มีอัตราการหดตัวติดลบร้อยละ 6.2 เมื่อเทียบกับพ.ศ. 2562) โดยเป็นภาคการเกษตร ร้อยละ 1.0 นอกภาคการเกษตร ร้อยละ 1.6 ซึ่งเป็นขยายตัวจากการผลิตอุตสาหกรรม ร้อยละ 4.9 ในขณะที่ภาคบริการอยู่ที่ 0.7 ที่เป็นผลจากการหดตัวของที่พักแรม และบริการด้านอาหารที่หดตัวร้อยละ 14.4 ทั้งนี้ **ประมาณการอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2565 อยู่ที่การขยายตัวร้อยละ 3.2**

ประมาณการเศรษฐกิจ ปี 2565 - 2566

(%YoY)	2564	2565		ประมาณการ	
	ทั้งปี	Q2	Q3	2565	2566
GDP (CVM)	1.5	2.5	4.5	3.2	3.0 - 4.0
การลงทุนรวม 1/	3.4	-1.0	5.2	2.6	2.5
ภาคเอกชน	3.3	2.3	11.0	3.9	2.6
ภาครัฐ	3.8	-9.0	-7.3	-0.7	2.4
การบริโภคภาคเอกชน	0.3	7.1	9.0	5.4	3.0
การอุปโภคภาครัฐบาล	3.2	2.8	-0.6	-0.2	-0.1
มูลค่าการส่งออกสินค้า 2/	19.2	9.7	6.7	7.5	1.0
ปริมาณ 2/	15.5	4.4	2.1	3.2	1.0
มูลค่าการนำเข้าสินค้า 2/	23.9	22.4	23.2	17.8	1.6
ปริมาณ 2/	17.9	7.5	8.0	5.3	2.6
ดุลบัญชีเดินสะพัด ต่อ GDP (%)	-2.2	-6.6	-5.8	-3.6	1.1
เงินเฟ้อ	1.2	6.5	7.3	6.3	2.5 - 3.5

หมายเหตุ: 1/ การลงทุนรวม หมายถึง การสะสมทุนถาวรเบื้องต้น
2/ ฐานข้อมูลดุลการชำระเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณาผลิตภาพการผลิตรวม พ.ศ. 2565 **พบว่าภาวะเศรษฐกิจไทย พ.ศ. 2564 ขยายตัวร้อยละ 1.5** เร่งตัวขึ้นจากที่ลดลงร้อยละ 6.2 ในพ.ศ. 2563

ตารางที่ 1 GDP ด้านการผลิต

หน่วย: ร้อยละ	2564						2565			
	ทั้งปี	Q1	Q2	Q3	9M	Q4	Q1	Q2	Q3	9M
ภาคเกษตร	1.0	1.0	2.1	2.2	1.7	-0.6	4.7	4.4	-2.3	2.7
ภาคนอกเกษตร	1.6	-2.6	8.3	-0.3	1.5	2.0	2.1	2.3	5.0	3.1
การผลิตอุตสาหกรรม	4.9	1.1	17.0	-0.9	5.3	3.8	2.0	-0.5	6.3	2.5
ภาคบริการ	0.7	-3.8	5.3	0.3	0.3	1.7	2.9	4.5	5.3	4.2
การก่อสร้าง	2.7	13.5	3.1	-1.2	3.6	-0.8	-5.5	-4.5	-2.8	-4.3
การขายส่ง การขายปลีก	1.7	-2.4	5.0	2.7	1.3	3.0	2.8	3.1	3.5	3.1
การขนส่ง และสถานที่เก็บสินค้า	-2.9	-16.9	10.3	-1.4	-0.9	3.2	4.2	5.2	9.9	6.4
ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	-14.4	-36.8	16.4	-19.0	-17.9	-4.9	33.5	44.9	53.6	43.7
ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	5.6	4.5	5.6	6.8	5.7	5.3	5.7	6.3	4.9	5.6
การเงิน	5.7	6.4	5.9	6.1	6.1	4.4	1.3	1.6	0.5	1.1
GDP	1.5	-2.4	7.7	-0.2	1.5	1.8	2.3	2.5	4.5	3.1

เมื่อพิจารณาจากแหล่งที่มาของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Source of growth) พบว่าการขยายตัวเกิดขึ้น จากทุกปัจจัยการผลิต ซึ่งปัจจัยสำคัญมาจากผลิตภาพการผลิตรวม ร้อยละ 1.05 ปัจจัยทุนที่ร้อยละ 0.41 และ ปัจจัยแรงงานร้อยละ 0.07

	ICOR*	CP**	GDP Growth	Labor	Land	Capital	TFP***
ภาพรวม	1.10	0.39	1.53	0.07	0.00	0.41	1.05
● ภาคเกษตร	5.30	0.29	0.98	0.29	0.00	1.16	-0.47
● ภาคอุตสาหกรรม	1.10	0.46	3.40	-0.45	-	1.14	2.72
● ภาคบริการและอื่นๆ	0.39	0.37	0.67	-0.12	-	0.06	0.73

* อัตราส่วนการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทุนต่อการเปลี่ยนแปลงของผลผลิต (Incremental Capital Output Ratio: ICOR)
** เพิ่มภาพทุน (Capital Productivity: CP)
*** เพิ่มภาพการผลิตรวม (Total Factor Productivity: TFP)

ในขณะที่ พิจารณาจาก**ดัชนีผลิตภาพแรงงาน** พบว่า พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงาน ซึ่งคำนวณจากสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อผู้มีงานทำของ **พ.ศ. 2565 อยู่ที่ร้อยละ 0.69 ต่อปีลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่ร้อยละ 1.34** อันเป็นผลสืบเนื่องจากผลกระทบการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้ภาวะการเติบโตเศรษฐกิจภายในประเทศต่ำลง ส่งผลต่อกำลังแรงงานไทยมีอัตราการเติบโตลดลง

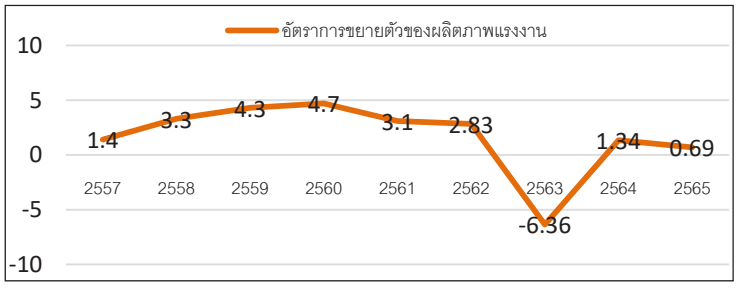

หมายเหตุ : ปีงบประมาณ 2565 ใช้ข้อมูลเฉลี่ยของไตรมาส 1-3 ปี 2565 เปรียบเทียบกับข้อมูลเฉลี่ยของไตรมาส 1-3 ปีงบประมาณ 2564
ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวการณ์ทำงานของประชากร, สำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นอกจากนี้ หากพิจารณาการ**รกระจายรายได้ที่สะท้อนศักยภาพของการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาค** โดยพิจารณาจาก**ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวของประชากร** ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดภาวะเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ พบว่า พ.ศ. 2563 **ภาคตะวันออก ยังคงมีค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวสูงสุด** เท่ากับ 436,255 บาทต่อปี หดตัวร้อยละ 13.0 รองลงมา คือเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวต่ำสุด เท่ากับ 86,233 บาทต่อปี ทั้งนี้ จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ระยอง มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว เท่ากับ 831,734 บาท/คน/ปี รองลงมาเป็น กรุงเทพมหานคร ปราจีนบุรีชลบุรี และพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวต่ำสุด 5 ลำดับ ได้แก่ นราธิวาส มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว เท่ากับ 55,417 บาท/คน/ปี รองลงมาเป็น หนองบัวลำภู มุกดาหาร แม่ฮ่องสอน และ ยโสธร ตามลำดับ ทั้งนี้ หากพิจารณาสถานะในห้วงห้าปีแรก (พ.ศ. 2561-2565) โดยใช้ข้อมูล พ.ศ. 2561-2563 พบว่า **อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์ต่อหัวของประชากรมีอัตราที่หดตัวลง คิดเป็นร้อยละ 5.05 จาก พ.ศ. 2561 มีมูลค่า 236,927 บาท/คน/ปี** เป็น พ.ศ. 2563 มีมูลค่า **224,962 บาท/คน/ปี** ซึ่งเป็นผลจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในขณะที่**ผลิตภาพการผลิตของประเทศ ทั้งในปัจจัยการผลิตและแรงงาน**

GRP per capita และอัตราเพิ่ม ในปี 2562 - 2563

ภาค	GRP per capita (บาท/ปี)		อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	
	2562	2563	2562	2563
ตะวันออกเฉียงเหนือ	86,105	86,233	2.1	0.1
เหนือ	114,225	108,472	2.5	-5.0
ใต้	152,112	132,857	4.0	-12.7
ตะวันออก	501,429	436,255	-0.0	-13.0
ตะวันตก	161,214	153,790	1.4	-4.6
กลาง	273,517	265,663	-0.6	-2.9
กทม. และปริมณฑล	475,041	435,356	3.5	-8.4
เฉลี่ยทั้งประเทศ	**243,705**	**224,962**	**2.9**	**-7.7**

ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวปี 2563 (บาทต่อปี)

10 อันดับแรกสูงสุด		10 อันดับสุดท้ายต่ำสุด	
1. ระยอง	831,734	1. นราธิวาส	55,417
2. กรุงเทพมหานคร	585,689	2. หนองบัวลำภู	59,157
3. ปราจีนบุรี	510,887	3. มุกดาหาร	61,345
4. ชลบุรี	471,723	4. แม่ฮ่องสอน	63,419
5. พระนครศรีอยุธยา	436,363	5. ยโสธร	65,254
6. ฉะเชิงเทรา	403,574	6. บึงกาฬ	68,497
7. สมุทรสาคร	382,372	7. สกลนคร	69,009
8. สระบุรี	321,625	8. ชัยภูมิ	69,375
9. นครปฐม	288,232	9. สระแก้ว	71,924
10. สมุทรปราการ	285,173	10. อำนาจเจริญ	72,573

ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

พิจารณาจากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จัดทำโดยสถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD) ซึ่งเป็นการประเมินจากปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และด้านโครงสร้างพื้นฐาน **ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยลดลง** โดย พ.ศ. 2565 **ประเทศไทยมีอันดับลดลง 5 อันดับ จากอันดับที่ 28 มาอยู่ในลำดับที่ 33 จากทั้งหมด 63 ประเทศโดยมีผลคะแนนสุทธิลดลงจาก 72.52** มาอยู่ที่ **68.67** ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของ 63 ประเทศที่เพิ่มขึ้นจาก 63.99 คะแนนพ.ศ. 2564 มาอยู่ที่ 70.03 คะแนน

ในขณะที่ ด้านการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา ในช่วงที่ผ่านมา **ประเทศไทยมีการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา (Research and Development หรือ R&D) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง** โดย พ.ศ. 2563 – 2565 คาดการณ์ว่าจะลดลงต่ำกว่า 1 % เล็กน้อย จากผลกระทบการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด -19 ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อด้านการลงทุนการวิจัยและการพัฒนาโดย พ.ศ. 2563 คาดว่าตัวเลขการลงทุนวิจัยและพัฒนาจะอยู่ที่ร้อยละ 0.91 ต่อ GDP พ.ศ. 2564 อยู่ที่ร้อยละ 0.94 ต่อ GDP และ พ.ศ. 2565 คาดการณ์ตัวเลขการลงทุนวิจัยและพัฒนาอยู่ที่ร้อยละ 0.96 ต่อ GDP ซึ่ง พ.ศ. 2570 คาดว่าประเทศไทยจะมีการลงทุนในด้านนี้คิดเป็นร้อยละ 1.46 ต่อ GDP ซึ่งไม่ถึงร้อยละ 2 ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ อย่างไรก็ตาม**หากภาครัฐมีมาตรการรองรับหรือกระตุ้นให้เกิดการลงทุนวิจัยและพัฒนา** รวมถึง**ส่งเสริมให้ภาคเอกชนทำวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง**โดยเฉพาะเรื่อง Bio-based หรือเรื่องอาหาร สุขภาพ ที่ประเทศไทยมีศักยภาพทัดเทียมหลายประเทศจะสามารถสร้างโอกาสใหม่ให้กับทุกภาคส่วนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ทั้งนี้ **ผลการดำเนิน พ.ศ. 2561-2565 ซึ่งเป็นห้วงแรกของยุทธศาสตร์ชาติ ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนามีแนวโน้มที่ลดลง** เนื่องจากผลกระทบการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด -19 โดยหากสถานการณ์คลี่คลายลง ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้ขับเคลื่อนด้วยการวิจัย พัฒนาและสร้างนวัตกรรมเพื่อยกระดับและเพิ่มผลิตภาพในทุกภาคส่วนและนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจ

จากภาพรวมสถานการณ์การพัฒนา เพื่อยกระดับการพัฒนาประเทศ **ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องปรับตัว พัฒนาตนเองอย่างรวดเร็ว** เพื่อรับมือกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่ยังคงอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งในเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่ต้องดำเนินการ**เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคเศรษฐกิจที่เป็นเสาหลักของประเทศ** โดยส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในทุกระดับ **การจัดทำนโยบายส่งเสริมภาคเศรษฐกิจและภาคธุรกิจของประเทศให้สามารถเติบโตไปได้อย่างต่อเนื่อง** รวมทั้ง**ทุกภาคส่วนต่าง ๆ มีกลไกเตรียมพร้อมรับความผันผวนและเผชิญกับอุปสรรค**ที่จะเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ

3. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

“คนไทยมีการพัฒนาการสมวัย ใฝ่เรียนรู้ มีคุณธรรม พร้อมดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21”

การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มี 2 เป้าหมายการพัฒนา ประกอบด้วย

1. คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21
2. สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอด

เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ สามารถสะท้อนได้จากพัฒนา ประกอบด้วย

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะ ความเป็นอยู่ที่ดีของไทย
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. การพัฒนาสังคมและครอบครัวไทย

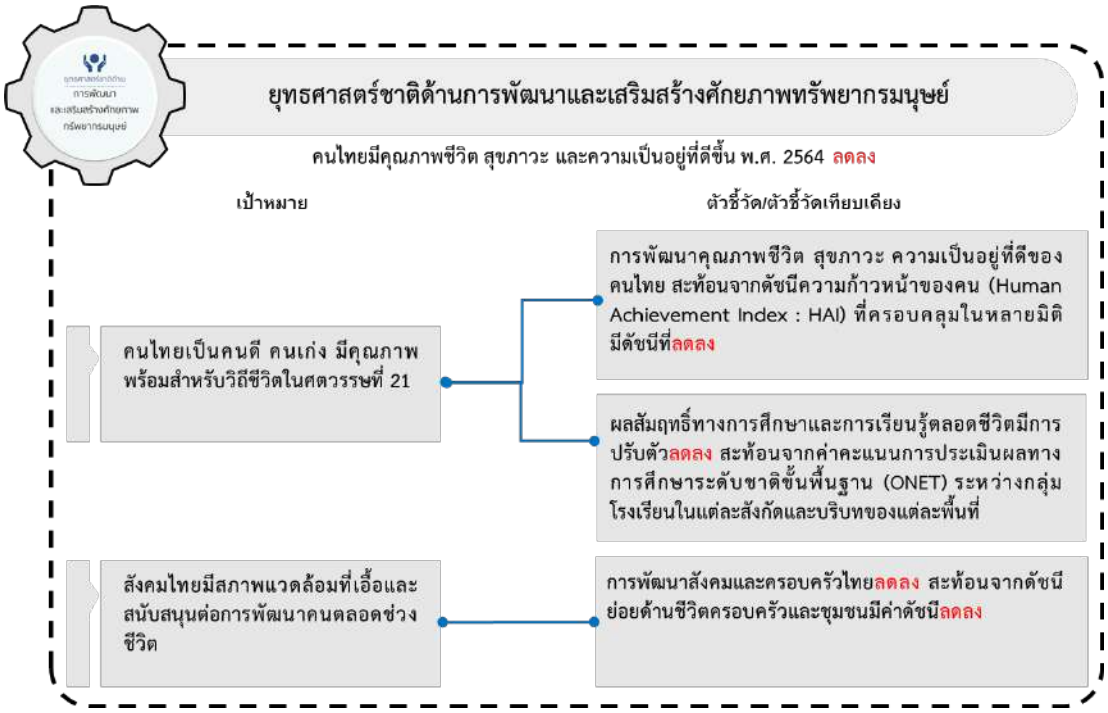

ภาพรวมการพัฒนาใน พ.ศ. 2561 - 2565 ของยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ พบว่า **คนไทยมีคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นลดลง** โดยใช้**ดัชนีความก้าวหน้าของคน โดยใน พ.ศ. 2564 ความก้าวหน้าของคนในภาพรวมมีการปรับตัวลดลง สะท้อนได้จากดัชนีความก้าวหน้าของคน** (Human Achievement Index: HAI) **ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการปรับตัวลดลง** โดยพบว่า ยังมีความแตกต่างของคุณภาพการศึกษาที่สะท้อนจากค่าคะแนนการประเมินผลทางการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระหว่างกลุ่มโรงเรียนในแต่ละสังกัดและบริบทของแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ การพัฒนาสังคมและครอบครัวไทยมีการปรับตัวลดลง สะท้อนได้จากดัชนีย่อยด้านชีวิตและครอบครัว

คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21

พิจารณาจาก**การพัฒนาคุณภาพชีวิตสุขภาวะและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนไทย** สะท้อนได้จากดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index:HAI)โดยจากรายงานความก้าวหน้าของคนในภาพรวม พบว่า ใน พ.ศ. 2564 **ระดับการพัฒนาคนมีการปรับตัวลดลงลงมาอยู่ที่ 0.6411 จากเดิมที่มีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.6466 ใน พ.ศ. 2563 ตามการลดลงของการพัฒนาคนใน 5 ด้าน** ได้แก่ **(1) ด้านการศึกษา** มีค่าดัชนีลดลงจาก 0.5711 ใน พ.ศ. 2563 มาอยู่ที่ 0.5200 ใน พ.ศ. 2564 **(2) ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน** มีค่าดัชนีลดลงจาก 0.6560 ใน พ.ศ. 2563 มาอยู่ที่ 0.6448 ใน พ.ศ. 2564 **(3) ด้านการมีส่วนร่วม**มีค่าดัชนีลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา และมีค่าเท่ากับ 0.5642 ใน พ.ศ. 2564 **(4) ด้านเศรษฐกิจ** มีค่าดัชนีลดลงจาก 0.6696 ใน พ.ศ. 2563 มาอยู่ที่ 0.6637 ใน พ.ศ. 2564 และ **(5) ด้านสุขภาพ** มีค่าดัชนีลดลงจาก 0.6411 ใน พ.ศ. 2563 มาอยู่ที่ 0.6386 ใน พ.ศ. 2564

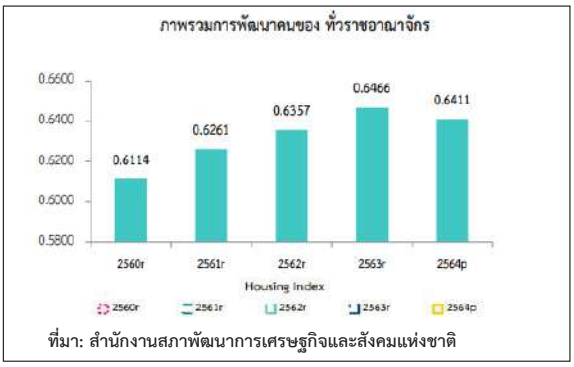

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม **แม้ว่าใน พ.ศ. 2564 มีการปรับตัวลดลงของค่าดัชนีการพัฒนา แต่เมื่อมีการพิจารณาสถานการณ์ในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565)** พบว่า มี**การพัฒนาคนในระดับประเทศมีทิศทางการพัฒนาที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง** โดยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2561 ดัชนีที่มีการพัฒนาที่ดีขึ้นเป็นผลมาจากการพัฒนาคนอย่างชัดเจน ได้แก่ **ดัชนีด้านการคมนาคมและการสื่อสาร ดัชนีด้านการมีส่วนร่วม** และ**ดัชนีด้านชีวิตการงาน** โดยใน พ.ศ. 2561 มีดัชนีความก้าวหน้าคนอยู่ที่ 0.626 พ.ศ. 2562 อยู่ที่ 0.635 พ.ศ. 2563 อยู่ที่ 0.646 และ พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 0.641 ตามลำดับ ซึ่งมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นผลมาจากทิศทางการปรับตัวที่ดีขึ้นของตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ **การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและเครื่องมือสื่อสารของประชากร การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในท้องถิ่นของครัวเรือนและสัดส่วนของแรงงานที่มีหลักประกันทางสังคม** ซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศของไทยที่มุ่งเน้นและสนับสนุนการเข้าถึงระบบโครงสร้างพื้นฐานทางด้านอินเทอร์เน็ตและการเข้าถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรโดยรวม

ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต พิจารณาจากค่าคะแนนการประเมินผลทางการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) พบว่า**ทิศทางการพัฒนามีปรับตัวลงในทุกปี** โดยใน พ.ศ. 2561 - 2564 มีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 37.50 คะแนน 36.30 คะแนน 36.03 และ 34.57 คะแนน ตามลำดับ โดยการปรับตัวลดลงสะท้อนได้จากการที่ได้รับผลสืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้สถานศึกษาดำเนินการตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขโดยการปิดสถานศึกษาชั่วคราว และปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ และยังคงมีข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ทางการศึกษา รวมทั้งความไม่พร้อมของเทคโนโลยีในการเรียนการสอน ที่มีส่วนสำคัญต่อปัญหาการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องการหลุดออกจากระบบของการศึกษา และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม ในส่วนของงบประมาณในการลงทุนด้านการศึกษามีแนวโน้มดีขึ้น เนื่องจากภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญทางด้านการศึกษา สะท้อนได้จาก **การจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการจัดการนานาชาติ (World Competitiveness, International Institute for Management Development : IMD)** ที่มีการปรับตัวที่ดีขึ้นจากปีก่อนหน้า

เมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัดทั้ง 2 ตัวแล้ว พบว่า การ**พัฒนาประเทศของไทยที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนทั้ง 5 ด้านเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรโดยรวม** ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่**ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทย**

การพัฒนาสังคมและครอบครัวไทย

การพัฒนาสังคมและครอบครัวไทย ประเมินจากดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของดัชนีความก้าวหน้าของคนโดยมีปัจจัยที่ส่งผลให้มิติด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนมีค่าดัชนีลดลง **ซึ่งลดลงจาก 0.6560 ใน พ.ศ. 2563 มาอยู่ที่ 0.6448 ใน พ.ศ. 2564** ประกอบด้วย ตัวชี้วัดครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว ตัวชี้วัดผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว และตัวชี้วัดการแจ้งความคดี ชีวิต ร่างกาย และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากรศาสตร์ ทัศนคติ ค่านิยม รวมทั้งโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลให้เกิดครอบครัวเรือนเดี่ยวในประเทศไทยมากขึ้น วัยแรงงานมีความจำเป็นต้องย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองเพื่อหางานทำและสร้างรายได้ ส่งผลให้บางครอบครัวที่มีความเปราะบางต้องใช้ชีวิตอยู่เพียงลำพังมากขึ้นโดยเฉพาะเด็ก และผู้สูงอายุ รวมทั้งจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเข้าสู่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมากขึ้น

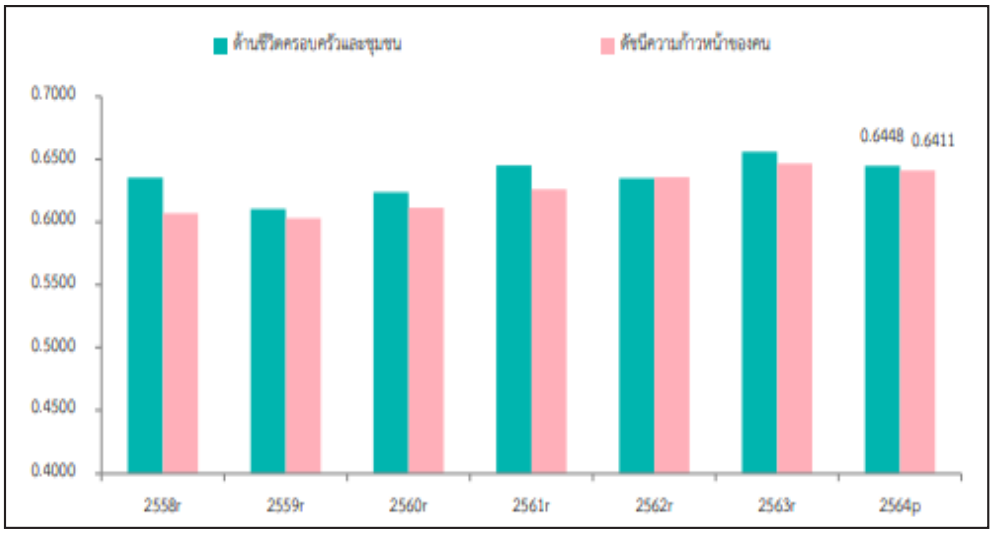

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมื่อพิจาณาจากตัวชี้วัดแล้ว พบว่า **การพัฒนาสังคมและครอบครัวไทยมีทิศทางการพัฒนามีทิศทางที่ไม่คงที่** ขึ้นอยู่กับสถานะการของตัวชี้วัดภายใต้มิติการพัฒนาดังกล่าว โดยใน พ.ศ. 2561 มีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.6451 พ.ศ. 2562 0.6349 พ.ศ. 2563 0.6560 และ พ.ศ. 2564 0.6448 ตามลำดับ **ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์จากการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ของด้านชีวิตและครอบครัวและชุมชนโดยรวม**ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิด**ผลกระทบต่อการพัฒนาสังคมทางด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและสภาพแวดล้อมชุมชนที่เอื้อต่อการดำรงอยู่อย่างมั่นคงและอบอุ่นของครอบครัวไทย**

4. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

“สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาคในทุกมิติ ทุกภาคีมีส่วนร่วมในการพัฒนามุ่งหน้ากระจายความเจริญ”

ยุทธศาสตร์ชาติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มี 3 เป้าหมายการพัฒนา ได้แก่

1. สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ
2. กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ
3. เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเอง และการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ชาติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. ความแตกต่างของรายได้และการเข้าถึงบริการภาครัฐระหว่างกลุ่มประชากร
2. ความก้าวหน้าของการพัฒนาคน
3. ความก้าวหน้าในการพัฒนาจังหวัดในการเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี
4. คุณภาพชีวิตของประชากรสูงอายุ

ในห้วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561-2565) ประเทศไทยมีผลการดำเนินการเพื่อ**การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมที่ลงลด** โดยส่วนหนึ่งเกิดจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจการจ้างงาน และวิถีชีวิตของคนไทยเป็นจำนวนมาก โดย **(1) สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ** พิจารณาจากสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค และสัดส่วนรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของประชากร จำแนกตามกลุ่มประชากรตามระดับรายจ่าย **(2) กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ** พิจารณาจากสัดส่วนการพึ่งพิงการเติบโตทางเศรษฐกิจจำแนกตามกลุ่มจังหวัด และดัชนีความก้าวหน้าของคนในระดับจังหวัด **(3) เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ** พิจารณาจากดัชนีความก้าวหน้าของคนในด้านการมีส่วนร่วมและในด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน

สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

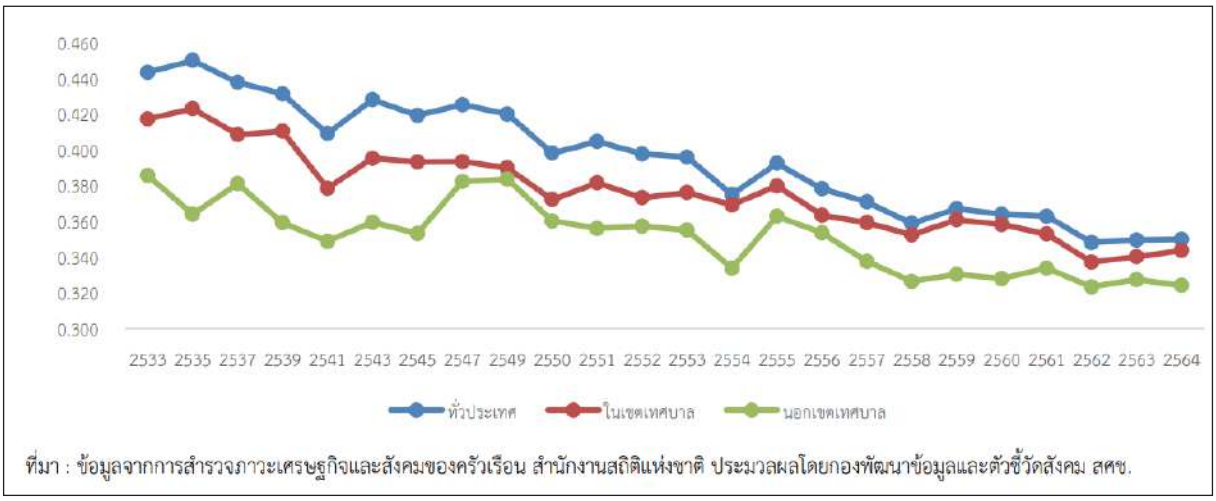

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

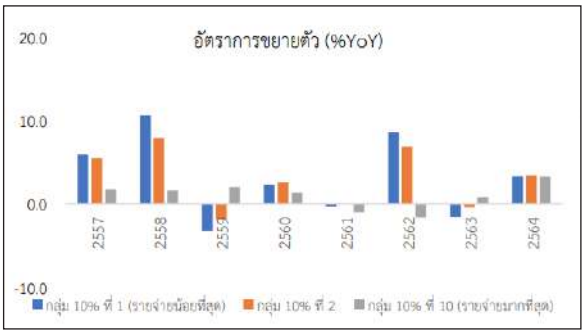

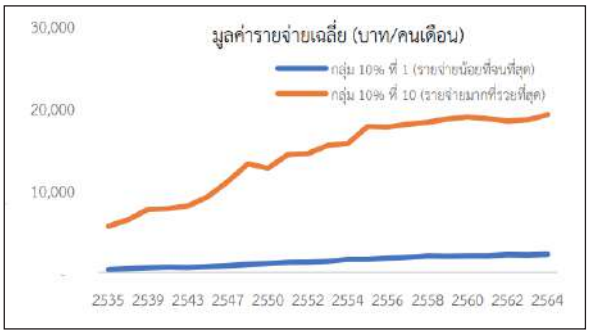

พิจารณาจากสัม**ประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค** พบว่ามีแนวโน้มคงที่ โดยใน พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 0.350 ใกล้เคียงกับ พ.ศ. 2563 และเมื่อพิจารณาจากความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายระหว่างเขตการปกครอง พบว่าความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายของประชากรในเขตเทศบาลเพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคใน พ.ศ. 2564 มีค่า เท่ากับ 0.344 เพิ่มขึ้นจาก 0.340 ขณะที่ความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายของประชากรนอกเขตเทศบาลลดลงจาก 0.327 ใน พ.ศ. 2563 อยู่ที่ 0.324 ใน พ.ศ. 2564 สะท้อนให้เห็นว่าความรุนแรงของปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายในพื้นที่เขตเทศบาลยังคงสูงกว่าในพื้นที่นอกเขตเทศบาล

นอกจากนี้ หากพิจารณาจาก**สัดส่วนรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของประชากร จำแนกตามกลุ่มประชากรตามระดับรายจ่าย** พบว่า ความแตกต่างของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยของกลุ่มที่เศรษฐานะดีที่สุด (decile 10) ต่อกลุ่มประชากรเศรษฐานะต่ำที่สุด (decile 1) ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา **ช่องว่างของความแตกต่างดังกล่าวไม่เปลี่ยนแปลงมากนักและยังคงอยู่ในระดับสูง** โดยใน พ.ศ. 2564 พบว่า ช่องว่างของรายจ่าย เพื่อการอุปโภคบริโภคระหว่างกลุ่มประชากร decile 1 และกลุ่มประชากร decile 10 ลดลงจาก 8.62 เท่า ใน พ.ศ. 2563 เป็น 8.61 เท่าใน พ.ศ. 2564 กลุ่มประชากรที่เศรษฐานะดีที่สุด (decile 10) มีรายจ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภคเฉลี่ยเท่ากับ 19,227 บาทต่อคนต่อเดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.30 จาก พ.ศ. 2563 ในขณะที่กลุ่มประชากรที่เศรษฐานะต่ำที่สุด (decile 1) มีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยเท่ากับ 2,233 บาทต่อคนต่อเดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.34 จากปีก่อนหน้า

กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ

พิจารณาจาก**สัดส่วนการพึ่งพิงการเติบโตทางเศรษฐกิจจำแนกตามกลุ่มจังหวัด** พบว่า แรงขับเคลื่อนการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยกระจุกตัวในบางจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดเท่านั้น โดยในช่วงที่ผ่านมา กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล จังหวัดใหญ่ และ EEC (14 จังหวัด จาก 77 จังหวัด) มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 80 ของอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของทั้งประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็น**การเจริญเติบโตที่กระจุกตัวในบางจังหวัดที่ค่อนข้างสูง**

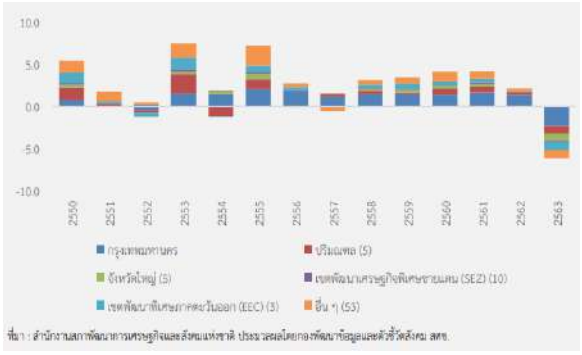

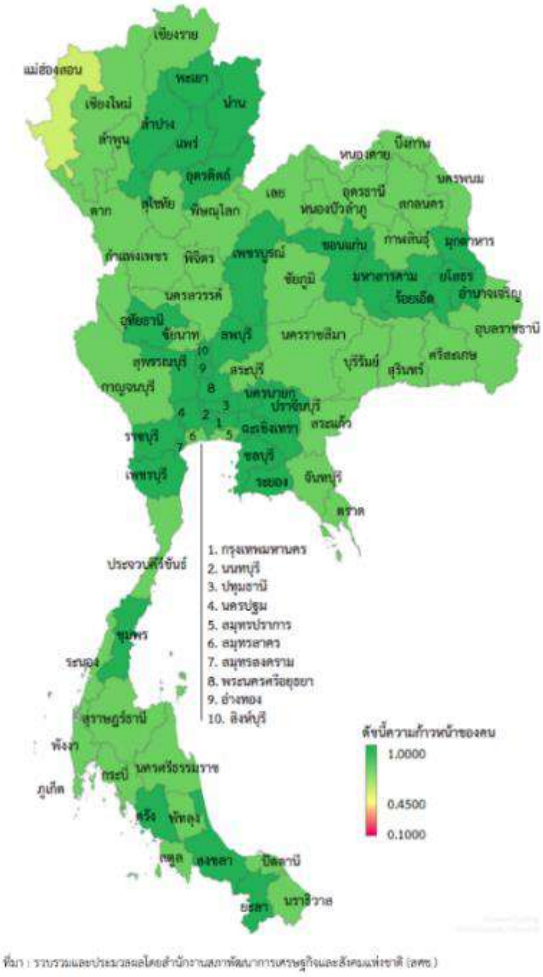

นอกจากนี้หากพิจารณาในมิติทางสังคม จาก**ดัชนีความก้าวหน้าของคนในระดับจังหวัด** ที่ประกอบด้วยดัชนีย่อย 8 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านสุขภาพ (2) ด้านการศึกษา (3) ด้านชีวิตการงาน (4) ด้านเศรษฐกิจ (5) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม (6) ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน (7) ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร และ (8) ด้านการมีส่วนร่วม พบว่าใน พ.ศ. 2564 **จังหวัดมากกว่าครึ่งมีระดับความก้าวหน้าของคนต่ำกว่าค่าดัชนีความก้าวหน้าของคนในภาพรวมของประเทศ** โดยจังหวัดที่มีดัชนีความก้าวหน้าของคนต่ำกว่าค่าดัชนีของประเทศ (0.6411) มีจำนวน 43 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 55.8 ของจังหวัดทั้งหมด ซึ่งจังหวัดที่มีระดับการพัฒนาคนต่ำกว่าจะอยู่ในภาคใต้ 11 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ 3 จังหวัด ชายแดน และภาคเหนือเป็นหลัก ในขณะที่จังหวัดที่มีดัชนีความก้าวหน้าของคนสูงกว่าค่าดัชนีของประเทศ มีจำนวน 34 จังหวัด อยู่ในภาคกลาง ภาคตะวันออก และกรุงเทพมหานคร โดยรูปแบบการกระจุกตัวของจังหวัดที่มีระดับการพัฒนาคนสูง (สูงกว่าค่าดัชนีความก้าวหน้าคนของประเทศ) ค่อนข้างสะท้อนให้เห็นความแตกต่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ อย่างชัดเจนเพราะส่วนใหญ่กระจุกตัวในพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายนโยบายการพัฒนาของภาครัฐหรือศูนย์กลางความเจริญของประเทศ

เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเอง เพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

พิจารณาจากดัชนีความก้าวหน้าของคนในด้านการมีส่วนร่วมรายจังหวัด พบว่า ทิศทางการพัฒนาคนมีการกระจายตัว**ลดลง** และความแตกต่างระหว่างจังหวัดมีแนวโน้ม**เพิ่มขึ้น** โดยใน พ.ศ. 2564 ช่องว่างระหว่างระดับการพัฒนาคนด้านการมีส่วนร่วมสูงสุดและต่ำสุดเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องมาอยู่ที่ 0.5349 ซึ่งความแตกต่างระหว่างจังหวัดที่มีค่าสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าต่ำสุดจะค่อย ๆ ออกห่างจากกัน นอกจากนี้ ดัชนีความก้าวหน้าของคนในด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน ใน พ.ศ. 2564 พบว่าอยู่ที่ 0.6448 ลดลงจาก 0.6560 ใน พ.ศ. 2563 ซึ่งถือเป็นปัจจัยลบในการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการพึ่งตนเองและการจัดการตนเอง

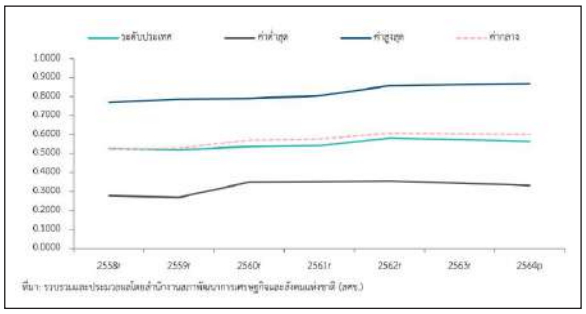

ที่มา : รวบรวมและประมวลผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

5. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

“การผลิตและบริโภคที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมพร้อมสร้างสมดุลให้เกิดการพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืน”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มี 4 เป้าหมายการพัฒนา ประกอบด้วย

1. อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน
2. ฟื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ
3. ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ
4. ยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล

เป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถสะท้อนได้จาก

1. พื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
2. สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมได้รับการฟื้นฟู
3. การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
4. ปริมาณก๊าซเรือนกระจก มูลค่าเศรษฐกิจฐานชีวภาพ

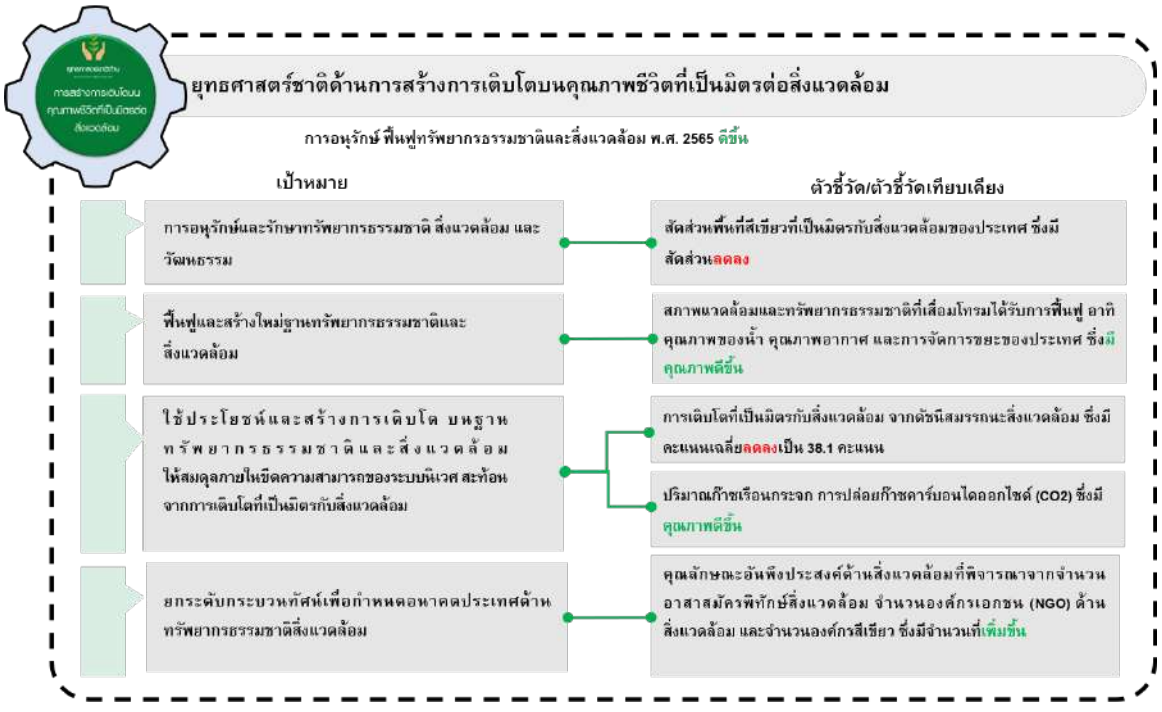

ภาพรวมการพัฒนาใน พ.ศ. 2561 - 2565 ประเทศไทยมีการดำเนินการเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น ขณะที่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติระหว่าง พ.ศ. 2565 และ 2564 พบว่าผลการดำเนินการในภาพรวมดีขึ้น โดย (1) อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืนมีสมดุล พิจารณาจาก**สัดส่วนพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของประเทศ** ซึ่งประเทศไทยมีพื้นที่ป่าธรรมชาติ 102.21 ล้านไร่ลดลงจาก พ.ศ. 2563 ที่ 102.35 ล้านไร่ **(2) ฟื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ พิจารณาจาก**สภาพแวดล้อมและ**

ทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมได้รับการฟื้นฟู ได้แก่ **คุณภาพของน้ำ**ซึ่งแนวโน้มดีขึ้นเล็กน้อยจากปีก่อนหน้า **คุณภาพอากาศ โดยฝุ่นละอองมีปริมาณลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่การจัดการขยะมูลฝอยของประเทศมีแนวโน้มดีขึ้น** โดยมีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชน 24.98 ล้านตัน ลดลงจาก พ.ศ. 2563 ที่มีปริมาณ 25.37 ล้านตัน **(3) ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**ให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ พิจารณาจาก**การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้ปริมาณก๊าซเรือนกระจกการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO2) ซึ่งมีสัดส่วนการปล่อยก๊าซ CO2 มีแนวโน้มลดลง สะท้อนสัญญาณการลดก๊าซเรือนกระจกที่ดีขึ้น** ขณะที่คะแนน**ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อมของประเทศลดลง** เป็นเกณฑ์ และ **(4) ยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม** บนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล พิจารณาจาก**คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมที่พิจารณาจากจำนวนอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม** ใน พ.ศ. 2565 มีจำนวนสะสมเพิ่มขึ้น 277,680 คน ขณะที่**จำนวนองค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม** มีจำนวนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2565 มีจำนวน 297 องค์กร **มีจำนวนองค์กรสีเขียว** ที่ผ่านการรับรอง 263 แห่ง ลดลงจาก พ.ศ. 2564 จำนวน 56 แห่ง และมีจำนวนโรงเรียน Eco-School ใน พ.ศ. 2565 จำนวน 517 โรงเรียนเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ที่จำนวน 256 โรงเรียน เป็นผลให้เมื่อพิจารณาภาพรวมการดำเนินการ

การอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล

พิจารณาจาก**สัดส่วนพื้นที่สีเขียวธรรมชาติของประเทศ** จากกรมป่าไม้ พบว่า **พื้นที่สีเขียวโดยเฉพาะพื้นที่ป่าธรรมชาติลดลงอย่างต่อเนื่อง** โดยใน พ.ศ. 2564 มีพื้นที่ป่าธรรมชาติ 102.21 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 31.59 ของพื้นที่ประเทศ ลดลงจาก พ.ศ. 2563 2562 และ 2561 ซึ่งมีพื้นที่ป่าธรรมชาติ 102.35 ล้านไร่ (ร้อยละ 31.64) 102.48 ล้านไร่ (ร้อยละ 31.68) และ 102.49 ล้านไร่ (ร้อยละ 31.68) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้ในแต่ละภูมิภาคใน พ.ศ. 2564 ภาคเหนือมีสัดส่วนพื้นที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.66 ของพื้นที่ทั้งหมด รองลงมาเป็นภาคตะวันตก คิดเป็นร้อยละ 59.05 ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีพื้นที่ป่าไม้น้อยที่สุด มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้เพียงร้อยละ 14.98 ของพื้นที่ทั้งหมด **ส่งผลให้สัดส่วนพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมลดลง**

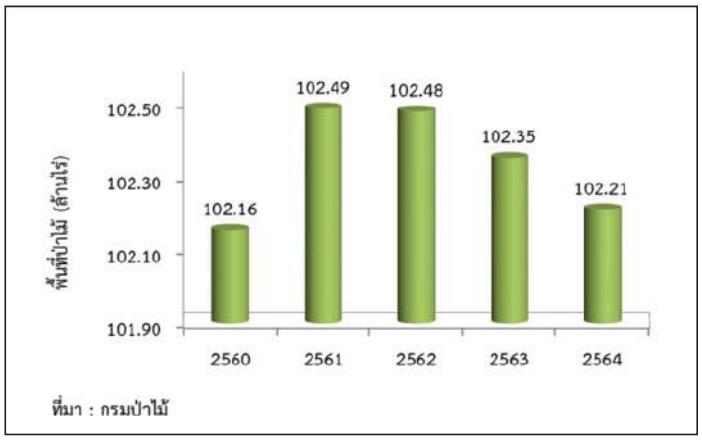

การฟื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ

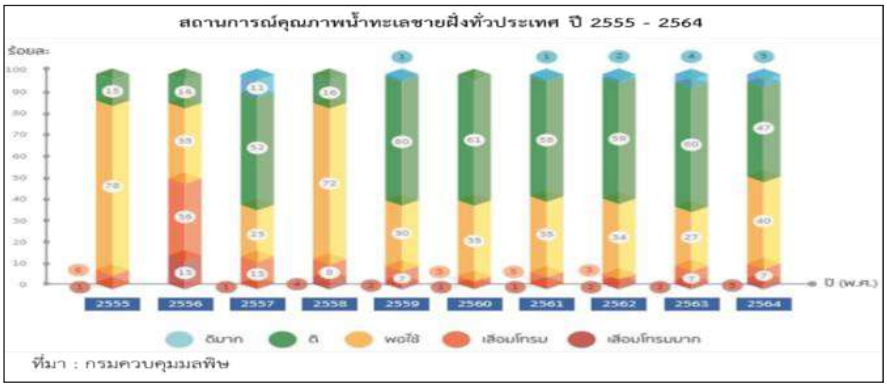

พิจารณาจาก**คุณภาพของน้ำ คุณภาพอากาศ และการจัดการขยะของประเทศ** โดย **(1) แหล่งน้ำผิวดิน น้ำทะเลชายฝั่ง และน้ำบาดาล** พิจารณาจากการติดตามตรวจสอบคุณภาพแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศ ในช่วง พ.ศ. 2561–2564 พบว่า ใน พ.ศ. 2562 มีแนวโน้มลดลงจาก พ.ศ. 2561 และปรับตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่องใน พ.ศ. 2563 - 2564 ซึ่งใน พ.ศ. 2564 **คุณภาพน้ำผิวดินมีแนวโน้มดีขึ้นเล็กน้อยจากปีก่อนหน้า** โดยอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ร้อยละ 2 อยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 40 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 44 และอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ร้อยละ 14 เนื่องจากมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำ อาทิ การควบคุมการระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด และการกำหนดมาตรการทางด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อลดผลกระทบจากปัญหาน้ำเสีย แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาคุณภาพน้ำไปในทิศทางที่ดีขึ้น นอกจากนี้ คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งทั่วประเทศส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดี แต่ยังคงมีคุณภาพลดลงจาก พ.ศ. 2563 โดยอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ร้อยละ 3 อยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 47 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 40 ซึ่งลดลงจากปีก่อนหน้า อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ร้อยละ 7 เท่ากับปีก่อนหน้า และอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก ร้อยละ 3 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่มีคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมากเพียงร้อยละ 2

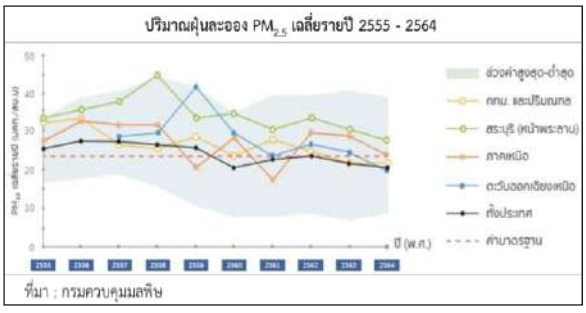

เท่านั้น เป็นผลมาจากเหตุการณ์น้ำมันรั่วไหลในทะเล และชายฝั่ง ในขณะที่น้ำบาดาลใน 74 จังหวัด มีคุณภาพดีอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่สามารถบริโภคได้ **(2) คุณภาพอากาศประเมินจากข้อมูลปริมาณฝุ่นละออง** ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 พบว่าใน พ.ศ. 2562 ฝุ่นละอองมีปริมาณเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2561 และ**ลดลงอย่างต่อเนื่องใน พ.ศ. 2563 และ 2564** โดยใน พ.ศ. 2564 มีปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM10) ค่าเฉลี่ยทั้งประเทศลดลงจาก พ.ศ. 2563 อยู่ที่ร้อยละ 7 ในขณะที่ฝุ่นละออง

ขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) ค่าเฉลี่ยทั้งประเทศลดลงจาก พ.ศ. 2563 อยู่ที่ร้อยละ 4 อย่างไรก็ตาม ยังพบปริมาณฝุ่นละอองทั้งสองขนาดเกินค่ามาตรฐานในหลายพื้นที่ อาทิ สระบุรี พิษณุโลก กรุงเทพมหานคร สมุทรสงคราม และลำปาง **(3) ขยะมูลฝอยชุมชน ของเสียอันตรายและสารอันตราย** ซึ่งสะท้อนความสามารถในการบริหารจัดการขยะประเภทต่าง ๆ ของประเทศจากการขยายตัวของชุมชนเมือง การอุปโภคบริโภค การท่องเที่ยว โดยใน พ.ศ. 2564 **การจัดการขยะมูลฝอยมีแนวโน้มดีขึ้น** โดยมีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้น 24.98 ล้านตัน ลดลงจาก พ.ศ. 2563 ร้อยละ 1 ที่มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้น 25.37 ล้านตัน โดยขยะมูลฝอยชุมชนได้ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ 7.89 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 32 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น (ลดลงจาก พ.ศ. 2563 ร้อยละ 6) ทั้งนี้ ขยะมูลฝอยที่เหลือจากการคัดแยกและนำไปใช้ประโยชน์แล้วจะถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง 9.28 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 37 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น (เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2563 ร้อยละ 7) และมีขยะมูลฝอยที่มีการกำจัดแบบไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล โดยการเทกอง การเผากลางแจ้ง และเตาเผาไม่มีระบบบำบัดมลพิษอากาศ 7.81 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 31 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น (ลดลงจาก พ.ศ. 2563 ร้อยละ 6) อย่างไรก็ตาม ของเสียอันตรายชุมชนมีปริมาณเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2563 ร้อยละ 1.6 โดยร้อยละ 65 เป็นซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และร้อยละ 35 เป็นของเสียอันตรายจากชุมชนประเภทอื่น ๆ เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย ภาชนะบรรจุสารเคมี กระป๋องสเปรย์ ทั้งนี้ ปริมาณของเสียได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นร้อยละ 22 จากปริมาณของเสียอุตสาหกรรมทั้งหมด หรือประมาณ 147,294 ตัน **เมื่อพิจารณาทั้ง 3 ตัวชี้วัดแล้ว พบว่าสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมได้รับการฟื้นฟูปรับปรุงให้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีขึ้น**

การใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ

พิจารณาจาก**ปริมาณก๊าซเรือนกระจกการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ทั้งนี้ตามรายงานสัดส่วนการปล่อยก๊าซ CO_2 จากการใช้พลังงานแยกรายภาคเศรษฐกิจของประเทศในช่วง พ.ศ. 2561–2564 พบว่าสัดส่วนการปล่อยก๊าซ CO2 มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2564 มีปริมาณการปล่อยลดลงคิดเป็นร้อยละ 2.5 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน** โดยภาคการผลิตไฟฟ้ามีสัดส่วนการปล่อยก๊าซ CO_2 สูงสุด ร้อยละ 36 ของการปล่อยก๊าซ CO_2 ทั้งหมดลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้า ขณะที่ภาคภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการปล่อยก๊าซCO_2 ร้อยละ 31 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า และการขนส่งมีสัดส่วนการปล่อยก๊าซ CO_2 ร้อยละ 28 ลดลง

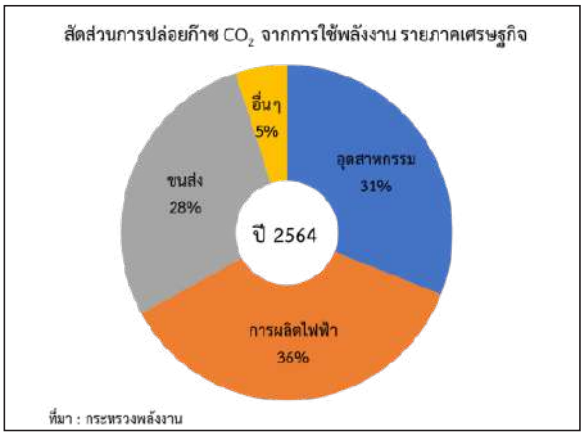

จากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้า รวมถึงภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ ซึ่งมีสัดส่วนการปล่อยก๊าซ CO_2 คิดเป็นร้อยละ 5 ของการปล่อยก๊าซทั้งหมด ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีกอนหน้า ทั้งนี้ การปล่อย CO_2

ต่อการใช้พลังงาน (การใช้พลังงานขั้นต้นรวมถึงการใช้พลังงานทดแทน) ของประเทศไทยอยู่ที่ 2.04 พันตัน (CO_2/1 KTOE) ซึ่งเป็นอัตราที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของโลก สะท้อนความก้าวหน้าในการดำเนินการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย ขณะที่เมื่อพิจารณาประกอบกับ **ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม** (Environmental Performance Index : EPI) โดยศูนย์นโยบายด้านกฎหมายและสิ่งแวดล้อมแห่งมหาวิทยาลัยเยล ศูนย์เครือข่ายวิทยาศาสตร์โลกนานาชาติ แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ซึ่งประเมินจาก 2 มิติ ได้แก่ คุณภาพสิ่งแวดล้อม(Environmental Health) และคุณภาพระบบนิเวศ (Ecosystem Vitality) โดยในพ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีค่าดัชนีอยู่ที่ 49.88 (คุณภาพสิ่งแวดล้อม 46.21 คะแนน และคุณภาพระบบนิเวศ 52.33 คะแนน) และในพ.ศ. 2563 มีค่าดัชนีลดลงอยู่ที่ 45.4 (คุณภาพสิ่งแวดล้อม 48.4 คะแนน และคุณภาพระบบนิเวศ 43.5 คะแนน) ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2565 ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อมได้มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบการประเมิน โดยใน พ.ศ. 2565 ได้มีการพิจารณาใน 3 มิติ ได้แก่ คุณภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) คุณภาพระบบนิเวศ (Ecosystem Vitality) และการประเมินการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ซึ่ง**ประเทศไทยมีค่าดัชนีลดลงอยู่ที่ 38.1 (คุณภาพสิ่งแวดล้อม 43.8 คะแนน คุณภาพระบบนิเวศ 37.3 คะแนน และการประเมินการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 36 คะแนน)** เป็นผลให้ภาพรวมของการใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศลดลง เมื่อพิจารณาทั้ง 2 ตัวชี้วัด แล้วพบว่า**การใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศมีทิศทางที่ดีขึ้นในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก**ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมที่สมดุลอย่างยั่งยืน ขณะที่ **มิติของสมรรถนะสิ่งแวดล้อมยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญของประเทศ**

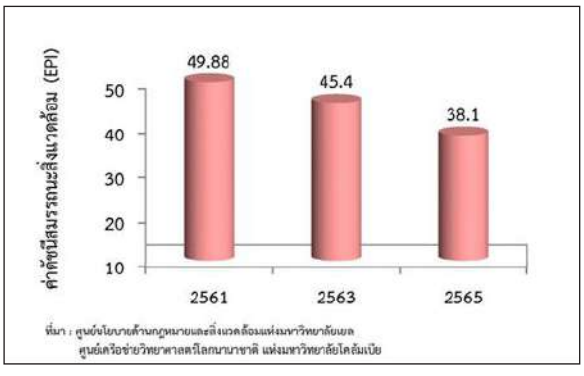

การยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

พิจารณาจาก**จำนวนอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม จำนวนองค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม และจำนวนองค์กรสีเขียว ตามรายงานของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมซึ่งส่วนใหญ่มีจำนวนที่เพิ่มขึ้น** โดย (1) จำนวนอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) ใน พ.ศ. 2565 มีจำนวนสะสม 277,680 คน เพิ่มมากขึ้นจาก พ.ศ. 2562 ที่ 232,904 คน เพิ่มขึ้น 44,776 คน คิดเป็นร้อยละ 19.23 ของจำนวน ทสม. ใน พ.ศ. 2562 (2) จำนวนองค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม ใน พ.ศ. 2565 มีจำนวน 297 องค์กร เพิ่มมากขึ้นต่อเนื่องจาก พ.ศ. 2561 เฉลี่ยปีละ 7 องค์กร หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 1.85 (3) จำนวน

องค์กรสีเขียว คือองค์การ/กิจการ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ผ่านการประเมินตามมาตรฐาน G-Green ใน พ.ศ. 2565 มีจำนวนที่ผ่านการรับรองทั้งหมด 263 กิจการ/องค์กร ลดลงจาก พ.ศ. 2564 จำนวน 56 กิจการ/องค์กร ทั้งนี้ ได้พิจารณาประกอบกับ จำนวนโรงเรียน Eco-School ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญในการบ่มเพาะและปลูกฝังคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี พบว่า พ.ศ. 2565 มีจำนวน 517 โรงเรียน เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 จำนวน 256 โรงเรียน เป็นผลให้**เมื่อพิจารณาภาพรวมการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่าการยกระดับกระบวนทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีเพื่อกำหนดอนาคตของประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น** และสามารถส่งต่อทรัพยากรธรรมชาติให้แก่คนรุ่นต่อไปได้อย่างยั่งยืน

6. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

“ภาครัฐโปร่งใส ทันสมัย ใส่ใจบริการ ปฏิบัติงานเทียบเท่ามาตรฐานสากลเพื่อประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวม”

เป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถสะท้อนได้จาก

1. **ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส**
2. **ภาครัฐมีขนาดที่เล็กลงพร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง**
3. **ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ**
4. **กระบวนการยุติธรรมเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ**

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. **ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของภาครัฐ**
2. **ประสิทธิภาพของการบริการภาครัฐ**
3. **ระดับความโปร่งใส การทุจริต ประพฤติมิชอบ**
4. **ความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม**

ในห้วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561 - 2565) ภาพรวมของประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ มีการพัฒนาที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเฉพาะ**สถานการณ์ในช่วง พ.ศ.2564–2565พบว่าประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐค่อนข้างคงที่** โดยสะท้อนจากตัวชี้วัด ดังนี้ **(1) ภาคภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม** ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส พิจารณาจาก**ตัวชี้วัดด้านประสิทธิผลของภาครัฐ** ภายใต้ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (WGI) ที่มีค่าคะแนน**เพิ่มขึ้น (2) ภาครัฐมีขนาดที่เล็กลง**พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง พิจารณาจาก**ดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Government Development Index : EGDI) ที่มีอันดับดีขึ้น** และ**ผลการสำรวจระดับความพร้อมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล** ที่มีคะแนน**ความพร้อมในระดับ High (3) ภาครัฐมีความโปร่งใส** ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ พิจารณาจากตัวชี้วัดด้านการควบคุมปัญหาทุจริต ภายใต้ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (WGI) ที่มีค่าคะแนน**คงที่** และ **(4) กระบวนการยุติธรรมเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม**ของประเทศ พิจารณาจาก**ตัวชี้วัดด้านหลักนิติธรรม** ภายใต้ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (WGI) ที่มีค่าคะแนน**ลดลง**

ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

สะท้อนจากผลการประเมิน **ด้านประสิทธิผลของภาครัฐ** ภายใต้ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (WGI) ของธนาคารโลก ซึ่งส่งผลต่อ**ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของภาครัฐ พบว่า ระหว่างพ.ศ. 2561 – 2565 (ข้อมูล พ.ศ. 2560 – 2564) ภาพรวมประสิทธิผลของภาครัฐมีการปรับตัวลดลง** ซึ่งค่าคะแนนลดลงจาก 0.30 ใน พ.ศ. 2560 เป็น 0.23 ในพ.ศ. 2563 อย่างไรก็ตาม **ในพ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีค่าคะแนนประสิทธิผลของภาครัฐอยู่ที่ 0.25 เพิ่มขึ้น**จากปีก่อนหน้าที่ได้ 0.23 คะแนน ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 6 รองจากประเทศสิงคโปร์ บรูไน มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเวียดนาม ตามลำดับ ซึ่งตกลงมา 1 อันดับจากปีก่อนหน้าที่ เนื่องจากประเทศเวียดนาม มีคะแนนเพิ่มขึ้นกว่าเดิมในปีที่ผ่านมา

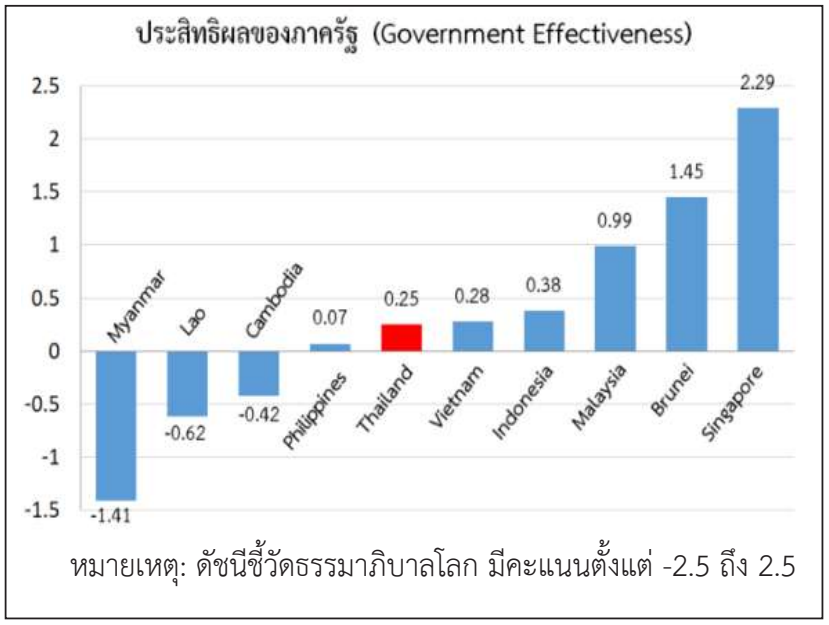

หมายเหตุ: ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก มีคะแนนตั้งแต่ -2.5 ถึง 2.5

ภาครัฐมีขนาดเล็กลง พร้อมปรับตัวให้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

สะท้อนจากดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (EGDI) พบว่า **ระหว่างพ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ปรับตัวดีขึ้นต่อเนื่อง** ซึ่งประเทศไทยสามารถขยับจากอันดับที่ 73 ในพ.ศ. 2561 เป็นอันดับที่ 55 **ในพ.ศ. 2565 โดยในพ.ศ. 2565 ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มที่มีการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในระดับสูงมาก (Very High EDGI) และอยู่ในอันดับที่ 55 ด้วยคะแนน EDGI ที่ 0.7660 ปรับตัวดีขึ้น**จากพ.ศ. 2563 ที่อยู่ในอันดับที่ 57 ด้วยคะแนน 0.7565 สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของภาครัฐในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานและการให้บริการแก่ประชาชน ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 3 รองจากประเทศสิงคโปร์ (อันดับที่ 12 ของโลก) และมาเลเซีย (อันดับที่ 53 ของโลก) ตามลำดับ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณา**ผลการสำรวจระดับความพร้อมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล** ที่จัดทำโดยสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) พบว่า ในพ.ศ. 2565 **หน่วยงานระดับกรมหรือเทียบเท่าจำนวน 310 หน่วยงาน ส่วนใหญ่มีคะแนนความพร้อมในภาพรวมอยู่ที่ระดับ High** (ร้อยละ 46.77) โดยด้านการบริหารจัดการรูปแบบดิจิทัล มีความโดดเด่นมากที่สุด ขณะที่ด้านศักยภาพเจ้าหน้าที่ภาครัฐด้านดิจิทัลมีความโดดเด่นที่สุด ในส่วนของ**หน่วยงานระดับจังหวัดจำนวน 1,577 หน่วยงาน ส่วนใหญ่มีคะแนนความพร้อมในภาพรวมอยู่ที่ระดับ High** (ร้อยละ 57.83) โดยด้านแนวนโยบายและหลักปฏิบัติมีความโดดเด่นมากที่สุด ขณะที่ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและการนำไปใช้ มีหน่วยงานระดับจังหวัดอยู่ในกลุ่ม Low มากที่สุด (ร้อยละ 90.93) ซึ่งสะท้อนว่าหน่วยงานระดับจังหวัดส่วนมากยังไม่มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินงาน

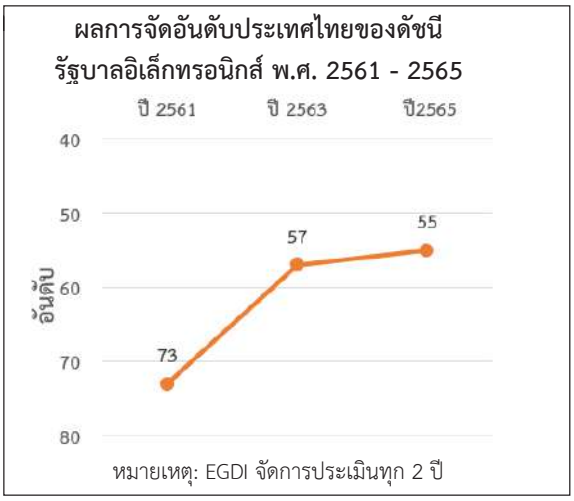

หมายเหตุ: EGDI จัดการประเมินทุก 2 ปี

ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

สะท้อนจากผลการประเมิน**ด้านการควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบ** ภายใต้ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (WGI) ที่พิจารณาความสามารถของภาครัฐในการควบคุมไม่ให้มีการใช้อำนาจรัฐเพื่อสร้างผลประโยชน์ส่วนตัวผ่านการทุจริตและประพฤติมิชอบ พบว่า **ระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 (ข้อมูล พ.ศ. 2560 – 2564) ภาพรวมการควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบมีการปรับตัวลดลง** ซึ่งค่าคะแนนลดลงต่อเนื่องจาก -0.42 ในพ.ศ. 2560 เป็น -0.46 ในพ.ศ. 2563 และ**ในพ.ศ. 2564 ประเทศไทยยังคงมีค่าคะแนนด้านการควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบที่-0.46เท่ากับปีก่อนหน้า**ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 6 รองจากประเทศสิงคโปร์ บรูไน มาเลเซีย เวียดนาม และอินโดนีเซีย ตามลำดับ

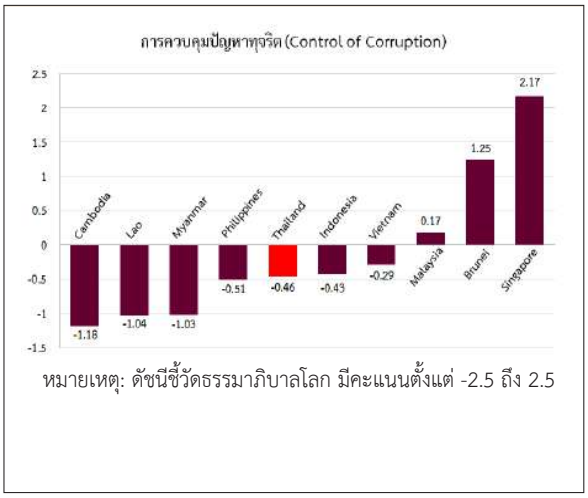

หมายเหตุ: ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก มีคะแนนตั้งแต่ -2.5 ถึง 2.5

กระบวนการยุติธรรมเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ

สะท้อนจากผลการประเมิน**ด้านหลักนิติธรรม** ภายใต้ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (WGI) ที่พิจารณาถึงคุณภาพของการบังคับใช้กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และการควบคุมอาชญากรรมและความรุนแรง พบว่า **ระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 (ข้อมูล พ.ศ. 2560 – 2564) ภาพรวมของหลักนิติธรรม มีการปรับตัวดีขึ้น** ซึ่งค่าคะแนนเพิ่มขึ้นจาก 0.03 ในพ.ศ. 2560 เป็น 0.12 ในพ.ศ. 2563 อย่างไรก็ตาม **ในพ.ศ.2564 มีค่าคะแนนด้านหลักนิติธรรมที่ 0.11 คะแนน ลดลงเล็กน้อย**จากปีก่อนหน้าที่ได้ 0.12 คะแนน ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 4 รองจากประเทศสิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซีย ตามลำดับ

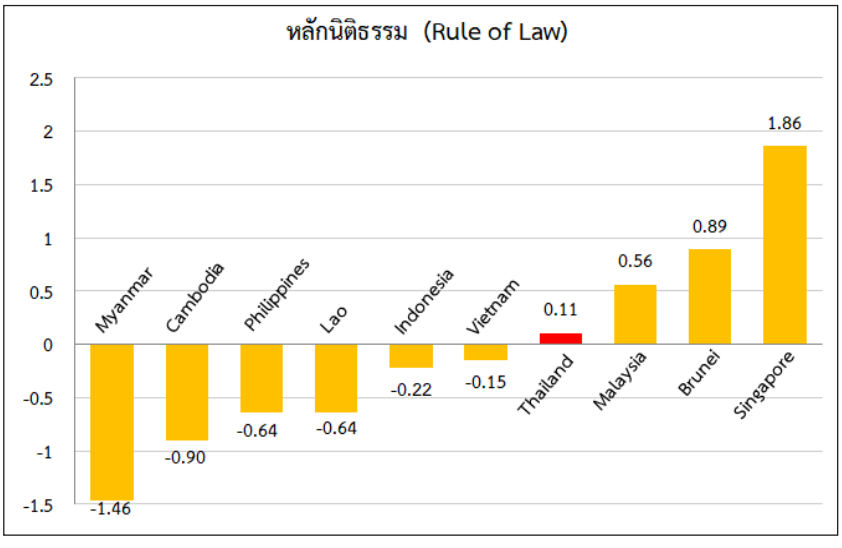

ส่วนที่ 2 ผลการดำเนินการตามแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

การประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นการดำเนินการโดยประยุกต์หลักการของความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship : XYZ) ระหว่าง**โครงการ/การดำเนินงาน (X) ของหน่วยงานของรัฐ ในการมีส่วนสนับสนุนการบรรลุผลลัพธ์ขั้นต้น (เป้าหมายระดับประเด็น : Y1) ผลลัพธ์ขั้นกลาง (เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย : Y2) และผลลัพธ์ระยะยาว (เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ : Z)** และนำไปสู่ข้อเสนอแนะทางนโยบายบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เหมาะสมต่อไป

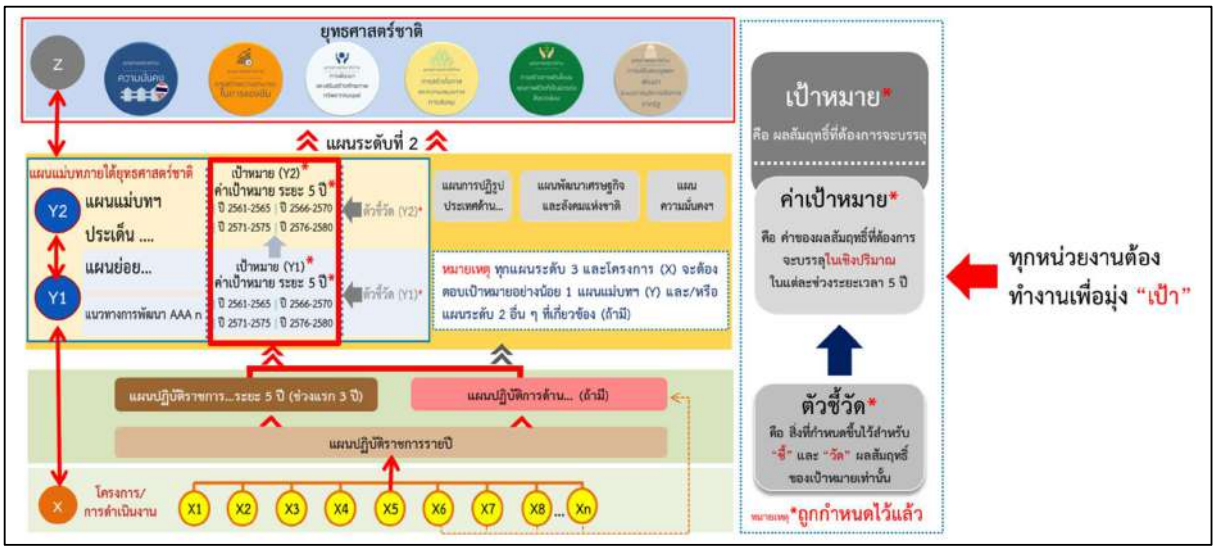

การประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ได้นำข้อมูลสถิติ สถานการณ์ งานวิจัย และตัวชี้วัดที่จัดทำขึ้นจากหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ ที่ได้มีการกำหนดเป็นตัวชี้วัดตามแผนแม่บทฯ รวมถึงข้อมูลโครงการ/การดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐจากระบบ eMENSCR ที่หน่วยงานของรัฐนำเข้าระบบโดยผ่านความเห็นชอบจากผู้บริหารตามสายการบังคับบัญชา (M7) หน่วยงานทุก 3 เดือน ซึ่งเป็นข้อมูลความก้าวหน้าการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทฯ และยุทธศาสตร์ชาติ มาใช้ประกอบในการดำเนินการ

การประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ฉบับ มีกระบวนการและขั้นตอน ดังนี้

1. ระดับประเด็นแผนแม่บท

	เพื่อวิเคราะห์และประมวลผลสถานะของการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายประเด็นแผนแม่บทฯ รวมทั้งความเสี่ยง/ความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในห้วง 5 ปีแรกของการพัฒนาใน พ.ศ. 2565 โดยจะมีการแสดงสีสถานะการพัฒนาเพื่อการบรรลุเป้าหมายกำกับซึ่งในการประเมินสถานการณ์จะพิจารณาจากข้อมูลตัวชี้วัดที่กำหนดในแผนแม่บทฯ หรือ ข้อมูลตัวชี้วัดเทียบเคียงขึ้นอยู่กับความพร้อมของข้อมูล โดยเปรียบเทียบจากสถานการณ์ปัจจุบันกับค่าเป้าหมายที่กำหนดขึ้นใน พ.ศ. 2565 โดย
1.1 การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย	**-กรณีตัวชี้วัดเป็นสัดส่วน/ร้อยละ/ค่าตัวเลขเชิงเดี่ยว** อาทิ จำนวน สัดส่วนอัตรา วิเคราะห์หาการเปลี่ยนแปลงระหว่างข้อมูล พ.ศ. 2565 (หรือปีล่าสุดที่มีข้อมูล) กับ พ.ศ. 2564 (หรือปีก่อนหน้าปีล่าสุดและ/หรือปีฐาน) หรือการคำนวณหาค่าเฉลี่ยตลอดห้วง 5 ปี เพื่อนำไปสู่การประมวลสถานการณ์การพัฒนา **-กรณีที่ตัวชี้วัดเป็นดัชนีรวม** นอกจากจะพิจารณาการเปลี่ยนแปลงค่าคะแนนและอันดับของดัชนีรวมระหว่าง พ.ศ. 2565 (หรือปีล่าสุดที่มีข้อมูล) กับ พ.ศ. 2564 (หรือปีก่อนหน้าปีล่าสุดและ/หรือปีฐาน) จำเป็นต้องวิเคราะห์และประเมินองค์ประกอบ/ปัจจัยย่อยของดัชนีเพิ่มเติมเพื่อประมวลหาประเด็นการพัฒนาและ/หรือปัจจัยต่าง ๆ ในรายละเอียดที่ส่งผลต่อการปรับลด/เพิ่มของอันดับและค่าคะแนนของดัชนีรวม และนำไปสู่ข้อสังเกตของประเด็นที่จำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญในระยะต่อไป เพื่อที่จะสามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ ตามที่กำหนดใน พ.ศ. 2565 **-กรณีที่ตัวชี้วัดเป็นตัวชี้วัดระดับสากล** วิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของกับต่างประเทศเพิ่มเติม ทั้งในส่วนของการจัดอันดับและค่าคะแนนของตัวชี้วัด โดยในส่วนของอันดับจะเป็นการสะท้อนให้เห็นสถานะการพัฒนาของประเทศไทยในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ขณะที่ในส่วนของคะแนนจะเป็นการสะท้อนความก้าวหน้าการพัฒนาของประเทศไทย เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และมาตรฐานการพัฒนาของประเทศไทยเทียบเคียงกับนานาประเทศ นำไปสู่ข้อเสนอการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในการยกระดับการพัฒนาของประเทศให้ได้ตามมาตรฐานสากล **-กรณีที่ตัวชี้วัดที่กำหนดไม่มีข้อมูล หรือไม่ได้มีการจัดเก็บเป็นรายปี หรือได้มีการยกเลิกการจัดเก็บข้อมูลแล้ว** จะดำเนินการวิเคราะห์จากตัวชี้วัดหรือข้อมูลเชิงสถิติอื่นที่สามารถสะท้อนสถานการณ์ของเป้าหมายได้ใกล้เคียงที่สุด ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดเทียบเคียง (Proxy) สำหรับเป้าหมายนั้น ๆ โดยต้องดำเนินการหาค่าฐาน (Baseline) ใน พ.ศ. 2560 หรือปีล่าสุดที่มีข้อมูลก่อนที่จะมียุทธศาสตร์ชาติ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการกำหนดค่าเป้าหมายที่เหมาะสมในห้วง 5 ปีแรก
1.2 ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ	ประเด็นท้าทายในการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายประเด็นแผนแม่บทฯ ประมวลผลประเด็นท้าทายที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรายงานในระบบ eMENSCR เพื่อนำไปประมวลเป็นปัญหา/อุปสรรคระดับเป้าหมาย และจัดทำข้อเสนอแนะที่เหมาะสมต่อไป

2. ระดับแผนแม่บทย่อย

2.1 ความสอดคล้องของเป้าหมายแผนแม่บทย่อยและเป้าหมายประเด็นแผนแม่บทฯ	แสดงความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายแผนแม่บทย่อยในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายประเด็นแผนแม่บทฯ รวมทั้งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยได้อย่างเป็นรูปธรรม
2.2 สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย	ประเมินผลโดยใช้หลักการเดียวกันกับประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บท (ข้อ 1.1)
2.3 การดำเนินการที่ผ่านมา	ผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่คาดว่ามีส่วนในการขับเคลื่อนเป้าหมายแผนแม่บทย่อยได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยต้องเป็นการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในรอบการรายงานนี้ ประกอบด้วยการดำเนินการใน พ.ศ. 2565 และภาพรวมการดำเนินการในห้วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ
2.4 ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย	ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย โดยอาจเป็นปัญหาอุปสรรคเชิงกระบวนการ กฎระเบียบ ศักยภาพและความพร้อมบุคลากร และ/หรือความไม่ครอบคลุมของการดำเนินงานตามปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยได้อย่างเป็นรูปธรรม
2.5 ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย	ข้อเสนอการดำเนินการในเชิงปฏิบัติที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปแปลงสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำไปสู่แก้ไขปัญหาและขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

สรุปผลการประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการประเมินสถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ประเด็น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผ่านข้อมูลสถิติ สถานการณ์ งานวิจัย และดัชนีชี้วัดที่จัดทำขึ้นจากหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ กับสถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศไทย รวมถึงการดำเนินงาน/โครงการที่หน่วยงานของรัฐที่ถูกนำเข้าในระบบ eMENSCR สิ้นสุด ณ เดือนตุลาคม 2565 จำนวน 177,796 โครงการ พบว่า **ใน พ.ศ. 2565 สถานะการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น ส่วนมากมีสถานะบรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดใน พ.ศ. 2565 แล้ว (สีเขียว) จำนวน 12 เป้าหมาย หรือคิดเป็นร้อยละ 32.43 ของเป้าหมายระดับประเด็น** ซึ่งเป็นเป้าหมายระดับประเด็นเดิมจาก พ.ศ. 2564 จำนวน 8 เป้าหมาย และเป้าหมายระดับประเด็นใหม่ใน พ.ศ. 2565 จำนวน 4 เป้าหมาย **โดยสถานะการบรรลุเป้าหมายประเด็น (Y2) ทั้ง 37 เป้าหมาย มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2564 ที่มีการปรับเปลี่ยนค่าสีจากสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง)** เป็น **เป้าหมายที่บรรลุเป้าหมาย (สีเขียว)** จำนวน 2 เป้าหมาย จาก**สถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง (สีส้ม)** เป็น **เป้าหมายที่บรรลุเป้าหมาย (สีเขียว)** จำนวน 1 เป้าหมายและ**จากสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต (แดง)** เป็น **เป้าหมายที่บรรลุเป้าหมาย (สีเขียว)** จำนวน 1 เป้าหมาย และพบว่าบางเป้าหมายระดับประเด็นมีการพัฒนาที่ลดลง **โดยปรับเปลี่ยนจากสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง)** และ**จากสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง (สีส้ม)** มาเป็น **สถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต (แดง)** รวมถึงมีการ**ปรับเปลี่ยนจากเป้าหมายที่บรรลุเป้าหมาย (สีเขียว)** มาเป็น**สถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง)** และจาก**สถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง (สีส้ม) ประกอบด้วย**

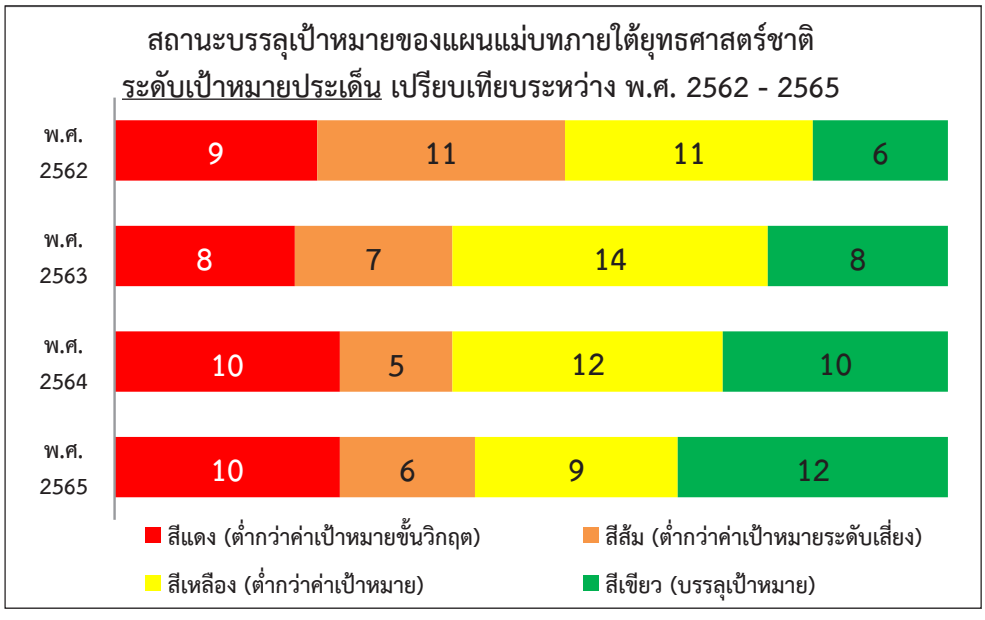

แผนแม่บทประเด็นที่บรรลุเป้าหมาย ปี 2565		
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	เป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น	
ประเด็น (2) การต่างประเทศ	020001	การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก
ประเด็น (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	040001	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรม และบริการ
ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ	060001	ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
	060002	ประเทศไทยมีพื้นที่มีแผนผังภูมินิเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี
ประเด็น (7) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล	070001	ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้น
ประเด็น (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ	090002	การลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดได้รับการยกระดับ
ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต	110001	คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี	130001	คนไทยมีสุขภาพวะที่ดีขึ้นและมีความเป็นอยู่ดีเพิ่มขึ้น
ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา	140001	คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัย เคารพกฎกามากขึ้น ด้วยกีฬา
ประเด็น (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม	170001	คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น
ประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน	180001	สภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน
ประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ	200002	ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้

หมายเหตุ ↑ : เป้าหมายระดับประเด็นที่มีทิศทางการพัฒนาที่ดีขึ้น โดยปรับสถานะบรรลุเป้าหมายจากเดิม สีเหลือง สีส้ม สีแดง เป็น สีเขียว

นอกจากนี้ ในปี 2565 สถานะการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็นที่มี**สถานะการบรรลุเป้าหมายที่ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดใน พ.ศ. 2565 (สีเหลือง) คิดเป็น 9 เป้าหมาย หรือร้อยละ 24.32 ของเป้าหมายระดับประเด็น** ประกอบด้วย

แผนแม่บทระดับประเด็นที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายที่ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดใน พ.ศ. 2565		
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	เป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น	
ประเด็น (5) การท่องเที่ยว	050002	รายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองเพิ่มขึ้น ↓
ประเด็น (8) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่	080001	ผู้ประกอบการในทุกระดับเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น
ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม	100001	คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น
ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้	120002	คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น
ประเด็น (16) เศรษฐกิจฐานราก	160001	รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง
ประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ	190001	ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น
ประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ	200001	บริการของรัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ
ประเด็น (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม	230001	ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างฐานทางเทคโนโลยีและด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น
	230002	มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น

หมายเหตุ ↑ : เป้าหมายระดับประเด็นที่มีทิศทางการพัฒนาที่ดีขึ้น โดยปรับสถานะบรรลุเป้าหมายจากเดิม สีส้ม เป็น สีเหลือง

↓ : เป้าหมายระดับประเด็นที่มีทิศทางการพัฒนาที่ลดลง โดยปรับสถานะบรรลุเป้าหมายจากเดิม สีเขียว เป็น สีเหลือง

ในขณะที่**สถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง (สีส้ม) มีจำนวน 6 เป้าหมาย หรือคิดเป็นร้อยละ 16.22** ของเป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่

แผนแม่บทระดับประเด็นที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยงใน พ.ศ. 2565		
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	เป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น	
ประเด็น (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	040002	ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น
ประเด็น (5) การท่องเที่ยว	050003	ความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น
ประเด็น (15) พลังทางสังคม	150001	ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น
ประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ	190003	แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพให้มีระบบนิเวศที่ดี
ประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	220001	กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม
	220002	การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ

หมายเหตุ ↑ : เป้าหมายระดับประเด็นที่มีทิศทางการพัฒนาที่ดีขึ้น โดยปรับสถานะบรรลุเป้าหมายจากเดิม สีแดง เป็น สีส้ม

↓ : เป้าหมายระดับประเด็นที่มีทิศทางการพัฒนาที่ลดลง โดยปรับสถานะบรรลุเป้าหมายจากเดิม สีเขียว สีเหลือง เป็น สีส้ม

อย่างไรก็ตาม **สถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต (สีแดง)** ของเป้าหมายระดับประเด็นใน พ.ศ. 2565 **มีจำนวน 10 เป้าหมายประเด็น หรือคิดเป็นร้อยละ 27.03 ของเป้าหมายระดับประเด็น** ประกอบด้วย

แผนแม่บทระดับประเด็นที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นดับวิกฤตในปี 2565		
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	เป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น	
ประเด็น (1) ความมั่นคง	010001	ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับเพิ่มขึ้น
	010002	ประชาชนอยู่ดีกินดีและมีความสุขดีขึ้น
ประเด็น (3) การเกษตร	030001	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น
	030002	ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น
ประเด็น (5) การท่องเที่ยว	050001	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น
ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ	060003	ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง
ประเด็น (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ	090001	การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้น
ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้	120001	คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
ประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ	190002	ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ
ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ	210001	ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

หมายเหตุ ↓ : เป้าหมายระดับประเด็นที่มีทิศทางการพัฒนาที่ลดลง โดยปรับสถานะบรรลุเป้าหมายจากเดิมเดิม สีเหลือง สีส้ม เป็น สีแดง

สำหรับการดำเนินการในระดับเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) รวม 140 เป้าหมาย พบว่า ใน พ.ศ. 2565 มีเป้าหมายที่ บรรลุตามที่กำหนดไว้ (สีเขียว) จำนวน 58 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 41.43 ของเป้าหมายแผนย่อยทั้งหมด เพิ่มขึ้นจำนวน 18 เป้าหมาย จาก พ.ศ. 2564 ที่มีจำนวน 40 เป้าหมาย ขณะที่**เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย จำนวน 82 เป้าหมายยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายเป็นสีเหลือง จำนวน 26 เป้าหมาย** คิดเป็นร้อยละ 18.58 ของเป้าหมายแผนแม่บทย่อย และ**สีส้ม จำนวน 21 เป้าหมาย** คิดเป็นร้อยละ 15 ของเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยและยังคงเป็น**เป้าหมายที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายในระดับวิกฤตที่มีสีแดง รวม 35 เป้าหมาย** คิดเป็นร้อยละ 25 ของเป้าหมายแผนย่อยทั้งหมด ซึ่งมากกว่า พ.ศ. 2564 จำนวน 8 เป้าหมาย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีการปรับปรุงข้อมูลตัวชี้วัดในบางเป้าหมายแผนแม่บทย่อย จึงทำให้ค่าสีสถานะการบรรลุเป้าหมายของปีที่ผ่านมามีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

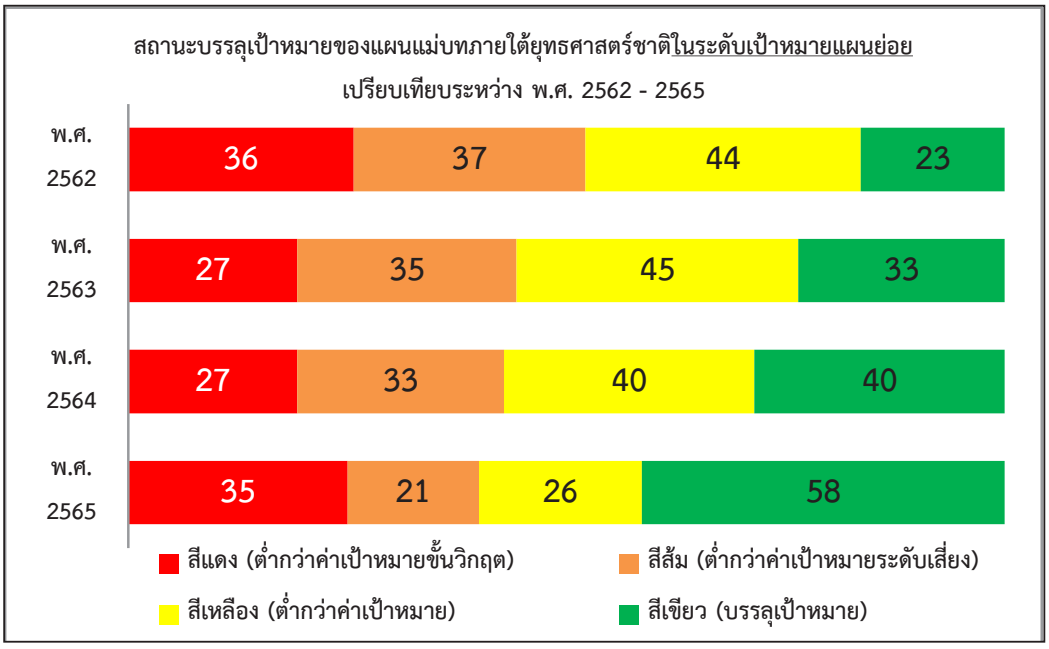

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ระหว่างพ.ศ. 2564 และ 2565 พบว่า **เป้าหมายที่บรรลุตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 แล้ว (สีเขียว)** จาก 58 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย **มีจำนวน 25 เป้าหมายแผนแม่ย่อยย่อย จาก 11 แผนแม่บทฯ ที่มีสถานการณ์ดำเนินพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้นประกอบด้วย**

แผนแม่บทย่อยที่มีการพัฒนาจากเป็ก่อนหน้าโดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2565		
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	เป้าหมายแผนแม่บทย่อย	
ประเด็น (1) ความมั่นคง	010301	หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติมีความทันสมัยและปฏิบัติได้จริง
	010302	กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมีความพร้อมสูงขึ้นที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบทุกมิติและทุกระดับความรุนแรง
	010401	ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น
	010402	ระเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน
	010501	กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น
ประเด็น (2) การต่างประเทศ	020201	ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดีขึ้น
	020202	ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก
	020301	ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น
	020501	ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างมีเอกภาพ และไทยเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกมิติมากขึ้น
ประเด็น (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	040101	อุตสาหกรรมชีวภาพมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น
	040301	อุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น
ประเด็น (5) การท่องเที่ยว	050102	เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น
	050602	โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น
	050603	การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น
ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ	060101	เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนา เพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ
	060202	ความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคม และภูมิวัฒนธรรม
ประเด็น (8) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่	080202	ลค่าการระดมทุนผ่านตลาด ทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น
ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม	100101	คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตนปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมดีขึ้น
ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี	130201	จำนวนชุมชนสุขภาพดีเพิ่มขึ้น
	130301	มีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานที่ประชากรทุกระดับเข้าถึงได้ดีขึ้น
ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา	140101	คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้น
	140301	บุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการมีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น
ประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ	190101	ระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นจากระดับ 3 ให้เป็นระดับ 4 (สูงสุดที่ระดับ 5)
	190102	ระดับการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำเพิ่มขึ้น
ประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	220101	กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึง

อย่างไรก็ตาม พบว่า มี**เป้าหมายแผนแม่บทย่อยจำนวน 11 เป้าหมายย่อยที่มีการปรับค่าสถานะจากเดิมเป็นสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต** (สีแดง) ดังนี้

แผนแม่บทย่อยที่มีการพัฒนาลดลงจากเดิมเป็นสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นต่ำวิกฤต		
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	เป้าหมายแผนแม่บทย่อย	
ประเด็น (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	040201	อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น
ประเด็น (5) การท่องเที่ยว	050402	การขยายตัวของท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น
ประเด็น (8) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่	080201	สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่เฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น
	080401	อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น
ประเด็น (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ	090101	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพิ่มขึ้น
	090201	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้
ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต	110401	แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น
ประเด็น (15) พลังทางสังคม	150202	ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง
ประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ	200501	บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ
ประเด็น (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม	230101	ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการ สร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัยและนวัตกรรมส่งผลให้เกิดการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน
	230401	ประเทศไทยมีขีดความสามารถของเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้านทัดเทียมประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย

รายละเอียดของผลการเปรียบเทียบ**สถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้ง 23 ประเด็น ในระหว่างพ.ศ. 2562 – 2565** แสดงผลดังตารางนี้

แผนแม่บทฯ	พ.ศ.	เป้าประเด็น			เป้าหมายแผนแม่บทย่อย													
1. ความมั่นคง	พ.ศ. 2562	010001	010002		010101	010102	010103	010201	010202	010301	010302	010401	010402	010501				
	พ.ศ. 2563	010001	010002		010101	010102	010103	010201	010202	010301	010302	010401	010402	010501				
	พ.ศ. 2564	010001	010002		010101	010102	010103	010201	010202	010301	010302	010401	010402	010501				
	พ.ศ. 2565	010001	010002		010101	010102	010103	010201	010202	010301	010302	010401	010402	010501				
2. การต่างประเทศ	พ.ศ. 2562	020001			020201	020202	020301	020401	020501									
	พ.ศ. 2563	020001			020201	020202	020301	020401	020501									
	พ.ศ. 2564	020001			020201	020202	020301	020401	020501									
	พ.ศ. 2565	020001			020201	020202	020301	020401	020501									
3. การเกษตร	พ.ศ. 2562	030001	030002		030101	030201	030202	030301	030302	030401	030501	030502	030601	030602				
	พ.ศ. 2563	030001	030002		030101	030201	030202	030301	030302	030401	030501	030502	030601	030602				
	พ.ศ. 2564	030001	030002		030101	030201	030202	030301	030302	030401	030501	030502	030601	030602				
	พ.ศ. 2565	030001	030002		030101	030201	030202	030301	030302	030401	030501	030502	030601	030602				
4. อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	พ.ศ. 2562	040001	040002		040101	040201	040301	040302	040401	040402	040501	040502	040601	040602				
	พ.ศ. 2563	040001	040002		040101	040201	040301	040302	040401	040402	040501	040502	040601	040602				
	พ.ศ. 2564	040001	040002		040101	040201	040301	040302	040401	040402	040501	040502	040601	040602				
	พ.ศ. 2565	040001	040002		040101	040201	040301	040302	040401	040402	040501	040502	040601	040602				
5. การท่องเที่ยว	พ.ศ. 2562	050001	050002	050003	050101	050102	050103	050201	050202	050301	050302	050303	050401	050402	050501	050601	050602	050603
	พ.ศ. 2563	050001	050002	050003	050101	050102	050103	050201	050202	050301	050302	050303	050401	050402	050501	050601	050602	050603
	พ.ศ. 2564	050001	050002	050003	050101	050102	050103	050201	050202	050301	050302	050303	050401	050402	050501	050601	050602	050603
	พ.ศ. 2565	050001	050002	050003	050101	050102	050103	050201	050202	050301	050302	050303	050401	050402	050501	050601	050602	050603
6. พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ	พ.ศ. 2562	060001	060002	060003	060101	060201	060202											
	พ.ศ. 2563	060001	060002	060003	060101	060201	060202											
	พ.ศ. 2564	060001	060002	060003	060101	060201	060202											
	พ.ศ. 2565	060001	060002	060003	060101	060201	060202											
7. โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล	พ.ศ. 2562	070001			070101	070102	070103	070104	070105	070201	070202	070203	070204	070301				
	พ.ศ. 2563	070001			070101	070102	070103	070104	070105	070201	070202	070203	070204	070301				
	พ.ศ. 2564	070001			070101	070102	070103	070104	070105	070201	070202	070203	070204	070301				
	พ.ศ. 2565	070001			070101	070102	070103	070104	070105	070201	070202	070203	070204	070301				
8. ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่	พ.ศ. 2562	080001			080101	080102	080201	080202	080301	080302	080303	080401						
	พ.ศ. 2563	080001			080101	080102	080201	080202	080301	080302	080303	080401						
	พ.ศ. 2564	080001			080101	080102	080201	080202	080301	080302	080303	080401						
	พ.ศ. 2565	080001			080101	080102	080201	080202	080301	080302	080303	080401						
9. เขตเศรษฐกิจพิเศษ	พ.ศ. 2562	090001	090002		090101	090102	090201	090202	090203	090301	090302	090303						
	พ.ศ. 2563	090001	090002		090101	090102	090201	090202	090203	090301	090302	090303						
	พ.ศ. 2564	090001	090002		090101	090102	090201	090202	090203	090301	090302	090303						
	พ.ศ. 2565	090001	090002		090101	090102	090201	090202	090203	090301	090302	090303						
10. การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม	พ.ศ. 2562	100001			100101	100201	100301											
	พ.ศ. 2563	100001			100101	100201	100301											
	พ.ศ. 2564	100001			100101	100201	100301											
	พ.ศ. 2565	100001			100101	100201	100301											
11. การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต	พ.ศ. 2562	110001			110101	110201	110301	110401	110402	110501								
	พ.ศ. 2563	110001			110101	110201	110301	110401	110402	110501								
	พ.ศ. 2564	110001			110101	110201	110301	110401	110402	110501								
	พ.ศ. 2565	110001			110101	110201	110301	110401	110402	110501								
12. การพัฒนาการเรียนรู้	พ.ศ. 2562	120001	120002		120101	120201												
	พ.ศ. 2563	120001	120002		120101	120201												
	พ.ศ. 2564	120001	120002		120101	120201												
	พ.ศ. 2565	120001	120002		120101	120201												
13. การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี	พ.ศ. 2562	130001			130101	130201	130301	130401	130501									
	พ.ศ. 2563	130001			130101	130201	130301	130401	130501									
	พ.ศ. 2564	130001			130101	130201	130301	130401	130501									
	พ.ศ. 2565	130001			130101	130201	130301	130401	130501									
14. ศักยภาพการกีฬา	พ.ศ. 2562	140001			140101	140201	140301											
	พ.ศ. 2563	140001			140101	140201	140301											
	พ.ศ. 2564	140001			140101	140201	140301											
	พ.ศ. 2565	140001			140101	140201	140301											
15. พลังทางสังคม	พ.ศ. 2562	150001			150101	150201	150202											
	พ.ศ. 2563	150001			150101	150201	150202											
	พ.ศ. 2564	150001			150101	150201	150202											
	พ.ศ. 2565	150001			150101	150201	150202											
16. เศรษฐกิจฐานราก	พ.ศ. 2562	160001			160101	160201	160202											
	พ.ศ. 2563	160001			160101	160201	160202											
	พ.ศ. 2564	160001			160101	160201	160202											
	พ.ศ. 2565	160001			160101	160201	160202											
17. ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม	พ.ศ. 2562	170001			170101	170201												
	พ.ศ. 2563	170001			170101	170201												
	พ.ศ. 2564	170001			170101	170201												
	พ.ศ. 2565	170001			170101	170201												
18. การเติบโตอย่างยั่งยืน	พ.ศ. 2562	180001			180101	180102	180201	180301	180401	180402	180403	180501						
	พ.ศ. 2563	180001			180101	180102	180201	180301	180401	180402	180403	180501						
	พ.ศ. 2564	180001			180101	180102	180201	180301	180401	180402	180403	180501						
	พ.ศ. 2565	180001			180101	180102	180201	180301	180401	180402	180403	180501						
19. การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ	พ.ศ. 2562	190001	190002	190003	190101	190102	190103	190201	190202	190203	190301							
	พ.ศ. 2563	190001	190002	190003	190101	190102	190103	190201	190202	190203	190301							
	พ.ศ. 2564	190001	190002	190003	190101	190102	190103	190201	190202	190203	190301							
	พ.ศ. 2565	190001	190002	190003	190101	190102	190103	190201	190202	190203	190301							
20. การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ	พ.ศ. 2562	200001	200002		200101	200201	200301	200302	200401	200501								
	พ.ศ. 2563	200001	200002		200101	200201	200301	200302	200401	200501								
	พ.ศ. 2564	200001	200002		200101	200201	200301	200302	200401	200501								
	พ.ศ. 2565	200001	200002		200101	200201	200301	200302	200401	200501								
21. การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ	พ.ศ. 2562	210001			210101	210102	210201											
	พ.ศ. 2563	210001			210101	210102	210201											
	พ.ศ. 2564	210001			210101	210102	210201											
	พ.ศ. 2565	210001			210101	210102	210201											
22. กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	พ.ศ. 2562	220001	220002		220101	220102	220103	220201										
	พ.ศ. 2563	220001	220002		220101	220102	220103	220201										
	พ.ศ. 2564	220001	220002		220101	220102	220103	220201										
	พ.ศ. 2565	220001	220002		220101	220102	220103	220201										
23. การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม	พ.ศ. 2562	230001	230002		230101	230102	230201	230301	230401	230501	230502							
	พ.ศ. 2563	230001	230002		230101	230102	230201	230301	230401	230501	230502							
	พ.ศ. 2564	230001	230002		230101	230102	230201	230301	230401	230501	230502							
	พ.ศ. 2565	230001	230002		230101	230102	230201	230301	230401	230501	230502							

หมายเหตุ : รหัสเป้าหมายระดับประเด็นและรหัสเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยสามารถดูรายละเอียดได้ที่ภาคผนวก 2

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนโครงการที่สอดคล้องกับเป้าหมายระดับประเด็นและเป้าหมายแผนแม่บทย่อย พบว่า ตั้งแต่มีการเปิดใช้ระบบ eMENSCR ใน พ.ศ. 2562 จนถึงสิ้นเดือนตุลาคม 2565 มีโครงการในระบบ eMENSCR ที่ผ่านการอนุมัติจากผู้บริหาร (M7) แล้ว จำนวน 177,796 โครงการ โดย**แผนแม่บทฯ ประเด็นที่มีจำนวนโครงการน้อยที่สุดเป็นแผนแม่บทฯ เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน** อาทิ **ประเด็น (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ** มีจำนวนโครงการ 476 โครงการหรือคิดเป็นร้อยละ 0.27 ของจำนวนโครงการที่ผ่าน M7 ทั้งหมดในระบบ eMENSCR หรือ**ประเด็น (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต** ที่มีจำนวนโครงการ 828 โครงการหรือคิดเป็นร้อยละ 0.47 ของจำนวนโครงการที่ผ่าน M7 ทั้งหมดในระบบระบบ eMENSCR

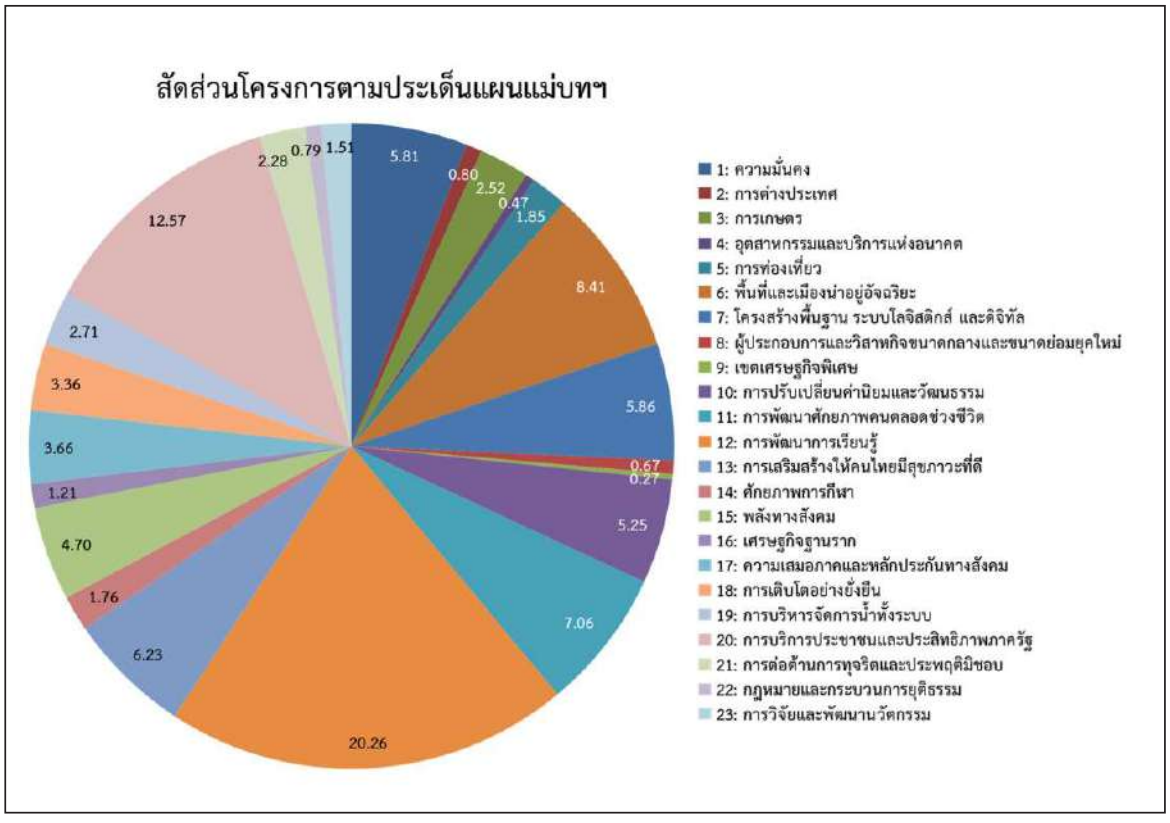

ขณะที่**แผนแม่บทฯ ประเด็นที่ยังคงมีจำนวนโครงการมากที่สุดต่อเนื่องเป็นแผนแม่บทฯ เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์** ได้แก่ **แผนแม่บทฯ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ โดยมีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 36,023 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 20.26 ของจำนวนโครงการที่ผ่าน M7 ทั้งหมดในระบบ eMENSCR** โดยเป้าหมาย **ระดับประเด็นคนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้นมีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 34,273 โครงการ** อย่างไรก็ตาม เป้าหมายระดับประเด็นดังกล่าวถึงจะมีจำนวนโครงการมากที่สุดในระบบ แต่ยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายใน**ระดับวิกฤต (สีแดง)** และ**เป้าหมายระดับประเด็นคนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น** ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย**ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง) มีโครงการจำนวน 1,752 โครงการ**และเมื่อพิจารณาในรายเป้าหมายแผนแม่บทย่อยจำนวน 2 เป้าหมาย พบว่า เป้าหมายแผนแม่บทย่อย **คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น** มีสถานะการบรรลุเป้าหมายใน**ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง)** โดยมีจำนวนโครงการมากถึง 30,864 โครงการ **สำหรับประเด็นที่มีโครงการจำนวนมากเป็นอันดับที่ 2 คือ แผนแม่บทฯ ประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ มีโครงการภายใต้แผนแม่บทฯ ทั้งสิ้น 22,351 โครงการ** โดยเป้าหมายระดับประเด็น **บริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ** ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายใน**ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง) มีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 16,697 โครงการ** และเป้าหมายประเด็น **ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้** ซึ่งมีสถานะบรรลุเป้าหมายใน**ระดับบรรลุเป้าหมาย (สีเขียว) มีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 5,668 โครงการ ซึ่งเป็นแผนแม่บทฯ เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ**

ทั้งนี้ หากพิจารณาหน่วยงานระดับกระทรวงที่มีการบันทึกข้อมูลโครงการ/การดำเนินการในระบบ eMENSCR มากที่สุด พบว่า **กระทรวงมหาดไทย**ได้นำเข้าข้อมูลโครงการ/การดำเนินการในระบบ eMENSCR จำนวน 4,947 โครงการ โดยมีความเกี่ยวข้องกับแผนแม่บทฯ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ ถึง 15,282 โครงการ หรือคิดเป็นร้อยละ 16.10 ของโครงการภายใต้กระทรวงมหาดไทย

โดยโครงการทั้งหมดในระบบจำนวน 177,796 โครงการ เป็น**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** จำนวนทั้งสิ้น 356 โครงการ **ซึ่งแผนแม่บทฯ ประเด็นที่มีจำนวนโครงการเพื่อขับเคลื่อนฯ น้อยที่สุด** อาทิ ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่มีโครงการขับเคลื่อนฯ เพียง 1 โครงการ ประเด็น (2) การต่างประเทศ จำนวณ 4 โครงการ และประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จำนวณ 4 โครงการ ในขณะที่แผนแม่บทฯ ประเด็นที่มีจำนวนโครงการเพื่อขับเคลื่อนฯ มากที่สุด คือ ประเด็น (3) การเกษตร จำนวน 46 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 12.92 ของโครงเพื่อขับเคลื่อนฯ ทั้งหมด รองลงมาคือ ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต จำนวน 41 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 11.52 ของโครงเพื่อขับเคลื่อนฯ ทั้งหมด

โดยรายละเอียดจำนวนโครงการที่สอดคล้องกับ 37 เป้าหมายระดับประเด็น และ 140 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย สรุปได้ดังนี้

แผนแม่บทฯ	เป้าประเด็น			เป้าหมายแผนแม่บทย่อย																โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 *
1: ความมั่นคง	010001	010002		010101	010102	010103	010201	010202	010301	010302	010401	010402	010501							20 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 10,324 โครงการ	5,956	4,516		5,122	621	182	2,818	513	128	71	155	299	415							
2: การต่างประเทศ	020001			020201	020202	020301	020401	020501												4 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,420 โครงการ	1,735			335	408	264	265	148												
3: การเกษตร	030001	030002		030101	030201	030202	030301	030302	030401	030501	030502	030601	030602							46 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 4,480 โครงการ	1,256	3,224		739	955	277	229	17	538	142	949	513	121							
4: อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	040001	040002		040101	040201	040301	040302	040401	040402	040501	040502	040601	040602							11 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 828 โครงการ	431	400		123	157	125	39	22	41	88	17	91	125							
5: การท่องเที่ยว	050001	050002	050003	050101	050102	050103	050201	050202	050301	050302	050303	050401	050402	050501	050601	050602	050603			19 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 3,281 โครงการ	462	1,410	1,412	1,227	613	26	359	17	93	10	19	39	7	213	120	296	242			
6: พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ	060001	060002	060003	060101	060201	060202														10 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 14,955 โครงการ	12,111	2,800	44	12,983	105	1,867														
7: โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล	070001			070101	070102	070103	070104	070105	070201	070202	070203	070204	070301							9 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 10,426 โครงการ	10,429			903	548	33	7,094	505	78	164	790	58	253							
8: ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่	080001			080101	080102	080201	080202	080301	080302	080303	080401									9 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,200 โครงการ	1,200			250	240	49	19	57	124	184	277									
9: เขตเศรษฐกิจพิเศษ	090001	090002		090101	090102	090201	090202	090203	090301	090302	090303									6 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 476 โครงการ	252	227		148	113	31	6	10	54	85	29									
10: การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม	100001			100101	100201	100301														6 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 9,340 โครงการ	9,340			9,127	35	178														
11: การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต	110001			110101	110201	110301	110401	110402	110501											41 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 12,522 โครงการ	12,552			2,328	651	6,695	2,092	144	642											
12: การพัฒนาการเรียนรู้	120001	120002		120101	120201															13 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 36,023 โครงการ	34,273	1,752		30,864	5,159															
13: การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี	130001			130101	130201	130301	130401	130501												16 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 11,075 โครงการ	11,075			715	195	7,594	2,297	274												
14: ศักยภาพการกีฬา	140001			140101	140201	140301														7 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 3,129 โครงการ	3,129			2,712	305	112														
15: พลังทางสังคม	150001			150101	150201	150202														29 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 8,348 โครงการ	8,348			8,088	112	148														
16: เศรษฐกิจฐานราก	160001			160101	160201	160202														10 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 2,148 โครงการ	2,155			1,443	514	191														
17: ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม	170001			170101	170201															12 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 6,514 โครงการ	6,514			815	5,699															
18: การเติบโตอย่างยั่งยืน	180001			180101	180102	180201	180301	180401	180402	180403	180501									25 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 5,967 โครงการ	5,970			410	2,253	260	369	720	83	1,644	228									
19: การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ	190001	190002	190003	190101	190102	190103	190201	190202	190203	190301										13 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 4,813 โครงการ	2,800	1,256	757	1812	286	192	645	308	770	800										
20: การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ	200001	200002		200101	200201	200301	200302	200401	200501											15 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 22,351 โครงการ	16,697	5,668		1,369	3,966	433	120	12,861	3,602											
21: การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ	210001			210101	210102	210201														1 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 4,056 โครงการ	4,060			2,654	1,248	154														
22: กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	220001	220002		220101	220102	220103	220201													4 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,404 โครงการ	438	990		190	248	74	892													
23: การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม	230001	230002		230101	230102	230201	230301	230401	230501	230502										30 โครงการ
จำนวนโครงการ/การดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 2,686 โครงการ	1,857	830		402	198	476	203	546	705	156										

หมายเหตุ* : โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่หน่วยงานรับผิดชอบได้มีการปรับปรุงรายละเอียดของข้อเสนอโครงการและนำเข้าระบบเพื่อรายงานความก้าวหน้า ซึ่งอาจจะไม่ครบตามจำนวนโครงการเพื่อขับเคลื่อนฯ ที่ผ่านการคัดเลือก

แผนแม่บท 01

ความมั่นคง

"ประเทศชาติมีความมั่นคงปลอดภัย มีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ อยู่ร่วมกันอย่างสันติภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข บนพื้นฐานของสังคมพหุวัฒนธรรม การเคารพความหลากหลาย และหลักธรรมาภิบาล มีความพร้อมเผชิญเหตุและรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงในทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง เป็นภูมิคุ้มกันให้ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข ส่งเสริมการบริหารและการพัฒนาประเทศในทุกด้านต่อไป"

ความมั่นคง 01

จ.1

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (01) ความมั่นคง มีเป้าหมายสำคัญในการบริหารจัดการสภาวะด้านความมั่นคงส่งผลกระทบต่อการบริหารและการพัฒนาประเทศ และเอื้อต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงและด้านอื่น ๆ ให้ขับเคลื่อนไปตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนดได้ภายใต้หลักความมั่นคงแบบองค์รวม โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น และประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น** ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และมีส่วนสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565
010001 ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น				

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

ดัชนีสันติภาพโลกเป็น 1 ใน 75 ของโลก

- **สรุปสถานการณ์บรรลุเป้าหมายพ.ศ. 2565** พิจารณาจาก**ดัชนีสันติภาพโลก** จัดทำโดยสถาบันเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ โดยวัดจากปัจจัยที่ส่งผลต่อความสงบสุขของประเทศต่าง ๆ ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 ประการ (1) ปัจจัยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในและระหว่างประเทศที่ยังดำรงอยู่ (2) ปัจจัยความปลอดภัยและมั่นคงในสังคม และ (3) ปัจจัยการขยายอิทธิพลทางทหาร โดยในปี 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 103 จาก 163 ประเทศทั่วโลก โดยประเทศไทยมีอันดับดีขึ้น 10 อันดับจาก พ.ศ. 2564 ซึ่งเข้าใกล้ค่าเป้าหมายมากขึ้นกว่าเดิม แต่ยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในขั้น**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤต**

01 ความมั่นคง

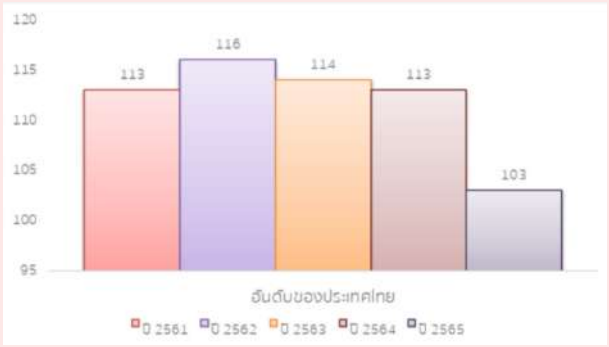

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565** ภาพรวม**ของสถานการณ์ความมั่นคงของประเทศไทย จัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีสันติภาพปานกลาง** โดยพิจารณาจากดัชนีสันติภาพโลก พบว่า ใน พ.ศ. 2561 ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 113 ซึ่งมีคะแนน 2.259 ต่อมาปลายพ.ศ. 2562 มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ส่งผลให้ประเทศไทยมีอันดับที่ลดลงจาก พ.ศ. 2561 อยู่ที่อันดับ 116 มีคะแนน 2.278 และปรับตัวดีขึ้นใน พ.ศ. 2563 จนถึง พ.ศ. 2565 โดยมีอันดับ 114 113 103 ตามลำดับ อีกทั้งคะแนนตั้งแต่ พ.ศ. 2563 จนถึงพ.ศ. 2565 จาก 2.245 2.205 2.098 ลดลงอย่างต่อเนื่องตามลำดับ ซึ่งเป็นคะแนนที่ดีที่สุดของประเทศไทยนับตั้งแต่เริ่มใช้ดัชนีสันติภาพโลก โดยมีการพัฒนาคะแนนดัชนีสันติภาพทั้ง 3 ปัจจัยสูงสุดเป็นอันดับสองในระดับภูมิภาครองจากฟิลิปปินส์

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทประเด็น (01) ความมั่นคง (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) มีเป้าหมายประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น โดยยัง**คงใช้เป้าหมาย ตัวชี้วัดเดิม** แต่**เปลี่ยนค่าเป้าหมาย**จาก **อันดับ 1 ใน 75 ของโลก** เป็นตัวชี้วัดดัชนีสันติภาพโลก โดยจะต้องมีคะแนนดัชนีสันติภาพโลกมีคะแนนไม่เกิน 1.89 ภายใน พ.ศ. 2570 ซึ่งมีคะแนน ยิ่งน้อยยิ่งดี หากมากกว่า 5 หมายถึง ไม่สงบสุข โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีคะแนน 2.098 ซึ่งมี**สถานะการการบรรลุเป้าหมายต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤต**

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ | พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

010002 ประชาชนอยู่ดี กินดีและมีความสุขดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565 จ.2

ดัชนีชี้วัดความสุขของประชากรไทยเป็น 1 ใน 35 ของโลก

- **สรุปสถานการณ์บรรลุเป้าหมายพ.ศ. 2565** พิจารณาจาก**ดัชนีชี้วัดความสุขของประชากรไทย** ซึ่งเป็นการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีความสุขของประชากรในประเทศ จาก 6 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ต่อหัว การได้รับสวัสดิการและสนับสนุนจากภาครัฐ การมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาวะที่ดี การมีสิทธิและเสรีภาพ ความเอื้ออาทรต่อกัน และการอยู่ในสังคมที่ปลอดการทุจริต โดยในพ.ศ. 2565 **ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 61** จากทั้งหมด 146 ประเทศ **อันดับลดลง**จากปีก่อนหน้า ซึ่งสอดคล้องกับดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่ลดลงทั่วโลกจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 โดยเมื่อเทียบค่า

คะแนน พ.ศ. 2565 กับปี 2561 พบว่า มีค่าคะแนนภาพรวมลดลง 0.181 คะแนน หากเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียน พบว่า ในพ.ศ. 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 3 รองจากสิงคโปร์ที่อยู่ในอันดับที่ 27 (6.480 คะแนน) และฟิลิปปินส์ที่อยู่ในอันดับที่ 60 (5.904 คะแนน) โดยอันดับลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่อยู่ในอันดับที่ 2 ของอาเซียน รองจากสิงคโปร์เพียงประเทศเดียว อย่างไรก็ตาม แม้ว่าค่าคะแนนภาพรวมใน พ.ศ. 2565 จะลดลงแต่กลับพบว่า**คะแนนของแต่ละปัจจัย** (ซึ่งไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการรายงานคะแนนภาพรวม) **มีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าทุกปัจจัย** สะท้อนให้เห็นถึงความอยู่ดีมีสุขของคนไทยที่เพิ่มขึ้น แต่ยังคงมี**สถานะการการบรรลุเป้าหมายอยู่ในขั้นต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤต**

- **สถานการณ์ในช่วงพ.ศ. 2561 - 2565** ภาพรวมของ**ความสุขของประชากรไทยยังคงลดลง** โดยพิจารณาจากดัชนีความสุขของประชากรไทยพบว่า ใน พ.ศ. 2561 ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 46 ซึ่งมีคะแนนอยู่ที่ 6.072 ต่อมาใน พ.ศ. 2562 ถึง 2565 ประเทศไทยมีอันดับ 52 54 54 61 เพิ่มขึ้น ตามลำดับซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาพรวมที่ลดลง รวมถึงคะแนนในภาพรวมของดัชนีความสุขของประชากรไทยลดลงสูงสุดในปี 2565 ถึง 5.891 ซึ่งอาจมีสาเหตุอันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 โดยปี 2561 นับว่าเป็นคะแนนที่ดีที่สุดในช่วงปี พ.ศ. 2561-2565 ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2562 ที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ส่งผลให้เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต และยังคงเป็นประเด็นท้าทายและส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุข มีสุขภาวะที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจของประชากรคนทั่วโลก

- **สถานการณ์พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมายพ.ศ. 2570** แผนแม่บทประเด็น (01) ความมั่นคง (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) มีเป้าหมายประชาชนอยู่ดี กินดีและมีความสุขดีขึ้น **ยังคงใช้เป้าหมายตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายเดิม** โดยในปี 2565 ประเทศไทยมีอันดับ 61 ซึ่งยังคงห่างจากค่าเป้าหมายในปี 2570 ที่ประเทศไทยต้องไม่เกินอันดับ 30 ของโลก ทำให้มี**สถานะการบรรลุเป้าหมายต่ำกว่าค่าเป้าหมายในระดับวิกฤต**

	ภาพรวม	รายได้ต่อหัว	การได้รับสวัสดิการและการสนับสนุนจากภาครัฐ	การมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาวะที่ดี	การมีสิทธิเสรีภาพ	ความเอื้ออาทรต่อกัน	การอยู่ในสังคมที่ปลอดการทุจริต
2561	6.072	1.016	1.417	0.707	0.637	0.364	0.029
2562	6.008	1.050	1.409	0.828	0.557	0.359	0.028
2563	5.999	1.007	1.348	0.794	0.609	0.377	0.032
2564	5.985	1.107	0.957	0.596	0.611	0.375	0.028
2565	5.891	1.535	1.096	0.697	0.617	1.600	0.321
การเปลี่ยนแปลง ปี 2564 - 2565	-0.094	0.428	0.139	0.101	0.006	1.225	0.293

ที่มา : World Happiness Report 2022

01 ความมั่นคง

ทั้งนี้ ประเด็นความมั่นคง ยังคงมีปัญหาที่ต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายโดยเร็ว อาทิ **ปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศ ปัญหายาเสพติด ปัญหาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ปัญหาอาชญากรรม** อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับย่อย (Y1) บางเป้าหมายมีพัฒนาการดีขึ้น อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงเป็นประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังนี้ **(1) สถานการณ์การเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ** สถานการณ์การเมืองโลกยังคงมีความตึงเครียดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ทะเลจีนตะวันออก ช่องแคบไต้หวัน และคาบสมุทรเกาหลี ดังนั้น ประเทศไทยควรเตรียมความพร้อมและพร้อมรับมือกับสถานการณ์การเมืองโลกที่เกิดขึ้น **(2) สถานการณ์ปัญหาทางการเมืองและการทหาร** ที่ยังมีความขัดแย้งภายในประเทศ อันเนื่องมาจากปัญหาความขัดแย้งทางความคิด จากความเห็นต่างของความคิด ความเชื่อ และทัศนคติ สู่การกดดันเรื่อง สถาบันฯ ซึ่งเป็นความท้าทายใหม่ที่ยังไม่เคยปรากฏมาก่อน **(3) สถานการณ์สภาพแวดล้อมทางสังคม** ปัจจุบันโลกได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้คนเข้าถึงเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดภัยจากไซเบอร์ มีการบิดเบือนข้อเท็จจริงและสร้างความเกลียดชังในสังคมออนไลน์ จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนสร้างความรับรู้ในด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีให้แก่ประชาชนเพิ่มขึ้น **(4) ความพร้อมของบุคคลากรของหน่วยงานด้านความมั่นคง** หน่วยงานด้านความมั่นคงควรมีการร่วมมือและบูรณาการกันอย่างแท้จริง และพัฒนาขีดความสามารถของบุคคลากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พร้อมรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่

แผนแม่บทฯ ประเด็น 01 ความมั่นคง

ประกอบด้วย 10 แผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

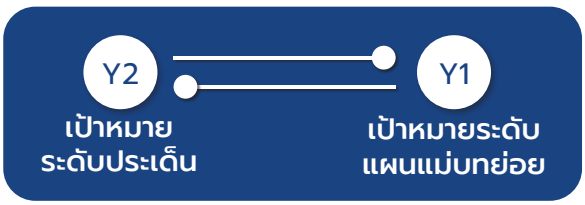

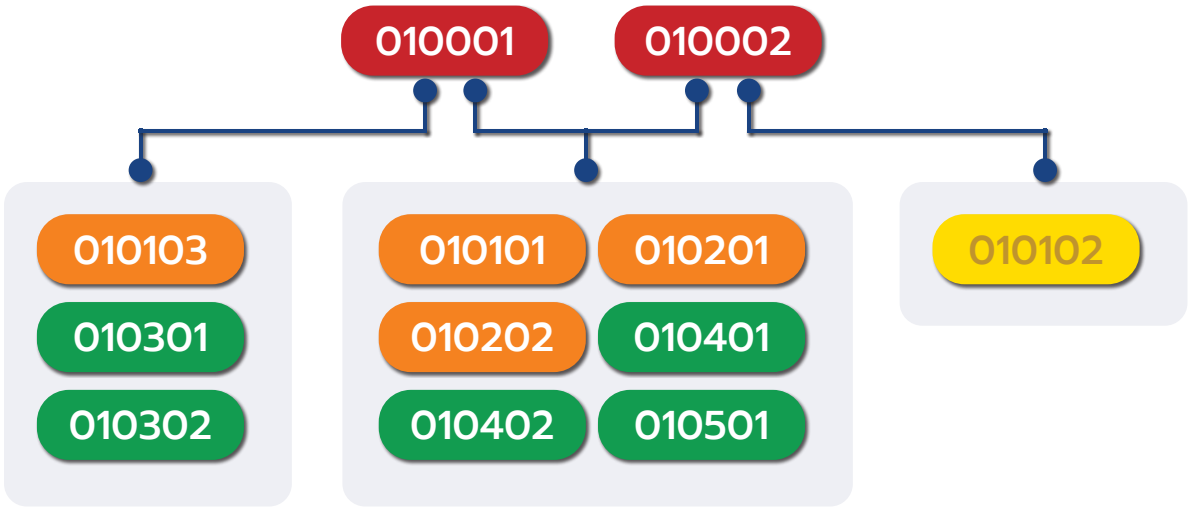

* สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำปี 2565
**เป้าหมาย Y1 อาจไม่ส่งผลต่อ เป้าหมาย Y2 โดยตรง

010101

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศและศักยภาพตำรวจระดับสากล (WISPI) ดีขึ้น อยู่ในอันดับ 1 ใน 55 ของโลก

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ในระดับคงที่ ซึ่งพิจารณาเทียบเคียงจาก**ระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศและศักยภาพตำรวจไทย แนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายปัจจัย** แต่ใน พ.ศ. 2565 ระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศและศักยภาพตำรวจไทยกลับปรับระดับลดลง โดยอยู่ในระดับร้อยละ 52.67 ซึ่งลดลงจากปี 2564 (ร้อยละ 60.0) จากปัจจัยที่สำคัญ อาทิ อัตราการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีระดับคะแนนลดลง และการเพิ่มขึ้นของจำนวนคดีฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา และคดีปล้นทรัพย์ ทำให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

010102

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

คนไทยมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ สถาบันศาสนาเป็นที่เคารพ ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยสูงขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ทุนทางสังคม อาทิ ความเชื่อถือ ความไว้วางใจ การสื่อสารเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสถาบันหลักของชาติ

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมคนไทยมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติสถาบันศาสนาเป็นที่เคารพยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยอยู่ในระดับคงที่ ซึ่งพิจารณาเทียบเคียง**จากระดับทุนทางสังคม มีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง** โดยพิจารณาจาก 2 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) องค์ความรู้ของคนไทยเกี่ยวกับสถาบันหลักของชาติ (ด้านศาสนา) และ (2) กิจการด้านศาสนาที่สามารถส่งเสริมความเข้าใจอันดีและการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม โดยในปี 2565 ทุนทางสังคมอยู่ในระดับ 82.50 **ทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

010103

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การเมืองมีเสถียรภาพและธรรมาภิบาลสูงขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ประสิทธิผลของรัฐบาลจากการประเมินของธนาคารโลก ได้รับการประเมินไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 ภาพรวมการเมืองมีเสถียรภาพและธรรมาภิบาลของประเทศไทยอยู่ในระดับคงที่ อย่างไรก็ตาม พิจารณาจาก**ประสิทธิผลของรัฐบาลจากการประเมินของธนาคารโลก** มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดย พ.ศ. 2564 มีคะแนนอยู่ที่ร้อยละ 60.58 ลดลงจากช่วง พ.ศ. 2561 – 2563 (ร้อยละ 66.83 65.87 และ 63.46 ตามลำดับ) อยู่ในอันดับที่ 73 จาก 192 ประเทศ ลดลงจากอันดับที่ 67 ใน พ.ศ. 2563 ทำให้**สถานะการการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

01 ความมั่นคง

010201

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ กำหนดค่าเป้าหมายต่อการบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ระดับความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบันดีขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 50

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) **อยู่ในระดับคงที่** พิจารณาจาก**ระดับความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน** ซึ่งมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจาก **(1) สถานการณ์ปัญหายาเสพติด** ภาพรวมการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีแนวโน้มในระดับที่ลดลง **(2) สถานการณ์ปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์** มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น **(3) สถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์** การจัดระดับประเทศไทยในรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ ประเทศไทยสามารถยกระดับการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์โดยอยู่ในระดับ TIER 2 อย่างไรก็ตามยังคงมีประเด็นท้าทาย อาทิ ปัญหาภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังคงต่อให้ความสำคัญกับประเด็นการแก้ไขปัญหายาเสพติด ทำให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง

010202

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ภาคใต้มีความสงบสุข ร่มเย็น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ (1) จำนวนงบประมาณด้านความมั่นคงในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ลดลงร้อยละ 10 ต่อปี (2) สถิติจำนวนเหตุรุนแรง/สูญเสีย ลดลงร้อยละ 20 ต่อปี และ (3) ปริมาณการเข้า-ออก ของนักท่องเที่ยวและมูลค่าการลงทุนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมสถานการณ์ความรุนแรงและความสูญเสียในภาคใต้ยังคงมีอยู่ รวมทั้งมีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลง โดยพิจารณาจาก **(1) จำนวนงบประมาณด้านความมั่นคง**ในการแก้ไขปัญหาความรุนแรง **(2) สถิติจำนวนเหตุรุนแรงและความสูญเสีย (3) ปริมาณนักท่องเที่ยว** ภาพรวมมีสถานการณ์ที่มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย โดยในปี 2565 มีเหตุรุนแรง 108 เหตุการณ์ เพิ่มขึ้นจากปี 2564 ร้อยละ 22.0 ผู้เสียชีวิต 45 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2564 ร้อยละ 11.11 และผู้บาดเจ็บ116 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.08 และปริมาณนักท่องเที่ยวลดลงจากปี 2564 ร้อยละ 14.29 ทำให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง

010301

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติมีความทันสมัยและปฏิบัติได้จริงกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง ร้อยละ 80

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติมีสถานการณ์ที่ดีขึ้น โดยพิจารณาจาก**ประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง** ภาพรวมสถานการณ์มีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจนสามารถบรรลุค่าเป้าหมายได้ โดยในปี 2565 มีผลการประเมินประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง ตามเกณฑ์การพิจารณาที่กำหนดไว้ในแผนบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2564 - 2565) อยู่ที่ร้อยละ 67.50 คิดเป็นร้อยละ 84.38 ของค่าเป้าหมาย จากการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ ดำเนินการตามแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564 และแผนความมั่นคงเฉพาะเรื่องในการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีสถานะการ**บรรลุเป้าหมาย**

010302

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมีความพร้อมสูงขึ้นที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบทุกมิติและทุกระดับความรุนแรง กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ วัดระดับความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง ร้อยละ 80

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมกองทัพและหน่วยงานมีความพร้อมที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบทุกมิติและทุกระดับความรุนแรงอยู่ในระดับดีขึ้น พิจารณาจาก**การประเมินระดับความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง** โดยในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 มีสถานการณ์ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจาก **(1) ความร่วมมือด้านความมั่นคง** อาทิ ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และประเทศมหาอำนาจได้มีการประชุมความร่วมมือทางทหารระหว่างไทย – สหรัฐฯ (THAI-TAC) โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ในการการบรรลุข้อตกลงในการจัดนายทหารติดต่อไปประจำ ณ กองกำลังสหรัฐฯ ภาคพื้นอินโดแปซิฟิก **(2) การใช้กำลัง การเตรียมกำลัง และการผนึกกำลัง เพื่อการป้องกันประเทศ** อาทิ พัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งของกำลังพลสำรอง เพื่อให้สามารถนำกำลังพลสำรอง ตามบัญชีบรรจุกำลังที่มีอยู่ **(3) ขีดความสามารถเพื่อรักษาอธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติ** อาทิ การพัฒนาระบบการควบคุมอาวุธยุทธภัณฑ์และการออกใบอนุญาตด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านระบบ National Single Window และพิจารณาเทียบเคียงจากอันดับความแข็งแกร่งด้านการทหารโดยใน พ.ศ. 2564 - 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 26 จาก 140 ประเทศ และอันดับที่ 29 จาก 142 ประเทศ ตามลำดับ ทำให้มีสถานะการ**บรรลุเป้าหมาย**

01 ความมั่นคง

010401 | พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น กำหนดค่าสถานะเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 คือ ระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ (อาทิ จำนวนการเยือน จำนวนความร่วมมือ ระดับความสัมพันธ์)มากขึ้น/ดีขึ้นจากเดิม ร้อยละ 5-10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบอยู่ในระดับดีขึ้น พิจารณาจาก**ระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์** โดยในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 มีสถานการณ์แนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 มีการเยือน/ความร่วมมือ/กิจกรรม เฉลี่ยปีละ 335.6 ครั้ง มากขึ้นจาก พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นปีฐาน (มีกิจกรรม 161 ครั้ง) ร้อยละ 108.45 ต่อปี ทำให้มีสถานะการ**บรรลุเป้าหมาย**

010402 | พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคอาเซียน (อาทิ จำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่มของไทยที่ได้รับการยอมรับการเป็นผู้เล่นที่สำคัญในกรอบอนุภูมิภาค และภูมิภาคกับต่างประเทศ) มากขึ้น/ดีขึ้นจากเดิมร้อยละ 5-10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมประเทศไทยมีบทบาทในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชียอยู่ในระดับดีขึ้น พิจารณาจาก**ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย** อาทิ จำนวนข้อเสนอหรือข้อริเริ่มของไทยที่ได้รับการยอมรับ การเป็นผู้เล่นสำคัญในกรอบอนุภูมิภาคและภูมิภาคกับต่างประเทศ ในช่วงปี 2561 – 2565 มีสถานการณ์แนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีจำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่มมากขึ้น 18 โครงการ เฉลี่ยปีละ 3.6 โครงการ มากขึ้นจากปี 2560 ซึ่งเป็นปีฐาน (มีจำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่ม 3 โครงการ) ร้อยละ 20 ต่อปี ทำให้มีสถานะการ**บรรลุเป้าหมาย**

010501 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการจัดการความมั่นคง ร้อยละ 80

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมมีสถานการณ์การบริหารจัดการความมั่นคงอยู่ในระดับดีขึ้น พิจารณาจาก**ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการจัดการความมั่นคง** ในช่วงปี 2561 – 2565 มีสถานการณ์แนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจาก **(1) แนวทางและกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง อาทิ** จัดตั้งกลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ใน 2 ระดับ คือ กลไกระดับนโยบาย และ กลไกระดับอำนวยการขับเคลื่อน เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพ **(2) ระบบบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม** อาทิ ได้จัดหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรด้านความมั่นคง (ระดับต้น) **(3) ระบบการจัดการข้อมูลด้านความมั่นคง** อาทิ มีการจัดตั้งคณะกรรมการบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง ทำให้มีสถานะการ**บรรลุเป้าหมาย**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การรักษาความสงบภายในประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

ประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศและศักยภาพตำรวจระดับสากล (WISPI) อยู่ในลำดับ 1 ใน 55 ของโลก

การเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน มุ่งเน้นให้ประชาชนมีความมั่นใจในความปลอดภัย ดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข ภาครัฐสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาอาชญากรรม ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความเข้มแข็งทั้งกายและใจ และมีความตระหนักและเต็มใจที่จะร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของสังคม ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของทุกภาคส่วน สภาพสังคมที่มีระเบียบและมาตรการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประชาชนมีอาชีพ และรายได้ในระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง มีภูมิคุ้มกันและชุมชนที่เข้มแข็ง มีกลไกป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม/งานยุติธรรม สืบสวนสอบสวน ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมการลดการกระทำผิดซ้ำ มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งเทคโนโลยี อาวุธยุทโธปกรณ์ ระบบรับแจ้งเหตุ และระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงครอบคลุมครบถ้วน เพื่อการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจาก**ระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศและศักยภาพตำรวจไทย** ซึ่งผลการประเมินพบว่าภาพรวมสถานการณ์ระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศในช่วง พ.ศ. 2561-2564 มีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายๆ ปัจจัย แต่ใน พ.ศ. 2565 ระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศและศักยภาพตำรวจไทยกลับปรับระดับลดลง โดยอยู่ในระดับร้อยละ 52.67 ซึ่งลดลงจาก พ.ศ. 2564 (ร้อยละ 60.0) จากปัจจัยที่สำคัญ อาทิ อัตราการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีระดับคะแนนลดลง และการเพิ่มขึ้นของจำนวนคดีฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา และคดีปล้นทรัพย์ อย่างไรก็ตาม ภาพรวมคดีอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและทรัพย์สิน ยังคงมีแนวโน้มเฉลี่ยที่ดีขึ้น โดยมีจำนวนลดลงหากเปรียบเทียบจาก พ.ศ. 2560 ทำให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** นอกจากนี้ หากพิจารณาเพิ่มเติมจากระดับความมั่นคงปลอดภัยทางสังคม ภายใต้ดัชนีสันติภาพโลก ของสถาบันวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ ได้จัดอันดับให้ไทยมีระดับความมั่นคงปลอดภัยทางสังคม ประจำปี 2565 อยู่ในอันดับที่ 112 จาก 163 ประเทศและเขตแดนทั่วโลก ซึ่งเป็นอันดับที่ดีขึ้นจากช่วงปี 2562 - 2564 ที่อยู่ในอันดับ 125 123 และ 119 ตามลำดับ ถึงแม้ว่าระดับความมั่นคงปลอดภัยทางสังคมจะไม่ได้นำมาคิดเป็นสถานะการบรรลุเป้าหมาย แต่ยังคงสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานด้านความมั่นคงได้ดำเนินการเตรียมพร้อม ป้องกัน และปราบปราม เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยในสังคมไทย และลดผลกระทบจากเหตุอาชญากรรมและเหตุการณ์รุนแรงทั้งจากภายในและภายนอกประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ระดับความมั่นคงปลอดภัยของสังคมไทย
(Societal Safety and Security domain)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 มีการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายและได้ให้ความสำคัญกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาหมู่บ้านชุมชน โดยได้มีการดำเนินการภายใต้**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565** ได้แก่ การดำเนินโครงการ Smart Safety Zone 4.0 ที่จะยกระดับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้แก่ประชาชน ตลอดจนความสำเร็จในการดำเนินการที่สำคัญเพื่อแก้ไขปัญหาในแต่ละด้าน โดยการขับเคลื่อนงานด้วย**โครงการสร้างความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** ซึ่งมีขั้นตอนในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาผู้นำ มุ่งหวังให้ครัวเรือนที่เข้ารับการฝึกอาชีพมีความรู้และปฏิบัติอาชีพได้จริง จนพัฒนาเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน โดยประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายได้รับการส่งเสริมอาชีพ ร้อยละ 85 ของเป้าหมายทั้งหมด การขับเคลื่อนกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ โดยการส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้เป็นที่บำบัด ฟื้นฟูพฤติกรรมเสี่ยง/ผู้กระทำความผิด กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้เด็กและเยาวชนในโรงเรียน การประเมินผลสำเร็จในการป้องกันอาชญากรรมของพื้นที่ นอกจากนั้นการพัฒนาการสืบค้นข้อมูลที่มีการใช้การสื่อสารในการกระทำผิดด้านความมั่นคงเพื่อใช้ในการสนับสนุนการวางแผนและตัดสินใจสำหรับภารกิจการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมพิเศษที่ทันสมัยและเป็นมาตรฐานสากล สามารถสนับสนุนงานสืบสวนเกี่ยวกับความมั่นคงให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ **โครงการการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐผ่านกลไกหมู่บ้าน** โดยการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาจัดทำฐานข้อมูลในการพัฒนาและติดตามงานความมั่นคง และงานแผนความมั่นคงเฉพาะเรื่อง เพื่อเป็นระบบสนับสนุนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเชิงสถิติของภัยความมั่นคงในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการกำหนด แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่เอื้อต่อการทำให้ประชาชนมีความมั่นคงมากขึ้น ตลอดจนการประชาสัมพันธ์พฤติการณ์อาชญากรรมให้แก่ประชาชนรู้เท่าทันอาชญากรรมทุกรูปแบบ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว มีความสอดคล้องกับปัจจัยความสำเร็จในด้านการมีส่วนร่วมป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การมีส่วนร่วม ความร่วมมือ ความเป็นหุ้นส่วนและการบูรณาการการสร้างเครือข่าย เศรษฐกิจ อาชีพ และรายได้ของประชาชน การมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยรองรับการปฏิบัติงาน ระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันอย่างครบถ้วน และการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยมีระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศและศักยภาพตำรวจไทยเพิ่มขึ้นในห้วงถัดไป นั้น ยังมีประเด็นท้าทายจากปัญหาความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ของประชาชนบางกลุ่ม โดยพบว่าสถานการณ์หนี้สินครัวเรือน ในช่วงไตรมาส 1/2565 มีจำนวน 14.65 ล้านล้านบาท หรือขยายตัวร้อยละ 3.6 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของไตรมาสก่อน โดยที่ความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนยังคงทรงตัว และผลกระทบจากกิจกรรมผิดกฎหมาย เช่น การพนันประเภทต่าง ๆ อาจนำไปสู่สถานการณ์ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน อันเนื่องมาจากการก่ออาชญากรรม นอกจากนั้น วิวัฒนาการทางเทคโนโลยี ส่งผลให้การก่อเหตุอาชญากรรมในปัจจุบันมีการพัฒนาหลากหลายรูปแบบ ทั้งอาชญากรรมแบบซึ่งหน้า และผ่านทางเทคโนโลยีสื่อสังคมต่าง ๆ มีการกระทำผิดจากการปลูกฝังค่านิยมผิดๆ ความไม่รู้เท่าทัน และจากความต้องการเอาตัวรอดในสังคม อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินการเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย จึงควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับประเด็น เศรษฐกิจ อาชีพ และรายได้ของประชาชน การจัดผังเมืองที่เหมาะสม การสร้างภูมิคุ้มกันและชุมชนที่เข้มแข็ง การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์และสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในประเทศไทยในห้วงต่อไป ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีและการออกแบบในการเฝ้าระวังป้องกันติดตาม และสืบสวนสอบสวน อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีส่วนร่วม ความร่วมมือ ความเป็นหุ้นส่วนและการบูรณาการการสร้างเครือข่าย เพื่อให้เท่าทันการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนรูปแบบการก่อเหตุอาชญากรรมต่าง ๆ และควรสร้างสภาวะแวดล้อมพื้นที่ปลอดภัยในสังคม เพื่อลดโอกาสสำหรับการก่ออาชญากรรม ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างโครงสร้างทางสังคมและชุมชน เพื่อแก้ปัญหาที่เป็นปัจจัยส่งเสริมการประกอบอาชญากรรม เช่น ระดับการศึกษาต่ำ การว่างงาน และความยากจน เป็นต้น รวมถึงควรยกระดับกระบวนการยุติธรรมเพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประชาชน และดำเนินการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำผิด เพื่อมุ่งลดอัตราการกระทำผิดซ้ำ ตลอดจนการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน และเอกชน มีส่วนร่วมในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (01) ความมั่นคง (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงจาก เดิม **ระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศและศักยภาพตำรวจระดับสากล (WISPI)** โดยในแผนแม่บทฯ เป็น **ดัชนีสิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรม** ซึ่งกำหนดค่าเป้าหมายไว้ ไม่เกิน 6 คะแนน หากค่ายิ่งคะแนนสูง หมายถึง สิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรมได้รับการคุ้มครองน้อยลง โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยอยู่ที่ระดับ 7.6 คะแนน เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2570 ส่งผลให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** ทั้งนี้ หน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมควบคู่ไปกับการยกระดับกระบวนการยุติธรรม โดยให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในด้านสิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรมที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง

แผนแม่บทย่อย

การรักษาความสงบภายในประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

คนไทยมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ สถาบันศาสนาเป็นที่เคารพ ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยสูงขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ตัวชี้วัดระดับทุนทางสังคม อาทิ ความเชื่อถือ ความไว้วางใจ การสื่อสารเผยแพร่ความรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสถาบันหลักของชาติ

มุ่งเน้นการส่งเสริมพิทักษ์รักษาธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ สร้างความสามัคคี ความสำนึกจงรักภักดี และความภาคภูมิใจในชาติ โดยการปลูกฝังค่านิยม อุดมการณ์ การเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสถาบันหลักของชาติและหลักธรรมคำสอนทางศาสนาผ่านทางกลไกต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้อง มีความจงรักภักดี พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ มีสถาบันศาสนาเป็นที่เคารพยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อประพฤติในศีลธรรมอันดี และยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ เพื่อให้อธิปไตยของชาติให้คงอยู่อย่างมีเกียรติภูมิ ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่สามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้ตามที่กำหนด จะมุ่งเน้นการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสถาบันหลักของชาติ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสม การบูรณาการการทำงานอย่างมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งการเฝ้าระวังและการตรวจสอบการละเมิด การพัฒนาองค์ความรู้และสมรรถนะทางการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ การบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรม เหมาะสม และโปร่งใส

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจาก**ระดับทุนทางสังคม** โดยในห้วงที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561 – 2565) ถึงแม้สถานการณ์อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย แต่มีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งใน พ.ศ. 2565 สามารถสะท้อนได้จากทุนทางสังคมอยู่ในระดับ 82.50 ดีขึ้นจาก พ.ศ. 2564 (80.25) ร้อยละ 2.50 จากปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ (1) องค์ความรู้ของคนไทยเกี่ยวกับสถาบันหลักของชาติ (ด้านศาสนา) ร้อยละ 65.0 มีปัจจัยประกอบ อาทิ หน่วยงานภาคีเครือข่ายจัดกิจกรรมส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ. 2565 จำนวน 5,984 หน่วยงาน และหมู่บ้านต้นแบบเข้าร่วมการคัดเลือกฯ พ.ศ. 2565 จำนวน 77 หมู่บ้าน และ (2) กิจการด้านศาสนาที่สามารถส่งเสริมความเข้าใจอันดีและการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ร้อยละ 100 มีปัจจัยประกอบ อาทิ จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมความเข้าใจเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และการนำหลักธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ จำนวน 6,019,220 คน จำนวนเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มีความรักความสามัคคีและสามารถอยู่ร่วมกันได้ 5,890 คน และจำนวนผู้แทนองค์การศาสนาที่เข้าร่วมกิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์ 545 คน

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ มีการดำเนินการภายใต้**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565** ได้แก่ **โครงการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยแนวทางสันติวิธี** และ **โครงการค่ายเยาวชนรู้งานสืบสานพระราชดำริ (RDPB Camp)** นอกจากนี้ ได้มีการส่งเสริมให้เกิดความสมานฉันท์และความสามัคคีของประชาชน เพื่อเทิดทูนและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การปลูกจิตสำนึกให้แก่ข้าราชการตำรวจข้าราชการอื่น ๆ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนในชุมชน สามารถพัฒนาท้องถิ่นของแต่ละชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามแนวพระราชทาน และแนวพระราชดำริ ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม การขับเคลื่อนกิจกรรมสภานักเรียนตามโครงการสร้างความเข้มแข็งสภานักเรียนยึดมั่นธรรมาภิบาล ส่งผลให้นักเรียนและครูมีความเข้มแข็งเข้าใจบทบาทหน้าที่ ตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย สามารถดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลได้อย่างยั่งยืน มีความคิดในการริเริ่มสร้างสรรค์ มีโอกาสแสดงความสามารถในด้านการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาและสังคม โดยยึดหลักนิติธรรมที่กำหนดได้อย่างเต็มศักยภาพ การเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้ง มีแนวทางสันติวิธีตลอดจนเผยแพร่พระราชกรณียกิจและแนวทางพระราชดำริด้านการพัฒนาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสืบสาน รักษา ต่อยอดไปสู่เยาวชน นิสิต นักศึกษาทั่วประเทศ เพื่อให้เยาวชนได้รับความรู้และมุมมองใหม่ หรือนวัตกรรมต่าง ๆ มากขึ้น และสามารถเผยแพร่ต่อไปได้ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัจจัยความสำเร็จในด้านช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันหลักของชาติ การมีส่วนร่วมของประชาชน ความเข้มแข็งของหน่วยงานในการบริหารจัดการ การพัฒนาสมรรถนะทางการศึกษาให้แก่บุคลากรทางการศึกษา การยอมรับและเชื่อมั่นในสถาบันหลักของชาติ และการปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและสถาบันศาสนา ให้เป็นที่เคารพ ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยสูงขึ้น ยังมีความท้าทายจากการเผยแพร่ข่าวสารเท็จ และการละเมิดสถาบันหลัก โดยใช้ช่องทางสื่อสารต่าง ๆ ก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคม และขัดขวางการสร้างศรัทธาต่อสถาบันหลักที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจคนในชาติและการไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายต่างๆ ซึ่งอาจเกิดจากผู้กระทำผิด ถูกโน้มน้าวจากบุคคลบางกลุ่ม หรืออาจเกิดจากความตั้งใจของผู้กระทำผิดเอง นอกจากนั้น พฤติกรรมของบุคลากรทางศาสนาที่กระทำผิดวินัยหรือศีลธรรมต่าง ๆ ที่มีจำนวนมากขึ้นในสังคมปัจจุบัน และสามารถถูกเผยแพร่ในช่องทางสื่อสารต่าง ๆ ได้ง่ายและรวดเร็วกว่าในอดีต เพื่อให้การดำเนินการเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย จึงควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับประเด็นสร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานในการบริหารจัดการและการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรมเหมาะสมและโปร่งใส

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรให้ความสำคัญกับสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแก่ประชาชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ การจัดการช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อปกป้องไว้ซึ่งสถาบันหลัก แต่ไม่เพิ่มความขัดแย้งและเกลียดชังจากการกระทำที่ไม่เป็นธรรมของผู้ใช้กฎหมาย ควบคู่ไปกับการยอมรับความหลากหลาย การรับฟังความคิดต่างอย่างเข้าใจและหาจุดร่วมของความคิดของคนในสังคม ปรับปรุงโครงสร้างกฎ ระเบียบ และบังคับใช้ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจสร้างความสามัคคี และความสงบสุขของคนในสังคม ตลอดจนปรับโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาเพื่อปลูกฝังให้เด็กเป็นคนดี มีคุณธรรม รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทย ควบคู่ไปกับการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของเด็กและเยาวชนให้สามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันและอนาคตได้

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (01) ความมั่นคง (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย คนไทยมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ สถาบันศาสนาเป็นที่เคารพ ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยสูงขึ้น ได้กำหนดตัวชี้วัด จาก เดิม **ระดับทุนทางสังคม** อาทิ ความเชื่อถือ ความไว้วางใจ การสื่อสารเผยแพร่ความรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสถาบันหลักของชาติ เป็น **ดัชนีสถาบันหลัก**ซึ่งเป็นการจัดทำดัชนีใหม่ในลักษณะ Composite Index ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบด้านกิจกรรมศาสนาที่สามารถส่งเสริมความเข้าใจอันดีและการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม 2) ร้อยละของประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนา 3) ร้อยละของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และ 4) ร้อยละของประชากรที่ทำกิจกรรมการยืนตรงเคารพธงชาติทุกครั้งเมื่อได้ยินเสียงเพลงชาติในที่สาธารณะ โดยใช้ข้อมูลจาก สำรวจสภาวะทางสังคม วัฒนธรรม และสุขภาพจิต โดยได้กำหนดค่าเป้าหมายในปี 2570 ไม่น้อยกว่า 85 คะแนน ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างจัดเก็บข้อมูล จึงไม่สามารถพิจารณาค่าสีการบรรลุเป้าหมายได้

แผนแม่บทย่อย

การรักษาความสงบภายในประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การเมืองมีเสถียรภาพ และธรรมาภิบาลสูงขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ประสิทธิผลของรัฐบาลจากการประเมินของธนาคารโลก ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

มุ่งส่งเสริมการเมืองการปกครองที่เข้มแข็ง มีเสถียรภาพและธรรมาภิบาล โดยประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กฎหมายมีความชอบธรรม ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการบริหารของรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ จริยธรรม โปร่งใส และมุ่งมั่นทำงานเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ มีระบบการตรวจสอบ/ถ่วงดุลอำนาจอธิปไตยที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ โดยต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย และรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย พรรคการเมือง และนักการเมืองที่มีความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ธรรมาภิบาล และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ นโยบาย/มาตรการการบริหารงานที่ชัดเจน ระบบราชการมีความโปร่งใส การตรวจสอบการบริหารจัดการ/การทำงานของพรรคการเมืองที่มีประสิทธิภาพ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบการเมือง มีเทคโนโลยีสารสนเทศ กฎหมาย/กฎระเบียบที่เป็นธรรม มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของพรรคการเมือง และวัฒนธรรมความเป็นประชาธิปไตย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากประสิทธิผลของรัฐบาลจากการประเมินของธนาคารโลกในช่วงพ.ศ.2561–2564 มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยดัชนีประสิทธิผลของรัฐบาล ล่าสุด จากการประเมินของธนาคารโลก ณ พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีค่าประสิทธิผลของรัฐบาลอยู่ที่ร้อยละ 60.58 ลดลงจากช่วง พ.ศ. 2561 – 2563 (ร้อยละ 66.83 65.87 และ 63.46 ตามลำดับ) โดยประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 73 จาก 192 ประเทศ ลดลงจากอันดับที่ 67 ใน พ.ศ. 2563 โดยสถานะของการบรรลุเป้าหมายในปัจจุบันพบว่า ยังห่างจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการเมืองในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา มีผลการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ รณรงค์สร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในวิถีชีวิตประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการเลือกตั้งท้องถิ่น จัดทำรายงานการวิจัย เกี่ยวกับการเสริม

ภาพรวมดัชนีประสิทธิผลของรัฐบาล ของประเทศไทย

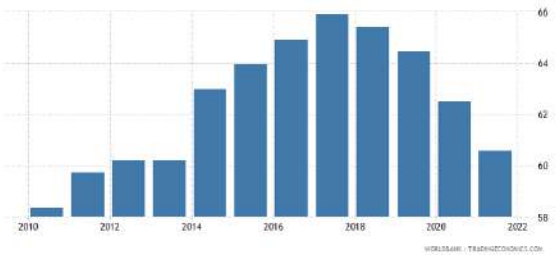

ที่มา : https://tradingeconomics.com/thailand/government-effectiveness-percentile-rank-wb

สร้างความเข้มแข็งทางด้านสิทธิและการมีส่วนร่วมแก่ประชาชน เผยแพร่ห้องสมุดทั่วประเทศและเว็บไซต์สถาบันพระปกเกล้า ตลอดจนการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง กับสถาบันพระปกเกล้า เพื่อเผยแพร่อุดมการณ์และค่านิยมประชาธิปไตยด้วยการแสดงแบบอย่าง (Archetype) ที่ดำเนินการจัดทำหลักสูตร “พลเมืองคุณภาพ” เพื่อพัฒนาช่องทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายใน ช่วง พ.ศ. 2565 ได้มีการดำเนินการภายใต้**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565** โดยมีการ**ศึกษาวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเร่งด่วนภายใต้แผนส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย** พ.ศ. 2561 – 2564 รวมทั้งได้ให้ความสำคัญกับการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์สื่อความรู้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผ่านทางช่องทางต่าง ๆ ทั้งการผลิตหนังสือความรู้เบื้องต้นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จัดทำวิดีทัศน์เผยแพร่ความรู้ทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เผยแพร่ใน สื่อออนไลน์ต่าง ๆ อาทิ Webpage Facebook และ YouTube โดยการขยายผลไปยังกลุ่มเยาวชน และประชาชนตามกลุ่มเป้าหมายที่มีภารกิจดำเนินงาน การปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีดำเนินการเผยแพร่ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกันเกี่ยวกับแนวคิดประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน ส่งเสริมการเรียนรู้วิถีและวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยในสถานศึกษา ระดับปฐมวัยถึงระดับอุดมศึกษา และกระตุ้นให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งด้วยจิตสำนึกสาธารณะ และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม และประเทศชาติ ตลอดจนดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้งระดับภูมิภาค จำนวน 4 ภาค จำนวน 5 รุ่น ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว มีความสอดคล้องกับปัจจัยความสำเร็จในด้านความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมแต่ละช่วงวัยและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเพื่อส่งเสริมการเมืองที่มีประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลสูงขึ้นในห้วงถัดไป ยังมีความท้าทายจากความคิดต่างและหลากหลายของประชาชน ข้าราชการ และนักการเมือง ที่มีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งจะส่งผลต่อความแตกแยกและขาดความสามัคคีของคนในชาติ ปัญหาการแย่งชิงผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม การทุจริต คอรัปชั่น และการขาดจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองและประชาชนบางกลุ่ม รวมทั้งระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย ที่ทำให้การใช้กฎหมายไม่เป็นธรรม และสภาพทางการเมืองที่มีการแข่งขันอย่างเข้มข้นเพื่อช่วงชิงตำแหน่งทางการเมืองและผลประโยชน์โดยเฉพาะการเตรียมการเลือกตั้งครั้งใหม่ที่จะเกิดขึ้น ใน พ.ศ. 2566 นี้ จึงควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับประเด็นหลักธรรมาภิบาล พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักการเมือง ระบบราชการมีความโปร่งใส การตรวจสอบการบริหารจัดการ/การทำงานของพรรคการเมืองที่มีประสิทธิภาพ และการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของพรรคการเมือง อีกทั้งยังคงมีสถานการณ์ทางการเมืองที่ไม่แน่นอน เป็นประเด็นท้าทายที่ควรเร่งให้ความสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หน่วยงานทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญกับการสร้างคุณค่าและจิตสำนึก รวมถึงสิทธิมนุษยชนของความเป็นคนในสังคม ส่งเสริมการจัดระบบการอยู่ร่วมกันในสังคมที่สลับซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง ศีลธรรม จริยธรรม รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนทุกวัยเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและเข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจน ส่งเสริมและให้โอกาสแก่คนดีที่มีความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและบริหารประเทศ นักการเมืองจะต้องกำหนดนโยบายที่คำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ไม่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ประชาชน หรือศีลธรรมอันดีในภายภาคหน้า ภาครัฐจะต้องสร้างกระบวนการทำงานของภาครัฐ ให้เป็นกลไกการบริหารทรัพยากรของสังคมให้โปร่งใส ซื่อตรง เป็นธรรม มีการให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชน และถือประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ โดยปลอดจากการแทรกแซงทางการเมือง

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (01) ความมั่นคง (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายการเมืองมีเสถียรภาพ และธรรมาภิบาลสูงขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนไปใช้ตัวชี้วัด จาก เดิม **ประสิทธิผลของรัฐบาลจากการประเมินของธนาคารโลก** ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 เป็น**ดัชนีเสถียรภาพการเมือง** ไม่น้อยกว่า 0 คะแนน และดัชนีการมีสิทธิ์มีเสียงของประชาชนและภาระรับผิดชอบ พ.ศ. 2566 - 2570 ไม่น้อยกว่า 0 คะแนน ซึ่งค่าดัชนีเสถียรภาพการเมือง พ.ศ. 2564 (ปีล่าสุด) ประเทศไทยมีคะแนน - 0.55 คะแนน และดัชนีการมีสิทธิ์มีเสียงของประชาชนและภาระรับผิดชอบ พ.ศ. 2564 (ปีล่าสุด) ประเทศไทยมีคะแนน -0.79 คะแนน เมื่อเทียบกับปี 2570 ซึ่งกำหนดค่าเป้าหมายไว้ ไม่น้อยกว่า 0 คะแนน ส่งผลให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** ทั้งนี้ ในห้วงต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งดำเนินการส่งเสริมการมีสถาบันและวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ทั้งระบบรัฐสภา ระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจอธิปไตย ระบบราชการ พรรคการเมือง และการให้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนที่เหมาะสมมากขึ้น

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การป้องกันและแก้ปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ระดับความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบันดีขึ้น อย่างน้อย ร้อยละ 50

มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง โดยเฉพาะปัญหาภัยยาเสพติดปัญหาภัยคุกคามทางไซเบอร์และปัญหาการค้ามนุษย์ โดยการพัฒนากลไกในการเฝ้าระวังแจ้งเตือนป้องกัน และติดตามตรวจสอบ ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการทั้งด้านนโยบาย แผนงาน อุปกรณ์ และเทคโนโลยีต่างๆ ของทุกหน่วยงานและระดับพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันให้หมดไป และป้องกันปัญหาใหม่ ไม่ให้เกิดขึ้น ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้ตามที่กำหนด จะมุ่งเน้นกลไกการบริหารจัดการที่มีการบูรณาการในระดับนโยบายและการปฏิบัติ การบูรณาการฐานข้อมูลด้านความมั่นคงและขีดความสามารถในการแลกเปลี่ยนข่าวกรอง การมีศูนย์ประสานงานและรับแจ้งเหตุที่รวดเร็ว การสื่อสารโทรคมนาคมที่ทันสมัย ประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง กฎหมายที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาความมั่นคง และการบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การวิจัย นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ทันสมัย ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงานรัฐ การสื่อสารโทรคมนาคมที่ทันสมัย ระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากสถานการณ์ระดับความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบันในช่วง พ.ศ.2561-2565 สถานการณ์ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายซึ่งหน่วยงานความมั่นคงได้ดำเนินการการแก้ไขปัญหาความมั่นคง โดยสามารถควบคุมสถานการณ์ รักษาระดับ และพัฒนาประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหา เพื่อจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ มีผลสัมฤทธิ์ในประเด็นความมั่นคงที่สำคัญ ดังนี้ (1) **สถานการณ์ปัญหายาเสพติด** ภาพรวมการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีแนวโน้มในระดับที่ลดลง จากปัจจัย อาทิ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ปี 2565 มีเป้าหมาย 1,179 แห่ง ดำเนินการได้ 1,028 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 87.19 จากเป้าหมายหมู่บ้าน/ชุมชนทั้งหมด ซึ่งลดลงจาก พ.ศ.2564 ร้อยละ 88.27 สถานะหมู่บ้าน/ชุมชนที่ไม่มีปัญหายาเสพติด มีจำนวน 59,910 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 72.66 จากหมู่บ้าน/ชุมชนที่สำรวจทั้งหมด ซึ่งมีจำนวนลดลงจากปี 2564 ร้อยละ 75.46 (2) **สถานการณ์ปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์** มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น โดยสถิติภัยคุกคามทางไซเบอร์ ใน พ.ศ. 2565 รวมทั้งสิ้น 1,884 รายการ ซึ่งมีลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วง พ.ศ. 2560 - 2564 (3,237 2,520 2,470 2,250 และ 1,336 ครั้ง ตามลำดับ) มีการแจ้งเตือนและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามทางไซเบอร์ จำนวน 299 เหตุการณ์ ซึ่งเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 (66 เหตุการณ์) รวมทั้งมีการจัดทำกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 รวมทั้งสิ้น 5 ฉบับ และสามารถพัฒนาผู้เชี่ยวชาญและกำลังคนด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ จำนวน 2,250 คน (3) **สถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์** การจัดระดับประเทศไทยในรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons Report: TIP Report) พ.ศ. 2565 ประเทศไทยสามารถยกระดับการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์โดยอยู่ในระดับ TIER 2 จากความพยายามในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ที่สำคัญ จำนวนแรงงานต่างด้าวได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย 666,398 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของเป้าหมายจำนวนแรงงานที่กำหนดไว้ สำหรับจำนวนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศในปี 2565 มีจำนวน 157 คน เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2563 -2564 (146 คน และ131 คน ตามลำดับ) ซึ่งจากการประเมินในภาพรวมของสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นถึงแม้พ.ศ. 2565 จะปรับตัวดีขึ้นแต่สถานะการบรรลุเป้าหมายยังอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้**

สถานการณ์การค้ามนุษย์ในไทย
โดย กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา

ที่มา: www.state.gov UPDAET 20 ก.ค. 65

รายงานค้ามนุษย์สหรัฐฯ 2022
สถานะไทยดีขึ้น พ้นบัญชี Watch List ขยับขึ้นอยู่ระดับ Tier 2

ที่มา: 2022 Trafficking in Persons Report

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 ได้มีการดำเนินการภายใต้ **โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565** ในส่วน **การแก้ไขปัญหายาเสพติด** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการพัฒนาระบบการตรวจสอบเฝ้าระวังการลักลอบการนำเข้าวัตถุเสพติดที่ด่านอาหารและยาส่วนกลางและส่วนภูมิภาค การติดตามการเคลื่อนไหวของตัวยา สารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ที่เป็นวัตถุเสพติดที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ **การพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายในการกำกับดูแลตัวยา สารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ที่เป็นวัตถุเสพติด** ให้สอดคล้องกับระบบสากลและเหมาะสมกับสถานการณ์ การพัฒนาระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัย มีความยืดหยุ่น และสามารถรองรับความต้องการข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงขององค์กร และรองรับการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา การจัดอบรมค่ายทักษะชีวิต “ปลุกพลัง KID พิชิตปัญหา” เพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การขับเคลื่อนโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ใน 31 โรงเรียน อีกทั้ง **การแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์** ดำเนินการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่เกิดขึ้น แจ้งเตือน และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามทางไซเบอร์ โดยสามารถแบ่งประเภทภัยคุกคามทางไซเบอร์ ที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 299 เหตุการณ์ ดำเนินการตรวจสอบทั้งหมด 5,553 เรื่อง การจัดทำกฎหมายลำดับรองสำหรับบังคับใช้หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานควบคุมหรือกำกับดูแล และหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญทางสารสนเทศเป็นหลัก โดยมีกฎหมายลำดับรองที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ทั้งสิ้น 5 ฉบับ ตลอดจนดำเนินโครงการ **เร่งรัดการพัฒนาบุคลากรด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์** (Intensive CybersecurityCapacity Building Program) ระยะที่ 1 ซึ่งจะเร่งพัฒนาผู้เชี่ยวชาญและกำลังคนด้าน Cybersecurity จำนวน 2,250 คน (3) **การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์** มีการดำเนินการ **โครงการป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงานต่างด้าว** ซึ่งมีแรงงานต่างด้าวได้รับอนุญาตทำงาน จำนวน 285,671 คน แรงงานต่างด้าวที่ได้รับการตรวจสอบจำนวน 313,134 คน สถานประกอบการได้รับการตรวจสอบ จำนวน 34,926 แห่งแรงงานที่เป็นกลุ่มเสี่ยงได้รับการส่งเสริมพัฒนา และกำกับดูแลให้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย จำนวน 28,997 คน และแรงงานในเรือประมงทะเลที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายจำนวน 3,670 คน รวมดำเนินการได้ทั้งสิ้นจำนวน 666,398 คน คิดเป็นร้อยละ 103.2 นอกจากนั้น มีการยกระดับศูนย์บัญชาการป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงานให้เป็นหน่วยงานมีสายการบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อปลัดกระทรวงแรงงาน การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน เพื่อแสวงหาข้อบ่งชี้สำหรับบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยได้ว่าอาจเป็นผู้เสียหายจากการแสวงหาประโยชน์ด้านแรงงาน แรงงานบังคับ หรือการค้ามนุษย์ และการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสถานประกอบการในการจัดทำแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี ซึ่งปัจจุบันมีสถานประกอบการนำหลักการ GLP มาใช้จำนวนทั้งสิ้น 40,420 แห่ง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงาน จำนวน 2,303,844 ราย ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว มีความสอดคล้องกับปัจจัยความสำเร็จในด้านการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรการปฏิบัติงานเชิงรุก การเฝ้าระวังและการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ศูนย์ประสานงานและรับแจ้งเหตุ กฎหมายที่ไม่เป็นอุปสรรคและการบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปวิจัย นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพของ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

(1) ปัญหาด้านยาเสพติดยังมีความท้าทายจากกฎหมายของไทยที่ไม่สามารถขจัดแหล่งผลิตยาเสพติดที่มีอยู่ในประเทศอื่นได้ โดยเฉพาะในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการใช้ประเทศไทยเป็นเส้นทางลำเลียงสิ่งเสพติดเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้น ราคายาเสพติดบางชนิดมีราคาต่ำลง ส่งผลให้คนทั่วไป สามารถมีอำนาจในการซื้อยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ประกอบกับปัญหาเศรษฐกิจ การตกงาน และขาดรายได้ของครอบครัว ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของปัญหายาเสพติดในระยะยาว (2) ด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ ปัจจุบันประเทศไทยยังขาดแคลนบุคลากรด้านไซเบอร์ ประกอบกับภัยคุกคามไซเบอร์ที่มีหลากหลายรูปแบบ และมีการวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ทั้งเพื่อการทำลายระบบข้อมูล การฉ้อโกงบัญชีเงินฝาก และการสร้างความเสียหายต่อเว็ปไซต์ (3) ปัญหาด้านการค้ามนุษย์ เนื่องจากภูมิที่ตั้งของประเทศไทยมีพื้นที่ชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบกับการสู้รบภายในของประเทศเพื่อนบ้านที่ยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโลกที่มีการไหลเวียนของเงินทุน แรงงาน และสินค้ามากขึ้น ซึ่งเอื้อต่อการโยกย้ายถิ่นฐานของแรงงานเข้ามายังประเทศไทย ส่งผลให้เกิดช่องทางของการค้ามนุษย์ หรือการใช้แรงงานที่ผิดกฎหมาย ตลอดจนการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารที่กลายเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มก่ออาชญากรรมและการค้าประเวณี และเป็นพื้นที่ในการค้ามนุษย์เพิ่มมากขึ้น จึงควรมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการสร้างร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับสากลและระดับภูมิภาค เพื่อขยายความร่วมมือไปสู่กลไกการแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในประเทศ ทั้งปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ และการค้ามนุษย์ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นข่าวกรองของประเทศต้นทางระหว่างทางและปลายทาง โดยมีการสร้างเครือข่ายและทิศทางความร่วมมือให้เกิดขึ้น เพื่อความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ยังคงต้องมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ได้แก่ การควบคุมสถานการณ์ปัญหายาเสพติด โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินการต่อเครือข่ายการค้ายาเสพติดรายสำคัญ การเสริมขีดความสามารถและพัฒนาบุคลากรในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ควบคู่ไปกับการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพในการรับมือภัยคุกคามไซเบอร์ และการลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การดำเนินการตามข้อเสนอแนะตามรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ โดยรักษาระดับของประเทศไทยให้อยู่ให้ในระดับ TIER 2 และมุ่งสู่การยกระดับไปสู่ระดับ TIER 1 รวมทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนากลไกในการเฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกันและแก้ไขโดยปรับนโยบายการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาเชิง “รุก” มากกว่าเชิง “รับ” คือให้ความสำคัญต่อการลดความเสี่ยงของการตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ การคุ้มครองและปกป้องเหยื่อและการบูรณาการการดำเนินการในทุกมิติ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (01) ความมั่นคง (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ ได้มีการปรับเปลี่ยนไปตัวชี้วัด จาก เดิม **ระดับความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน** ดีขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 50 เป็น**ดัชนีความปลอดภัยจากภัยคุกคาม** ไม่เกิน 6 ซึ่งใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยอยู่ที่ระดับ 8.3 คะแนน เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2570 ซึ่งกำหนดค่าเป้าหมายไว้ ไม่เกิน 6 คะแนน (ยิ่งคะแนนสูง ค่ายิ่งน้อยลง) ดังนั้น ส่งผลให้มีสถานะการการบรรลุเป้าหมายต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤต โดยในห้วงต่อไป หน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาความมั่นคงปลอดภัยในภาพรวม ทั้งระบบบริหารจัดการ การพัฒนาเทคโนโลยี รวมทั้งการสร้างการรับรู้และมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

คะแนนดัชนีความปลอดภัยจากภัยคุกคาม

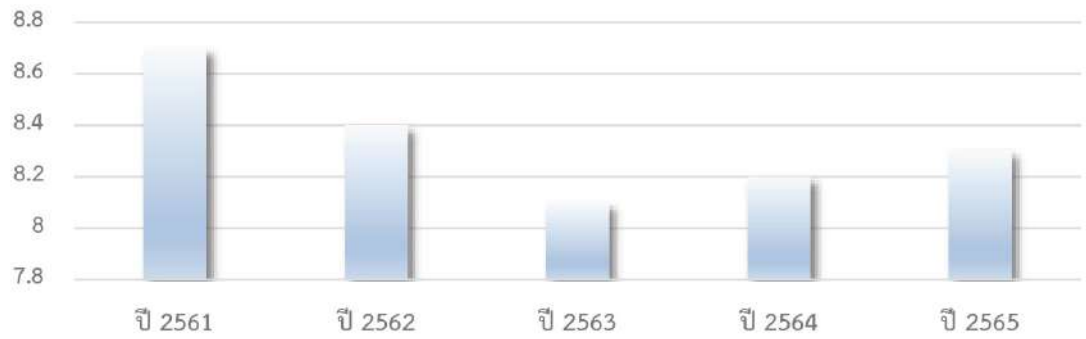

ที่มา : กองทุนสันติภาพโลก

แผนแม่บทย่อย

การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ภาคใต้มีความสงบสุขร่มเย็น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ.2565

ได้แก่ (1) จำนวนงบประมาณด้านความมั่นคงในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ลดลงร้อยละ 10 ต่อปี
(2) สถิติจำนวนเหตุรุนแรง/สูญเสีย ลดลงร้อยละ 20 ต่อปี และ
(3) ปริมาณการเข้า-ออกของนักท่องเที่ยว และมูลค่าการลงทุนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี

มุ่งการแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นพื้นที่ที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสันติสุข บนพื้นฐานของสังคมพหุวัฒนธรรม ตลอดจนศรษฐกิจในพื้นที่ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ อาทิ การบูรณาการฐานข้อมูลด้านความมั่นคงของทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา แผนรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม พร้อมการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ การมีเทคโนโลยีสนับสนุนการเฝ้าระวังพื้นที่ การสร้างความเข้าใจทั้งจากภายในพื้นที่ จากนอกพื้นที่ และจากต่างประเทศ การบริหารจัดการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่มีการบูรณาการการทำงานของภาครัฐและภาคีเครือข่าย การแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งด้วยแนวทางสันติวิธี คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากร มีความสามารถในการแข่งขัน การลดความเหลื่อมล้ำ การเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนที่มีความหลากหลาย มีการปลูกจิตสำนึกและยอมรับความแตกต่าง ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจาก (1) **จำนวนงบประมาณด้านความมั่นคง**ในการแก้ไขปัญหาลดลงจำนวน 6,912.0660 ล้านบาท หรือลดลงจาก พ.ศ. 2564 (9,563.3387ล้านบาท) ร้อยละ27.72ซึ่งบรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ลดลงร้อยละ 10 ต่อปี) สอดรับกับทิศทางแก้ปัญหาโดยการจัดสรรงบประมาณเป็นไปโดยสอดคล้องกับน้ำหนักกับภารกิจงานความมั่นคงและงานด้านการพัฒนา (2) **สถิติจำนวนเหตุรุนแรงและความสูญเสีย** พ.ศ. 2565 มีเหตุรุนแรง 108 เหตุการณ์ เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 22.0 ผู้เสียชีวิต 45 คน เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 11.11 และผู้บาดเจ็บ 116 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.08 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ลดลงร้อยละ 20 ต่อปี) ทั้งนี้สาเหตุไม่สามารถบรรลุได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากห้วงปีงบประมาณ 2561-2565 สถานการณ์ค่อนข้างมีความผันผวน โดยสถานการณ์ความรุนแรงลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อมีการผ่อนปรนมาตรการจำกัดการเดินทางลง และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างต่อเนื่อง ได้ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นและลดลงของจำนวนเหตุการณ์และความสูญเสีย อย่างไรก็ตามหากพิจารณาโดยกำหนดค่าเป้าหมายให้ต่ำลงเมื่อเทียบกับปีงบประมาณ 2560 ตามที่วัดผลสัมฤทธิ์ในแผนระดับที่ 3 จะพบว่า ในภาพรวม สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ตามเป้าหมาย (3) **ปริมาณนักท่องเที่ยว**พ.ศ. 2565 จำนวน 1.2 ล้านคน ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 14.29 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี) สำหรับมูลค่าการลงทุนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปี 2565 (โครงการที่ได้รับอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุน ม.ค. - ก.ย. 2564) มีมูลค่ารวม 848.50 ล้านบาท โดยลดลงจาก พ.ศ. 2564 ในช่วงเวลาเดียวกัน (9,830 ล้านบาท) ร้อยละ 91.36 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี) ทั้งนี้ ด้วยข้อจำกัดของตัวชี้วัดซึ่งไม่สามารถสะท้อนระดับการพัฒนาของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในภาวะที่การท่องเที่ยวและการลงทุนในพื้นที่ได้รับผลกระทบมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 มีการดำเนินการภายใต้**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565** ได้แก่ **โครงการศูนย์บูรณาการฐานข้อมูลด้านการต่อต้านการทุจริตในจังหวัดชายแดนใต้** อีกทั้งยังมีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้ 1) งานด้านการข่าว ได้จัดตั้งข่ายงานข่าวในพื้นที่และเพิ่มขีดความสามารถให้กับข่ายงานข่าว และสนับสนุนเครื่องมือพิเศษ รวบรวมข่าวสาร กำหนดหัวข้อข่าวสารสำคัญ และผลิตข่าวกรอง/แจ้งเตือน 446 ฉบับ สรุปข่าวกรอง 579 ฉบับ ข่าวกรองนำสู่การปฏิบัติ 4,599 ฉบับ โดยนำไปสู่การติดตามจับกุม/เชิญตัวผู้ก่อเหตุรุนแรง ในพื้นที่ได้แล้ว 9 ราย รวมถึงได้ผลิตข่าววิเคราะห์เฉพาะกรณีจำนวน 144 ฉบับ 2) งานอำนวยความยุติธรรมส่งเสริมการอำนวยความยุติธรรมของศูนย์ยุติธรรมชุมชน สร้างความรับรู้ความเข้าใจเรื่องกฎหมายที่จำเป็นกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ จัดกิจกรรมเดินเท้าเพื่อสำรวจปัญหาครัวเรือนในชุมชน และนำปัญหาที่ได้เป็นประเด็นเพื่อช่วยกันแก้ไขพัฒนาระบบและเพิ่มศักยภาพการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครอบครัวและมรดกตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามในพื้นที่ เพิ่มประสิทธิภาพการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อขยายงานการข่าวคดีอาชญากรรม และการให้บริการนิติวิทยาศาสตร์สู่ประชาชนในจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ 3) งานการบังคับใช้กฎหมาย รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลด้านความมั่นคงและอาชญากรรมภัยแทรกซ้อน 591 เรื่อง โดยสามารถนำไปจัดทำรายงานผลการวิเคราะห์พฤติกรรมบุคคลรูปแบบ หรือลักษณะการก่อเหตุพร้อมจัดทำผังเชื่อมโยงข้อมูลได้ 25 เรื่อง และสนับสนุนข้อมูลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการอำนวยความยุติธรรม 7 เรื่อง ประชุมเร่งรัดติดตามคดีสำคัญ 4) งานรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อาทิ ตรวจการณ์ลาดตระเวน เฝ้าระวัง ติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิดในเขต 6 เมืองหลัก 1,835 กล้อง เข้าดำเนินงานในหมู่บ้านเสริมสร้างความมั่นคง 76 หมู่บ้าน ให้มีความปลอดภัย โดยเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยการฝึกทักษะผู้นำหมู่บ้าน48หมู่บ้านโดยผลการดำเนินงานที่สำคัญอื่น ๆ พบว่าประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพิ่มมากขึ้น มีกิจกรรมที่สนับสนุนการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายในระดับตำบลมากขึ้น และในระดับนานาชาติได้ให้การสนับสนุนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ดีขึ้น ซึ่งยังไม่ปรากฏข้อร้องเรียนต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเวทีระดับนานาชาติ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว มีความสอดคล้องกับปัจจัยความสำเร็จในด้านการบูรณาการฐานข้อมูลด้านความมั่นคง แผนรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความเข้มแข็งของการรักษา ความปลอดภัยหมู่บ้านและชุมชนตนเองและพื้นที่ปลอดภัยระดับอำเภอ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม การบูรณาการการทำงานภาครัฐและภาคีเครือข่าย การแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งด้วยแนวทางสันติวิธี การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการทรัพยากร ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมาส่งผลให้สถานะการการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การสร้างสถาณการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรและเจ้าหน้าที่รัฐ โดยฝ่ายผู้เห็นต่างยังพยายามใช้ประเด็นด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเหลื่อมล้ำทางสังคม รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจในพื้นที่มาเป็นเงื่อนไขในการก่อความรุนแรง นอกจากนี้ ยังมีการสร้างสถานการณ์เพื่อประโยชน์ในด้านอาชญากรรมภัยแทรกซ้อน เช่น ยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้โอกาสจากความไม่สงบในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานทุกภาคส่วนควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับประเด็นการรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านและชุมชน ประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่รัฐ การบูรณาการการทำงานของภาครัฐและภาคีเครือข่าย การปลูกฝังจิตสำนึก และทัศนคติที่ดีต่อการยอมรับความแตกต่าง และอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ตลอดจนการเร่งประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่และสร้างรายได้แก่ชุมชน รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ ทั้งภาคการท่องเที่ยว และการลงทุน ซึ่งปรับตัวลดลงอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ควบคู่ไปกับการเฝ้าระวังพื้นที่ เพื่อลดเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ ด้วยการพัฒนาเครื่องมือเทคโนโลยีคุณภาพสูง และการบูรณาการฐานข้อมูลความมั่นคงของทุกภาคส่วน ตลอดจนเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (01) ความมั่นคง (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ภาคใต้มีความสงบสุขร่มเย็น ได้มีการปรับเปลี่ยนไปใช้ตัวชี้วัด จาก เดิม **1) จำนวนงบประมาณด้านความมั่นคงในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ลดลง 2) วัดสถิติจำนวนเหตุรุนแรง/สูญเสีย 3) ปริมาณการเข้า-ออกของนักท่องเที่ยว** และมูลค่าการลงทุนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เป็น **ดัชนีความสงบสุขภาคใต้** ไม่น้อยกว่า 80 ซึ่งสถานการณ์ ใน พ.ศ. 2565 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2570 ซึ่งกำหนดค่าเป้าหมายไว้ไม่น้อยกว่า 80 คะแนน ซึ่งเป็นค่าเป้าหมายที่ท้าทายมาก ส่งผลให้สถานะการการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง เนื่องจากห้วงปีงบประมาณ 2561 - 2565 สถานการณ์ค่อนข้างมีความผันผวน ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นและลดลงของจำนวนเหตุการณ์และความสูญเสีย ประกอบกับด้วยข้อจำกัดของตัวชี้วัดซึ่งไม่สามารถสะท้อนระดับการพัฒนาของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในภาวะที่การท่องเที่ยวและการลงทุนในพื้นที่ได้รับผลกระทบมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ ในห้วงต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ควรเร่งพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และเฝ้าระวังเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อความปลอดภัยในพื้นที่ ควบคู่ไปกับการสร้างความเข้าใจกับนานาชาติและการปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองและทัศนคติที่ดีต่อการยอมรับความแตกต่าง และอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติมีความทันสมัยและปฏิบัติได้จริง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง ร้อยละ 80

มุ่งพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ โดยพัฒนาระบบงานข่าวกรองแบบบูรณาการ ให้สามารถนำผลผลิตด้านข่าวกรองไปใช้ในการบริหารจัดการปัญหาและความมั่นคงของชาติได้ในทุกมิติ เพื่อให้มีความพร้อมรับมือภัยคุกคามด้วยข่าวกรองที่มีความถูกต้อง ทันเวลา เชื่อมโยงกับการแจ้งเตือนและกระจายข่าวสารสำคัญแก่ประชาชน พร้อมกับการเตรียมพร้อมแห่งชาติในการเผชิญความเสี่ยงและเหตุการณ์ในภาวะไม่ปกติที่มีการบูรณาการ ผนึกกำลัง ทรัพยากร และขีดความสามารถจากทุกภาคส่วนในทุกระดับ ให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง โดยมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การรวบรวม แลกเปลี่ยนและแจ้งเตือนข้อมูลข่าวสาร การบริหารจัดการกลไกการสั่งการ การบูรณาการ การประสานความร่วมมือ การกระจายข้อมูลข่าวสาร และการพัฒนาเครือข่ายข่าวภาคประชาชน รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจาก**ประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง** พบว่ามีสถานการณ์ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามความสำเร็จของการดำเนินแผนงาน/โครงการซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำขึ้นเพื่อรองรับการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ การตราพระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เพื่อเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติการข่าวกรองของเจ้าหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป และการดำเนินงานตามแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564 และแผนความมั่นคงเฉพาะเรื่อง ในการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยประเทศไทยได้รับการจัดอันดับจากดัชนี Global COVID-19 Index (GCI) ในด้านการฟื้นตัวของประเทศจากสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ให้อยู่ในอันดับที่ 1 จาก 184 ประเทศ (ณ วันที่ 29 กรกฎาคม 2563) และแม้ว่าการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 จะทวีความรุนแรงขึ้นในปี 2564 แต่ด้วยความร่วมมือของทุกภาคส่วนจึงสามารถควบคุมการแพร่ระบาดที่ได้ และได้รับการจัดอันดับจากดัชนี GCI ในด้านการฟื้นตัวของประเทศจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ให้อยู่ในอันดับที่ 52 จาก 180 ประเทศ (ณ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2564) และมีผลการประเมินประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง ตามเกณฑ์การพิจารณาที่กำหนดไว้ในแผนบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2564 - 2565) อยู่ที่ร้อยละ 67.50 คิดเป็นร้อยละ 84.38 ของค่าเป้าหมาย ร้อยละ 80 ที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 โดยใน พ.ศ. 2565 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งเร่งรัดการดำเนินการแผนงาน/โครงการที่มีความล่าช้าจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ให้แล้วเสร็จ ทำให้ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับจากดัชนี GCI ในด้านการฟื้นตัวของประเทศจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ให้อยู่ในอันดับที่ 2 จาก 184 ประเทศ (ณ วันที่ 11 ธันวาคม 2565) และมีผลการประเมินประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง อยู่ที่ร้อยละ 86 สามารถบรรลุค่าเป้าหมาย ร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 ได้ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการที่ผ่านมายังคงส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

อันดับการฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

ที่มา : https://covid19.pemandu.org/

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 มีการดำเนินการภายใต้ **โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565** เพื่อยกระดับขีดความสามารถของงานข่าวกรองและต่อต้านข่าวกรอง ต่อเนื่องจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2564โดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บท (จ.1) และหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนเป้าหมายประเด็นแผนแม่บท (จ.2) ร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนเป้าหมายระดับแผนย่อย (จ.3) ได้ถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อยฯ นำไปกำหนดปัจจัยชี้วัดความสำเร็จ ซึ่งมีองค์ประกอบสอดคล้องกับห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์การพิจารณาที่ชัดเจน ไว้ในแผนบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2564 - 2565) ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับไปดำเนินการตามแผนอย่างต่อเนื่อง จึงสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ.2565 ได้ โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ การขยายความเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลด้านการข่าวในประชาคมข่าวกรอง 6 หน่วยงาน การจัดทำแผนรวบรวมข่าวกรองระดับสูง พ.ศ. 2564 - 2565 และการพัฒนาบุคลากรด้านการข่าวในประชาคมข่าวกรองให้มีความรู้และทักษะในการบริหารความมั่นคงแห่งชาติ และเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิเคราะห์และประมาณการ พร้อมทั้งทบทวนแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 - 2565) และร่วมมือกับส่วนราชการจัดทำแผนรองรับโดยให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสาธารณภัย ภัยจากการสู้รบ และวิกฤตการณ์ด้านความมั่นคง ซึ่งจากรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2565 (Sustainable Development Report 2022) พบว่าสถานะการบรรลุเป้าหมาย SDG13 การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยยังอยู่สถานะที่มีความท้าทาย และอยู่ในระดับต่ำกว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ที่ยังมีความท้าทายบางส่วน การจัดทำแผนเตรียมพร้อมรองรับโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นด้านสาธารณภัยดังกล่าว จะช่วยพัฒนาศักยภาพของประเทศให้มีความพร้อม สามารถรับมือกับสาธารณภัยที่อาจเกิดขึ้นจากเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการบรรลุเป้าหมาย SDG13 การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทยในอนาคต

สถานการณ์ SDGs ตามภูมิภาค

ที่มา: https://www.sdgmove.com/2022/06/02/sdg-updates-sustainable-development-report-sdg-index-2022/

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่รุนแรงขึ้นจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อาทิ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ และภัยจากการก่อการร้าย ที่มุ่งกระทำต่อหน่วยงานด้านความมั่นคง หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อข้อมูลที่มีชั้นความลับและเกี่ยวเนื่องกับผลประโยชน์ของชาติ ประกอบกับการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ยังไม่มีแนวโน้มว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อไร ส่งผลให้การดำเนินการในด้านต่าง ๆ เป็นไปด้วยความล่าช้า จะเป็นอุปสรรคและประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในห้วงต่อไป หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง จึงควรเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดร่วมกับการดำรงขีดความสามารถของระบบแจ้งเตือนป้องกันเหตุ ให้สามารถปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วงถัดไป ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินการอย่างสอดคล้องกับห่วงโซ่คุณของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การรวบรวม แลกเปลี่ยน แจ้งเตือนข้อมูลข่าวสาร การบริหารจัดการ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาและดำรงขีดความสามารถของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองให้มีความพร้อมรับมือภัยคุกคามด้วยข่าวกรองที่มีความถูกต้อง ทันเวลา พร้อมทั้งกำกับการดำเนินการโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามแผนและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (01) ความมั่นคง (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติมีความทันสมัยและปฏิบัติได้จริง โดยได้นำแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติไปดำเนินการในเป้าหมาย 010302 กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมีความพร้อมสูงขึ้นที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบทุกมิติและทุกระดับความรุนแรง พร้อมทั้งปรับปรุงเกณฑ์การพิจารณาให้สอดคล้องกัน และได้เปลี่ยนแปลงหน่วยของตัวชี้วัดประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองจาก **ร้อยละ** เป็น **คะแนน** โดยใน พ.ศ.2565 มีประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง อยู่ที่ร้อยละ 86 หรือ 86 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 95.56 ของค่าเป้าหมาย 90 คะแนน ที่กำหนดไว้ในปี 2570 จึงมี**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย** ซึ่งการดำเนินการตามห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองได้ จึงมีความเป็นไปได้สูงที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง มีความพร้อมสูงขึ้นที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ ทุกมิติ และทุกระดับความรุนแรง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

วัดระดับความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง ร้อยละ 80

มุ่งพัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง โดยจัดทำแผนพัฒนาและผนึกกำลังทรัพยากรและขีดความสามารถของกองทัพที่มีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม ชัดเจน สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง โดยการเตรียมกำลังและใช้กำลังเพื่อการป้องปราม แก้ไข และยุติความขัดแย้งด้วยการปฏิบัติการร่วมเป็นหลัก พัฒนาปฏิบัติการไซเบอร์เพื่อความมั่นคง ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ และมาตรฐานทางทหาร พัฒนาระบบระดมสรรพกำลัง ระบบกำลังสำรอง และระบบทหารกองประจำการอาสาสมัครอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีความร่วมมือด้านความมั่นคงกับนานาประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ การใช้กำลังการเตรียมกำลัง การผนึกกำลังเพื่อป้องกันประเทศและการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อรักษาอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ เป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ มีภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว หลากหลายมิติ มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น การแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ที่ยังไม่มีแนวโน้มว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อไร และสถานการณ์ด้านความมั่นคงระดับโลกและระดับภูมิภาคที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ เป็นประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากอันดับความแข็งแกร่งด้านการทหาร จัดทำโดย Global Firepower ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณา อาทิ ความพร้อมและความสามารถในการรบเมื่อต้องทำสงครามตามแบบทั้งภาคพื้นดิน ทะเล และอากาศ ความสามารถในการส่งกำลังบำรุง และงบประมาณ โดยใน พ.ศ.2564 - 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 26 จาก 140 ประเทศ และอันดับที่ 29 จาก 142 ประเทศ ตามลำดับ ซึ่งลดลงจาก พ.ศ.2561 - 2564 อีกทั้ง พ.ศ. 2561 - 2563 อยู่ในอันดับที่ 27 อันดับที่ 26 และอันดับที่ 23 จาก 138 ประเทศ ตามลำดับ แสดงถึงระดับความพร้อมของกองทัพที่เพิ่มขึ้นและเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับนานาประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงจึงได้ระดมสรรพกำลังและผนึกกำลังทรัพยากรจากทุกภาคส่วน ปรับลดงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ใน พ.ศ. 2563 – 2565 มาสนับสนุนภารกิจในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และช่วยเหลือเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ผลการจัดอันดับความแข็งแกร่งด้านการทหารของประเทศไทย โดยกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปโดยสอดคล้องกับเกณฑ์การพิจารณาที่กำหนดไว้ในแผนบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2564 - 2565) โดยใน พ.ศ. 2565 มีผลการประเมินระดับความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง อยู่ที่ร้อยละ 89.33 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 63.33 สามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ใน พ.ศ. 2565 ได้

การจัดอันดับความแข็งแกร่งด้านการทหาร พ.ศ. 2565
(2022 Military Strength Ranking)

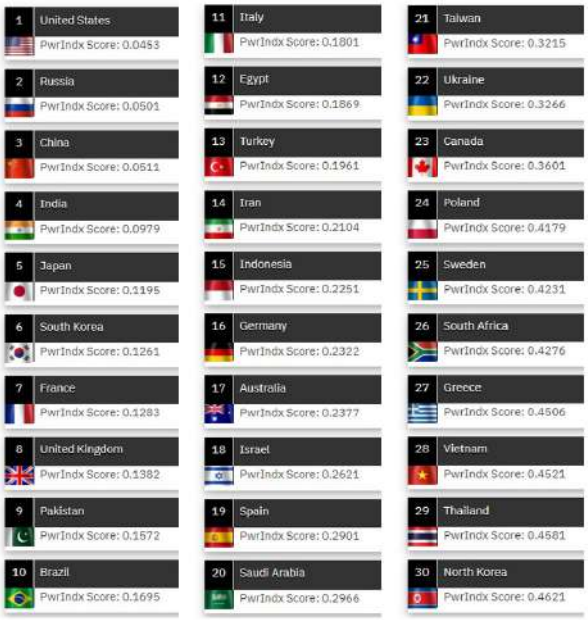

ที่มา : https://globalfirepower.com/countries+listing.php

ผลจัดอันดับความแข็งแกร่งของทั่วโลก

ที่มา : https://globalfirepower.com/countries-military-strength-detail.php?country_id=thailand

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง ได้ดำเนิน**ความร่วมมือด้านความมั่นคง** โดยเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับนานาประเทศผ่านการประชุมต่างๆ อาทิ การประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียน (ACDFM) เพื่อสร้างความร่วมมือในการการต่อต้านการก่อการร้าย สร้างขีดความสามารถด้านนิวเคลียร์-ชีวะ-เคมี และกำหนดมาตรการเสริมสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจเพื่อความมั่นคงที่ยั่งยืน การประชุมคณะกรรมการอำนวยการและประสานงานความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมไทยกับออสเตรเลีย (JATDCC) เพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการฝึกผสม การศึกษาและพัฒนาขีดความสามารถ การส่งกำลังบำรุงร่วม และการฝึกร่วมผสมกับกองทัพมิตรประเทศ อาทิ การฝึกร่วม/ผสม Cobra Gold การฝึกร่วมผสมกับกองทัพสหรัฐอเมริกา และการฝึกร่วมผสมกับกองทัพอังกฤษ ในด้าน**การใช้กำลัง การเตรียมกำลัง การผนึกกำลัง เพื่อป้องกันประเทศ** ได้ยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถกำลังพลสำรอง พัฒนาศักยภาพกำลังพลผ่านการฝึกตามวงรอบประจำปีของหน่วย เพิ่มขีดความสามารถกองพันปฏิบัติการสงครามอิเล็กทรอนิกส์ และร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติ ในสถานการณ์การฝึกที่เป็นภัยคุกคามสำคัญของประเทศ อาทิ การแพร่ระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่ การต่อต้านการก่อการร้าย การบริหารจัดการภัยความมั่นคงไซเบอร์ และการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และในด้านขีด**ความสามารถเพื่อรักษาอธิปไตย**และผลประโยชน์แห่งชาติ ได้ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อการป้องกันประเทศ อาทิ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร พัฒนาระบบการควบคุมอาวุธยุทธภัณฑ์ และการออกใบอนุญาตด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านระบบ National Single Window เพิ่มประสิทธิภาพโรงงานแบตเตอรี่ทหาร เพิ่มขีดความสามารถในการผลิตกระสุนปืน รถถังเพื่อสนับสนุนเหล่าทัพและเพื่อการส่งออกต่างประเทศ และการเพิ่มประสิทธิภาพระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมีความพร้อมสูงขึ้นที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ ทุกมิติ และทุกระดับความรุนแรง ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมาในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ยังไม่มีแนวโน้มว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อไร เป็นความท้าทายสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายในห่วงต่อไป เนื่องจากความรุนแรงของการแพร่ระบาดจะบดบังความสำคัญและความรุนแรงของภัยคุกคามความมั่นคงอื่น ๆ ในขณะที่ทุกภาคส่วนต้องระดมสรรพกำลังและทรัพยากรมาใช้มาป้องกันการแพร่ระบาด ฟื้นฟูประเทศ และเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ทำให้การเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง ให้มีความพร้อมเผชิญภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากร อาจไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครอบคลุมทุกรูปแบบ ทุกมิติ และทุกระดับความรุนแรง จึงควรประเมินความเสี่ยง ระดับความรุนแรง และจัดลำดับความสำคัญภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้สามารถเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงได้อย่างเหมาะสม และสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วงถัดไปได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการตามห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย เป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 ดังนั้น ในห้วงที่ 2 ของยุทธศาสตร์ชาติ จึงควรให้ความสำคัญกับการดำเนินการให้สอดคล้องกับห่วงโซ่คุณค่าประเทศไทยดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความร่วมมือด้านความมั่นคง การใช้กำลังการเตรียมกำลัง การผนึกกำลังเพื่อป้องกันประเทศ และการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อรักษาอธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพกำลังพล ระบบกำลังสำรอง และยุทโธปกรณ์ เพื่อดำรงศักยภาพของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงให้พร้อมเผชิญภัยคุกคาม การกำหนดประเด็นในการฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติที่มีความสอดคล้องกับภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น การจัดการกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงด้วยแนวคิดเชิงป้องกันและป้องปราม และการเสริมสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อเตรียมพร้อมเผชิญสถานการณ์

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (01) ความมั่นคง (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมีความพร้อมสูงขึ้นที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบทุกมิติ และทุกระดับความรุนแรง ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัด จาก เดิม วัดระดับ**ความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง** เป็น **ดัชนีความแข็งแกร่งทางกำลังทหาร** ซึ่งจัดทำโดย Global Firepower เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยฯ แทนระดับความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยใน พ.ศ. 2565 ดัชนีความแข็งแกร่งทางกำลังทหารได้จัดให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 29 จาก 142 ประเทศ คิดเป็นร้อยละ 84 ของค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ไม่ต่ำกว่าอันดับที่ 25 ของโลกใน พ.ศ. 2570 จึงมีสถานะการการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย และเมื่อพิจารณาจากอันดับของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2561 – 2563พบว่าอยู่ในอันดับที่ 27 อันดับที่ 26 อันดับที่ 23 ของโลก ดีขึ้นตามลำดับ เนื่องจากมีทิศทางในการเสริมสร้างความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่สอดคล้องกับนานาประเทศ ซึ่งผลการพิจารณาตามเกณฑ์ในแต่ละด้านยังเป็นประโยชน์นำประกอบการพิจารณาจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินการให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ความมั่นคงในระดับโลกและระดับภูมิภาค จึงมีความเป็นไปได้สูงที่จะสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570 ได้

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ (อาทิ จำนวนการเยือน จำนวนความร่วมมือ ระดับความสัมพันธ์) มากขึ้น/ดีขึ้นจากเดิม ร้อยละ 5 - 10

มุ่งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับกับอาเซียน นานาชาติ และองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ เพื่อเตรียมความพร้อมของไทยในการรับมือกับความท้าทายด้านความมั่นคงและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค โดยส่งเสริมและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ ดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศอย่างสมดุลโดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ เชื่อมโยงกันทั้งในมิติด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม เสริมสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจกับประเทศรอบบ้านเพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกันในทุกมิติ ส่งเสริมความมั่นคงแบบองค์รวมให้สามารถป้องกันและรับมือกับภัยความมั่นคงทุกรูปแบบ พร้อมทั้งดำเนินการเชิงรุกในการเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในภูมิภาคเพื่อมุ่งลดความเสี่ยงหรือป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในอนาคต โดยมีความพร้อมของไทยด้านการต่างประเทศ ช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านความร่วมมือด้านการข่าวและความมั่นคง ด้วยแนวทางการตกลงร่วมกันผ่านการประชุม พันธกรณี ข้อตกลง กฎหมายระเบียบ และบันทึกความเข้าใจระหว่างประเทศ รวมทั้งความพร้อมของหน่วยงานในการนำข้อตกลงระหว่างประเทศไปปฏิบัติ เป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ โดยมีการกำหนดท่าทีของไทยได้อย่างเหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่มีความซับซ้อนมากขึ้น จากการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศมหาอำนาจ และภัยความมั่นคงที่หลากหลายรูปแบบและเชื่อมโยงหลายมิติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจาก**ระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ โดยใน พ.ศ. 2565** ในช่วง พ.ศ.2561 – 2565 ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติ กับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ ท่ามกลางการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศมหาอำนาจและภัยความมั่นคงที่ซับซ้อนและเชื่อมโยง โดยส่งเสริมการยกระดับความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงที่มีวัตถุประสงค์ สารัตถะ คู่เจรจา ภาคีที่เกี่ยวข้องและรูปแบบของความร่วมมือที่หลากหลาย อาทิ การเยือน ความร่วมมือ และกิจกรรมที่สะท้อนการยกระดับความสัมพันธ์ซึ่งในช่วงพ.ศ.2561–2565 มีการเยือน/ความร่วมมือ/กิจกรรม เฉลี่ยปีละ 335.6 ครั้ง มากขึ้นจาก พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นปีฐาน (มีกิจกรรม 161 ครั้ง) ร้อยละ 108.45 ต่อปี บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดให้ระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ มากขึ้น/ดีขึ้นจากเดิม ร้อยละ 5-10 ใน พ.ศ. 2570 ซึ่งสอดคล้องกับผลคะแนนของดัชนีรัฐเปราะบาง จัดทำโดย Fund for Peace ที่พิจารณาจากใน 4 มิติ ได้แก่ การสอดประสาน เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม โดยคะแนนของประเทศไทยในภาพรวม ช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 มี แนวโน้มดีขึ้นต่อเนื่อง อยู่ที่ 75.0 คะแนน 73.1 คะแนน 70.8 คะแนน 70.9 คะแนน และ 70.0 คะแนน ตามลำดับ สะท้อนว่าประเทศไทยมีความเปราะบางลดลงและมีความยั่งยืนสูงขึ้น

Fragility in the World 2022

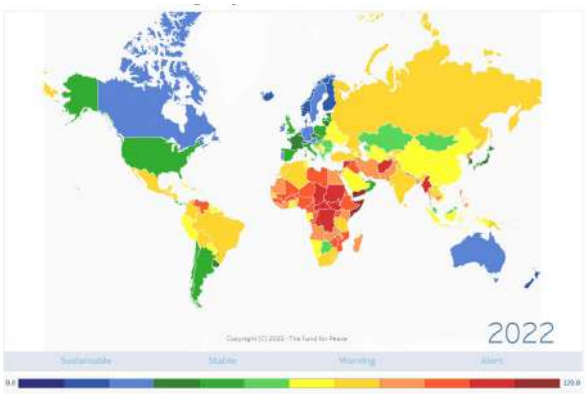

ที่มา : https://fragilestatesindex.org

ดัชนีรัฐเปราะบาง พ.ศ. 2565 (The Fragile States Index 2022)

ที่มา : https://fragilestatesindex.org/country-data

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบมากขึ้น ผ่านการดำเนินการภายใต้ **โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565** ซึ่ง **ทำการศึกษาวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ความมั่นคงของไทยต่อประเทศรอบบ้าน** และนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณากำหนดท่าทียุทธศาสตร์ และแนวทางการดำเนินการของไทยต่อประเทศรอบบ้านได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ บรรยากาศ และสภาวะแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงร่วมกัน ซึ่งดำเนินการพร้อมกับการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ โดยมีผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ การเจรจากับประเทศรอบบ้านเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาเขตแดนและกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันไม่ให้ปัญหาความไม่ชัดเจนของเขตแดนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา การฟื้นฟูความสัมพันธ์กับซาอุดีอาระเบียที่นำมาซึ่งความร่วมมือด้านความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับองค์การระหว่างประเทศเกี่ยวกับแนวโน้มสถานการณ์โยกย้ายถิ่นฐานในภูมิภาคและทั่วโลกที่ได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ อาทิ การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 สภาวะเศรษฐกิจ และความขัดแย้ง การดำเนินความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ (JWG ไทย - อินเดีย) ในด้านความมั่นคงทางทะเล การผลักดันประเด็นด้านอาชญากรรมทางไซเบอร์และอื่น ๆ ให้ครอบคลุมประเด็นที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของไทยและขยายเครือข่ายพันธมิตร การซ้อมรบและฝึกภาคสนามกับมิตรประเทศ และการซ้อมเพื่อเตรียมความพร้อมกรณีเกิดภัยพิบัติ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การกำหนดท่าทีของไทยได้อย่างเหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่มีความซับซ้อนมากขึ้น จากการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศมหาอำนาจ ยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในห้วงถัดไป โดยการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศมหาอำนาจภายใต้ความร่วมมือกับประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ ได้นำมาซึ่งการแข่งขันในการสร้างศักยภาพทางทหารในภูมิภาค เพื่อป้องปรามเป็นเครื่องมือในการสร้างดุลอำนาจ และต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของชาติ ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการดำรงความสัมพันธ์อันดีและความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง ร่วมกับการสร้างเครื่องมือในการวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ระหว่างประเทศที่มีความแม่นยำ เพื่อให้สามารถกำหนดท่าที ยุทธศาสตร์ และแนวทางการดำเนินการของไทยได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างให้เกิดความมีเสถียรภาพของการเมืองภายในประเทศ เพื่อเป็นพื้นฐานที่มั่นคงในการป้องกันภัยคุกคามอื่น ๆ ที่อาจแทรกแซงและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ร่วมกับการดำเนินร่วมมือด้านการข่าวและความมั่นคง การหารือ พันธกรณี และข้อตกลงระหว่างประเทศ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาร่วมกัน และการดำเนินการมาตรการภายในประเทศให้สอดคล้องกับความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วงถัดไปได้

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (01) ความมั่นคง (พ.ศ.2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนไปใช้ตัวชี้วัดจาก เดิม **ระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติ กับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ (อาทิ จำนวนการเยือน จำนวนความร่วมมือ ระดับความสัมพันธ์)** (เฉลี่ยร้อยละ) เป็น **ดัชนีรัฐเปราะบาง** จัดทำโดย Fund for Peace ในการวัดความสำเร็จของเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น แทนระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีคะแนนตามดัชนีรัฐเปราะบาง อยู่ที่ 70.0 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.33 ของเป้าหมายที่กำหนดไว้ 60.0 คะแนน ในพ.ศ. 2570 และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลคะแนนของไทยในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 พบว่ามีแนวโน้มในภาพรวมดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการคงระดับความสัมพันธ์อันดีและความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ จะส่งเสริมให้ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น ส่งผลให้มีสถานะการการบรรลุเป้าหมาย**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีบทบาทมากขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย มากขึ้น/ดีขึ้นจากเดิม ร้อยละ 5-10
(อาทิ จำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่มของไทยที่ได้รับการยอมรับ การเป็นผู้เล่นที่สำคัญในกรอบอนุภูมิภาคและภูมิภาคกับต่างประเทศ)

มุ่งเสริมสร้างเกียรติภูมิของไทยในเวทีระหว่างประเทศ สร้างอำนาจต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศ ส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย ดำเนินการทางการทูตและความร่วมมือในสาขาด้านความมั่นคงภายใต้กรอบความร่วมมือพหุภาคีและในภูมิภาค เพื่อเป็นฐานต่อยอดพัฒนาให้ไทยมีบทบาทแนวหน้าในภูมิภาคในการกำหนดทิศทางด้านความมั่นคง รวมถึงปฏิบัติตามกฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยมีปัจจัยจากห่วงโซ่คุณค่าที่ช่วยขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมาย อาทิ การบูรณาการการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคง การศึกษาวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล ความสัมพันธ์เชิงบวกกับต่างประเทศเพื่อเพิ่มบทบาทของประเทศไทยในภูมิภาค การขับเคลื่อนประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อไทย และมาตรการรับมือภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจาก**ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย อาทิ จำนวนข้อเสนอหรือข้อริเริ่มของไทยที่ได้รับการยอมรับ การเป็นผู้เล่นสำคัญในกรอบอนุภูมิภาคและภูมิภาคกับต่างประเทศ** พบว่า ในช่วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2565 ประเทศไทยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อบรรลุเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ผ่านการบูรณาการร่วมกันระหว่างกระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อผลักดันการมีบทบาทนำในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ และขับเคลื่อนข้อริเริ่มต่าง ๆ ในช่วงที่ไทยเป็นประธานอาเซียน ในระหว่างการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และในบริบทสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศที่ผ่านมา อาทิ กองทุนอาเซียนเพื่อรับมือการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และการผลักดันให้ไทยเป็นที่ตั้งของสำนักงานเลขาธิการของศูนย์อาเซียนด้านภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขและโรคอุบัติใหม่ โดยในปีช่วง พ.ศ. 2561-2565 มีจำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่มมากขึ้น 18 โครงการ เฉลี่ยปีละ 3.6 โครงการ มากขึ้นจาก พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นปีฐาน (มีจำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่ม 3 โครงการ) ร้อยละ 20 ต่อปี ซึ่ง**สามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนด** โดยให้มากขึ้น/ดีขึ้นจากเดิมร้อยละ 5-10

ไทยและซาอุดีอาระเบียปรับความสัมพันธ์ทางการทูตกลับสู่ระดับปกติ
ในการเยือนซาอุดีอาระเบียครั้งประวัติศาสตร์ของนายกรัฐมนตรี

ที่มา: กระทรวงการต่างประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานที่สำคัญของไทยในพ.ศ.2565 ประกอบด้วย (1) การฟื้นฟูความสัมพันธ์กับราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย โดยปรับระดับความสัมพันธ์ระหว่างกันให้กลับเป็นปกติโดยสมบูรณ์ และร่วมกันผลักดันความสัมพันธ์ให้มีความก้าวหน้า อาทิ การแต่งตั้งเอกอัครราชทูตของทั้งสองฝ่าย การจัดตั้งกลไกการหารือทวิภาคีเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคีในด้านต่าง ๆ การจัดทำแผนการขับเคลื่อนและส่งเสริมความสัมพันธ์ทวิภาคีและการจัดตั้งสภาความร่วมมือไทย-ซาอุดีอาระเบีย การเปิดเส้นทางการบินตรงระหว่างกันของสายการบินแห่งชาติของซาอุดีอาระเบีย การประกาศยกเลิกการห้ามชาวซาอุดีอาระเบียเดินทางมายังประเทศไทยของฝ่ายซาอุดีอาระเบีย และการอนุญาตให้คนไทยสามารถเดินทางเข้าซาอุดีอาระเบียได้สะดวกยิ่งขึ้น การลงนามเอกสารความร่วมมือด้านแรงงานระหว่างไทยกับซาอุดีอาระเบีย และการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างกัน (2) ความสำเร็จในการผลักดันให้ไทยได้รับการสนับสนุนจากประเทศสมาชิกอาเซียนให้เป็นที่ตั้งของสำนักงานเลขาธิการของศูนย์อาเซียนด้านภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขและโรคอุบัติใหม่ เพื่อช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อม ป้องกัน และรับมือกับภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขและโรคอุบัติใหม่ และความมั่นคงด้านสาธารณสุขของไทยและภูมิภาคในอนาคต และ (3) การเสริมสร้างขีดความสามารถในการรับมือภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะภัยคุกคามไซเบอร์และขบวนการหลอกลวงเหยื่อทางโทรศัพท์ ผ่านการจัดทำความตกลงและการประสานความร่วมมือกับนานาประเทศ อาทิ การจัดประชุมหารือทวิภาคีว่าด้วยความมั่นคงทางไซเบอร์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐเกาหลี การลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ระหว่างไทยกับอิสราเอล การลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการปราบปรามขบวนการหลอกลวงเหยื่อทางโทรศัพท์ และไฮบริดสแกมระหว่างกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมและกระทรวงการไปรษณีย์และโทรคมนาคมแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา การจัดประชุมทวิภาคีไทย - ฟิลิปปินส์ ว่าด้วยความร่วมมือในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมข้ามชาติคดีค้ามนุษย์ และการหยิบยกประเด็นการปราบปรามการฉ้อโกงผ่านทางโทรคมนาคมในทุกรูปแบบขึ้นหารือกันระหว่างผู้แทนระดับสูงของไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมถึงการบรรจุประเด็นนี้ในแผนปฏิบัติการร่วมว่าด้วยความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ไทย - จีน ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2565 - 2569)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ถึงแม้ว่าไทยจะสามารถบรรลุเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ได้สำเร็จ อย่างไรก็ตาม ไทยยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายในปัจจุบัน อาทิ สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศในภูมิภาคยุโรป การขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ความกดดันจากนานาชาติในประเด็นการแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในของประเทศเพื่อนบ้าน และความท้าทายแบบดั้งเดิมและรูปแบบใหม่อื่น ๆ ตลอดจนประเด็นความท้าทายที่ระบุในรายงาน Our Common Agenda ของสหประชาชาติ อาทิ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ และปัญหาสิทธิมนุษยชน ซึ่งส่งผลกระทบด้านความมั่นคงทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เนื่องจากปัจจัยทางด้านภูมิรัฐศาสตร์และการเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนในบริบทของโลกาภิวัตน์ รวมถึงส่งผลต่อการปรับตัวและการมีบทบาทนำของไทยในการดำเนินนโยบายให้เป็นที่ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ประเทศไทยควรมีบทบาทนำและข้อริเริ่มอย่างสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้นต่อประเด็นปัญหาระหว่างเทศที่เป็นที่สนใจร่วมกันให้สอดคล้องกับทิศทางของประชาคมโลก ในขณะที่คำนึงผลประโยชน์ของไทยอย่างรอบด้านและรักษาสมดุลในการดำเนินความสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรให้ความสำคัญกับการยกระดับการมีบทบาทนำในระดับภูมิภาคไปสู่ระดับโลกโดยสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ซึ่งเป็นเป้าหมายการวางฐานการเสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงอย่างครอบคลุม และเป็นที่ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ ดังนั้น ในการดำเนินการระยะต่อไป ไทยจะต้องเน้นย้ำความสำคัญกับการออกแบบนโยบายต่างประเทศให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และปัจจัยจากห่วงโซ่คุณค่า อาทิ การบูรณาการการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคง การศึกษาวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล ความสัมพันธ์เชิงบวกกับต่างประเทศเพื่อเพิ่มบทบาทของไทยในภูมิภาค การขับเคลื่อนประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อไทย และมาตรการรับมือภัยคุกคาม เพื่อขับเคลื่อนการบรรลุค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ต่อไป

รองนายกอนุทินฯ พร้อมรัฐมนตรีสาธารณสุขและเลขาธิการอาเซียน
ร่วมเปิดตัวสำนักงานเลขาธิการ ACPHEED

ที่มา: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (01) ความมั่นคง (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนไปใช้ตัวชี้วัดจาก เดิม **ระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติ กับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ (อาทิ จำนวนการเยือน จำนวนความร่วมมือ ระดับความสัมพันธ์)** (เฉลี่ยร้อยละ) เป็น **ดัชนีรัฐเปราะบาง** ซึ่งจัดทำโดย Fund for Peace ในการวัดความสำเร็จของเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น แทนระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีคะแนนตามดัชนีรัฐเปราะบางอยู่ที่ 70.0 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.33 ของเป้าหมายที่กำหนดไว้60.0คะแนนในพ.ศ.2570และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลคะแนนของไทยในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 พบว่ามีแนวโน้มในภาพรวมดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการคงระดับความสัมพันธ์อันดีและความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ จะส่งเสริมให้ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น ส่งผลให้มีสถานะการการบรรลุเป้าหมาย**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

แผนแม่บทย่อย

แผนย่อยการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการจัดการความมั่นคง ร้อยละ 80

มุ่งพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม โดยส่งเสริมให้หน่วยงานหลักด้านความมั่นคงมีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับภัยคุกคามความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับความรุนแรง โดยบูรณาการกลไกการบริหารจัดการความมั่นคง เสริมความพร้อมและยกระดับกลไกหน่วยงานด้านความมั่นคง ปรับปรุงกฎหมาย และบูรณาการความร่วมมือและการปฏิบัติกับทุกภาคส่วนในทุกมิติ กำหนดให้มีการตรวจสอบและประเมินผลอย่างต่อเนื่องตามหลักธรรมาภิบาล ที่สอดคล้องกับบริบทและความก้าวหน้าของยุคสมัย และเชื่อมโยงกับทุกภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมการวางแผนคู่ขนานแบบบูรณาการให้สอดคล้องรองรับยุทธศาสตร์ชาติในทุกด้าน โดยมีการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานให้เหมาะสม การบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานและการใช้เทคโนโลยีสนับสนุน และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารขับเคลื่อนจากภาคเอกชนเป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ และมีความล่าช้าในการบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานความมั่นคง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจาก**ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการจัดการความมั่นคง** ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวมได้มีการปรับสภาพแวดล้อมการทำงานด้านความมั่นคงมาอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงและจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคง จัดตั้งหน่วยงานรองรับภารกิจงานความมั่นคง แบ่งมอบความรับผิดชอบ และวางแนวทางขับเคลื่อนในระดับภาพรวมที่เห็นผลอย่างชัดเจน โดยจัดตั้งกลไกภายใต้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ได้แก่ คณะกรรมการบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เป็นกลไกระดับนโยบายซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และคณะอนุกรรมการ จำนวน 5 คณะ เป็นกลไกระดับอำนวยการขับเคลื่อน ซึ่งมีหัวหน้าหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนเป้าหมายระดับแผนย่อย (จ.3) เป็นประธาน ส่งผลให้ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการจัดการความมั่นคง ตามเกณฑ์การพิจารณาที่กำหนดไว้ในแผนบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2564 - 2565) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วง พ.ศ. 2563 – 2565 อยู่ที่ร้อยละ 60.56 ร้อยละ 67.78 และร้อยละ 81.67 ตามลำดับ สามารถบรรลุเป้าหมายร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 ได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา

เพื่อพัฒนากลไกขับเคลื่อนการบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคงให้มีเอกภาพ สามารถใช้ประกอบการวิเคราะห์คาดการณ์วางแผนยุทธศาสตร์และสนับสนุนการกำหนดนโยบาย วางแผนและตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งดำเนินการตามแผนบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2563 - 2565) ซึ่งเป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงในภาพรวม ภายใต้กลไกทั้งระดับนโยบายและระดับอำนวยการขับเคลื่อน เป็นไปตามกรอบการดำเนินงานที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งปรับปรุงโครงสร้าง พัฒนากฎหมายและระเบียบของหน่วยงานหลักด้านความมั่นคง ได้แก่ สมช. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรด้านความมั่นคง ผ่านหลักสูตรความมั่นคงศึกษา (ระดับต้น) และพัฒนาบิ๊กดาต้าแพลตฟอร์มด้านความมั่นคง เชื่อมโยงฐานข้อมูลซึ่งกำหนดประเด็นการบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองเป็นประเด็นสำคัญเร่งด่วน และเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการดำเนินงานผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลต่อไป

หลักสูตรความมั่นคงศึกษา (ระดับต้น)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การเร่งรัดการบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานความมั่นคงเพื่อให้มีแพลตฟอร์มด้านความมั่นคงรองรับการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนและใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งต้องดำเนินการเพิ่มเติมต่อเนื่องจาก พ.ศ. 2565 ในขณะที่ยังมีบางกิจกรรมที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้ไม่สามารถดำเนินการและเบิกจ่ายงบประมาณได้ตามแผน เป็นประเด็นท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งรัดการดำเนินงานในส่วนที่มีความล่าช้าให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว เนื่องจากการบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวจะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม และจะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในห้วงถัดไปได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การทบทวนแนวทางการขับเคลื่อนให้สอดรับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป การนำเทคโนโลยีมาช่วยเสริมประสิทธิภาพการขับเคลื่อนภารกิจและติดตามผลการดำเนินงานการกำหนดแนวทางการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างระบบการอำนวยการขับเคลื่อนร่วมกัน การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารขับเคลื่อนจากภาคเอกชนทั้งด้านเครือข่ายความมั่นคงและภาคประชาสังคม การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจด้านความมั่นคงกับประชาชน รวมทั้งการค้นคว้า วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ด้านความมั่นคงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้สามารถขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายในห้วงถัดไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (01) ความมั่นคง (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงใช้ตัวชี้วัดเดิมแต่มีการปรับเปลี่ยนหน่วยของตัวชี้วัดจาก เดิม **ร้อยละ** เป็น **คะแนน** โดยใน พ.ศ. 2565 หน่วยงานด้านการจัดการความมั่นคงมีระดับประสิทธิภาพการดำเนินงาน อยู่ที่ 81.67 คะแนนค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ 100 คะแนน ใน พ.ศ. 2570 มีสถานะการการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย ซึ่งแม้จะมีความท้าทายที่ต้องเพิ่มระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการจัดการความมั่นคงให้อยู่ในระดับที่สูงที่สุดคือ100 คะแนน แต่การมีแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงที่มีประสิทธิภาพและสอดรับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป จะเป็นกรอบทิศทางหลักให้ทุกหน่วยงานสามารถขับเคลื่อนการดำเนินการในห้วงต่อไปได้อย่างประสานสอดคล้องและเป็นทิศทางเดียวกัน จึงมีความเป็นไปได้ที่จะสามารถดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570 ได้

แผนแม่บท

02

การต่างประเทศ

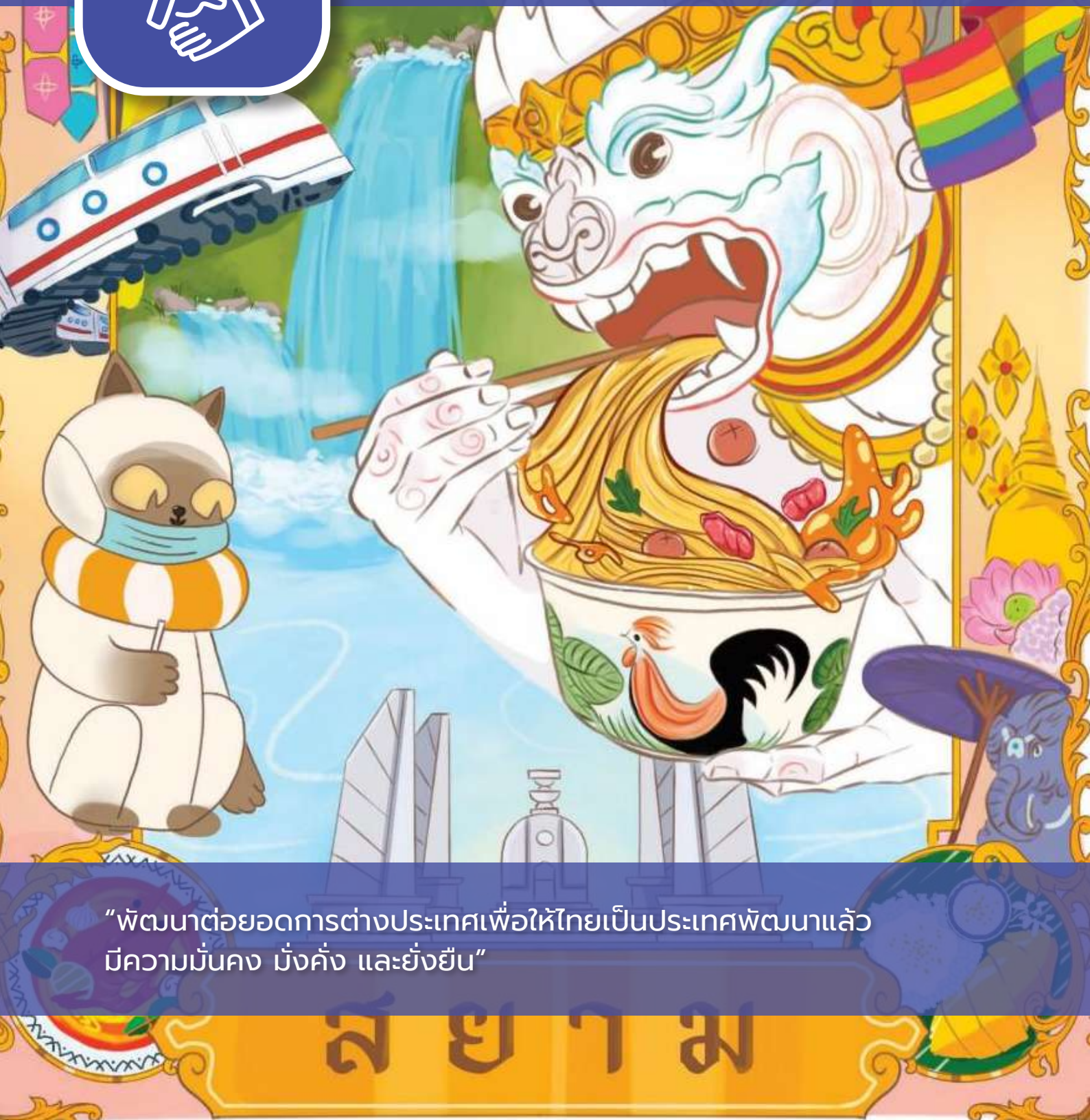

"พัฒนาต่อยอดการต่างประเทศเพื่อให้ไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้ว
มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน"

การต่างประเทศ 02

จ.1

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (02) การต่างประเทศ มุ่งเน้นให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยการดำเนินงานด้านการต่างประเทศเพื่อให้ไทยมีความพร้อมและบทบาทเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์เพื่อเป็นผู้เล่นสำคัญในเวทีโลก และมีความร่วมมือกับนานาชาติในลักษณะที่จะเกื้อหนุนต่อความก้าวหน้าในทุกๆ ด้านของไทย อาทิ ความมั่นคง เศรษฐกิจ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาคมโลก โดยมีเป้าหมายระดับประเด็นคือ การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก ซึ่งแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (02) การต่างประเทศ เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการบรรลุเป้าหมายประเด็นยุทธศาสชาติทั้ง 6 ด้าน

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | **พ.ศ. 2565**

020001 การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

ตัวชี้วัดการต่างประเทศไทย มากขึ้น/ดีขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 5 - 10

- **สรุปสถานการณ์บรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565 ตัวชี้วัดการต่างประเทศไทย** เมื่อพิจารณาเทียบเคียงสถานะการบรรลุเป้าหมายของ 5 แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (02) การต่างประเทศ พบว่า ใน พ.ศ. 2565 มีการดำเนินการ**คิดเป็นลดลงร้อยละ 95** โดยเมื่อพิจารณาเทียบเคียงระดับสถานะการบรรลุเป้าหมายของ 5 แผนย่อย ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 พบว่า ตัวชี้วัดการต่างประเทศไทย มีการดำเนินการ**ปรับตัวดีขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 50.94** ซึ่งสูงกว่าค่าเป้าหมาย **ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย** ทั้งนี้ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (02) การต่างประเทศ ประกอบด้วยเป้าหมายแผนแม่บทย่อย 5 แผนย่อย (การต่างประเทศ 5 มี) โดยมีรายละเอียดสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ **(1) ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ** (มีความมั่นคง) ใน พ.ศ. 2565 มีสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายอยู่ที่**เฉลี่ยร้อยละ 45.98 (2) ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ** (มีความมั่งคั่ง ยั่งยืน) ใน พ.ศ. 2565 มีสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายอยู่ที่**เฉลี่ยร้อยละ 46.98 (3) การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ** (มีมาตรฐานสากล) ใน พ.ศ. 2565 มีสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายอยู่ที่**เฉลี่ยร้อยละ 22.01 (4) การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก** (มีสถานะและเกียรติภูมิ) ใน พ.ศ. 2565 มีสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายอยู่ที่**เฉลี่ยร้อยละ 11.76** และ **(5) การต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ** (มีพลัง) ใน พ.ศ. 2565 มีสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายอยู่ที่**เฉลี่ยร้อยละ 27.04**

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวมการต่างประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้น พิจารณาจาก**ตัวชี้วัดการต่างประเทศไทย** โดยเป้าหมายแผนแม่บทย่อย 5 แผนย่อย (การต่างประเทศ 5 มี) มีการดำเนินการ**ปรับตัวดีขึ้น** ดังนี้ **(1) ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ** (มีความมั่นคง) ซึ่งมีรายละเอียดปรากฏในแผนแม่บทประเด็น ความมั่นคง แผนย่อยที่ 4 ด้านการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติรวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ มีการดำเนินการ**ปรับตัวดีขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 64.22 (2) ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ** (มีความมั่งคั่ง ยั่งยืน) มีการดำเนินการ**ปรับตัวดีขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 13.99 (3) การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ** (มีมาตรฐานสากล) ซึ่งใน พ.ศ.2565 มีการดำเนินการ**ปรับตัวดีขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 17.61 (4) การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก** (มีสถานะและเกียรติภูมิ) มีการดำเนินการ**ปรับตัวดีขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 81.71** และ **(5) การต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ** (มีพลัง) มีการดำเนินการ**ปรับตัวดีขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 77.14** โดยการดำเนินการที่ปรับตัวขึ้นสะท้อนได้จากการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินการพัฒนาหลายมิติเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและบทบาทของไทยในเวทีโลก ประกอบด้วย **มิติด้านความมั่นคง** ซึ่งมีรายละเอียดปรากฏในแผนแม่บทประเด็น ความมั่นคง แผนย่อยที่ 4 ด้านการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติรวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

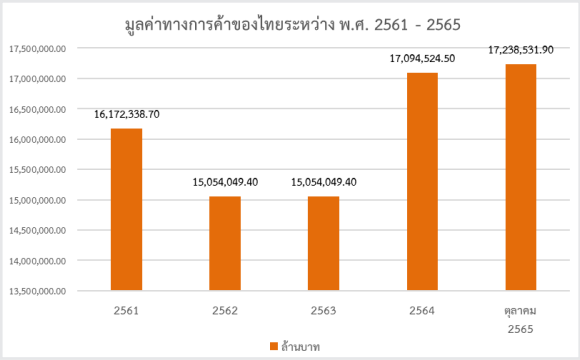

ที่มา : สำนักงานงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

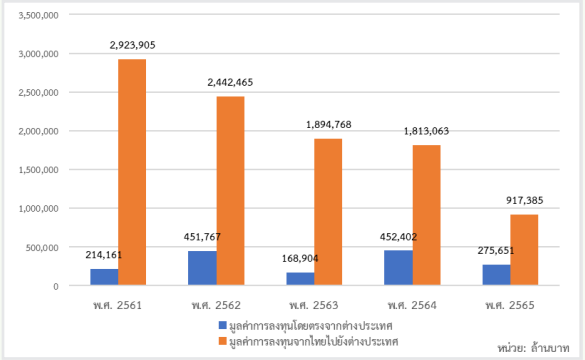

ที่มา : BOI และ ธปท.ธนาคารแห่งประเทศไทย

มิติด้านความมั่งคั่ง หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเพื่อขยายโอกาสให้กับผู้ประกอบการไทยในตลาดโลก ผ่านการประชุมเจรจาความตกลงด้านการค้าและความร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งในระดับพหุภาคี อาทิ ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค กรอบความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอินโด-แปซิฟิก และในระดับทวิภาคีผ่านการเจรจาเปิดการค้าเสรีกับประเทศต่าง ๆ อาทิ ปากีสถาน ศรีลังกา สหภาพยุโรป และตุรกี รวมถึงเร่งรัดขับเคลื่อนกรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค เช่น ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี - เจ้าพระยา - แม่โขง แผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย – มาเลเซีย – ไทย และแผนงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งช่วยส่งเสริมการค้าการลงทุน การขยายตลาดของสินค้าไทยสู่ตลาดโลกในช่วงที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 มีความคลีคลายความรุนแรงลง รวมถึงเพิ่มองค์ความรู้ให้แก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม สะท้อนได้จากมูลค่าการค้าของไทย ณ เดือนตุลาคม 2565 ที่มีมูลค่า 17.24 ล้านล้านบาท ซึ่งมากกว่า

มูลค่าการค้าของไทยรวมทั้งปี 2564 ซึ่งอยู่ที่ 17.09 ล้านล้านบาท แม้ว่ามูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของไทยจะลดลงจาก 452,402 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2564 เป็น 257,651 ล้านบาท ณ เดือนกันยายน 2565 หรือลดลงร้อยละ 39.07 ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับมูลค่าการลงทุน ของไทยไปยังต่างประเทศ ณ เดือนมิถุนายน 2565 ที่ลดลงจาก 1,813,063 ล้านบาทใน พ.ศ. 2564 เป็น 917,385 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2565 หรือลดลงร้อยละ 49.4 สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจทั่วโลกที่อยู่ในช่วงฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาด

มิติด้านความยั่งยืน การดำเนินการที่ผ่านมาส่งผลให้ประชาคมโลกเห็นถึงความก้าวหน้าและความมุ่งมั่นของไทยในการขับเคลื่อนเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก และจากการมีบทบาทเชิงรุกด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประเทศไทยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ วาระ พ.ศ. 2563 – 2565 นอกจากนี้ รายงาน Sustainable Development Report 2022 – From Crisis to Sustainable Development: the SDGs as Roadmap to 2030 and Beyond ซึ่งจัดทำโดยเครือข่ายการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Solutions Network: SDSN) และมูลนิธิแบร์เทลส์มันน์ ร่วมกับสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ได้รายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงานเพื่อบรรลุ SDGs ของแต่ละประเทศ ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 44 จาก 163 ประเทศ และมีดัชนีคะแนนการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Index) 74.1 คะแนน ซึ่งแม้จะลดลงเล็กน้อยจาก พ.ศ. 2564 (อันดับที่ 43 จาก 165 ประเทศ มีคะแนน 74.2 คะแนน) แต่ยังคงเป็นอันดับ 3 ในภูมิภาคเอเชียและอันดับ 1 ในประชาคมอาเซียน

ที่มา : รายงาน Sustainable Development Report 2022

มิติการมีมาตรฐานสากล ไทยได้ดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลหลายด้าน อาทิ ด้านสิทธิมนุษยชน ที่ได้มีการนำเสนอรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของไทย รอบที่ 3 ภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) ซึ่งได้รับความชื่นชมจากหลายประเทศต่อการดำเนินงานของไทยในการส่งเสริมสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบาง และหยิบยกนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งมีความสำคัญยิ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ ที่ไทยได้แสดงความพยายามในการปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น สะท้อนได้จากรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ พ.ศ. 2565 จาก 2022 TIP Report ที่ได้จัดให้ไทยอยู่ในระดับ Tier 2 ซึ่งยกระดับขึ้นจากระดับ Tier 2 Watch List ใน พ.ศ. 2564

ระดับการค้ามนุษย์ของไทยตามรายงาน 2022 TIP Report

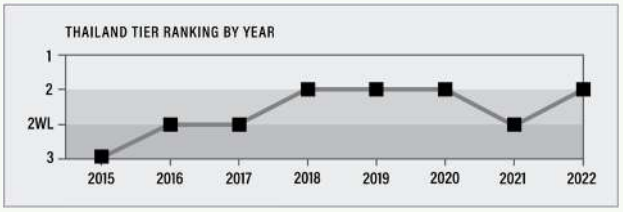

ที่มา : TIP Report

มิติการมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก การขับเคลื่อนการต่างประเทศด้วยอำนาจแบบนุ่มนวลและส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกต่อประเทศไทย ส่งผลให้ประชุมสมัยสามัญขององค์การยูเนสโก สมัยที่ 41 ประกาศให้**จังหวัดเพชรบุรี**เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหาร และมีมติรับรองสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ และพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เป็นบุคคลสำคัญของโลกของยูเนสโก รวมถึงที่ประชุมคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ครั้งที่ 16 มีมติให้ขึ้นทะเบียน “โนรา”เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ต่อจากโขนที่ขึ้นทะเบียนเมื่อ พ.ศ. 2561 และนวดไทยที่ขึ้นทะเบียนเมื่อ พ.ศ. 2562 ประเทศไทยและคนไทยได้รับการเลือกตั้ง/ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ และการมีบทบาทในการขับเคลื่อนประเด็นที่ไทยให้ความสำคัญในกรอบพหุภาคี โดยประเทศไทยได้รับการคัดเลือกให้เป็นสมาชิกคณะกรรมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ วาระ พ.ศ. 2565 - 2571 ดร. วิลาวรรณ มังคละธนะกุล ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสมาชิกคณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศ วาระ พ.ศ. 2566 – 2570 นางสุพรรณวษา โชติกญาณ ถัง ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองประธานในการประชุมคณะกรรมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศสมัยที่ 55 สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความสามารถและศักยภาพของคนไทยเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ องค์ความรู้ของประเทศไทยเป็นที่ชื่นชม และโอกาสของประเทศไทยในการกำหนดบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ ตลอดจนผลักดันและปกป้องผลประโยชน์ของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ

ที่มา : UNESCO Intangible Cultural Heritage

และมิติการมีเอกภาพสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ของไทยในประเทศต่างๆได้ร่วมมือกับกงสุลกิตติมศักดิ์ของไทยในต่างประเทศในการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครอง คนไทย นักศึกษาไทย นักท่องเที่ยว และแรงงานไทยที่ตกทุกข์ได้ยากในกรณีต่าง ๆ ในต่างประเทศ ตลอดจนคนไทยที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19กว่า7แสนคนยกระดับการพัฒนาการบริการด้านการกงสุลโดยพัฒนาระบบ Certificate of Entry (COE) online และระบบ Thailand Pass เพื่อการลงทะเบียนเดินทางเข้าประเทศไทยในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และเปิดให้บริการระบบ Stickerless e-Visa ในสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ทั่วโลกแล้ว 29 แห่ง ใน 15 ประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ชาวต่างชาติสามารถยื่นคำร้องขอรับการตรวจลงตราและติดตามการดำเนินการตรวจลงตราได้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเปิดให้บริการ “เครื่องรับคำร้องขอทำหนังสือเดินทางด้วยตนเอง” เพื่อเพิ่มทางเลือกในการขอรับบริการทำหนังสือเดินทางของประชาชน รวมถึงลดการติดต่อสัมผัสในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 นอกจากนี้หน่วยงานของไทยยังได้ร่วมกันสร้างความตระหนักรู้การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ให้เข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและข้อริเริ่มของไทยในเวทีการประชุมระดับโลก วาระการพัฒนาที่สำคัญ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศอันจะส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทยในลักษณะการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ตลอดจนขยายความสัมพันธ์

ดัชนีการทูตระดับโลก (Global Diplomacy Index: GDI)

ที่มา : TIP Report

และความร่วมมือในระดับทวิภาคีและพหุภาคี และพัฒนาบทบาทอย่างสร้างสรรค์ของประเทศไทยในเวทีโลก ซึ่งส่งผลให้การต่างประเทศไทย มีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก โดยสะท้อนเทียบเคียงได้จากดัชนีการทูตระดับโลก (Global Diplomacy Index: GDI) ซึ่งจัดเก็บข้อมูลโดย สถาบันโลวี สถาบันวิจัยประเทศออสเตรเลีย โดยวัดระดับความเข้มข้นของเครือข่ายความสัมพันธ์ทางการทูตจากจำนวนสถานทูต สถานกงสุลใหญ่ คณะผู้แทนถาวร และการมีตัวแทนในรูปแบบอื่นของประเทศนั้น ๆ พบว่า แม้ว่าใน พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะอยู่ในอันดับที่ 39 จาก 65 ประเทศ ลดลงจาก พ.ศ. 2562 ที่อยู่ในอันดับที่ 37 จาก 61 ประเทศ แต่ยังคงอยู่ในอันดับที่ 9 ของเอเชีย และอันดับที่ 3 ของอาเซียน

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (02) การต่างประเทศ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จาก เดิม **ตัวชี้วัดการต่างประเทศไทย (เฉลี่ยร้อยละ)** เป็น**คะแนนตัวชี้วัดการต่างประเทศไทย (คะแนนต่อปี)** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย **ไม่น้อยกว่า 80 คะแนน** โดยมีการจัดทำดัชนีใหม่ในลักษณะดัชนีรวม โดยคำนวณจากสถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่างประเทศ ทั้ง 5 แผนย่อย (การต่างประเทศ 5 มี) ประกอบด้วย (1) ความร่วมมือระหว่างประเทศและการดำเนินการเชิงรุกในการสร้างเสริมเสถียรภาพในภูมิภาค (มีความมั่นคง) มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน (2) ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (มีความมั่งคั่ง ยั่งยืน) มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน (3) การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ (มีมาตรฐานสากล) มีคะแนนเต็ม 10 คะแนน (4) การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก (มีสถานะและเกียรติภูมิ) มีคะแนนเต็ม 10 คะแนน และ (5) การต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ (มีพลัง) มีคะแนนเต็ม 10 คะแนน รวมเป็น 100 คะแนน เมื่อพิจารณา**สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 มีคะแนนตัวชี้วัดการต่างประเทศไทยอยู่ที่ 47.5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 40.63 ของค่าเป้าหมาย ทำให้อยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต

02 การต่างประเทศ

ทั้งนี้ การดำเนินการด้านการต่างประเทศของไทยยังเป็นการดำเนินการที่**ยังคงมีข้อจำกัดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนการต่างประเทศ** ทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดยืนในการดำเนินนโยบายต่างประเทศขาดเอกภาพ **ภาคส่วนต่าง ๆ ยังขาดความตะหนักรู้และองค์ความรู้ด้านการต่างประเทศ** ส่งผลให้มองว่าการต่างประเทศเป็นเรื่องไกลตัว รวมถึงมุมมองที่มองว่าการต่างประเทศเป็นเรื่องของหน่วยงานเดียว จึงทำให้ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ รวมถึงความท้าทายภายนอกประเทศอันเกิดจากความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ และข้อพิพาทระหว่างประเทศมหาอำนาจของโลก ที่ส่งผลให้การดำเนินการต่างประเทศด้วยอำนาจละมุมของไทยมีข้อจำกัดมากกว่าที่ผ่านมา ดั้งนั้น เพื่อให้การดำเนินการส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทประเด็นการต่างประเทศ จำเป็นต้องมีการเร่งรัดและแก้ไขประเด็นที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ **(1) ควรเร่งขับเคลื่อนการต่างประเทศในทุกแผนย่อยไปพร้อม ๆ กัน** เพื่อให้สามารถบรรลุค่าเป้าหมายได้โดยต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **(2) การสร้างความตระหนักรู้และสร้างองค์ความรู้ให้กับภาคส่วนต่าง ๆ** เพื่อให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีความตระหนักรู้ว่าการต่างประเทศเป็นเรื่องใกล้ตัวและภาคส่วนต่าง ๆ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนได้ **(3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสื่อสารผลลัพธ์การดำเนินงานด้านการต่างประเทศให้สาธารณชนและทุกภาคส่วนได้รับรู้ถึงประโยชน์ที่ประเทศไทยพึงจะได้รับ** เพื่อสนับสนุนการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูล เกี่ยวกับประเทศไทย **(4) มีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินการของประเทศไทยโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับมาตรฐานระหว่างประเทศ** เพื่อรักษาไว้ซึ่งสถานะและบทบาทนำของไทยในเวทีโลก และ **(5) มีระบบฐานข้อมูลกลางแบบดิจิทัลเพื่อจัดเก็บข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับต่อยอดการพัฒนาและประเมินผลการดำเนินการ** เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินบทบาทเชิงรุกเพื่อส่งเสริมการต่างประเทศในสภาวะโลกที่ผันผวนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนร่วมกันขับเคลื่อนการต่างประเทศไทยให้สามารถบรรลุค่าเป้าหมายในห้วงถัดไปที่มีความท้าทายมากยิ่งขึ้นได้

แผนแม่บทฯ ประเด็น 02 การต่างประเทศ

ประกอบด้วย 5 แผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

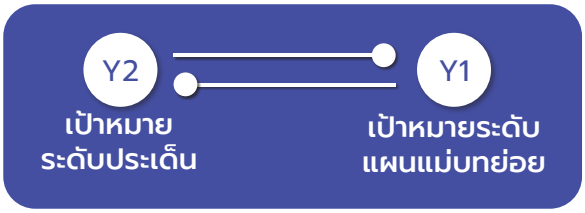

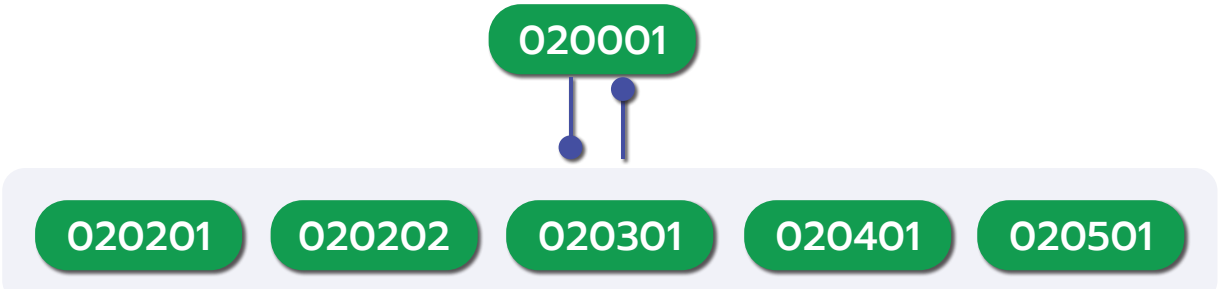

* สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำปี 2565

020201

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่องโยงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ได้แก่ ระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ ความเชื่อมโยง และนวัตกรรมในกรอบทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคีมากขึ้น/ดีขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 5-10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ ความเชื่อมโยง และนวัตกรรมในกรอบทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคีมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น พิจารณาจากจำนวนโครงการ/ความร่วมมือ/ความตกลงระหว่างประเทศ โดยใน พ.ศ. 2561 - 2565 มีจำนวน 404 343 230 254 และ 388 โครงการ/ความร่วมมือ/ความตกลง ตามลำดับ และ**เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า ระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ ความเชื่อมโยง และนวัตกรรมในกรอบทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคีมากขึ้น/ดีขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 11.66 ดังนั้น จึงอยู่ในระดับ**บรรลุเป้าหมาย**

020202

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ได้แก่ ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศมากขึ้น/ดีขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 5-10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น พิจารณาจากจำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่มของไทยที่ได้รับการยอมรับการเป็นผู้เล่นที่สำคัญในกรอบต่าง ๆ โครงการที่ไทยดำเนินกับต่างประเทศ โดยใน พ.ศ. 2561 - 2565 มีจำนวน 117 126 92 127 และ 172 เรื่อง ตามลำดับ และ**เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศมากขึ้น/ดีขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 16.33 ดังนั้น จึงอยู่ในระดับ**บรรลุเป้าหมาย**

020301

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ได้แก่ (1) ระดับความร่วมมือกับต่างประเทศในการปรับปรุง/พัฒนามาตรฐานภายในประเทศให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลที่สำคัญ (2) ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดบรรทัดฐานและมาตรฐานระหว่างประเทศ และ (3) อันดับ/คะแนนของไทยในดัชนีสากลในประเด็นที่มีนัยสำคัญต่อผลประโยชน์ของชาติมีพัฒนาการที่ดีขึ้น มากขึ้น/ดีขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 5 – 10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น พิจารณาจาก 3 ตัวชี้วัด ดังนี้ (1) ระดับความร่วมมือกับต่างประเทศในการปรับปรุง/พัฒนามาตรฐานภายในประเทศให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลที่สำคัญ มีการดำเนินการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 15.47 (2) ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดบรรทัดฐานและมาตรฐานระหว่างประเทศ มีจำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่มของไทยที่ได้รับการยอมรับ ในการกำหนดบรรทัดฐานและมาตรฐานระหว่างประเทศเฉลี่ยปีละ 7 ข้อเสนอ/ข้อริเริ่ม หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 36.00 (3) อันดับ/คะแนนของไทยในดัชนีสากลในประเด็นที่มีนัยสำคัญต่อผลประโยชน์ของชาติมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ประเทศไทยมีคะแนนดัชนีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs Index) จาก Sustainable Development Report 2022 คิดเป็นเฉลี่ย 74.00 คะแนน และ**เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 พบว่า ภาพรวมของ 3 ตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 17.61** ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากทั้ง 3 ตัวชี้วัด จึงทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุเป้าหมาย**

020401

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ได้แก่ (1) ระดับความสำเร็จของไทยในการสร้างความเข้าใจ/การยอมรับภาพลักษณ์ และความนิยมไทยในสากลด้วยอำนาจแบบนุ่มนวลของไทย (2) ระดับความสำเร็จของไทยในเวทีระหว่างประเทศ และ (3) ระดับความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างเครือข่ายของคนไทย/ชุมชนไทยในต่างประเทศ ให้มีความเข้มแข็งและมีเกียรติภูมิมากขึ้น/ดีขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 5 – 10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรองและได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น พิจารณาจาก 3 ตัวชี้วัด ดังนี้ (1) ระดับความสำเร็จของไทยในการสร้างความเข้าใจ/การยอมรับภาพลักษณ์ และความนิยมไทยในสากลด้วยอำนาจแบบนุ่มนวลของไทย คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 9.14 (2) ระดับความสำเร็จของไทยในเวทีระหว่างประเทศ คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 56 และ (3) ระดับความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างเครือข่ายของคนไทย/ชุมชนไทยในต่างประเทศ ให้มีความเข้มแข็งและมีเกียรติภูมิ คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 180 และ**เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 พบว่า ภาพรวมของ 3 ตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 81.71** ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากทั้ง 3 ตัวชี้วัด จึงทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุเป้าหมาย**

020501 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างมีเอกภาพ และไทยเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกมิติมากขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ได้แก่ (1) ระดับความร่วมมือระหว่างส่วนราชการไทยเพื่อพัฒนา/ขับเคลื่อนการต่างประเทศในทุกมิติ (การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การดูแลและคุ้มครองคนไทยในต่างประเทศ) อย่างมีบูรณาการ (2) ระดับความสำเร็จในการสร้างความตระหนักรู้ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ (3) ระดับการพัฒนางานบริการด้านการต่างประเทศและด้านการกงสุล และ (4) ระดับความสำเร็จในการเสริมสร้างเครือข่ายบุคคลและองค์กรที่เป็นมิตรกับประเทศไทยในต่างประเทศ มากขึ้น/ดีขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5-10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างมีเอกภาพ และไทยเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกมิติมากขึ้น พิจารณาจาก 4 ตัวชี้วัด ดังนี้ (1) ระดับความร่วมมือระหว่างส่วนราชการไทยเพื่อพัฒนา/ขับเคลื่อนการต่างประเทศในทุกมิติ (การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การดูแลและคุ้มครองคนไทยในต่างประเทศ) อย่างมีบูรณาการ คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 123.08 (2) ระดับความสำเร็จในการสร้างความตระหนักรู้การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 42.31 (3) ระดับการพัฒนางานบริการด้านการต่างประเทศและด้านการกงสุล คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 64.44 และ (4) ระดับความสำเร็จในการเสริมสร้างเครือข่ายบุคคลและองค์กรที่เป็นมิตรกับประเทศไทยในต่างประเทศ คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 78.75 และ**เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 พบว่า ภาพรวมของ 4 ตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 77.14** ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากทั้ง 4 ตัวชี้วัด จึงทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุเป้าหมาย**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

ความร่วมมือเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ ความเชื่อมโยง และนวัตกรรมในกรอบทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี มากขึ้น/ดีขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 5 – 10

ศักยภาพและภูมิรัฐศาสตร์ของไทยซึ่งตั้งอยู่ใจกลางภูมิภาคอาเซียน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน การบริการ รวมทั้งสามารถเชื่อมต่อไปยังประเทศต่าง ๆ ทั้งในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และระดับโลกได้ โดยมีปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ได้แก่ การขจัดอุปสรรคและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ไทยมีความพร้อมสำหรับรองรับการดำเนินธุรกิจ การค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ การปรับปรุงด้านกฎระเบียบ ตลอดจนการพัฒนาองค์ความรู้ของผู้ประกอบการและทักษะฝีมือของแรงงาน นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่จะส่งเสริมให้ไทยบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การขับเคลื่อนกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ การสร้างความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค การยกระดับมาตรฐานของสินค้าและบริการ การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา และการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจนวัตกรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ ความเชื่อมโยง และนวัตกรรมในกรอบทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี ผ่านจำนวนโครงการ/ความร่วมมือ/ความตกลงระหว่างประเทศที่จัดเก็บข้อมูลโดยกระทรวงการต่างประเทศ โดยในระหว่าง พ.ศ. 2561- 2565 **ปรับตัวดีขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 11.66** เมื่อเทียบกับปีฐาน โดยใน พ.ศ.2565 มีจำนวน 388 โครงการ/ความร่วมมือ/ความตกลงเพิ่มขึ้นจาก254โครงการ/ความร่วมมือ/ความตกลง ใน พ.ศ. 2564 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 52.76 โดยโครงการเหล่านี้ช่วยส่งเสริมการค้าการลงทุน ขยายตลาดของสินค้าไทยสู่ตลาดโลก และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการปรับตัวและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ ตลอดจนช่วยเพิ่มองค์ความรู้ให้แก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม สะท้อนได้จากมูลค่าการค้าของไทยจัดเก็บโดยสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ ณเดือนตุลาคม2565มีมูลค่า17.24ล้านล้านบาทซึ่งมากกว่ามูลค่าทางการค้าของไทยรวมทั้ง พ.ศ. 2564 ซึ่งอยู่ที่ 17.09 ล้านล้านบาท ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการคลี่คลายความรุนแรงของการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ซึ่งนำไปสู่การผ่อนคลายมาตรการปิดเมืองและการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ อย่างไรก็ดี สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของไทยยังไม่ฟื้นตัวอย่างเต็มที่ อันเป็นผลมาจากระดับความ

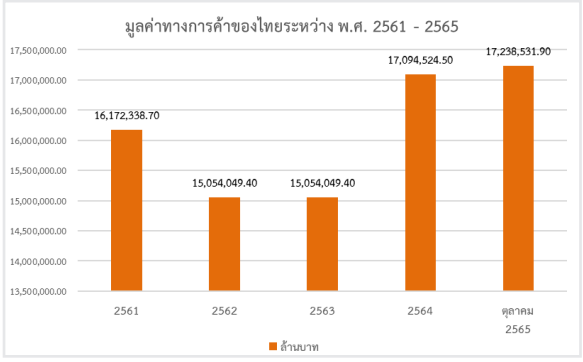

ที่มา : https://covid19.pemandu.org/

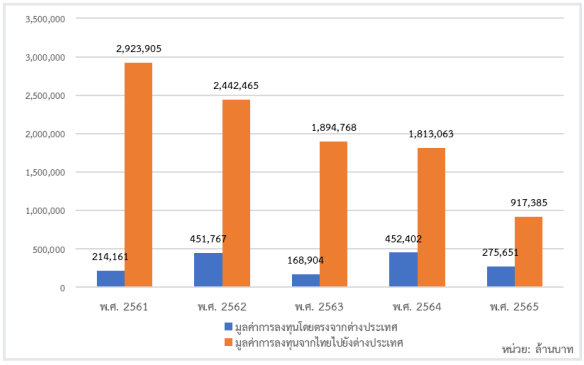

ที่มา: BOI และ ธปท.ธนาคารแห่งประเทศไทย

เชื่อมั่นของนักลงทุนยังไม่กลับเข้าสู่ภาวะปกติ ตลอดจนสภาวะแข่งขันทางการค้าโลกที่ทวีความเข้มข้นมากขึ้น จึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายการเป็นศูนย์กลางการค้า การลงทุน การบริการและความเชื่อมโยงในภูมิภาคของไทย โดยมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของไทยใน พ.ศ. 2565 ณ เดือน กันยายน 2565 จัดเก็บโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน อยู่ที่ 275,651 ล้านบาท ลดลงจาก 452,402 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2564 หรือลดลงร้อยละ 39.07 ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับมูลค่าการลงทุนของไทยไปยังต่างประเทศ ของธนาคารแห่งประเทศไทย ณ เดือนมิถุนายน 2565 ที่ลดลงจาก 1,813,063 ล้านบาทใน พ.ศ. 2564 เป็น 917,385 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2565 หรือลดลงร้อยละ 49.4 สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจทั่วโลกที่อยู่ในช่วงฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดฯ ทั้งนี้ **เมื่อพิจารณาจำนวนโครงการ/ความร่วมมือ/ความตกลงระหว่างประเทศตามที่ระบุในตัวชี้วัดที่ปรับตัวดีขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 11.66 เมื่อเทียบกับปีฐานประกอบกับมูลค่าการค้าของไทยในช่วง 3 ไตรมาสของปี 2565 ที่มีมูลค่ามากกว่ามูลค่าการค้า พ.ศ. 2564 ทั้งปี มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและมูลค่าการลงทุนจากไทยไปยังต่างประเทศที่แม้จะมีแนวโน้มลดลงแต่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินการด้านการต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมให้ไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงในภูมิภาคเอเชีย อาทิ โครงการเจรจาการบินเพื่อขยายความเชื่อมโยงการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศไทยกับภูมิภาคอื่น การดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้ประกอบการในการป้องกันและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาไทย และการเตรียมความพร้อมของไทยด้านทรัพย์สินทางปัญญาในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศและจัดทำ/เข้าร่วมความตกลงการค้าเสรีกับประเทศคู่ค้า รวมทั้งการดำเนินการเพื่อขยายโอกาสให้กับผู้ประกอบการไทยในตลาดโลก ผ่านการประชุมเจรจาความตกลงด้านการค้าและความร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งในระดับพหุภาคี อาทิ ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค กรอบความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอินโด-แปซิฟิก และในระดับทวิภาคี ผ่านการเจรจาเปิดการค้าเสรีกับประเทศต่าง ๆ อาทิ ปากีสถาน ศรีลังกา สหภาพยุโรป และตุรกี ตลอดจนเร่งรัดขับเคลื่อนกรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค เช่น ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี - เจ้าพระยา - แม่โขง แผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย - มาเลเซีย – ไทย และแผนงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ ซึ่งมุ่งเน้นการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในภูมิภาคและอนุภูมิภาค นอกจากนี้ ไทยยังได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่สำคัญ อาทิ การประชุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก และการประชุม Global South-South Development Expo 2022 (GSSD Expo 2022)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงในภูมิภาคเอเชีย มีความท้าทายที่สำคัญจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ซึ่งถึงแม้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจจะสามารถฟื้นตัวได้ใน พ.ศ. 2565 แต่ยังคงไม่สามารถฟื้นตัวได้เต็มที่เมื่อเทียบกับช่วงก่อนการแพร่ระบาดฯ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจโลกและการลงทุนในเวทีระหว่างประเทศ อาทิ กระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัล โดยในปัจจุบันหลายประเทศได้ดำเนินมาตรการทางสิ่งแวดล้อมที่เข้มข้นมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการและการส่งออกของไทยที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล นอกจากนี้ การก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลและความเข้มข้นในการแข่งขันเพื่อการพัฒนาทางเทคโนโลยีขั้นสูงในการเพิ่มขีดความสามารถทางการค้าการลงทุนเป็นอีกหนึ่งความท้าทายที่ไทยต้องให้ความสำคัญ รวมถึงสถานการณ์ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศในปัจจุบันที่มีความไม่แน่นอนและอาจทวีความรุนแรงขึ้นได้ในอนาคต ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ประเทศไทยควรเตรียมความพร้อมในการรับมือ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพและและนวัตกรรมเพื่อรองรับการแข่งขันด้านการผลิต การค้า และการลงทุนในอนาคต เพื่อให้สามารถช่วงชิงโอกาสทางเศรษฐกิจในเวทีโลกได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายในการเป็นหนึ่งในศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดีขึ้น ประเทศไทยควรมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างรอบด้าน โดยในระยะสั้น ควรให้ความสำคัญกับการขจัดอุปสรรคด้านการลงทุน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและดึงดูดนักลงทุนให้เข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศ อาทิ การลดขั้นตอนกระบวนการที่ซับซ้อนในการดำเนินธุรกิจในไทย ในระยะกลางและระยะยาว ควรใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบเชิงภูมิรัฐศาสตร์ในอนุภูมิภาค และการเป็นสมาชิกกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในการผลักดันประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ อาทิ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการไทยสามารถขยายตลาด และกระจายสินค้าไทยเข้าสู่ตลาดสากล อีกทั้งยังจะช่วยส่งเสริมให้ไทยสามารถเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในการกระจายความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียได้อย่างเต็มรูปแบบ นอกจากนี้ ยังควรพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศโดยมุ่งเน้นการพัฒนาในสาขาต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบการ การส่งเสริมความเชื่อมโยงผ่านการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมจากประเทศที่มีศักยภาพในสาขาที่จะเป็นประโยชน์ต่อไทย รวมทั้งให้ความสำคัญกับการลงทุนเพื่อพัฒนาโครงการวิจัยและนวัตกรรมบนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย อันจะเป็นการส่งเสริมขีดความสามารถทางเศรษฐกิจของไทย การเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ที่เกี่ยวข้องในด้านเทคโนโลยี การเงิน และการบริการ ตลอดจนเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผันผวนในอนาคต

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (02) การต่างประเทศ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดีขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จาก เดิม **ระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ ความเชื่อมโยงและนวัตกรรมในกรอบทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี (เฉลี่ยร้อยละ)** เป็น **การเพิ่มขึ้นของดัชนีระดับการค้า การลงทุน การบริการ และความก้าวหน้าในการพัฒนานวัตกรรมระดับภูมิภาคของไทย (เฉลี่ยร้อยละ)** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย **ไม่น้อยกว่าเฉลี่ยร้อยละ 75** โดยมีการจัดทำตัวชี้วัดใหม่ในลักษณะดัชนีรวม ประกอบด้วย **1) การขยายตัวของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศ**ที่ต้องมากกว่าร้อยละ 5 **2) การขยายตัวของมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ**ที่ต้องมากกว่าร้อยละ 5 **3) การเพิ่มขึ้นของรายได้และค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย**ที่ต้องมากกว่าร้อยละ 10 และ **4) ดัชนีนวัตกรรมโลก** ซึ่งจัดเก็บโดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก (WIPO) ที่ต้องอยู่ในอันดับที่ไม่มากกว่าอันดับที่ 7 **โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีดัชนีรวมดังกล่าวอยู่ที่ร้อยละ 57.14 โดยเมื่อพิจารณาเทียบกับค่าเป้าหมายพ.ศ. 2570 คิดเป็น ร้อยละ 53.33 ดังนั้น สถานะการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับ** ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย

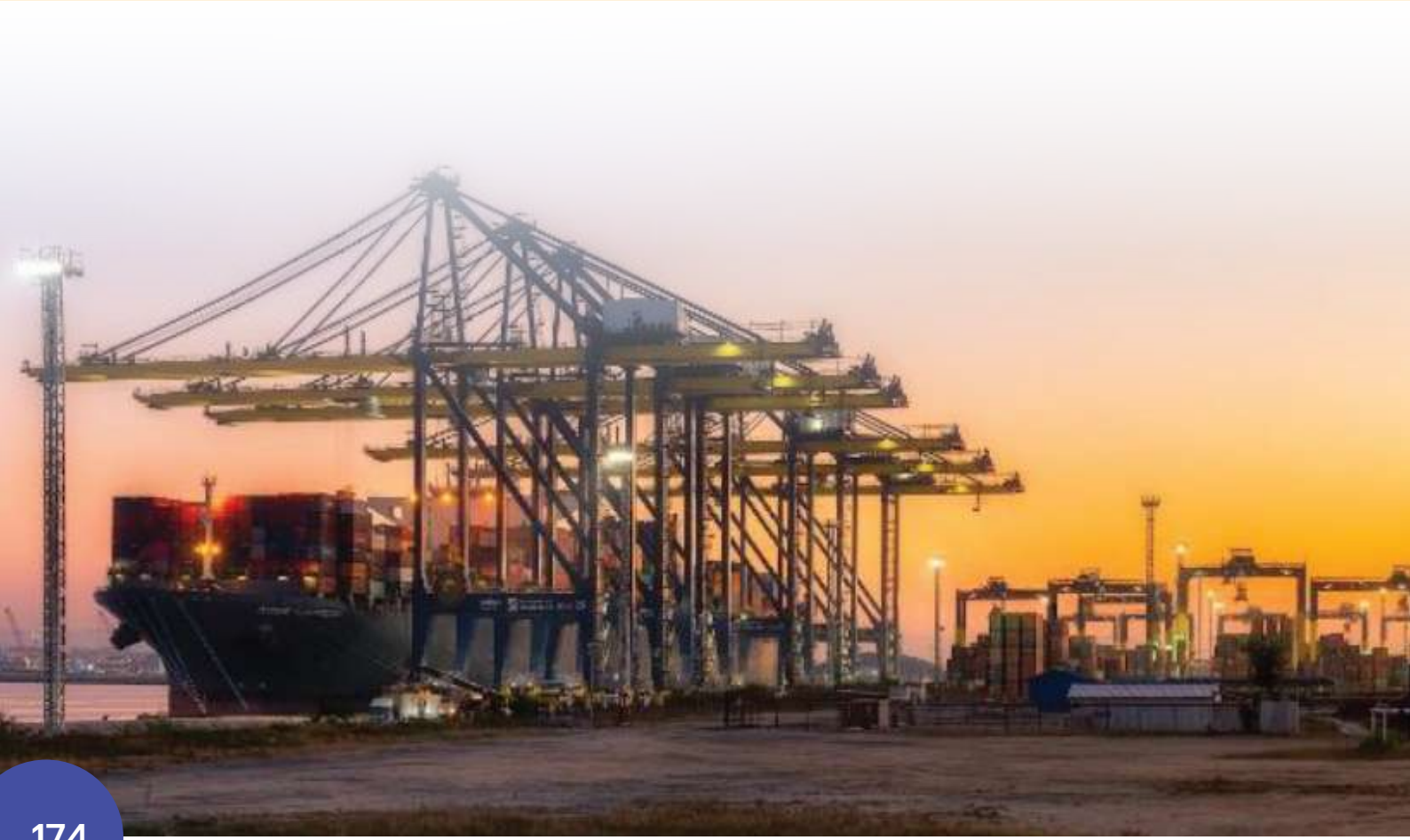

แผนแม่บทย่อย

ความร่วมมือเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ มากขึ้น/ดีขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 5-10

หลังจากที่ไทยได้ร่วมรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 กับสหประชาชาติ ใน พ.ศ. 2558 ทุกภาคส่วนในประเทศได้ร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น โดยคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) ได้กำหนดแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย (Thailand's SDGs Roadmap) เพื่อเป็นแนวทางในการนำพาประเทศสู่ความยั่งยืนให้ได้ภายใน พ.ศ. 2573 ทั้งนี้ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นมีปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างความรู้ความเข้าใจของภาคส่วนราชการไทยในการขับเคลื่อน SDGs การสร้างความตระหนักรู้ในหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนของภาคส่วนต่าง ๆ การสร้างเครือข่ายและการบูรณาการการทำงานร่วมกัน การเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรและหน่วยงาน การกำหนดท่าทีของไทยในการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากข้อเสนอ ความริเริ่มและการดำเนินการของประเทศไทยที่ได้รับการยอมรับในกรอบความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง และโครงการที่ไทยดำเนินกับต่างประเทศ โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2561 - 2565) ประเทศไทยได้ดำเนินการหลายประการ อาทิ โครงการ SEP for SDGs ที่นำเสนอศักยภาพของไทยและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในประเทศและเวทีระหว่างประเทศ การยกระดับศูนย์อาเซียน 7 ศูนย์ในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการสร้างความยั่งยืนในทุกมิติ การจัดทำรายงานทบทวนการดำเนินการตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ 2030 ระดับชาติโดยสมัครใจของไทย เพื่อแสดงให้นานาประเทศเห็นถึงความก้าวหน้าและความมุ่งมั่นของไทยในการขับเคลื่อน SDGs รวมถึงใน พ.ศ. 2565 ที่ประเทศไทยได้ดำเนินการจัดทำกรอบความร่วมมือว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนระหว่างรัฐบาลไทยและสหประชาชาติ วาระ พ.ศ. 2565 - 2569 อันแสดงถึงความมุ่งมั่นของไทยในการดำเนินการร่วมกับสหประชาชาติเพื่อให้บรรลุ SDGs ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ประเทศไทยยังได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ วาระ พ.ศ. 2563 - 2565 ด้วยคะแนนสูงสุดในกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งปัจจัยสำคัญประการหนึ่งมาจากการมีบทบาทเชิงรุกด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ เมื่อสะท้อนจากข้อมูลในรายงาน Sustainable Development Report 2022 - From Crisis to Sustainable Development: the SDGs as Roadmap to 2030 and Beyond ซึ่งวัดความก้าวหน้าการดำเนินงานเรื่องความยั่งยืนของแต่ละประเทศ พบว่า ในปี 2565 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับ 44 จาก

ที่มา: รายงาน Sustainable Development Report 2022

163 ประเทศ และมีดัชนีคะแนนการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Index) 74.1 คะแนน ซึ่งแม้จะลดลงเล็กน้อยจาก พ.ศ. 2564 (อันดับที่ 43 จาก 165 ประเทศ มีคะแนน 74.2 คะแนน) แต่ยังคงเป็นอันดับ 3 ในภูมิภาคเอเชียและอันดับ 1 ในประชาคมอาเซียน ดังนั้น เมื่อพิจารณาระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ โดยพิจารณาได้จากข้อเสนอ ความริเริ่มและการดำเนินการของประเทศไทยที่ได้รับการยอมรับในกรอบความร่วมมือที่เกี่ยวข้องและโครงการที่ไทยดำเนินกับต่างประเทศ ซึ่งจัดเก็บข้อมูลโดยกระทรวงการต่างประเทศ พบว่า ในช่วงพ.ศ. 2561 – 2565 มีการดำเนินการปรับตัวดีขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 16.33 โดยในปี 2565 ปรับตัวดีขึ้นจากพ.ศ.2564 คิดเป็นร้อยละ 35.43 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในห้วง 5 ปีแรกพบว่า คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 16.33 ประกอบกับการดำเนินงานเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุ SDGs และะเทศไทยยังได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ วาระพ.ศ.2563 – 2565 เนื่องจากจากการมีบทบาทเชิงรุกด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง ทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุเป้าหมาย**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างจริงจังตามแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย ภายหลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ชะลอการพัฒนาของประเทศในทุกเป้าหมาย โดยได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** เพื่อส่งเสริมการประสานความร่วมมือของหน่วยงาน และองค์การระหว่างประเทศ ผ่าน**โครงการเผยแพร่และขยายตลาดแรงงานในต่างประเทศ** และการดำเนินการโดยมีคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) เป็นกลไกกลางสนับสนุนการขับเคลื่อนในระดับนโยบายผ่านหลักวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) เพื่อให้การขับเคลื่อน SDGs และยุทธศาสตร์ชาติสอดคล้องกัน มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ **การสร้างความตระหนักรู้** ผ่านการจัดงานก้าวพอดี 2565 “พลิกโฉมประเทศไทย ก้าวต่อไปอย่างยั่งยืน” เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้และสร้างความตระหนักรู้ในเรื่อง SDGs รวมทั้งการใช้เว็บไซต์ “ประเทศไทยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน” (sdgs.nesdc.go.th) เป็นแพลตฟอร์มกลางในการสื่อสารประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนให้แก่สาธารณชน **การสร้างกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนและภาคีการพัฒนา** ผ่านการจัดตั้งคณะอนุกรรมการภาคเอกชนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน และคณะอนุกรรมการพลังเยาวชนขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้ กพย. เพื่อเสริมพลังจากภาคีการพัฒนาในการร่วมขับเคลื่อน SDGs ซึ่งมีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ การประชุมสุดยอดผู้นำระดับโลกด้านความยั่งยืนประจำ พ.ศ. 2565 โดยสมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทยร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อมุ่งสู่การบรรลุ SDGs และเร่งฟื้นฟูโลกหลังโควิด-19 และการจัด Youth APEC: Amplify Your Voices, Amplify Your Ideas, Amplify Your Impact โดยแพลตฟอร์ม Youth In Charge ร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนมีพื้นที่ในการเสนอแนวทางสร้างสังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นในห้วงที่ไทยเป็นเจ้าภาพการประชุมเอเปค 2565 รวมถึงมีความร่วมมือกับภาคีการพัฒนาและสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้ความรู้และปลูกฝังความคิดเรื่องความยั่งยืนแก่เยาวชนการดำเนินงานเพื่อบรรลุSDGs โดยมุ่งส่งเสริมศักยภาพของบุคลากร หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อน SDGs ผ่านการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อน SDGs ทั้งในภาพรวมและระดับท้องถิ่น รวมถึงมีดัชนีการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับจังหวัดและตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการบูรณาการและดำเนินการขับเคลื่อนSDGsร่วมกับจังหวัดเพื่อสร้างพื้นที่ยั่งยืน และ**การติดตามประเมินการขับเคลื่อน SDGs** ผ่านทางความร่วมมือกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหารือและปรับตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับระเบียบวิธีของสหประชาชาติและ/หรือบริบทของประเทศไทย และรายงานสถานการณ์ตัวชี้วัดให้เป็นปัจจุบัน นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังได้นำเสนอศักยภาพของไทยและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเวทีระหว่างประเทศผ่านการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเกษตรแบบยั่งยืนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่โรงเรียนเทคนิค-วิชาชีพแบบผสม แขวงอัดตะปือ สปป.ลาว รวมถึงมุ่งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของส่วนราชการไทยและสร้างความตระหนักรู้ของภาคส่วนต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านโครงการภารกิจการทูตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs Diplomacy) ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประเทศไทยสามารถบรรลุการขับเคลื่อน SDGs ได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 จะเริ่มดีขึ้นตามลำดับ ทว่าแต่ละประเทศยังอยู่ระหว่างฟื้นฟูจากผลกระทบของโรคระบาดดังกล่าว ผนวกกับสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันที่เกิดความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ซึ่งอาจส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อขับเคลื่อน SDGs ได้ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังคงเผชิญความท้าทายหลายประการ อาทิ การที่สังคมบางส่วนขาดความตระหนักรู้เรื่อง SDGs การขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความท้าทายด้านข้อมูลตัวชี้วัดบางตัวที่ยังไม่สอดคล้องกับระเบียบวิธีการของสหประชาชาติ ไม่สะท้อนบริบทของประเทศ และไม่ได้จัดเก็บข้อมูลแบบจำแนกแยกประเภท รวมถึงการขาดระบบฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งอาจส่งผลในภาพรวมต่อการดำเนินการเพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศเพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมาย SDGs ได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานทุกภาคส่วนควรเร่งดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมาย SDGs ตามแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย โดยมุ่งสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ SDGs ให้กับคนทุกกลุ่ม ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น และควรขยายผลไปถึงการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ SDGs ในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังแนวคิดเรื่องความยั่งยืนให้เด็กและเยาวชน อีกทั้งควรสร้างเอกภาพและบูรณาการการทำงานในภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ส่งเสริมระบบพหุภาคีนิยมที่เข้มแข็ง ส่งเสริมให้มีการระดมทุนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Financing for SDGs) ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์การเงินที่อยู่ภายใต้แนวคิดการเติบโตอย่างยั่งยืน อาทิ ตราสารหนี้เพื่อความยั่งยืน (Green Bond) ตลอดจนสนับสนุนการเติบโตอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจเอกชน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมและรายย่อย(MSMEs) พัฒนาศักยภาพของบุคลากร หน่วยงาน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการพัฒนา

ที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ยังควรเร่งพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางของประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้มีตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับระเบียบวิธีของสหประชาชาติ และ/หรือสอดคล้องและสะท้อนบริบทการพัฒนาของประเทศไทย เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลกลางที่ถูกต้องและแม่นยำ อันจะช่วยต่อยอดเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนและประเมินผลความก้าวหน้าในการบรรลุเป้าหมาย SDGs ของประเทศไทยได้ต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (02) การต่างประเทศ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จาก เดิม **ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ)** เป็น **สัดส่วนเป้าหมายย่อยของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่บรรลุค่าเป้าหมายของไทยในระดับไม่น้อยกว่าระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายต่อเป้าหมายย่อยทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ)** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย **ไม่น้อยกว่าเฉลี่ยร้อยละ 85** โดยวัดจากจำนวนเป้าหมายย่อยที่บรรลุค่าเป้าหมาย (สีเขียว) และต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง) จากรายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) โดย ณ พ.ศ. 2565 พบว่าจากรายงานดังกล่าวประเทศไทยมีเป้าหมายย่อยที่เป็นสีเขียว 52 เป้าหมายย่อย และเป็นสีเหลือง 74 เป้าหมายย่อย จาก 169 เป้าหมายย่อย คิดเป็นร้อยละ 74.56 **โดยเมื่อพิจารณาเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ.2570พบว่าอยู่ที่ร้อยละ87.71**ดังนั้นสถานะการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

(1) ระดับความร่วมมือกับต่างประเทศในการปรับปรุง/พัฒนามาตรฐานภายในประเทศให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลที่สำคัญ (2) ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดบรรทัดฐานและมาตรฐาระหว่างประเทศ และ (3) อันดับ/คะแนนของไทยในดัชนีสากลในประเด็นที่มีนัยสำคัญต่อผลประโยชน์ของชาติมีพัฒนาการที่ดีขึ้น มากขึ้น/ดีขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 5 – 10

โลกปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญหลายประการ อาทิ การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ และข้อพิพาทระหว่างรัฐมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก ซึ่งส่งผลให้เกิดสภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้นและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยหลายประเทศได้ใช้ประเด็นมาตรฐานเป็นหนึ่งในมาตรการส่งเสริมหรือกีดกันทางการค้าข้ามพรมแดน ดังนั้น การดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการลดข้อจำกัดของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและบทบาทของไทยในเวทีโลก โดยการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การบูรณาการระหว่างส่วนราชการในการอนุวัติพันธกรณีระหว่างประเทศ การปรับปรุง จัดทำ และบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ การให้ข้อมูลและเตรียมความพร้อมทุกภาคส่วนในการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ การจัดทำฐานข้อมูลด้านมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้/แนวปฏิบัติที่ดีกับต่างประเทศ และการสร้างภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งในประเด็นที่ต้องการผลักดันตามมาตรฐานสากล

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจาก 3 ตัวชี้วัด ที่จัดเก็บข้อมูลโดยกระทรวงการต่างประเทศ ดังนี้ **(1) ระดับความร่วมมือกับต่างประเทศในการปรับปรุง/พัฒนามาตรฐานภายในประเทศให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลที่สำคัญ** ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 มีการดำเนินการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 87 เรื่อง หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.47 จาก พ.ศ. 2560 (ปีฐาน) โดยใน พ.ศ. 2565 ได้มีการดำเนินการทั้งสิ้น 115 เรื่อง เพิ่มขึ้นจาก 76 เรื่อง ใน พ.ศ. 2564 **(2) ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดบรรทัดฐานและมาตรฐานระหว่างประเทศ** ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 จากจำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่มของไทยที่ได้รับการยอมรับ ในการกำหนดบรรทัดฐานและมาตรฐานระหว่างประเทศเฉลี่ยปีละ 7 ข้อเสนอ/ข้อริเริ่ม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 36.00 จากปี 2560 โดยใน พ.ศ. 2565 มี 5 ข้อเสนอ/ข้อริเริ่ม ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่มี 9 ข้อเสนอ/ข้อริเริ่ม คิดเป็นลดลงร้อยละ 44.44 และ **(3) อันดับ/คะแนนของไทยในดัชนีสากลในประเด็นที่มีนัยสำคัญต่อผลประโยชน์ของชาติมีพัฒนาการที่ดีขึ้น** ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ดัชนีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs Index) จาก Sustainable Development Report 2022 ของไทย ใน พ.ศ. 2565 อยู่ที่ 74.13 คะแนน เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 74.11 คะแนน ใน พ.ศ. 2564 หรือคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 74.00 คะแนนในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 โดยเพิ่มขึ้นจาก 73.05 คะแนน ใน พ.ศ. 2560 (ปีฐาน) ดังนั้น ในภาพรวมการบรรลุเป้าหมายนี้ในช่วง 5 ปีแรกของแผนแม่บทฯ **จึงมีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 17.61** นอกจากนี้ ในพ.ศ.2565ประเทศไทยได้ดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลหลายด้าน ซึ่งส่งผลต่อการบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ อาทิ ด้านสิทธิมนุษยชน ได้มีการนำเสนอรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของไทย รอบที่ 3 ภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) ซึ่งหลายประเทศได้แสดงความชื่นชมต่อการดำเนินงานของไทยในการส่งเสริมสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบาง และหยิบยก

นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งมีความสำคัญยิ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ พ.ศ. 2565 จาก 2022 TIP Report ได้จัดให้ไทยอยู่ในระดับ Tier 2 ซึ่งยกระดับขึ้นจากระดับ Tier 2 Watch List ใน พ.ศ. 2564 เนื่องจากไทยได้แสดงความพยายามในการปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น การจัดตั้งศูนย์คัดแยกและคุ้มครองผู้เสียหายแห่งใหม่ และการจัดทำกลไกการส่งต่อระดับชาติ (National Referral Mechanism: NRM) แล้วเสร็จ โดยขยายระยะเวลาฟื้นฟูไตร่ตรองก่อนการคัดแยกผู้เสียหายเป็นระยะเวลา 45 วัน เป็นต้น **เมื่อพิจารณาภาพรวมตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 17.61 ประกอบกับดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลด้านสิทธิมนุษยชน การได้เสนอนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในเวทีโลก รวมถึงระดับสถานการณการค้ามนุษย์ของไทยที่มีระดับดีขึ้น ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

ระดับการค้ามนุษย์ของไทยตามรายงาน 2022 TIP Report

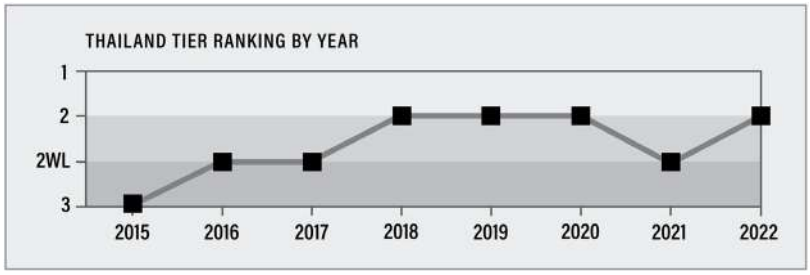

ที่มา: TIP Report

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น โดยได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** ที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายนี้ ผ่าน**โครงการพัฒนามาตรฐานงานตำรวจไทยสู่มาตรฐานสากล** ที่ได้พัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจผ่านการฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ โดยได้มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อยกระดับมาตรฐานตำรวจไทยสู่มาตรฐานสากล มีบทบาทในการร่วมกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศ รวมถึงสามารถร่วมกำหนดเกณฑ์มาตรฐานสากลและเป็นที่ยอมรับในระดับประชาคมโลก รวมทั้งได้ดำเนินมาตรการและโครงการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศมาอย่างต่อเนื่อง ผ่านการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อเรียนรู้และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้/แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศตามมาตรฐานสากล การสร้างความตระหนักรู้ และการยกระดับศักยภาพของส่วนราชการ เพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายในอนาคตได้ อาทิ การลงนามความตกลงความเป็นหุ้นส่วนและความร่วมมือรอบด้าน (Partnership and Cooperation Agreement : PCA) ระหว่างไทยและสหภาพยุโรป ซึ่งจะเป็นรากฐานความร่วมมือระหว่างกันที่ครอบคลุมหลายมิติ ทำให้ไทยมีความพร้อมในการปรับปรุงกฎระเบียบ ทั้งด้านการค้า การลงทุน และมาตรฐานสินค้าด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังได้มีการผลักดันให้เกิดการจัดทำ ปรับปรุง และบังคับใช้กฎหมายภายในที่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ อาทิ การเสนอรายงานประเทศภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ฉบับที่ 4 – 8 สะท้อนการแก้ไขปัญหาอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานของไทยในการไม่เลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และการตอบรับเป็นหุ้นส่วนจัดตั้งเชิงยุทธศาสตร์และสมาชิกคณะกรรมการขับเคลื่อน Multi-Partner Trust Fund (MPTF) on Non-communicable Diseases (NCDs) and Mental Health ขององค์การอนามัยโลก เพื่อร่วมกำหนดทิศทาง/การดำเนินงานของ MPTF และแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้าน NCDs และสุขภาพจิต นอกจากนั้น ยังได้มีการดำเนินโครงการ Country Programme (CP) ระยะที่ 1 ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 เพื่อให้การดำเนินการในด้านต่าง ๆ ของไทยสอดคล้องกับมาตรฐานของ OECD มากขึ้น ซึ่งรัฐบาลไทยมีแผนที่จะมีการดำเนินโครงการ CP ระยะที่ 2 ในช่วงปี 2566 รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ในการเข้าเป็นสมาชิก OECD ซึ่งจะทำให้ไทยมีมาตรฐานที่ทัดเทียมกับระดับสากลมากยิ่งขึ้นในอนาคต

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ความท้าทายที่สำคัญในส่วนของการดำเนินการภายในประเทศ ได้แก่ ข้อจำกัดในการบูรณาการระหว่างส่วนราชการในการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ และการจัดทำฐานข้อมูลด้านมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศที่ยังไม่เป็นระบบและไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่ภาครัฐพยายามแก้ไข/ปรับปรุงมาอย่างต่อเนื่องเพื่อลดอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมาย แต่ยังไม่เห็นผลที่ชัดเจนในทางปฏิบัติ จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการต่อไปอย่างจริงจังมากขึ้น ในส่วนของความร่วมมือระหว่างประเทศ พบว่า ประเทศไทยยังขาดการสร้างภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งในประเด็นที่ต้องการผลักดันให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และขาดการดำเนินการเพื่อลดปัจจัยการกีดกันทางการค้า อันเป็นข้อจำกัดต่อการแสดงบทบาทนำของไทยในการกำหนดบรรทัดฐานและมาตรฐานระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรประเมินระดับความแตกต่างระหว่างมาตรฐานของไทยและมาตรฐานสากลในทุกมิติ พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญในการยกระดับมาตรฐานด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ดำเนินการได้อย่างตรงจุดและตรงประเด็น รวมทั้งควรติดตามและประเมินผลการดำเนินการของไทยในทุกด้านตามพันธกรณีระหว่างประเทศ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสถานะและบทบาทนำของไทยในเวทีโลก ตลอดจนควรสร้างความเข้าใจและเพิ่มการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงผลประโยชน์ร่วมที่ตนจะได้รับจากการปรับตัวให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และพัฒนาขีดความสามารถของส่วนราชการ กลุ่ม/องค์กร และประชาชน เพื่อให้สามารถดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศ รวมทั้งการให้สัตยาบันเพื่อให้มีผลบังคับใช้ ซึ่งจะช่วยกระดับมาตรฐานการพัฒนาภายในประเทศ และลดแรงเสียดทานในการที่ไทยจะเข้าร่วมกรอบความตกลงทางเศรษฐกิจที่มีมาตรฐานสูงในอนาคต ทั้งนี้ เพื่อให้ไทยสามารถลด/ขจัดช่องว่างของการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ ซึ่งจะช่วยเพิ่มบทบาทและโอกาสทางการค้าและการลงทุนของไทย ตลอดจนส่งเสริมการบรรลุเป้าหมายในช่วงต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (02) การต่างประเทศ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จาก เดิม **(1) ระดับความร่วมมือกับต่างประเทศในการปรับปรุง/พัฒนามาตรฐานภายในประเทศให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลที่สำคัญ (2) ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดบรรทัดฐานและมาตรฐานระหว่างประเทศ และ (3) อันดับ/คะแนนของไทยในดัชนีสากลในประเด็นที่มีนัยสำคัญต่อผลประโยชน์ของชาติมีพัฒนาการที่ดีขึ้น** เป็น **จำนวนสนธิสัญญา อนุสัญญา พิธีสารกฎบัตร และความตกลงที่ประเทศไทยให้สัตยาบัน(ร้อยละภายในปี 2570/ 2575/ 2580)** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย**เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 โดยใน พ.ศ. 2565 จำนวนสนธิสัญญา อนุสัญญา พิธีสาร กฎบัตร และความตกลงที่ประเทศไทยให้สัตยาบัน อยู่ที่ 60 ฉบับ โดยเมื่อพิจารณาเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ที่ค่าเป้าหมายกำหนดให้จำนวนสนธิสัญญาฯ เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ภายใน พ.ศ. 2570 ซึ่งทำให้ในปี 2570 ต้องมีสนธิสัญญาฯ ไม่น้อยกว่า 66 ฉบับ นั้น จากสถานณ์ พ.ศ. 2565 ที่มีสนธิสัญญาฯ จำนวน 60 ฉบับ จึงคิดเป็นร้อยละ 90.91 จากค่าเป้าหมาย ทำให้อยู่ระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย

แผนแม่บทย่อย

การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

(1) ระดับความสำเร็จของไทยในการสร้างความเข้าใจ/การยอมรับภาพลักษณ์ และความนิยมไทยในสากลด้วยอำนาจแบบนุ่มนวลของไทย (2) ระดับความสำเร็จของไทยในเวทีระหว่างประเทศ และ (3) ระดับความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างเครือข่ายของคนไทย/ชุมชนไทยในต่างประเทศให้มีความเข้มแข็งและมีเกียรติภูมิมากขึ้น/ดีขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5 - 10

การสร้างเกียรติภูมิและอำนาจต่อรอง โดยเน้นการใช้อำนาจแบบนุ่มนวลอย่างเป็นระบบ ผ่านการเผยแพร่วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของไทย และเน้นการดำเนินนโยบายการต่างประเทศของไทยที่เน้นการยกสถานะและสร้างอำนาจต่อรองเพื่อรักษาและเพิ่มพูนผลประโยชน์ให้แก่ประเทศและประชาชนไทยในการมีปฏิสัมพันธ์กับประชาคมโลกได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้ประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยสำคัญในการบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การบูรณาการการทำงานระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมความนิยมไทยในต่างประเทศ และบทบาทไทยในเวทีระหว่างประเทศ การข่าว/การจัดทำรายงานสถานการณ์ระหว่างประเทศ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศไทย ฐานข้อมูล และระบบบริหารจัดการด้านการต่างประเทศ การพัฒนาบทบาทในความร่วมมือทุกระดับอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างพันธมิตรรอบด้าน มาตรฐาน/ความเข้าใจที่ถูกต้องและการยอมรับของต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทย เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรม และมรดกไทยได้รับการยอมรับระหว่างประเทศ/ขึ้นทะเบียนมรดกโลก การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรม การประชุมนานาชาติ/ระดับโลก และการเป็นศูนย์กลางขององค์การระหว่างประเทศในภูมิภาค การเข้าร่วมและมีบทบาทในองค์การระหว่างประเทศ ประเทศไทย/คนไทยได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์การระหว่างประเทศ การสนับสนุนให้คนไทยที่มีศักยภาพได้สร้างชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในระดับสากล ตลอดจนความเข้มแข็งของคนไทยและชุมชนไทยในต่างประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจาก 4 ตัวชี้วัด ที่จัดเก็บข้อมูลโดยกระทรวงการต่างประเทศ ดังนี้ **(1) ระดับความสำเร็จของไทยในการสร้างความเข้าใจ/การยอมรับภาพลักษณ์ และความนิยมไทยในสากลด้วยอำนาจแบบนุ่มนวลของไทย** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินโครงการอำนาจแบบนุ่มนวล กิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกต่อประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 **คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 9.14** โดยในพ.ศ.2565มีจำนวนโครงการและกิจกรรม จำนวน 92 โครงการ/กิจกรรม ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่มี จำนวน 115 โครงการ/กิจกรรม คิดเป็นลดลงร้อยละ 20 ซึ่งส่งผลให้ที่ประชุมสมัยสามัญขององค์การยูเนสโก สมัยที่ 41 ได้ประกาศให้

จังหวัดเพชรบุรีเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหาร และมีมติรับรอง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ และพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เป็นบุคคลสำคัญของโลกของยูเนสโก รวมถึงที่ประชุมคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ครั้งที่ 16 มีมติให้ขึ้นทะเบียน **“โนรา”** เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ต่อจากโขนที่ขึ้นทะเบียนเมื่อ พ.ศ. 2561 และนวดไทยที่ขึ้นทะเบียนเมื่อ พ.ศ. 2562 สะท้อนให้เห็นว่าเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรม และมรดกไทย ได้รับการยอมรับระหว่างประเทศและได้ขึ้นทะเบียนมรดกโลก **(2) ระดับความสำเร็จของไทยในเวทีระหว่างประเทศ** ประเทศไทยและคนไทยได้รับการเลือกตั้ง/ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศและการมีบทบาทในการขับเคลื่อนประเด็นที่ไทยให้ความสำคัญในกรอบพหุภาคีในช่วงพ.ศ.2561–2565 **คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 56** โดยใน พ.ศ. 2565 มีการดำเนินงานจำนวน 42 โครงการ/กิจกรรม เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ที่มีการดำเนินงาน จำนวน 36 โครงการ/กิจกรรม คิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.67 ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยได้รับการคัดเลือกให้เป็นสมาชิกคณะกรรมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ วาระ พ.ศ. 2565 - 2571 ดร. วิลาวรรณ มังคละธนะกุล ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสมาชิกคณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศ วาระ พ.ศ. 2566 – 2570 โดยถือเป็นผู้สมัครสตรีคนแรกของไทยและผู้สมัครสตรีคนเดียวจากภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และนักกฎหมายระหว่างประเทศสตรีคนแรกของอาเซียนที่ได้รับการเลือกตั้งในตำแหน่งนี้ นางสุพรรณวษา โชติกญาณ ถังได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองประธานในการประชุมคณะกรรมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ สมัยที่ 55 สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความสามารถและศักยภาพของคนไทยเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ องค์ความรู้ของประเทศไทยเป็นที่ชื่นชม และโอกาสของประเทศไทยในการกำหนดบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ ตลอดจนผลักดันและปกป้องผลประโยชน์ของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ และ **(3) ระดับความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างเครือข่ายของคนไทย/ชุมชนไทยในต่างประเทศ ให้มีความเข้มแข็งและมีเกียรติภูมิ** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินโครงการ/กิจกรรมเพื่อสนับสนุนกิจกรรมคนไทยในต่างประเทศ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนไทยในต่างประเทศด้วยการเผยแพร่ภาพลักษณ์ของไทยในช่วงพ.ศ.2561–2565 **คิดเป็น**

เฉลี่ยร้อยละ 180 โดยในพ.ศ. 2565 มีจำนวนโครงการและกิจกรรม จำนวน 1 โครงการ/กิจกรรม ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่มีจำนวนโครงการและกิจกรรม จำนวน 2 โครงการ/กิจกรรม คิดเป็นลดลงร้อยละ 50 ซึ่งส่งผลให้คนไทยที่ตกทุกข์ได้ยากและต้องการความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในต่างประเทศได้รับความช่วยเหลือ จากการดำเนินงานของทีมประเทศไทยที่มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานในคณะกรรมการสหวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างความเข็มแข็งและบทบาทคนไทยในต่างประเทศ รวมถึงใน พ.ศ. 2565 ที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้คลี่คลายและมีแนวโน้มในทางที่ดีขึ้น มีการจัดแสดงศิลปะ วัฒนธรรมไทยและสนับสนุนให้ชุมชนไทยบริเวณไทยทาวน์เข้าร่วมเทศกาล Lunar Festival ที่จัดในหอแสดงในศาลาว่าการเมืองซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งนอกจากจะส่งเสริมให้เกิดความนิยมชมชอบ และเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศไทย ยังทำให้เกิดการตระหนักรู้และการยอมรับการมีตัวตนของชุมชนไทยในสังคมออสเตรเลีย ซึ่งเป็นการขยายโอกาสให้คนไทยสามารถมีส่วนร่วมและเข้าถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาลท้องถิ่น เป็นพื้นฐานในการขยายความร่วมมือระหว่างกันในด้านต่าง ๆ ต่อไป ดังนั้น ในภาพรวมการบรรลุเป้าหมายนี้ในช่วง 5 ปีแรกของแผนแม่บทฯ จึง **มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 81.71 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2560 (ปีฐาน) เมื่อพิจารณาการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ซึ่งอยู่ที่เฉลี่ยร้อยละ 81.71 ประกอบกับผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการเพื่อส่งเสริมประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานภาครัฐและภาคีการพัฒนาได้ร่วมกันดำเนินการส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก โดยได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** เพื่อให้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรม และมรดกไทย ได้รับการยอมรับระหว่างประเทศ/ขึ้นทะเบียนมรดกโลก ผ่าน**โครงการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานตามพันธกรณีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ** ซึ่งทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่า ความสำคัญ และขั้นตอนการนำเสนอแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและแหล่งมรดกทางธรรมชาติเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก และทำให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งฯ รวมถึงการสนับสนุนการดำเนินการผลักดันแหล่งฯ ให้ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ส่งผลให้ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 44 มีมติเห็นชอบการขึ้นทะเบียน พื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐยังได้ดำเนินการการข่าว/การจัดทำรายงานสถานการณ์ระหว่างประเทศ โดยการแถลงข่าวประจำสัปดาห์ จัดทำฐานข้อมูล และระบบบริหารจัดการด้านการต่างประเทศ ผ่านการติดตามและรวบรวมข่าวสารและบทความ รวมถึงรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับต่างประเทศของไทย ดำเนินการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศไทย ผ่านการเผยแพร่ภารกิจด้านการต่างประเทศในสื่อต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบทบาทไทยในเวทีโลก การจัดกิจกรรมของไทยเนื่องในโอกาสครบรอบ 75 ปี การเป็นสมาชิกของไทยในสหประชาชาติ และกิจกรรมนำคณะทูตและคู่สมรสทัศนศึกษาโครงการตามแนวพระราชดำริและเรียนรู้เกี่ยวกับศักยภาพของประเทศไทยและความเป็นไทย ดำเนิน**การทูตเพื่อการพัฒนา** ผ่านการสร้างทักษะแรงงาน/วิชาชีพ ในประเทศลาว กัมพูชา และเมียนมา การพัฒนาฝีมือแรงงานนานาชาติเพื่อการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเครือข่ายศูนย์ฝึกอาชีพภายใต้กรอบแผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย รวมถึงการสนับสนุนกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความนิยมไทยในต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาบทบาทในความร่วมมือทุกระดับอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างพันธมิตรรอบด้าน การผลักดันนโยบายทูตสาธารณสุขและการดำเนินแผนยุทธศาสตร์สุขภาพโลกของประเทศไทย รวมถึงความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศระหว่างไทย-เยอรมนีในด้านต่าง ๆ ซึ่งสนับสนุนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ดำเนิน**การทูตวัฒนธรรม**เพื่อเสริมสร้างความนิยมไทย ผ่านการส่งเสริมความร่วมมือด้านพระพุทธศาสนากับต่างประเทศ การส่งเสริมให้ใช้ผ้าไทยพื้นเมืองในการออกแบบเสื้อผ้าและประยุกต์ผ้าไทยพื้นเมืองให้เข้ากับแบบตะวันตก การส่งเสริมบทบาทที่สร้างสรรค์ของไทยในโลกมุสลิม รวมถึงการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานตามพันธกรณีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ซึ่งส่งเสริมให้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรม และมรดกไทย ได้รับการยอมรับระหว่างประเทศ/ขึ้นทะเบียนมรดกโลก รวมถึงการรักษาสถานะของไทยในฐานะหนึ่งในศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพของโลก และการส่งเสริมให้ไทยในการเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของหน่วยงานระดับภูมิภาคของสหประชาชาติ ซึ่งส่งเสริมและฟื้นฟูการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวการจัดกิจกรรม การประชุมนานาชาติ/ระดับโลกและการเป็นศูนย์กลางขององค์การระหว่างประเทศในภูมิภาคภายหลังยุคโควิด-19 ตลอดจนการดำเนินการเพื่อส่งเสริมบทบาทไทยในเวที

ระหว่างประเทศ ผ่านการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกคณะมนตรีขององค์การทางทะเลระหว่างประเทศ การพัฒนาฐานข้อมูลการเลือกตั้งในองค์การระหว่างประเทศ การรณรงค์หาเสียงให้กับการสมัครรับเลือกตั้งของไทยในองค์การระหว่างประเทศ การสนับสนุนให้นักกฎหมายระหว่างประเทศที่มีศักยภาพของไทยได้รับการยอมรับและได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกคณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อมีส่วนร่วมในการจัดทำกฎหมายและกำหนดมาตรฐานทางกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการส่งเสริมให้ประเทศไทย/คนไทยได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์การระหว่างประเทศ และการสนับสนุนให้คนไทยที่มีศักยภาพได้สร้างชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในระดับสากล ตลอดจนการเข้าร่วมและมีบทบาทในองค์การระหว่างประเทศ โดยการเป็นเจ้าภาพการประชุมผู้นำเขตเศรษฐกิจเอเปค พ.ศ. 2565 การเข้าร่วมการประชุมผู้นำเอเชีย-ยุโรป ครั้งที่ 13 การประชุมระดับรัฐมนตรีของประเทศ Champion Countries ของข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานที่ปลอดภัยเป็นระเบียบ และปกติ การประชุม Global COVID-19 Summit ครั้งที่ 2 การประชุมสมัชชาอนามัยโลก สมัยที่ 75 และการประชุมสุดยอดอาเซียน-สหรัฐอมเริกา สมัยพิเศษ ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิค-19 ที่เริ่มคลายตัวลงทำให้การแลกเปลี่ยนการเยือนระดับผู้นำ/การเข้าเยี่ยมคารวะนายกรัฐมนตรีของแขกต่างประเทศสามารถกลับมาดำเนินการได้ จึงได้มีการเตรียมพร้อมสำหรับการเยือนและตอนรับการเยือนระดับผู้นำ การดำเนินการข้างต้นสะท้อนให้ถึงการบูรณาการการทำงานระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมความนิยมไทยในต่างประเทศ และบทบาทไทยในเวทีระหว่างประเทศอย่างชัดเจน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ในช่วงที่ผ่านมา การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้ไม่สามารถดำเนินการทูตเชิงมนุษยธรรม และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของคนไทยและชุมชนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าในปัจจุบันสถานการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มที่ดีขึ้น ทำให้สามารถดำเนินการทูตเชิงมนุษยธรรมได้มากขึ้น แต่ยังปรากฏความท้าทายใหม่ อาทิ ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ และข้อพิพาทระหว่างประเทศมหาอำนาจของโลก ทำให้การดำเนินการทางการทูตเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีความละเอียดอ่อนและซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้นการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และบทบาทของประเทศให้เกิดการยอมรับในเวทีโลก จึงมีข้อจำกัดที่มากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา เนื่องจากประเทศไทยต้องรักษาสมดุลระหว่างขั้วอำนาจเพื่อประโยชน์ทางความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลกควรดำเนินการจัดทำฐานข้อมูล และระบบบริหารจัดการด้านการต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ในการติดตามความคืบหน้าการดำเนินการและใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนด และการตัดสินใจนโยบายด้านการต่างประเทศแล้ว ต้องสามารถนำข้อมูลไปต่อยอดในการพัฒนา และเกิดการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการปรับตัวของส่วนราชการไทยในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์และบทบาทผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มมากขึ้น เพื่อให้ภาครัฐปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมเอกลักษณ์ของไทยให้สามารถต่อยอดและนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มได้ โดยการสร้างอำนาจละมุนผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลทั้งในโลกจริงและโลกเสมือน การผลักดันประเด็นที่ไทยมีศักยภาพและต้องการส่งเสริมผ่านเวทีระหว่างประเทศ ยกระดับสถานะและรักษาบทบาทที่สร้างสรรค์และเข้มแข็งของไทยในประชาคมโลกอย่างต่อเนื่อง และการดำเนินการที่สามารถผลิกโฉมสถานะและอำนาจของประเทศไทย รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสื่อสารผลลัพธ์การดำเนินงานดังกล่าวให้สาธารณชนและทุกภาคส่วนได้รับรู้ถึงประโยชน์ที่ประเทศไทยพึงจะได้รับ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (02) การต่างประเทศ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จาก เดิม **1) ระดับความสำเร็จของไทยในการสร้างความเข้าใจ/การยอมรับภาพลักษณ์ และความนิยมไทยในสากลด้วยอำนาจแบบนุ่มนวลของไทย (2) ระดับความสำเร็จของไทยในเวทีระหว่างประเทศ (3) ระดับความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างเครือข่ายของคนไทย/ชุมชนไทยในต่างประเทศ ให้มีความเข้มแข็งและมีเกียรติภูมิ (เฉลี่ยร้อยละ)** เป็น ตัวชี้วัดที่ 1 **ประเทศที่หนังสือเดินทางของประเทศไทยได้รับการยอมรับ (ประเทศภายในปี 2570/ 2575/ 2580)** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย **เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 5 ประเทศจาก 5 ปีก่อนหน้า** ซึ่งในแต่ละปีจำนวนประเทศที่มีนโยบายการให้การยอมรับหนังสือเดินทางไทยอาจมีการปรับเปลี่ยนเพิ่มขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับนโยบายของประเทศนั้นๆ**โดยในพ.ศ.2565มีจำนวนหนังสือเดินทางไทยได้รับการยอมรับจากต่างประเทศจำนวน 43 ประเทศ (ข้อมูล ณ กันยายน 2565) เมื่อพิจารณาเทียบกับค่าเป้าหมายปี 2570 เพื่อให้บรรลุค่าเป้าหมายในห้วงปีที่ 2 หนังสือเดินทางของไทยจะต้องได้รับการยอมรับจากต่างประเทศไม่น้อยกว่า 48 ประเทศ มีอัตราการเพิ่มขึ้นของประเทศอยู่ที่ร้อยละ 11.63 ทำให้อยู่ในระดับวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย** และตัวชี้วัดที่ 2 **จำนวนข้อกำหนด ปฏิญญา หรือผลลัพธ์การประชุมผู้นำในกรอบพหุภาคีที่ริเริ่มจากประเทศไทย (ร้อยละภายในปี 2570/ 2575/ 2580)** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย **เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ใน พ.ศ. 2570** ซึ่งปัจจุบันอยู่ในระหว่างการจัดเก็บข้อมูล ทำให้ไม่สามารถระบุสถานะการบรรลุเป้าหมายได้

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างมีเอกภาพและไทยเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกมิติมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

(1)ระดับความร่วมมือระหว่างส่วนราชการไทยเพื่อพัฒนา/ขับเคลื่อนการต่างประเทศในทุกมิติ (การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การดูแลและคุ้มครองคนไทยในต่างประเทศ) อย่างมีบูรณาการ (2) ระดับความสำเร็จในการสร้างความตระหนักรู้ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ (3) ระดับการพัฒนางานบริการด้านการต่างประเทศและด้านการกงสุล และ (4) ระดับความสำเร็จในการเสริมสร้างเครือข่ายบุคคลและองค์กรที่เป็นมิตรกับประเทศไทยในต่างประเทศ มากขึ้น/ดีขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5-10

การขับเคลื่อนการดำเนินการด้านการต่างประเทศให้มีเอกภาพและบูรณาการต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการมีส่วนร่วมเสนอแนะนโยบาย และการมีบทบาทในการดำเนินงานที่สอดรับกันเป็นทีมทั้งภายในและนอกประเทศโดยมุ่งผลักดันให้ไทยเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกมิติการพัฒนา ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญในการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การบูรณาการการขับเคลื่อนการต่างประเทศของภาคส่วนต่าง ๆ และการยกระดับบริการด้านการกงสุลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาฐานข้อมูลกลางด้านการต่างประเทศ การส่งเสริมความตระหนักรู้ถึงบทบาทการเป็นพลเมืองโลก การมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชนในการต่างประเทศ การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการต่างประเทศในหมู่ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ และการประชาสัมพันธ์บทบาทด้านการต่างประเทศของไทย นอกจากนี้ยังต้องมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยน/เรียนรู้ มีการเยือน การเจรจา และการประชุมหารือทวิภาคีและพหุภาคีต่าง ๆ และส่งเสริมการริเริ่มและการลงทุนในหุ้นส่วนความร่วมมือเฉพาะด้านจะช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ซึ่งจะเสริมสร้างให้ประเทศมีความพร้อมในการพัฒนาความร่วมมือในทุกระดับ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจาก 4 ตัวชี้วัด ที่จัดเก็บข้อมูลโดยกระทรวงการต่างประเทศ ดังนี้ **(1) ระดับความร่วมมือระหว่างส่วนราชการไทยเพื่อพัฒนา/ขับเคลื่อนการต่างประเทศในทุกมิติ (การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การดูแลและคุ้มครองคนไทยในต่างประเทศ) อย่างมีบูรณาการ** ประเทศไทยมีลไกการประชุม กิจกรรม/โครงการร่วมความร่วมมือระหว่างส่วนราชการไทยเพื่อพัฒนา/ขับเคลื่อนการต่างประเทศในทุกมิติ ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 **คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 123.08** โดยใน พ.ศ. 2565 ได้มีการดำเนินการทั้งสิ้น 21 กิจกรรม/โครงการ ลดลงจาก 24 กิจกรรม/โครงการ ใน พ.ศ. 2564 หรือลดลงร้อยละ 12.50 **(2) ระดับความสำเร็จในการสร้างความตระหนักรู้การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ** โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการสร้างความตระหนักรู้การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในช่วงปี 2561 – 2565 **คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 42.31** โดยใน พ.ศ. 2565 ได้มีการดำเนินการทั้งสิ้น 48 กิจกรรม/โครงการลดลงจาก 57 กิจกรรม/โครงการ ใน พ.ศ. 2564 หรือลดลงร้อยละ 15.79 **(3) ระดับการพัฒนางานบริการด้านการต่างประเทศและด้านการกงสุล กรมการกงสุล** กระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินการพัฒนาด้านกงสุล กลไก/ช่องทางการรับฟังข้อร้องเรียน/ข้อเสนอแนะของประชาชน ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 **คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 64.44** โดยใน พ.ศ. 2565 มีการดำเนินการทั้งสิ้น 11 กิจกรรม/โครงการ ลดลงจาก 28 กิจกรรม/โครงการใน พ.ศ. 2564 หรือลดลงร้อยละ 60.71 และ **(4) ระดับความสำเร็จในการเสริมสร้างเครือข่ายบุคคลและองค์กรที่เป็นมิตรกับประเทศไทยในต่างประเทศ** โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายบุคคลหรือองค์กรที่เป็นมิตรกับไทย ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 **คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 78.75** โดยใน พ.ศ. 2565 มีการดำเนินการทั้งสิ้น 36 กิจกรรม/โครงการ ลดลงจาก 50 กิจกรรม/โครงการ ใน พ.ศ. 2564 หรือลดลงร้อยละ 28.00 ดังนั้นในภาพรวมการบรรลุเป้าหมายนี้ในช่วง 5 ปีแรกของแผนแม่บทฯ **จึงมีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 77.14 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2560 (ปีฐาน)** โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยยังคงให้ความสำคัญในการยกระดับการพัฒนางานบริการด้านการต่างประเทศและด้านการกงสุลในการให้ความช่วยเหลือและดูแลคนไทยในต่างประเทศ โดยการดำเนินภารกิจการทูตเพื่อประชาชนผ่านการดูแลและให้ความช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศ โดยให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองคนไทยในกรณีต่าง ๆ รวมกว่า 7 แสนคน ซึ่งรวมถึงคนไทย นักศึกษาไทย นักท่องเที่ยวที่ตกทุกข์ได้ยาก และแรงงานไทยในประเทศต่าง ๆ ตลอดจนคนไทยที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ของไทยในประเทศต่าง ๆ ได้ร่วมมือกับกงสุลกิตติมศักดิ์ของไทยในต่างประเทศ กลุ่มอาสาสมัครคนไทย และองค์กรท้องถิ่นในการให้ความดูแลและให้ความช่วยเหลือคนไทยที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ลำบาก ความขัดแย้ง รวมถึงการช่วยติดต่อประสานงาน มอบถุงยังชีพและสิ่งของจำเป็น เพื่อให้การให้ความช่วยเหลือคนไทยเป็นไปอย่างครอบคลุมและทั่วถึง นอกจากนี้ หลายหน่วยงานของไทยได้ร่วมกันสร้างความตระหนักรู้การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ให้เข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและข้อริเริ่มของไทยในเวทีการประชุมระดับโลก ตลอดจนวาระการพัฒนาที่สำคัญ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศอันจะส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทยในลักษณะการประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านสื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ ตลอดจนการจัดนิทรรศการ การประชุมและสัมมนาต่าง ๆ **เมื่อพิจารณาการดำเนินโครงการ/กิจกรรมซึ่งอยู่ที่เฉลี่ยร้อยละ 77.14 ประกอบกับการดำเนินการยกระดับการพัฒนางานบริการด้านการต่างประเทศและด้านการกงสุลในการให้ความช่วยเหลือและดูแลคนไทยในต่างประเทศ ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ทุกภาคส่วนได้ร่วมกันมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างมีเอกภาพ โดยได้มีการดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** ผ่าน**โครงการส่งเสริมบทบาทการประมงของไทยในเวทีโลก** โดยกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นโครงการที่แสวงหาความร่วมมือและการสร้างความสัมพันธ์ด้านการประมงกับนานาประเทศ ทำให้ มีการแลกเปลี่ยนนโยบาย แนวคิด วิชาการ เทคโนโลยี ในสาขาประมงต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับการพัฒนาและบริหารจัดการการประมงของไทยให้มีความยั่งยืน รวมทั้งยังทำให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเรียนรู้บูรณาการร่วมกันในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับด้านการประมง ทำให้เกิดการยอมรับในนานาประเทศ เป็นการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการเยือน/การเจรจา/กรอบการประชุมหารือทวิภาคีและพหุภาคีต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการผ่านการจัดตั้งกลไกเพื่อขับเคลื่อนการต่างประเทศ อาทิ การประชุมคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินในต่างประเทศที่มีรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน เพื่อใช้เป็นเวทีในการหารือเกี่ยวกับการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่างประเทศ ตลอดจนร่วมกันกำหนดประเด็นสำคัญที่ควรเป็นจุดเน้นของการดำเนินงานใน พ.ศ. 2565 และยังได้มีการประชุมเครือข่ายสำนักนโยบายและแผน สำนักวิเทศสัมพันธ์และสำนักการต่างประเทศของส่วนราชการไทยเพื่อรับทราบพัฒนาการของการดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ประเด็นการต่างประเทศ และร่วมกันกำหนดจุดเน้นของการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บทฯ เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปพิจารณาถึงความสอดคล้องในการกำหนดกิจกรรม/โครงการของส่วนกลางและทีมประเทศไทยในต่างประเทศ แบบ “ข้ามกระทรวง” อย่างมีเอกภาพ นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการดูแลและคุ้มครองคนไทยในกรณีต่าง ๆ โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือคนไทยที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความขัดแย้งรัสเซีย-ยูเครน ซึ่งสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอร์ซอ และสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงบูคาเรสต์ ได้ช่วยอพยพคนไทยทั้งหมด

ที่แสดงความประสงค์จะออกจากพื้นที่ขัดแย้งได้กว่า 230 คน รวมถึงผลักดันกับทางการของสาธารณรัฐประชาชนจีนให้ผ่อนคลายมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดขอเชื้อโควิด-19 เพื่อให้นักศึกษาไทยเดินทางกลับไปศึกษาต่อในสาธารณรัฐประชาชนจีนได้สำเร็จ กระทรวงการต่างประเทศยังได้ยกระดับการพัฒนาการบริการด้านการกงสุล อาทิ (1) พัฒนาระบบการลงทะเบียนเพื่อเดินทางเข้าประเทศไทยในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยได้พัฒนาระบบ Certificate of Entry (COE) online และระบบ Thailand Pass ในช่วงการเดินหน้านโยบายเปิดประเทศ โดยมีทั้งชาวไทยและต่างชาติลงทะเบียนในระบบ Thailand Pass กว่า 3.3 ล้านคน (2) พัฒนาและขยายการเปิดใช้งานระบบตรวจลงตราอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้แผ่นปะ (Stickerless e-Visa) เพื่ออำนวยความสะดวกให้ชาวต่างชาติสามารถยื่นคำร้องขอรับการตรวจลงตราและติดตามการดำเนินการตรวจลงตราได้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (www.thaievisa.go.th) โดยเปิดให้บริการระบบ Stickerless e-Visa ในสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ทั่วโลกแล้ว 29 แห่ง ใน 15 ประเทศ และ (3) เปิดให้บริการ “เครื่องรับคำร้องขอทำหนังสือเดินทางด้วยตนเอง” เพื่อเพิ่มทางเลือกในการขอรับบริการทำหนังสือเดินทางของประชาชน รวมถึงลดการติดต่อสัมผัสในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นอกจากนี้ ในวาระที่ไทยเป็นเจ้าภาพการประชุมเอเปคในพ.ศ.2565ได้มีการจัดการประชุมร่วมกับสื่อมวลชน ภาคเอกชน และประชาสังคม เพื่อประชาสัมพันธ์บทบาทของไทยในการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับเขตเศรษฐกิจสมาชิก โดยยังได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการระดับชาติในด้านต่าง ๆ เพื่อวางแนวทางและสร้างความเข้าใจร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสื่อสาร และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของไทยในการเป็นเจ้าภาพเอเปคให้ทุกภาคส่วนได้รับทราบและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเป็นเจ้าภาพที่ดี ตลอดจนมีการดำเนินการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกเพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงผลประโยชน์ที่ไทยจะได้รับจากการประชุมดังกล่าว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

บริบทโลกที่มีความผันผวนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนสถานการณ์ความขัดแย้งของประเทศมหาอำนาจ ถือเป็นประเด็นท้าทายที่จะส่งผลต่อความสามารถของทุกภาคส่วนของไทยในการตอบสนองและรับมือกับปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีเอกภาพ ทั้งนี้ การดำเนินการด้านการต่างประเทศของไทยยังเป็นการดำเนินการที่แยกส่วนและหน่วยงานที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนประเด็นด้านต่างประเทศยังขาดการบูรณาการระหว่างกันส่งผลให้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดยืนในการดำเนินนโยบายต่างประเทศขาดเอกภาพ นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องระบบฐานข้อมูลกลางด้านการต่างประเทศที่เป็นรูปธรรม และยังขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนให้มีความตระหนักรู้ถึงบทบาทการเป็นพลเมืองโลกซึ่งประชาชนทั่วไปอาจมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว และขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เพิ่มบทบาทของภาคประชาสังคมในการต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้ทุกภาคส่วนของไทยสามารถดำเนินการด้านต่างประเทศเพื่อตอบสนองและรับมือกับปัญหาและสถานการณ์ด้านต่างประเทศได้อย่างรวดเร็วและมีเอกภาพ การจัดตั้งกลไกในการสร้างความเข้าใจส่วนราชการไทยเพื่อร่วมกันกำหนดจุดเน้นของการดำเนินงานประเด็นต่างประเทศอย่างมีเอกภาพ จำเป็นต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาฐานข้อมูลกลางด้านการต่างประเทศที่จะกำหนดท่าทีในการดำเนินการด้านต่างประเทศในหลากหลายมิติที่เป็นรูปธรรม โดยใช้ประโยชน์จากระบบดิจิทัลที่มีความทันสมัย ที่เอื้อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถใช้นำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินบทบาทเชิงรุกด้านการต่างประเทศท่ามกลางบริบทการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นเอกภาพ ทั้งนี้ ต้องมุ่งเน้นการมีพลวัตในการขับเคลื่อนการต่างประเทศ และส่งเสริมเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม รวมถึงประชาชนในการต่างประเทศ เพื่อให้การต่างประเทศเป็นเรื่องใกล้ตัว

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (02) การต่างประเทศ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จาก เดิม **(1) ระดับความร่วมมือระหว่างส่วนราชการไทยเพื่อพัฒนา/ขับเคลื่อนการต่างประเทศในทุกมิติ (การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การดูแลและคุ้มครองคนไทยในต่างประเทศ) อย่างมีบูรณาการ (2) ระดับความสำเร็จในการสร้างความตระหนักรู้ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ (3) ระดับการพัฒนางานบริการด้านการต่างประเทศและด้านการกงสุล และ (4) ระดับความสำเร็จในการเสริมสร้างเครือข่ายบุคคลและองค์กรที่เป็นมิตรกับประเทศไทยในต่างประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ)** เป็น ตัวชี้วัดที่ 1 **คะแนนระดับการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการต่างประเทศไทย (คะแนนต่อปี)** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย **ไม่น้อยกว่า 100 คะแนน** โดยกำหนดตัวชี้วัดเป็นดัชนีรวม ประกอบด้วย 1) การบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ประเด็นการต่างประเทศ รวมถึงแผนย่อยของแผนแม่บทฯ ผ่านกลไกการประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 2) การมีกิจกรรมสร้างความตระหนักรู้/รับฟังข้อคิดเห็นของสาธารณชนเกี่ยวกับงานด้านการต่างประเทศ ปีละไม่น้อยกว่า 40 กิจกรรม และ 3) ประสิทธิภาพของการให้ บริการงานด้านกงสุล รวมถึงการให้ความช่วยเหลือคนไทยที่ตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศของกระทรวงการต่างประเทศโดยวัดประสิทธิภาพจากจำนวน backlog ในการตอบสนองต่อคำร้อง ไม่ต่ำกว่า 100 คะแนน ซึ่งปัจจุบันอยู่ในระหว่างการจัดเก็บข้อมูล และ ตัวชี้วัดที่ 2 **สัดส่วนความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการต่อรายได้ประชาชาติของประเทศไทย** (ร้อยละต่อปี) ค่าเป้าหมาย **ไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.26** เพื่อให้สอดคล้องกับการเตรียมความพร้อมในการเป็นประเทศรายได้สูง และการเป็นสมาชิก OECD ในอนาคต ซึ่งจะต้องมีสัดส่วน ODA/GNI ไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.7 ซึ่งปัจจุบันอยู่ในระหว่างการจัดเก็บข้อมูล

หมายเหตุ: ไม่สามารถพิจารณาสถานะการบรรลุเป้าหมายได้

แผนแม่บท

03

การเกษตร

"วางรากฐานเกษตรไทยให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (03) การเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาภาคเกษตรให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยการยกระดับผลิตภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตร รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการเกษตร ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างรายได้ ลดความเหลื่อมล้ำ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรส่วนใหญ่ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **(1) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น และ (2) ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น** ซึ่งแผนแม่บทฯ ประเด็น (03) การเกษตร มีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน อีกทั้งมีส่วนสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | **พ.ศ. 2565**

030001 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565 จ.2

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตร (เฉลี่ยร้อยละ) ขยายตัวร้อยละ 3.8

- **สรุปสถานะการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรในไตรมาสที่ 3 ของ พ.ศ. 2565 มีมูลค่า 123,770 ล้านบาท ซึ่งหดตัวลงร้อยละ –2.3 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของ พ.ศ. 2564 ที่มีมูลค่า 126,718 ล้านบาท เป็นผลมาจากการลดลงของผลผลิตในหมวดประมง และพืช โดยผลผลิตพืชสำคัญที่ลดลง เช่น มันสำปะหลัง ผลไม้ โดยเฉพาะทุเรียน และสับปะรด เนื่องจากผลกระทบของสภาพอากาศที่แปรปรวน และอุทกภัยในหลายพื้นที่ของประเทศ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเก็บเกี่ยวผลผลิตสินค้าเกษตรในบางพื้นที่ และผลผลิตบางส่วนได้รับความเสียหาย หากพิจารณาผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตร พ.ศ. 2561 – 2565 (พ.ศ. 2565 ใช้ข้อมูลจากไตรมาส 1 – 3) พบว่า มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 1 ต่อปี ซึ่งถือว่ายังคงต่ำกว่าค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ที่เฉลี่ยร้อยละ 3.8 ดังนั้น สถานะการบรรลุเป้าหมาย ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น อยู่ใน**ระดับวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย**

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรไตรมาส 3 ของปี 2551 - 2565

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวมของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการเกษตรของประเทศไทย มีการปรับตัวลดลง โดยใน พ.ศ. 2561 มีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 6.1 แต่กลับมาหดตัวต่อเนื่องในช่วง พ.ศ. 2562–2563 ที่ร้อยละ –0.9 และ –3.5 ตามลำดับ โดยส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบจากภัยธรรมชาติ การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชในช่วง พ.ศ. 2562 และการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก รวมทั้งการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด–19 ไปทั่วโลกใน พ.ศ. 2563 และผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการเกษตรกลับมาฟื้นตัวใน พ.ศ. 2564 ที่อัตราการขยายตัวร้อยละ 1 เนื่องจากการดำเนินนโยบายและมาตรการเยียวยาและฟื้นฟูเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด–19 ของภาครัฐ อาทิ การส่งเสริมอาชีพเกษตร การพักชำระหนี้ การประกันรายได้ ทำให้เกษตรกรสามารถผลิตและบริหารจัดการสินค้าเกษตรให้ออกสู่ตลาดได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก และการผ่อนคลายมาตรการการควบคุมการระบาดของเชื้อโควิด–19 ของหลายประเทศ ทำให้ประชาชนเริ่มกลับมาดำเนินชีวิตได้ตามปกติและมีการบริโภคสินค้ามากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการสินค้าเกษตรและอาหารเพิ่มขึ้น

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตร พ.ศ. 2561 - 2565

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2564 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทฯ ประเด็น (03) การเกษตร (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับประเด็น ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น ยังคงตัวชี้วัดเดิม คือ อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตร (ร้อยละต่อปี) แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมายเพื่อให้มีความท้าทายมากยิ่งขึ้น โดยจากเดิมในช่วง พ.ศ. 2566 – 2570 กำหนดให้มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3 เป็น เฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 4.5 ต่อปี ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลใน พ.ศ. 2564 ที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 1 กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในช่วง พ.ศ. 2566 – 2570 ที่ขยายตัวเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 4.5 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมาย ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น อยู่ใน**ระดับวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย**

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

030002 ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ.2565

จ.2

ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตร (เฉลี่ยร้อยละ) เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.2

- **สรุปสถานะการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรของประเทศไทยใน พ.ศ. 2564 หดตัวชะลอลงที่ร้อยละ –0.47 หลังจากหดตัวร้อยละ –2.48 ใน พ.ศ. 2563 ตามการกลับมาฟื้นตัวของเศรษฐกิจภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด–19 และหากพิจารณาผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2564 พบว่า มีค่าเฉลี่ยร้อยละ –0.26 ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 1.2 ดังนั้น สถานะการบรรลุเป้าหมาย ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น อยู่ใน**ระดับวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย**

ผลิตภาพการเกษตร พ.ศ. 2561 - 2564

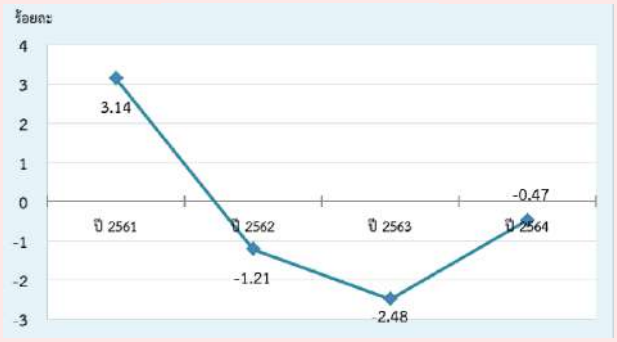

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวมของผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตร มีการปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2561 ภาคเกษตรมีผลิตภาพการผลิตที่ร้อยละ 3.14 ก่อนปรับตัวลดลงต่อเนื่องใน พ.ศ. 2562 – 2564 ที่ร้อยละ –1.21 –2.48 และ –0.47 ตามลำดับ โดยมีสาเหตุหลักจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกและไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด–19 การชะลอตัวของการลงทุนของทั้งภาครัฐและเอกชนลงตามตลาดที่ซบเซา และความแปรปรวนของสภาพอากาศส่งผลให้พืชสำคัญมีผลผลิตลดลง

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทฯ ประเด็น (03) การเกษตร (พ.ศ. 2566–2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับประเด็น ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม คือ ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตร (เฉลี่ยร้อยละ) โดยกำหนดค่าเป้าหมายในช่วง พ.ศ. 2566 – 2570 ที่ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตร เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 1 ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลในช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 ภาคเกษตรของไทยมีผลิตภาพการผลิตลดลงเฉลี่ยร้อยละ 1.2 ต่อปี ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมาย ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย

03 การเกษตร

ทั้งนี้ การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ประเด็น (03) การเกษตร ที่ผ่านมาในห้วงแรกของยุทธศาสตร์ชาติ ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายระดับประเด็นได้ แม้ว่าบางเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) จะมีสถานการณ์อยู่ในระดับดี อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง โดยการขับเคลื่อนการดำเนินการยังคงมีปัญหาและประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งจำเป็นต้องมีการแก้ไขและเร่งรัด คือ ผลิตภาพการผลิตและมูลค่าเพิ่มของผลผลิตส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากเกษตรกรยังทำเกษตรแบบดั้งเดิมที่มีประสิทธิภาพต่ำและมีมูลค่าเพิ่มต่ำ ดังนั้น ภาครัฐจำเป็นต้องเร่งยกระดับผลิตภาพและมูลค่าเพิ่มของภาคเกษตรด้วยการเปลี่ยนแปลงภาคการเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การเกษตรที่ใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีในการลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ โดยเฉพาะในช่วงที่ภาคเกษตรเป็นฐานรองรับแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากการหยุดการจ้างงานอย่างเฉียบพลันและสูญเสียรายได้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด–19 ที่ผ่านมา โดยควรมีการดำเนินการ ดังนี้ **การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายของผู้ผลิต** เน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยให้ร่วมกันพัฒนาการผลิตและการตลาด โดยวางระบบการบริหารจัดการร่วมกันในรูปแบบเกษตรสมัยใหม่ **การจัดทำแปลงเรียนรู้/ถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้** เพื่อพัฒนากรเกษตรกรให้มีความรู้ในด้านการทำการเกษตรสมัยใหม่ เกษตรแม่นยำ เกษตรอัจฉริยะ และพัฒนาศักยภาพการใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรกลการเกษตร การมีเทคโนโลยีและแหล่งเงินทุนที่เกษตรกรเข้าถึงได้ง่าย การส่งเสริมแหล่งทุนเพื่อการลงทุนด้านเทคโนโลยีและการใช้วัตกรรมการเกษตร รวมถึงการให้บริการเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลเกษตรในชุมชน **การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน** เน้นการขยายผลและการประยุกต์ใช้งานวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการแปรรูปมูลค่าสูงให้กับเกษตรกรในชุมชนอย่างทั่วถึง **การเข้าสู่ระบบรับรองมาตรฐานความปลอดภัย** มีการพัฒนาระบบตรวจรับรองและตรวจสอบย้อนกลับที่ได้มาตรฐานสากล เพื่อให้สินค้าเกษตรสามารถส่งออกและสามารถแข่งขันได้ **ความหลากหลายของสินค้าเกษตรแปรรูป** การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่มีความหลากหลายในปัจจุบัน **การส่งเสริมด้านการตลาด** โดยสร้างการรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลหรือเรื่องราวของสินค้าเกษตร การเพิ่มช่องทางและเชื่อมโยงตลาดสินค้าเกษตรทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ ระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการเกษตร และฐานข้อมูลกลางสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต เป็นอีกประเด็นที่จะต้องให้ความสำคัญควบคู่กันไป เพื่อสนับสนุนการพัฒนาภาคเกษตรของประเทศไทย

แผนแม่บทฯ ประเด็น 03 การเกษตร

ประกอบด้วย 10 แผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมาย
ระดับแผนแม่บทย่อย (Y1)
กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

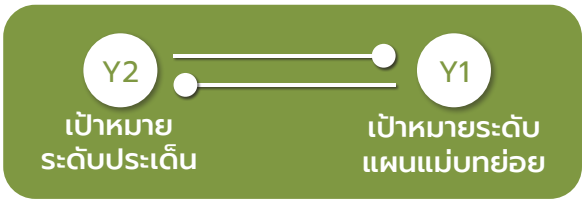

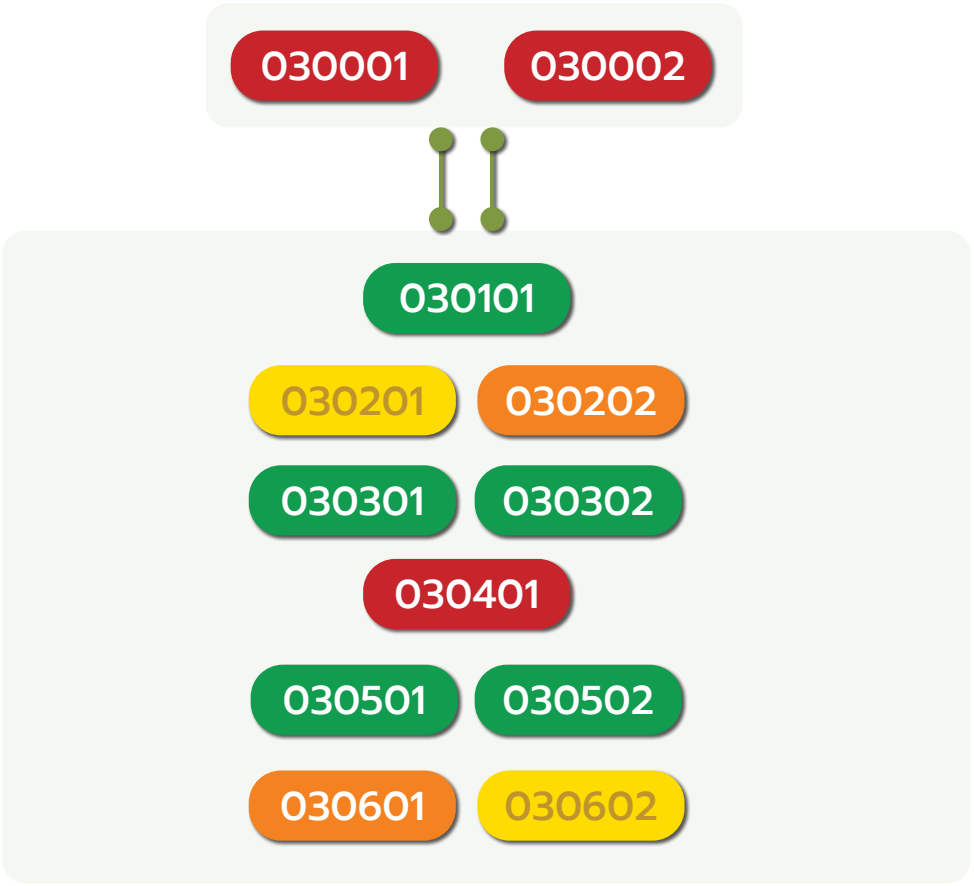

* สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำปี 2565
**เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจไม่ส่งผลต่อ เป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง

030101 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เฉลี่ยร้อยละ 3

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของมูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นของประเทศไทย**มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น** สะท้อนจากมูลค่ารวมของผลไม้เมืองร้อนที่สำคัญ ข้าวหอมมะลิ ผ้าไหมนกยูงพระราชทาน และผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์อัตลักษณ์พื้นถิ่น แม้ใน พ.ศ. 2563 จะหดตัวเล็กน้อยที่ร้อยละ 0.54 เป็นผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่ลดลงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด–19 และกลับมาขยายตัวต่อเนื่องในพ.ศ.2564–2565เนื่องจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจและการผ่อนคลายมาตรการการควบคุมการระบาดที่ร้อยละ 10 และ 7.20 ตามลำดับ และ**เมื่อเทียบสถานการณ์กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565** พบว่า มูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 มีการขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.75 ต่อปี ส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุค่าเป้าหมาย

030201 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรปลอดภัย เฉลี่ยร้อยละ 3

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของมูลค่าสินค้าสินค้าเกษตรปลอดภัยของประเทศไทย**มีการขยายตัวในทิศทางที่ดี** สะท้อนจากมูลค่ารวมของสินค้าเกษตรปลอดภัยใน 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) สินค้าเกษตรที่ผ่านการตรวจรับรอง GAP (พืช ปศุสัตว์ และประมง) มีการขยายตัวในทิศทางที่ดี โดยมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 19 ต่อปี และ (2) สินค้าเกษตรที่ผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (พืช ปศุสัตว์ และประมง) มีการขยายตัวอย่างก้าวกระโดดในช่วง พ.ศ. 2562 ก่อนที่จะหดตัวต่อเนื่องในช่วง พ.ศ. 2563 – 2565 ที่อัตราเฉลี่ยร้อยละ –14 ต่อปี และ**เมื่อเทียบสถานการณ์กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565** พบว่า มูลค่ารวมสินค้าเกษตรปลอดภัยของไทยระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 มีการขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 19 ต่อปี อย่างไรก็ตาม ข้อมูลมูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัยบางปีไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มสินค้าเกษตรปลอดภัย จึงอาจสะท้อนให้เห็นเพียงแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีของมูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัย แต่มิอาจเทียบเคียงกับค่าเป้าหมายดังกล่าวได้โดยตรง ดังนั้น สถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย**

ผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยของไทยได้รับการยอมรับด้านคุณภาพ ความปลอดภัย และคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร อยู่ในระดับดี

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมความเชื่อมั่นด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหารของประเทศไทย**มีการปรับตัวลดลง** สะท้อนจากดัชนีความมั่นคงทางอาหารโลก (Global Food Security Index : GFSI) ของ The Economist Intelligence Unit (EIU) แม้ในระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2564 การพัฒนาของประเทศไทยเป็นไปในทิศทางที่ดี ซึ่งสามารถขยับจากอันดับที่ 54 ใน พ.ศ. 2561 มาอยู่ที่อันดับที่ 51 ใน พ.ศ. 2564 แต่ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยได้คะแนนลดลงจาก 64.5 คะแนน มาเป็น 60.1 คะแนน ส่งผลให้ตกลงไปอยู่ในอันดับที่ 64 และ และ**เมื่อเทียบสถานการณ์กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565** พบว่า อันดับดัชนีความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทยใน พ.ศ. 2565 อยู่ในอันดับที่ 64 ต่ำกว่าปีที่ผ่านมาถึง 13 อันดับ โดยมีด้านคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารเป็นด้านที่ได้คะแนนน้อยที่สุด 20.2 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของโลกที่ 63.7 คะแนน ดังนั้น สถานะการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ที่ยังคง**มีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย**

สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการขยายตัวของ มูลค่าของสินค้าเกษตรชีวภาพ เฉลี่ยร้อยละ 3

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของมูลค่าสินค้าเกษตรชีวภาพของประเทศไทย**มีการขยายตัวในทิศทางที่ดี** สะท้อนจากมูลค่ารวมของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน สมุนไพร/เครื่องเทศ และแมลงเศรษฐกิจ โดยระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2564 มูลค่ารวมของสินค้าเกษตรชีวภาพดังกล่าว มีการขยายตัวเฉลี่ยที่ร้อยละ 19.66 ต่อปี แต่ใน พ.ศ. 2565 สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่ารวม 16,434 ล้านบาท ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่มีมูลค่ารวม 16,755 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ –2 และ**เมื่อเทียบสถานการณ์กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565** พบว่า มูลค่าของสินค้าเกษตรชีวภาพระหว่าง พ.ศ. 2561–2565 มีการขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 14.25 ต่อปี ส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**

030302 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

วิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการจัดตั้งทุกตำบลเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ มีจำนวนวิสาหกิจการเกษตรขนาดกลางและเล็ก และผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพ 1 ตำบล 1วิสาหกิจ

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมวิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพของประเทศไทย**มีจำนวนเพิ่มขึ้นแบบชะลอลง** โดยเทียบเคียงจากการจัดตั้งวิสาหกิจการเกษตรภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) (BEDO) โดยในช่วง พ.ศ. 2561 – 2563 การจัดตั้งวิสาหกิจเกษตรชีวภาพค่อนข้างทรงตัว ก่อนที่จะมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วง พ.ศ. 2564 – 2565 โดยใน พ.ศ. 2565 มีการส่งเสริมให้จัดตั้งวิสาหกิจเกษตรชีวภาพได้จำนวน 12 วิสาหกิจ ใน 8 ตำบล ซึ่งลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่ส่งเสริมการรวมกลุ่มวิสาหกิจเกษตรชีวภาพได้จำนวน 13 วิสาหกิจ ใน 12 ตำบล และเมื่อเทียบสถานการณ์กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 พบว่า มีชุมชนที่จัดตั้งเป็นวิสาหกิจเกษตรชีวภาพสะสมจำนวน 95 ชุมชน ส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **บรรลุค่าเป้าหมาย**

030401 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

สินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์ เฉลี่ยร้อยละ 3

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของมูลค่าสินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทย**มีการขยายตัวเล็กน้อย** โดยเทียบเคียงจากมูลค่ารวมของสินค้าเกษตรแปรรูปที่สำคัญ ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ยางและผลิตภัณฑ์ ยาสูบ เครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ และกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ โดยระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2562 สินค้าเกษตรแปรรูปที่สำคัญดังกล่าว มีมูลค่าค่อนข้างทรงตัว ก่อจะหดตัวที่ร้อยละ –2.40 ใน พ.ศ. 2563 เนื่องจากอุตสาหกรรมแปรรูปได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด–19 ประกอบกับการชะลอตัวของเศรษฐกิจ โดยใน พ.ศ. 2564 สินค้าเกษตรแปรรูปที่สำคัญมีมูลค่ารวม 1,453 ล้านบาท ปรับตัวเพิ่มขึ้นจาก 1,360 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2563 หรือมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 6.79 ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของอุปสงค์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเมื่อเทียบสถานการณ์กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 พบว่า มูลค่าของสินค้าเกษตรแปรรูปที่สำคัญของไทยระหว่าง พ.ศ. 2561–2565 มีการขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 1.04 ต่อปี ดังนั้น สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย**

030501 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

สินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือมูลค่าสินค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/ อัจฉริยะ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของมูลค่าสินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ **มีการปรับตัวเพิ่มขึ้น** โดยเทียบเคียงจากมูลค่าเพิ่มของการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตจากการดำเนินการเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ภายใต้โครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ โดยมีเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่สะสมจำนวน 85 แปลง พื้นที่ดำเนินการ 175,416.22 ไร่ และมูลค่าการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตจาก 1,304.68 ล้านบาท ในปีการผลิต 2560/61 เพิ่มเป็น 3,792.16 ล้านบาท ในปีการผลิต 2564/65 โดยปีการผลิต 2564/65 มีมูลค่าเพิ่มจากการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 113.18 เมื่อเทียบกับปีการผลิต 2563/64 และ **เมื่อเทียบสถานการณ์กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565** พบว่า มูลค่าเพิ่มจากการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตของเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ระหว่างปีการผลิต 2560/61 ถึงปีการผลิต 2564/65 มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 37.09 ต่อปี ส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**

030502 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/ อัจฉริยะ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ **มีการปรับตัวเพิ่มขึ้น** โดยเทียบเคียงจากมูลค่าเพิ่มของการเพิ่มผลผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่จากการดำเนินการเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ภายใต้โครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ซึ่งมีเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่สะสมจำนวน 85 แปลง โดยช่วงเริ่มต้นในการดำเนินงานในปีการผลิต 2560/61 ถึงปีการผลิต 2562/63 ผลผลิตต่อหน่วยของแปลงจะยังมีมูลค่าเพิ่มขึ้นไม่มากนัก ขณะที่ปีการผลิต 2563/64 ถึงปีการผลิต 2564/65 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด โดยในปีการผลิต 2564/65 มีมูลค่าเพิ่มจากการเพิ่มผลผลิต 20,772.04 บาท/ไร่ เพิ่มขึ้นจากมูลค่า 8,586.16 บาท/ไร่ ใน พ.ศ. 2563/64 หรือคิดเป็นมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 141.92 และ**เมื่อเทียบสถานการณ์กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565** พบว่า มูลค่าเพิ่มจากการเพิ่มผลผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ระหว่างปีการผลิต 2560/61 ถึงปีการผลิต 2564/65 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 45.30 ต่อปี ส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**

03 การเกษตร

030601 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ มูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วย เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยของประเทศไทย **มีการปรับตัวเพิ่มขึ้น** สะท้อนจากมูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยตามหมวดสินค้าเกษตร ได้แก่ พืช ปศุสัตว์ และประมง โดยหมวดพืชและหมวดปศุสัตว์มีแนวโน้มการเติบโตในทิศทางที่ดี ขณะที่หมวดประมงมีการหดตัวลงต่อเนื่องในช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 โดยใน พ.ศ. 2565 มูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการขยายตัวจาก พ.ศ. 2564 ประกอบด้วย (1) หมวดพืช มีมูลค่าผลผลิตต่อหน่วยรวม 29 รายการ จำนวน 9,040 บาท/ไร่ มีการขยายตัวร้อยละ 8.97 (2) หมวดปศุสัตว์ มีมูลค่าผลผลิตต่อหน่วยรวม 6 รายการ จำนวน 54,523 บาท/ตัน มีการขยายตัวร้อยละ 22.41 และ (3) หมวดประมง มีมูลค่าผลผลิตต่อหน่วยรวม 3 รายการ จำนวน 85,174 บาท/ไร่ มีการขยายตัวร้อยละ 10.16 และ**เมื่อเทียบสถานการณ์กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565** พบว่า มูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยในหมวดพืชและหมวดปศุสัตว์ระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.92 และร้อยละ 7.67 ตามลำดับ ซึ่งใกล้เคียงค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ขณะที่มูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยในหมวดประมง มีการหดตัวลงเฉลี่ยร้อยละ –0.65 ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น สถานะการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ที่ยังคง**มีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย**

030602 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ สหกรณ์มีความเข้มแข็งในระดับ 1 และ 2 อย่างน้อยร้อยละ 90 วิสาหกิจชุมชนและกลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็งร้อยละ 25

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของสถาบันเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สะท้อนจากการประเมินศักยภาพสหกรณ์โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ และการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนโดยกรมส่งเสริมการเกษตร โดยสหกรณ์ภาคการเกษตรที่มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับชั้น 1 และชั้น 2 มีจำนวนค่อนข้างทรงตัว ขณะที่วิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดีมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยใน พ.ศ. 2565 มีสหกรณ์ภาคการเกษตรที่มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับชั้น 1 และชั้น 2 มีจำนวน 3,024 แห่ง จากสหกรณ์ภาคการเกษตรทั้งหมด 3,315 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 91.22 (ข้อมูล ณ 31 สิงหาคม 2565) ขณะที่วิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดีมีจำนวน 22,156 แห่ง จากวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพทั้งหมด 80,025 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 26.44 ณ (ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2565) และ**เมื่อเทียบสถานการณ์กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 256**5 พบว่า จำนวนสหกรณ์ภาคการเกษตรที่มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับชั้น 1 และชั้น 2 ในระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 91.14 ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้แล้ว ในขณะที่จำนวนวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดีมีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 22.49 ซึ่งใกล้เคียงค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 ดังนั้น สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น
ขยายตัว เฉลี่ยร้อยละ 3

สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เป็นการนำจุดเด่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตร โดยการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น จำเป็นที่จะต้องสนับสนุนให้เกิด (1) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ทั้งด้านปัจจัยการผลิต การวางแผนและความสามารถในการผลิต การรวบรวมสินค้าพื้นถิ่นและการอนุรักษ์พันธุ์ รวมไปถึงการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่าย (2) การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ทั้งการสร้างเรื่องราวหรือการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การรับรองมาตรฐานสินค้าและมีระบบการตรวจสอบย้อนกลับและการพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ (3) การส่งเสริมด้านการตลาด อาทิ การสร้างเครือข่ายและพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้า การสร้างความตระหนักรู้ด้านข้อมูลสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น และ (4) การยกระดับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ประกอบด้วย ฐานข้อมูลเกษตรอัตลักษณ์ การวิจัยด้านเกษตรอัตลักษณ์ การบริหารจัดการพื้นที่ เทคโนโลยีการผลิตและแปรรูป การรวมกลุ่มเพื่อเป็นผู้ประกอบการ และนโยบายและแผน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนจากมูลค่ารวมของผลไม้เมืองร้อนที่สำคัญ ข้าวหอมมะลิ ผ้าไหมนกยูงพระราชทาน และผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์อัตลักษณ์พื้นถิ่น ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นที่มีการจัดเก็บและรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง โดยระหว่าง พ.ศ. 2561–2565 มูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นดังกล่าวมีการขยายตัวที่เพิ่มขึ้น แม้ใน พ.ศ. 2563 จะมีมูลค่าหดตัวเล็กน้อยที่ร้อยละ -0.55 เป็นผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่ลดลงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และพลิกกลับมาขยายตัวต่อเนื่องในปี 2564-2565 เนื่องจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจและการผ่อนคลายมาตรการการควบคุมการระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ร้อยละ 10 และ 7.20 ตามลำดับ โดยในปี 2565 มูลค่ารวมของสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น มีจำนวน 301,302 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2564 ที่มีมูลค่า 281,074 กว่าร้อยละ 7.20 ล้านบาท โดยสัดส่วนของกลุ่มสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นที่มีมูลค่ามากที่สุด ได้แก่ ผลไม้เมืองร้อนที่สำคัญ รองลงมาคือ ข้าวหอมมะลิ ผ้าไหมไทยนกยูงพระราชทาน และผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์อัตลักษณ์พื้นถิ่นตามลำดับ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา**มูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นระหว่าง พ.ศ. 2561–2565 พบว่ามีการขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.75 ต่อปี ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 แล้ว** นอกจากนี้ หากพิจารณาเพิ่มเติมในส่วนของ**สถานการณ์รายได้จากการจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)** ระหว่างปี 2561–2565 มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8.69 ต่อปี โดย พ.ศ. 2565 รายได้จากการจำหน่ายสินค้า OTOP มีจำนวนรวม 244,189 ล้านบาท โดยเป็นรายได้จากผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารมากที่สุด (ร้อยละ 49.02) รองลงมาคือ ประเภทของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก (ร้อยละ 19.87) ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย (ร้อยละ 17.50) ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร (ร้อยละ 7.83) และประเภทเครื่องดื่ม (ร้อยละ 5.78) ตามลำดับ นอกจากนี้ ในปี 2565 **มูลค่าการจำหน่ายสินค้าที่ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications : GI)** ของไทยประเภทเกษตรกรรมและอาหาร มีจำนวน 1,749 ล้านบาท ซึ่งลดลงร้อยละ 38.15 ของมูลค่าจำหน่ายสินค้า GI ประเภทเกษตรกรรมและอาหารใน พ.ศ.2564 โดยอาจมีสาเหตุมาจากราคาสินค้า GI บางประเภทลดลง อาทิ ทุเรียน จึงส่งผลให้มูลค่าการจำหน่ายสินค้าในภาพรวมลดลง และเมื่อเปรียบเทียบ**จำนวนการขึ้นทะเบียนสินค้า GI** รวบรวมโดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก (World Intellectual Property Organization : WIPO) พบว่า พ.ศ. 2564 ไทยมีการขึ้นทะเบียนสินค้า GI รวมจำนวน 170 รายการ แต่ยังมีจำนวนที่น้อยเมื่อเทียบกับการขึ้นทะเบียนสินค้า GI ของประเทศในเอเชีย อาทิ ประเทศจีน มีการขึ้นทะเบียน GI จำนวน 9,052 รายการ เวียดนาม 1,980 รายการ และอินเดีย 417 รายการ

มูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ปี 2561 - 2565 (ล้านบาท)

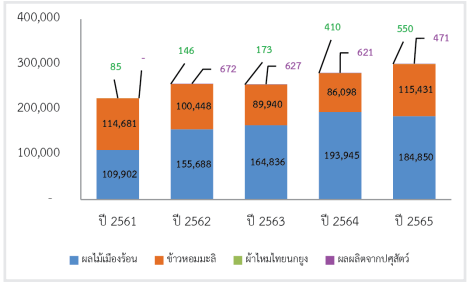

ที่มา: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565
หมายเหตุ: ผลไม้เมืองร้อน (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลำไย ลองกอง) ผลผลิตเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น สาขาปศุสัตว์ (โคขุนโพนยางคำ ไข่เค็มไชยา ไก่เบตง) ปี 2561 ยังไม่ได้มีการจัดเก็บข้อมูลผลผลิตจากปศุสัตว์

รายได้จากการจำหน่ายสินค้า OTOP ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตร ปีงบประมาณ 2561 – 2565 (ล้านบาท)

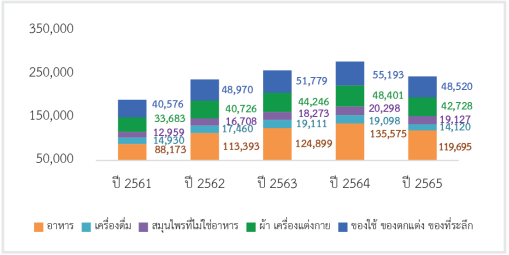

ที่มา: กรมพัฒนาชุมชน, 2565
หมายเหตุ: กรมการพัฒนาชุมชน กำหนดการจัดเก็บรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP โดยแบ่งประเภทผลิตภัณฑ์เป็น 5 ประเภท ได้แก่ ประเภทอาหาร, เครื่องดื่ม, ผ้า เครื่องแต่งกาย, ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก, สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรตามอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น (ปศุสัตว์)** ที่ส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์อัตลักษณ์พื้นถิ่นให้แก่เกษตรกรอย่างครบวงจร เช่น การเลี้ยงไก่เบตง การเลี้ยงแพะดำวังคีรีเมืองกระบี่ และการผลิตเนื้อโคขุนโพนยางคำ **โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอัตลักษณ์และสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (ประมง)** เป็นการสร้างอัตลักษณ์พื้นถิ่นให้แก่ปลานวลจันทร์ทะเล มีการจัดทำระบบอนุบาลและเพาะเลี้ยง พร้อมทั้งมีการสร้างจุดเรียนรู้และการสาธิต **โครงการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ และสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์** ที่สร้างการรับรู้แก่เกษตรกรและชุมชนเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสินค้า GI การสนับสนุนการจัดทำคำขอ GI การจัดทำและพัฒนาระบบตรวจสอบคุณภาพสินค้า GI และการส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางต่าง ๆ และ**โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น และสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์** (กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรตามอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น) เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อพัฒนาสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเกษตรกร และพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรมด้านการเกษตร นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นที่สำคัญ อาทิ **โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรตามอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น (ไม้ผล)** เป็นการยกระดับองค์ความรู้ในการผลิตและแปรรูปไม้ผลอัตลักษณ์ให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร การพัฒนาสินค้าไม้ผลอัตลักษณ์ให้เข้าสู่กระบวนการรับรองสินค้า GI และตรวจสอบย้อนกลับได้ **โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นและสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์** เป็นการพัฒนาระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ผลิตข้าวทุ่งกุลาร้องไห้ ให้เหมาะสมกับการปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อการส่งออก **โครงการส่งเสริมการพัฒนามูลค่าสินค้าเกษตรด้านหม่อนไหม** ที่ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่ม พร้อมทั้งบริการตรวจสอบให้มีการผลิตหม่อนไหมที่มีคุณภาพมาตรฐาน และติดตามการผลิตผ้าไหมตรานกยูงพระราชทานของเกษตรกรให้ได้รับการรับรอง **โครงการพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และสินค้าชุมชน** ที่ถ่ายทอดงานวิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางด้านสิ่งทอให้กลุ่มทอผ้าในหลายพื้นที่ เพื่อเพิ่มคุณสมบัติให้กับผ้าที่กลุ่มผลิตได้ และจัดทำข้อมูลเรื่องราวของสินค้าในรูปแบบดิจิทัล เพื่อสร้างโอกาสด้านการตลาดให้มากขึ้น อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาการดำเนินงานของหน่วยงานในปีงบประมาณ 2565 ที่ผ่านมา พบว่าโครงการส่วนใหญ่เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเกษตรกร และการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในพื้นที่

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น มีประเด็นท้าทายจากกระแสการบริโภคที่มีความหลากหลายในปัจจุบัน โดยการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย จึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการผลิตทั้งการขยายจำนวนและพัฒนาคุณลักษณะของสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่มีความหลากหลาย อาทิ กลุ่มรักสุขภาพ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงกลุ่มผู้ซื้อในต่างประเทศ ซึ่งการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายของผู้ผลิตจะส่งผลให้เกิดการเกื้อหนุนกำลังการผลิตและแลกเปลี่ยนประสบการณ์รูปแบบการผลิตและการตลาดที่ดี ขณะเดียวกัน การสนับสนุนให้เกิดการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร/ผู้ผลิตในพื้นที่ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ประจำถิ่น และการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลสินค้าหรือเรื่องราวของสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นให้เป็นที่รับรู้ในวงกว้าง เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่จะต้องให้ความสำคัญควบคู่กันไป เพื่อให้ผู้บริโภคมีข้อมูลประกอบการเลือกซื้อเพิ่มมากขึ้น และนำไปสู่การขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ผู้ที่เกี่ยวข้องข้องในห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น จำเป็นต้องเร่งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกัน เพื่อร่วมมือกันในการเข้าถึงตลาดที่ต้องการสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น และร่วมมือกันในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและมีมาตรฐาน รวมถึงการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการจัดทำคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ ยังควรมีการนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปปรับใช้กับสินค้าเกษตรชนิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับรูปแบบการผลิตที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นได้อีกทางหนึ่ง

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (03) การเกษตร (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ยังคงตัวชี้วัดเดิม คือ อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น (เฉลี่ยร้อยละ) แต่มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมายเพื่อเพิ่มความท้าทายหลังจากที่ได้บรรลุเป้าหมายในช่วงปี 2561-2565 ไปแล้ว โดยจาก เดิม ในช่วงปี 2566-2570 กำหนดให้มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3 เป็น เฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 โดยระหว่างปี 2561-2565 มูลค่าของสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีอัตราการขยายตัวที่เฉลี่ยร้อยละ 7.75 ต่อปี ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2570 ที่ขยายตัวเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายที่ระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

เกษตรปลอดภัย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัยขยายตัว เฉลี่ยร้อยละ 3

นับตั้งแต่ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกและเข้าร่วมความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานและความปลอดภัยอาหาร การควบคุมการส่งออก การนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหาร ผนวกกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของอาหารมากขึ้น ทำให้การผลิตสินค้าเกษตรในประเทศไทยต้องปรับตัวรองรับมาตรฐานความปลอดภัยอาหารและกระแสการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับระบบการตรวจรับรองมาตรฐาน การสร้างความเชื่อมั่นความปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค การประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคตระหนักรู้และยอมรับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทย ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการผลิตสินค้าเกษตรให้เข้าสู่มาตรฐานความปลอดภัย อาทิ การบังคับใช้กฎหมาย การพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมือการผลิต

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนจากมูลค่ารวมของสินค้าเกษตรปลอดภัยใน 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) สินค้าเกษตรปลอดภัยที่ผ่านการตรวจรับรอง GAP (พืช ปศุสัตว์ และประมง) โดยระหว่าง พ.ศ. 2561–2565 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 19 ต่อปี และ 2) สินค้าเกษตรปลอดภัยที่ผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (พืช ปศุสัตว์ และประมง) มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดในช่วง พ.ศ. 2562 และหดตัวลงต่อเนื่องในระหว่าง พ.ศ. 2563–2565 ที่อัตราเฉลี่ยร้อยละ 14 ต่อปี ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2565 สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่ารวม 668,957 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 กว่าร้อยละ 34 และเมื่อพิจารณา**มูลค่ารวมสินค้าเกษตรปลอดภัยของไทยระหว่างปี 2561-2565 พบว่า มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 18.97 ต่อปี** อย่างไรก็ตาม ข้อมูลมูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัยบางปีไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มสินค้าเกษตรปลอดภัย จึงอาจสะท้อนให้เห็นเพียงแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีของมูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัย แต่มิอาจเทียบเคียงกับค่าเป้าหมายดังกล่าวได้โดยตรง ดังนั้น สถานะการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

มูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัยของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2561 - 2565

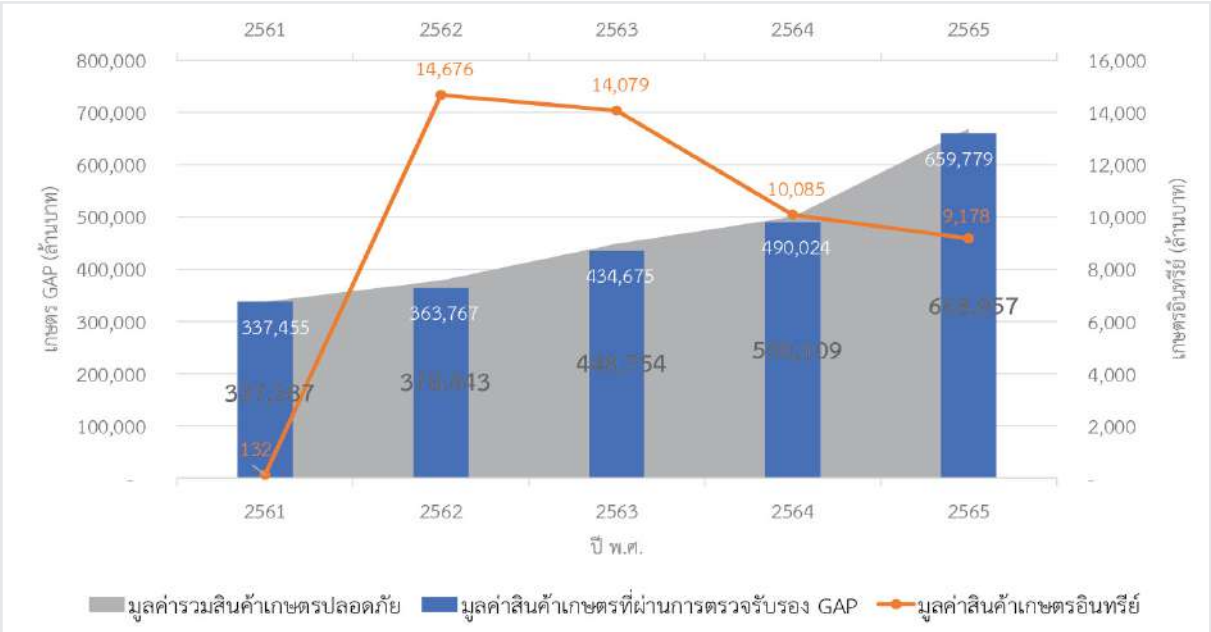

ที่มา: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565
หมายเหตุ: พ.ศ. 2561-2563 ไม่มีการจัดเก็บข้อมูล GAP ประมง/ พ.ศ. 2561-2563 และ พ.ศ. 2565 ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลประมงอินทรีย์/ พ.ศ. 2561-2565 ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลพืช GAP (ยกเว้นข้าว) และพืชอินทรีย์ (ยกเว้นข้าว)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรปลอดภัยผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ **โครงการส่งเสริมเกษตรปลอดภัยในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร** ที่ส่งเสริมองค์ความรู้และสร้างความเชื่อมั่นในการผลิตผักและผลไม้ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน GAP ให้แก่สมาชิกสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร **โครงการส่งเสริมช่องทางการตลาดเครือข่ายเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ด้วยกลไกประชารัฐ** ที่ช่วยพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ พร้อมทั้งส่งเสริมช่องทางการตลาดให้สามารถกระจายรายได้สู่กลุ่มเกษตรกรได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรปลอดภัย อาทิ **โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย** ที่ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเกษตรปลอดภัยในพื้นที่ 40 ชุมชน **โครงการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ภายใต้แผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560–2565** ที่มุ่งพัฒนาส่งเสริมการวิจัย นวัตกรรมฐานข้อมูล และถ่ายทอดองค์ความรู้ การพัฒนาตลาดและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยได้อบรมเกษตรกรเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์กว่า 5,000 ราย และยกระดับแหล่งผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้ได้มาตรฐานกว่า 5,560 แปลง และ **โครงการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดิน** ที่ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และเพิ่มทักษะการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน 8,480 ไร่

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

บริบทการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกประเทศ อาทิ การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 การเข้าสู่สังคมสูงวัย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี กรอบความร่วมมือหรือกฎกติการะหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหาร มีส่วนสำคัญในการเพิ่มความต้องการบริโภคสินค้าเกษตรปลอดภัย ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยให้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์ภายในห้วงถัดไปของแผนแม่บทฯ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งสร้างความตระหนักทั้งในส่วนของผู้ผลิตและผู้บริโภคให้เห็นถึงความสำคัญในการผลิตและบริโภคสินค้าเกษตรปลอดภัยที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมทั้งการพัฒนาระบบตรวจรับรองและตรวจสอบย้อนกลับสินค้าเกษตรให้สามารถตรวจสอบที่มาได้ทุกขั้นตอน เป็นไปตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของคู่ค้า และการผลักดันส่งเสริมผู้ประกอบการให้มีระบบควบคุมการผลิตให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลเพื่อให้สินค้าเกษตรสามารถส่งออกได้ ตลอดจนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางสินค้าเกษตรปลอดภัยตลอดห่วงโซ่การผลิต ซึ่งในปัจจุบันการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติสินค้าเกษตรปลอดภัยยังไม่มีความต่อเนื่องและครอบคลุมทุกกลุ่มสินค้า อาทิ การจัดเก็บข้อมูลสินค้าเกษตรปลอดภัยกลุ่มสินค้าปศุสัตว์และประมง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การขับเคลื่อนเป้าหมายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรปลอดภัยในระยะถัดไป ควรมุ่งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและการรับรองแหล่งผลิตตามมาตรฐานของเกษตรปลอดภัย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบตรวจรับรองและตรวจสอบย้อนกลับสินค้าเกษตรที่เชื่อมโยงกับตลาดได้โดยตรง ซึ่งภาครัฐควรร่วมมือกับภาคส่วนอื่นในการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือร่วมดำเนินการขับเคลื่อนประเด็นดังกล่าว อาทิ การร่วมมือกับภาคเอกชนหรือสถาบันการศึกษาที่มีองค์ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการยกระดับระบบตรวจสอบย้อนกลับ นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับกลไกสนับสนุนการสร้างความรู้ความเข้าใจ หรือสร้างแรงจูงใจการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตสินค้าเกษตรให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ อาทิ การใช้เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ช่วยยกระดับมาตรฐานเกษตรกรปลอดภัย ตลอดจนการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางสินค้าเกษตรปลอดภัยตลอดห่วงโซ่การผลิตโดยนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้สามารถจัดเก็บข้อมูลได้อย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกกลุ่มสินค้าเกษตรปลอดภัย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามค่าเป้าหมายในระยะถัดไปและการใช้ข้อมูลสำหรับการยกระดับสินค้าเกษตรปลอดภัยในอนาคต

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (03) การเกษตร (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายในช่วง พ.ศ. 2566–2570 จาก เดิม อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรปลอดภัยเฉลี่ยร้อยละ 3 เป็น อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรปลอดภัยที่ได้รับการรับรอง ได้แก่ (1) มูลค่าสินค้าเกษตรที่ผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ขยายตัวเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 และ (2)มูลค่าสินค้าอินทรีย์ขยายตัวเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ5โดยในพ.ศ.2565ที่มีข้อมูลมูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัยครอบคลุมทุกกลุ่มสินค้าพบว่า(1)มูลค่าสินค้าเกษตรที่ผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานGAPขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 34 ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้ขยายตัวเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามูลค่าสินค้าเกษตรตามมาตรฐาน GAP จะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังคงต้องขับเคลื่อนการดำเนินการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่ (2) มูลค่าสินค้าอินทรีย์หดตัวเฉลี่ยร้อยละ -9 ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้ขยายตัวเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ที่ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย

จ.3

แผนแม่บทย่อย

เกษตรปลอดภัย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยของไทยได้รับการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัยและคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร

การผลิตสินค้าเกษตรจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้าสู่ระบบคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยของอาหาร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีต่อสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์นำไปสู่การยกระดับความสามารถในการแข่งขันในระดับสากลต่อไป ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญตลอดห่วงโซ่อุปทาน ทั้งในด้านของการจัดทำมาตรฐานสำหรับกำกับดูแล ระบบการตรวจรับรองและระบบตรวจสอบย้อนกลับ การพัฒนาและออกแบบบรรจุภัณฑ์ การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของความปลอดภัยของสินค้าที่มีคุณภาพและความปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาคุณค่าทางโภชนาการของสินค้าเกษตรและอาหารผ่านงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งในพ.ศ. 2565 กระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการจัดการด้านอาหารของประเทศไทย ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2566–2570) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านอาหารของประเทศไทย รวมทั้งเป็นกรอบในการบริหารจัดการและบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่อาหารให้มีเป้าหมายและทิศทางเดียวกันอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่ความมั่นคงด้านอาหารและโภชนาการในทุกระดับ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจาก ดัชนีความมั่นคงทางอาหารโลก (Global Food Security Index :GFSI) ของ The Economist Intelligence Unit (EIU) ซึ่งเป็นดัชนีที่พิจารณาความสามารถในการเข้าถึงอาหารที่มีโภชนาการ (Affordability) ความเพียงพอของอาหารที่ผลิตได้ (Availability) คุณภาพและความปลอดภัยของอาหาร (Quality and Safety) และความยั่งยืนและการปรับตัว (Sustainability and Adaptation) เพื่อจัดอันดับความมั่นคงทางอาหารของ 113 ประเทศ โดยในช่วงปี 2561-2564 การพัฒนาของประเทศไทยเป็นไปในทิศทางที่ดี ซึ่งสามารถขยับจากอันดับที่ 54 ใน พ.ศ. 2561 มาอยู่ที่อันดับที่ 51 **ใน พ.ศ. 2564 แต่ใน พ.ศ. 2565 อันดับดัชนีความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทยได้ตกลงไปอยู่ในอันดับที่ 64 ต่ำกว่า พ.ศ. 2564 ถึง 13 อันดับ** และได้คะแนนลดลงจาก 64.5 คะแนน มาเป็น 60.1 คะแนน เมื่อ

ดัชนีความมั่นคงทางอาหาร ปี 2561 - 2565

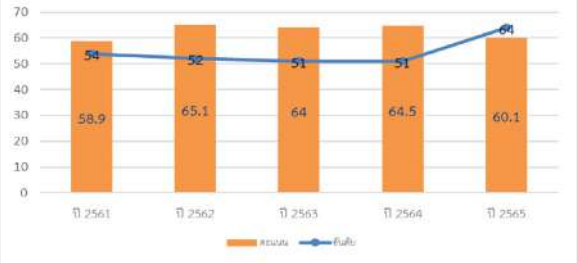

พิจารณาคะแนนในแต่ละด้านของ พ.ศ.2565 จะพบว่าด้านคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารยังคงเป็นจุดอ่อนเช่นเดียวกับปีที่ผ่านมา โดยมีคะแนนต่ำลงถึงร้อยละ 10.8 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และอันดับต่ำลงจาก พ.ศ.2564 ที่อยู่ในอันดับ 73 มาอยู่ที่อันดับ 102 ซึ่งเกิดจากปัจจัยทางด้านความหลากหลายทางโภชนาการ ด้านมาตรฐานโภชนาการ และความเพียงพอของสารอาหารรอง (วิตามินและแร่ธาตุ) จึงทำให้คะแนนในภาพรวมลดลงตามไปด้วย ดังนั้น สถานะการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ที่**ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย**

Thailand

The diagram below shows country performance in 2022 (latest available data). Scores are normalized 0-100, where 100=best conditions.
Δ = change in score, 2022 compared with 2012. ↑ = Score improved ↓= Score deteriorated - = no change in score

FOOD SECURITY ENVIRONMENT	Score	Δ
	60.1	↑ +4.6

	Score	Δ
1 AFFORDABILITY	83.7	↑ +7.2
1.1 Change in average food costs	100.0	↑ +29.5
1.2 Proportion of population under global poverty line	99.7	↑ +2.1
1.3 Inequality-adjusted income index	59.6	↑ +10.5
1.4 Agricultural trade	51.1	↓ -10.6
1.5 Food safety net programmes	100.0	↔

	Score	Δ
2 AVAILABILITY	52.9	↑ +4.4
2.1 Access to agricultural inputs	56.2	↑ +6.2
2.2 Agricultural research & development	33.0	↑ +4.7
2.3 Farm infrastructure	84.6	↑ +42.8
2.4 Volatility of agricultural production	44.2	↓ -27.2
2.5 Food loss	87.6	↑ +4.4
2.6 Supply chain infrastructure	55.9	↑ +14.3
2.7 Sufficiency of supply	71.2	↑ +50.6
2.8 Political and social barriers to access	56.1	↑ +9.7
2.9 Food security and access policy commitments	0.0	↓ -52.5

	Score	Δ
3 QUALITY AND SAFETY	45.3	↓ -10.8
3.1 Dietary diversity	36.0	↓ -0.6
3.2 Nutritional standards	20.2	↓ -48.3
3.3 Micronutrient availability	39.3	↓ -0.7
3.4 Protein quality	59.1	↑ +0.3
3.5 Food safety	71.4	↓ -4.1

	Score	Δ
4 SUSTAINABILITY AND ADAPTATION	51.6	↑ +17.2
4.1 Exposure	62.0	↔
4.2 Water	25.0	↔
4.3 Land	62.6	↓ -3.0
4.4 Oceans, rivers and lakes	29.1	↓ -1.5
4.5 Political commitment to adaptation	52.9	↑ +30.8
4.6 Disaster risk management	77.4	↑ +77.4

Very good (80–100) Good (70–79.9) Moderate (55–69.9) Weak (40–54.9) Very weak (0–39.9)

Source: Global Food Security Index 2022.

ที่มา : The Economist Intelligence Unit

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีต่อสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่ที่มีคุณภาพและความปลอดภัยผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร** ที่ดำเนินการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรเป้าหมายให้มีคุณภาพมาตรฐานและปลอดภัยสำหรับการบริโภคในประเทศและการส่งออก เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรและอาหารไทยในตลาดโลกนำไปสู่การรักษาและขยายตลาด และ**โครงการส่งเสริมสินค้าเกษตรเข้าสู่ระบบรับรองมาตรฐานเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และระบบตรวจสอบย้อนกลับ** กิจกรรม เตรียมความพร้อมเกษตรเข้าสู่ระบบรับรองมาตรฐานเกษตรปลอดภัย และการตรวจรับรองมาตรฐาน ที่ดำเนินการพัฒนาเกษตรกรให้มีความเข้าใจในการผลิตตามมาตรฐานสินค้าเกษตร ตลอดจนสามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์/สินค้าที่ทันสมัย มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของตลาดสากล และพัฒนาผลผลิตให้เข้าสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรที่ดีในระดับสากลได้ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีการดำเนินการสร้างความเชื่อมั่นด้านคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร อาทิ **การขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านคุณภาพ มาตรฐาน ความปลอดภัย และการตรวจสอบย้อนกลับ**ในสินค้าเกษตรนำร่อง 2 ชนิด ได้แก่ ข้าว และทุเรียน โดยมีการส่งเสริมการนำระบบตามสอบย้อนกลับในสินค้าเกษตรบนระบบคลาวด์ (QR Traces on Cloud) มาใช้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค และส่งเสริมช่องทางการตลาดสำหรับสินค้าเกษตรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานและมีการใช้ระบบตามสอบย้อนกลับ ทั้งช่องทางออฟไลน์และช่องทางออนไลน์ อย่างไรก็ดี ผลการดำเนินงานดังกล่าวมุ่งเน้นในด้านการพัฒนามาตรฐานการผลิตเป็นหลัก ในขณะที่ประเด็นที่ยังเป็นจุดอ่อนส่วนใหญ่อยู่ในด้านโภชนาการ ซึ่งต้องมีการบูรณาการและเชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ดัชนีด้านคุณภาพและความปลอดภัยของอาหาร (Quality and Safety) ที่เป็นจุดอ่อนสำคัญที่ทำให้คะแนนภาพรวมดัชนีความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทยต่ำลง ซึ่งในปี 2565 คะแนนด้านคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารของประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ 102 จากทั้งหมด 113 ประเทศ โดยเฉพาะในด้านมาตรฐานโภชนาการ (Nutritional standards) ที่ได้คะแนนน้อยที่สุด 20.2 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของโลกที่ 63.7 คะแนน เนื่องจากขาดคู่มือด้านโภชนาการระดับประเทศ (national dietary guidelines) ยุทธศาสตร์และแผนด้านโภชนาการ (national nutrition plan) และการติดตามและตรวจสอบโภชนาการ (nutritional monitoring and surveillance) อย่างไรก็ตาม กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านโภชนาการระดับชาติ 5 ปี พ.ศ. 2562-2566 ที่มีวัตถุประสงค์ในการสร้างองค์ความรู้ที่สนับสนุนให้เกิดความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อเชื่อมโยงสู่พฤติกรรมการบริโภคที่พึงประสงค์ของประชาชนทุกกลุ่มวัย หรือการกำหนดธงโภชนาการ (Thailand Nutrition Flag) เพื่อแนะนำสัดส่วน ปริมาณ และความหลากหลายของอาหารที่ควรบริโภคไว้แล้ว ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการบริโภคอาหารและมาตรฐานโภชนาการตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารในด้านที่เป็นจุดอ่อนแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การขับเคลื่อนเป้าหมายเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีต่อสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องที่มีคุณภาพและความปลอดภัยในระยะถัดไป ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนามาตรฐานกระบวนการผลิตอาหารปลอดภัย การส่งเสริมการนำมาตรฐานไปใช้ให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมทุกระดับตลอดห่วงโซ่ของกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรและอาหาร รวมถึงสร้างการยอมรับมาตรฐานของประเทศไทยในระดับสากล นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งการประกาศใช้แผนปฏิบัติการด้านการจัดการด้านอาหารของประเทศไทยระยะที่1(พ.ศ.2566–2570) เพื่อยกระดับความสำคัญและใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านอาหารของประเทศไทย รวมทั้งใช้เป็นกรอบในการบริหารจัดการและบูรณาการการดำเนินงานของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่อาหารให้มีเป้าหมายและทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความมั่นคงด้านอาหารและโภชนาการในทุกระดับในห้วงการพัฒนา พ.ศ. 2566–2570

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (03) การเกษตร (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยของไทยได้รับการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัยและคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดจาก เดิม ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร เป็น ดัชนีคุณภาพและความปลอดภัย (Quality and Safety) ภายใต้ดัชนีความมั่นคงทางอาหาร (GFSI) โดยกำหนดค่าเป้าหมายภายใน พ.ศ. 2570 ที่อันดับไม่เกิน 70 ซึ่งใน พ.ศ. 2565 ดัชนีคุณภาพและความปลอดภัยของประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ 102 จากทั้งหมด 113 ประเทศ ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 ที่อันดับไม่เกิน 70 จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายที่**ระดับวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

เกษตรชีวภาพ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรชีวภาพขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และมีศักยภาพในการเป็นฐานการผลิตด้านการเกษตรที่สำคัญ ซึ่งควรได้รับการพัฒนาต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากฐานทรัพยากรชีวภาพ ตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการตลาด เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ประกอบด้วย 1) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตผ่านการส่งเสริมการผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การผลิตโดยใช้ผลพลอยได้และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การรวบรวมสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นและการอนุรักษ์ 2) การสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ่านกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรชีวภาพที่มีประสิทธิภาพ มีระบบการผลิตที่ได้มาตรฐานควบคู่ไปกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์สู่สินค้าพรีเมียม และ 3) การตลาด ผ่านการประชาสัมพันธ์การเพิ่มช่องทางและเชื่อมโยงตลาดสินค้าเกษตรชีวภาพทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนการสำรวจความต้องการของตลาด ทั้งนี้ จะต้องมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรชีวภาพควบคู่ไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการด้านกฎหมายและระเบียบ ฐานข้อมูลเกษตรชีวภาพ การวิจัยและพัฒนาเกษตรชีวภาพ เทคโนโลยี/นวัตกรรม ศักยภาพบุคลากร และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยในช่วงที่ผ่านมามูลค่าทางเศรษฐกิจของสินค้าเกษตรชีวภาพส่วนใหญ่ยังมาจากมูลค่าของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน จำเป็นต้องขยายผลการสร้างมูลค่าสมุนไพรและเครื่องเทศ แมลงเศรษฐกิจ หรือสินค้าใหม่ๆ เพื่อสร้างความหลากหลายของสินค้าเกษตรชีวภาพต่อไป

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนจากมูลค่ารวมของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน สมุนไพร/เครื่องเทศ และแมลงเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรชีวภาพที่มีการจัดเก็บและรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง โดยระหว่าง พ.ศ. 2561-2564 มูลค่ารวมของสินค้าเกษตรชีวภาพมีการขยายตัวในทิศทางที่ดีเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 19.66 ต่อปี แต่ใน พ.ศ. 2565 สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่ารวม 16,434 ล้านบาท ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่มีมูลค่ารวม 16,755 ล้านบาท อยู่ 321 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 2 โดยสัดส่วนของมูลค่าสินค้าเกษตรชีวภาพในปีล่าสุด ประกอบด้วย 1) มูลค่าวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน (เอทานอล ไบโอดีเซล) จำนวน 12,926 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 78.65 ของมูลค่ารวม 2) มูลค่าสมุนไพรและเครื่องเทศ (ขมิ้นชัน พริกไทย กระชายดำ กระเจี๊ยบแดง ว่านหางจระเข้ ไพล ฟ้าทะลายโจร) จำนวน 778 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.73 ของมูลค่ารวม และ 3) มูลค่าแมลงเศรษฐกิจ (ผึ้งพันธุ์ ผึ้งโพรง ชันโรง จิ้งหรีด) จำนวน 2,730 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 16.61 ของมูลค่ารวม ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา**มูลค่าของสินค้าเกษตรชีวภาพระหว่าง พ.ศ. 2562–2565 พบว่า มีการขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 14.25 ต่อปี ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 แล้ว** อย่างไรก็ตาม ต้นทุนการผลิตพลังงานทดแทนจากสินค้าเกษตรชีวภาพอาทิ ต้นทุนการผลิตน้ำมันปาล์มทั้งระบบของไทยยังคงสูงกว่าประเทศคู่แข่งทั้งอินโดนีเซียและมาเลเซีย อันเนื่องมาจากผลผลิตปาล์มสดต่อไร่ของไทยมีจำนวน 2.7 ตัน ในขณะที่อินโดนีเซียและมาเลเซียผลิตได้ 2.9 ตันต่อไร่ 3.3 ตันต่อไร่ ตามลำดับ และส่งผลให้มีอัตราการใช้กำลังการผลิตของโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบของไทยที่ยังต่ำเพียงร้อยละ 43% ของโรงงานสกัดน้ำมันทั้งหมด ส่งผลให้เสียเปรียบด้านต้นทุนต่อหน่วยและความสามารถในการแข่งขันด้านราคาเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งในตลาดโลก

มูลค่าสินค้าเกษตรชีวภาพ พ.ศ. 2561 - 2565

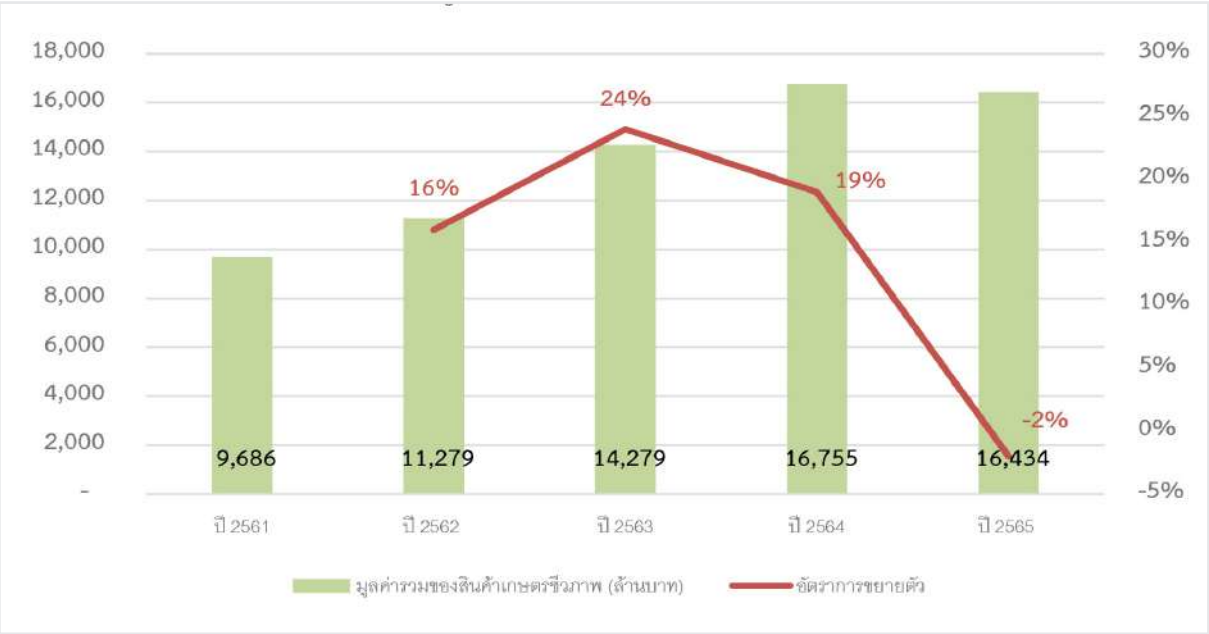

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเกษตรชีวภาพ ผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรชีวภาพสู่เชิงพาณิชย์(กิจกรรมการแปรรูปวัตถุดิบพืชสมุนไพรให้ได้มาตรฐาน)** ที่สนับสนุนบริการเครื่องจักรกลการเกษตรให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่ผลิตพืชสมุนไพร ตลอดจนให้ความรู้ในการใช้งานเครื่องจักรและบำรุงรักษา ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรได้ลดต้นทุนการผลิต และสามารถเพิ่มมูลค่าผลผลิต สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรแทนที่การขายผลผลิตสดที่ไม่สามารถเก็บรักษาได้นาน รวมถึงการพัฒนาโรงแปรรูปให้ผ่านมาตรฐาน GMP ในขั้นตอนการเตรียมการล้าง การหั่น เพื่อไม่ให้วัตถุดิบปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์ และ**โครงการศึกษาวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจของการนำผลพลอยได้และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องและพลังงานทางเลือก** ที่สนับสนุนให้มีการนำวัตถุดิบเหลือทิ้งทางการเกษตรมาใช้ในอุตสาหกรรมและพลังงานที่เกี่ยวเนื่องกับชีวภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัจจุบันได้มีการนำวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรมาแปรรูปเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่า และเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรรวมไปถึงเป็นการสร้างความมั่นคงทางด้านพลังงานทดแทนของประเทศ นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายเพื่อการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยกระบวนการทางชีวภาพ เพื่อนำไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง อาทิ **โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสมุนไพร** ที่ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ผลิตพืชสมุนไพรมีการพัฒนาศักยภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสมุนไพรของตนเอง สามารถใช้กระบวนการที่มีคุณภาพทำให้ผลผลิตที่ได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต รวมถึงสามารถหาช่องทางการตลาด เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอาชีพ และ**โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแมลงเศรษฐกิจ** ที่พัฒนาความรู้และทักษะของเกษตรกรในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแมลงเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและสามารถแข่งขันได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

อัตราการขยายตัวของมูลค่ารวมของสินค้าเกษตรชีวภาพในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ที่ผ่านมา จะผันแปรตามมูลค่าของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน (เอทานอล ไบโอดีเซล) เป็นหลัก จึงเป็นประเด็นท้าทายในการส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในอนาคต เนื่องจากมาตรการการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Barriers) โดยเฉพาะการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป(หนึ่งในผู้บริโภคน้ำมันปาล์มหลักของโลก)กำหนดให้ประเทศสมาชิกทยอยลดการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพที่ผลิตจากปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นพืชที่มีความเสี่ยงต่อการทำให้เกิดการสร้างคาร์บอนสูง โดยตั้งเป้าหมายยุติการใช้ภายใน พ.ศ. 2573 ส่งผลให้เกิดกระแส “Zero Palm Oil” ในภาคอุตสาหกรรมของยุโรป นอกจากนี้การให้ความสำคัญกับสุขภาพยังทำให้เกิดกระแส “Palm Oil Free” สำหรับสินค้าอาหารต่าง ๆ ในยุโรป เนื่องจากน้ำมันปาล์มถูกมองว่าเป็นแหล่งไขมันอิ่มตัว และมีสารก่อมะเร็งในปริมาณมากเมื่อเทียบกับพืชน้ำมันอื่นๆ ประกอบกับแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2561-2580 ได้ลดเป้าหมายการใช้ไบโอดีเซลลงจากเดิมเพื่อให้สอดรับแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าระยะยาว พ.ศ. 2561-2580 โดยเบื้องต้นคาดว่าจะปรับลดเป้าหมายการผลิตไบโอดีเซลจาก 14 ล้านลิตรเป็น 8 ล้านลิตรใน พ.ศ. 2580 ดังนั้น ในการพัฒนาและส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรชีวภาพที่เป็นวัตถุดิบพลังงานทดแทน จะต้องเตรียมพร้อมในการต่อยอดการพัฒนา

ไปสู่อุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงอื่น ๆ อาทิ ในกรณีของปาล์มน้ำมันควรผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคัล (Oleochemical) นอกจากนี้ กระแสการดูแลสุขภาพที่เพิ่มมากขึ้นทำให้ผู้บริโภคหันมาบริโภคพืชผักสมุนไพรมากขึ้น จะเป็นโอกาสในการขยายตลาดและมูลค่าทางเศรษฐกิจจากการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรชีวภาพอื่น ๆ เช่น สมุนไพรและเครื่องเทศ แมลงเศรษฐกิจ หรือสินค้าใหม่ ๆ ควบคู่ไปกับการสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้กับผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่สินค้าเกษตรชีวภาพ ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรชีวภาพ ควบคู่ไปกับการการสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้กับผู้บริโภคอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งจะเป็นโอกาสในการขยายตลาดและมูลค่าทางเศรษฐกิจจากการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรชีวภาพอื่น ๆ เช่น สมุนไพรและเครื่องเทศ แมลงเศรษฐกิจ หรือสินค้าใหม่ๆ รวมถึง การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนในการปลูกพืชที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตพลังงาน การต่อยอดการพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงอื่นๆ อาทิ ในกรณีของปาล์มน้ำมัน ควรผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคัล (Oleochemical) ตลอดจนการพัฒนาระบบการผลิตให้ได้มาตรฐานที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล เพื่อนำไปสู่การสร้างความสามารถในการแข่งขัน สามารถขยายตลาดและเพิ่มโอกาสในการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังต่างประเทศได้ต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (03) การเกษตร (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ยังคงตัวชี้วัดเดิม คือ อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรชีวภาพขยายตัว (เฉลี่ยร้อยละ) แต่มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมายเพื่อเพิ่มความท้าทายหลังจากที่ได้บรรลุเป้าหมายในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ไปแล้ว โดยจาก เดิม ในช่วง พ.ศ. 2566–2570 กำหนดให้มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ5เป็นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 โดยระหว่าง พ.ศ. 2561-2565 มูลค่าของสินค้าเกษตรชีวภาพมีอัตราการขยายตัวที่เฉลี่ยร้อยละ 14.25 ต่อปี ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 ที่ขยายตัวเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายที่ระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า ในช่วง พ.ศ. 2563-2565 การขยายตัวมีค่าต่ำลงต่อเนื่อง และกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโลกจะส่งผลให้มีการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพลดลงในอนาคต อันจะเป็นความเสี่ยงต่อการบรรลุเป้าหมายในห้วงการพัฒนาในระยะต่อไป

จ.3

แผนแม่บทย่อย

เกษตรชีวภาพ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

วิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น
มีการจัดตั้ง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

มีจำนวนวิสาหกิจการเกษตรขนาดกลางและเล็ก และผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพ
1 ตำบล 1 วิสาหกิจ

การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบนฐานเศรษฐกิจชีวภาพทั่วประเทศบนฐานเศรษฐกิจจากความหลากหลายทางชีวภาพจะเป็นการช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น โดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และนำความหลากหลายทางชีวภาพมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ ทำให้ชุมชนที่อยู่ใกล้ชิดกับทรัพยากรที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสามารถสร้างรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การสำรวจแหล่งทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่นที่สามารถนำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ได้ การสนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกร การประเมินความต้องการของตลาด และการเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับการจัดตั้งและบริหารจัดการวิสาหกิจการเกษตร

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนจากการจัดตั้งเป็นวิสาหกิจเกษตรชีวภาพภายใต้การส่งเสริมการรวมกลุ่มกิจการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ(องค์การมหาชน)(BEDO)โดยในช่วง พ.ศ. 2561-2563 การจัดตั้งวิสาหกิจเกษตรชีวภาพค่อนข้างทรงตัว ก่อนที่จะมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วง พ.ศ. 2564-2565 ซึ่งมีสาเหตุมาจากข้อจำกัดด้านงบประมาณของ BEDO ที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการสนับสนุนการจัดตั้งวิสาหกิจเกษตรชีวภาพ โดยในปี 2565 มีการส่งเสริมให้จัดตั้งวิสาหกิจเกษตรชีวภาพได้จำนวน 12 วิสาหกิจ ใน 8 ตำบล ซึ่งลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่ส่งเสริมการรวมกลุ่มวิสาหกิจเกษตรชีวภาพได้จำนวน 13 วิสาหกิจ ใน 12 ตำบล ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา**ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 มีชุมชนที่จัดตั้งเป็นวิสาหกิจเกษตรชีวภาพสะสมจำนวน 95 ชุมชน ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 การจัดตั้งวิสาหกิจเกษตรชีวภาพสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ 1 ตำบล 1 วิสาหกิจ** อย่างไรก็ตาม ในระยะถัดไป BEDO วางแผนยกระดับศักยภาพวิสาหกิจเกษตรชีวภาพที่มีอยู่ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้และขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น โดยให้ความสำคัญกับการสนับสนุนองค์ความรู้ควบคู่ไปกับการดำเนินงานร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจชุมชน และทำให้วิสาหกิจท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับทรัพยากรที่มีความหลากหลายทางชีวภาพมีโอกาสในการสร้างรายได้อย่างยั่งยืนและเติบโตเป็นผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพที่เข้มแข็งในระยะยาว

แผนภูมิแสดงจำนวนวิสาหกิจชีวภาพและจำนวนตำบล

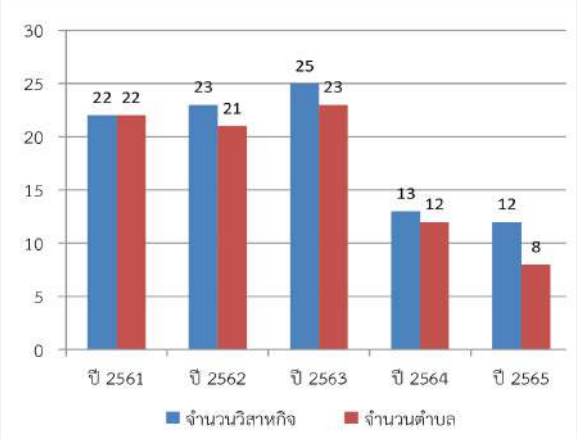

ที่มา: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน), 2565

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการพัฒนาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์จากฐานทรัพยากรที่มีความหลากหลายทางชีวภาพผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้แก่ โครงการส่งเสริมการปลูกและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากสมุนไพร** ที่พัฒนาและส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการปลูกพืชสมุนไพร ที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยกระบวนการทางชีวภาพ เพื่อนำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีการดำเนินการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากการอนุรักษ์ทรัพยากรทางชีวภาพ อาทิ **โครงการสร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนสื่อสารข้อมูลความหลากหลายทางทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น** ที่สร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (www.BioGang.net) เพื่อให้เกิดการจดบันทึกข้อมูลโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน **โครงการธนาคารความหลากหลายทางชีวภาพระดับชุมชน** ซึ่งเน้นให้ชุมชนลงมือทำจริงตั้งแต่ การสำรวจ การบันทึก การถ่ายภาพ ไปจนถึงการดูแลรักษาเงินหรือต้นไม้ของตัวเองให้คงอยู่เพื่อการขยายพันธุ์และเป็นแหล่งวิจัยความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพ และนำไปสู่การสร้างศูนย์กลางการเรียนรู้ชุมชน โครงการ CEA Global OTOP โดยการสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้กลายเป็นจุดขายและเป็นที่รู้จักแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 จะทำให้ประชาชนย้ายกลับถิ่นฐานและส่งผลให้แนวโน้มการจัดตั้งวิสาหกิจเกษตรชีวภาพเพิ่มมากขึ้น แต่ปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดได้คลี่คลายและมีแนวโน้มในทางที่ดีขึ้น จึงอาจทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกลับเข้าสู่ภาคบริการหรือภาคการผลิตอื่นตามปกติ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการจัดตั้งวิสาหกิจเกษตรชีวภาพ และในช่วงที่ผ่านมายังมีประเด็นท้าทายสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมาย คือ การพัฒนาองค์ความรู้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากความหลากหลายทางชีวภาพ การรวมกลุ่มของเกษตรกร การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งการผลิตผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของตลาดตลอดจนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับการจัดตั้งและการบริหารจัดการวิสาหกิจเกษตรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนท้องถิ่นและยกระดับให้เกษตรกรเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจการเกษตรขนาดกลางและเล็กบนฐานทรัพยากรชีวภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

บริบทการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่เกิดขึ้น ทั้งการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 การเข้าสู่สังคมสูงวัย นโยบายกัญชาเสรี และกฎกติการะหว่างประเทศ ทำให้ผู้บริโภคหันมาใส่ใจสุขภาพและการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จึงเป็นโอกาสสำคัญทางการตลาดทั้งภายในและต่างประเทศที่จะส่งเสริมการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มจากสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์จากฐานเกษตรกรรมและฐานทรัพยากรชีวภาพ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร พร้อมทั้งขยายผลให้มีการจัดตั้งวิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับตำบลควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการจัดตั้งขึ้นแล้วให้มีความเข้มแข็งในระยะยาว ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ และนำความหลากหลายทางชีวภาพมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ ซึ่งต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะหน่วยงานในระดับพื้นที่ซึ่งจะเป็นเครือข่ายสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานของวิสาหกิจเกษตรชีวภาพ อาทิ การส่งเสริมกระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกร การสนับสนุนแหล่งเงินทุนและองค์ความรู้สำหรับการจัดตั้งและการบริหารจัดการวิสาหกิจเกษตรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างโอกาสทางการตลาดและพัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการรายย่อยในชุมชนให้มีศักยภาพในการแข่งขัน และนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งและสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (03) การเกษตร (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย วิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการจัดตั้งทุกตำบลเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดจาก เดิมจำนวนวิสาหกิจการเกษตรขนาดกลางและเล็ก และผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพ เป็น การจดทะเบียนดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวกับเกษตรชีวภาพ (เฉลี่ยร้อยละ) เพื่อให้ครอบคลุมการดำเนินงานในภาพรวมของประเทศ โดยกำหนดค่าเป้าหมายในช่วง พ.ศ. 2566-2570 ที่เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นปีที่ข้อมูลยังเป็นปกติก่อนได้รับอิทธิพลจากจากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ทำให้จำนวนการจดทะเบียนสูงขึ้นผิดปกติ โดยข้อมูลการจดทะเบียนดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวกับเกษตรชีวภาพใน พ.ศ. 2565 ณ วันที่ 15 ธันวาคม 2565 มีการจดทะเบียนแล้ว จำนวน 1,074 แห่ง เพิ่มขึ้นจากจำนวน 695 แห่ง ในปี 2563 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 54.53 ซึ่งคาดว่าสาเหตุที่มีการจดทะเบียนเพิ่มขึ้นจำนวนมากยังคงมาจากการย้ายกลับถิ่นฐานของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 ที่เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุเป้าหมาย**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

เกษตรแปรรูป

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ 2563 | พ.ศ 2564 | พ.ศ 2565

สินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์ เฉลี่ยร้อยละ 3

การสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตรด้วยการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตร เป็นหนึ่งในการพัฒนาการเชื่อมโยงห่วงโซ่การผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ซึ่งจะช่วยยกระดับรายได้ให้กับภาคเกษตร ตลอดจนเสริมสร้างให้ภาคการเกษตรมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง โดยการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตร ต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยสำคัญตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการตลาด ได้แก่ การปรับเปลี่ยนวิธีการจากการการผลิตและขายสินค้าเกษตรเป็นวัตถุดิบไปสู่การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และภูมิปัญญาในกระบวนการผลิตหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูป การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนการผลิต ตลอดจนการอำนวยความสะดวกด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนจากมูลค่ารวมของสินค้าเกษตรแปรรูปที่สำคัญ ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ยางและผลิตภัณฑ์ยาสูบ เครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ และกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ โดยระหว่าง พ.ศ. 2560-2562 สินค้าเกษตรแปรรูปที่สำคัญดังกล่าวมีมูลค่าเพิ่มที่ค่อนข้างทรงตัว ก่อนจะหดตัวใน พ.ศ. 2563 ที่ร้อยละ -2.40 เนื่องมาจากอุตสาหกรรมแปรรูปได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ประกอบกับการชะลอตัวของเศรษฐกิจ จึงส่งผลต่อการผลิตและการส่งออกสินค้าแปรรูปที่สำคัญ โดยใน พ.ศ. 2564 สินค้าเกษตรแปรรูปที่สำคัญมีมูลค่ารวม 1,453 ล้านบาท ปรับตัวเพิ่มขึ้นจาก 1,360 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2563 หรือมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 6.79 ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของอุปสงค์ทั้งในประเทศและต่างประเทศตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ โดยมูลค่าผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปส่วนใหญ่ปรับตัวเพิ่มขึ้น แต่มีเพียงมูลค่าของยาสูบที่มีการปรับตัวลดลง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา**มูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรแปรรูปที่สำคัญระหว่าง พ.ศ. 2561-2564 พบว่า มีการขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ 1.04 ต่อปี ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย**

อัตราการขยายตัวของสินค้าเกษตรแปรรูป ปี 2558 - 2564

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตลอดจนมีการสนับสนุนต่อยอดไปสู่สินค้าเกษตร และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูง ผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการการพัฒนายางพาราทางการแพทย์** เป็นการพัฒนาน้ำยางพาราที่มีโปรตีนก่อแพ้ปริมาณต่ำ และพัฒนาการตรวจวัดโปรตีนก่อแพ้ในน้ำยางพาราและผลิตภัณฑ์ **โครงการยกระดับสินค้าเกษตรสู่เกษตรอุตสาหกรรม** เป็นการนำองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารให้มีมาตรฐาน ความปลอดภัย และสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก โดยมีผลิตภัณฑ์อาหารวีแกนเป็นผลิตภัณฑ์นำร่องที่มีโอกาสในการพัฒนาไปสู่ตลาดโลก **โครงการขยายตลาดข้าวอินทรีย์และข้าวสีในต่างประเทศ** ดำเนินการส่งเสริมการส่งออกข้าวอินทรีย์และข้าวสีของไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคยุโรป อเมริกา และเอเชีย นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีการดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตร อาทิ **โครงการพัฒนาศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และธุรกิจชุมชน** (กิจกรรมส่งเสริมเกษตรแปรรูปในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร) ที่สนับสนุนให้สหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกรมีความรู้ในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรมาใช้ในการแปรรูปผลผลิตการเกษตร สร้างความหลากหลายของสินค้า รวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดและนำไปจำหน่ายในช่วงเวลาที่เหมาะสม **โครงการแปรรูปสินค้าเกษตรอุตสาหกรรม 1 จังหวัด 1 ชุมชน** (OPOAI-C) ที่ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรให้กับเกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์การเกษตร โดย

ดึงศักยภาพของวัตถุดิบในพื้นที่มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ชุมชน โดยมีการดำเนินการสนับสนุนโครงการผ่านสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด (สอจ.) ทั้ง 76 จังหวัด อาทิ การฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลทางการเกษตร ให้กับเกษตรกร การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ต้นแบบให้กับกลุ่มเกษตรกร และ**โครงการ 1 กลุ่มจังหวัด 1 นิคมอุตสาหกรรมเกษตรอาหาร** โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นการส่งเสริมการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารขึ้นมาในพื้นที่นำร่อง 18 กลุ่มจังหวัด นำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรทั่วทุกภูมิภาคตามศักยภาพของแต่ละกลุ่มจังหวัด โดยมีการเชื่อมโยงการนำนวัตกรรมทางการเกษตรมาใช้ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม (AIC) ในแต่ละจังหวัด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าแนวโน้มการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนและการส่งออกจะขยายตัว ประกอบกับการผ่อนคลายมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้พฤติกรรมการใช้จ่ายของประชาชนปรับตัวเข้าสู่ภาวะปกติมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ด้านอุปทานพบว่าผลผลิตสินค้าเกษตรสำคัญที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งอุทกภัยและภัยแล้งในหลายพื้นที่ ได้ส่งผลกระทบต่อการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูป รวมถึงปัจจัยลบจากอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในราคาอาหารสด อาหารสำเร็จรูป และพลังงาน ซึ่งเป็นส่วนที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่ออุตสาหกรรมเกษตรทั้งระบบ ประกอบกับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรยังขาดองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการติดต่อประสานงานและการส่งออกสินค้า รวมถึงสหกรณ์มีต้นทุนในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ค่อนข้างสูง ส่งผลให้ไม่สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่นได้ ดังนั้น ประเด็นท้าทายส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายยังคงเป็นการเร่งยกระดับความสามารถของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในการบริหารจัดการและเชื่อมโยงการผลิตตลอดห่วงโซ่สินค้าเกษตรไปถึงการแปรรูปและการตลาด รวมถึงการพัฒนาและเข้าถึงเทคโนโลยีเกษตรแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนความรู้ด้านการเชื่อมโยงตลาดในต่างประเทศ รวมถึงพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรให้มีความพร้อมสำหรับการขยายตลาดในต่างประเทศ ตลอดจนสนับสนุนแหล่งทุนเพื่อการลงทุนด้านเทคโนโลยีการแปรรูป การใช้นวัตกรรมการแปรรูปเพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค นอกจากนี้ควรเร่งสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้าเกษตรแปรรูปอาหาร เพื่อให้ผู้บริโภคทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้ตระหนักรับรู้ และเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้าไทย

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (03) การเกษตร (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย สินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม คือ อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์ (เฉลี่ยร้อยละ) โดยกำหนดค่าเป้าหมายในช่วง พ.ศ. 2566–2570 ให้มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 ซึ่งระหว่าง พ.ศ. 2561–2564 มูลค่าสินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ 1.04 ต่อปี ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 ที่ขยายตัวเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายที่

ระดับวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย

จ.3

แผนแม่บทย่อย

เกษตรอัจฉริยะ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

สินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

มูลค่าสินค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตรอัจฉริยะ/เทคโนโลยีการเกษตรดิจิทัลในการควบคุมและบริหารจัดการฟาร์มเพื่อทำเกษตรแปลงใหญ่อัจฉริยะ/สมัยใหม่ และการจัดทำแปลง/โรงเรือนสาธิตต้นแบบเกษตรอัจฉริยะ ยังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาด ตั้งแต่การวางแผนการผลิต การควบคุมคุณภาพการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ ตลอดจนการเข้าถึงตลาดทั้งออนไลน์และออฟไลน์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการส่งเสริมและขยายผลการทำเกษตรอัจฉริยะให้เพิ่มขึ้น ยังจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนให้เข้าถึงเทคโนโลยีเกษตรดิจิทัลและนวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะภายในแปลงเพิ่มขึ้น พัฒนาเกษตรกรให้เป็น smart farmer/young smart farmer และสร้าง Start Up เกษตรอัจฉริยะ รวมถึงส่งเสริมและพัฒนาแฟลตฟอร์มด้านการเกษตรเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากมูลค่าการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตจากการดำเนินการเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ที่มีการใช้เทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่/อัจฉริยะ โดยอาศัยข้อมูลการดำเนินงานภายใต้โครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ที่ได้ดำเนินการสะสมมาตั้งแต่ปีการผลิต 2560/61 จนกระทั่งปีการผลิต 2564/65 มีเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่จำนวน 85 แปลง เกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 10,079 ราย พื้นที่ดำเนินการ 175,416.22 ไร่ โดยการใช้เทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่/อัจฉริยะ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ต่อเนื่อง สะท้อนจากที่การมีมูลค่าการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตจาก 1,304.68 ล้านบาท ในปี 2560/61 เพิ่มเป็น 3,792.16 ล้านบาท ในปี 2564/65 แม้ว่าจะมีจำนวนแปลงในการดำเนินการลดลงจากปีการผลิต 2563/64 และเมื่อพิจารณามูลค่าการลดต้นทุนและการเพิ่มผลผลิตจากการดำเนินงานแปลงเกษตรสมัยใหม่ปีการผลิต 2564/65 พบว่า มูลค่าเพิ่มจากการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 113.18 เมื่อเทียบกับปีการผลิต 2563/64 ทั้งนี้ เมื่อ**พิจารณามูลค่าเพิ่มจากการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตของเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ระหว่างปีการผลิต 2560/61-2564/65 พบว่า มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 37.09 ต่อปี ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 แล้ว** ดังนั้น อาจสะท้อนได้ว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีการทำเกษตรสมัยใหม่มาอย่างต่อเนื่อง สามารถเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตโดยผ่านการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายของผู้ผลิตที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การบริหารจัดการแปลง การสนับสนุนเทคโนโลยีการผลิต การพัฒนาเกษตรกรสมาชิกกลุ่ม และการเชื่อมโยงการตลาด ซึ่งเป็นการเกื้อหนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้รูปแบบการผลิตและการเชื่อมโยงตลาด จนมีรายได้จากสินค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น

แปลงใหญ่สมัยใหม่	ผลลัพธ์การดำเนินงานแปลงใหญ่สมัยใหม่ (ล้านบาท)		
	ลดต้นทุนการผลิต	เพิ่มผลผลิต	รวมมูลค่า
ปีการผลิต 2560/61	229.35	1,075.33	1,304.68
ปีการผลิต 2561/62	231.21	1,104.38	1,335.59
ปีการผลิต 2562/63	232.57	1,119.23	1,351.80
ปีการผลิต 2563/64	278.05	1,501.03	1,779.07
ปีการผลิต 2564/65	148.86	3,643.75	3,792.61

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการที่สำคัญในการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ โครงการต้นแบบเกษตรอัจฉริยะ โดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่พัฒนาโรงเรือนเกษตรอัจฉริยะที่สามารถควบคุมปัจจัยสภาวะแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูกและเพาะเลี้ยงได้ พร้อมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยีต้นแบบให้เกษตรกรเข้าถึงเทคโนโลยีการเพาะปลูกในราคาที่ถูกลง โครงการส่งเสริมและพัฒนาต้นแบบเกษตรอัจฉริยะ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่จัดทำแปลงเรียนรู้เกษตรอัจฉริยะ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่/เกษตรอัจฉริยะ โดยใช้ระบบติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชเพื่อการเฝ้าระวังและ

พยากรณ์การระบาดศัตรูพืชและการใช้ปุ๋ยแบบแม่นยำ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และระบบบริหารจัดการแปลงเกษตรด้วยระบบเกษตรอัจฉริยะ (HandySense) รวมถึงการนำเทคโนโลยี Smart Sensors และระบบ IoTs มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการบูรณาการองค์ความรู้ตลอดกระบวนการการผลิตพืช รวม 6 ชนิดพืช ได้แก่ มะม่วง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปาล์มน้ำมัน ทุเรียน อ้อย และพืชผัก โครงการพัฒนาระบบอัจฉริยะเพื่อการดูแลรักษาไม้ผล โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) และการเรียนรู้ของเครื่อง(MachineLearning)ในการติดตามสุขภาพพืชของแปลงเกษตรด้วยภาพถ่ายความละเอียดสูงจากอากาศยานไร้คนขับ พร้อมกับแนะนำการบริหารจัดการแปลง ภายใต้โครงการพัฒนาระบบเกษตรอัจฉริยะเพื่อารดูแลรักษาไม้ผล การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรกลทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร โดยพัฒนาทักษะและเทคนิคการซ่อมแซมเครื่องยนต์เกษตรที่เป็นต้นกำลังของเครื่องจักรกลการเกษตร และพัฒนาศักยภาพการให้บริการเครื่องจักรกลเกษตรในชุมชนแก่องค์กรเกษตรกรและผู้ประกอบการทั่วไปที่ดำเนินธุรกิจการให้บริการเครื่องจักรกลเกษตรในชุมชน เพื่อให้มีความพร้อมทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะทางเทคนิคและการบริหารจัดการธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดต้นทุนปัจจัยการผลิตและเพิ่มรายได้สุทธิให้กับเกษตรกร นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการขยายผลโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ผ่านโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด ที่มุ่งเน้นการผลิตในรูปแบบเกษตรสมัยใหม่เกษตรอัจฉริยะ เกษตรแม่นยำที่มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำต้นแบบเกษตรอัจฉริยะเพื่อให้เกษตรกรเรียนรู้และนำไปขยายผลเป็นการผลิตแบบแปลงใหญ่เกษตรอัจฉริยะ รวมถึงการพัฒนาและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบันภาคเกษตรเริ่มมีการใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการฟาร์มและเพิ่มประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังคงมีประเด็นท้าทาย คือ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะมีความซับซ้อนและมีค่าใช้จ่ายสูง ขณะที่การส่งผ่านเทคโนโลยีและนวัตกรรมโดยเฉพาะการให้บริการด้านเกษตรอัจฉริยะและดึงดูดการใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะของเกษตรกรยังมีน้อย ส่งผลให้การใช้ระบบเกษตรอัจฉริยะยังคงอยู่เฉพาะในกลุ่ม Smart Farmer และ Young Smart Farmer โดยขึ้นอยู่กับโอกาสและความคุ้มค่าในการตัดสินใจลงทุน ดังนั้นการสนับสนุนให้เกษตรกรเปลี่ยนมาใช้ระบบเกษตรอัจฉริยะอย่างแพร่หลายมากขึ้น เพื่อให้สามารถควบคุมคุณภาพการผลิตได้ตามต้องการและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร จึงควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะตลอดห่วงโซ่อุปทานภายในประเทศที่ต้องไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ รวมถึงการสร้างแรงจูงใจที่ถูกต้องให้เกษตรกรหันมาใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการยกระดับผลิตภาพการผลิตมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐควรสร้างร่วมมือกับภาคเอกชน นักวิชาการ รวมถึงเกษตรกร ในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะภายในประเทศ และต่อยอดงานวิจัยที่จะส่งเสริมการนำเทคโนโลยีเครื่องจักรกลอัจฉริยะและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการผลิต การแปรรูป และการตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีต้นทุนที่คุ้มค่าในการลงทุนและแพร่หลายในอนาคต รวมถึงเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนที่มีศักยภาพโดยเฉพาะกลุ่ม Start Up ด้านการเกษตรเข้ามาพัฒนานวัตกรรมและแพลตฟอร์มด้านการเกษตรที่ใช้ในกระบวนการผลิตและการตลาด และให้บริการด้านเกษตรอัจฉริยะมากขึ้น และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทักษะและความรู้ทางดิจิทัลของเกษตรกรให้สามารถเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น และพัฒนาต่อยอดการนำข้อมูลจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของเกษตรกรมาสนับสนุนให้สถาบันการเงินสามารถประเมินความเสี่ยงและพฤติกรรมการทำเกษตรของเกษตรกรในการปล่อยสินเชื่อให้กับเกษตรกรได้ เพื่อขยายผลจำนวนแปลงเกษตรอัจฉริยะให้เพิ่มขึ้น จนนำไปสู่การขยายตัวของมูลค่าสินค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้นในวงกว้าง

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

พ.ศ. 2570
ตัวชี้วัดอยู่ระหว่างการจัดเก็บ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (03) การเกษตร (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย สินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ยังคงตัวชี้วัดเดิม คือ มูลค่าสินค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ (เฉลี่ยร้อยละ) แต่มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมายเพื่อเพิ่มความท้าทายหลังจากที่ได้บรรลุเป้าหมายในช่วงปี 2561-2565 ไปแล้ว โดยจาก เดิม ในช่วงปี 2566–2570 กำหนดให้มูลค่าสินค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4 เป็น เฉลี่ยเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 โดยข้อมูลมูลค่าสินค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะในพื้นที่เกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ของปีการผลิต 2564/65 อยู่ระหว่างดำเนินการจัดเก็บข้อมูล ประกอบกับข้อมูลมูลค่าเพิ่มจากการลดต้นทุนและการเพิ่มผลผลิตจากแปลงเกษตรสมัยใหม่ ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 113.18 ในปีการผลิต 2564/65 เป็นข้อมูลที่ได้จากการทำเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ จำนวน 85 แปลง จากการทำเกษตรแปลงใหญ่ทั้งประเทศ จำนวน 8,191 แปลง หรือคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 1.04 จึงอาจไม่สะท้อนให้เห็นการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสินค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะได้ครบถ้วน จึงมิอาจเทียบเคียงสถานการณ์ พ.ศ. 2565 กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 ได้โดยตรง

จ.3

แผนแม่บทย่อย

เกษตรอัจฉริยะ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10

การเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ จำเป็นต้องให้ความสำคัญตั้งแต่ปัจจัยการผลิตที่ดีมีคุณภาพทั้งพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์เพื่อการเกษตรที่มีคุณภาพ การมีเทคโนโลยีและแหล่งเงินทุนที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่าย การประยุกต์ใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีการเกษตรในกระบวนการผลิต การส่งเสริมให้ขยายการให้บริการด้านการเกษตรอัจฉริยะเพื่อทำให้ต้นทุนของเทคโนโลยีลดลงในระดับที่เกษตรกรส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงได้ การจัดทำมาตรฐานการผลิต และการพัฒนาระบบโลจิสติกส์/คลังสินค้าอัจฉริยะ รวมทั้งการสร้างผู้ประกอบการเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการใช้งานและเข้าถึงเทคโนโลยีให้กกับเกษตรกร และการมีระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการเกษตร

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากมูลค่าเพิ่มจากการเพิ่มผลผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่จากการดำเนินการเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ภายใต้โครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ โดยการทำเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่สะสมในช่วง 5 ที่ผ่านมา มีจำนวน 85 แปลง จากการทำเกษตรแปลงใหญ่ทั้งประเทศจำนวน 8,191 แปลง หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.04 โดยในช่วงปีการผลิต 2560/61 จนกระทั่งปีการผลิต 2562/63 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นในการดำเนินงานผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มจะยังมีมูลค่าเพิ่มขึ้นไม่มากนัก ขณะที่ปีการผลิต 2563/64 ถึงปีการผลิต 2564/65 ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด โดยในปี 2564/65 มีมูลค่าเพิ่มจากการเพิ่มผลผลิต 20,772.04 บาท/ไร่ เพิ่มขึ้นจากมูลค่า 8,586.16 บาท/ไร่ ในปี 2563/64 หรือคิดเป็นมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 141.92 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา**มูลค่าเพิ่มจากการเพิ่มผลผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ระหว่างปีการผลิต 2560/61 ถึงปีการผลิต 2564/65 พบว่า มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 45.30 ต่อปี ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ใน พ.ศ.2565 แล้ว** ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลังจากเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ มีการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้เกษตรกรเพิ่มมูลค่าผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มเพิ่มขึ้น

มูลค่าเพิ่มจากการเพิ่มผลผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ (บาท/ไร่)

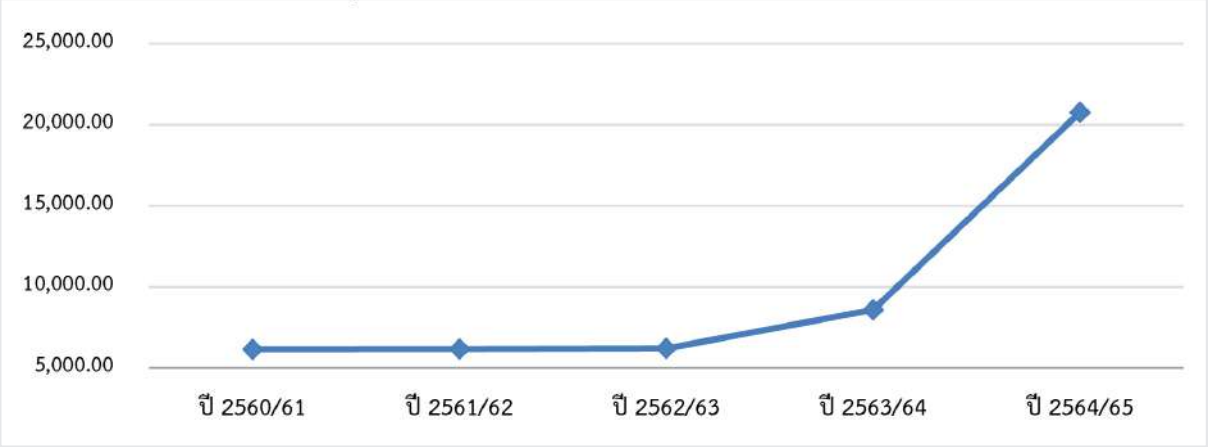

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร,2565

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการถ่ายทอดความรู้และให้บริการด้านเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะสู่เกษตรกรผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการขยายผลและถ่ายทอดเทคโนโลยี Smart Farm ด้านการเกษตร กลุ่มไม้ผลภาค** ซึ่งเป็นการขยายผลการใช้เทคโนโลยีระบบควบคุมการให้น้ำอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้บริหารจัดการแปลงทุเรียนได้อย่างแม่นยำ เป็นต้นแบบการทำเกษตรสมัยใหม่ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายเพื่อให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะมาใช้เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร อาทิ **โครงการผลักดันวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในชุมชนอย่างยั่งยืน** ที่สนับสนุนการขยายผลการประยุกต์ใช้งานวิจัยด้านการเกษตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้กับเกษตรกรในชุมชนอย่างทั่วถึง อาทิ IoT ในระบบ

โรงเรือนอัจฉริยะ นวัตกรรมฟิล์มคลุมโรงเรือน MultiTech และ MultiTech-Ultra ถุงห่อผลไม้นอนวูฟเวน เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ปุ๋ยนาโนคีเลต แอพพลิเคชั่นวัดความสุกของทุเรียน รวมถึงเครื่องย่อยสลายขยะอินทรีย์นาโน **โครงการพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมเครื่องจักรกลและอุปกรณ์ด้านปศุสัตว์ (Motor Pool)** เป็นการจัดตั้งศูนย์เครื่องจักรกลด้านปศุสัตว์ สำหรับให้บริการเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรในการจัดการแปลงพืชอาหารสัตว์และการสำรองเสบียงสัตว์ รวมถึงถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้เครื่องจักรกลด้านการเกษตรด้านปศุสัตว์ให้แก่เกษตรกรและเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถทดแทนแรงงานแรงงานภาคเกษตรที่ลดลงและเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรทั้งเชิงปริมาณ คุณภาพ และเวลา สำหรับรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงมีการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะ อาทิ **โครงการพัฒนาเกษตรแม่นยำสู่ธุรกิจเกษตรอุตสาหกรรม** จำนวน 2 ล้านไร่ ภายใต้ความร่วมมือระหว่างเกษตรแปลงใหญ่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จับคู่กับบริษัทอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ภายใต้สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นการดำเนินงานต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2564–2566 **โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อยสู่เกษตรอัจฉริยะ** และ **โครงการฟาร์มอ้อยอัจฉริยะต้นแบบ (SMART SUGARCANE FARM)**

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาภาครัฐได้มีการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้กับเกษตรกรมากขึ้น และมีการพัฒนาเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะมาอย่างต่อเนื่อง แต่เกษตรกรคงต้องพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบและจัดระบบสิ่งแวดล้อมในแปลงให้เหมาะสมสำหรับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะ การเข้าถึงปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับพื้นที่ และการสนับสนุนการเข้าถึงบริการทางการเงินที่จำเป็น ดังนั้น การผลักดันและสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ ปัจจัยการผลิต และแหล่งเงินทุนสำหรับปรับปรุงสภาพแวดล้อมฟาร์มให้รองรับกับการใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ ยังเป็นประเด็นท้าทายในการบรรลุเป้าหมาย จึงควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่รับรองการใช้งานและขับเคลื่อนเกษตรอัจริยะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของภาครัฐ และการเข้าถึงมาตรการทางการเงิน ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เกษตรกรมีการลงทุนในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะมาใช้ในฟาร์มได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการใช้งานและขับเคลื่อนเกษตรอัจฉริยะ อาทิ การพัฒนาสัญญาณโทรศัพท์และอินเตอร์เน็ต การพัฒนาแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันในการรองรับการใช้งานเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตร การพัฒนาพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ และการพัฒนาระบบสารสนเทศการจัดการเกษตรให้มีข้อมูลเชิงลึกเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ เป็นต้น รวมถึงสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรและร่วมลงทุนในลักษณะสินเชื่อดอกเบี้ยพิเศษและมีระยะปลอดหนี้เพื่อให้เกษตรกรมีเงินทุนในการปรับเปลี่ยนฟาร์มให้สอดคล้องกับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะ ตลอดจนร่วมมือกับภาคเอกชน และนักวิชาการ ในออกแบบและจัดทำระบบฟาร์มรอบรับการใช้เทคโนโลยีเกษตรรอัจฉริยะ พร้อมทั้งพัฒนาระบบโลจิสติกส์เกษตรให้มีต้นทุนที่ถูกลง และส่งเสริมมาตรฐานการผลิตพืชและสัตว์ให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลแปลงเกษตรสมัยใหม่/อัจฉริยะที่ครอบคลุมเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรที่มีการวางระบบเกษตรอัจฉริยะไว้แล้วสำหรับการติดตามประเมินผลที่สะท้อนผลได้อย่างถูกต้องต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

พ.ศ. 2570 ตัวชี้วัดอยู่ระหว่างการจัดเก็บ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (03) การเกษตร (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม คือ ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ (เฉลี่ยร้อยละ) โดยกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในช่วงปี 2566–2570 ที่เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 โดยข้อมูลผลผลิตต่อหน่วยของสินค้าเกษตรที่สำคัญในพื้นที่เกษตรที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ ในปีการผลิต 2564/65 อยู่ระหว่างดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ประมาณ 3,000 แปลง ที่ได้รับการสนับสนุนเทคโนโลยีและเครื่องจักรสมัยใหม่ในปี 2563/64 ประกอบกับข้อมูลผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 141.92 ในปีการผลิต 2564/65 เป็นข้อมูลที่ได้จากการทำเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ จำนวน 85 แปลง จากการทำเกษตรแปลงใหญ่ทั้งประเทศ จำนวน 8,191 แปลง หรือคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 1.04 จึงไม่อาจสะท้อนให้เห็นการเพิ่มขึ้นของผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะได้ครบถ้วน จึงมิอาจเทียบเคียงสถานการณ์ พ.ศ. 2565 กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 ได้โดยตรง

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

มูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10

การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตรเพื่อนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยให้เพิ่มสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง จำเป็นที่จะต้องพัฒนาองค์ความรู้และโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อให้เกษตรกรสามารถใช้ข้อมูลสารสนเทศทางด้านการเกษตรที่มีความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการการผลิตและการตลาดของสินค้าเกษตรได้ ขณะเดียวกันการถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตจากแปลงเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ก็จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้และนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปปรับใช้ในการผลิตของตนเอง นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยสนับสนุนอื่น อาทิ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร การรับรองคุณภาพมาตรฐานผลผลิต และระบบโลจิสติกส์การเกษตร ซึ่งมีจะมีผลต่อการสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้กับเกษตรกร

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนจากมูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยจำแนกตามหมวดสินค้าเกษตร ได้แก่ พืช ปศุสัตว์ และประมง โดยระหว่าง พ.ศ. 2561–2565 หมวดพืชและหมวดปศุสัตว์มีมูลค่าการเติบโตในทิศทางที่ดีขณะที่หมวดประมงมีการหดตัวลงต่อเนื่องในช่วง พ.ศ. 2561-2564 ก่อนพลิกกลับมาขยายตัว ในปี 2565 โดยเมื่อพิจารณาใน พ.ศ. 2565 พบว่า มูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการขยายตัวจาก พ.ศ. ปี 2564 ประกอบด้วย (1) หมวดพืช มีมูลค่าผลผลิตต่อหน่วยรวม 29 รายการสินค้าเกษตร จำนวน 9,040 บาท/ไร่ มีการขยายตัวร้อยละ 8.97 เมื่อเทียบกับมูลค่าผลผลิตต่อหน่วยในปีที่ผ่านมา (2) หมวดปศุสัตว์ มีมูลค่าผลผลิตต่อหน่วยรวม 6 รายการ จำนวน 54,523 บาท/ตัน มีการขยายตัวร้อยละ 22.41 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และ (3) หมวดประมง มีมูลค่าผลผลิตต่อหน่วยรวม 3 รายการ จำนวน 85,174 บาท/ไร่ มีการขยายตัวร้อยละ 10.16 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา**มูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยระหว่าง พ.ศ. 2561–2565 พบว่า หมวดพืช และหมวดปศุสัตว์ มีอัตราการเติบโตของมูลค่าผลผลิตต่อหน่วยขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ**

6.92 และร้อยละ 7.67 ตามลำดับ ซึ่งใกล้เคียงค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ขณะที่หมวดประมงมีการหดตัวลงเฉลี่ยร้อยละ -0.65 ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของสินค้าแต่ละรายการ พบว่า มูลค่าผลผลิตต่อหน่วยส่วนใหญ่ที่มีการเพิ่มขึ้น เกิดจากการขยายตัวของราคาสินค้าเกษตร แต่การขยายตัวของผลผลิตต่อไร่ยังอยู่ในระดับต่ำหรือมีการลดลง ตัวอย่างเช่น ข้าวนาปี มีมูลค่าผลผลิตต่อหน่วย จำนวน 4,332.35 บาทต่อไร่ คิดเป็นการขยายตัวร้อยละ 21.79 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2564 และมีผลผลิตต่อไร่ จำนวน 424.41 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นการหดตัวร้อยละ -0.24 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2564 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีมูลค่าผลผลิตต่อหน่วย จำนวน 7,268.56 บาทต่อไร่ คิดเป็นการขยายตัวร้อยละ 15.93 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2564 และมีผลผลิตต่อไร่ จำนวน 727.66 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นการขยายตัวร้อยละ 0.89 เมื่อเทียบกับปี 2564 ยางพารา มีมูลค่าผลผลิตต่อหน่วย จำนวน 11,623.28 บาทต่อไร่ คิดเป็นการขยายตัวร้อยละ 0.47 เมื่อเทียบกับปี 2564 และมีผลผลิตต่อไร่ จำนวน 220.08 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นการหดตัวร้อยละ -1.15 เมื่อเทียบกับปี 2564 ไก่เนื้อ มีมูลค่าผลผลิตต่อหน่วย จำนวน 43,749.97 บาทต่อตัน คิดเป็นการขยายตัวร้อยละ 25.47 เมื่อเทียบกับปี 2564 และกุ้งขาวแวนนาไม มีมูลค่าผลผลิตต่อหน่วย จำนวน 212,237.57 บาทต่อไร่ คิดเป็นการขยายตัวร้อยละ 9.82 เมื่อเทียบกับปี 2564 และมีผลผลิตต่อไร่ จำนวน 1,396.88 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นการขยายตัวร้อยละ 1.21 เมื่อเทียบกับปี 2564 เป็นต้น

หมวดสินค้าเกษตร	มูลค่าต่อหน่วย					อัตราการเติบโตเฉลี่ย ปี 2561 – 2565 (%)
	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	
พืช (บาท/ไร่)	6,931	7,138	7,433	8,296	9,040	6.92
ปศุสัตว์ (บาท/ตัน)	41,204	44,955	45,951	44,542	54,523	7.67
ประมง (บาท/ไร่)	88,184	87,692	81,368	77,319	85,174	- 0.65

ที่มา: สศช. ประมวลจากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2565

หมายเหตุ: 1. พ.ศ. 2565 เป็นข้อมูลพยากรณ์ ณ เดือนพฤศจิกายน 2565 และระดับประเทศ outlook พฤศจิกายน 2565

2. หมวดสินค้าเกษตร ประกอบด้วย (1) หมวดพืช ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวนาปรัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง (รวมที่นำไปผลิตเอทานอล) ถั่วเขียว ปาล์มน้ำมัน (รวมที่นำไปผลิตไบโอดีเซล) ถั่วเหลือง มะพร้าวผลแก่ ถั่วลิสง หอมแดง หอมหัวใหญ่ กระเทียม มันฝรั่ง มะเขือเทศ ข้าวโพดฝักอ่อน ข้าวโพดหวาน สับปะรด ลำไย ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง ลิ้นจี่ ส้มเขียวหวาน มะนาว ยางพารา กาแฟ พริกไทย กล้วยไม้ (2) หมวดปศุสัตว์ ได้แก่ โคเนื้อ โคนม-น้ำนมดิบ กระบือ สุกร ไก่เนื้อ ไก่ไข่-ไข่ไก่ และ (3) หมวดประมง ได้แก่กุ้งเพาะเลี้ยง (กุ้งขาวแวนนาไม)ปลาดุก และปลานิล

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการดำเนินการเพื่อสนับสนุนให้ภาคเกษตรไทยสามารถยกระดับประสิทธิภาพการผลิตที่สำคัญผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ โครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) เป็นการสนับสนุนให้เกิดการปรับและพัฒนารูปแบบการผลิตให้สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่แผนที่เกษตรฯ ผ่านการให้ความรู้และสนับสนุนปัจจัยการผลิต **โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่** เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเป็นแปลงใหญ่ในการผลิตสินค้าเกษตร แต่เกษตรกรยังมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตเข้าสู่การรับรองมาตรฐานค่อนข้างน้อย เนื่องจากราคาผลผลิตที่ได้รับการรับรองมาตรฐานไม่มีความแตกต่างจากราคาผลผลิตแบบทั่วไปมากนัก และโครงการความร่วมมือพัฒนาตำบล (Smart tambon) เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรในเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผ่านการจัดการทรัพยากรดิน

ให้สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการสนับสนุนการพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตร อาทิ **โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร** เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านพันธุ์ให้กับเกษตรกร อาทิ การตรวจประเมินร้านจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี การผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิตสนับสนุนให้แก่เกษตรกร สัตว์พันธุ์ดีที่ได้จากการผสมเทียม **การพัฒนาสารสนเทศการเกษตรเพื่อการพยากรณ์สินค้าเกษตร เป็นการพัฒนาแบบจำลองเพื่อพยากรณ์ผลผลิตสินค้าเกษตร** เพื่อให้เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงแนวโน้มและสถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งแบบจำลองนี้ยังอยู่ระหว่างการพัฒนาเพื่อเกิดความแม่นยำเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาภาพรวมการดำเนินงานของหน่วยงานในปีงบประมาณ 2565 ที่ผ่านมา พบว่า โครงการส่วนใหญ่จะเป็นสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่ดีและมีคุณภาพให้แก่เกษตรกร มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้แก่เกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร มีการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การขับเคลื่อนเป้าหมายมีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ ความสามารถของเกษตรกรในการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรของตนเองให้สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพและความเหมาะสมของพื้นที่ มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจในการปรับรูปแบบการผลิตที่รวมถึงการเลือกชนิดสินค้าเกษตรในการทำการผลิต ขณะเดียวกัน รูปแบบการสนับสนุนเกษตรกรในการยกระดับประสิทธิภาพการผลิต จำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรที่มีลักษณะแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาและปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศทางด้านการเกษตรที่เป็นปัจจุบันและมีความเป็นเอกภาพ การจัดหาแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม การสนับสนุนให้มีระบบการประกันภัยพืชผลที่มีความหลากหลาย การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการยกระดับประสิทธิภาพการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานการผลิตสินค้าเกษตรทั้งในด้านองค์ความรู้และรูปแบบการสื่อสาร การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประเด็นเหล่านี้ เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้เกษตรกรเรียนรู้การรับมือและปรับวิธีการบริหารจัดการให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและความต้องการของผู้บริโภคที่มีความหลากหลายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือระหว่างกันในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร รวมถึงการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการวางแผนการผลิต ซึ่งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในลักษณะนี้ จะช่วยให้ผู้ให้การสนับสนุนหรือผู้ให้บริการสามารถพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกร ขณะเดียวกันก็ยังเป็นโอกาสให้กับเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรในการทดลองและเรียนรู้เทคโนโลยีเหล่านั้นในพื้นที่จริง ซึ่งความร่วมมือนี้จะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบนิเวศเกษตรให้เอื้อต่อการยกระดับประสิทธิภาพของเกษตรกรไทยด้วย ส่งผลให้เกิดการเพิ่มผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยและมีต้นทุนการผลิตที่สามารถแข่งขันได้อย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคเกษตรไทยต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

พ.ศ. 2570
ตัวชี้วัดอยู่ระหว่างการจัดเก็บ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (03) การเกษตร (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดจาก เดิม มูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วย (เฉลี่ยร้อยละ) เป็น ผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วย (เฉลี่ยร้อยละ) เพื่อให้สะท้อนการดำเนินงานในภาพรวมของประเทศ โดยกำหนดค่าเป้าหมายในช่วง พ.ศ. 2566-2570 ที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 โดยระหว่างปี 2561–2565 เมื่อพิจารณาการเติบโตของปริมาณผลผลิตต่อไร่ของสินค้าหมวดพืชและหมวดประมง รวม 32 รายการสินค้า พบว่า สินค้าเกษตรส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงของปริมาณผลผลิตต่อไร่ไม่มากนัก โดยมังคุดและลิ้นจี่ เป็นสินค้าเกษตรที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของผลผลิตต่อไร่มากกว่าร้อยละ 10 (ร้อยละ 14.4 และร้อยละ 10.8 ตามลำดับ) ขณะที่ข้าวนาปี มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของผลผลิตต่อไร่เพียงร้อยละ 0.4 เท่านั้น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 0.16 ยางพารามีการหดตัวลงเฉลี่ยร้อยละ -1.89 และกุ้งขาวแวนนาไม มีการหดตัวเฉลี่ยร้อยละ -2.39 ขณะที่ข้อมูลผลผลิตสินค้าเฉลี่ยต่อหน่วยของหมวดปศุสัตว์อยู่ระหว่างการจัดเก็บข้อมูล ดังนั้น ข้อมูลผลผลิตเฉลี่ยต่อหน่วยของสินค้าเกษตรในปัจจุบัน จึงไม่อาจสะท้อนให้เห็นสถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561–2565 ได้ครบถ้วน จึงมิอาจเทียบเคียงสถานการณ์ พ.ศ. 2565 กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 ได้โดยตรง

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกร) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น โดยสหกรณ์มีความเข้มแข็งในระดับ 1 และ 2 เฉลี่ยอย่างน้อยร้อยละ 90 วิสาหกิจชุมชนและกลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็ง เฉลี่ยร้อยละ 25

การส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันเกษตรกรมีความเข้มแข็ง เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนายกระดับความเข้มแข็งของเกษตรกรและภาคเกษตรในภาพรวม ตั้งแต่การวางแผนการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การจัดการด้านการตลาด และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยมีปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การสร้างองค์ความรู้ให้กับสถาบันเกษตรกร การพัฒนาบุคลากรของสถาบันเกษตรกรให้มีความสามารถในการบริหารจัดการองค์กร การพัฒนาระบบการบริหารจัดการสถาบันเกษตรกรให้เป็นองค์กรที่มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกและบุคคลภายนอก ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินธุรกิจของสถาบันเกษตรกร เพื่อให้สถาบันเกษตรกรเป็นองค์กรสามารถทำหน้าที่ได้ตลอดห่วงโซ่การผลิตตลอดจนช่วยยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตให้กับสมาชิก

จำนวนสหกรณ์ภาคการเกษตรในแต่ละระดับชั้น (แห่ง)

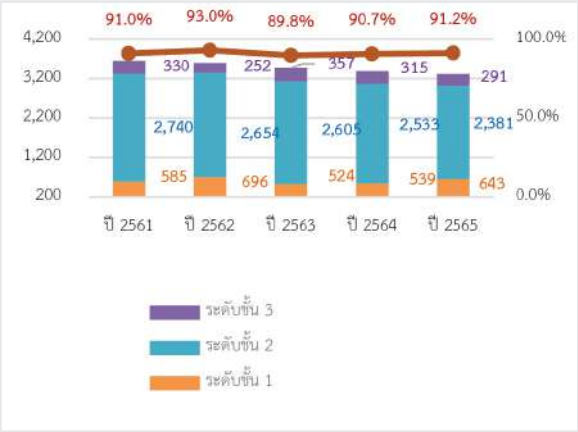

สัดส่วนวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐาน

ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรมส่งเสริมการเกษตร

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนจากการประเมินศักยภาพสหกรณ์โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ และการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนโดยกรมส่งเสริมการเกษตร โดยระหว่าง พ.ศ. 2561–2565 จำนวนสหกรณ์ภาคการเกษตรที่มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับชั้น 1 และชั้น 2 มีแนวโน้มทรงตัว ขณะที่จำนวนวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดีมีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้น โดยเมื่อพิจารณาใน พ.ศ. 2565 พบว่า ประเทศไทยมีสหกรณ์ภาคการเกษตรที่มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับชั้น 1 และชั้น 2 มีจำนวน 3,024 แห่ง จากจำนวนสหกรณ์ภาคการเกษตรที่มีการดำเนินงานทั้งหมด 3,315 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 91.22 (ข้อมูล ณ 31 สิงหาคม 2565) ขณะที่การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน พบว่า มีวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดี 22,156 แห่ง จากจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพ จำนวน 80,025 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 26.44 ณ (ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2565) ทั้งนี้ **เมื่อพิจารณาจำนวนสหกรณ์ภาคการเกษตรที่มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับชั้น 1 และชั้น 2 ในระหว่าง พ.ศ. 2561–2565 พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 91.14 ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 แล้ว ในขณะที่จำนวนวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดีในระหว่าง พ.ศ. 2561–2565 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 22.49 ซึ่งใกล้เคียงค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ดังนั้น สถานะการบรรลุเป้าหมายจึงยังคงอยู่ที่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งและพัฒนา/สหกรณ์ /สถาบันเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร ผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการยกระดับสถาบันเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตร** ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนทางด้านบัญชีให้เหมาะสมกับกิจการของวิสาหกิจชุมชน เพื่อช่วยให้การบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและดำเนินการได้อย่างมั่นคงพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนทำให้เกิดความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือต่อสมาชิกและบุคคลภายนอก **โครงการยกระดับความสามารถด้านการเงินการบัญชี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สหกรณ์และสถาบันเกษตรกร ที่พัฒนาศักยภาพการควบคุมภายในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร** และพัฒนามาตรฐานการบัญชีแก่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายมีระบบการควบคุมภายในที่ดีขึ้น และมีเครื่องมือในการจัดทำบัญชีและรายงานผลทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย **โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ** ที่ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร/ประชาชน ในการจัดตั้งสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ส่งเสริมและพัฒนาสู่มาตรฐานและเกิดการยอมรับของสมาชิกและสังคม ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ให้มีความสามารถในการบริหารจัดการธุรกิจให้มีประสิทธิภาพ **โครงการพัฒนาศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกรและธุรกิจชุมชน** ที่พัฒนาศักยภาพและเพิ่มทักษะด้านการผลิต การรวบรวม การแปรรูป รวมทั้งการบริหารจัดการ การผลิต การตลาดแก่สหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกรให้เป็นที่พึ่งในการแก้ไขปัญหาการตลาดสินค้าเกษตรในชุมชนและเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจการผลิต การตลาด และ **โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร** ที่ดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการตลาดสินค้าเกษตร เชื่อมโยงเครือข่ายสินค้าคลัสเตอร์ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าสถาบันเกษตรกรเป็นกลไกหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล แต่ศักยภาพในการดำเนินธุรกิจของสถาบันเกษตรกรในปัจจุบันยังมีความแตกต่างกันมาก โดยสถาบันเกษตรกรที่มีความเข้มแข็งก็จะสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ยังมีสถาบันเกษตรกรบางส่วนที่ยังต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพ ดังนั้น การสร้างกลไกความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายเพื่อร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาและเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันเกษตรกรร่วมกับการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วมของสมาชิก ตลอดจนการเร่งเพิ่มขีดความสามารถการบริหารจัดการธุรกิจโดยเฉพาะการสนับสนุนการสร้างธุรกิจที่เป็นผู้ให้บริการที่สอดรับกับบริบทการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การยกระดับความสามารถในการดำเนินธุรกิจของสถาบันเกษตรกร จึงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกรในสถานการณ์ปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การเพิ่มขีดความสามารถและการยกระดับสถาบันเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรให้ความสำคัญกับการยกระดับขีดความสามารถของสถาบันเกษตรกรและเครือข่ายด้านการผลิตและการตลาดให้ดำเนินธุรกิจในลักษณะเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดการกระจายผลประโยชน์ในห่วงโซ่มูลค่าที่นำไปสู่ความยั่งยืน ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการปรับตัวเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีผลต่อความสามารถในการผลิตของสมาชิก และจะส่งผลกระทบต่อเนื่องกับปริมาณธุรกิจและความเข้มแข็งของสหกรณ์ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกของสถาบันเกษตรกร และการพัฒนากลไกเพื่อเชื่อมโยงภาคีต่างๆ (ภาคเอกชน/ส่วนราชการ/กลุ่มเกษตรกร/นักวิชาการในพื้นที่) ในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (03) การเกษตร (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น ยังคงตัวชี้วัดเดิมคือ สัดส่วนของจำนวนสถาบันเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานต่อจำนวนสถาบันเกษตรกรฯ ทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ) และกำหนดค่าเป้าหมายในช่วง พ.ศ. 2566-2570 คือ (1) สหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งระดับ 1 และ 2 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 (2) วิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในระดับดี ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 และ (3) กลุ่มเกษตรกรที่มีความเข้มแข็งระดับ 1 และ 2 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 โดยระหว่าง พ.ศ. 2561-2565 มีจำนวนสหกรณ์ภาคการเกษตรที่มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับชั้น 1 และชั้น 2 เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 91.14 ของจำนวนสหกรณ์ภาคการเกษตรที่มีการดำเนินงานทั้งหมด ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570 แล้ว ขณะที่จำนวนวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 22.49 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง ส่วนข้อมูลจำนวนกลุ่มเกษตรกรที่เข้มแข็งในระดับ 1 และ 2 อยู่ระหว่างการจัดทำเกณฑ์การประเมินความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายที่ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย

แผนแม่บท

04

อุตสาหกรรม
และบริการแห่งอนาคต

"พัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศไปสู่อุตสาหกรรมอนาคต ขับเคลื่อนให้เกิดการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเทคโนโลยีและนวัตกรรม และเป็นผู้นำของอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพในระดับภูมิภาคและระดับโลก"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศไปสู่อุตสาหกรรมอนาคต โดยในระยะแรกจะเน้นการสร้างรากฐานของอุตสาหกรรมและบริการ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาของอุตสาหกรรมและบริการ ทั้งด้านบุคลากร การสร้างนวัตกรรม การปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น และในระยะต่อไปจะเป็นการสนับสนุนให้อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตเติบโตเป็นเสาหลักของเศรษฐกิจไทย สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมของตนเอง ลดการพึ่งพาเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากต่างประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเป็นผู้นำด้านอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพในระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น 2 เป้าหมาย ได้แก่ **(1) การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ และ (2) ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น** ซึ่งแผนแม่บทฯ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต มีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน อีกทั้งยังมีส่วนสนับสนุนต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและการพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

040001 การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565 จ.2

อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรม ขยายตัวร้อยละ 4.6
อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาบริการ ขยายตัวร้อยละ 5.4

- **สรุปสถานะการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจาก**อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ** พบว่า ใน พ.ศ. 2565 **ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรม ในไตรมาสที่ 3 มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 4.7 ซึ่ง**บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้มีการขยายตัวร้อยละ 4.6 แล้ว และ**ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาบริการในไตรมาสที่ 3 มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 5.3 ซึ่งมีสถานะ**ใกล้เคียงการบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้มีการขยายตัวร้อยละ 5.4 โดย**เมื่อพิจารณาค่าเป้าหมายของทั้งสองตัวชี้วัดร่วมกันแล้ว จึงส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565** ภาพรวมของอัตรา**การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น** โดยในไตรมาสที่ 3 ของ พ.ศ. 2561 - 2565 พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรม ใน พ.ศ. 2561 ขยายตัวร้อยละ 1.6 และชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่องใน พ.ศ. 2562 - 2563 โดยลดลงร้อยละ 0.1 และ 5.6 ตามลำดับ และปรับตัวดีขึ้นใน พ.ศ. 2564 - 2565 โดยขยายตัวลดลงร้อยละ 1.7 และขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.7 ในส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาบริการ ใน พ.ศ. 2561 ขยายตัวร้อยละ 4 และชะลอตัวลงใน พ.ศ. 2562 - 2563 อยู่ที่ร้อยละ 3.8 และลดลงร้อยละ 7.2 และปรับตัวดีขึ้นใน พ.ศ. 2564 - 2565 โดยขยายตัวร้อยละ 0.3 และ 5.3 ตามลำดับ เนื่องจากการผ่อนคลายมาตรการในการควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้ประชาชนเริ่มกลับมาดำเนินชีวิตได้ตามปกติ ขณะที่ผู้ประกอบการมีความมั่นใจในภาวะเศรษฐกิจมากขึ้น ประกอบกับนโยบายในการเปิดประเทศรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

อัตราการขยายตัว GDP ภาคอุตสาหกรรม

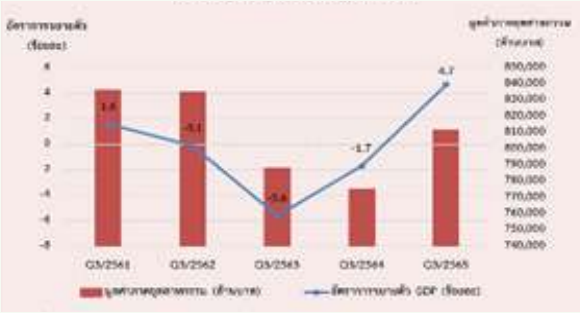

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

อัตราการขยายตัว GDP สาขาบริการ

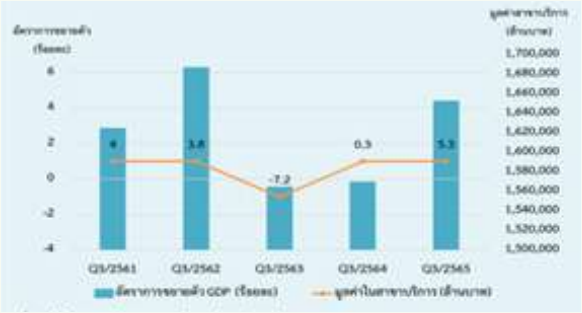

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทฯ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้**มีการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายที่ยังคงเดิม**คืออัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในภาคอุตสาหกรรม(เฉลี่ยร้อยละ) ไม่น้อยกว่า 4.8 และอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในภาคบริการ (เฉลี่ยร้อยละ) ไม่น้อยกว่า 5.3 ที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 โดยใน พ.ศ. 2565 **ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในภาคอุตสาหกรรม** ในไตรมาสที่ 3 มีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 4.7 ซึ่ง**มีสถานะใกล้เคียงการบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้** (ไม่น้อยกว่า 4.8) และ**ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในภาคบริการ** ในไตรมาสที่ 3 มีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 5.3 ซึ่ง**บรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้** (ไม่น้อยกว่า 5.3) แล้ว **เมื่อพิจารณาทั้งสองตัวชี้วัดร่วมกันแล้ว จึงส่งผลให้มีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุค่าเป้าหมาย**

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

040002 ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

อัตราการขยายตัวของผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรม ขยายตัวร้อยละ 2.2
อัตราการขยายตัวของผลิตภาพการผลิตของภาคบริการ ขยายตัวร้อยละ 2.7

- **สรุปสถานะการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจาก**อัตราการขยายตัวผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและบริการ** พบว่า ใน พ.ศ. 2564 ผลิตภาพการ**ผลิตของภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวร้อยละ 2.72 ซึ่ง**บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้มีการขยายตัวร้อยละ 2.2 แล้ว และ**ผลิตภาพการผลิตของภาคบริการมีการขยายตัวร้อยละ 0.73 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**วิกฤตที่กำหนดให้มีการขยายตัวร้อยละ 2.7 โดย**เมื่อพิจารณาค่าเป้าหมายของทั้งสองตัวชี้วัดร่วมกันแล้ว** จึงส่งผลให้**มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**เสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย

ผลิตภาพการผลิตรวม

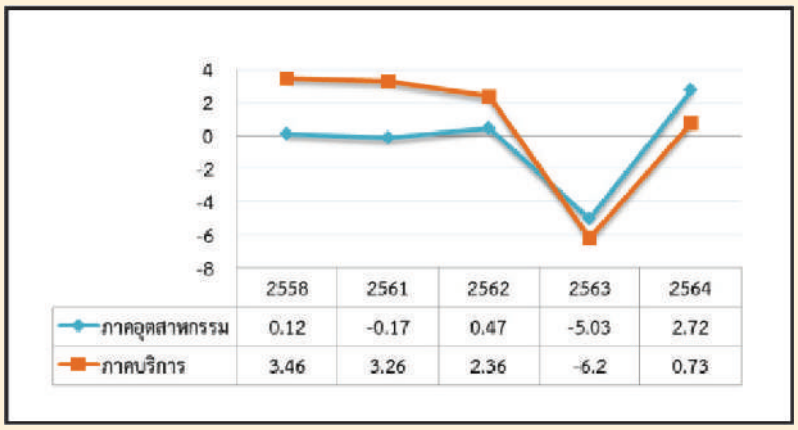

	2558	2561	2562	2563	2564
ภาคอุตสาหกรรม	0.12	-0.17	0.47	-5.03	2.72
ภาคบริการ	3.46	3.26	2.36	-6.2	0.73

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมของอัตราการขยายตัวของผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น** โดยใน พ.ศ. 2561 - 2564 พบว่า ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมในพ.ศ.2561ลดลงร้อยละ0.17เทียบกับการขยายตัวร้อยละ0.12ของปีก่อนหน้าและใน พ.ศ. 2562 ปรับตัวดีขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 0.47 และชะลอตัวใน พ.ศ. 2563 ลดลงร้อยละ 5.03 อย่างไรก็ตามใน พ.ศ. 2564 มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 2.72 ในส่วนของผลิตภาพการผลิตของภาคบริการใน พ.ศ. 2561 ขยายตัวร้อยละ 3.26 ชะลอลงจากการขยายตัวร้อยละ 3.46 ของปีก่อนหน้า และชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่องใน พ.ศ. 2562 - 2563 อยู่ที่ร้อยละ 2.36 และลดลงร้อยละ 6.2 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามใน พ.ศ. 2564 มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 0.73 ซึ่งยังห่างจากการบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ พ.ศ. 2565

- **สถานการณ์พ.ศ.2565เทียบกับค่าเป้าหมายพ.ศ. 2570**แผนแม่บทฯประเด็น(04)อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้**มีการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายที่ยังคงเดิม** คือ อัตราการขยายตัวของผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรม (เฉลี่ยร้อยละ) ไม่น้อยกว่า 2.4 และอัตราการขยายตัวของผลิตภาพการผลิตของภาคบริการ (เฉลี่ยร้อยละ) ไม่น้อยกว่า 3.0 ที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 โดยใน พ.ศ. 2564 **ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรม** มีการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 2.72 ซึ่ง**บรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้** ไม่น้อยกว่า 2.4 แล้ว และ**ผลิตภาพการผลิตของภาคบริการ** มีการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 0.73 ซึ่งยังคงห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ไม่น้อยกว่า 3.0 ใน พ.ศ. 2570 และ**มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤต เมื่อพิจารณาทั้งสองตัวชี้วัดร่วมกันแล้ว จึงส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย**

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ที่ยังคง**มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่** เนื่องจากขอบเขตของห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมชีวภาพค่อนข้างกว้างและซับซ้อน เพราะเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำที่มีความเกี่ยวเนื่องกับห่วงโซ่การผลิตของสินค้าหลายประเภท และยัง**ขาดการพัฒนาแพลตฟอร์มที่สามารถเชื่อมโยงห่วงโซ่คุณค่าได้อย่างครบวงจร** ส่งผลให้ผู้ประกอบการขาดช่องทางการตลาดในรูปแบบ Digital Marketing ที่ทันสมัย และเสียโอกาสในเข้าถึงการซื้อขายสินค้าหรือวัตถุดิบฐานชีวภาพระหว่างห่วงโซ่การผลิตที่สำคัญ นอกจากนี้ ยัง**มีประเด็นปัญหาในเรื่องของการสร้างความเชื่อมั่นในมาตรฐานผลิตภัณฑ์ต่อหน่วยงานและผู้ใช้** ส่งผลให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของไทย อาทิ ผลิตภัณฑ์เครื่องมือแพทย์ ยังไม่ได้รับการยอมรับในระดับสากล รวมทั้ง**ปัจจุบันการยกระดับผลิตภาพแรงงานยังขาดการบูรณาการกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** จึงไม่สามารถยกระดับผลิตภาพแรงงาน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเป้าหมายให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังมี**ประเด็นปัญหาในเรื่องเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว** ซึ่งประชาชนยังขาดความพร้อม ความรู้ ความเข้าใจ และมีการปรับตัวอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะการเข้าถึงบริการภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) จะมีสถานการณ์อยู่ในระดับดีและเกือบดี แต่เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจไม่ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงมีความจำเป็นต้องเร่งรัดและแก้ไขประเด็นที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ **(1) การจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมชีวภาพ **(2) การพัฒนาระบบนิเวศหรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันพัฒนาระบบนิเวศหรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงห่วงโซ่คุณค่าและทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพได้อย่างครบวงจร **(3) การยกระดับมาตรฐานสินค้า** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน เพื่อให้ได้รับการยอมรับในระดับสากล พร้อมทั้งควรมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้หน่วยงานรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และหน่วยงานผู้ออกใบอนุญาตสามารถนำข้อเสนอแนะมาใช้ในการพัฒนากระบวนงานพิจารณาอนุมัติ/อนุญาต ให้มีความเหมาะสมสอดรับกับความต้องการของผู้ประกอบการและผู้บริโภคต่อไป **(4) การพัฒนาผลิตภาพแรงงาน** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการบูรณาการร่วมกันในการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภาพแรงงานทั้งการพัฒนาทักษะเดิมและเพิ่มทักษะใหม่ ให้แรงงานในกลุ่มกิจกรรมที่ได้รับผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยีทดแทนแรงงาน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมในอนาคต **(5) การพัฒนาผู้ประกอบการไทยให้มีศักยภาพด้านเทคโนโลยีด้านดิจิทัล ข้อมูล**

และปัญญาประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาต่อยอดไปสู่การแข่งขันในระดับสากลที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูงได้ในอนาคต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต **(6) การพัฒนาบริการภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาบริการภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ให้เกิดขึ้นจริงในทุกธุรกรรมของภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนทุกพื้นที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาทักษะองค์ความรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่ประชาชน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ และให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเท่าเทียมกัน

แผนแม่บทฯ ประเด็น 04 อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

ประกอบด้วย 10 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมายดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

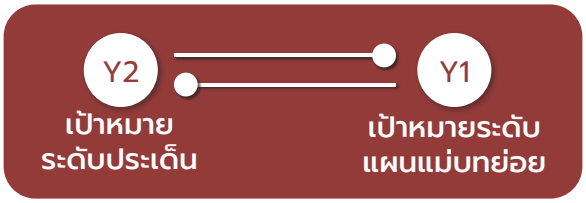

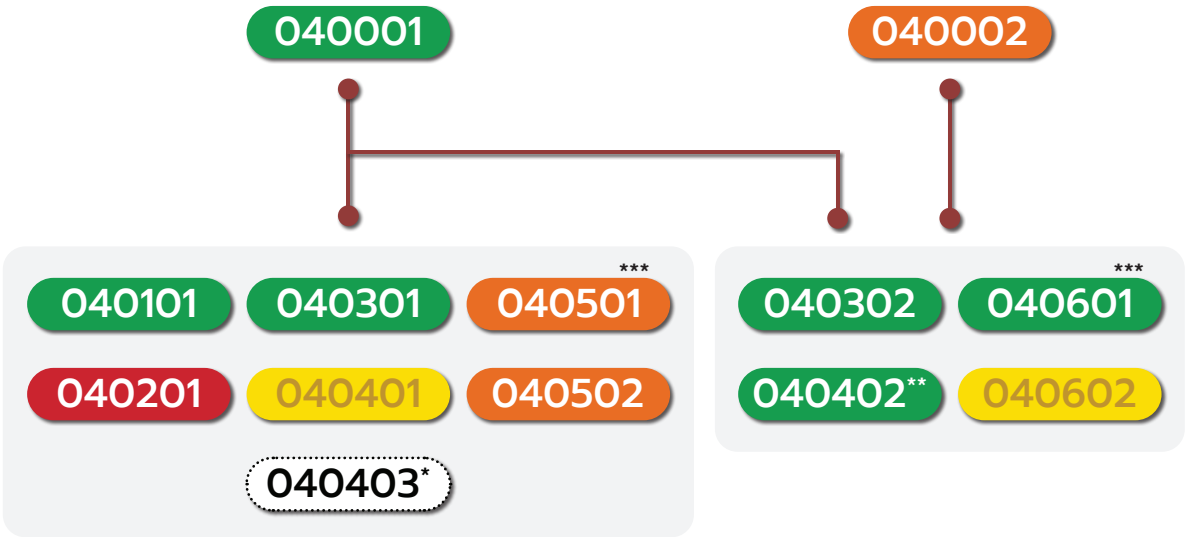

หมายเหตุ : สถานะการบรรลุเป้าหมายประจำปี 2565

*เป้าหมายแผนย่อยที่เพิ่มเติมในแผนแม่บทฯ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

**เป้าหมายแผนย่อยที่ถูกยกเลิกในแผนแม่บทฯ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต โดยถูกนำไปผนวกกับเป้าหมายแผนย่อย 040401 ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานสูงขึ้น (Tier)

***เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจไม่ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทย่อยระดับประเด็น (Y2) โดยตรง

040101

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

อุตสาหกรรมชีวภาพมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมชีวภาพ ขยายตัวร้อยละ 10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมของการขยายตัวของอุตสาหกรรมชีวภาพมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นตามลำดับ โดยเทียบเคียงจากมูลค่าการอนุมัติการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพ ซึ่งใน พ.ศ. 2562 - 2563 มีแนวโน้มลดลงจาก พ.ศ. 2561 และปรับตัวดีขึ้นตามลำดับในช่วง พ.ศ. 2564 - 2565 **เมื่อเทียบกับสถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า มีมูลค่าการอนุมัติการลงทุน อยู่ที่ 132,040 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 38.37 จากปีก่อนหน้าที่มีมูลค่าการลงทุนอยู่ที่ 95,420 ล้านบาท ซึ่ง**มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุค่าเป้าหมาย** ที่กำหนดให้มีอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมชีวภาพ ขยายตัวร้อยละ 10

040201

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ เฉลี่ยต่อปี ขยายตัวร้อยละ 5

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวมของการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ มีอัตราการ**ขยายตัวเพิ่มขึ้นใน พ.ศ. 2564 และปรับตัวลดลงใน พ.ศ. 2565** โดยเทียบเคียงจากข้อมูลการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมการแพทย์ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้มีส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมการแพทย์จำนวนมากใน พ.ศ. 2564 แต่ยังสูงกว่า พ.ศ. 2561 - 2563 **เมื่อเทียบกับสถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า มีมูลค่าการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริม อยู่ที่ 22,829 ล้านบาท ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 52 ที่มีมูลค่าการลงทุนอยู่ที่ 47,712 ล้านบาท ซึ่ง**มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤต** ทีกำหนดให้มีอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

040301

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

อุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ เฉลี่ยต่อปี ขยายตัวร้อยละ 5

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมของการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยเทียบเคียงจากข้อมูลการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์และอุตสาหกรรมดิจิทัล ซึ่งใน พ.ศ. 2561 - 2565 มีการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนจำนวนรวมทั้งสิ้น 735 โครงการ มีเงินลงทุนรวม 36,804 ล้านบาท **เมื่อเทียบกับสถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า มีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ได้รับการอนุมัติการส่งเสริมการลงทุน จำนวน 147 โครงการ เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้า

ร้อยละ 21.49 และมีมูลค่าเงินลงทุน 14,840 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้า ร้อยละ 861 ซึ่ง **มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุค่าเป้าหมาย** ที่กำหนดให้มีอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

ความสามารถในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัลของไทยดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อันดับของ Digital Evolution Index ของไทย อยู่ในอันดับ 1 ใน 40

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมของความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลของประเทศไทยอยู่ในอันดับระหว่าง 38 – 40 จาก 63 ประเทศ **ซึ่งมีปัจจัยเทคโนโลยีเพียงปัจจัยเดียวที่มีแนวโน้มดีขึ้น** โดยเทียบเคียงการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลของ IMD ใน พ.ศ. 2561 อยู่ในอันดับที่ 39 และตกลงมาอยู่ที่อันดับ 40 ใน พ.ศ. 2562 จากนั้นใน พ.ศ. 2563 - 2564 ไต่ขึ้นมาทีละอันดับ เป็นอันดันดับที่ 39 และ 38 และตกลงมาอยู่ในอันดับที่ 40 อีกครั้งในปี 2565 **เมื่อเทียบกับสถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า ประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลอยู่ในอันดับที่ 40 จากทั้งหมด 63 ประเทศ ซึ่ง**มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุค่าเป้าหมาย** ที่กำหนดให้ไทยอยู่ในอันดับ 1 ใน 40

ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาคโดยเฉพาะ อากาศยานรุ่นใหม่ กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ส่วนแบ่งการตลาดของจำนวนอากาศยานที่เข้าซ่อมในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก เฉลี่ยร้อยละ 1

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมของประเทศไทยมีแนวโน้มในการเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาคโดยเฉพาะอากาศยานรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น โดยเทียบเคียงจากข้อมูลจำนวนหน่วยให้บริการซ่อมบำรุงอากาศยานที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย**มีแนวโน้มดีขึ้น เมื่อเทียบกับสถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า มีจำนวนหน่วยบริการซ่อมบำรุงอากาศยานที่ได้รับการรับรอง จำนวนทั้งสิ้น 255 ราย ประกอบด้วยผู้ประกอบการซึ่งมีสถานที่ตั้งและดำเนินการในประเทศไทยจำนวน 41 ราย (เพิ่มขึ้น 2 ราย จาก พ.ศ. 2563) และผู้ประกอบการต่างประเทศจำนวน 214 ราย ซึ่ง**มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุค่าเป้าหมาย**

040402

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานสูงขึ้น (Tier) กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ จำนวนผู้ประกอบการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานในระดับ Tier 4 ใน พ.ศ. 2565

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมของประเทศไทยในการมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานสูงขึ้น โดยเทียบเคียงจากรายงานที่เกี่ยวข้อง คือ สถานการณ์การเติบโตของกลุ่มอุตสาหกรรมสายการบินในประเทศไทย **เมื่อเทียบกับสถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า มีจำนวนผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานที่ได้รับอนุญาตไม่เปลี่ยนแปลงจากปีที่ผ่านมาที่มีจำนวน 32 ราย โดยมีเงินทุนสะสมทั้งหมดในอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานจนถึง พ.ศ. 2564 รวมทั้งสิ้น 14,460.43 ล้านบาท ซึ่ง**มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุค่าเป้าหมาย** ที่กำหนดให้มีจำนวนผู้ประกอบการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานในระดับ Tier 4 ใน พ.ศ. 2565

040501

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ) *อยู่ระหว่างการตรวจสอบ/จัดทำค่าเป้าหมาย

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ โดยสะท้อนได้จากมูลค่าการผลิตของผู้ประกอบการภาคเอกชนที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2564 มีมูลค่าการผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ 1,409 ล้านบาทต่อปี ซึ่ง**ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย**

040502

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ) *อยู่ระหว่างการตรวจสอบ/จัดทำค่าเป้าหมาย

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวมการส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ โดยสะท้อนได้จากมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ด้านการป้องกันประเทศปี ในห้วง พ.ศ. 2561 - 2564 มีมูลค่าการส่งออกเฉลี่ย 164 ล้านบาทต่อปี ซึ่ง**ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย**

040601 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

แรงงานไทยมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อันดับความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงาน อยู่ในอันดับที่ 60

สถานการณ์ในช่วงพ.ศ.2561-2565ภาพรวมของแรงงานไทยที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นพิจารณาจากการจัดอันดับความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงาน ซึ่งจัดทำโดย The World Economic Forum (WEF) ไม่มีการจัดทำใน พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2564 และได้มีการเผยแพร่ครั้งล่าสุดใน พ.ศ. 2562 พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 46 จากการจัดอันดับทั้งหมด 141 ประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อ**เทียบเคียงจากข้อมูลแนวโน้มดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อชั่วโมงการทำงานในภาพรวม** พบว่า **มีแนวโน้มลดลง** โดยดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อชั่วโมงการทำงานตั้งแต่ พ.ศ. 2560 - 2563 ปรับตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง และปรับตัวลดลงใน พ.ศ. 2564 - 2565 **เมื่อเทียบกับสถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า ในไตรมาสที่สอง พ.ศ. 2565 ดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อชั่วโมงการทำงานในภาพรวมเท่ากับ 119.47 ลดลงจาก 122.56 ในไตรมาสเดียวกันของ พ.ศ. 2564 และพิจารณาจากแนวโน้มดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อคนในภาพรวมจะพบว่าดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อคนในภาพรวมของ พ.ศ. 2565 เท่ากับ 112.78 ลดลงเล็กน้อยจาก 113.56 ในไตรมาสเดียวกันของ พ.ศ. 2564 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุค่าเป้าหมาย

040602 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคตดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคต อยู่ในอันดับที่ 45

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมของความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคตลดลง โดยใน พ.ศ. 2561 อยู่ในอันดับที่ 49 และเลื่อนลงมาอยู่ในอันดับที่ 50 ใน พ.ศ. 2562 จากนั้นใน พ.ศ. 2563 - 2564 ไต่ขึ้นมาทีละอันดับ เป็นอันดันดับที่ 45 และ 44 และตกลงมาอยู่ในอันดับที่ 49 อีกครั้งใน พ.ศ. 2565 **เมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า ประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันในด้านความพร้อมในอนาคต อยู่ในอันดับที่ 49 ซึ่ง**มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุค่าเป้าหมาย** ที่กำหนดให้มีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคต อยู่ในอันดับที่ 45

จ.3

แผนแม่บทย่อย

อุตสาหกรรมชีวภาพ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

อุตสาหกรรมชีวภาพมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อุตสาหกรรมชีวภาพมีการขยายตัวร้อยละ 10

ประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพโดยการใช้ประโยชน์จากทั้งเชื้อเพลิงชีวภาพ เคมีชีวภาพ และพลาสติกชีวภาพ เนื่องจากตั้งอยู่ในภูมิประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง โดยเฉพาะทรัพยากรจุลินทรีย์และวัตถุดิบทางการเกษตร จึงมีความพร้อมและสามารถแข่งขันเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพสู่การเติบโตระดับโลก นอกจากนี้ จะต้องอาศัยปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายให้บรรลุได้ตามที่กำหนดอย่างเป็นรูปธรรมคือจะต้องมีกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนของอุตสาหกรรมชีวภาพและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง ตลอดจนมีการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ และพัฒนาระบบการจัดการเทคโนโลยีและทรัพย์สินทางปัญญาผลิตภัณฑ์ชีวภาพ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันการต่อยอดและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีชีววิทยาสังเคราะห์ในเชิงพาณิชย์เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบทางการเกษตรของประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจาก**มูลค่าการอนุมัติการลงทุน** ของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) ในสาขาอุตสาหกรรมชีวภาพ ซึ่งข้อมูลมูลค่าการอนุมัติการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพ ประกอบด้วย ตัวเลขการอนุมัติการลงทุนของ สกท. ในกลุ่มอุตสาหกรรม 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) การเกษตรและแปรรูปอาหาร 2) ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ และ 3) เทคโนโลยีชีวภาพ โดยเมื่อ**พิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) มีอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมชีวภาพในภาพรวม เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ -5.49 ต่อปี** ซึ่งในพ.ศ. 2562 - 2563 มีแนวโน้มลดลงจาก พ.ศ.2561 และปรับตัวดีขึ้นตามลำดับในช่วง พ.ศ. 2564 - 2565

มูลค่าการอนุมัติการลงทุนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

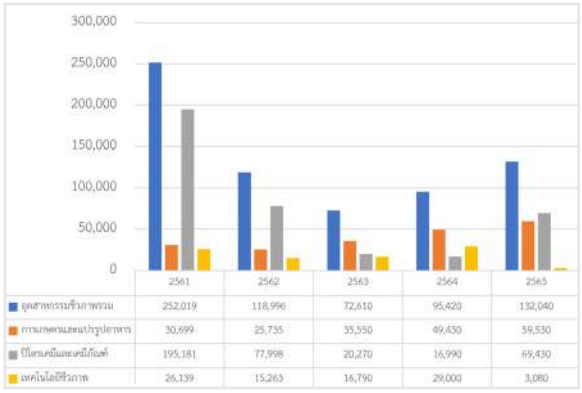

	2561	2562	2563	2564	2565
อุตสาหกรรมชีวภาพรวม	252,019	118,996	72,610	95,420	132,040
การเกษตรและแปรรูปอาหาร	30,699	25,735	35,550	49,430	59,530
ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์	195,181	77,998	20,270	16,990	69,430
เทคโนโลยีชีวภาพ	26,139	15,263	16,790	29,000	3,080

ที่มา : ข้อมูลจาก สกท. และประมวลผลข้อมูล โดย สศอ.

ทั้งนี้ **ใน พ.ศ. 2565 มีมูลค่าการอนุมัติการลงทุนอยู่ที่ 132,040 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 38.37** จากปีก่อนหน้าที่มีมูลค่าการลงทุนอยู่ที่ 95,420 ล้านบาท ซึ่ง**บรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้แล้ว (ขยายตัวร้อยละ 10 ต่อปี) ภายใน พ.ศ. 2565**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการพัฒนาการผลิตภัณฑ์น้ำตาลสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง (High Value)** เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตาลเพื่อสุขภาพที่มีคุณสมบัติดูดซึมเข้าสู่ร่างกายได้ช้า มีค่าดัชนีน้ำตาลต่ำ ซึ่งเป็นการเพิ่มทางเลือกสำหรับผู้บริโภคน้ำตาลได้อย่างปลอดภัย และพัฒนาเป็นสารตั้งต้นของผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงทางเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล และ**โครงการการขับเคลื่อนกัญชา กัญชง กระท่อม ทางการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือกและการแพทย์พื้นบ้านไทย (เฉพาะกัญชง)** เพื่อส่งเสริมการจำหน่ายวัตถุดิบจากกัญชง เมล็ดกัญชง และเยื่อของต้นกัญชงสู่เชิงพาณิชย์ และสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกัญชง ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์อาหาร กลุ่มผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร กลุ่มผลิตภัณฑ์ยา กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง กลุ่มผลิตภัณฑ์สิ่งทอ นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ดำเนินโครงการอื่น ๆ อาทิ การดำเนินการเมืองนวัตกรรมอาหาร หรือ Food Innopolis ในลักษณะการบูรณาการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารแห่งอนาคตที่เป็นห่วงโซ่การผลิตที่สำคัญของอุตสาหกรรมชีวภาพ โดยมีพื้นที่สำหรับจัดตั้งห้องปฏิบัติการอาหารของภาคเอกชน ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จให้คำแนะนำปรึกษาและประสานงานเชื่อมโยงบริการทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อตอบโจทย์ผู้ประกอบการในทุกระดับ และพัฒนา Food Innopolis Service Platform จำนวน 10 แพลตฟอร์ม ทำให้มีผู้ระกอบการในอุตสาหกรรมอาหาร/อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องมาใช้บริการ Service Platform และผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหาร/อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องเกิดการลงทุนในกิจกรรมวิจัยและพัฒนาและนวัตกรรมในเมืองนวัตกรรมอาหาร และมีการพัฒนามาตรฐานการวัดวัสดุอ้างอิง และการทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับความสามารถการทดสอบของห้องปฏิบัติการในประเทศไทยทางด้านอุสาหกรรมชีวภาพและอาหาร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

อุตสาหกรรมชีวภาพยังคงเป็นอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความพร้อมทั้งในเรื่องของปริมาณวัตถุดิบและความหลากหลายของวัตถุดิบ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลิตภัณฑ์ฐานชีวภาพจะมีมูลค่าเพิ่มสูง แต่กระบวนการผลิตยังคงมีต้นทุนสูงตามไปด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มเคมีชีวภาพ ที่มีทั้งเรื่องของการลงทุนวิจัยและพัฒนา กระบวนการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และบุคลากรต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง นอกจากนี้ อุตสาหกรรมชีวภาพเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำที่มีความเกี่ยวเนื่องกับห่วงโซ่การผลิตของสินค้าหลายประเภท เช่น ผลิตผลทางการเกษตร อาหารแปรรูป เครื่องดื่ม พลาสติก บรรจุภัณฑ์ ยา สมุนไพร เครื่องสำอาง วัสดุทางการแพทย์ เป็นต้น ทำให้ขอบเขตของห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมชีวภาพค่อนข้างกว้างและซับซ้อน ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมชีวภาพ รวมไปถึงการพัฒนาระบบนิเวศหรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงห่วงโซ่คุณค่าและทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพได้อย่างครบวงจร ขณะเดียวกัน การรับรู้ของผู้บริโภคในเรื่องของประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ฐานชีวภาพถือว่าเป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญที่จะช่วยให้เกิดความต้องการสินค้าที่แท้จริงของอุตสาหกรรมชีวภาพ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ภาครัฐและผู้ประกอบการจะต้องสื่อสารและให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้บริโภคให้ตระหนักถึงประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ฐานชีวภาพ ทั้งในมุมของผู้บริโภคและในมุมด้านสิ่งแวดล้อมหรือความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

รัฐบาลจำเป็นต้องเร่งหาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมชีวภาพเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการ โดยให้ความสำคัญกับโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม และการเชื่อมโยงงานวิจัยไปสู่การผลิตในเชิงพาณิชย์ เพื่อให้เกิดการต่อยอดสินค้าเกษตรไปสู่การเป็นผลิตภัณฑ์ฐานชีวภาพอย่างแท้จริง ทั้งนี้ในการพัฒนาควรมุ่งเน้นผลิตภัณฑ์ฐานชีวภาพที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เช่น ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มสารเคมีชีวภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ควรจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ พัฒนาเครื่องมือหรือแพลตฟอร์มในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลเพื่อส่งเสริมให้เกิดช่องทางการตลาดใหม่ในรูปแบบ Digital Marketing ทำให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงและเกิดการซื้อขายสินค้าหรือวัตถุดิบฐานชีวภาพระหว่างห่วงโซ่การผลิตที่สำคัญ ตลอดจนการกำหนดขอบเขตการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพที่เกี่ยวเนื่องในห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมชีวภาพควบคู่ไปด้วย เพื่อให้เกิดการบูรณาการการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพอย่างครบวงจร รวมทั้งปรับปรุงกฎระเบียบและการออกมาตรการส่งเสริมที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกในการลงทุน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการกระตุ้นอุปสงค์ในอุตสาหกรรมชีวภาพที่อยู่ในระยะเริ่มต้น เพื่อสร้างระบบนิเวศให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทฯ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **เป้าหมายแผนแม่บทย่อยอุตสาหกรรมชีวภาพมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดจาก อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมชีวภาพ ขยายตัวร้อยละ 10 เป็นอัตราการขยายตัวของมูลค่าการผลิตอุตสาหกรรมชีวภาพ โดยมีค่าเป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี ซึ่งอยู่ระหว่างการจัดเก็บข้อมูล จึงจำเป็นต้องใช้ตัวชี้วัดเทียบเคียงเป็นมูลค่าการอนุมัติการลงทุนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) ในอุตสาหกรรมชีวภาพ ซึ่งหากเทียบค่าเป้าหมายที่อัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี** ของมูลค่าการอนุมัติการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรม 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) การเกษตรและแปรรูปอาหาร 2) ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ และ 3) เทคโนโลยีชีวภาพ เป็นที่น่าสังเกตว่ามูลค่าการลงทุนส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 80 อยู่ในอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ ซึ่งมีความผันผวนต่อราคาน้ำมันและสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลง โดย**ใน พ.ศ. 2565 มูลค่าการอนุมัติการลงทุนมีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 38.37 ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 5 ต่อปี) ในพ.ศ. 2570** อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมชีวภาพของไทยยังคงมีความท้าทายในการเผชิญความไม่แน่นอนด้านความต้องการของตลาดต่างประเทศ รวมทั้งผู้ประกอบการไทยยังมีต้นทุนการผลิตที่สูงโดยเฉพาะระบบขนส่งสินค้าเกษตร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีมาตรการจูงใจเพื่อให้ให้เกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพในระยะต่อไป

แผนแม่บทย่อย

อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร มุ่งเน้นการพัฒนาและนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในทางการแพทย์ ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมการแพทย์ที่ทันสมัย เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมและบริการสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่ผสมผสานความเชี่ยวชาญทั้งในการแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แผนไทย ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ ประกอบด้วย มาตรฐานผลิตภัณฑ์และบริการทางการแพทย์ การผลิตและบริการทางการแพทย์ การส่งเสริมการตลาดและการลงทุน รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ ทั้งนี้ อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ของไทยยังคงมีความท้าทายในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ให้ได้มาตรฐาน การยอมรับในระดับสากลและสามารถแข่งขันได้ รวมทั้งกระบวนการออกใบอนุญาตการผลิต/จำหน่าย/นำเข้าเครื่องมือแพทย์ที่ได้มาตรฐาน และการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ที่ควรปรับปรุงให้มีความสะดวกรวดเร็ว และทันสมัย อีกทั้งควรมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้หน่วยงานรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และหน่วยงานผู้ออกใบอนุญาตสามารถนำข้อเสนอแนะมาใช้ในการพัฒนา กระบวนงานพิจารณาอนุมัติ/อนุญาต ให้มีความเหมาะสมสอดรับกับความต้องการของผู้ประกอบการ และผู้บริโภคต่อไป

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจาก**ข้อมูลการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมการแพทย์** ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดยเมื่อ**พิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10.73 ต่อปี** ซึ่งมูลค่าการลงทุนใน พ.ศ. 2565 แม้ว่าจะลดลงจาก พ.ศ.2564 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้มีส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมการแพทย์จำนวนมากใน พ.ศ. 2564 แต่ยังสูงกว่า พ.ศ. 25561 - 2563 อันเป็นผลมาจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนยังคงมีมาตรการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมทางการแพทย์ต่อเนื่องที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการลงทุนอย่างรวดเร็วตอบสนองต่อความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ในสถานการณ์ปัจจุบัน และมีมาตรการส่งเสริมการลงทุนในเขตพื้นที่ย่านนวัตกรรมการแพทย์ที่ทำให้ประเทศไทยมีพื้นที่ศูนย์กลางการพัฒนานวัตกรรมและการวิจัยทางการแพทย์ตลอดจนสามารถยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศได้ ทั้งนี้เมื่อเทียบกับสถานการณ์**การบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า มีมูลค่าการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริม อยู่ที่ 22,829 ล้านบาท ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 52 ที่มีมูลค่าการลงทุนอยู่ที่ 47,712 ล้านบาท จึง**มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤตที่กำหนดให้มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี**

การอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมการแพทย์

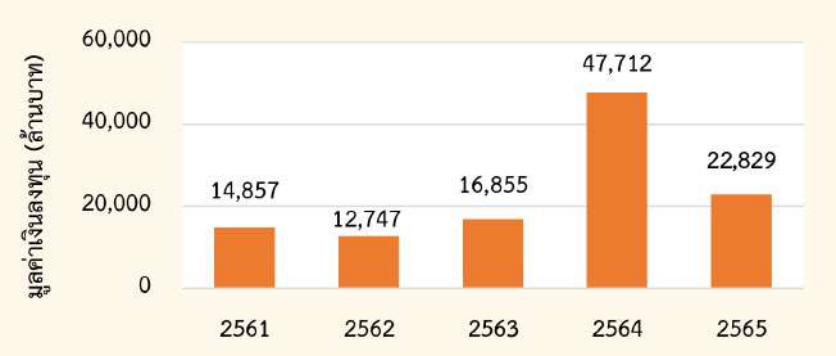

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการพัฒนาการผลิตเซลล์มาตรฐานลักษณะเฉพาะ (highly selected) สำหรับใช้ในห้องปฏิบัติการธนาคารเลือดทั่วประเทศ** เพื่อยกระดับการผลิตเซลล์มาตรฐานที่ผลิตและจำหน่ายให้ห้องปฏิบัติการธนาคารเลือดทั่วประเทศไทยให้มีมาตรฐานตามข้อกำหนดสากล ลดการนำเข้าและเพิ่มศักยภาพการส่งไปยังออกต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยมาตรฐานผลิตภัณฑ์และบริการทางการแพทย์ อีกทั้งยังมีการ**พัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์การแพทย์ไทยโดยการพัฒนาต่อยอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ** (Technology Localization) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การแพทย์ไทยที่ได้มาตรฐานสากลในกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เข้าสู่การใช้งานเชิงพาณิชย์ และมี**การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรสำหรับการใช้ประโยชน์ทางสุขภาพและการแพทย์** เพื่อยกระดับสมุนไพรไทยและเพิ่มมูลค่าของสินค้าสมุนไพรให้มีมาตรฐาน และเพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้น โดยนำงานวิจัยมาต่อยอดทำ scale up technology ผ่านบริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการผลิตและการให้ความรู้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำของธุรกิจด้านสมุนไพรที่สอดคล้องกับปัจจัยการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ที่มีเทคโนโลยีและนวัตกรรม นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ดำเนินโครงการอื่น ๆ อาทิ โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคุณภาพและการตรวจสอบทางการแพทย์ เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และการให้บริการทางการแพทย์ให้เทียบเท่ากับระดับสากล รวมถึงการอำนวยความสะดวกในการตรวจและรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ของไทยให้กับผู้ประกอบการอย่างถูกต้องและรวดเร็ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าสถานการณ์ของอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ของไทยในช่วงที่ผ่านมามีแนวโน้มในการขยายตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความท้าทายในเรื่องของการสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าผลิตภัณฑ์เครื่องมือแพทย์ต่อหน่วยงานและบุคลากรทางการแพทย์ของไทยเกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มาตรฐานการผลิต การให้บริการหลังการขาย การรับประกันสินค้า ตลอดจนการยอมรับจากผู้ใช้ ดังนั้น ภาครัฐจึงควรให้ความสำคัญกับการยกระดับมาตรฐานสินค้าเครื่องมือแพทย์ของไทยให้ได้รับการรับรองมาตรฐานในระดับสากล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการใช้งานผลิตภัณฑ์เครื่องมือแพทย์ของไทยให้เป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในระยะต่อไปภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถในการวัด มาตรฐานการวัดและการสอบเทียบอุปกรณ์หรือเครื่องมือแพทย์ให้มีความแม่นยำสูง พร้อมทั้งจัดให้มีหน่วยงานรัฐสนับสนุนข้อมูลและขั้นตอนด้านการรับรองมาตรฐานเครื่องมือแพทย์ในประเทศแบบจุดบริการจุดเดียว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการไทยและลดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์และการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องมาตรฐานและความปลอดภัยของสินค้าเครื่องมือแพทย์ที่ผลิตในประเทศไทยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้งานและเกิดการยอมรับสินค้าเครื่องมือแพทย์ของไทย พร้อมทั้งจัดให้มีมาตรการส่งเสริมการส่งออก สนับสนุนผู้ประกอบการไทยด้านงบประมาณในการนำสินค้าไทยไปจัดแสดงยังต่างประเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของไทยให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทฯ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **เป้าหมายแผนแม่บทย่อยอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายจาก อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี ปรับเปลี่ยนไปใช้ 2 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (1) อัตราการขยายตัวของมูลค่าการผลิตอุตสาหกรรมเครื่องมือแพทย์ โดยมีค่าเป้าหมายอยู่ที่ร้อยละ 7 ต่อปี** ซึ่งอยู่ระหว่างการจัดเก็บข้อมูล และ **(2) อัตราการขยายตัวของมูลค่าการบริการการแพทย์ ซึ่งมีค่าเป้าหมายอยู่ที่ร้อยละ 7 ต่อปี** โดยใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ด้านการผลิต) กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์ ซึ่งมีมูลค่าการบริการการแพทย์ เพิ่มขึ้นจาก 388,228 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2563 เป็น 410,197 ล้านบาทใน พ.ศ. 2564 (ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.66) ดังนั้น จึง**มีสถานะใกล้เคียงในการบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570**

แผนแม่บทย่อย

อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

อุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

ปัจจุบันอุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ มีความสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรมของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดประโยชน์ในงานหลากหลายประเภท และช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้ผู้ผลิตให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ประกอบด้วย การส่งเสริมการลงทุน การยกระดับขีดความสามารถของกิจการ การพัฒนาการตลาด นวัตกรรม แรงงาน ซึ่งรวมไปถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมและบริการ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจาก**ข้อมูลการลงทุนในอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์** ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) ที่พิจารณาจาก 2 อุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมอัตโนมัติและหุ่นยนต์ และอุตสาหกรรมดิจิทัล โดยเมื่อ**พิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) มีการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนจำนวนรวมทั้งสิ้น 735 โครงการ เงินลงทุนรวม 36,804 ล้านบาท** แบ่งออกเป็น (1) อุตสาหกรรมดิจิทัล จำนวน 686 โครงการ เงินลงทุน 32,962 ล้านบาท และ (2) อุตสาหกรรมระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ จำนวน 49 โครงการ เงินลงทุน 3,842 ล้านบาท **มูลค่าการอนุมัติการลงทุนเฉลี่ยระหว่างปีงบประมาณ 2561 - 2565 จำนวน 7,361 ล้านบาทต่อปี มีอัตราการขยายตัวของเงินลงทุนเฉลี่ยร้อยละ 67 ต่อปี** โดยใน พ.ศ. 2562 และ 2565 มีมูลค่าสูงเนื่องจากมีการอนุมัติโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่ เช่น กิจการ Data Center กิจการนิคมหรือเขตดิจิทัล และกิจการ Cloud Service เป็นต้น ทั้งนี้ **ใน พ.ศ. 2565 มีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ได้รับการอนุมัติการส่งเสริมการลงทุน**จำนวน 147 โครงการ เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้า ร้อยละ 21.49 และมีมูลค่าเงินลงทุน 14,840 ล้านบาท **เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้า ร้อยละ 861 ซึ่งบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ (ขยายตัวร้อยละ 5 ต่อปี) ใน พ.ศ. 2565**

สถิติเงินลงทุน ขั้นอนุมัติการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ระหว่างปีงบประมาณ 2561 - 2565

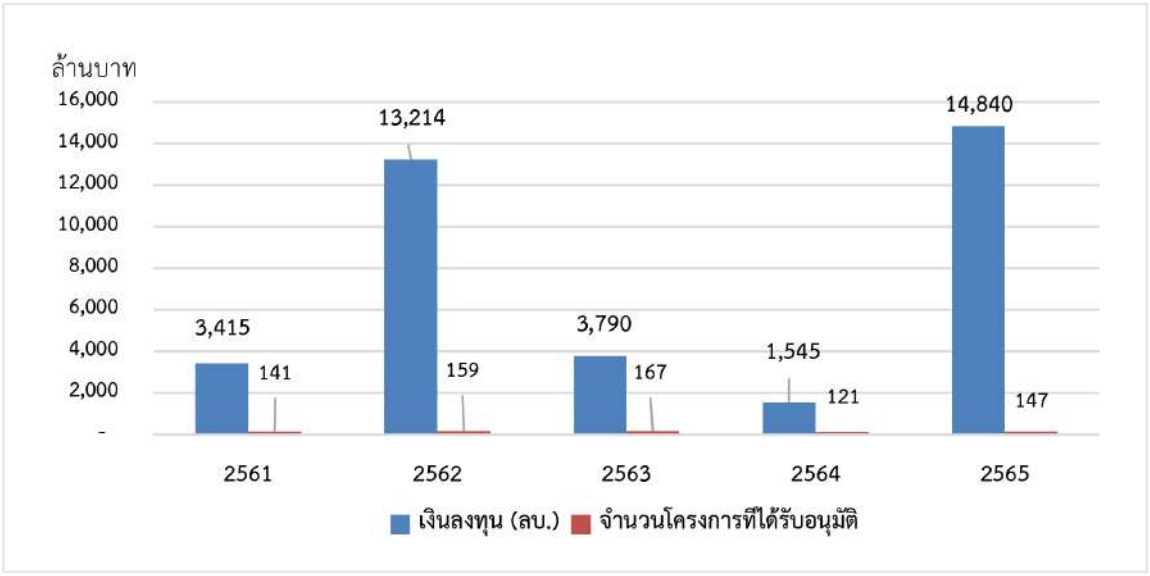

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมาย อาทิ มีมาตรการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ผ่านการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทยระยะ 6 ปี (พ.ศ. 2565 – 2570) เพื่อพัฒนาให้เกิดระบบนิเวศที่ครบถ้วนและเชื่อมโยงแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ โครงการไทยแลนด์ดิจิทัลวัลเล่ย์ เพื่อเป็นศูนย์กลางการออกแบบ พัฒนา วิเคราะห์ ทดสอบ ทดลองเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลขั้นสูงสำหรับดิจิทัลสตาร์ทอัพและบริษัทเทคดิจิทัลชั้นนำระดับประเทศและระดับโลกก่อนต่อยอดสู่ตลาดเชิงพาณิชย์ เป็นระบบนิเวศที่เชื่อมโยงบริษัทชั้นนำกับดิจิทัลสตาร์ทอัพในเทคโนโลยีเป้าหมาย ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีระบบนิเวศที่เป็นศูนย์กลางดิจิทัลระดับภูมิภาค ขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีและบริการดิจิทัลของคนไทย และเกิดการค้าและการลงทุนจากดิจิทัลสตาร์ทอัพต่างชาติตลอดจนบริษัทชั้นนำระดับโลก การจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศด้านการออกแบบและการวิเคราะห์ทดสอบวงจรรวมและเซ็นเซอร์ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดระบบนิเวศอุตสาหกรรมของการพัฒนาวงจรรวมและเซนเซอร์แบบครบวงจรของประเทศโดยเฉพาะอุปกรณ์ที่เป็นส่วนประกอบของอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ การดำเนินงานศูนย์ความเป็นเลิศด้านเทคโนโลยีหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ (Center of Robotic Exellence หรือ CoRE) มีการพัฒนาต้นแบบหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติรวม 273 ต้นแบบมีผู้ผ่านเกณฑ์ขึ้นทะเบียน System Integrator (SI) จำนวน 111 กิจการ พัฒนา SI และผู้ใช้งานรวมทั้งสิ้น 2,130 คน พร้อมทั้งบ่มเพาะ Startup ที่เป็น System Integrator จำนวน 70 กิจการ และพัฒนาบุคลากร จำนวน 3,000 คน เพื่อยกระดับสมรรถนะมาตรฐานในการประกอบอาชีพผ่านการฝึกอบรมและได้รับการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพตามมาตรฐานในอุตสาหกรรมดิจิทัล อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบอัตโนมัติ นอกจากนี้ยังมีมาตรการส่งเสริมและผ่านการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การแก้ไขกฎระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนและกรมศุลกากร เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการลงทุนเพื่อปรับเปลี่ยนระบบการผลิตสู่การใช้หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ ส่งผลให้ปัจจุบันมียอดส่งเสริมการลงทุนตามมาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตจำนวน 245 กิจการ มูลค่าการลงทุน 26,851 ล้านบาท และอุตสาหกรรมต่าง ๆ มีกาลงทุนเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตโดยใช้หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ รวมประมาณ 1.58 แสนล้านบาท

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาผู้ประกอบการไทยให้มีศักยภาพด้านเทคโนโลยีด้านดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ มีความท้าทายในการพัฒนาต่อยอดไปสู่การแข่งขันในระดับสากลที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง โดยเฉพาะระบบอัตโนมัติ/หุ่นยนต์ที่มีแนวโน้มความต้องการใช้งานในสถานประกอบการมากขึ้น เช่น ระบบจัดเก็บคลังสินค้าอัตโนมัติ กลุ่มหุ่นยนต์เคลื่อนที่อัตโนมัติ กลุ่มอัตโนมัติขนส่งลำเลียงทดแทนสายพาน กลุ่ม COBOT หุ่นยนต์ที่สามารถทำงานร่วมกับมนุษย์ เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และการสนับสนุนด้านงบประมาณจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนากลุ่มเครือข่ายพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถานศึกษา พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์สำหรับภาคอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะมาตรการสนับสนุนการพัฒนากระบวนการผลิตในกลุ่มผู้ประกอบการนำร่องที่มีเครื่องจักรและหุ่นยนต์ในกระบวนการผลิตเพื่อเป็นการผลักดันการใช้ระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ในกระบวนการผลิตของไทยในอนาคต สร้างบุคลากรที่มีทักษะองค์ความรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด และพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม เช่น ระบบการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับงานวิจัยหรือสิ่งประดิษฐ์ที่คิดค้นขึ้นใหม่ มาตรการจูงใจให้ผู้ประกอบการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เป็นต้น

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทฯ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **เป้าหมายแผนแม่บทย่อยอุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ขยายตัวร้อยละ 5 ต่อปี เป็น อัตราการขยายตัวของมูลค่าอุตสาหกรรมดิจิทัล ซึ่งมีค่าเป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต่อปี ทั้งนี้ มูลค่าอุตสาหกรรมดิจิทัลล่าสุด พ.ศ. 2564 มีมูลค่า 1,587,181 ล้านบาท เพิ่มจากปีก่อนหน้า ซึ่งเป็นปีฐาน ร้อยละ 14.33 ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ต่อปี) ในพ.ศ. 2570** อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความท้าทายที่จะต้องบูรณาการในการขับเคลื่อนและพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอัตราการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ในระยะต่อไป

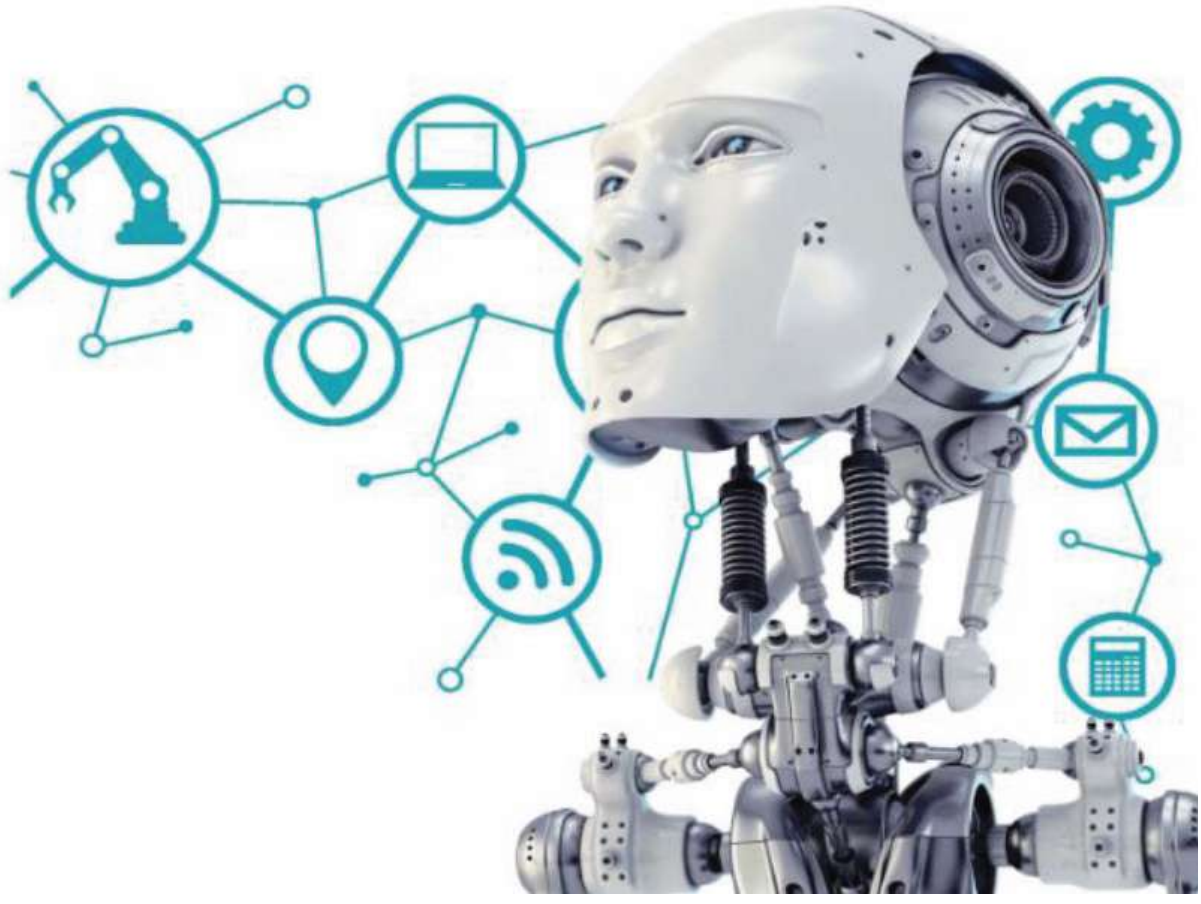

จ.3

แผนแม่บทย่อย

อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ความสามารถในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัลของไทยดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อันดับของ Digital Evolution Index ของไทย อยู่ในอันดับ 1 ใน 40

รัฐบาลมีนโยบายขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตมวลรวมของประเทศ ส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต และการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจตั้งแต่กระบวนการผลิต การค้า การบริการ การศึกษา สาธารณสุข และกระบวนการทางสังคมต่าง ๆ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลประกอบด้วยปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ การเชื่อมต่อดิจิทัล ทักษะด้านดิจิทัล การเข้าถึงบริการออนไลน์ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัลของไทย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อ**พิจารณาจากอันดับ Digital Evolution Index ของไทย**จากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลของIMD**ในห้วง5ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565)** ประเทศไทยอยู่ในอันดับระหว่าง 38 – 40 จาก 63 ประเทศ โดยมีปัจจัยเทคโนโลยีเพียงปัจจัยเดียวที่มีแนวโน้มดีขึ้น สำหรับปัจจัยความรู้และความพร้อมในอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้ **ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 40 จากทั้งหมด 63 ประเทศ ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้ไทยเป็น 1 ใน 40 ประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลแล้ว** อย่างไรก็ดี อันดับ Digital Evolution ของไทยลดลง 2 อันดับเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า จากการลดลงของปัจจัยความรู้ (Knowledge) 3 อันดับ และความพร้อมในอนาคต (Future Readiness) 5 อันดับ แต่ปัจจัยเทคโนโลยี (Technology) ของไทย

อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลของ IMD

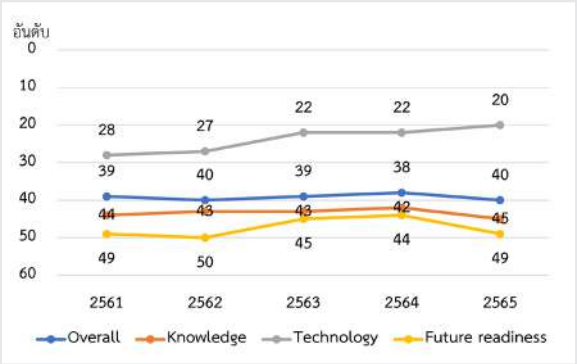

ที่มา: https://www.imd.org

เพิ่มขึ้น 2 อันดับ แสดงถึงความโดดเด่นในการพัฒนาของประเทศในด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยี เช่น โทรคมนาคม การธนาคาร เป็นต้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบอันดับ Digital Evolution Index กับกลุ่มประเทศอาเซียน ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 3 จาก 5 ประเทศ รองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนผ่า**นโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการยกระดับทักษะดิจิทัลสำหรับผู้สูงวัยและผู้ด้อยโอกาส** เพื่อพัฒนาทักษะดิจิทัลให้กับผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ทั้งทักษะดิจิทัลขั้นพื้นฐาน ทักษะดิจิทัลเพื่อการประกอบอาชีพอิสระ และทักษะดิจิทัลที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม และยกระดับศักยภาพผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำรงชีวิต และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงาน ซึ่งในปีที่ผ่านมามีผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการร่วม 2,600 คน และในปีนี้ตั้งเป้าไม่น้อยกว่า 1,750 คน นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมาย อาทิ มีมาตรการ/โครงการสนับสนุนให้ภาครัฐและเอกชนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุน เช่น โครงการการสร้างระบบนิเวศเพื่อยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันอุตสาหกรรมดิจิทัลไทยสู่การเป็นศูนย์กลางด้านดิจิทัลแห่งภูมิภาคอาเซียน เพื่อยกระดับโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมทั่วประเทศ และพัฒนาความเชื่อมโยงของโครงข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศในภูมิภาค และจัดทำโครงการสร้างและพัฒนาวิสาหกิจในระยะเริ่มต้นเพื่อจัดทำหลักสูตรบ่มเพาะที่มีเนื้อหาเข้มข้น และมี Digital Startup ที่ประสบความสำเร็จเป็นพี่เลี้ยงเพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้ประกอบการและผู้สนใจทั่วไป รวมถึงโครงการสตาร์ทอัพคนละครึ่ง ส่งเสริมวิสาหกิจดิจิทัลระยะเริ่มต้นถึงระยะการเติบโต (Growth stage) ให้สามารถสร้างธุรกิจที่เติบโตในระดับนานาชาติ ประสบผลสำเร็จในการระดมทุนและสามารถขยายบริการ (Scale up) ในลักษณะที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลเพื่อพัฒนาศักยภาพ

อุตสาหกรรมของประเทศ โดยใน พ.ศ. 2565 มีจำนวนวิสาหกิจดิจิทัลเริ่มต้นที่ได้รับการลงทุน 15 ราย และโครงการพัฒนาศูนย์วิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกสำหรับอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับรวบรวมข้อมูลเชิงลึกของอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย เพื่อคาดการณ์แนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรมและวางแผนในการจัดทำนโยบายต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เนื่องด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ความพร้อมในการปรับตัวของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะการเข้าถึงบริการภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น รัฐบาลควรเร่งพัฒนาทักษะองค์ความรู้ เพื่อให้ประชาชนสามารถพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ โดยเฉพาะด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อสร้างความมั่นใจในการใช้ดิจิทัลทำธุรกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ควรเร่งพัฒนาบริการภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ให้เกิดขึ้นจริงในทุกธุรกรรมของภาครัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกประชาชนและลดต้นทุนภาครัฐ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับเข้าถึงและมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การสนับสนุนการเข้าถึงบริการออนไลน์ของภาครัฐ การวิจัยและพัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง รวมทั้งการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัลในส่วนของความปลอดภัยทางไซเบอร์และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้กับประชาชน เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและเกิดการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลในทุกมิติ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทฯ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **เป้าหมายแผนแม่บทย่อยความสามารถในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัลของไทย ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก อันดับของ Digital Evolution Index ของไทย อยู่ในอันดับ 1 ใน 40 เป็น ความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล ปัจจัยเทคโนโลยี ซึ่งมีค่าเป้าหมายอยู่ในอันดับไม่เกิน 20 ภายใน พ.ศ. 2570** เมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์**ใน พ.ศ. 2565 พบว่า อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล ปัจจัยเทคโนโลยีของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 20 ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว** แต่อย่างไรก็ตาม แนวโน้มด้านเทคโนโลยีดิจิทัลถือว่าแต่ละประเทศมีการแข่งขันและมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ประชาชนส่วนหนึ่งยังคงมีข้อจำกัดในการเข้าถึง และขาดความรู้เรื่องดิจิทัล จึงยังมีความท้าทายในการบรรลุเป้าหมายความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล ปัจจัยเทคโนโลยี ใน พ.ศ. 2570

จ.3

แผนแม่บทย่อย

อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาคโดยเฉพาะอากาศยานรุ่นใหม่

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ส่วนแบ่งการตลาดของจำนวนอากาศยานที่เข้าซ่อมในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก เฉลี่ยร้อยละ 1

ประเทศไทยมีการดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมซ่อมบำรุงอากาศยาน (Maintenance Repair and Overhaul - MRO) ทั้งการส่งเสริมให้เกิดการลงทุน การยกระดับศักยภาพและมาตรฐานการซ่อมบำรุงอากาศยานให้มีคุณภาพเทียบเท่าระดับสากลในระดับต้นทุนที่สามารถแข่งขันได้ การใช้มาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อจูงใจนักลงทุนและผู้ใช้บริการซ่อมบำรุงจากต่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคมการขนส่งและการบิน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้สามารถเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจระดับรายได้สูง โดยอาศัยปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะส่งเสริมศักยภาพและความน่าสนใจของประเทศไทยในการเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในระดับภูมิภาคอาทิ การมีทรัพยากรบุคคลที่มีทักษะความเชี่ยวชาญที่สอดคล้องเหมาะสม การมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาคโดยเฉพาะอากาศยานรุ่นใหม่ การพัฒนาขีดความสามารถของการซ่อมบำรุง การมีมาตรการส่งเสริมการตลาดและสนับสนุนการลงทุน รวมถึงการพัฒนาคลัสเตอร์อากาศยานและอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ครบวงจรตามห่วงโซ่คุณค่า

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจาก**ข้อมูลหน่วยให้บริการซ่อมบำรุงอากาศยานที่ได้รับการรับรอง** โดยเมื่อ**พิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565)** สถานการณ์อุตสาหกรรมการบินรวมถึงการผลิตและซ่อมบำรุงอากาศยานทั่วโลกยังคงได้รับผลกระทบจากความผันผวนทางเศรษฐกิจและการเดินทางทางอากาศที่ลดลง ซึ่งส่งผลให้สายการบินประสบปัญหาทางการเงิน มีการดัดแปลงเครื่องบินโดยสารเป็นเครื่องบินบรรทุกสินค้า และมีความต้องการซ่อมบำรุงเครื่องบินลดน้อยลง อย่างไรก็ดี คาดว่าภายใน พ.ศ.2566 การเติบโตของอุตสาหกรรมการบินจะกลับสู่ภาวะปกติเหมือนช่วงก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 จากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และการขยายตัวของการค้าออนไลน์ โดยประมาณการขนส่งสินค้าทางอากาศจะเพิ่มขึ้น 2 เท่า ภายในระยะเวลา 20 ปี และจะมีการใช้เครื่องบินทั่วโลกถึง 45,240 ลำ ภายใน พ.ศ. 2578 โดยเอเชียแปซิฟิกเป็นภูมิภาคที่มีแนวโน้มการเติบโตของการเดินทางทางอากาศสูงที่สุดโดยคาดว่าจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 167 ซึ่งส่งผลดีต่อการขยายตัวของธุรกิจการซ่อมบำรุงรักษาที่คาดว่าจะมีมูลค่าทางธุรกิจเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่าตัวภายใน 20 ปี ทั้งนี้ **ใน พ.ศ. 2565 มีหน่วยให้บริการซ่อมบำรุงอากาศยานที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (กพท.) จำนวนทั้งสิ้น 255 ราย** ประกอบด้วยผู้ประกอบการซึ่งมีสถานที่ตั้งและดำเนินการในประเทศไทยจำนวน 41 ราย (เพิ่มขึ้น 2 ราย จาก พ.ศ. 2563) และผู้ประกอบการต่างประเทศจำนวน 214 ราย **จึงมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการยกระดับมาตรฐานการทดสอบและรับรองการซ่อมบำรุงชิ้นส่วนในอุตสาหกรรมการบินและระบบอิเล็กทรอนิกส์ในสนามบินในประเทศ** เพื่อพัฒนาให้ห้องปฏิบัติการทดสอบในไทยมีศักยภาพและประสิทธิภาพที่สูงขึ้น ซึ่งจะช่วยขยายขีดความสามารถในการตรวจสอบ พร้อมทั้งลดต้นทุนและระยะเวลาในการทดสอบและรับรองชิ้นส่วนอากาศยานของกิจการซ่อมบำรุงอากาศยานของไทยให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ดำเนินโครงการอื่น ๆ อาทิ การดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากรด้านการสอนวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์อากาศยานให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะความเชี่ยวชาญในด้านการซ่อมบำรุงอากาศยานให้ตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรมการบินและอวกาศ เพื่อเตรียมพร้อมให้เกิดการพัฒนาบุคลากรเข้าสู่มาตรฐานสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย ตามมาตรฐานองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ และยังมีการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน อาทิ การพัฒนามาตรฐานการผลิตและทดสอบชิ้นส่วนอากาศยาน การรับรองผลการวิเคราะห์ทดสอบคุณภาพและความปลอดภัยของการซ่อมบำรุงอากาศยานและบริภัณฑ์ภาคพื้นให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล พร้อมกับการมีมาตรการส่งเสริมการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งนิคมศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานที่ได้มาตรฐานสากลในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และในพื้นที่ของท่าอากาศยานที่มีศักยภาพ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความพร้อมของไทยใน

การดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศให้เข้ามาตั้งฐานการผลิตและร่วมลงทุนในการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมการบินและศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานในไทย เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของอุตสาหกรรมการบินและอุตสาหกรรมต่อเนื่องในไทยให้สูงขึ้นและสามารถบรรลุเป้าหมายในการเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาค โดยเฉพาะอากาศยานรุ่นใหม่และเป็นศูนย์กลางของการเดินทางทางอากาศของภูมิภาคได้ในอนาคต

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

อุตสาหกรรมการบินและอุตสาหกรรมต่อเนื่องมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นตามระดับการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวและการปรับตัวของเศรษฐกิจโลกหลังผ่านพ้นสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีการเติบโตของการเดินทางทางอากาศสูงและมีแนวโน้มเป็นการใช้เครื่องบินลำตัวแคบในการเดินทางระยะสั้นถึงระยะกลางเพิ่มมากขึ้น นำมาซึ่งโอกาสให้แก่อุตสาหกรรมการซ่อมบำรุงอากาศยานของไทยให้ขยายตัวรองรับกับอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ดี โอกาสทางธุรกิจอาจมาพร้อมกับภาวะการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น โดยพบว่ามีการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบระหว่างประเทศด้านความปลอดภัยทางการบินรวมถึงการผลิตและซ่อมบำรุงอากาศยานให้มีความเข้มงวดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง และหลายประเทศเริ่มมีมาตรการส่งเสริมการลงทุนในกิจการซ่อมบำรุงอากาศยานและการพัฒนาเมืองการบินอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังมีการพัฒนานวัตกรรมวัสดุศาสตร์ การนำระบบอัตโนมัติและเทคโนโลยีบล็อกเชนมาใช้ในกระบวนการผลิต การตรวจสอบความพร้อมและวิเคราะห์ความบกพร่องของชิ้นส่วนอุปกรณ์ของเครื่องบินเพิ่มขึ้น จึงเป็นความท้าทายที่ประเทศไทยต้องเร่งปรับตัวและยกระดับขีดความสามารถของอุตสาหกรรมการผลิตและซ่อมบำรุงอากาศยานให้ทันต่อพัฒนาการทางเทคโนโลยีและบริบทการเปลี่ยนแปลงโลก และเพื่อให้สามารถจูงใจผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีเงินทุนและความเชี่ยวชาญสูงทั้งในกิจการผลิตชิ้นส่วนและการซ่อมบำรุงอากาศยานให้เข้ามาลงทุนในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้อุตสาหกรรมซ่อมบำรุงอากาศยานของไทยสามารถขยายตลาดและแข่งขันได้ในระดับภูมิภาค ประเทศไทยควรเน้นพัฒนาขีดความสามารถของอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนและซ่อมบำรุงอากาศยานให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะตรงตามความต้องการของตลาดโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่างเทคนิคและวิศวกรให้มีความเชี่ยวชาญและมีจำนวนผู้ที่ได้รับใบอนุญาตในระดับสากลเพิ่มมากขึ้น พร้อมกับสนับสนุนกลไกความร่วมมือและการร่วมทุนระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่มีศักยภาพและมีความชำนาญทั้งในกิจการขนส่งทางอากาศ กิจการซ่อมบำรุงอากาศยานและกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไปจนถึงการสนับสนุนให้มีผู้ประกอบการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานในระดับสูงเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมอากาศยาน ซึ่งจะเป็นการยกระดับขีดความสามารถของไทยในการเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในระดับภูมิภาคได้ต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทฯ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาค โดยเฉพาะอากาศยานรุ่นใหม่ ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัด จาก ส่วนแบ่งการตลาดของจำนวนอากาศยานที่เข้าซ่อมในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก เฉลี่ยร้อยละ 1 เป็น อัตราการขยายตัวของรายได้ของผู้ประกอบการซ่อมบำรุงอากาศยานที่ดำเนินกิจการในประเทศไทย โดยมีค่าเป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 1 ต่อปี ซึ่งยังอยู่ระหว่างการจัดเก็บข้อมูล จึงจำเป็นต้องใช้ตัวชี้วัดเทียบเคียงเป็นข้อมูลจำนวนอากาศยาน โดยใน พ.ศ. 2565 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าจำนวน 12 ลำ รวมทั้งสิ้น650ลำและข้อมูลสถิติการขนส่งทางอากาศของท่าอากาศยานในสังกัดกรมท่าอากาศยานใน พ.ศ. 2565 (ณ วันที่ 14 ธันวาคม 2565) แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีจำนวนการเดินทางและขนส่งทางอากาศถึง 83,440 เที่ยวบิน เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 81.1 จาก พ.ศ. 2564 (46,058 เที่ยวบิน) อีกทั้งยังมีจำนวนผู้โดยสารรวมเพิ่มขึ้นกว่า 1.4 เท่าตัว และมีน้ำหนักรวมของสินค้าที่ขนส่งทางอากาศเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 47.5 สะท้อนถึงการเติบโตของอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทย รวมถึงแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ในการเข้ารับบริการซ่อมบำรุงอากาศยานที่ทำการบินในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในอนาคต ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนและซ่อมบำรุงอากาศยานของไทยในการขยายตลาดและพัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในระดับภูมิภาคให้มีความเป็นไปได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570

ข้อมูลสถิติการขนส่งทางอากาศ ปีปฏิทิน

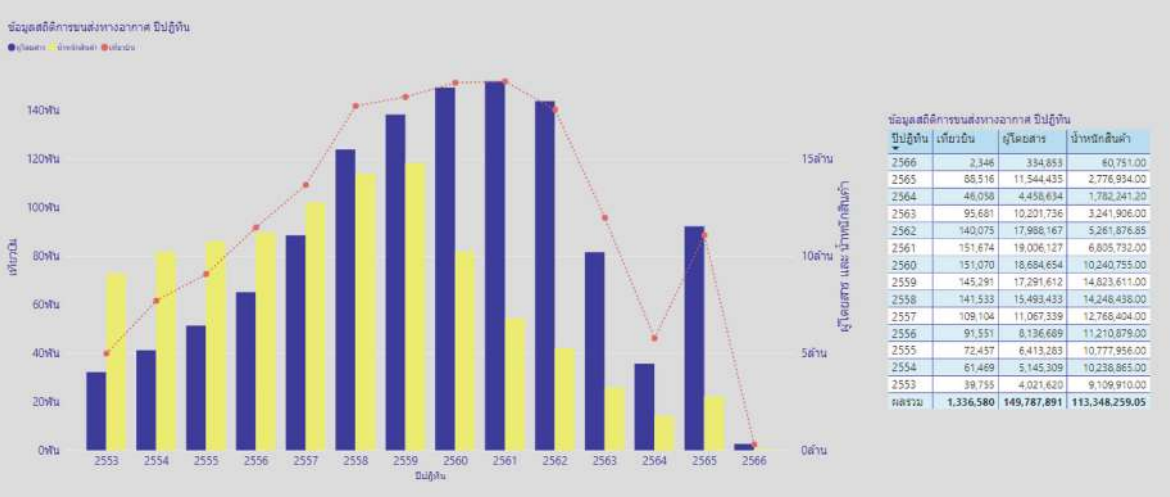

ข้อมูลสถิติการขนส่งทางอากาศ ปีปฏิทิน

ปีปฏิทิน	เที่ยวบิน	ผู้โดยสาร	น้ำหนักสินค้า
2566	2,346	334,853	60,751.00
2565	88,516	11,544,435	2,776,934.00
2564	46,058	4,458,634	1,782,241.20
2563	95,681	10,201,736	3,241,906.00
2562	140,075	17,988,167	5,261,876.85
2561	151,674	19,006,127	6,805,732.00
2560	151,070	18,684,654	10,240,755.00
2559	145,291	17,291,612	14,623,611.00
2558	141,533	15,493,433	14,248,438.00
2557	109,104	11,067,339	12,768,404.00
2556	91,551	8,136,689	11,210,879.00
2555	72,457	6,413,283	10,777,956.00
2554	61,469	5,145,309	10,238,865.00
2553	39,755	4,021,620	9,109,910.00
ผลรวม	1,336,580	149,787,891	113,348,259.05

ที่มา: กรมท่าอากาศยาน

จ.3

แผนแม่บทย่อย

อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานสูงขึ้น (Tier)

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานในระดับ Tier 4

อุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอนาคตที่ผสานโอกาสจากแนวโน้มบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกและการปรับเข้าสู่เศรษฐกิจในยุคแห่งการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อตอบสนองต่อทิศทางความต้องการในตลาดรูปแบบใหม่ โดยเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถพัฒนาต่อยอดจากฐานอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ที่ไทยมีศักยภาพอยู่แล้วในปัจจุบันให้ปรับสู่อุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานที่ได้มาตรฐานในระดับสากล ซึ่งประเทศไทยมีความสามารถในการเป็นฐานการผลิตชิ้นส่วน การประกอบ และการซ่อมบำรุงที่สำคัญให้แก่บริษัทอากาศยานชั้นนำของโลก ทั้งนี้ มีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญประกอบด้วย การส่งเสริมการลงทุน การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบการ การเปิดตลาดผ่านเครือข่ายคู่ค้าระหว่างประเทศ การยกระดับมาตรฐานกระบวนการผลิตและหน่วยรับรองตรวจสอบมาตรฐานสู่ระดับสากล การผลักดันและให้ความช่วยเหลือแก่ภาคอุตสาหกรรมเดิมสามารถปรับตัวเปลี่ยนผ่านสู่ยานยนต์ไฟฟ้าและชิ้นส่วนอากาศยาน ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน ทั้งด้านกฎระเบียบ โครงสร้างพื้นฐาน และมาตรการส่งเสริมในรูปแบบต่าง ๆ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจาก**ข้อมูลอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานในประเทศไทยโดยเมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5** ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) ประเทศไทยมีการดำเนินกิจการผลิตชิ้นส่วนในระดับ Tier 2 และ 3 เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและเป็นการรับจ้างผลิตจากผู้ผลิตระดับ Tier 1 และ 2 ที่ยังต้องอาศัยการนำเข้าชิ้นส่วนบางประเภทจากต่างประเทศมาประกอบ แต่ก็ถือว่าเป็นระดับที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิต โดย**ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 จำนวนรวมทั้งสิ้น 32 ราย ลดลงจาก พ.ศ. 2564 จำนวน 1 ราย โดยมีเงินทุนสะสมทั้งหมดในอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานจนถึง พ.ศ. 2564 รวมทั้งสิ้น 14,460.43 ล้านบาท** แบ่งออกเป็นกิจการ 2 ประเภท ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านการสร้างประกอบ ดัดแปลง ซ่อมแซม หรือเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศยาน จำนวน 14 ราย เงินลงทุนรวม 10,282.87 ล้านบาท และผู้ประกอบการด้านการทำชิ้นส่วนพิเศษหรืออุปกรณ์สำหรับอากาศยาน จำนวน 18 ราย เงินลงทุนรวม 4,177.56 ล้านบาท ซึ่ง**บรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 ที่กำหนดให้ประเทศไทยมีศักยภาพการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานในระดับ Tier 4** ที่เป็นการผลิตวัสดุและให้บริการทางด้านวิศวกรรมสำหรับอากาศยานแล้ว

ตัวอย่างการจัดระดับ (Tier) ภายใต้ห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน

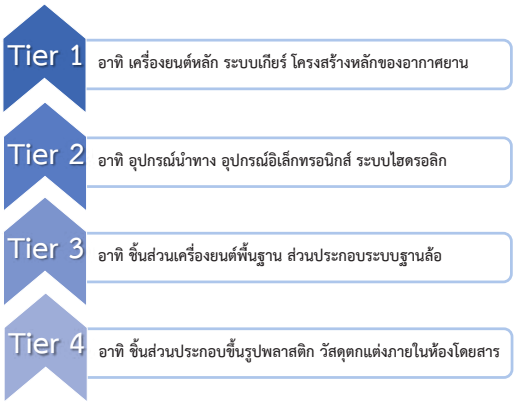

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการศูนย์ทดสอบมาตรฐานชิ้นส่วนอากาศยานและดาวเทียม** เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานของอุตสาหกรรมการบินและอวกาศและอวกาศให้สูงขึ้นจากการพัฒนาการทดสอบ และก่อให้เกิดห้องปฏิบัติการทดสอบวัสดุอากาศยานและดาวเทียมที่ได้การรองรับมาตรฐาน Aerospace ในระดับสากล นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อยกระดับขีดความสามารถให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานและการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาค อาทิ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต เพื่อผลักดันให้เกิดระบบนิเวศอุตสาหกรรมด้านเทคโนโลยีการบินและอวกาศ ที่ส่งเสริมการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมอากาศยานภายในประเทศ โดยการสร้างห้องปฏิบัติการความเป็นเลิศและนวัตกรรมการบินและอวกาศ การสร้างศูนย์ทดสอบมาตรฐานชิ้นส่วนอากาศยานที่ได้รับรองระบบคุณภาพ ISO/IEC17025 ตามมาตรฐานในระดับสากล ไปพร้อมกับการยกระดับศักยภาพของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมยานยนต์ให้สามารถปรับตัวเข้าสู่อุตสาหกรรมอากาศยานตามมาตรฐานระบบคุณภาพ AS9100 การพัฒนา

บุคลากรให้มีทักษะความรู้ที่เหมาะสมสำหรับอุตสาหกรรมอากาศยาน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเชิงลึกสำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ที่ทันสมัยเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของอุตสาหกรรมในตลาดโลกได้อย่างเท่าทัน การสนับสนุนให้ผู้ประกอบการ SMEs สามารถเข้าสู่กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้โดยง่าย รวมถึงการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมอากาศยานให้เข้มแข็งและสามารถดึงดูดนักลงทุนต่างชาติที่เป็นผู้ผลิตเครื่องบินหรือชิ้นส่วนอากาศยานรายใหญ่ของโลกให้มาร่วมลงทุนหรือมีการสั่งซื้อชิ้นส่วนอากาศยานจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ผู้ประกอบการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานในประเทศไทยในปัจจุบันมีศักยภาพในการผลิตในกลุ่มระดับ Tier 2 และ Tier 3 ซึ่งสามารถบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทย่อยนี้แล้ว แต่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานตามแบบ จำนวนและมาตรฐานที่ผู้สั่งซื้อกำหนด โดยเป็นการส่งออกชิ้นส่วนขั้นกลางไปทำการประกอบขั้นสุดท้ายในต่างประเทศ ยังไม่สามารถผลิตเพื่อจำหน่ายหรือประกอบอากาศยานเชิงพาณิชย์ภายในประเทศได้ เนื่องจากเงื่อนไขข้อจำกัดด้านมาตรฐานความปลอดภัยในการเดินอากาศ และจากการที่อุตสาหกรรมการผลิตอากาศยานต้องอาศัยเทคโนโลยีระดับสูงและทรัพย์สินทางปัญญาจากต่างชาติ ทั้งยังจำเป็นต้องผ่านการทดสอบวัสดุโดยห้องปฏิบัติการที่ได้รับมาตรฐานสากล ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนซับซ้อนต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและใช้เงินลงทุนสูง การผลิตชิ้นส่วนอากาศยานในไทยบางส่วนจึงยังคงต้องอาศัยการนำเข้าชิ้นส่วนวัสดุขั้นต้นจากต่างประเทศเป็นหลัก ส่งผลให้มีต้นทุนการผลิตที่สูง ตลอดจนการดำเนินนโยบายทางธุรกิจของสายการบินที่มักกำหนดให้นำเครื่องบินกลับไปซ่อมบำรุงในประเทศที่ตั้งสำนักงานใหญ่ ทำให้ประเทศต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะจัดตั้งศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานของตนเองเพิ่มมากขึ้น และอาจนำไปสู่การพัฒนาห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอากาศยานแข่งขันกับไทยได้ ประเทศไทยจึงควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศอุตสาหกรรมอากาศยาน ให้การสนับสนุนทางเทคนิคและห้องปฏิบัติการที่สะดวกรวดเร็ว มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการและมีต้นทุนต่ำ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบการให้มีสมรรถนะสูงและแข่งขันได้ในระดับสากลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่อุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนและซ่อมบำรุงอากาศยานของไทยในระดับสากลและขยายส่วนแบ่งทางการตลาดให้ได้ก่อนที่จะมีคู่แข่งในภูมิภาคเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ยกระดับให้ประเทศไทยสามารถเป็นผู้นำด้านอุตสาหกรรมอากาศยานในระดับภูมิภาคได้ ควรสนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยขยายความสามารถให้เป็นผู้ผลิตในระดับ Tier ที่สูงขึ้นเพื่อรองรับการผลิตชิ้นส่วนเครื่องบินที่มีขนาดใหญ่หรือเครื่องบินพาณิชย์ที่มีมูลค่าสูงขึ้นต่อไปได้ในอนาคต โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนและอุตสาหกรรมซ่อมบำรุงอากาศยานให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น รวมถึงใช้มาตรการสนับสนุนการยกระดับการให้บริการขั้นสูงในอุตสาหกรรมต่อเนื่องให้มีคุณภาพและอยู่ในระดับมาตรฐานสากล พร้อมกับการสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนให้มีความต่อเนื่องตลอดห่วงโซ่คุณค่า โดยนอกเหนือจากเครื่องบินโดยสารและขนส่งที่ใช้ในเชิงพาณิชย์ทั่วไปแล้ว เครื่องบินส่วนบุคคลขนาดเล็ก อากาศยานไร้คนขับเพื่อใช้ในการเกษตร กิจการพลเรือน และการกู้ภัย รวมถึงโดรนทางการทหาร ยังเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์อากาศยานที่มีแนวโน้มเป็นที่ต้องการของตลาดโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ประกอบการไทยในปัจจุบันมีความสามารถในการออกแบบและผลิตเพื่อใช้งานเองภายในประเทศ แต่ยังขาดช่องทางในการทำตลาดระหว่างประเทศ จึงควรพิจารณาแนวทางในการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการไทยได้ขยายศักยภาพในการผลิตและได้รับการรับรองมาตรฐานความปลอดภัยในระดับสากล พร้อมทั้งส่งเสริมให้สามารถเข้าถึงตลาดผู้ซื้อกลุ่มเป้าหมายในต่างประเทศได้มากขึ้นต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

พ.ศ. 2570 ตัวชี้วัดอยู่ระหว่างการจัดเก็บ

แผนแม่บทฯ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานสูงขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย โดยยุบเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 040402 ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานสูงขึ้น (Tier) ซึ่งสามารถบรรลุเป้าหมายการมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานในระดับ Tier 4 ที่กำหนดไว้สำหรับปี พ.ศ. 2565 ได้แล้ว และนำไปรวมเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายย่อย 040401 ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาคโดยเฉพาะอากาศยานรุ่นใหม่ เนื่องจากอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานและอุตสาหกรรมการซ่อมบำรุงอากาศยานเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงและส่งผลต่อทั้งอุปสงค์ อุปทาน และระดับการพัฒนาของกันและกันได้โดยตรง และได้มีการเพิ่มเติมเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยใหม่ 040403 ประเทศไทยเป็นหนึ่งในฐานการผลิตยานยนต์สมัยใหม่ที่สำคัญของโลก ซึ่งกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายให้มีสัดส่วนการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าต่อการผลิตยานยนต์ทั้งหมดในประเทศไทย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 22 ภายใน พ.ศ. 2570 โดยอาศัยแนวทางในการต่อยอดจากอุตสาหกรรมยานยนต์ที่มีศักยภาพเดิมของไทยเพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าอัจฉริยะ พลังงานไฮโดรเจน หรือพลังงานทางเลือกอื่น ๆ พร้อมทั้งพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศที่จะเป็นการส่งเสริมให้ประเทศไทยสามารถเป็นศูนย์กลางยานยนต์ไฟฟ้าของภูมิภาคได้ในอนาคต ซึ่งยังอยู่ระหว่างการจัดเก็บข้อมูล

Industry Supply Chain

Various Components In Play Across The Industry (1)

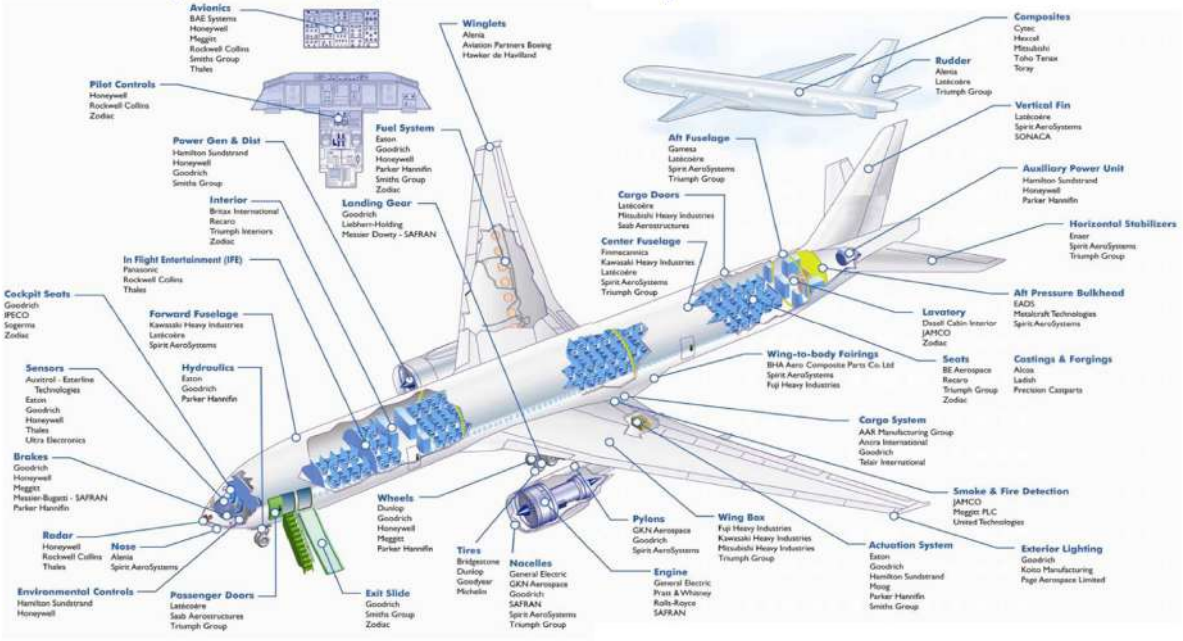

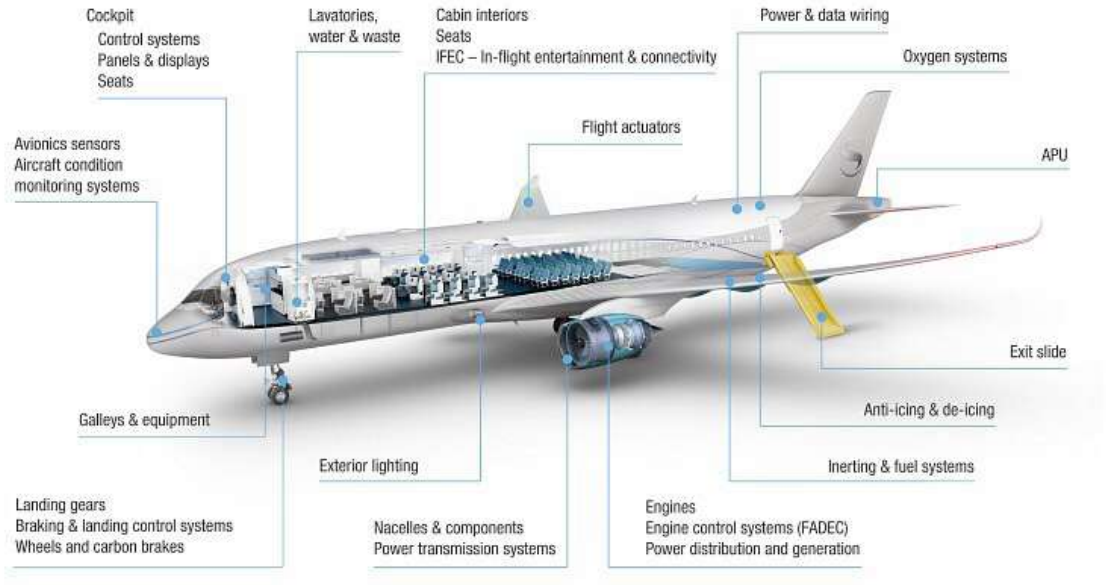

แผนแม่บทย่อย

อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ไม่มีการกำหนดเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ.2565 เนื่องจากอยู่ระหว่างการจัดเก็บข้อมูลอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ ทำให้ไม่สามารถวัดระดับความสำเร็จได้โดยตรง

อุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีของประเทศ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีล้ำยุคหลาย ๆ ด้านมาบูรณาการ เพื่อประกอบรวมเป็นระบบอาวุธยุทโธปกรณ์ทางทหารขนาดใหญ่ โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ได้แก่ การวิจัยและพัฒนา การผลิต การตลาด และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ โดยมีนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในสาขาที่เป็นเทคโนโลยีเป้าหมาย เพื่อเป็นการวางรากฐาน รวมทั้งมีการกำหนดและประกาศใช้นโยบายการชดเชย (offset) เพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาเทคโนโลยีของประเทศ ซึ่งเป็นหนทางไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจาก**ข้อมูลสถานการณ์การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย**ที่ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น โดยจัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 หรือ “Third Tier”[1] ซึ่งมีขีดความสามารถเพียงเพื่อการซ่อมบำรุงและสร้างอาวุธยุทโธปกรณ์บางประเภทสนับสนุนให้แก่กองทัพเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หน่วยงานภาครัฐได้ร่วมกันขับเคลื่อนการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการลงทุนและการขยายตัวของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ โดยอุตสาหกรรมด้านนี้ในประเทศไทยยังเป็นอุตสาหกรรมใหม่ดังนั้น**ในห้วง พ.ศ.2561-2565** เป็นห้วงของการเก็บข้อมูลทางเศรษฐกิจขออุตสาหกรรมความมั่นคงเพื่อเป็นข้อมูลฐาน ซึ่งจากข้อมูลทางสถิติของกรมศุลกากร และกรมการอุตสาหกรรมทหาร ศูนย์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร พบว่า มู**ลค่าการผลิตของผู้ประกอบการภาคเอกชนที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ ระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2564 มีมูลค่าการผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ 1,409 ล้านบาทต่อปี จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความท้าทายของการส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศที่ยังอยู่ในระดับเสี่ยง**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการจัดตั้งศูนย์ทดสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ด้านความมั่นคงตามมาตรฐานสากลเพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมเทคโนโลยีการป้องกันประเทศ** เพื่อเป็นศูนย์เชี่ยวชาญด้านการพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ทั้งเชิงพาณิชย์และทางการทหารของประเทศไทย และเป็นศูนย์กลางมาตรฐานและการทดสอบด้านความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมดำเนินการพัฒนาอุตสาหกรรมความมั่นคง อาทิ การกำหนดอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษในพื้นที่ EEC การส่งเสริมการลงทุนของ BOI ในกิจการยานพาหนะและระบบอาวุธ กิจการยานไร้คนขับ กิจการเครื่องช่วยฝึก กิจการอุปกรณ์และยุทโธปกรณ์ช่วยรบ รวมทั้งการยกระดับกฎหมายโดยการตราพระราชบัญญัติเทคโนโลยีป้องกันประเทศ พ.ศ. 2562 ทำให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ คือ สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ซึ่งได้มีการขับเคลื่อนในหลายส่วน ตั้งแต่การวิจัย การผลิต การตลาด และการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ นอกจากนี้ มีการพัฒนาศูนย์ทดสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมความมั่นคงที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17020 มีการนำผลงานวิจัยและพัฒนาต่อยอดและถ่ายทอดสู่ภาคเอกชน โดยได้ดำเนินการจัดตั้งเป็นบริษัทเพื่อดำเนินการผลิตแล้ว ได้แก่ ยานเกราะล้อยางแบบ 4x4

[1] กลุ่มประเทศที่จัดอยู่ในกลุ่มประเทศชั้นนำ หรือ “First Tier” ซึ่งเป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศสมบูรณ์แบบและครบวงจร สามารถพัฒนาองค์ความรู้ต่อยอดได้ถึงระดับสูงสุด เช่น สหรัฐอเมริกา, รัสเซีย, จีน, และกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตก ส่วนกลุ่มประเทศที่จัดอยู่ในชั้นที่ 2 หรือ “Second Tier” ที่มีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศครบวงจร แต่ยังไม่สามารถพัฒนาองค์ความรู้ต่อยอดได้ถึงระดับสูงสุดด้วยข้อจำกัดบางประการ เช่น ข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง ตัวอย่างประเทศในกลุ่มนี้ ได้แก่ ประเทศเกาหลีใต้, อินเดีย,บราซิล, อาร์เจนตินา, อิสราเอล, ออสเตรเลีย, สิงคโปร์, แคนาดา และแอฟริกาใต้

อากาศยานไร้คนขับ และอาวุธปืน (ปืนเล็กยาว และปืนพก) มีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมอากาศยานไร้คนขับที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแห่งแรกในประเทศไทย ตลอดจน มีการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการลงทุนและการขยายตัวของอุตสาหกรรมความมั่นคง และมีการนำผลิตภัณฑ์ความมั่นคงไทยร่วมจัดแสดงในเวทีนิทรรศการทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ผลิตภัณฑ์ด้านความมั่นคง เมื่อทำการตลาดสู่สากลแล้วจะมีเงื่อนไขสำคัญคือผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้มีการจัดหาหรือใช้ในประเทศผู้ผลิตหรือไม่ ซึ่งเป็นความท้าทายที่สำคัญของภาครัฐโดยเฉพาะกองทัพหากสามารถสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ในประเทศ เพื่อลดการนำเข้าและสร้างโอกาสในการทำตลาดต่างประเทศ ซึ่งการดำเนินการนี้นอกจากจะสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทยแล้ว ยังสร้างความมั่นคงให้กับประเทศด้วยเนื่องจากผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะมีการผลิตในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีประเด็นท้าทายเกี่ยวกับการสนับสนุนจากภาครัฐ อาทิ การกำหนดนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างยุทโธปกรณ์สำหรับรายการที่อุตสาหกรรมภายในประเทศสามารถผลิตได้ และเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันวิจัยและพัฒนาและภาคอุตสาหกรรมเพื่อสร้างระบบนิเวศที่มีการประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนแนวความคิดอย่างใกล้ชิด จะเป็นปัจจัยสนับสนุนผู้ประกอบการ SME และ บริษัท Startup ให้สามารถเติบโตจนกระทั่งมีศักยภาพและขีดความสามารถด้านการผลิตที่ได้มาตรฐาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรมีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนห่วงโซ่คุณค่าตั้งแต่การวิจัยผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมความมั่นคง การนำผลิตภัณฑ์ความมั่นคงของไทยทำตลาดแบบเฉพาะเจาะจง การพัฒนาพื้นที่รองรับอุตสาหกรรมความมั่นคงอย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงเงื่อนไขในการขอรับการส่งเสริมการลงทุน รวมถึงเงื่อนไขทางภาษีในกิจการด้านนี้ให้มีความสะดวกและคล่องตัวมากขึ้น รวมทั้ง การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ Start-up ในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ การกำหนดแผนที่นำทางภาคอุตสาหกรรมไปสู่ห่วงโซ่อุปทานโลก การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างแรงงานทักษะสูง นอกจากนี้ ในการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันที่ประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19ทั่วโลกส่งผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมดังนั้นจึงควรจัดลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายงบประมาณด้านความมั่นคงควรเน้นเฉพาะเท่าที่จำเป็น ทันสมัย และสามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ๆ รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ผลิตภายในประเทศ เพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศและสนับสนุนให้อุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขัน)

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

พ.ศ. 2570
ตัวชี้วัดอยู่ระหว่างการจัดเก็บ

แผนแม่บทฯ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **เป้าหมายแผนแม่บทย่อยอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดจาก อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ ไม่มีการกำหนดเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 เป็น อัตราการขยายตัวของมูลค่าการผลิตของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศเพิ่มสูงขึ้น โดยมีค่าเป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี** ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดเก็บข้อมูลโดยสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ

แผนแม่บทย่อย

อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ไม่มีการกำหนดเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ.2565 เนื่องจากอยู่ระหว่างการจัดเก็บข้อมูลอัตราการส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นทำให้ไม่สามารถวัดระดับความสำเร็จได้โดยตรง

อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ นอกจากจะมีความสำคัญอย่างสูงในการเป็นหลักประกันทางด้านความมั่นคงของประเทศและความพร้อมรบของกองทัพแล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศได้จำนวนมาก ซึ่งหลายประเทศประสบความสำเร็จในการพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศ และยังสามารถก้าวเข้ามาสู่การเป็นผู้ส่งออกได้ ดังนั้น การค้นหาแนวทางในการพัฒนากิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำเพื่อสร้างหลักประกันด้านความมั่นคงของประเทศในด้านยุทโธปกรณ์และขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ทั้งในยามปกติและยามสงคราม ทั้งนี้ มีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศต้องอาศัยพลังขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วนประกอบด้วย การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีป้องกันประเทศ การพัฒนาโครงสร้างการผลิต การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการในการผลิตในอุตสาหกรรมความมั่นคง การทำการตลาดเชิงรุก และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจาก**ข้อมูลมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ด้านการป้องกันประเทศ** ปัจจุบันโลกต้องเผชิญกับภัยคุกคามและความท้าทายที่รุนแรงในหลากหลายรูปแบบ และส่งผลกระทบกันเป็นลูกโซ่ ตั้งแต่โรคระบาด การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ไปจนถึงเทคโนโลยีสร้างความพลิกผัน และวิกฤติทางเศรษฐกิจซึ่งความท้าทายต่าง ๆ ปัจจัยเหล่านี้จะเป็นความท้าทายต่อความมั่นคงของประเทศ ทำให้รัฐต้องเผชิญกับความยุ่งยากมากขึ้นและต้องเตรียมการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงความร่วมมือระหว่างประเทศอันเกิดจากการมีภัยคุกคามร่วมกัน ฉะนั้น ความมั่นคงของรัฐจึงไม่สามารถจำกัดอยู่ที่ความมั่นคงทางทหารเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป ดังนั้น อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ จะเป็นตลาดที่มีศักยภาพขนาดใหญ่ในอนาคต หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจะได้ร่วมกันขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ให้ประเทศไทยสามารถพึ่งพาตนเอง มีการพัฒนาเทคโนโลยีป้องกันประเทศอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้ตรงตามความต้องการของกองทัพ เกิดการขับเคลื่อนกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้ก้าวไปสู่อุตสาหกรรมป้องกันประเทศในอนาคตที่สามารถแข่งขันได้ สร้างรายได้ให้กับประเทศ ปรับเปลี่ยนสถานะของประเทศไทยจากการเป็นผู้ซื้อมาเป็นผู้วิจัย ผู้พัฒนา ผู้ผลิตเพื่อการใช้งานภายในประเทศและการส่งออก ก่อให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจ้างงาน และการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะเป็นเครื่องจักรทางเศรษฐกิจตัวใหม่ของประเทศ ทั้งนี้ จากข้อมูลทางสถิติกับกรมศุลกากร และกรมการอุตสาหกรรมทหาร ศูนย์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร **โดยในห้วง พ.ศ. 2561 - 2564 ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ด้านการป้องกันประเทศเฉลี่ย 164 ล้านบาทต่อปี จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความท้าทายของการส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศที่ยังอยู่ในระดับเสี่ยง**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้มีการร่วมกันดำเนินการยกระดับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศด้วยการบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ร่วมกันผลักดันให้เกิดต้นแบบยุทโธปกรณ์ที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนาที่ตรงตามความต้องการของกองทัพ และมีมาตรฐานได้รับการยอมรับในระดับสากล พร้อมทั้งสามารถนำเอาต้นแบบยุทโธปกรณ์ไปขยายผลเชิงพาณิชย์ในขั้นอุตสาหกรรมเพื่อเข้าสู่สายการผลิต ตลอดจนสร้างความมั่นใจและความต่อเนื่องในการใช้งาน หรือสามารถซ่อมบำรุงยุทโธปกรณ์เพื่อยืดอายุการใช้งานและต่อยอดเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับภารกิจของกองทัพในห้วงเวลา อันจะส่งผลให้ประเทศไทยมีการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านการป้องกันประเทศได้อย่างก้าวกระโดด ทำให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง เกิดการจ้างงาน และการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ อันจะช่วยทำให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลประโยชน์ของชาติในเชิงบวก นอกจากนี้ ได้มีการผลักดันให้เกิดโครงการร่วมทุนในกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศสำเร็จแล้วจำนวน 3 โครงการ ได้แก่ โครงการอากาศยานไร้คนขับ โครงการอาวุธและกระสุน และโครงการยานเกราะล้อยางแบบ 4X4 ตลอดจนได้ดำเนินการจัดทำ Business Matching ระหว่างบริษัทด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศระดับโลกกับภาคเอกชนไทย เพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมไทยได้เริ่มเกาะเกี่ยวกับ Supply Chain ด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของโลกประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ด้านอากาศยานไร้คนขับ ผลิตภัณฑ์ด้านปืนเล็กยาวและปืนพก นอกจากนี้ยังได้มีการรวบรวมจัดทำฐานข้อมูลผู้ประกอบการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย การนำเสนอผลิตภัณฑ์ป้องกันประเทศของไทยในงานนิทรรศการอาวุธและยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การทำให้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยก้าวเข้าสู่เวทีสากลต้องมีการผสานพลังจากทุกภาคส่วน โดยการสร้างระบบอุตสาหกรรมป้องกันประเทศแบบพึ่งพาตนเอง ตั้งแต่การสนับสนุนงบประมาณการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาโครงสร้างการผลิตและการตลาด การให้การสนับสนุนจากตลาดในประเทศโดยเฉพาะกองทัพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มลูกค้าต่างประเทศ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญหนึ่งในการทำการตลาดต่างประเทศ ที่ผลิตภัณฑ์หรือยุทโธปกรณ์นั้น ๆ จะต้องมีประจำการในประเทศผู้ผลิต หากไม่มีจะทำให้หมดโอกาสทางการตลาด ดังนั้น การที่กองทัพจะให้การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ของไทยนอกจากจะสร้างความมั่นคงแบบพึ่งพาตนเองแล้ว ยังสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจหรือเรียกว่า Economic Multiplier ให้กับภาคอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศควรหาพันธมิตรที่จะร่วมมือและสนับสนุนหน่วยงานทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีความสนใจหรือมีขีดความสามารถและศักยภาพมาร่วมดำเนินกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศตลอดจนอาศัยช่องทางทางการทูตที่สำคัญ คือ ผู้ช่วยทูตทหาร ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่สามารถให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ความมั่นคงของไทยได้ รวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ความมั่นคงของไทยให้ได้มาตรฐานสากลเพื่อเป็นการทำตลาดผลิตภัณฑ์ด้านความมั่นคงสู่สากลและเสริมสร้างความมั่นคงภายในประเทศและก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของคนไทยในด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ลดการนำเข้า มุ่งเป้าการส่งออก นำมาซึ่งผลประโยชน์ของชาติและความภาคภูมิใจในความสามารถของคนไทย นอกจากจะเป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงในด้านการทหารแล้วยังเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยในอนาคตได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

พ.ศ. 2570
ตัวชี้วัดอยู่ระหว่างการจัดเก็บ

แผนแม่บทฯ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่ยังคงเดิม คือ อัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ โดยมีค่าเป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดเก็บข้อมูลโดยสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

แรงงานไทยมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อันดับความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงาน อยู่ในอันดับที่ 60

การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตเป็นรากฐานที่มีความสำคัญอันจะนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายอื่น ๆ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือการเพิ่มผลิตภาพแรงงาน วางแนวทางการผลิตและพัฒนาบุคลากรภาคอุตสาหกรรมและบริการ โดยเชื่อมโยงภาคการศึกษากับภาคอุตสาหกรรมและบริการให้ตอบสนองความต้องการของแต่ละสาขาของอุตสาหกรรมและบริการ และจัดให้มีแผนพัฒนากำลังแรงงานในทุกระดับ ตลอดจนส่งเสริมการนำเข้าบุคลากรที่ขาดแคลนจากต่างประเทศหรือบุคลากรที่มีทักษะในอุตสาหกรรมใหม่ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยแห่งความสาเร็จที่สำคัญ ประกอบด้วย การผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต การส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรสำหรับใช้ในการพัฒนากำลังคน เทคโนโลยี อุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องจักรในการศึกษาและการฝึกอบรม การยกระดับสถานประกอบการให้มีศักยภาพสูงทั้งในด้านการประยุกต์ใช้เครื่องมือ เทคโนโลยี และนวัตกรรม และการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพแรงงาน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจาก**กแนวโน้มดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อชั่วโมงการทำงานในภาพรวมโดยภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565)** พบว่า ดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อชั่วโมงการทำงานตั้งแต่ พ.ศ. 2560 - 2563 ปรับตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง และปรับตัวลดลงใน พ.ศ. 2564 - 2565 โดยในไตรมาสที่ 2 ของ พ.ศ. 2565 ดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อชั่วโมงการทำงานในภาพรวมเท่ากับ 119.47 ลดลงจาก 122.56 และ 125.97 ในไตรมาสเดียวกันของ พ.ศ. 2564 และ 2563 ตามลำดับ ในขณะที่เมื่อพิจารณาจากแนวโน้มดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อคนในภาพรวมจะพบว่าในไตรมาสที่ 2 ของ พ.ศ. 2565 ดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อคนในภาพรวมเท่ากับ 112.78 ลดลงเล็กน้อยจาก 113.56 ในไตรมาสเดียวกันของ พ.ศ. 2564 โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของกิจกรรมจะพบว่ากิจกรรมที่ทั้งดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อชั่วโมง และดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อคนมีแนวโน้มที่มีผลิตภาพลดลง ได้แก่ (1) การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน(2)การผลิต(3)การขายส่งและการขายปลีก (3) การซ่อมยานยนต์ และจักรยานยนต์ (4) ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร (5) กิจกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ (6)กิจกรรมทางวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคนิค (7) กิจกรรมการบริหารและการบริการสนับสนุน การบริหารราชการ การป้องกันประเทศและการประกันสังคมภาคบังคับ และ (8) กิจกรรมการบริการด้านอื่น ๆ นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียนจะพบว่าผลิตภาพแรงงานต่อคนของประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตต่ำกว่าประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย และใกล้เคียงกับประเทศสมาชิกอื่น ๆ จึงมีความจำเป็นที่ในช่วง พ.ศ. 2566 - 2570 ประเทศไทยจะต้องเร่งยกระดับผลิตภาแรงงานให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ**เมื่อพิจารณาสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายแรงงานไทยมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พบว่าการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัผด้านประสิทธิภาพแรงงาน**ใน The Global Competitiveness Report ซึ่งจัดทำโดย The World Economic Forum (WEF) ไม่มีกาจัดทำใน พ.ศ. 2563 - 2565 โดยได้มีการเผยแพรครั้งล่าสุดใน พ.ศ. 2562 พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 46 จากการจัดอันดับทั้งหมด 141 ประเทศ ซึ่งบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยให้ไทยอยู่ในอันดับที่ 60 ภายใน พ.ศ. 2565 แล้ว

ดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อชั่วโมงทำงาน

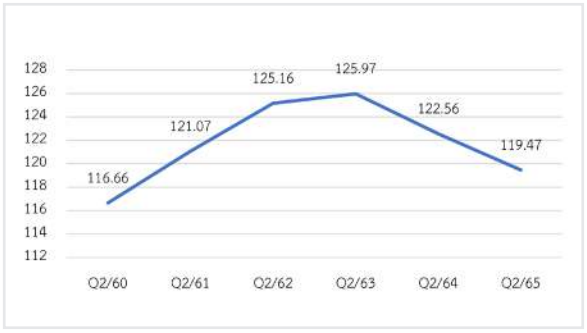

ที่มา 1. สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์) 3. ธนาคารแห่งประเทศ

ดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อคน

ที่มา 1. สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์) 3. ธนาคารแห่งประเทศ

ดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อคนของประเทศสมาชิกอาเซียน
ระหว่างปี 1970-2018

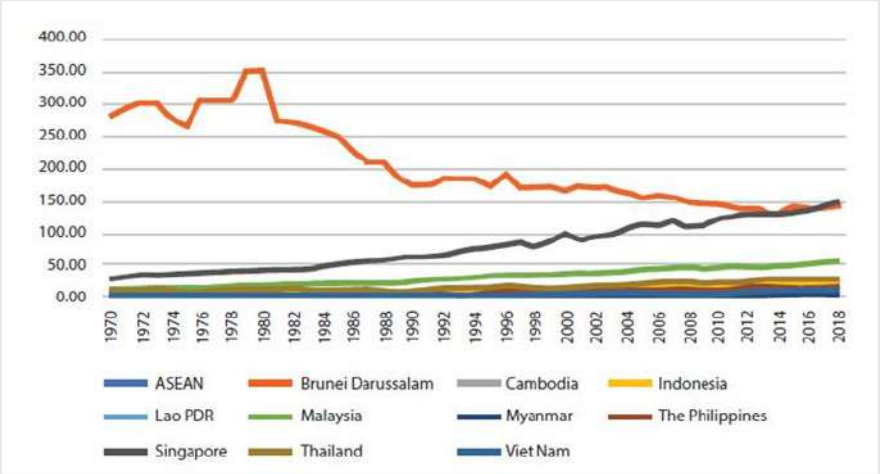

ที่มา: รายงานเรื่อง REGIONAL STUDY ON LABOR PRODUCTIVITY IN ASEAN ของสำนักงานเลขาธิการอาเซียน พ.ศ.2564

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการพัฒนาศักยภาพช่างเชื่อมไทยสู่มาตรฐานสากล** เพื่อพัฒนาช่างเชื่อมให้มีทักษะฝีมือเป็นไปตามเกณฑ์ข้อกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติและมาตรฐานช่างเชื่อมสากล และเพื่อให้สอดคล้องความต้องการภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการทั้งปัจจุบันและอนาคตนอกจากนี้ภาครัฐยังได้ดำเนินโครงการอื่น ๆ ที่มุ่งพัฒนาและเชื่อมโยงผู้ประกอบการกับสถาบันการศึกษา และพัฒนากลไกการรับรองมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ ได้แก่ โครงการพัฒนามาตรฐานกำลังคนอาชีวศึกษาด้านเทคโนโลยีนวัตกรรม ให้พร้อมก้าวสู่ THAILAND 4.0 ซึ่งเป็นการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพที่บูรณาการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมาย ในสถาบันการอาชีวศึกษา 23 แห่ง ยกระดับและพัฒนามาตรฐานสถาบันการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องและเกิดประสิทธิภาพต่อกระบวนการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสาขาวิชาที่สอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) และมีศักยภาพตามเกณฑ์การจัดตั้งเป็นศูนย์ทดสอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ รวมทั้งพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ โครงการพัฒนาศักยภาพกำลังคน สู่มาตรฐานอาชีพเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่มุ่งสร้างกลไกเชื่อมโยงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอาชีวศึกษา กำลังคนของสถานประกอบการ สู่มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ และพัฒนาศูนย์ทดสอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพของสถาบันการอาชีวศึกษา เพื่อรองรับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการประกอบการและทักษะการทำงานของผู้เรียนอาชีวศึกษาและกำลังคนในสถานประกอบการ นอกจากนั้นยังมีโครงการมุ่งยกระดับผลิตภาพแรงงานในรายอุตสาหกรรม อาทิ โครงการเพิ่มผลิตภาพแรงงานอุตสาหกรรมสาขาอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โครงการเพิ่มผลิตภาพแรงงานอุตสาหกรรมสาขาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ โครงการยกระดับผลิตภาพแรงงาน 4.0 สาขาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร โครงการเพิ่มผลิตภาพบุคลากรด้วยระบบรับรองความสามารถบุคลากรในอุตสาหกรรมยานยนต์ โครงการการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมยานยนต์และ

ชิ้นส่วนเพื่อรองรับการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า โครงการพัฒนากำลังแรงงานในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ไทยเพื่อรองรับนวัตกรรมยานยนต์สมัยใหม่ โครงการยกระดับศักยภาพผู้ประกอบการเหมืองแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐาน เพื่อเปลี่ยนผ่านสู่อุตสาหกรรม 4.0 และโครงการยกระดับผลิตภาพแรงงานในภาคอุตสาหกรรมรายจังหวัด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าการดำเนินการที่ผ่านมาจะสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายอันดับความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงาน อยู่ในอันดับที่สูงกว่า 60 แล้วก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาแนวโน้มดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อชั่วโมงการทำงาน และดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อคนแล้วจะพบว่า (1) กิจกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ (2) กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์และเทคนิค (3) กิจกรรมการบริหารและการบริการสนับสนุน การบริหารราชการ การป้องกันประเทศและการประกันสังคมภาคบังคับ และ (4) กิจกรรมการบริการด้านอื่นๆ เป็นกิจกรรมที่มีผลิตภาพแรงงานต่อชั่วโมงการทำงาน และผลิตภาพแรงงานต่อคน ลดลงอย่างต่อเนื่องนับแต่ พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภาพแรงงานในกลุ่มกิจกรรมนี้เป็นพิเศษ นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียนที่ส่วนหนึ่งสามารถพัฒนาผลิตภาพแรงงานและพัฒนาเศรษฐกิจจนกลายเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และอีกส่วนหนึ่งกำลังมีการพัฒนาผลิตภาพแรงงานและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จะพบว่าประเทศไทยยังคงมีความจำเป็นต้องเร่งยกระดับผลิตภาพแรงงาน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเป้าหมายขึ้นอีก เพื่อรักษาและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมของประเทศ ทั้งนี้ปัจจุบันการดำเนินงานส่งเสริมการยกระดับผลิตภาพแรงงานยังคงมีข้อจำกัดเนื่องจากโครงการยังคงมีลักษณะเป็นโครงการย่อย ที่หลายหน่วยงานดำเนินการ และมีลักษณะที่ซ้ำซ้อน และขาดการบูรณาการกัน ทำให้แต่ละโครงการได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่มาก จึงไม่สามารถยกระดับผลิตภาพแรงงาน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเป้าหมายได้อย่างมีนัยยะสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนแผนแม่บทควรบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย องค์กรภาคเอกชน และผู้ประกอบการ กำหนดแนวทางและโครงการสำคัญในการยกระดับผลิตภาพแรงงานทั้งในภาพรวมของประเทศ และแต่ละพื้นที่ เพื่อยกระดับผลิตภาพแรงงานในอุตสาหกรรมเป้าหมาย และอุตสาหกรรมสนับสนุน ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ และความต้องการของผู้ประกอบการ เพื่อนำไปสู่การจัดสรรงบประมาณต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทฯ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยแรงงานไทยมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก อันดับความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงานของ WEF อยู่ในอันดับที่ 60 เป็น อันดับความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงาน (Labor Productivity : PPP) ซึ่งมีค่าเป้าหมายอยู่ในอันดับไม่เกิน 52 ภายใน พ.ศ. 2570 ทั้งนี้ จากการจัดอันดับความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงานของ IMD ใน พ.ศ. 2564 พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 56 ซึ่งมีความท้าทายค่อนข้างมากในการบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล
ในด้านความพร้อมในอนาคตดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อม
ในอนาคต อยู่ในอันดับที่ 45

ในปัจจุบันความสามารถทางด้านดิจิทัลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อขีดความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมของประเทศ โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญและมีผลต่อการยกระดับขีดความสามารถทางด้านดิจิทัลของประเทศ ได้แก่ การเข้าถึงดิจิทัลของประชาชน การประยุกต์ใช้ดิจิทัลของภาคเอกชน ความเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพในการให้บริการ การพัฒนากำลังคนดิจิทัลและพลเมืองดิจิทัล การพัฒนาองค์ความรู้ด้านดิจิทัลที่เหมาะสมให้แก่ประชาชนในกลุ่มต่าง ๆ การพัฒนาและดึงดูดผู้มีความสามารถด้านดิจิทัล การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคต โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางกายภาพและมีกฎระเบียบที่สนับสนุน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณา**ข้อมูลความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคต** จากดัชนี World Digital Competitiveness Ranking ของ IMD โดยเมื่อ**พิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565)** พบว่าประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมใน พ.ศ. 2561 อยู่ในอันดับที่ 39 และเลื่อนลงมาอยู่ในอันดับที่ 40 ใน พ.ศ. 2562 จากนั้นใน พ.ศ. 2563 - 2564 ไต่ขึ้นมาทีละอันดับ จากอันดับ 40 ขึ้นมาเป็น 39 แล้วเลื่อนขึ้นเป็น 38 และตกลงมาอยู่ในอันดับที่ 40 อีกครั้งใน พ.ศ. 2565 จากทั้งหมด 63 ประเทศทั่วโลก และเมื่อพิจารณาเฉพาะ**ปัจจัยด้านความพร้อมในอนาคต** พบว่า **ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 49** ลดลงจากอันดับที่ 44 ใน พ.ศ. 2564 และยังคงเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศในภูมิภาคอาเซียน รองจากประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซีย ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยย่อยด้านความคล่องตัวทางธุรกิจที่ปรับลดลงจากอันดับที่ 34 ใน พ.ศ. 2564 เป็นอันดับที่ 41 ใน พ.ศ. 2565 และด้านการบูรณา การเทคโนโลยีที่ปรับลดลงจากอันดับที่ 43 ใน พ.ศ. 2564 เป็นอันดับที่ 50 ใน พ.ศ. 2565 ในขณะที่ปัจจัยย่อยด้านทัศนคติต่อการปรับตัวทางดิจิทัลปรับตัวดีขึ้นจากอันดับที่ 53 ใน พ.ศ. 2564 เป็นอันดับที่ 52 ใน พ.ศ. 2565 **ส่งผลให้อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคตของประเทศไทย ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565**

World Digital Competitiveness Ranking ของประเทศไทย ปี 2561-2565

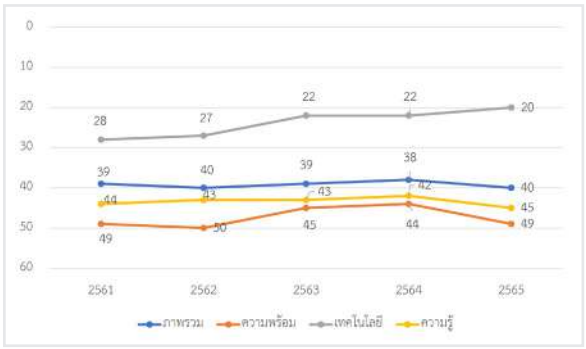

ปัจจัยด้านความพร้อมในอนาคต

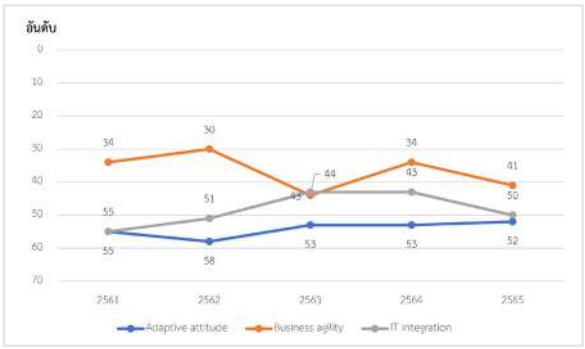

ที่มา : International Institute for Management Development (IMD)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนผ่า**นโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการพัฒนาระบบการจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรม** เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการติดตาม และคาดการณ์ความเคลื่อนไหวของปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทันต่อสถานการณ์ นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ดำเนินโครงการอื่น ๆ ได้แก่ (1) โครงการส่งเสริมการปรับเปลี่ยนอุตสาหกรรมและธุรกิจสู่เศรษฐกิจดิจิทัล มีการจัดทำแพลตฟอร์มเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อย หาบเร่ แผงลอย ให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (2) โครงการจัดตั้ง

สถาบันไอโอทีเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมดิจิทัลแห่งอนาคตเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมให้เกิดการลงทุน ร่วมทุนด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลในประเทศไทยทั้งจากในและต่างประเทศ พัฒนาอุตสาหกรรมดิจิทัลแห่งอนาคต (New S-curve DigitalIndustry) ให้เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นอุตสาหกรรมไอโอที หุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติ ระบบอัจฉริยะ และระบบประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและลดการนำเข้าให้กับประเทศไทยในอนาคต (3) โครงการพัฒนาเมืองอัจฉริยะน่าอยู่ ด้านการท่องเที่ยวและชุมชนปลอดภัย และด้านการเกษตรและชุมชนปลอดภัย มุ่งส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและเกษตรกรให้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต การให้บริการและการตลาด (4) โครงการดิจิทัลประเทศไทยเพื่ออนาคต พ.ศ. 2566-2570 (Digital Thailand for Future 2023-2027) เป็นกรอบภาพรวมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลแบบองค์รวมอย่างมีประสิทธิภาพ (5) โครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก : นิคมอุตสาหกรรม Smart Park เพื่อพัฒนาพื้นที่ที่มีความพร้อมเพื่อรองรับการลงทุนของกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ (New S-curve) เช่น อุตสาหกรรมดิจิทัล อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร อุตสาหกรรมการบินและอุตสาหกรรม โลจิสติกส์ (6) โครงการยกระดับศูนย์การเรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล เพื่ออุตสาหกรรมอนาคต (AI อาชีวะ) ในพื้นที่ EEC และ (7) โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมดิจิทัลข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ เพื่อยกระดับโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาตอบโจทย์นักลงทุนและเอกชนในอุตสาหกรรม IoT และปรับปรุง/ปฏิรูปศูนย์วิเคราะห์ทดสอบผลิตภัณฑ์ดิจิทัลรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-curve) ในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล (Digital Park Thailand: EECd) นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำโครงการที่มีลักษณะเป็นการจัดทำข้อมูลเชิงลึกของแต่ละอุตสาหกรรมเพื่อให้บริการประชาชน เช่น อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางและไม้ยางพารา อุตสาหกรรมชีวภาพ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมซ่อมบำรุงและผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

วิกฤตการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้เกิดความปกติใหม่ ในรูปแบบการใช้ชีวิตของคนไทยที่เปิดรับเทคโนโลยีและบริการดิจิทัลใหม่ ๆ รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Mobile Banking และ Financial Service App รวมถึงการศึกษาและการทำงานดำเนินการผ่านแอพพลิเคชั่น การซื้อสินค้าอีคอมเมิร์ซผ่านมือถือและทำธุรกิจออนไลน์ ขายสินค้าผ่าน Social Commerce อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยด้านความคล่องตัวทางธุรกิจและด้านการบูรณาการเทคโนโลยี ภายใต้ปัจจัยด้านความพร้อมในอนาคตที่ปรับลดลง ทำให้อนุมานได้ว่าภาคการผลิตและบริการของไทยยังปรับตัวได้ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และพฤติกรรมของคนไทยที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นผู้ประกอบการโดยเฉพาะขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อย รวมถึงแรงงาน และเกษตรกรไทยมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ และทักษะฝีมือแรงงาน เพื่อให้สามารถรักษาและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงการปรับตัวเข้าสู่ความปกติใหม่ได้ นอกจากนี้ ยังมีประเด็นท้าทายทางด้านการบังคับกฎหมายที่เกี่ยวกับดิจิทัลอย่างเคร่งครัด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับโครงการที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อย นำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ทั้งในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ และการบริหารจัดการ รวมทั้งมีมาตรการส่งเสริมความรู้ทางด้านดิจิทัลที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร และแรงงานในแต่ละอุตสาหกรรม ควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับดิจิทัลอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ควรพัฒนาช่องทางและอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการ แรงงาน และเกษตรกร สามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐาน ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ และมาตรการส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ได้มีการดำเนินการอยู่แล้ว เพื่อให้มาตรการและโครงการต่างๆ เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทฯ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **เป้าหมายแผนแม่บทย่อยประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคตดีขึ้น ได้กำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่ยังคงเดิม คือ อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลปัจจัยความพร้อมในอนาคต อยู่อันดับไม่เกินที่ 40 ใน พ.ศ. 2570** โดยใน **พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลปัจจัยความพร้อมในอนาคต อยู่ในอันดับที่ 49 ซึ่งมีความท้าทายค่อนข้างมากในการบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570**

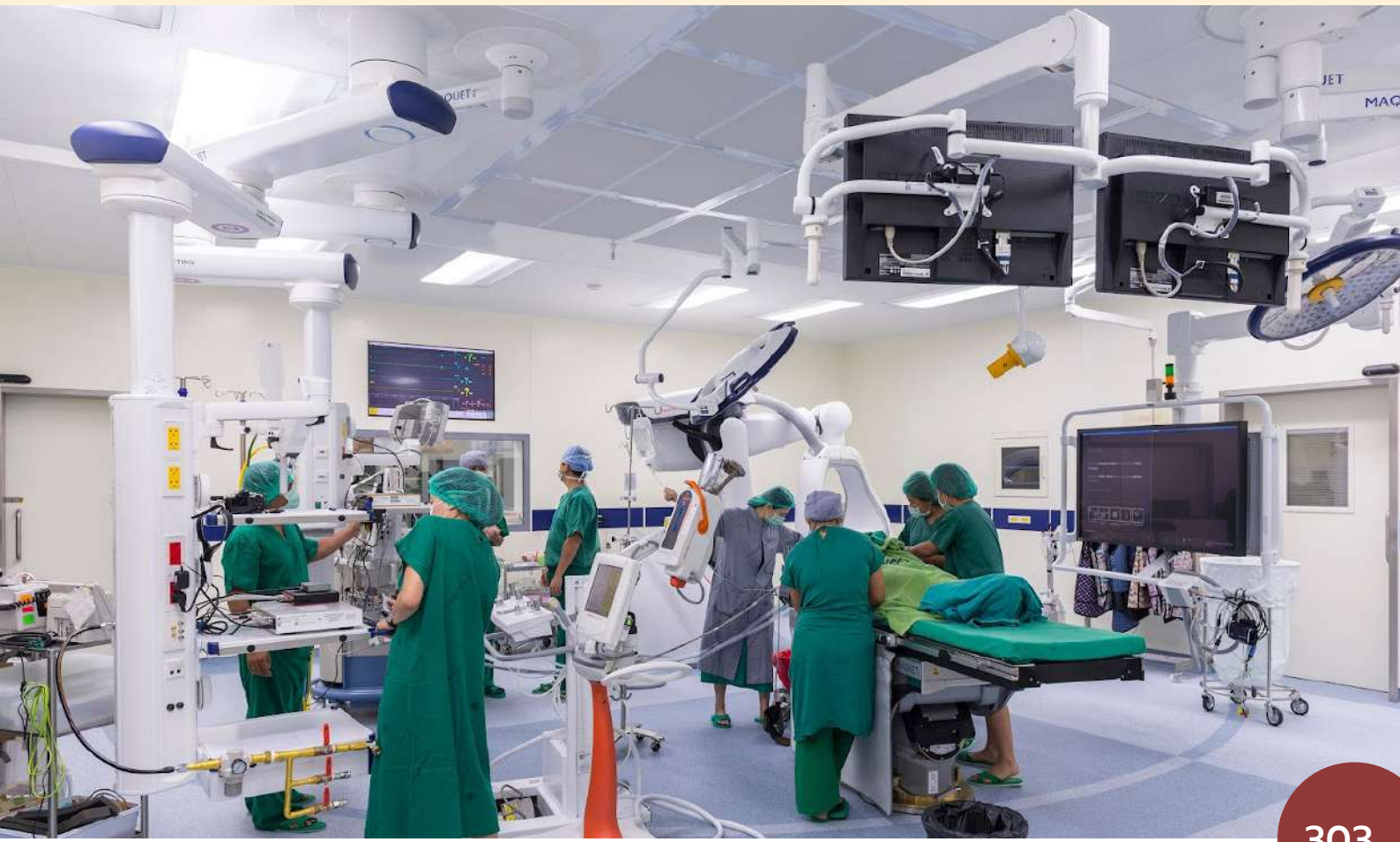

จ.3

เป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่มีการเพิ่มเติมในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น 04 อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

แผนแม่บทย่อย

อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม

แผนแม่บทฯ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต พ.ศ. 2566 - 2570 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้มีการเพิ่มเป้าหมายภายใต้แผนแม่บทย่อย อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม จำนวน 1 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมาย 040403 ประเทศไทยเป็นหนึ่งในฐานการผลิตยานยนต์สมัยใหม่ที่สำคัญของโลก เพื่อให้เกิดความครอบคลุมการดำเนินการในการส่งเสริมอุตสาหกรรมยานยนต์ทั้งระบบไปสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าอัจฉริยะ พลังงานไฮโดรเจน หรือพลังงานทางเลือกอื่น ๆ และผลักดันให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในฐานการผลิตยานยนต์สมัยใหม่ที่สำคัญของโลก พร้อมทั้งพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศ ที่จะเป็นการส่งเสริมให้ประเทศไทยสามารถเป็นศูนย์กลางยานยนต์ไฟฟ้าของภูมิภาคได้ในอนาคต

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในฐานการผลิตยานยนต์สมัยใหม่ที่สำคัญของโลก

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี 2566 - 2570	ปี 2571 - 2575	ปี 2576 - 2580
040403	ประเทศไทยเป็นหนึ่งในฐานการผลิตยานยนต์สมัยใหม่ที่สำคัญของโลก	สัดส่วนการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าต่อการผลิตยานยนต์ทั้งหมดในประเทศ (ร้อยละ ภายในปี 2570/2575/2580)	ไม่น้อยกว่า 22	ไม่น้อยกว่า 60	ไม่น้อยกว่า 69

ทั้งนี้ ข้อมูลปีฐานอยู่ระหว่างการจัดเก็บข้อมูลโดยสานักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สถาบันยานยนต์)

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในฐานการผลิตยานยนต์สมัยใหม่ที่สำคัญของโลก เป็นการสะท้อนถึงการดำเนินการของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการผลักดันตลาดยานยนต์สมัยใหม่ให้ปรับเปลี่ยนไปสู่ยานยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้า และพัฒนาศักยภาพในการเป็นฐานการผลิตยานยนต์สมัยใหม่ที่สำคัญของโลก โดยที่ยานยนต์สมัยใหม่ หมายถึง ยานยนต์ที่มีเทคโนโลยีที่ประกอบด้วยยานยนต์ไฟฟ้า ยานยนต์เชื่อมต่อและขับขี่อัตโนมัติ รวมทั้งแนวโน้มการใช้งานยานยนต์ของผู้คนจะเปลี่ยนไปสู่การใช้ยานพาหนะร่วมกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป้าหมาย 040403 มีสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เป็นหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.3)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าเป็นการต่อยอดมาจากอุตสาหกรรมยานยนต์ที่มีศักยภาพเดิมของไทย ซึ่งในระยะต่อไปจะเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านเพื่อการพัฒนาโครงสร้างการผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนจากเครื่องยนต์สันดาปภายใน ไปสู่การผลิตยานยนต์ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าทั้งระบบ จึงมีความท้าทายที่จะส่งผลกระทบต่อฐานการผลิตที่มีอยู่เดิม ตลอดจนแรงงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการชิ้นส่วนในอุตสาหกรรมยานยนต์เดิมในระดับต่าง ๆ ในการปรับตัวไปสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องขับเคลื่อนในระยะต่อไป

เพื่อให้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่มีศักยภาพจึงควรให้ความสำคัญกับการผลักดันอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าให้เป็นอุตสาหกรรมใหม่อย่างเต็มที่โดยให้มีการผลิตชิ้นส่วนหลักไปพร้อมกับการปรับเปลี่ยนฐานการผลิตยานยนต์แบบสันดาปภายในให้เป็นยานยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยมอเตอร์ไฟฟ้า ควบคู่ไปกับการรักษาสมดุลโดยไม่ละทิ้งตลาดส่งออกที่มีศักยภาพจากฐานการผลิตอุตสาหกรรมยานยนต์เดิม และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพแรงงานให้มีทักษะที่จำเป็นเหมาะสมกับภาคการผลิตในอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า รวมทั้งยกระดับผู้ประกอบการชิ้นส่วนในอุตสาหกรรมยานยนต์เดิมให้สามารถพัฒนาไปเป็นผู้ผลิตในอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าได้

แผนแม่บท 05

การท่องเที่ยว

"ท่องเที่ยวไทย สู่ความยั่งยืน"

การท่องเที่ยว 05

จ.1

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในสาขาที่มีศักยภาพ และยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองเพิ่มขึ้น และความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น** ทั้งนี้ แผนแม่บทฯ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน อีกทั้งยังมีส่วนสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้าน ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565
050001 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น				

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น ร้อยละ 22

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พบว่าในพ.ศ 2564 (ประมาณการ) สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านท่องเที่ยว มีมูลค่าเท่ากับ 0.26 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.58 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ น้อยกว่าสัดส่วนของปีที่ผ่านมา พ.ศ. 2563 และพ.ศ. 2562 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 5.65 และร้อยละ 17.90 ตามลำดับ สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) มีสัดส่วนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 12.29 จึงเป็นผลให้สถานะการการบรรลุเป้าหมายของ**สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤต ที่กำหนดไว้ร้อยละ 22 ภายในพ.ศ. 2565**

05 การท่องเที่ยว

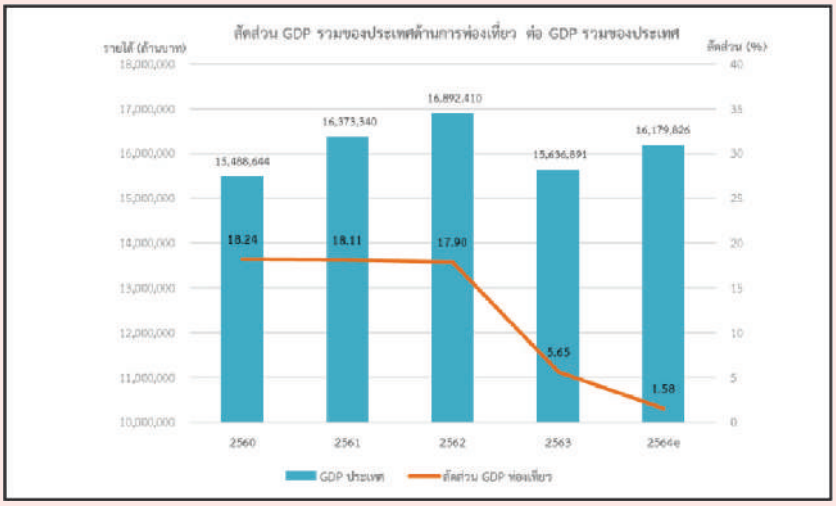

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565** ภาพรวมของ**สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีแนวโน้มลดลง** โดยในช่วง พ.ศ. 2561-2562 มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 18.11 และ 17.90 ตามลำดับ แม้ว่ารายได้จากการท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี แต่ขณะเดียวกันในช่วงพ.ศ. 2563 ที่ผ่านมาประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวของไทยอย่างมาก โดยธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับภาคการท่องเที่ยวสูญเสียโอกาสในการสร้างรายได้ และส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยหยุดชะงักมีสัดส่วนมาอยู่ที่ 5.65 โดยในพ.ศ 2564 สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศด้านท่องเที่ยว มีมูลค่าเท่ากับ 0.26 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.58 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศทั้งประเทศ

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ 2570** แผนแม่บทฯ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมาย**ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น** และตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม โดยกำหนดให้ **สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น ร้อยละ 25 ภายในพ.ศ. 2570** โดยเมื่อเปรียบเทียบข้อมูลสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในพ.ศ. 2564 สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านท่องเที่ยวมีมูลค่าเท่ากับ 0.26 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.58 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศทั้งประเทศ โดยสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในช่วง 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) มีสัดส่วนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 12.29 ดังนั้น สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายเมื่อเปรียบเทียบกับพ.ศ. 2570 ส่งผลให้**สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น**ยังคงอยู่**สถานะการบรรลุเป้าหมายระดับวิกฤตที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 25**

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

050002 รายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองรองเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

อัตราส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองหลักและเมืองรอง สัดส่วน 80 : 20

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากอัตราส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองหลักและเมืองรอง โดยพบว่าอัตราส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองหลักและรองในพ.ศ. 2565 มีอัตราส่วนอยู่ที่ 82.16 : 17.84 และในพ.ศ. 2564 มีอัตราส่วนอยู่ที่ 75.92 : 24.08 ซึ่งมากกว่า พ.ศ. 2561- 2563 ที่ผ่านมาอย่างมาก ทั้งนี้ หากพิจารณาจากสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรองในช่วง พ.ศ. 2561-2565 พบว่ามีค่าเฉลี่ยสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรองอยู่ที่ร้อยละ 15.57 ดังนั้น **สถานะการการบรรลุเป้าหมายอัตราส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองหลักและเมืองรองยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ สัดส่วน 80 : 20**

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวมของอัตราส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองหลักและเมืองรอง**โดยในช่วงพ.ศ.2561-2562สัดส่วนรายได้เมืองรองต่อเมืองหลักยังคงต่ำกว่าค่าเป้าหมายเนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จะท่องเที่ยวในเมืองหลักเป็นส่วนใหญ่ พ.ศ. 2563-2564 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติลดลงอันเนื่องมาจากผลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ต่อมาภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 พ.ศ. 2564 ถึงปัจจุบัน จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยยังคงมีจำนวนลดลงจากเดิม ซึ่งส่งผลให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปรับรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเน้นความยั่งยืนมากขึ้น มีการผสมผสานวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญา และความเป็นไทยเพื่อสร้างประสบการณ์ ความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวไปยังภูมิภาคต่างๆของประเทศรวมทั้งให้นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในเมืองรองมากขึ้น โดยภาครัฐและเอกชนได้มีมาตรการสนับสนุนการท่องเที่ยวทั้งการประชาสัมพันธ์ การออกโครงการ/แผนงาน เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในเมืองรองเพื่อการกระจายและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น นำไปสู่การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวเมืองหลักและเมืองรองในพ.ศ. 2565 มีอัตราส่วนอยู่ที่ 82.16 : 17.84 ในพ.ศ. 2564 มีอัตราส่วนอยู่ที่ 75.92 : 24.08 ซึ่งมากกว่าพ.ศ. 2563 ที่ผ่านมาอย่างมาก ทั้งนี้ หากพิจารณาจากสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรองในช่วงพ.ศ. 2561-2565 พบว่ามีค่าเฉลี่ยสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรองอยู่ที่ร้อยละ 15.57 ซึ่งยังต้องดำเนินการกระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวในเมืองรองมากยิ่งขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้มีอัตราส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองหลักร้อยละ 80 และเมืองรองร้อยละ 20 รวมทั้ง ประเทศไทยสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองรองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยตามบริบทการเปลี่ยนแปลงต่อไป

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทฯ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ.2566-2570)(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)เป้าหมายระดับประเด็นรายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จากอัตราส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองหลักและเมืองรอง สัดส่วน 80 : 20 **เป็น อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองรองสูงกว่าอัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวรวมของประเทศ เฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี** เพื่อแสดงให้เห็นการเติบโตของรายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองที่ชัดเจนมากขึ้น และไม่เป็นการจำกัดการเติบโตของเมืองหลัก ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลอัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองรองสูงกว่าอัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวรวมของประเทศ โดยในพ.ศ. 2562 เป็นปีฐาน ซึ่งเป็นปีก่อนเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 พบว่า อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองรองสูงกว่าอัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวรวมของประเทศ เพียงร้อยละ 0.22 ในช่วง พ.ศ. 2563-2565 สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้รัฐบาลเร่งส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศซึ่งนักท่องเที่ยวชาวไทยมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เที่ยวเมืองรอง ทำให้พ.ศ. 2563 พบว่าอัตราการขยายตัวของรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยหดตัวร้อยละ 57.52 และอัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวรวมทั้งประเทศหดตัวร้อยละ 73.50 ส่งผลให้อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองรองสูงกว่าอัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวรวมของประเทศถึงร้อยละ 15.98 ประกอบกับประเทศไทยเร่งพัฒนาความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในเมืองรองมากขึ้น จึงอาจเป็นสัญญาณที่ดีที่การท่องเที่ยวในระยะต่อไปจะกระจายสู่เมืองรองได้มากขึ้น ดังนั้น สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายเมื่อเทียบกับพ.ศ. 2570 ส่งผลให้**ยังคงอยู่สถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต**

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

050003 ความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

อันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดย ดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว **อยู่ในอันดับ 1 ใน 30**

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาอันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยพ.ศ. 2564 ไทยได้รับการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยว โดยสภาเศรษฐกิจโลก อยู่ในอันดับที่ 36 จาก 117 ประเทศ ลดลง 5 อันดับ จากพ.ศ. 2562 ดังนั้น **สถานะการการบรรลุเป้าหมายของอันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อยู่ในอันดับ 1 ใน 30**

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวมอันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยลดลง** โดยในพ.ศ. 2565 สภาเศรษฐกิจโลก ได้มีการปรับปรุงรายงานการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว เป็นดัชนีการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยว ประจำพ.ศ. 2565 เพื่อการฟื้นฟูอนาคตอย่างยืดหยุ่นและยั่งยืน พบว่าในพ.ศ. 2564 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยว โดยสภาเศรษฐกิจโลกอยู่ในอันดับที่ 36 จาก 117 ประเทศ ลดลง 5 อันดับ จากพ.ศ. 2562 คงที่ในอันดับที่ 3 ของอาเซียน รองจากสิงคโปร์ และอินโดนีเซีย เนื่องจากการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว มีการดำเนินการทุก ๆ 2 ปีโดยยังไม่มีการรายงานผลการจัดลำดับในพ.ศ.2565ทำให้การประเมินสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายต้องเทียบเคียงจากการสำรวจและจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการจัดการนานาชาติ

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทย (TTCI) และอันดับการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยว (TTDI)

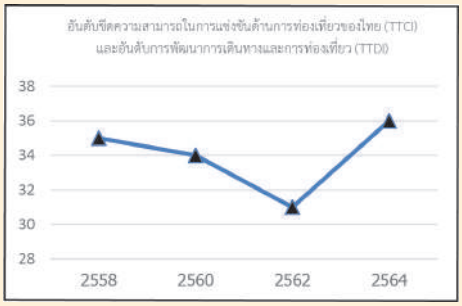

ที่มา : สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF)

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันและปัจจัยต่างๆ โดย IMD

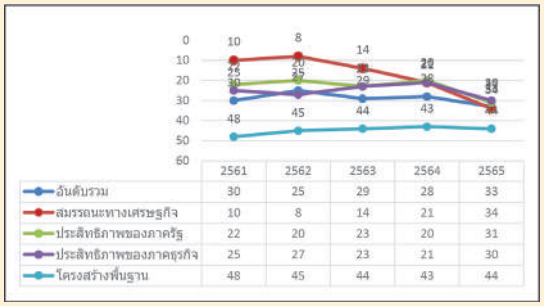

	2561	2562	2563	2564	2565
อันดับรวม	30	25	29	28	33
สมรรถนะทางเศรษฐกิจ	10	8	14	21	34
ประสิทธิภาพของภาครัฐ	22	20	23	20	31
ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ	25	27	23	21	30
โครงสร้างพื้นฐาน	48	45	44	43	44

ที่มา : สถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD)

05 การท่องเที่ยว

โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 33 จาก 63 ประเทศ เมื่อพิจารณาจากปัจจัย 4 ด้านที่ใช้ในการจัดอันดับประเทศไทยไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันดีขึ้นจากปีที่แล้วใน3ด้านได้แก่ด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ อยู่อันดับที่ 30 ด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ อยู่อันดับที่ 31 และด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ อยู่อันดับที่ 34 ในขณะที่ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีอันดับที่ 44 ซึ่งลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2563-2564) จากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ต่อภาพรวมเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวและบริการ จากแนวโน้มผลการจัดอันดับของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่าอันดับความสามารถในการแข่งขันค่อนข้างคงที่ แต่จะมีความผันผวนในปีที่ได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกหรือสถานการณ์ภายในประเทศ โดยในพ.ศ. 2565 ไทยมีอันดับลดลง 5 อันดับ เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2564 นั้น ยังคงสะท้อนได้ว่าประเทศไทยยังมีความท้าทายในการปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งในเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของโลกอนาคต

2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 แผนแม่บทฯ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับประเด็น ความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย**จากเดิม อันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดย ดัชนีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยว (อันดับของโลก ภายในพ.ศ. 2570/2575/2580) ซึ่งมีค่าเป้าหมาย ไม่เกินอันดับ 28 ภายในพ.ศ. 2570** ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบเคียงข้อมูลกับการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยว โดยพ.ศ. 2564 ไทยได้รับการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวโดยสภาเศรษฐกิจโลกอยู่ในอันดับที่ 36 จาก 117 ประเทศ ลดลง 5 อันดับ จากพ.ศ. 2562 ดังนั้น สถานะการการบรรลุเป้าหมายเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2570 ส่งผลให้**ยังคงอยู่สถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต**

ทั้งนี้ ปัญหาอุปสรรคสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยที่รออยู่ ทั้ง**ปัญหาการว่างงาน รายได้ที่ลดลง**และ**ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวที่สูงขึ้น**รวมทั้งยังมีข้อจำกัดด้าน**ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวและธุรกิจท่องเที่ยว**เพื่อรองรับกับความต้องการของนักเดินทางที่จะให้ความสำคัญกับประเด็นสุขภาพและสุขอนามัยเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) บางเป้าหมายอยู่ในระดับดี แต่อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงมีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไข ดังนี้ **1) การพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวให้ได้การยอมรับในระดับสากล** และการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวที่ตรงกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพ **2) การพัฒนาและการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวศักยภาพสูงให้เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละพื้นที่** ตลอดจนพัฒนาสินค้าและบริการรูปแบบใหม่ที่น่าสนใจเพื่อตอบโจทย์ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป **3) การส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวคนไทยและต่างชาติ**นึกถึงและตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยบนแนวคิดนักท่องเที่ยวมั่นใจว่า

จะมีความสุขเมื่อได้มาและกลับไปอย่างปลอดภัย **(4) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำตลาดการท่องเที่ยวเชิงรุก**และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับธุรกิจและชุมชน และ **(5) การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยปรับสมดุลใหม่**เพื่อความยั่งยืนเพื่อรักษาธรรมชาติที่ฟื้นตัวดีขึ้นมุ่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของการรักษาสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง การบูรณาการความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนนับเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง โดยภาคเอกชนต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับนโยบายของภาครัฐ และทิศทางการท่องเที่ยวสมัยใหม่ รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป

แผนแม่บทฯ ประเด็น 05 การท่องเที่ยว

ประกอบด้วย 14 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

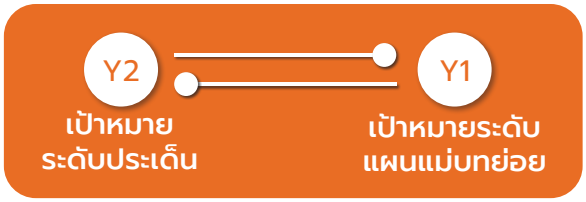

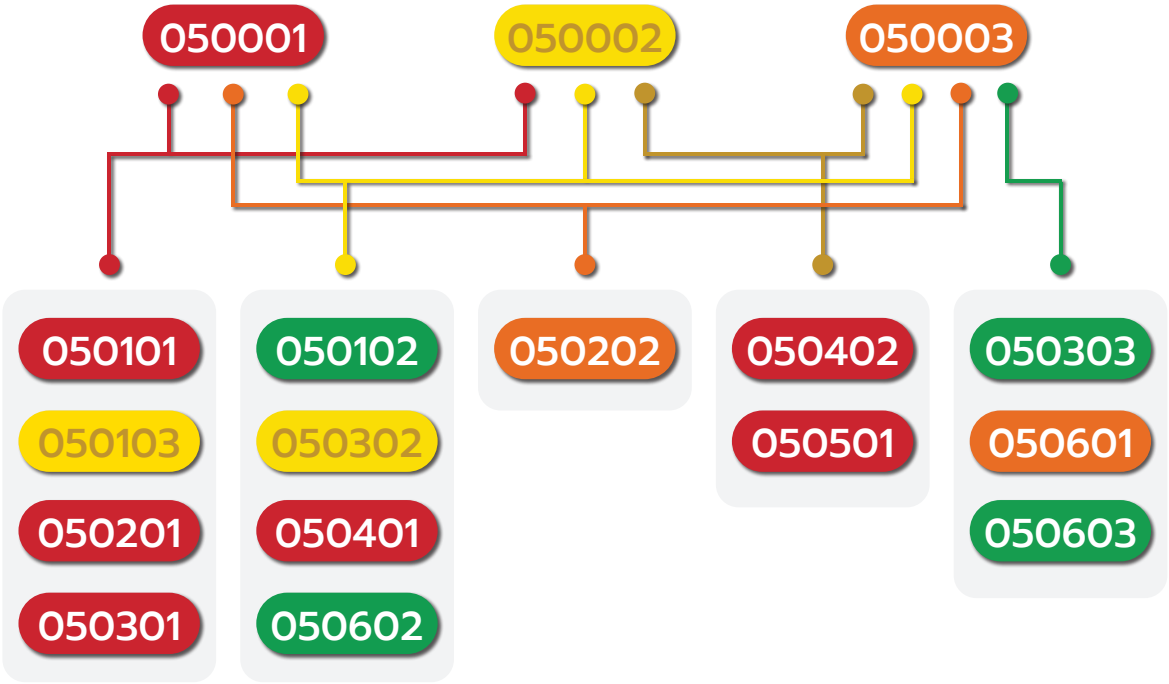

*สถานะการบรรลุเป้าหมายประจำปี 2565

**เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจไม่ส่งผลต่อ เป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง

05 การท่องเที่ยว

050101 พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ขยายตัวร้อยละ 10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวม**รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมมีแนวโน้มลดลง** โดยพิจารณาเทียบเคียงรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) พบว่าภาพรวมช่วง พ.ศ. 2562-2565 หดตัวเฉลี่ยร้อยละ 16.86 ต่อปี เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ถึงแม้ว่าในพ.ศ. 2562 รายได้จะสูงถึง 1,524,109.16 บาท และ**เมื่อเทียบกับสถานการณ์บรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565** พบว่าได้มีการปรับตัวเพิ่มขึ้นของรายได้เป็น 537,570.35 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.52 เมื่อเทียบกับพ.ศ. 2564 เนื่องจากนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวตามปกติ ประกอบกับที่ผ่านมารายได้จากการท่องเที่ยวหดตัวอย่างมาก จึงส่งผลทำให้อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม **ยังคงอยู่สถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต**

050102 พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ จำนวนเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เพิ่มขึ้น 5 เมือง

สถานการณ์ในช่วงพ.ศ.2561-2565ภาพรวมจำนวนเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น โดยในพ.ศ. 2565 มีเมืองที่ได้รับการประกาศให้เข้าเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ UNESCO รวม 6 แห่ง ได้แก่ (1) ภูเก็ต (Gastronomy, 2558) (2) เชียงใหม่ (Craft and Folk Art, 2560) (3) กรุงเทพมหานคร (Design, 2562) (4) สุโขทัย (Craft and Folk Art, 2562) (5) เพชรบุรี (Gastronomy, 2564) และ (6) เชียงราย (Design, 2564) และเมืองที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแหล่งท่องเที่ยวยั่งยืน 100 แห่งของโลก จัดโดยองค์กรไม่แสวงหากำไรระดับโลกที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม จากประเทศเนเธอร์แลนด์ ประกอบด้วย (1) เมืองเชียงคาน จังหวัดเลย (2563) (2) เมืองน่าน จังหวัดน่าน (2564) (3) เมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย (2564) (4) เกาะหมาก จังหวัดตราด (2565) และ (5) บ้านห้วยปูแกง จังหวัดแม่ฮ่องสอน (2565) รวมเป็นจำนวน 10 เมือง **และเมื่อเทียบกับสถานการณ์บรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565** พบว่าเมืองและชุมชนเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมของไทยได้รับการยอมรับในระดับสากลแล้ว จำนวน 10 เมือง จึงส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมาย**อยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

050103 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการขยายตัวของจำนวนสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ขยายตัวร้อยละ 5

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวม**สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น** พิจารณาเทียบเคียงจากจำนวนสินค้าและบริการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยในพ.ศ. 2561-2565 พบว่าจำนวนการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 16.47 ต่อปี และ**เมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565** โดยมีการจัดเก็บข้อมูลพบว่ามีการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพิ่มขึ้น 19 รายการ คิดเป็นการขยายตัวร้อยละ 13 จาก พ.ศ. 2564 ทั้งนี้ แม้ว่าการขยายตัวเฉลี่ยของการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะสูงกว่าร้อยละ 5 ต่อปี แต่ตัวชี้วัดเทียบเคียงดังกล่าวยังไม่สามารถครอบคลุมสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างสมบูรณ์ **จึงส่งผลทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย

050201 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ เพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ขยายตัวร้อยละ 5

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวม**รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจมีแนวโน้มหดตัว** พิจารณาจากรายได้การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจพบว่าหดตัวเฉลี่ยร้อยละ 16.86 ต่อปี เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ระหว่างพ.ศ. 2562-2564 ส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจในช่วงดังกล่าวหดตัวอย่างต่อเนื่อง ถึงร้อยละ 4.28 68.8 และ 87.78 ตามลำดับ แม้ว่าในพ.ศ. 2565 สถานการณ์การท่องเที่ยวไมซ์จะปรับตัวดีขึ้นจากพ.ศ. 2564 อย่างชัดเจน โดยมีรายได้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 330.32 และ**เมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565** พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นจาก 281 คน ในพ.ศ. 2564 เป็น 358,306 คน ในปี 2565 และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เพิ่มขึ้นจาก 49,822 บาทต่อคน เป็น 53,879 บาทต่อคนในปี 2565 จึงส่งผลทำให้อัตราอัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ **ยังคงอยู่สถานะการบรรลุเป้าหมายใน**ระดับวิกฤต

05 การท่องเที่ยว

050202

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติของไทย กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในพ.ศ. 2565 คือ อันดับของไทยในการเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติ ตามดัชนีสมาคมการประชุมนานาชาติ อยู่อันดับ 1 ใน 23

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวม**ไทยมีการจัดการประชุมนานาชาติลดลง** พิจารณาจากการจัดอันดับในการเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติ ตามดัชนีสมาคมการประชุมนานาชาติ โดยในพ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นปีล่าสุดที่มีการจัดอันดับประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 27 โดยปรับตัวลดลงจากอันดับที่ 21 ในพ.ศ. 2562 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยเป็นผลมาจากจำนวนครั้งในการจัดประชุมนานาชาติของไทยมีการลดลงอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในมิติของศักยภาพในการปรับตัวต่อผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 จากดัชนี Destination Performance Index **และเมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565** พบว่าในพ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นดัชนีที่วัดการปรับตัวของรูปแบบการจัดประชุมนานาชาติภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 วัดจากจำนวนครั้งของการจัดประชุมในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การแปลงเป็นดิจิทัลแบบไฮบริดเสมือนจริงที่ไม่ได้รับผลกระทบ และความต่อเนื่องทางธุรกิจประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 39 ซึ่งทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมาย**อยู่ในระดับ**ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย

050301

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย เพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ขยายตัวร้อยละ 5

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวม**รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทยลดลง** พิจารณาจากข้อมูลรายได้จากการท่องเที่ยวสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย โดยในพ.ศ. 2563 รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หดตัวอย่างมีนัยสำคัญถึงร้อยละ 72.30 จากพ.ศ. 2562 **และเมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565** พบว่าในพ.ศ. 2564 และ พ.ศ. 2565 ประมาณการอัตราการเติบโตตามรายได้จากการท่องเที่ยวในภาพรวมที่หดตัวร้อยละ 69.55 และขยายตัว 414.75 ตามลำดับ พบว่า ค่าเฉลี่ยรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยหดตัวประมาณร้อยละ 12.92 ต่อปี ซึ่งส่งผลทำให้อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย **ยังคงอยู่สถานะการบรรลุเป้าหมายใน**ระดับวิกฤต

050302 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

อันดับด้านรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อันดับด้านรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย โดย สถาบันด้านสุขภาพสากล ดีขึ้น อยู่ในอันดับที่ 12

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวม**รายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยลดลง** พิจารณาจากอันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยสถาบันด้านสุขภาพสากล ได้เผยแพร่รายงานผลการจัดอันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ล่าสุดในพ.ศ. 2563 ซึ่งประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 15 ตกลง 8 อันดับ จากพ.ศ. 2562 โดยเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไม่สามารถเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้ และเมื่อเทียบกับสถานการณ์บรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565 พบว่าอันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย จัดอันดับล่าสุดในพ.ศ. 2563 อยู่อันดับที่ 15 ห่างจากค่าเป้าหมาย 3 อันดับ ซึ่งทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมาย**คงยังคงอยู่ในระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย

050303 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้นร้อยละ 5

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวม**จำนวนสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น** พิจารณาจากข้อมูลจำนวนสถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่ได้รับมาตรฐาน พ.ศ. 2565 มีสถานประกอบกิจการนวดเพื่อเสริมความงาม กิจการนวดเพื่อสุขภาพ และกิจการสปา รวมเพิ่มขึ้นจำนวน 1,347 แห่ง โดยคิดเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 13 จากจำนวนสถานประกอบการที่ได้รับมาตรฐานทั้งหมด ชะลอตัวต่อเนื่องจากร้อยละ 41 ในพ.ศ. 2563 และร้อยละ 20 ในพ.ศ. 2564 หากพิจารณาในภาพรวม 5 ปีจึงมีจำนวนสถานประกอบการด้านสุขภาพที่ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 40 ต่อปี **และเมื่อเทียบกับสถานการณ์บรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565** พบว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 13 ซึ่งส่งผลให้สถานะการการบรรลุเป้าหมาย**อยู่ในระดับ**บรรลุเป้าหมาย

05 การท่องเที่ยว

050401

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

รายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ขยายตัวร้อยละ 5

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวมการ**ขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำหดตัว** พิจารณาเทียบเคียงจากจำนวนเรือและวันท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสำราญทางเรือในประเทศไทยเป็นข้อมูลเพื่อสะท้อนการเติบโตของรายได้ดังกล่าว จากรายงานของสมาคมล่องเรือสำราญระหว่างประเทศพบว่าในช่วง พ.ศ. 2561-2563 ก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 พ.ศ. 2561-2562 จำนวนเรือและจำนวนวันท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเรือสำราญในไทยมีอัตราการเติบโตที่สูง ทว่าในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้เกิดการจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศทำให้จำนวนเรือและจำนวนวันท่องเที่ยวหดตัวในพ.ศ. 2563 **และเมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565** พบว่าได้มีเรือสำราญจำนวน 4 ลำแรก นำนักท่องเที่ยวกว่า 9,000 คน เข้ามาเทียบท่าที่ประเทศไทย นับตั้งแต่สถานการณ์โควิด-19 ถือเป็นสัญญาณที่ดีในการฟื้นตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ซึ่งส่งผลทำให้อัตราการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ **ยังคงอยู่สถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต**

050402

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การขยายตัวของท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ จำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทย เพิ่มขึ้น 2 ท่าเรือ

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวม**ท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนคงที่** โดยนับตั้งแต่พ.ศ. 2561-2565 ประเทศไทยยังไม่มีการพัฒนาท่าเรือแห่งใหม่ที่ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการพัฒนาท่าเรืออเนกประสงค์ หรือการปรับปรุงพื้นที่ท่าเทียบเรือที่มีอยู่ให้มีมาตรฐานความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเป็นท่าเรือท่องเที่ยว อาทิ กรมเจ้าท่าได้ก่อสร้างและปรับปรุงท่าเรือท่องเที่ยว จำนวน 7 ท่าเรือ ได้แก่ (1) ท่าเรือสวนสาธารณะธารา อ.เมือง จ.กระบี่ (2) ท่าเรือปากเมง ต.ไม้ฝาด อ.สิเกา จ.ตรัง (3) ท่าเรืออเนกประสงค์สนับสนุนการท่องเที่ยวบริเวณตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร (4) ท่าเทียบเรือท่าเล ต.คลองประสงค์ อ.เมือง จ.กระบี่ (5) ท่าเทียบเรือสุระกุล อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา (6) ท่าเทียบเรือเทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่ และ (7) ท่าเทียบเรือบ้านศาลาด่าน อ.เกาะลันตา จ.กระบี่ **และเมื่อเทียบกับสถานการณ์บรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565** ซึ่งส่งผลทำให้จำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทย **ยังคงอยู่สถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต**

050501

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางผ่านแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน ขยายตัวร้อยละ 5

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวม**จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางผ่านแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียนลดลง** พิจารณาจากข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย ในพ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2564 การท่องเที่ยวไทยได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวอาเซียนที่เดินทางเข้ามาประเทศไทย พ.ศ. 2563 มีจำนวน 1.65 ล้านคน ลดลงร้อยละ 84.63 จากพ.ศ. 2562 และพ.ศ. 2564 มีจำนวน 32,820 คน ลดลงร้อยละ 98.01 จาก พ.ศ. 2563 เนื่องจากมาตรการจำกัดการเดินทาง และนโยบายจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศ**และเมื่อเทียบกับสถานการณ์บรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565** พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนที่เดินทางเข้าประเทศไทยมีแนวโน้มฟื้นตัวจากมาตรการผ่อนคลายการเดินทางระหว่างประเทศ สะท้อนจากจำนวนนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน โดยพ.ศ. 2565 ในช่วงเดือนมกราคม - ตุลาคม ที่มีจำนวน 2.99 ล้านคน หรือกว่า 300 เท่าจากช่วงเดียวกันในพ.ศ. 2564 ซึ่งส่งผลทำให้อัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางผ่านแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน**ยังคงอยู่สถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต**

050601

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดย ดัชนีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว อยู่อันดับ 1 ใน 70

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวม**นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินดีขึ้น** พิจารณาเทียบเคียงจากตัวชี้วัดการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว พบว่าในพ.ศ. 2564 อยู่อันดับที่ 92 จาก 117 ประเทศ ในขณะที่ พ.ศ. 2562 ยังคงมีการใช้อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว พบว่า อยู่อันดับที่ 111 จาก 140 และพ.ศ. 2560 อยู่อันดับที่ 118 จาก 136 ประเทศ สะท้อนถึงการปรับตัวด้านอันดับด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่ดีขึ้น และเมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับสถิติความผิดอาญาที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ประจำ พ.ศ. 2561 จำนวน 310 คดี โดยพ.ศ. 2562 ปรับตัวสูงขึ้น ร้อยละ 51.94 คิดเป็นจำนวน 471 คดี ในขณะที่พ.ศ. 2563 จำนวน 233 คดี และพ.ศ. 2564 จำนวน 3 คดี ปรับตัวลดลงกว่าร้อยละ 50.53 และ 98.73 ตามลำดับ และในพ.ศ. 2565 จำนวนคดีกลับมาเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เริ่มเดินทางท่องเที่ยวตามปกติ **และเมื่อเทียบกับสถานการณ์บรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565** ซึ่งทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมาย**อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย**

05 การท่องเที่ยว

050602

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางน้ำ โดย ดัชนีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว อยู่อันดับ 1 ใน 50

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวม**โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น** พิจารณาเทียบเคียงสถานการบรรลุเป้าหมายจากอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดย สถาบันการจัดการนานาชาติ พบว่าในช่วงพ.ศ. 2561-2565 อันดับมีการปรับตัวดีขึ้นจากอันดับที่ 48 ในพ.ศ. 2561 เป็นอันดับที่ 44 ในพ.ศ. 2565 อย่างไรก็ดี ในพ.ศ. 2565 ปรับตัวลดลง 1 อันดับ เมื่อเทียบกับพ.ศ. 2564 สำหรับตัวชี้วัดด้านการคมนาคมทางบกและทางน้ำ โดยอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางน้ำ พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2562 อยู่ในอันดับคงที่ คือ อันดับที่ 72 และพ.ศ. 2564 อยู่ในอันดับที่ 48 ลดลง 24 อันดับ **และเมื่อเทียบกับสถานการณ์บรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565** ซึ่งส่งผลให้สถานะการการบรรลุเป้าหมาย**อยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

050603

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ อันดับขีดความสามารถด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดย ดัชนีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว อยู่อันดับ 1 ใน 110

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวม**การท่องเที่ยวไทยมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น** โดยในพ.ศ. 2565 สภาเศรษฐกิจโลก ได้มีการปรับปรุงรายงานการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว เป็นดัชนีการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยว ประจำ พ.ศ. 2564 : การฟื้นฟูอนาคตอย่างยืดหยุ่นและยั่งยืน ซึ่งให้ความสำคัญกับประเด็นด้านความยั่งยืนมากขึ้น มีการปรับปรุงดัชนีชี้วัดกลุ่มทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ในพ.ศ. 2560 ตัวชี้วัดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในอันดับ 122 พ.ศ. 2562 อยู่ในอันดับที่ 130 ปรับตัวดีขึ้น 8 อันดับ และในพ.ศ. 2564 ที่ได้มีการปรับปรุงรายงานเป็นการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติพบว่าอยู่ในอันดับที่ 97 ซึ่งดีขึ้นถึง 33 อันดับ**และเมื่อเทียบกับสถานการณ์บรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565** ซึ่งส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมาย**อยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เฉลี่ยร้อยละ 10

ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบจากการมีประเพณีวัฒนธรรมที่หลากหลายอันเป็นเอกลักษณ์ของประเทศ โดยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมจะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าประเทศมากขึ้น รวมถึงนักท่องเที่ยวในประเทศที่มีแนวโน้มแสวงหาการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวตามวิถีชุมชน ซึ่งรวมอยู่ในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมด้วย นอกจากนี้ ยังรวมถึงการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งถือเป็นโอกาสสำคัญในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ดังนั้น เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จึงควรค้นหาฐานทุนวัฒนธรรมของพื้นที่ และเพิ่มมูลค่าสินค้าบริการและแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้ง ส่งเสริมการตลาดที่มุ่งเน้นการสื่อสารคุณค่าและภาพลักษณ์ของประเทศ ตลอดจนสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างรายได้ อาทิ การมีฐานข้อมูลเชิงลึก การเตรียมความพร้อมของศักยภาพชุมชน และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับสินค้าและบริการ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จัดเก็บโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยทำการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิย้อนหลังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามการจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมประเทศไทย รวมกับผลการสำรวจจากผู้ประกอบการ (TSIC plus) พบว่า พ.ศ. 2562 มีอัตราการเติบโตของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมอยู่ที่ร้อยละ 48.46 และหดตัวลงอยู่ที่ร้อยละ 55.42 ในปี 2563 จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และเมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ซึ่งมีแนวคิดและกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเริ่มจัดเก็บใน พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ภาพรวมสถานการณ์ในห้วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ โดยในช่วงปี 2562-2565 พบว่าหดตัวเฉลี่ยร้อยละ 16.86 ต่อปี เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ถึงแม้ว่าใน พ.ศ. 2562 รายได้จะสูงถึง 1,524,109.16 บาท และใน พ.ศ. 2565 ได้มีการปรับตัวเพิ่มขึ้นของรายได้เป็น 537,570.35 บาท หรือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.52 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2564 เนื่องจากนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวตามปกติประกอบกับที่ผ่านมารายได้จากการท่องเที่ยวหดตัวอย่างมากเมื่อพิจารณาภาพรวมตัวชี้วัดที่มีค่าหดตัวเฉลี่ยที่ร้อยละ 16.86 ต่อปี **ดังนั้น จึงส่งผลทำให้อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ยังคงอยู่สถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต**

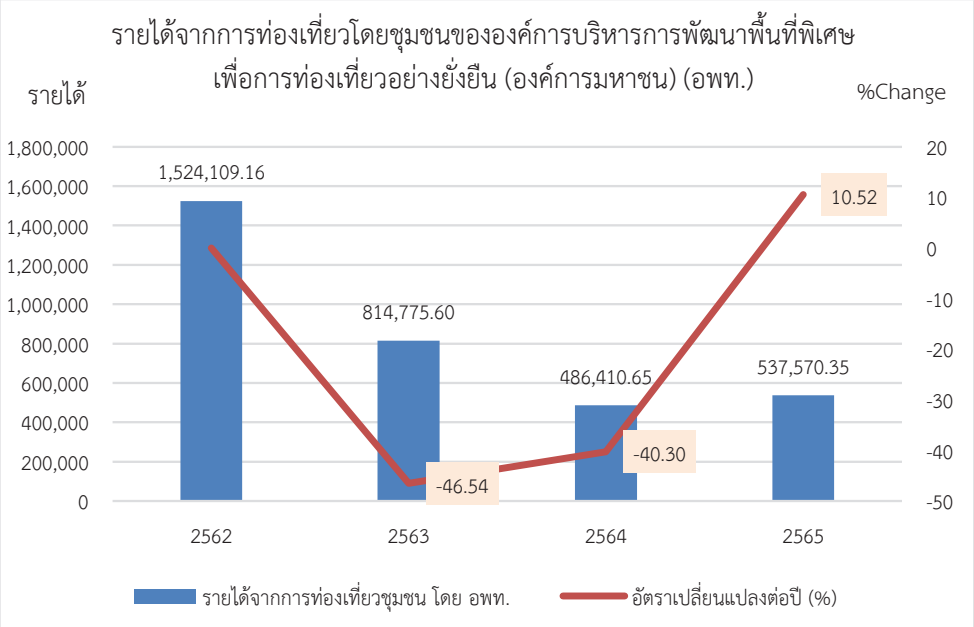

ที่มา: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชนในพื้นที่ได้มีการขับเคลื่อนโครงการและมาตรการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นจำนวนมาก โดยได้ดำเนิน **โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ผ่านตลาดมูลค่าสูง** เพื่อให้ชุมชนได้ต่อยอดและสร้างคุณค่าจากทุนวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวและเสนอขายนักท่องเที่ยวตลาดคุณภาพในด้านการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว **โครงการพัฒนาอัตลักษณ์เมืองเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าดึงดูดของนักท่องเที่ยว** รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และเสนอขายรายการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อกระจายรายได้ไปสู่การท่องเที่ยวชุมชนอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม อาทิ การพัฒนา Mobile Application ส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริม “เที่ยวชุมชน ยลวิถี” เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวและรายได้เข้าสู่ชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ที่ผ่านมาการจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมจำนวนมาก ซึ่งพบว่าหลายโครงการของหน่วยงานมีความซ้ำซ้อนกันในทั้งในด้านกิจกรรมและพื้นที่การพัฒนา จึงส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปและกระจุกตัว ในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่เป็นการบริหารจัดการด้วยตัวเอง จึงยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ในการเข้าไปพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมของภาครัฐโดยไม่คำนึงถึงศักยภาพความพร้อมของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนไม่เกิดความเข้มแข็งจากภายในชุมชนและความยั่งยืนของการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายควรร่วมกำหนดแนวทางเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม โดยควรมีการจัดลำดับความสำคัญของโครงการของแต่ละหน่วยงานที่จะเข้ามาพัฒนาในชุมชนอย่างเหมาะสม เพื่อลดความซ้ำซ้อนของโครงการและเกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และควรมีการพัฒนาและการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวศักยภาพสูงให้เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละพื้นที่ ตลอดจนพัฒนาสินค้าและบริการรูปแบบใหม่ที่น่าสนใจเพื่อตอบโจทย์ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ในด้านการตลาด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์พื้นที่กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ควบคู่กับการเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมาย รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นและตัวชี้วัดเดิมโดยกำหนดให้อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เฉลี่ยร้อยละ 12 ต่อปีภายใน พ.ศ. 2570 เมื่อเทียบเคียงกับสถานการณ์รายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยภาพรวมช่วง พ.ศ.2562-2565 หดตัวเฉลี่ยร้อยละ16.86ต่อปีเนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ถึงแม้ว่าใน พ.ศ. 2562 รายได้จะสูงถึง 1,524,109.16 บาทและใน พ.ศ. 2565 ได้มีการปรับตัวเพิ่มขึ้นของรายได้เป็น 537,570.35 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.52 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2564 ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมายในปี 2570 อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเฉลี่ยร้อยละ 12ต่อปียังคงอยู่ในสถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤตถือว่าเป็นค่าเป้าหมายที่มีความท้าทายอย่างต่อเนื่องสำหรับประเทศไทยอย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบจากการมีประเพณีวัฒนธรรมที่หลากหลายอันเป็นเอกลักษณ์ของประเทศ และการมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมเป็นทุนเดิม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีแผนการดำเนินงานในห้วงระยะเวลาถัดไปที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามเป้าหมายจำนวนมาก จะมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาตามเป้าหมายต่อไป

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

เมืองและชุมชนทีมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จำนวนเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จำนวน 5 เมือง

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น และสนับสนุนการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ประเทศไทยจึงได้สนับสนุนให้มีเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าว โดยการต่อยอดฐานทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสร้างคุณค่าให้กับทรัพยากรในพื้นที่ให้ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยว เกิดประสบการณ์และความประทับใจ ตลอดจนสร้างความโดดเด่นทั้งสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว จากอัตลักษณ์และวัฒนธรรมที่แตกต่าง รวมทั้งการสื่อสารทางการตลาดเชิงสร้างสรรค์ โดยให้ความสำคัญกับการใช้นวัตกรรมเพื่อต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การบริหารจัดการเมืองและชุมชน ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มขึ้นของเมืองและชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์และวัฒนธรรม และการพัฒนาสินค้าและบริการด้วยวิธีการสมัยใหม่

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากเกณฑ์ระดับสากลในการคัดเลือกเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถต่อยอดสู่การดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมจากทั่วโลกได้ ประกอบด้วย เมืองที่เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโกและเมืองที่ขึ้นทะเบียน Sustainable Destination Top 100 ซึ่งในพ.ศ.2565 มีเมืองที่ได้รับการประกาศให้เข้าเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก รวม 6 แห่งได้แก่ (1) ภูเก็ต (Gastronomy, 2558) (2) เชียงใหม่(Craft and Folk Art, 2560) (3) กรุงเทพมหานคร(Design, 2562) (4) สุโขทัย(-Craft and Folk Art, 2562) (5) เพชรบุรี (Gastronomy, 2564) และ(6) เชียงราย (Design,2564) และเมืองที่ได้รับการขึ้นทะเบียน

Sustainable Destination Top 100 จัดโดยองค์กร Green Destinations ประกอบด้วย (1) เมืองเชียงคาน จังหวัดเลย (2563) (2) เมืองน่านจังหวัดน่าน (2564) (3) เมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย (2564) (4) เกาะหมาก จังหวัดตราด (2565) และ(5) บ้านห้วยปูแกง จังหวัดแม่ฮ่องสอน (2565) รวมเป็นจำนวน 10 เมือง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม **โดยใน พ.ศ. 2565 เมืองและชุมชนเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมของไทยได้รับการยอมรับในระดับสากลแล้วจำนวน 10 เมือง** ดังนั้น ส่งผลให้สถานะการการบรรลุเป้าหมาย**อยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก

1) ภูเก็ต เมือง Gastronomy ปี 2558
2) เชียงใหม่ เมือง Craft and Folk Art, ปี 2560
3) กรุงเทพมหานคร เมือง Design ปี 2562
4) สุโขทัย เมือง Craft and Folk Art ปี 2562
5) เพชรบุรี เมือง Gastronomy ปี 2564
6) เชียงราย (Design, 2564)

Sustainable Destination Top 100

1) เมืองเชียงคาน จังหวัดเลย (2563)
2) เมืองน่าน จังหวัดน่าน (2564)
3) เมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย (2564) *ซ้ำ
4) เกาะหมาก จังหวัดตราด (2565)
5) บ้านห้วยปูแกง จังหวัดแม่ฮ่องสอน (2565)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ผ่านการค้นหาและสนับสนุนอัตลักษณ์ของพื้นที่ เพื่อผลักดันให้เป็นเมืองและชุมชนให้มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมในระยะต่อไปได้อย่างยั่งยืน โดยได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการพัฒนาเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม** เพื่อศึกษาศักยภาพและความเหมาะสมของเมืองและชุมชนที่สามารถจะพัฒนาเมืองสู่การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก มีการรวบรวมเครือข่ายพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จำนวน 33 พื้นที่ ภายใต้เครือข่ายย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ประเทศไทย รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมพัฒนาย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยผ่านแพลตฟอร์มงานเทศกาลสร้างสรรค์และกิจกรรม นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากการเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก เช่น โครงการ ASEAN Cultural Creative Cities for Sustainable Development Project เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับจากการเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก โดยกระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การขยายผลการพัฒนาเมืองและชุมชนในประเทศไทยให้มีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และและวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน ต้องให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตของชุมชนและพื้นที่ในการพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่ ขณะเดียวกันการสร้างความตระหนักรู้ในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงเกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาพื้นถิ่น ยังเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญในการยกระดับศักยภาพของชุมชนในการสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่ รวมทั้งเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมยังค่อนข้างกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ การพัฒนาพื้นที่เพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จึงอาจพิจารณาพื้นที่อื่นของประเทศไทยที่มีศักยภาพเพื่อนำเสนอความหลากหลายทางวัฒนธรรมของไทยได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก เป็นเมืองที่เน้นการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ครอบคลุมสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม การใช้ประโยชน์จากการเป็นเครือข่ายดังกล่าว และต่อยอดสู่การสร้างรายได้และการจ้างงาน จึงเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยมีพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ควรให้ความสำคัญกับการกำหนดพื้นที่เป้าหมายร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ กระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายที่จะดำเนินการส่งเสริมสู่การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโกในระยะต่อไปไว้หลายพื้นที่ อาทิ เมืองน่าน ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน เมืองพัทยา ในสาขาภาพยนตร์และเมืองนครปฐม ในสาขาดนตรี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งบูรณาการการทำงานอย่างมีทิศทางและเป็นองค์รวม โดยเร่งสร้างความร่วมมือในระดับพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างประชาชนในช่วงวัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่กับหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการพัฒนาเมืองเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมทั้งด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด เพื่อร่วมกันพัฒนาเมืองและชุมชนให้มีความเหมาะสมกับบริบทและความต้องการในระดับพื้นที่ ขณะเดียวกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนทางด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ให้เป็นที่รับรู้ในวงกว้างมากขึ้น

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดเพื่อให้มีความชัดเจนสะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จากเดิม **จำนวนเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม** เป็น **จำนวนเมืองและชุมชนเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล** ซึ่งมีค่าเป้าหมายไม่น้อยกว่าจำนวน 15 เมือง โดยใน พ.ศ. 2565 เมืองและชุมชนเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมของไทยได้รับการยอมรับในระดับสากลแล้ว จำนวน 10 เมือง โดยเมื่อเปรียบเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 จำนวนเมืองและชุมชนเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลไม่น้อยกว่า 15 เมือง ดังนั้น สถานะการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายไว้ 9 เมือง หากดำเนินการได้อย่างน้อย 5 เมือง ก็มีโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570 ได้

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของจำนวนสินค้าและบริการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเฉลี่ยร้อยละ 5

วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่นเป็นเสน่ห์ที่สำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าและบริการท้องถิ่น ซึ่งด้วยข้อได้เปรียบของการเป็นแหล่งวัฒนธรรมในภูมิภาค ทำให้การนำเสนอวัฒนธรรมและภูมิปัญญาผ่านสินค้าและบริการเป็นหนึ่งในจุดแข็งของประเทศไทยมาโดยตลอด โดยการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเป็นกลไกที่สำคัญในการรับรองความโดดเด่นและลักษณะเฉพาะที่สำคัญของสินค้าวัฒนธรรม โดยการผลักดันให้สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา จำเป็นที่จะต้องพัฒนาประเด็นที่เกี่ยวเนื่อง อาทิ การส่งเสริมอัตลักษณ์วัฒนธรรมของสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าและบริการให้ตรงตามความต้องการของตลาด การพัฒนากระบวนการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างนวัตกรรมและขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา

ที่มา: กรมทรัพย์สินทางปัญญา

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ในพ.ศ. 2565 กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้เริ่มจัดเก็บข้อมูลสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเข้าสู่ระบบคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ทำให้มีสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมจำนวน 33 รายการ ขอขึ้นทะเบียนเครื่องหมายการค้า โดยมีสินค้า 20 รายการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ดี เนื่องจากเป็นการเก็บข้อมูลในปีแรกที่ยังไม่สะท้อนแนวโน้มการขยายตัวของการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จึงพิจารณาเทียบเคียงจากการขยายตัวจำนวนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยที่รวบรวมโดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งในช่วงระยะ 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561-2565) พบว่าจำนวนการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 16.47 ต่อปี และเมื่อพิจารณาถึงการขยายตัวของการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในพ.ศ. 2565 พบว่ามีการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพิ่มขึ้น 19 รายการ คิดเป็นการขยายตัวร้อยละ 13 จาก พ.ศ. 2564 ทั้งนี้ แม้ว่าการขยายตัวเฉลี่ยของการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะสูงกว่าร้อยละ 5 ต่อปี แต่ตัวชี้วัดเทียบเคียงดังกล่าวยังไม่สามารถครอบคลุมสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ เนื่องจากกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้มีการจัดเก็บข้อมูลสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่เข้าสู่ระบบคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาแล้วใน พ.ศ. 2565 **ดังนั้น จึงส่งผลทำให้สถานะการการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมา**ย

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ภาครัฐได้พยายามสนับสนุนให้สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ รวมทั้งสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ท่องเที่ยวทั่วประเทศ โดยได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการพัฒนาต่อยอดสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมด้วยทรัพย์สินทางปัญญา** เพื่อมุ่งให้ความรู้และขึ้นทะเบียนสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมของผู้ประกอบการ SMEs ในชุมชนและประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศ การประชาสัมพันธ์สินค้าดังกล่าวให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ขณะเดียวกันได้มีการขับเคลื่อนโครงการยกระดับขีดความสามารถการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ไหมนครชัยบุรินทร์ ซึ่งมุ่งถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนากระบวนการผลิตผ้าไหมด้วยนวัตกรรมแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการในพื้นที่ภาคอีสานตอนล่างให้สามารถยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าให้ตรงตามความต้องการของตลาดได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าจะมีการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมตรงตามเป้าหมายอย่างเป็นทางการแล้ว การให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาและลักษณะของสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมแก่ผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ยังต้องดำเนินการควบคู่กันไปด้วย นอกจากนี้ ยังคงมีประเด็นท้าทายต่อเนื่องที่ต้องให้ความสำคัญต่อไปไม่ว่าจะเป็นกระบวนการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาที่มียุ่งยากในการยื่นคำขอขึ้นทะเบียน ความล่าช้าในการพิจารณาสินค้าที่ขอขึ้นทะเบียน และการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศ ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการและคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานสอดคล้องตามลักษณะของสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานร่วมขับเคลื่อนควรเร่งรัดการดำเนินการพัฒนาองค์ความรู้และศักยภาพของผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ท่องเที่ยว ยกระดับสินค้าให้ได้มาตรฐานและสะท้อนอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อัตลักษณ์และความโดดเด่นของสินค้าประเภทดังกล่าวแก่นักท่องเที่ยวภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมและยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชนในพื้นที่ท่องเที่ยว นอกจากนี้ ภาครัฐซึ่งเป็นผู้ให้บริการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการดำเนินการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความรวดเร็ว และลดข้อผิดพลาดในการดำเนินการ เพื่อเอื้อให้ผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่สนใจที่จะขึ้นทะเบียนสินค้าของตนเองมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ควรมีการบูรณาการข้อมูลสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมร่วมกับภาคเอกชน มหาวิทยาลัย หรือภาคประชาสังคมเพื่อให้เกิดฐานข้อมูลด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่ครอบคลุมและครบถ้วน ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงได้และนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที และจะเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐในการกำหนดนโยบายในอนาคต

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมายสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้นและตัวชี้วัดเดิม โดยกำหนดให้อัตราการขยายตัวของจำนวนสินค้าและบริการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเฉลี่ยร้อยละ 7 ต่อปี ภายใน พ.ศ. 2570 โดยในช่วง พ.ศ. 2561-2565 อัตราการขยายตัวของจำนวนสินค้าและบริการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเฉลี่ยต่อปี ซึ่งเทียบเคียงด้วยจำนวนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มีอัตราการขายตัวอยู่ที่ร้อยละ 16.47 ต่อปี ซึ่งแม้ว่าตัวชี้วัดเทียบเคียงจะสามารถบรรลุค่าเป้าหมายในพ.ศ. 2570 ได้แล้ว แต่เนื่องจากตัวชี้วัดเทียบเคียงดังกล่าวยังไม่สามารถครอบคลุมสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างสมบูรณ์แต่เป็นการสะท้อนแนวโน้มการขยายตัว ทั้งนี้ในพ.ศ. 2565 หน่วยงานได้เริ่มจัดเก็บข้อมูลสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเข้าสู่ระบบคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเป็นทางการแล้ว ทำให้ในระยะต่อไปจำเป็นที่จะต้องติดตามตัวชี้วัดทั้งสองชุดควบคู่กันไปด้วย ดังนั้น **จึงส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้ในระยะต่อไป**

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ คือ การท่องเที่ยวของกลุ่มนักเดินทางที่มีวัตถุประสงค์เชิงธุรกิจ โดยครอบคลุมการท่องเที่ยว MICE การท่องเที่ยวเชิงกีฬารวมถึงการพักผ่อนระหว่าง หรือหลังการประกอบธุรกิจ ทั้งนี้ เพื่อบรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนได้แก่(1)ความพร้อมของสินค้าและบริการของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ(2) การตลาดท่องเที่ยวเชิงธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ(3) การบริหารจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงธุรกิจให้บรรลุเป้าหมาย และ (4) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อเนื่องหลังจากการประชุมทั้งนี้ในพ.ศ.2565แม้ว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวของไทยในภาพรวมจะปรับตัวดีขึ้นจาก พ.ศ. 2564 แต่ยังคงได้รับผลกระทบต่อเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ส่งผลให้สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจยังไม่กลับมาฟื้นตัวเต็มที่ โดยเฉพาะช่วงต้นปีที่เกิดการแพร่ระบาดอย่างหนักของเชื้อโควิด-19 สายพันธุ์โอไมครอน ที่ทำให้ยอดผู้ติดเชื้อรายใหม่พุ่งสูงแบบก้าวกระโดด และงาน MICE ขนาดใหญ่ต้องเลื่อนการจัดงานออกไป

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเมื่อพิจารณาภาพรวมห้วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2565) พบว่ารายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ หดตัวเฉลี่ยร้อยละ 16.86 ต่อปี เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ระหว่าง พ.ศ. 2562-2564 ส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจในช่วงดังกล่าวหดตัวอย่างต่อเนื่อง ถึงร้อยละ 4.28 68.8 และ 87.78

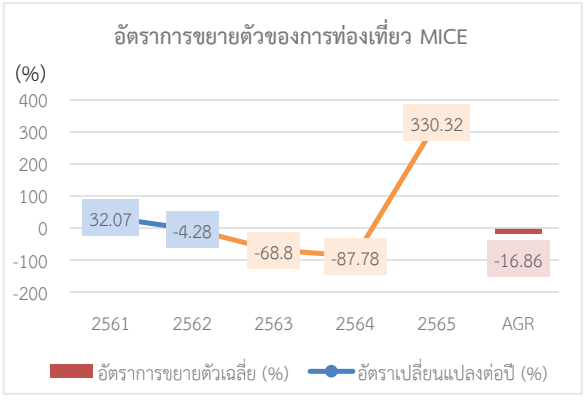

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) (สสปน.)

ตามลำดับ แม้ว่าใน พ.ศ. 2565 สถานการณ์การท่องเที่ยวMICE จะปรับตัวดีขึ้นจากปี 2564 อย่างชัดเจน โดยมีรายได้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 330.32 โดยเป็นการขยายตัวจากฐานที่ต่ำในปีก่อนหน้า ซึ่งเป็นผลจากการคลี่คลายของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 การผ่อนคลายมาตรการจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศ และการดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพ ที่ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ MICE ที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นจาก 281 คน ใน พ.ศ. 2564 เป็น 358,306 คน ใน พ.ศ. 2565 และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เพิ่มขึ้นจาก 49,822 บาทต่อคน เป็น 53,879 บาทต่อคนใน พ.ศ. 2565 อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสถานการณ์ทางการท่องเที่ยวจะเริ่มกลับมาดีขึ้น

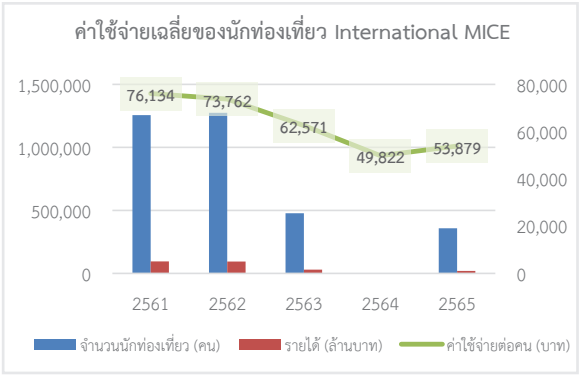

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) (สสปน.)

แต่ยังไม่สามารถกลับเข้าสู่ระดับเดียวกับก่อนการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้ดังนั้น **จึงส่งผลทำให้อัตราอัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจยังคงอยู่สถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 สถานการณ์การท่องเที่ยวระหว่างประเทศยังคงมีข้อจำกัด และเผชิญความท้าทายจากพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งให้ความสำคัญกับมาตรฐานความปลอดภัยและความยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมผ่านสื่อออนไลน์มากขึ้น โดยได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย** เพื่อส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในประเทศมากขึ้นและดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพที่เดินทางมาพร้อมกับกองถ่ายภาพยนตร์เข้ามาในประเทศไทย โดยในช่วงพ.ศ. 2564-2565 มีภาพยนตร์ต่างชาติจำนวน 11 เรื่องเข้ามาถ่ายทำในประเทศไทยวงเงินลงทุนรวมกว่า 3,100 ล้านบาท การกระตุ้นการจัดงานภายในประเทศ อาทิ โครงการยกระดับงานแสดงสินค้าและนิทรรศการของประเทศไทยในภูมิภาคสู่มาตรฐานระดับนานาชาติ (Empower Thailand Exhibition: EMTEX) นอกจากนี้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา เช่น โครงการขยายตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มกีฬา ขณะเดียวกันยังให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมทั้งภาคธุรกิจและแรงงานผ่านการพัฒนามาตรฐานและศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยววิถีใหม่ เช่น พัฒนาสถานประกอบการโรงแรมเข้าสู่มาตรฐานโรงแรมสีเขียว เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเพื่อส่งเสริมการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจในระยะต่อไปยังคงเผชิญความท้าทายจากสถานการณ์การท่องเที่ยวที่ชะลอตัว อันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ยังไม่ฟื้นตัวเต็มที่ สภาวะเศรษฐกิจถดถอย และวิกฤตการเมืองระหว่างประเทศ ตลอดจนแนวโน้มการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การเติบโตของการท่องเที่ยวแบบ Digital Nomad หรือ การท่องเที่ยวของคนทำงานที่ใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก การจัดงานและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงธุรกิจที่มีคุณภาพมาตรฐานและความยั่งยืน ดังนั้น เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจให้ได้การยอมรับในระดับสากล และการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจที่ตรงกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในห้วงที่ 2 ของยุทธศาสตร์ชาติ ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการตลาดเชิงรุกมากขึ้น โดยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพ อาทิ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงกีฬา กลุ่ม Digital Nomad กองถ่ายภาพยนตร์ต่างประเทศ และการเป็นเจ้าภาพจัดงานระดับนานาชาติขนาดใหญ่ ที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพอื่น ๆ เพื่อเพิ่มค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว ตลอดจนพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจของไทย โดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรและสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจให้มีคุณภาพ มาตรฐาน สะดวกสบาย และมีความยั่งยืน สอดรับกับข้อตกลงระหว่างประเทศและแนวโน้มด้านความยั่งยืนโลก ซึ่งประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพในการจัดงานมหกรรมพืชสวนโลก จังหวัดอุดรธานีใน พ.ศ. 2569 ทั้งนี้ ปัจจุบัน สสปน. ได้จัดทำมาตรฐานการบริหารการจัดงานอย่างยั่งยืนประเทศไทย (Thailand Sustainable Event Management Standard: TSEMS) ขึ้น จึงควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการที่สอดรับกับมาตรฐานดังกล่าว

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมายรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเพิ่มขึ้นและตัวชี้วัดเดิม โดยกำหนดให้อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต่อปี ภายใน พ.ศ. 2570 โดยเมื่อเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในช่วง พ.ศ. 2561-2565 พบว่าหดตัวเฉลี่ยร้อยละ 16.8 ต่อปี เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ระหว่าง พ.ศ. 2562-2564 ส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจในช่วงดังกล่าวหดตัวอย่างต่อเนื่อง ถึงร้อยละ 4.28 68.8 และ 87.78 ตามลำดับ แม้ว่าใน พ.ศ. 2565 สถานการณ์การท่องเที่ยว MICE จะปรับตัวดีขึ้นจาก พ.ศ. 2564 อย่างชัดเจน โดยมีรายได้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 330.32 โดยเป็นการขยายตัวจากฐานที่ต่ำในปีก่อนหน้า ซึ่งเป็นผลจากการคลี่คลายของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 การผ่อนคลายมาตรการจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศและการดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมายในปี 2570 อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี ยังคงอยู่**ในสถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต** ถือว่าเป็นความท้าทายสำหรับประเทศไทยในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจของไทยให้มีศักยภาพและแข่งขันได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในช่วง พ.ศ. 2566 - 2570 ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพในการจัดงานมหกรรมพืชสวนโลกจังหวัดอุดรธานี ใน พ.ศ. 2569 หากประเทศไทยสามารถเตรียมความพร้อมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับการจัดงานต่าง ๆ และใช้ประโยชน์จากการจัดงานดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดให้งานดังกล่าวสร้างเงินสะพัดในประเทศได้กว่า 32,000 ล้านบาท จะมีส่วนสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิง ธุรกิจได้เพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติของไทย

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อันดับของไทยในการเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดประชุมนานาชาติตามดัชนี International Congress and Convention Association (ICCA) อยู่ใน 23 อันดับแรก

การจัดประชุมนานาชาติ เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับประเทศไทยจำนวนมาก โดยเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีกำลังจ่ายสูงให้เข้ามาในประเทศไทย ทั้งยังสามารถกระจายรายได้ไปยังภาคธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องได้ ดัชนี International Congress and Convention Association (ICCA) คือ ดัชนีที่วัดจำนวนครั้งของการจัดประชุมนานาชาติ ซึ่งแม้ว่าประเทศไทยจะมีศักยภาพในการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมนานาชาติ ทั้งมิติของแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง โครงสร้างพื้นฐาน และบุคลากร แต่เพื่อให้ประเทศไทยแข่งขันได้มากขึ้นและยั่งยืน ยังคงมีปัจจัยที่ต้องให้ความสำคัญในการขับเคลื่อน ดังนี้ (1) ความพร้อมของสินค้าและบริการในการสนับสนุนการประชุมนานาชาติ (2) การสนับสนุนการบริหารจัดการงานประชุมนานาชาติให้บรรลุเป้าหมาย (3) สิทธิ์การจัดงาน และ (4) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดประชุมนานาชาติของไทย รวมทั้งการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากการจัดอันดับประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางในการประชุมนานาชาติ ตามดัชนี International Congress and Convention Association (ICCA) เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยใน พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นปีล่าสุดที่มีการจัดอันดับประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางในการประชุมนานาชาติ อยู่ในอันดับที่ 27 โดยปรับตัวลดลงจากอันดับที่ 21 ใน พ.ศ. 2562 โดยเป็นผลมาจากจำนวนครั้งในการจัดประชุมนานาชาติของไทยมีการลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจประเมินได้ว่าสถานการณ์อันดับของการเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดประชุมนานาชาติของ

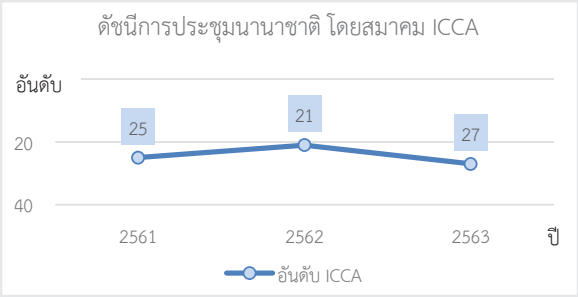

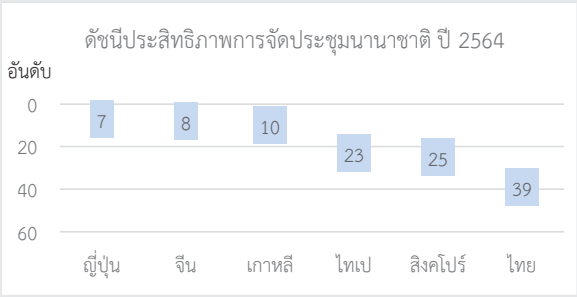

ที่มา: สมาคมการประชุมนานาชาติ (ICCA)

ไทยในห้วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ ไม่บรรลุตามเป้าหมาย อันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่มีการควบคุมการเดินทางทั้งในและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในมิติของศักยภาพในการปรับตัวต่อผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 จากดัชนี Destination Performance Index ใน พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นดัชนีที่วัดการปรับตัวของรูปแบบการจัดประชุมนานาชาติภายใต้สถานการณ์โควิด-19 วัดจากจำนวนครั้งของการจัดประชุมในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ Unaffected Virtual Hybrid Digitalisation และ Business Continuation ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 39 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีการดำเนินงานเพื่อรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ทำให้**สถานะการการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดงานประชุมระดับโลกอย่างงานประชุมกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก (APEC 2022) ซึ่งการจัดงานดังกล่าวช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการเป็นเจ้าภาพจัดงานประชุมของประเทศไทย โดยคาดว่างานดังกล่าวจะก่อให้เกิดการจัดงานอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย ทั้งนี้ งานดังกล่าวทำให้มีนักเดินทางไมซ์เดินทางเข้ามาในประเทศไทยรวม 6,130,000 คน สร้างรายได้ 28,400 ล้านบาท นอกจากนี้ เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดประชุมนานาชาติหน่วยงานที่รับผิดชอบได้มีการบูรณาการกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดึงงานนานาชาติเข้ามาจัดในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยได้ดึงงานระดับนานาชาติเข้ามาในประเทศไทย เช่น งานประชุมสุดยอดผู้นำสตรีโลก 2022 (Global Summit of Women 2022) งานมหกรรมนานาชาติ L'Étape Thailand by Tour de France 2022 และงาน Thailand International Air Show เป็นต้นรวมทั้งได้สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในการจัดงาน (Carbon Neutral Event) เพื่อให้สอดรับกับแนวโน้มของโลกที่ให้ความสำคัญกับการลดโลกร้อน ซึ่งจะช่วยทำให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการดึงดูดการจัดงานนานาชาติได้มากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้ไทยเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดประชุมนานาชาติ คือ สิทธิประโยชน์และการอำนวยความสะดวกในการจัดงาน และการประมูลสิทธิ์การจัดงานที่สร้างผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมสูง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ แม้ว่าที่ผ่านมา สสปน. จะเป็นแกนกลางหลักในการบูรณาการ แต่ยังคงมีความท้าทายจากการประสานงานกับหลายภาคส่วนทั้งภายในและต่างประเทศ นอกจากนี้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในระยะที่ผ่านมาส่งผลให้การเดินทางระยะไกลยังคงมีข้อจำกัด การจัดงานในระดับนานาชาติหลายงาน จึงเลือกจัดในภูมิภาคใกล้เคียงกับที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ อาทิ ยุโรป สหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อไป การเดินทางระยะไกลมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยจึงต้องเร่งเตรียมความพร้อม เพื่อช่วงชิงโอกาสสำคัญในการดึงงานระดับโลกเข้าสู่ประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ระหว่างเตรียมความพร้อมในการจัดงานมหกรรมพืชสวนโลก จังหวัดอุดรธานี พ.ศ. 2569 ซึ่งจะจัดขึ้นในห้วงที่ 2 ของยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบกับอยู่ระหว่างการประมูลสิทธิ์งานมหกรรมระดับโลกอย่างมหกรรมพืชสวนโลกจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ.2572 และงาน Specialised Expo (EXPO 2028) ณ จังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2571 รวมไปถึงการประมูลสิทธิ์งานประชุมนานาชาติ (Convention) อีกจำนวน 3 งาน ได้แก่ (1) The 2025 Annual Meetings of the World Bank Group and the International Monetary Fund (2) World Water Forum 2027 และ (3) World Energy Congress 2028 ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นงานที่จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดประชุมนานาชาติของไทย ประเทศไทยจึงควรเร่งบูรณาการ การดำเนินงาน ทั้งการประมูลสิทธิ์และการเตรียมพร้อมของการจัดงานและพื้นที่จัดงาน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยสามารถเข้าถึงการประมูลสิทธิ์ ตลอดจนพิจารณาสิทธิประโยชน์และการอำนวยความสะดวกให้กับนักเดินทางไมซ์

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมาย การเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดประชุมนานาชาติ และตัวชี้วัดเดิม โดยกำหนดให้อันดับของไทยในการเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติ ไม่เกินอันดับ 20 ภายใน พ.ศ. 2570 โดยเมื่อเปรียบเทียบกับการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยใน พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นปีล่าสุดที่มีการจัดอันดับ พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 27 ซึ่งห่างจากค่าเป้าหมาย จำนวน 7 อันดับ โดยเมื่อเปรียบเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2570 การเป็นจุดหมายปลายทางของไทยในการจัดการประชุมนานาชาติ ไม่เกินอันดับ 20 ดังนั้น สถานะการการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งมีความท้าทายอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ใน พ.ศ. 2562 ประเทศไทยเคยสามารถปรับตัวดีขึ้นได้ถึง 4 อันดับภายใน 1 ปี ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ ที่ประเทศไทยจะมีอันดับดีขึ้น 7 อันดับ ภายใน 5 ปี โดยคิดเป็นเฉลี่ยปีละประมาณ 1-2 อันดับ

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย ขยายตัวร้อยละ 5

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย เป็นแนวโน้มการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว และนักท่องเที่ยวกลุ่มสุขภาพส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีกำลังซื้อสูง ประเทศไทยจึงได้ใช้โอกาสนี้ในการส่งเสริมศักยภาพของภาคบริการด้านสุขภาพที่เข้มแข็งของไทยในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสินค้า บริการ และบุคลากรที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพฯ การส่งเสริมตลาดที่ตรงกลุ่มเป้าหมาย และการพัฒนาฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ประเทศไทย ต้องเผชิญกับความท้าทายสำคัญ คือ การหดตัวอย่างหนักของจำนวนนักท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และการเลิกกิจการของสถานประกอบการเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวที่พึ่งพานักท่องเที่ยวต่างประเทศเป็นหลัก ซึ่งอาจส่งผลให้ประเทศไทยขาดความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ที่จะเพิ่มขึ้นภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เบาบางลง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากข้อมูลของสถาบัน Global Wellness Institute มีการเก็บข้อมูลรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพล่าสุดใน พ.ศ. 2563 ซึ่งประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประมาณ 164,355 ล้านบาท หรือ 4,695 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา โดยหดตัวจาก พ.ศ. 2562 ถึงร้อยละ 72.30 สอดคล้องกับทิศทางการท่องเที่ยวในภาพรวมของประเทศที่รายได้หดตัวร้อยละ 71 ในช่วงเดียวกัน โดยมีสาเหตุหลักมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก รวมถึงการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วย ทั้งนี้หากในพ.ศ. 2564 และ 2565 ประมาณการอัตราการเติบโตตามรายได้จากการท่องเที่ยวในภาพรวม ที่หดตัวร้อยละ 69.55 และขยายตัว 414.75 ตามลำดับ พบว่า ค่าเฉลี่ยรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระหว่าง พ.ศ. 2560 - 2565 ของไทยหดตัวประมาณร้อยละ 12.92 ต่อปี ดังนั้น **จึงส่งผลทำให้อัตราการขยายตัว**

ของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย ยังคงอยู่สถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต

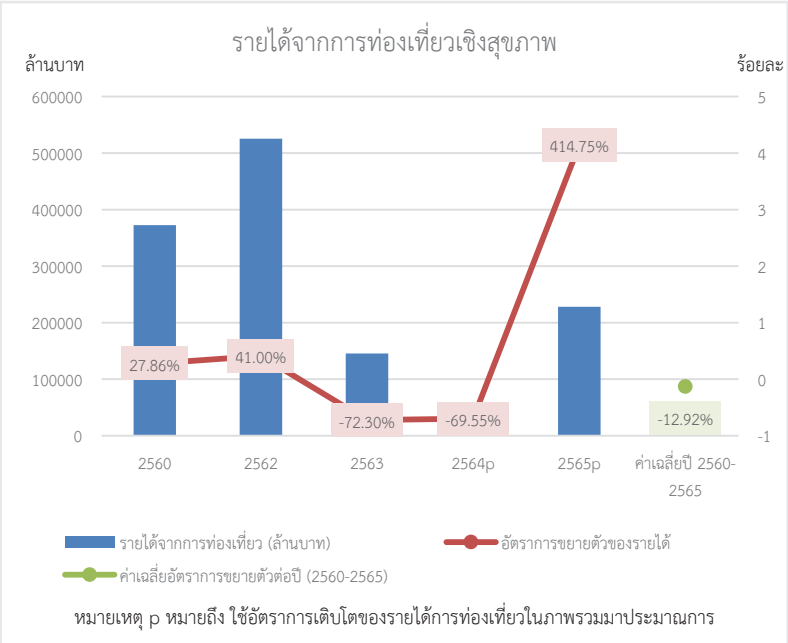

ที่มา: Global Wellness Institute

การดำเนินงานที่ผ่านมา

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการใช้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยในการยกระดับอุตสาหกรรมสุขภาพ โดยมีเป้าหมายที่จะพลิกโฉมการพัฒนาประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการดำเนินโครงการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จ.ภูเก็ต สู่เมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับโลกหรือเมดิคอลพลาซ่า เพื่อพัฒนาเมืองภูเก็ตให้เป็นศูนย์กลางบริการทางการแพทย์มูลค่าสูงเชื่อมโยงการท่องเที่ยวนานาชาติและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทั้งนี้ สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) กระทรวงสาธารณสุข และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ต่อยอดจากโครงการดังกล่าว โดยยื่นประมูลสิทธิ์การจัดงาน Specialised Expo ใน ค.ศ. 2028 ซึ่งจะทราบผลการคัดเลือกในเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2566 นอกจากนี้ได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการพัฒนาขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ** เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการและแรงงานในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย คู่ขนานไปกับการส่งเสริมในด้านการตลาด รวมทั้ง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการเสนอสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณภาพพร้อมชูจุดแข็งด้านการแพทย์แผนไทย และความพร้อมของโรงพยาบาลที่ได้รับมาตรฐานระดับโลก เพื่อดึงดูดทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติผ่านช่องทางที่หลากหลายทั้งออฟไลน์ และออนไลน์ พร้อมทั้ง สร้างสรรค์การทำการตลาดภายใต้นวัตกรรมใหม่ ๆ ให้สอดรับกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและสถานการณ์การท่องเที่ยวโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

จากรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยสถาบัน Global Wellness Institute การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีรูปแบบที่หลากหลาย ครอบคลุมกิจกรรมทั้งด้านกายภาพ อารมณ์ และจิตวิญญาณแต่ประเทศไทยยังเน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในรูปแบบของกายภาพเป็นหลัก เช่น สปา และนวดไทย จึงยังไม่สามารถดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่หลากหลายได้ ทั้งนี้ อาจให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในมิติอื่น ๆ ที่ครอบคลุมมากขึ้น อีกทั้ง ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับความท้าทายในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น และการส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใหม่ๆ ที่จะเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย นอกจากนี้ การกระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้กับชุมชน ทั้งมิติทางเศรษฐกิจและสังคมก็เป็นอีกประเด็นที่ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ตามที่ประเทศไทยได้ยื่นประมูลสิทธิ์การจัดงาน Specialised Expo ใน ค.ศ. 2028 เพื่อส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในด้านสุขภาพ และผลักดันให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งบูรณาการการทำงานเพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยได้รับสิทธิ์ในการจัดงาน อีกทั้ง เร่งเตรียมความพร้อมของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยเฉพาะสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการสร้างมูลค่าเพิ่มและการยกระดับมาตรฐานของบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพความงาม และแพทย์แผนไทย นอกจากนี้ ในด้านของตลาด เนื่องจากที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีความร่วมมืออันดีกับประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นตลาดที่มีศักยภาพสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเทศไทยจึงควรเร่งใช้โอกาสนี้ในการต่อยอดขยายตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพกลุ่มใหม่

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมาย รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยเพิ่มขึ้นและตัวชี้วัดเดิม โดยกำหนดให้อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย เฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี ภายใน พ.ศ. 2570 โดยผลการดำเนินงานที่ผ่านมาใน พ.ศ. 2564 และ พ.ศ. 2565 ประมาณการอัตราการเติบโตตามรายได้จากการท่องเที่ยวในภาพรวม ที่หดตัวร้อยละ 69.55 และขยายตัว 414.75 ตามลำดับพบว่าค่าเฉลี่ยรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระหว่าง พ.ศ.2560-2565 หดตัวประมาณร้อยละ 12.92 ต่อปี โดยเมื่อเปรียบเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2570 อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทยเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี ยังคงอยู่ในสถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต ถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่งของประเทศไทยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย อย่างไรก็ตาม จากแนวโน้มการท่องเที่ยวโลกที่ดีขึ้นและนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อาจส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยบรรลุเป้าหมายในห้วงที่ 2 ของยุทธศาสตร์ชาติได้

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

อันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ 12 โดย Global Wellness Institute

ประเทศไทยมีศักยภาพค่อนข้างสูงในการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยสถาบัน Global Wellness Institute ประเมินว่าใน พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีขนาดของเศรษฐกิจสุขภาพอยู่ในอันดับที่ 6 ของเอเชียแปซิฟิก คิดเป็นจำนวนถึง 1.49 ล้านล้านบาท ประเทศไทยจึงได้ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมบริการสุขภาพสู่การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น มีปัจจัยสำคัญที่จะต้องเร่งขับเคลื่อนได้แก่ (1) การพัฒนาสินค้าและบริการ (2) การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง (3) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก (4) การตลาดเพื่อสนับสนุนบริการสุขภาพ และ (5) การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยวนอกจากนี้ยังมีประเด็นที่สำคัญต่อการบรรลุเป้าหมาย อาทิ การลดความเสี่ยงจากการพึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นหลัก และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังไม่สูงมากส่งผลให้เกิดการแข่งขันด้านราคามากกว่าคุณภาพในหลายพื้นที่

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากสถาบันจัดอันดับ Global Wellness Institute ได้เผยแพร่รายงานผลการจัดอันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ล่าสุดในพ.ศ. 2563 ซึ่งประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 15 ตกลง 8 อันดับจากพ.ศ.2562โดยเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไม่สามารถเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขัน

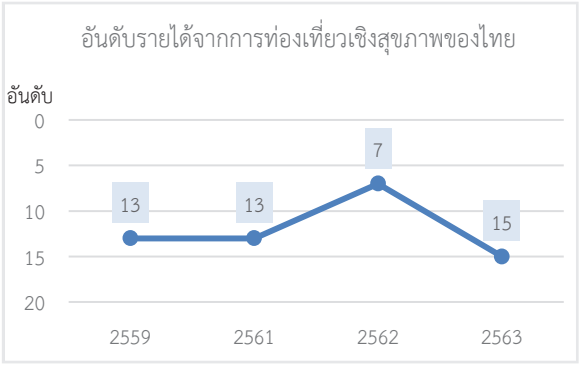

ที่มา: สถาบันด้านสุขภาพสากล (GWI)

โดยสถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพ พบว่าในภาพรวม 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ ประเทศไทยมีอันดับดีขึ้นในหลายประเด็น อาทิ ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และความเพียงพอของบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เข้ามาในประเทศไทย รวมทั้งเป็นจุดแข็งให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพิ่มขึ้นในระยะต่อไป โดยเมื่อเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 พบว่าอันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย จัดอันดับล่าสุดใน พ.ศ. 2563 อยู่อันดับที่ 15 ห่างจากค่าเป้าหมาย 3 อันดับ ดังนั้น **สถานะการการบรรลุเป้าหมายอันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้อันดับที่ 12**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานของหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการเพิ่มอันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมากเป็นการพัฒนามาตรฐานของสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ อาทิ การต่อยอดมาตรฐาน Amazing Thailand Safety & Health Administration เดิม (SHA และ SHA+) สู่มาตรฐาน SHA Extra Plus (SHA++) โดยที่สถานประกอบการจำเป็นต้องมีโรงพยาบาลคู่ปฏิบัติการที่ผ่านการรับรองสำหรับการตรวจโควิด-19 ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนสถานประกอบการที่ได้รับมาตรฐาน SHA++ แล้วทั้งหมด จำนวน 2,850 แห่ง และการดำเนินโครงการพัฒนาขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยกรมการท่องเที่ยว อีกทั้ง ได้มีการส่งเสริมการตลาดเชิงรุก ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยที่ผ่านมาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้จัดงาน Trade Meet, Roadshow, Product Showcase ด้านสุขภาพที่หลากหลายและมีคุณภาพในหลายประเทศ และหน่วยงานในเชิงพื้นที่ก็ได้ดำเนินการส่งเสริมการตลาดในมิติของพื้นที่ อาทิ โครงการพัฒนาเครื่องมือทางการตลาดเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืนในกลุ่มเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ เป็นต้น

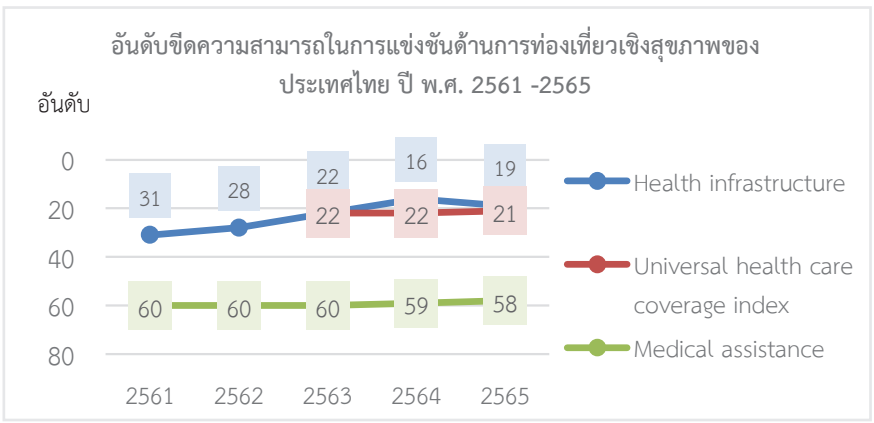

ที่มา: สถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้การท่องเที่ยวในระยะที่ผ่านมามีข้อจำกัด โดยเฉพาะการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ประเด็นท้าทายสำคัญในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จึงมาจากที่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยพึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นหลัก โดยเมื่อพิจารณาประเทศที่พึ่งพานักท่องเที่ยวภายในภูมิภาคเป็นหลักอย่างประเทศในภูมิภาคยุโรปและสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นคู่แข่งหลักในด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย พบว่า ใน พ.ศ. 2563 มีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพลดลงเพียงประมาณร้อยละ 30 และ 40 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวสุขภาพลดลงถึงประมาณร้อยละ 75 ทั้งนี้ ในระยะต่อไป นอกจากการพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแล้ว ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการตลาดภายในประเทศคู่ขนานไปด้วยกัน เพื่อลดความเสี่ยงจากสถานการณ์ภายนอกที่ไม่แน่นอน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อย่างยั่งยืน ควรให้ความสำคัญกับการดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ ด้วยการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยวกลุ่มสุขภาพ โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวกผ่านมาตรการวีซ่าประเภทต่าง ๆ การกระจายความเสี่ยงจากการพึ่งพานักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม รวมทั้งมุ่งเน้นการส่งเสริมการตลาดภายในประเทศ เพื่อลดความเสี่ยงจากสถานการณ์ภายนอกที่ไม่แน่นอน และการยกระดับมาตรฐาน ตลอดจนสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยให้ความช่วยเหลือด้านต้นทุนในการปรับปรุงสถานประกอบการ ผ่านมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับการปรับปรุงและพัฒนากิจการ เป็นต้น

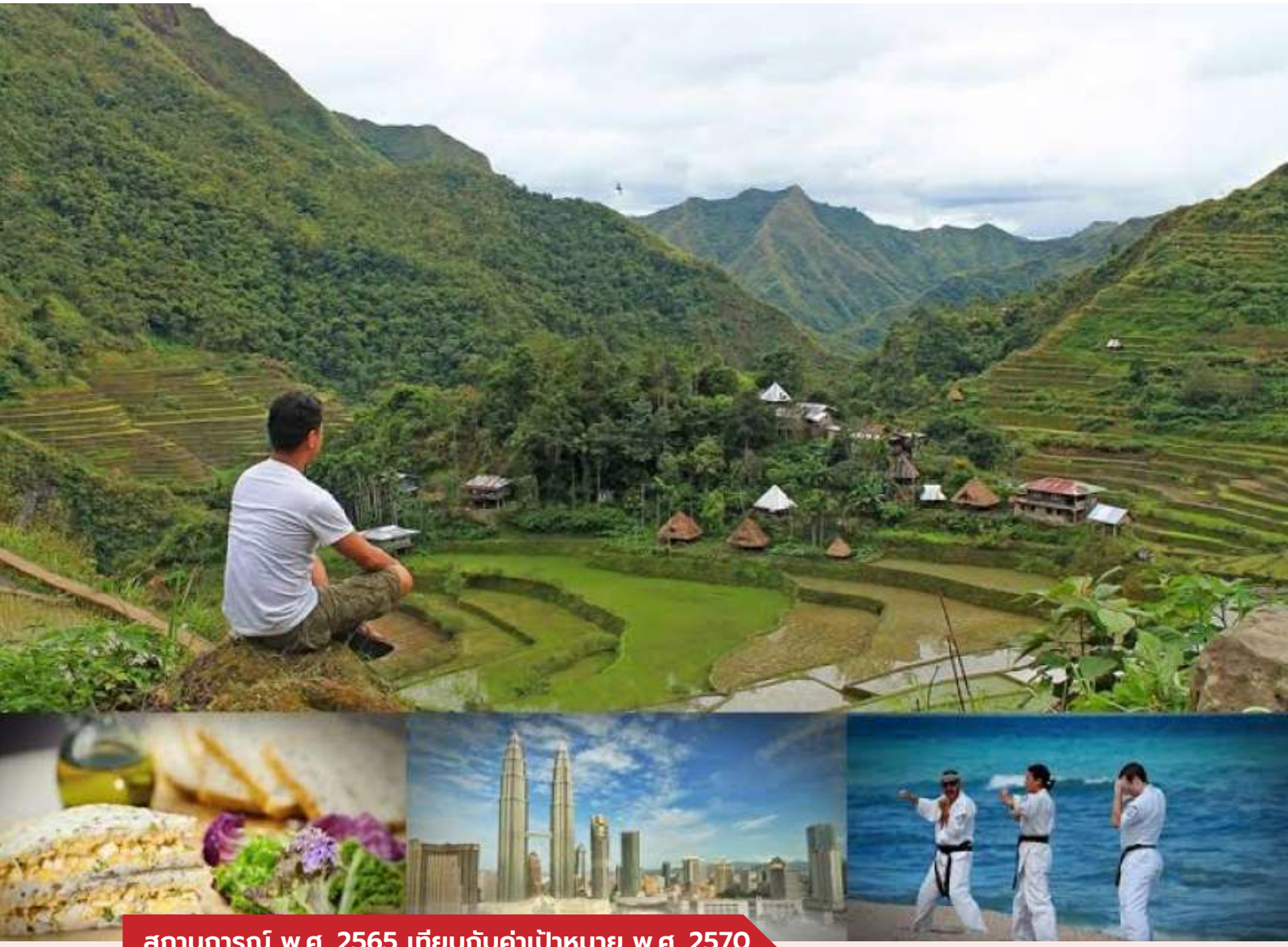

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมายอันดับด้านรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยดีขึ้นและตัวชี้วัดเดิม โดยกำหนดให้รายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยดีขึ้น อยู่ในอันดับที่ไม่เกิน 6 ภายใน พ.ศ. 2570 โดยเมื่อเปรียบเทียบเปรียบเทียบกับอันดับล่าสุดใน พ.ศ. 2563 อยู่อันดับที่ 15 ซึ่งยังคงห่างจากค่าเป้าหมายอีก 9 อันดับ โดยเมื่อเปรียบเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2570 รายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยดีขึ้น อยู่ในอันดับที่ไม่เกิน 6 ดังนั้น ยังคง **อยู่ในสถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต** อย่างไรก็ตาม ก่อนเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ประเทศไทยเคยมีอันดับดีที่สุดอยู่ในอันดับที่ 7 ใน พ.ศ. 2562 ดังนั้น หากประเทศไทยสามารถฟื้นตัวได้เร็ว ก็มีโอกาสที่จะบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570 ได้

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยว เฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

ประเทศไทยมีสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์จำนวนมาก และเป็นจุดหมายสำคัญของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยเฉพาะนวดไทย และเสริมความงาม อย่างไรก็ดี ความท้าทายสำคัญในระยะที่ผ่านมา คือ สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับมาตรฐาน การบังคับใช้กฎหมายเพื่อจูงใจให้สถานประกอบการเข้ารับมาตรฐานยังขาดประสิทธิภาพ ในขณะที่ประเด็นด้านมาตรฐานเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าใช้บริการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ดังนั้น การเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานประกอบการที่มีคุณภาพ จะทำให้ประเทศไทยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เข้ามาได้มากขึ้น โดยมีมิติที่ต้องให้ความสำคัญ ประกอบด้วย (1) การพัฒนายกระดับคุณภาพมาตรฐานสถานประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (2) การสร้างความตระหนักของฝั่งอุปสงค์ และ (3) การบังคับใช้กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากข้อมูลสถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่ได้รับมาตรฐาน จำนวน 3 ประเภท ได้แก่ กิจการนวดเพื่อเสริมความงาม กิจการนวดเพื่อสุขภาพ และกิจการสปา จัดเก็บโดยกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ซึ่งใน พ.ศ. 2565 มีกิจการนวดเพื่อเสริมความงาม นวดเพื่อสุขภาพ และสปา เพิ่มขึ้นจำนวน 66 1,265 และ 25 แห่ง ตามลำดับ รวมเป็น 1,347 แห่ง โดยคิดเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 13 จากจำนวนสถานประกอบการที่ได้รับมาตรฐานทั้งหมด ชะลอตัวต่อเนื่องจากร้อยละ 41 ในพ.ศ. 2563 และร้อยละ 20 ในพ.ศ. 2564 ทั้งนี้ หากพิจารณาในภาพรวม 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ การส่งเสริมมาตรฐานในสถานประกอบการด้านสุขภาพ ตั้งแต่ พ.ศ. 2561-2565 พบว่า แม้จะเป็นช่วงที่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ซึ่งมีมาตรการควบคุมการดำเนินกิจการ

และจำกัดการเดินทางในหลายพื้นที่ แต่กลับพบว่ามาตรการดังกล่าวเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้สถานประกอบการที่เคยอยู่นอกระบบเข้าสู่ระบบมากขึ้น โดยส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่ผู้ประกอบการต้องการเข้าถึงมาตรการความช่วยเหลือของภาครัฐสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ประกอบกับการปิดตัวของสถานประกอบการเดิมอันเนื่องมาจากวิกฤตการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เป็นโอกาสให้ผู้ประกอบการรายใหม่เกิดขึ้น จึงมีจำนวนสถานประกอบการด้านสุขภาพที่ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 40 ต่อปี ดังนั้น **ส่งผลให้สถานะการการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

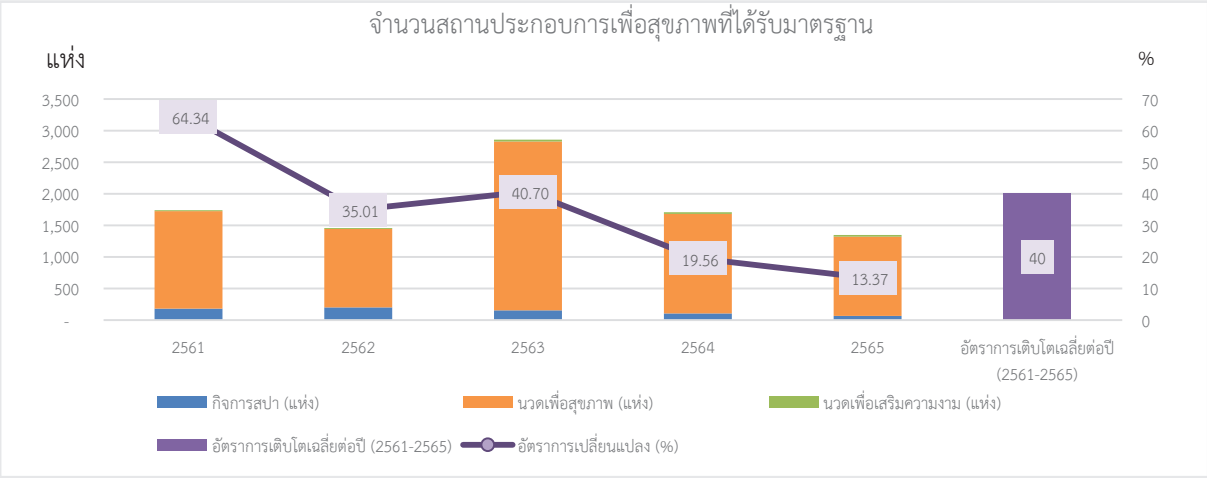

ที่มา: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและยกระดับคุณภาพมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในพื้นที่จังหวัดท่องเที่ยว โดยดำเนินการใน 8 จังหวัดท่องเที่ยวเป้าหมาย ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ ชลบุรี บุรีรัมย์ กระบี่ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี และกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้มีสถานประกอบการจำนวน 18 แห่ง ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 5.77 จาก พ.ศ. 2564 ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการพัฒนามาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สำคัญ เช่น กรมการท่องเที่ยวได้กำหนดหลักเกณฑ์หรือแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติที่มีมาตรฐานสากล ภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน จังหวัดระนอง โดยคาดหวังว่าจะสามารถนำไปเป็นต้นแบบในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติอื่น ๆ ต่อไป และดำเนินโครงการยกระดับมาตรฐานการให้บริการคลองท่อมเมืองสปา เป็นต้น นอกจากนี้ได้สร้างการรับรู้ในการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยดำเนินการในพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งตะวันตกซึ่งประกอบด้วยจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ชุมพร และ ระนอง และพื้นที่ในอำเภอคลองท่อมจังหวัดกระบี่

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานเพื่อให้สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น ยังคงเผชิญกับความท้าทายสำคัญจากมุมมองของผู้ประกอบการเชิงสุขภาพส่วนหนึ่งที่ยังไม่เห็นความสำคัญของการได้รับมาตรฐาน ตลอดจนต้นทุนค่าเสียโอกาสจากการขอรับมาตรฐานที่ใช้ระยะเวลานาน ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการสำเร็จตามเป้าหมาย ควรให้ความสำคัญกับมาตรการจูงใจ เพื่อให้สถานประกอบการเห็นประโยชน์จากการได้รับมาตรฐาน รวมทั้งการลดขั้นตอน และความซ้ำซ้อนของมาตรฐานและหน่วยงานกำกับมาตรฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกในการขอรับมาตรฐาน นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เคร่งครัดเพียงพอยังส่งผลให้สถานประกอบการเชิงสุขภาพที่ไม่ได้รับมาตรฐานยังสามารถดำเนินกิจการได้ตามปกติ ซึ่งอาจส่งผลลบต่อภาพลักษณ์ของไทยในการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยในภาพรวมได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การสนับสนุนให้สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเข้ารับมาตรฐานในระยะต่อไป ควรให้ความสำคัญกับมาตรการจูงใจ โดยกำหนดสิทธิประโยชน์ที่สถานประกอบการที่ได้รับมาตรฐานจะได้รับ และประชาสัมพันธ์สิทธิประโยชน์ดังกล่าวอย่างทั่วถึง รวมทั้งการบูรณาการระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงมาตรฐานให้สอดคล้องกับขนาดและสถานะทางการเงินของธุรกิจอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ มาตรการควบคุมและกำกับให้สถานประกอบการมีมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดอย่างเคร่งครัด ก็เป็นแนวทางสำคัญอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้ประกอบการเห็นความจำเป็นในการขอรับมาตรฐาน

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมาย สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นและตัวชี้วัดเดิม โดยกำหนดให้อัตราเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ต่อปี ใน พ.ศ. 2570 โดยเมื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในช่วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติพบว่าสถานประกอบการเชิงสุขภาพได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 40 ต่อปี แต่ใน พ.ศ. 2565 มีจำนวนสถานประกอบการเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง คิดเป็นเพียงร้อยละ 13 จาก พ.ศ. 2564 ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2570 สถานะการการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ใน**ระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

รายได้จากการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5

การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเป็นหนึ่งในการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้สูง โดยประเทศไทยมีศักยภาพในการเป็นต้นทางและจุดหมายปลายทางของเรือสำราญทางน้ำ เนื่องจากข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์และการมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สวยงามสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญในประเด็น ดังนี้ (1) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงท่าเรือ (2) เตรียมพร้อมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (3) สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ และส่งเสริมอุตสาหกรรมเชื่อมโยง (4) ส่งเสริมการตลาดที่สนับสนุนการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ และ (5) สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการสร้างรายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ นอกจากนี้ การสร้างมาตรการที่จูงใจให้ผู้ประกอบการเรือสำราญทางน้ำเลือกไทยเป็นประเทศต้นทางและปลายทางเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากจำนวนเรือและวันท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสำราญทางเรือในประเทศไทยเป็นข้อมูลเพื่อสะท้อนการเติบโตของรายได้จากการท่องเที่ยวดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดการจัดเก็บข้อมูลของสมาคมล่องเรือสำราญระหว่างประเทศ (Cruise Line International Association : CLIA) ซึ่งมีข้อมูลในช่วง พ.ศ. 2560-2563 พบว่าก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 พ.ศ. 2560-2562 จำนวนเรือและจำนวนวันท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเรือสำราญในไทยมีอัตราการเติบโตที่สูง ทว่าในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้เกิดการจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศ ทำให้จำนวนเรือและจำนวนวันท่องเที่ยวหดตัวใน พ.ศ.2563 และส่งผลกระทบต่อเนื่องทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสำราญทางน้ำได้รับผลกระทบจากการปิดพรมแดน และมาตรการทางสาธารณสุข อย่างไรก็ตาม ใน พ.ศ. 2565 ได้มีเรือสำราญจำนวน 4 ลำแรกนำนักท่องเที่ยวกว่า 9,000 คน เข้ามาเทียบท่าที่ประเทศไทย นับตั้งแต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ถือเป็นสัญญาณที่ดีในการฟื้นตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ **ดังนั้น จึงส่งผลทำให้อัตราการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำยังคงอยู่สถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต**

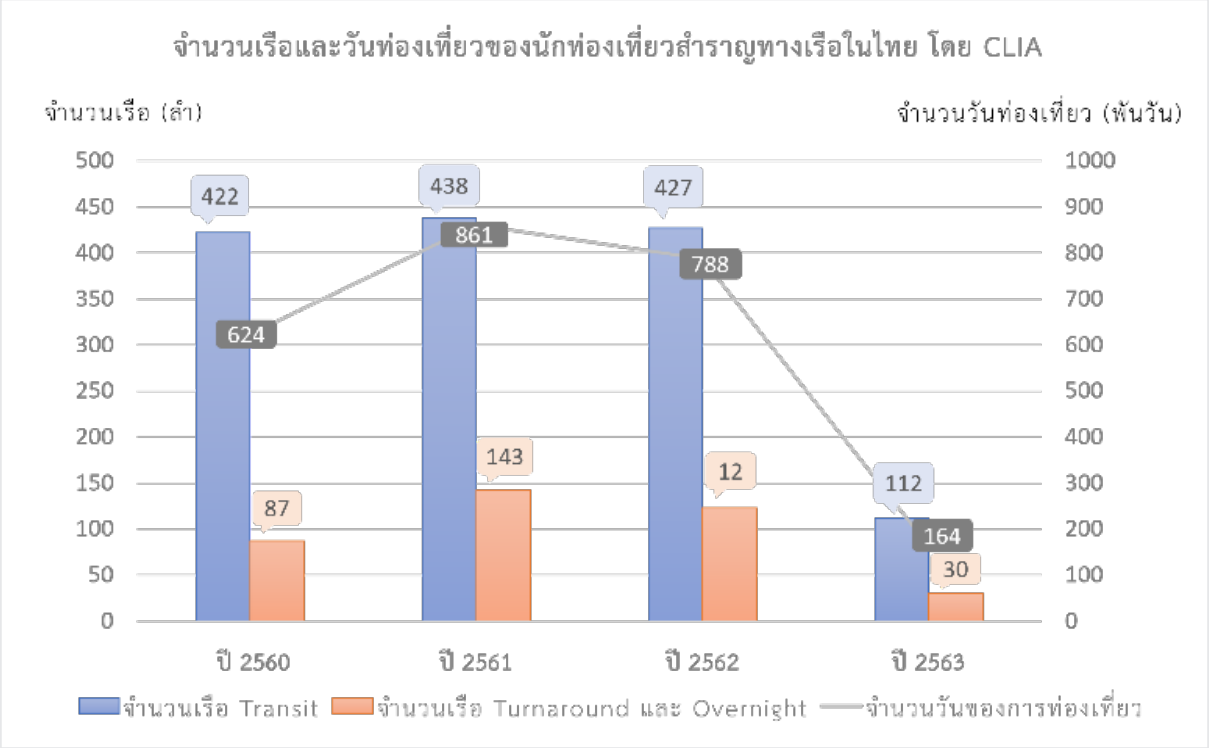

ที่มา: สมาคมล่องเรือสำราญระหว่างประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำมาอย่างต่อเนื่อง โดยมียุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเรือสำราญ พ.ศ. 2561-2570 เพื่อเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำในระยะ 10 ปี และผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวโดยเรือสำราญของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการขยายฐานตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มนิยมความหรูหรา** เพื่อสามารถเจาะตลาดกลุ่มความสนใจพิเศษที่มีค่าใช้จ่ายสูงด้วยการเพิ่มมูลค่าและคุณค่าสินค้าทางการท่องเที่ยวได้ สร้างพันธมิตรใหม่ ๆ ในตลาดลูกค้ากลุ่มหรูหรา นำเสนอข้อมูลสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ของประเทศไทยให้กับนักท่องเที่ยวทั่วโลกได้รู้จัก อีกทั้งสร้างโอกาสทางธุรกิจให้ผู้ประกอบการไทยและผู้ประกอบการชาวต่างชาติที่เน้นส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มหรูหรา เกิดการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับพื้นที่ชายฝั่งทะเล นอกจากนี้ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาอยู่ระหว่างการขับเคลื่อนความร่วมมือเฉพาะกิจด้านการท่องเที่ยวเรือสำราญไทย-สิงคโปร์ เพื่อพัฒนาแผนขั้นตอนการดำเนินงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือทางการตลาดในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเรือสำราญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของท่าเรือ และเส้นทางการล่องเรือสำราญรายใหม่ ๆ เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์การท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล นอกจากนี้ ได้มีการปรับปรุงกฎหมายที่สนับสนุนการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ โดยการออกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งเป็นการอนุญาตให้คนประจำเรือสามารถอยู่ในราชอาณาจักรได้ 180 วัน จากเดิม 30 วัน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ประเทศไทยเผชิญความท้าทายจากการแข่งขันเพื่อเป็นประเทศต้นทางและปลายทางของการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำในภูมิภาค ในขณะเดียวกันการผ่อนคลายมาตรการจำกัดการเดินทางส่งผลให้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำมีแนวโน้มฟื้นตัวจากอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้น จึงมีความจำเป็นสำหรับประเทศไทยในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่เชื่อมโยงกับเมืองท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ซึ่งจะช่วยดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวและกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจแก่พื้นที่ข้างเคียง นอกจากนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำยังต้องให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมในประเด็นการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ระบบกำจัดน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นประเด็นที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ ประกอบกับข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการลดก๊าซเรือนกระจกภายใน พ.ศ. 2593 เป็นสิ่งผลักดันให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเรือสำราญทางน้ำต้องเร่งปรับตัว และปรับรูปแบบการใช้พลังงานเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงดังกล่าว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายควรพิจารณาใช้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีอยู่ในการผลักดันเส้นทางการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำร่วมกับประเทศในภูมิภาค รวมทั้งสร้างมาตรการที่จูงใจผู้ประกอบการเรือสำราญทางน้ำเลือกไทยเป็นประเทศต้นทางและปลายทาง และเร่งยกระดับทักษะของแรงงานในภาคการท่องเที่ยวและพาณิชย์นาวีเพื่อรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำที่มีแนวโน้มเติบโตจากการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวและบริการ ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้าเมืองและผ่านแดนเมื่อเรือสำราญมาเทียบท่า ณ ท่าเรือต่าง ๆ อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับพัฒนาระบบนิเวศและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเป็นประเทศต้นทางและปลายทางของเรือสำราญทางน้ำ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่เกิดการกระจายความเจริญให้แก่เมืองท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล นอกจากนี้ การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐานให้รองรับพลังงานทางเลือกเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เนื่องจากค่านิยมที่เปลี่ยนไปของนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ.2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมายรายได้จากการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเพิ่มขึ้นและตัวชี้วัดเดิม โดยกำหนดให้อัตราการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวสำราญไม่น้อยกว่าร้อยละ 7 ต่อปี ภายใน พ.ศ. 2570 ทั้งนี้พิจารณาเทียบเคียงใช้ข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวเรือสำราญทางน้ำที่เดินทางเข้ามาประเทศไทย โดยในพ.ศ. 2565ได้มีเรือสำราญจำนวน4ลำแรกนำนักท่องเที่ยวเข้ามาประเทศไทยกว่า9,000คนโดยเมื่อเปรียบเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2570 อัตราการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวสำราญไม่น้อยกว่าร้อยละ 7 ต่อปี ยังคงอยู่ในสถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต อย่างไรก็ตาม มีเรือเทียบท่าที่ประเทศไทยภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 นับเป็นสัญญาณที่ดีของการฟื้นตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ประกอบกับภาคการท่องเที่ยวและบริการเริ่มกลับมาฟื้นตัวและภาครัฐให้ความสำคัญในการแก้ไขกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกแก่อุตสาหกรรมดังกล่าว จึงอาจทำให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายในห้วงที่ 2 ของยุทธศาสตร์ชาติได้

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การขยายตัวของท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น จำนวน 2 ท่าเรือ

การท่องเที่ยวทางน้ำของไทยนับเป็นหนึ่งในจุดแข็งด้านการท่องเที่ยวของประเทศในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกให้เดินทางมาในประเทศไทย โดยท่าเรือท่องเที่ยวเป็นโครงสร้างพื้นฐานหลักที่สำคัญในการเชื่อมต่อการเดินทางทั้งทางบกและทางน้ำ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการเดินทาง อีกทั้งยังเป็นสถานที่สำคัญในการสร้างความประทับใจแรกให้แก่นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางต่อไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ดังนั้น การขยายตัวของจำนวนท่าเรือและการยกระดับศักยภาพท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศ เพื่อรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่บริเวณรอบท่าเรือให้เหมาะสมและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ การเชื่อมโยงและบูรณาการความร่วมมือกับภาคีการพัฒนาท่าเรือท่องเที่ยว และการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่รองรับการเพิ่มจำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในอนาคต

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากจำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยการก่อสร้างท่าเรือท่องเที่ยวของประเทศไทย ในภาพรวม 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาท่าเรือเอนกประสงค์ หรือการปรับปรุงพื้นที่ท่าเทียบเรือ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการพัฒนาท่าเรืออเนกประสงค์ หรือการปรับปรุงพื้นที่ท่าเทียบเรือที่มีอยู่ให้มีมาตรฐานความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเป็นท่าเรือท่องเที่ยว อาทิ กรมเจ้าท่าได้ก่อสร้างและปรับปรุงท่าเรือท่องเที่ยว จำนวน 7 ท่าเรือ ได้แก่(1) ท่าเรือสวนสาธารณะธารา อ.เมือง จ.กระบี่ (2) ท่าเรือปากเมง ต.ไม้ฝาด อ.สิเกา จ.ตรัง (3) ท่าเรืออเนกประสงค์สนับสนุนการท่องเที่ยว บริเวณตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร (4) ท่าเทียบเรือท่าเล ต.คลองประสงค์ อ.เมือง จ.กระบี่ (5) ท่าเทียบเรือสุระกุล อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา (6) ท่าเทียบเรือเทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่ และ (7) ท่าเทียบเรือบ้านศาลาด่าน อ.เกาะลันตา จ.กระบี่ และยังมีท่าเรือท่องเที่ยวที่อยู่ในระหว่างการปรับปรุงซึ่งดำเนินการล่าช้ากว่ากรอบระยะเวลาดำเนินการ 1 ท่าเรือ ได้แก่ ท่าเทียบเรือเพื่อการท่องเที่ยวและบริหารจัดการภายในท่าเทียบเรือเพื่อความปลอดภัยที่ท่าเทียบเรือโดยสารและท่องเที่ยวปากคลองจิหลาด จ.กระบี่ ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวสำราญทางน้ำได้ในระยะต่อไป ดังนั้น **จึงส่งผลทำให้จำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น ยังคงอยู่สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต ที่กำหนดไว้จำนวน 2 ท่าเรือ**

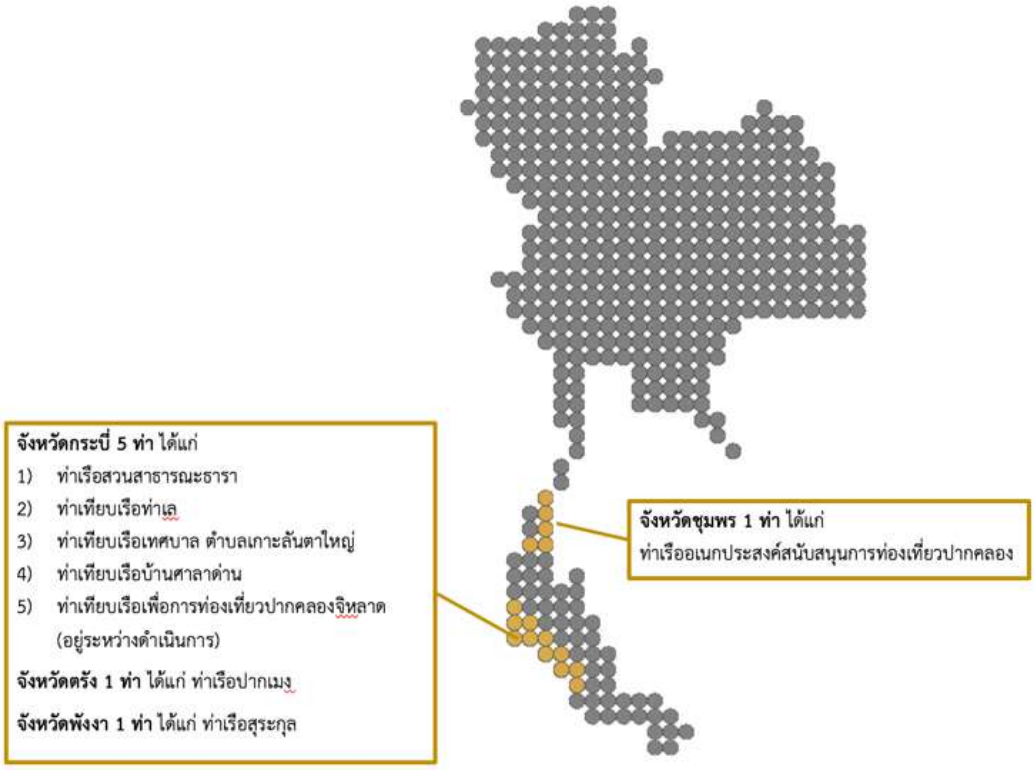

ที่มา: กรมเจ้าท่า

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การพัฒนาท่าเรือท่องเที่ยวในระยะที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการก่อสร้างและปรับปรุงท่าเรือโดยสารเพื่อการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญ โดยเฉพาะทะเลใต้ ทั้งชายฝั่งอันดามันและอ่าวไทย อาทิ โครงการปรับปรุงท่าเทียบเรือเทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่ และโครงการก่อสร้างปรับปรุงท่าเรือปากเมง ต.ไม้ฝาด อ.สิเกา จ.ตรัง อย่างไรก็ดี สำหรับท่าเรือขนาดใหญ่ที่จะสามารถรองรับเรือ Cruise ขนาดใหญ่ และดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพกลุ่มหรูหราได้ ยังไม่มีการดำเนินการก่อสร้างเพิ่มเติม แต่ปัจจุบันอยู่ระหว่างการศึกษาและวิเคราะห์ ทั้งหมด 3 พื้นที่ ประกอบด้วย (1) อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ระหว่างศึกษาความเป็นไปได้ในการให้เอกชนร่วมลงทุน (2) ชายฝั่งบริเวณกรุงเทพฯ ถึงจังหวัดชลบุรี (อ่าวไทยตอนบน) อยู่ระหว่างศึกษาออกแบบ ท่าเรือต้นทาง และ (3) พื้นที่ฝั่งอันดามัน อยู่ระหว่างศึกษาวางแผนแม่บทเพื่อพัฒนาท่าเรือสำราญ โดยคาดว่าการศึกษาจะแล้วเสร็จในปี 2563-2566 และสามารถนำไปประกอบการจัดทำโครงการศึกษาการร่วมลงทุนและโครงการก่อสร้างได้ในระยะต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าที่ผ่านมาประเทศไทยจะมีความพยายามในการพัฒนาท่าเรือขนาดใหญ่ แต่การพัฒนาท่าเรือเป็นโครงการที่ต้องใช้เวลาดำเนินการ และความต้องการหรือส่วนร่วมจากชุมชน อีกทั้ง ยังต้องเผชิญกับความท้าทายจากข้อจำกัดทางกายภาพของพื้นที่ที่ไม่เอื้อต่อการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก จึงส่งผลให้ประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จภายในกรอบระยะเวลา 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ นอกจากนี้ การพัฒนาท่าเรือท่องเที่ยวขนาดใหญ่จำเป็นต้องใช้งบประมาณสูง และต้องศึกษารูปแบบการลงทุนที่เหมาะสม การสร้างความเชื่อมั่นให้ภาคเอกชนเห็นโอกาสในการเข้าร่วมลงทุน ตลอดจนการปรับปรุงกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกในการร่วมลงทุน จึงเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หลังจากที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้เริ่มลดความรุนแรงลงและประเทศไทยได้กลับมาเปิดประเทศต้อนรับนักท่องเที่ยวอีกครั้ง อุปสงค์การท่องเที่ยวของประเทศจึงเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จากทั้งนักท่องเที่ยวต่างชาติและนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ส่งผลให้การเดินทางทางน้ำและท่าเรือท่องเที่ยวกลับมาคึกคักอีกครั้ง ประเทศไทยจึงต้องเร่งก่อสร้างท่าเรือขนาดใหญ่เพื่อไม่ให้เสียโอกาสในการรองรับนักท่องเที่ยวสำราญทางน้ำที่กำลังเพิ่มขึ้น และเพื่อให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำต่อไป นอกจากนี้ ควรเร่งสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ พร้อมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อดึงดูดการลงทุนและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องให้สามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามา ตลอดจนเร่งรัดการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเรือสำราญ พ.ศ. 2561-2570 เพื่อเตรียมความพร้อมกับการพัฒนาและขยายท่าเรือท่องเที่ยวในระยะต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมายการขยายตัวของท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศและตัวชี้วัดเดิม โดยกำหนดให้จำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้น จำนวน 4 ท่าเรือ ภายใน พ.ศ. 2570 โดยในห้วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ ยังไม่มีท่าเรือท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยเมื่อเปรียบเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ยังคงอยู่ใน**สถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต** แต่อย่างไรก็ตาม มีโครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการก่อสร้างท่าเรือท่องเที่ยวขนาดใหญ่แล้ว จำนวน 3 ท่า จึงมีโอกาสที่ประเทศไทยจะเข้าใกล้เป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570 ได้

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางผ่านแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน ขยายตัวร้อยละ 5

ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ในการเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน มีโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นที่สามารถเชื่อมโยงในภูมิภาคได้ การผลักดันให้ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน ต้องให้ความสำคัญในประเด็น (1) การพัฒนากฎหมาย ระเบียบ ข้อตกลง และนโยบายด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน (2) การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกันในภูมิภาค(3) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และ (4) การตลาดเพื่อเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยยังเผชิญจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจในภูมิภาค ที่ประเทศต่าง ๆ มีการดำเนินนโยบายเพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวยังประเทศของตน ดังนั้น ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับมาตรการทางการตลาด การประชาสัมพันธ์เพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาประเทศไทย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงใช้จำนวนนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย โดยใน พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2564 การท่องเที่ยวไทยได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวอาเซียนที่เดินทางเข้ามาประเทศไทย พ.ศ. 2563 มีจำนวน 1.65 ล้านคนลดลงร้อยละ 84.63 จาก พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2564 มีจำนวน 32,820 คน ลดลงร้อยละ 98.01 จาก พ.ศ. 2563 เนื่องจากมาตรการจำกัดการเดินทาง (Lockdown) และนโยบายจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศ ภาพรวมห้วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ จึงยังมีความท้าทายในการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม จำนวนนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนที่เดินทางเข้าประเทศไทยมีแนวโน้มฟื้นตัวจากมาตรการผ่อนคลายการเดินทางระหว่างประเทศ สะท้อนจากจำนวนนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนโดย พ.ศ. 2565 ในช่วงเดือนมกราคม - ตุลาคม ที่มีจำนวน 2.99 ล้านคน

หรือกว่า 300 เท่าจากช่วงเดียวกันในปี 2564 ดังนั้น**จึงส่งผลทำให้อัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางผ่านแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียนยังคงอยู่สถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต**

จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ปี พ.ศ. 2560 - 2565*

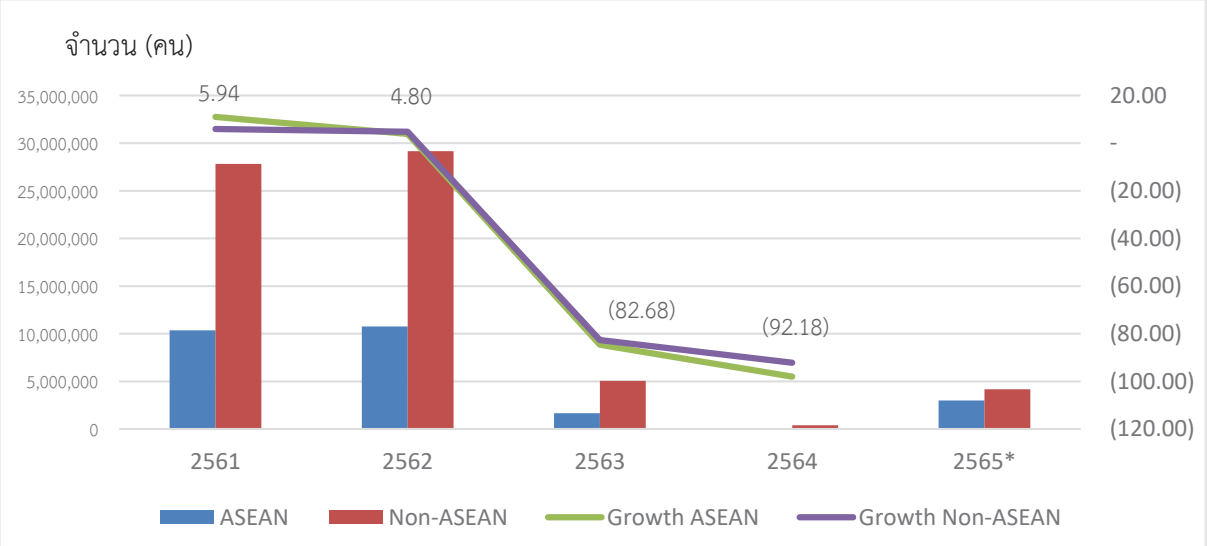

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
หมายเหตุ: ปี 2565 จำนวนนักท่องเที่ยวในช่วงเดือนมกราคม – ตุลาคม 2565

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ประเทศไทยได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวผ่านกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคที่สำคัญ เช่น แผนงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion Economic Cooperation Program : GMS Program) ที่ได้มีการดำเนินการขับเคลื่อนการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวผ่านคณะทำงานด้านการท่องเที่ยวอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง รวมทั้งเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมอย่างไร้รอยต่อทั้งภายในอนุภูมิภาคและสู่ภูมิภาคอื่น ๆ และแผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย - มาเลเซีย - ไทย (Indonesia-Malaysia -Thailand Growth Triangle: IMT-GT) ที่ได้มีการขับเคลื่อนผ่านทางคณะทำงานแผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อีกทั้ง ได้จัดทำคู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงสำหรับการขับรถเที่ยวด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยที่เชื่อมโยงกับประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐสิงคโปร์ นอกจากนี้ มีการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวระหว่างประเทศโดยการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ และสร้างแรงจูงใจแก่นักท่องเที่ยว บนฐานอัตลักษณ์ร่วมกันของอนุภูมิภาคและภูมิภาค ซึ่งทำให้ประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นที่รู้จักและเป็นจุดหมายปลายทางร่วมของนักท่องเที่ยวทั่วโลก ตลอดจนได้ดำเนินการก่อสร้างท่าอากาศยานเบตงเพื่อเป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญและสนับสนุนการเติบโตด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคใต้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ประเทศไทยต้องเผชิญความท้าทายจากการที่ประเทศต่าง ๆ มีการดำเนินมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมายังประเทศของตน เนื่องจากการผ่อนคลายมาตรการจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศ ส่งผลให้การเดินทางระหว่างประเทศเริ่มฟื้นตัว ทำให้ประเทศไทยต้องดำเนินมาตรการทางการตลาด การประชาสัมพันธ์เพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาประเทศไทย นอกจากนี้ การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับเส้นทางทางรถไฟสายเวียงจันทน์–บ่อเต็น (รถไฟจีน-ลาว) ยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่ประเทศไทยต้องเร่งดำเนินการเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในภูมิภาค สำหรับท่าอากาศยานเบตง ภาครัฐต้องเร่งแก้ไขข้อจำกัดทางกายภาพของท่าอากาศยานโดยการขยายทางวิ่งซึ่งจะส่งผลให้เครื่องบินพาณิชย์ขนาดใหญ่สามารถลงจอดได้ ซึ่งต้องดำเนินการคู่ขนานไปกับการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงในพื้นที่ภาคใต้ของไทยและพื้นที่ชายแดนมาเลเซียเพื่อให้เกิดอุปสงค์ด้านการท่องเที่ยว และจะทำให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจสำหรับสายการบิน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาคต้องให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกการผ่านแดนและปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการเดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาค รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมที่เชื่อมโยงระหว่างกัน ตลอดจนส่งเสริมการใช้กลไกแผนงานความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีอยู่ในการผลักดันข้อเสนอด้านการท่องเที่ยว โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างกันในการผลักดันเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในภูมิภาค นอกจากนี้ ควรเตรียมความพร้อมด้านแรงงานเพื่อรองรับการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่คลี่คลายลง

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมาย ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวและตัวชี้วัดเดิม โดยกำหนดให้อัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางผ่านแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปีภายใน พ.ศ. 2570 เมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับอัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติในภูมิภาคอาเซียนที่เดินทางเข้าประเทศไทย โดยใน พ.ศ. 2564 พบว่าหดตัวลงร้อยละ 92.18 โดยเมื่อเปรียบเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ยังคงอยู่**ในสถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต** อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติในภูมิภาคอาเซียนที่เดินทางเข้าประเทศไทยใน พ.ศ. 2565 ที่เพิ่มมากขึ้นถือเป็นสัญญาณที่ดีในการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวไทยภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ประกอบการดำเนินงานเพื่อผลักดันความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องอาจส่งผลให้บรรลุค่าเป้าหมายในห้วงที่ 2 ของยุทธศาสตร์ชาติได้

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อยู่ใน 70 อันดับแรก ของอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI)

มาตรฐานความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในปัจจัยสนับสนุนสำคัญด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวในการเลือกประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทาง ดังนั้น การดำเนินมาตรการที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่หลายภาคส่วนต้องบูรณาการร่วมกัน ผ่านการยกระดับขีดความสามารถการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การสร้างเครือข่ายในพื้นที่ การมีมาตรการความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและทรัพย์สินที่มีประสิทธิภาพ โดยบังคับใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด รวมทั้งการเตรียมความพร้อมด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานและการบริหารจัดการที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนายกระบบการแจ้งเตือนความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันต่อสถานการณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งดำเนินการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ใน พ.ศ. 2565 สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) ได้มีการปรับปรุงรายงานการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) เป็นดัชนีการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยว ประจำ พ.ศ. 2564 เพื่อการฟื้นฟูอนาคตอย่างยืดหยุ่นและยั่งยืน (Travel & Tourism Development Index 2021: Rebuilding for a Sustainable and Resilient Future: TTDI) โดยเพิ่มมิติการพัฒนาในตัวชี้วัดมากขึ้นอาทิ อัตราการตายจากเหตุรุนแรงความปลอดภัยในการเดินทางคนเดียวยามวิกาล พร้อมทั้งปรับปรุงตัวชี้วัดอันดับด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวให้ครอบคลุมมิติด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ใน พ.ศ. 2564 ได้มีการจัดอันดับโดยใช้ TTDI โดยไม่ได้มีการจัดอันดับโดยใช้ TTCI อีกต่อไป จึงพิจารณาเทียบเคียงจากตัวชี้วัด TTDI พบว่า อยู่อันดับที่ 92 จาก 117 ประเทศ ในขณะที่ พ.ศ. 2562 ยังคงมีการใช้อันดับ TTCI พบว่า อยู่อันดับที่ 111 จาก 140 และปี 2560 อยู่อันดับที่ 118 จาก 136 ประเทศ สะท้อนถึงการปรับตัวด้านอันดับด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่ดีขึ้น และเมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับสถิติความผิดอาญาที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ประจำ พ.ศ. 2561 จำนวน 310 คดี โดย พ.ศ. 2562 ปรับตัวสูงขึ้น ร้อยละ 51.94 คิดเป็นจำนวน 471 คดี ในขณะที่ พ.ศ. 2563 จำนวน 233 คดีและ พ.ศ. 2564 จำนวน 3 คดี ซึ่งปรับตัวลดลงกว่าร้อยละ 50.53 และ 98.73 ตามลำดับ เป็นผลมาจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลงตั้งแต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยเฉพาะใน พ.ศ.2563 ที่มีมาตรการจำกัดการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ทำให้มีการเดินทางของนักท่องเที่ยว

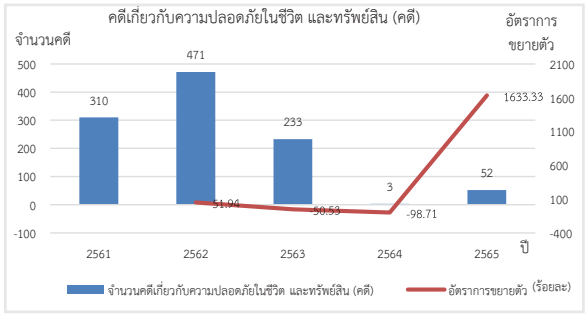

ที่มา: กองบัญชาการตำรวจท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

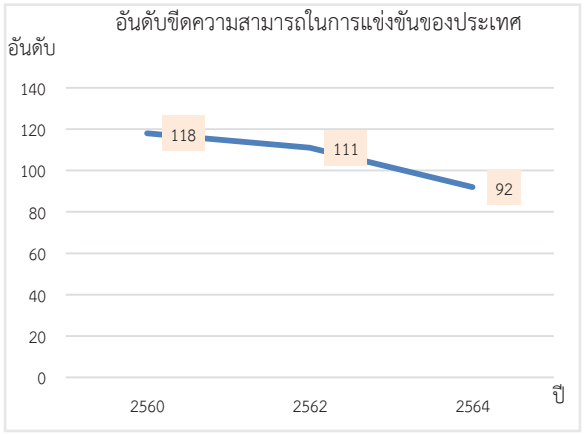

ที่มา: สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF)

เข้ามายังประเทศไทยน้อยมาก และใน พ.ศ. 2565 จำนวนคดีกลับมาเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เริ่มเดินทางท่องเที่ยวตามปกติ อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมจากการจัดอันดับด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวโดยสภาเศรษฐกิจโลก และจำนวนคดีเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวยังคงถือว่าอยู่ในระดับสูง ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวในการเลือกประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทาง ดังนั้น ทำให้**สถานะการการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานต่าง ๆ ได้ดำเนินการผลักดันโครงการและมาตรการที่สร้างความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ซึ่งเป็น**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวของประเทศไทย** ในการอำนวยความสะดวก รักษาความปลอดภัย และให้บริการแก่นักท่องเที่ยว **โครงการเตรียมความพร้อมและสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยว** เพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีความเชื่อมั่นและเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น และ **โครงการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อแก้ไขปัญหานักท่องเที่ยว** โดยการบูรณาการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์ อีกทั้ง **โครงการการจัดการทดสอบความรู้ความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์** และ**โครงการการจัดอบรมเพื่อรองรับการต่ออายุใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์** ซึ่งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอย่างมัคคุเทศก์ ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้ ในด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวมีการดำเนินโครงการการพัฒนาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ เพื่อยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกมิติ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยในทุกมิติสอดคล้องกับมาตรการด้านความสะอาดและความปลอดภัยของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 อย่างไรก็ตาม เพื่อยกระดับความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง คือ การมีระบบการแจ้งเตือนความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันต่อสถานการณ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถรับรู้ถึงภัยอันตรายที่เกิดขึ้น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าไประงับเหตุได้ทันท่วงที ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยยังขาดความชัดเจนของแพลตฟอร์มกลางที่ใช้ในการแจ้งเตือนข้อมูลด้านความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว และระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ มาตรการความปลอดภัยของสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ยังคงขาดความชัดเจนของมาตรการและขาดการบังคับใช้ทางกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้อันดับด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นประเด็นท้าทายที่ต้องเร่งพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในการบรรลุเป้าหมายให้นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินมากขึ้น ภาครัฐควรเร่งดำเนินการผลักดันการบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความปลอดภัยร่วมกับระบบฐานข้อมูลอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบ รวมถึงการทำงานร่วมกันในการเพิ่มประสิทธิภาพความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวควบคู่กับการพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่นในการเปิดเผยข้อมูลให้ภาครัฐ นอกจากนี้ ควรมีแพลตฟอร์มกลางที่ชัดเจนและมีระบบการรับแจ้งที่มีประสิทธิภาพโดยการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ตลอดจนใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พร้อมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าบ้านของประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อร่วมกันดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งทุกภาคส่วนร่วมกันปฏิบัติอย่างเป็นระบบจะเป็นการช่วยยกระดับมาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้สูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จากเดิม **อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TCCI)** เป็น **การพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว (อันดับของโลก ภายในปี 2570/2575/2580)** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย ไม่เกินอันดับ 50 โดยพิจารณาเทียบเคียงการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว (Travel & Tourism Development Index: TTDI) โดยผลการดำเนินงานที่ผ่านมาปีล่าสุด คือ พ.ศ. 2564 อยู่อันดับที่ 92 ห่างจากค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2565 จำนวน 22 อันดับ และ**เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 มีค่าเป้าหมายกำหนดให้ไม่เกินอันดับ 50 ซึ่งห่างจำนวน 42 อันดับ** ประกอบกับจำนวนคดีเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินที่ยังคงอยู่ในอัตราที่สูง ส่งผลให้ยังคงอยู่**ในสถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต** ถือว่าเป็นค่าเป้าหมายที่มีความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยในการเพิ่มขีดความสามารถด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางน้ำ โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI) อยู่ในอันดับ 1 ใน 50

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ประเทศไทยมีโครงสร้างพื้นฐานอย่างครบครันสอดรับกับการพัฒนาการเชื่อมโยงกลุ่มเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและเป็นศูนย์กลางการคมนาคม การลงทุน และการท่องเที่ยว มีความจำเป็นต้องพัฒนาความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย อาทิ เส้นทางการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว การบริการสาธารณะและสาธารณูปโภคที่ตอบโจทย์การท่องเที่ยว ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว อาทิ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด การเข้ามามีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว โดยคุณภาพและความต่อเนื่องของโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยส่งผลต่อความพึงพอใจและการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว และการมีโครงข่ายการคมนาคมที่สามารถเชื่อมโยงการเดินทางระหว่างจังหวัดต่างๆ ส่งผลให้เกิดการกระจายการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวผ่านตัวชี้วัดด้านการคมนาคมทางบกและทางน้ำในรายงานการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) แต่ใน พ.ศ. 2565 สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) ซึ่งเป็นผู้จัดทำรายงานได้มีการปรับปรุงรายงานเป็นดัชนีการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวประจำ พ.ศ. 2564 : การฟื้นฟูอนาคตอย่างยืดหยุ่นและยั่งยืน (Travel & Tourism Development Index 2021: Rebuilding for a Sustainable and Resilient Future: TTDI) ซึ่งได้มีการปรับปรุงและเพิ่มเติมตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานให้มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ที่ผ่านมาได้เทียบเคียงตัวชี้วัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยสถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD) ภาพรวมห้วง

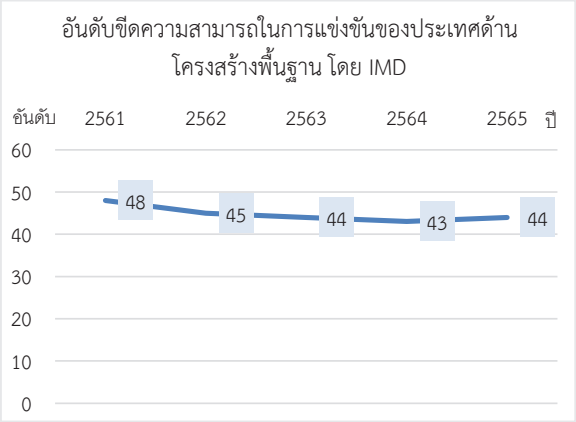

ที่มา: สถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD)

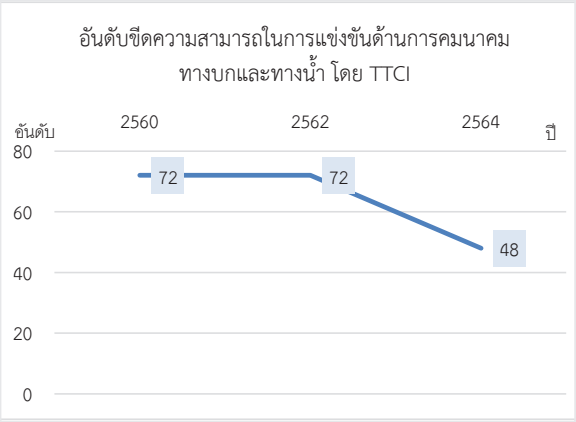

ที่มา: สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF)

5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ พบว่าในช่วง พ.ศ. 2561-2565 อันดับมีการปรับตัวดีขึ้น จากอันดับที่ 48 ใน พ.ศ. 2561 เป็นอันดับที่ 44 ใน พ.ศ. 2565 อย่างไรก็ตาม ใน พ.ศ. 2565 ปรับตัวลดลง 1 อันดับ เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2564 สำหรับตัวชี้วัดด้านการคมนาคมทางบกและทางน้ำ โดย TTCI พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2562 อยู่ในอันดับคงที่ คือ อันดับที่ 72 และ พ.ศ. 2564 อยู่ในอันดับที่ 48 ลดลง 24 อันดับ เนื่องจากตัวชี้วัดด้านความหนาแน่นของถนนลดลง ดังนั้นส่งผลให้สถานะการการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับบรรลุเป้าหมาย** อย่างไรก็ตามในระยะถัดไปจะมีการใช้ตัวชี้วัด TTDI ที่ได้มีการปรับปรุงและเพิ่มเติมตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานด้านอากาศและโครงสร้างพื้นฐานบริการด้านการท่องเที่ยว

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ผ่านมาส่งผลให้การเดินทางหยุดชะงักและกระทบต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น และครอบคลุมการเดินทางทั่วประเทศ อาทิ โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาโครงข่ายรถไฟให้ครอบคลุม และเชื่อมโยงพื้นที่ทั่วประเทศและรองรับการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบได้อย่างไร้รอยต่อ เพื่อเชื่อมต่อโครงข่ายเดิมกับแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานทุกรูปแบบ เพื่อสนับสนุนการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนาห้องน้ำสาธารณะตามเส้นทางท่องเที่ยวรองรับการท่องเที่ยววิถีใหม่ ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย และโครงการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อสนับสนุนชุมชนท่องเที่ยวที่ยังไม่ได้รับการตรวจประเมินให้เข้าสู่ระบบการตรวจประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะส่งผลให้มีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดีและได้รับคุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนดสร้างความเชื่อมั่น ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ให้แก่ประเทศ ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถบรรลุค่าเป้าหมายด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทางบกและทางน้ำ ตลอดจนได้มีการเจรจาเพื่อขอให้สายการบินผ่อนผันมาตรการจำกัดการเดินทาง และเพิ่มจำนวนเที่ยวบิน อย่างไรก็ตามการดำเนินงานที่ผ่านมายังขาดโครงการที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับมาตรฐานคุณภาพการให้บริการขนส่งสาธารณะและการเข้าถึงระบบสาธารณะที่ยังเป็นจุดอ่อนของประเทศไทย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

โครงสร้างพื้นฐานของไทยในปัจจุบันมีความพร้อมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ โดยมีโครงข่ายการเดินทางที่เชื่อมโยงการเดินทางระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ในเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม การเดินทางเชื่อมต่อระหว่างเมืองท่องเที่ยวหลักไปยังเมืองท่องเที่ยวรองยังเป็นความท้าทายต่อเนื่องในปีนี้ เนื่องจาก นักท่องเที่ยวยังคงไม่สามารถเดินทางได้อย่างต่อเนื่องและระบบการขนส่งสาธารณะที่มีจำกัดในพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้ไม่เกิดการกระจายการเดินทางอย่างทั่วถึงในเมืองท่องเที่ยวรอง และเมื่อพิจารณาโครงสร้างพื้นฐานหลักด้านการขนส่งทางอากาศ พบว่ามีความแออัดและความหนาแน่นของผู้โดยสารในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการบริหารจัดการของสนามบินและเกิดความล่าช้าของเที่ยวบิน อีกทั้งคุณภาพของระบบขนส่งสาธารณะ และมาตรฐานการให้บริการยังคงเป็นประเด็นที่สำคัญที่ต้องพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อรักษาอันดับตัวชี้วัดด้านโครงสร้างพื้นฐานของไทยให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน การดำเนินงานในห้วง 5 ปีถัดไปของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ควรให้ความสำคัญกับการกระจายโครงสร้างพื้นฐานอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะในเมืองท่องเที่ยวรอง เพื่อให้เกิดการเดินทางจากเมืองท่องเที่ยวหลักที่สำคัญและกระจายต่อไปเมืองท่องเที่ยวรอง เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวที่ต้องการลดความแออัดของผู้คนและเพิ่มการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่แล้วเพื่อเชื่อมโยงโครงข่ายกับแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่สร้างความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ต้องยกระดับมาตรฐานของระบบขนส่งสาธารณะให้ได้มาตรฐานอยู่สม่ำเสมอ ควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของผู้ให้บริการ ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่ดีมากยิ่งขึ้น

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดเพิ่มตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายจากเดิม**อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมทางบกและทางน้ำโดย** Travel & Tourism Competitiveness Index (TCCI)เป็นประกอบด้วย **1)การพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทางอากาศ (อันดับของโลก ภายในปี 2570/2575/2580)** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย**ไม่เกินอันดับที่ 12 2) การพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการขนส่งทางบกและทางทะเล (อันดับของโลก ภายในปี 2570/2575/2580)** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย**ไม่เกินอันดับที่ 45 และ 3) การพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวด้านโครงสร้างพื้นฐานบริการด้านการท่องเที่ยว (อันดับของโลก ภายในปี 2570/2575/2580)** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย**ไม่เกินอันดับที่ 14** โดยเมื่อพิจารณาเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 โดยผลการดำเนินงานที่ผ่านมาปีล่าสุด คือ พ.ศ. 2564 ด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทางอากาศ อยู่อันดับที่ 13 อยู่ห่างจากค่าเป้าหมาย 1 อันดับ ด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทางบกและทางน้ำ อยู่อันดับที่ 48 อยู่ห่างจากค่าเป้าหมาย 3 อันดับ และด้านโครงสร้างพื้นฐานบริการด้านการท่องเที่ยว อยู่ห่างจากค่าเป้าหมาย 18 อันดับ ซึ่งพบว่าด้านการขนส่งทางอากาศ และด้านการขนส่งทางบกและทางทะเลใกล้เคียงค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น **สถานะการการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงการบรรลุเป้าหมาย** อย่างไรก็ตาม ด้านโครงสร้างพื้นฐานบริการด้านการท่องเที่ยวยังมีความท้าทายอย่างมากในการบรรลุค่าเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ ซึ่งหลายภาคส่วนต้องเร่งพัฒนาตัวชี้วัดดังกล่าว เพื่อให้ภาพรวมของตัวชี้วัดมีการปรับตัวดีขึ้นและบรรลุตามค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อันดับขีดความสามารถด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ อยู่ในอันดับที่ 110

ปัจจุบันแนวโน้มการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวโดยนักท่องเที่ยวจะแสวงหาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ประกอบกับในแหล่งท่องเที่ยวและสถานประกอบการหลายแห่งได้ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักถึงความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ ควรยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความสะอาดและความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่ พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม อาทิ มาตรการจูงใจให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม กฎระเบียบที่เอื้อต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ใน พ.ศ. 2565 สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) ได้มีการปรับปรุงรายงานการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) เป็นดัชนีการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยว ประจำปี 2564 :การฟื้นฟูอนาคตอย่างยืดหยุ่นและยั่งยืน (Travel & Tourism DevelopmentIndex 2021: Rebuilding for a Sustainable and Resilient Future: TTDI) ซึ่งให้ความสำคัญกับประเด็นด้านความยั่งยืนมากขึ้นมีการปรับปรุงดัชนีชี้วัดกลุ่มทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ ด้านการขับเคลื่อนความต้องการเดินทางและการเดินทางท่องเที่ยว และด้านความยั่งยืนด้านการเดินทางและการท่องเที่ยว สำหรับ พ.ศ. 2560 ตัวชี้วัดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในอันดับ 122 พ.ศ. 2562 อยู่ในอันดับที่ 130 ปรับตัวดีขึ้น 8 อันดับ และใน พ.ศ. 2564 ที่ได้มีการปรับปรุงเป็นรายงานเป็น TTDI พบว่าอยู่ในอันดับที่ 97 ซึ่งดีขึ้นถึง 33 อันดับ อย่างไรก็ตาม ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมยังคงเป็นเสาหลักที่เป็นจุดอ่อนที่สุดของไทย โดยเฉพาะดัชนีความเสี่ยงของสภาพภูมิอากาศและดัชนีการคุกคามสัตว์สงวนทั้งนี้ในระยะถัดไปจะมีการใช้ตัวชี้วัด TTDI ที่ได้มีการปรับปรุงและเพิ่มเติมตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ครอบคลุมประเด็นการพัฒนามากยิ่งขึ้น อาทิ ความสะอาดของน้ำทะเล การกำกับดูแลผลกระทบจากอุตสาหกรรมต่อสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ พลังงานหมุนเวียนเป็นต้น นอกจากนี้เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดเทียบเคียงในส่วนของอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กลุ่มปัจจัยด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดย สถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD) ในระหว่างพ.ศ. 2564 - 2565 ซึ่งใช้ตัวชี้วัดเดียวกัน

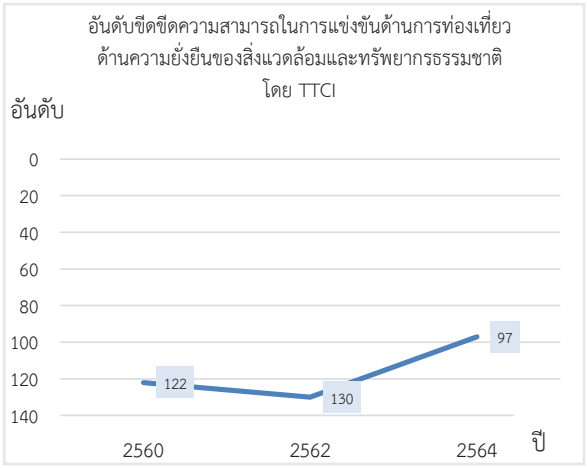

ที่มา: สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF)

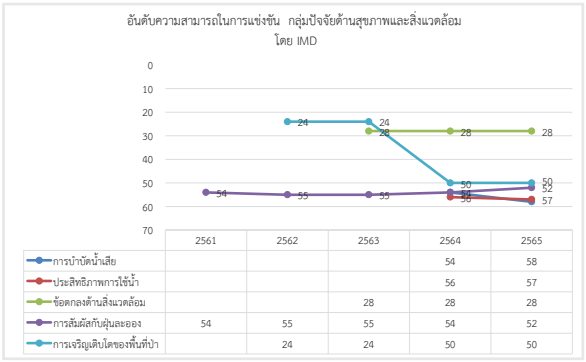

ที่มา: สถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD)

พบว่าภาพรวมอันดับมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย (1) การบำบัดน้ำเสีย อยู่ในอันดับที่ 58 ปรับตัวเพิ่มขึ้น 4 อันดับ (2) ประสิทธิภาพการใช้น้ำ อยู่ในอันดับที่ 57 ปรับตัวเพิ่มขึ้น 1 อันดับ (3) ข้อตกลงด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในอันดับที่ 28 เท่ากับปีที่ผ่านมา (4) การสัมผัสกับฝุ่นละออง อยู่ในอันดับที่ 52 ปรับตัวลดลง 2 อันดับ และ (5) การเจริญเติบโตของพื้นที่ป่า อยู่ในอันดับที่ 50 เท่ากับปีที่ผ่านมา ดังนั้นส่งผลให้สถานะการการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **บรรลุเป้าหมาย**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยมีการดำเนินการพัฒนาระบบการจัดการจัดเก็บข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยให้ได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผ่านระบบฐานข้อมูลการบริหารจัดการขยะในอุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความสะอาดและความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งดำเนินการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อบริการการท่องเที่ยว เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ในด้านคุณภาพของบุคลากร ได้ดำเนินโครงการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวตามหลัก BCG Model เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีประสิทธิภาพสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าในทุกมิติของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและสามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่าย ยังขาดความชัดเจนของการดำเนินงานที่สร้างการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของพื้นที่ของประชาชนและการบูรณาการของหลายภาคส่วนเพื่อร่วมกันอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ที่ผ่านมาประเทศไทยพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวบนฐานทางความหลากหลายของวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเกินความสามารถในการรองรับของพื้นที่ โดยในปีที่ผ่านมาดัชนีด้านความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นจุดอ่อนที่สุดของประเทศ โดยเฉพาะตัวชี้วัดความเสี่ยงของสภาพภูมิอากาศ การคุกคามสัตว์สงวน และการบริหารจัดการทางน้ำยังคงเป็นประเด็นที่เป็นจุดอ่อนสำคัญในการพัฒนา ประกอบกับในระยะถัดไปเมื่อการเดินทางท่องเที่ยวกลับสู่ภาวะปกติ จำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการต้องเตรียมความพร้อมรองรับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และภาครัฐต้องมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนอย่างเป็นระบบ อาทิ การจัดทำมาตรฐานและความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และประสิทธิภาพของการบังคับใช้ทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ในห้วง 5 ปีถัดไปของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ จากการที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมมากขึ้นและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นจากการเริ่มเดินทางท่องเที่ยวอาจจะส่งผลต่อศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ จึงควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน โดยอาศัยความร่วมมือจากภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎระเบียบ และภาคประชาชนที่ต้องมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติและร่วมกันดูแลอย่างเป็นเอกภาพ นอกจากนี้ ภาครัฐควรสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของเอกชนและผลักดันการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความยั่งยืนโลก รวมถึงประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศให้มีความตระหนักรู้และความเข้าใจต่อการรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2566-2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) แผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จากเดิม **อันดับขีดความสามารถด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติโดย** Travel & Tourism Competitiveness Index (TCCI) เป็น **การพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ (อันดับของโลก ภายในปี 2570/2575/2580)** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย**ไม่เกินอันดับที่ 50** โดยผลการดำเนินงานที่ผ่านมาปีล่าสุดคือ พ.ศ. 2564 อยู่อันดับที่ 97 ยังคงห่างจากค่าเป้าหมายที่เป้าหมาย พ.ศ. 2565 จำนวน 13 อันดับและ **เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเป้าหมายพ.ศ.2570 มีค่าเป้าหมายกำหนดให้ไม่เกินอันดับ 50 ซึ่งห่างจำนวน 47 อันดับ** ส่งผให้ยังคงอยู่ใน**สถานะการการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต** ถือว่าเป็นค่าเป้าหมายที่มีความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยในการเพิ่มขีดความสามารถด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามผลการจัดอันดับที่ผ่านมาพบว่ามีการปรับตัวของอันดับที่ดีขึ้นอย่างมาก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีแผนการดำเนินงานในห้วงระยะเวลาถัดไปที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินมาตรการและโครงการที่เกี่ยวข้องกับด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม หากทุกภาคส่วนร่วมกันบริหารจัดการอย่างเป็นระบบอาจส่งผลให้ประเทศไทยสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในในห้วง 5 ปีถัดไปของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บท 06

พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

"พัฒนาพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะในทุกมิติให้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน พร้อมระบบการจัดการเมืองที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำในเชิงพื้นที่"

จ.1

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเมืองน่าอยู่ในทุกภาคของประเทศ ให้เป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นแหล่งจ้างงานและที่อยู่อาศัย เพื่อกระจายความเจริญไปสู่ทุกภูมิภาคของประเทศอย่างเป็นระบบ รวมทั้ง การบริหารจัดการเมืองที่มีประสิทธิภาพ โดยมี 3 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้นเกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศเพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (2) ประเทศไทยมีพื้นที่มีแผนผังภูมินิเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบท มั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี และ (3) ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง** ทั้งนี้ แผนแม่บทฯ ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ มีส่วนสนับสนุนโดยตรงต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีส่วนสนับสนุนต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

060001 ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

มูลค่าการลงทุนในเมืองเป้าหมาย (เฉลี่ยร้อยละ) เพิ่มขึ้นร้อยละ 27.21

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากมูลค่าการลงทุนรวมในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ กรุงเทพและปริมณฑล (สมุทรปราการ สมุทรสาคร นนทบุรี ปทุมธานี และนครปฐม) เชียงใหม่ ขอนแก่น เมืองในระเบียงเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ฉะเชิงเทรา ระยอง และชลบุรี) สงขลา และภูเก็ต พบว่า ในพ.ศ. 2565 มูลค่าการลงทุนรวมในพื้นที่เป้าหมาย เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 8.20 โดยเมื่อพิจารณาค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2565) มูลค่าการลงทุนรวมในพื้นที่เป้าหมายเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 27.21 ส่งผลให้มีสถานะอยู่ในระดับการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

*หมายเหตุ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณสถานะการบรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สีที่แสดงสถานะบรรลุค่าเป้าหมายของ พ.ศ. 2562 – 2565 มีการเปลี่ยนแปลง

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวมของการลงทุนในพื้นที่เป้าหมายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมูลค่าการลงทุนในพื้นที่เป้าหมาย พิจารณาเทียบเคียงจากข้อมูลทุนจดทะเบียนนิติบุคคลในพื้นที่เป้าหมายหรือจังหวัดที่มีเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ได้แก่ กรุงเทพและปริมณฑล (สมุทรปราการ สมุทรสาคร นนทบุรี ปทุมธานี และนครปฐม) เชียงใหม่ ขอนแก่น เมืองในระเบียงเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ฉะเชิงเทรา ระยอง และชลบุรี) สงขลา และภูเก็ต พบว่า ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 มูลค่าการลงทุนจดทะเบียนนิติบุคคลในพื้นที่เป้าหมายเพิ่มขึ้น จาก 15,018,325 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2561 เป็น 19,104,454 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2565 เพิ่มขึ้นจำนวน 4,086,129 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 27.21 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณามูลค่าการลงทุนในพื้นที่เป้าหมายเป็นรายพื้นที่ พบว่า กรุงเทพมหานคร มีมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นสูงที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 35.95 รองลงมาเป็น เชียงใหม่ นนทบุรี สมุทรปราการ ภูเก็ต นครปฐม ขอนแก่น สงขลา สมุทรสาคร ระยอง ปทุมธานี และฉะเชิงเทรา มีมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 27.15 26.97 20.01 19.39 19.10 18.41 18.08 17.56 13.12 11.78 และ 8.34 ตามลำดับ ขณะที่ จังหวัดจังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดเดียวที่มูลค่าการลงทุนลดลงร้อยละ 32.83 ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

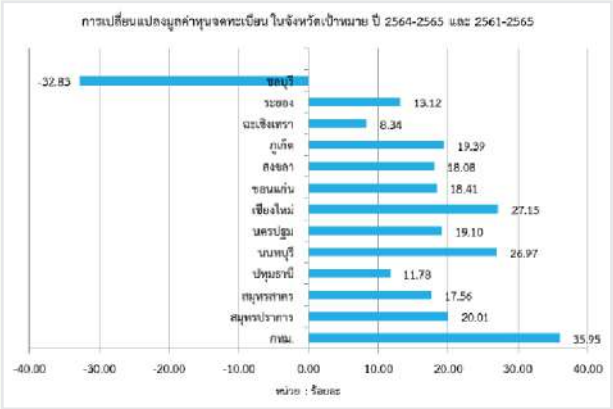

ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2565)

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580)(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (06) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ **060001 ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม** ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย เพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากขึ้น โดยปรับ จาก มูลค่าการลงทุนในเมืองเป้าหมาย (เฉลี่ยร้อยละ) เพิ่มขึ้นร้อยละ 25 เป็น **อัตราการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเฉลี่ยของเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ (เฉลี่ยร้อยละ) เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 3.6** ที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 โดยที่อัตราการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเฉลี่ยของเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และ 13 จังหวัด ได้แก่ ปริมณฑล : สมุทรปราการ สมุทรสาคร ปทุมธานี นนทบุรี และนครปฐม ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ขอนแก่น และนครราชสีมา ภาคใต้ : สงขลา และภูเก็ต และเมืองในระเบียงเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก : ฉะเชิงเทรา ระยอง และชลบุรี ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2561-2563 มีอัตราการเลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเป้าหมายเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 4.72 2.68 และ -7.38 ตามลำดับ ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570 **จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย**

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

060002 ประเทศไทยมีพื้นที่มีแผนผังภูมินิเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในท พ.ศ. 2565

จ.2

แผนผังภูมินิเวศระดับภาค (จำนวน) มีแผนผังภูมินิเวศ 1 ภาค

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากการจัดทำผังภูมินิเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี โดยประเทศไทยได้มีการ**จัดทำผังภูมินิเวศของพื้นที่ภาคเหนือตามขอบเขตของเขตลุ่มน้ำแล้วเสร็จ จำนวน 1 ผัง ส่งผลให้มีสถานะบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 และในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ**

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวมประเทศไทยมีแผนผังภูมินิเวศระดับภาค 1 ภาค และเป็นไปตามทิศทางที่กำหนด โดยใน พ.ศ. 2561-2564 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) อยู่ในระหว่างการจัดทำ**ผังภูมินิเวศของพื้นที่ภาคเหนือตามขอบเขตของเขตลุ่มน้ำ** เป็นผังภูมินิเวศระดับภาคผังแรกของประเทศไทย ซึ่งมีความคืบหน้าของการจัดทำแผนผังเป็นระยะ และได้ดำเนินการแล้วเสร็จใน พ.ศ. 2565 โดยแผนผังภูมินิเวศดังกล่าว มีพื้นที่เป้าหมายเชิงผลผลิต 9 จังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน พะเยา แพร่ ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์ นอกจากนี้ ผังภูมินิเวศภาคเหนือ ซึ่งนอกจากจะจำแนกเป็นแผนผังภูมินิเวศในเขตจังหวัดและเขตลุ่มน้ำแล้ว ยังจำแนกเป็นแผนผังความเหมาะสมในการใช้พื้นที่ภูมินิเวศรายจังหวัดทั้ง 9 ผังอีกด้วย

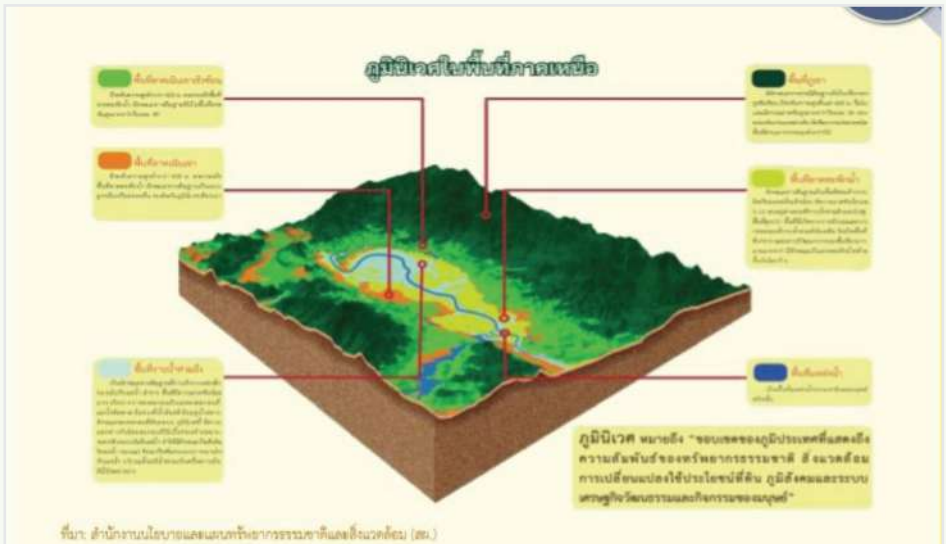

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (06) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ **060002ประเทศไทยมีพื้นที่มีแผนผังภูมินิเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ชนบทมั่นคงเกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี** ไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย โดยยังคงเป้าหมายให้ประเทศไทยมีแผนผังภูมินิเวศระดับ**ภาคเพิ่มขึ้นอีกไม่น้อยกว่า 1 ผัง** ซึ่งสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) มีแผนที่จะดำเนินการจัดทำผังภูมินิเวศภาคกลาง ครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพมหานคร และ 21 จังหวัดในภาคกลาง ได้แก่ พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ ลพบุรี ชัยนาท อุทัยธานี สิงห์บุรี อ่างทอง สระบุรี พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม เพื่อเป็นข้อมูลตั้งต้นสำหรับจัดทำผังภูมินิเวศระดับจังหวัดในภาคกลางต่อไป ซึ่งสถานะของการดำเนินการตามเป้าหมายนี้อยู่ในระหว่างเริ่มดำเนินการที่ยังไม่มีผลผลิตในเชิงผลลัพธ์ของการจัดทำแผนผังภูมินิเวศ **จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย**

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | **พ.ศ. 2565**

060003 ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรของจังหวัด ร้อยละ 20 สุดท้ายที่รวยที่สุดต่อผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรของจังหวัดร้อยละ 20 แรกที่จนที่สุด

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรระหว่างจังหวัดที่สูงที่สุดร้อยละ 20 อันดับแรก กับจังหวัดที่ต่ำที่สุดร้อยละ 20 อันดับท้ายสุด โดยใน พ.ศ. 2563 มีสัดส่วนอยู่ที่ 5.53 เท่า ซึ่งลดลงจาก พ.ศ. 2562 มีสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากร 6.27 เท่า และในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ พบว่า ในห้วง พ.ศ. 2561-2563 มีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรระหว่างจังหวัดที่สูงที่สุดร้อยละ 20 อันดับแรก กับจังหวัดที่ต่ำที่สุดร้อยละ 20 อันดับท้ายสุด อยู่ที่ 6.06 เท่าอย่างไรก็ตาม ในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ไม่ได้กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุไว้ **แต่หากพิจารณาจากค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุ โดยใช้ค่าเป้าหมายในห้วงที่สอง (พ.ศ. 2566-2570) ที่กำหนดให้ ไม่เกินร้อยละ 3 สามารถแสดงถึงสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤติต่อการบรรลุเป้าหมาย**

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** ความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่มีแนวโน้มลดลง แต่ช่องว่างของการพัฒนายังห่างไกลจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่วัดด้วย**สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรระหว่างจังหวัดที่สูงที่สุดร้อยละ 20 อันดับแรก กับจังหวัดที่ต่ำที่สุดร้อยละ 20 อันดับท้ายสุด** พบว่า ในช่วง พ.ศ. 2561-2563 มีสัดส่วนผลิตภัณฑ์ต่อหัวประชากรลดลง จาก 6.39 เท่า ใน พ.ศ. 2561 เหลือ 6.27 เท่า ใน พ.ศ. 2562 และ 5.53 เท่า ใน พ.ศ. 2563 เท่า โดยมีสัดส่วนเฉลี่ย ในช่วง 3 ปี (พ.ศ. 2561-2563) อยู่ที่ 6.06 เท่า แสดงให้เห็นถึงช่องว่างความเหลื่อมล้ำที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง และเมื่อพิจารณารายจังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรสูงที่สุด 15 จังหวัดและจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรต่ำที่สุด 15 จังหวัด ยังคงเป็นกลุ่มจังหวัดเดิม ทั้งนี้ ค่าเป้าหมายในช่วง 5 ปีะ(พ.ศ.2561–2565)ไม่ได้มีการกำหนดค่าเป้าหมายไว้ จึงใช้ค่าเป้าหมายในช่วง พ.ศ. 2566 – 2570 ได้กำหนดให้ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ไม่เกิน 3 เท่า เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เป็นพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (06) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ 060003 ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดเพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากขึ้น โดยปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรของจังหวัด ร้อยละ 20 สุดท้ายที่รวยที่สุดต่อผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรของจังหวัดร้อยละ 20 แรกที่จนที่สุด ไม่เกิน 3 เท่า เป็น **อัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อประชากรเฉลี่ย ของจังหวัดร้อยละ 20 แรกที่ต่ำสุด (ร้อยละต่อปี) เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 2.3** ซึ่งสถานการณ์ที่ผ่านมา อัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อประชากรเฉลี่ย ของจังหวัดร้อยละ 20 แรกที่ต่ำสุดหรือจำนวน 15 จังหวัดต่ำสุด **มีแนวโน้มของอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลง โดยใน พ.ศ. 2563 ปีอัตราการเปลี่ยนแปลง -0.61 ลดลงจาก พ.ศ. 2562 ที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 2.88 หรือมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยในช่วง พ.ศ. 2556-2563 คิดเป็นร้อยละ 2.36** ซึ่งเป็นผลจากภาวะเศรษฐกิจในภูมิภาคชะลอตัวลงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างรุนแรงในช่วง พ.ศ. 2562-2563 แต่อย่างไรก็ตาม หลังจากช่วงเวลาดังกล่าวสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เบาบางลงและได้มีมาตรการผ่อนปรนมาเป็นระยะ อาจส่งผลให้ภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัวที่จะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อประชากรเฉลี่ย ของจังหวัดร้อยละ 20 แรกที่ต่ำสุดสามารถขยายตัวได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น **จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย**

	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อประชากรเฉลี่ย ของจังหวัดร้อยละ 20 แรกที่ต่ำสุด (บาท/คน)	58,713	55,674	57,884	62,125	64,646	67,280	69,215	68,796
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		-5.18	3.97	7.33	4.06	4.08	2.88	-0.61
อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย (ร้อยละ)								2.36

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (06) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ ทั้ง 3 เป้าหมาย ยังมีประเด็นปัญหาที่สำคัญ อาทิ **กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่อาจยังไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การพัฒนาและยกระดับคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานและฐานข้อมูลเมืองยังไม่ครอบคลุมพื้นที่การพัฒนา ขาดแรงจูงใจในการพัฒนาระบบนิเวศให้เอื้อต่อการพัฒนาเมือง การลงทุนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาเครื่องมือกลไก และองค์ความรู้ในการพัฒนาเมืองและพื้นที่เป้าหมาย** อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) บางเป้าหมายจะมีการพัฒนาอยู่ในระดับดี แต่เป้าหมายย่อยของแผนแม่บท (Y1) บางเป้าหมายอาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงเป็นประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการในการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในให้ห้วงที่สองของแผนแม่บทฯ (พ.ศ. 2566-2560) ได้แก่ **การส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในพื้นที่เป้าหมายในหลายมิติ** โดยเฉพาะการจัดทำฐานข้อมูลของเมืองให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ **การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมถึงการยกระดับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลตัวชี้วัดของหน่วยงานในระดับท้องถิ่น** เพื่อการวางแผนและบริหารจัดการเมืองได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง**การยกระดับการพัฒนาเมืองเพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่** อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีการจัดทำแผนผังภูมินิเวศในระดับภาคของภาคเหนือและผังภูมินิเวศในระดับจังหวัดของภาคเหนือ 9 จังหวัดแล้วเสร็จ แต่ยังคง**ต้องมีการส่งเสริมและเผยแพร่แผนผังภูมินิเวศดังกล่าว เพื่อให้หน่วยงานของรัฐทั้งส่วนท้องถิ่นและส่วนภูมิภาคนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาพื้นที่อย่างกว้างขวางต่อไป**

แผนแม่บทฯ ประเด็น 06 พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

ประกอบด้วย 3 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

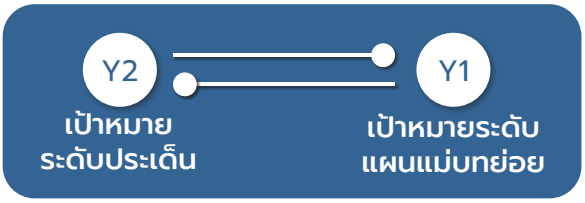

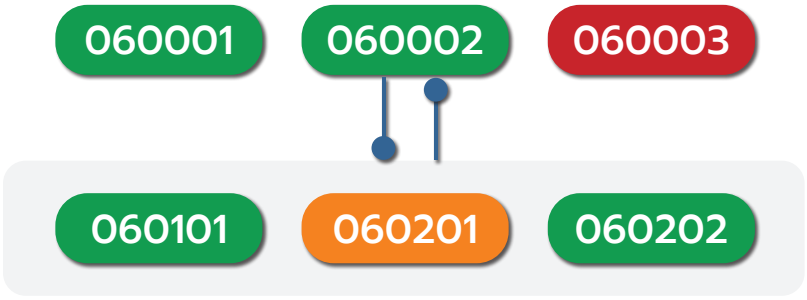

*สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำปี 2565
*เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทย่อยระดับประเด็น (Y2) โดยตรง

060101 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจมีการพัฒนาศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งที่อยู่อาศัย และพื้นที่เฉพาะ 6 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล ขอนแก่น เชียงใหม่ เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต) และจำนวนเมืองที่ได้รับการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะ 5 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และภูเก็ต)

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 แนวโน้มการพัฒนาเมืองในพื้นที่เป้าหมายเป็นแหล่งกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้น โดยมีเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่ได้รับการพัฒนา ที่สะท้อนจากสัดส่วนประชากรในเขตเมืองของพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งมีสัดส่วนประชากรในเขตเมืองเฉลี่ยของ 6 พื้นที่เป้าหมาย (เฉลี่ยในห้วง 5 ปี พ.ศ. 2560-2564) อยู่ที่ ร้อยละ 60.94 ของประชากรในจังหวัดพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด ถึงแม้ว่าใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนประชากรในเขตเมืองจะลดลงจากปีก่อนหน้าก็ตาม แต่สัดส่วนประชากรเมืองในพื้นที่เป้าหมายมีสัดส่วนสูงกว่าสัดส่วนประชากรในเขตเมืองทั้งประเทศ ที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 34.33 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งแสดงถึงศักยภาพและการพัฒนาเมืองในพื้นที่จังหวัดเป้าหมายที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้มีประชากรเข้าไปอาศัยและประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 มีพื้นที่ได้รับการประกาศให้เป็นเมืองอัจฉริยะรวมทั้งสิ้น 30 เมือง โดยใน พ.ศ. 2565 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 จำนวน 15 แห่งซึ่งครอบคลุมเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ 6 เมือง ได้แก่ กรุงเทพและปริมณฑล ขอนแก่น เชียงใหม่ เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **บรรลุเป้าหมาย**

060201 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

เมืองมีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และได้มาตรฐาน กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 จำนวนเมืองที่คุณภาพสิ่งแวดล้อมภายในเมืองอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทั้ง 5 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และภูเก็ต)

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษของเมืองที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่เป้าหมาย โดยพื้นที่เป้าหมายบางส่วนมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ได้แก่ ปริมาณขยะมูลฝอยลดลง รวมทั้งการมีสัดส่วนการนำขยะกลับไปใช้ประโยชน์และที่กำจัดถูกวิธีในพื้นที่เป้าหมายเพิ่มขึ้น ส่วนในด้านการบำบัดน้ำเสียในพื้นที่เป้าหมาย ถึงแม้ว่าทุกพื้นที่เป้าหมายจะมีระบบน้ำเสียที่รองรับน้ำเสียได้ แต่ปริมาณน้ำเสียที่เข้าสู่ระบบบำบัดในหลายพื้นที่ยังมีปริมาณน้อยกว่าร้อยละ 50 ของความสามารถในการรองรับของระบบน้ำเสีย นอกจากนี้ มลพิษทางอากาศและเสียงในพื้นที่เขตเมืองยังคงมีค่าเกินกว่าที่มาตรฐานกำหนด ถึงแม้ว่าจะมีมลพิษทางอากาศและเสียงลดลงจากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ดังนั้น จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

060202 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคม และภูมิวัฒนธรรม กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 พื้นที่ที่มีการดำเนินการสงวน รักษา อนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทาง สถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรมอัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่นบนฐานธรรมชาติและฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในพื้นที่อย่างน้อยใน 3 จังหวัด ของ 1 ภาค

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ประเทศไทยมีความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคมและภูมิวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น สะท้อนได้จากการแผนผังภูมินิเวศระดับจังหวัด โดยใน พ.ศ. 2561-2564 ได้ดำเนินการจัดทำผังภูมินิเวศระดับจังหวัดของพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งแล้วเสร็จใน พ.ศ. 2565 จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน พะเยา แพร่ ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นผลผลิตภายใต้แผนผังภูมินิเวศพื้นที่ภาคเหนือตามขอบเขตของเขตลุ่มน้ำ นอกจากนี้ ได้ปรับปรุงและพัฒนาหลักเกณฑ์มาตรฐาน แนวทาง และดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่สนับสนุนการจัดวางแผนผังภูมินิเวศให้มีความครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของพื้นที่ซึ่งแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย

*หมายเหตุ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณสถานะการบรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สีที่แสดงสถานะบรรลุค่าเป้าหมายของ พ.ศ. 2562 – 2565 มีการเปลี่ยนแปลง

จ.3

แผนแม่บทย่อย

พื้นที่และเมืองอัจฉริยะ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จำนวนเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งที่อยู่อาศัย และพื้นที่เฉพาะ 6 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล ขอนแก่น เชียงใหม่ เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต) และจำนวนเมืองที่ได้รับการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะ 5 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และภูเก็ต)

การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2583 (รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 -2583 (ฉบับปรับปรุง) ระบุว่าใน พ.ศ. 2563 ประชากรร้อยละ 57.2 อาศัยอยู่ในพื้นที่เมือง และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 74.3 ใน พ.ศ. 2583 แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่ประชากรอยู่อาศัยในเมืองมากขึ้น ดังนั้น การวางแผนจัดการสิ่งแวดล้อมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมืองจึงควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความต้องการของประชาชน โครงสร้างพื้นฐาน ฐานข้อมูล การเงิน การบริหารจัดการ และระบบนิเวศที่เอื้อต่อการสร้างเมืองอัจฉริยะ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน การยกระดับการบริหารจัดการท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยี การสนับสนุนกิจกรรมสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ การพัฒนาฐานข้อมูลของเมืองให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ รวมถึงการส่งเสริมโครงการสนับสนุนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนให้เกิดเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่ได้รับการพัฒนาเป็นเมืองอัจฉริยะในทุกมิติตามที่กำหนดไว้ได้อย่างแท้จริง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากจำนวนและสัดส่วนประชากรในเขตเมืองของจังหวัดในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ กรุงเทพและปริมณฑล (นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร) ขอนแก่น เชียงใหม่ เมืองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และระยอง) สงขลา และภูเก็ต ซึ่งสะท้อนจากการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ที่มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่ มีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่มีระบบเศรษฐกิจดิจิทัล ส่งผลให้มีประชากรเข้าไปอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเมืองเพิ่มขึ้น ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 จำนวนและสัดส่วนประชากรในเขตเมืองมีแนวโน้มทรงตัว ซึ่งในปี 2564 เมืองในพื้นที่เป้าหมายมีจำนวนประชากรรวม 11,978,520 คน มีสัดส่วนประชากรเมืองร้อยละ 58.01 ลดลงจาก พ.ศ. 2563 ที่มีจำนวนรวม 12,024,178 คน มีสัดส่วนประชากรเมืองร้อยละ 62.14 ซึ่งเป็นผลมาจากเศรษฐกิจในพื้นที่มีการชะลอตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้เกิดการย้ายถิ่นของประชากรไปยังพื้นที่ชนบท ทั้งนี้ หากพิจารณาสัดส่วนของประชากรในเขตเมืองของพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด พบว่า ใน พ.ศ. 2564 มีสัดส่วนประชากรเมืองรวมทุกพื้นที่ ถึงร้อยละ 58.01 ซึ่งสูงกว่าสัดส่วนประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองทั้งประเทศ ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ ร้อยละ 34.33 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งสะท้อนถึงพื้นที่ดังกล่าวได้มีการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ ดังนั้น **เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งที่อยู่อาศัย และพื้นที่เฉพาะทั้ง 6 เมือง** จึงถือว่ามีการพัฒนาได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

จำนวนประชากรและสัดส่วนประชากรในเขตเมืองของพื้นที่เป้าหมาย
(กรุงเทพและปริมณฑล ขอนแก่น เชียงใหม่ เมืองในเขตพันาพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต) พ.ศ. 2560-2564

จังหวัด/ปี	2560		2561		2562		2563		2564	
	จำนวนประชากรเมือง	สัดส่วนประชากรเมือง	จำนวนประชากรเมือง	สัดส่วนประชากรเมือง	จำนวนประชากรเมือง	สัดส่วนประชากรเมือง	จำนวนประชากรเมือง	สัดส่วนประชากรเมือง	จำนวนประชากรเมือง	สัดส่วนประชากรเมือง
กรุงเทพและปริมณฑล	8,113,968	74.91	8,207,499	75.36	8,323,252	72.19	8,242,788	75.62	8,185,416	67.31
เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	1,549,262	52.87	1,572,463	52.88	1,592,374	52.85	1,597,417	52.74	1,611,373	52.67
ขอนแก่น	511,892	28.35	510,499	28.27	507,530	28.15	512,008	28.53	509,105	28.43
เชียงใหม่	669,156	38.31	671,985	38.10	675,440	38.23	674,681	37.81	674,543	37.70
สงขลา	724,534	50.87	729,928	50.95	731,648	50.95	725,523	50.79	726,374	50.74
ภูเก็ต	268,492	66.79	272,860	66.52	275,404	66.11	271,761	65.57	271,709	64.88
รวม	11,837,304	61.84	11,965,234	62.07	12,105,648	60.63	12,024,178	62.14	11,978,520	58.01

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

สำหรับ จำนวนเมืองที่ได้รับการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะ[1] 5 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และภูเก็ต) การพิจารณาการเป็นเมืองอัจฉริยะที่ได้รับการรับรองโดยคณะกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จะต้องมีเป้าหมายการพัฒนาเมืองอัจฉริยะอย่างน้อยหนึ่งด้าน คือด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ ทั้งนี้ มิติการพัฒนาเมืองอัจฉริยะทั้งหมด 7 ด้านคือ (1) สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (2) การเดินทางและขนส่งอัจฉริยะ (3) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (4) พลเมืองอัจฉริยะ (5) พลังงานอัจฉริยะ (6) เศรษฐกิจอัจฉริยะ (7) การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ

[1]เมืองอัจฉริยะ หมายถึง เมืองที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยและชาญฉลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการและการบริหารจัดการเมืองลดค่าใช้จ่ายและการใช้ทรัพยากรของเมืองและประชากรเป้าหมาย เน้นการออกแบบที่ดี และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเมือง ภายใต้แนวคิดการพัฒนา เมืองน่าอยู่ เมืองทันสมัย ให้ประชาชนในเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข อย่างยั่งยืน (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (สศด.), 2562)

ใน พ.ศ. 2565 คณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ได้ประกาศมอบตราสัญลักษณ์เพื่อรับรองการเป็นพื้นที่พัฒนาเมืองอัจฉริยะเพิ่มเติม จำนวน 15 แห่ง ได้แก่ ระยอง (โครงการนครระยองเมืองอัจฉริยะและน่าอยู่) ชลบุรี (โครงการเขาคันทรงโมเดล เมืองแห่งความสุขที่พึงประสงค์และสังคมแห่งการแบ่งปัน) พิษณุโลก (โครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดพิษณุโลกและโครงการพิษณุโลกนครอัจฉริยะยั่งยืน) เชียงราย (โครงการนครเชียงรายสู่เมืองอัจฉริยะ) น่าน (โครงการเมืองน่านสู่เมืองอัจฉริยะ) นครราชสีมา (โครงการโคราชเมืองอัจฉริยะ) อุบลราชธานี (โครงการสมาร์ตซิตี้อุบลราชธานี) กระบี่ (โครงการกระบี่เมืองอัจฉริยะ) พังงา (โครงการจังหวัดพังงาสู่เมืองอัจฉริยะ) สตูล (โครงการสตูลสมาร์ตซิตี้) สุราษฎร์ธานี (โครงการพัฒนาเทศบาลนครสมุยสู่เมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืน) สงขลา (โครงการหาดใหญ่เมืองอัจฉริยะสีเขียว) ปัตตานี (โครงการปัตตานีเมืองอัจฉริยะ) และนราธิวาส (โครงการเมืองสิ่งแวดล้อมสร้างสรรค์นราธิวาส)

ดังนั้น ปัจจุบันประเทศไทยจึงมีเมืองอัจฉริยะรวมทั้งสิ้น 30 แห่ง ซึ่งครอบคลุมเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ 6 เมือง ได้แก่ กรุงเทพและปริมณฑล ขอนแก่น เชียงใหม่ เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต รวมทั้งมีเขตส่งเสริมเมืองอัจฉริยะ จำนวน 36 แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งมากกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียง 6 เมืองภายใน พ.ศ. 2565 จากข้อมูลดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าเมืองที่ได้รับการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะเกินค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ไปจนถึง พ.ศ. 2580 แล้ว (พ.ศ. 2561-2565 กำหนดไว้ 5 เมือง พ.ศ. 2566-2580 กำหนดไว้ 3 ห้วง ๆ ละ 4 เมือง)

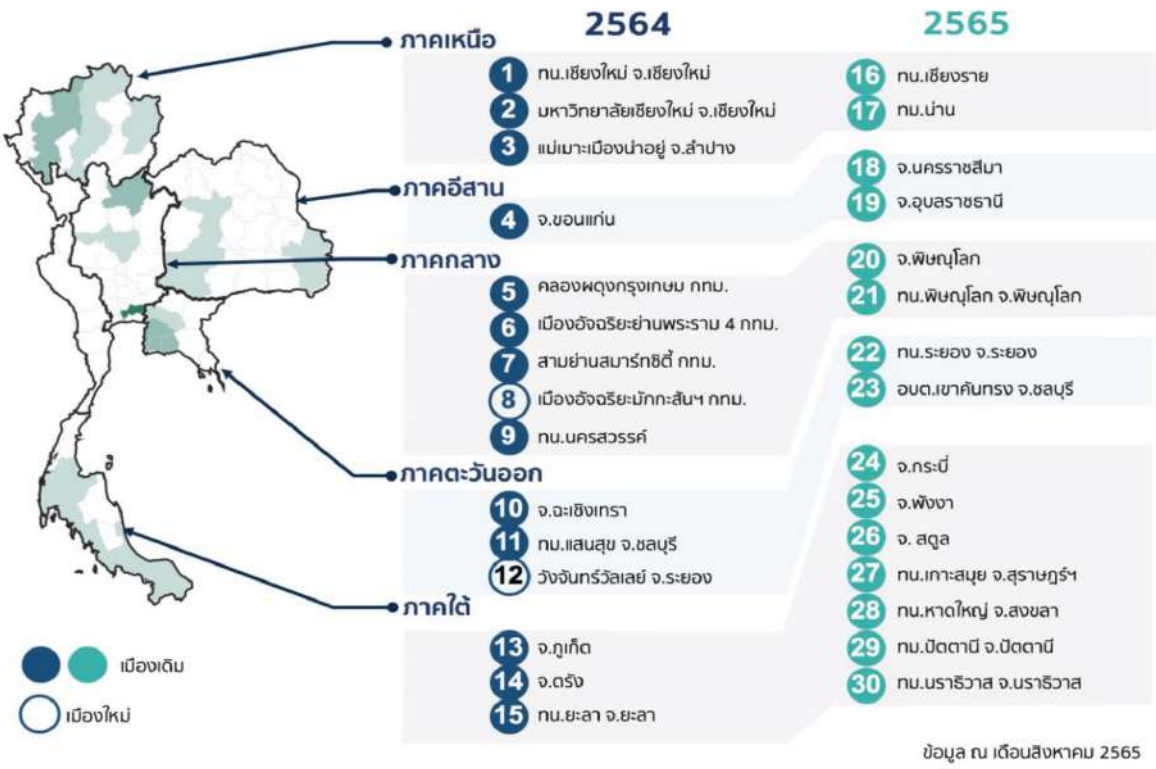

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนผ่านการจัดทำ**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** ได้แก่ (1) ขยายผลเทคโนโลยีรับมือภัยพิบัติทางน้ำและอากาศเพื่อความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมของเมือง (Innovation for Green and Smart City) (2) การวิเคราะห์ปัจจัยและคาดการณ์ปริมาณการเกิดขยะอาหารของประเทศไทยจากพฤติกรรมการบริโภคของชุมชนเมือง โรงเรียนและมหาวิทยาลัยและชุมชนชนบท (3) แพลตฟอร์มเมืองอัจฉริยะ (Smart City Platform) (4) โครงการ “วางและจัดทำแผนเมืองอัจฉริยะระดับพื้นที่และแนวทางบริหารจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับเมืองขนาดกลางในกรุงเทพมหานคร กรณีศูนย์กลางเมืองบางกะปิ 4 ตารางกิโลเมตร” (5) โครงการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างมูลค่าเชื่อมโยงการค้าอนุภูมิภาค ภาคเหนือ (6) โครงการพัฒนาโครงข่ายทางการค้าภาคตะวันออก (7) โครงการยกระดับการค้าภาคอีสาน สู่ศูนย์กลางเศรษฐกิจลุ่มแม่น้ำโขง (8) โครงการเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากภาคกลาง (9) โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจเมืองใต้ เชื่อมโยงการค้าโลก (10) โครงการพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคใต้ (11) โครงการพัฒนาเมืองอัจฉริยะน่าอยู่ (เมืองเดิม) และ(12) โครงการพัฒนาเมืองใหม่อัจฉริยะ นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังได้ดำเนิน**โครงการที่เอื้อหรือสร้างพื้นฐานสำหรับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะหลากหลายมิติ** ได้แก่ **(1) ด้านการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ โครงการกำหนดแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน** ให้เหมาะสมกับพื้นที่ โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนา และโครงการพัฒนาพื้นที่เมืองตามผังเมือง **(2) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** ได้แก่ โครงการพัฒนาระบบไฟฟ้า โครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายระบบประปา โครงการปรับปรุงระบบผลิตน้ำสะอาด โครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำใต้ดิน และโครงการเปลี่ยนระบบสายไฟฟ้าอากาศเป็นสายไฟฟ้าใต้ดิน **(3) ด้านการขับเคลื่อนโครงการเมืองอัจฉริยะประเทศไทย** ได้แก่ โครงการพัฒนาเมืองใหม่อัจฉริยะและโครงการพัฒนาเมืองอัจฉริยะน่าอยู่ (เมืองเดิม) และโครงการจัดทำแผนแม่บทเมืองอัจฉริยะและแนวทางการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน **(4) ด้านการเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน** ได้แก่ โครงการเพิ่มศักยภาพและส่งเสริมสินค้าด้านการเกษตร โครงการพัฒนาพื้นที่และส่งเสริมเศรษฐกิจชายแดน โครงการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย โครงการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างมูลค่าและโครงข่ายทางการค้า โครงการเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจฐานราก โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจเมือง โครงการสร้างอาชีพและเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ และโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภูมิภาค และ **(5) ด้านการจัดเก็บ บริหาร และเชื่อมโยงข้อมูล** ได้แก่ โครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบแจ้งเตือนด้านสุขภาพของประชาชน โครงการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีเพื่อรับมือภัยพิบัติในรูปแบบต่างๆ โครงการสถานีตำรวจอัจฉริยะเพื่อรองรับความปลอดภัยในพื้นที่ และโครงการแพลตฟอร์มเมืองอัจฉริยะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเมือง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ปัจจุบันการพัฒนาเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจทั้ง 6 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล ขอนแก่น เชียงใหม่ เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต) ให้เป็นเมืองอัจฉริยะ บนพื้นฐานการพิจารณาแผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะระดับพื้นที่ ซึ่งมีองค์ประกอบครบถ้วนและเหมาะสม ดังนั้น ประเด็นท้าทายหลัก คือ การนำแผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะเหล่านี้ไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมตามที่กำหนดไว้ รวมทั้งขยายผลการพัฒนาเมืองอัจฉริยะไปยังพื้นที่อื่นเพิ่มขึ้นตามที่กำหนดไว้ในห้วงที่สองของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจำเป็นต้องระดมทรัพยากรบุคคล การเงิน และเทคโนโลยีจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในภาวะที่ภาครัฐมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและหนี้สาธารณะเงินทุนจากภาคเอกชนหรือแหล่งอื่นๆจึงเป็นหัวใจในการขับเคลื่อนการปฏิบัติตามแผนข้างต้นให้เกิดความก้าวหน้าได้อย่างชัดเจน สำหรับภาครัฐมีบทบาทหลักในการอำนวยความสะดวกด้านกฎระเบียบที่ลดขั้นตอนหรือเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนของภาคเอกชน พร้อมทั้งคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม รวมทั้งต้องมีการขยายผล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เมืองอัจฉริยะที่ได้รับการรับรองแล้ว จำเป็นต้องดำเนินการตามแผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่ได้กำหนดไว้ให้เกิดผลก้าวหน้าอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น จึงควรมีการติดตามและนำเสนอความก้าวหน้าในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ รวมทั้งเพื่อบ่งชี้ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการที่จำเป็นต้องแก้ไขด้วยภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้ผนวกรวมเป้าหมายแผนแม่บทย่อยของประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ เป้าหมาย 090203 เมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น และ เป้าหมาย 090303 เมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น ไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม ได้มีการเปลี่ยนแปลงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 จากเดิม จำนวนเมืองขนาดกลางที่ได้รับการพัฒนาจำนวน 7 เมือง (เชียงราย กาญจนบุรี พระนครศรีอยุธยา พิษณุโลก นครราชสีมา หนองคาย และมุกดาหาร) และจำนวนเมืองที่ได้รับการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะจำนวน 4 เมือง เป็น (1) อัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าทุนจดทะเบียนนิติบุคคลเฉลี่ยของจังหวัดเป้าหมายทั้ง 27 จังหวัด เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5.3 (2) อัตราการเปลี่ยนแปลงงบลงทุนของภาครัฐเฉลี่ยของจังหวัดเป้าหมาย เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 และ (3) จำนวนเมืองที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองอัจฉริยะ (จำนวนเมืองสะสม) ไม่น้อยกว่า 105 แห่ง ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2565 อัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าทุนจดทะเบียนนิติบุคคลเฉลี่ยของจังหวัดเป้าหมายทั้ง 27 จังหวัด เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.4 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2564 ในขณะที่งบลงทุนภาครัฐเฉลี่ยของจังหวัดเป้าหมาย ลดลงร้อยละ 25.1 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2564 ส่วนจำนวนเมืองที่ได้รับการรับรองให้เป็นเมืองอัจฉริยะทั้งสิ้น 30 แห่ง ซึ่งเมื่อพิจารณาสถานะปัจจุบันของตัวชี้วัดดังกล่าวกับ พ.ศ. 2570 แล้วจึงมีสถานะอยู่ในระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย (สีแดง)

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

เมืองมีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และได้มาตรฐาน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จำนวนเมืองคุณภาพสิ่งแวดล้อมภายในเมืองอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ทั้ง 5 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และภูเก็ต)

การพัฒนาเมืองโดยการลงทุนและบริหารจัดการระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และได้มาตรฐาน จะสร้างความยั่งยืนและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในเมืองได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จประกอบด้วย (1) การลงทุนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (2)การจัดการสิ่งแวดล้อมของเมือง(3)ความเชื่อมโยงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของเมือง และ (4) ระบบนิเวศที่เอื้อต่อระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษของเมือง การดำเนินงานที่ผ่านมายังไม่ครอบคลุมปัจจัยสำคัญดังกล่าว เนื่องจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมยังไม่เพียงพอ รวมถึงขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเมือง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากปริมาณขยะมูลฝอย ระบบการบำบัดน้ำเสีย คุณภาพอากาศและระดับเสียงในพื้นที่เมืองที่มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมภายในเมืองอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ทั้ง 5 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และภูเก็ต) จากรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2560 – 2564 และรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 – 2564 ดังนี้

ปริมาณขยะมูลฝอยในพื้นที่เป้าหมาย ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2564 ปริมาณขยะมูลฝอยของพื้นที่เป้าหมายส่วนใหญ่มีแนวโน้มทรงตัวได้แก่ขอนแก่นสงขลาและปริมณฑล (นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร) **ในขณะที่กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่และภูเก็ตมีแนวโน้มลดลง** ซึ่งใน พ.ศ. 2564 ซึ่งปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนของกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่และภูเก็ตมีจำนวนมีทั้งสิ้น 4.47 , 0.52 และ 0.36 ล้านตัน ตามลำดับ ซึ่งลดลงร้อยละ 0.28 , 1.05 และ 27.24 จากปริมาณขยะมูลฝอยใน พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพเศรษฐกิจโดยรวมที่ชะลอตัว สถานประกอบการหลายแห่งปิดกิจการ รวมทั้งการใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคลดลง การท่องเที่ยวยังซบเซา ตลอดจนมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้วยการปฏิบัติงานนอกสถานที่ ขณะที่พื้นที่ปริมณฑล มีขยะมูลฝอยทั้งสิ้น 3.03 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.0 จาก พ.ศ. 2563 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนขยะที่นำกลับไปใช้ประโยชน์และที่กำจัดถูกวิธีในพื้นที่เป้าหมายมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะ จังหวัดสงขลา ปทุมธานี และเชียงใหม่ (รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2564)

จำนวนขยะต่อปี (ล้านตัน)

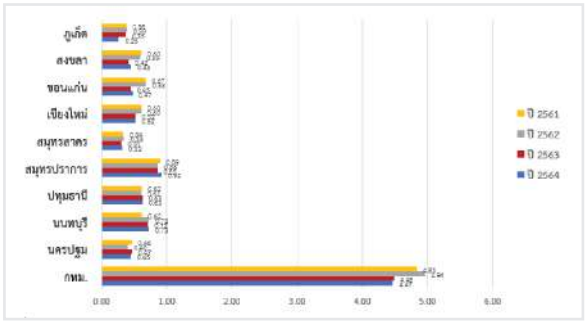

ที่มา : รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2561 - 2564 กรมควบคุมมลพิษ

สัดส่วนขยะที่นำไปใช้หรือกำจัดอย่างถูกวิธี (ร้อยละ)

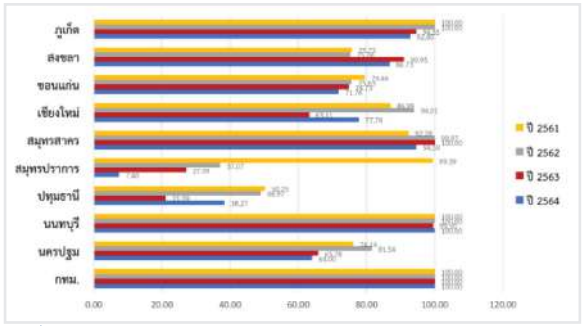

ที่มา : รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2561 - 2564 กรมควบคุมมลพิษ

การบำบัดน้ำเสียในพื้นที่เป้าหมาย พื้นที่เป้าหมายทุกแห่งมีระบบบำบัดน้ำเสียที่รองรับปริมาณน้ำเสียได้รวมทั้งสิ้น 2.5 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน ได้แก่ เชียงใหม่ 55,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ขอนแก่น 78,400 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และกำลังอยู่ระหว่างก่อสร้าง 7,500 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน กรุงเทพมหานคร 1.14 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน อยู่ระหว่างการก่อสร้าง0.52ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน พื้นที่ปริมณฑล 0.12 ล้าน ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ภูเก็ต 94,861 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และสงขลา 0.17 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน อย่างไรก็ดีน้ำเสียที่เข้าสู่ระบบบำบัดในหลายพื้นที่ยังมีปริมาณน้อยกว่าร้อยละ 50 ของความสามารถในการรองรับของระบบบำบัดน้ำเสีย นอกจากนี้ คุณภาพน้ำแสดงโดยดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (Water Quality Index: WQI) ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรปราการ นนทบุรี และนครปฐม ยังอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม เพราะยังคงมีการระบายน้ำเสียจากชุมชนที่ไม่ผ่านการบำบัด น้ำเสียจากอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ มีเพียงจังหวัดขอนแก่นที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี (รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2564)

<u>สถานการณ์มลพิษทางอากาศ</u> ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 พบว่า ในพื้นที่เป้าหมายส่วนใหญ่มีแนวโน้มทรงตัว ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร) เชียงใหม่ ขอนแก่น และภูเก็ต ในขณะที่ เชียงใหม่ มีจำนวนวันในรอบปีที่คุณภาพอากาศสูงกว่าค่ามาตรฐานมากกว่า 60 วันอย่างต่อเนื่อง และสงขลามีแนวโน้มจำนวนวันในรอบปีที่คุณภาพอากาศสูงกว่าค่ามาตรฐานลดลง โดยใน พ.ศ. 2564 ร้อยละของจำนวนวันในรอบปีที่คุณภาพอากาศสูงกว่าค่ามาตรฐานลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” มาตรการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด รวมทั้งมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้แก่ การปฏิบัติงานนอกสถานที่ ช่วยลดการจราจรได้บางส่วน ทั้งนี้ **<u>พื้นที่เป้าหมาย</u>** ที่มีจำนวนวันในรอบปีที่**คุณภาพอากาศเกินค่ามาตรฐานมากกว่า 60 วัน** ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และเชียงใหม่ **เกินค่ามาตรฐาน 46 -60 วัน** ได้แก่ นนทบุรี และขอนแก่น **ส่วนสงขลาไม่พบคุณภาพอากาศสูงกว่าค่ามาตรฐาน** (รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2564)

<u>สถานการณ์มลพิษทางเสียง</u> ในช่วง พ.ศ. 2561-2564 ระดับเสียงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีค่าเฉลี่ย ในพื้นที่ทั่วไปมีแนวโน้มที่จะลดลง ส่วนพื้นที่ริมถนนมีแนวโน้มทรงตัว โดยใน พ.ศ. 2564 พบว่าระดับเสียงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีค่าเฉลี่ยทั้งปี ในพื้นที่ทั่วไป 55.9 เดซิเบลเอ ลดลงจากปีก่อนหน้าที่มีค่าเฉลี่ย 56.7 เดซิเบลเอ ส่วนพื้นที่ริมถนนเพิ่มขึ้นจาก 69 เดซิเบลเอ เป็น 69.2 เดซิเบลเอ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา เป็นผลมาจากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้วยการปฏิบัติงานนอกสถานที่ (รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2564)

สรุปภาพรวม ใน พ.ศ. 2565 และในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2565 ในภาพรวม พบว่า พื้นที่เป้าหมายบางส่วนมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ได้แก่ ปริมาณขยะมูลฝอยลดลง รวมทั้งการมีสัดส่วนการนำขยะกลับไปใช้ประโยชน์และที่กำจัดถูกวิธีในพื้นที่เป้าหมายเพิ่มขึ้น ส่วนในด้านการบำบัดน้ำเสียในพื้นที่เป้าหมาย ถึงแม้ว่าทุกพื้นที่เป้าหมายจะมีระบบน้ำเสียที่รองรับน้ำเสียได้ แต่ปริมาณน้ำเสียที่เข้าสู่ระบบบำบัดในหลายพื้นที่ยังมีปริมาณน้อยกว่าร้อยละ 50 ของความสามารถในการรองรับของระบบน้ำเสีย นอกจากนี้ มลพิษทางอากาศและเสียงในพื้นที่เขตเมืองยังคงมีค่าเกินกว่าที่มาตรฐานกำหนด ถึงแม้ว่าใน พ.ศ. 2564 จะมีมลพิษทางอากาศและเสียงลดลงจากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จากข้อมูลดังกล่าว จึงมีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง ในใน พ.ศ. 2565 และในห้วง 5 ปี ที่ผ่านมา

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนผ่านการจัดทำ**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** ได้แก่ โครงการส่งเสริมการจัดการเมืองและชุมชน สู่เมืองน่าอยู่ นอกจากนี้ หน่วยงานรัฐมีการดำเนินโครงการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมาย ดังนี้ **(1) การลงทุนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** อาทิ โครงการการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กิจกรรมย่อยส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ครูป่าไม้) โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงแหล่งน้ำและแหล่งอาหารช้างป่าตามแนวพระราชดำริ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช) **(2) การจัดการสิ่งแวดล้อมของเมือง** เช่น โครงการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่เขตประกอบการอุตสาหกรรมเพื่อกำหนดนโยบายการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ รองรับการลงทุนการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยระบบอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง คือ และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ โครงการพัฒนาและยกระดับเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสู่เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน (กรมโรงงานอุตสาหกรรม) **(3) ความเชื่อมโยงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของเมือง** อาทิ โครงการพัฒนาและยกระดับนิคมอุตสาหกรรมสู่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย) และ **(4) ระบบนิเวศที่เอื้อต่อระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษของเมือง** อาทิ โครงการส่งเสริมการจัดการเมืองและชุมชน สู่เมืองน่าอยู่ (กรมอนามัย)โครงการพัฒนาตำรวจเพื่อรองรับระบบนิเวศที่เอื้อต่อระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษของเมือง (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเพื่อให้เมืองมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานนั้น ยังคงมีความท้าทาย โดยเฉพาะภายหลังสถานการณ์โรคโควิด-19 เริ่มคลี่คลาย เพราะกิจกรรมการผลิตและบริโภคเริ่มกลับสู่สภาพปกติ ส่งผลต่อปริมาณขยะ มลพิษทางอากาศและมลพิษทางเสียงในบางพื้นที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รวมถึงคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินหลายพื้นที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม แม้ว่าภาครัฐจะมีการลงทุนและดำเนินมาตรการหลายส่วนเพื่อบรรเทาปัญหาดังกล่าวแล้ว แต่ยังไม่เพียงพอและครอบคลุมทุกพื้นที่ รวมทั้งภาครัฐส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดศักยภาพและสมรรถนะในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานภาครัฐในระดับนโยบายควรให้ความสำคัญกับการลงทุนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงตรากฎหมายเฉพาะด้านที่จำเป็น รวมทั้งสนับสนุนภาครัฐส่วนท้องถิ่นให้มีสมรรถนะในการวางแผนพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ภายใต้ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งธุรกิจเอกชน และประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับภาระค่าใช้จ่ายในการเดินระบบบำบัดน้ำเสียและการร่วมลงทุนกับภาคเอกชนเพื่อกำจัดขยะมูลฝอยและผลิตพลังงานจากขยะอย่างเหมาะสม

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ใหม่ จากตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม คือ จำนวนเมืองคุณภาพสิ่งแวดล้อมภายในเมืองอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 12 เมือง เป็น จำนวนเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน (จำนวนเมืองสะสม) ใน พ.ศ.2570 ไม่น้อยกว่า 30 เมือง ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2564 มีเมืองที่ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ระดับประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2564 จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำนวน 6 แห่ง ซึ่งเมื่อพิจารณาสถานะปัจจุบันของตัวชี้วัดดังกล่าวกับ พ.ศ. 2570 แล้วจึงมีสถานะอยู่ในระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคม และภูมิวัฒนธรรม

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

พื้นที่ที่มีการดำเนินการสงวน รักษา อนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางสถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่น บนฐานธรรมชาติและฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในพื้นที่ อย่างน้อย ใน 3 จังหวัด ของ 1 ภาค

การขยายตัวของความเป็นเมือง เป็นผลจากการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น การวางแผนให้เกิดความเป็นเมืองอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกพื้นที่ จะช่วยสร้างความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคมและภูมิวัฒนธรรมได้อย่างสมดุล **แผนผังภูมินิเวศ** จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างสมดุลดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการวางแผนการใช้ประโยชน์และจัดทำผังได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ รวมการสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างพื้นที่ข้างเคียง ทั้งนี้ปัจจัยสู่ความสำเร็จ 3 ประการ ได้แก่ **(1) การกำหนดพื้นที่เป้าหมายสำหรับส่งเสริมการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการใช้ประโยชน์ที่ดิน พัฒนาพื้นที่แหล่งธรรมชาติและศิลปกรรม รวมทั้งจัดการสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ (2) เครื่องมือ กลไก และองค์ความรู้ในการพัฒนาพื้นที่เป้าหมายผ่านการกำหนดนโยบาย มาตรการทางกฎหมาย และการมีส่วนร่วมของประชาชนภายในพื้นที่** และ **(3) แนวทางการพัฒนาและการจัดการสิ่งแวดล้อม อาทิ ความร่วมมือเพื่อยกระดับความยั่งยืน การเพิ่มขีดความสามารถของพื้นที่ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์**

*หมายเหตุ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณสถานะการบรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สีที่แสดงสถานะบรรลุค่าเป้าหมายของ พ.ศ. 2562 – 2565 มีการเปลี่ยนแปลง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้ดำเนิน โครงการจัดวางแผนผังภูมินิเวศในพื้นที่ภาคเหนือ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้สมดุลและยั่งยืน เพื่อตอบสนองแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในช่วง พ.ศ. 2561-2565 เพื่อให้ชุมชนเมืองและชนบทของประเทศไทยมีการพัฒนาและการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามศักยภาพและเหมาะสมกับภูมินิเวศ ตลอดจนสอดคล้องกับอัตลักษณ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่น ด้วยการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน พะเยา แพร่ ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์ **ซึ่งในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว** นอกจากนี้ ได้ปรับปรุงและพัฒนาหลักเกณฑ์มาตรฐาน แนวทาง และดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่สนับสนุนการจัดวางแผนผังภูมินิเวศให้มีความครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของพื้นที่ซึ่งแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น สำหรับใช้ต่อยอดในโครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศในช่วง พ.ศ. 2566-2570 ต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนผ่านการจัดทำ**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** ได้แก่ (1) โครงการจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม เพื่อความยั่งยืนตามภูมินิเวศ : การจัดทำผังพื้นที่อนุรักษ์แหล่งศิลปกรรม รายประเภท และการจัดทำผังภูมินิเวศแหล่งธรรมชาติรายประเภท ในพื้นที่ภาคเหนือ (ตอนล่าง) และ (2) โครงการศึกษาและจัดทำมาตรการการสร้างแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่านอกจากนี้การดำเนินโครงการจัดวางแผนผังภูมินิเวศในพื้นที่ภาคเหนือเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้สมดุลและยั่งยืนได้สร้างผลผลิตสำคัญ คือ แผนผังภูมินิเวศของ 9 จังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือ รวมทั้ง ยังดำเนินโครงการอื่น ที่มีส่วนสนับสนุนโครงการหลักดังกล่าว ได้แก่ โครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเชิงนิเวศระดับจังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือ และโครงการจัดทำผังพื้นที่อนุรักษ์แหล่งศิลปกรรมและแหล่งธรรมชาติในพื้นที่ภาคเหนือ (ตอนล่าง) เพื่อนำไปใช้ต่อยอดการจัดทำแผนผังภูมินิเวศของพื้นที่อื่นในอนาคต

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ลักษณะเด่นที่สำคัญของแผนผังภูมินิเวศคือข้อมูลหลากหลายมิติทั้งด้านภายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจและสังคม ระดับพื้นที่ สำหรับเป็นฐานในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่อย่างเหมาะสมกับศักยภาพและความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ ดังนั้น ความท้าทายสำคัญ ได้แก่ **(1) การยอมรับและการนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งการสงวน รักษา อนุรักษ์และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางสถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นบนฐานธรรมชาติและฐานวัฒนธรรม** และ **(2) การปรับปรุงข้อมูลหลากหลายมิติของแผนผังภูมินิเวศให้เป็นปัจจุบัน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง**

แผนที่แสดงพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมากที่สุดเพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์

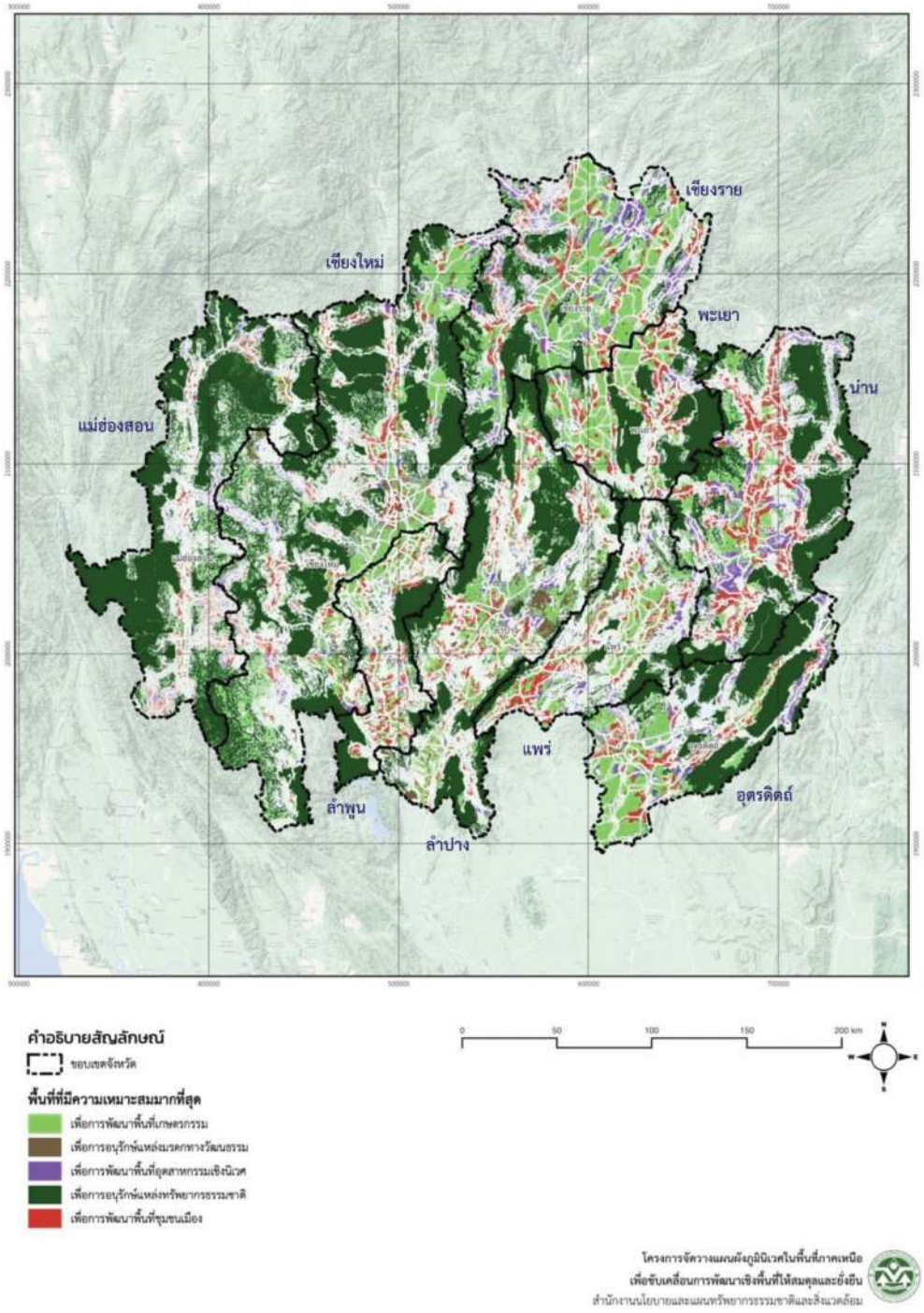

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานภาครัฐในระดับนโยบายควรให้ความสำคัญกับการลงทุนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงตรากฎหมายเฉพาะด้านที่จำเป็น รวมทั้งสนับสนุนภาครัฐส่วนท้องถิ่นให้มีสมรรถนะในการวางแผนพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ภายใต้ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งธุรกิจเอกชน และประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับภาระค่าใช้จ่ายในการเดินระบบบำบัดน้ำเสียและการร่วมลงทุนกับภาคเอกชนเพื่อกำจัดขยะมูลฝอยและผลิตพลังงานจากขยะอย่างเหมาะสม

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ใหม่ จากตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม คือ จำนวนเมืองคุณภาพสิ่งแวดล้อมภายในเมืองอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 12 เมือง เป็น จำนวนเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน (จำนวนเมืองสะสม) ใน พ.ศ.2570 ไม่น้อยกว่า 30 เมือง ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2564 มีเมืองที่ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ระดับประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2564 จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำนวน 6 แห่ง ซึ่งเมื่อพิจารณาสถานะปัจจุบันของตัวชี้วัดดังกล่าวกับ พ.ศ. 2570 แล้วจึงมีสถานะอยู่ในระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย

แผนแม่บท

07

โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล

"โครงสร้างพื้นฐานที่พัฒนา ต่อยอดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระตุ้นให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม ยกระดับผลิตภาพของภาคการผลิตและบริการ ลดต้นทุนการผลิตและบริการที่แข่งขันได้ในระดับสากล"

จ.1

แผนแม่บทฯ ประเด็น (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ถือเป็นรากฐานที่สำคัญของการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ระบบโลจิสติกส์ พลังงาน และดิจิทัล โดยมีการลงทุนเพื่อการพัฒนาที่เพิ่มขึ้นและให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพที่ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงความต้องการของประชาชนได้ทุกพื้นที่ และรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศที่ดีขึ้น** ทั้งนี้ แผนแม่บทประเด็นดังกล่าว สนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์ การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติให้สามารถบรรลุเป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน เพื่อรองรับและสนับสนุนการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันตามที่กำหนดไว้ รวมถึงมีส่วนสนับสนุนต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565
070001 ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศที่ดีขึ้น				

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในอันดับที่ 45

- **สรุปสถานการณ์บรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565 พิจารณาการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐาน** โดยสถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development: IMD) พ.ศ. 2565 พบว่า อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 44 ลดลง จาก พ.ศ. 2564 ที่อยู่ในอันดับที่ 43 อย่างไรก็ตาม **ยังคงบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565** โดยในส่วนของปัจจัยย่อยของโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม มีอันดับลดลงเล็กน้อยที่อันดับที่ 51 จาก 49 และปัจจัยย่อยที่มีอันดับที่ดีขึ้น ได้แก่ ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน มีอันดับที่ดีขึ้นจาก 22 เป็นอันดับที่ 24 และด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่มีอันดับดีขึ้นเป็นอันดับที่ 34 จาก 37 ในปีก่อนหน้า ในขณะที่โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ยังคงอันดับที่ 38

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวม**ความสามารถด้านการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศมีอันดับดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง** พบว่า พ.ศ. 2561-2565 อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ได้พัฒนาจากอันดับที่ 48 ใน พ.ศ. 2561 มาอยู่ในอันดับที่ 44 พ.ศ. 2565 โดยใน พ.ศ. 2564 มีอันดับที่ดีที่สุดอยู่ที่อันดับที่ 43 ของการดำเนินการในห้วงแรกของยุทธศาสตร์ชาติ แสดงให้เห็นถึงความสามารถของประเทศไทยในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

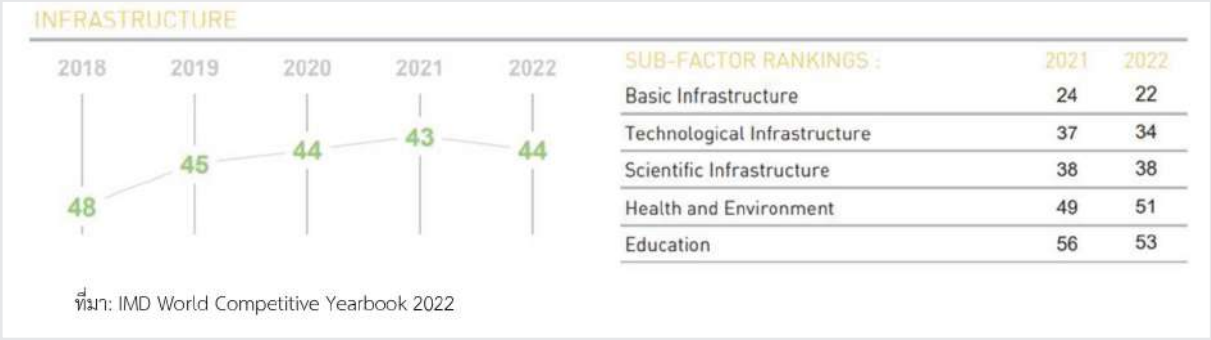

ที่มา: IMD World Competitive Yearbook 2022

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **ยังคงเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายเดิม** ที่กำหนดให้ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้น จะต้องอยู่ภายในอันดับที่ 38 ภายใน พ.ศ. 2570 ซึ่งเมื่อเปรียบกับสถานการณ์การจัดอันดับความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ใน พ.ศ. 2565 ที่อยู่อันดับที่ 44 ถึงแม้ว่าจะมีอันดับที่เกินเป้าหมายตามที่กำหนดไว้แล้ว แต่ก็ยังห่างไกลจากค้าเป้าหมายที่ตั้งไว้ใน พ.ศ. 2570 จึงสามารถสรุป**สถานะการบรรลุเป้าหมายที่อยู่ในระดับวิกฤต**

ทั้งนี้ **การเลื่อนอันดับลงของปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน เป็นผลมาจากการเลื่อนอันดับลงของปัจจัยย่อยด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม** ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนและการให้ความสำคัญด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลซึ่งในช่วงที่ผ่านมายังคงมีปัญหาอาทิ**การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และปัญหาด้านมลพิษทางด้านสิ่งแวดล้อม** เพื่อให้มีอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (y2) จะมีพัฒนาการที่ดี แต่เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (y1) บางเป้าหมายอาจไม่ส่งผลต่อเป้าหมายระดับประเด็น (y2) โดยตรง จึงเป็นประเด็นท้าทายที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยจำเป็นจะต้องปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว**ต่อยอดการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและระบบปฏิบัติการอัตโนมัติเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความยืดหยุ่นในการปรับสภาพของโครงสร้างพื้นฐานในกิจกรรมทางเศรษฐกิจช่วยลดต้นทุนการผลิตและบริการที่แข่งขันได้ในระดับสากล สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงกับภูมิภาคอย่างเป็นระบบ และปรับตัวได้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมในอนาคต**

นอกจากนี้ เพื่อสนับสนุนการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูงที่มีความสามารถในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาและ**เสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐควบคู่ไปด้วย**

แผนแม่บทฯ ประเด็น 07 โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล

ประกอบด้วย 10 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

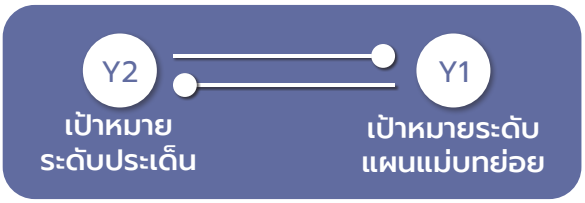

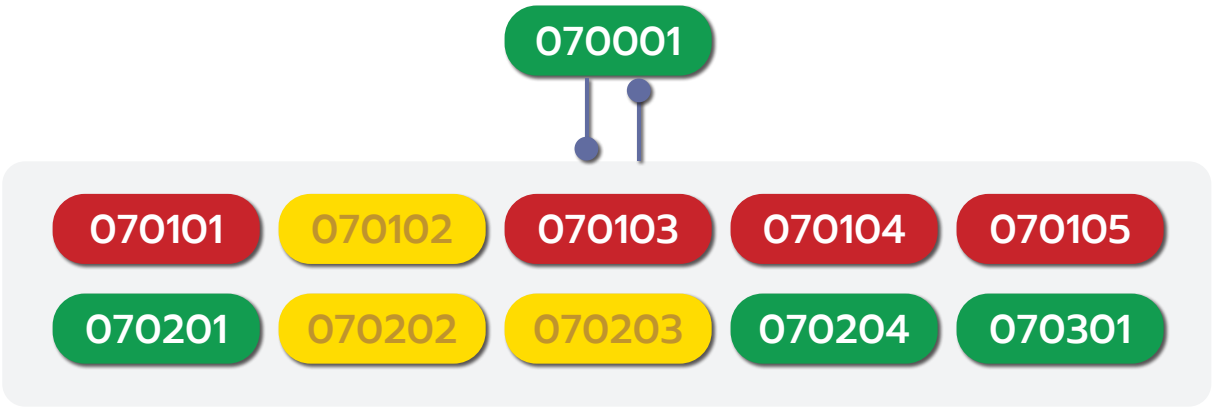

*สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำ พ.ศ. 2565
*เป้าหมาย y1 อาจไม่ส่งผลต่อ เป้าหมาย y2 โดยตรง

ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ) น้อยกว่าร้อยละ 12

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีการปรับตัวดีขึ้น แต่ยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น ได้แก่ สงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน ที่ส่ง

ผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสภาวะเศรษฐกิจโลกรวมทั้งประเทศไทย โดยใน พ.ศ. 2563 สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ ราคาประจำปี (Nominal GDP) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14.0 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13.2 ใน พ.ศ. 2562 และใน พ.ศ. 2564 สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์มีแนวโน้มดีขึ้น ลดลงจากปีก่อนหน้าอยู่ที่ร้อยละ 13.8 ซึ่งยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**ที่**กำหนดให้สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ) น้อยกว่าร้อยละ 12**

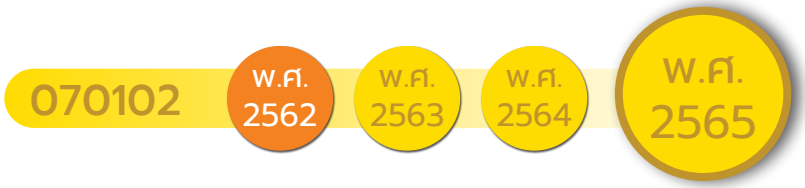

ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 อันดับหรือคะแนนดีขึ้น (Logistics Performance Index : LPI) อยู่ใน 25 อันดับแรก หรือคะแนนไม่ต่ำกว่า 3.50 คะแนน

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้น สะท้อนจากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันประจำปี ของสถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development: IMD) พบว่าในช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 มีสถานการณ์ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีผลการจัดอันดับด้านโครงสร้างพื้นฐาน ลดลงจากอันดับที่ 43 ใน พ.ศ. 2564 มาอยู่ที่อันดับ 44 แต่เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน พบว่า ในภาพรวมปรับตัวดีขึ้นจากอันดับที่ 24 ใน พ.ศ. 2564 มาอยู่ในอันดับที่ 22 ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการพัฒนาเสนอแนวทางการคมนาคมผ่านการลงทุนก่อสร้างถนนและระบบรางอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีสถานการณ์อยู่ในระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**ที่**กำหนดให้อันดับหรือคะแนน LPI ดีขึ้นอยู่ใน 25 อันดับแรก หรือคะแนนไม่ต่ำกว่า 3.50 คะแนน**

การขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ) เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 4

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้น แต่สัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดลดลง โดยในช่วง พ.ศ. 2561 - 2564 ปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มสูงขึ้น จาก 10.22 ล้านตันต่อปี ใน พ.ศ. 2561 เป็น 11.46 ล้านตันต่อปี ใน พ.ศ. 2564 (ข้อมูลล่าสุด) หรือเฉลี่ยประมาณร้อยละ 4.04 ต่อปี ทำให้สัดส่วนการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดภายในประเทศเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.24 ใน พ.ศ. 2561 เป็นร้อยละ 1.44 ใน พ.ศ. 2564 แต่ยังคงต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 4 ใน พ.ศ. 2565 ค่อนข้างมาก ซึ่งยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**ที่**ได้กำหนดให้สัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ) เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 4**

070104 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมถึงในเมืองหลักในภูมิภาคมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองต่อการเดินทางในเมืองทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ในเมืองหลักในภูมิภาค

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมถึงในเมืองหลักในภูมิภาคมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 พบว่า สัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองต่อการเดินทางในเมืองทั้งหมดลดลง จาก 33.18 ล้านคน-เที่ยวต่อวัน ใน พ.ศ. 2561 เป็น 25.83 ล้านคน-เที่ยวต่อวัน ใน พ.ศ. 2564 (ข้อมูลล่าสุด) หรือลดลงเฉลี่ยประมาณร้อยละ 4.46 ต่อปี โดยใน พ.ศ. 2564 มีสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ร้อยละ 8.27 ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลจากการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดจากเชื้อโควิด-19 ของภาครัฐ ทำให้ประชาชนบางส่วนหันมาเดินทางด้วยระบบขนส่งส่วนบุคคล (รวมถึงระบบขนส่งสาธารณะส่วนบุคคล) เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาทั้ง 2 ตัวชี้วัดร่วมกัน จึงส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**ที่ได้กำหนดให้สัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล (เฉลี่ยร้อยละ) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ในเมืองหลักในภูมิภาค

070105 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลดลง กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนให้เป็น 12 คนต่อประชากร 1 แสนคน

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน ยังอยู่ในระดับวิกฤตต่อการบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนเท่ากับ 20.18 คนต่อประชากร 1 แสนคน ซึ่งแม้ว่าอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนจะมีแนวโน้มลดลงเฉลี่ยร้อยละ 9.8 ต่อปี ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ซึ่งยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**ที่ได้กำหนดให้อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนให้เป็น 12 คนต่อประชากร 1 แสนคน

070201 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลง กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนของการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า (เฉลี่ยร้อยละ) ไม่เกินร้อยละ 60 ของแหล่งเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าในภาพรวมของประเทศ

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลงอย่างต่อเนื่อง พิจารณาจากสัดส่วนของการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลง ร้อยละ 54.8 จาก พ.ศ. 2560 ที่มีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าร้อยละ 60.2 เป็นผลให้อยู่ใน**ระดับการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดให้สัดส่วนของการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า ไม่เกินร้อยละ 60 ของแหล่งเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าในภาพรวมของประเทศ**

070202 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตได้ภายในประเทศ กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนในการผลิตไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพ (เฉลี่ยร้อยละ) ร้อยละ 15 - 18 ของพลังงานขั้นสุดท้าย

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมการใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตได้ภายในประเทศ พิจารณาจาก**สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนในการผลิตไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพลดลง** โดยในช่วง พ.ศ. 2560-2564 การใช้พลังงานทดแทน**มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น** ภายหลังจากที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 พบว่า สัดส่วน**การใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายของประเทศมีแนวโน้มลดลง** ซึ่งเป็นผลจากการลดลงของการบริโภคของภาคประชาชน การผลิตของภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม ทำให้ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้เชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน อาทิ ขยะชุมชน กากอ้อย มีแนวโน้มลดลงตามปริมาณการบริโภคและผลิตที่ลดลงตามไปด้วย โดยใน พ.ศ. 2565 มีสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย ประมาณร้อยละ 14.06 ลดลงจาก พ.ศ. 2560 ที่ร้อยละ 0.47 ซึ่งมีสถานะการอยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนในการผลิตไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพ เป็นร้อยละ 15 - 18 ของพลังงานขั้นสุดท้าย**

070203 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ค่าความเข้มข้นการใช้พลังงาน (Energy Intensity: EI) ไม่เกิน 7.4 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศลดลง โดย

ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 มี**ค่าความเข้มข้นการใช้พลังงานดีขึ้น** โดยใน พ.ศ. 2564 มีค่าความเข้มข้นการใช้พลังงาน เท่ากับ 6.90 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท ซึ่งต่ำกว่าค่าความเข้มข้นการใช้พลังงาน เป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ไม่เกิน 7.4 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท อย่างไรก็ตาม ไตรมาสที่ 3 ของ พ.ศ. 2565 ประเทศไทย**มีค่า**ความเข้มข้นการใช้พลังงาน**ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น**เป็นเท่ากับ 8.24 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ค่าความเข้มข้นการใช้พลังงาน (Energy Intensity: EI) ไม่เกิน 7.4 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท**

070204 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การปรับปรุงและพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริด กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 จำนวนแผนงาน และ/หรือโครงการที่กำลังพัฒนา/โครงการนำร่อง/โครงการที่มีการใช้งานที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้า อย่างน้อย 8 โครงการ

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมการปรับปรุงและพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริดดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง พิจารณาจากจำนวนแผนงาน และ/หรือโครงการที่กำลังพัฒนา/โครงการนำร่อง/โครงการที่มีการใช้งานที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้า โดยตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2565 มีจำนวนแผนงาน และ/หรือโครงการ ฯ เพิ่มขึ้น โดยใน พ.ศ. 2565 มีการดำเนินโครงการด้านการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้าด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริดเพิ่มขึ้น 1 โครงการ จาก พ.ศ. 2564 ทำให้มีโครงการเพิ่มขึ้นเป็น 22 โครงการ ซึ่งมีสถานะใน**ระดับการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดให้จำนวนแผนงาน และ/หรือโครงการที่กำลังพัฒนา/โครงการนำร่อง/โครงการที่มีการใช้งานที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้า อย่างน้อย 8 โครงการ**

070301 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่จะต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราส่วนของครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 70

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น พิจารณาจากอัตราส่วนของครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ต จากร้อยละ 67.7 ใน พ.ศ. 2561 เป็นร้อยละ 87.00 ใน พ.ศ. 2565 (ไตรมาส 3) ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากมาตรการควบคุมและป้องกันสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ของภาครัฐ เช่น การปฏิบัติงานในสถานที่พัก การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ โดยใน พ.ศ. 2565 มีครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตจำนวน 21.06 ล้านครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 89.90 ของจำนวนครัวเรือนทั้งประเทศ (23.43 ล้านครัวเรือน) เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ที่มีจำนวนครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 87.7 หรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 2.50 ซึ่งมีสถานะอยู่ใน**ระดับการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดให้อัตราส่วนของครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 70**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม และระบบโลจิสติกส์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 12

ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เป็นการประเมินมูลค่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการที่เกิดจากการเคลื่อนย้าย จัดเก็บ รวบรวม และกระจายสินค้า แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ต้นทุนการขนส่งสินค้า ต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง และต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ โดยการลดต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศให้ได้ตามเป้าหมายมีปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ ประกอบด้วย ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ศักยภาพการให้บริการของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ และสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยสนับสนุนในภาพรวม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พบว่า สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในห้วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติมีการปรับตัวดีขึ้นแต่ยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น อาทิ สงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน ที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสภาวะเศรษฐกิจโลก รวมทั้งประเทศไทย **โดยใน พ.ศ. 2563 สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14.0 ต่อ GDP** ณ ราคาประจำปี (Nominal GDP) เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13.2 ต่อ GDP ใน พ.ศ. 2562 ประกอบด้วย ต้นทุนการขนส่งสินค้ามีสัดส่วนร้อยละ 6.5 ต่อ GDP ต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลังมีสัดส่วน ร้อยละ 6.5 ต่อ GDP และต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์มีสัดส่วนร้อยละ 1.0 ต่อ GDP และ**ใน พ.ศ. 2564 สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์มีแนวโน้มดีขึ้น ลดลงจากปีก่อนหน้าอยู่ที่ร้อยละ 13.8 ต่อ GDP** ประกอบด้วย ต้นทุนการขนส่งสินค้ามีสัดส่วน ร้อยละ 6.4 ต่อ GDP ต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลังมีสัดส่วนร้อยละ 6.4 ต่อ GDP และต้นทุนการบริหารจัดการมีสัดส่วนร้อยละ 1.0 ต่อ GDP โดยมูลค่าต้นทุนโลจิสติกส์ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากตามการฟื้นตัวของกิจกรรมเศรษฐกิจภายในประเทศจากการผ่อนคลายมาตรการด้านการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และแรงขับเคลื่อนจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ประกอบกับการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจกลับมาฟื้นตัว โดย GDP มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นมากกว่ามูลค่าต้นทุนโลจิสติกส์ทำให้สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อ GDP มีแนวโน้มลดลงจากปีก่อนหน้า อย่างไรก็ตาม ยังคงน้อยกว่าค่าเป้าหมายส่งผลให้สถานะการดำเนินการอยู่ในระดับวิกฤตต่อการบรรลุเป้าหมาย

ที่มา: รายงานโลจิสติกส์ของประเทศไทยประจำปี 2564

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2565** ได้แก่ **โครงการการพัฒนาขีดความสามารถในการทดสอบผลิตภัณฑ์ด้านป้องกันการระเบิดและปะทุไฟ ตามมาตรฐาน IECEx และ ATEX สำหรับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี โครงการพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ โครงการพัฒนามาตรฐานการวัดด้านความเข้ากันได้ของอุปกรณ์ (EMC) และด้านคลื่นรบกวนความถี่สูงมิลลิมิเตอร์เวฟเพื่อรองรับการพัฒนาระบบราง (ในตัวตึกราง) และโครงการพัฒนาขีดความสามารถทางการสอบเทียบผลกระทบสัญญาณรบกวน (Noise) ความถี่สูงต่อสมรรถนะการสื่อสาร/และการสื่อสารของรถยนต์ในอนาคต** ในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลงในห้วงถัดไป ทั้งนี้ ในช่วง พ.ศ. 2564 – 2565 หน่วยงานภาค

รัฐได้ขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาผ่านการดำเนินการพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่ออำนวยความสะดวกในการนำเข้า-ส่งออกสินค้าผ่านระบบ NSW เพื่อลดเอกสาร ระยะเวลา และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของผู้ประกอบการ อาทิ ข้อมูลใบอนุญาตใบรับรองการนำเข้า-ส่งออกสินค้าประมง สินค้าปศุสัตว์ และอุปกรณ์เครื่องมือเพื่อใช้ในกิจการปิโตรเลียม ข้อมูลใบรับรองสุขอนามัยพืช (e-Phyto Certificate) และการพัฒนาระบบ ASEAN Single Window (ASW) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม อาทิ การบริหารจัดการวัตถุดิบ การแก้ปัญหารถเที่ยวเปล่า การยกระดับมาตรฐานการทดสอบผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมปิโตรเคมี การพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้า โดยเฉพาะในเส้นทางยุทธศาสตร์และประตูการค้าที่สำคัญ อาทิ การพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังระยะที่ 3 การก่อสร้างรถไฟทางคู่ระยะที่ 2 การก่อสร้างทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง การปรับปรุงถนนเพื่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร การขุดลอกและบำรุงรักษาร่องน้ำทางเศรษฐกิจที่สำคัญ การพัฒนาสถานีขนส่งสินค้าภูมิภาค (Truck Terminal) และการพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสถานีขนส่งสินค้า

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ โดยการลดสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อ GDP ได้ตามเป้าหมายในระยะต่อไป ยังคงมีข้อจำกัดที่เป็นประเด็นท้าทายในการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยเฉพาะภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่รูปแบบในการดำเนินธุรกิจมีการปรับเปลี่ยนไปรวมทั้งการพัฒนาของประเทศเพื่อนบ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ประกอบการโลจิสติกส์จำเป็นต้องพัฒนาและปรับวิธีการดำเนินงานให้ทันต่อสถาณการณ์ ประกอบกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นโครงการสำคัญจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ ถึงจะสามารถใช้ประโยชน์และสะท้อนผลการลดต้นทุนโลจิสติกส์ในภาพรวมของประเทศได้ โดยการดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย จึงควรให้ความสำคัญกับประเด็นการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและสร้างมูลค่าเพิ่มในกิจกรรมโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน การใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานที่ภาครัฐลงทุนให้มีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่ง (Shift Mode) การเข้าถึงข้อมูลภาครัฐที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจได้ทันต่อสถานการณ์ และปัจจัยแวดล้อมสนับสนุนที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศในภาพรวม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนา ภาครัฐควรเร่งพัฒนาความเชื่อมโยงโครงข่ายเส้นทางขนส่งสินค้าและระบบโลจิสติกส์ระหว่างท่าเรือ รถไฟ ถนน และท่าอากาศยาน พื้นที่เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และด่านชายแดนสำคัญ เร่งพัฒนาและผลักดันการใช้ประโยชน์ท่าเรือและระบบรางให้เกิดประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อความต้องการ ผลักดันการเชื่อมโยงข้อมูลการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าผ่านระบบ NSW ให้ครอบคลุมครบทุกกระบวนงาน พัฒนากระบวนการโลจิสติกส์ให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-logistic) และปรับลดขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่จำเป็น ผลักดันภาคการเกษตรเพื่อลดความสูญเสียในการกระบวนการคัดแยกและขนส่งสินค้าเกษตร พัฒนาการใช้ระบบโซ่ความเย็น (Cold Chain System) และผลักดันให้ผู้ประกอบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม อาทิ ระบบบริหารจัดการคลังสินค้าอัตโนมัติ Smart GPS และ Digital Sensors มาพัฒนาการให้บริการในกิจกรรมโลจิสติกส์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการดำเนินงาน

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง **ยังคงตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายเดิม** ที่กำหนดให้มี สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ) **เฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 11 ภายใน พ.ศ. 2570** โดยสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ ต่อ GDP ระหว่างพ.ศ.2560-2564ที่ผ่านมามีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 13.58 **ทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤต**ในการบรรลุเป้าหมาย การลดสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อ GDP ในห้วงถัดไปของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ดังนั้น การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยภาครัฐการต้องเร่งใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของกิจกรรมโลจิสติกส์ในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ โดยจะต้องบูรณาการการดำเนินการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้บริหารจัดการการพัฒนาระบบ NSW รองรับการเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง อาทิ แพลตฟอร์มการค้าดิจิทัลระหว่างประเทศของไทย (National Digital Trade Platform: NDTP) และระบบ Port Community System (PCS) และพัฒนาการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลด้านโลจิสติกส์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งผลักดันให้ภาคเอกชนนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต การบริหารสินค้าคงคลัง และการบริหารจัดการโลจิสติกส์ทั้งในภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ยกระดับการให้บริการในกิจกรรมโลจิสติกส์ที่ได้มาตรฐาน พัฒนารูปแบบธุรกิจสู่แนวคิดเศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing Economy) และการดำเนินการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

จ.3

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม และระบบโลจิสติกส์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีวัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยอันดับหรือคะแนนดีขึ้น (Logistics Performance Index : LPI) อยู่ใน 25 อันดับแรก หรือคะแนนไม่ต่ำกว่า 3.50 คะแนน

ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศ (Logistics Performance Index : LPI) มีเกณฑ์ชี้วัด 6 ด้าน ประกอบด้วย พิธีการศุลกากร โครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่งและเทคโนโลยีสารสนเทศ สมรรถนะผู้ให้บริการโลจิสติกส์ทั้งภาครัฐและธุรกิจ การเตรียมการขนส่งระหว่างประเทศความตรงต่อเวลาของการบริการและระบบติดตามและตรวจสอบสินค้า โดยมีปัจจัยสำคัญสู่การบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบและการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ การพัฒนาบริการด้านโลจิสติกส์ โดยพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการโลจิสติกส์และบุคลากร และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ที่จะช่วยลดอุปสรรคการค้าระหว่างประเทศ รวมถึงการติดตามผลการดำเนินงาน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนเทียบเคียงจากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันประจำปี ของสถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development : IMD) ภาพรวม พ.ศ. 2561 – 2564 มีสถานการณ์ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีผลการจัดอันดับด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Instructure) ลดลงจากอันดับที่ 43 (ใน พ.ศ. 2564) มาอยู่ที่อันดับ 44 แต่เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน (Basic Infrastructure) พบว่า ในภาพรวมปรับตัวดีขึ้นจากอันดับที่ 24 (พ.ศ. 2564) มาอยู่ในอันดับที่ 22 ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการพัฒนาเสนอแนวทางการคมนาคมผ่านการลงทุนก่อสร้างถนนและระบบรางอย่างต่อเนื่องเป็นผลให้มีสถานะการดำเนินการอยู่ในระดับใกล้เคียงกับการบรรลุเป้าหมาย โดยยังคงมีความท้าทายในการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการกระจายสินค้าของผู้ประกอบการขนส่งสินค้า รวมถึงการพัฒนาพิธีการศุลกากร กระบวนการนำเข้า – ส่งออกที่เกี่ยวข้องและการอำนวยความสะดวกในการขนส่งระหว่างประเทศ

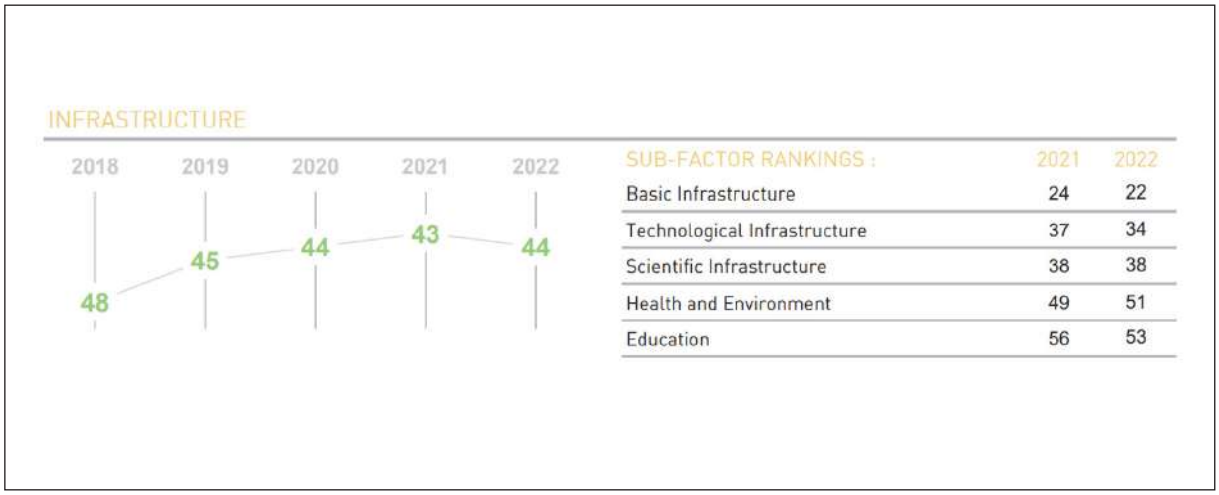

SUB-FACTOR RANKINGS :	2021	2022
Basic Infrastructure	24	22
Technological Infrastructure	37	34
Scientific Infrastructure	38	38
Health and Environment	49	51
Education	56	53

ที่มา: IMD World Competitive Yearbook 2022

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2565** ได้แก่**การพัฒนาประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทยได้มีการขับเคลื่อนผ่าน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าทางถนนให้มีความปลอดภัยด้วยระบบมาตรฐาน การพัฒนาและปรับปรุงศูนย์รวมข้อมูลการขนส่งด้วยรถบรรทุก เพื่อส่งเสริมการขนส่งด้วยรถบรรทุกให้มีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน (TDSC) และโครงการศูนย์การขนส่งชายแดนจังหวัดนครพนม** นอกจากนี้ ยังมีการขับเคลื่อนแผนการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติผ่านกลไกระดับนโยบายโดยคณะกรรมการบริหารการจัดการขนส่งสินค้าและบริการของประเทศ (กบส.) ไปยังหน่วยงานต่าง ๆ และความร่วมมือในลักษณะบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีความก้าวหน้าการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนากระบวนการในการให้บริการ นำเข้า-ส่งออก และโลจิสติกส์

ให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่าน National Single Window (NSW) สำหรับประกอบพิธีศุลกากร (ราย Shipment) โดยสามารถให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้แล้วจำนวน 444 กระบวนงาน คิดเป็นร้อยละ 93.67 (จากจำนวน 473 กระบวนงาน) รวมทั้งการพัฒนาระบบ NSW ที่ได้จัดให้มีระบบคอมพิวเตอร์ทดแทนระบบคอมพิวเตอร์ NSW เดิมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้เพียงพอกับปริมาณการใช้บริการ และพัฒนาระบบศูนย์กลางของประเทศ ระบบ Gateway และระบบเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างภาครัฐ สำหรับการพัฒนาระบบ Asean Single Window (ASW) ได้พัฒนาระบบรองรับการเชื่อมโยงข้อมูลใบขนสินค้าของอาเซียน(ASEAN Customs Declaration Document (ACDD) และการเชื่อมโยงข้อมูล e-Phyto Certificate รวมทั้งเตรียมความพร้อมเชื่อมโยงข้อมูลหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (e-CO) กับประเทศนอกอาเซียน ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ อีกทั้งได้กำหนดพิกัดศุลกากรและรหัสสถิติใหม่เพิ่มเติมเพื่อให้เป็นไปตามพิกัดศุลกากรในระบบฮาร์โมไนซ์อาเซียนฉบับใหม่ ค.ศ. 2022 (HS2022) จำนวนทั้งสิ้น 11,009 รายการ มีรายการที่เชื่อมโยงข้อมูลใบอนุญาต/ใบรับรอง แบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ NSW แล้ว 10,970 รายการ คิดเป็นร้อยละ 99.65

นอกจากนี้ ภาครัฐได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่องทั้งทางบก ทางราง ทางน้ำ ทางอากาศ โดยการพัฒนาเส้นทางให้เกิดความเชื่อมโยงในแต่ละรูปแบบและสามารถอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ รวมถึงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก โดยดำเนินโครงการพัฒนาศูนย์การขนส่งชายแดน (อาทิ จังหวัดนครพนม) ที่จะเป็นการลดต้นทุนให้กับผู้ประกอบการและสามารถเพิ่มมูลค่าทางการค้าระหว่างประเทศ พร้อมทั้งยกระดับมาตรฐานการให้บริการของผู้ประกอบการด้านโลจิสติกส์ โดยการพัฒนาปรับปรุงศูนย์รวมข้อมูลการขนส่งด้วยรถบรรทุก ที่เป็นการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการตรวจประเมินคุณภาพโดยผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าทางถนนให้มีความปลอดภัยด้วยระบบมาตรฐานทั้งในระบบรับรองมาตรฐานคุณภาพบริการ และคุณภาพการขนส่งสินค้าเกษตรและอาหารด้วยรถบรรทุกแบบควบคุมอุณหภูมิ (Cold Chain) ซึ่งการดำเนินการดังข้างต้นจะสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและเครือข่ายโลจิสติกส์ตามเส้นทางยุทธศาสตร์ รวมทั้งส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ในภาพรวมของประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมายในปี 2565 ในการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ยังคงมีความท้าทายจากข้อจำกัดทั้งในเรื่องกฎระเบียบในการอำนวยความสะดวกการค้าและการขนส่งข้ามแดนและผ่านแดน ความร่วมมือของหน่วยงานในการขับเคลื่อนกันในลักษณะบูรณาการในการจัดทำและขอรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินนแผนงาน/โครงการ/มาตรการและหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดำเนินงานและการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย จึงควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงกฎระเบียบควบคู่ไปกับการเร่งดำเนินการลงทุนในโครงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและการจัดทำกรอบความตกลงกับประเทศต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการขับเคลื่อนร่วมกันเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าของประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ภาครัฐต้องให้ความสำคัญเร่งสนับสนุนสนับสนุนการปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่ง การขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ และการขนส่งที่ประหยัดพลังงานและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมการอำนวยความสะดวกและเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าข้ามแดนและผ่านแดนได้อย่างไร้รอยต่อควบคู่ไปกับการปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สามารถรองรับการดำเนินการดังกล่าว รวมถึงสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เร่งรัดการพัฒนาระบบ National Single Window และกระบวนการโลจิสติกส์ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความสมบูรณ์และเกิดประสิทธิภาพ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเชื่อมโยงข้อมูลรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างภาครัฐและเอกชน (B2G) และระหว่างภาคเอกชนและภาคเอกชน (B2B) ในการนำเข้า ส่งออก และโลจิสติกส์ได้ตลอดกระบวนการ พร้อมทั้งเตรียมพร้อมรองรับการเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการขนส่งสินค้าผ่านท่าอากาศยาน (ระบบ Air PCS) และผ่านท่าเรือ (ระบบ Sea PCS) และพัฒนาระบบเชื่อมโยงเพื่อการชำระเงินออนไลน์ให้เกิดความน่าเชื่อถือ รวมถึงควรมุ่งเน้นการเจรจาความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศในเชิงรุก เพื่อขจัดอุปสรรคทางการค้าและการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ และการเร่งดำเนินการตามความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกทางการค้าขององค์การการค้าโลก (WTO Agreement on Trade Facilitation: TFA) และให้ความสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านโลจิสติกส์โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมและการรับ แลกเปลี่ยนถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อลดการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐานการบริการเทียบเคียงกับผู้ให้บริการระหว่างประเทศและให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทยในระดับนานาชาติ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น **ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม**ที่กำหนดให้มีดัชนีวัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยอันดับหรือคะแนนดีขึ้น อยู่ในอันดับที่ 25 หรือมีคะแนนไม่ต่ำกว่า 3.60 ภายใน พ.ศ. 2570 ซึ่งหากพิจารณาจากผลการประเมินประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศ (Logistics Performance Index : LPI) ล่าสุดเมื่อ พ.ศ. 2561 ซึ่งประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 32 และมีคะแนนที่ 3.41 ทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุค่าเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นความท้าทายที่จะผลักดันการพัฒนาให้มีความต่อเนื่องโดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการกระจายสินค้าให้สามารถตอบสนองการใช้บริการของผู้ประกอบการขนส่งสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับกิจกรรมโลจิสติกส์ของประเทศ รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งและโลจิสติกส์ระหว่างประเทศที่เป็นสากลและทันต่อสถานการณ์การพัฒนา

จ.3

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4

การเพิ่มสัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางจะช่วยลดต้นทุนค่าขนส่งสินค้าและลดต้นทุนระบบโลจิสติกส์ของประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคขนส่งและลดมลพิษทางอากาศ ซึ่งจะช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภาพรวมและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนโดยมีปัจจัยสำคัญสู่การบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกและการปรับปรุงระบบบริหารจัดการโลจิสติกส์เพื่อรองรับการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multi-modal Transport) ความพร้อมของรถจักรและล้อเลื่อนของการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) รวมถึงการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการขนส่งสินค้าทางรางเพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการขนส่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งสินค้าจากทางถนนสู่ทางรางได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากสัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางพบว่าในช่วงพ.ศ.2561-2564ปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มสูงขึ้นจาก 10.22 ล้านตันต่อปี ใน พ.ศ. 2561 เป็น 11.46 ล้านตันต่อปี ใน พ.ศ. 2564 (ข้อมูลล่าสุด) หรือเฉลี่ยประมาณร้อยละ4.04 ต่อปี ทำให้**สัดส่วนการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดภายในประเทศเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.24 ใน พ.ศ. 2561 เป็นร้อยละ 1.44 ใน พ.ศ. 2564** แต่ยังคงต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 4 ใน พ.ศ. 2565 ค่อนข้างมาก **สะท้อนถึงสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายที่อยู่ในระดับวิกฤต**ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากความล่าช้าในการก่อสร้างโครงการรถไฟทางคู่ ระยะที่ 1 จำนวน 5 เส้นทาง และเส้นทางรถไฟทางคู่สายใหม่ จำนวน 2 เส้นทาง ประกอบกับ รฟท. ยังคงประสบปัญหาขาดแคลนรถจักรและล้อเลื่อนในการให้บริการ ทำให้ รฟท. ไม่สามารถปรับเพิ่มขบวนรถสินค้าได้ตามความต้องการของผู้ประกอบการได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ภาครัฐได้เร่งลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขนส่งสินค้าทางราง โดยปัจจุบันได้เปิดให้บริการรถไฟทางคู่ ระยะที่ 1 จำนวน 3 เส้นทาง ได้แก่ ช่วงชุมทางถนนจิระ – ขอนแก่น (เปิดให้บริการ พ.ศ. 2562) ช่วงฉะเชิงเทรา – คลองสิบเก้า – แก่งคอย (เปิดให้บริการ พ.ศ. 2563) และช่วงหัวหิน – ประจวบคีรีขันธ์(ก่อสร้างแล้วเสร็จเดือนกรกฎาคม 2565) และอยู่ระหว่างการก่อสร้างรถไฟทางคู่และทางคู่สายใหม่รวม 4 เส้นทาง คาดว่าจะดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จและเปิดให้บริการครบทุกเส้นทางใน พ.ศ. 2566 (ยกเว้นช่วงมาบกะเบา – ชุมทางถนนจิระ ที่คาดว่าจะเปิดให้บริการใน พ.ศ. 2570) ซึ่งภายหลังการดำเนินการดังกล่าวจะทำให้โครงข่ายรถไฟมีความครอบคลุมพื้นที่ให้บริการเพิ่มขึ้นจาก 47 จังหวัด เป็น 54 จังหวัด และมีการพัฒนาปรับปรุงย่านกองเก็บตู้สินค้าบริเวณสถานีรถไฟ 32 แห่งทั่วประเทศให้สามารถรองรับปริมาณความต้องการขนส่งสินค้าทางรถไฟได้

นอกจากนี้ กระทรวงคมนาคมยังได้สนับสนุนให้มีการบูรณาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multi-modal Transport) บริเวณทางรถไฟ อาทิ ศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้าเชียงของ จังหวัดเชียงราย (เปิดให้บริการแล้ว) ศูนย์การขนส่งชายแดนจังหวัดนครพนม (อยู่ระหว่างก่อสร้าง) ของกรมการขนส่งทางบก เพื่อสนับสนุนให้ระบบรางเป็นโครงข่ายหลักในการขนส่งสินค้า

สำหรับการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการขนส่งสินค้าทางรางนั้น ที่ผ่านมา กระทรวงคมนาคม ได้มีการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีระบบรางเพื่อส่งเสริมให้เกิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีเกี่ยวกับระบบราง สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมระบบรางภายในประเทศ และลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ และมีการจัดตั้งกรมการขนส่งทางรางเพื่อเตรียมความพร้อมในการกำกับกิจการขนส่งทางราง และอยู่ระหว่างการเสนอร่าง พ.ร.บ. การขนส่งทางราง ... เพื่อให้กรมการขนส่งทางรางสามารถทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและกำกับดูแลมาตรฐานการประกอบการขนส่งทางราง อาทิ ค่าโดยสาร ค่าระวาง ค่าใช้ประโยชน์ราง รวมทั้งการเพิ่มบทบาทภาคเอกชนในกิจการขนส่งสินค้าได้อย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้มีการขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้นได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ตารางแสดง
แผนการพัฒนาโครงข่ายรถไฟทางคู่ทั่วประเทศ

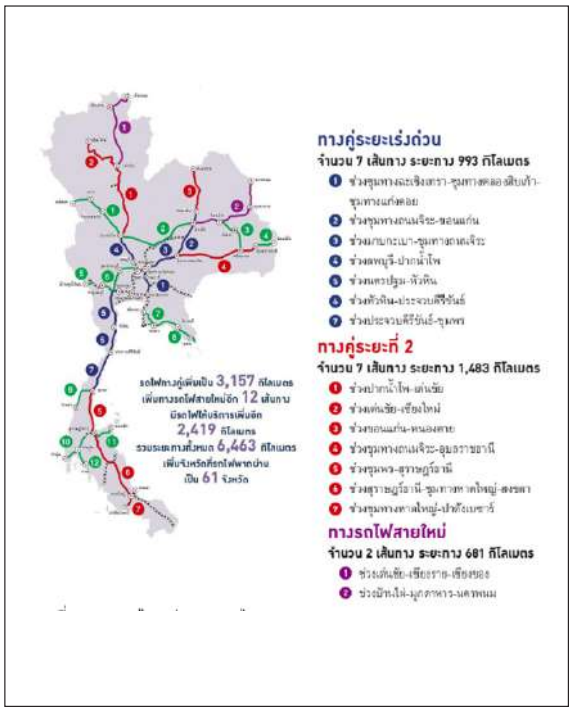

ที่มา: การรถไฟแห่งประเทศไทย กระทรวงคมนาคม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ที่ผ่านมาภาครัฐได้ลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนให้โครงข่ายรถไฟเป็นโครงข่ายหลักในการเดินทางและขนส่งสินค้าของประเทศ แต่เนื่องจากการขนส่งสินค้าของประเทศที่ผ่านมาได้พึ่งพาการขนส่งทางถนนเป็นหลัก ทำให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการขนส่งทางถนน ซึ่งเป็นรูปแบบการขนส่งที่สามารถเข้าถึงจุดต้นทาง-ปลายทางได้อย่างสะดวก ในขณะที่การขนส่งสินค้าทางรางเป็นรูปแบบการขนส่งที่ไม่สามารถเข้าถึงจุดต้นทาง-ปลายทางได้ ทำให้ผู้ประกอบการเกิดภาระต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ซ้ำซ้อนจากการขนถ่ายสินค้าหลายครั้ง ดังนั้น หากภาครัฐไม่สามารถเพิ่มศักยภาพในการให้บริการขนส่งสินค้าทางรางให้มีประสิทธิภาพทั้งทางด้านระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการขนส่งที่สามารถแข่งขันได้กับการขนส่งสินค้าทางถนนก็จะไม่สามารถสนับสนุนให้ผู้ประกอบการหันมาขนส่งสินค้าทางรถไฟเพิ่มขึ้นได้ตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การเพิ่มสัดส่วนการขนส่งสินค้าทางรางในระยะต่อไป ภาครัฐจำเป็นต้องเร่งก่อสร้างรถไฟทางคู่ระยะที่ 1 และทางคู่สายใหม่ การจัดหารถจักรและล้อเลื่อน รวมถึงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ พร้อมทั้งเร่งผลักดันให้ พ.ร.บ. การขนส่งทางราง พ.ศ. ... ให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว เพื่อให้กรมการขนส่งทางรางสามารถทำหน้าที่ในการกำกับดูแลกิจการระบบขนส่งทางรางและสนับสนุนให้มีการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในการให้บริการในกิจการระบบขนส่งทางรางได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ภาครัฐควรกำหนดให้มีคณะทำงานที่ประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาและการเพิ่มศักยภาพในการให้บริการขนส่งสินค้าทางรางให้มีประสิทธิภาพทั้งทางด้านระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการขนส่งให้สามารถแข่งขันได้กับการขนส่งสินค้าทางถนน โดยเริ่มต้นจากเส้นทางที่มีการขนส่งสินค้าหลักของประเทศเป็นลำดับแรก

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย การขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้น **ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม**ที่กำหนดให้มี สัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ4 เป็น เฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 7 ภายใน พ.ศ. 2570 ทั้งนี้ เมื่อเทียบสัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าภายในประเทศทั้งหมดจาก พ.ศ. 2564 ที่มีค่าเท่ากับร้อยละ 1.44 ทำให้ **สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤต**ในการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ภาครัฐต้องดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนให้โครงข่ายรถไฟเป็นโครงข่ายหลักในการเดินทางและขนส่งสินค้าของประเทศอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการเพิ่มบทบาทภาคเอกชนในระบบราง เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานระบบรางและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ภาครัฐได้ลงทุนไปแล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จ.3

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมถึงในเมืองหลักในภูมิภาคเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และ ปริมณฑล ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ในเมืองหลักในภูมิภาค

การเพิ่มสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลรวมถึงเมืองหลักในภูมิภาคจะช่วยบรรเทาปัญหาจราจรติดขัด เพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานในภาคขนส่งและลดมลพิษทางอากาศในเขตเมืองที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความหนาแน่นของเมือง โดยมีปัจจัยสำคัญสู่การบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การส่งเสริมให้ประชาชนหันมาเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับการเดินทางเชื่อมต่อตั้งแต่จุดเริ่มต้นไปยังจุดสิ้นสุดของการเดินทางให้ได้มาตรฐานปลอดภัย ตรงต่อเวลา และมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่สามารถแข่งขันได้กับการเดินทางด้วยระบบขนส่งส่วนบุคคล นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการ ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมของเมืองให้เหมาะสมกับการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะอีกด้วย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และ ปริมณฑล ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 ที่ผ่านมา พบว่าปริมาณการเดินทางในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จาก 33.18 ล้านคน-เที่ยวต่อวันใน พ.ศ. 2561 เป็น 25.83 ล้านคน-เที่ยวต่อวันในพ.ศ.2564(ข้อมูลล่าสุด)หรือลดลงเฉลี่ยประมาณร้อยละ 4.46 ต่อปี โดยใน พ.ศ. 2564 มีสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ร้อยละ 8.27 ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลจากการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ของภาครัฐ ทำให้ประชาชนบางส่วนหันมาเดินทางด้วยระบบขนส่งส่วนบุคคล (รวมถึงระบบขนส่งสาธารณะส่วนบุคคล) เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ การเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ที่ลดลงส่วนใหญ่เป็นการลดลงของปริมาณผู้โดยสารของระบบรถโดยสารสาธารณะจาก 6.75 ล้านคน-เที่ยวต่อวัน ใน พ.ศ. 2561 เป็น 2.21 ล้านคน-เที่ยวต่อวันใน พ.ศ. 2564 สำหรับสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเมืองหลักในภูมิภาค ปัจจุบันสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) อยู่ระหว่างการรวบรวมข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำข้อมูลตัวชี้วัดดังกล่าว โดยนำร่องในเมืองหลักของภูมิภาค 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดภูเก็ต และ ใน พ.ศ. 2566 จะดำเนินการจ้างที่ปรึกษาเพื่อจัดเก็บข้อมูลในเมืองหลักอื่น ๆ เพิ่มเติมอีก 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดอุบลราชธานี สุราษฎร์ธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างไรก็ดี ในช่วงที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในช่วง พ.ศ. 2563 -2564 ทำให้ผู้ประกอบการขนส่งสาธารณะในเมืองหลักในภูมิภาคทั้งภาครัฐและภาคเอกชนหลายจังหวัด อาทิ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดขอนแก่น ได้หยุดการให้บริการเนื่องจากประสบปัญหาขาดทุนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้คาดว่าสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเมืองหลักในภูมิภาคจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2565** อาทิ **โครงการพัฒนาระบบนำทางการเดินทางด้วยขนส่งสาธารณะเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ภูมิภาค** เพื่อเป็นการเพิ่มสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมถึงในเมืองหลักในภูมิภาคของประเทศไทย โดยเป็นการออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชัน (Application) รองรับการนำเข้าสัญญาณตำแหน่งพิกัดจีพีเอส (GPS) จากโทรศัพท์เคลื่อนที่ของ ผู้ให้บริการขนส่งสาธารณะ และสามารถแสดงผลการแจ้งตำแหน่ง GPS ของผู้รับบริการผ่านแอปพลิเคชันได้ เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลบริการระบบขนส่งสาธารณะที่ให้บริการโดยภาครัฐและเอกชน ที่สามารถสนับสนุนให้เกิดการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ที่ผ่านมาภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการลงทุนพัฒนาระบบรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เพื่อเป็นโครงข่ายหลักในการเดินทาง โดยปัจจุบันได้มีการเปิด

[1]ข้อมูลจากสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ได้ดำเนินการจัดทำข้อมูลปริมาณการเดินทางในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยอ้างอิงจากผลการศึกษาโครงการศึกษาสำรวจความต้องการการเดินทาง (Travel Demand Survey: TDS) ปี 2560

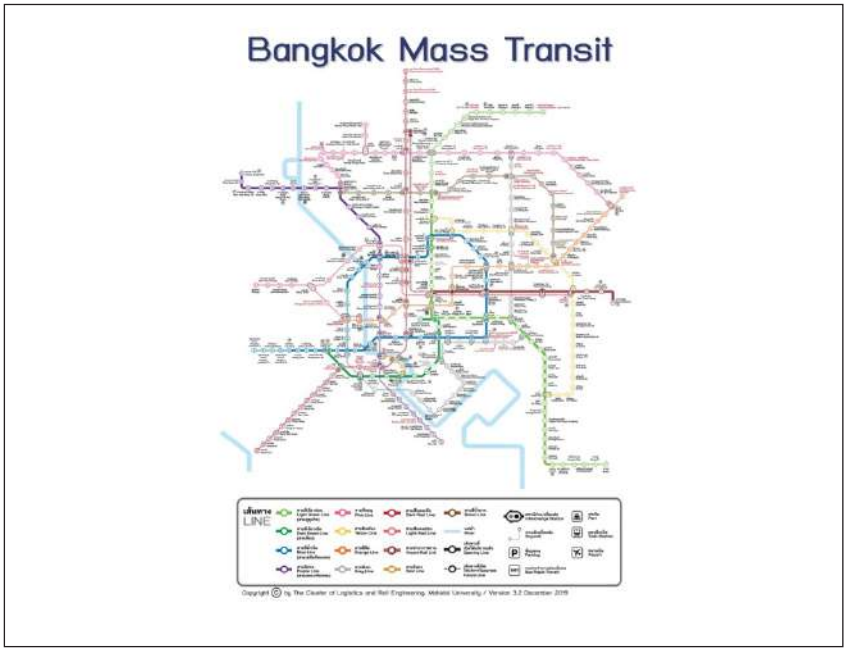

ให้บริการรถไฟฟ้าแล้วจำนวน 6 เส้นทางระยะทางรวม 211.94 กม. และอยู่ระหว่างก่อสร้าง จำนวน 5 เส้นทาง ระยะทางรวม 135.8 กม. ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการตามแผนแม่บทการพัฒนาระบบขนส่งมวชนทางรางในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล(M-Map) จำนวน 10 เส้นทาง เพื่อเพิ่มความครอบคลุมพื้นที่ให้บริการจาก 193.72 กม. เป็น 464 กม. การดำเนินการตามแผนแม่บทการพัฒนาระบบรถโดยสารในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ประกอบการรถโดยสารในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ที่จะขอรับใบอนุญาตเดินรถจำเป็นต้องมีการจัดหารถโดยสารที่มีสภาพดีมาให้บริการ ควบคู่กับการปรับปรุงเส้นทางการเดินรถโดยสารประจำทางในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ให้เป็นระบบขนส่งมวลชนเสริม (Feeder) ให้แก่ระบบรถไฟฟ้า รวมทั้งการดำเนินการศึกษาความเหมาะสมและรูปแบบการลงทุนเพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาพื้นที่รอบสถานีขนส่งมวลชน (Transit-Oriented Development : TOD) การพัฒนาระบบบัตรโดยสารร่วมและการกำหนดโครงสร้างอัตราค่าโดยสารร่วม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล หันมาเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้น **สำหรับการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเมืองหลักในภูมิภาค** ที่ผ่านมาสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจรร่วมกับหน่วยงานรับผิดชอบทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้ศึกษาและจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเมืองภูมิภาคของประเทศในพื้นที่ต่าง ๆ อาทิจังหวัดขอนแก่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดสงขลา จังหวัดพิษณุโลก อุดรธานี จังหวัดนครราชสีมา และกลุ่มจังหวัดในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง แล้วเสร็จ โดยขณะนี้การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย (รฟม.) ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดนครราชสีมา อยู่ระหว่างการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบเทคโนโลยีที่จะใช้ในระบบขนส่งสาธารณะที่มีขนาดการลงทุนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เพื่อไม่ให้เกิดภาระทางการเงินแก่ภาครัฐในระยะยาว ทำให้การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเมืองหลักในภูมิภาคยังไม่มีความก้าวหน้าเท่าที่ควร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ในช่วงที่ผ่านมามีความก้าวหน้าอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการทยอยเปิดให้บริการรถไฟฟ้าอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ได้มีการปรับรูปแบบและวิถีชีวิตให้สามารถเดินทางด้วยระบบรถไฟฟ้าได้อย่างสะดวกเพิ่มขึ้น ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้มีการพัฒนาแพลตฟอร์ม (Platform) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มมากขึ้นได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ดี เนื่องจากการเดินทางด้วยระบบรถไฟฟ้าไม่สามารถเชื่อมต่อการเดินทางตั้งแต่จุดต้นทาง-ปลายทาง เช่นเดียวกันกับการเดินทางด้วยรถยนต์ และจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบระบบรถโดยสารสาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการเดินทางเชื่อมต่อจากระบบรถไฟฟ้าไปยังจุดต้นทาง - ปลายทาง ซึ่งที่ผ่านมาการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการของระบบรถโดยสารสาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างสอดรับกับการเปิดให้บริการระบบรถไฟฟ้า ในขณะที่ ที่ผ่านมาแนวโน้มการพัฒนายานยนต์ไฟฟ้าที่มีราคาลดลงและการเริ่มพัฒนาแอปพลิเคชันที่ทำให้เกิดการทำธุรกิจตามแนวคิดเศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing Economy) ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจจะมีผลต่อความสำเร็จในการเพิ่มสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล สำหรับการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเมืองหลักในภูมิภาค ซึ่งปัจจุบันยังอยู่ระหว่างการศึกษาทบทวนรูปแบบและขนาดการลงทุนที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ จึงยังไม่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ อย่างไรก็ดี ผลการศึกษาส่วนใหญ่ พบว่า การดำเนินการให้บริการระบบขนส่งสาธารณะมีมีผลตอบแทนทางการเงินอยู่ในระดับต่ำและจำเป็นต้องพึ่งพาการสนับสนุนทางการเงินจากภาครัฐ ในขณะที่หน่วยงานรับผิดชอบในระดับพื้นที่บางแห่งขาดความสามารถในการสนับสนุนทางการเงินประกอบกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะได้ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการภาคเอกชนในจังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดภูเก็ต จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง (City Bus) เพื่อเป็นโครงการนำร่องก่อนการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนสาธารณะในเขตเมืองอย่างเต็มรูปแบบต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเพิ่มสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ภาครัฐควรเร่งดำเนินการตามแผนแม่บทการพัฒนาระบบรถโดยสารประจำทางทั้งด้านการปฏิรูปเส้นทางเดินรถและการจัดหารถโดยสารใหม่ทดแทนรถโดยสารเดิม เพื่อปรับบทบาทของรถโดยสารประจำทางให้ทำหน้าที่ป้อนผู้โดยสารเข้าสู่ระบบรถไฟฟ้า การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางต่าง ๆ อาทิ การปรับปรุงทางเดินเท้า การกำหนดโครงสร้างอัตราค่าโดยสารร่วมเพื่อรองรับการเดินทางเชื่อมจากระบบรถไฟฟ้าไปยังจุดต้นทาง – ปลายทาง ได้อย่างสะดวกและมีค่าใช้จ่ายที่แข่งขันได้กับการเดินทางด้วยยานพาหนะส่วนบุคคล พร้อมทั้งพิจารณาดำเนินการมาตรการส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการความต้องการเดินทาง (Demand Road Management) ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ถนนในเขตชุมชน (Road Pricing) การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการจราจรอย่างจริงจัง และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาแอปพลิเคชันที่ครอบคลุมการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะทุกรูปแบบเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนหันมาเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะมากยิ่งขึ้น สำหรับการเพิ่มสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเมืองภูมิภาค ภาครัฐควรพิจารณาปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่จะช่วยส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะได้ รวมถึงกำหนดหลักเกณฑ์ในการสนับสนุนทางการเงินให้แก่องค์กรส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ในการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย การเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองเพิ่มขึ้น **ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิมที่กำหนดให้มี** สัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ ปริมณฑล และในเมืองหลักในภูมิภาคในเขตเมืองเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ40 และเมืองหลักในภูมิภาค เฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ภายในปี 2570 ซึ่งเมื่อเทียบกับสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ใน พ.ศ. 2564 เท่ากับร้อยละ8.27 ทำให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤต**ในการบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะด้านการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเมืองภูมิภาคที่ปัจจุบันยังไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร ดังนั้นภาครัฐจึงควรเร่งผลักดันและขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่เขตเมืองหันมาเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะและบรรเทาปัญหาการจราจรติดขัดได้ตามเป้าหมายในห้วงระยะเวลาต่อไป

จ.3

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลดลง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนให้เป็น 12 คนต่อประชากร 1 แสนคน ใน พ.ศ. 2565

เป้าหมายการลดอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนของประเทศถือเป็นวาระแห่งชาติของทุกประเทศรวมถึงประเทศไทย ซึ่งการขับเคลื่อนความปลอดภัยทางถนนและลดความสูญเสียจากอุบัติเหตุทางถนนจะต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ การเพิ่มความรู้ทักษะและประสบการณ์การใช้รถใช้ถนนของคน ความพร้อมและความปลอดภัยของถนนและมาตรฐานของยานพาหนะ การส่งเสริมและปลูกฝังให้ผู้ใช้รถใช้ถนนมีวินัยในการขับขี่ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่จะช่วยลดจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนของประเทศในภาพรวม ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยในการเดินทางของประชาชน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน ภาพรวมตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2565 พบว่ามีอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2565 พบว่า ประเทศไทยมีอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนเท่ากับ 20.18 คนต่อประชากร 1 แสนคน ซึ่งแม้ว่าอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนจะมีแนวโน้มลดลงเฉลี่ยร้อยละ 9.8 ต่อปี แต่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้มีการลดอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนเป็น 12 คนต่อประชากร 1 แสนคน ใน พ.ศ. 2565 ได้ โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤตต่อการบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติจากระบบข้อมูล 3ฐาน(IDCC)ของกระทรวงสาธารณสุข พบว่าผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 เป็นผู้ที่เกิดอุบัติเหตุ

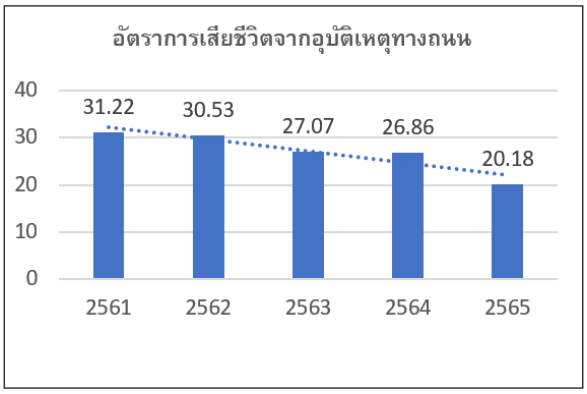

จากการขับขี่รถจักรยานยนต์และส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 15 – 19 ปี ซึ่งสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุทางถนนส่วนใหญ่เกิดจากผู้ขับขี่มีระดับแอลกอฮอล์เกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนด และพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเสียชีวิต อาทิ การไม่สวมหมวกนิรภัยและไม่คาดเข็มขัดนิรภัย

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี พ.ศ. 2565** ได้แก่ **โครงการ “ขับเคลื่อนการแก้ปัญหาการตายในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ใช้รถจักรยานยนต์” โครงการ “การบริหารจัดการความปลอดภัยทางถนนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based on Road SafetyManagement)” และ โครงการ “พัฒนามาตรฐานผู้ตรวจสอบความปลอดภัยงานทางระดับต้น (Inspector) ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**”เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการความปลอดภัยทางถนน แก่ประชาชนผู้ที่ใช้รถใช้ถนนในการเดินทาง เยาวชน ผู้นำชุมชนและคนในชุมชน รวมถึงการดำเนินการของภาครัฐตามแผนแม่บทความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. 2561 – 2564 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานรับผิดชอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) การแก้ไขปัญหาจุดเสี่ยงและจุดอันตรายบนท้องถนน 2) การจัดหาอุปกรณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามพฤติกรรมการขับขี่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ อาทิ การจัดตั้งด่านตรวจในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เพื่อให้บริการแก่ประชาชนให้มีความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทาง 3) การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยานพาหนะ อาทิ การกำหนดให้ผู้ขับขี่และผู้โดยสารรถยนต์ “ทุกที่นั่ง” ต้องคาดเข็มขัดนิรภัยตลอดเวลาขณะโดยสาร หากฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท รวมถึงเพิ่มอัตราโทษปรับสำหรับความผิดที่อาจเป็นปัจจัยให้เกิดอุบัติเหตุ อาทิ ขับรถเร็วเกินกำหนด การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการขอแพทย์ตรวจระดับแอลกอฮอล์ของผู้ขับขี่โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ขับขี่ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งและจราจร โดยขณะนี้กรมการขนส่งทางบกและสำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมกันพัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลใบสั่งจราจรระหว่างกัน

เพื่อให้อำนาจกรมการขนส่งทางบกสามารถรับชำระค่าปรับที่ค้างชำระใบสั่งแทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมทั้ง 4) การขับเคลื่อนนโยบายและมาตรการด้านความปลอดภัยทางถนนไปสู่ระดับพื้นที่ผ่านกลไกคณะกรรมการระดับนโยบาย (คณะกรรมการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนแห่งชาติ) คณะกรรมการอำนวยการ (ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนจังหวัด) และคณะกรรมการปฏิบัติการ (ศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนนอำเภอและศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการภาคเอกชนได้เข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนความปลอดภัยทางถนนผ่านกิจกรรมเพื่อสังคม และการรณรงค์ปลุกจิตสำนึกความปลอดภัยทางถนนในสังคมไทยทุกระดับในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น อาทิ การจัดกิจกรรมแจกหมวกนิรภัย การพัฒนาศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน โดยบริษัทกลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจำกัด การฝึกอบรมหลักสูตรการจัดการความปลอดภัยทางถนนของชุมชนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การขับเคลื่อนความปลอดภัยทางถนนของประเทศในช่วงที่ผ่านมาได้มีความพยายามทั้งในด้านการกำหนดให้มีกลไกการขับเคลื่อนจากระดับนโยบายไปสู่ระดับพื้นที่ และการปรับปรุงแก้ไขระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายด้านการขนส่งและจราจรอย่างจริงจัง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการลดอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนแล้ว แต่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการลดอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนให้เป็น 12 คนต่อประชากร 1แสนคนภายในพ.ศ.2565ได้เนื่องจากการเดินทางและขนส่งสินค้าของประเทศยังคงพึ่งพาการขนส่งทางถนนเป็นหลัก โดยใน พ.ศ. 2564 มีสัดส่วนการเดินทางและขนส่งสินค้าทางถนนมากกว่าร้อยละ 80 ในขณะที่ภาครัฐมีงบประมาณที่จำกัดทำให้ไม่สามารถแก้ไขจุดเสี่ยงและจุดอันตรายบนท้องถนน และจัดหาอุปกรณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามพฤติกรรมการขับขี่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ รวมทั้งเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่เพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งและจราจรให้เหมาะสมและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มความปลอดภัยทางถนนของประเทศ อันจะนำไปสู่การลดอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนตามเป้าหมายได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การขับเคลื่อนเป้าหมายการลดอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนให้บรรลุเป้าหมายไม่เกิน 12 คนต่อประชากร 1 แสนคน ในห้วงที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) ภายในพ.ศ.2570 ควรให้ความสำคัญกับการเร่งจัดทำแผนปฏิบัติการด้านความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. 2565-2570 โดยกำหนดความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานผ่านกลไกการขับเคลื่อนความปลอดภัยทางถนนไปสู่ระดับพื้นที่ให้มีความชัดเจนเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและจัดสรรงบประมาณได้อย่างเพียงพอ พร้อมทั้งเร่งส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเดินทางและขนส่งสินค้าจากทางถนนสู่ระบบรางเพื่อลดปริมาณการเดินทางและขนส่งสินค้าทางถนน การสนับสนุนให้เกิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการกำกับดูแลเพื่อให้เกิดการบังคับใช้ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งและจราจรได้อย่างทั่วถึงและเข้มงวด ซึ่งจะช่วยให้

ผู้ใช้รถใช้ถนนปฏิบัติตามวินัยจราจรอย่างจริงจัง ตลอดจนปลูกฝังวินัยและจิตสำนึกในการใช้ยานพาหนะบนท้องถนน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ เพื่อสร้างความตระหนักถึงความปลอดภัยทางถนนให้แก่กลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่โดยการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานการณ์ปี 2565 เทียบกับค่าเป้าหมายปี 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลดลง **ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม** โดยใน พ.ศ. 2570 ตั้งค่าเป้าหมาย อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนให้เป็น 12 คนต่อประชากร 1 แสนคน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนใน พ.ศ. 2565 จำนวน 20.18 คนต่อประชากร 1 แสนคน ทำให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยง**ในการบรรลุเป้าหมาย ในการขับเคลื่อนความปลอดภัยทางถนนของประเทศโดยเฉพาะในส่วนของกลไกการขับเคลื่อนจากนโยบายสู่ระดับพื้นที่ การสร้างความตระหนักถึงความปลอดภัยทางถนนให้แก่กลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ รวมถึงการเข้มงวดกวดขันให้ผู้ขับขี่ปฏิบัติตามวินัยจราจรอย่างจริงจัง เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วงเวลาต่อไปได้

จ.3 กระทรวงพลังงาน MINISTRY OF ENERGY

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนของการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า ไม่เกินร้อยละ 60 ของแหล่งเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าในภาพรวมของประเทศ

ที่ผ่านมาประเทศไทยพึ่งพาแหล่งเชื้อเพลิงจากก๊าซธรรมชาติในการผลิตพลังงานไฟฟ้าในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง ทำให้เกิดความเสี่ยงและความไม่มั่นคงต่อการให้บริการด้านพลังงานของประเทศ จึงจำเป็นต้องกระจายประเภทเชื้อเพลิง เพื่อลดความเสี่ยงและเสริมระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีความมั่นคงและลดการนำเข้าจากต่างประเทศ โดยปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้สัดส่วนของการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตพลังงานไฟฟ้าลดลงตามเป้าหมาย ได้แก่ความต่อเนื่องในการเพิ่มกำลังผลิตไฟฟ้าใหม่จากพลังงานหมุนเวียน การจัดลำดับการรับซื้อไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงอื่นที่ไม่ใช่ก๊าซธรรมชาติเข้าระบบการใช้ประโยชน์สูงสุดจากโครงสร้างพื้นฐานเดิม โดยการสนับสนุนการจัดสรรการใช้ก๊าซธรรมชาติในอุตสาหกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากสัดส่วนของการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า ภาพรวมตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2565 พบว่ามีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าร้อยละ 54.8 ลดลงจาก พ.ศ. 2560 ที่มีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าร้อยละ 60.2 ซึ่งบรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 60 ใน พ.ศ. 2565 โดยเป็นผลจากการเพิ่มสัดส่วนการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานสะอาดภายในประเทศ และการจัดหาพลังงานไฟฟ้าจากประเทศเพื่อนบ้านตามนโยบายรัฐบาล

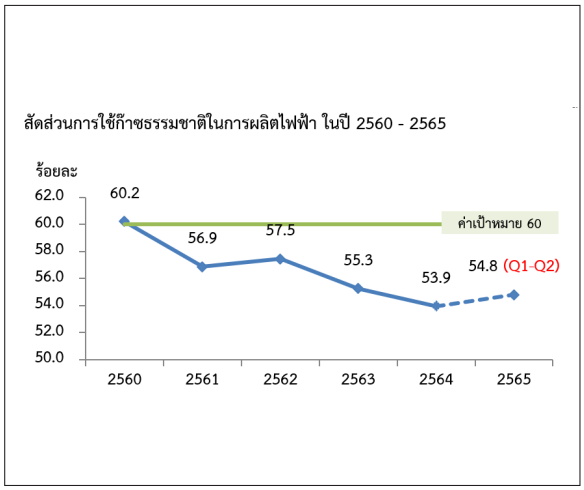

ที่มา: การรถไฟแห่งประเทศไทย กระทรวงคมนาคม

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2565** ได้แก่**โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างสำนักงานพลังงานจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประกอบการในพื้นที่ โครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการและเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และแผนงาน และโครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการด้านการประเมินศักยภาพเชื้อเพลิงธรรมชาติ เพื่อการกำกับดูแลการสำรวจและผลิตปิโตรเลียม** และการเตรียมการเปิดให้ยื่นขอสิทธิสำรวจและผลิตปิโตรเลียม ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อให้มีระบบบริหารจัดการด้านการประเมินศักยภาพเชื้อเพลิงธรรมชาติของประเทศที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย อย่างมีเสถียรภาพและปลอดภัย รวมถึงระบบบริหารจัดการและเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และแผนงาน นอกจากนี้ภาครัฐได้ดำเนินการจัดหากำลังผลิตไฟฟ้าตามแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. 2561-2580 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 (PDP2018 Rev.1) ที่ได้มีการกำหนดสัดส่วนประเภทเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าให้กระจายในหลายเชื้อเพลิงอย่างสมดุลเพื่อสร้างความมั่นคงทางพลังงานของประเทศ และได้กำหนดเป้าหมายให้มีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าไม่เกินร้อยละ 60 ประกอบกับการดำเนินมาตรการบริหารจัดการการจัดหาและการใช้พลังงานในช่วงที่ราคาพลังงานเชื้อเพลิงมีความผันผวนอย่างมาก อันเนื่องจากสถานการณ์ความขัดแย้งในภูมิภาคยุโรปตั้งแต่ช่วงต้น พ.ศ.2565ทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องลดปริมาณการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าและเพิ่มสัดส่วนการซื้อไฟฟ้าจากแหล่งเชื้อเพลิงที่มีต้นทุนในการผลิตพลังงานไฟฟ้าต่ำกว่า อาทิ การรับซื้อไฟฟ้าระยะสั้นจากพลังงานทดแทน และพลังงานน้ำระยะสั้นเพิ่มเติมจาก สปป.ลาว รวมถึงการเจรจาเพื่อลดการรับซื้อไฟฟ้าภาคสมัครใจจากผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก (SPP) ประเภทโรงไฟฟ้าโคเจนเนอเรชั่น (Cogeneration) ที่ใช้เชื้อเพลิงก๊าซธรรมชาติ ส่งผลให้มีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลงได้อีกทางหนึ่ง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ใน พ.ศ. 2565 มีสัดส่วนของการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าร้อยละ 54.8 ของแหล่งเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าในภาพรวมของประเทศ ซึ่งบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความต้องการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ช่วงปลาย พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นผลมาจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยที่เริ่มฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด–19 ทำให้จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนเพิ่มกำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศให้เพียงพอกับแนวโน้มความต้องการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับที่ผ่านมาภาครัฐได้มีนโยบายเปิดเสรีด้านพลังงานโดยส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันในตลาดก๊าซธรรมชาติ และการสนับสนุนให้มีการพัฒนาแหล่งปิโตรเลียมเพิ่มเติมควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับกิจการก๊าซธรรมชาติ ซึ่งทั้งสองปัจจัยดังกล่าวอาจจะส่งผลต่อความสำเร็จในการปรับลดสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าตามเป้าหมายให้เป็นไปอย่างยั่งยืนได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้มีสัดส่วนของการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าไม่เกินร้อยละ 60 ของแหล่งเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าในภาพรวมของประเทศตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยการเพิ่มกำลังผลิตไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงในแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทยในระยะต่อไป ควรส่งเสริมให้มีการเพิ่มสัดส่วนการผลิตพลังงานจากพลังงานทางเลือกตามความศักยภาพของแต่ละพื้นที่ ควบคู่กับการวางแผนการจัดสรรการใช้ก๊าซธรรมชาติในกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานด้านก๊าซธรรมชาติที่ลงทุนไปแล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจะช่วยลดสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังสามารถสนับสนุนโยบายเปิดเสรีด้านพลังงานโดยการส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันในตลาดก๊าซธรรมชาติของประเทศ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย การใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลง **ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม** โดยใน พ.ศ. 2570 ตั้งค่าเป้าหมาย **สัดส่วนของการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า ไม่เกินร้อยละ 60 ของแหล่งเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าในภาพรวมของประเทศ** ซึ่งเมื่อเทียบกับสถานการณ์ปี 2565 ที่ประเทศไทยมีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าร้อยละ 54.8 **ทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย** อย่างไรก็ตาม ภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการจัดหากำลังผลิตไฟฟ้าเพื่อให้เกิดความมั่นคง โดยการเพิ่มสัดส่วนประเภทเชื้อเพลิงอื่นนอกจากการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าเพื่อให้มีการกระจายแหล่งเชื้อเพลิงอย่างสมดุล ซึ่งจะช่วยให้ประเทศมีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและวิกฤติการณ์พลังงานในระยะต่อไป

จ.3 กระทรวงพลังงาน MINISTRY OF ENERGY

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตได้ภายในประเทศ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนในการผลิตไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพ คิดเป็นร้อยละ 15 - 18 ของพลังงานขั้นสุดท้าย

การเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนในการผลิตไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพ อาทิ พลังงานแสงอาทิตย์ ก๊าซชีวภาพ จะช่วยให้ประเทศสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) และก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gases: GHG) ที่เกิดจากภาคพลังงาน โดยมีปัจจัยที่จะทำให้การเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ได้แก่ การจัดทำกฎระเบียบเพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้และผลิตพลังงานทดแทนมากยิ่งขึ้น การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตพลังงานทดแทน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนในการผลิตไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพ พบว่า ในช่วง พ.ศ. 2560-2562 การใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายของประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 15 - 18 ของพลังงานขั้นสุดท้าย) อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในช่วง พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา พบว่าสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายของประเทศมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากการลดลงของการบริโภคของภาคประชาชน การผลิตของภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม อันเนื่องจากการดำเนินมาตรการเพื่อควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด–19 ทำให้ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้เชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน อาทิ ขยะชุมชน กากอ้อย มีแนวโน้มลดลงตามปริมาณการบริโภคและผลิตที่ลดลงตามไปด้วย โดยใน พ.ศ. 2565 มีสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย ประมาณร้อยละ 14.06 ลดลงจาก พ.ศ. 2560 ที่ร้อยละ 0.47 **สะท้อนสถานะของการบรรลุเป้าหมายในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย** โดยการใช้พลังงานทดแทนจะอยู่ในรูปของพลังงานความร้อนมากที่สุดร้อยละ 55.54 รองลงมาคือไฟฟ้า และเชื้อเพลิงชีวภาพ (เอทานอลและไบโอดีเซล) ร้อยละ 28.62 และ 16.84 ตามลำดับ

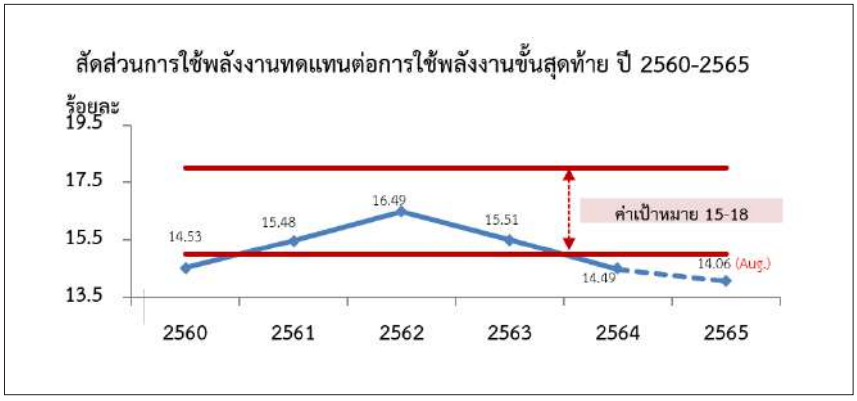

ที่มา: กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2565** อาทิ **โดยมีโครงการการสร้างต้นแบบระบบเก็บกักพลังงานแบตเตอรี่เพื่อชดเชยคุณภาพไฟฟ้าสำหรับอาคารที่มีลักษณะโหลดการใช้ไฟฟ้าแบบพิเศษ** ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาระบบแหล่งเก็บกักพลังงานต้นแบบที่ได้มาตรฐานของประเทศ ที่จะมีส่วนในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติในห้วงปีถัดไป รวมถึงภาครัฐได้ดำเนินการส่งเสริมการผลิตและการใช้พลังงานทดแทนทั้งภาคไฟฟ้า ภาคความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพผ่านมาตรการที่สำคัญ อาทิ การสนับสนุนเงินลงทุนให้แก่กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการในการจัดหาเครื่องจักร อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในการผลิต/แปรรูป

และการใช้เชื้อเพลิงชีวมวลในภาคความร้อน การปรับเปลี่ยน/ติดตั้งอุกรณ์เพื่อผลิตก๊าซชีวภาพ การรับซื้อไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน โดยกำหนดนโยบายการรับซื้อไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนในรูปแบบ Feed-in Tariff (FiT) ที่เหมาะสม การกำหนดส่วนผสมเชื้อเพลิงชีวภาพที่เหมาะสมเพื่อเป็นเชื้อเพลิงหลัก การส่งเสริมการปลูกพืชพลังงานทดแทนในภาคอุตสาหกรรมและโรงไฟฟ้า การส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมด้านพลังงานทดแทนให้มีประสิทธิภาพสูง การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจด้านพลังงานทดแทน ทำให้บรรลุเป้าหมายการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายของประเทศแล้ว ในช่วง พ.ศ. 2560-2562 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีองค์ความรู้ เทคโนโลยี และเครื่องจักรอุปกรณ์ที่จะช่วยสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาดังกล่าวแล้ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งเป็นผลจากการได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่ได้ผลกระทบจากการสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในขณะที่การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาดังกล่าวยังเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอนภายใน ค.ศ. 2050 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero) ในปี 2065 ตลอดจนการดำเนินการเพื่อรองรับมาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ(International Trade Barriers) อาทิ มาตรการปรับราคาคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป (Carbon Border Adjustment Mechanism : CBAM) แสดงให้เห็นว่าการขับเคลื่อนการพัฒนาดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาในหลายมิติ อาทิ การเกษตร อุตสาหกรรม สิ่งแวดล้อม การค้าระหว่างประเทศ ทำให้จำเป็นต้องกำหนดนโยบายและมาตรการในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาดังกล่าวที่มีความสมดุลและไม่ก่อให้เกิดภาระกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศด้านพลังงานทดแทนที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้ภาครัฐสามารถนำไปออกแบบและกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามศักยภาพของพื้นที่ พิจารณามาตรการจูงใจให้ภาคเอกชนหันมาลงทุนพัฒนาพลังงานทดแทนเพื่อใช้ในกิจการตนเองอย่างเต็มรูปแบบเพิ่มขึ้น และการพัฒนาโครงสร้างระบบสมาร์ทกริด (Smart Grid) และระบบกักเก็บพลังงาน (Energy Storage System :ESS) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมระบบกักเก็บพลังงานภายในประเทศ การดำเนินมาตรการบริหารจัดการด้านอุปสงค์ (Demand Response : DR) และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผังเมืองให้มีความทันสมัยและสามารถสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้สามารถเพิ่มสัดส่วนการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ซื้อไฟฟ้า

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย การใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น **ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิมที่ให้มี**สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนในการผลิตไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพ **เฉลี่ยอยู่ระหว่างร้อยละ 19 - 22 ภายใน พ.ศ. 2570** ทั้งนี้ ปี 2565 มีสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายประมาณร้อยละ 14.06 ทำให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย** ทำให้การดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวยังคงมีความท้าทาย อย่างไรก็ดี เนื่องจากเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตพลังงานทดแทนมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ทำให้เครื่องจักรและอุปกรณ์มีประสิทธิภาพสูงขึ้นและมีแนวโน้มราคาที่ลดลง ทำให้ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ สามารถเข้าถึงได้ง่ายยิ่งขึ้น ประกอบกับเป้าหมายของประเทศในการมุ่งไปสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายใน ค.ศ. 2050 (พ.ศ. 2593) จะเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้

จ.3 กระทรวงพลังงาน MINISTRY OF ENERGY

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ค่าความเข้มการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย (Energy Intensity: EI) ไม่เกิน 7.4 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท (ktoe/Billion Baht)

การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศจะช่วยลดภาระการลงทุนในการจัดหาพลังงาน ลดปริมาณการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกระบวนการผลิตพลังงานของประเทศในภาพรวมโดยปัจจัยที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าว ได้แก่ การเปลี่ยนรูปแบบการเดินทางและขนส่งสินค้าในภาคขนส่ง และการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยี และประยุกต์ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในทุกภาคส่วน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากค่าความเข้มการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย (EI) ภาพรวมตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2564 พบว่ามีประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง **โดยใน พ.ศ. 2564 มีค่า EI เท่ากับ 6.90 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท ลดลงจาก พ.ศ. 2560 ที่เท่ากับ 7.87 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท ซึ่งใกล้เคียงกับค่า EI เป้าหมาย** ที่กำหนดไว้ที่เท่ากับ 7.4 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท อย่างไรก็ดี ณ ไตรมาสที่ 3 ของ พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีค่า EI เพิ่มสูงขึ้นเป็นเท่ากับ 8.24 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท **สะท้อนถึงสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย** เนื่องจากความต้องการใช้พลังงานเริ่มกลับเข้าสู่ถานการณ์ปกติ ในขณะที่สภาวะเศรษฐกิจอยู่ระหว่างการฟื้นตัวภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยใน พ.ศ. 2565 มีสัดส่วนการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายมากที่สุดคือภาคขนส่งร้อยละ 38 และรองลงมาคือภาคอุตสาหกรรมการผลิตร้อยละ 37

ที่มา: กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนิน **โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2565** ได้แก่ **โครงการ “จัดทำแผนการพัฒนาสถานีอัดประจุไฟฟ้าสำหรับยานยนต์ไฟฟ้าเพื่อรองรับเป้าหมายการส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าของประเทศ” และโครงการยกระดับระบบจัดการข้อมูลสารสนเทศของห้องปฏิบัติการทดสอบคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงแบบ 4.0 ระยะที่ 2** นอกจากนี้ ภาครัฐได้ดำเนินมาตรการที่สำคัญ ประกอบด้วย (1) การสนับสนุนด้านการเงินและสร้างแรงจูงใจในการส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงาน โดยการสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคธุรกิจ และภาคครัวเรือน อาทิ โครงการส่งเสริมการลงทุนด้านอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทน (ESCO Fund) มาตรการส่งเสริมการลงทุน เพื่อการประหยัดพลังงานของบีโอไอ (BOI) มาตรการสนับสนุนด้านภาษีสรรพสามิตสำหรับรถยนต์ประหยัดพลังงาน (Eco Car) และการติดฉลากอุปกรณ์ประหยัดพลังงาน ผลจากการดำเนินมาตรการต่าง ๆ ตามแผนอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2561 - 2580 (EEP2018) ส่งผลให้ใน พ.ศ. 2564 เกิดผลประหยัดพลังงานจากประสิทธิภาพการใช้พลังงานภาพรวม

ของประเทศเท่ากับ 16,792 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ (ktoe) (2) การส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งสาธารณะและระบบราง ซึ่งมีความล่าช้ากว่ามาตรการด้านพลังงาน และการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานในภาคอื่น ๆ เนื่องจากเป็นการดำเนินงานที่ต้องบูรณาการร่วมกันหลายหน่วยงาน (3) การบังคับใช้กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงาน อาทิ การบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดประเภทหรือขนาดของอาคารและหลักเกณฑ์วิธีการในการออกแบบอาคารเพื่ออนุรักษ์พลังงาน (Building Energy Code: BEC) กับอาคารที่จะก่อสร้างใหม่หรือดัดแปลงอย่างจริงจัง รวมทั้ง ได้กำหนดมาตรการบังคับใช้เกณฑ์มาตรฐานอนุรักษ์พลังงานสำหรับผู้ผลิตและผู้จำหน่ายพลังงาน (Energy Efficiency Resources Standard: EERS) ในระยะที่สอง (พ.ศ. 2566 - 2579)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การขับเคลื่อนการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างยั่งยืนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนทุกภาคส่วนในการให้ความสำคัญกับการลงทุนติดตั้งอุปกรณ์หรือนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ รวมถึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและธุรกิจ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการเดินทางและขนส่งสินค้าในภาคขนส่ง ซึ่งการดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวอาจจะก่อให้เกิดความยุ่งยากและมีภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นทันที ในขณะที่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลานานจึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ การขับเคลื่อนการพัฒนาดังกล่าวยังขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจและการผันผวนของสภาพภูมิอากาศในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีค่าความเข้มการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย (EI) เพิ่มสูงขึ้นเป็นเท่ากับ 8.24 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท สูงกว่าค่า EI เป้าหมายที่กำหนดไว้ที่เท่ากับ 7.4 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท ทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องเร่งพิจารณากำหนดมาตรการสนับสนุนด้านการเงินการคลังรูปแบบใหม่ ๆ ที่จะช่วยจูงใจให้ประชาชนทุกภาคส่วนหันมาการลงทุนติดตั้งอุปกรณ์หรือนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ รวมถึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและธุรกิจได้อย่างเป็นรูปธรรม ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติด้านงบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในหน่วยงานภาครัฐ และส่งเสริมให้ภาครัฐและภาคเอกชนวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่ประหยัดพลังงานและการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน สำหรับเครื่องจักร วัสดุ อุปกรณ์ในกระบวนการผลิต การดำเนินธุรกิจ และการดำรงชีวิต เพื่อพัฒนาไปสู่การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่ครอบคลุมทั้งในภาคอุตสาหกรรม ธุรกิจ และครัวเรือน เพื่อการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศเพิ่มขึ้น **ยังคงตัวชี้วัดเดิม** ค่าความเข้มการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย **แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมาย**เพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จาก **เดิม ค่าความเข้มการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย ที่ไม่เกิน 7.40 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท เป็น ไม่เกิน 6.85 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท ภายใน พ.ศ. 2570** โดยในไตรมาสที่ 3 ของ พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีค่า EI เท่ากับ 8.24 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ /พันล้านบาท ทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤตในการบรรลุค่าเป้าหมาย อย่างไรก็ดี เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้มีการผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและราคามีแนวโน้มลดลง ทำให้ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ สามารถเข้าถึงได้ง่าย ประกอบกับเป้าหมายของประเทศในการมุ่งไปสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอนภายใน ค.ศ. 2050 ทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องเร่งดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้

จ.3 กระทรวงพลังงาน MINISTRY OF ENERGY

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การปรับปรุงและพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพ ด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริด

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จำนวนแผนงาน และ/หรือโครงการที่กำลังพัฒนา/โครงการนำร่อง/โครงการที่มีการใช้งานที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้า อย่างน้อย 8 โครงการ

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนจากผู้ใช้ไฟฟ้า (Consumer) เป็นผู้ผลิตไฟฟ้าใช้เอง (Prosumer) และการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนแบบกระจายศูนย์ที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้การพัฒนาโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะหรือโครงข่ายสมาร์ทกริด (Smart Grid) เข้ามามีบทบาทในการปรับปรุงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานให้มีความทันสมัยและสามารถรองรับเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าในอนาคต โดยมีปัจจัยสำคัญสู่การบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การวางแผนการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบไฟฟ้าด้วยเทคโนโลยีโครงข่ายสมาร์ทกริดที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทานของระบบไฟฟ้า ตั้งแต่การผลิตไฟฟ้า การส่งไฟฟ้า การจำหน่ายไฟฟ้า ไปจนถึงการบริโภคไฟฟ้า รวมถึงการกำหนดให้มีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ (Grid Modernization of Transmission and Distribution)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากจำนวนแผนงาน และ/หรือ โครงการที่กำลังพัฒนา/โครงการนำร่อง/โครงการที่มีการใช้งานที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้า โดยตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2565 มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ใน พ.ศ. 2565 มีการดำเนินโครงการด้านการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้าด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริดเพิ่มขึ้น 1 โครงการ จาก พ.ศ. 2564 ทำให้มีโครงการเพิ่มขึ้นเป็น 22 โครงการ ซึ่งบรรลุเป้าหมายของ พ.ศ. 2565 ที่ตั้งไว้จำนวน 8 โครงการแล้ว การดำเนินโครงการส่วนใหญ่เป็นการศึกษา เตรียมการ และสาธิตรูปแบบการบริหารจัดการระบบไฟฟ้าภายใต้โครงข่ายสมาร์ทกริด อย่างไรก็ดี หน่วยงานรับผิดชอบได้เริ่มดำเนินโครงการนำร่องในพื้นที่ขนาดใหญ่มากขึ้น อาทิ โครงการพัฒนาโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ (Smart Grid) ในพื้นที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี และโครงการติดตั้งระบบมิเตอร์อัจฉริยะ (AMI) สำหรับผู้ใช้ไฟฟ้ารายใหญ่ ซึ่งจะช่วยให้สามารถนำผลการดำเนินโครงการไปใช้ในการพัฒนาโครงข่ายสมาร์ทกริดของประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้**ดำเนินโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2565** อาทิ**โครงการ “ศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตระบบกักเก็บพลังงานประเภทแบตเตอรี่”** ซึ่งจะก่อให้เกิดการลงทุนอุตสาหกรรมการผลิตระบบกักเก็บพลังงานประเภทแบตเตอรี่ในประเทศ ต่อยอดการสร้างห่วงโซ่อุปทานและมูลค่าเพิ่มในประเทศจากอุตสาหกรรมส่วนประกอบแบตเตอรี่ ที่เป็นส่วนประกอบพื้นฐานในผลิตภัณฑ์และอุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมถึงเกิดการใช้งานระบบกักเก็บพลังงานประเภทแบตเตอรี่ในภาคพลังงานไฟฟ้า ที่สามารถลดต้นทุนการผลิตและการใช้ไฟฟ้า และส่งเสริมการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน นอกจากนี้ภาครัฐได้ดำเนินการตามแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสมาร์ทกริดของประเทศไทยในระยะสั้น พ.ศ. 2560 – 2564 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาโครงการนำร่องเพื่อทดสอบความเหมาะสมทางเทคนิคและความคุ้มค่าของการลงทุน อาทิ โครงการศึกษาวิจัยเครื่องให้กำลังกระแสไฟฟ้า(Power Pack) ซึ่งเป็นการพัฒนาระบบกักเก็บพลังงานซึ่งจะติดตั้งในบ้านเพื่อรองรับการติดตั้งโซล่าร์รูฟท็อป (Solar rooftop) ของประชาชน โครงการนำร่องระบบบริหารจัดการพลังงานในอาคารที่ทำการของการไฟฟ้านครหลวงซึ่งสามารถเชื่อมต่อกับระบบสมาร์ทกริด โครงการนำร่องการตอบสนองด้านโหลด (Load) และกลไกราคาในพื้นที่ เพื่อให้ผู้ใช้ไฟฟ้ามีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการระบบพลังงานของประเทศ การพัฒนาระบบไมโครกริด (Microgrid) และระบบกักเก็บพลังงาน (Energy Storage System: ESS) ที่ได้ดำเนินโครงการนำร่องในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา และอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมทั้งการพัฒนาระบบไมโครกริดบนพื้นที่ห่างไกลในพื้นที่เกาะพะลวย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการดำเนินโครงการจะทำให้ทราบถึงวิธีการทำงานของระบบไมโครกริดตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของระบบ ซึ่งจะนำมาวิเคราะห์และขยายผลการพัฒนาระบบไมโครกริดในพื้นที่ที่เหมาะสมทั่วประเทศต่อไป นอกจากนี้ ภาครัฐได้เริ่มดำเนินการตามแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสมาร์ทกริดของประเทศไทย ระยะปานกลาง พ.ศ. 2565 – 2574 โดยได้เพิ่มเติมประเด็นผู้ผลิตไฟฟ้าใช้เอง (Prosumer) และยานยนต์ไฟฟ้า (EV) เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ รวมถึงการเปลี่ยนผ่านของการพัฒนาเทคโนโลยีในอนาคต

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ปัจจุบันประเทศไทยมีโครงสร้างกิจการไฟฟ้าแบบระบบผู้ซื้อรายเดียว (Enhanced Single-Buyer Model: ESB) โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เป็นผู้รับซื้อไฟฟ้ารายเดียว (Single buyer) ส่งกระแสไฟฟ้าให้แก่การไฟฟ้าฝ่ายจำหน่ายเป็นลักษณะโครงสร้างระบบไฟฟ้าแบบรวมศูนย์ (Centralized system) และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้าร่วมการผลิตไฟฟ้าและจำหน่ายให้แก่ กฟผ. และการไฟฟ้าฝ่ายจำหน่าย ซึ่งทำให้ในกรณีที่มีแนวโน้มการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน การผลิตไฟฟ้าแบบกระจายศูนย์ (Distributed Energy Resources: DER) ตลอดจนการผลิตเองใช้เอง (Independent Power Supply: IPS) เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว อาจจะเป็นตัวเร่งให้ภาครัฐไม่สามารถดำเนินการตามแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสมาร์ทกริดของประเทศไทยในแต่ละระยะได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐควรเร่งการดำเนินการตามแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสมาร์ทกริดของประเทศไทย ระยะปานกลาง พ.ศ. 2565 – 2574 เพื่อลดผลกระทบของวิกฤตการณ์พลังงานต่อระบบไฟฟ้าของประเทศไทย โดยควรมุ่งเน้นการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานด้านพลังงานในการกำหนดแผนการพัฒนาระบบสมาร์ดกริดให้สามารถเชื่อมต่อและสื่อสารสำหรับการบูรณาการและใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ (Interoperability) เพื่อลดความซ้ำซ้อนของการลงทุน รวมทั้งภาครัฐควรพิจารณาจัดทำกฎระเบียบต่าง ๆ อาทิ ข้อกำหนดเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่สาม (Third Party) สามารถเข้าถึงและใช้งานข้อมูลในมิเตอร์อัจฉริยะ (AMI) ข้อกำหนดสำหรับการรับซื้อการตอบสนองด้านโหลด (Load) เพื่อเป็นการรองรับแนวทางการพัฒนาการจัดการแหล่งพลังงานแบบกระจายศูนย์ (Distributed Energy Resources: DER) ในรูปแบบเชิงพาณิชย์ และการเปลี่ยนผ่านแนวโน้มเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ที่จะส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบไฟฟ้าในอนาคต

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย การปรับปรุงและพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริด **ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิมที่กำหนดให้มี**จำนวนแผนงาน และ/หรือโครงการที่กำลังพัฒนา/โครงการนำร่อง/โครงการที่มีการใช้งานที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้า **เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 3 แผนงาน/โครงการภายใน พ.ศ. 2570** โดยไม่รวมโครงการสาธิตหรือโครงการศึกษาความเหมาะสมซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาโครงข่ายสมาร์ทกริดของประเทศอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งใน พ.ศ. 2565 มีการดำเนินโครงการด้านการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้าด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริดเพิ่มขึ้น 1 โครงการ จาก พ.ศ. 2564 ทำให้มีโครงการเพิ่มขึ้นเป็น 22 โครงการ ซึ่งบรรลุเป้าหมายของ พ.ศ. 2565 ที่ตั้งไว้จำนวน 8 โครงการแล้ว อย่างไรก็ตามแผนงาน/โครงการดังกล่าวส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นโครงการศึกษาเท่านั้น ทำให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤต**ในการบรรลุเป้าหมายในห้วงถัดไป

จ.3

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | **พ.ศ. 2565**

ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราส่วนของครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 70

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ทั้งในส่วนของโครงข่ายสื่อสารหลักภายในประเทศและระหว่างประเทศที่มีความครอบคลุมทุกพื้นที่ มีคุณภาพให้สามารถบริการได้อย่างต่อเนื่องมีเสถียรภาพ สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัล และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องคอมพิวเตอร์มีราคาต่ำลง และการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ อาทิ อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things: IoT) รวมถึงการขับเคลื่อนให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Security) และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data Protection) ที่สอดคล้องกับหลักมาตรฐานสากล จะช่วยสร้างโอกาสและความเชื่อมั่นให้ประชาชน ภาครัฐและภาคเอกชนหันมาใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลในการดำรงชีพและการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมดิจิทัลและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องภายในประเทศและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากอัตราส่วนของครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนของครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ต ในห้วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติมีการปรับตัวดีขึ้น **จากร้อยละ 67.7 ใน พ.ศ. 2561 เป็น ร้อยละ 87.00 ใน พ.ศ. 2565 (ไตรมาส 3)** ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากมาตรการควบคุมและป้องกันสถานการณ์การแพร่ระบาดจากเชื้อโควิด-19 ของภาครัฐ อาทิ การปฏิบัติงานในสถานที่พัก การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ เมื่อพิจารณาจากอัตราส่วนของครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตจากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประจำไตรมาสที่ 3 พ.ศ. 2565[1] พบว่ามี**จำนวนครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้** (ร้อยละ 70) **สะท้อนถึงสถานะการบรรลุเป้าหมาย** โดยใน พ.ศ. 2565 มีครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตจำนวน 21.06 ล้านครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 89.90 ของจำนวนครัวเรือนทั้งประเทศ(23.43 ล้านครัวเรือน) เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ที่มีจำนวนครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 87.7 หรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 2.50 รวมถึงผลการสำรวจดังกล่าวพบว่าประชาชนอายุ 6 ปีขึ้นไป จำนวน 65.6 ล้านคน มีการใช้อินเทอร์เน็ต 57 ล้านคน (ร้อยละ 87) ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ 62.3 ล้านคน (ร้อยละ 95) และมีโทรศัพท์เคลื่อนที่ 57.7 ล้านคน (ร้อยละ 88) แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตผ่านบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2565 การเข้าถึงผ่านอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์เคลื่อนที่ (Mobile Broadband Internet) มีความเร็วในการดาวน์โหลด (Download) เฉลี่ย 59.90 เมกะบิต (Mbps) (ใกล้เคียงกับระดับค่าเฉลี่ยของโลกที่ 63.15 เมกะบิต) และมีความเร็วในการอัปโหลด (Upload) เฉลี่ย 13.37 เมกะบิต ซึ่งต่ำกว่ากรณีที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านบรอดแบนด์ประจำที่มีความเร็วเฉลี่ย 225.2 เมกะบิต (อยู่อันดับที่ 2 ของภูมิภาคอาเซียน และเป็นอันดับที่ 7 ของโลกใน ปี 2563) นอกจากนี้ จากผลสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์(สพธอ)ในพ.ศ.2564พบว่าการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของคนไทยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนเจเนอเรชั่น Z หรือ Gen Z (อายุน้อยกว่า 21 ปี) ที่ใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 12 ชั่วโมง 5 นาที โดยกิจกรรมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดเป็นการติดต่อสื่อสารร้อยละ 77 รองลงมาเป็นกิจกรรมชมรายการโทรทัศน์ ชมคลิป ชมภาพยนตร์ ฟังเพลงออนไลน์ (ร้อยละ 62.4) สืบค้นข้อมูลทางออนไลน์ (ร้อยละ 60.1) อ่านข่าว บทความ หรือหนังสือ (ร้อยละ 54.2) ซื้อสินค้าและบริการ (ร้อยละ 47.7) รับ-ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) (ร้อยละ 45.0) และทำธุรกรรมการเงินออนไลน์ (Internet Banking) (ร้อยละ 41.7) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้ประโยชน์จากการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของคนไทยส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนันทนาการ

[1]รายงานการสำรวจการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2565 (ไตรมาส 3) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
[2]การเข้าถึงผ่านเทคโนโลยี 4G ร้อยละ 69 และการเข้าถึงเทคโนโลยี 3G ร้อยละ 31

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2565** ได้แก่**โครงการบริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะสู่ชุมชนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โครงการศูนย์ความเป็นเลิศด้านการพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยตั้งแต่ พ.ศ. 2564** เพื่อให้ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้นรวมทั้งภาครัฐได้ดำเนินโครงการสนับสนุนเพื่อการเข้าถึงโครงข่ายอินเทอร์เน็ตของประชาชนในพื้นที่โซน C และ โซน C+ ประกอบด้วย (1) โครงการเน็ตประชารัฐ จำนวน 24,700 หมู่บ้าน ของกระทรวงดิจิทัลเพื่อการเศรษฐกิจและสังคม (ดศ) และ (2) โครงการเน็ตประชารัฐในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ชายขอบ จำนวน 19,652 หมู่บ้าน ของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ(สำนักงาน กสทช.) ได้ดำเนินการแล้วเสร็จตามเป้าหมายแล้วทั้งสิ้นจำนวน44,352หมู่บ้านทำให้ใน พ.ศ.2565มีจำนวนหมู่บ้านที่มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเข้าถึงคิดเป็นร้อยละ 100 เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 40.90 ใน พ.ศ. 2559ซึ่งการดำเนินโครงการดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้มีจำนวนครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดใน พ.ศ. 2565 และช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของประชาชนผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่นอกเขตเทศบาลมีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีผลต่างระหว่างการใช้อินเทอร์เน็ตในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล

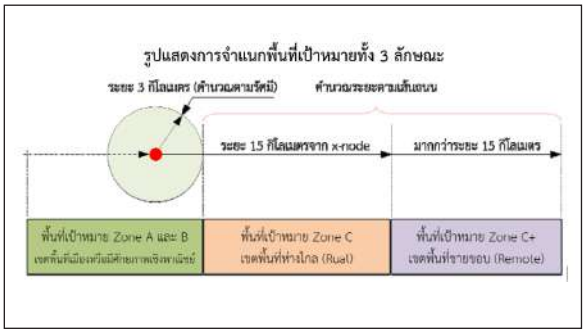

ที่มา: ดศ และสำนักงาน กสทช.

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.)

คิดเป็นร้อยละ 7.9 ใน พ.ศ. 2563 และลดลงเหลือร้อยละ 6.6ในไตรมาสที่2ของพ.ศ.2565นอกจากนี้ภาครัฐได้มีการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนในการใช้ประโยชน์จากการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่สำคัญ ได้แก่การกำหนดให้มีความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ “บุคคลธรรมดา” ให้สิทธิ์ในการแก้ไข เข้าถึงหรือ แจ้งลบข้อมูลที่ให้ไว้กับองค์กร การกำหนดมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ประเทศไทยได้บรรลุเป้าหมายการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต โดยใน พ.ศ. 2565 มีครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตจำนวน 21.06 ล้านครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 89.90 ของจำนวนครัวเรือนทั้งประเทศ สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 แล้ว ซึ่งใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของประเทศที่อยู่ในกลุ่มประเทศองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ โออีซีดี (OECD) ที่มีอัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของประชาชนเฉลี่ยร้อยละ 90 อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมรูปแบบใหม่ ๆ ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงการดำเนินธุรกิจและพฤติกรรมของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้จำเป็นต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลของประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในขณะที่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการผ่านโครงการลงทุนของภาครัฐ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อบำรุงรักษาอุปกรณ์และระบบเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การพิจารณากำหนดแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการจัดให้มีบริการอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ที่สามารถรองรับกับความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในพื้นที่นอกเขตเมืองสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตที่มีระดับความเร็วที่สามารถรองรับความต้องการใช้ประโยชน์ทางดิจิทัลในราคาที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างยั่งยืนจึงเป็นเรื่องที่มีความท้าทายอย่างมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในพ.ศ.2565ประเทศไทยได้บรรลุเป้าหมายการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต พร้อมทั้งได้กำหนดกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงพัฒนาปรับปรุงระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้อย่างเป็นรูปธรรม ภาครัฐควรพิจารณาแนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนให้ความสนใจกับการพัฒนาทักษะดิจิทัลทั้งในรูปแบบการพัฒนาทักษะเดิมและเพิ่มเติมทักษะใหม่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพ การสนับสนุนให้ผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนมีการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินธุรกิจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของธุรกิจ ซึ่งจะช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภาพรวม รวมทั้งเสริมสร้างความรู้เท่าทันต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์ให้กับประชาชน และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญกับการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์เชิงรุกโดยการประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์อย่างใกล้ชิด ตลอดจนเตรียมความพร้อมของบุคลากรและระบบความปลอดภัยทางไซเบอร์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถบริหารจัดการกับเหตุการณ์ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ได้**มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัด** จาก เดิม **อัตราส่วนของครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ต** เป็น **อัตราการเข้าถึงของบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงต่อจำนวนประชากร ซึ่งมีค่าเป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 21 ภายใน พ.ศ. 2570** โดยใน พ.ศ. 2564 (ข้อมูลล่าสุด) มีอัตราการเข้าถึงของบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงต่อจำนวนประชากร ร้อยละ 18.20 ทำให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย** ดังนั้น ภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลเพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะทางดิจิทัลให้แก่ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้อย่างยั่งยืน

แผนแม่บท

08

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

"พัฒนาขีดความสามารถการเป็นผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ของไทย ให้มีความเข้มแข็ง มีทักษะ และจิตวิญญาณ ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เหมาะสม เพื่อขับเคลื่อนธุรกิจให้มีมาตรฐาน ทั้งทางการเงิน การเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ ด้วยนโยบายของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพต่อการดำเนินธุรกิจ

จ.1 สสว.

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (08) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถการเป็นผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ของไทย โดยในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา จะเน้นการสร้างผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ให้มีความเข้มแข็ง มีทักษะ และจิตวิญญาณ ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เหมาะสมเพื่อขับเคลื่อนธุรกิจให้มีมาตรฐานทั้งทางการเงินการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศด้วยนโยบายของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพต่อการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สำหรับห้วงระยะ 5 ปีต่อไปนั้น ผู้ประกอบการยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการกระตุ้นให้เศรษฐกิจเจริญเติบโต โดยการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ประเทศสามารถแข่งขันในระดับเวทีการค้าโลกได้ และมีความตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินธุรกิจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตและการบริหารจัดการในตลาดรูปแบบใหม่ที่เติบโตอย่างรวดเร็วและสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยมีเป้าหมายระดับประเด็นคือ**ผู้ประกอบการในทุกระดับเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น** ซึ่งแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (08) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและมีส่วนสนับสนุนต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ตามที่กำหนด นำไปสู่การที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจมีความเข้มแข็ง เติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน ตลอดจนมีขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศดีขึ้นเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ — พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

080001 ผู้ประกอบการในทุกระดับเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2 สสว.

สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น กำหนดให้มีสัดส่วนเป็นร้อยละ 45

- **สรุปสถานการณ์บรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากสัดส่วนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พ.ศ. 2565 พบว่า มีสัดส่วนอยู่ที่ ร้อยละ 41.6 ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 41.9 และเมื่อพิจารณาในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 พบว่า ใน พ.ศ. 2561 - 2562 สัดส่วนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น จาก ร้อยละ 42.7 เป็นร้อยละ 43.1 จากนั้นลดลงมาอยู่ที่ ร้อยละ 41.6 ใน พ.ศ. 2565 ทำให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ จึงมี**สถานะอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมของผู้ประกอบการในทุกระดับเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น** โดยการพิจารณาจากจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่า ใน พ.ศ. 2565 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศขยายตัวเฉลี่ย ร้อยละ 42.3 ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 โดยใน พ.ศ.2561 มีสัดส่วนร้อยละ42.7เพิ่มขึ้นเป็น43.1ใน พ.ศ.2562ก่อนที่จะหดตัวอย่างรุนแรงตั้งแต่ช่วงแรกของ พ.ศ. 2563 จนถึง พ.ศ. 2565 (ม.ค. - ก.ย.65) โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 42.2 41.9 และ 41.6 ตามลำดับ นำไปสู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 ที่กำหนดไว้ร้อยละ 45 นอกจากนี้ ภาครัฐยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องมีมาตรการแก้ไขรองรับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ ทั้งด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การออกกฎหมาย กฎระเบียบ และมีนโยบายที่เอื้ออำนวยให้กับการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น การปรับเปลี่ยนการดำเนินธุรกิจควบคู่กับการใช้เทคโนโลยี อาทิ ระบบการซื้อขาย ดิจิทัลแพลตฟอร์ม การชำระเงินผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำไปสู่ตลาดดิจิทัล ตลอดจนสนับสนุนการทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ทั้งหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก และหน่วยงานสนับสนุนให้สามารถดำเนินการขับเคลื่อนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทั้งในสังคมไทยและต่างประเทศได้อย่างมั่นคง นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

GDP SME ของ พ.ศ. 2559 - 2565

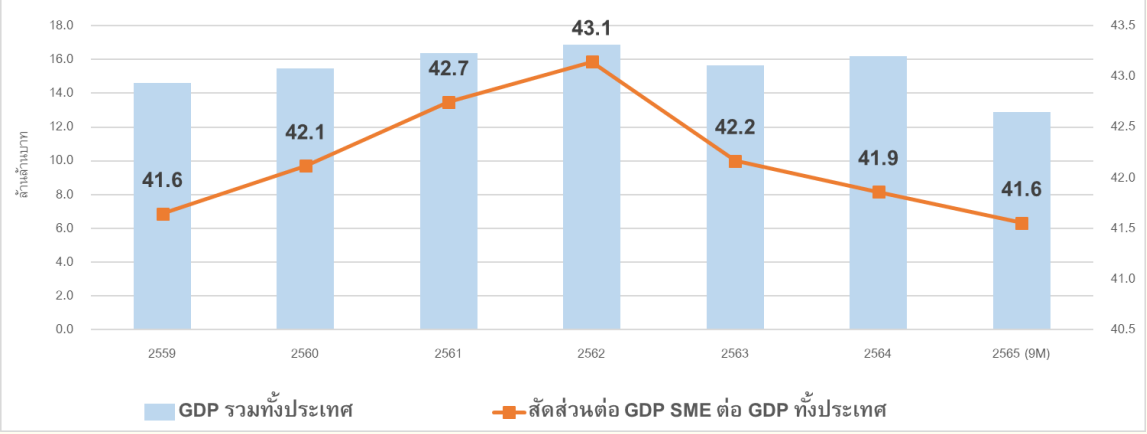

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ข้อมูล ณ วันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (08) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ ยังคงเป้าหมายระดับประเด็น **ผู้ประกอบการในทุกระดับเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น** และตัวชี้วัดคงเดิม **สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ** แต่มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมาย จาก มีสัดส่วนร้อยละ 45 เป็น **เฉลี่ยไม่น้อยกว่า ร้อยละ 40** ที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 เนื่องจากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้มีการปรับคำนิยามตามกฎกระทรวง กำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562 โดยสถานการณ์ใน พ.ศ. 2565 มีสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 35.2 (ตามคำนิยามใหม่) ซึ่งจากข้อมูลสถิติในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีอัตราการเติบโตของสัดส่วนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเฉลี่ย 0.5 เท่านั้น จึงสามารถสรุป**สถานะในการบรรลุค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 อยู่ในระดับวิกฤติ**

ทั้งนี้การดำเนินการที่ผ่านมายังคงมีประเด็นปัญหา อาทิ**ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมบางส่วนยังขาดองค์ความรู้สำหรับประกอบกิจการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ** นำไปสู่ประเด็นความท้าทายที่ต้องดำเนินการในระยะต่อไป เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบางเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) จะมีสถานการณ์อยู่ในระดับดี อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงเป็นประเด็นท้าทาย**ที่มีความจำเป็นต้องมีมาตรการดูแลและแก้ไขเพื่อรองรับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สำคัญ** อาทิ การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการให้มีทักษะจิตวิญญาณในการเป็นผู้ประกอบการ การพัฒนาองค์ความรู้ ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินธุรกิจ การเข้าถึงเครื่องมือทางการเงิน การเข้าถึงแหล่งเงินทุน การเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ การออกกฎหมาย กฎระเบียบ และมีนโยบายที่เอื้ออำนวยให้กับการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าถึงการดำเนินธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ พร้อมรองรับต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในประเทศและโลก

แผนแม่บทฯ ประเด็น 08 ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

ประกอบด้วย 8 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

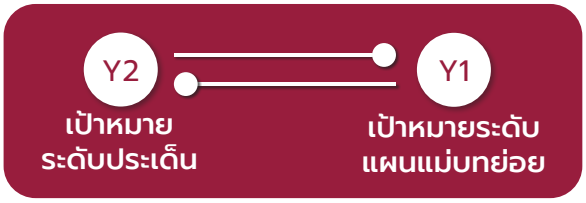

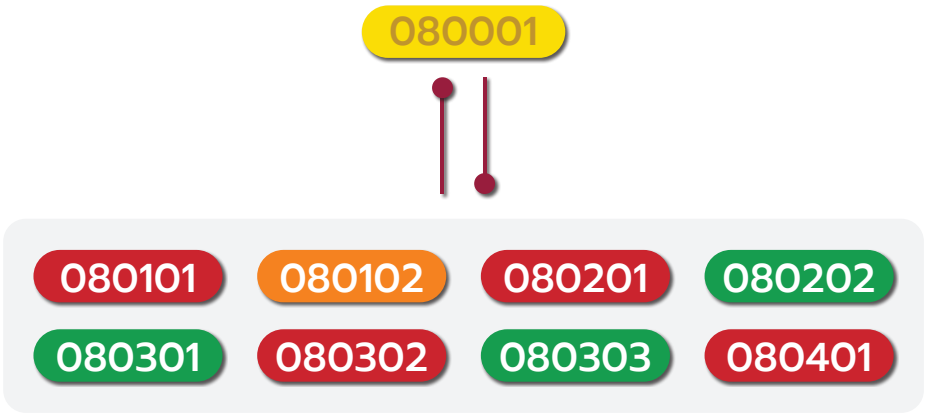

หมายเหตุ : สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565

*เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง

การขยายตัวของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเพิ่มขึ้น พิจารณาจากการขยายตัวของผู้ประกอบการนิติบุคคลที่เป็นผู้ประกอบการใหม่ ที่มีอายุของธุรกิจ 0 - 3 ปี (ตามนิยามของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม) โดยใน พ.ศ. 2561 - 2563 มีอัตราการขยายตัว ร้อยละ 4.8 4.4 2.9 ตามลำดับ ในขณะที่ พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นข้อมูลล่าสุด มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยมีทิศทางชะลอตัว อยู่ที่ร้อยละ 2.1 ส่งผลให้ยังไม่สามารถบรรลุค่าเป้าหมายในห้วงแรกของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่กำหนดให้ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**

ความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีขององค์กรระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการ อยู่ใน 36 อันดับแรก

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลของประเทศไทยค่อนข้างคงที่ พิจารณาจากอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีของประเทศไทย ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 40 ลดลงจากอันดับที่ 38 ใน พ.ศ. 2564 เป็นผลจากอันดับขององค์ประกอบย่อย อาทิ ด้านความรู้ ลดลง 3 ลำดับมาอยู่อันดับที่ 45 ด้านความพร้อมในอนาคต ลดลง 5 ลำดับอยู่ในอันดับที่ 49 สะท้อนสะท้อนเทียบเคียงจากความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยียังมีจุดอ่อนที่สำคัญส่งผลให้ประเทศไทยยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อยู่ใน 36 อันดับแรกใน พ.ศ. 2565 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

อัตราการขยายตัวสินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ขยายตัวเฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ขยายตัวร้อยละ 10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมการขยายตัวสินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ขยายตัวลดลง พิจารณาจากข้อมูลยอดสินเชื่อคงค้างของลูกหนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในช่วง 9 เดือนแรกของ พ.ศ. 2565 (มกราคม - กันยายน 2565) มีมูลค่ารวม จำนวน 11,648 ล้านบาท ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 25.6 ทำให้อัตราการขยายตัวเฉลี่ยของยอดสินเชื่อคงค้างของลูกหนี้ ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ ระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2565 (9 เดือนแรก) อยู่ที่ร้อยละ 0.9 ต่อปี ซึ่งต่ำกว่าร้อยละ 7.5 ต่อปี ในระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2564 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับขั้นวิกฤต**

มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 อัตรามูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขยายตัวร้อยละ 10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมมูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของธุรกิจเริ่มต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น พิจารณาจากการจดทะเบียนระดมทุนบริษัทที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เริ่มตั้งต้น โดยใน พ.ศ. 2565 จดทะเบียนระดมทุนผ่านตลาดทุนรวม 262 ราย และมีมูลค่าของการระดมทุนรวม จำนวน 7,444.87 ล้านบาท ขยายตัวสูงถึงร้อยละ 117.5 จากช่วงเวลา

เดียวกันของ พ.ศ. 2564 สูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดให้มีการขยายตัวร้อยละ 10 ต่อปี โดยจำแนกตามรูปแบบของการระดมทุน ดังนี้ การระดมทุนจากนักลงทุนในรูปแบบการระดมทุนผ่านผู้ให้บริการระบบคราวด์ฟันดิง จำนวน 3,267.94 ล้านบาท การระดมทุนจากบุคคลหรือผู้ลงทุนในวงจำกัด จำนวน 0.5 ล้านบาท การเสนอขายหุ้นที่ออกใหม่ในวงกว้าง จำนวน 80 ล้านบาท ซึ่งนำหุ้นเข้าจดทะเบียนซื้อขายในตลาดรองแล้ว มีมูลค่าการซื้อขายในตลาดกว่า จำนวน 480 ล้านบาท และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ จำนวน 4,096.43 ล้านบาท ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**

มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ เพิ่มขึ้น 1 เท่าตัว

สถานการณ์ในช่วงพ.ศ.2561-2565ภาพรวมมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาจากการเติบโตของมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ไม่รวมการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ) โดยใน พ.ศ. 2564 เพิ่มขึ้น 1 เท่าตัว เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าในปีฐาน (พ.ศ. 2560) ที่มีมูลค่า จำนวน 453,903 ล้านบาท ทั้งนี้ ผลการสำรวจของโดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ สะท้อนให้เห็นว่า มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเติบโตขึ้นแบบก้าวกระโดดสูงถึง จำนวน 1,184,389 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2561 หรือเพิ่มขึ้นจากปีฐานถึง 1.61 เท่าตัว จึงบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้วนับตั้งแต่ พ.ศ. 2561 หลังจากนั้นก็มีทิศทางเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**

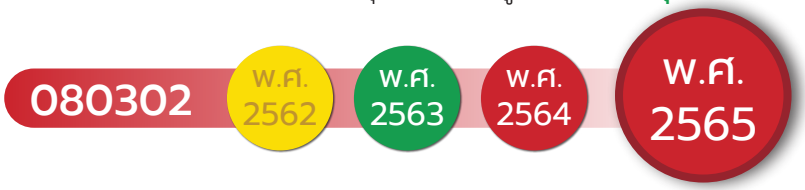

อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของไทยอยู่ในอันดับที่ 1 ใน 5

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของไทยลดลง โดยพิจารณาจากอันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศ โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 37 (จากจำนวน 64 ประเทศทั่วโลก) ลดลงต่อเนื่องมากถึง 16 อันดับ จากอันดับที่ 21 ใน พ.ศ. 2564 ภายหลังจากได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในอันดับที่ 6 ใน พ.ศ. 2561 - 2562 และอันดับที่ 5 ใน พ.ศ. 2563 เป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบให้เกิดการชะลอตัวทางเศรษฐกิจของประเทศทั้งการส่งออกสินค้าและบริการไปยังประเทศคู่ค้าสำคัญ ทั้งนี้ ประเทศไทยยังมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของไทยยังเป็นรองจากหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียน อาทิ สิงคโปร์ (อันดับที่ 1) และมาเลเซีย (อันดับที่ 23) ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับขั้นวิกฤต**

การขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อการส่งออกรวมของประเทศเพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการส่งออกเพิ่มขึ้น พิจารณาจากการขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยใน พ.ศ. 2565 ภาพรวมการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง มีมูลค่า 1,093,004 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 13.13 ของการส่งออกทั้งประเทศ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่า พ.ศ. 2564 ประมาณร้อยละ 1.1 สัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยใน พ.ศ. 2563 สัดส่วนอยู่ที่ ร้อยละ 11.69 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**

อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น อยู่ในอันดับที่ 15

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมอันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายลดลง โดยสะท้อนเทียบเคียงจากความสำเร็จของเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยนี้ใช้อันดับนโยบายภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบาย โดยใช้เกณฑ์การวัดด้านการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการและการอำนวยความสะดวกในการเริ่มต้นธุรกิจ ของ**รายงานสถานภาพระดับความเป็นผู้ประกอบการของประเทศไทยจากโครงการศึกษาสังคมความเป็นผู้ประกอบการระดับโลกเป็นตัวชี้วัด** ใน พ.ศ. 2561 - 2563 แต่ใน พ.ศ. 2564 รายงานดังกล่าว ไม่ได้จัดเก็บข้อมูลและจัดอันดับของประเทศไทย ทำให้มีการปรับเปลี่ยนมาใช้อันดับความสามารถในการแข่งขันที่จัดโดยองค์กรระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการ ด้านประสิทธิภาพภาครัฐ เมื่อพิจารณาจากปัจจัยย่อยจำนวนวันที่ต้องใช้ติดต่อกับหน่วยงานราชการเพื่อจัดตั้งธุรกิจและจำนวนกระบวนการในการจัดตั้งธุรกิจ ใน พ.ศ. 2564 ปรับตัวดีขึ้นมาอยู่ในอันดับที่ 24 ใน พ.ศ. 2565 สำหรับจำนวนกระบวนการในการเริ่มต้นธุรกิจ ใน พ.ศ. 2564 ปรับตัวขึ้น 1 อันดับ มาอยู่อันดับที่ 24 ใน พ.ศ. 2565 สะท้อนทิศทางการเคลื่อนไหวที่ค่อนข้างทรงตัวของทั้งสองปัจจัย ในช่วง พ.ศ. 2565 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับขั้นวิกฤต**

จ.3 สสว.

แผนแม่บทย่อย

การสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการอัจฉริยะ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การขยายตัวของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวจำนวนการก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้น ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ถือเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้สู่คนจำนวนมาก การส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวในการจัดตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีความเข้มแข็งจึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมาย อาทิ การพัฒนาผู้ประกอบการให้มีจิตวิญญาณและทักษะการดำเนินธุรกิจ รวมถึงมีเครือข่ายธุรกิจการยกระดับสินค้าและบริการให้ตอบโจทย์ตลาด และมีนวัตกรรมการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการเข้าถึงสินเชื่อและแหล่งเงินทุนทางเลือก รวมทั้งการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวย ทั้งข้อมูลที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจ กฎระเบียบสนับสนุน รวมถึงนโยบายและการให้สิทธิประโยชน์ของภาครัฐ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนเทียบคียงได้จากอัตราการขยายตัวของจำนวนผู้ประกอบการนิติบุคคลที่เป็นผู้ประกอบการใหม่ที่มีอายุของธุรกิจ 0-3 ปี (ตามนิยามของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม) ในห้วง 5 ปีแรก มีสถานะการพัฒนาที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง **โดยอัตราการขยายตัวของจำนวนผู้ประกอบการฯ เฉลี่ยต่อปีมีอัตราทรงตัวนับตั้งแต่ พ.ศ. 2562 และล่าสุดใน พ.ศ. 2564 อัตราการขยายตัวเฉลี่ยมีทิศทางชะลอตัวร้อยละ 2.1** ส่งผลให้ยังไม่สามารถบรรลุค่าเป้าหมายในห้วง 5 ปีแรก ของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดให้ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี

จำนวนผู้ประกอบการนิติบุคคลที่มีอายุของธุรกิจ 0-3 ปี
และอัตราการขยายตัวเฉลี่ย พ.ศ. 2561 - 2564

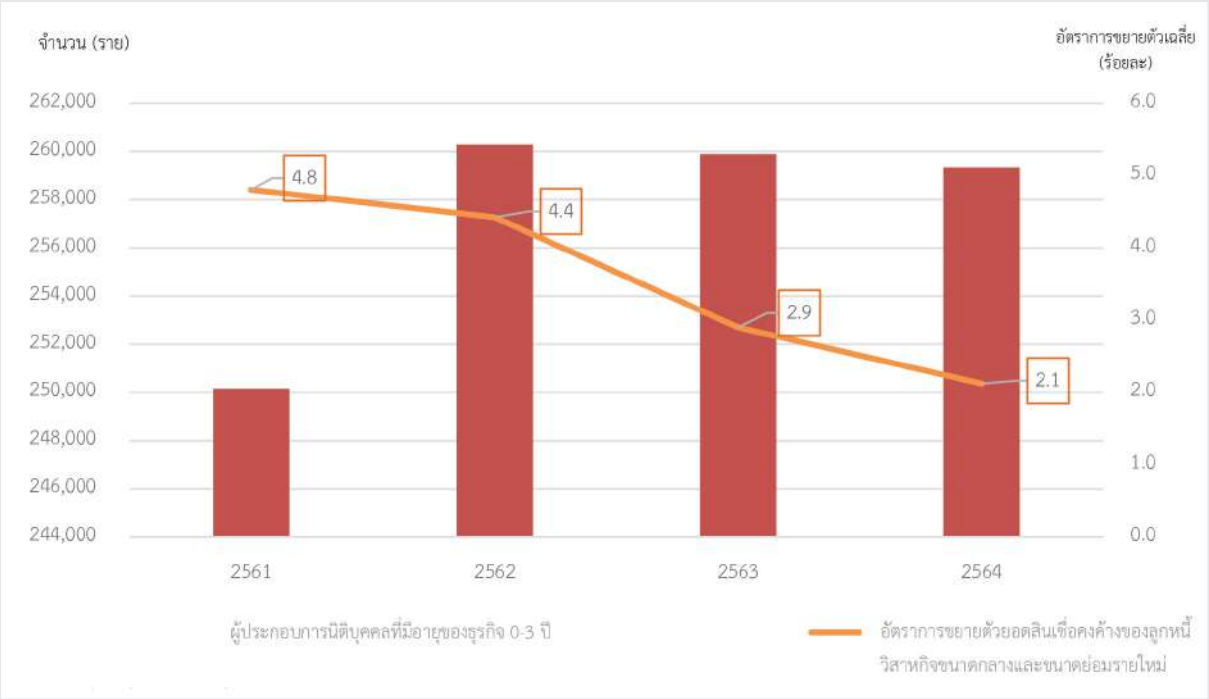

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** โดยให้ความสำคัญกับส่งเสริมการเริ่มต้นธุรกิจที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน อาทิ **โครงการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพความเป็นผู้ประกอบการและพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเริ่มต้นธุรกิจ** โดยมุ่งเน้นบ่มเพาะผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีจิตวิญญาณผู้ประกอบการและทักษะในการดำเนินธุรกิจ ปรับปรุงกฎระเบียบที่ไม่จำเป็น ขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและโอกาสทางธุรกิจ รวมถึงเชื่อมโยงเครือข่ายทางธุรกิจระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มกิจการที่ไทยมีศักยภาพในตลาดโลก อาทิ การเกษตร การท่องเที่ยว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ความท้าทายจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่มีความต่อเนื่องยาวนานได้ฉุดรั้งการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเข้าสู่การทำธุรกิจของวิสาหกิจเริ่มต้นโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีความเปราะบางได้รับผลกระทบสูง ภายหลังการฟื้นฟูเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เศรษฐกิจของประเทศและโลกมีการชะลอตัว จำเป็นต้องมีการเร่งตัวของอัตราเงินเฟ้อและต้นทุนในการดำเนินธุรกิจที่จะมีการแข่งขันรุนแรง เพื่อรองรับบริบท การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีความรวดเร็ว ล้วนเป็นความท้าทายสำคัญที่ส่งผลต่อการการบรรลุเป้าหมายของการขยายตัวของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของการวิสาหกิจเริ่มต้น ภาครัฐจำเป็นต้องเร่งพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นผู้ประกอบการและทักษะที่จำเป็นเพื่อให้มีความพร้อมในการปรับโมเดลธุรกิจได้เท่าทันและสามารถแสวงหาโอกาสจากความท้าทายใหม่ที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต พัฒนาองค์ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจอย่างทั่วถึงผ่านทั้งระบบออนไลน์และออฟไลน์ และผลิตภัณฑ์การบริการ และนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ที่ตลาด รวมถึงส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบโดยสนับสนุนให้เข้าร่วมมาตรการ/โครงการ และระบบสิทธิประโยชน์ต่างๆ ของภาครัฐ รวมถึงเร่งรัดการเชื่อมโยงระบบการอนุมัติอนุญาตของภาครัฐให้เป็นแบบครบวงจรสิ้นสุด ณ จุดเดียว

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (08) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) มีการปรับเปลี่ยนเป้าหมาย จาก เดิม **การขยายตัวของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเพิ่มขึ้น เป็น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ในประเทศไทยเพิ่มขึ้น** มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก เดิม **อัตราการขยายตัวจำนวนการก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10 เป็น อัตราการขยายตัวจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่** ที่กำหนดให้มีค่าเป้าหมาย **เฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 15** ภายใน พ.ศ. 2570 จากข้อมูลในขณะที่ พ.ศ. 2564 พบว่าประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวของจำนวนการก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นเฉลี่ย (ระหว่างพ.ศ. 2561-2564) ชะลอลงอยู่ที่ร้อยละ 2.1 ส่งผลให้สถานะบรรลุเป้าหมายในห้วง 5 ปีถัดไป อยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤติ** ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งการพัฒนาผู้ประกอบการและทักษะที่จำเป็นเพื่อให้มีความพร้อมต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ในประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยให้มีการพัฒนาองค์ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจผ่านทั้งระบบออนไลน์และออฟไลน์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วงเวลาต่อไปได้

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการอัจฉริยะ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีขององค์กรระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการ อยู่ใน 36 อันดับแรก

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน รูปแบบการดำเนินธุรกิจ จึงเป็นทั้งโอกาสของผู้ประกอบการที่จะต้องมีความพร้อมในการปรับตัวให้เท่าทันสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นโดยผู้ประกอบการจะต้องมีความตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินธุรกิจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารจัดการ ลดต้นทุน และสร้างรายได้จากการเข้าถึงตลาดออนไลน์ซึ่งเป็นช่องทางการตลาดรูปแบบใหม่ที่เติบโตอย่างรวดเร็วสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคแสวงหาความรู้และพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี ลงทุนและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมตามประเภทและขนาดของธุรกิจ รวมถึงการรวบรวมและควรใช้ประโยชน์ข้อมูลในการวิเคราะห์ตลาดและโอกาสทางธุรกิจ ขณะเดียวกันภาครัฐต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวก โดยปรับปรุงกฎระเบียบให้ทันสมัยสอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและมีพลวัตสูง รวมถึงจัดทำมาตรการสนับสนุนผู้ประกอบการให้สามารถเข้าถึง และใช้เทคโนโลยีด้วยต้นทุนต่ำเพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันในการประกอบธุรกิจ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลของประเทศไทยขององค์กรระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการ ในห้วง 5 ปีแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) มีสถานะการพัฒนาที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง นับว่ายังอยู่ในลำดับต่ำ **โดยประเทศไทยได้รับการจัดอันดับจากองค์กรระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการให้อยู่ในอันดับที่ 39 ใน พ.ศ. 2561 ก่อนจะลดลง 1 ลำดับอยู่ในอันดับที่ 40 ใน พ.ศ. 2562 หลังจากนั้นปรับตัวดีขึ้นปีละ 1 ลำดับ มาอยู่อันดับที่ 39 และอันดับที่ 38 ใน พ.ศ. 2563 และ 2564 ตามลำดับ โดยล่าสุดใน พ.ศ. 2565 ได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในอันดับที่ 40** ซึ่งเป็นผลจากอันดับขององค์ประกอบย่อย ได้แก่ ความสามารถด้านความรู้ และความพร้อมในอนาคตที่อยู่ในลำดับต่ำ จัดอยู่ในอันดับที่ 42 - 45 และอันดับที่ 44 - 50 ตามลำดับ ในระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2565 แม้อันดับด้านเทคโนโลยีจะอยู่ในเกณฑ์ดีระหว่างอันดับที่ 20-28 สำหรับ พ.ศ. 2565 องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 40 (จากจำนวน 63 ประเทศ) ลดลงจากอันดับที่ 38 ใน พ.ศ. 2564 โดยอันดับย่อย ด้านความรู้ ลดลง 3 ลำดับมาอยู่อันดับที่ 45 และด้านความพร้อมในอนาคต ลดลง 5 ลำดับอยู่ในอันดับที่ 49 แม้อันดับด้านเทคโนโลยี จะปรับตัวดีขึ้น 2 ลำดับอยู่อันดับที่ 20 หากเปรียบเทียบกับหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย ได้แก่ สิงคโปร์ ฮ่องกง มาเลเซีย ซึ่งได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในอันดับที่ 4 อันดับที่ 9 และอันดับที่ 31 ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยียังมีจุดอ่อนที่สำคัญส่งผลให้ประเทศไทยยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อยู่ใน 36 อันดับแรกใน พ.ศ. 2565 และเป็นประเด็นท้าทายที่จะต้องเร่งสร้างความตระหนักให้ผู้ประกอบการเรียนรู้ ลงทุน และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มผลิตภาพของธุรกิจอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดย่อมและผู้ประกอบการรายย่อย

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** เพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินธุรกิจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารจัดการลดต้นทุน และสร้างรายได้ รวมทั้งพัฒนาทักษะและสนับสนุนให้มีการลงทุนและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมตามประเภทและขนาดของธุรกิจ อาทิ **โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจไทยด้วยดิจิทัล (Digital for SME)** เพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการสมัยใหม่ และมุ่งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความเข้มแข็ง เรียนรู้และพัฒนาทักษะในการบริหารธุรกิจแนวใหม่และการวางแผนธุรกิจ ควบคู่กับการการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้ประกอบการ เพื่อให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ดำเนินโครงการอื่น ๆ อาทิ โครงการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ผู้ประกอบการอัจฉริยะรุ่นใหม่ และผู้ว่างงานจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งปัจจุบันกลุ่มผู้ประกอบการยุคใหม่ที่เป็นเจ้าของธุรกิจหรือเป็นทายาทของเจ้าธุรกิจ โดยกลุ่มผู้ประกอบการเหล่านี้จะเป็นแรงผลักดันที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาและผสมผสานการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลเพื่อการดำเนินธุรกิจ และเป็นกลุ่มที่ต้องการพัฒนาทักษะการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลเพิ่มเติม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลของและการดำเนินธุรกิจ ทั้งข้อมูลจริงและสมมุติฐาน แล้วนำข้อมูลที่ได้เข้าสู่ระบบหรือกระบวนการแก้ไขปัญหาเชิงธุรกิจได้ในอนาคต ตลอดจนส่งเสริมการใช้ระบบประกันความเสี่ยงภัยของสินค้าและบริการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและลดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น ได้รับการจัดอันให้อยู่ใน 36 อันดับแรกได้ภายในห้วงถัดไปของยุทธศาสตร์ชาติ ยังคงมีความท้าทายเนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ส่วนใหญ่ขาดความพร้อมในการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีโดยเห็นว่าเป็นภาระต้นทุนของธุรกิจ การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้สามารถเข้าถึงและใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีของภาครัฐยังไม่ทั่วถึงและขาดความต่อเนื่องความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และมหาวิทยาลัยในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับธุรกิจกระจุกตัวอยู่เฉพาะในบางพื้นที่ หน่วยงานขาดข้อมูลความต้องการของผู้ประกอบการที่จะนำไปสู่การออกแบบและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับธุรกิจ อย่างไรก็ตามเพื่อให้การดำเนินการเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ควรมุ่งเน้นการให้ความสำคัญเพื่อช่วยเหลือให้ผู้ประกอบการเข้าถึงและใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับประเภทและขนาดของธุรกิจและมีราคาถูก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการขยายผลการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างทัศนคติและความตระหนักให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดย่อมและผู้ประกอบการรายย่อยเห็นถึงความสำคัญของการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ รวมทั้งเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างทั่วถึง อาทิการเสริมสร้างทักษะที่สำคัญ โดยเฉพาะทักษะด้านดิจิทัล การตลาดและการค้าออนไลน์ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวางแผนธุรกิจ และตลาดการร่วมจ่ายบางส่วนหรือให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับการลงทุนด้านเทคโนโลยีและดิจิทัลเพื่อลดภาระต้นทุน ตลอดจนการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันวิจัย/มหาวิทยาลัยในการพัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับประเภท ขนาด และศักยภาพของธุรกิจ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (08) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมายความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก เดิม **อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีของประเทศไทยอยู่ใน 36 อันดับแรก** เป็น **ความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัล (อันดับ ภายใน พ.ศ. 2570/2575/2580)** ที่กำหนดให้มีค่าเป้าหมาย **ไม่เกินอันดับที่ 30** ภายใน พ.ศ. 2570 จากข้อมูล พบว่า อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลของประเทศไทย ใน พ.ศ. 2565 ซึ่งอยู่อันดับที่ 40 กับค่าเป้าหมายในปี 2570 ที่กำหนดให้ไม่เกินอันดับที่ 30 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายในห้วง 5 ปีถัดไป อยู่ในระดับ**ต่ำกว่าเป้าหมายขั้นวิกฤต** ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องการสร้างทัศนคติและความตระหนักให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างทั่วถึง เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วงเวลาต่อไปได้

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่เฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวสินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ ขยายตัวร้อยละ 10

การเข้าถึงแหล่งเงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเสริมสภาพคล่องและขยายการลงทุนเพื่อยกระดับธุรกิจ โดยที่ผ่านมาภาครัฐได้จัดทำมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เพื่อสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าถึงแหล่งเงินทุนผ่านธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ แต่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวนมากและผู้ประกอบการรายย่อยยังไม่สามารถเข้าถึงมาตรการได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้ผู้ประกอบการบางส่วนต้องพึ่งพาเงินทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงทำให้เป็นภาระต้นทุนของธุรกิจ จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้มากขึ้น โดยมีปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว อาทิ การเสริมสร้างให้ผู้ประกอบการมีความรู้และทักษะด้านการเงินและกระบวนการพิจารณาสินเชื่อ การพัฒนาเครื่องมือทางการเงินเพื่อให้ผู้ประกอบการเข้าถึงสินเชื่อได้ง่ายขึ้น ด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ที่มีความหลากหลาย การค้ำประกันสินเชื่อธุรกิจ การพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อสนับสนุนสินเชื่อแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงระบบการประเมินความน่าเชื่อถือทางการเงินและระบบประเมินมูลค่าสินทรัพย์ ตลอดจนการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสินเชื่อธุรกิจรายใหม่ โดยการกำกับดูแลการออกผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ ๆ การบังคับใช้กฎหมายหลักประกันทางธุรกิจ การให้บริการที่ปรึกษาทางการเงิน รวมทั้งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากอัตราการขยายตัวสินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ ซึ่งมีข้อมูลยอดสินเชื่อคงค้างของลูกหนี้ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ ในห้วง 5 ปีแรก มีสถานะการพัฒนาที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายอย่างต่อเนื่องของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) โดยอัตราการขยายตัวสินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ พบว่า ข้อมูลยอดสินเชื่อคงค้างของลูกหนี้ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ที่ไม่มีประวัติการกู้ยืมกับสถาบันการเงินธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจของธนาคารแห่งประเทศไทย มียอดสินเชื่อคงค้างของลูกหนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม **ในช่วง 9 เดือนแรกของ พ.ศ. 2565 (มกราคม - กันยายน 2565) มีมูลค่ารวม จำนวน 11,648 ล้านบาท ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 25.6 ทำให้อัตราการขยายตัวเฉลี่ยของยอดสินเชื่อคงค้างของลูกหนี้ ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ ระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2565 (9 เดือนแรก) อยู่ที่ร้อยละ 0.9 ต่อปี** ซึ่งต่ำกว่าร้อยละ 7.5 ต่อปี ในระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2564 ทั้งนี้ การขยายตัวเฉลี่ยของยอดสินเชื่อคงค้างของลูกหนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ ระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2565 (9 เดือนแรก) ในอัตราร้อยละ 0.9 ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้อัตราเฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี ส่งผลให้ยังไม่สามารถบรรลุค่าเป้าหมายในห้วง 5 ปีแรก ของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนด แม้จำนวนลูกหนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ ระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2565 (9 เดือนแรก) จะเติบโตเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 27.2

อัตราการขยายตัวยอดสินเชื่อคงค้างของลูกหนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ เฉลี่ยต่อปี พ.ศ. 2561-2565

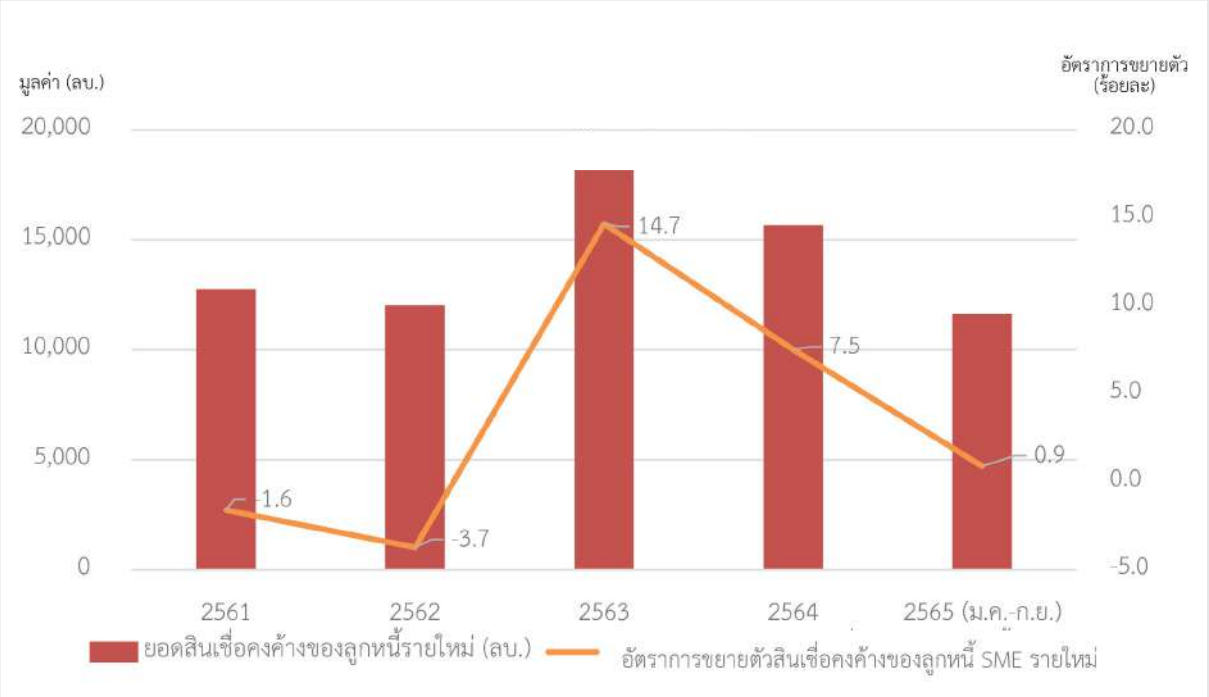

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (ข้อมูล ณ วันที่ 23 พฤศจิกายน 2565)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** โดยภาครัฐได้ออกมาตรการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น เพื่อเสริมสร้างความรู้ทางบัญชีและการเงินการสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ อาทิ สินเชื่อเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการที่ต้องการซื้อหรือปรับปรุงเครื่องจักรและอุปกรณ์ก่อสร้างอาคารโรงงาน หรือมีการลงทุนใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการที่ปรับตัวหลังจากได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19และเพื่อรองรับและสินเชื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เชื่อมไทย เชื่อมโลก ด้วยการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ ของธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า สินเชื่อฟื้นฟูท่องเที่ยวไทยและสินเชื่อสู้ภัยโควิด-19 ของธนาคารออมสิน สนับสนุนการค้ำประกันสินเชื่อใหม่ให้แก่ลูกหนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อาทิ **โครงการค้ำประกันสินเชื่อ และสินเชื่อคงค้างตามพระราชกำหนดการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบวิสาหกิจที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 ระยะที่ 10 และโครงการค้ำประกันสินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการรายย่อย ระยะที่ 5** ของบรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ตลอดจนออกมาตรการปรับโครงสร้างหนี้ระยะยาวที่เหมาะสมกับศักยภาพ สภาพปัญหาและความสามารถในการชำระหนี้ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ผ่อนคลายหลักเกณฑ์การจัดชั้นและการกันสำรองให้กับสถาบันการเงินเพื่อให้การช่วยเหลือลูกหนี้ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาระบบนิเวศทางการเงินเพื่อเพิ่มโอกาสให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าถึงแหล่งทุน อาทิ โครงการจัดอันดับความน่าเชื่อถือของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อประเมินและอำนวยความสะดวกในการจัดหาเงินทุนสำหรับวิสาหกิจรายย่อย โครงการยกระดับศักยภาพการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อพัฒนาระบบนิเวศสำหรับการให้บริการสินเชื่อดิจิทัลสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่เป็นผู้ขายสินค้าหรือบริการสามารถใช้ใบแจ้งหนี้ดิจิทัลและรายรับที่เกิดจากใบแจ้งหนี้เป็นหลักประกันสินเชื่อ และโครงการเพิ่มศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย ด้วยหลักประกันทางธุรกิจตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น สำหรับการช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ระหว่าง พ.ศ. 2563 - 2564 ภาครัฐได้ออกมาตรการสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเพิ่มสภาพคล่องทางการเงินให้แก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สำคัญ อาทิ พระราชกำหนดการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบวิสาหกิจที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 วงเงินสินเชื่อรวม จำนวน 500,000 ล้านบาท กำหนดระยะเวลาการให้กู้ยืม 2 ปี โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการจัดสรรเงินทุนดอกเบี้ยอัตราร้อยละ0.01ต่อปีให้แก่ธนาคารพาณิชย์เพื่อให้นำไปให้สินเชื่อแก่ธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยปิดรับคำขอเมื่อเดือนเมษายน 2564 มีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับสินเชื่อ จำนวน 77,787 ราย วงเงินรวม จำนวน 138,200 ล้านบาท และ โครงการสินเชื่อเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน ระยะที่ 4 วงเงินจำนวน 9,500 ล้านบาท ของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเพื่อสนับสนุนให้สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ขยายตัวเฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น ยังคงมีความท้าทายจากสถานการณ์ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจของไทยและต่างประเทศซึ่งจะส่งผลให้สถาบันการเงินมีความระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น ประกอบกับการปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายของภาครัฐ ตลอดจนสถาบันการเงินทยอยปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยกู้ยืมอันเป็นการเพิ่มต้นทุนทางธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับประเด็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดย่อมและรายย่อย เพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้อย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมุ่งเน้นการสนับสนุนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดย่อมและผู้ประกอบการรายย่อย ให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำ โดยเสริมสร้างความรู้ทางการเงินและสร้างความตระหนักให้ผู้ประกอบการเห็นถึงความสำคัญของการทำบัญชีธุรกิจ ตลอดจนพัฒนากลไกและเครื่องมือที่ช่วยลดข้อจำกัดและสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เข้าถึงแหล่งเงินได้ง่ายขึ้น อาทิ เร่งพัฒนาระบบการจัดอันดับความน่าเชื่อถือของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สนับสนุนให้ภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ให้บริการที่ปรึกษาทางการเงินแก่ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กำหนดบทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้มีมาตรการสินเชื่อและการค้ำประกันสินเชื่อที่ชัดเจนสำหรับแต่ละประเภทของ ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อีกทั้งส่งเสริมให้สถาบันการเงินหรือธนาคารและผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินใช้ข้อมูลและการใช้งานต่างๆ ของผู้คนบนโลกอินเทอร์เน็ตที่ถูกบันทึกไว้ในการพิจารณาปล่อยสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการโดยไม่จำกัดเพียงการให้บริการทางการเงินรูปแบบเดิม แต่อาจรวมถึงการพัฒนาธนาคารพาณิชย์ที่ไร้สาขาและให้บริการผ่านช่องทางดิจิทัลตลอดกระบวนการของการให้บริการที่ดำเนินธุรกิจธนาคารพาณิชย์แบบไร้สาขา และการให้บริการผ่านช่องทางดิจิทัลตลอดกระบวนการของการให้บริการ ซึ่งจะช่วยปิดช่องว่างด้านการเข้าถึงสินเชื่อของวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและรายย่อยได้ โดยผ่านการใช้ประโยชน์จากข้อมูลดิจิทัล ขณะเดียวกันจำเป็นต้องเร่งบังคับใช้กฎหมายหลักประกันทางธุรกิจโดยเร่งพัฒนาระบบประเมินมูลค่าทรัพย์สิน สร้างเครือข่ายผู้รับหลักประกัน รวมถึงส่งเสริมผู้ประกอบการ สถาบันการเงิน และผู้รับหลักประกันให้มีความรู้เกี่ยวกับการเข้าถึงแหล่งเงินทุนด้วยกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (08) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) มีการปรับเปลี่ยนเป้าหมาย จาก เดิม **สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่เฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น** เป็น **สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่เพิ่มขึ้น** มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดเดิมและค่าเป้าหมาย จาก เดิม **อัตราการขยายตัวสินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ขยายตัวร้อยละ 10 เป็น อัตราการขยายตัวสินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่** ที่กำหนดให้มีค่าเป้าหมาย **เฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 10** ภายใน พ.ศ. 2570 จากข้อมูล ณ พ.ศ. 2565 เมื่อเปรียบเทียบอัตราการขยายตัวของยอดสินเชื่อคงค้างของลูกหนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ ระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2565 (9 เดือนแรก) เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 0.9 ต่อปี กับค่าเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ใน พ.ศ. 2570 ที่กำหนดไว้เฉลี่ยร้อยละ 10 ในช่วง พ.ศ. 2566 - 2570 พบว่า อาจไม่สามารถบรรลุค่าเป้าหมายดังกล่าวได้ ส่งผลให้สถานะบรรลุเป้าหมายในห้วง 5 ปีถัดไป อยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤติ** ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมุ่งเน้นการสนับสนุนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ และเครื่องมือที่ช่วยลดข้อจำกัดการเข้าถึงสินเชื่อของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วงเวลาต่อไปได้

แผนแม่บทย่อย

การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตรามูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขยายตัวร้อยละ 10

ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เริ่มตั้งต้น เป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ผู้ประกอบการเหล่านี้โดยเฉพาะกลุ่มที่มีศักยภาพในการเติบโตและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มสูง ยังคงเผชิญปัญหาการขาดแคลนเงินทุนสำหรับการพัฒนาและขยายธุรกิจ ด้วยเหตุนี้ ภาครัฐจึงได้พัฒนากลไกตลาดทุนเพื่อให้เป็นทางเลือกสำหรับการระดมทุนจากนักลงทุนในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ การระดมทุนผ่านผู้ให้บริการระบบคราวด์ฟันดิง การระดมทุนจากบุคคลหรือผู้ลงทุนในวงจำกัดสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เริ่มตั้งต้นที่มีขนาดเล็กและการเสนอขายหุ้นที่ออกใหม่ในวงกว้างเพื่อการเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งอาจต่อยอดไปเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ได้ในอนาคต

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากอัตรามูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยในช่วง 10 เดือนแรกของ พ.ศ. 2565 (มกราคม - ตุลาคม 2565) มีบริษัทที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เริ่มตั้งต้น **ได้จดทะเบียนระดมทุนผ่านตลาดทุนรวม 262 ราย มูลค่าการระดมทุนรวม จำนวน 7,444.87 ล้านบาท ขยายตัวสูงถึงร้อยละ 117.5 สะท้อนได้จากช่วงเวลาเดียวกันของ พ.ศ. 2564 ซึ่งสูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดให้มีการขยายตัวร้อยละ 10 ต่อปี** โดยจำแนกตามรูปแบบของการระดมทุนได้ดังนี้ การระดมทุนจากนักลงทุนในรูปแบบการระดมทุนผ่านผู้ให้บริการระบบคราวด์ฟันดิง จำนวน 3,267.94 ล้านบาท การระดมทุนจากบุคคลหรือผู้ลงทุนในวงจำกัด จำนวน 0.5 ล้านบาท การเสนอขายหุ้นที่ออกใหม่ในวงกว้าง จำนวน 80 ล้านบาท ซึ่งนำหุ้นเข้าจดทะเบียนซื้อขายในตลาดรองแล้ว มีมูลค่าการซื้อขายในตลาดกว่า จำนวน 480 ล้านบาท และตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ จำนวน 4,096.43 ล้านบาท เนื่องจากผู้ประกอบการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตลาดทุนและรูปแบบของการระดมทุนมากขึ้น สะท้อนถึงศักยภาพของตลาดทุนไทยในการระดมทุนให้กับผู้ประกอบการ ประกอบกับความรุนแรงของการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เริ่มคลี่คลายลง เมื่อเปรียบเทียบการขยายตัวของมูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เริ่มตั้งต้น ระหว่าง พ.ศ. 2562 - 2565 (มกราคม - ตุลาคม 2565) พบว่า สามารถบรรลุค่าเป้าหมายในห้วง 5 ปีแรก ของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดไว้เฉพาะในปี 2565 สำหรับปี 2562 - 2564 มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ส่งผลให้นักลงทุนและผู้ประกอบการขาดความเชื่อมั่นและชะลอการตัดสินใจลงทุนในช่วงเวลาดังกล่าว โดยในปี 2562 ลดลงร้อยละ 4.27 พ.ศ. 2563 ลดลงร้อยละ 21.4 และ พ.ศ. 2564 ลดลงต่อเนื่องร้อยละ 12.8 ตามลำดับ

มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผ่านตลาดทุน และอัตราการขยายตัว พ.ศ. 2561 - 2565

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เริ่มตั้งต้นให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนผ่านตลาดทุนมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ **ได้ดำเนินการโครงการเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการตามศักยภาพและระดับการเติบโตของธุรกิจ** แบ่งเป็น **(1) โครงการสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม** ระดับเริ่มต้น อาทิ การระดมทุนผ่านคราวด์ฟันดิง ทั้งแบบหุ้นและหุ้นกู้ และการระดมทุนจากบุคคลหรือผู้ลงทุนในวงจำกัด และ **(2) โครงการสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขนาดกลางขึ้นไป** อาทิ การเสนอขายหุ้นที่ออกใหม่ในวงกว้าง สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งมีทิศทางการประกอบธุรกิจที่มีความชัดเจนและมีความต้องการเงินทุนเพื่อขยายกิจการให้เติบโตแต่ผลการดำเนินงานยังมีความไม่แน่นอน สามารถระดมทุนแบบหุ้นที่ออกใหม่ในวงกว้าง โดยไม่ต้องขออนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และผ่อนปรนกฎเกณฑ์บางประการ แต่จะต้องเปิดเผยข้อมูลสำคัญอย่างเพียงพอ เมื่อระดมทุนสำเร็จแล้วสามารถนำหุ้นเข้าจดทะเบียนเพื่อซื้อขายในตลาดรองที่เรียกว่า ตลาดหลักทรัพย์ไลฟ์เอ็กซ์เช้นจน์ และสามารถต่อยอดสู่การเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หรือเอ็ม เอ ไอ ได้ในอนาคต นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ยังมีโครงการเพื่อสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เริ่มตั้งต้น ผ่านการแก้ไขพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ให้รองรับการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล โดยผ่อนคลายกฎเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงเครื่องมือการระดมทุน และการจัดตั้งทรัสต์เพื่อกิจการเงินร่วมลงทุน ให้เป็นทางเลือกในการระดมทุนเพิ่มเติมต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เริ่มตั้งต้น ส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจในลักษณะที่เป็นกิจการครอบครัว ซึ่งยังคงมีข้อกังวลเกี่ยวกับการสูญเสียการเป็นผู้บริหารกิจการและการเปิดเผยข้อมูลทางธุรกิจ ส่งผลให้การเข้าไประดมทุนในตลาดทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีจำนวนน้อย โดยเฉพาะการระดมทุนรูปแบบการระดมทุนจากบุคคลหรือผู้ลงทุนในวงจำกัด และระดมทุนแบบหุ้นที่ออกใหม่ในวงกว้าง ซึ่งมีความจำเป็นต่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ประกอบการ นอกจากนี้ สถานการณ์ความผันผวนทางเศรษฐกิจของประเทศและเศรษฐกิจโลกที่ยังมีความไม่แน่นอน ส่งผลให้ผู้ประกอบการบางส่วนชะลอการลงทุนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรผ่อนปรนมาตรการ การกำกับดูแลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เริ่มตั้งต้น สามารถเข้าถึงแหล่งทุนผ่านตลาดทุนได้มากขึ้น อาทิ การผ่อนปรนหลักเกณฑ์การอนุญาตการระดมทุนแบบระดมทุนแบบหุ้นที่ออกใหม่ในวงกว้าง โดยกำหนดให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมระดมทุนผ่านการระดมทุนจากบุคคลหรือผู้ลงทุนในวงจำกัดเพิ่มขึ้น ตลอดจนเพิ่มช่องทางการให้ความรู้เกี่ยวกับการระดมทุนผ่านตลาดทุนให้แก่ผู้ประกอบการเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการลงทุนรูปแบบใหม่ในอนาคต

สถานการณ์ปี 2565 เทียบกับค่าเป้าหมายปี 2570

แผนแม่บทประเด็น (08) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมายมูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก เดิม **อัตรามูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขยายตัวร้อยละ 10** เป็น **มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น ที่กำหนดให้มีค่าเป้าหมาย เฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 12** ภายใน พ.ศ. 2570 จากข้อมูลในช่วง พ.ศ. 2566 - 2570 แม้ว่าผลการดำเนินการที่ผ่านมาในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2565 (มกราคม - ตุลาคม 2565) มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 27.7 ต่อปี เนื่องด้วยสถานการณ์ทางเศรษฐกิจโลกมีความไม่แน่นอนสูง ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจระดมทุนของผู้ประกอบการและการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน มูลค่าการระดมทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและวิสาหกิจเริ่มต้น ผ่านตลาดทุนอาจมีความเสี่ยงและมีสถานะบรรลุเป้าหมายในห้วง 5 ปีถัดไป อยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย** ในปี 2570 ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการผ่อนปรนหลักเกณฑ์การอนุญาตการระดมทุนแบบระดมทุนแบบหุ้นที่ออกใหม่ในวงกว้าง ให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น สำหรับการลงทุนรูปแบบใหม่ในอนาคต เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วงเวลาต่อไปได้

แผนแม่บทย่อย

การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น 1 เท่าตัว

ปัจจุบันพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของประเทศไทยเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลดีต่อการเติบโตด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ สืบเนื่องจากพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปนับตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ทำให้รูปแบบการบริโภคและการทำงานในยุคนี้ปรับเข้าสู่พื้นที่ดิจิทัลมากยิ่งขึ้น อาทิ ดิจิทัลโนแมด หรือกลุ่มคนที่ทำงานระยะไกลผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้วิถีชีวิตในประจำวันรวมถึงการอุปโภคบริโภคของคนกลุ่มนี้ย้ายไปสู่พื้นที่ออนไลน์เช่นกัน โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย พ.ศ. 2565 พบว่าหนึ่งในกิจกรรมที่ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตใช้เวลามากที่สุด คือ การถ่ายทอดสดเพื่อซื้อ-ขายสินค้าและบริการ การทำธุรกรรมทางการเงินและการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ นอกจากนี้ เมื่อสำรวจช่องทางชำระเงินที่ได้รับความนิยมพบว่ากว่าร้อยละ 60 ของกลุ่มตัวอย่างนิยมชำระเงินผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันธนาคาร จะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จดังกล่าวเกิดจากความรู้ ทักษะและความสามารถในการบริหารจัดการของผู้ประกอบการ ความหลากหลายของระบบแพลตฟอร์มการซื้อขาย พร้อมด้วยระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่น่าเชื่อถือ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลโลจิสติกส์ และการค้า

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากการเติบโตของมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในห้วง 5 ปีแรก ของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) มีสถานะการพัฒนาที่บรรลุค่าเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง (ไม่รวมการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ) เพิ่มขึ้น 1 เท่าตัวเปรียบเทียบกับมูลค่าในปีฐาน (ปี 2560)ที่มีมูลค่า จำนวน 453,903 ล้านบาท ทั้งนี้ ผลการสำรวจของโดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ สะท้อนให้เห็นว่า **มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเติบโตขึ้นแบบก้าวกระโดดสูงถึง จำนวน 1,184,389 ล้านบาท ในพ.ศ.2561 หรือเพิ่มขึ้นจากปีฐานถึง 1.61 เท่าตัว จึงบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้วนับตั้งแต่พ.ศ. 2561 หลังจากนั้นก็มีทิศทางเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ฯ ในปี 2562 มีมูลค่า จำนวน 1,391,932 ล้านบาท และปี 2563 มีมูลค่า จำนวน 1,585,956 ล้านบาท เพิ่มจากปีฐาน 2.07 เท่าตัว และ 2.09 เท่าตัว ตามลำดับ สำหรับมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ปี 2564 ซึ่งเป็นข้อมูลประมาณการมีมูลค่ารวม จำนวน 1,906,109 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้น 3.2 เท่าตัวจาก พ.ศ. 2560** อย่างไรก็ดี โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ระหว่างการสำรวจมูลค่าที่เกิดขึ้นจริงสำหรับ พ.ศ. 2564 โดยคาดว่าจะมีมูลค่าสูงกว่าที่ได้ประมาณการดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากการเริ่มต้นเปิดประเทศภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้ภาคการท่องเที่ยวปรับตัวดีขึ้นส่งผลในทิศทางบวกต่อธุรกิจให้บริการด้านการจองที่พักและบริการด้านการท่องเที่ยวแบบออนไลน์ปัจจุบันขนาดเศรษฐกิจบนอินเทอร์เน็ตของประเทศไทยนั้นใหญ่เป็นอันดับ 2 ในภูมิภาคอาเซียน รองจากอินโดนีเซีย โดยมีมูลค่าราว 35 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา หรือ จำนวน 1,216.25 ล้านล้านบาท อย่างไรก็ตาม จากรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย พ.ศ. 2565 ของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ระบุว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยจำนวนมากประสบปัญหาความล่าช้าในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต รวมถึงพื้นที่ให้บริการและความเสถียรของสัญญาณ การต่อยอดความสำเร็จในห้วง 5 ปีแรก ผ่านการขยายพื้นที่บริการให้ครอบคลุมยิ่งขึ้นจะช่วยให้ผู้ประกอบการและผู้บริโภคเข้าถึงตลาดได้อย่างทั่วถึง ซึ่งไม่เพียงแต่จะเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจบนอินเทอร์เน็ต หากยังมีส่วนเสริมสร้างความเท่าเทียมทางดิจิทัลยกระดับการมีส่วนร่วมของคนในสังคมได้ในระยะยาว

มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2559-2565
(ไม่รวมการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ)

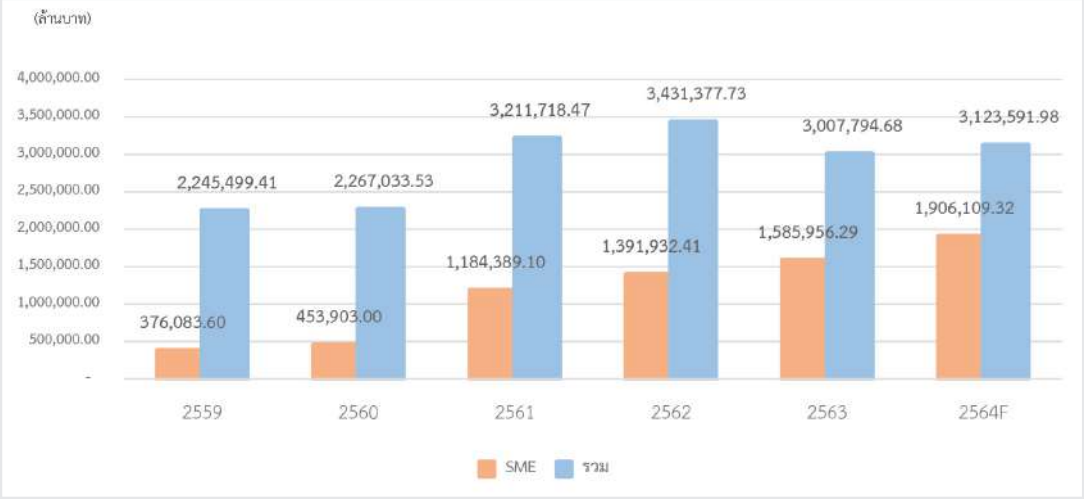

ที่มา: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย
(ไม่รวมการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ) พ.ศ. 2560-2564

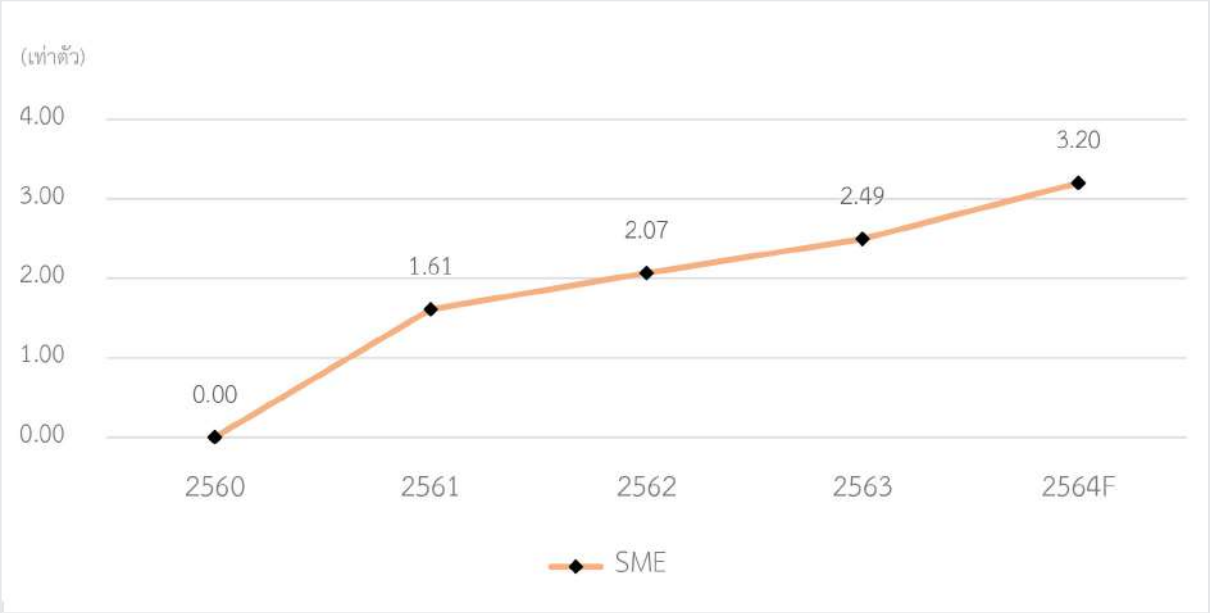

ที่มา: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** โดยการสร้างโอกาสการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ และมีความพยายามผลักดันให้ผู้ประกอบการมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาธุรกิจบนแพลตฟอร์มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาตลอด อาทิ **โครงการปรับตัวสู้วิกฤตด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ชุมชนอัจฉริยะออนไลน์** ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มมูลค่าการตลาดออนไลน์ของชุมชนอัจฉริยะออนไลน์เป้าหมายทั่วประเทศ ซึ่งโครงการเหล่านี้เป็นส่วนสนับสนุนให้ผู้ประกอบการสามารถรับมือกับการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงขึ้นในยุคปัจจุบันการพัฒนาแพลตฟอร์มแห่งชาติจะช่วยลดภาระต้นทุนค่าใช้จ่าย อาทิ อัตรากำไรขั้นต้นได้ ขณะเดียวกันข้อมูลดิจิทัลที่เกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ของประเทศ เพื่อให้ภาคเอกชนสามารถนำข้อมูลมาประกอบการวิเคราะห์ด้านการตลาด และภาครัฐสามารถนำไปออกแบบมาตรการ/โครงการที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้ ยังมีการดำเนินโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการพาณิชย์ดิจิทัลเพื่อพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่สากล โครงการเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการออนไลน์ด้วยการตลาดดิจิทัลที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำธุรกิจออนไลน์ รวมถึงทักษะด้านการตลาดออนไลน์ที่จำเป็น ซึ่งมีส่วนสำคัญในการเพิ่มจำนวนผู้ประกอบการรายใหม่บนแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 จะเป็นหนึ่งในปัจจัยเร่งให้เกิดการขยายตัวของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ยังมีการดำเนินโครงการ อาทิ โครงการประเภทฝึกอบรมและเสริมสร้างทักษะให้แก่ผู้ประกอบการ หรือโครงการที่มีกิจกรรมการจับคู่เจรจาธุรกิจ มักเผชิญอุปสรรคจากการต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรม เป็นผลให้ต้องเลื่อนการดำเนินโครงการออกไป นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดของมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ใน พ.ศ. 2561 ทำให้เกิดความท้าทายในห้วงถัดไปอย่างมาก เนื่องจากอัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าอาจไม่สูงเท่าก่อนหน้าเมื่อเปรียบเทียบฐานที่เพิ่มขึ้นอย่างไม่ปกติในห้วงแรก ดังนั้น การดำเนินการในระยะถัดไปจึงควรมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ อาทิ กฎหมาย กฎระเบียบที่สนับสนุนให้เกิดการค้าที่เป็นธรรม ลดการผูกขาดจากผู้ค้ารายใหญ่ การคุ้มครองผู้ประกอบการและผู้บริโภค ระบบโครงสร้างพื้นฐาน ด้านดิจิทัลโลจิสติกส์ และการค้า ตลอดจนระบบการซื้อขายที่ปลอดภัยจากภัยไซเบอร์ของระบบสารสนเทศ และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ตลอดจนระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะเสริมสร้างให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในการบริโภคสินค้าและบริการผ่านทางออนไลน์ที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากแต่ปัญหาการฉ้อโกงผ่านทางช่องทางดังกล่าวอาจทำให้การเพิ่มขึ้นของมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไม่เติบโตเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเพิ่มขึ้นได้ 1 เท่าตัว ในห้วง 5 ปีถัดไปได้นั้นควรมีการขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น อาทิ การสร้างสรรค์นวัตกรรม การสนับสนุนให้นำเทคโนโลยีมาเพิ่มมาตรฐานสินค้าและบริการให้ทัดเทียมมาตรฐานระดับสากล รวมถึงการสนับสนุนระบบโลจิสติกส์ที่มีคุณภาพและการกำหนดราคาไม่สูงเกินไปให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างไรก็ตาม โครงการส่วนมากในห้วง 5 ปีที่ผ่านมา ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้ประกอบการ หรือโครงการพัฒนาแพลตฟอร์มซื้อขาย อีกทั้งยังมีความซ้ำซ้อนกันในหลายโครงการ หากแต่ยังขาดประเด็นดังกล่าวซึ่งจะเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นอย่างมากต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระยะถัดไปทั้งนี้ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ควรเร่งผลักดันด้านกฎหมาย กฎระเบียบที่คุ้มครองผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น เพื่อลดปัญหาที่เกิดจากการซื้อขายออนไลน์

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (08) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) มีการปรับเปลี่ยนเป้าหมายจาก เดิม **มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเพิ่มขึ้น** เป็น **มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น** มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดจาก เดิม **มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น 1 เท่าตัว** เป็น **การขยายตัวของมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพิ่มขึ้น 1 เท่า ต่อปี** และค่าเป้าหมายยังคงเดิมที่กำหนดให้มีค่าเป้าหมาย**เพิ่มขึ้น 1 เท่า** ภายใน พ.ศ. 2570 จากข้อมูล ณ ปี 2565 ซึ่งสามารถบรรลุเป้าหมายมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพิ่มขึ้น 1 เท่าตัว ได้แล้วนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ทำให้พฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้คนเปลี่ยนไปสู่แพลตฟอร์มดิจิทัลมากขึ้น ซึ่งกลายเป็นวิถีชีวิตใหม่จึงเป็นผลดีต่อสถานะสู่การบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 อย่างไรก็ดี ผู้ประกอบการยังต้องเผชิญความท้าทายจากการแข่งขันและส่วนแบ่งทางการตลาดของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีความรุนแรงมากขึ้นส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมาย**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** ใน พ.ศ. 2570เนื่องจากผู้ประกอบการขนาดใหญ่ได้เพิ่มการมีส่วนร่วมในตลาดออนไลน์ด้วยเช่นกัน เป็นผลให้ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เสียเปรียบในการแข่งขันด้านราคา ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค และสร้างจุดเด่นให้แก่ธุรกิจ เช่น การถ่ายทอดสดเพื่อซื้อ-ขายสินค้าและบริการ ที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงผู้ประกอบการได้สะดวกขึ้นผ่านการโต้ตอบแบบเรียลไทม์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของไทย อยู่ในอันดับที่ 1 ใน 5

สถานการณ์การแข่งขันทางการค้าที่เข้มข้นและรุนแรงมากขึ้นในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 แม้จะต้องเผชิญสถานการณ์ความผันผวนทางเศรษฐกิจภายในประเทศและเศรษฐกิจโลก การแบ่งขั้วอำนาจการค้าและการเมืองของโลก รวมถึงการแข่งขันเพื่อช่วงชิงการลงทุนจากต่างประเทศ ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ รวมถึงไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศเพื่อยกระดับการพัฒนาประเทศให้เติบโตได้อย่างยั่งยืนและมีความต่อเนื่อง ตลอดจนเพิ่มรายได้ให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จากการขยายตลาดสู่ต่างประเทศได้ ทั้งนี้ การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศมีปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนการบรรลุเป้าหมาย อาทิ ความรู้และความสามารถในการผลิตและการบริหารจัดการของผู้ประกอบการ ความแตกต่างและคุณภาพมาตรฐานของสินค้าและบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาด ความสามารถในการเข้าถึงตลาดและห่วงโซ่อุปทานในระดับโลก รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย โดยเฉพาะกฎระเบียบการอำนวยความสะดวกและลดอุปสรรคทางการค้า ตลอดจนการพัฒนาโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ของประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของไทยโดยองค์กรระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการ ได้จัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศ ในห้วง 5 ปีแรก ของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีสถานะการพัฒนาที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง **โดยประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 37 (จากจำนวน 64 ประเทศทั่วโลก) ลดลงต่อเนื่องมากถึง 16 อันดับ จากอันดับที่ 21 ใน พ.ศ. 2564 ภายหลังจากได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในอันดับที่ 6 ใน พ.ศ. 2561 - 2562 และอันดับที่ 5 ใน พ.ศ. 2563** เป็นผลจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบให้เกิดการชะลอตัวทางเศรษฐกิจของประเทศทั้งการส่งออกสินค้าและบริการไปยังประเทศคู่ค้าสำคัญ โดยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศ

การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2561 - 2565

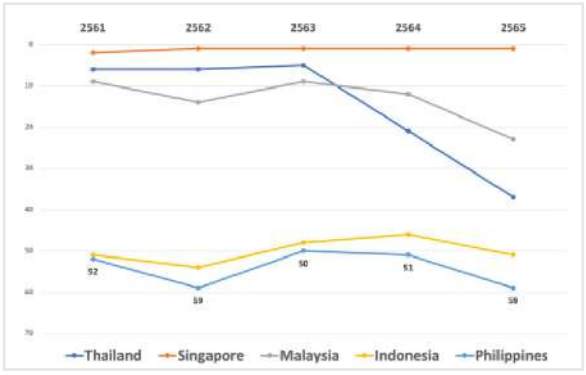

ที่มา: รายงาน World Competitiveness report องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการ ค.ศ. 2022

ของไทยยังเป็นรองจากหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียน อาทิ สิงคโปร์ (อันดับ 1) และมาเลเซีย (อันดับ 23) ส่งผลให้ยังไม่สามารถบรรลุค่าเป้าหมายในห้วง 5 ปีแรก ของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดให้อยู่ในอันดับที่ 1 ใน 5

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** ยังคงมุ่งเน้นการส่งเสริมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจให้มีประสิทธิภาพอย่างรอบด้าน โดย ด้านการพัฒนาผู้ประกอบการมีการดำเนินการที่เน้นการยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการให้เข้าถึงโอกาสทางการค้าใหม่ ๆ อาทิ **โครงการส่งเสริมและพัฒนาช่องทางการตลาดและการทำธุรกิจระหว่างประเทศ โครงการสร้างแบรนด์ประเทศไทยในด้านการค้าและบริการ** โดยกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับการส่งเสริมการพัฒนาทักษะทั้งด้านการตลาด และการพัฒนานวัตกรรม รวมกันมากกว่า จำนวน 1,000 ราย และด้านการขยายโอกาสการค้า โดยมีการมุ่งเน้นการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางการค้าให้แก่ผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง รวมกับการเร่งรัดการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการดำเนินธุรกิจของไทยให้มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการขยายการเติบโตของผู้ประกอบการนำโดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ และกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ อาทิ โครงการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการค้าเสรีกับประเทศคู่ค้าต่าง ๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การเตรียมความพร้อมและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงทางการค้าใหม่ ๆ อาทิ ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค โดยมีกลุ่มเป้าหมายสำคัญประกอบด้วยภาคธุรกิจกลุ่มเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษาและประชาชนที่สนใจ ซึ่งมีการเผยแพร่ข้อมูลสิทธิประโยชน์ทางการค้าใหม่ ๆ ให้แก่ผู้ประกอบการและนักลงทุน ในการนำความรู้ไปต่อยอดเพื่อพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ของตนเองให้ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ ตลอดจนสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน และมีประสิทธิภาพในตลาดต่างประเทศ นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ดำเนินโครงการอื่น ๆ อาทิ โครงการกำกับดูแลมาตรฐานส่งออกสินค้าเกษตร โดยกรมการค้าต่างประเทศ โครงการขยายการค้าการลงทุนสู่สากลที่มุ่งส่งเสริมผู้ประกอบการและธุรกิจสร้างสรรค์ยุคใหม่ของไทยสู่สากล เพื่อยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการให้เข้าถึงโอกาสการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศให้เติบโตได้อย่างยั่งยืนและมีความต่อเนื่อง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ความไม่แน่นอนจากปัจจัยต่าง ๆ อาทิ การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ภายหลังจากการฟื้นตัวของการท่องเที่ยวและบริการ สถานการณ์ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ กฎ กติกาการแข่งขันระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและยากที่จะคาดการณ์ทิศทาง ความกดดันที่จะต้องดำเนินการให้สอดรับกับกฎ กติการะหว่างประเทศในการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการให้สามารถรับมือกับความเสี่ยงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการให้มีความพร้อม สามารถแข่งขันและเข้าสู่ตลาดต่างประเทศได้ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้และทักษะด้านการค้าระหว่างประเทศต่างประเทศ การสื่อสารภาษาต่างประเทศ การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวางแผนธุรกิจและการวางแผนความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น นอกจากนี้ ควรส่งเสริมผู้ประกอบการไทย ให้มีการพัฒนาสินค้าและบริการได้ตรงกับความต้องการของตลาดต่างประเทศ ด้วยการให้บริการตรวจสอบรับรองคุณภาพและมาตรฐานอย่างเพียงพอและทั่วถึง สนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเสริมสภาพคล่องและลงทุนเทคโนโลยีพลังงานสะอาดและนวัตกรรมสีเขียวเพื่อลดผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกระบวนการผลิตและการบริการ ตลอดจนเสริมสร้างโอกาสทางการตลาดด้วยการพัฒนาฐานข้อมูลผู้ซื้อผู้ขาย การเชื่อมโยงผู้ประกอบการเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทาน เร่งรัดการเจรจาความตกลงการค้าเสรีที่สำคัญ ตลอดจนเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศ ด้วยการเร่งรัดการให้บริการแบบรัฐบาลดิจิทัล อย่างเป็นระบบในทุกขั้นตอนการอนุมัติอนุญาตของภาครัฐ รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพระบบโลจิสติส์เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันด้านราคาสินค้าและบริการ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (08) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) มีการปรับเปลี่ยนเป้าหมายจาก เดิม **ความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น** เป็น **ความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศดีขึ้น** มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จากเดิม**อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของไทย อยู่ในอันดับที่ 1 ใน 5** เป็น **ความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศดีขึ้น** ที่กำหนดให้มีค่าเป้าหมายไม่เกินอันดับที่ 5 ภายใน พ.ศ. 2570 จากข้อมูลในห้วง 5 ปีแรกของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ได้กำหนดเป้าหมายอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของไทย อยู่อันดับที่ 1 ใน 5 และใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 37 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2570 โดยกำหนดค่าเป้าหมายไว้ไม่เกินอันดับที่ 5 ส่งผลให้สถานะบรรลุเป้าหมายในห้วง 5 ปีถัดไป อยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤติ** ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งยกระดับการพัฒนาผู้ประกอบการให้แข่งขันได้ในระดับสากล พร้อมในการรับมือกับความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วงถัดไปของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อการส่งออกรวมของประเทศเพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การซื้อขายสินค้าและบริการระหว่างประเทศสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้นโดยเฉพาะสำหรับประชาชนทั่วไปเห็นได้ชัดจากการเติบโตของการค้าระหว่างผู้ค้าโดยตรงถึงลูกค้าหรือผู้บริโภคผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันต่างประเทศ เช่น Amazon Taobao Shopee เป็นต้น ในทางกลับกัน ผู้ประกอบการระดับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถนำสินค้าและบริการของตนส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้สะดวกขึ้นเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ ภาครัฐได้เล็งเห็นแล้วว่าตลาดระหว่างประเทศกลายเป็นหนึ่งในโอกาสสำคัญสำหรับการสร้างรายได้และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันระดับสากลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงได้ให้การสนับสนุนทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็น ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาโดยตลอด รวมถึงความพยายามในการพัฒนาแพลตฟอร์มการค้าดิจิทัลระหว่างประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งออกและนำเข้าของประเทศ อย่างไรก็ตาม กฎระเบียบและความแตกต่างของมาตรฐานสินค้า/บริการในแต่ละประเทศนั้นเป็นปัจจัยท้าทายสำคัญที่ต้องให้ความสนใจโดยเฉพาะเมื่อประเด็นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมถูกนำมาประกอบการกำหนดมาตรฐานสินค้าในยุคนี้ อาทิ โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเพิ่มสัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงรวมถึงระบบการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพสินค้าและบริการ และการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ใช้สิทธิประโยชน์จากกรอบความตกลงทางการค้าต่าง ๆ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากสัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในห้วง 5 ปีแรกของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีสถานะการพัฒนาที่บรรลุค่าเป้าหมายมาโดยตลอด ทั้งนี้ การเปลี่ยนนิยามวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562 และประกาศสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เรื่องการกำหนดลักษณะของวิสาหกิจรายย่อย ส่งผลให้การประเมินมูลค่าการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามนิยามใหม่ที่กำหนดขึ้นมีการเปลี่ยนแปลงจากข้อมูลตามนิยามเดิม โดย พ.ศ 2563 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายที่มีข้อมูลอ้างอิงตามนิยามเดิมที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดจำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรของวิสาหกิจขนาดย่อม พ.ศ. 2545 สัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คิดเป็นร้อยละ 32.3 ของการส่งออกรวมของประเทศ อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงนิยามดังกล่าวส่งผลให้สัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ใน พ.ศ 2563 ลดลงเหลือร้อยละ 11.69 เท่านั้น การประเมินสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดใน พ.ศ 2564 และ พ.ศ 2565 จึงจำเป็นต้องนำค่าร้อยละของ พ.ศ 2563 มาประกอบการวัดความก้าวหน้าในการดำเนินการ **โดยใน พ.ศ 2565 ภาพรวมการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง มีมูลค่า 1,093,004 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 13.13 ของการส่งออกทั้งประเทศ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่า พ.ศ. 2564 ประมาณร้อยละ 1.1** ในการนี้ เพื่อต่อยอดความสำเร็จในห้วง 5 ปีแรกของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการ โดยเฉพาะมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนซึ่งกลายมาเป็นประเด็นสำคัญในระดับนานาชาติ

สัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อมต่อการส่งออกรวมของประเทศระหว่าง พ.ศ. 2561-2565

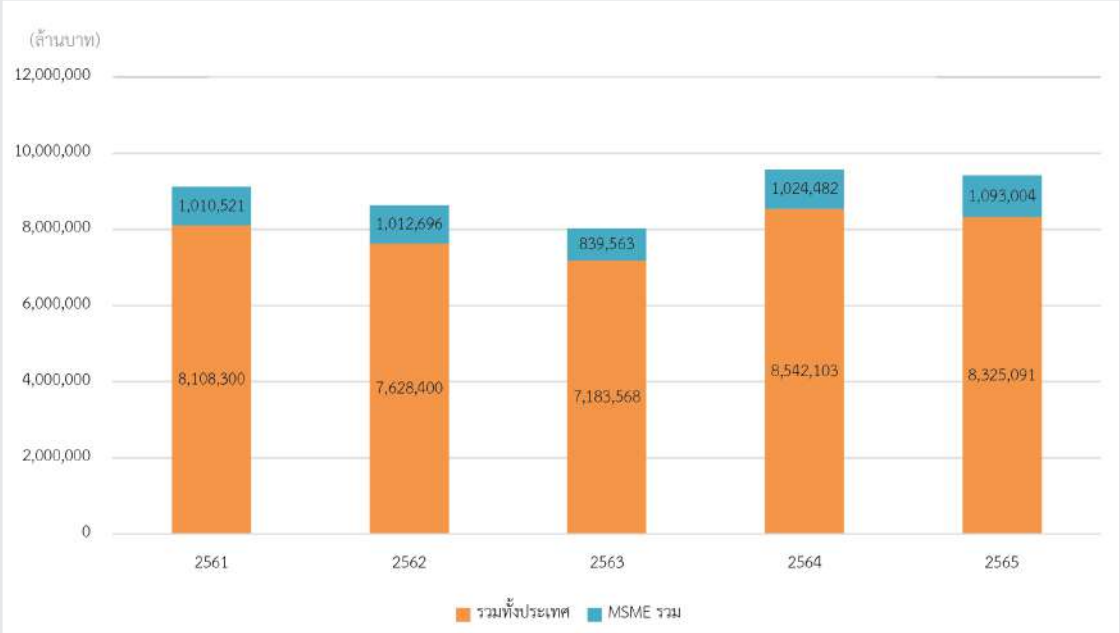

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** ได้มีการผลักดันการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาเพื่อยกระดับการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการที่สามารถต่อยอดธุรกิจสู่การค้าระหว่างประเทศ โดยมุ่งเน้นพัฒนาทักษะผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการความรู้พื้นฐานด้านการค้าระหว่างประเทศ อาทิ **โครงการส่งเสริมเกษตรกรผู้ประกอบการไทยเร่งต่อยอดใช้ประโยชน์ FTA เร่งต่อยอดใช้ประโยชน์ข้อตกลงหรือความร่วมมือทางการค้าต่าง ๆ** นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ดำเนินโครงการอื่น ๆ อาทิ โครงการพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจบริการศักยภาพสู่สากล พร้อมทั้งได้สนับสนุนให้ผู้ประกอบการใช้สิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีและเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศผ่านโครงการส่งเสริมการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย และ ทั้งนี้ ในปี 2565 ในส่วนของภาคการส่งออกได้รับผลกระทบจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลกเป็นอย่างมากสืบเนื่องจากภาวะเงินเฟ้อ การปรับอัตราดอกเบี้ยของเฟดของธนาคารกลางสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะส่งผลลบต่อการลงทุนทั่วโลก อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทที่อ่อนค่าลงอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ซึ่งส่งผลต่อราคาพลังงานโลก นำไปสู่ปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น อย่างไรก็ดี ความขัดแย้งระหว่างบางประเทศได้ก่อให้เกิดโอกาสใหม่สำหรับผู้ประกอบการไทย เนื่องจากความต้องการแสวงหาสินค้าทดแทนการนำเข้าจากประเทศที่มีความขัดแย้งกัน ซึ่งที่ผ่านมาการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเทศไทยยังขยายตัวได้ดีโดยมีปัจจัยสนับสนุนด้านความต้องการจากประเทศคู่ค้าสำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกา จีน เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อยกระดับการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อการส่งออกรวมของประเทศเพิ่มขึ้นในห้วงถัดไปของยุทธศาสตร์ชาติมีความท้าทายอย่างมาก โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ยังคงหลงเหลืออยู่ อาทิ จำนวนผู้ประกอบการที่ลดลงเนื่องจากแบกรับค่าใช้จ่ายไม่ไหวและปิดกิจการไประหว่างที่เกิดการชะงักงันของภาคการส่งออก อีกทั้งในปัจจุบันยังเผชิญกับปัญหาความผันผวนทางเศรษฐกิจและการเมืองโลกที่คาดการณ์ได้ยากขึ้น ประกอบกับทิศทางการทวนกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีปรับตัวมากขึ้นจากความพยายามในการพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุดของแต่ละประเทศ ปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อห่วงโซ่อุปทานโลก ที่ไม่เพียงจะกระทบต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้าย แต่ยังทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนอุปทานด้วยดังนั้น การขับเคลื่อนในห้วงถัดไปจึงอาจมุ่งเน้นไปที่การใช้ประโยชน์จากกรอบการเจรจาต่างๆ ทั้งระดับภูมิภาคและนานาชาติ เพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถเข้าถึงตลาดระหว่างประเทศได้มากขึ้น ทั้งนี้ ภาครัฐควรเพิ่มการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และเงื่อนไขภายใต้ความตกลงต่าง ๆ อาทิ การจัดทำระบบฐานข้อมูลกลางหรือศูนย์กลางการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวที่ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย เนื่องจากประเด็นดังกล่าวมีความซับซ้อนและเป็นอุปสรรคต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภายใต้รูปแบบความท้าทายที่จะเปลี่ยนแปลงไปในห้วงที่2ของยุทธศาสตร์ชาติ(พ.ศ.2566-2570)เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการยกระดับคุณภาพมาตรฐานของสินค้าและบริการสู่ตลาดสากล ส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เข้าถึงสิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าระหว่างประเทศในกรอบต่าง ๆ การสร้างภาพลักษณ์สินค้าบนนวัตกรรมสีเขียว เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมและความแตกต่าง ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อยกระดับมาตรฐาน หรืออาจเป็นลักษณะร่วมจ่าย กับหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนอำนวยความสะดวกด้านข้อมูลการตลาดเชิงลึกให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อการเปิดตลาดต่างประเทศ อีกประการที่ขาดไม่ได้คือการสนับสนุนการส่งออกผ่านระบบการค้าระหว่างประเทศผ่านช่องทางการค้าออนไลน์ข้ามพรมแดน ซึ่งเป็นช่องทางที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เข้าถึงตลาดผู้ซื้อในต่างประเทศได้สะดวกยิ่งขึ้น

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (08) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมายการขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น การปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก เดิม **สัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อการส่งออกรวมของประเทศเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25** เป็น **สัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อการส่งออกรวมของประเทศ** กำหนดให้มีค่าเป้าหมาย **เฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ20** ภายในพ.ศ.2570จากการปรับนิยามวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งกระทบต่อจำนวนผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระบบ เนื่องจากผู้ประกอบการขนาดกลางจำนวนหนึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการส่งออกสินค้าและบริการของประเทศได้เปลี่ยนสถานะเป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่ตามนิยามใหม่ สัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้นิยามใหม่จึงลดลงอย่างมาก ทิศทางความสำเร็จในการเพิ่มสัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อการส่งออกรวมของประเทศห้วง 5 ปี ถัดไป ของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายเสี่ยง** เมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์ปัจจุบันกับค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการยกระดับคุณภาพมาตรฐานของสินค้าและบริการสู่ตลาดสากล เพื่อส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เข้าถึงสิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าระหว่างประเทศในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ

จ.3 สสว.

แผนแม่บทย่อย

การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

อันดับนโยบายภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อันดับนโยบายภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น ได้อันดับที่ 15

การสร้างระบบนิเวศที่เอื้ออำนวยต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นับได้ว่าเป็นภารกิจที่สำคัญของภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการประกอบธุรกิจและแข่งขันได้ของผู้ประกอบการโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้มีการพัฒนาพอร์ทัลกลางเชื่อมโยงข้อมูลจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งข้อมูลการเข้าถึงมาตรการภาครัฐและข้อมูลการประกอบธุรกิจเพื่อใช้เป็นข้อมูลให้ผู้ประกอบการใช้สำหรับการวางแผนธุรกิจเข้าถึงได้ และภาครัฐสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการจัดทำมาตรการมุ่งเป้าให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการแต่ละกลุ่มขนาดและประเภทธุรกิจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการส่งเสริมผู้ประกอบการยุคใหม่ โดยพัฒนาระบบสิทธิประโยชน์ในการจูงใจให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าสู่ระบบ และเข้าถึงมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐได้โดยสะดวก พัฒนาระบบประเมินศักยภาพทางธุรกิจ และสนับสนุนภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเป็นผู้ให้บริการทางธุรกิจตลอดจนการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกและลดต้นทุนทางธุรกิจ โดยการลดขั้นตอนและการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ รวมถึงลดกฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการทางธุรกิจและเสริมสร้างบรรยากาศการแข่งขันที่เสรีและมีความเป็นธรรม ซึ่งมีความท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี และบริบทแวดล้อมภายนอก ที่ส่งผลให้ภาครัฐต้องเร่งปรับตัวให้ทันต่อความต้องการของภาคธุรกิจมากขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนเทียบเคียง โดยใช้เกณฑ์การวัดด้านการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการและการอำนวยความสะดวกในการเริ่มต้นธุรกิจของรายงานสถานภาพระดับความเป็นผู้ประกอบการของประเทศไทยจากโครงการศึกษาสังคมความเป็นผู้ประกอบการระดับโลกเป็นตัวชี้วัด ในห้วง 5 ปีแรกของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีสถานะการพัฒนาที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง แต่ใน พ.ศ. 2564 รายงานดังกล่าว ไม่ได้จัดเก็บข้อมูลและจัดอันดับของประเทศไทย ทำให้มีการปรับเปลี่ยนมาใช้อันดับความสามารถในการแข่งขันที่จัดโดยองค์กรระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการด้านประสิทธิภาพภาครัฐ โดยพิจารณาจากปัจจัยย่อยจำนวนวันที่ต้องใช้ติดต่อกับหน่วยงานราชการเพื่อจัดตั้งธุรกิจ และจำนวนกระบวนการในการจัดตั้งธุรกิจ เมื่อพิจารณาจากจำนวนวันที่ต้องใช้ติดต่อกับหน่วยงานราชการเพื่อจัดตั้งธุรกิจ พบว่า **มีการปรับตัวดีขึ้นจากอันดับที่ 55 ใน พ.ศ. 2560 มาอยู่ในอันดับที่ 23 ใน พ.ศ. 2561 หลังจากนั้นลดลงมาปีละ 1 อันดับ อยู่ในอันดับที่ 24 ใน พ.ศ. 2562 และอันดับที่ 25 ใน พ.ศ. 2563 และปี 2564 ล่าสุดปรับตัวดีขึ้นมาอยู่ในอันดับที่ 24 ใน พ.ศ. 2565** สำหรับจำนวนกระบวนการในการเริ่มต้นธุรกิจ อยู่ในอันดับที่ 25 ใน พ.ศ. 2560 ก่อนจะปรับตัวดีขึ้น2อันดับอยู่ในอันดับที่23ในพ.ศ.2561หลังจากนั้นลดลงปีละ 1 อันดับ มาอยู่ในอันดับที่ 24 ใน พ.ศ. 2562 และอันดับที่ 25 ใน พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2564 ล่าสุดปรับตัวขึ้น 1 อันดับ มาอยู่อันดับที่ 24 ในปี 2565 สะท้อนทิศทางการเคลื่อนไหวที่ค่อนข้างทรงตัวของทั้งสองปัจจัยในระหว่าง พ.ศ. 2561-2565

อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านจำนวนวันและจำนวนขั้นตอนในการเริ่มต้นธุรกิจ พ.ศ. 2560 - 2565

ที่มา: องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** โดยได้มีการดำเนินโครงการภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการ และห่วงโซ่อุปทานในการดำเนินธุรกิจผู้ประกอบการจำนวนมาก จึงมุ่งเน้นการหามาตรการที่จะทำให้ธุรกิจกลับมาเป็นปกติโดยเร็วที่สุด โดยภาครัฐได้มีการเร่งออกนโยบายและมาตรการเพื่อลดผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง รวมถึงพัฒนาระบบนิเวศและปรับปรุงกฎและระเบียบให้เอื้ออำนวยต่อการประกอบธุรกิจซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการในระยะต่อไป อาทิ **โครงการ SME Access เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เข้าสู่การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ** มุ่งพัฒนาคุณภาพการให้บริการแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างครบวงจร เพื่อให้เป็นศูนย์กลางให้บริการแก่ผู้ประกอบการในทุกระดับให้เข้าถึงข้อมูลและบริการที่ตรงกับความต้องการอย่างเหมาะสม ทันสมัย และสร้างการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของภาครัฐ และเชื่อมโยงฐานข้อมูลความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของผู้ให้บริการทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งให้สิทธิประโยชน์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เข้าสู่ระบบเพื่อให้มีข้อมูลสำหรับติดตามพัฒนาการเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อาทิ สร้างโอกาสให้เข้าถึงตลาดจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ พัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ และเชื่อมโยงบริการของหน่วยงานภาครัฐในรูปแบบสมัยใหม่ รวมทั้งพัฒนา

ช่องทางที่ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและสะดวกรองรับความต้องการที่หลากหลายของผู้ประกอบการ นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ดำเนินโครงการอื่น ๆ อาทิ โครงการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพอร์ทัลกลางและระบบกลางในการให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งสามารถนำเอาข้อมูลมาใช้วิเคราะห์ถึงระดับความพร้อมและศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแต่ละราย รวมถึงพัฒนาระบบการใบริการภาครัฐผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และการบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อใช้ในการจัดทำมาตรการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการผู้ประกอบการแบบมุ่งเป้าและการส่งต่อความช่วยเหลือผู้ประกอบการระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้การติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ เข้าถึงได้ยากและไม่สะดวกเท่าที่ควร เนื่องจากปกติแล้วการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐมักต้องดำเนินการในสถานที่ราชการเป็นหลัก มาตรการการทำงานที่บ้านในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดระยะแรก ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานมาตรการ/โครงการด้วย อย่างไรก็ดี ปัจจุบันภาครัฐมีระบบศูนย์กลางบริการภาครัฐเพื่อภาคธุรกิจที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการขอใบอนุญาต/จดทะเบียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยลดขั้นตอน และจำนวนวันในการเริ่มต้นธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อีกทั้งยังมีความท้าทายในห้วง 5 ปีถัดไปของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ จึงจำเป็นต้องมีการมุ่งพัฒนาระบบนิเวศที่เอื้ออำนวยต่อการเริ่มต้นธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อาทิ การขยายผลการให้บริการภาครัฐเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว ผ่านทั้งช่องทางออฟไลน์และออนไลน์ รวมถึงควรเร่งปรับปรุงกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันทางการค้าที่เสรีและมีความเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรมีการยกระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ทำหน้าที่กำกับดูแลการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างเป็นระบบครบวงจร โดยประสานการทำงานอย่างบูรณาการทั้งส่วนกลางและระดับพื้นที่ เพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยพัฒนาระบบสิทธิประโยชน์จูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบ รวมถึงจัดทำระบบประเมินสมรรถนะผู้ประกอบการและเร่งพัฒนาพอร์ทัลเชื่อมโยงข้อมูลของผู้ประกอบการ เพื่อให้มีข้อมูลสำหรับการจัดทำมาตรการ/โครงการมุ่งเป้าตามความต้องการในแต่ละประเภท ขนาด และศักยภาพของธุรกิจ ตลอดจนการส่งต่อความช่วยเหลือผู้ประกอบการระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะของบุคลากรภาครัฐให้สามารถใช้ใช้นวัตกรรมเชิงนโยบายในการออบแบบมาตรการ/โครงการมุ่งเป้าที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ เพิ่มศักยภาพศูนย์บริการให้คำปรึกษาทางธุรกิจแก่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยขยายรูปแบบการให้บริการทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน รวมทั้งมีรูปแบบการบริการให้คำแนะนำที่หลากหลายตามความต้องการ รวมทั้งติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของผู้ให้บริการทางธุรกิจอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้นแบบ ซึ่งขยายผลแพลตฟอร์มหลักสูตรออนไลน์ เพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมและรายย่อยไทย ให้มีคุณภาพ

และครอบคลุมความรู้ด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับ และขั้นตอนการขออนุญาตและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องเฉพาะสาขา รวมถึงให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และมาตรการ/โครงการช่วยเหลือของภาครัฐเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว รวมทั้งเร่งการพัฒนาแพลตฟอร์มรวบรวมข้อมูลการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยพัฒนาให้เป็นข้อมูลเปิดภาครัฐให้ผู้ประกอบการสามารถใช้ในการวางแผนธุรกิจและการทำตลาด ตลอดทั้งเร่งการปฏิรูปกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (08) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมายอันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก เดิม **อันดับนโยบายภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น ได้อันดับที่ 15 เป็น ประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจ ได้แก่ (1) จำนวนวันที่ต้องใช้ติดต่อกับหน่วยงานราชการเพื่อจัดตั้งธุรกิจ** ที่กำหนดให้มีค่าเป้าหมาย **อันดับที่ 17 ภายใน พ.ศ. 2570 (2) กระบวนการในการจัดตั้งธุรกิจ** ที่กำหนดให้มีค่าเป้าหมาย **อันดับที่ 20** ภายในปี 2570 จากข้อมูล ณ พ.ศ. 2565 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านด้านประสิทธิภาพภาครัฐ โดยมีปัจจัยย่อยจำนวนวันที่ต้องใช้ติดต่อกับหน่วยงานราชการเพื่อจัดตั้งธุรกิจ อยู่ในอันดับที่ 20 และปัจจัยย่อยกระบวนการในการจัดตั้งธุรกิจอยู่อันดับที่ 24 จึงมีความท้าทายที่จะบรรลุเป้าหมายในปี 2570ซึ่งกำหนดให้อยู่ 1 ใน 17 อันดับแรก และ 1 ใน 20 อันดับแรก ตามลำดับ ส่งผลให้สถานะบรรลุเป้าหมายในห้วง 5 ปี ถัดไปของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ อยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤติ** ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยพัฒนาระบบสิทธิประโยชน์จูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบ เพื่อให้มีข้อมูลสำหรับการจัดทำมาตรการ/โครงการมุ่งเป้าตามความต้องการในแต่ละประเภท ขนาด และศักยภาพของธุรกิจ ตลอดจนการส่งต่อความช่วยเหลือผู้ประกอบการระหว่างหน่วยงาน

แผนแม่บท

09

เขตเศรษฐกิจพิเศษ

"เชื่อมโลก เชื่อมไทย เพิ่มการลงทุนจากในและต่างประเทศ
เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน กระจายศูนย์กลางความเจริญ
ทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อการเติบโตในมิติเศรษฐกิจ
สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน"

เขตเศรษฐกิจพิเศษ 09

จ.1

แผนแม่บทฯ ประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นการพัฒนาและพลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการกระจายสินค้าทางภูมิภาค เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้ประเทศไทยเป็นประตูการค้า ให้เกิดการส่งเสริมการลงทุน การยกระดับการผลิตสินค้าและบริการด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมถึงการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ด้วยการต่อยอดการพัฒนาฐานทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้างโอกาสและขยายฐานการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก และการให้สิทธิพิเศษในการดำเนินกิจการประกอบอุตสาหกรรม การพาณิชยกรรม และการบริการ เพื่อยกระดับรายได้ให้แก่ประชากรในพื้นที่ โดยประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ ประกอบด้วย เป้าหมายระดับประเด็น 2 เป้าหมาย ประกอบด้วย **(1) การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้น และ (2) การลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดได้รับการยกระดับ** ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการ**ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันโดยตรง**เพื่อสามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด นอกจากนี้ ยังมีส่วนในการสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

090001 การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด ขยายตัวเฉลี่ยอย่างน้อยร้อยละ 5

- **สรุปสถานการณ์บรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด ประกอบด้วย เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ และเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน พิจารณาจาก**อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่** พบว่า **อยู่ในระดับวิกฤตต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้**ให้มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยอย่างน้อยร้อยละ 5 โดย**ใน พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษลดลงจากปีก่อนหน้า** ซึ่งใน พ.ศ.2563 ซึ่งเป็นข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดล่าสุด โดยมีมูลค่าการขยายตัวที่ 3,355,371 ล้านบาท หรือ**หดตัวลดลงร้อยละ 6.03 จาก พ.ศ. 2562 ที่มูลค่า 3,736,631 ล้านบาท (ข้อมูลล่าสุด ณ พ.ศ. 2565)**

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดมีแนวโน้มที่ชะลอตัว** โดยข้อมูลล่าสุด ณ พ.ศ.2563 พบว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2563 อัตราการเติบโตยังไม่สามารถขยายตัวได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด -19 ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจทั่วโลก รวมถึงเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งส่งผลให้เกิดการหดตัวทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงใน พ.ศ. 2563 **เป็นผลให้อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด ในช่วง 3 ปีแรกของ**การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2563) มี**การหดตัวเฉลี่ยที่ร้อยละ 0.55** หรือหากพิจารณาการขยายตัวของของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด ในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563) พบมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยที่ร้อยละ 1.02

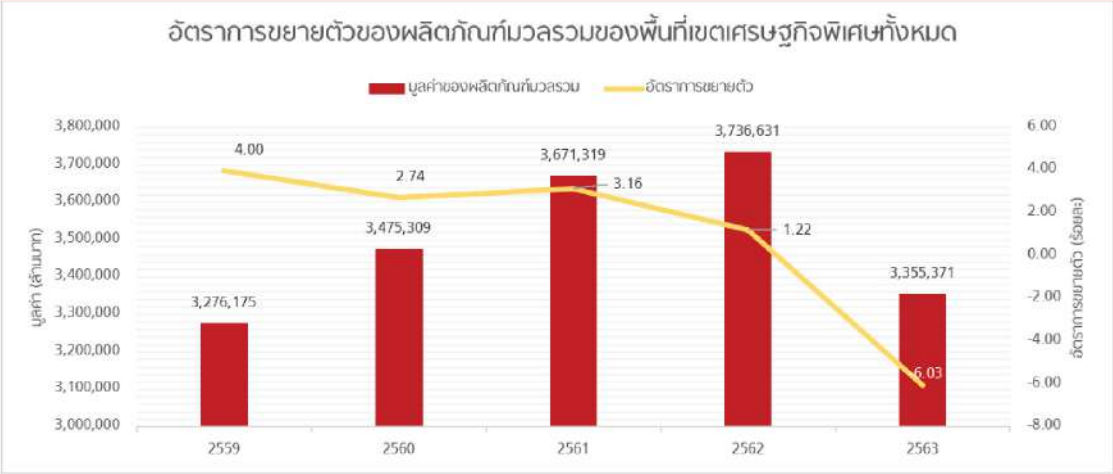

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** ในห้วงที่ 2 ของแผนแม่บทฯ ประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **ยังคงเป้าหมาย การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้น** อย่างไรก็ตาม **เพื่อให้แผนแม่บทฯ ประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ ครอบคลุมบริบทการพัฒนาเขตเศรษฐกิจของประเทศไทย** จึงมีการปรับตัวชี้วัดเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินการพัฒนา จาก **เดิม อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด ในพื้นที่ (1) เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (2) พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ และ (3) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน** เฉลี่ยร้อยละ 5 ในห้วง 5 ปีถัดไปของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ **เป็น อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วย (1) เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (2) ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ** เพื่อให้ครอบคลุมการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจ ทั้ง 4 ภาค **และ (3) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ขยายตัวเฉลี่ยในห้วง 5 ปีถัดไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5** ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดใน พ.ศ. 2565 (เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 4 ภาค และ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน) พ.ศ. 2563 ที่มูลค่า 5,954,751.40 ล้านบาท หดตัวร้อยละ 7.25 จากปีก่อนหน้า **โดยมีมูลค่าการขยายตัวในห้วง 5 ปีเฉลี่ยที่ร้อยละ 2.27 (ตั้งแต่ พ.ศ. 2559 – 2563) แสดงถึง**สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในห้วง 5 ปีถัดไปที่อยู่ในระดับวิกฤต

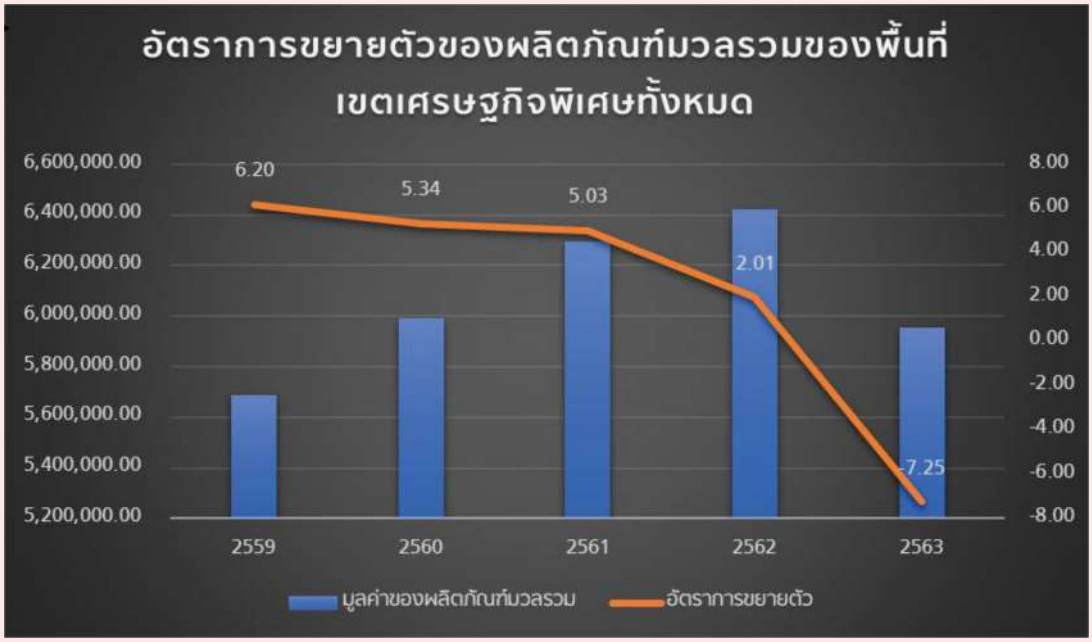

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

090002 การลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดได้รับการยกระดับ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

มูลค่าการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด มีมูลค่ารวมตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2565 ที่ 600,000 ล้านบาท

- **สรุปสถานการณ์บรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากมูลค่าการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด โดยใน พ.ศ.2565 มีมูลค่า**การขอรับการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 301,347.26 ล้านบาท** จาก 510 โครงการ โดยคิดเป็นมูลค่าการขอรับการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.93 พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ร้อยละ 2.24 และเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.822 และมีมูลค่าการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ รวม 256,578.54 ล้านบาท จาก 466 โครงการ ซึ่งเป็นมูลค่าการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ร้อยละ 96.57 พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ร้อยละ 2.46 และ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ร้อยละ 0.97 โดยมูลค่าการลงทุนในปีที่ผ่านมาเป็นส่วนสนับสนุนให้สามารถ**บรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม**

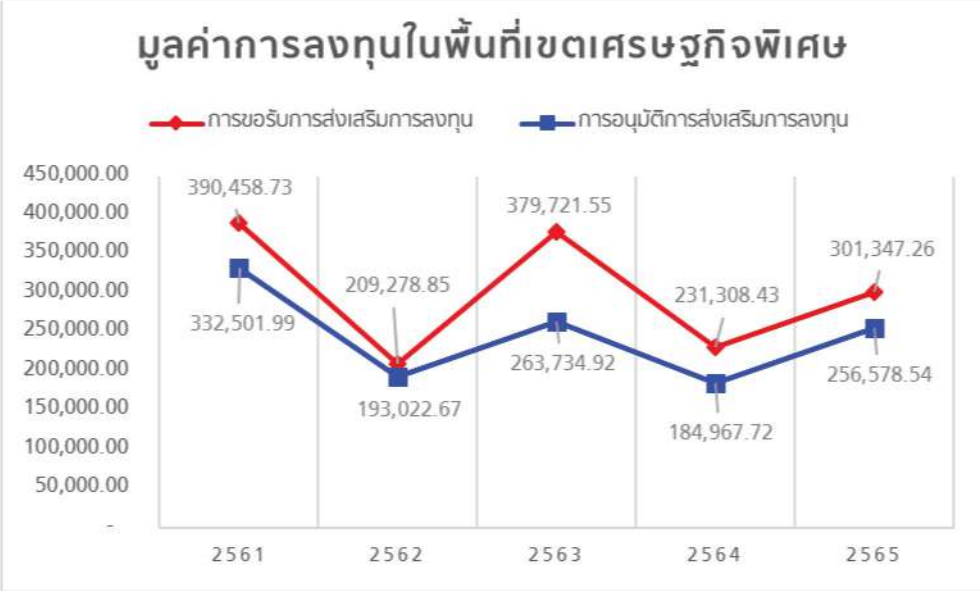

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ.2561 – 2565 ภาพรวมของการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดได้รับการยกระดับ** พิจารณาจากมูลค่าการขอรับและการอนุมัติการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน **พบว่า ในห้วง 5 ปีแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2565) มีแนวโน้มของการขอรับและการอนุมัติการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างต่อเนื่อง** โดยมีมูลค่าการขอรับการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสะสมรวมในห้วง 5 ปี 1,733,588 ล้านบาท จาก 2,784 โครงการ รวมถึงมีมูลค่าสะสมของการอนุมัติการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ รวม 1,638,345 ล้านบาท จาก 2,657 โครงการ โดยมีเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่มีมูลค่าเงินลงทุนมากที่สุดในช่วง 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 95 ของพื้นที่เขตเศรษฐกิจทั้งหมด โดยระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภายใต้ คิดเป็นร้อยละ 3 และ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ร้อยละ 2 ทั้งนี้ พ.ศ. 2563 เป็นที่มีมูลค่าการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษมากที่สุด โดยมูลค่าสะสมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจทั้งหมดตั้งแต่ พ.ศ. 2561- 2565 เป็นผลให้ สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องด้วยการสนับสนุนของภาครัฐในการลงทุนด้านการพัฒนาในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่อย่างต่อเนื่องในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงการกำหนดนโยบายและมาตรการที่ดึงดูดการลงทุนทั้งจากในและต่างประเทศ และการบริหารจัดการ การอำนวยความสะดวกเพื่อการรองรับการลงทุนที่จะเกิดขึ้น

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** ในห้วงที่ 2 ของแผนแม่บทฯ ประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **ยังคงเป้าหมายการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้น** อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยได้มีการพัฒนาทั้งใน 4 ระเบียงเศรษฐกิจ จึงมีการปรับตัวชี้วัดจากเดิมที่เป็นการพิจารณามูลค่าการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด ประกอบด้วย **(1) เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (2) พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ และ (3) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน** ที่ห้วงถัดไปของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ต้องมีมูลค่าสะสมรวม 600,000 ล้านบาท ภายใน พ.ศ. 2570 เป็น **มูลค่าการส่งเสริมการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วย (1) เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (2) ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ทั้ง 4 ภาค และ (3) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน** ที่จะต้องมีมูลค่าสะสมรวมไม่น้อยกว่า 600,000 ล้านบาท ภายใน พ.ศ. 2570 โดยเมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าการขอรับการส่งเสริมการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด ณ พ.ศ. 2565 พบว่า มีมูลค่า 343,748 ล้านบาท ซึ่ง**สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในระดับวิกฤตต่อการบรรลุเป้าหมายในห้วง 5 ปีถัดไป**

ทั้งนี้ การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ยังมีปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย อาทิ **การลงทุนในพื้นที่เป้าหมายที่ยังไม่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เท่าที่ควร ประกอบกับการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานนาดใหญ่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่สอดคล้องต่อการพัฒนาในพื้นที่ยังไม่แล้วเสร็จ** อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (y2) จะมีพัฒนาการที่ดี แต่เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (y1) บางเป้าหมายอาจไม่ส่งผลต่อเป้าหมายระดับประเด็น (y2) โดยตรง โดยการดำเนินการในระยะถัดไปจะต้องให้ความสำคัญกับประเด็นท้าทาย ได้แก่ **(1) การเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่**ที่สำคัญ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่สอดคล้องกับบริบทและประเด็นการพัฒนาในแต่ละพื้นที่เขตเศรษฐกิจ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวก ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้แล้วเสร็จตามแผน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษใหญ่ **(2) การกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษต่าง ๆ ให้มีความชัดเจนสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่** รวมถึงมีความต่อเนื่องในการพัฒนา **(3) การสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวในการลงทุนและกิจการเป้าหมาย** ตามศักยภาพและโอกาสของแต่ละพื้นที่เขตเศรษฐกิจ **(4) การกำหนดนโยบาย มาตรการ สิทธิพิเศษ ที่ดึงดูดและเอื้อให้เกิดการลงทุน** โดยมีความสอดคล้องต่อแนวทางการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ รวมถึงการพิจารณาทบทวนปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจในปัจจุบัน **(5) การยกระดับทักษะฝีมือแรงงานได้มีคุณภาพและจำนวนที่สอดคล้องต่อความต้องการของตลาดแรงงาน**ในแต่ละพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ **(6) การบูรณาการการขับเคลื่อนร่วมกันของภาคีการพัฒนาทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่** และ **(7) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับอุตสาหกรรมและกิจการเป้าหมาย** รวมถึงประเด็นการพัฒนาในแต่ละพื้นที่เพื่อดึงดูดและสร้างความมั่นใจให้แก่นักลงทุน

แผนแม่บทฯ ประเด็น 09 เขตเศรษฐกิจพิเศษ

ประกอบด้วย 10 แผนแม่บทย่อย โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

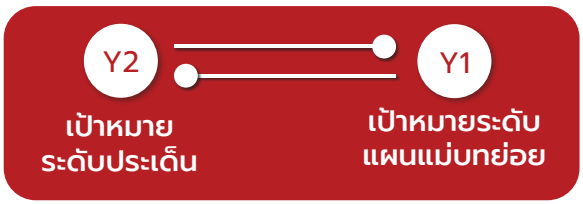

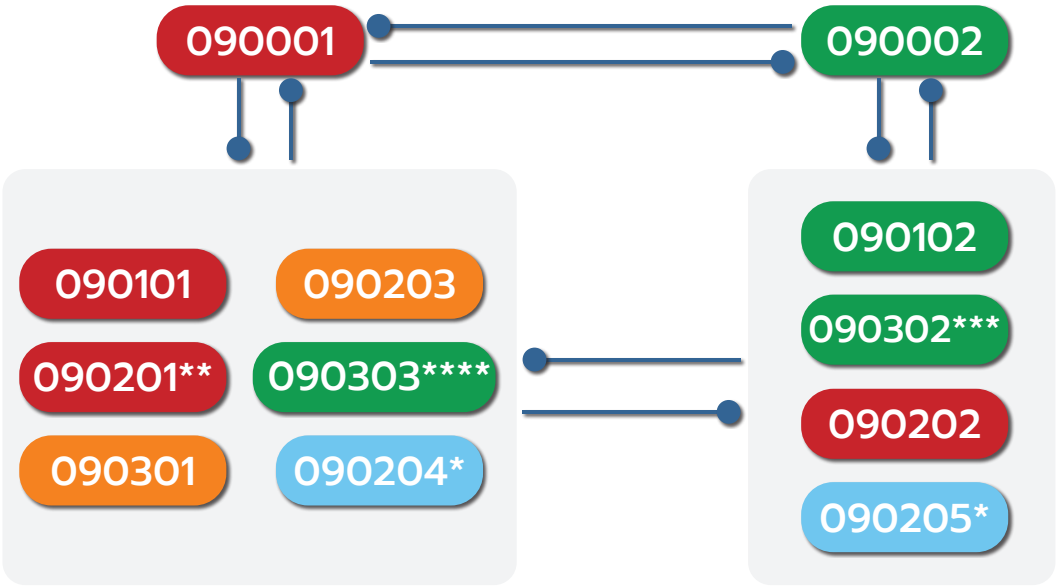

หมายเหตุ : สถานะการบรรลุเป้าหมายประจำ พ.ศ. 2565

*เป้าหมายแผนย่อยที่เพิ่มเติมในแผนแม่บทฯ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) โดยรายละเอียดจะปรากฏในส่วนสุดท้ายของ ประเด็น 09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ

**เป้าหมายแผนย่อยเป้าหมายแผนย่อยที่ถูกยกเลิกในแผนแม่บทฯ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยถูกนำไปผนวกรวมกับเป้าหมายแผนย่อยที่เพิ่มเติม 090204 การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ

***เป้าหมายแผนย่อยเป้าหมายแผนย่อยที่ถูกยกเลิกในแผนแม่บทฯ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยถูกนำไปผนวกรวมกับเป้าหมายแผนย่อยที่เพิ่มเติม 090205 การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้น

****เป้าหมายแผนย่อยที่ถูกยกเลิกในแผนแม่บทฯ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยถูกนำไปผนวกกับ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (06) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ เป้าหมายแผนย่อย 060101 เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

***เป้าหมาย y1 อาจไม่ส่งผลต่อเป้าหมาย y2 โดยตรง**

090101

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพิ่มขึ้นกำหนดให้อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในช่วงพ.ศ. 2561-2565 ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.3

สถานการณ์ในช่วงพ.ศ. 2561 – 2565 มูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีแนวโน้มที่ชะลอตัว โดยในช่วง 3 ปีแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2561-2563 (ข้อมูลล่าสุด) พบว่าอัตราการขยายตัวของพื้นที่ในห้วง 3 ปี มีอัตราที่หดตัวเฉลี่ยที่ร้อยละ 1.27 ซึ่ง**ยังห่างจากค่าเป้าหมายในระดับวิกฤต** ทั้งนี้ พ.ศ. 2565 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ณ พ.ศ. 2563 (ข้อมูลล่าสุด) มีมูลค่ารวม 1,293,774 ล้านบาท (CVMs) ซึ่งหดตัวจากปีก่อนที่ ณ พ.ศ. 2562 มีมูลค่า 1,391,097 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 6.99

090102

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก กำหนดให้มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ระหว่างพ.ศ. 2561-2565 มีมูลค่าไม่น้อยกว่า 500,000 ล้านบาท

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีแนวโน้มการลงทุนในทิศทางที่ดีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในห้วง 5 ปีแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติมีมูลค่าการอนุมัติการส่งเสริมลงทุนรวมทั้งสิ้น 1,561,414 ล้านบาท จากจำนวนโครงการลงทุน 2,425 โครงการ โดยใน พ.ศ.2565 มูลค่าเงินลงทุนของโครงการที่ได้รับอนุมัติการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีโครงการที่ได้รับอนุมัติการส่งเสริมการลงทุน มูลค่าเงินลงทุนรวม 247,771 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 51 เป็นผลจากการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจหลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยเฉพาะการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายจึงเป็นผลให้**มีสถานะการบรรลุเป้าหมายที่กำหนด**

09 เขตเศรษฐกิจพิเศษ

090201

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ กำหนดให้อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้มีแนวโน้มที่ชะลอตัว โดยอัตราการขยายตัวของพื้นที่ในห้วง 3 ปีแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2563 ซึ่งเป็นข้อมูลล่าสุด) พบว่า มีอัตราเฉลี่ยที่ร้อยละ 1.41 โดยใน พ.ศ. 2565 พิจารณาจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP ณ ปีปัจจุบัน) ของจังหวัดในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ พ.ศ. 2563 มีมูลค่ารวม 512,991 ล้านบาท โดยปรับตัวลดลงร้อยละ 5.54 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2562 สะท้อนถึง**สถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต** เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด – 19 ส่งผลให้การส่งออกสินค้าและบริการ และการบริโภคและการลงทุนภาคเอกชนปรับตัวลดลง ตลอดจนจำนวนและรายได้จากนักท่องเที่ยวปรับตัวลดลงมา

090202

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้น กำหนดให้มีมูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 เพิ่มขึ้น 100,000 ล้านบาท

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ.2561 – 2565 ภาพรวมการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้มีแนวโน้มของการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่เพิ่มขึ้น โดยในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565 มีมูลค่าเงินลงทุนรวมทั้งสิ้น 39,550 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 39.55 ของเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 ส่งผลให้มี**สถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต**ที่ต้องการให้มูลค่าการลงทุนในช่วง 5 ปี (2561-2565) เพิ่มขึ้น 100,000 ล้านบาท นอกจากนี้ใน พ.ศ. 2565 มีมูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ มีมูลค่าการส่งเสริมการลงทุน 6,309ล้านบาท ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่มีเงินลงทุน 13,311 ล้านบาท

090203 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

เมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น โดยกำหนดให้เมืองระนองและเมืองชุมพรได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ ใน พ.ศ. 2565

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองระนองและเมืองชุมพรให้เป็นเมืองน่าอยู่ของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ อยู่ระหว่างการพัฒนาในระยะเริ่มต้น โดยในช่วงที่ผ่านมาเทศบาลเมืองระนองได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีรางวัลที่ 3 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย นอกจากนี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ร่วมกับ JICA ศึกษาแนวคิด กระบวนการวางแผน และสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาเทศบาลเมืองชุมพร และเทศบาลเมืองระนอง ภายใต้โครงการเสริมสร้างความยั่งยืนของการพัฒนาเมืองในอนาคต รวมถึงได้มีการดำเนินการสำคัญ อาทิ การประกาศใช้ผังเมืองรวมจังหวัดระนองและชุมพรเพื่อกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์พื้นที่และโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล เป็นระบบ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณูปโภค/สาธารณูปการให้ครอบคลุมและสามารถสนับสนุนการพัฒนาเมืองสู่เมืองน่าอยู่ที่เอื้อต่อการอยู่อาศัยของคนทุกกลุ่มในเมืองระนองและชุมพร และสนับสนุนการท่องเที่ยววิถีชุมชนเมืองที่มีเอกลักษณ์ การยกระดับการบริการทางสาธารณสุขให้ได้มาตรฐานและมีการพัฒนาบุคลากรทางสาธารณสุขเพื่อรองรับการให้บริการประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเมือง **ซึ่งยังคงมีความท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายในระดับเสี่ยง**

090301 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น กำหนดให้มีการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนค่างข้างคงที่ พิจารณาจากการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดที่มีพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เนื่องจากการจัดทำข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในปัจจุบันมีเพียง 3 ระดับ คือ การผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ผลิตภัณฑ์ภาค (GRP) และระดับย่อยที่สุดคือผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) จึงไม่สามารถนำมาใช้ในการคำนวณการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนซึ่งกำหนดขอบเขตในระดับตำบลได้ อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณา GPP ช่วงก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19 (พ.ศ. 2558 – 2562) พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดที่มีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี โดยใน พ.ศ. 2562 - 2563 การชะลอตัวของการเติบโตทางเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19 ส่งผลให้ GPP เติบโตลดลงเล็กน้อย **ยังคงมีสถานะต่อการบรรลุเป้าหมายในระดับเสี่ยง** นอกจากนี้ ช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 การขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษส่งผลให้มีโครงการลงทุนทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนเกิดขึ้นในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งใน พ.ศ. 2565 มีมูลค่าการลงทุนรวมของโครงการที่เริ่มดำเนินการลงทุนแล้ว (สะสมตั้งแต่ พ.ศ. 2558 - 2565) กว่า 39,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ซึ่งมีมูลค่าการลงทุนรวมประมาณ 30,000 ล้านบาท โดยส่วนใหญ่เป็นกิจการประเภทการผลิตเครื่องมือแพทย์

090302 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น กำหนดให้มีมูลค่าการลงทุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น 10,000 ล้านบาท ภายใน พ.ศ. 2565

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมีแนวโน้มการลงทุนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วง พ.ศ. 2561-2565 มีมูลค่าการลงทุนจากภาคเอกชนเพิ่มขึ้น 24,077 ล้านบาท ประกอบด้วย การลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก สกท. และเริ่มดำเนินการลงทุนแล้ว 12,402 ล้านบาท (จากมูลค่าของโครงการที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุนทั้งสิ้น 20,549 ล้านบาท) โครงการลงทุนของภาคเอกชนในพื้นที่พัฒนาซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี และนครพนม 2,105 ล้านบาท การลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วและสงขลา 1,960 ล้านบาท การจัดตั้งธุรกิจใหม่ 7,111 ล้านบาท และการจัดตั้งเขตปลอดอากรในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก หนองคาย และสงขลา และคลังสินค้าทัณฑ์บนประเภทร้านค้าปลอดอากรในเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก มุกดาหาร สงขลา หนองคาย และเชียงราย ซึ่งขอรับสิทธิประโยชน์ของกรมศุลกากรรวม 510 ล้านบาท ทั้งนี้ พ.ศ. 2565 มีมูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจากภาคเอกชน ทั้งสิ้น 7,967 ล้านบาท ซึ่งเป็นส่วนในการสนับสนุนให้การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนได้**บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดใน พ.ศ. 2565 แล้ว**

090303 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

เมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น กำหนดให้เมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจำนวน 1 เมือง ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ (สงขลา)

สถานการณ์ในช่วงพ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของการพัฒนาเมืองในพื้นที่สงขลาซึ่งเมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ให้พัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่นั้น ได้มีการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยตั้งแต่ พ.ศ. 2561- 2565 มีการดำเนินการสำคัญในพื้นที่ที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ ประเภทโดดเด่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เทศบาลเมืองสะเดา ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 เทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประเภทเทศบาลเมือง ในการประเมินสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประจำปี 2562 และผ่านการประเมินระดับความเป็นเมืองน่าอยู่คู่อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ประจำปี 2563 – 2565 ระดับ 2 : ระดับทองแดง (Bronze Level) และ **เทศบาลตำบลสำนักขาม** ได้ผ่านการประเมินระดับความเป็นเมืองน่าอยู่คู่อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ประจำปี 2564 และ 2565 ระดับ 3 : ระดับเงิน (Silver Level) นอกจากนี้ พ.ศ. 2565 มีการดำเนินการที่สำคัญ โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาได้รับรางวัลพระปกเกล้าทองคำ สำหรับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม ประจำปี 2565 **ซึ่งสามารถสะท้อนถึงความสามารถในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาเมืองที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง**

จ.3 EEC

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ขยายตัวร้อยละ 6.3

การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) เป็นต้นแบบการพัฒนาพื้นที่ที่เน้นขับเคลื่อนการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยเพิ่มสามารถในการแข่งขันของประเทศทำให้เศรษฐกิจของไทยเติบโตได้ในระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพและเสริมสร้างบทบาทของประเทศเป็นประตูสำคัญสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียแปซิฟิก ซึ่งการพัฒนาพื้นที่ครอบคลุมจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา โดยมีคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย ที่มุ่งเน้นการยกระดับอุตสาหกรรมเป้าหมายด้วยเทคโนโลยีขั้นสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครอบคลุมกับการพัฒนาในพื้นที่ การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานและหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การให้สิทธิประโยชน์ดึงดูดแก่นักลงทุนและสอดคล้องกับความต้องการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายและการพัฒนาศูนย์ธุรกิจและเมืองใหม่น่าอยู่ รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อให้เกิดการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในพื้นที่

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สถานการณ์การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ในช่วง 3 ปีแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2561-2563 (ข้อมูลล่าสุด) สะท้อนจากมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม อัตราการขยายตัวของพื้นที่ในห้วง 3 ปี พบว่า มีอัตราเฉลี่ยที่ร้อยละ -1.27 ซึ่งยัง**ห่างจากค่าเป้าหมายในระดับวิกฤต** ที่กำหนดให้อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกในช่วงพ.ศ.

2561-2565 ขยายตัวร้อยละ 6.3 โดยใน พ.ศ. 2565 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ EEC ณ ปี 2563 มีมูลค่ารวม 1,293,774 ล้านบาท(CVMs) ซึ่งหดตัวจากปีก่อนที่ ณ พ.ศ. 2562 มีมูลค่า 1,391,097 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 6.99 ซึ่งเป็นผลกระทบจากสถานะการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อการการขับเคลื่อนทั้งด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ตลอดจนด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

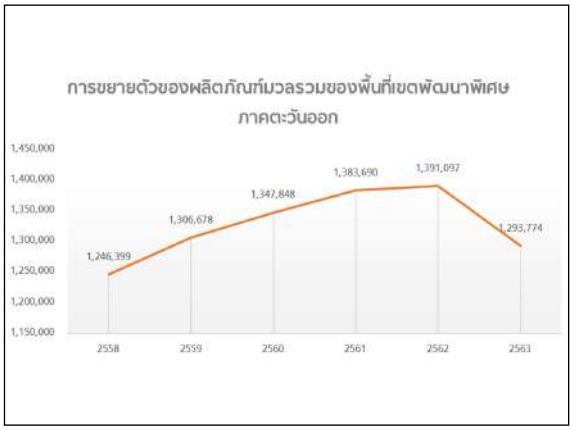

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ใน พ.ศ. 2565 ได้มีการจัดทำโครงการพัฒนาทักษะแรงงานเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก EEC เพื่อยกระดับทักษะฝีมือแรงงานในสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับ อุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นสูง**ซึ่งเป็นโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2565** นอกจากนี้ ยังมีแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย และการพัฒนาศูนย์ธุรกิจและเมืองใหม่อัจฉริยะน่าอยู่ ซึ่งได้**มีการดำเนินการพัฒนาโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ** อาทิ การพัฒนารถไฟความเร็วสูงเชื่อมต่อสามสนามบิน การพัฒนาสนามบินอู่ตะเภาและเมืองการบินภาคตะวันออก การพัฒนาท่าเรือมาบตาพุดระยะที่ 3 การพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังระยะที่ 3 ซึ่งเป็นการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนหรือPPP (Public Private Partnership) เพื่อเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมและขนส่งอย่างไร้รอยต่อ **การกำหนดเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษเพื่อกิจการอุตสาหกรรม**เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้ดึงดูด และรองรับการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายได้ **การพัฒนาพื้นที่**เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากที่ดินสูงสุดควบคู่ไปกับการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยจำแนกพื้นที่เป็นการพัฒนาเมืองชุมชน พื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาเมืองน่าอยู่อัจฉริยะรองรับการลงทุนและการอยู่อาศัย ทั้งนี้ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเป้าหมายดังกล่าวได้มีการ**พัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน**และหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการและภาคอุตสาหกรรม ด้วยหลัก “Demand Driven” โดยผลิต และพัฒนากำลังคนทุกระดับ ผ่านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนในพื้นที่ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม มุ่งเน้นเรื่องเกษตรสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเชิงรุกและการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ ความเข้าใจโดยบูรณาการความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างภาครัฐ เอกชน ประชาชน ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ยังเป็นประเด็นท้าทายที่ต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อผลักดันการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้บรรลุตามเป้าหมาย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการที่ได้มาตรฐาน และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบโดยสมบูรณ์ และการพัฒนาที่ครอบคลุมไปถึงการศึกษา การดูแลสุขภาพ สิ่งแวดล้อม สาธารณูปโภคพื้นฐาน และการพัฒนาชุมชน เพื่อสนับสนุนการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวม ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ให้แล้วเสร็จตามแผน รวมถึงการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานที่ได้คุณภาพโดยเฉพาะในสาขาที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต และที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างสมดุลจะต้องคำนึงถึงการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีศักยภาพและโอกาสควบคู่กับการบริหารจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่อาจส่งผลต่อประชากร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โดยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่และเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการในระยะถัดไป ต้องเร่งขับเคลื่อนการดำเนินโครงการขนาดใหญ่โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานที่อำนวยความสะดวกด้านอุตสาหกรรม การเกษตรและการท่องเที่ยวให้เสร็จตามแผน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับการทำวิจัยต่อยอดขยายผลเชิงพาณิชย์ การพัฒนาเมืองเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นจากการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนการทบทวนสิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนและการประชาสัมพันธ์การลงทุนเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลด้านการลงทุนนอกจากนี้ ยังต้องมีการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อเร่งผลิตแรงงานทักษะสูงที่เป็นความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงให้เพียงพอและได้คุณภาพ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายและการจ้างงานในพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขยายตัวของเศรษฐกิจในพื้นที่

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนย่อย 090101 **ยังคงเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายเดิม** ที่กำหนดให้มีการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.3 ในห้วง พ.ศ. 2566 – 2570 ของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (ข้อมูล พ.ศ. 2559-2563) พบว่ามีการขยายตัวเฉลี่ยที่ร้อยละ 0.84 และข้อมูลการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 3 ปีแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (ข้อมูล พ.ศ. 2561-2563) ซึ่งเป็นข้อมูลล่าสุดที่มี โดยมีการขยายตัวติดลบเฉลี่ยร้อยละ 1.27 **สะท้อนถึงความท้าทายในการบรรลุเป้าหมายที่อยู่ในขั้นวิกฤตต่อการบรรลุเป้าหมายในห้วง 5 ปีถัดไป** โดยจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในการเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อใช้ประโยชน์ในการรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ รวมถึงการเตรียมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ทั้งในส่วนของการพัฒนาแรงงานและการกำหนดมาตรการการลงทุนที่ส่งเสริมและสอดคล้องกับความต้องการและบริบทของการพัฒนาในพื้นที่ และการพัฒนาเมืองน่าอยู่และสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองที่เกิดจากการพัฒนาและการลงทุนในพื้นที่

จ.3 EEC

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 500,000 ล้านบาท

การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) เพื่อให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายจากทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับเศรษฐกิจของประเทศไทย ควบคู่กับการยกระดับการขับเคลื่อนประเทศด้วยอุตสาหกรรมและบริการที่มีมูลค่าสูง ประกอบด้วย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครอบคลุมและเพียงพอกับความต้องการของพื้นที่ให้สามารถรองรับการลงทุนที่เพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการลงทุนผ่านการอำนวยความสะดวกและให้สิทธิประโยชน์ที่จูงใจนักลงทุน และการพัฒนาแรงงานและผู้ประกอบการในพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในภาคอุตสาหกรรมและบริการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้เกิดการลงทุน เกิดการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่ และสนับสนุนการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

การลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สะท้อนจากมูลค่าเงินลงทุนของโครงการที่ได้รับอนุมัติการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา) ในช่วงปีงบประมาณ 2561 – 2565 มีมูลค่าเงินลงทุนรวมทั้งสิ้น 1,561,414 ล้านบาท จากจำนวนโครงการลงทุน 2,425 โครงการ ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 อยู่ขั้นของการบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดให้มีมูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 500,000 ล้านบาท โดยใน พ.ศ. 2565 มีโครงการที่ได้รับอนุมัติการส่งเสริมการลงทุน 432 โครงการ มูลค่าเงินลงทุนรวม 247,771 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า ร้อยละ 51 เป็นผลจากการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจหลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยเฉพาะการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย เช่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมียานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ทั้งนี้ การลงทุนจากต่างประเทศส่วนใหญ่มาจากประเทศญี่ปุ่น จีน ไต้หวัน สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ รวมทั้งการลงทุนจากโครงสร้างพื้นฐาน 4 โครงการหลักในรูปแบบ PPP ภาครัฐร่วมลงทุนกับเอกชน (โครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน การพัฒนาสนามบินอู่ตะเภาและเมืองการบินภาคตะวันออก การพัฒนาท่าเรือมาบตาพุดระยะที่ 3 และท่าเรือแหลมฉบังระยะที่ 3 ท่าเทียบเรือ F) และการพัฒนาโครงการ

ลงทุนสำคัญในพื้นที่ผ่านแผนบูรณาการ นอกจากนี้ มูลค่าการลงทุนจริงในพื้นที่จากการลงทุนของภาคเอกชน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 747,509 ล้านบาท มีจำนวนของโรงงานแจ้งเริ่มประกอบการทั้งสิ้น 2,873 โรงงาน อีกทั้งยังเกิดการจ้างงานจำนวน 181,003 คน (ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ณ กันยายน 2565) ทั้งนี้ ยังคงต้องให้ความสำคัญกับนโยบายทางเศรษฐกิจเพื่อฟื้นฟูและกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องผ่านมาตรการที่จูงใจนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้ผลกระทบของเศรษฐกิจที่เกิดจากสถานการณ์การระบาดของเชื้อโควิด-19 ฟื้นตัวได้อย่างดีขึ้น รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในเทคโนโลยีระดับสูงในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่เศรษฐกิจไทยสามารถเติบโต

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพื่อให้เกิดการการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่เพิ่มขึ้น ใน พ.ศ. 2565 ได้มีการจัดทำ**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2565** เช่น การพัฒนาโรงงานต้นแบบไบโอรีไฟเนอรีมาตรฐาน GMP/ Non-GMP เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมฐานชีวภาพของประเทศ ตามโมเดลเศรษฐกิจแบบใหม่ (Bio-Circular-Green Economy : BCG) และโครงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนด้วยนวัตกรรมอวกาศและภูมิสารสนเทศ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีความครอบคลุมและสอดคล้องของการพัฒนาและอุตสาหกรรมเป้าหมายของพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งเป็นส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ภายใน พ.ศ. 2565 นอกจากนี้ ได้มีการดำเนินการด้านมาตรการส่งเสริมการลงทุนและความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่ โดยจัดตั้งเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษเป็นพื้นที่ภายในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อดึงดูดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ เขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษเพื่อกิจการพิเศษจัดตั้งไปแล้ว 7 เขต ได้แก่ เขตส่งเสริมเมืองการบินภาคตะวันออก (EECa) เขตส่งเสริมรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน (EECh) เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล(E-ECd) เขตส่งเสริมนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) เขตส่งเสริมศูนย์นวัตกรรมการแพทย์ครบวงจรธรรมศาสตร์ (พัทยา) เขตส่งเสริมการแพทย์จีโนมิกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา (บางแสน) และเขตส่งเสริมศูนย์นวัตกรรมดิจิทัลและเทคโนโลยีขั้นสูงบ้านฉาง รวมทั้งเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษเพื่อกิจการพิเศษ ที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคที่ได้มาตรฐาน มีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและทันสมัย และสิ่งอำนวยความสะดวก

รวมทั้งบริการที่จำเป็นต่อการประกอบกิจการอุตสาหกรรมครบถ้วน ตามมาตรฐานสากล รวมทั้งการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานรองรับการเติบโตในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ที่มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาแรงงานที่ตอบสนองความต้องการและรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมภาคบริการที่จะสนับสนุนอุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมให้เกิดการขยายตัวของการลงทุนของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้ขยายตัวเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อชักจูงให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ยังคงมีความท้าทายจากการขาดแคลนแรงงานและบุคคลากรทักษะสูง ที่นอกจากจะต้องจัดให้มีการทำหลักสูตรสร้างบุคลากรในอุตสาหกรรมเป้าหมายแล้วยังคงต้องเร่งพัฒนาแรงงานและบุคลากรที่มีคุณภาพและเพียงพอ ครอบคลุมทักษะที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่และการต่อยอดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเดิมที่สำคัญให้แล้วเสร็จ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสนับสนุนให้เกิดการลงทุน นอกจากนี้ มาตรการจูงใจนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศที่สามารถแข่งขันและจูงใจให้กลุ่มเป้าหมายเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ตลอดจนการส่งเสริมการอำนวยความสะดวกทางการค้าให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของนักลงทุนยังเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการลงทุนที่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อดึงดูดและสร้างความมั่นใจให้แก่นักลงทุน นอกจากการกำหนดมาตรการที่จูงใจนักลงทุนจากทั้งในและต่างประเทศให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย อาทิ ยานยนต์สมัยใหม่ ดิจิทัลและอิเล็กทรอนิกส์ การแพทย์และสุขภาพ เกษตรสมัยใหม่และอาหาร เป็นต้น ในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องแล้ว ยังคงต้องเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่ให้แล้วเสร็จ เชื่อมโยงระบบคมนาคมขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multimodal Transport) อย่างไร้รอยต่อกับพื้นที่เศรษฐกิจ และพัฒนาระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ ให้มีความเพียงพอและได้มาตรฐาน นอกจากนี้ ยังต้องเร่งยกระดับศักยภาพ สร้างทักษะและองค์ความรู้ใหม่ของแรงงานทั้งจากในและนอกพื้นที่ให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงานจะช่วยสนับสนุนให้เกิดการเพิ่มการจ้างงานของแรงงานในพื้นที่ รวมทั้งต้องเร่งพัฒนาบุคลากรในด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงให้เพียงพอและได้คุณภาพ การสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มทั้งในภาคอุตสาหกรรมการผลิต และภาคบริการ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของและการพิจารณาทบทวนปรับปรุงกฎหมายกฎระเบียบให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจในปัจจุบัน จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในพื้นที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย 090102 **ยังคงเป้าหมายตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม** ที่กำหนดให้มีการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมูลค่ารวม 500,000 ล้านบาท ภายใน พ.ศ. 2570 ถึงแม้ในปีงบประมาณ 2561 – 2565 มูลค่าเงินลงทุนรวมทั้งสิ้น 1,561,414 ล้านบาท จากจำนวนโครงการลงทุน 2,425 โครงการ ซึ่งเป็นผลจากการฟื้นตัวจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่สภาวะเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจภายในประเทศไทยมีทิศทางการลงทุนที่ดีขึ้น รวมถึงการออกแบบมาตรการที่กระตุ้นมูลค่าการลงทุนภายในประเทศ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความท้าทายต่อการดำเนินการระยะถัดไป ในการกระตุ้นให้เกิดมูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สะท้อนถึงความท้าทายต่อการ**สถานะในการบรรลุเป้าหมายที่อยู่ในระดับวิกฤตของห้วง 5 ปีถัดไป** ทั้งนี้ คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (กพอ.) เห็นชอบให้มีการกำหนดการให้สิทธิประโยชน์สำหรับผู้ประกอบกิจการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษเพื่อกิจการพิเศษ ตามพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561 เพื่อดึงดูดให้เกิดการลงทุน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายในระยะถัดไปได้อย่างเป็นรูปธรรม

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Econoic Corridor: SEC) มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาเป็นพื้นที่ที่เป็นฐานอุตสาหกรรมชีวภาพและการแปรรูปการเกษตรมูลค่าสูง ประตูสู่การท่องเที่ยวอ่าวไทยและอันดามัน และประตูการค้าฝั่งตะวันตก โดยคณะรัฐมนตรีในคราวประชุม ณ จังหวัดชุมพร เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2561 ได้กำหนดให้มีการพัฒนา 4 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ในรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน (Southern EconomicCorridor: SEC) และต่อมาคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2562 ได้มีมติรับทราบผลการศึกษาความเหมาะสมในรายละเอียดของรูปแบบการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชุมพร – ระนอง และพื้นที่จังหวัด สุราษฎร์ธานี – นครศรีธรรมราช โดยมีแนวทางการพัฒนาให้เป็นประตูการค้าและโลจิสติกส์ของภาคใต้ในการเชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศและเป็นประตูการค้าและโลจิสติกส์หลักของประเทศเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคฝั่งอันดามัน พัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงอ่าวไทยและอันดามัน และการท่องเที่ยวแบบผสมผสานเชิงสุขภาพและวิถีชุมชน และเป็นฐานอุตสาหกรรมชีวภาพและการแปรรูปการเกษตรมูลค่าสูง ในระยะแรกเริ่มภาครัฐได้ลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจนมีความพร้อมระดับหนึ่งและอยู่ระหว่างดำเนินโครงการสำคัญเพื่อเชื่อมโยงโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่การทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนขยายตัวเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ปัจจุบันมีการตั้งคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กพศ.) ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2564 เพื่อเป็นกลไกกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจทั้ง 4 ภาค

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพื่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของพื้นที่ กำหนดเป้าหมายอัตราขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี โดยใน พ.ศ. 2565 พิจารณาจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP ณ ปีปัจจุบัน) ของจังหวัดในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ พ.ศ. 2563 มีมูลค่ารวม 512,991 ล้านบาท โดยปรับตัวลดลงร้อยละ 5.54 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2562 **สะท้อนถึงสถานการณ์บรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต** ทั้งนี้ อัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2559 – 2563) ร้อยละ 2.27 นอกจากนี้ อัตราการขยายตัวของพื้นที่ในห้วง 3 ปีแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2563) พบว่า มีอัตราเฉลี่ยที่ร้อยละ 1.41 เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด – 19 ส่งผลให้การส่งออกสินค้าและบริการ และการบริโภคและการลงทุนภาคเอกชนปรับตัวลดลง ตลอดจนจำนวนและรายได้จากนักท่องเที่ยวปรับตัวลดลงมาก

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ได้มีการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพแรงงานรองรับการท่องเที่ยวและบริการให้มีมูลค่าสูง เพื่อยกระดับและดึงดูดการท่องเที่ยวและการบริการในพื้นที่ให้ได้มาตรฐานเป็น**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี พ.ศ. 2565** และมีส่วนในการสนับสนุนการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ในระยะถัดไปได้ รวมถึงการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2561 และ 22 มกราคม 2562 โดยมีการดำเนินการสำคัญอย่างต่อเนื่อง และมีหลายโครงการทยอยแล้วเสร็จ อาทิ โครงการด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมในพื้นที่ ในส่วนที่ดำเนินการแล้วเสร็จ เช่น การขยายทางหลวงหมายเลข 4 สายชุมพร-ระนองเป็น 4 ช่องจราจร การปรับปรุงท่าเทียบเรือระนอง (ท่าเทียบเรือ 1 และ 2) การพัฒนาศักยภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก/ความปลอดภัยในท่าอากาศยานทั้ง 4 แห่งในพื้นที่ และอยู่ระหว่างดำเนินการ เช่น การขยายถนน 4 ช่องจราจร ทางหลวงหมายเลข 4006

สายราชกรูด (จ.ระนอง) – หลังสวน (จ.ชุมพร) การศึกษาออกแบบรายละเอียดและจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการดำเนินโครงการรถไฟสายใหม่ช่วงชุมพร-ท่าเรือน้ำลึกระนอง สำหรับโครงการพัฒนาด้านอื่นๆ ที่ดำเนินการในช่วงที่ผ่านมา เช่นการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ โครงการพัฒนาศักยภาพปาล์มน้ำมันสู่ Oleochemical แบบครบวงจร ภายหลังผลกระทบโควิด-19 โครงการศูนย์กระจายสินค้าภาคใต้ - ทุ่งสง (ทั้งระบบ) นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2565 เห็นชอบการกำหนดพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 4 ภาค โดยมีขอบเขตเป็นระดับจังหวัด สำหรับระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ได้แก่ จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช เพื่อพัฒนาเป็นศูนย์กลางของภาคใต้เชื่อมโยงการค้าและโลจิสติกส์กับพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศและภูมิภาคฝั่งทะเลอันดามัน เป็นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพและการแปรรูปเกษตรมูลค่าสูง และยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวสู่ระดับนานาชาติและเห็นชอบข้อเสนอการขับเคลื่อนระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่การให้สิทธิประโยชน์และอำนวยความสะดวกการลงทุน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการพัฒนาห่วงโซ่การผลิตและบริการ การพัฒนาแรงงานและสนับสนุนผู้ประกอบการ และการวิจัยและพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยี ตามที่คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กพศ.) เสนอ โดยให้หน่วยงานใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานและจัดทำแผนการขับเคลื่อนในแต่ละด้านเพื่อพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การขับเคลื่อนการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ได้มีการดำเนินงานมาระยะหนึ่ง โดยในระยะเริ่มต้นภาครัฐได้เน้นการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมของพื้นที่ทั้งด้านถนน รถไฟ สนามบิน และท่าเรือ และการเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมกับพื้นที่เศรษฐกิจหลักในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ซึ่งโครงการขนาดใหญ่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน และการยอมรับและสนับสนุนของภาคี การพัฒนาในพื้นที่อย่างไรก็ดี ตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2563 เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด – 19 ทำให้เศรษฐกิจโลกและประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปยังทุกสาขาเศรษฐกิจทั้งภาคการผลิตและบริการ การส่งออกและการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้น จึงมีประเด็นท้าทายของการฟื้นตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลังจากการแพร่ระบาดโควิด – 19 และปัจจัยสนับสนุนการฟื้นตัวอย่างต่อเนื่องของกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในประเทศและการส่งออก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในระยะแรกควรเร่งดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผน อาทิ โครงการก่อสร้างรถไฟสายใหม่ช่วงชุมพร - ระนอง โครงการพัฒนาด้านการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว (Royal Coast & Andaman Route) ในพื้นที่จังหวัดชุมพร - ระนอง เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว และโครงการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพและการแปรรูปอุตสาหกรรมเกษตรมูลค่าสูงเพื่อเพิ่มมูลค่าจากอุตสาหกรรมเกษตรสำคัญในพื้นที่ (ยางพารา ปาล์มน้ำมัน) ซึ่งเป็น

โครงสร้างการผลิตหลักที่เป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญให้กับพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ สำหรับการพัฒนาในระยะต่อไปควรให้ความสำคัญกับกาพัฒนาต่อยอดตามกรอบการพัฒนาในระยะแรกและการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามกรอบนโยบายและแนวทางที่ กพศ. กำหนด ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการในพื้นที่ การพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าเชื่อมโยงต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำและการวิจัยพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมทั้งเชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจอื่น ๆ ของประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่อีอีซี และประเทศในภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการและประชาชนและเกิดการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการบูรณาการการขับเคลื่อนร่วมกันของภาคีการพัฒนาทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **ได้มีการปรับแก้ไขแผนย่อย** จาก **เดิม แผนย่อยการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เป็น แผนย่อยการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ** เพื่อให้ครอบคลุมกับการดำเนินการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษในระเทศไทยใน 4 ภาค ประกอบด้วย **ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง – ตะวันตก และภาคใต้** จึงได้มีการปรับเป้าหมาย ค่าเป้าหมาย และตัวชี้วัด จาก เดิม อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี **เป็น การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ และต้องมีอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ เฉลี่ยร้อยละในห้วง 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)** ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 โดยจะปรากฏรายละเอียดในส่วนสุดท้ายของแผนแม่บทประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ เป้าหมายแผนย่อย 090204 การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ต่อไป

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | **พ.ศ. 2565**

การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

มูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 เพิ่มขึ้น 100,000 ล้านบาท

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) เพื่อพัฒนาเป็นศูนย์กลางของภาคใต้เชื่อมโยงการค้าและโลจิสติกส์กับพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศและภูมิภาคฝั่งทะเลอันดามัน พัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพและการแปรรูปเกษตรมูลค่าและยกระดับการท่องเที่ยวสู่ระดับนานาชาติ ในระยะแรกของการพัฒนาภาครัฐได้ลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง เพื่ออำนวยความสะดวกให้สามารถรองรับการลงทุนและเตรียมกำหนดคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเป้าหมายและมาตรการจูงใจเพื่อส่งเสริมให้เกิดการลงทุนเป็นการเฉพาะสำหรับพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ รวมทั้งมีการขับเคลื่อนการพัฒนาผ่านกลไกคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ(กพศ.)คณะอนุกรรมการ3ชุดและกลไกระดับพื้นที่ในแต่ละจังหวัด รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพของพื้นที่ให้มีความพร้อมรองรับการเป็นฐานการลงทุนสำคัญของภาคใต้และผลักดันให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้มากขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่เพิ่มขึ้น สะท้อนจากมูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช) ในช่วงปีงบประมาณ 2561 – 2565 มีโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนรวม 136 โครงการ มูลค่าเงินลงทุนรวมทั้งสิ้น 39,550 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 39.55 ของเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ที่ต้องการให้มูลค่าการลงทุนในช่วง 5 ปี (2561-2565) เพิ่มขึ้น 100,000 ล้านบาท **ส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต** โดยใน พ.ศ. 2565 มีโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน จำนวน 27 โครงการ รวมมูลค่าเงินลงทุน 6,309 ล้านบาท ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ซึ่งมีการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุน 30 โครงการ เงินลงทุน 13,311 ล้านบาท จึงจำเป็นที่ภาครัฐ

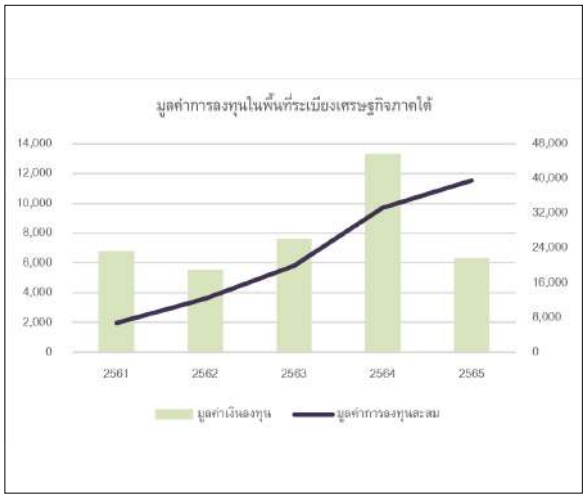

จะต้องเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวก และระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งมีนโยบายหรือมาตรการจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนในพื้นที่เป็นการเฉพาะ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ภาครัฐได้มีการดำเนินโครงการสำคัญมาโดยลำดับ โดยเฉพาะการลงทุนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการลงทุนในพื้นที่และดึงดูดการลงทุนอย่างต่อเนื่องโดยมีการพัฒนาสำคัญ อาทิ การเพิ่มศักยภาพท่าเรือระนองเพื่อเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ BIMSTEC และเขตพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) การปรับปรุงท่าอากาศยานในพื้นที่ การพัฒนารถไฟสายใหม่ช่วงชุมพร-ระนองโครงการด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวและการผลักดันป่าชายแดนระนองสู่มรดกโลก การยกระดับประสิทธิภาพของภาคการผลิตและบริการ การสนับสนุนการแปรรูปสมุนไพรแบบครบวงจร และการพัฒนาเมืองน่าอยู่และการพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองให้เอื้อต่อการลงทุนและการอยู่อาศัยทั้งในด้านภูมิทัศน์บริการสาธารณสุข ความทันสมัยและปลอดภัย นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2565 เห็นชอบการกำหนดพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ 4 ภาค โดยมีขอบเขตเป็นระดับจังหวัด และอยู่ระหว่างการศึกษา กำหนดคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเป้าหมายและสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการลงทุน และกำหนดมาตรการและปัจจัยสนับสนุนที่จะให้แก่ผู้ประกอบกิจการในระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ทั้งมาตรการสำคัญที่จะส่งเสริมสภาพแวดล้อม (Ecosystem) และมาตรการสนับสนุนเพิ่มเติมรายคลัสเตอร์ คาดว่าจะเริ่มมาตรการส่งเสริมการลงทุนในระเบียบเศรษฐกิจพิเศษเป็นการเฉพาะตั้งแต่ พ.ศ. 2566 ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้เพิ่มขึ้นต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

สืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด – 19 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในพื้นที่ชะลอตัวและส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจลงทุนของผู้ประกอบการ นอกจากนี้ ยังต้องเผชิญกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทั้งในระดับพื้นที่และในภาพรวมของประเทศ อาทิ การแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศ บทบาทของประเทศมหาอำนาจต่อประเทศในภูมิภาค และการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ประกอบกับความชัดเจนของนโยบายและมาตรการส่งเสริมการลงทุนเป็นการเฉพาะและเหมาะสมในพื้นที่ในระดับสูง เพื่อให้สามารถดึงดูดการลงทุนในกิจการเป้าหมาย รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ การยอมรับและการสนับสนุนจากภาคีการพัฒนาภายในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมให้พร้อมที่จะสนับสนุนและเอื้อต่อการลงทุน และการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในกิจการเป้าหมายทั้งในส่วนของสิทธิประโยชน์ที่เป็นภาษีและมิใช่ภาษี มาตรการดึงดูดแรงงานฝีมือและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศการพัฒนาแรงงานไทย การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา และการสนับสนุนเงินทุน รวมทั้งการปรับปรุงกฎระเบียบให้สามารถตอบสนองกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนการดึงดูดการลงทุนในคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเป้าหมายที่จะเป็นกิจกรรมหลักเชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องให้เกิดการขยายการลงทุนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ทั่วถึง ได้คุณภาพและมาตรฐานรองรับการขยายตัวของภาคการผลิตและบริการในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงสู่ตลาด ทั้งในและต่างประเทศ และเร่งประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อเผยแพร่ความก้าวหน้าการดำเนินงานและมาตรการสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุนตัดสินใจเข้ามาลงทุนในพื้นที่ สำหรับการส่งเสริมการลงทุนภาคเอกชนควรให้ความสำคัญกับการเร่งพิจารณาให้ผู้ประกอบการได้รับอนุมัติและออกบัตรส่งเสริมการลงทุนให้เกิดการลงทุนจริง โดยเฉพาะโครงการลงทุนที่อยู่ในกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเป้าหมายของการส่งเสริมการลงทุนในระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ การแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคและการอำนวยความสะดวกต่อการลงทุนและประกอบธุรกิจในประเทศไทย และการขับเคลื่อนมาตรการสร้างศักยภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการลงทุนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน ด้านคมนาคมขนส่งให้เป็นไปตามแผนงานการพิจารณาแผนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการพัฒนา เช่น การวิจัยพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนาแรงงานและเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการ โดยมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินงานขับเคลื่อนในแต่ละด้านจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนและประชาชนในพื้นที่

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **ได้มีการปรับแก้ไขแผนย่อย จาก เดิม แผนย่อยการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เป็นแผนย่อยการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ** เพื่อให้ครอบคลุมกับการดำเนินการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษในระเทศไทยใน 4 ภาค **ประกอบด้วย ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง – ตะวันตก และภาคใต้** จึงได้มีการปรับเป้าหมาย ค่าเป้าหมาย และตัวชี้วัด จาก เดิม การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้น โดยกำหนดให้มูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ 100,000 ล้านบาท ในห้วง 5 ปี เป็น **การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้น** โดย**กำหนดให้ มูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ไม่น้อยกว่า 150,000 ล้านบาทภายใน พ.ศ. 2570** ทั้งนี้ รายละเอียดปรากฏในส่วนสุดท้ายของแผนแม่บทประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ เป้าหมายแผนย่อย **090205 การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้น**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC)

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

เมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

เมืองระนองและเมืองชุมพรได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่

เพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ให้มีการขยายตัวของการลงทุนและรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเมืองน่าอยู่ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เน้นพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองโดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเมืองให้มีความทันสมัยและน่าอยู่เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาร่วมกัน ผ่านกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนสามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและการบริการทางสังคมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยมุ่งเน้นให้มีการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่เมืองให้เป็นศูนย์กลางความเจริญเพื่อรองรับการลงทุนและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายเมืองน่าอยู่ ได้แก่ การวางผังเมืองและผังการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครอบคลุมและได้มาตรฐาน การบริหารจัดการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ ระบบการจราจรและขนส่งสาธารณะ การพัฒนาบริการสาธารณะเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเข้าถึงบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข และการศึกษาได้อย่างทั่วถึง และการยกระดับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาเมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น พิจารณาจากการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองระนองและเมืองชุมพรให้เป็นเมืองน่าอยู่ของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่ได้มีการดำเนินการสำคัญที่สะท้อนถึงการบรรลุเป้าหมาย อาทิ การประกาศใช้ผังเมืองรวมจังหวัดระนองและชุมพรเพื่อกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์พื้นที่และโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล เป็นระบบและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณูปโภค/สาธารณูปการให้ครอบคลุมและสามารถสนับสนุนการพัฒนาเมืองสู่เมืองน่าอยู่ที่เอื้อต่อการอยู่อาศัยของคนทุกกลุ่มในเมืองระนองและชุมพร และสนับสนุนการท่องเที่ยววิถีชุมชนเมืองที่มีเอกลักษณ์ อาทิ โครงการก่อสร้างขยาย 4 ช่องจราจร ทางหลวงหมายเลข 4006 สายราชกรูด (จ.ระนอง) – หลังสวน (จ.ชุมพร) โครงการพัฒนาถนนเลียบชายทะเล (Royal Coast) เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว Thailand Riviera โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ (เชื่อมโยงการท่องเที่ยวทางน้ำ 9 วัด) เป็นต้น รวมทั้งยังมีโครงการยกระดับการบริการทางสาธารณสุขให้ได้มาตรฐานและมีการพัฒนาบุคลากรทางสาธารณสุขเพื่อรองรับการให้บริการประชาชนในพื้นที่ และโครงการสร้างความเข้มแข็งการบริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาเมืองชุมพรเป็นเมืองน่าอยู่ รวมทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเมือง ทั้งนี้ ในช่วงที่ผ่านมาเทศบาลเมืองระนองได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีรางวัลที่ 3 ประจำปีงบประมาณ 2563 โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย นอกจากนี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ร่วมกับ JICA ศึกษาแนวคิด กระบวนการวางแผนและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาเทศบาลเมืองชุมพรและเทศบาลเมืองระนอง ภายใต้โครงการเสริมสร้างความยั่งยืนของการพัฒนาเมืองในอนาคต ทั้งนี้ ได้ดำเนินโครงการนำร่องภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจาก JICA แล้วเสร็จใน พ.ศ. 2563 ประกอบด้วย โครงการปรับปรุงสวนสาธารณะอาภากรเกียรติวงศ์และสนามกีฬาเทศบาลเมืองชุมพร จังหวัดชุมพรและโครงการศึกษาแนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะในเทศบาลเมืองระนอง (พื้นที่หน้าโรงพยาบาลระนอง และบริเวณศาลพ่อตาขิง) จังหวัดระนอง สำหรับโครงการอื่นๆ ที่เสนอในแผนปฏิบัติการภายใต้โครงการฯ ได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาของเทศบาลเพื่อดำเนินการในระยะต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ที่ผ่านมาได้มีการดำเนิน โครงการจัดการปัจจัยเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพื่อจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้และยกระดับขีดความสามารถของบุคลากรด้านสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมรองรับการพัฒนาเมืองพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ รวมถึงการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ การป้องกันและลดปัจจัยเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็น **โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2565 ที่เป็นส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ภายใน พ.ศ. 2565** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการตามแผนปฏิบัติการการพัฒนา

พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน พ.ศ. 2562-2565 ประเด็นการพัฒนาเมืองชุมพรและเมืองระนอง ซึ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการส่งเสริมวัฒนธรรมและการพัฒนาเมืองน่าอยู่ โดยในช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินโครงการพัฒนาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเมืองน่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่มควบคู่ไปกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนและกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่หลากหลายและมีความทันสมัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ มีโครงการพัฒนาสำคัญที่สนับสนุนการเป็นเมืองน่าอยู่ อาทิ การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม การจัดภูมิทัศน์และปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง การพัฒนาเมืองแห่งความเท่าเทียมสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ การพัฒนาและยกระดับการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข การปรับปรุงและขยายระบบประปา การบริหารจัดการขยะ และการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อป้องกันและปราบปราม อาชญากรรม และพัฒนาบุคลากรด้านความมั่นคง เพื่อความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และอยู่ระหว่างการผลักดันโครงการป่าชายเลนระนองสู่มรดกโลกเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลกตามขั้นตอนและกระบวนการพิจารณาต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาเมืองไปสู่การเป็นเมืองน่าอยู่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคประชาชน ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และการวางแผนและขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเมือง หลายโครงการที่ยังอยู่ระหว่างการดำเนินงาน การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) อยู่ระหว่างการวางแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการซึ่งยังต้องใช้เวลาในการพัฒนาให้เกิดผลได้ตามแผน นอกจากนี้ แผนงาน/โครงการพัฒนาเมืองของหน่วยงานต่างๆ ในแต่ละระดับที่ต้องบูรณาการให้เกิดความสอดคล้องและเชื่อมโยงกัน และการจัดตั้งกลไกเฉพาะเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองน่าอยู่ให้เกิดความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม รวมทั้งยังมีประเด็นท้าทายในด้านการเสริมสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนและประชาชนต่อบริบทของการเป็นเมืองน่าอยู่

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาระนองและชุมพรในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ให้เป็นเมืองน่าอยู่ในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดความยั่งยืน ควรให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของภาคีที่เกี่ยวข้องในกระบวนการของการพัฒนาเมือง และการสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ในเมือง เช่น ระบบขนส่งสาธารณะในเมือง และควรมีกลไกในการบริหารจัดการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับพื้นที่เพื่อติดตามเร่งรัดการพัฒนาเมืองน่าอยู่ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และควรให้ความสำคัญกับการบังคับใช้ผังเมืองรวมของจังหวัดอย่างเคร่งครัดและสนับสนุนให้มีการจัดทำผังเมืองเฉพาะสำหรับรองรับการขยายตัวของเมืองและมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้เมืองมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ รวมทั้งควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญให้ได้มาตรฐานและสามารถรองรับกิจกรรมเศรษฐกิจในเมือง และจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง รวมทั้งพัฒนาระบบบริการสาธารณะและบริการสาธารณสุขที่ดีและเพียงพอ เพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจของเมือง และยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่ส่งผลให้ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับคนทุกช่วงวัย

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้มีการ**ผนวกรวมเป้าหมายเมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้นไว้ในแผนแม่บท ประเด็น (06) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะเป้าหมายแผนย่อย 060101 เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนา เพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ** เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองในระยะต่อไปของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นไปอย่างบูรณาการและเป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งในระยะถัดไปสามารถดูรายละเอียดได้ตามเป้าหมายแผนย่อยดังกล่าว

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี

การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนใน 10 พื้นที่ (ตาก สระแก้ว สงขลา ตราด มุกดาหาร หนองคาย นครพนม เชียงราย กาญจนบุรีและนราธิวาส) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจบริเวณชายแดน กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชน จัดระเบียบความมั่นคงบริเวณชายแดน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่และประเทศ โดยพัฒนาต่อยอดจากฐานทรัพยากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีอยู่เดิมและยกระดับศักยภาพของพื้นที่ให้เอื้อต่อการค้า การลงทุน การผลิต และการบริการ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในพื้นที่มีความเข้มแข็งและสามารถใช้โอกาสจากการพัฒนาในพื้นที่ในการประกอบกิจการ ตลอดจนดึงดูดการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่เศรษฐกิจในพื้นที่ สามารถเชื่อมโยงเข้าเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานทั้งในประเทศ ประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาค เพิ่มการจ้างงานและรายได้ให้ประชาชน และสนับสนุนการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนดำเนินการภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2564 โดยมีคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กพศ.) เป็นกลไกหลักในการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านคณะอนุกรรมการ 3 ชุดและคณะทำงาน 1 ชุดภายใต้ กพศ. รวมทั้งมีกลไกในแต่ละจังหวัดที่มีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนทำหน้าที่ประสานขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ให้เป็นไปอย่างบูรณาการและมีประสิทธิภาพเป้าหมายการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนมีปัจจัยความสำเร็จที่ต้องให้ความสำคัญ ประกอบด้วยความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ซึ่งครอบคลุมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์เพื่อเชื่อมโยงในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนและเชื่อมกับพื้นที่เศรษฐกิจหลักทั้งในและต่างประเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและบริการในพื้นที่โดยการพัฒนาฝีมือแรงงาน การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการรายย่อย วิสาหกิจ

ชุมชนและบุคลากรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกด้านการลงทุนซึ่งต้องมีการให้สิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุนที่จูงใจและแข่งขันได้ การเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาดและแหล่งวัตถุดิบ เงินทุนเทคโนโลยีและนวัตกรรม การเพิ่มประสิทธิภาพช่องทางการส่งออกสินค้า เช่น ด่านศุลกากร/ด่านพรมแดน ท่าเรือและสนามบิน รวมถึงการอำนวยความสะดวกการผ่านแดน ตลอดจนจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์และการดำเนินงานด้านการตลาดเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนและจูงใจให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น

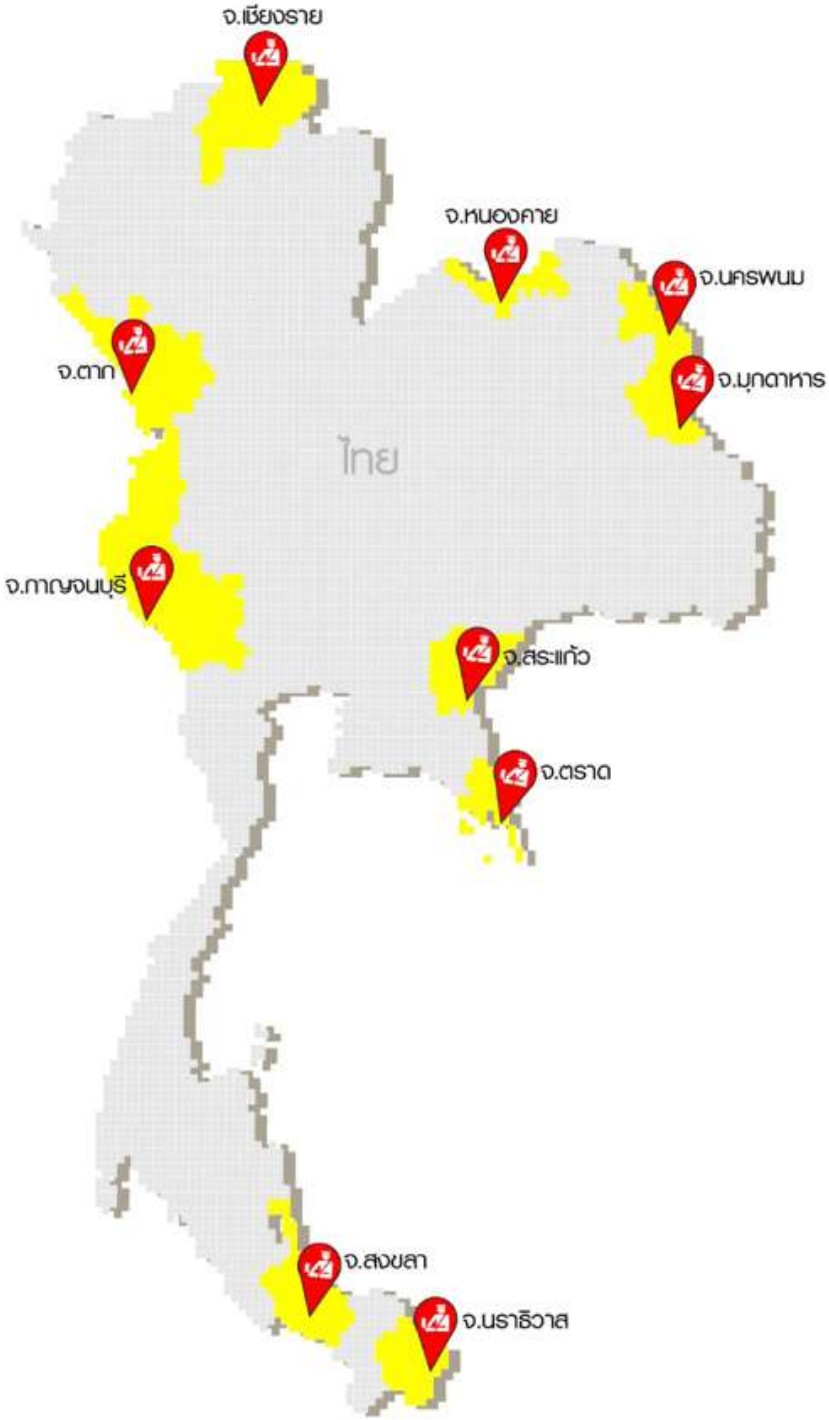

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เนื่องจากการจัดทำข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในปัจจุบันมีเพียง 3 ระดับ คือ การผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ผลิตภัณฑ์ภาค (GRP) และระดับย่อยที่สุดคือผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) จึงไม่สามารถนำมาใช้ในการคำนวณการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนซึ่งกำหนดขอบเขตในระดับตำบลได้ อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณา GPP ช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19 (พ.ศ. 2558 – 2562) พบว่า GPP ของจังหวัดที่มีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง เฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี โดยในพ.ศ. 2562-2563 การชะลอตัวของการเติบโตทางเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ GPP เติบโตลดลงเล็กน้อย **ยังคงมีสถานะต่อการบรรลุเป้าหมายในระดับเสี่ยง** นอกจากนี้ ช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 การขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษส่งผลให้มีโครงการลงทุนทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนเกิดขึ้นในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งใน พ.ศ. 2565 มีมูลค่าการลงทุนรวมของโครงการที่เริ่มดำเนินการลงทุนแล้ว (สะสมตั้งแต่ พ.ศ. 2558 - 2565) กว่า 39,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ซึ่งมีมูลค่าการลงทุนรวมประมาณ 30,000 ล้านบาท โดยส่วนใหญ่เป็นกิจการประเภทการผลิตเครื่องมือแพทย์ (ถุงมือยาง ผลิตภัณฑ์แปรรูปยางขั้นต้น) อาหารและเครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์พลาสติก อาหารสัตว์ เครื่องนุ่งห่ม วัสดุก่อสร้าง และไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ ซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสการจ้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และส่งผลให้มีการลงทุนในกิจการที่เกี่ยวเนื่องต่างๆ โดยภาคเอกชนท้องถิ่น การจัดตั้งธุรกิจใหม่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกว่า 2,000 ราย และการลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมสระแก้ว และสงขลาที่เปิดให้นักลงทุนเข้าใช้พื้นที่แล้ว นอกจากนี้ ภาครัฐได้ลงทุนพัฒนาเพื่อสร้างความพร้อมให้แก่พื้นที่ เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญที่ทยอยแล้วเสร็จการเพิ่มประสิทธิภาพและการพัฒนาด่านพรมแดน/ด่านศุลกากรและการพัฒนาถนนสายหลักและสายรองที่ช่วยลดปัญหาการจราจรติดขัดบริเวณด่านพรมแดน ส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโครงข่ายระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการที่เพียงพอและได้มาตรฐาน ได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากขึ้น และสามารถเดินทางและประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจข้ามพรมแดนได้สะดวกและรวดเร็ว ทั้งนี้ การลงทุนจากภาครัฐและเอกชนยังสนับสนุนให้เกิดการขยายกิจการต่างๆ เช่น โรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้า ได้ช่วยกระตุ้นการบริโภค และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งสถานการณ์การพัฒนาและการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่เติบโตอย่างต่อเนื่องในปีที่ผ่านมาจะส่งผลต่อการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้นได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมีความก้าวหน้ามาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและพื้นที่ได้ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนทั้ง 10 แห่ง โดยมีการดำเนินโครงการที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน ใน พ.ศ. 2565 ในด้านต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบการพัฒนาสำคัญและคาดว่าจะช่วยสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ได้แก่ 1) การเร่งรัดพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมให้เพียงพอต่อความต้องการและมีคุณภาพสูงขึ้นทั้งด้านคมนาคมขนส่งด่านศุลกากร สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ เช่น โครงการพัฒนาด่านสินค้าเกษตรในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาค โครงการพัฒนาระบบการค้าดิจิทัลเพื่อยกระดับการค้าสินค้าและบริการชายแดนและข้ามแดนระหว่างไทยกับประเทศสมาชิก ACMECS และโครงการพัฒนาด่านตรวจประมงในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และ 2) การส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ เช่น โครงการส่งเสริมการค้าการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านสู่ระดับสากลโดยส่งเสริมความร่วมมือ สร้างเครือข่าย/พันธมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งประเทศในอนุภูมิภาคภายใต้กรอบความร่วมมือ GMS ACMECS IMT-GT และ BIMSTEC รวมถึงเสริมสร้างศักยภาพของนักลงทุน/ผู้ประกอบการให้สามารถรองรับสถานการณ์การแข่งขันที่สูงขึ้น โครงการพัฒนาสินค้า การค้าการลงทุน และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชายแดนโครงการขยายการค้าการลงทุนชายแดนและเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ผ่านการให้สิทธิประโยชน์ทั้งทางด้านภาษีและมิใช่ภาษีเพื่อจูงใจให้เกิดการลงทุน การเพิ่มประสิทธิภาพของศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ และพัฒนาด่านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการอำนวยความสะดวกในการผ่านแดน โครงการเสริมสร้างศักยภาพและเพิ่มช่องทางการตลาดแก่ผู้ประกอบการในยุคดิจิทัลพร้อมสร้างความสัมพันธ์ทางการค้าไทย–กัมพูชาในเขตฯ สระแก้ว โดยมุ่งเน้นผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน/OTOP/SMEs/เกษตรอินทรีย์/สินค้าเกษตร/เกษตรแปรรูป/สินค้า-GI/เครือข่าย Biz Club/ภาคบริการ โครงการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการในเขตฯ ตาก โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการในการสร้างโอกาสทางการแข่งขันด้านการค้าชายแดนเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของจังหวัดเชียงราย เพื่อให้ภาคเอกชนมีความพร้อมในการประกอบธุรกิจและขยายการลงทุน และการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลการประกอบธุรกิจแก่นักลงทุนและผู้ประกอบการและเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชน การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวข้ามพรมแดนให้มีความสะดวกและถูกกฎหมายควบคู่ไปกับการตรวจและประกันสุขภาพ การฝึกอบรมฝีมือแรงงานและผู้ประกอบการประมาณ 10,000 คนต่อปีในโครงการเพิ่มทักษะกำลังแรงงานในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้ที่ทำการปกครองจังหวัดและที่ทำการปกครองอำเภอเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระดับพื้นที่

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ประกอบด้วย การเร่งรัดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ให้แล้วเสร็จตามแผนเพื่อจูงใจให้เกิดการลงทุนและสามารถรองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง การจัดการและควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวข้ามพรมแดน การพัฒนาบทบาทของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในห่วงโซ่การผลิตและบริการของภาค/ประเทศ และการเชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจหลักแห่งอื่นๆ รวมทั้งการกำหนดนโยบายระหว่างประเทศและการพัฒนาโครงการสำคัญในประเทศเพื่อนบ้านที่ส่งผลต่อการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยหากสามารถบริหารจัดการความท้าทายฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยสนับสนุนให้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเกิดการขยายตัวของการลงทุนและกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระยะต่อไปควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ให้ได้มาตรฐานและครอบคลุมและสามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจหลักอื่นๆ ทั้งในประเทศ (เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และระเบียงเศรษฐกิจพิเศษใน 4 ภาค) และในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสการพัฒนา เสริมสร้างความเชื่อมั่นและดึงดูดการลงทุนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งเสริมให้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนแต่ละแห่งมีบทบาทในห่วงโซ่อุปทานในระดับภาค ประเทศ และระหว่างประเทศ พัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจ และยกระดับคุณภาพการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้นและสร้างมูลค่าเพิ่มให้การผลิตและบริการโดยต่อยอดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่มีในพื้นที่ให้มากขึ้น และพัฒนาศักยภาพของแรงงานในพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวตามสถานการณ์อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเร่งเจรจาและผลักดันความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาคเพื่อให้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนสามารถเชื่อมโยงและได้รับประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการสำคัญในประเทศเพื่อนบ้าน/ภูมิภาค

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนย่อย 090301 **ยังคงเป้าหมาย ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น** โดยให้มีวัดค่าเป้าหมายการอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดที่มีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เนื่องจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนได้ทยอยแล้วเสร็จ จึงส่งผลการพัฒนาและสนับสนุนการเชื่อมโยงกิจกรรมเศรษฐกิจกับพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ดังนั้น จึงสามารถใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดในการติดตามสถานการณ์บรรลุเป้าหมายได้ และกำหนดค่าเป้าหมายเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 ในช่วง 5 ปี (2566-2570) ซึ่งในปี 2565 มีมูลค่าการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี ที่ร้อยละ 0.83 **สะท้อนถึงความท้าทายของสถานการณ์บรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤตในห้วง 5 ปีถัดไป** ทั้งนี้ อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดในช่วงก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด -19 ประกอบกับมูลค่าการลงทุนของภาคเอกชนในพื้นที่ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และการทบทวนกิจการเป้าหมายและสิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุนเพิ่มเติมในระยะต่อไป รวมทั้งการลงทุนของภาครัฐในโครงการพัฒนาที่สำคัญในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จะช่วยสนับสนุนให้การขับเคลื่อนการพัฒนาบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

จ.3 THAILAND BOARD OF INVESTMENT

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | **พ.ศ. 2565**

การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

มูลค่าการลงทุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น 10,000 ล้านบาท

การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจแห่งใหม่บริเวณชายแดนที่มีความพร้อมรองรับการลงทุนจากทั้งในและต่างประเทศจะส่งผลให้มูลค่าการลงทุนรวมในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นและสนับสนุนการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยมูลค่าการลงทุนของภาคเอกชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ประกอบด้วยโครงการที่ได้รับการส่งเสริการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) โครงการลงทุนของภาคเอกชนในพื้นที่พัฒนาซึ่งเป็นที่ราชพัสดุในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ การลงทุนในนิคมอุตสาหกรรม การจัดตั้งธุรกิจใหม่ และการลงทุนในกิจการที่ขอรับสิทธิประโยชน์จากกรมศุลกากร โดยปัจจัยความสำเร็จสำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ระบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครอบคลุมประชาชนและผู้ประกอบการสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ความพร้อมของพื้นที่อุตสาหกรรม ความพร้อมของแรงงาน เช่น การบริหารจัดการแรงงาน การพัฒนาทักษะฝีมือ เป็นต้น กฎหมาย ระเบียบและมาตรการของรัฐทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการลงทุน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุน เช่น การจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ การตลาดและประชาสัมพันธ์เชิงรุก ทั้งนี้ ในช่วงที่ผ่านมาแม้ว่ามีสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและในบางกิจการได้เชื่อมโยงเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานของประเทศ/โลก อย่างไรก็ดี ในปี 2565 การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก การเกิดสงครามและความขัดแย้งเชิงนโยบายการค้าระหว่างประเทศ สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ยังไม่กลับเข้าสู่ภาวะปกติ และการย้ายฐานการผลิตของภาคเอกชนเพื่อปรับตัวต่อสถานการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการจัดเรียงตัวของห่วงโซ่อุปทานทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ การเสริมสร้างศักยภาพของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศในภูมิภาค เป็นความท้าทายที่สำคัญที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจะต้องปรับตัวเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นและรับมือกับความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดจากสถานการณ์ดังกล่าว

สถานการณ์การบรรจุเป้าหมาย

ปัจจุบันการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนได้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดใน พ.ศ. 2565 แล้ว สะท้อนจาก มูลค่าการลงทุนจากภาคเอกชนเพิ่มขึ้น24,077ล้านบาทในช่วงพ.ศ. 2561-2565 ประกอบด้วย การลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก สกท. และเริ่มดำเนินการลงทุนแล้ว12,402ล้านบาท(จากมูลค่าของโครงการที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุนทั้งสิ้น 20,549 ล้านบาท) โครงการลงทุนของภาคเอกชนในพื้นที่พัฒนาซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี และนครพนม 2,105 ล้านบาท การลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วและสงขลา 1,960 ล้านบาท การจัดตั้งธุรกิจใหม่ 7,111 ล้านบาท และการจัดตั้งเขตปลอดอากรในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก หนองคาย และสงขลา และคลังสินค้าทัณฑ์บนประเภทร้านค้าปลอดอากรในเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก มุกดาหาร สงขลา หนองคาย และเชียงราย ซึ่งขอรับสิทธิประโยชน์ของกรมศุลกากรรวม 510 ล้านบาท เมื่อพิจารณาจากมูลค่าการลงทุนดังกล่าวพบว่าการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก สกท. มีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51 จากมูลค่าการลงทุนทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นกิจการกาผลิตถุงมือยางทางการแพทย์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลากว่า 7,000 ล้านบาท โดยในปัจจุบันได้เกิดการรวมกลุ่มของการผลิตถุงมือยางทางการแพทย์แบบครบวงจรขึ้นซึ่งเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่มีความต้องการใช้ถุงมือยางเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กิจการประเภทการผลิตพลังงาน เช่น การผลิตก๊าซชีวภาพเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง การผลิตไฟฟ้าจากขยะ การผลิตไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ หนองคาย เชียงราย ตาก นครพนม และสงขลาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีมูลค่าลงทุนรวมกว่า 2,000 ล้านบาท และกิจการผลิตของหวานและขนมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว มูลค่าการลงทุนรวม 1,300 ล้านบาท นอกจากมูลค่าการลงทุนขนาดใหญ่ที่ได้รับการส่งเสริมจาก สกท. ที่ได้กล่าวไปแล้วการจัดตั้งธุรกิจใหม่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้มีบทบาทสำคัญในการยกระดับการลงทุนในพื้นที่ โดยมีมูลค่าการลงทุนคิดเป็นร้อยละ 30 ของการลงทุนทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นกิจการประเภท ก่อสร้างทั่วไป การขนส่งและขนถ่ายสินค้า และการค้าปลีก-ส่ง

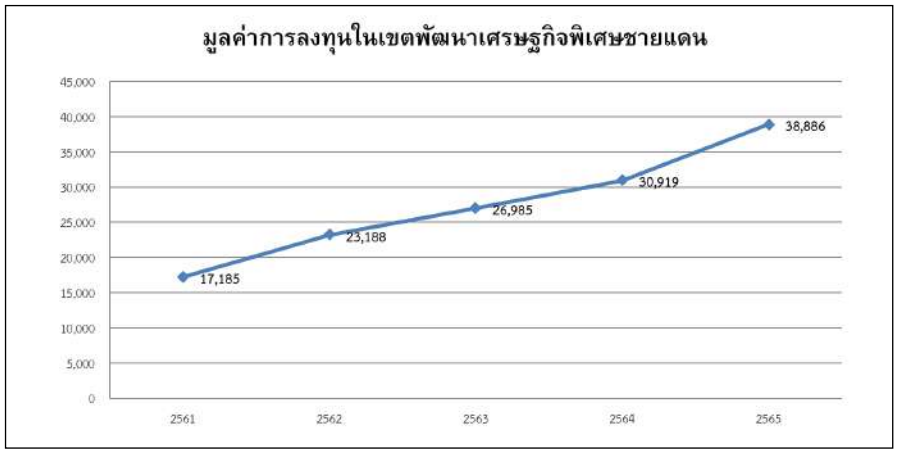

มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน พ.ศ. 2561 – 2565 (ณ ก.ย.)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 ได้มีการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2565 ได้แก่ โครงการพัฒนาทักษะอาชีพตามความต้องการในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อพัฒนาและยกระดับฝีมือแรงงานให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ นอกจากนี้ ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 รัฐบาลได้สนับสนุนการพัฒนาองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมาอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านการให้สิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด่านพรมแดน การบริหารจัดการแรงงาน การให้บริการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (OSS) ด้านการลงทุนและด้านแรงงาน การบริหารจัดการที่ราชพัสดุเพื่อใช้นำร่องการลงทุนของภาคเอกชน การดำเนินงานด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดการลงทุนเข้ามาในพื้นที่ โดยเฉพาะในช่วง พ.ศ. 2564-2565 คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กพศ.) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระยะต่อไปและให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทบทวนกิจการเป้าหมายและสิทธิประโยชน์การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงเพื่อให้มาตรการดังกล่าวมีผลบังคับใช้ใน พ.ศ. 2566 เป็นต้นไปและกรมธนารักษ์ได้ขยายมาตรการเร่งรัดการลงทุนในที่ราชพัสดุในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพื่อจูงใจให้ภาคเอกชนผู้ได้รับสิทธิพัฒนาพื้นที่เริ่มดำเนินโครงการลงทุนโดยเร็ว นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญด้านการคมนาคมขนส่งและดิจิทัลให้ได้มาตรฐานและเชื่อมโยงทั้งในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและพื้นที่โดยรอบ โดยใน พ.ศ. 2565 มีโครงการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายอาทิโครงการก่อสร้างศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้าเชียงของ (จังหวัดเชียงราย) ของกรมการขนส่งทางบก ซึ่งเป็นศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้า และเป็นศูนย์ OSS ที่ดำเนินการพิธีการนำเข้าและส่งออกได้ในจุดเดียวเพื่อสนับสนุนการค้าและการขนส่งทางถนนตามแนวเส้นทาง R3A (เชียงราย-คุนหมิง) โครงการพัฒนาทางหลวงหมายเลข 3 (สายตราด-บ้านหาดเล็ก) ให้เป็น 4 ช่องจราจรแล้วเสร็จตลอดเส้นทางซึ่งช่วยสนับสนุนการค้าและโลจิสติกส์เชื่อมโยงไปยังกัมพูชาและเวียดนามตอนใต้ การพัฒนาโครงข่ายถนนเชื่อมโยงเพื่อสนับสนุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เช่น ทางหลวง อ.ท่าบ่อ - อ.ศรีเชียงใหม่ (หนองคาย) ทางหลวง อ.บ้านแพง - อ.ท่าอุเทน ตอน ต.พะทาย - อ.ท่าอุเทน (นครพนม) ทางหลวง อ.อรัญประเทศ – ชายแดนไทย/กัมพูชา แยกทางหลวงหมายเลข 33– ทางหลวง 3586 ตอน 1 และ 2 (สระแก้ว) โครงการ OSS ด้านแรงงานต่างด้าวเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษของกรมการจัดหางานซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้มีการประกอบธุรกิจบริเวณชายแดนมากขึ้น รวมทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอย่างต่อเนื่องผ่านสื่อมวลชนและสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ของกระทรวงอุตสาหกรรม ทั้งนี้ การดำเนินงานดังกล่าวได้สนับสนุนให้การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในระยะต่อไปให้มีการลงทุนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องท่ามกลางสถานการณ์การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก สงครามและความขัดแย้งระหว่างประเทศ และวิกฤติเศรษฐกิจในด้านต่างๆ พลังงานและอาหาร รวมทั้งการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่ยังคงส่งผลกระทบในวงกว้างเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ ซึ่งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนต้องเร่งพัฒนาเพื่อให้แข่งขันได้โดยเฉพาะการเพิ่มเติมสิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุนที่ดึงดูดภาคเอกชน และความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงและสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการลงทุน นอกจากนี้ ปัจจุบันการพัฒนาทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมมีความก้าวหน้ามากขึ้น ส่งผลให้เครื่องจักรและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทแทนการใช้แรงงาน ซึ่งกิจการส่วนใหญ่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนยังเป็นอุตสาหกรรมใช้แรงงานเข้มข้นเป็นหลักและยังเผชิญกับข้อจำกัดในการขาดแคลนแรงงานโดยเฉพาะในช่วงที่สถานการณ์โควิด-19 ยังไม่คลี่คลาย ดังนั้น การยกระดับการผลิตและบริการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้ใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้นเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การเพิ่มบทบาทในห่วงโซ่อุปทานที่มีการจัดเรียงตัวใหม่ของประเทศ/ภูมิภาค/โลก และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่เป็นความท้าทายที่สำคัญต่อการเพิ่มมูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพื่อดึงดูดการลงทุนให้เพิ่มมากขึ้นในระยะต่อไป ควรให้ความสำคัญกับการทบทวน/เพิ่มเติมสิทธิประโยชน์และกิจการเป้าหมายในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนควบคู่กับการดำเนินการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อรักษาฐานนักลงทุนเดิมและขยายกลุ่มนักลงทุนใหม่ ทั้งในและต่างประเทศ การเร่งรัดการดำเนินโครงการลงทุนของเอกชนผู้ได้รับสิทธิพัฒนาที่ราชพัสดุในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพื่อให้เกิดการจ้างงานและกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ และกำหนดแนวทางการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุที่ยังไม่มีเอกชนเข้ามาลงทุน การส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการและแรงงานให้สามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีมูลค่าเพิ่มและใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้นการใช้ประโยชน์จากระบบโครงสร้างพื้นฐานที่แล้วเสร็จให้เต็มศักยภาพและสามารถสนับสนุนการเชื่อมโยงห่วงโซ่การผลิต การค้าและการบริการระหว่างเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนกับพื้นที่เศรษฐกิจหลักอื่นๆ ของประเทศ โดยเฉพาะระเบียงเศรษฐกิจใน 4 ภาค เพื่อลดต้นทุนการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ รวมทั้งสนับสนุนให้กลไกในระดับพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการติดตามและขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายและสอดคล้องกับความต้องการของภาคส่วนในพื้นที่

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนย่อย 090302 **ยังคงเป้าหมาย ค่าเป้าหมาย และตัวชี้วัด**ของการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น โดยกำหนดให้มีมูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ไม่น้อยกว่า 10,000 ล้านบาท ภายใน พ.ศ. 2570 ซึ่งใน พ.ศ. 2565 มีมูลค่าการลงทุน โดยประมาณที่ 7,967 ล้านบาท **สะท้อนถึงสถานการณ์ในขั้นวิกฤตต่อการบรรลุเป้าหมายในห้วงปีถัดไป** โดยในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 เป็นช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนซึ่งผู้ประกอบการมีความตื่นตัวและสนใจลงทุนและเริ่มดำเนินการลงทุน ส่งผลให้มูลค่าการลงทุนในช่วงเวลาดังกล่าวมีมูลค่าสูง ในขณะที่ในช่วง พ.ศ. 2565 – 2570 ที่เป็นระยะต่อไปของการพัฒนา คาดว่าการลงทุนที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่จะมาจากการขยายกำลังการผลิตของนักลงทุนเดิมในพื้นที่ อย่างไรก็ดี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เร่งขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ภาคเอกชนและประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อดึงดูดการลงทุนโดยเฉพาะนักลงทุนใหม่ๆ จากทั้งในและต่างประเทศ ประกอบกับการทยอยแล้วเสร็จของโครงสร้างพื้นฐานในทั้ง 10 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่รัฐลงทุนมาอย่างต่อเนื่อง และการเพิ่มเติมกิจการเป้าหมายและปรับมาตรการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนตามแนวทางที่ กพศ. กำหนดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและความต้องการของนักลงทุน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ในการเชื่อมโยงให้ได้รับประโยชน์จากโอกาสทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศ จะเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มมูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้บรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ได้

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | **พ.ศ. 2565**

เมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จำนวนเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ 1 เมือง (สงขลา)

การพัฒนาเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีจากการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานที่ได้มาตรฐานรองรับการขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการลงทุนจากทั้งในและต่างประเทศในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง จะช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้บรรลุเป้าหมายในการเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ของประเทศ ซึ่งปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จของการพัฒนาเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลาให้เป็นเมืองน่าอยู่ ประกอบด้วย การมีแนวทางในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเมืองน่าอยู่ที่ชัดเจน ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน การบริการสาธารณะที่เป็นระบบและเพียงพอ การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่มากขึ้น ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายได้แก่ การวางและจัดทำผังเมืองรวมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลาที่ยังไม่แล้วเสร็จ และการเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด สะท้อนจากการดำเนินการที่สำคัญ โดย **องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ได้รับรางวัลพระปกเกล้าทองคำ สำหรับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านการเสริมสร้างเครือข่ายรัฐ เอกชน และประชาสังคม ประจำ พ.ศ. 2565** โดยมีโครงการ เช่น นวัตกรรมศูนย์ซ่อมสร้างสุขชุมชน โลกแห่งการให้แบบไร้รอยต่อ แก้ไขปัญหาอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และโครงการฟาร์มทะเลซึ่งอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำทางทะเลและชายฝั่งเพื่อสร้างรายได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังได้รับรางวัลองค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ ประเภทโดดเด่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปีงบประมาณ 2564 **เทศบาลเมืองสะเดาได้รับรางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 เทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประเภทเทศบาลเมือง ในการประเมินสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประจำ พ.ศ. 2562** และผ่านการประเมินระดับความเป็นเมืองน่าอยู่คู่อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ประจำ พ.ศ. 2563 – 2565 ระดับ 2 : ระดับทองแดง (Bronze Level) และ **เทศบาลตำบลสำนักขาม ได้ผ่านการประเมินระดับความเป็นเมืองน่าอยู่คู่อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ประจำ พ.ศ. 2564 และ 2565 ระดับ 3 : ระดับเงิน (Silver Level)** โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเมืองมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลดิจิทัล (Digital Platform) ในด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการต่อยอดในการใช้ประโยชน์ เช่น พื้นที่สีเขียว พันธุกรรมพืช จุดทิ้ง/รวบรวมขยะ มีการจัดทำและรายงานข้อมูลพื้นที่สีเขียวใน Platform ด้านการสำรวจจัดทำข้อมูลพื้นที่สีเขียว และประชาสัมพันธ์จุดรวบรวมขยะมูลฝอยขยะอันตราย ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ทั้งช่องทางเว็บไซต์ แฟนเพจเทศบาล และหอกระจายข่าวชุมชนรวมถึงมีการส่งเสริมการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศสู่ประชาชน ทั้งนี้ ความสำเร็จของการดำเนินงานดังกล่าวเป็นผลมาจากการประสานการดำเนินงานและบูรณาการการพัฒนาเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา (สะเดา) ให้เป็นเมืองน่าอยู่ภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง โดยจัดทำและพัฒนาตามผังเมืองสะเดา ยกระดับคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญให้ได้มาตรฐาน และเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะอย่างครอบคลุมและทั่วถึง รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องความมั่นคงปลอดภัยในพื้นที่ ตลอดจนการสนับสนุนให้เมืองมีสิ่งแวดล้อมที่ดี นอกจากนี้ยังได้นำแนวคิดและเกณฑ์ประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนไปใช้เป็นเครื่องมือกำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองไปสู่เป้าหมายและยกระดับมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ใน พ.ศ. 2565 ได้มีการจัดทำ**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี พ.ศ. 2565** ได้แก่ โครงการจัดการปัจจัยเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดน เพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบในการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วมให้เป็นเมืองน่าอยู่ที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (จ.สงขลา) นอกจากนี้ในช่วง พ.ศ. 2564-2565 ที่ผ่านมา หน่วยงานทั้งส่วนกลางและในพื้นที่ได้ร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยมีโครงการสำคัญ เช่น โครงการนวัตกรรมตำรวจเพื่อเพิ่มความสามารถในการ ป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเมืองให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ในทุกมิติโครงการพัฒนาการประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวพื้นที่ชายแดนจังหวัดสงขลา(ดำเนินการโดยจังหวัดสงขลาและเขตสุขภาพที่ 12) เพื่อบูรณาการและพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพในพื้นที่เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และขยายความครอบคลุมระบบหลักประกันสุขภาพโดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานต่างด้าว โครงการจัดหาช่องตรวจผ่านแดนอัตโนมัติ (Auto Chanel) ณ ด่านตรวจคนเข้าเมืองสุไหงโก-ลก ช่องตรวจหนังสือเดินทางขาเข้า - ขาออก บริเวณอาคารด่านศุลกากรสุไหงโก-ลก อ.สุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส และโครงการจัดการปัจจัยเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในเขตฯ สงขลา โดยส่งเสริมการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพและพัฒนาและยกระดับความรู้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อให้เมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทั่วถึงเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของเมืองทั้งด้านคมนาคมขนส่งด่านศุลกากร สาธารณูปโภคและสาธารณูปการและนิคมอุตสาหกรรม รวมถึงการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในเมือง ระบบการจัดการน้ำ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น การพัฒนาระบบบริการสาธารณะต่างๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการ ให้ครอบคลุมและตอบสนองความต้องการได้อย่างทั่วถึง การเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้อยู่อาศัย นักลงทุน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว และการสร้างสภาพแวดล้อมของเมืองให้น่าอยู่อาศัย สะอาด และสวยงาม โดยเฉพาะการจัดการขยะและมลพิษและการปรับภูมิทัศน์เมืองให้มีพื้นที่สาธารณะและพื้นที่สีเขียว ซึ่งจะส่งเสริมสมรรถนะของเมืองให้สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้สะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ มีการดำเนินกิจกรรมสำคัญซึ่งเน้นการพึ่งพาตนเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับภาคีการพัฒนาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา อาทิ การอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวป่าเขาเล่เชิงบูรณาการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อยอดเป็นแหล่งเรียนรู้ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนในชุมชนและโครงการสำนักขามเมืองสะอาด โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอย และแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ผ่านการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนการจัดตั้งองค์กรชุมชนในการจัดการขยะตามหลัก 3Rs และการนำขยะเศษวัสดุจากสถานประกอบการไปใช้ประโยชน์รวมทั้งยังคงได้ให้ความสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อเกณฑ์การดำเนินงานประเมินเมืองน่าอยู่คู่อุตสาหกรรมเชิงนิเวศในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาเมืองน่าอยู่ที่ผ่านมาและในระยะต่อไปต้องเผชิญกับประเด็นท้าทาย โดยเฉพาะในการพัฒนาศักยภาพเมืองโดยเฉพาะบริเวณชายแดนให้มีความสามารถรองรับคนทุกกลุ่ม และสามารถปรับตัวรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นอย่างมีพลวัตสูงและคาดการณ์ได้ยากได้อย่างทันท่วงที เช่น สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้ประชาชนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลาซึ่งมีพื้นที่ติดชายแดนประเทศมาเลเซียมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโควิด-19 จึงจำเป็นต้องมีการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดต่ออย่างจริงจังการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคีการพัฒนาในระดับท้องถิ่นในการร่วมกันวางแผนและขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมของเมืองให้สามารถได้รับประโยชน์จากการพัฒนาและบรรเทาผลกระทบที่จะเกิดกับประชาชนและทรัพยากรในเขตเมือง ความพร้อมและความต่อเนื่องในเชิงนโยบายและกฎระเบียบที่จะสนับสนุนการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่และมีความยั่งยืน เช่น การวางและจัดทำผังเมืองรวมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพื่อบังคับใช้เป็นกฎหมายมีกระบวนการที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินงาน (ปัจจุบันการจัดทำผังเมืองรวมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลาอยู่ในขั้นตอนจัดทำเอกสารประกอบการยกร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย ขั้นตอนที่ 7 จากทั้งหมด 8 ขั้นตอนของกรมโยธาธิการและผังเมือง) ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

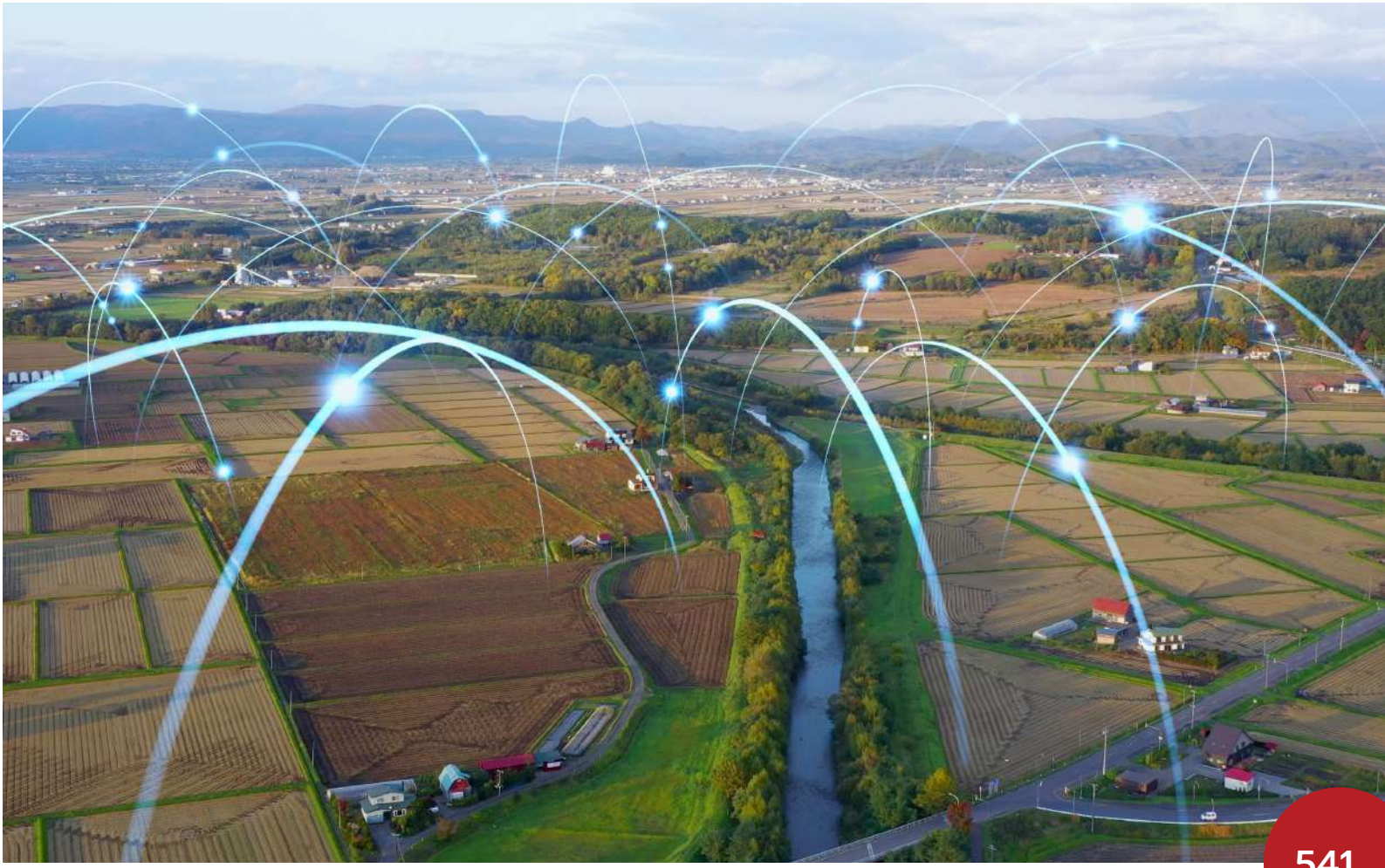

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ควรร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อให้การเป็นเมืองน่าอยู่มีความยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของคนทุกกลุ่ม สามารถรองรับและอำนวยความสะดวกกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรเร่งรัดการจัดทำผังเมืองรวมให้แล้วเสร็จเพื่อเป็นกรอบแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้สนับสนุนการเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน และผลักดันให้มีการดำเนินโครงการสำคัญอย่างต่อเนื่องตามผังเมืองที่บังคับใช้ในแต่ละพื้นที่ การยกระดับการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการขั้นพื้นฐาน/ระบบสาธารณสุขให้ครอบคลุมและได้มาตรฐาน รวมทั้งสามารถเข้าถึงได้สะดวก การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการพัฒนาเมือง การดูแลและพัฒนาสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ของชุมชน ระบบจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การควบคุมและป้องกันมลพิษให้มีประสิทธิภาพและครบวงจร ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกการรักษาสิ่งแวดล้อมในทุกครัวเรือน การพัฒนาการศึกษาของประชาชนในพื้นที่ให้มีคุณภาพดี การเสริมสร้างให้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเทศบาลให้สามารถบริหารจัดการในระดับพื้นที่เพื่อให้การพัฒนาเมืองน่าอยู่เกิดความยั่งยืนและสอดคล้องตามความต้องการของประชาชน

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมานแผ่นย่อย 090303 ได้มีการ**ผนวกรวมเป้าหมายเมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น ไว้ในแผนแม่บท ประเด็น (06) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ เป้าหมายแผนย่อย 060101 เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนา เพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ** ซึ่งในระยะถัดไปการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม และการพัฒนาโครงการสำคัญต่าง ๆ ที่สนับสนุนเป้าหมายการเป็นเมืองน่าอยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนแห่งอื่น ๆ รวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาของภาคส่วนและประชาชนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่มีความตระหนักและตื่นตัวต่อการพัฒนามากยิ่งขึ้น ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์การพัฒนาของแต่ละพื้นที่ จะส่งผลให้การพัฒนาเมืองน่าอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสามารถบรรลุค่าเป้าหมายในห้วงถัดไปของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ ในระยะถัดไปสามารถดูรายละเอียดได้ตามเป้าหมายแผนย่อยดังกล่าว

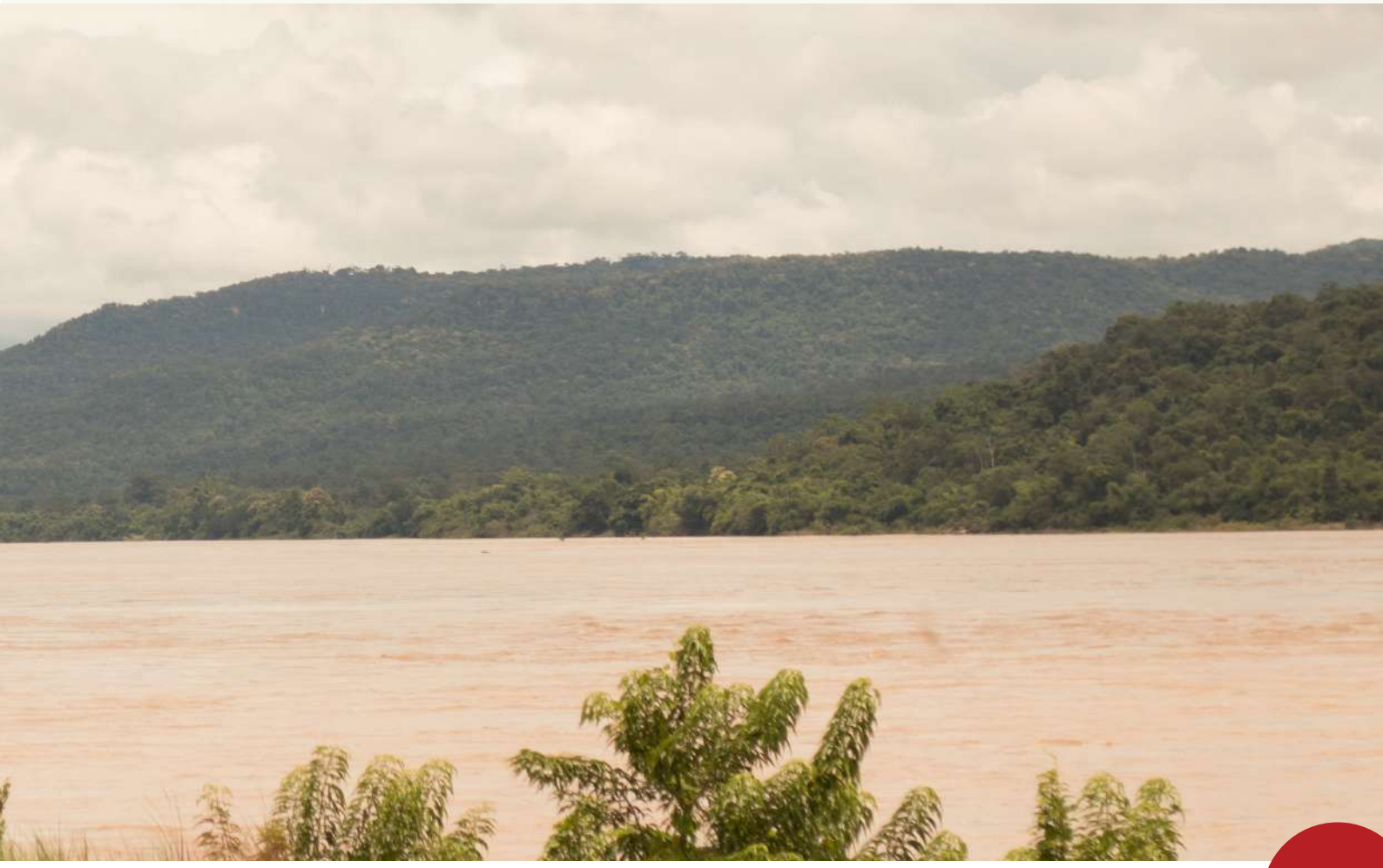

จ.3

เป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่มีการเพิ่มเติมในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น 09 เขตเศรษฐกิจพิเศษ

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ

แผนแม่บทประเด็นแผนแม่บท (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2566-2580 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมแผนย่อยภายใต้แผนแม่บทเดิม **การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เป็น การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ** ซึ่งเป้าหมายแม่บทย่อยเดิม 090201 อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ และ 090202 การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้น ได้ถูกผนวกรวมขึ้นเป็นเป้าหมายใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ประกอบด้วย **090204 การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ** และ **090205 การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้น** เพื่อให้ครอบคลุมการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษใน 4 ภาค ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2564 และเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การพัฒนาในปัจจุบัน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ

ตัวชี้วัด : อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเฉลี่ย พ.ศ. 2566 – 2570 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี 2566 - 2570	ปี 2571 - 2575	ปี 2576 - 2580
090204	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ	อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า 5	ไม่น้อยกว่า 5	ไม่น้อยกว่า 5

จะเป็นการสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษใน 4 ภาค ประกอบด้วย ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง – ตะวันตก และภาคใต้ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้น ผ่านการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาคและประเทศเพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคและเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยจะส่งผลให้เกิดฐานการผลิตและบริการในพื้นที่ซึ่งใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม และมีการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับพื้นที่เศรษฐกิจอื่นทั้งของไทยและประเทศในภูมิภาค รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่และพื้นที่โดยรอบ ซึ่งเป้าหมาย 090204 มีสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.3)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษดำเนินการภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2564 ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กพศ.) เป็นกลไกกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ และคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2565 มีมติเห็นชอบการกำหนดพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ 4 ภาค ซึ่งมีขอบเขตเป็นระดับจังหวัด (16 จังหวัด) ได้แก่ 1) ระเบียงฯ ภาคเหนือ ประกอบด้วย จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง เพื่อพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนของประเทศ 2) ระเบียงฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น อุดรธานี และหนองคาย เพื่อพัฒนาเป็นฐานอุตสาหกรรมชีวภาพแห่งใหม่ของประเทศ ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดห่วงโซ่การผลิต 3) ระเบียงฯ ภาคกลาง-ตะวันตก ประกอบด้วย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นครปฐม สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี เพื่อพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำด้านการเกษตร การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมไฮเทคมูลค่าสูง เชื่อมโยงกับกรุงเทพฯ และพื้นที่โดยรอบ และเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) และ 4) ระเบียงฯ ภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช เพื่อพัฒนาเป็นศูนย์กลางของภาคใต้เชื่อมโยงการค้าและโลจิสติกส์กับพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศและภูมิภาคฝั่งทะเลอันดามัน เป็นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพและการแปรรูปเกษตรมูลค่าสูง และยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวสู่ระดับนานาชาติ และเห็นชอบข้อเสนอการขับเคลื่อนระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ การให้สิทธิประโยชน์และอำนวยความสะดวกการลงทุน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการพัฒนาห่วงโซ่การผลิตและบริการ การพัฒนาแรงงานและสนับสนุนผู้ประกอบการ และการวิจัยและพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยี ตามที่คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กพศ.) เสนอ โดยให้หน่วยงานใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานและจัดทำแผนการขับเคลื่อนในแต่ละด้านเพื่อพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษต่อไป โดยใน พ.ศ. 2563 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP ณ ปีปัจจุบัน) ของจังหวัดในพื้นที่

ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ 4 ภาค มีมูลค่ารวม 2,599,381 ล้านบาท และมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2559 – 2563) ร้อยละ 2.38 ทั้งนี้ เมื่อเทียบเคียงกับค่าเป้าหมายในห้วง พ.ศ. 2566-2570 ที่กำหนดให้อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเฉลี่ย พ.ศ. 2566 – 2570 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 จึงสะท้อนให้เห็นถึง**ความท้าทายของสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต**

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องขับเคลื่อนในระยะต่อไป

เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษได้ในระยะถดไป จึงจำเป็นต้องบูรณาการการขับเคลื่อนร่วมกันของภาคีการพัฒนาทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่ ในการเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก การสนับสนุนกิจการเป้าหมายตามศักยภาพและโอกาสของแต่ละระเบียงฯ และการให้สิทธิประโยชน์เป็นการเฉพาะ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการลงทุน รวมถึงการเตรียมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ทั้งในส่วนของการนำการวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมต่อยอดขยายผลเชิงพาณิชย์ การสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจตลอดห่วงโซ่มูลค่า ทั้งในระเบียงเศรษฐกิจพิเศษและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง และการพัฒนาแรงงานและเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการ

เป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่มีการเพิ่มเติมในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น 09 เขตเศรษฐกิจพิเศษ

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ

แผนแม่บทประเด็นแผนแม่บท (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2566-2580 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมแผนย่อยภายใต้แผนแม่บทเดิม **การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้** เป็น **การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ** ซึ่งเป้าหมายแม่บทย่อยเดิม 090201 อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ และ 090202 การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้น ได้ถูกผนวกรวมขึ้นเป็นเป้าหมายใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ประกอบด้วย **090204 การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ** และ **090205 การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้น** เพื่อให้ครอบคลุมการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษใน 4 ภาค ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2564 และเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การพัฒนาในปัจจุบัน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด : มูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ภายใน พ.ศ. 2570 ไม่น้อยกว่า 150,000 ล้านบาท

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี 2566 - 2570	ปี 2571 - 2575	ปี 2576 - 2580
090205	การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้น	มูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ (ล้านบาท ภายในปี 2570/2575/2580)	ไม่น้อยกว่า 150,000	ไม่น้อยกว่า 150,000	ไม่น้อยกว่า 150,000

จะเป็นการสะท้อนเป้าหมายการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษใน 4 ภาค โดยการขับเคลื่อนการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยเน้นดึงดูดการลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยสร้างงานและยกระดับรายได้ของประชากรในประเทศ โดยจะต้องเตรียมความพร้อมของพื้นที่เพื่อรองรับการลงทุน ทั้งในด้านการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงทั้งในพื้นที่ระเบียงฯ และพื้นที่เศรษฐกิจอื่น ๆ ในประเทศและประเทศในภูมิภาคอื่น ๆ การส่งเสริมการลงทุนในกิจการเป้าหมายที่มีศักยภาพและโอกาสในแต่ละระเบียงฯ และการกำหนดสิทธิประโยชน์และสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการลงทุนและการประกอบธุรกิจ รวมทั้งเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ให้เติบโต และเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยจะส่งผลให้เกิดพื้นที่ลงทุนซึ่งใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม และมีการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับพื้นที่เศรษฐกิจอื่นทั้งของไทยและประเทศในภูมิภาค ซึ่งเป้าหมาย 090205 มีสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.3)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ปัจจุบันคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กพศ.) ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2564 อยู่ระหว่างการศึกษากำหนดคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเป้าหมายและสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในแต่ละระเบียงฯ และกำหนดมาตรการและปัจจัยสนับสนุนที่จะให้แก่ผู้ประกอบกิจการในระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ทั้งมาตรการสำคัญที่จะส่งเสริมสภาพแวดล้อม (Ecosystem) และมาตรการสนับสนุนเพิ่มเติมรายคลัสเตอร์ คาดว่าจะเริ่มมาตรการส่งเสริมการลงทุนในระเบียบเศรษฐกิจพิเศษเป็นการเฉพาะตั้งแต่ พ.ศ. 2566 ซึ่งจะช่วยดึงดูดให้เกิดการลงทุนในระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ โดยสิทธิประโยชน์ที่จะให้แก่ผู้ประกอบกิจการในระเบียงเศรษฐกิจพิเศษแต่ละแห่งต้องอยู่ในระดับสูงเพียงพอที่จะดึงดูดให้เกิดการลงทุนในคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้นและส่งเสริมการพัฒนาตามจุดเน้นของแต่ละระเบียงฯ โดยมูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ 4 ภาค มีโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ในปี พ.ศ. 2565 (มกราคม-กันยายน 2565) จำนวน 209 โครงการ รวมมูลค่าเงินลงทุน 42,401.20 ล้านบาท ทั้งนี้ เมื่อเทียบเคียงกับค่าเป้าหมายในห้วงปี 2566-2570 ที่กำหนดให้มูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ภายใน พ.ศ. 2570 เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 150,000 ล้านบาท จึงสะท้อนให้เห็นถึง**ความท้าทายของสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต**

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องขับเคลื่อนในระยะต่อไป

เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้นตามที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมให้พร้อมที่จะสนับสนุนและเอื้อต่อการลงทุน และการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในคลัสเตอร์อุตสากรรมเป้าหมายโดยจูงใจทั้งในด้านสิทธิประโยชน์ที่เป็นภาษีและมิใช่ภาษี มาตรการดึงดูดแรงงานฝีมือและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ ควบคู่กับการพัฒนาแรงงานไทย การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการสนับสนุนเงินทุน รวมทั้งการปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจและการขยายการลงทุน

แผนแม่บท

10

การปรับเปลี่ยน ค่านิยม และวัฒนธรรม

"พัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ
ด้วยการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์"

จ.1

แผนแม่บทฯ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยให้มีความสมบูรณ์ ด้วยการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ให้กับคนไทยในทุกช่วงวัย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศระยะยาวนอกเหนือจากการยกระดับในด้านสุขภาวะและด้านทักษะการศึกษา เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยแผนแม่บทประเด็น การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มีเป้าหมายระดับประเด็นที่กำหนดให้ **คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น** ซึ่งแผนแม่บทฯ ประเด็นนี้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์และมีส่วนสนับสนุนต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

110001 คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

ดัชนีคุณธรรม 5 ประการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จากปีฐาน

- **สรุปสถานะการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากสถานการณ์คุณธรรมของคนไทยวัยทำงาน ช่วงอายุ 25-40 ปี ประจำปี 2565 ที่จัดทำโดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) มีการสำรวจข้อมูล 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความพอเพียง ด้านวินัยรับผิดชอบ ด้านความกตัญญู ด้านสุจริต และด้านจิตอาสา จากผลสำรวจทั้ง 5 ด้าน ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.63 จากค่าคะแนนเต็ม 6.00 คะแนน ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันมีการเก็บข้อมูลเพียงช่วง พ.ศ. 2564 – 2565 จึงยังไม่สามารถเปรียบเทียบการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของคะแนนจากปีฐานได้ อย่างไรก็ตาม หากประเมินสถานการณ์จากการจัดระดับคะแนน พบว่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้ (ค่าคะแนน 4.35 - 4.94 คะแนนจากค่าคะแนนเต็ม 6.00 คะแนน) ที่สามารถ**เทียบเคียงการบรรลุเป้าหมายที่อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุค่าเป้าหมาย** โดยคุณธรรมด้าน “ความกตัญญู” อยู่ในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.11 จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน ขณะที่คุณธรรมด้าน “วินัยรับผิดชอบ” อยู่ในระดับน้อย ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 โดยคุณธรรมด้านพอเพียง สุจริต และจิตสาธารณะ อยู่ในระดับพอใช้โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 4.49 และ 4.77 ตามลำดับ

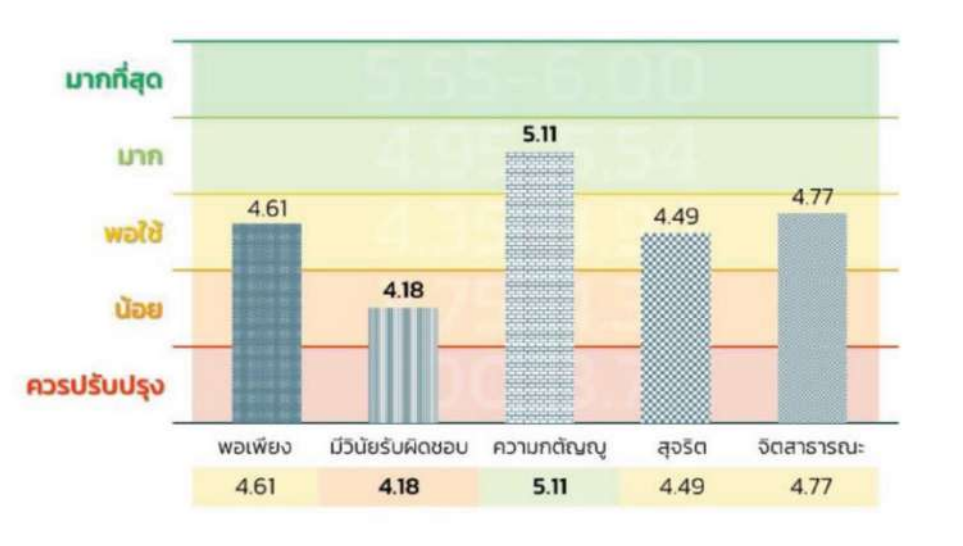

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวมการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม** อยู่ในระดับพอใช้โดยพิจารณาจากสถานการณ์คุณธรรมของคนไทยวัยทำงาน ช่วงอายุ 25-40 ปี ช่วง พ.ศ. 2564 – 2565 ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยของคุณธรรม 5 ด้าน ทั้งในส่วนของความพอเพียง วินัยรับผิดชอบ ความกตัญญู ความสุจริต และจิตอาสา อยู่ที่ 4.63 ซึ่งอยู่ระหว่าง 4.35 - 4.94 คะแนน จากค่าคะแนนเต็ม 6.00 คะแนน **จัดอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้** นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเพิ่มเติมจากการสร้างความร่วมมือและการสนับสนุนทางสังคมที่ยังถือว่าเป็นค่านิยมที่ยังความโดดเด่นในสังคมไทย ที่สะท้อนจากรายงานความสุขโลก พ.ศ. 2565 2564 2563 พบว่า ประเทศไทยยังคงมีอันดับที่โดดเด่นในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นรองเพียงประเทศสิงคโปร์

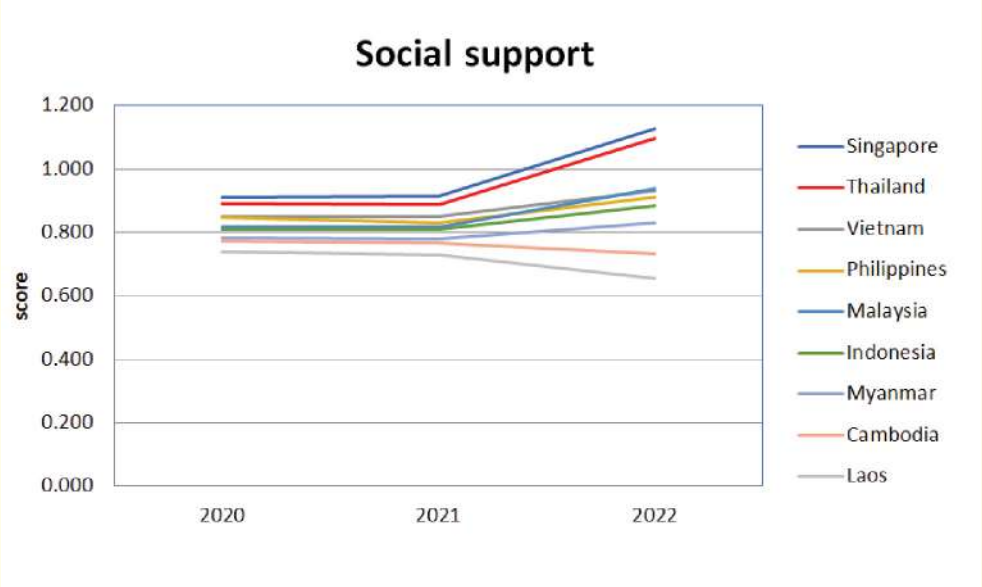

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2565 เทียบค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** ในห้วงที่ 2 ของแผนแม่บทฯ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมาย คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เพื่อให้แผนแม่บทฯ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มีการวัดผลที่ชัดเจนและครอบคลุมองค์ประกอบของคุณธรรมมากยิ่งขึ้น จึง**มีการปรับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จากเดิม** ดัชนีคุณธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริตการมีจิต สาธารณะ การเป็นอยู่อย่างพอเพียง การกระทำอย่างรับผิดชอบ ความเป็นธรรมทางสังคม เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 จากปีฐาน ในห้วง 5 ปีถัดไปของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ เป็น ค่าเฉลี่ยทุกองค์ประกอบของดัชนีคุณธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย ความพอเพียง ความมีวินัยรับผิดชอบ ความกตัญญู ความสุจริตและ การมีจิตสาธารณะ ไม่น้อยกว่า 5.10 คะแนน ภายใน พ.ศ. 2570 อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการดำเนินการในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้น สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในห้วงถัดไปจึงยังคงอยู่ใน**ระดับวิกฤต**

อย่างไรก็ตาม ด้วยปัญหา**ค่านิยมและวัฒนธรรมความเป็นไทยของคนไทยที่ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ประกอบกับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทย** อาทิ เทคโนโลยีและสื่อที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ซึ่งยังคงเป็นประเด็นที่มีความท้าทายต่อการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมอันพึงประสงค์เป็นอย่างมาก ดังนั้น เพื่อให้เป้าหมาย **คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น** สามารถบรรลุได้ในห้วงถัดไป ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องดำเนินการให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน อาทิ **พัฒนารูปแบบและช่องทางการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้มีความหลากหลาย** ทันต่อสถานการณ์และความสนใจของคนในสังคมโดยการใช้ซอฟต์พาวเวอร์เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้มากยิ่งขึ้น รวมถึงการสนับสนุนผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์ ตลอดจนการมีกลไกการสำรวจและรับฟังข้อเท็จจริง ความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้างสังคมแห่งการมีส่วนร่วม และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการข่าวปลอมและการประชาสัมพันธ์เชิงรุก แผนแม่บทฯ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

แผนแม่บทฯ ประเด็น 10 การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม

ประกอบด้วย 3 แผนแม่บทย่อย โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมาย
ระดับแผนแม่บทย่อย (Y1)
กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

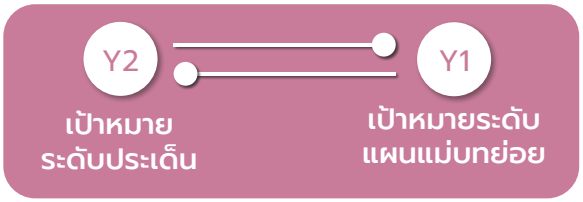

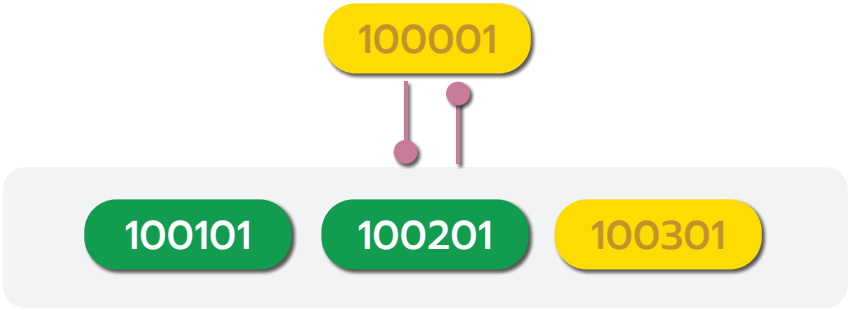

*สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำ พ.ศ. 2565

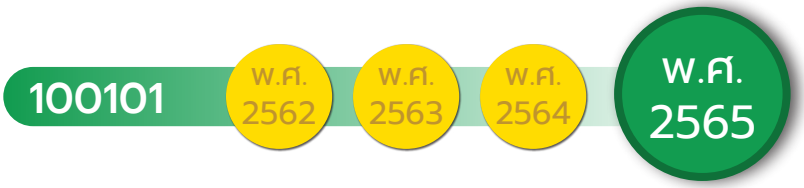

คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตนปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ประชากรอายุ 13 ปี ขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 คนไทยมีการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น พิจารณาจากข้อมูลการสำรวจประชากรอายุ 13 ปี ขึ้นไป ที่มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม พ.ศ. 2564 พบว่ามีค่าอยู่ที่ร้อยละ 96.89 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2563 ที่มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 87.32 เทียบเท่ากับการเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.95 **ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน 50 บริษัท

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาคธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคม โดยเฉพาะวิสาหกิจเพื่อสังคมมีการขยายตัวสูงขึ้น สะท้อนจากจำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2562 มีจำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม 125 แห่ง พ.ศ. 2563 จำนวน 137 แห่ง พ.ศ. 2564 จำนวน 148 แห่ง และใน พ.ศ. 2565 การจดทะเบียนวิสาหกิจเพื่อสังคมรวมทั้งสิ้น 216 กิจการ และเมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 พบว่า จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมได้บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดจำนวนไว้ที่ 50 บริษัทแล้ว **ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายนี้ อยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

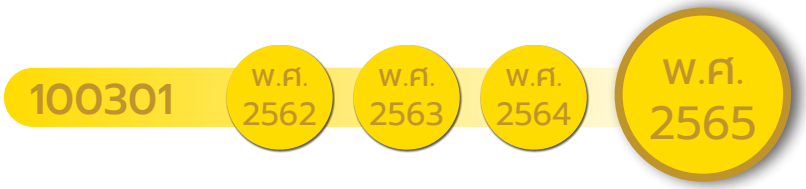

สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัย และสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายระดับความสำเร็จของการสร้างความรับรู้ ความตระหนัก และการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 70

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 การสร้างความรับรู้ ความตระหนัก และการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์จัดอยู่ในระดับที่ดี พิจารณาเทียบเคียงจากคะแนนตัวชี้วัดการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (MIL) ซึ่งพบว่า คะแนนเฉลี่ย ช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 69.72 โดยใน พ.ศ. 2564 มีคะแนนอยู่ที่ 70.4 คะแนน หากแปลผลของระดับคะแนนโดยใช้วิธีแบบแบ่งชั้น (Grading) จัดอยู่ในระดับที่ดี (อยู่ในช่วง 65 - 79 คะแนน) แม้จะลดลงจาก พ.ศ. 2563 ที่อยู่ที่ 72.3 ก็ตาม **ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดี

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตาม มาตรฐานและสมดุล ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ประชากรอายุ 13 ปี ขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี

ในการยกระดับการพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาวนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะในด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ปัจจุบันรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอาจทำให้ค่านิยมที่ดีงามอันเป็นรากฐานของสังคมบางอย่างถูกลดความสำคัญลง ดังนั้น แผนแม่บทฯ ประเด็น การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม จึงได้มีการกำหนดเป้าหมายให้ **คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น** โดยให้ความสำคัญตั้งแต่การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว ส่งเสริมให้ครอบครัวมีความอบอุ่น การพัฒนาพ่อแม่ให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีคุณธรรมจริยธรรม อาทิ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทั้งในและนอกสถานศึกษา การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนาเพื่อเผยแพร่หลักคำสอนที่ดีมาใช้ในชีวิตประจำวัน

สถานการณ์การบรรจุเป้าหมาย

ในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (2561 - 2565) มีสถานการณ์การพัฒนาที่ดีขึ้น พิจารณาจากข้อมูล**การสำรวจประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป ที่มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม** ปี 2564 จัดเก็บโดยกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อสะท้อนการมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการตอบแทนผู้มีพระคุณ ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ด้านความมีวินัย ด้านการให้อภัย ด้านความพอเพียง และด้านการช่วยเหลือผู้อื่น พบว่ามีค่าอยู่ที่ร้อยละ 96.89 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2563 ที่มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 87.32 เทียบเท่ากับการเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.95 **ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย** นอกจากนี้ ถ้าหากพิจารณาเพิ่มเติมจา**กระดับการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทยผ่านดัชนีการพัฒนามนุษย์** ที่จัดทำโดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) พบว่า ใน พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นและถูกจัดอยู่ในเกณฑ์สูงมาก (≥ 0.800) เป็นครั้งแรก โดยมีค่า HDI เท่ากับ 0.800 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า นอกจากนี้ ในการประเมินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประชากรไทยในด้านการมีจิตสาธารณะ รวมถึงการพัฒนาทักษะทางการเงิน และการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินที่ดี มีความก้าวหน้ามากขึ้น โดย**ข้อมูลในรายงานสถานการณ์คุณธรรม** พ.ศ. 2564 ของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สะท้อนให้เห็นว่าภาคส่วนต่างๆของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมองค์กรศาสนาและสถาบันการศึกษาเข้ามามีบทบาทเชิงรุกมากขึ้นในการมีจิตอาสาช่วยเหลือ เกื้อกูลกันเพื่อบรรเทาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงปีที่ผ่านมา

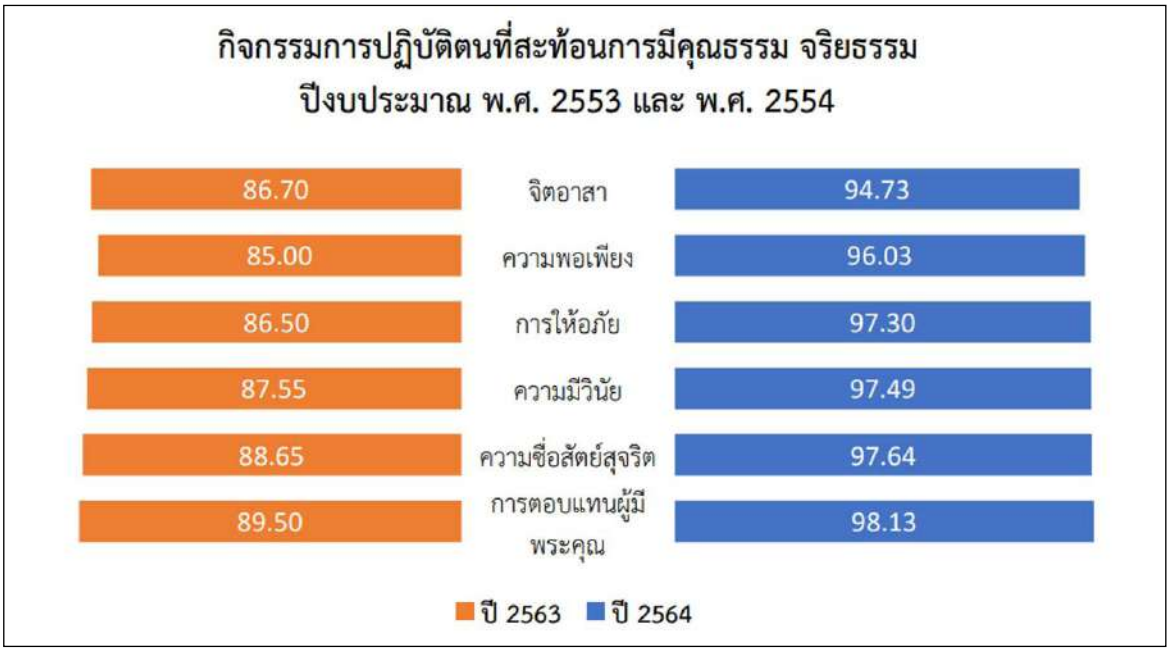

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ในช่วง พ.ศ. 2565 หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าว โดยใช้กลไกทางสังคมที่สำคัญ เช่น ครอบครัว ชุมชนสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ สถาบันทางศาสนาและองค์กรส่งเสริมคุณธรรม รวมทั้งการประสานความร่วมมือของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ โดยได้ดำเนินโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565ที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายนี้ อาทิ การพัฒนากลไกระบบเครดิตสังคมและการปรับใช้กลไกในพื้นที่นำร่อง ที่ได้มีการกำหนดพฤติกรรมที่ดี การจัดเก็บเครดิตสังคมและสิทธิประโยชน์ซึ่งได้มีการเริ่มต้นดำเนินการในระดับชุมชน โดยสร้างแรงจูงใจโดยให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมแก่ชุมชนและกระตุ้นการแสดงพฤติกรรมเชิงบวกโดยอ้างอิงถึงครอบครัว ชุมชน และองค์กร รวมทั้งมีการประเมินพฤติกรรม เปิดโอกาสให้ผู้คนในแต่ละระดับเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนี้ได้มีการดำเนินการโครงการอื่น ๆ ในระดับครอบครัว อาทิ โครงการส่งเสริมเครือข่ายครอบครัวคุณธรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนากลไกให้ครอบครัวได้มีส่วนสำคัญต่อกระบวนการกล่อมเกลาสมาชิกในครอบครัวอย่างเป็นรูปธรรม โครงการครอบครัวคุณธรรมพลังบวก ที่ได้มีการนำร่องในระดับอำเภอที่มีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการส่งเสริม ป้องกัน คุ้มครองและพัฒนาเด็กในพื้นที่ให้เป็นครอบครัวพลังบวก มีการส่งเสริมระบบพี่เลี้ยงที่ปรึกษาในชุมชนและพัฒนาฐานข้อมูลชุมชน พี่เลี้ยงชุมชน และเครือข่ายสู่การขยายผลต่อไป โครงการสำคัญที่ทำในระดับสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ อาทิ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่ได้ดำเนินการเพื่อให้นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา ตระหนักรู้ เข้าใจและมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติและสร้างความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ภูมิใจในการทำความดี นอกจากนี้ยังโครงการสำคัญที่ทำผ่านสถาบันทางศาสนา อาทิ โครงการพัฒนาสมรรถนะพระธรรมวิทยากรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อให้ผู้นำทางศาสนาได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีความสามารถในการเผยแผ่หลักธรรมและองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา ให้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชน เพื่อให้มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นพลเมืองที่ดี

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการเพื่อมุ่งปลูกฝังค่านิยมและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผ่านโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การบรรลุเป้าหมายเป็นไปอย่างยั่งยืน ยังมีประเด็นที่ท้าทายในหลายประการที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะในประเด็นรูปแบบและช่องทางการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่อาจยังไม่มีความหลากหลาย ไม่ทันต่อสถานการณ์และตรงกับความสนใจของคนในสังคม รวมทั้งในประเด็นค่านิยม ความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกันระหว่างวัยของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม จึงอาจทำให้ความผูกพัน และการพึ่งพาอาศัยกันในสังคมมีแนวโน้มที่จะลดน้อยลง ทั้งในระดับครอบครัวในระดับชุมชน และในสถานศึกษา ซึ่งทำให้การใช้กลไกทางสังคมในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีอาจทำได้ยากมากขึ้น และค่านิยมที่ดีงามอันเป็นรากฐานของสังคมบางอย่างถูกลดความสำคัญลง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการในระยะต่อไปเพื่อพัฒนาให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และมีความพร้อมในทุกมิติ นอกจากการดำเนินโครงการตามปกติที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่องแล้วนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังควรต้องมุ่งพัฒนารูปแบบและช่องทางการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้มีความหลากหลาย ทันต่อสถานการณ์และความสนใจของคนในสังคมมากยิ่งขึ้น โดยการใช้ซอฟต์พาวเวอร์เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้มากยิ่งขึ้น อาทิ การมีละครหรือภาพยนตร์ที่ทำให้ผู้แสดงหลักมีคุณลักษณะที่ดี การเพิ่มพื้นที่การปรากฏต่อสื่อสาธารณะของผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคม โดยอาจพิจารณาให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน นอกจากนี้ควรมีการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของคนแต่ละวัยและแต่ละกลุ่มในสังคมที่มีความหลากหลาย เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีความเคารพ ความเข้าใจซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรเร่งสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันทางศาสนา เพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อใจให้กับคนในสังคมให้มากยิ่งขึ้น

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น(10)การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุล ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ยังคงใช้ตัวชี้วัดเดิมแต่ได้มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้นจากเดิม ประชากรอายุ 13 ปี ขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี เป็น ประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปมีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม เพิ่มขึ้นเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 97 ภายใน พ.ศ. 2570 และได้มีการเพิ่มตัวชี้วัดต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย ประกอบด้วยพลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน ไม่น้อยกว่า 70 คะแนน ภายใน พ.ศ. 2570 โดยเมื่อพิจารณาเทียบกับค่าเป้าหมายปี2570 ของตัวชี้วัดประชากรอายุ 13 ปี ขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น ที่ค่าเป้าหมายกำหนดให้เพิ่มขึ้นเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 97 และตัวชี้วัดต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย ที่ค่าเป้าหมายกำหนดให้ไม่น้อยกว่า 70 คะแนน นั้น จากสถานการณ์ล่าสุด ณ พ.ศ. 2564 ที่ตัวชี้วัดทั้งสองที่มีค่าอยู่ที่ ร้อยละ 96.89 และ 62.10 คะแนน ตามลำดับ จึงทำให้สถานการณ์อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย

แผนแม่บทย่อย

การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน 50 บริษัท

การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ มีปัจจัยความสำเร็จของเป้าหมาย 3 ปัจจัย ได้แก่ (1) นโยบายและมาตรการสนับสนุนให้ภาคธุรกิจลงทุนทางสังคม โดยการพัฒนามาตรการทางภาษี การจัดตั้งกองทุน และการให้รางวัล/สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ (2) การยกระดับธุรกิจให้มีการลงทุนทางสังคมอย่างยั่งยืนโดยการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจ การผลักดันวิสาหกิจเพื่อสังคมต้นแบบและการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจเพื่อสังคม และ (3) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนเพื่อสังคม โดยการพัฒนาฐานข้อมูลกลางเพื่อตอบโจทย์ปัญหาทางสังคม และการกำหนดระเบียบ/กฎหมายที่เอื้อต่อภาคธุรกิจในการลงทุนทางสังคม โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมผ่านกลไกและสถาบันทางสังคมในการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรม ความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรมจริยธรรมการมีจิตอาสา รวมทั้งตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยในภาคธุรกิจต้องดำเนินธุรกิจอย่างมีธรรมาภิบาลและเป็นมิตรกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บนหลักของการมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบต่อสังคมคนทุกคนในบริษัท และเปลี่ยนจากการเน้นผลตอบแทนสูงสุดของผู้ถือหุ้นเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างยั่งยืน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาจากการจัดตั้งวิสาหกิจเพื่อสังคมในห้วง 5 ปีแรก ตามยุทธศาสตร์ชาติ(2561 - 2565) พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2562 มีจำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม 125 แห่ง พ.ศ. 2563 จำนวน 137 แห่ง พ.ศ. 2564 จำนวน 148 แห่ง และใน พ.ศ. 2565 การจดทะเบียนวิสาหกิจเพื่อสังคมรวมทั้งสิ้น 216 กิจการ ซึ่งการเพิ่มขึ้นดังกล่าวเป็นผลจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 **และเมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายในปี 2565 พบว่า จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมได้บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดจำนวนไว้ที่ 50 บริษัทแล้ว** โดยทั้งหมดแบ่งเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ไม่ประสงค์จะแบ่งปันกำไรให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น จำนวน 170 กิจการ และวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ประสงค์จะแบ่งปันกำไรให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น จำนวน 46 กิจการ (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2565) ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาชุมชนรักษาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการศึกษา และพัฒนาสุขภาพและความอยู่ดีกินดี ตามลำดับผ่านการดำเนินงานในอุตสาหกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ เกษตรกรรม ปศุสัตว์และประมง การศึกษาสุขภาพและบริการสังคม**ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายนี้อยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

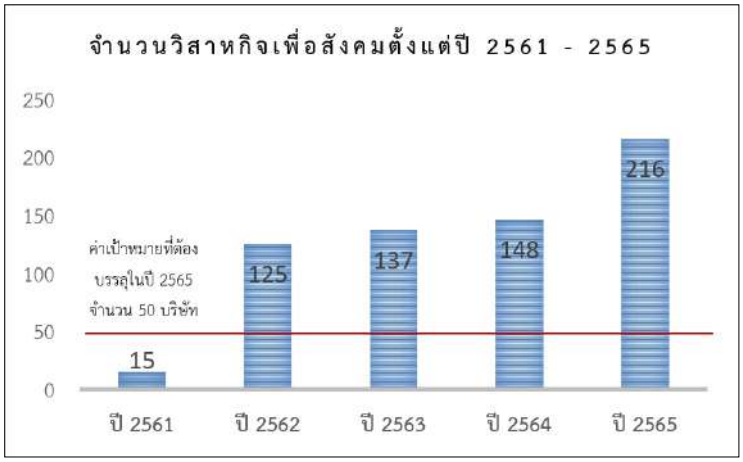

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม, 2022

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ โดยมีการดำเนินการต่าง ๆ อาทิ การผลักดันกฎระเบียบ/กฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 โดยได้มีผลบังคับใช้แล้วจำนวน 33 ฉบับ การเชื่อมโยงเครือข่ายการสนับสนุนวิสาหกิจเพื่อสังคมภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อส่งเสริมสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการตลาด/ผลิตภัณฑ์/นวัตกรรม/เทคโนโลยี/ประชาสัมพันธ์ ด้านทุน ด้านการระดมทุน ด้านการพัฒนาศักยภาพกลุ่มกิจการเพื่อสังคม สำหรับคนพิการ ด้านการสนับสนุนข้อมูล/ส่งเสริมกลุ่มกิจการเพื่อสังคม นอกจากนี้ได้มี

การผลักดันให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตรเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์แก่วิสาหกิจเพื่อสังคมและกลุ่มกิจการเพื่อสังคม ผ่านการขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์มากขึ้นเช่นชุมชนยิ้มได้, ThailandPostmart,Thaitrade.com, TrueSmart Merchant, K+Maket เป็นต้น และได้มีการส่งเสริม และสนับสนุนสิทธิประโยชน์ตามมาตรการจัดซื้อจัดจ้างตามกฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2564 การประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม จัดกิจกรรมอบรมและให้ความรู้การดำเนินงานของวิสาหกิจเพื่อสังคมและกลุ่มกิจการเพื่อสังคมผ่านระบบออนไลน์ เช่น การบรรยาย เรื่องการเงิน-การบัญชีมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและสินค้าเกษตร การจำหน่ายสินค้าออนไลน์ การเข้าถึงแหล่งทุนเป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ความท้าทายสำคัญในการขับเคลื่อนให้ภาคธุรกิจโดยเฉพาะวิสาหกิจเพื่อสังคมมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น คือ ถึงแม้การผลักดันวิสาหกิจเพื่อสังคมจะเป็นประเด็นการพัฒนาที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและได้บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดแล้ว อย่างไรก็ตาม ความเข้าใจและความหลากหลายของประเภทวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยยังมีไม่มากนัก และประชาชนยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญ/ประโยชน์จากการส่งเสริมผลักดันวิสาหกิจเพื่อสังคม ประกอบกับสภาพแวดล้อม/กลไกตลาดที่มุ่งตอบโจทย์กำไรของกิจการมากกว่าผลประโยชน์ต่อสังคมในภาพรวมอีกทั้งการเข้าถึงแหล่งเงินทุนยังคงเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจการของผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมส่วนใหญ่จึงส่งผลให้วิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยไม่ได้ประสบความสำเร็จมากนัก ผู้ประกอบการหลายรายล้มเลิกกิจการเนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เอื้อให้ธุรกิจประเภทนี้แข่งขันกับธุรกิจเพื่อการค้าทั่วไปได้ เช่น การรับซื้อสินค้าจากเกษตรกรในราคาเป็นธรรม เพื่อผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในปริมาณไม่มากนักทำให้ต้นทุนสูงกว่าสินค้าทั่วไป หากไม่มีตลาดรองรับอย่างชัดเจนก็ยากจะดำเนินกิจการต่อไปได้ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการในระยะต่อไปเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (1) **การส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจเพื่อสังคมในชุมชนเพิ่มขึ้น** โดยเฉพาะธุรกิจสตาร์ทอัพที่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด – 19 แล้วกลับไปอยู่ในพื้นที่ โดยอาจให้รับงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐโดยเฉพาะงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการรับดูแลผู้สูงอายุ คนพิการ เด็กอ่อนในชุมชน รวมถึงการสร้างเครือข่ายเชิญชวนให้มูลนิธิต่าง ๆ หรือบริษัทที่มีความพร้อมให้ปรับเปลี่ยนจากการทำกิจกรรมเพื่อสังคมมาเป็นการดำเนินวิสาหกิจเพื่อสังคมในชุมชนแทน (2) **การสร้างค่านิยมและการปลูกฝังความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ชัดเจน** โดยเร่งดำเนินการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจเพื่อสังคมให้ประชาชนรับรู้ถึงประโยชน์ใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา

สังคมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการปลูกฝังแนวคิด/ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในสถาบันการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา เพื่อให้เกิดการสร้างผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมรุ่นใหม่ที่มีทักษะสูง ตลอดจนการถอดบทเรียน ศึกษาวิจัย และจัดทำชุดองค์ความรู้ในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ประสบผลสำเร็จและล้มเหลวประเภทต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างแรงบันดาลใจให้ประชาชนและผู้ประกอบการได้ศึกษาเรียนรู้เป็นแนวทางให้วิสาหกิจเพื่อสังคม (3) **การพัฒนาขีดความสามารถแลบูรณาการแนวคิดการลงทุน/พัฒนาทางสังคม** ให้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินธุรกิจในทุกขั้นตอนตลอดห่วงโซ่ธุรกิจอย่างยั่งยืนมากขึ้น โดยส่งเสริมให้ภาคธุรกิจคำนึงถึงความรับผิดชอบในด้านสิ่งแวดล้อมสังคมและธรรมาภิบาล (4) **การส่งเสริมสิทธิประโยชน์ที่เอื้อต่อการส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจเพื่อสังคม** อาทิ การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี/แหล่งเงินทุนกับวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มีการเชื่อมโยงการดำเนินงานในประเด็นเฉพาะกับบริการภาครัฐ เช่น การดูแลเด็กอ่อนในชุมชนแออัด การดูแลผู้พ้นโทษ แม่วัยใส เป็นต้น การส่งเสริมให้เกิดการระดมทุน สนับสนุนวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มีความคิดนอกกรอบ เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจอยู่รอดได้ในระบบกลไกตลาดปัจจุบัน และ (6) **การสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมด้วยกัน** เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ร่วมกันเอง และจัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการขยายผลต่อไปสำหรับวิสาหกิจเพื่อสังคมรุ่นใหม่ๆ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น ยังคงใช้ตัวชี้วัดเดิมแต่ได้มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนผลการดำเนินงานที่ผ่านมามากยิ่งขึ้นจากเดิม จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน 100 บริษัท เป็น จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ต่อปี โดยเมื่อพิจารณาเทียบค่าเป้าหมายปี 2570 กับผลการดำเนินงานในช่วง พ.ศ. 2562 - 2565 ที่ผ่านมาที่พบว่ามีอัตราการขยายตัวของวิสาหกิจเพื่อสังคมเฉลี่ยร้อยละ 21.19 ต่อปี จึงอยู่ในระดับที่สามารถบรรลุค่าเป้าหมายได้ใน พ.ศ. 2570 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ยังคงมีความผันผวนสูง อาจส่งผลให้จำนวนการจัดตั้งวิสาหกิจเพื่อสังคมในห้วง 5 ปีข้างหน้าเติบโตได้น้อยกว่าในช่วงที่ผ่านมา ดังนั้นจึงทำให้สถานการณ์อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยม และวัฒนธรรมของคนในสังคม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัยและสร้างสรรค์

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ระดับความสำเร็จของการสร้างความรับรู้ ความตระหนัก และการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 70

สื่อและสื่อสารมวลชนถือเป็นหนึ่งในกลไกทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อการขัดเกลาวิธีคิด ค่านิยมและเป็นแหล่งเรียนรู้ใหม่ที่กระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของคนในสังคม ทั้งสื่อในรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์ โดยเฉพาะเทคโนโลยีและการสื่อสาร ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือสังคมเสมือน การพัฒนาที่รวดเร็วทำให้เกิดผู้ให้บริการสื่อและข้อมูลในสังคมเพิ่มขึ้นจำนวนมากและผู้รับสื่อสามารถเข้าถึง แสดงความคิดเห็นและกระจายข้อมูลต่อไปได้อย่างง่ายดาย จึงต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการใช้สื่อและสื่อสารมวลชน โดยการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เสริมสร้างให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกันในการเสพสื่อทุกรูปแบบ ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและตรวจสอบสื่อที่ไม่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างค่านิยมที่ดีให้กับกลุ่มเป้าหมายแต่ละช่วงวัย โดยการดำเนินการที่ผ่านมายังมีความท้าทายอยู่มาก ทั้งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด – 19 ที่สื่อสังคมออนไลน์ถูกใช้เป็นพื้นที่สื่อสารสาธารณะมากขึ้น เด็กและเยาวชนมักใช้เวลาในการใช้สื่อใหม่มากขึ้นโดยมุ่งเน้นความบันเทิง ซึ่งมีโอกาสที่จะตกเป็นเครื่องมือของการใช้สื่อโดยมิชอบได้ง่าย และด้วยรูปแบบสื่อที่มีความหลากหลายและซับซ้อน อาทิ การสอดแทรกโฆษณาชวนเชื่อ หรือข่าวปลอมทำให้ภาครัฐยากต่อการเฝ้าระวังและคัดกรองสื่อที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม

สถานการณ์การบรรจุเป้าหมาย

ในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (2561 - 2565) การสร้างความรับรู้ ความตระหนักและการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์จัดอยู่ในระดับที่ดี พิจารณาจากคะแนนตัวชี้วัดการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (MIL) ซึ่งรวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ซึ่งพบว่า คะแนนเฉลี่ย ช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 69.72 โดยใน พ.ศ. 2564 มีคะแนนอยู่ที่ 70.4 คะแนน หากแปลผลของระดับคะแนนโดยใช้วิธีแบบแบ่งชั้น (Grading) จัดอยู่ในระดับที่ดี (อยู่ในช่วง 65 - 79 คะแนน) แม้จะลดลงจาก พ.ศ. 2563 ที่อยู่ที่ 72.3 ก็ตาม ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย

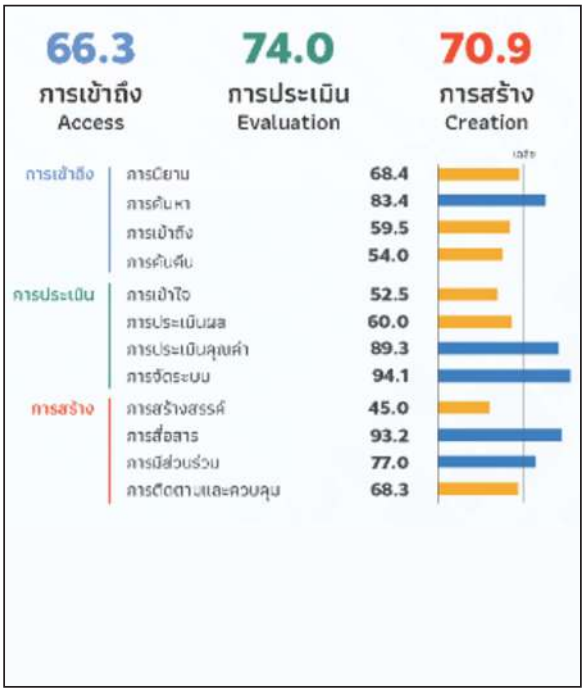

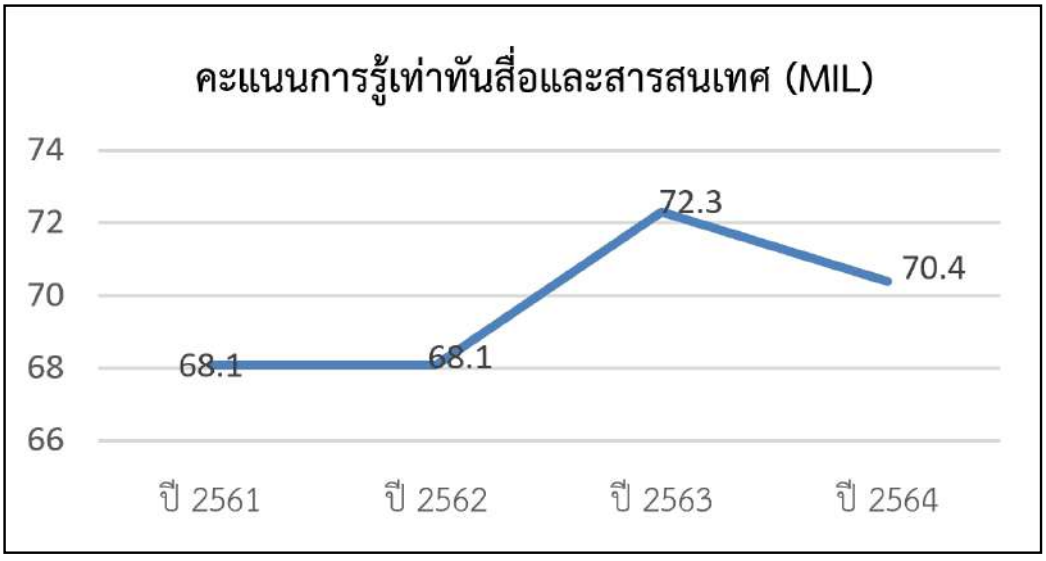

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ในช่วง พ.ศ. 2565 ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการที่สำคัญในหลายด้านที่สอดคล้องกับปัจจัยและองค์ประกอบที่กำหนดไว้ในห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยเพื่อเป็นการขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าหมาย **สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัยและสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น** โดยได้ดำเนินโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณพ.ศ.2565 ที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายนี้ อาทิ การดำเนินโครงการจัดทำและเตรียมการบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน และจัดทำมาตรฐานดูแลสื่อออนไลน์ การดำเนินโครงการพัฒนาหลักสูตรสื่อและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและกระตุ้นให้เกิดและใช้ความคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำไปใช้ได้จริง โครงการสื่อสร้างสรรค์สังคมผู้สูงอายุ โครงการส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อสังคม โครงการบริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะสู่ชุมชน การดำเนินการศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาข่าวปลอม (Anti - Fake News) โครงการยกระดับทักษะดิจิทัลสำหรับผู้สูงวัยและผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น อีกทั้ง ในช่วง พ.ศ. 2564 – 2565 กระทรวงวัฒนธรรมได้มีการจัดทำแผนพัฒนาด้านการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2563 - 2565) เพื่อเป็นจุดเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ สู่การปฏิบัติ เป็นกลไกในการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ให้กับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดการใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปรับค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงามต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ในภาพรวมการสร้างความรับรู้ความตระหนัก และการใช้สื่ออย่างปลอดภัย และสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมายในห้วงระยะแรกจะมีแนวโน้มบรรลุได้ตามค่าเป้าหมายที่กำหนดอย่างไรก็ตามหลังการแพร่ระบาดโควิด–19 การพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบอย่างรวดเร็ว ยังคงมีประเด็นท้าทาย โดยเฉพาะ สื่อออนไลน์ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะที่ทุกคนเป็นได้ทั้งผู้ผลิตสื่อ ผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ประกอบกับมีการผลิตสื่อจำนวนมากและมีบางสื่ออยู่นอกเหนือการควบคุม รวมถึงการเกิดอาชญากรรมไซเบอร์จากการส่งต่อข้อมูลข่าวสารที่ไม่เป็นจริง และพฤติกรรมการลอกเลียนแบบสื่อไม่เหมาะสม ประกอบกับสถานการณ์ของทุนมนุษย์ของไทยที่มีปัญหาในด้านคุณภาพของคนในแต่ละช่วงวัย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยังไม่มีวิจารณญาณเพียงพอในการคัดกรองและเลือกรับสื่อได้อย่างเหมาะสม จึงเป็นความท้าทายในการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรที่มีความดึงดูดน่าสนใจและสร้างความสนุกให้แก่เด็กและเยาวชนควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งการขาความรู้เท่าทันสื่ออาจส่งผลต่อวิธีคิด วิถีชีวิตและพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม และสร้างผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคมโดยรวมได้ ดังนั้นการพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมสื่อที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์ สร้างการรู้เท่าทันสื่อของคนในสังคมจึงเป็นความท้าทายสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายในระยะถัดไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในห้วงที่ 2 ของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570) ควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครื่องมือให้ผู้บริโภคสามารถคัดกรองสื่อได้เอง อาทิ การสร้างระบบการแนะนำสื่อให้กับครูและผู้ปกครองในลักษณะการจัดอันดับรายการดีน่าดู การสร้างเว็บไซต์กลางที่รวบรวมเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาสร้างสรรค์เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงสื่อสร้างสรรค์ของทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ง่ายขึ้น และเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงได้ การพัฒนาซอฟต์แวร์สกัดช่องทางสื่อไม่ดีที่รองรับการใช้งานได้กับคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ รวมถึงการสนับสนุนเพิ่มจำนวนผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์มากขึ้นโดยให้เอกชนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ผ่านการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ตลอดจนการมีกลไกการสำรวจและรับฟังข้อเท็จจริง ความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้างสังคมแห่งการมีส่วนรวม ตลอดจนกลไกและกระบวนการบริหารจัดการข่าวปลอม และการประชาสัมพันธ์เชิงรุก พร้อมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาสื่อเพื่อท้ายที่สุดจะมุ่งสู่ผลลัพธ์ที่ประชาชนมีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันสื่อได้

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยสื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัยและสร้างสรรค์ มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนผลการดำเนินงานที่ผ่านมามากยิ่งขึ้นจาก เดิม ระดับความสำเร็จของการสร้างการรับรู้ ความตระหนักและการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เฉลี่ยร้อยละ 80 เป็น สถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ ไม่น้อยกว่า 80 คะแนน ภายใน พ.ศ. 2570 โดยเมื่อพิจารณาเทียบค่าเป้าหมายปี 2570 กับผลการดำเนินงานในปี 2564 ที่มีคะแนนอยู่ที่ 70.4 คะแนน จึงทำให้สถานการณ์อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย

แผนแม่บท

11

ยุทธศาสตร์ชาติ

การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

"มุ่งเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตคนไทย นำไปสู่การพัฒนาตนเองให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพในทุกมิติและในทุกช่วงชีวิตอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม พร้อมเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและประเทศ"

จ.1

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและสวัสดิการทางสังคม เด็กตั้งแต่ช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น มีทักษะที่สอดรับกับทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถเติบโตเป็นแรงงานที่มีศักยภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น ตลอดจนมีกลไกดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ พร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ เพื่อยกระดับการพัฒนาประเทศให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายระดับประเด็นที่กำหนดให้ **คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้ และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต** โดยแผนแม่บทฯ ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และมีส่วนสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

110001 คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้ และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

ดัชนีการพัฒนามนุษย์มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.79

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากดัชนีการพัฒนามนุษย์ พบว่า **พ.ศ. 2564 ประเทศไทย มีค่าคะแนนการพัฒนามนุษย์ เท่ากับ 0.800** ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **การบรรลุเป้าหมาย** จากที่กำหนดให้มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.79 ภายใน พ.ศ. 2565

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 คนไทยทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มสูงขึ้น** โดยพิจารณาจาก **ดัชนีการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทย** พบว่า พ.ศ. 2561 - 2564 ประเทศไทยมีค่าคะแนนการพัฒนามนุษย์ เท่ากับ 0.795 0.804 0.802 และ 0.800 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลก พ.ศ. 2561 – 2564 อยู่ที่ 0.736 0.739 0.735 0.732 ตามลำดับ โดยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2562 ประเทศไทยได้รับการจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มี**การพัฒนามนุษย์ในระดับสูงมาก ต่อเนื่องมา 3 ปี** และค่าคะแนน พ.ศ. 2564 เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มภูมิภาคอาเซียนด้วยกัน พบว่า ไทยอยู่ในอันดับที่ 4 (อันดับที่ 66 จาก 191 ประเทศ) ขณะที่ 3 อันดับแรก ได้แก่ สิงคโปร์ (อันดับโลก 12) บรูไน (อันดับโลก 51) และมาเลเซีย (อันดับโลก 62) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของดัชนีการพัฒนามนุษย์ พบว่า พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดอยู่ที่ 78.7 ปี จำนวนปีที่คาดว่าจะได้รับการศึกษาอยู่ที่ 15.9 ปี ปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานอยู่ที่ 8.7 ปี และรายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อหัว อยู่ที่ 17,030 บาท ซึ่งค่าเฉลี่ยทั้ง 4 ด้านของประเทศไทย สูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลก จึงสะท้อนถึงความสำเร็จการผลักดันนโยบายด้านต่าง ๆ ของรัฐบาล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนไทยในทุก ๆ ด้าน

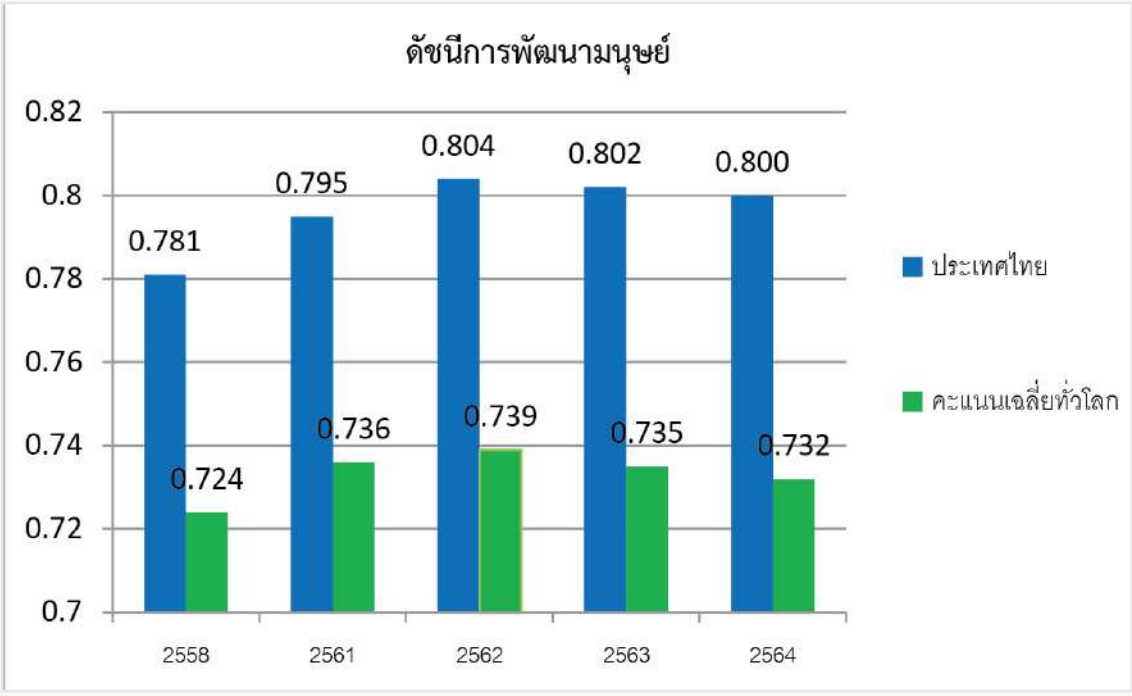

ที่มา : Human Development Report 2021, United Nations Development Programme

ดัชนีการพัฒนามนุษย์และส่วนประกอบ พ.ศ. 2564					
	ดัชนีการพัฒนามนุษย์	อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (ปี)	จำนวนปีที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา (ปี)	ปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงาน (ปี)	รายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อหัว (ปี 2560/คน/บาท)
ประเทศไทย	0.800	78.7	15.9	8.7	17,030
ค่าแนนเฉลี่ยทั่วโลก	0.732	71.4	12.8	8.6	16,752

ที่มา : Human Development Report 2021, United Nations Development Programme

หมายเหตุ : ค่าคะแนนดัชนีการพัฒนามนุษย์ พ.ศ. 2562 – 2564 มีการเปลี่ยนแปลงจากรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำ พ.ศ. 2564

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทฯ ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **ยังคงเป้าหมายระดับประเด็น ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายเดิม** คือ **คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้ และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดัชนีการพัฒนามนุษย์ มีค่าคะแนนไม่น้อยกว่า 0.82 คะแนน** ภายใน พ.ศ. 2570 ซึ่งใน พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีค่าคะแนน เท่ากับ 0.800 ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 เพียง 0.01 คะแนน และเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ยังห่างจากค่าเป้าหมาย 0.02 คะแนน ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย**

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย **แผนแม่บทฯ ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต** ยังคงมีประเด็นปัญหา อาทิ **ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว การพัฒนาเด็กปฐมวัยในพื้นที่ห่างไกล** ซึ่งยังพบเด็กจำนวนมากที่ไม่ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ **ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา** คุณภาพหลักสูตรและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีความแตกต่างกันมาก **ทักษะฝีมือแรงงานที่ยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน บุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ยังขาดแคลน** รวมถึงคุณภาพชีวิตเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) จะมีสถานการณ์อยู่ในระดับบรรลุเป้าหมายแล้ว แต่เป้าหมายย่อยของแผนแม่บท (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรงจึงเป็นประเด็นท้าทายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องเร่งดำเนินการ **สร้างความสัมพันธ์และการใช้ชีวิตในครอบครัว** เพื่อให้ครอบครัวเป็นสถาบันย่อยที่สุด ที่ส่งผลต่อการพัฒนามนุษย์ **ส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัยในเชิงพื้นที่**ให้มีคุณภาพและครอบคลุมทุกพื้นที่ มี**กลไกลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงและคุณภาพของการบริการทางการศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน การสร้างความตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาประเทศด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีและมั่นคงของผู้สูงอายุ** เพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางประชากร ประกอบกับมี**มาตรการฟื้นฟูการพัฒนาทักษะคนทุกช่วงวัยในระยะยาว**หลังถูกลดทอนโอกาสในการพัฒนาศักยภาพอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมจากผลกระทบการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

แผนแม่บทฯ ประเด็น 11 การพัฒนาศักยภาพคน ตลอดช่วงชีวิต

ประกอบด้วย 6 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

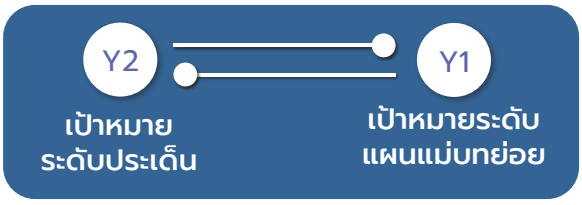

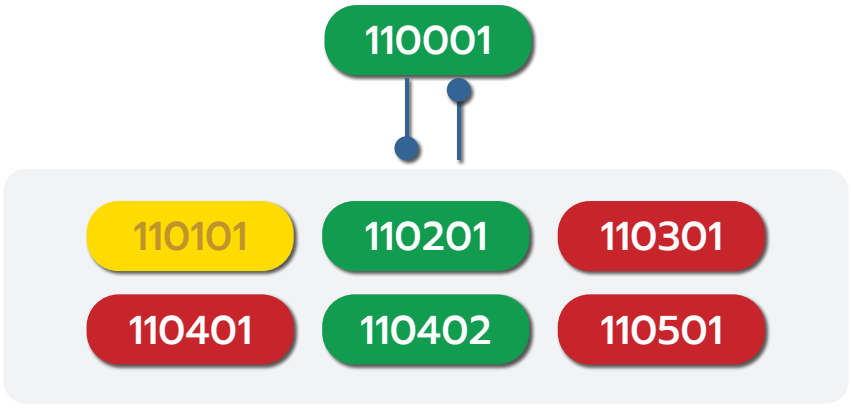

*สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำ พ.ศ. 2565

**สถานะการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อย ไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับประเด็น

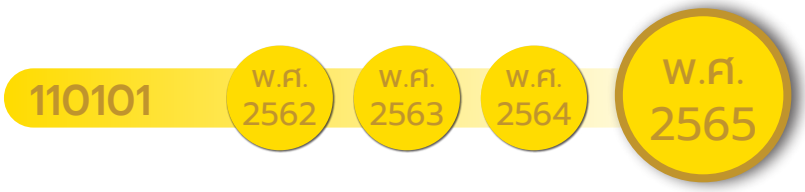

ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง และมีจิตสำนึกความเป็นไทย ดำรงชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้นกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ดัชนีครอบครัวอบอุ่น ร้อยละ 75

สถานการณ์ พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมครอบครัวไทยมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับคงที่ สาเหตุมาจากอาทิการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่ยุคสังคมสูงวัยและเด็กเกิดน้อย การย้ายถิ่นเข้าเมืองของวัยแรงงาน แนวโน้มของการเป็นโสดและการหย่าร้างที่เพิ่มสูงขึ้น โดยพิจารณาเทียบเคียงจาก **ดัชนีความก้าวหน้าของคนในดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน** พ.ศ. 2561 – 2564 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 64.51 63.49 65.60 และ 64.48 ตามลำดับส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

110201 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมากขึ้นกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวม**พัฒนาการของเด็กปฐมวัยและการเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น**จากการมีกลไกส่งเสริมพัฒนาการเด็กตั้งแต่ช่วงก่อนการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจาก**ดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัย** ใน พ.ศ. 2561 - 2565 ร้อยละของเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย อยู่ที่ร้อยละ 83.52 89.31 87.05 82.55 และ 85.13 ตามลำดับ ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**การบรรลุเป้าหมาย**

110301 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมืองมีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลตลอดชีวิตดีขึ้น

กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ ด้านทักษะ (Skill) ของ World Economic Forum (WEF) เพิ่มขึ้นร้อยละ 20

สถานการณ์ พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวม**วัยเรียนและวัยรุ่นมีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ลดลง** สาเหตุมาจาก อาทิ คุณภาพการศึกษาต่ำ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูง ภาวะการเรียนรู้ถดถอยจากการปิดโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยพิจารณาจาก **ความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ** จากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการใน พ.ศ. 2561 - 2562 มีค่าคะแนนอยู่ที่ 63.0 และ 62.3 คะแนน ส่งผลให้สถานะบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**

110401 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น

กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ผลิตภาพแรงงาน (ร้อยละต่อปี) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5

สถานการณ์ พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวม**การพัฒนาทักษะแรงงานไทย ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงาน มีแนวโน้มลดลง** อันเป็นผลต่อเนื่องมาจากเศรษฐกิจโลกถดถอยและการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยพิจารณาจาก **อัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงาน** พ.ศ. 2561 – 2565 อัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงาน ซึ่งคำนวณจากสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อผู้มีงานทำอยู่ที่ร้อยละ 3.1 2.83 -6.36 1.34 และ 0.69 ต่อปี ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**

110402 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

มีคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นร้อยละ 10

สถานการณ์ พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวม**มีคนไทยและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มสูงขึ้น** จากนโยบายส่งเสริมพัฒนาทักษะแรงงานไทยและดึงดูดแรงงานต่างชาติของภาครัฐ โดยพิจารณาจาก **สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อกำลังแรงงาน** พ.ศ. 2561 – 2564 สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อกำลังแรงงานทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 8.43 8.65 9.42 9.74 ตามลำดับ และ พ.ศ. 2565 (ซึ่งประเมินโดยใช้ข้อมูลเฉลี่ยไตรมาส 1-3) คิดเป็นร้อยละ 10.04 รวมทั้งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**การบรรลุเป้าหมาย**

ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิตมีทักษะการดำรงชีวิต เรียนรู้พัฒนาตลอดชีวิต มีส่วนร่วม ในกิจกรรมสังคม สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมเพิ่มขึ้น

กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ร้อยละผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีงานทำและรายได้เหมาะสมเพิ่มขึ้นร้อยละ 10

สถานการณ์ พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวม**คุณภาพชีวิต ความมั่นคงในชีวิต และทักษะการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ มีแนวโน้มลดลง** สาเหตุมาจาก อาทิ รายได้ไม่เพียงพอเมื่อเกษียณอายุ ปัญหาสุขภาพเรื้อรังขาดการเข้าถึงบริการและความช่วยเหลือ โดยพิจารณาจาก **ร้อยละผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีงานทำ และรายได้เหมาะสม** พ.ศ. 2561 –2564 ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีงานทำ คิดเป็นร้อยละ 36.95 34.52 36.91 36.88 ตามลำดับ และในไตรมาสที่ 3 ของ ปีงบประมาณ 2565 คิดเป็นร้อยละ 36.20 รวมถึงรายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุ (บาท/เดือน) ใน พ.ศ. 2561 – 2564 อยู่ที่ 11,432 11,336 11,972 11,906 ตามลำดับ และในไตรมาสที่ 3 ปีงบประมาณ 2565 อยู่ที่ 12,106 ส่งผลให้สถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง และมีจิตสำนึกความเป็นไทย ดำรงชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีครอบครัวอบอุ่น ร้อยละ 75

สถาบันครอบครัวเป็นรากฐานของชีวิตมนุษย์ที่ช่วยหล่อหลอมสมาชิก เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศ โดยครอบครัวที่เข้มแข็งนั้นจะเป็นหลักสำคัญของสมาชิกในการรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจุบันภาคส่วนต่าง ๆ ได้ดำเนินการพัฒนากลไกที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพสถาบันครอบครัวผ่านการมีระบบสิทธิประโยชน์สำหรับครอบครัว การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการทำงานและการใช้ชีวิต รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพครอบครัวเพื่อการเลี้ยงดูบุตรให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ และมีกระบวนการสื่อสารทางสังคมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

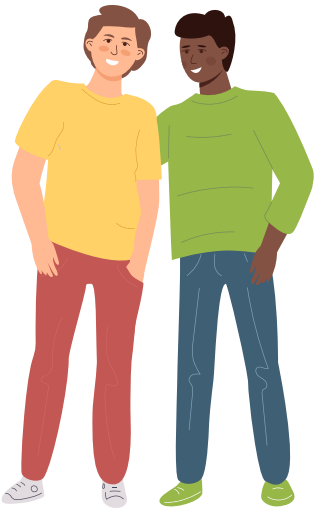

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาเทียบเคียงจากดัชนีความก้าวหน้าของคนในดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนรูปแบบการอยู่เป็นครอบครัวของคนในประเทศ รวมถึงบทบาทของครอบครัวในการสร้างความอบอุ่นและช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างสมาชิกภายในครัวเรือนเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนเข้าสู่การกระทำผิดพบว่า ภาพรวมสถานการณ์ความก้าวหน้าของคนด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน ระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 มีค่าสถานการณ์อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน **โดยผลการดำเนินงานล่าสุด พ.ศ. 2564 มีค่าเฉลี่ย 0.6448 หรือคิดเป็นร้อยละ 64.48** ซึ่งยังห่างจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 75 ภายใน พ.ศ. 2565 ทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย** สาเหตุมาจากการมีครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยวและผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังเพิ่มมากขึ้น โดยสาเหตุสำคัญมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่ยุคสังคมสูงวัย และเด็กเกิดน้อย การย้ายถิ่นเข้าเมืองของวัยแรงงาน

ดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน

ที่มา : รวบรวมและประมวลผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 25 กันยายน 2565)

แนวโน้มของการเป็นโสดและการหย่าร้างที่เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงการปฏิสัมพันธ์และการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกในครัวเรือนลดลงจากมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 อีกทั้ง ยังพบความแตกต่างของความก้าวหน้าด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนรายพื้นที่ โดยจังหวัดที่มีความก้าวหน้าด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนต่ำที่สุดของ พ.ศ. 2564 คือ เพชรบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ พัทลุง และสระบุรี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการดำเนินการเพื่อพัฒนาครอบครัวในพื้นที่ดังกล่าวอย่างเร่งด่วน

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** เพื่อส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นและเข้มแข็ง ประกอบด้วย **โครงการพัฒนาศักยภาพครอบครัว** ที่สนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวตามความจำเป็นของครอบครัวในพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมร่วมกันของครอบครัวเพื่อสร้างความเข้าใจและสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกครอบครัว **โครงการ Thai Family Platform เพื่อการเรียนรู้สำหรับสตรีและครอบครัว** ที่พัฒนาศูนย์กลางการให้บริการข้อมูลด้านสตรีและครอบครัวและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **โครงการขับเคลื่อนงานตามมาตรการด้านสตรีกับการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง** ที่เป็นการยกระดับการพัฒนาตนเองของสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ**โครงการสื่อสารองค์กรเพื่อเสริมสร้างพลังด้านสตรีและครอบครัวสู่สังคม** ที่ช่วยเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับครอบครัวและสตรีที่ถูกต้องและทันเหตุการณ์ นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐยังมีโครงการต่าง ๆ เพื่อช่วยยกระดับส่งเสริมครอบครัวเข้มแข็ง อาทิ โครงการพัฒนาครอบครัวพลังบวก ซึ่งมีภาคีเครือข่ายเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญผ่านระบบพี่เลี้ยงที่ปรึกษาในชุมชน โดยใช้จิตวิทยาเชิงบวกและกิจกรรมสร้างสรรค์ในชุมชนเพื่อการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อเด็ก เยาวชน และ

บุคคลในครอบครัว โครงการเน็ตป๊าม้าที่เป็นหลักสูตรออนไลน์ที่จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้ปกครองมีเทคนิคการปรับพฤติกรรมเด็กอย่างถูกต้อง โครงการส่งเสริมการออมและพัฒนาทักษะการบริหารจัดการทางการเงินของครอบครัวและชุมชน รวมถึงการจัดทำระบบเพื่อนครอบครัว ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มให้คำปรึกษาออนไลน์โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อเสริมทักษะพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ประเทศไทยยังมีจุดอ่อนด้านกฎหมายที่เอื้อต่อการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งจากผลการประเมินการจัดอันดับเกี่ยวกับสตรีในมิติต่าง ๆ ของธนาคารโลก พบว่า ไทยยังมีข้อจำกัดด้านความสัมพันธ์ของครอบครัวค่อนข้างมาก เนื่องจากโครงสร้างระบบงานไม่มีระบบลางานที่เอื้อต่อการเลี้ยงดูบุตร ขณะที่ประเทศที่ให้ความสำคัญกับครอบครัวมีกฎหมายรองรับที่ดีมาก โดยเฉพาะประเทศในแถบสแกนดิเนเวีย อีกทั้งการส่งเสริมให้ครอบครัวมีความเข้มแข็ง ยังขาดการมาตรการตอบสนองต่อความหลากหลายของรูปแบบครอบครัวในสังคมไทย อาทิ ครัวเรือนคนเดียว โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง ครอบครัวข้ามรุ่น ครอบครัวพ่อ/แม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวเพศเดียวกัน รวมถึงยังพบการใช้ทัศนคติแบบกล่าวโทษเหยื่อในกระบวนการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และความแตกต่างทางทัศนคติของสมาชิกภายในครอบครัวทำให้สัมพันธภาพภายในครอบครัวมีความเปราะบาง ตลอดจนโครงสร้างการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถาบันครอบครัวของประเทศไทยยังมีลักษณะต่างคนต่างทำงาน ขาดโครงการในลักษณะของการบูรณาการ และการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานยังไม่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน และไม่มีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งการยกระดับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานและการใช้ชีวิตของคนทุกเพศทุกวัยโดยไม่แบ่งแยก อาทิ กำหนดและขยายจำนวนวันลาโดยได้รับค่าจ้างสำหรับทุกคนเพื่อดูแลคนในครอบครัวตามบริบทของตนเอง อาทิ บุตร บิดามารดา คู่สมรส ฯลฯ การส่งเสริมการทำงานจากที่บ้าน ผ่านแนวทางต่าง ๆ เช่น มาตรการทางภาษีเพื่อจูงใจนายจ้างภาคเอกชนและภาครัฐนำร่องการปรับปรุงกฎระเบียบและขับเคลื่อนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้ง ขยายผลการดำเนินงานการบูรณาการขับเคลื่อนการดูและพัฒนาครอบครัวเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่ยังมีความก้าวหน้าด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนต่ำและมีจำนวนผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังสูงผ่านการสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชน การพัฒนากลไกพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านครอบครัวและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม อาทิ ทักษะเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานต่อประเด็นที่อ่อนไหวในสังคม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงจากเจ้าหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการใช้บริการสำหรับครอบครัวที่เข้าถึงได้สะดวกสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย พัฒนาฐานข้อมูลกลางที่เชื่อมโยงข้อมูลของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันในการกำหนดนโยบาย การสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้สมาชิกในครอบครัวสามารถทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อลดช่องว่างระหว่างช่วงวัย ตลอดจนการปรับหลักสูตรการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตครอบครัวที่เหมาะสมตามช่วงอายุและสร้างความตระหนักในความเท่าเทียมทางเพศและการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตั้งแต่เด็ก

ร้อยละของครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง

ที่มา : ระบบมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง และมีจิตสำนึกความเป็นไทย ดำรงชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น **มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย** จากเดิมดัชนีครอบครัวอบอุ่น เป็น**ดัชนีมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง** ที่กำหนดค่าเป้าหมาย **ไม่น้อยกว่าร้อยละ 92** ภายใน พ.ศ. 2570 โดยใน พ.ศ. 2565 มีร้อยละของครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งอยู่ที่ร้อยละ 90.94 ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมาย ประมาณการร้อยละ 1 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน **ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย** ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องมีมาตรการส่งเสริมครอบครัวเข้มแข็งผ่านกลไกต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว การปลูกฝังให้มีวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีเพื่อจะได้มีวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีและถูกต้อง การมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวเพื่อยกระดับให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยแห่งการเจริญเติบโตที่สำคัญของชีวิตเนื่องจากเป็นช่วงที่พัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ภาษา จริยธรรม และความคิดสร้างสรรค์ จะสามารถพัฒนาได้มากที่สุด และเป็นรากฐานของการเรียนรู้ พฤติกรรม และสุขภาพในอนาคต ทั้งนี้ การพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้นมีปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ โดยเฉพาะความพร้อมและทักษะการเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ การพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็กผ่านโภชนาการและการเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพเด็กเล็กการยกระดับประสิทธิภาพสวัสดิการทางสังคม ระบบสารสนเทศการอนามัยเจริญพันธุ์และเด็กปฐมวัย องค์ความรู้ด้านการดูแลและพัฒนาเด็ก การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมผ่านการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการขับเคลื่อนความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเด็กจนสามารถเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์หลักของประเทศได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาจากดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัยจากการสำรวจพัฒนาการของเด็กปฐมวัยของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นการคัดกรองพัฒนาการของเด็กอายุ 9 18 30 42 และ 60 เดือน ใน 5 ด้าน ได้แก่ การเคลื่อนไหว การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การเข้าใจภาษาการใช้ภาษาการช่วยเหลือตนเองและสังคม **สถานการณ์ในภาพรวม พ.ศ. 2561 – 2565** พบว่า ร้อยละของเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น หลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19เริ่มคลี่คลายลง โดยในปี 2565 ร้อยละของเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย เท่ากับ ร้อยละ 85.13 ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น จาก พ.ศ. 2564 อยู่ที่ร้อยละ 83.55 ส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **การบรรลุเป้าหมาย** ตามที่กำหนดให้พัฒนาการเด็กสมวัยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ภายใน พ.ศ. 2565 แล้ว

ร้อยละของเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย

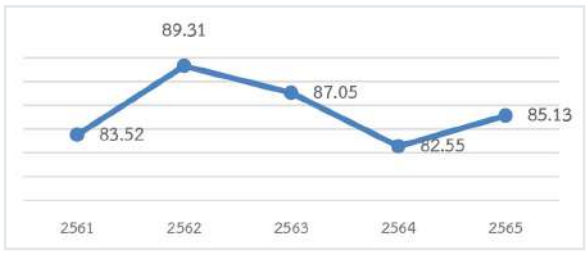

ที่มา : ระบบสารสนเทศสนับสนุนด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (ณ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2565)

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาตามรายเขตสุขภาพ ยังพบว่าเขตสุขภาพที่ 1 และ 4 ยังมีเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัย ที่ไม่ถึงร้อยละ 80 ต่อเนื่องจากปี 2564 ซึ่งสะท้อนว่า การดำเนินงานของปีที่ผ่านมา ยังไม่สามารถยกระดับการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการผ่าน **โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย **โครงการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กล่าช้า** เพื่อให้เด็กปฐมวัยกลุ่มเสี่ยงได้รับการติดตามกระตุ้นพัฒนาการและดูแลต่อเนื่อง และเด็กพัฒนาการล่าช้าได้รับการกระตุ้นจนมีพัฒนาการสมวัย **โครงการส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ** เพื่อพัฒนาคุณภาพระบบบริการและมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็ก **โครงการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560** เพื่อสร้างความตระหนักให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่**โครงการส่งเสริมการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอายุ 2-6 ปี** โดยพัฒนาและประเมินมาตรฐานการดำเนินงานคลินิกเด็กสุขภาพดี พัฒนานวัตกรรมการสื่อสารที่ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองสร้างการเริ่มต้นที่ดีแก่ชีวิตเด็กและขยายผลต้นแบบสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย “เล่นเปลี่ยนโลก” รวมถึงการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและภาคีเครือข่ายในการใช้ในการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยและ **โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัย** เพื่อมุ่งพัฒนาสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนให้มีการบริหารจัดการและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่เด็กให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐยังได้พัฒนาโครงการ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตเด็กผ่านโครงการอื่น ๆ โดยส่งเสริมและสนับสนุนกลไกการพัฒนา คุ้มครอง และจัดสวัสดิการสำหรับเด็กปฐมวัยและครอบครัว สนับสนุนการพัฒนาฐานข้อมูลเด็กปฐมวัย สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเด็กบูรณาการความปฐมวัยที่ชุมชนมีส่วนร่วม คุ้มครองและส่งเสริมหญิงตั้งครรภ์

หญิงหลังคลอดให้ได้รับสิทธิและสวัสดิการที่เหมาะสม ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย พัฒนาระบบบริการอนามัยแม่และเด็กของสถานบริการสาธารณสุขให้ได้มาตรฐานสากลและสร้างการเข้าถึงบริการอย่างเท่าเทียม อีกทั้งมีการดำเนินโครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 แก่เด็กปฐมวัยทุกสังกัด ภายใต้ พ.ร.ก. กู้เงิน 5 แสนล้าน จำนวน 2,000 บาท/คน เพื่อลดผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระหว่างที่สถานศึกษาไม่สามารถเปิดเรียนได้ โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 0 – 6 ปี ที่อยู่ในครอบครัวรายได้น้อยจำนวน 600 บาท/คน/เดือน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยโรงเรียนประเมินสถานการณ์และความพร้อมของผู้เรียนก่อนเรียนเพื่อหาช่องว่างการเรียนรู้และผลกระทบทางพัฒนาการ รวมถึงการพัฒนาทักษะครู โดยสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาคุณครูให้มีทักษะการสอนทั้งในด้านทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงความสามารถในการปิดช่องว่างทางการเรียนรู้ของนักเรียนและสามารถวางแผนการสอนที่เหมาะสม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ในภาพรวมเด็กปฐมวัยจะมีพัฒนาการที่สมวัยมากขึ้น แต่ประเทศไทยยังมีความท้าทายในการฟื้นฟูพัฒนาการในด้านที่ถดถอยไปจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยจากผลการศึกษาในโครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลแบบออนไลน์และการขยายผลการสำรวจสถานะความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษาของเด็กปฐมวัยสำหรับประเทศไทย ของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย แสดงให้เห็นว่าการปิดโรงเรียนเนื่องจากการแพร่ระบาดฯ ส่งผลให้เกิดภาวะพัฒนาการถดถอยในเด็กปฐมวัย เมื่อเทียบกับสิ่งที่ควรจะเป็นทั้งด้านวิชาการและด้านความจำใช้งาน ซึ่งอาจส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของเด็กปฐมวัยในระยะยาว หากไม่มีการดำเนินการฟื้นฟูพัฒนาการที่หายไปอย่างถูกวิธีและต่อเนื่อง อีกทั้งส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีโอกาสเป็นเด็กหางแถวมากขึ้นโดย พ.ศ. 2565 ที่เป็นช่วงที่โรงเรียนมีระยะเวลาปิดที่ยาวนานนั้น พบว่ามีจำนวนเด็กปฐมวัยที่เป็นหางแถวมากขึ้น จากช่วงก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาภายในจังหวัดก็มากขึ้น ซึ่งสะท้อนความแตกต่างของการเรียนรู้ที่บ้านของเด็กแต่ละคนในช่วงที่โรงเรียนปิด รวมทั้งความยากจนหรือขัดสนของครอบครัวเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยและความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยเด็กยากจนมีความพร้อมต่ำกว่าเด็กที่มีฐานะดีกว่า รวมไปถึงยังขาดการออกแบบมาตรการแบบมุ่งเป้ารายพื้นที่เพื่อเสริมกำลังการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้เหมาะสมตามบริบทพื้นที่ โดยเฉพาะเขตสุขภาพที่ยังมีเด็กที่มีพัฒนาการสมวัยไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ โดยมีกลไกดูแลด้านโภชนาการให้น้ำนมบุตรในช่วง 6 เดือนแรก การเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพเด็ก อาทิ อุบัติเหตุทางถนน การเฝ้าระวังการใช้อุปกรณ์ผิดประเภท มีอาสาสมัครดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยรายพื้นที่ เพื่อหนุนเสริมผู้ปกครอง ทั้งด้านทักษะการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง ตั้งแต่ก่อนการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย และด้านทรัพยากรที่จำเป็นต่อพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะในครัวเรือนด้อยโอกาสและพื้นที่ที่มีความชุกของเด็กที่มีพัฒนาการไม่สมวัย มีแนวทางปฏิบัติในการฟื้นฟูพัฒนาการเด็กปฐมวัยหลังภาวะวิกฤตสำหรับครูและผู้ดูแลเด็กอย่างหลากหลาย เพื่อการประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่และขนาดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งการสร้างเสริมประสบการณ์ผ่านแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ หรือตามความสนใจของเด็กในช่วงปิดเทอม อีกทั้ง ปรับระดับการจัดการเรียนรู้ระดับประถมศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มาจากระดับอนุบาลให้เหมาะสมตามพัฒนาการ การผลักดันการใช้มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัดการยกระดับการผลิตและพัฒนาครูปฐมวัยอย่างครบวงจรตั้งแต่ช่วงเริ่มแรก อาทิ จัดทำมาตรฐานวิชาชีพครูปฐมวัยและพี่เลี้ยงเด็กระดับชาติ จัดทำมาตรฐานอาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ไปจนถึงช่วงปฏิบัติงาน อาทิ ออกแบบระบบเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาตามมาตรฐานสมรรถนะครูปฐมวัย สร้างเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพครูปฐมวัยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย เช่น ภาครัฐนำร่องขยายสิทธิวันลาเพื่อดูแลบุตรของบุคลากรทุกเพศ โดยได้รับค่าจ้างและมีมาตรการทางภาษีที่จูงใจภาคเอกชนในการส่งเสริมความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน การสนับสนุนให้เปิดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี ตลอดจนการพิจารณาจัดสรรและเพิ่มจำนวนเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 0 – 6 ปีแบบถ้วนหน้า เนื่องจากที่ผ่านมามีการคัดกรองตกหล่นถึงประมาณร้อยละ 30 อีกทั้งข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุขชี้ให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยที่มารดาเข้าร่วมโครงการเงินอุดหนุนฯ จะมีโอกาสได้คัดกรองพัฒนาการมากกว่าเด็กปฐมวัยทั่วไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม คือ ดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ภายใน พ.ศ. 2570 โดยสถานการณ์ในภาพรวม พ.ศ. 2561 – 2565 พบว่า ร้อยละของเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นหลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เริ่มคลี่คลายลง ประกอบกับ ใน พ.ศ. 2565 เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 85.13 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาร้อยละของเด็กที่มีพัฒนาการสมวัยในเขตสุขภาพทั้งหมด พบว่าในบางรายเขตสุขภาพยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงอาจเพิ่มความเสี่ยงต่อการพัฒนาเด็กและการบรรลุเป้าหมายในภาพรวมได้ ส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย** ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องมีกลไกพัฒนาส่งเสริมการพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงก่อนการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพต่อไป เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างต่อเนื่อง

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผล ตลอดชีวิตดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ (Skill) ของ World Economic Forum (WEF) เพิ่มขึ้นร้อยละ 20

เป้าหมายการพัฒนาช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับการทำงานในศตวรรษที่ 21 อาทิ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยมุ่งส่งเสริมทักษะในรูปแบบ Soft Skills และ Hard Skills อย่างรอบด้าน ผ่านการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กทุกกลุ่ม เน้นเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลาง ไม่ได้จำกัดพัฒนาทักษะเพียงด้านวิชาการหรือทักษะที่เป็นค่านิยมของสังคมไทย แต่มุ่งส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในทุกแขนงทั้งด้านภาษา ศิลปะ กีฬา วัฒนธรรม มุ่งพัฒนาหลักสูตรความรู้และทักษะที่ใช้ในการทำงาน ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และทักษะทางด้านอารมณ์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถทางสังคมของเด็กในอนาคต

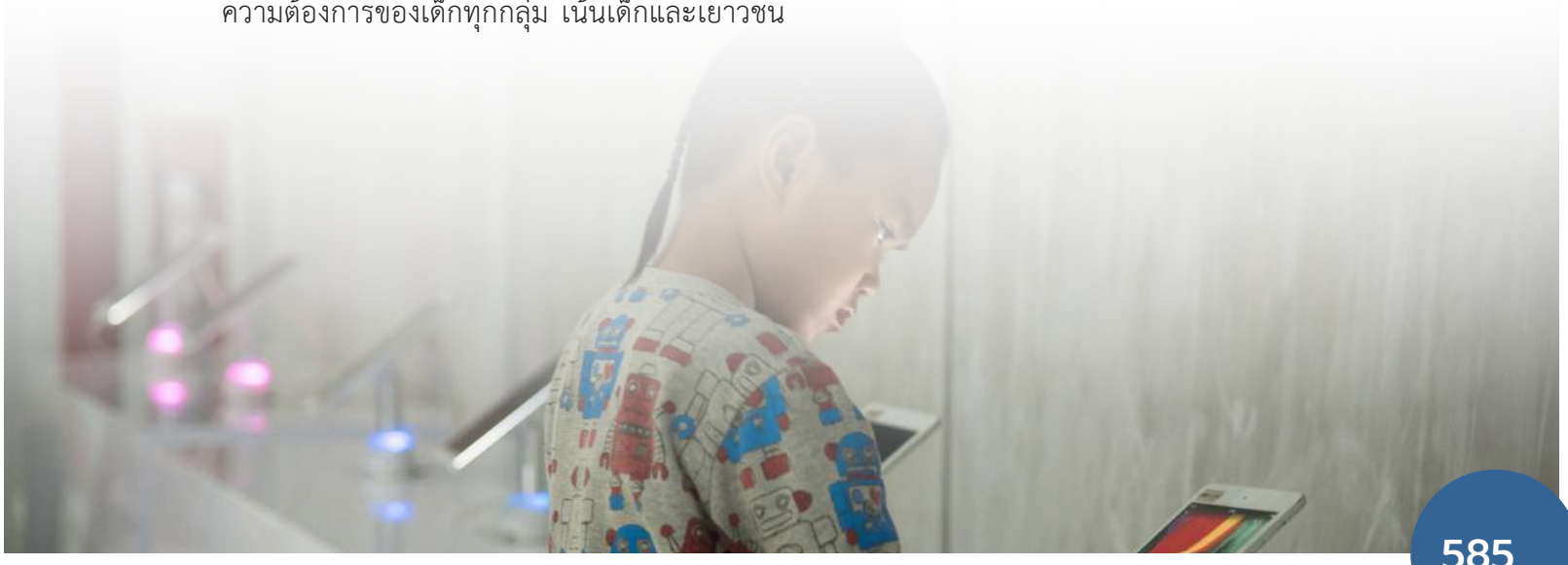

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัด **คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ** ภาพรวมสถานการณ์ใน พ.ศ. 2561 – 2565 มีคะแนนลดลง โดยข้อมูลล่าสุด พ.ศ. 2562 คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะของไทย ซึ่งวัดจากทักษะทั้งกลุ่มแรงงานปัจจุบันและแรงงานในอนาคตนั้น พบว่า ไทยมีแนวโน้มคะแนนลดลงจาก พ.ศ. 2561 จาก 63.0 คะแนน เป็น 62.3 คะแนน ในพ.ศ. 2562 หรือตกจากอันดับที่ 66 จาก 140 ประเทศ มาอยู่ที่อันดับ 73 จาก 141 ประเทศทั่วโลก ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต** และสะท้อนว่า ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนากลไกเพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้กับวัยเรียนและวัยรุ่นในทุก ๆ ด้าน

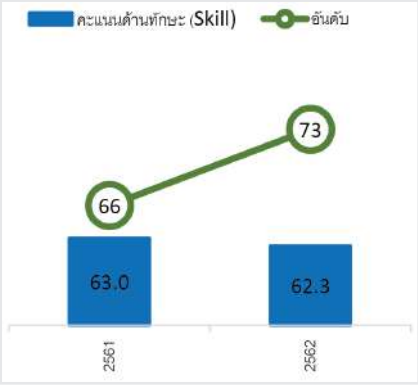

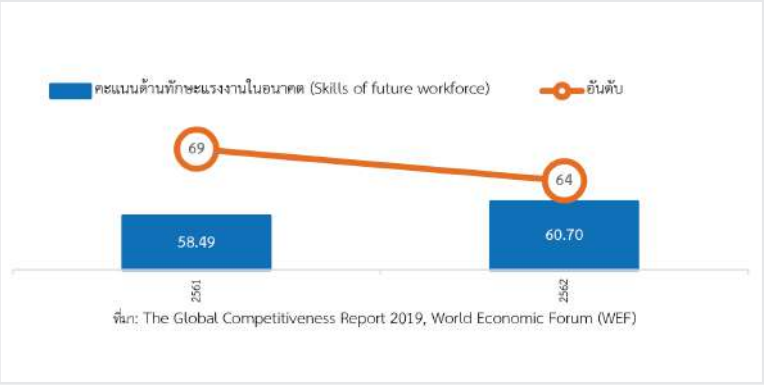

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดทักษะกลุ่มแรงงานในอนาคต เพียงอย่างเดียว ซึ่งวัดจากจำนวนปีที่คาดหวังว่าจะได้รับการศึกษา (ประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา) การสอนให้คิดอย่างมีเหตุมีผล อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมวัย ที่สามารถบ่งชี้การพัฒนาในกลุ่มวัยเรียนและวัยรุ่นได้ชัดเจนขึ้น พบว่า **แนวโน้มคะแนนด้านทักษะแรงงานในอนาคตของไทยสูงขึ้นเล็กน้อยจาก 58.49 คะแนน ใน พ.ศ. 2561 เป็น 60.70 คะแนน ใน พ.ศ. 2562** ส่งผลให้อันดับดีขึ้นจากที่ 69 เป็นอันดับที่ 64 สะท้อนถึงการดำเนินงานพัฒนาวัยเรียนวัยรุ่นในภาพรวมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่เมื่อเจาะไปที่ตัวชี้วัดรายย่อย พบว่า จำนวนปีที่คาดหวังว่าจะได้รับการศึกษาของไทยมีคะแนนลดลง อีกทั้งการสอนให้คิดอย่างมีเหตุมีผลยังมีคะแนนต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว โดยไทยมีคะแนนเพียง 37.0 ขณะที่ฟินแลนด์มีคะแนนสูงถึง 76.4 ทั้งนี้ สำหรับ พ.ศ. 2565 หากพิจารณาการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาโดยสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาการจัดการ ที่รวมตัวบ่งชี้ที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะวัยเรียนวัยรุ่นที่สำคัญ อาทิ งบประมาณด้านการศึกษา อัตราการเข้าเรียน อัตราส่วนนักเรียนต่อครู คุณภาพการศึกษาระดับพื้นฐาน คุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า ประเทศไทยมีอันดับด้านการศึกษาที่ยังไม่ก้าวหน้ามากนัก แม้อันดับจะดีขึ้นจากอันดับ 56 ใน พ.ศ. 2564 เป็นที่ 53 ในพ.ศ. 2565 จากทั้งหมด 63 ประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** เพื่อส่งเสริมการพัฒนาวัยเรียนและวัยรุ่น อาทิ **การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในยุคการศึกษา 4.0** เพื่อหาแนวทางและรูปแบบในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่เหมาะกับยุคการศึกษา 4.0 ให้แก่นักเรียนประถมศึกษา รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและแหล่งเรียนรู้ให้สามารถส่งเสริม สนับสนุนและรองรับการพัฒนาทักษะการรู้คิดวิเคราะห์ **โครงการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนเพื่อเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่Startup** ที่พัฒนาแนวคิดและเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างผู้ประกอบการยุคใหม่พัฒนาศักยภาพและสร้างแบบจำลองธุรกิจ รวมทั้งให้คำปรึกษาในการประกอบธุรกิจแก่เยาวชน **โครงการการพัฒนานวัตกรรมสื่อการเรียนรู้และของเล่นวิทยาศาสตร์ต้นแบบเพื่อศตวรรษที่ 21** ที่เป็นการสร้างระบบนิเวศที่กระตุ้น ส่งเสริมความสนใจและทัศนคติที่ดีด้านวิทยาศาสตร์ สนับสนุนการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน และพัฒนานวัตกรรมใหม่ด้านสื่อการเรียนรู้และของเล่นวิทยาศาสตร์สำหรับเยาวชนที่สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต นอกจากนี้ยังมีนโยบายและมาตรการอื่น ๆ อาทิ โครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” เพื่อนำเด็กที่ตกหล่นหลุดจากระบบการศึกษากลับเข้าสู่ระบบการศึกษาซึ่งตั้งเป้าหมายนำเด็กที่หลุดจากระบบให้กลับมาได้ครบร้อยละ 100 ในปี โครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในอัตรา 2,000 บาท/คน ให้กับนักเรียนทุกสังกัด และมาตรการการลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของนิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและเอกชน รวมถึงการบูรณาการและส่งต่อข้อมูลของนักเรียนกลุ่มยากจนพิเศษ/ด้อยโอกาส ไปยังหน่วยงานที่สามารถรับช่วงต่อในการดูแล เช่น กองทุนเพื่อการกู้ยืมทางการศึกษาในกลุ่มนักเรียนมัธยมปลาย/เทียบเท่า และที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย และในกลุ่มผู้ที่เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา รวมถึงโครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ ที่จะช่วยสร้างกำลังคนที่มีสมรรถนะสูงสำหรับการทำงานในอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

สมรรถนะการศึกษาไทยในการพัฒนาวัยเรียนวัยรุ่นให้มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคตแม้จะมีคะแนนที่ดีขึ้น แต่ยังอยู่ในจุดที่ต้องเร่งพัฒนา เนื่องจากยังมีคุณภาพการศึกษาที่ยังต่ำและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ยังสูง ซึ่งประเด็นท้าทายที่สำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในด้านคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะการสอนให้คิดอย่างมีเหตุมีผล และด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อาทิ อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ลดลง อีกทั้งอัตราส่วนครูต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและงบประมาณด้านการศึกษาต่อ ผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ ยังไม่เหมาะสมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในวัยเรียนวัยรุ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนความท้าทายในการนำเด็กที่หลุดจากการศึกษาเข้าสู่ระบบการศึกษา/การฝึกอาชีพ และการฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอยจากการปิดโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีเครื่องมือและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยมีหลักสูตรการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความถนัดของเด็กรายบุคคล โดยเน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะความสามารถในการใช้เหตุผล การใช้เทคโนโลยี และมุ่งส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในทุกแขนง ทั้งด้านภาษา ศิลปะ กีฬา วัฒนธรรม อีกทั้งขับเคลื่อนนโยบายลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยการกระจายความเท่าเทียมด้านสวัสดิการและคุณภาพทางการศึกษา โดยเฉพาะกับกลุ่มวัยเรียนและวัยรุ่น ที่มีฐานะยากจนให้สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเสมอภาคและครอบคลุม มีการใช้กลไกในพื้นที่ในการเฝ้าระวังและช่วยเหลือกลุ่มเด็กนอกระบบหรือกลุ่มเสี่ยงการขับเคลื่อนการกระจายอำนาจให้กับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาตามบริบทของตนเอง การเร่งขับเคลื่อนการฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอยไปของเด็กวัยเรียนแต่ละคนอย่างเหมาะสม ผ่านการออกแนวปฏิบัติที่หลากหลายและการพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการการสอนเสริมเพื่อชดเชยความรู้ที่ถดถอยไปของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการจัดพัฒนาทักษะการวางแผนชีวิต การเงิน และทักษะที่เกี่ยวกับการทำงานในอนาคต

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลตลอดชีวิตดีขึ้น มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก เดิม คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ เป็น การแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะแรงงานในอนาคต ที่กำหนดค่าเป้าหมายไม่น้อยกว่า 70 คะแนน ภายใน พ.ศ. 2570 โดยผลการดำเนินงานที่ผ่านมาล่าสุด พ.ศ. 2562 มีคะแนน เท่ากับ 60.70 คะแนน ซึ่งมีคะแนนเพิ่มสูงขึ้นจาก พ.ศ. 2561 ประมาณ 2 คะแนน เท่านั้นและเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นที่ไม่สูงมากนัก ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย** อย่างไรก็ดี ที่ผ่านมาได้มีนโยบายส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาเด็กวัยเรียนวัยรุ่นจำนวนมาก ซึ่งหากมีการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง อาจเพิ่มโอกาสให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนดไว้

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ผลิตภาพแรงงานไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5

การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน มีประเด็นการพัฒนาทักษะวัยแรงงาน ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลแรงงานให้เกิดความเชื่อมโยงระบบข้อมูลสถานการณ์แรงงาน ความต้องการแรงงาน/ค่าจ้าง/การอบรม และข้อมูลแรงงานรายบุคคล การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน พัฒนาทักษะครูผู้สอนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม พัฒนาช่องทางบริการส่งเสริมทักษะให้วัยแรงงานผ่านการเข้าร่วมอบรม/สัมมนา ยกระดับทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ รวมถึงมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านแรงงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อคอยช่วยเหลือจัดข้อมูลแรงงานส่วนบุคคล และบูรณาการการเชื่อมโยงระบบข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานกับภาครัฐและภาคเอกชน และพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะแรงงาน ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากอัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงาน ภาพรวมสถานการณ์ในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา (2561 – 2565) สถานการณ์ผลิตภาพแรงงานของประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวลดลง โดยใน พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงาน ซึ่งคำนวณจากสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อผู้มีงานทำของปี 2565 อยู่ที่ร้อยละ 0.69 ต่อปี ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่ร้อยละ 1.34 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5 ภายใน พ.ศ. 2565 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต** อันเป็นผลต่อเนื่องมาจากเศรษฐกิจโลกถดถอย และมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่เข้มงวดของภาครัฐ ที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ แม้ในปี 2565 สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 จะคลี่คลายลงแล้ว หากแต่การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจยังคงเพิ่มขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไป และยังมีอัตราการว่างงานสูง

หมายเหตุ : ปี 2565 ใช้ข้อมูลเฉลี่ยของไตรมาส 1-3 ปี 2565 เปรียบเทียบกับข้อมูลเฉลี่ยของไตรมาส 1-3 ปี 2564
ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวการณ์ทำงานของประชากร, สำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ,สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการเตรียมความพร้อมแก่กำลังแรงงาน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการแนะแนวอาชีพมีแนวทางในการเลือกศึกษาต่อหรือเลือกประกอบอาชีพได้ตรงกับความรู้ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และบุคลิกภาพของตนเอง และสอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงาน โครงการพัฒนาฝีมือแรงงานสตรีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต เพื่อส่งเสริมทักษะฝีมือ ความชำนาญการมีงานทำของกลุ่มแรงงานสตรี โครงการเสริมสร้างความรอบรู้วัยทำงานสุขภาพดีในสถานประกอบการ เพื่อส่งเสริมวัยแรงงานให้ตระหนักและเข้าใจถึงสภาวะสุขภาพของตนเองมีทักษะสุขภาพที่ดี ในสถานประกอบการ โครงการพัฒนาสุขภาพความปลอดภัยของวัยแรงงานเพื่อเพิ่มผลผลิตของประเทศ เพื่อให้เกิดแนวทางการตรวจสุขภาพของวัยแรงงานที่เหมาะกับความเสี่ยงในการทำงาน รวมถึงในช่วง พ.ศ. 2565 รัฐบาลได้ให้ความ

สำคัญกับการยกระดับทักษะฝีมือแรงงานของประเทศให้มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน โดยจัดหลักสูตรระยะสั้น ในสาขาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ธุรกิจด้านอาหาร สุขภาพ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ และโลจิสติกส์ สำหรับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 858,000 คน โครงการพัฒนาฝีมือแรงงานสตรี โครงการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัยของวัยแรงงานเพื่อเพิ่มผลผลิตของประเทศอีกทั้ง ได้พัฒนาแพลตฟอร์มที่ให้บริการแก่กลุ่มคนทำงานในทุกช่วงวัย รวมทั้งนายจ้าง โดยมีแฟ้มสะสมผลงานเป็นเครื่องมือสะสมผลการเรียน การฝึกอบรม และประสบการณ์การทำงานเพื่อให้แรงงานเก็บผลงานของตัวเองอันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะใหม่ๆ รวมถึงมีกลไกจับคู่งานกับแรงงานให้ตรงกับความต้องการของนายจ้าง และภาครัฐก็สามารถใช้ข้อมูลดังกล่าว เพื่อนำมาวางแผนพัฒนากำลังคนของประเทศได้อย่างเหมาะสม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าใน พ.ศ. 2565 สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้เริ่มคลี่คลายลง ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว และแรงงานที่ได้รับผลกระทบเริ่มทยอยกลับมาทำงาน แต่แรงงานยังต้องเผชิญกับสภาวะการทำงานในรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการที่ภาคธุรกิจหันมาพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ส่งผลให้แรงงานที่มีทักษะไม่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินธุรกิจยุคใหม่ตกงานหรือมีความเสี่ยงที่จะตกงานเพิ่มขึ้นในอนาคต และยังมีความไม่สอดคล้องระหว่างอุปสงค์และอุปทานของทักษะแรงงาน อาทิ จำนวนบัณฑิตด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังขาดแคลน ในขณะที่จำนวนบัณฑิตสาขาศิลปศาสตร์ล้นตลาด นอกจากนี้ แรงงานไทยส่วนใหญ่ยังขาดแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะ เพราะแรงงานบางส่วนอาจสูญเสียรายได้หากต้องหยุดงานเพื่อไปเข้ารับการอบรม อีกทั้งไม่มีหลักประกันว่า เมื่อผ่านการพัฒนาทักษะแล้วแรงงานจะได้รับค่าตอบแทนเพิ่ม การรับรู้ถึงช่องทางการยกระดับทักษะ อาทิ แพลตฟอร์มพัฒนาทักษะให้บริการแก่กลุ่มคนทำงานในทุกช่วงวัยยังอยู่ในวงจำกัด ตลอดจนหลักสูตรการศึกษาไทยยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในแง่ของเชิงคุณภาพและปริมาณ ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานสูงและตลาดแรงงานขาดทักษะและกำลังคนที่ต้องการ รวมถึงภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา ยังขาดการบูรณาการร่วมกันในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาทักษะแรงงานฝีมือเพื่อสร้างโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาข้อมูลสถานการณ์ ความต้องการตลาดแรงงานให้ครอบคลุมโดยมีข้อมูลด้านแรงงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีกลไกเชื่อมโยงข้อมูลด้านแรงงานที่ครบถ้วน มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านแรงงานรองรับ มีการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของตลาดแรงงาน มีการรับรองสมรรถนะแรงงาน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะแรงงานฝีมือให้เป็นผู้ประกอบการใหม่ และสามารถพัฒนาต่อยอดความรู้ในการสร้างสรรค์งานใหม่ๆ ประกอบกับจำเป็นต้องเร่งสร้างแรงจูงใจให้แรงงานเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อาทิ ปรับโครงสร้างค่าแรงให้สอดคล้องกับทักษะฝีมือแรงงาน อีกทั้ง ต้องประชาสัมพันธ์ช่องทางการจับคู่งานกับแรงงานในเชิงรุกมากขึ้น อาทิ ใช้กลไกความร่วมมือของหน่วยงานในพื้นที่ มิใช่แค่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน เพื่อให้แรงงานรับรู้และเข้าถึงบริการดังกล่าวมากขึ้น รวมถึงอาจจัดกิจกรรม เพื่อเปิดโลกทัศน์เส้นทางอาชีพให้แก่นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ให้มีโอกาสได้รู้จักอาชีพที่หลากหลาย เพื่อจะได้เลือกทำงานที่สอดคล้องกับความถนัด เป็นกำลังแรงงานที่ช่วยพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มศักยภาพ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น ยังคงตัวชี้วัดเดิม **ดัชนีผลิตภาพแรงงาน (ร้อยละต่อปี)** แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมาย จาก เดิม ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5 เป็น **เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 ต่อปี** ซึ่งสถานการณ์ในภาพรวม พ.ศ. 2561 – 2565 อัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงานมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับ พ.ศ. 2565 มีอัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงานอยู่ที่ร้อยละ 0.69 ต่อปี เมื่อเทียบกับค่าเป้าหมายเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 ต่อปี ภายใน พ.ศ. 2570 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต** ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องมีนโยบายส่งเสริมการยกระดับการพัฒนาศักยภาพวัยแรงงานอย่างเร่งด่วน อาทิ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อลดอัตราการว่างงานที่สูงขึ้น การมีกลไกเพื่อสร้างแรงจูงใจให้แรงงานมีความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพ อาทิ ค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น ได้รับตำแหน่งงานที่สูงขึ้น เพื่อยกระดับให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

มีคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพิ่มขึ้นร้อยละ 10

การบรรลุเป้าหมายการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในมิติการยกระดับศักยภาพของทุนมนุษย์โดยการเพิ่มสัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เพิ่มสูงขึ้น เป็นกระบวนการพัฒนาเพื่อบรรลุผลลัพธ์ในระยะยาว ปัจจัยสำคัญพื้นฐานในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว คือ การสร้างและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลแรงงานให้สะท้อนถึงความต้องการของตลาดแรงงาน และทิศทางของการพัฒนาประเทศและโลกที่ส่งผลต่อความต้องการแรงงาน ให้ทันต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงการพัฒนาฐานข้อมูลแรงงานไทยและแรงงานต่างชาติที่มีความเชี่ยวชาญวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ตลอดจนการพัฒนาทักษะแรงงานด้วยการส่งเสริมหลักสูตรวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ที่มีคุณภาพ สอดรับกับความต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้ง การคำนึงถึงการให้สิทธิประโยชน์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ชาวต่างชาติเข้ามาเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ในประเทศ และการสนับสนุนอุตสาหกรรมเป้าหมาย ด้วยการออกแบบและปรับปรุงนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และนวัตกรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจาก**สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** ภาพรวมสถานการณ์ ระหว่าง พ.ศ 2561 – 2565 มีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี โดย พ.ศ. 2565 สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อกำลังแรงงานทั้งหมด (ซึ่งประเมินโดยใช้ข้อมูลเฉลี่ยไตรมาส 1-3) คิดเป็นร้อยละ 10.04 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ 2564 ที่อยู่ที่ร้อยละ 9.74 และเมื่อพิจารณาอัตราการเปลี่ยนแปลงพบว่าสัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีอัตราเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี จึงส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**การบรรลุเป้าหมาย** อย่างไรก็ดี รายงานดัชนีศักยภาพในการแข่งขันด้านทรัพยากรบุคคลของโลก พ.ศ. 2565 ซึ่งพิจารณาจาก 6 มิติ คือ (1) การส่งเสริมภายในประเทศ (2) การดึงดูดแรงงานต่างชาติ (3) การพัฒนาแรงงาน (4) การรักษาฐานแรงงาน สะท้อนจากความมั่นคงในชีวิตการทำงานและการดำเนินชีวิต (5) ทักษะสายวิชาชีพ ทั้งการส่งเสริมทักษะและตลาดแรงงานรองรับ (6) คุณภาพแรงงานระดับสูง พบว่า ไทยอยู่อันดับ 75 (39.23 คะแนน) จาก 133 ประเทศทั่วโลก (หล่นจากอันดับ 68 ในปีที่ผ่านมา) ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มค่อนข้างท้ายตาราง เมื่อเทียบกับสิงคโปร์ (75.80 คะแนน) จีน (51.04 คะแนน) มาเลเซีย (48.28 คะแนน) และเวียดนาม (39.31) ซึ่งอยู่อันดับ 2, 36, 45 และ 74 ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นต้องมีกลไกพัฒนาทักษะด้านทรัพยากรมนุษย์อย่างเร่งด่วน เพื่อยกระดับทรัพยากรมนุษย์ให้ดีขึ้นต่อไป

อัตราส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และอัตราการเปลี่ยนแปลง

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** ได้แก่ **โครงการเสริมสมรรถนะแรงงานด้วยเทคโนโลยีรองรับการทำงานในศตวรรษที่ 21** เพื่อส่งเสริมให้แรงงานไทยมีคุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถปรับตัวและปฏิบัติงานก้าวทันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยีในระดับที่จะสามารถต่อยอดไปสู่การสร้างสรรค์งานใหม่ๆ เพื่อเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพ สามารถเพิ่มสัดส่วนแรงงานไทยที่มีความสามารถเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมาย นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมทักษะความสามารถคนไทยและต่างชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อาทิ (1) การพัฒนาบุคลากรภายในประเทศเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 โดยเฉพาะบุคลากรด้านเทคโนโลยีชีวภาพ บุคลากรในอุตสาหกรรมเครื่องมือแพทย์ บุคลากรซึ่งสามารถประกอบ ติดตั้ง และออกแบบระบบทางกล ระบบควบคุม ระบบประมวลผล และซอฟต์แวร์ปฏิบัติการให้สามารถทำงานร่วมกันเป็นระบบอัตโนมัติ ตลอดจนบุคลากรด้านอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ (2) การดึงดูดคนเก่งจากทั่วโลกเข้ามาร่วมทำงานกับคนไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้อำนวยความสะดวกแก่บุคลากรทักษะสูง ผู้เชี่ยวชาญ นักลงทุน ผู้บริหาร และผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสงค์จะเข้ามาทำงาน หรือลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ ผ่านวีซ่าประเภทพิเศษ และ (3) การส่งเสริมผู้มีความสามารถสูงผ่านโครงการมาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการจ้างบุคลากรที่มีทักษะสูงและการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะสูง ซึ่งยกเว้นภาษีเงินได้ร้อยละ 150 ให้แก่บริษัทที่จ้างงานบุคลากรผู้มีทักษะสูงด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์ และร้อยละ 250 ให้แก่บริษัทสำหรับรายจ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะสูง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การเพิ่มและรักษาไว้ซึ่งกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ยังคงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ที่ผ่านมาประเทศไทยมีแนวทางสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เน้นไปทางฝั่งอุปทาน ซึ่งทำได้ดีในระดับหนึ่งแล้ว อาทิ การให้ทุนการศึกษา การพัฒนาโรงเรียนวิทยาศาสตร์ให้กระจายตัวอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อกระจายโอกาสให้นักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในทุกพื้นที่ ฯลฯ อย่างไรก็ดี การพัฒนาแนวทางฝั่งอุปสงค์ยังมีพื้นที่สำหรับการปรับปรุงอีกมาก อาทิ การสร้างงานและเส้นทางอาชีพที่น่าสนใจ ตลอดจนการกำหนดค่าตอบแทนให้เหมาะสม เทียบกับผู้ประกอบอาชีพแพทย์ ผู้พิพากษา และนักการเงิน นอกจากนี้ ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกกำลังดึงดูดผู้มีความสามารถเข้าไปเป็นแรงงานขับเคลื่อนประเทศ แม้กระทั่งให้สิทธิในการเป็นพลเมือง เช่น ญี่ปุ่นเปิดรับแรงงานต่างชาติที่มีทักษะสูงให้มาทำงานระยะยาว โดยสามารถพาครอบครัวติดตามมาด้วยได้ สิงคโปร์อนุญาตให้ผู้ประกอบการธุรกิจด้านเทคโนโลยี ผู้นำองค์กร หรือผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค (โดยเฉพาะสาขา AI และการวิเคราะห์ข้อมูล) จากต่างประเทศ เข้ามาทำงานหรือประกอบกิจการในสิงคโปร์ได้อย่างอิสระ อีกทั้ง สามารถพาครอบครัวติดตามมาได้และมีเงินสนับสนุนให้ด้วย เป็นต้น ขณะที่ไทยยังประสบปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อแรงงานต่างชาติ โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานระดับล่าง อาทิ ค่าจ้างและสวัสดิการต่ำกว่าพลเมือง ประเทศไทยจึงไม่ใช่จุดหมายที่นิยมของกลุ่มแรงงานคุณภาพจากต่างชาติ เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งดำเนินการสำรวจและการสร้างฐานข้อมูลด้านกำลังคนของสาขาอาชีพที่มีความจำเป็นต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อวางแผนการผลิตกำลังคนที่มีศักยภาพตรงต่อความต้องการ รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยเฉพาะการส่งเสริมความสนใจใฝ่รู้ของเด็กและเยาวชนในภูมิภาคต่าง ๆ ผ่านการจัดการเรียนการสอน การสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่หลากหลาย ทั้งทางกายภาพและแบบเสมือนจริง นอกจากนี้ ภาครัฐยังต้องมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์งานที่มีคุณค่าและความก้าวหน้าของเส้นทางอาชีพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วยการนำเสนอกรณีตัวอย่างผู้ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กและเยาวชนให้มีความมุ่งมั่นศึกษาต่อด้านด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและประกอบอาชีพในสายงานดังกล่าว รวมถึงการมีระบบสิทธิประโยชน์ที่ส่งเสริมให้แรงงานเข้ารับการฝึกอบรมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และแรงจูงใจให้ชาวต่างชาติที่เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาทำงานมากขึ้น

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย มีคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น ยังคงตัวชี้วัดเดิม**สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อกำลังแรงงาน** แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมาย จาก เดิมเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 เป็น **ไม่น้อยกว่าร้อยละ 15** ภายใน พ.ศ. 2570 โดยสถานการณ์ภาพรวม พ.ศ. 2561 – 2565 แม้สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อกำลังแรงงานจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่หากเทียบค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2565 อยู่ที่ร้อยละ 10.04 กับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 กำหนดให้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 พบว่า ยังห่างจากค่าเป้าหมายประมาณการร้อยละ 5 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย** ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องมีมาตรการส่งเสริมคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง อาทิ การพัฒนาหลักสูตรและการเพิ่มกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ ตลอดจนสร้างแรงจูงใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการต่าง ๆ เมื่อเข้ามาทำงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด

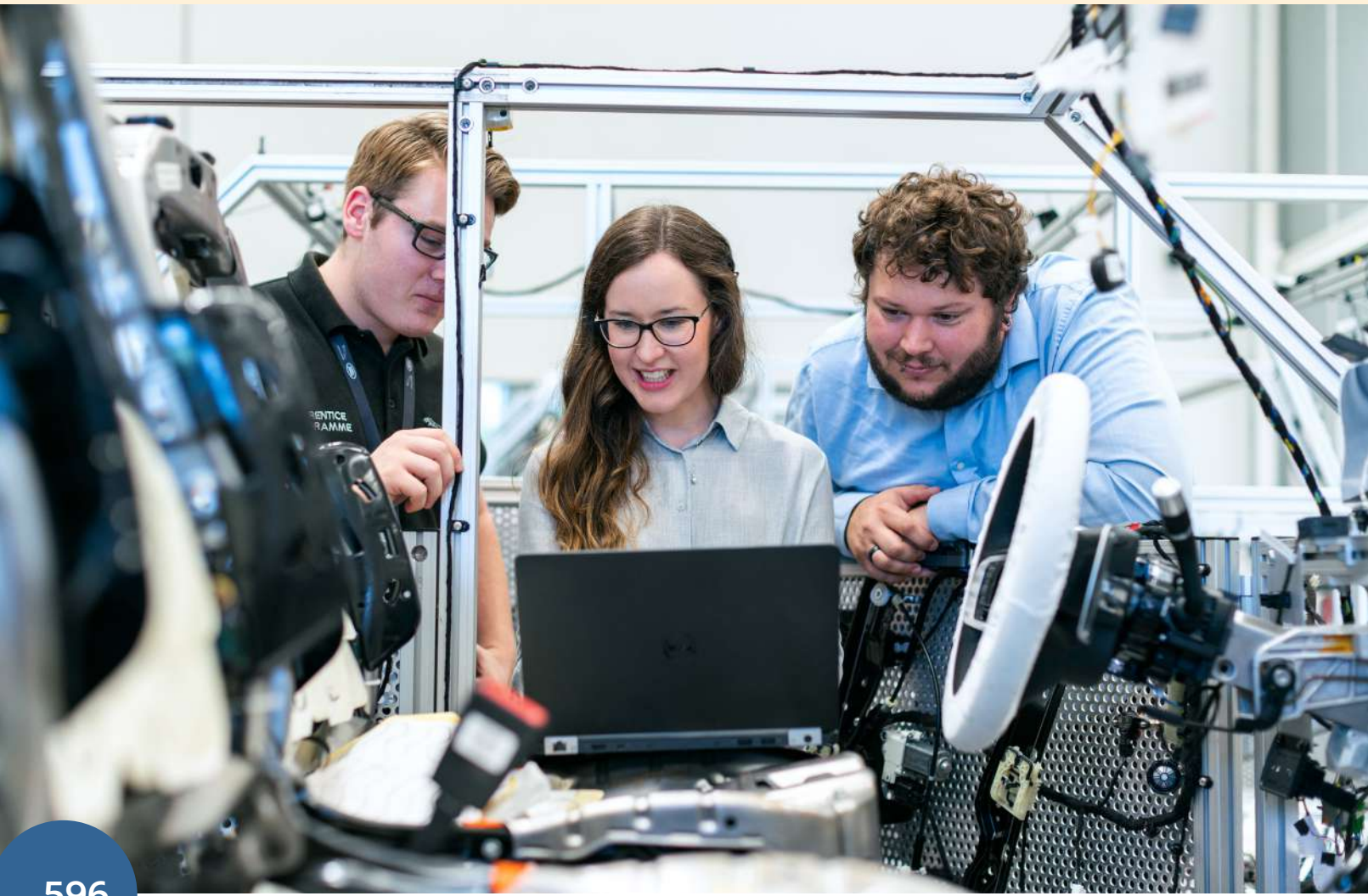

แผนแม่บทย่อย

การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต มีทักษะการดำรงชีวิต เรียนรู้พัฒนาตลอดชีวิต มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จำนวนผู้สูงอายุมีศักยภาพ มีงานทำและรายได้เหมาะสมเพิ่มขึ้นร้อยละ 10

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด การจะทำให้ผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเหล่านี้ ยังคงเป็นประชากรที่มีพลังและมีคุณค่าในสังคมให้นานที่สุด แทนที่จะเป็นภาระให้กับตนเอง ครอบครัว และรัฐ โดยการส่งเสริมออกแบบนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่มุ่งดูแล ฟื้นฟู และสร้างเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ ส่งเสริมการทำงานหลังเกษียณผ่านการเสริมทักษะอาชีพพัฒนาระบบและส่งเสริมวินัยการออมเพื่อสร้างหลักประกันทางรายได้ยามชรา ออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนออกไปใช้ชีวิตนอกบ้าน มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งได้โดยสะดวก ปลอดภัย และประหยัด นอกจากนี้ ความสำคัญกับการพัฒนาฐานข้อมูลผู้สูงอายุ การส่งเสริมองค์ความรู้เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงศักยภาพเครือข่ายคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ให้ช่วยสร้างการรับรู้ถึงสวัสดิการที่รัฐจัดให้แก่ผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างกว้างขวาง จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากร้อยละผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีงานทำ และรายได้เหมาะสม จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ภาพรวมสถานการณ์ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561 – 2565) สถานการณ์ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีงานทำอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน มีเพียง พ.ศ. 2562 อยู่ที่ร้อยละ 34.52 และรายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในไตรมาสที่ 3 ของ พ.ศ. 2565 ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีงานทำอยู่ที่ร้อยละ 36.20 ลดลงจา พ.ศ. 2564 และรายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุในไตรมาสที่ 3 ปีงบประมาณ 2565 อยู่ที่ 12,106 บาท/เดือน เพิ่มสูงขึ้นจาก พ.ศ. 2564 อย่างไรก็ตามค่าเป้าหมายกำหนดให้จำนวนผู้สูงอายุที่ทำงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ภายใน พ.ศ. 2565 หรือคิดเป็นร้อยละ 39.38 และค่าจ้างเฉลี่ยของผู้สูงอายุ (เฉพาะผู้ที่ทำงานในฐานะลูกจ้าง) ที่กำหนดให้ให้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ภายใน พ.ศ. 2565 หรือคิดเป็น 12,760 บาทต่อเดือน ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต อีกทั้ง ข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 พบว่า สัดส่วนผู้สูงอายุ ที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นยากจน (2,803 บาท ต่อคนต่อเดือน) คิดเป็น 1 ใน 3 ของผู้สูงอายุทั้งหมด อีกทั้งผู้สูงอายุประมาณ 1 ใน 5 ยังต้องพึ่งพารายได้หลักจากเบี้ยยังชีพจากทางราชการ

สัดส่วนผู้สูงอายุที่มีงานทำ และรายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุ
ในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2565

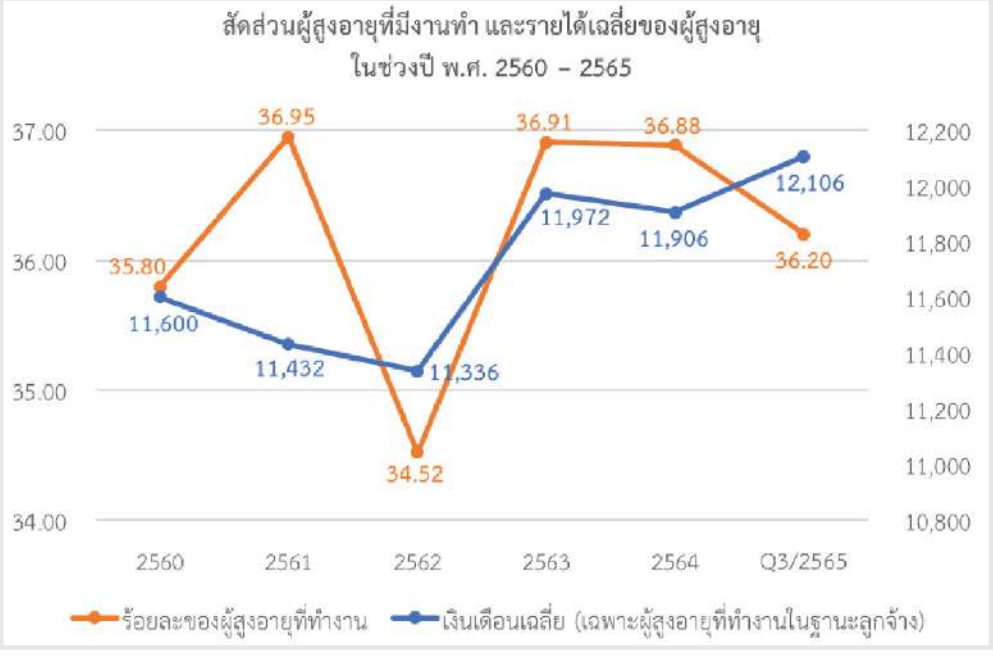

ที่มา : รายงานการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560 – 2564
และ ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาส 3 ปี 2565,
สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการเสริมสร้างสุขภาวะทางใจเตรียมพร้อมสู่สังคมสูงวัย** เพื่อส่งเสริมความรอบรู้ในการเตรียมใจสู่วัยสูงอายุที่มีความสุข สามารถปรับตัวและใช้ศักยภาพตนเองได้อย่างเต็มความสามารถขณะที่ชุมชนมีความเข้มแข็งโดยมีระบบการดูแลสังคมจิตผู้สูงอายุในการดูแลระยะยาว **โครงการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุ** เพื่อให้ได้รับการส่งเสริมการมีงานทำและมีรายได้ สามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในการสร้างอาชีพเสริม ลดรายจ่ายในครัวเรือน ตลอดจนมีทักษะตนเองในการเข้าถึงบริการทางสังคม สามารถดูแลตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ในชุมชนและสังคมได้อย่างมีความสุข **โครงการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนไทยกลุ่มวัยผู้สูงอายุ** เพื่อได้รับการพัฒนาทักษะการจัดการสุขภาพของตนเองและส่งเสริมให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ทั้งกายใจ สติปัญญาและสังคม นอกจากนี้ ยังมีโครงการที่ช่วยส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุ อาทิ โครงการพัฒนาแอปพลิเคชัน Blue Book หรือสมุดบันทึกสุขภาพผู้สูงอายุที่ผู้สูงอายุ อาสาสมัครและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ เพื่อให้การคัดกรองสุขภาพผู้สูงอายุเชิงรุกเป็นไปอย่างครอบคลุมและมีคุณภาพ ผู้สูงอายุและครอบครัวรับรู้ถึงความเสี่ยงด้านสุขภาพและสามารถเฝ้าระวังตนเองได้ และยังสามารถวิเคราะห์และแสดงผลรายงานข้อมูลในระดับพื้นที่และภาพรวมระดับประเทศ โครงการส่งเสริมสวัสดิการเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเกษียณอย่างมีคุณภาพ ของประชากรวัยแรงงานอายุ 25-59 ปี โดยมุ่งเน้นกิจกรรมการดูแลสุขภาพอนามัย การสร้างความรู้ด้านวินัยการออม และการให้บริการด้านสุขภาพ โครงการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงระบบการคุ้มครองทางสังคม ผ่านกิจกรรมการสร้างเครือข่ายให้แรงงานนอกระบบอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 359 คน เพื่อให้แรงงานกลุ่มดังกล่าวช่วยสร้างการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุและข้อกฎหมายที่ควรรู้ให้แรงงานนอกระบบสูงอายุในชุมชนของตนเอง ไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ตลอดจนได้รับการคุ้มครองอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมรวมถึงมีการจัดโครงการฝึกอบรมแรงงานผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งมีผู้เข้าฝึกอบรม จำนวน 17,088 คน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ภาครัฐจะให้ความสำคัญกับการฝึกทักษะให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงาน แต่ก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าจะนำไปสู่การจ้างงาน และการมีรายได้ยามเกษียณที่เพียงพอข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 แสดงให้เห็นว่ามีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 1.5 ที่มีรายได้หลักในการดำรงชีพจากเงินออมดอกเบี้ย ผู้สูงอายุเกือบ 1 ใน 3 ยังต้องพึ่งพิงเงินเกื้อหนุนจากบุตรหรือญาติพี่น้อง อีกทั้งจำนวนเบี้ยยังชีพที่รัฐบาลจ่ายให้กับผู้สูงอายุก็เป็นเพียงรายได้พื้นฐานที่ไม่เพียงพอต่อการยังชีพของผู้สูงอายุในแต่ละเดือน ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบเชิงลบต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ พื้นที่สาธารณะและบริการสาธารณะที่ไม่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการออกไปใช้ชีวิตนอกบ้านของผู้สูงอายุ เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย ตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ขึ้นในสังคมไทย หน่วยงานภาครัฐได้พัฒนาแอปพลิเคชันและดิจิทัลแพลตฟอร์มจำนวนมาก เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุในการเข้าถึงบริการสาธารณะและมาตรการความช่วยเหลือต่าง ๆ แม้แพลตฟอร์มเหล่านี้ได้เกิดขึ้นจากความตั้งใจที่ดีของภาครัฐแต่จำนวนผู้ใช้งานที่เป็นผู้สูงอายุยังมีสัดส่วนค่อนข้างน้อย ซึ่งสาเหตุประการหนึ่งมาจากโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลยังไม่ครอบคลุมในทุกพื้นที่ นอกจากนั้นการขาดความรอบรู้เรื่องดิจิทัลของผู้สูงอายุยังส่งผลให้ถูกหลอกลวงทางดิจิทัลได้ง่าย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งปฏิรูประบบรายได้ยามเกษียณ เพื่อป้องกันไม่ให้ความเหลื่อมล้ำในช่วงวัยทำงานส่งต่อเป็นความยากจนเมื่อชราภาพ ให้ผู้สูงอายุทุกคนมีรายได้ที่เพียงพอต่อการยังชีพ ในขณะเดียวกันก็ป้องกันไม่ให้ระบบเหล่านั้นสร้างปัญหาต่อความยั่งยืนทางการคลัง อีกทั้ง ส่งเสริมกลไกโรงเรียนผู้สูงอายุแบบบูรณาการทั้งด้านการศึกษา อาชีพ เทคโนโลยีสุขภาพ กิจกรรมนันทนาการ และการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน สร้างกลไกสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยอาจใช้กลไกอาสาสมัครในการพัฒนาความรอบรู้เรื่องดิจิทัลให้ผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ของทางภาครัฐได้ด้วยตนเอง และไม่ถูกหลอกจากภัยคุกคามทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ปรับปรุงสิ่งแวดล้อม และจัดบริการสาธารณะ โดยเฉพาะการขนส่งสาธารณะ ที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตนอกบ้านของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มความสามารถในการใช้ชีวิตอย่างอิสระ และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต มีทักษะการดำรงชีวิตเรียนรู้พัฒนาตลอดชีวิต มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมเพิ่มขึ้นมี**การปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย** จาก เดิม ร้อยละผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีงานทำและรายได้เหมาะสม เป็น **ดัชนีความยากจนหลายมิติของกลุ่มผู้สูงอายุ (ร้อยละต่อปี)** ที่กำหนดค่าเป้าหมาย **ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ5 (ต่อปี)** โดยข้อมูลล่าสุด พ.ศ. 2564 มีดัชนีความยากจนหลายมิติของกลุ่มผู้สูงอายุอยู่ที่ ร้อยละ 0.076246 ซึ่งในภาพรวมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุยังอยู่ในระดับต่ำทั้งในเรื่องรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุการเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ยังไม่รองรับสังคมผู้สูงอายุ รวมถึงสภาพแวดล้อม สิ่งแวดล้อมมลพิษ ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูงอายุโดยตรง ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต** ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องมีมาตรการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในทุกมิติ ทั้ง มิติความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มิติการศึกษาและทักษะที่จำเป็น มิติสุขภาพ มิติคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ และมิติการเข้าถึงบริการความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในสังคมเพื่อยกระดับให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด

แผนแม่บท

12

การพัฒนาการเรียนรู้

"ปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21
เพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาทุกระดับ พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต
ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาที่หลากหลาย"

การพัฒนาการเรียนรู้ 12

จ.1

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครูการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตการวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง รวมถึงการรวมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นแนวหน้าเพื่อพัฒนาต่อยอดงานวิจัยในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ และเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของประเทศ **โดยมี 2 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ (1) คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ (2) คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น** ซึ่งแผนแม่บทฯ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์อีกทั้งยังมีส่วนสนับสนุนต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565
120001 คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง				

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

1) คะแนนการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เฉลี่ย 470 คะแนน

2) อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ด้านการศึกษาอยู่อันดับที่ 45

- **สรุปสถานการณ์บรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565 พิจารณาจากคะแนนการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์** การประเมินใน พ.ศ. 2565 ใช้คะแนนจากการประเมินครั้งล่าสุด พ.ศ. 2561 ที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 412 คะแนน ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ 470 คะแนนอยู่ 58 คะแนน อย่างไรก็ตามการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล

มีการดำเนินการจัดสอบ 3 ปีครั้ง ประกอบกับสถานการณ์ โควิด 19 ส่งผลให้ต้องเลื่อนการจัดสอบการประเมินฯ ส่งผลให้ไม่มีค่าที่เป็นปัจจุบัน ประกอบกับ**อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษา** ใช้การจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันโดยสถาบันการจัดการนานาชาติ ด้านการศึกษา โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 53 ขยับขึ้น 3 อันดับจาก พ.ศ. 2564 ที่อยู่ในอันดับ 56 อย่างไรก็ตาม ค่าอันดับปัจจุบันยังคงห่างค่าเป้าหมายที่อยู่ใน พ.ศ. 2565 ที่ต้องอยู่ในอันดับที่ 45 เมื่อพิจารณาทั้ง 2 ตัวชี้วัดแล้วยังห่างค่าเป้าหมายทีกำหนด ส่งผลให้สถานการณ์อยู่ใน**ระดับวิกฤติในการบรรลุค่าเป้าหมาย**

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวมคนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลลดลง พิจารณาจาก**คะแนนการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์** โดยใช้ผลการประเมินเทียบเคียงจากค่าเฉลี่ยคะแนนผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน ซึ่งในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยลดลงอย่างต่อเนื่องโดยใน พ.ศ. 2561 มีคะแนนเฉลี่ยทุกวิชาอยู่ที่ 37.50 และใน พ.ศ. 2564 มีคะแนนเฉลี่ยทุกวิชาอยู่ที่ 34.57 โดยสามารถจำแนกคะแนนเฉลี่ยในแต่ละวิชา ได้แก่ (1) วิชาภาษาไทย 51.19 คะแนน (2) วิชาภาษาอังกฤษ 31.11 คะแนน (3) วิชาคณิตศาสตร์ 24.47 คะแนน และ (4) วิชาวิทยาศาสตร์ 34.45 คะแนน นอกจากการพิจารณาจากคะแนนผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานแล้วยังมีการพิจารณาร่วมกับการจัดอันดับ**ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษา** โดยใน พ.ศ. 2561 และ 2562 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 56 จากทั้งหมด 63 ประเทศ ต่อมาใน พ.ศ. 2563 อันดับได้ถูกปรับเพิ่มขึ้นหนึ่งอันดับเป็นอันดับที่ 55 จากทั้งหมด 63 ประเทศ และใน พ.ศ. 2564 อันดับได้ถูกปรับลดลงหนึ่งอันดับเป็นอันดับที่ 56 จากทั้งหมด 64 ประเทศ อย่างไรก็ตาม ใน พ.ศ. 2565 อันดับได้ถูกปรับเพิ่มขึ้น 3 อันดับ เป็นอันดับที่ 53 จากทั้งหมด 63 ประเทศ

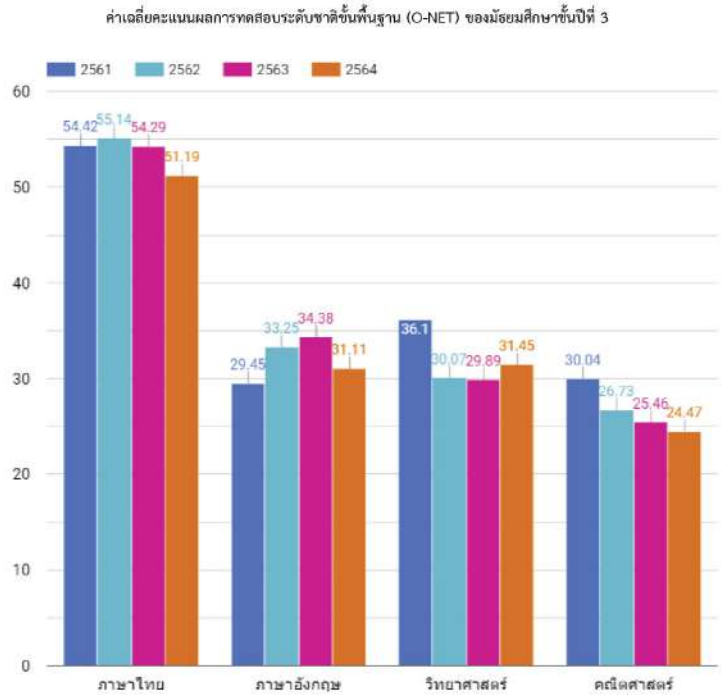

ที่มา : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** ในการดำเนินการตามแผนแม่บทฯ (12) ประเด็นด้านการพัฒนาการเรียนรู้ (พ.ศ.2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับประเด็น คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้มีการกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จากเดิม **คะแนนการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์**ร่วมกับ **อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษา**โดยได้มีการยกเลิกตัวชี้วัด **คะแนนการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์** และ**ใช้การจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษาเพียงตัวชี้วัดเดียว เนื่องจากคะแนนการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล เป็นส่วนประกอบหนึ่งในการคำนวณอันดับของ** การจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันโดย**สถาบันการจัดการนานาชาติ ซึ่งค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570** ที่ได้รับการจัดอันดับอยู่ในอันดับที่ 40 โดยปัจจุบัน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 53 ซึ่งส่งผลให้สถานการณ์อยู่ใน**ระดับวิกฤติในการบรรลุค่าเป้าหมาย**

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

120002 คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับสากลดีขึ้น (Global Talent Competitiveness Index :GTCI) ไม่น้อยกว่า 50.1 คะแนน

- **สรุปสถานการณ์บรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากคะแนนความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับสากล โดยใน พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนน อยู่ที่ 39.23 คะแนน ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่มีคะแนนอยู่ที่ 45.46 จำนวน 6.69 คะแนนซึ่งทำให้ไม่สามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ 50.1 คะแนน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ การจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันโดยสถาบันการจัดการนานาชาติ ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดด้านทรัพยากรมนุษย์เช่นเดียวกัน พบว่า อันดับของประเทศไทยใน พ.ศ. 2565 อยู่ที่อันดับ 45 จากทั้งหมด 64 ประเทศที่ได้รับการประเมิน ซึ่งลดลง 3 อันดับจากอันดับ 42 ใน พ.ศ. 2564 จึงส่งผลให้อยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

12 การพัฒนาการเรียนรู้

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ในภาพรวมคนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาค่อนข้างคงที่ โดยพิจารณาจากค่าใน พ.ศ. 2562 มีคะแนนความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับสากล อยู่ที่ 38.62 ซึ่งใน พ.ศ. 2562-2563 คะแนนมีการเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยมีคะแนน 41.3 และ 45.61 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามใน พ.ศ. 2565 คะแนนความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับสากลมีการปรับลดลงเหลือ 39.23 คะแนน นอกจากนี้ยังสามารถเทียบเคียงกับการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันโดย**สถาบันการจัดการนานาชาติ** ในด้านทรัพยากรมนุษย์ โดยในช่วง พ.ศ. 2561 – 2563 มีอันดับคงที่ในอันดับที่ 43 ซึ่งใน พ.ศ. 2564 มีอันดับเพิ่มขึ้นหนึ่งอันดับเป็นอันดับที่ 42 แต่ในปี 2565 มีอันดับลดลง 3 อันดับเป็นอันดับที่ 45

Global Talent Competitiveness Index

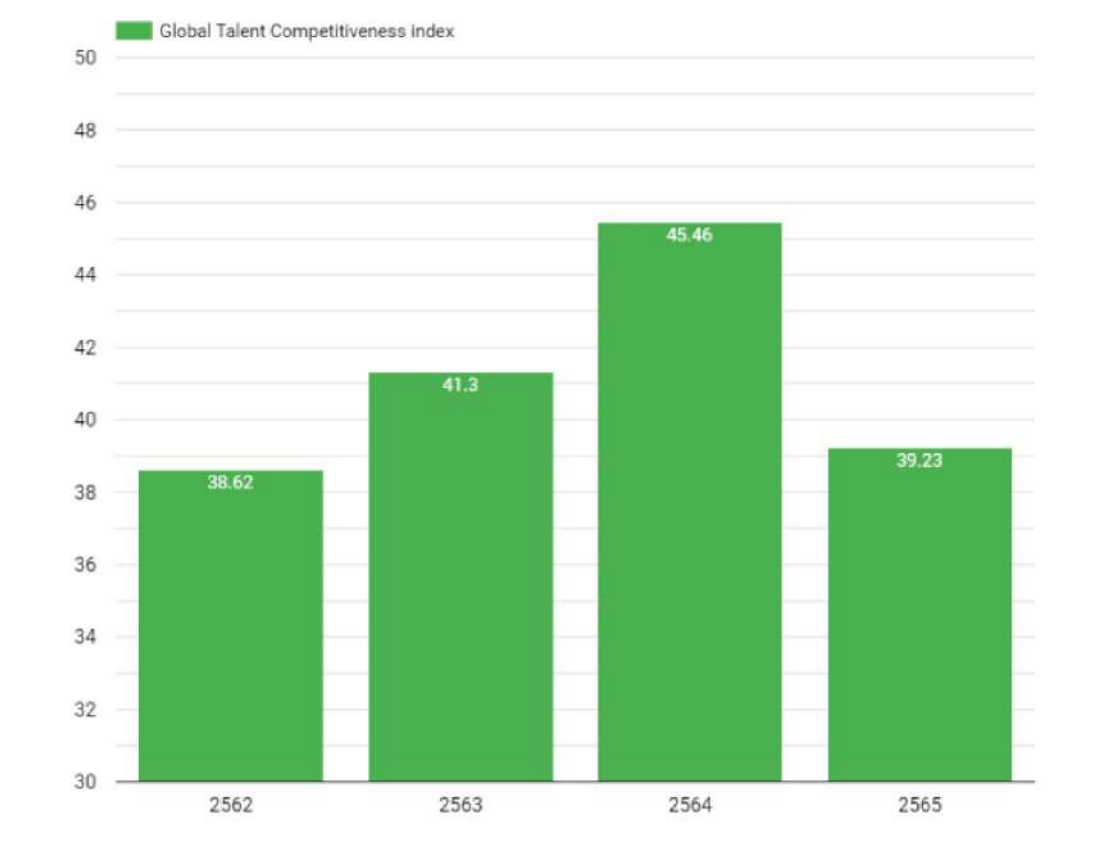

ที่มา: Global Talent Competitiveness Index, Adecco Group

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** ของแผนแม่บทฯ (12) ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ (พ.ศ.2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายจากเดิมที่ใช้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับสากลดีขึ้น (GTCI) ที่ต้องบรรลุ 56.63 คะแนนใน พ.ศ. 2570 เป็นสัดส่วนเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการส่งต่อการพัฒนาตามศักยภาพหรือพหุปัญญา ต่อเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด โดยต้องบรรลุร้อยละ 60 ใน พ.ศ. 2570 เพื่อให้สามารถสะท้อนตามเป้าหมายที่ให้คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพุปัญญามากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบัน **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระหว่างการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล** โดยจะมีข้อมูลพร้อมใช้งานภายใน พ.ศ. 2566

จากปัญหาสถานการณ์**การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19** ส่งผลให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ และ**ปัญหาการขาดความเข้าใจถึงความหลากหลายของพหุปัญญา**ของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกัน จึงเป็นประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทระดับประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ ได้แก่ **(1) ความพร้อมด้านทรัพยากรของโรงเรียนโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ห่างไกล** คุณภาพของครูผู้สอน ทักษะการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อดิจิทัล ต้องเร่งพัฒนาการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มอื่น ๆ อาทิ ระบบออนไลน์ ระบบดาวเทียมซึ่งยังคงมีข้อจำกัดในด้านความพร้อมของอุปกรณ์การเรียน โดยเฉพาะในครัวเรือนยากจนที่ขาดแคลนคอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟนที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ และ **(2) ความเข้าใจและการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา** สังคมยังมีค่านิยมให้ความสำคัญกับความเป็นเลิศด้านวิชาการ ขาดความเข้าใจถึงความหลากหลายของพหุปัญญาของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกัน รวมถึงยังขาดการจัดเก็บข้อมูลและตัวชี้วัดที่สะท้อนเป้าหมายของพหุปัญญาได้อย่างชัดเจน

แผนแม่บทฯ ประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้

ประกอบด้วย 2 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

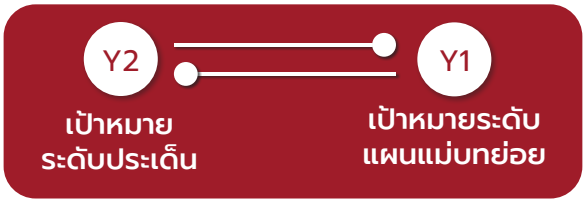

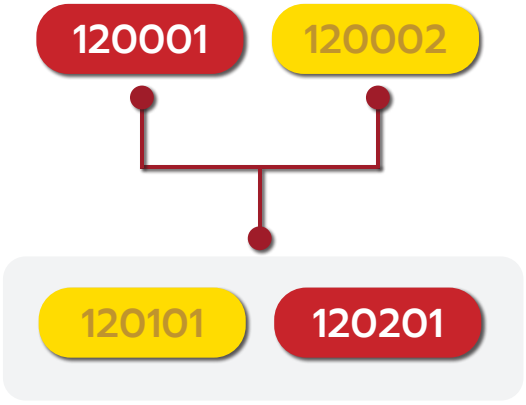

*สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำปี 2565

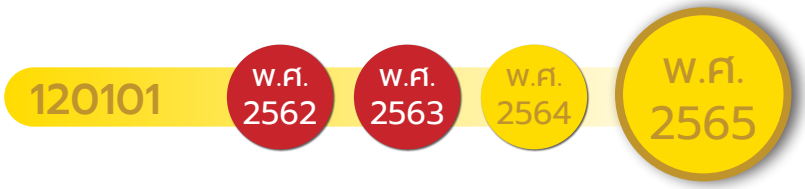

คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ได้แก่ สัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐานนานาชาติร้อยละ 50 อัตราความแตกต่างของคะแนนการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนลดลงร้อยละ 20 และอัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 80

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวมคนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพ มีทักษะการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 ค่อนข้างคงที่ พิจารณาจากการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ตามมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2563 ทดแทนตัวชี้วัดสัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐานนานาชาติ โดยได้มีการดำเนินการให้มีการทดสอบฯ ครั้งที่ 1 ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2565 โดยมีผู้ผ่านเกณฑ์การทดสอบและประเมินฯ ดังกล่าว ในแต่ละวิชา ซึ่งมีจำนวน 4 วิชา ดังนี้ (1) วิชาการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร จำนวน 28,551 คน (2) วิชาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จำนวน 9,910 คน (3) วิชาการ

ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา จำนวน 23,136 คน และ (4) วิชาชีพครู จำนวน 15,232 คน ในส่วนของอัตราความแตกต่างของคะแนนการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากลในแต่ละกลุ่มโรงเรียน ในปี 2565 สะท้อนจากคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาปีที่ 3 พ.ศ. 2564 พบว่าผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติตามกลุ่มโรงเรียนจะยังคงพบความแตกต่างในด้านคุณภาพการศึกษาของแต่ละกลุ่มโรงเรียนที่ยังคงมีอยู่อย่างมาก นอกจากนี้อัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใน พ.ศ. 2565 พบว่า ใน พ.ศ. 2564 มีอัตราการเข้าเรียนอยู่ที่ร้อยละ 69.5 ซึ่งอัตราการเข้าเรียนเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2561 ที่มีอัตราการเข้าเรียนอยู่ที่ร้อยละ 68.6 ยังคงห่างจากค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุร้อยละ 80 อยู่ ร้อยละ 10.5 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาทั้ง 3 ตัวชี้วัดร่วมกัน จึงส่งผลให้อยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

120201 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ได้แก่ สัดส่วนสถานศึกษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนที่สร้างสมดุลทุกด้านและมีการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาพหุปัญญารายบุคคล และสัดส่วนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการส่งต่อและพัฒนาตามศักยภาพ/พหุปัญญา อยู่ที่ร้อยละ 10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ภาพรวมประเทศไทยมีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา ยังขาดความครบถ้วนของข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ โดยพิจารณาจาก**สัดส่วนสถานศึกษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนที่สร้างสมดุลทุกด้านและมีการจัดการศึกษา** เพื่อพัฒนาพหุปัญญารายบุคคล เทียบเคียงโดยใช้จำนวนโรงเรียน จำแนกตามจุดเน้นการสอน โดยใน พ.ศ. 2564 มีจำนวนสถานศึกษาภายใต้สังกัดต่าง ๆ ทั้งสิ้น 37,648 แห่ง (ครอบคลุมโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แต่ไม่รวมสถานศึกษาเอกชน) ซึ่งจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการและการศึกษาเฉพาะทาง ประกอบด้วย โรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไป 36,712 แห่ง (โรงเรียนดุริยางค์ 3 แห่ง รวมทั้งโรงเรียนที่เน้นการสอนด้านวิชาชีพเฉพาะทางกว่า 100 แห่ง) สถาบันอาชีวศึกษา 872 แห่ง โรงเรียนเน้นกีฬา 28 แห่ง โรงเรียนเน้นนาฏศิลป์ 18 แห่ง (โรงเรียนช่างศิลป์ 3 แห่ง) และโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์ 18 แห่ง โดย จำนวนสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเฉพาะทางยังมีจำนวนไม่แตกต่างจากปีที่ผ่านมาอย่างมีนัยสำคัญ และ**สัดส่วนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการส่งต่อและพัฒนาตามศักยภาพ/พหุปัญญา ไม่มีการเก็บข้อมูล** ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาทั้ง 2 ตัวชี้วัดร่วมกัน จึงส่งผลให้สถานการณ์อยู่ใน**ระดับวิกฤติในการบรรลุค่าเป้าหมาย**

12 การพัฒนาการเรียนรู้

120101

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐานนานาชาติร้อยละ 50 อัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนลดลงร้อยละ 20 และอัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 80

การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับระบบการศึกษาและการเรียนรู้ให้สอดรับกับความเปลี่ยนแปลงและทักษะที่จำเป็นตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ พัฒนาระบบการเรียนรู้ เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีการสะท้อนความคิด ทบทวน ไตร่ตรอง การสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ของตนได้ เปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมถึงการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยปัจจัยสำคัญหลักสู่ความสำเร็จ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษา ให้มีมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางทุกระดับและทุกประเภท มีหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนและประเทศ หลักสูตรมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนทุกช่วงวัย มีการประกันคุณภาพจัดการศึกษา มีหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องสอดคล้องกับการประกอบอาชีพ พัฒนาครูผู้สอน ให้เป็นผู้สอนยุคใหม่ที่มีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และผลิตครู อัตรากำลังครู /ผู้สอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ มีระบบการประเมินครูที่เน้นผลลัพธ์จากผู้เรียนเป็นหลัก พัฒนารูปแบบและระบบการเรียนรู้สนับสนุนการใช้ดิจิทัลเพื่อการศึกษา ส่งเสริมรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการลงมือปฏิบัติและทักษะอาชีพ มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลาย และสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย พัฒนาการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ รวมถึงพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อาทิ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้จากทุกภาคส่วน และการมีส่วนร่วมของชุมชนและครอบครัว

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ในห้วง 5 ปีที่ผ่านมาพบว่า มีสถานะการพัฒนาในระดับคงที่ พิจารณาจากตัวชี้วัดอัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใน พ.ศ. 2564 อยู่ที่ร้อยละ 69.5 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 69.4 ใน พ.ศ. 2563 แต่ยังคงค่อนข้างห่างจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่ต้องบรรลุร้อยละ 80 ใน พ.ศ. 2565 รวมทั้งอัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนที่ต้องลดลงร้อยละ 20ใน พ.ศ. 2565 เนื่องจากใน พ.ศ. 2564 ยังไม่ได้มีการทดสอบ PISA ซึ่งยังคงต้องใช้ผลคะแนน PISA 2561 ซึ่งคะแนนภาพรวมคะแนนลดลงจาก พ.ศ. 2558 และหากพิจารณาอัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนระหว่างกลุ่มโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดและกลุ่มโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด พบว่า มีความแตกต่างกันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเทียบเคียงเพิ่มเติมจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาปีที่ 3 พ.ศ. 2564 พบว่าคะแนนเฉลี่ยในทุกวิชาลดลงจาก 36.03 ใน พ.ศ. 2563 เป็น 34.57 คะแนน และหากจำแนกผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติตามกลุ่มโรงเรียนจะยังคงพบ**ความแตกต่างในด้านคุณภาพการศึกษาของแต่ละกลุ่มโรงเรียนที่ยังคงมีอยู่อย่างมาก** โดยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มโรงเรียนที่มีคะแนนสูงที่สุดในทุกรายวิชายังคงเป็นกลุ่มโรงเรียนจุฬาภรณ์มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 50 คะแนนในทุกวิชา โดยมีคะแนนเพิ่มขึ้นในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์รองลงมาคือโรงเรียนสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กลุ่มโรงเรียนสาธิ) ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยที่ลดลงจากปีก่อนหน้า โดยมีคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ลดลงจนต่ำกว่าร้อยละ 50 (45.22 คะแนน) ขณะที่โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม มีโรงเรียนครอบคลุม

อัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

นักเรียนมากที่สุดโดยคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทยมากที่สุด(52.13 คะแนน) โดยวิชาอื่น ๆ คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 ขณะที่กลุ่มโรงเรียนสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และโรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนเป็นกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยใน 3 วิชาหลัก คือ วิชาคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษต่ำกว่าร้อยละ 30 คะแนน สะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาที่ยังมีความแตกต่างกันมากในแต่ละกลุ่มโรงเรียน ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นต่อไปรวมถึงตัวชี้วัดการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ตามมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2563 ซึ่งสะท้อนทดแทนตัวชี้วัด**สัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐานนานาชาติ** โดยได้มีการดำเนินการให้มีการทดสอบฯ ครั้งที่ 1 ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2565 โดยมีผู้ผ่านเกณฑ์การทดสอบและประเมินฯ ดังกล่าว ในแต่ละวิชา ซึ่งมีจำนวน 4 วิชาดังนี้ 1) วิชาการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร จำนวน 28,551 คน 2) วิชาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จำนวน 9,910 คน 3) วิชาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา จำนวน 23,136 คน และ 4) วิชาชีพครู จำนวน 15,232 คน และขณะนี้อยู่

ระหว่างการดำเนินการจัดการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู ครั้งที่ 2 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา**อัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาตอนต้น** มีค่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ประกอบกับ**ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาปีที่ 3 พ.ศ. 2564** ซึ่งสะท้อนเทียบเคียงอัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียน พบว่ามีค่าลดลงเล็กน้อย จึงส่งผลให้อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย 2 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาอัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ประกอบกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาปีที่ 3 พ.ศ. 2564 ซึ่งสะท้อนเทียบเคียง**อัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียน** พบว่ามีค่าลดลงเล็กน้อย จึงส่งผลให้อยู่**ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินการ**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** เพื่อมุ่งยกระดับทักษะครูผู้สอนและกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพครูและกระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา อาทิ **โครงการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามทักษะศตวรรษที่ 21** โครงการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อขยายผลการให้บริการวิชาการด้านหลักสูตร สื่อและกระบวนการจัดการเรียนรู้ **โครงการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนของครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์เทคโนโลยี และสะเต็มศึกษา โครงการเพิ่มศักยภาพครูให้มีสมรรถนะของครูยุคใหม่สำหรับการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21** โครงการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โครงการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติและแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ โครงการศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (Innovations For Thai Education : IFTE) นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาไทย และ**โครงการส่งเสริมการเรียนภาษาคอมพิวเตอร์** รวมถึงการดำเนินโครงการในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอาทิ โครงการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย โครงการขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพ รองรับการพัฒนาประเทศและการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ ห้องเรียนเสมือนจริงบนแพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบดิจิทัล สำหรับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของคนทุกช่วงวัย โครงการพัฒนาระบบการเรียนรู้แนวใหม่ในชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ **โครงการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้สาธารณะออนไลน์ของประเทศไทย Public Learning Portal** และโครงการ “แพลตฟอร์มการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับคนทุกช่วงวัย”

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าการดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าผ่านการดำเนินงานในหลายโครงการ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า 19 เป็นประเด็นท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมาย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านการศึกษาและต่อตัวนักเรียนโดยตรงโดยมีเด็กนักเรียนจำนวนมากเกิดภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอย รวมถึงปัญหาการพัฒนาทางกายและทางจิตใจ จากการเรียนออนไลน์ในช่วงที่ผ่านมา เนื่องจากความพร้อมของทรัพยากร/อุปกรณ์ในการเรียนรู้ ความพร้อมของผู้เรียน สภาพแวดล้อมในการเรียน และความพร้อมของครูผู้สอน รวมทั้งปัญหาการหลุดออกนอกระบบการศึกษา โดยเฉพาะในช่วงชั้นรอยต่อ (ประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3) ในกลุ่มเด็กนักเรียนจากครัวเรือนยากจน ซึ่งจากข้อมูลจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2564 ชี้ให้เห็นว่า ปัจจุบันมีนักเรียนยากจนและด้อยโอกาส 1.9 ล้านคน ที่มีโอกาสหลุดจากระบบการศึกษา โดยจากสถานการณ์โควิด 19 ทำให้มีนักเรียนยากจนเพิ่มขึ้นถึง 3 แสนคน ขณะที่กระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ยังมีความท้าทายที่สำคัญในรูปแบบเดิม อาทิ ความพร้อมด้านทรัพยากรของโรงเรียนโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ห่างไกล สมรรถนะของครูผู้สอนสู่การเป็นครูยุคใหม่ การขาดข้อมูลที่สามารถสะท้อนคุณภาพของผู้สอน ในระบบรวมถึงระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของประชาชนทุกกลุ่ม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการปฏิรูประบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมทางกายและจิตใจที่หลากหลายสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย เพื่อฟื้นฟูภาวะการการเรียนรู้ที่ถดถอยของนักเรียน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กนักเรียนที่ยากจนและด้อยโอกาส รวมทั้งพัฒนาระบบติดตามเด็กที่หลุดออกนอกระบบการศึกษา และกลุ่มเด็กที่มีความเสี่ยง รวมทั้งมีมาตรการในการป้องกันการหลุดนอกระบบของเด็กนักเรียน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่ครูและนักเรียนซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ผ่านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อาทิ การเตรียมความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียน และสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่ครูผู้สอนและนักเรียนสำหรับรองรับการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทกับภาคการศึกษามากขึ้น และเป็นการรองรับการเรียนรู้ในช่วงวิกฤตจากโรคระบาดในอนาคตได้ รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทั้งระบบ และเร่งดำเนินการทดสอบสมรรถนะครูรายสาขาที่สามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานสากลได้ให้มากขึ้น โดยเฉพาะครูที่อยู่ในระบบการศึกษาอยู่แล้วเพื่อประกันคุณภาพของครูและพัฒนาครูผู้สอนไปสู่การเป็นครูยุคใหม่และสะท้อนคุณภาพของครูได้อย่างชัดเจน การวิจัยและสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการศึกษา และควรขยายผลระบบการศึกษาที่มีคุณภาพไปให้ทั่วถึงผ่านกลไกต่าง ๆ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา อาทิ การจับคู่โรงเรียนพี่เลี้ยง การกระจายทรัพยากรทางการศึกษาในเรื่องการจัดสรรครูและการผลิตครูที่มีคุณภาพให้ไปสอนในท้องถิ่น การสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น(12)การพัฒนาการเรียนรู้ (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยคนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัด จาก เดิม 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) สัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐานนานาชาติ (2) อัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียน และ (3) อัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็น เหลือเพียง เหลือ 2 ตัวชี้วัดได้แก่ (1) ดัชนีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และ (2) สัดส่วนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานร้อยละ 50 ขึ้นไปของคะแนนเต็มใน 4 วิชาหลัก ได้แก่ (1) วิชาภาษาไทย (2) วิชาภาษาอังกฤษ(3) วิชาคณิตศาสตร์ และ (4) วิชาวิทยาศาสตร์ ต่อจำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เข้ารับการทดสอบ โดยในสถานการณ์ปัจจุบันตัวชี้วัด **สัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐานนานาชาติ** จะสะท้อนเทียบเคียงจากข้อมูลการทดสอบสมรรถนะทางวิชาชีพครูด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ตามมาตรฐานวิชาชีพครู 4 ด้าน ได้แก่ 1) วิชาการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร 2) วิชาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 3) วิชาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา และ 4) วิชาชีพครู ซึ่งยังไม่สามารถเปรียบเทียบกับมาตรฐานนานาชาติได้รวมทั้งการดำเนินงานดังกล่าวได้เริ่มดำเนินการในพ.ศ.2564เป็นเป็นปีแรกและยังไม่มีการกำหนดให้มีการทดสอบดังกล่าวกับครูและบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ในระบบแต่เดิม โดยขณะนี้ดัชนีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำและประเมินผล โดยมีค่าเป้าหมายต้องไม่น้อยกว่า 60 ใน พ.ศ. 2570 ซึ่งคาดว่าจะพร้อมใช้งานใน พ.ศ. 2566 และตัวชี้วัด**ค่าเป้าหมายอัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนลดลงร้อยละ 20** เนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้การทดสอบ PISA รอบ พ.ศ. 2564 เลื่อนทดสอบเป็นเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565 ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างประมวลผล รวมทั้งมีการดำเนินงาน 3 ปีครั้ง ในห้วงถัดไปค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ตามที่ ได้มีการดำเนินการเปลี่ยนค่าเป้าหมายเป็นสัดส่วนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานร้อยละ 50 ขึ้นไปของคะแนนเต็มใน 4 วิชาหลัก ได้แก่ (1) วิชาภาษาไทย (2) วิชาภาษาอังกฤษ (3) วิชาคณิตศาสตร์ และ (4) วิชาวิทยาศาสตร์ ต่อจำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เข้ารับการทดสอบ ซึ่งสามารถประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและสะท้อนเป้าหมายได้ชัดเจนมากกว่า โดยสถานการณ์ปัจจุบันใน พ.ศ. 2564 มีข้อมูลสัดส่วนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานร้อยละ 50 ขึ้นไปใน 4 วิชาหลักได้แก่ (1) วิชาภาษาไทย ร้อยละ 81.24 (2) วิชาภาษาอังกฤษร้อยละ 9.78 (3) วิชาคณิตศาสตร์ร้อยละ 5.54 และ (4) วิชาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 4.70 ซึ่งต้องบรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดในปี 2570 คือ วิชาภาษาไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 วิชาภาษาอังกฤษไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 วิชาคณิตศาสตร์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 และวิชาวิทยาศาสตร์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ซึ่งเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤติ อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงที่ผ่านมา ทำให้เกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอย โดยเฉพาะกับกลุ่มเด็กในครัวเรือนที่มีฐานะยากจน ค่าเป้าหมายดังกล่าวจึงมีความท้าทายมากขึ้น

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนสถานศึกษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนที่สร้างสมดุลทุกด้านและมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพหุปัญญารายบุคคลร้อยละ 10 และสัดส่วนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการส่งต่อและพัฒนาตามศักยภาพ/พหุปัญญาร้อยละ 10

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น ภายใต้การตระหนักรู้ถึงพหุปัญญาที่หลากหลายของมนุษย์ที่ช่วยให้เกิดกระบวนการพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนให้เกิดอาชีพบนฐานพหุปัญญาอย่างมั่นคงและครอบคลุม โดยปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาสถานศึกษาที่รองรับการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องพหุปัญญาของผู้สอน กระบวนการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาของผู้เรียนการจัดทำระบบฐานข้อมูลและการบริหารข้อมูลพหุปัญญา การพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการสำรวจ/คัดกรอง/วัดระดับ/ติดตามและประเมินผลรวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาพหุปัญญา อย่างไรก็ดี การดำเนินงานที่ผ่านมายังมีความท้าทายที่โครงการส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับพหุปัญญาแบบเดิม อาทิ วิทยาศาสตร์ กีฬา รวมถึงยังขาดกลไกรองรับการพัฒนาพหุปัญญาด้านอื่น ๆทั้งระบบ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ในห้วง 5 ปีที่ผ่านมายังคงมีสถานะการพัฒนาที่น่ากังวลอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายอย่างต่อเนื่องเทียบเคียงจาก จำนวนโรงเรียนจำแนกตามจุดเน้นการสอนแทน โดยในปัจจุบัน ประเทศไทยมีการจัดการศึกษาตามพหุปัญญาหลากหลายประเภท โดยใน พ.ศ. 2564 มีจำนวนสถานศึกษาภายใต้สังกัดต่าง ๆ ทั้งสิ้น 37,648 แห่ง (ครอบคลุมโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.)ในการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แต่ไม่รวมสถานศึกษาเอกชน) ซึ่งจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการและการศึกษาเฉพาะทาง ประกอบด้วย โรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไป 36,712 แห่ง (โรงเรียนดุริยางค์ 3 แห่ง รวมทั้งโรงเรียนที่เน้นการสอนด้านวิชาชีพเฉพาะทางกว่า100 แห่ง) สถาบันอาชีวศึกษา 872 แห่ง โรงเรียนเน้นกีฬา 28 แห่ง โรงเรียนเน้นนาฏศิลป์ 18 แห่ง (โรงเรียนช่างศิลป์ 3 แห่ง) และโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์ 18 แห่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบการศึกษาไทยมีการรองรับการพัฒนาผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางความสามารถพิเศษระดับหนึ่ง แล้วรวมทั้งโรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไปยังมีการแบ่งห้องเรียนตามความถนัดของผู้เรียนอาทิห้องเรียนเน้นวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนเน้นคณิตศาสตร์ อย่างไรก็ตาม จำนวนสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเฉพาะทางยังมีจำนวนไม่แตกต่างจากปีที่ผ่านมาอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณา**จำนวนโรงเรียนจำแนกตามจุดเน้นการสอน** พ.ศ. 2564 ซึ่งสะท้อนเทียบเคียง**สัดส่วนสถานศึกษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนที่สร้างสมดุลทุกด้านและมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพหุปัญญารายบุคคล** พบว่ามีค่าคงที่ จึงส่งผลให้อยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

จำนวนสถานศึกษาในประเทศไทย จำแนกตามจุดเน้นในการจัดการเรียนการสอน ปีการศึกษา 2564

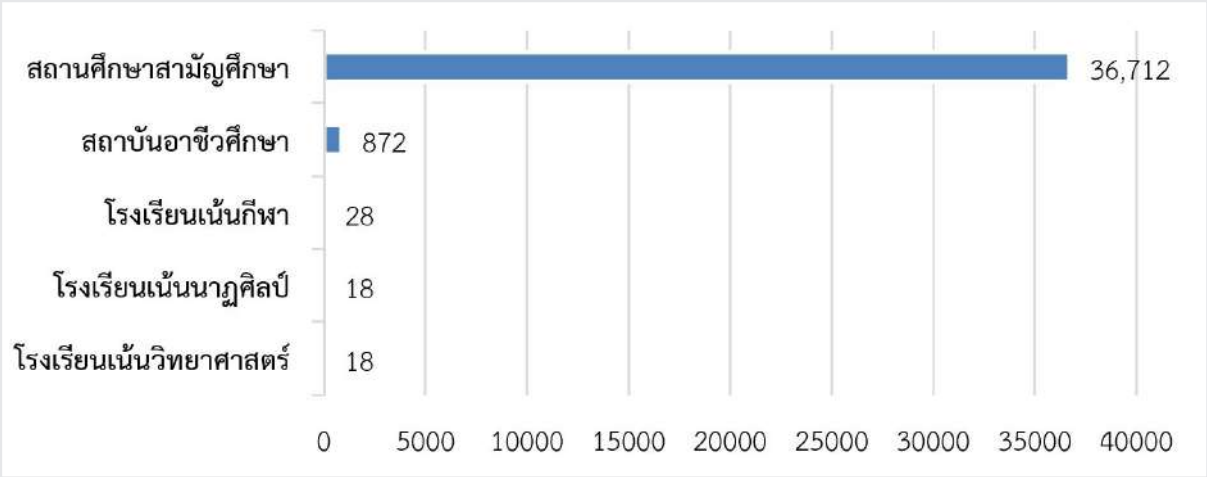

ที่มา : สถิติการศึกษาประจำปี 2564, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินการ **โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** ซส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินงานที่เน้นการพัฒนาระบบข้อมูลและแพลตฟอร์มในการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหลัก อาทิ**โครงการพัฒนาระบบคลังข้อมูลสารสนเทศสำหรับการประเมินผลและการวางแผนการศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา โครงการพัฒนาอัจฉริยภาพทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี** โครงการ “การพัฒนาระบบสารสนเทศเชิงยุทธศาสตร์คลังข้อมูลและเหมืองข้อมูล พัฒนากลไกและกระบวนการสืบค้นพหุปัญญาในผู้เรียนและเส้นทางสู่อาชีพ และโครงการ “แพลตฟอร์มการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับคนทุกช่วงวัย”และมีการดำเนินโครงการในการส่งเสริมการนำร่องโรงเรียนต้นแบบพหุปัญญาผ่านโครงการ“1 มหาวิทยาลัย โรงเรียนต้นแบบตามพหุปัญญา” รวมทั้งมีการดำเนินโครงการในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิ โครงการหลักสูตรแบบNon Degree เพื่อพัฒนาทักษะแรงงานชั้นดีตอบโจทย์อุตสาหกรรม 4.0 และ**ศูนย์การเรียนรู้เพื่อชุมชนพหุปัญญา**

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ประเทศไทยมีการจัดการศึกษาที่รองรับพหุปัญญาหลากหลายประเภทและการส่งเสริมความสามารถพิเศษเฉพาะทางอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนยังคงต้องจัดตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการในการเรียนการสอนเป็นหลัก ทำให้ในทางปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนโดยการแบ่งห้องเรียนตามพหุปัญญาที่หลากหลายทำได้ยาก เนื่องจากโรงเรียนต้องมีความพร้อมในด้านทรัพยากรและบุคคลากรในการจัดการศึกษา จึงทำให้ในทางปฏิบัติมีการกระจุกตัวเฉพาะในบางกลุ่มโรงเรียน นอกจากนี้ความรู้ความเข้าใจตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาของบุคลากรทางการศึกษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอน ยังคงมีอยู่ในระดับจำกัด ประกอบกับค่านิยมและทัศนคติของสังคมไทยที่มีแนวโน้มในการยกย่องและให้ความสำคัญกับความเป็นเลิศทางด้านวิชาการเป็นหลัก หรือการยกย่องคนเก่งยังคงเป็นการเน้นไปที่สาขาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง เนื่องมาจากสาขาอาชีพในการรองรับการทำงานในอนาคตยังคงมีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้เกิดสถานการณ์การเร่งเรียนและเรียนหนักเพื่อสนับสนุนไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามค่านิยมของสังคมตั้งแต่อายุยังน้อย โดยขาดการคำนึงถึงความหลากหลายทางพหุปัญญาด้านต่าง ๆ ที่เด็กแต่ละคนมีแตกต่างกัน นอกจากนี้ การติดตามการตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายยังคงขาดการจัดเก็บข้อมูลและตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ตามเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมและชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยการพัฒนาระบบข้อมูลทั้งระบบฐานข้อมูลพหุปัญญาแห่งชาติที่เชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และระบบเทคโนโลยีสำหรับการสำรวจ คัดกรอง วัดระดับ และติดตามผลผู้เรียนการพัฒนาทางด้านแหล่งเรียนรู้ทั้งสถานศึกษาที่ส่งเสริมพหุปัญญาและสถานที่สาธารณะในการเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถ การสร้างโมเดลต้นแบบและการส่งต่อการพัฒนาตามพหุปัญญานอกเหนือจากด้านวิทยาศาสตร์ที่ประสบความสำเร็จในทุกพื้นที่การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการเข้ามาส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามแนวทาพหุปัญญารวมถึงการส่งเสริมการจ้างงาน และการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องพหุปัญญาทั้งระดับครอบครัว ชุมชน และครูผู้สอน โดยปรับเปลี่ยนทัศนคติว่าผู้เรียนที่เก่งไม่จำเป็นต้องเก่งเฉพาะด้านวิชาการแต่เพียงเท่านั้น นอกจากนี้ควรมีการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายโรงเรียนและมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนและเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อลดอุปสรรคในด้านทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอน

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

พ.ศ. 2570
ตัวชี้วัดอยู่ระหว่างการจัดเก็บ

แผนแม่บทประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ในเป้าหมายแผนแม่บทย่อย **ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น** ได้มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมายและตัวชี้วัดจากเดิม**สัดส่วนสถานศึกษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนที่สร้างสมดุลทุกด้านและมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพหุปัญญารายบุคคล**ร้อยละ 10 และ**สัดส่วนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการส่งต่อและพัฒนาตามศักยภาพ/พหุปัญญา**ร้อยละ 10 เป็น **สัดส่วนเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีข้อมูลส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญารายบุคคลต่อเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด** ซึ่งต้องมีค่าไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ใน พ.ศ. 2570 โดยสถานการณ์ปัจจุบัน ข้อมูลจากตัวชี้วัดดังกล่าวอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล ซึ่งคาดว่าจะพร้อมใช้งานภายใน พ.ศ. 2566

แผนแม่บท

13

การเสริมสร้าง ให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

"ส่งเสริมการจัดการสุขภาวะในทุกรูปแบบ นำไปสู่การมีศักยภาพ
ในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุน
ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาวะที่ดี
และมีทักษะสุขภาวะที่เหมาะสม"

จ.1

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการจัดการสุขภาวะในทุกรูปแบบ อันจะนำไปสู่การมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง ควบคู่ไปกับการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาวะให้มีทักษะด้านสุขภาวะที่เหมาะสม มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ และร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัย ส่งผลให้เกิดการกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ สามารถพัฒนาและสร้างระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้น และมีความเป็นอยู่ดีเพิ่มขึ้น โดยแผนแม่บทฯ ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ อีกทั้งยังมีส่วนสนับสนุนต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและการพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

130001 คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้น และมีความเป็นอยู่ดีเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565 จ.2

อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง (อายุเฉลี่ย) ไม่น้อยกว่า 68 ปี

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจาก**อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของประชากรไทย** ที่จัดเก็บโดยฐานข้อมูลอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ซึ่งความถี่ของการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวจะเป็นการจัดเก็บในทุก 5 ปี โดยใน พ.ศ. 2562 เป็นปีที่มีข้อมูลล่าสุด พบว่า อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของคนไทยอยู่ที่ 68.3 ปี นอกจากนี้ได้มีการพิจารณาตัวชี้วัดเทียบเคียงจากร้อยละประชาชนเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากตัวชี้วัดดังกล่าวสามารถสะท้อนถึงการให้บริการทั้งในส่วนของการให้บริการประชาชนในการสร้างการตระหนักรู้ในการดูแลตนเองนำไปสู่การดูแลตัวเองให้มีพฤติกรรมด้านสุขภาพที่พึงประสงค์ พบว่า ใน พ.ศ. 2565 ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคอยู่ที่ร้อยละ 80 ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้มีอายุคาดเฉลี่ยอยู่ที่ 68 ปี

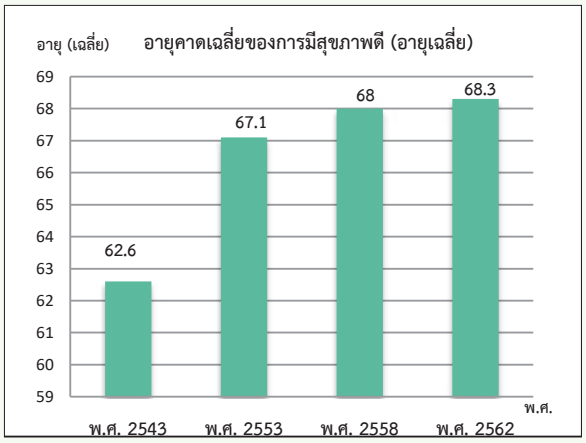

ที่มา : World Health Organization

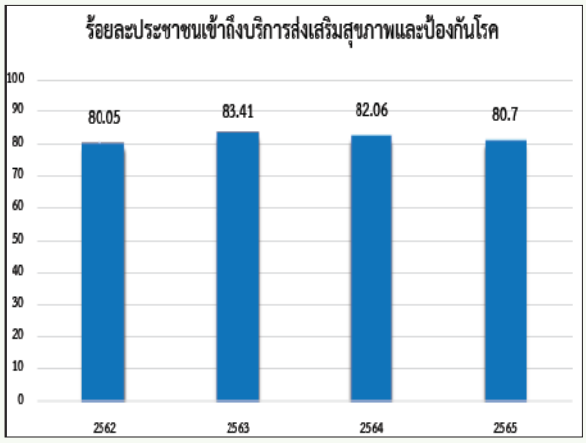

ที่มา : กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวมของ**อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของประชากรไทยมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง** เนื่องจากพัฒนาการในเรื่องการสาธารณสุขของประเทศ มีการปรับตัวที่ดีขึ้น ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการดูแลสุขภาพที่เพิ่มขึ้น สะท้อนได้จากอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีที่ผ่านมา พบว่า ใน พ.ศ. 2553 อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของคนไทย อยู่ที่ 67.1 ปี ในขณะที่ พ.ศ. 2558 อยู่ที่ 68 ปี และ พ.ศ. 2562 อยู่ที่ 68.3 ปีและในภาพรวมของตัวชี วัดเทียบเคียงจากร้**อยละประชาชนเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคมีแนวโน้มปรับตัวลดลงเล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ที่ร้อยละ 80 ตลอดห้วง 5 ปีแรก ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก** ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพต่าง ๆ และมีความรู้ ความเข้าใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ สะท้อนได้จากร้อยละของประชาชนในการเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยใน พ.ศ. 2563 อยู่ที่ร้อยละ 83.41 พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 82.06 ปี และ พ.ศ. 2565 อยู่ที่ 80.70 ปี

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับประเด็นคนไทยมี สุขภาวะที่ดีขึ้น และมีความเป็นอยู่ดีเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมายให้มีความท้าทาย **จากอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 70 ปี เป็นอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 72 ปี ใน พ.ศ. 2570** ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพที่ดี โดยข้อมูลล่าสุด ณ พ.ศ. 2562 อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีอยู่ที่ 68.3 ปี ในขณะสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ได้กำหนดอายุคาดเฉลี่ยต้องไม่น้อยกว่า 72 ปี ดังนั้น **สถานะการบรรลุเป้าหมายเมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2570 ยังคงอยู่ในสถานะการบรรลุ**

ทั้งนี้ การดำเนินการส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดียังคงมีปัญหาที่จำเป็นต้องมีการเร่งรัดและแก้ไขประเด็นท้าทาย ที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ (1) **ข่าวเท็จด้านสุขภาพบนสื่อออนไลน์** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการสื่อสารข้อมูลด้านสุขภาพที่มีแหล่งที่มาที่มีความน่าเชื่อถือ สามารถตรวจสอบได้ตลอดจนเร่งสร้างการตระหนักรู้ให้ประชาชนใช้วิจารณญาณในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง (2) **บุคลากรด้านสาธารณสุขที่ยังคงมีการกระจุกตัว** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการวางแผนกำลังคนของบุคลากรด้านสาธารณสุข มิใช่เพียงการผลิต เพื่อเพิ่มกำลังคนเข้าสู่ระบบเท่านั้นแต่จำเป็นต้องมีการวางแผนการกระจายบุคลากรโดยเฉพาะพื้นที่ที่ขาดแคลนรวมทั้งการรักษากำลังคนด้านสุขภาพให้สามารถคงอยู่ในระบบ และ (3) **ฐานข้อมูลของระบบบริการด้านสาธารณสุข**หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการบูรณาการการเชื่อมโยงฐานข้อมูลร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การเตรียมความพร้อมและรับมือต่อการรักษาและป้องกันโรคที่มีฐานข้อมูลการรักษาที่เป็นปัจจุบัน

แผนแม่บทฯ ประเด็น 13 การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

ประกอบด้วย 5 แผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

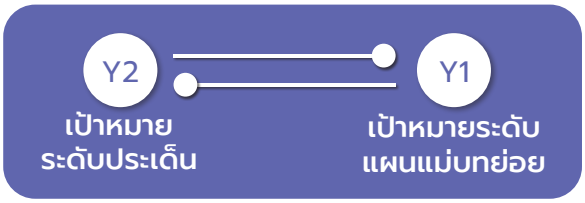

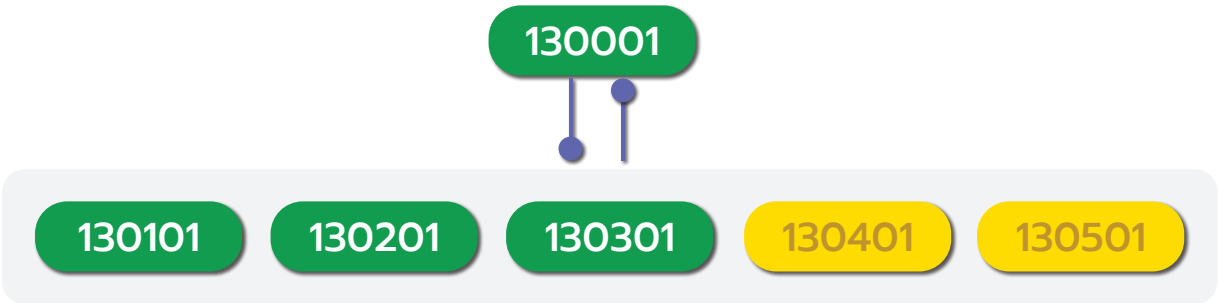

13 การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

130101 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาวะ สามารถดูแลสุขภาพ มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์และสามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้ เกิดเป็นสังคมบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีสูงขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ได้แก่ อัตราความรอบรู้ด้านสุขภาวะของประชากรเป็นร้อยละ 50

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของอัตราความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทย ได้พิจารณาตัวชี้วัดเทียบเคียงจากร้อยละของประชาชนที่เข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค มีแนวโน้มปรับตัวลดลงเล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก โดยใน พ.ศ. 2562 ร้อยละของประชาชนในการเข้าถึงบริการ อยู่ที่ร้อยละ 80.05 พ.ศ. 2563 อยู่ที่ร้อยละ 83.41 ในขณะที่ พ.ศ. 2564 และ พ.ศ. 2565 มีการปรับตัวลดลงเล็กน้อย อยู่ที่ร้อยละ 82.06 และร้อยละ 80.07 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 พบว่าร้อยละของ**ประชาชนที่เข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคมีการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ 50**

130201 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

จำนวนชุมชนสุขภาพดีเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาการขยายจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิให้ครอบคลุมทั่วประเทศในฐานะตัวชี้วัดเปรียบเทียบกับอัตราการนอนโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็นด้วยภาวะที่ควรควบคุมด้วยบริการผู้ป่วยนอกลดลง การพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน กำหนด ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ได้แก่ การขึ้นทะเบียนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิเป็น 3,000 แห่ง

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของจำนวนชุมชนสุขภาพดีเพิ่มขึ้น พิจารณาตัวชี้วัดเทียบเคียงจากอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายบริการปฐมภูมิมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2562 มีจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิ อยู่ที่ 1,180 หน่วย พ.ศ. 2562 อยู่ที่ 1,991 หน่วย พ.ศ. 2563 อยู่ที่ 2,760 หน่วย และ พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 3,191 หน่วย **และเมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า ได้มีการลงทะเบียนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 3,191 หน่วย ซึ่งเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลให้เกิด**การบรรลุเป้าหมายที่ได้มีการกำหนดการขึ้นทะเบียนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ จำนวน 3,000 หน่วย**

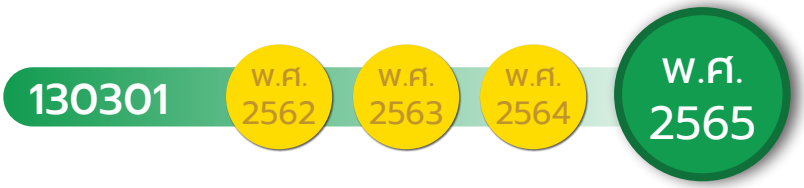

มีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานที่ประชาชนทุกระดับเข้าถึงได้ดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ได้แก่ การจัดอันดับประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพอยู่อันดับที่ 1 ใน 25

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของการจัดอันดับประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพพิจารณาเทียบเคียงจากการจัดอันดับของ นัมเบโอ เซอร์เวย์ **มีแนวโน้มปรับตัวลดลงเล็กน้อย** โดย พ.ศ. 2561 อยู่ในอันดับที่ 5 ด้วยคะแนน 80.87 พ.ศ. 2562 อยู่ในอันดับที่ 7 ด้วยคะแนน 79.06 พ.ศ. 2563 อยู่ในอันดับที่ 8 ด้วยคะแนน 78.08 พ.ศ. 2564 อยู่ในอันดับที่ 8 ด้วยคะแนน 77.95 และ พ.ศ. 2565 อยู่ในอันดับที่ 8 ด้วยคะแนน 77.65 และเมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 8 ด้วยคะแนน 77.65 **ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดให้การจัดอันดับประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพอยู่อันดับที่ 1 ใน 25**

การเข้าถึงบริการสาธารณสุขมีความเหลื่อมล้ำลดลง กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 ได้แก่ ดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพทุกจังหวัดไม่ต่ำกว่า 0.67

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพพิจารณาจากดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพ โดยดัชนีการพัฒนาคนด้านสุขภาพใน พ.ศ. 2561 มีดัชนีเท่ากับ 0.6432 พ.ศ. 2562 อยู่ที่ 0.6302 พ.ศ. 2563 อยู่ที่ 0.6411 ในขณะที่ พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 0.6386 และ **เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า ดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพใน พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 0.6411 ซึ่งยังคงอยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพ ทุกจังหวัดไม่ต่ำกว่า 0.67**

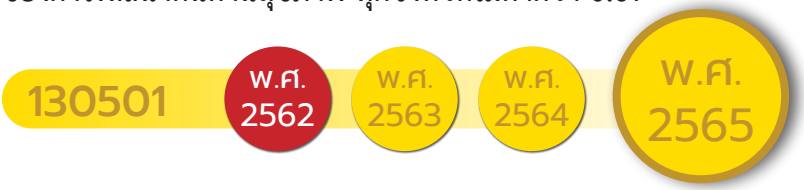

ประชาชนมีความรอบรู้สุขภาพ เรื่องโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมากขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ได้แก่ ประชาชนมีความรอบรู้สุขภาพเรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ของประชากรทั้งหมด

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของประชาชนที่มีความรู้สุขภาพเรื่องโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำที่เกิดจากเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พิจารณาจาก Global COVID-19 Index โดยจากข้อมูล พ.ศ. 2564 ไทยถูกจัดอันดับเป็นประเทศที่ฟื้นตัวจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นอันดับที่ 51 ของโลก คิดเป็นร้อยละ 66.38 ในขณะที่ พ.ศ. 2565 อยู่ในอันดับที่ 28 ของโลก คิดเป็นร้อยละ 70.08 และ**เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า ร้อยละของประเทศไทยที่ฟื้นตัวจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ระหว่าง พ.ศ. 2564 และ พ.ศ. 2565 เพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 3.7 ซึ่งยังคงอยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย** ที่มีการกำหนดเป้าหมายประชาชนที่มีความรู้สุขภาพเรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศเพิ่มขึ้นร้อยละ 5

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพและการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาพ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | **พ.ศ. 2565**

ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพสามารถดูแลสุขภาพ มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ และสามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้ เกิดเป็นสังคมบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีสูงขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราความรอบรู้ด้านสุขภาวะ ของประชากรอยู่ที่ร้อยละ 50

การสร้างความรอบรู้และพฤติกรรมด้านสุขภาพถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการสร้างคนไทยที่มีสุขภาพที่ดี โดยการพัฒนาองค์ความรู้ด้านสุขภาพที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนในอนาคต จำเป็นต้องมีการดำเนินงานอย่างบูรณาการและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการขับเคลื่อนให้เกิดความรอบรู้ด้านสุขภาพเชิงวิจารณญาณ นำไปสู่การตัดสินใจและนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยมีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ อาทิ การพัฒนาองค์ความรู้ของประชาชนและศักยภาพของบุคลากรทางสาธารณสุข การสร้างเครือข่ายและภาคีการพัฒนาและกลไกที่มีประสิทธิภาพและคล่องตัว การสื่อสารข้อมูลด้านสุขภาพที่ถูกต้อง รวมถึงการมีระบบฐานข้อมูลด้านสุขภาพที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำมาตรการและการรณรงค์สุขภาพที่ดีของประชาชนและสังคมในวงกว้าง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจาก**ร้อยละของประชาชนที่เข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค**ที่จัดเก็บโดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากตัวชี้วัดดังกล่าวสามารถสะท้อนถึงการให้บริการทั้งในส่วนของการเข้าถึงการให้บริการประชาชนในการสร้างการตระหนักรู้ในการดูแลตนเองขั้นพื้นฐาน ตลอดจนแนะนำวิธีการดูแลตนเองให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ สามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้ ทั้งนี้ เมื่อ**พิจารณาภาพรวมในห้วง**

ร้อยละประชาชนเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

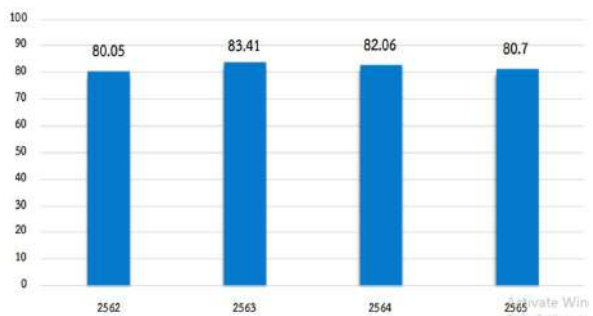

ที่มา: การอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2565

5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) มีแนวโน้มปรับตัวลดลงเล็กน้อย โดยใน พ.ศ. 2562 ร้อยละของประชาชนในการเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค อยู่ที่ร้อยละ 80 พ.ศ. 2563 อยู่ที่ร้อยละ 83.41 พ.ศ. 2564 อยู่ที่ร้อยละ 82.06 และ พ.ศ. 2565 อยู่ที่ร้อยละ 80.7 ซึ่งตลอดในห้วง 5 ปีแรก เห็นได้ว่าอยู่ที่ร้อยละ 80 ซึ่งอยู่เกณฑ์ที่ดีมาก สะท้อนถึงการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง และเมื่อเทียบกับสถานะการ**บรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า ร้อยละของประชาชนในการเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค อยู่ที่ร้อยละ 80.7 ซึ่ง**บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้อัตราความรอบรู้ด้านสุขภาวะของประชากรอยู่ที่ร้อยละ 50**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ได้มีการขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ โดยเป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ในการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ โครงการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร โดยภาคีการพัฒนาร่วมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ในการดูแลตัวเอง เพื่อให้ประชาชนสามารถมีแนวปฏิบัติในการส่งเสริมสุขภาพที่ดี ให้ความสำคัญกับสร้างการตระหนักรู้ด้านสุขภาพทั้งในระดับภูมิภาคไปจนถึงระดับพื้นที่ อาทิ การขับเคลื่อนโครงการสาสุข อุ่นใจ เพื่อยกระดับมาตรฐานของหน่วยบริการการส่งเสริมความรอบรู้และพฤติกรรมสุขภาพที่ดีทั้งในระดับจังหวัดและท้องถิ่น โดยมีหน่วยบริการสุขภาพผ่านเกณฑ์ประเมินองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ จำนวนมากถึง 1,273 แห่งทั่วประเทศ ยังได้มีการพัฒนาระบบเฝ้าระวังและตอบโต้ความเสี่ยงเพื่อความรอบรู้ด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อดำเนินการเชิงรุกในการป้องกันการกระจายข่าวสารด้านสุขภาพที่เป็นเท็จสู่สังคมในวงกว้าง โดยระบบเฝ้าระวังดังกล่าวได้กรองข่าวเสี่ยงผ่านเว็บไซต์ สาสุข ชัวร์ จำนวน 1,691 ข่าว และมีการเข้าชมมากกว่า 19,222 ครั้ง นอกจากนี้ กรมสุขภาพจิตได้ทำงานร่วมกับชุมชนในการผลักดันโครงการเสริมสร้างความรอบรู้และพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพจิตที่พึงประสงค์แก่ประชาชนผ่านการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและยอมรับผู้ป่วยจิตเวช รวมถึงการขับเคลื่อนโครงการสร้างเสริมสุขภาพจิตเด็กไทยวัยเรียน โดยร่วมมือกับสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักรู้ด้านอารมณ์และพฤติกรรมของนักเรียน แนวทางการสังเกตตนเองเมื่อมีความเสี่ยงทางสุขภาพจิต ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตประจำอำเภอเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการถ่อยทอดความรู้แก่บุคลากรทางการศึกษาให้เป็นที่ปรึกษาด้านสุขภาพจิตมีความเชี่ยวชาญประจำสถานศึกษา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การขับเคลื่อนความรอบรู้ด้านสุขภาพยังขาดผู้รับผิดชอบหลักในองค์กรบางแห่ง อาทิ สถานประกอบการ และสถานบันการศึกษา รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของผู้รับผิดชอบและเจ้าหน้าที่เข้าร่วมโครงการให้เป็นไปตามมาตรฐานอาจต้องใช้ระยะเวลานาน ซึ่งส่งผลให้การผลักดันโครงการในภาพรวมยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด นอกจากนี้ การถ่ายโอนภารกิจโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจากเดิมคือกระทรวงสาธารณสุขให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งมีผลตั้งแต่ตุลาคม 2565 นี้ อาจส่งผลให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในแง่ของระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินผลความรอบรู้ด้านสุขภาพของบุคลากรและประชาชนในพื้นที่ความท้าทายอื่นยังเชื่อมโยงถึงความสามารถในการวิเคราะห์และการคิดเชิงวิพากษ์ข่าวเท็จด้านสุขภาพบนสื่อออนไลน์ของประชากรบางกลุ่ม (วัยรุ่น ผู้สูงอายุ) ทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เป็นไปตามหลักสาธารณสุข ปัญหาการรับรู้ข่าวสารด้านสุขภาพอาจจะรุนแรงขึ้นเมื่อประเทศไทยมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

“ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพสามารถดูแลสุขภาพ มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ และสามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้ เกิดเป็นสังคมบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีสูงขึ้น” จำเป็นต้องมีการสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพที่มีความน่าเชื่อถือ รวมทั้ง ประชาชนสามารถมีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่ถูกต้อง นอกจากนี้ จำเป็นต้องมีการสนับสนุนให้มีการจัดเก็บข้อมูลและประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพในชุมชนทั่วประเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลและประเมินแนวโน้มความรอบรู้ทางสุขภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำมาตรการที่ตรงเป้าและแม่นยำในอนาคต การสร้างระบบที่กระตุ้นอัตราการอ่านหนังสือของประชาชน ได้แก่ การทำให้หนังสือคุณภาพดีในราคาที่ประชาชนทุกระดับสามารถซื้อหาได้ เป็นต้น การยกระดับกลไกและเครือข่ายการต่อต้านข่าวปลอมที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพบนสื่อออนไลน์และออฟไลน์

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพสามารถดูแลสุขภาพ มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ และสามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้ เกิดเป็นสังคมบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีสูงขึ้น ยังคงตัวชี้วัดที่พิจารณาจากอัตราความรอบรู้ด้านสุขภาพ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากตัวชี้วัดดังกล่าวมีสถานะการบรรลุเป้าหมายเรียบร้อยแล้วจึง**ได้มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมายจากร้อยละ 50 เป็น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70** โดยอัตราความรอบรู้ด้านสุขภาพ ใน พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นปีที่มีการจัดเก็บข้อมูลล่าสุดพบว่าอัตราความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทยอยู่ที่ร้อยละ 65 ดังนั้น เมื่อเปรียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 **อัตราความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชากรยังอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรสนับสนุนให้เกิดการแปลงความรอบรู้ที่ดีขึ้นไปสู่การสร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ดีอย่างแท้จริง ผ่านวิธีการที่ผสมผสานครอบคลุมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางสาธารณสุข การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม รวมถึงการกำหนดมาตรการการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพกายและจิตที่สอดคล้องกับพื้นที่และประชากรทุกวัย

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การใช้ชุมชนเป็นฐานรากในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

จำนวนชุมชนสุขภาพดีเพิ่มขึ้นโดยพิจารณาการขยายจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

การขึ้นทะเบียนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ เป็น 3,000 แห่ง

การใช้ชุมชนเป็นฐานรากเพื่อให้เกิดการมีสุขภาวะที่ดีภายในชุมชน จำเป็นต้องมีการบูรณาการดำเนินงานร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว แหล่งชุมชน อาทิ วัด โรงเรียน ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ รวมถึงการมีหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ ซึ่งเปรียบเหมือนหน้าด่านแรกที่ช่วยบรรเทาความแออัด และช่วยลดภาระแก่สถานพยาบาลระดับทุติยภูมิ และตติยภูมิโดยองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เป้าหมายชุมชนสุขภาพดีบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้นั้น ประชาชนในชุมชนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลตัวเองขั้นพื้นฐานที่ถูกต้องการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่มีความเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่ การให้บริการทางการแพทย์แบบเชิงรุกโดยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงและผู้ด้อยโอกาส การมีจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ที่มีศักยภาพที่สอดคล้องกับความต้องการและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสภาพภูมิสังคม การบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการสุขภาพชุมชนตลอดจนการเสริมสร้างอาชีพและรายได้ในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จต่อการบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายบริการปฐมภูมิ ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสนับสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิ เนื่องจากหากหน่วยบริการปฐมภูมิในแต่ละพื้นที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้อัตราการนอนโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็นลดลง โดยเมื่อ**พิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) จำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง** โดยมีปัจจัยเร่งที่สำคัญอันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการยกระดับของการดำเนินการจัดทำคลินิกหมอครอบครัว เพื่อนำร่องการดำเนินการให้ทุกพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการปฐมภูมิที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่ต่อไป สะท้อนได้จากจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิโดยใน พ.ศ. 2562 มีจำนวน

ตารางแสดงการขึ้นทะเบียนหน่วยบริการปฐมภูมิ
และเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ พ.ศ. 2562 - 2565

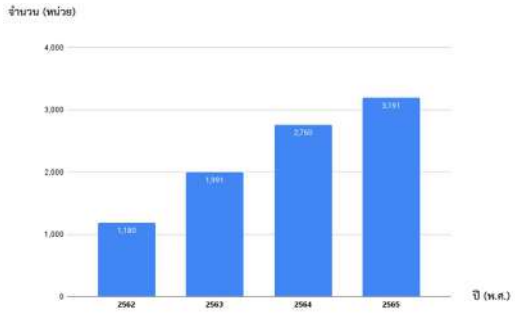

ที่มา: สำนักงานสนับสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ. 2565

หน่วยบริการปฐมภูมิ อยู่ที่ 1,180 หน่วย พ.ศ. 2562 อยู่ที่ 1,991 หน่วย พ.ศ. 2563 อยู่ที่ 2,760 หน่วย และ พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 2564 3,191 หน่วย และ**เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า ได้มีการลงทะเบียนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 3,191 หน่วย ซึ่งเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการ**บรรลุเป้าหมายที่ได้มีการกำหนดการขึ้นทะเบียนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิจำนวน 3,000 หน่วย**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ได้มีการขับเคลื่อนผ่านการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการการป้องกันการจมน้ำโดยใช้ชุมชนเป็นฐานภายใต้ยุทธศาสตร์ผู้ก่อการดี ที่ดำเนินการโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้สามารถจัดการสภาพแวดล้อมและป้องกันการจมน้ำในชุมชนได้ด้วยตนเอง เช่น การสอนว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอด หรือการสอนฝึกปฏิบัติการช่วยฟื้นคืนชีพ เป็นต้น ซึ่งการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยที่กำหนดไว้ในห่วงโซ่คุณค่า ได้แก่ ปัจจัยการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่เป็นการบริการเชิงรุกมุ่งเป้าหมายกลุ่มเสี่ยงและผู้ด้อยโอกาส และปัจจัยการประสานบูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายชุมชนเพื่อจัดการกับปัจจัยเสี่ยงในพื้นที่ได้ด้วยตนเอง ภายใต้องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินการอื่น ๆ อาทิ การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณเพื่อสุขภาพผ่านการระดมปัญหาของคนในชุมชนเพื่อร่วมบูรณาการการแก้ไขปัญหาในชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพชุมชนเพื่อกำหนดเป็นแนวนโยบายสาธารณะเพื่อเป็นข้อปฏิบัติร่วมกันในชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การใช้ LINE OA ต่อยอดการอำนวยความสะดวกคนไทยเข้าถึงเทเลเมดิซีน โดยเป็นช่องทางให้กับประชาชนในการเข้าถึงบริการทั้งในส่วนของการจองคิวนัดหมาย การติดตามข้อมูลสุขภาพหรือประวัติการรักษาของตนได้เอง รวมถึงเป็นช่องทางสำหรับการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานโดยตรง นอกจากนี้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้การดำเนินการเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายจึงควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการยกระดับชุมชนให้มีสุขภาวะที่ดี โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญ ดังนี้ ความร่วมมือระหว่างภาคีการพัฒนาด้านสาธารณสุขต้องมีการดำเนินการเชิงรุกมากขึ้น อาทิ การนำเทคโนโลยีมาช่วยขยายผลเพื่อยกระดับการดูแลสุขภาพแก่ประชาชนในรูปแบบหน่วยบริการปฐมภูมิเสมือนจริง และการจัดการเทเลเมดิซีน หรือการให้บริการคำปรึกษาทางไกล สะท้อนให้เห็นถึงการยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง เพิ่มทางเลือกการเข้าถึงบริการสาธารณสุขมากขึ้น การสร้างความรู้ความเข้าใจบริบทของคนในชุมชนทั้งในส่วนของการดำเนินวิถีชีวิตทั่วไป ความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาวะ เพื่อนำไปสู่การบูรณาการร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพของคนในชุมชนได้อย่างครอบคลุม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ได้รูปแบบและกลไกที่เหมาะสมในชุมชน โดยอาจมีการขยายผลในพื้นที่อื่นตามบริบทชุมชนที่แตกต่างกันเพื่อนำไปสู่การเกิดกลไกที่เป็นมาตรฐานและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และการอบรมสร้างเสริมความรู้ให้แก่บุคลากรด้านสาธารณสุข เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้สามารถปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเพื่อลดภาระงานด้านสาธารณสุขและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขของคนในชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

"จำนวนชุมชนสุขภาพดีเพิ่มขึ้น" จำเป็นต้องมีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้มีกลไกที่ช่วยให้ชุมชนสามารถจัดการและตัดสินใจในปัญหาสุขภาพในบางประเด็นได้ด้วยตนเอง การกระจายบริการสาธารณสุขในระดับทุติยภูมิ และตติยภูมิโดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกลเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการ การประสานความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา รวมถึงดำเนินการสร้างความร่วมมือเชิงรุกกับทุกภาคส่วนเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการบริการสาธารณสุขได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ จำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่ายการทำงานกับชุมชน โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาวะที่จำเป็นเพื่อลดภาระและลดการพึ่งพิงทางสุขภาพที่เกินความจำเป็น ตลอดจนมีการพัฒนากลไกการดำเนินงานร่วมกับการพัฒนาศักยภาพระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิเพื่อต่อยอด อาทิ แต่ละเขตสุขภาพต้องมีการดูแลควบคุมหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิให้มีมาตรฐานเดียวกัน และประชาชนทุกระดับสามารถเข้าถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **เป้าหมายแผนแม่บทย่อย จำนวนชุมชนสุขภาพดีเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนจาก อัตราการนอนโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็นด้วยภาวะที่ควรควบคุมด้วยบริการผู้ป่วยนอก เป็นตำบลที่ผ่านเกณฑ์ตำบลจัดการคุณภาพชีวิต "ชุมชนสร้างสุข"** จัดเก็บโดยกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุขโดยใน พ.ศ. 2565 มีตำบลที่ผ่านเกณฑ์ อยู่ที่ร้อยละ 85.67 และเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570 ที่ร้อยละ 90 ดังนั้น สถานะของการบรรลุเป้าหมา**ยยังคงอยู่ในระดับใกล้เคียงกับค่าเป้าหมาย** เพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง อาทิ การร่วมบูรณาการการจัดการองค์กรให้มีความพร้อมต่อการบริหารงานในชุมชน การให้ความสำคัญกับประชากรเป้าหมาย ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การจัดระบบบริการครอบคลุมประเภทและประชากรทุกกลุ่มวัย

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

มีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานที่ประชากรทุกระดับเข้าถึงได้ดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

การจัดอันดับประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพอยู่อันดับที่ 1 ใน 25

การพัฒนาระบบบริการสุขภาพมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาวะกายและใจที่ดี โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางและประกอบด้วยกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริม ฟื้นฟู และรักษาสุขภาพของประชาชนทั้งในส่วนของการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ทันสมัย การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี การคำนึงถึงการส่งเสริมระบบบริการ ระบบผู้ให้บริการ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน นโยบายสาธารณสุขของไทยมุ่งพัฒนาระบบบริการสุขภาพ อาทิ การยกระดับระบบบริการสุขภาพขั้น ปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ การมุ่งเน้นการดูแลสุภาพของประชาชนเพื่อให้สามารถเข้าถึงระบบบริการสุขภาพได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ ความก้าวหน้าด้านระบบสุขภาพดังกล่าวจะแสดงให้เห็นถึงสัญญาณที่ดีในการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่การเป็น “ศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ”

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากการจัดอันดับของ Numbeo Survey ซึ่งเป็นการจัดอันดับที่เกี่ยวกับการมีระบบสาธารณสุขดีที่สุดในโลก โดยวิเคราะห์ดัชนีระบบสุขภาพจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ด้านทักษะและความสามารถของบุคลากรทางการแพทย์ ด้านอุปกรณ์สำหรับการวินิจฉัยและการรักษาที่ทันสมัย ด้านความพึงพอใจต่อการรับบริการสุขภาพ ด้านความพึงพอใจต่อค่าใช้จ่าย และด้านความครอบคลุมในการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพ

การจัดอันดับดัชนีระบบสุขภาพ (Heath Care Index) ของประเทศไทย ปี 2561 - 2565

ที่มา: Numboo Survey

โดยเมื่อ**พิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) การจัดอันดับของ Numbeo Survey มีแนวโน้มปรับตัวลดลงเล็กน้อย** โดย พ.ศ. 2561 อยู่ในอันดับที่ 5 ด้วยคะแนน 80.87 พ.ศ. 2562 อยู่ในอันดับที่ 7 ด้วยคะแนน 79.06 พ.ศ. 2563 อยู่ในอันดับที่ 8 ด้วยคะแนน 78.08 พ.ศ. 2564

อยู่ในอันดับที่ 8 ด้วยคะแนน 77.95 และ พ.ศ. 2565 อยู่ในอันดับที่ 8 ด้วยคะแนน 77.65 และเมื่อ**เทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 8 ด้วยคะแนน 77.65 ซึ่งมี**สถานะการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดให้การจัดอันดับประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพอยู่อันดับที่ 1 ใน 25**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ได้มีการขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการพัฒนาระบบบริการทางการแพทย์ฉุกเฉินครบวงวรและระบบส่งต่อ ที่มุ่งเน้นเรื่องพัฒนาระบบบริการการแพทย์แบบครบวงจรและระบบการส่งต่อ โครงการสนับสนุนบริการและวิชาการทางการแพทย์แก่เขตสุขภาพ ที่มุ่งเน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะการปฏิบัติงานแก่เครือข่ายบุคลากรทางการแพทย์ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงมีการขับเคลื่อนการดำเนินการอื่น ๆ อาทิ การยกระดับบริการสาธารณสุขของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ได้เร่งการนำบริการการแพทย์ทางไกลมาใช้ ดังเห็นได้จากการออกกฎระเบียบเพื่อรองรับการแพทย์ทางไกลและการสาธารณสุขทางไกลหลายฉบับเพื่อให้ครอบคลุมการให้บริการของบุคลากรสาธารณสุขอย่างเป็นมาตรฐานและเพิ่มอัตราการเข้าถึงของระบบบริการสุขภาพของประชาชน เช่น ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง มาตรฐานการให้บริการของสถานพยาบาลโดยใช้ระบบบริการการแพทย์ทางไกล พ.ศ. 2564 นอกจากนี้ยังมีการดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากรสาธารณสุขตามความต้องการของระบบสุขภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้รองรับระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยและโครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรห้องปฏิบัติการด้านอาหารและยา และห้องปฏิบัติการด้านอาหารและยา เพื่อขยายขอบข่ายการรับรองตามมาตรฐานกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของระบบบริการสุขภาพในประเทศไทย โดยเฉพาะด้านระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ด้านการบริหารบุคลากรสาธารณสุขและมาตรฐานของอุปกรณ์ทางการแพทย์ จึงมีผลทำให้ระบบบริการสุขภาพไทยปรับตัวครั้งใหญ่ โดยเกิดนวัตกรรมใหม่เพื่อตอบสนองต่อโรคติดเชื้อโควิด-19 รวมทั้งการปรับปรุงโครงสร้างและกระบวนการกำกับดูแลด้านสุขภาพเพื่อให้เกิดการบริการสุขภาพที่ปลอดภัยและมีประสิทธิผลมากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้ป่วยและเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ อันจะส่งผลให้การดำเนินการเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย สำหรับประเด็นเรื่องกำลังคนด้านสุขภาพก็ต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ แรงจูงใจและรับผิดชอบงานให้บริการสุขภาพ และจำนวนของบุคลากรที่เหมาะสมก็มีส่วนที่ทำให้ผลลัพธ์ด้านสุขภาพดีขึ้นได้เช่นกัน นอกจากนั้น การมีฐานข้อมูลระบบบริการสุขภาพที่เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็มีความจำเป็นเพื่อให้สามารถเตรียมพร้อมระบบบริการสุขภาพได้ดีขึ้นและรับมือได้อย่างทันท่วงที หากเกิดวิกฤตความท้าทายใหม่ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

"มีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานที่ประชากรทุกระดับเข้าถึงได้ดีขึ้น" แม้ว่าจะมีการบรรลุเป้าหมายแล้วแต่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการมีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานที่ประชากรทุกระดับเข้าถึงได้ดียิ่งขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงควรขยายศักยภาพของระบบบริการสุขภาพโดยการเพิ่มเครือข่ายหน่วยบริการด้านสุขภาพที่เป็นไปตามมาตรฐาน ตามหลักวิชาการ การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัยประชาชนเข้าถึงได้ง่าย ถูกต้อง ปลอดภัยและมีมาตรฐาน รวมทั้งการมีฐานข้อมูลการบริการสุขภาพที่มีการเชื่อมข้อมูลรายบุคคลแบบดิจิทัล อาทิ ข้อมูลสุขภาพดิจิทัลเพื่อประชาชน เชื่อมโยงเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ของประเทศเพื่อช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้ทุกที่อย่างต่อเนื่อง และรัฐสามารถใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายมีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานที่ประชากรทุกระดับเข้าถึงได้ดีขึ้น ยังคงตัวชี้วัดที่พิจารณาจากการจัดอันดับประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพแต่มีการ**ปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมาย จาก อันดับที่ 1 ใน 25 เป็น อันดับไม่เกิน 20 ของโลก** ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับรายงานการจัดอันดับประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพฉบับล่าสุดใน พ.ศ. 2561 พบว่า ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 27 จาก 56 ประเทศ ดังนั้น เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ.2570 อันดับประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพยังคงอยู่ใน**ระดับยังคงเสี่ยงต่อการบรรลุเป้าหมาย** จึงจำเป็นต้องมีการยกระดับระบบสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพและศักยภาพในการพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อให้สถานะการบรรลุเป้าหมายในห้วงต่อไปมีการบรรลุค่าเป้าหมาย

แผนแม่บทย่อย

การกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การเข้าถึงบริการสาธารณสุขมีความเหลื่อมล้ำลดลง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพ ทุกจังหวัดไม่ต่ำกว่า 0.67

ปัจจัยสำคัญในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขให้มีความเหลื่อมล้ำลดลง คือการยกระดับคุณภาพการให้บริการทางการแพทย์ที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล ทั้งในส่วนของการพัฒนาสถานพยาบาลให้มีประสิทธิภาพ การเพิ่มบุคลากรที่เพียงพอต่อความต้องการของคนในแต่ละพื้นที่การบริการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ระบบการส่งต่อที่เข้าถึงง่าย โดยปัจจัยดังกล่าวจะเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพ ซึ่งจัดเก็บโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเมื่อ**พิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) พบว่ามีแนวโน้มการปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง** โดยดัชนีการพัฒนาคนด้านสุขภาพใน พ.ศ. 2561 มีดัชนีเท่ากับ 0.6432 พ.ศ. 2562 อยู่ที่ 0.6302 พ.ศ. 2563 อยู่ที่ 0.6411 ในขณะที่ พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 0.6386 โดยองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่ลดลงของมิติการพัฒนาคนด้านสุขภาพ คืออัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ ซึ่งพบว่าในช่วงที่ผ่านมามีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นจาก 6.03 คนต่อแสนประชากรใน พ.ศ. 2560 เป็น 7.37 คนต่อแสนประชากรใน พ.ศ. 2563 ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ในช่วง

ดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพ

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

พ.ศ. 2563 – 2565 ที่ส่งผลกระทบกับภาวะเศรษฐกิจและอัตราการว่างงานที่สูงขึ้นทำให้มีผลต่อความเครียดและสุขภาพจิตของคนโดยเฉพาะในช่วงอายุ 30 – 49 ปี หรือกลุ่มวัยแรงงานที่มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงเมื่อเทียบกับวัยอื่น ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง นอกจากนั้นองค์ประกอบด้านสัดส่วนประชากรที่พิการยังเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยเป็นผล มาจากการเกิด

อุบัติเหตุทางถนน และการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ เช่นเดียวกันกับองค์ประกอบด้านอัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นใน พ.ศ. 2564 และประชากรประชากรที่เจ็บป่วยที่เป็นผู้ป่วยในโดยเฉพาะในกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ซึ่งเป็นโรคที่เกิดจากพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต อาทิ โรคหลอดเลือดสมอง มะเร็ง โรคหัวใจ ไตวาย ความดันโลหิตสูง เมื่อพิจารณาอัตราการเจ็บป่วยที่ผ่านมา พบว่า อัตราผู้ป่วยในจากกลุ่มโรคดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน และ**เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า ดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพใน พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 0.6411 ซึ่งยังคงอยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพทุกจังหวัดไม่ต่ำกว่า 0.67**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ได้มีการขับเคลื่อนผ่านการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการขับเคลื่อนการดูแลสุขภาพจิตทุกกลุ่มวัยในระบบสุขภาพปฐมภูมิ เพื่อเป็นแนวทางต้นแบบในการช่วยสร้างภูมิคุ้มกันทางใจให้ประชาชนในพื้นที่ที่สนใจ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวกรวดเร็ว มีภูมิคุ้มกันทางใจทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน สามารถก้าวข้ามวิกฤตปัญหาต่างๆ ไปได้อย่างเข้มแข็ง และโครงการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรบุคคลด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข มุ่งเน้นในการพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทย สหวิชาชีพ และหมอพื้นบ้านในระบบบริการ สุขภาพ ให้มีสมรรถนะสูง รวมทั้งพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผลิตกำลังคนด้านการแพทย์แผนไทยและคุณภาพการจัดการศึกษาแพทย์แผนไทยบัณฑิตให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับจากสหวิชาชีพและสังคม นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงมีการขับเคลื่อนการดำเนินการอื่น ๆ อาทิ การพัฒนาเพื่อยกระดับบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขเพื่อให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงและลดความเหลื่อมล้ำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการขับเคลื่อน อาทิ การยกระดับการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข โดยกระทรวงสาธารณสุข

และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนบริการด้านสาธารณสุขที่มีความหลากหลายเพื่อสนองตอบต่อปัญหาสุขภาพที่เฉพาะเจาะจงของแต่ละเขตสุขภาพ โดยมีการนำภาคีเครือข่ายในชุมชนเข้ามาบูรณาการการดำเนินงาน อาทิ เขตสุขภาพที่ 4 ได้มีการมุ่งเน้นการขับเคลื่อนเรื่องการดูแลหญิงตั้งครรภ์ในการเข้าสู่ระบบการดูแลการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ การคลอดได้ตามกำหนด ตลอดจนการดูแลสุขภาพแม่และเด็กหลังคลอดเขตสุขภาพที่ 12 ได้มีการมุ่งเน้นเรื่องการให้บริการคัดกรองมะเร็งเต้านม โดยคัดกรองกลุ่มเป้าหมายที่มีความเสี่ยงและประชาชนที่สนใจสามารถเข้ารับการใช้บริการโดยไม่มีค่าใช้จ่าย การพัฒนาระบบการแพทย์ปฐมภูมิและเครือข่ายสุขภาพในระดับอำเภอ โดยเป็นการมุ่งเน้นและยกระดับให้คนในพื้นที่

สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม กำกับและประเมินผลงานสาธารณสุขในระดับอำเภอร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง อาทิ บุคลากรด้านสาธารณสุขอาสาสมัครด้านสาธารณสุข โดยสามารถร่วมดำเนินการในการวางแผนด้านกำลังคน การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุขอันจะนำไปสู่ความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเข้าถึงข้อมูลสุขภาพที่ครบถ้วนถูกต้องที่นำไปสู่การตัดสินใจจัดการสุขภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสม และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการใช้ชีวิตของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยข้อมูล ณ เดือน กรกฎาคม 2565 มีผู้ลงทะเบียนในแอปพลิเคชั่นดังกล่าว จำนวน 1.39 ล้านคนทั่วประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานเพื่อให้การเข้าถึงบริการสาธารณสุขมีความเหลื่อมล้ำลดลงยังคงมีความท้าทายจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินการเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายจึงควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยให้ครอบคลุมทุกมิติการพัฒนา โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญ ดังนี้ การยกระดับกำลังคนด้านสุขภาพที่มีอยู่ในระบบ โดยต้องมีวางแผนกำลังคนด้านสุขภาพ มิใช่แค่การผลิตเพื่อเพิ่มปริมาณกำลังคนเข้าสู่ระบบเท่านั้นโดยต้องวางแผนทั้งระบบ ตั้งแต่การผลิต การกระจายและการคงอยู่ของกำลังคนในระบบให้มีความเหมาะสมไม่มีการกระจุกตัวอยู่เฉพาะในเขตเมืองมากกว่าอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ โดยเทคโนโลยีต้องส่งผลให้ผู้ใช้ง่ายสามารถเข้าถึงได้ง่ายและเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขอย่างทั่วถึง การสนับสนุนการพัฒนาและการสร้างความเข้มแข็งของระบบบริการสาธารณสุข อาทิ การประเมินคุณภาพหน่วยบริการที่ผ่านการรับรองตามมาตรฐานการตอบสนองความต้องการในการให้บริการด้านสาธารณสุข ไม่ว่าจะเป็น บริการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค บริการทันตกรรม ตลอดจนบริการให้คำปรึกษาในการใช้สิทธิ์สวัสดิการของตนเอง การเข้าถึงหลักประกันสุขภาพให้มีความครอบคลุมประชากร โดยเฉพาะบุคคลที่ยังไม่ลงทะเบียนสิทธิตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ได้แก่บุคคลที่ไม่อยู่ในทะเบียนบ้าน (รอยืนยันสิทธิ์) และคนไทยในต่างประเทศ และ (5) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคโดยเฉพาะโรคไม่ติดต่อเรื้อรังซึ่งอาจส่งผลในระยะยาวอาจก่อให้เกิดความพิการตลอดจนการเสียชีวิต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

“การเข้าถึงบริการสาธารณสุขมีความเหลื่อมล้ำลดลง” ควรให้ความสำคัญกับการ **สร้างแรงจูงใจเพื่อสนับสนุนให้กำลังคนด้านสุขภาพ** มีขวัญและกำลังใจในการอยู่ในระบบสาธารณสุข ตลอดจนการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมทั้งบริบทของแต่ละพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายในการใช้งาน รวมทั้ง จำเป็นต้องมีการบูรณาการการดำเนินร่วมกันเพื่อพัฒนาและยกระดับมาตรฐานทางด้านสาธารณสุข และมีการส่งเสริมให้มีการเข้าถึงระบบบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพและส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม โดยเฉพาะการสร้างความตระหนักรู้ถึงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพที่เหมาะสม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทั้งในด้านสุขภาพ ทัศนคติ การจัดการความเครียด เป็นต้น รวมทั้งสนับสนุนให้สังคมและสิ่งแวดล้อมอยู่ในสภาวะที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีของประชาชน

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยการเข้าถึงบริการสาธารณสุขมีความเหลื่อมล้ำลดลง ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัด **จากดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพเป็นกลุ่มคนเป้าหมายในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้าที่ตกมิติด้านสุขภาพ ได้รับการดูแล** จัดเก็บโดยระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า โดยสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2564 มีกลุ่มคนเป้าหมายที่ตกมิติด้านสุขภาพจำนวน 762,764 คน และได้รับการดูแล จำนวน 651,332 คน คิดเป็นร้อยละ 85.40 ประเทศดังนั้น เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 กลุ่มคนเป้าหมายในระบบต้องได้รับการดูแลยังคงอยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้กลุ่มคนเป้าหมายในระบบต้องได้รับการดูแลร้อยละ 100 ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการประสานและบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันเพื่อพัฒนาและยกระดับมาตรฐานทางด้านสาธารณสุขและมีการส่งเสริมให้มีการเข้าถึงระบบบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพและส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม โดยเฉพาะการสร้างความตระหนักรู้ถึงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพที่เหมาะสมต่อไป

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประชาชนมีความรอบรู้สุขภาพ เรื่องโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ประชาชนที่มีความรู้สุขภาพเรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ของประชากรทั้งหมด

ปัจจัยสำคัญของประชาชนที่สามารถรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ ประกอบด้วย การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานอาทิ เทคโนโลยีที่พยากรณ์แนวโน้มการเกิดโรค ประกอบการตัดสินใจอย่างทันต่อสถานการณ์ ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน/ศูนย์ข้อมูลอ้างอิงและเผยแพร่ที่มีมาตรฐาน การจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ได้แก่ ระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุม/ระบบรับมือปรับตัวสำหรับโรคอุบัติใหม่ อุบัติซ้ำ และโรคติดต่ออันตราย การพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังและเตือนภัย โดยความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งระดับชาติและนานาชาติให้มีความพร้อมในการรับมือโรคดังกล่าว การพัฒนาด้านการสื่อสารทั้งรูปแบบการสื่อสารความเสี่ยง ช่องทาง/รูปแบบ/การเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องของประชาชน และการสื่อสาร/ประสานงานภายในองค์กรและภาคีเครือข่าย และการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและสร้างระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่/อุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ทั้งกฎหมาย/มาตรการภาครัฐ และมาตรการทางสังคมที่รองรับการรับมือต่อการปรับตัวต่อโรคที่ใช้ระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่จาก 184 ประเทศทั่วโลก

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจาก Global COVID-19 Index ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนเรื่อโรคอุบัติใหม่โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด -19 ความสามารถในการตอบสนองอย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ในการควบคุมโรค และความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานทางสาธารณสุขในการรักษาผู้ติดเชื้อ โดยเมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) พบว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่ฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด–19 ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยจากข้อมูล พ.ศ. 2564 ไทยถูกจัดอันดับเป็นประเทศที่ฟื้นตัวจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นอันดับที่ 51 ของโลกคิดเป็นร้อยละ 66.38 ในขณะที่ พ.ศ. 2565 อยู่ในอันดับที่ 28 ของโลก คิดเป็นร้อยละ 70.08 สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยมีระดับความพร้อมในการรับมือต่อโรคอุบัติใหม่ได้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 พบว่า ร้อยละของประเทศไทยที่ฟื้นตัวจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังคงอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมายที่มีการกำหนดเป้าหมายประชาชนที่มีความรู้สุขภาพเรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ของประชากรทั้งหมด นอกจากนี้ ได้มีการพิจารณาผลจากการประเมินสมรรถนะหลักในการปฏิบัติตามกฎอนามัยระหว่างประเทศ โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอกประเทศ โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยได้คะแนนเฉลี่ย 4.25 จาก 5 คะแนนที่มีทั้งหมด 56 ตัวชี้วัดของประเด็นทางเทคนิค 19 ด้าน โดยมีด้านที่เกี่ยวข้องกับแผนแม่บทนี้ อาทิ กฎหมาย การประสานงาน การสื่อสารความเสี่ยง การเฝ้าระวังโรคแบบเรียลไทม์ และการเตรียมความพร้อมตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน ซึ่งเป็นคะแนนที่สูงขึ้นกว่า พ.ศ. 2560 ที่ได้คะแนนเฉลี่ย 3.75 จาก 5 คะแนน (48 ตัวชี้วัด) ทั้งนี้ ในส่วนความรอบรู้ด้านสุขภาพ จากผลสำรวจประชาชนมีพฤติกรรมป้องกันโรคพึงประสงค์ เดือนกันยายน 2565 พบว่า ประชาชนร้อยละ 85.90 มีการเว้นระยะห่างอย่างน้อย 1 – 2 เมตร ร้อยละ 93.46 มีการสวมหน้ากากตลอดเวลาในที่สาธารณะ และร้อยละ 87.08 มีการล้างมือหลังสัมผัสสิ่งสกปรกด้วยสบู่/น้ำ/เจลแอลกอฮอล์ โดยประชาชนที่ปฏิบัติครบทั้ง 3 ข้อเป็นประจำคิดเป็นร้อยละ 78.73 แสดงให้เห็นว่าประชาชนตระหนักรู้และเข้าใจถึงวิธีการป้องกันดูแลตนเองในระดับหนึ่ง

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ได้มีการขับเคลื่อนผ่านการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถต่อการปรับตัวด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่มุ่งเน้นการยกระดับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางที่เชื่อมโยงข้อมูลด้านอุตุนิยมวิทยาและข้อมูลด้านสุขภาพที่ประชาชนเข้าถึงง่าย เจ้าหน้าที่สามารถนำไปใช้ เพื่อรองรับการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ และโครงการพัฒนาศูนย์ความรอบรู้สุขภาพด้านโรคไม่ติดต่อ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านสุขภาพและสุขภาวะที่ถูกต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโดยสะดวก และนำไปใช้ในการจัดการสุขภาพได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงมีการขับเคลื่อนการดำเนินการอื่น ๆ อาทิ การพัฒนาขีดความสามารถและความรอบรู้ของชุมชนในการปรับตัวด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ที่มุ่งสร้างเสริมความรอบรู้และเพิ่มศักยภาพในการปรับตัวสุขภาพของชุมชนผ่านการพัฒนาชุมชนต้นแบบการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ถูกต้องให้ประชาชน การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและเครือข่ายให้มีความรอบรู้ และการพัฒนาระบบเฝ้าระวัง/สื่อสารเตือนภัยผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การพัฒนากลไกความร่วมมือเครือข่ายทั้งระดับชาติและนานาชาติเพื่อยกระดับระบบเฝ้าระวังสอบสวน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพ ที่มุ่งให้ประเทศไทยมีกลไกการดำเนินงานตามกฎอนามัยระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพ มีฐานข้อมูลและสารสนเทศทางระบาดวิทยา มีทีมปฏิบัติการสอบสวนควบคุมโรคที่พร้อมรับต่อการระบาดและมีกำลังคนที่มีศักยภาพปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคอย่างเพียงพอ การพัฒนาแพลตฟอร์มการเฝ้าระวังสถานการณ์ของโรคอุบัติใหม่ อุบัติซ้ำหรือโรคติดต่ออันตราย แบบบูรณาการ ที่มุ่งพัฒนาแพลตฟอร์มที่ครอบคลุมการบันทึกข้อมูลด้วยมือและทางอุปกรณ์ การปรึกษาแพทย์ทางไกล การวิเคราะห์/ประเมิน/ตรวจจับความผิดปกติการพยากรณ์ความเสี่ยงของโรค และการนำเสนอสถานการณ์แบบเรียลไทม์ ที่สามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ง่าย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เกิดปรากฏการณ์การแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารจำนวนมากอย่างรวดเร็วทั่วโลก ทั้งในรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์ โดยหลายข่าวสารนั้น ผิดพลาด คลาดเคลื่อน และบิดเบือน โดยประเทศไทยนั้นยังขาดมาตรการกำกับดูแลอย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติตามมาตรการสาธารณสุข/การดำเนินมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของภาครัฐมีประสิทธิภาพลดลง นอกจากนี้ ยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็น โดยครอบคลุมถึงการเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีดิจิทัล และการขาดความรอบรู้ด้านดิจิทัล โดยจากผลสำรวจ พบว่า ประชากรไทยราว 70 ล้านคน มีเพียง 54.5 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 77.8 ที่เข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ต อีกทั้ง จากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางดิจิทัล

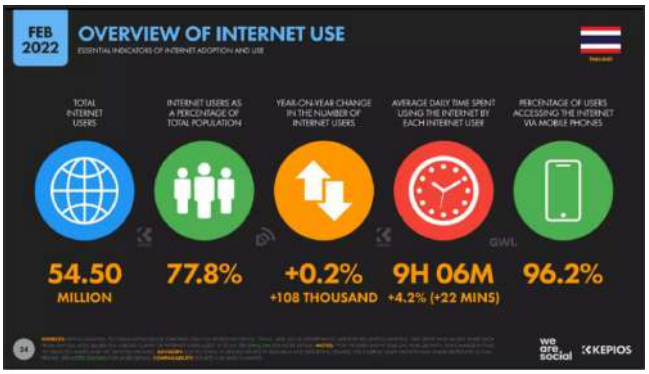

ที่มา: Datareportal, 2022

โดยสถาบัน International Institute for Management Development พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนรวม 64.26 จาก 100 คะแนน และอยู่ที่อันดับ 39 จาก 63 ประเทศ สะท้อนถึงความท้าทายสำคัญในการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านสุขภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันควบคุมโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำให้แก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

“ประชาชนที่มีความรู้สุขภาพเรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ”หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมความรอบรู้ในการรับมือกับโรคดังกล่าว เพื่อลดความเสี่ยงและความรุนแรงจากการแพร่ระบาดของโรค ได้แก่ การให้ความสำคัญกับการผลักดันให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการป้องกันและควบคุมโรคระบาด ทั้งการปรับเปลี่ยนแนวคิดทัศนคติให้ประชาชนเข้าใจใหม่ว่างานในการป้องกัน ควบคุมโรค ไม่ใช่บทบาทของกระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาล หรือหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ โดยการสร้างความตื่นรู้และรอบรู้ในการป้องกันและดูแลสุขภาพด้วยตนเอง ที่นำไปสู่การเกิดพฤติกรรมพึงประสงค์ที่จะทำให้ไม่เกิดความเจ็บป่วย พิจารณาเพิ่มเติมแนวทางในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนวัตกรรมที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคต่าง ๆ อาทิ เทคโนโลยีการสื่อสารที่มีการระบุตำแหน่งที่สามารถระบุการเดินทางของผู้ป่วยได้อย่างแม่นยำ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเฝ้าระวังโรคระบาดของกลุ่มผู้มีความเสี่ยงได้ และการมุ่งพัฒนาความรอบรู้ด้านดิจิทัล/ส่งเสริมการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ถูกต้อง/เชื่อถือได้/ทันต่อสถานการณ์

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

ตัวชี้วัดที่ 1 อยู่ระหว่างการจัดเก็บ | ตัวชี้วัดที่ 2

แผนแม่บทประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยประชาชนที่มีความรู้สุขภาพเรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดจากสัดส่วนประชาชนที่มีความรู้สุขภาพ เรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เป็นระดับความรอบรู้สุขภาพของประชาชนเรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ จัดเก็บโดยกระทรวงสาธารณสุข โดยปัจจุบันข้อมูลดังกล่าวกระทรวงสาธารณสุขอยู่ระหว่างดำเนินการจัดเก็บข้อมูล และได้มีการเพิ่มเติมตัวชี้วัดความมั่นคงด้านสุขภาพของโลก จัดเก็บโดยฐานข้อมูลรายงานดัชนีความมั่นคงทางสุขภาพ องค์กรอนามัยโลก เพื่อให้สะท้อนถึงความรอบรู้เรื่องโรคอุบัติใหม่ของประชาชนเพิ่มมากขึ้น โดย พ.ศ. 2565 อันดับความมั่นคงด้านสุขภาพของประเทศไทยอยู่อันดับที่ 5 จาก 195 ประเทศ ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้อยู่ในอันดับที่ไม่เกินอันดับที่ 5 อย่างไรก็ตาม แม้ว่าดัชนีความมั่นคงด้านสุขภาพจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังคงต้องขับเคลื่อนการดำเนินการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการบรรลุเป้าหมาย โดยอาจพิจารณาการดำเนินงานในส่วนที่ประเทศไทยอาจมีจุดด้อยมาพัฒนายกระดับเพื่อให้ได้คะแนนการประเมินมีระดับคะแนนที่เป็นไปตามที่กำหนด อาทิ การกำหนดแนวทางในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนวัตกรรมที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคต่าง ๆ การส่งเสริมข้อมูลการเฝ้าระวังมีความโปร่งใสและสามารถเข้าถึงได้ง่าย การส่งเสริมการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน การเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับผู้ป่วยในสถานการณ์ฉุกเฉิน และการทำข้อตกลงข้ามพรมแดนเกี่ยวกับการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินด้านสาธารณสุขเพิ่มเติม

แผนแม่บท

14

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การพัฒนา
และเสริมสร้างศักยภาพ
ทรัพยากรมนุษย์

ศักยภาพการกีฬา

"มุ่งส่งเสริมการใช้กิจกรรมกีฬาและนันทนาการบนฐาน
ของวิทยาศาสตร์การกีฬา เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะ
ของประชาชนอย่างครบวงจรและมีมาตรฐาน การสร้างนิสัยรักกีฬา
มีน้ำใจเป็นนักกีฬา และการใช้กีฬาและนันทนาการในการพัฒนาจิตใจ
สร้างความสามัคคีของคนในชาติ หล่อหลอมความเป็นพลเมืองดี
พัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านกีฬา
สู่ความเป็นเลิศ และกีฬาเพื่อการอาชีพ"

ศักยภาพการกีฬา 14

จ.1

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการใช้กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ บนฐานของวิทยาศาสตร์การกีฬา เพื่อเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐาน การสร้างนิสัยรักกีฬาและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และการใช้กีฬาและนันทนาการในการพัฒนาจิตใจ สร้างความสามัคคี โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ คนไทยมีสุขภาพดีขึ้นมีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัย เคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา ทั้งนี้แผนแม่บทฯ สนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ให้สามารถบรรลุเป้าหมายคนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อ และสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

140001 คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำในนักกีฬา และมีวินัย เคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง (อายุเฉลี่ย) ไม่น้อยกว่า 68 ปี

- **สรุปสถานการณ์บรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากข้อมูลอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี ที่จัดทำโดยองค์การอนามัยโลก ซึ่งมีการจัดเก็บข้อมูลล่าสุดใน พ.ศ. 2562 พบว่า **อายุคาดเฉลี่ยของประชากรประเทศไทยอยู่ที่ 68.3 ปี ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 ที่ 68 ปี** เมื่อพิจารณาจำแนกอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีตามเพศ พบว่า ประชากรไทยเพศหญิงอายุคาดเฉลี่ยอยู่ที่ 70.6 ปี ในขณะที่ประชากรไทยเพศชายอายุคาดเฉลี่ยอยู่ที่ 65.9 ปี สะท้อนให้เห็นว่าอายุ คาดเฉลี่ยของประชากรไทย เพศชายยังไม่บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประกอบกับข้อมูลอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของประชากรไทยจากข้อมูลการพัฒนาตัวชี้วัดโลกของธนาคารโลก พบว่า อายุคาดเฉลี่ยของประชากรไทยในภาพรวมใน พ.ศ. 2562 อยู่ที่ 77.2 ปี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2561 ที่ 76.7 ปี และ 76.9 ปี ตามลำดับ **จึงเป็นผลให้บรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้**

14 ศักยภาพการกีฬา

อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพที่ดี (อายุเฉลี่ย)

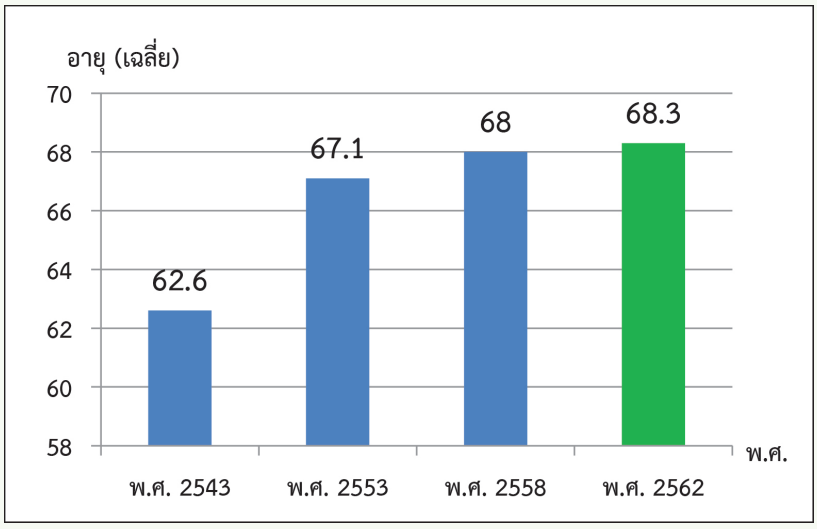

ที่มา : องค์การอนามัยโลก

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวมของ**คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัยเคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา**มีแนวโน้มดีขึ้นเนื่องจากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพและการออกกำลังกายที่ถูกวิธีเพิ่มมากขึ้น สะท้อนได้จากการมีสุขภาพดี ที่ผ่านมาพบว่าใน พ.ศ. 2553 อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของคนไทยอยู่ที่ 67.1 ปี ในขณะที่ พ.ศ. 2558 อยู่ที่ 68 ปี และ พ.ศ. 2562 อยู่ที่ 68.3 ปี

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมายระดับประเด็น คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำในนักกีฬา และมีวินัย เคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา ได้มีการ**ปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย**จากอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง (อายุเฉลี่ย) ไม่น้อยกว่า 68 ปี **เป็นดัชนีศักยภาพการกีฬา (เฉลี่ยร้อยละ) เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 10** ที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 เพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากขึ้น โดยมีการจัดทำดัชนีใหม่ในลักษณะดัชนีรวม (composite index) ซึ่งคำนวณโดยใช้ข้อมูลอย่างน้อย (1) ร้อยละของประชากร 15 ปีขึ้นไปที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาอย่างเสมอเสมอ (2) ค่าเฉลี่ยดัชนีมวลกาย (Body Mass Index : BMI (Kg/m2)) ของประชาชนอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป (3) ร้อยละของประชาชนอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่มีโรคประจำตัว และ 4) ร้อยละของค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพต่อค่าใช้จ่ายภาคครัวเรือนทั้งหมดใน พ.ศ. 2563-2564 มีค่าเฉลี่ยของดัชนีศักยภาพการกีฬาอยู่ที่ร้อยละ 36.62 และร้อยละ 35.33 ตามลำดับ ดังนั้น สถานการณ์บรรลุเป้าหมายเมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2570 ยังคงอยู่ใน**ระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้**

ทั้งนี้ ยังคงปัญหา อาทิ **คนไทยบางส่วนไม่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการออกกำลังกาย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน รวมไปถึงกิจกรรมด้านกีฬาที่ครอบคลุมทุกพื้นที่** อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) จะมีสถานการณ์อยู่ในระดับดี แต่เป้าหมายย่อยของแผนแม่บท (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงเป็น ประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทระดับประเด็น (14) คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬาและมีวินัย เคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา ได้อย่างยั่งยืน ได้แก่ **(1) การสร้างค่านิยมและแรงจูงใจในการรักการออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการของประชาชนทุกช่วงวัย** ให้กลายเป็นวิถีชีวิต **(2) การค้นหา การสร้างและพัฒนานักกีฬา การคัดเลือก และการส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันที่เป็นระบบและมีมาตรฐาน** รวมทั้งเป็นไปตามเกณฑ์ในระดับสากล ตลอดจนการต่อยอดทางอาชีพหลังเกษียณของนักกีฬา **(3) จัดหากิจกรรม พัฒนาและทำนุบำรุงโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองความต้องการ ในการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ** ให้สามารถเข้าถึงได้ครบถ้วนทุกเพศทุกวัย และ **(4) การสร้างความยอมรับในมาตรฐานคุณภาพของบุคลากรทางด้านกีฬาและนันทนาการ** เพื่อสร้างโอกาสในการปฏิบัติหน้าที่ในระดับนานาชาติ ตลอดจนการสร้างบุคลากรที่เป็นผู้นำการออกกำลังกาย และบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา ให้เพียงพอต่อความต้องการในระดับต่าง ๆ

แผนแม่บทฯ ประเด็น 14 ศักยภาพการกีฬา

ประกอบด้วย 3 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

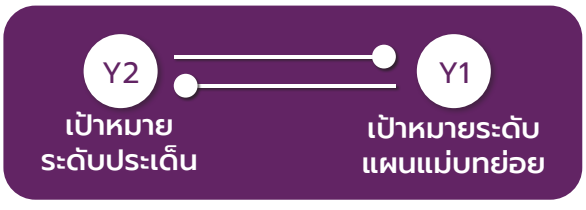

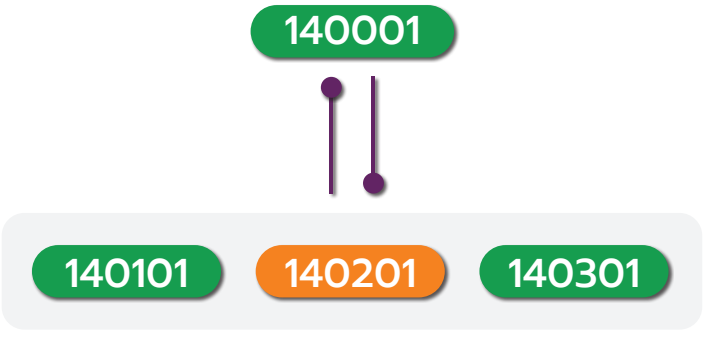

*สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำ พ.ศ. 2565

*เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทย่อยระดับประเด็น (Y2) โดยตรง

14 ศักยภาพการกีฬา

คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ได้แก่ ประชาชนทุกภาคส่วนของประชากรทั้งหมดออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้นร้อยละ 40

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของประชาชนไทยที่ออกกำลังกายสม่ำเสมอและมีแนวโน้มออกกำลังกายเพิ่มมากขึ้นโดยใน พ.ศ. 2561 ร้อยละของประชาชนที่ออกกำลังกายสม่ำเสมออยู่ที่ร้อยละ 26.56 พ.ศ. 2562 อยู่ที่ร้อยละ 40.49 พ.ศ. 2563 อยู่ที่ร้อยละ 41.82 ในขณะที่ พ.ศ. 2564 มีการปรับตัวลดลงเล็กน้อย อยู่ที่ ร้อยละ 36.47 ซึ่งอาจเกิดจากผลการสำรวจตามตัวชี้วัด ประชาชนทุกภาคส่วนของประชากรทั้งหมดออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอใน พ.ศ. 2564 ไม่ได้นับรวมกรุงเทพมหานคร เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และมีแนวโน้มที่ประชาชนไทยจะกลับมาออกกำลังกายเพิ่มมากขึ้นใน พ.ศ. 2565 อยู่ที่ร้อยละ 40.38 และเมื่อเปรียบเทียบ สถานการณ์บรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 พบว่า ร้อยละของ**ประชาชนไทยที่ออกกำลังกายสม่ำเสมอมีการบรรลุ**

นักกีฬาไทยประสบความสำเร็จในการแข่งขันระดับนานาชาติ กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ได้แก่ อันดับการแข่งขันกีฬาในมหกรรมกีฬาระดับนานาชาติของนักกีฬาไทย อันดับ 7 ในระดับเอเชีย

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมนักกีฬาไทยที่ประสบความสำเร็จในการเข้าร่วมแข่งขันกีฬาในมหกรรมกีฬาระดับนานาชาติของนักกีฬาไทยในระดับเอเชียมีแนวโน้มลดลง พิจารณาเทียบเคียงได้จากมหกรรมกีฬา ที่สมพันธ์กีฬานานาชาติ ให้การรับรองอื่น ๆ โดยในภาพรวมอันดับผลการแข่งขันกีฬาในระดับนานาชาติของไทยลดลงอย่างต่อเนื่องประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ตั้งแต่ พ.ศ. 2563 ที่มีข้อจำกัดด้านการเดินทาง และเกิดการเลื่อนจัดการแข่งขัน ทำให้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565 มีการพิจารณาตัวชี้วัดเทียบเคียงจากการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อนครั้งที่ 32 ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่นใน พ.ศ. 2564 โดยประเทศไทยได้อันดับเหรียญรางวัลจากประเทศในระดับเอเชีย อันดับที่ 12 ต่ำกว่าค่าเป้าหมายอยู่ที่ร้อยละ 71.43 และเมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์บรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 พบว่า **อันดับการแข่งขันกีฬาในมหกรรมกีฬาระดับนานาชาติของนักกีฬาไทย มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ อยู่ในอันดับ 7 ในระดับเอเชีย**

140301 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

บุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการมีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในพ.ศ. 2565 ได้แก่ มีบุคลากรด้านการกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาทั่วประเทศ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้น (เฉลี่ยร้อยละ) ร้อยละ 5 ต่อปี

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของจำนวนบุคลากรด้านการกีฬา นันทนาการและวิทยาศาสตร์การกีฬาทั่วประเทศ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาตัวชี้วัดเทียบเคียงจากร้อยละของจำนวนบุคลากรด้านการกีฬา นันทนาการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง พ.ศ. 2563 – 2564 ที่ลดลงอย่างมาก สืบเนื่องจากเหตุการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างในด้านของการคัดเลือกและฝึกอบรมผู้ลงทะเบียนบุคลากร ที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ตามระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรการควบคุมโรคสำหรับใน พ.ศ. 2565 โดยใน พ.ศ. 2565 อยู่ที่ 1,393 คน ลดลงจาก 2,781 คน ใน พ.ศ. 2564 คิดเป็นลดลงร้อยละ 49.91 เมื่อพิจารณาภาพรวมของจำนวนบุคลากรด้านการกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาทั่วประเทศที่ได้รับการรับรองมาตรฐานที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 49.74 และเมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์บรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 พบว่า **ร้อยละของบุคลากรด้านการกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาทั่วประเทศที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้น (เฉลี่ยร้อยละ) มีการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิตและการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราความรอบรู้ด้านสุขภาวะ ของประชากรอยู่ที่ร้อยละ 50

การส่งเสริมการออกกำลังกายและกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ มุ่งเน้นการสร้างความพร้อมด้านโครงสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือที่ตอบสนองความต้องการในการออกกำลังกาย เล่นกีฬาและนันทนาการในรูปแบบใหม่ เพื่อสร้างแรงจูงใจ ความตระหนัก ทัศนคติ และองค์ความรู้ถึงความสำคัญของการออกกำลังกาย กิจกรรมกีฬา และกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างปัจจัยและโอกาสในการเข้าถึงการบริการด้านกีฬา นันทนาการและวิทยาศาสตร์การกีฬา ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ภาคีเครือข่ายในระดับต่าง ๆ ร่วมกันวางแผน ตั้งเป้าหมาย ขับเคลื่อน ตลอดจนการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน การมีบุคลากรและอาสาสมัครที่เพียงพอ มีองค์ความรู้และทักษะสามารถถ่ายทอดได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ การใช้นโยบาย มาตรการ การบูรณาการของหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ รวมถึงกฎหมาย ระเบียบ และรูปแบบกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการ ตลอดจนการใช้ฐานข้อมูล ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

โดยพิจารณาจากสถานการณ์การออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอของประชาชนไทย โดยในช่วงปี พบว่า ประชาชนไทยมีแนวโน้มที่จะออกกำลังกายเพิ่มมากขึ้น แม้จะประสบสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทั้งนี้ สำหรับ พ.ศ. 2563 ประชาชนไทยออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอมีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 37.13 ของประชากรทั้งหมด โดยที่มีความใกล้เคียงกับ พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2562 ที่ร้อยละ 41.82 และร้อยละ 40.49 ตามลำดับ สูงขึ้นกว่า พ.ศ. 2561 ที่ร้อยละ 26.56 อย่างมาก โดยใน พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2565 อยู่ในระดับเป็นไปตามค่าเป้าหมายมีเพียง พ.ศ. 2564 ที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายซึ่งอาจเกิดจากผลการสำรวจตามตัวชี้วัดประชาชนทุกภาคส่วนของประชากรทั้งหมดออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ใน พ.ศ. 2564 ไม่ได้นับรวมกรุงเทพมหานคร เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และ พ.ศ. 2561 ที่เป็นปีเริ่มต้นขับเคลื่อนให้คนไทยออกกำลังกายเล่นกีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอและเป็นวิถีชีวิต จากข้อมูลด้านการออกกำลังกาย

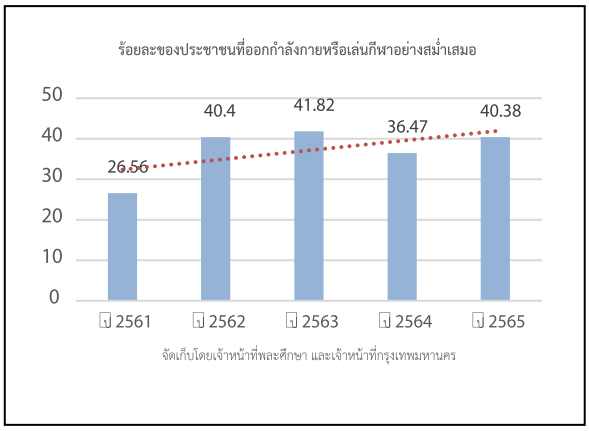

กีฬานันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา จัดทำโดยกรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยใน พ.ศ. 2565 พบว่า อัตราส่วนประชาชนที่ออกกำลังกายสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 40.38 ซึ่งสูงกว่าค่าเป้าหมาย ร้อยละ 40 ต่อปี รวมทั้งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 36.47 ใน พ.ศ. 2564 สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักถึงประโยชน์จากการออกกำลังกายและเล่นกีฬาของประชาชนไทยในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งอัตราส่วนประชาชนที่ออกกำลังกายสม่ำเสมอใน พ.ศ. 2565 ที่ร้อยละ 40.38 สูงกว่าค่าเป้าหมาย ส่งผลให้สถานะการบรรลุอยู่ใน**ระดับบรรลุเป้าหมาย**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินการส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ โดยได้ดำเนินโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้แก่ โครงการพัฒนาแพลตฟอร์มการประมวลผลข้อมูลกิจกรรมทางกายการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาของประชาชน (CALORIES CREDIT CHALLENGE) โครงการส่งเสริมการออกกำลังกายและกีฬาเพื่อมวลชน “Calories credit challenge” ซึ่งเป็นแอปพลิเคชั่นตัวช่วยนับแคลอรีในการออกกำลังกาย เป็นการส่งเสริมการออกกำลังกาย และตอบสนองความต้องการในการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการในรูปแบบใหม่ เพื่อให้ประชาชนตื่นตัวในการเล่นกีฬาและออกกำลังกาย ส่งเสริมการสร้างสุขภาพพลานามัยของประชาชนทุกช่วงวัย สร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนหันมาใส่ใจคุณภาพด้วยกิจกรรมทางกาย การออกกำลังกายและเล่นกีฬา และบันทึกแต้มจากการสะสมจำนวนก้าว ระยะทางและแคลอรี นำมาแลกรางวัลหรือสิ่งของสมนาคุณที่สนับสนุนโดยภาครัฐ ภาคเอกชน และ/หรือผู้ประกอบการ และโครงการส่งเสริมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาหมู่บ้าน (1 ตำบล 1ชนิดกีฬา) ซึ่งช่วยส่งเสริมความตระหนัก/ทัศนคติ ถึงความสำคัญของการออกกำลังกาย เล่นกีฬา นันทนาการและรักสุขภาพ และสร้างแรงจูงใจในการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และ

นันทนาการ โครงการพัฒนาแพลตฟอร์มการเล่นกีฬาการออกกำลังกายร่วมกันแบบเสมือนจริง (Virtual Sport Project) ซึ่งส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือที่ตอบสนองความต้องการในการออกกำลังกาย เล่นกีฬาและนันทนาการในรูปแบบใหม่ และโครงการ 10 ล้านครอบครัวไทยออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ : ด้วยการบูรณาการหน่วยงานเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายการนำเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ (Digital Health Platforms) เพื่อช่วยสร้างรูปแบบกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านสุขภาพของประชาชน ซึ่งส่งเสริมการพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการในการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการ **ส่งเสริมการออกกำลังกายและกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ** โดยกรมอนามัยร่วมกับภาคีเครือข่ายได้ดำเนินการต่อยอดโครงการก้าวท้าใจเป็น Season ที่ 4 เช่นเดียวกับกรมพลศึกษาที่ร่วมกับ Park Run Thailand ซึ่งเป็นเว็บไซต์ลงทะเบียนงานวิ่งฟรี ที่จัดขึ้นทุกสัปดาห์ทั่วประเทศ มีระยะวิ่งไม่เกิน 5 กิโลเมตร โดยจัดขึ้นในสวนสาธารณะหรือพื้นที่เปิดโล่ง รับสมัครประชาชนจากทุกภาคส่วนเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายในพื้นที่ปลอดภัย อันเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย และการเล่นกีฬาของประชาชน ดำเนินการ **ส่งเสริมให้ เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาส มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการเล่นกีฬาบางชนิดที่มีความจำเป็นต่อทักษะในการดำรงชีวิต** อาทิ โครงการส่งเสริมการออกกำลังกายและกีฬาเพื่อมวลชน โครงการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมนันทนาการในเด็กและเยาวชน โครงการส่งเสริมกีฬาพัฒนาสุขภาวะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส โครงการส่งเสริมกีฬาผู้สูงอายุ โครงการส่งเสริมและพัฒนากีฬานักเรียนคนพิการและบุคคลพิเศษ และโครงการเด็กไทยว่ายน้ำได้ ดำเนินการ **พัฒนาความรู้ความสามารถในการเล่นกีฬาในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา** อาทิ โครงการจัดการแข่งขันกีฬานักเรียน นักศึกษาแห่งชาติ โครงการแข่งขันฟุตบอลเยาวชนและประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างถูกต้องและปลอดภัย และการใช้เวลาของประชาชนออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอผ่านการจัดกิจกรรมกีฬาต่าง ๆ นอกจากนี้ยังได้พัฒนาลานกีฬาสระว่ายน้ำ ศูนย์นันทนาการและพื้นที่นันทนาการในชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือที่ตอบสนองความต้องการในการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการให้กับประชาชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ความท้าทายที่สำคัญในการทำให้คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอ คือ การหาวิธีที่ทำให้ประชาชนไทยออกกำลังกายเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนไทยออกกำลังสม่ำเสมอ เป็นวิถีชีวิต และยังมีความท้าทายจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่แม้จะมีการผ่อนคลายมาตรการควบคุมที่เข้มงวด แต่ยังส่งผลกระทบให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนทั่วประเทศได้ออกกำลังกาย เล่นกีฬาและร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ เป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนบางกิจกรรมจึงยังไม่สามารถบูรณาการได้ครบถ้วน รวมถึงเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและความต่อเนื่องในการดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ นอกจากนี้ รูปแบบกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการในการออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ ยังไม่ครอบคลุม และสอดคล้องกับความต้องการ รวมถึงเมื่อพิจารณาในด้านการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ยังไม่ตอบสนองให้สามารถเข้าถึงได้ครบถ้วน ทุกกลุ่มและทุกช่วงวัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้น ควรขยายผลการเชื่อมต่อแพลตฟอร์ม เชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลสถิติการเล่นกีฬา การออกกำลังกาย และกิจกรรมทางกายของประชาชน (Calories credit challenge : CCC) กับแพลตฟอร์มอื่น ๆ ให้เป็นรูปธรรม ควรมีการสร้างความตระหนัก/ทัศนคติถึงความสำคัญของการออกกำลังกาย เล่นกีฬา นันทนาการ อย่างสม่ำเสมอให้เป็นวิถีชีวิต และการสร้างพฤติกรรมการเล่นกีฬาและการออกกำลังให้กับประชาชน อย่างครอบคลุมและสอดคล้องกับความต้องการของทุกกลุ่มและทุกช่วงวัย ในการปฏิบัติงานด้านการกีฬาในบางโครงการ/พื้นที่/กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดทำโครงการนำร่องไว้ ควรผลักดันให้ครอบคลุมทุกจังหวัด รวมถึงการสร้างแรงจูงใจในการออกำลังการ เล่นกีฬา และนันทนาการ ควรปรับกิจกรรมและพื้นที่ ให้มีความหลากหลาย ตอบสนองความต้องการในการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการที่มุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง หน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นเป้าหมาย และเป้าหมายของแผนย่อยกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพิจารณาความครอบคลุมของหน่วยงานทุกภาคส่วน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการบูรณาการ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการออกกำลังกาย การกีฬาและนันทนาการ เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต

14 ศักยภาพการกีฬา

140101

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ ได้มีการปรับชื่อตัวชี้วัดเพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้นจากเดิม ประชาชนทุกภาคส่วนของประชากรทั้งหมดออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เป็น**สัดส่วนของประชากรที่ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอต่อประชากรทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ)** ซึ่งมีค่าเป้าหมายเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 โดยใช้ข้อมูลจากรายงานสำรวจข้อมูลการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาของประชาชน ประจำปี จากกรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเช่นเดิม **โดยเมื่อพิจารณาสัดส่วนของประชากรที่ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอต่อประชากรทั้งหมดใน พ.ศ. 2565 ที่อยู่ร้อยละ 40.38 โดยเมื่อพิจารณาเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ต่ำกว่าค่าเป้าหมายคิดเป็นร้อยละ 80.76 ดังนั้น สถานะการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย

แผนแม่บทย่อย

การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

นักกีฬาไทยประสบความสำเร็จในการแข่งขันระดับนานาชาติ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อันดับการแข่งขันกีฬาในมหกรรมกีฬาระดับนานาชาติของนักกีฬาไทย อันดับ 7 ในระดับเอเชีย

การพัฒนาและมุ่งส่งเสริมให้นักกีฬาไทยให้ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ นั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญและกระบวนการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างนักกีฬาโดยอาศัยแรงจูงใจ และเป้าหมายในอาชีพที่มั่นคง การประชาสัมพันธ์/โอกาสในการเข้าถึงการแข่งขันทุกระดับ การเปิดเวทีสร้างพื้นที่ในการแสดงออกในระดับชาติไปจนถึงระดับนานาชาติ การวางแผนพัฒนานักกีฬาด้วยสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา นโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ การอำนวยความสะดวกด้วยอุปกรณ์ โครงสร้างพื้นฐานการกีฬา รวมไปถึงผู้ฝึกสอนหรือผู้เชี่ยวชาญพิเศษที่มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานระดับชาติหรือระดับนานาชาติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาจากอันดับการได้รับเหรียญรางวัลของไทยเมื่อเทียบกับประเทศในระดับเอเชียจากการแข่งขันมหกรรมกีฬาที่สมพันธ์กีฬานานาชาติให้การรับรองในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 พบว่า อันดับการได้รับเหรียญรางวัลของไทยมีแนวโน้มลดลง โดยในการแข่งขันโอลิมปิกฤดูร้อนของนักกีฬาไทยใน 3 ครั้งล่าสุด ได้แก่ ครั้งที่ 30 ณ กรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร ใน พ.ศ. 2555 ไทยอยู่ในอันดับที่ 11 ในระดับเอเชีย ครั้งที่ 31 ณ นครรีโอเดจาเนโร ประเทศบราซิล ใน พ.ศ. 2559 ไทยอยู่ในอันดับที่ 8 ในระดับเอเชีย และครั้งที่ 32 ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ใน พ.ศ. 2564 ไทยอยู่ในอันดับที่ 12 ในระดับเอเชีย นอกจากนี้ ยังสะท้อนเทียบเคียงได้จากมหกรรมกีฬาที่สมพันธ์กีฬานานาชาติให้การรับรองอื่น เช่น การแข่งขันเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 18 ณ กรุงจาการ์ตา และเมืองปาเล็มบัง ประเทศอินโดนีเซีย ใน พ.ศ. 2561 ที่ไทยอยู่ในอันดับที่ 12 ในระดับเอเชียลดลงจากอันดับที่ 6 ในระดับเอเชีย ใน พ.ศ. 2557 และการแข่งขันพาราลิมปิก ฤดูร้อน ครั้งที่ 16 ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ใน พ.ศ. 2563 ที่ไทยอยู่ในอันดับที่ 9 ในระดับเอเชีย ลดลงจากอันดับที่ 6 ในระดับเอเชียใน พ.ศ. 2559 โดยในภาพรวมอันดับผลการแข่งขันกีฬาในระดับนานาชาติของไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ตั้งแต่ พ.ศ. 2563 ที่มีข้อจำกัดด้านการเดินทาง และเกิดการเลื่อนจัดการแข่งขัน ทำให้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565 มีการพิจารณาตัวชี้วัดเทียบเคียงจากการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อน ครั้งที่ 32 ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ใน พ.ศ. 2564 โดยประเทศไทยได้อันดับเหรียญรางวัลจากประเทศในระดับเอเชีย อันดับที่ 12 ซึ่ง**เมื่อพิจารณามาการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกที่ประเทศไทยมีอันดับการได้รับเหรียญรางวัลเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย อันดับที่ 12 ต่ำกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ 71.43 ให้ทำสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย**

อันดับเหรียญรางวัลของไทยในมหกรรมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อน

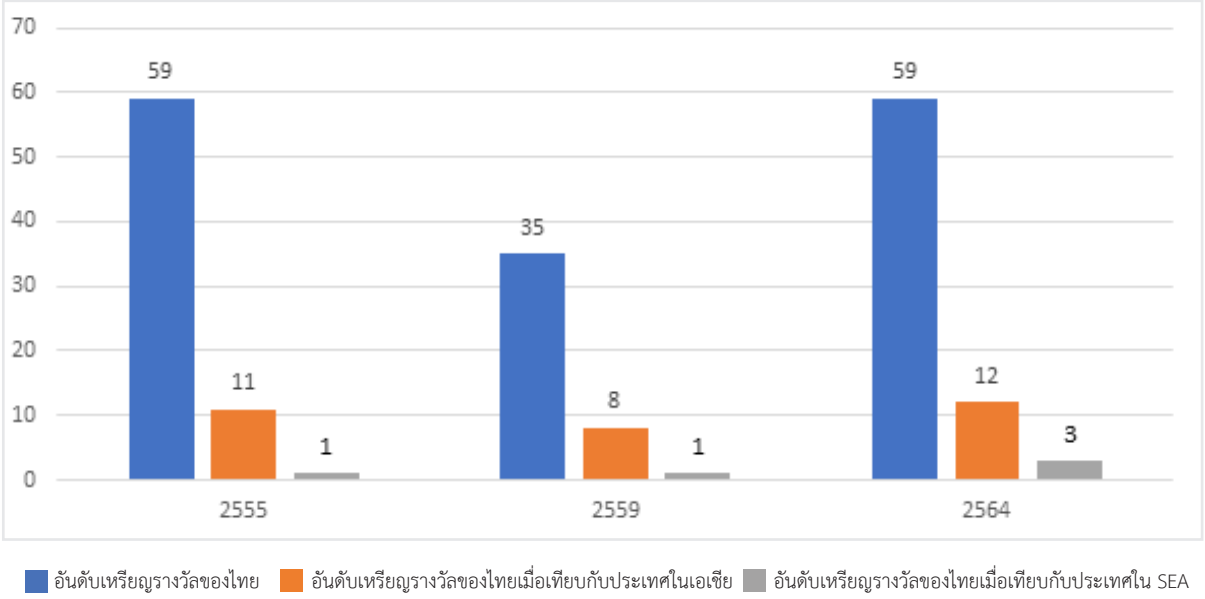

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการเพื่อการส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ โดยได้มีการดำเนิน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** ได้แก่ โครงการเตรียมและส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ โครงการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ (Sports Hero) โครงการพัฒนามาตรฐานสถานกีฬาและอุปกรณ์กีฬา และโครงการก่อสร้างอาคารศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาระดับจังหวัด โดยการกีฬาแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมถึงมีการเตรียมและการพัฒนานักกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในศักยภาพสูง การสรรหาและคัดเลือกนักกีฬาเป็นเลิศเข้าสู่การเป็นนักกีฬาทีมชาติ และโครงการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างนักกีฬาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีการส่งนักกีฬาเข้าร่วมแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 31 ณ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม การแข่งขันกีฬาอาเซียนพาราเกมส์ ครั้งที่ 11 ณ เมืองโซโล สาธารณรัฐอินโดนีเซีย การส่งนักกีฬาเข้าร่วมเวิลด์เกมส์ ครั้งที่ 11 ณ เมืองเบอร์มิงแฮม รัฐอลาบามา ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยนักกีฬาไทยทำผลงานด้วยการคว้า 4 เหรียญทองจาก ยิวยิตสู และมวยไทย รายการละ 2 เหรียญทอง อีกทั้งยังมีการเก็บตัวฝึกซ้อมของนักกีฬาเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาเอเชี่ยนเกมส์ ครั้งที่ 19 และเอเชียนพาราเกมส์ ครั้งที่ 4 ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีการเลื่อนการแข่งขันออกไปเป็น พ.ศ. 2566 นอกจากนี้ยังมีนักกีฬาไทยที่ทำผลงานได้อย่างโดดเด่น อาทิ รัชนก อินทนนท์ กับ จงกลพรรณ กิติธรากุล และ รวินดา ประจงใจ ที่คว้ารองชนะเลิศอันดับสองจากรายการแบดมินตันระดับเมเจอร์อย่าง Denmark Open 2022 ในประเภทหญิงเดี่ยว และคู่ตามลำดับ ทั้งนี้ผลงานการแข่งขันจักรยานยนต์ โมโตจีพี ยังมีผลงานที่โดดเด่นโดย สมเกียรติ จันทรา สามารถคว้าอันดับ 10 ของโลกในรายการโมโตทู อาฒยา ฐิติกุล สามารถคว้า 2 แชมป์ในปีแรกที่ลงแข่งและได้รับรางวัลผู้เล่นหน้าใหม่ยอดเยี่ยม อันดับ 1 แห่งปี 2022 ในการแข่งขันกีฬากอล์ฟอาชีพสตรี หรือ LPGA สำหรับกีฬาประเภททีมอย่างฟุตซอลไทยได้อันดับ 4 จากการแข่งขันชิงแชมป์เอเชียที่ประเทศคูเวตเป็นเจ้าภาพ และวอลเลย์บอลหญิงที่ได้อันดับ 13 จากการแข่งขันชิงแชมป์โลกที่ประเทศโปแลนด์ อย่างไรก็ดีกีฬาทั้ง 2 ประเภทที่ได้กล่าวไปมีอันดับการแข่งขันระดับนานาชาติที่ลดลง จึงจำเป็นต้องศึกษาจุดเด่นของกีฬาประเภทเดี่ยวที่มีผลงานดีขึ้นและทบทวนจุดด้อยของกีฬาประเภททีมที่มีผลงานในอันดับที่ลดลง เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาไทยและมุ่งสู่อันดับที่ดีขึ้นตามเป้าหมายที่วางไว้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ประเด็นท้าทายที่สำคัญ ใน พ.ศ. 2565 ได้แก่ การโอนสัญชาตินักกีฬาของประเทศในทวีปเอเชีย ที่ส่งผลให้อันดับของผลงานนักกีฬาไทยในระดับนานาชาติลดลง โดยสังเกตจากผลงานในเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 17 และ 18 ที่ผลงานของประเทศที่มีการโอนสัญชาตินักกีฬาได้อันดับดีขึ้นเมื่อเทียบกับประเทศไทย โดยเฉพาะการโอนสัญชาติของนักกีฬาแอฟริกามาแข่งขันในประเภทกรีฑา ที่เป็นการเพิ่มศักยภาพให้ประเทศนั้นๆเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังมีการโอนนักกีฬาจากประเทศจีนหรือประเทศในทวีปแอฟริกาเช่นเดียวกัน จึงส่งผลให้เกิดการแข่งขันพัฒนาและเติบโตของวงการกีฬาในประเทศเหล่านี้ และมีแนวโน้มจะได้อันดับที่ดีขึ้นในอนาคต โดยสังเกตจากผลการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 30 ที่ประเทศไทยได้อันดับที่ 3 โดยค่าเฉลี่ยของอันดับประเทศไทยในกีฬาซีเกมส์ คือ อันดับ 1 หรือ 2 นอกจากนี้การระงับและเลื่อนแข่งขันของมหกรรมกีฬานานาชาติทั้งเอเชียนเกมส์ และเอเชียนพาราเกมส์ ที่ประเทศจีนเป็นเจ้าภาพ อันเนื่องด้วยการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ส่งผลกระทบกับกิจกรรมของนักกีฬา อาทิ การเก็บตัวฝึกซ้อม การสร้างเส้นทางที่สามารถเลี้ยงชีพการต่อยอดของชีวิตนักกีฬาหลังเกษียณการคัดเลือกและพัฒนานักกีฬาที่ต้องเป็นไปตามเกณฑ์ระดับสากล เพื่อยกระดับมาตรฐานกีฬาในประเทศไทย อีกทั้งยังมีประเด็นสำคัญอย่างการสร้างพื้นที่ในการแสดงออกของนักกีฬาในระดับชาติ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และสร้างแรงจูงใจตั้งเป้าสู่ความสำเร็จให้นักกีฬารุ่นใหม่ ประเด็นเหล่านี้จึงเป็นความท้าทาที่สำคัญสำหรับประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายการประสบความสำเร็จในระดับนานาชาติที่ต้องคำถึงให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาควรร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในทุกภาคส่วนในการให้ความรู้แก่นักกีฬาอย่างเหมาะสม รวมถึงเน้นหลักสูตรการศึกษาในด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาตั้งแต่ระดับมัธยมจนถึงระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพนักกีฬาไทยให้ทัดเทียมกับระดับนานาชาติโดยเน้นควบคู่ไปกับด้านความปลอดภัยในตัวนักกีฬา เพื่อข้อเสนอแนะเพื่อให้การบรรลุเป้าหมายเป็นไปอย่างราบรื่น และให้นักกีฬาไทยประสบความสำเร็จในระดับนานาชาติ ควรปรับปรุงข้อกฎหมายเกี่ยวกับกีฬาและสารกระตุ้นให้ทันสมัย อาทิ การพิจารณาให้สถาบันวิทยาศาสตร์การวิเคราะห์และตรวจสารในการกีฬา มหาวิทยาลัยมหิดล แยกการทำงานออกมาเป็นเอกเทศจากภาครัฐ สำหรับการตรวจสอบสารกระตุ้นในนักกีฬาเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการแก้ไขและรู้เท่าทันกฎองค์กรด้านกีฬาสากล รวมไปถึงป้องกันการโดนโทษจนทำให้เสื่อมเสียโอกาสและชื่อเสียงเพื่อประโยชน์สูงสุดของวงการกีฬาไทยควรให้ความสำคัญกับการสร้างและเสาะหานักกีฬารุ่นใหม่ด้วยการจัดแข่งขันกีฬาทั้งในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ มีการประชาสัมพันธ์อย่างเหมาะสมและจัดทำสื่อโฆษณาให้ทันสมัย รวมทั้งร่วมมือกับภาคเอกชนในการทำสื่อโฆษณาบนสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสร้างกระแสให้เป็นที่พูดถึงเกี่ยวกับผลงานนักกีฬาไทย และยังเป็นการสร้าวแรงจูงใจเพื่อคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถและศักยภาพในแต่ละประเภทกีฬา นอกจากนี้ ยังควรจัดตั้งศูนย์ฝึกกีฬาที่มีคุณภาพทุกจังหวัดเพื่อให้บริการวิทยาศาสตร์การกีฬาแก่นักกีฬาทุกระดับอย่างครบวงจรเสริมสร้าง

สมรรถภาพทางการและจิตใจของนักกีฬาให้มีความพร้อมในการแข่งขัน และมีศักยภาพสูงขึ้น ควรมีแผนการเก็บตัวฝึกซ้อมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนานักกีฬาระดับนานาชาติ ควรจัดทำเส้นทางสายอาชีพที่มั่นคงและชีวิตหลังเกษียณของนักกีฬาอาชีพอย่างชัดเจน ควรกำหนดแนวทางและสนับสนุนสวัสดิการแก่บุคลากรการกีฬาที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศไทยในระดับนานาชาติในด้านของเงินรางวัลและเงินสนับสนุน นอกจากนี้ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์เศรษฐกิจการกีฬาของไทยตลอดจนประเภทกีฬาที่ประเทศไทยมีศักยภาพในระดับโลก เพื่อเป็นรากฐานในการวางแผนการพัฒนาการกีฬาของไทยในระยะต่อไป ตลอดจนให้ความสำคัญกับวิทยาศาสตร์การกีฬาและการศึกษาวิจัยแบบมุ่งเป้า และอาศัยการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกัน เพื่อสร้างการเติบโตทางด้านร่างกายที่ดีในอนาคต และต่อยอดการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์การกีฬาต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จาก เดิม อันดับการแข่งขันกีฬาในมหกรรมกีฬาระดับนานาชาติของนักกีฬาไทย เป็น **ความสำเร็จของนักกีฬาในการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ (เฉลี่ยร้อยละ)** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย **เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าเฉลี่ยร้อยละ 7** โดยมีการจัดทำตัวชี้วัดใหม่ในลักษณะดัชนีรวม ประกอบด้วย 1) ความสำเร็จของนักกีฬาในการเข้าร่วมการแข่งขันมหกรรมกีฬานานาชาติที่สมาคมสหพันธ์กีฬานานาชาติให้การรับรองที่จัดขึ้นในปีนั้น ๆ และ 2) ความสำเร็จของนักกีฬาอาชีพในการเข้าร่วมการแข่งขันในปีนั้น ๆ จากการกีฬาแห่งประเทศไทย คำนวณโดย สศช. ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดเก็บข้อมูล

หมายเหตุ : ไม่สามารถพิจารณาสถานะการบรรลุเป้าหมายได้

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาบุคลากรด้านกีฬาและนันทนาการ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

บุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการมีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

มีบุคลากรด้านการกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาทั่วประเทศ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้น (เฉลี่ยร้อยละ) เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี

การมุ่งเน้นพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬา และนันทนาการที่มีมาตรฐาน อาทิ ผู้ตัดสินกีฬา ผู้ฝึกสอนกีฬา นักวิทยาศาสตร์การกีฬา และผู้นำด้านกีฬาในชุมชนนั้น ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญในการบรรลุเป้าหมายประกอบด้วย หลักสูตรการสอน หรือฝึกอบรมบุคลากรกีฬาที่มีมาตรฐาน และสอดคล้องกับความต้องการบุคลากรกีฬา และนันทนาการทุกประเภท ให้สามารถถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย การฝึกอบรมและระบบรับรองมาตรฐานบุคลากรด้านกีฬาและนันทนาการ การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในระดับชาติและระดับนานาชาติ แผนการพัฒนาบุคลากรกีฬา และการติดตามประเมินผลสำหรับใช้ในการบริหารจัดการบุคลากรกีฬา ตลอดจนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลบุคลากรการกีฬา ภาคีเครือข่าย มาตรการหรือนโยบายภาครัฐที่สนับสนุน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มคุณภาพ และมาตรฐานบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนเทียบเคียงจากจำนวนบุคลากรด้านการกีฬา นันทนาการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จัดเก็บข้อมูลโดยกรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ที่ผ่านมา พบว่า จำนวนบุคลากรด้านการกีฬา และนันทนาการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีจำนวนบุคลากรได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้น โดยมีจำนวนเฉลี่ย 3,298 คน/ปี คิดเป็น **ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 49.74 ต่อปี** เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2561 โดยในช่วงแรกระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2562 มีจำนวนบุคลากรด้านกีฬา และนันทนาการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมาก แต่ในช่วงหลัง พบว่า จำนวนผู้ลงทะเบียนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง พ.ศ. 2563 – 2564 ที่ลดลงอย่างมาก ด้วยจำนวน 4,390 และ 2,781 ตามลำดับ สืบเนื่องจากเหตุการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างในด้านของการคัดเลือกและฝึกอบรมผู้ลงทะเบียน

บุคลากรที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องตามระยะเวลาที่กำหนด ตามมาตรการควบคุมโรค สำหรับใน พ.ศ. 2565 นั้น ถึงแม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น รวมไปถึงการประกาศยกเลิกของกระทรวงสาธารณสุข จากการเป็นโรคติดต่ออันตรายกลายเป็นโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวังแทนจำนวนบุคลากรด้านกีฬาของประเทศไทยนั้น ยังคงมีจำนวนลดลง **โดยใน พ.ศ. 2565 อยู่ที่ 1,393 คน ลดลงจาก 2,781 คน ใน พ.ศ. 2564 คิดเป็นลดลงร้อยละ 49.91 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจำนวนบุคลากรด้านการกีฬานันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาทั่วประเทศที่ได้รับการรับรองมาตรฐานที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 49.74 สูงกว่าค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 ดังนั้น สถานะการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

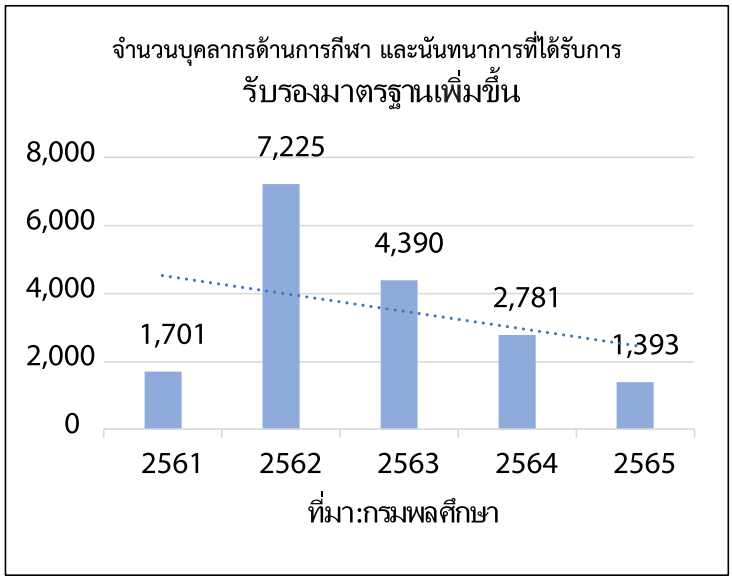

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินการพัฒนาบุคลากรด้านกีฬาและนันทนาการ โดยมีการดำเนิน **โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** ได้แก่ โครงการจัดทำหลักสูตรพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬา และโครงการพัฒนาบุคลากรทางการกีฬา โดยมหาวิยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ซึ่งส่งเสริมการฝึกอบรมบุคลากรและหลักสูตรการสอน หรือฝึกอบรมบุคลากรกีฬาที่มีมาตรฐาน นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งการอบรมการสร้างมาตรฐานบุคลากรกีฬาระดับชาติด้านการฝึกสอนกีฬาสู่ความเป็นเลิศ พัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาระดับพื้นฐาน เพื่อเพิ่มจำนวนบุคลากรการกีฬา โดยมุ่งเน้นการอบรมเพื่อให้บุคลากรการกีฬาสามารถนำความรู้ความสามารถไปพัฒนานักกีฬาระดับพื้นฐานได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐาน มีการส่งเสริม ผู้ฝึกสอนกีฬาผู้ตัดสินกีฬา โดยเฉพาะกลุ่มกีฬาเป้าหมายที่ประชาชนไทยมีความนิยมหรือมีศักยภาพในการพัฒนาในระดับอาชีพ บนพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากล ให้มีจำนวนเพียงพอสามารถให้บริการด้านการกีฬาได้อย่างทั่วถึง และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ เด็กเยาวชน ประชาชนทั่วไป บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาสได้อย่างถูกต้อง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าในภาพรวมจำนวนบุคลากรด้านการกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาทั่วประเทศที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจะอยู่ใน**ระดับบรรลุเป้าหมาย** แต่เมื่อพิจารณารายปี พบว่า จำนวนบุคลากรด้านการกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาทั่วประเทศที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีแนวโน้มการลดลงอย่างมาก เนื่องด้วยผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ที่ส่งผลให้การจัดฝึกอบรมขาดช่วง จำนวนผู้ฝึกสอนกีฬาอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากการเลื่อนจัดแข่งขันของมหกรรมกีฬา ส่งผลให้การเก็บตัวฝึกซ้อมของนักกีฬาบางส่วนกระชั้นชิดในปีถัด ๆ ไป จึงอาจมีความจำเป็นที่ต้องเร่งหาผู้ฝึกสอนที่มีคุณภาพมาแบ่งเบาภาระในส่วนนี้ แต่เนื่องจากกระบวนการผลิตผู้ฝึกสอนอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานนั้น อาจต้องใช้ระยะเวลา จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงความท้าทายในส่วนนี้ สำหรับความท้าทายของผู้ตัดสินกีฬา ได้แก่ ทักษะทางภาษา วิทยาศาสตร์การกีฬา รวมถึงการขาดโอกาสในการเข้าอบรมเพื่อสามารถผ่านเกณฑ์สู่ระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของบุคลากรด้านกีฬา ให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้นเป็นระดับสากลและได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับการสร้างบุคลากรกีฬาในระดับท้องถิ่น อาทิ อาสาสมัคร ผู้นำออกกำลังกายในชุมชน เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนทั่วไป รวมไปถึงเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตาม ทางภาครัฐอาจมีโครงการในภาคส่วนเหล่านี้ไม่เพียงพอ และจำเป็นต้องเพิ่มงบประมาณสำหรับโครงการ เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านกีฬาและนันทนาการเหล่านี้ให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาหลักสูตรบุคลากรด้านกีฬาและนันทนาการให้ได้มาตรฐานสากลนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญ ทางหน่วยงานภาครัฐอย่างกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนดำเนินการอย่างชัดเจนเปิดเวทีเพื่อสร้างโอกาสในการยกระดับจำนวนบุคลากรด้วยการเพิ่มโครงการจัดฝึกอบรมให้มากขึ้นทั้งในระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับสูง รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่เด็ก เยาวชน ประชาชน บุคคลกลุ่มพิเศษและผู้ด้อยโอกาสในระดับจังหวัดและท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์จากทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ เพื่อเน้นพัฒนาทั้ง ครูผู้ฝึกสอนกีฬา ผู้ตัดสินกีฬา นักวิทยาศาสตร์การกีฬา อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน มุ่งเน้นเพิ่มทักษะทางภาษาเพื่อการเข้าอบรมและประสานงานกับองค์กรกีฬานานาชาติและเกิดการแลกเปลี่ยนพัฒนาทักษะของกลุ่มผู้สนใจ อีกทั้งยังควรรักษาความต่อเนื่องของการอบรมบุคลากรเพื่อชดเชยปริมาณที่ลดลงในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ใน พ.ศ. 2563 - 2564 เพื่อผลประโยชน์โดยรวมของการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการในอนาคต

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)เป้าหมายแผนแม่บทย่อยการพัฒนาบุคลากรด้านกีฬาและนันทนาการ ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย เพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จากเดิมมีบุคลากรด้านการกีฬา นันทนาการและวิทยาศาสตร์การกีฬาทั่วประเทศที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้น (เฉลี่ยร้อยละ) เป็น**บุคลากรด้านการกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาทั่วประเทศที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน (ร้อยละต่อปี)** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย **เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี**

โดยใน พ.ศ. 2565 มีบุคลากรด้านการกีฬานันทนาการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 1,393 คน เมื่อพิจารณาเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ที่จะต้องมีบุคลากรด้านการกีฬา นันทนาการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 2,090 คน ต่ำกว่าค่าเป้าหมายคิดเป็นร้อยละ 66.67 ดังนั้น สถานะการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย สำหรับบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาทั่วประเทศที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน อยู่ระหว่างการจัดเก็บข้อมูล

แผนแม่บท

15

พลังทางสังคม

"การดึงพลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ในทุกระดับของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น และกลุ่มทางเศรษฐกิจสังคม มาเป็นพลังสังคม ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและประเทศให้เกิดความแข็งแกร่งและยั่งยืน"

พลังทางสังคม 15

จ.1

แผนแม่บทฯ ประเด็น (15) พลังทางสังคม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (15) พลังทางสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างพลังทางสังคม โดยเป็นการดึงพลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ประชาชนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย และภาคีต่าง ๆ ในทุกระดับ เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาและแก้ไขปัญหาได้ตรงกับความต้องการในระดับพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันบนฐานความรู้ ข้อมูล และหลักวิชาการที่มาจากการมีส่วนร่วมจากชุมชนและภาคีในสังคมอย่างแท้จริง โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น** ทั้งนี้ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (15) พลังทางสังคม สนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติให้สามารถบรรลุเป้าหมายการกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ และการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งพาตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม อีกทั้งยังมีส่วนสนับสนุนต่อยุทธศาสตร์ชาติอีกทั้ง 5 ด้านอีกด้วย

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565
150001 ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น				

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

มิติด้านโอกาสของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคม (เฉลี่ยร้อยละ) เพิ่มขึ้นร้อยละ 10

- **สรุปสถานการณ์บรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565 พิจารณาจากดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคม มิติด้านโอกาส** พบว่า ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีค่าคะแนนอยู่ที่ร้อยละ 52.28 ลดลงร้อยละ 2.83 จากปีก่อนหน้า ซึ่งมีค่าคะแนนอยู่ที่ร้อยละ 55.11 และเมื่อเทียบกับปีฐาน (2560) พบว่า ค่าคะแนนเพิ่มขึ้นที่ร้อยละ 6.09 ทำให้ยังคง**มีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้** (เพิ่มขึ้นร้อยละ 10) และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคมด้านโอกาสใน พ.ศ. 2565 เทียบปีก่อนหน้า พบว่ามีองค์ประกอบที่มีการปรับค่าคะแนนเพิ่มขึ้นจำนวน 2 ตัว ได้แก่ อิสรภาพและการมีทางเลือก และการเข้าถึงการศึกษาขั้นสูง ค่าคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.8 และ 3.15 ตามลำดับ ทั้งนี้ มีองค์ประกอบที่มีการปรับค่าคะแนนลดลงจำนวน 2 ตัว ได้แก่ การเปิดรับความแตกต่าง และสิทธิส่วนบุคคล ที่ค่าคะแนนลดลงร้อยละ 16.3 และ 11.01 ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาประเทศในมิติโอกาสเพื่อให้เกิดพลังทางสังคมในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในระยะต่อ ๆ ไปนั้น ควรมุ่งเน้นให้เกิดการเปิดรับความแตกต่าง รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

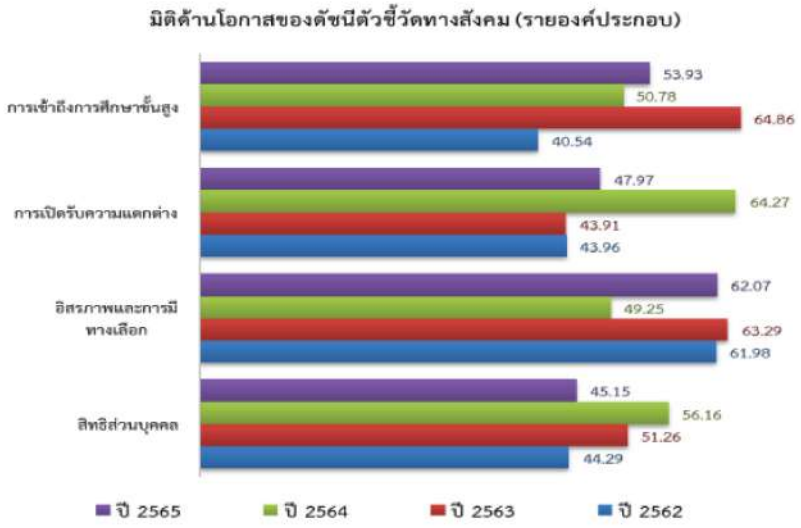

ที่มา : Social Progress Imperative

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการพัฒนาพลังทางสังคมขยายตัวในช่วงกลางของห้วงและหดตัวลงใน พ.ศ. 2565** เมื่อพิจารณาจากดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคม มิติด้านโอกาส ตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2565 พบว่า ค่าคะแนนมีการเติบโตเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 6.70 และเมื่อพิจารณาเป็นรายปี พบว่า ช่วง พ.ศ. 2561 – 2562 อัตราการเติบโตติดลบ โดยมีค่า -6.83 และ 3.22 ตามลำดับ และกลับมาขยายตัวในช่วง พ.ศ. 2563 – 2564 ที่มีค่าการเติบโตอยู่ที่ 13.29 และ 11.83 ตามลำดับ ก่อนจะหดตัวอีกครั้งใน พ.ศ. 2565 ที่มีค่าการเติบโตที่ 6.09 โดยเมื่อพิจารณารายตัวประกอบในภาพรวม พบว่าตัวประกอบที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สิทธิส่วนบุคคล และการเปิดรับความแตกต่าง เป็นประเด็น**ท้าทายที่ต้องเร่งแก้ไขเพื่อให้บรรลุเป้าอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป**

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทฯ ประเด็น (15) พลังทางสังคม (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จากเดิม มิติด้านโอกาสของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคม เป็น ดัชนีความก้าวหน้าของคน มิติการมีส่วนร่วม ซึ่งมีค่าเป้าหมายเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 ต่อปี โดยค่าคะแนนดัชนีความก้าวหน้าของคน มิติการมีส่วนร่วม ณ พ.ศ. 2564 (ข้อมูลล่าสุด) อยู่ที่ 0.5642 ลดลงจากปีก่อนหน้า ร้อยละ 1.79 ที่มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.5745 ส่งผลให้สถานการณ์บรรลุเป้าหมายเทียบค่าเป้าหมายพ.ศ. 2570 ยังคงอยู่ใน**ระดับวิกฤติ**

ทั้งนี้ การดำเนินการที่ผ่านมา**ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็น โดยเฉพาะในวัยสูงอายุที่ยังขาดทักษะจำเป็นต่อการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน** อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการดำเนินการที่ผ่านจะทำให้บางเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y๑) จะมีพัฒนาการที่ดีขึ้น อาจจะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายระดับประเด็น (Y๒) เพียงบางส่วนเท่านั้น จึงเป็นประเด็นท้าทายที่ทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมเป็นพลังในการพัฒนาสังคมยังมีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไขเพื่อการบรรลุเป้าหมาย อาทิ **การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง** โดยเฉพาะเรื่องสิทธิส่วนบุคคลและการเปิดรับความเห็นที่แตกต่าง นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการทำงานร่วมกันมากยิ่งขึ้น รวมทั้ง**การส่งเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีในวัยสูงอายุ** เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้อง**เร่งเสริมสร้างการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมการเพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัยผ่านรูปแบบที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับทุกช่วงวัย และการส่งเสริมการศึกษา การออกแบบระบบสวัสดิการและบริการทางสังคม รวมทั้งการปรับปรุงนโยบายเพื่อสนับสนุนการเตรียม ความพร้อมในทุกมิติและให้มีมาตรการคุ้มครองผู้สูงอายุที่เหมาะสมและครอบคลุมและต่อเนื่อง** เพื่อให้สามารถรองรับความต้องการของประชากรสูงวัยวันนี้และผู้ที่จะเป็นผู้สูงอายุในอนาคตให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม

แผนแม่บทฯ ประเด็น 15 พลังทางสังคม

ประกอบด้วย 3 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

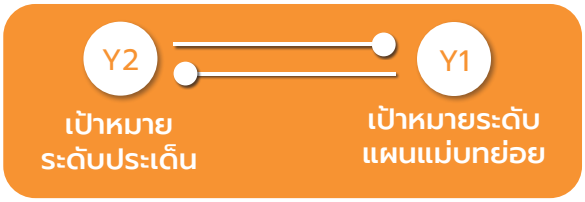

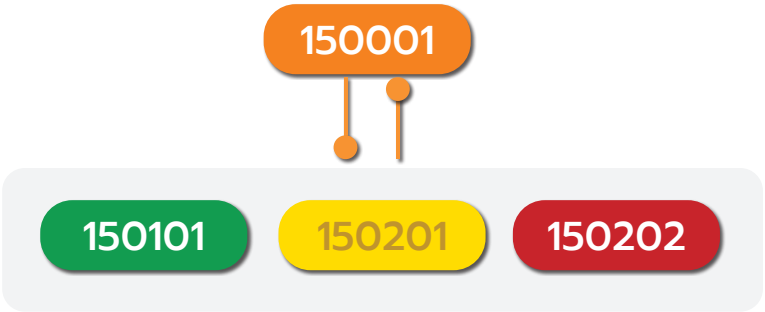

*สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำ พ.ศ. 2565

ภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ดัชนีชี้วัดทุนทางสังคม เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาเทียบเคียงจากจำนวนองค์กรภาคประชาสังคมที่ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม ซึ่งประกอบด้วย (1) จำนวนองค์กรชุมชน (2) จำนวนวิสาหกิจเพื่อสังคม (3) จำนวนกลุ่มกิจการเพื่อสังคม (4) สมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศประเทศไทย (GCNT) (5) องค์กรสาธารณประโยชน์ และ (6) องค์กรสวัสดิการชุมชน โดยภาพรวมจำนวนองค์กรภาคประชาสังคมมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และมีอัตราการเพิ่มขึ้นในภาพรวม 5 ปี เฉลี่ยร้อยละ 49.99 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณารายองค์กร พบว่า มีอัตราการเพิ่มขึ้นรายองค์กรเฉลี่ยร้อยละ 31.25 23.30 33.33 206.97 0.92 และ 0.80 ตามลำดับ และ**เมื่อพิจารณาสถานการณ์บรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า จำนวนองค์กรภาคประชาสังคมโดยรวม ณ พ.ศ. 2565 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 14.31 ซึ่งอยู่ในระดับ**บรรลุเป้าหมาย**

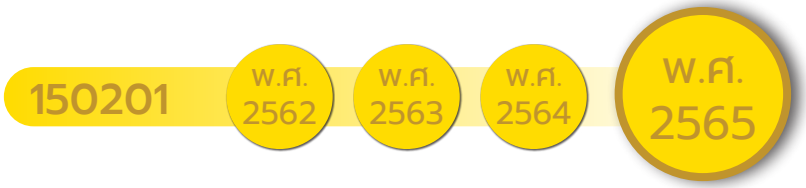

ประชากรไทยมีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุเพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนประชากรอายุ 25-59 ปี ที่มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เทียบกับจำนวนประชากรอายุ 25-59 ปี ทั้งหมด เฉลี่ยร้อยละ 60

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมคนไทยมีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุในระดับที่ยังคงต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาเทียบเคียงจากการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจและสุขภาพ ของคนไทยในภาพรวมทั่วประเทศ พบว่า คนไทยมีเงินฝากในบัญชีออมทรัพย์และฝากประจำรวมกันในจำนวนที่เพิ่มขึ้นทุกปี ขณะที่พฤติกรรมด้านสุขภาพอันพึงประสงค์ในภาพรวมมีแนวโน้มที่ดี หากแต่ปรับตัวลดลงในช่วง พ.ศ. 2565 และเมื่อเทียบสถานการณ์บรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 พบว่า จำนวนเงินฝากในบัญชีออมทรัพย์และฝากประจำรวมกันของคนไทย ใน พ.ศ. 2564 เพิ่มขึ้นประมาณ 2 ล้านล้านบาท เทียบกับปีก่อนหน้า**ขณะที่พฤติกรรมด้านสุขภาพอันพึงประสงค์ของคนไทยวัย 25 – 59 ปี ณ พ.ศ. 2565** ปรับตัวลงจากปีก่อนหน้าเล็กน้อยจากร้อยละ 44.45 ใน พ.ศ. 2564 สู่ร้อยละ 44.03 ใน พ.ศ. 2565 ทำให้การเตรียมการก่อนยามสูงอายุเพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพยังคง**อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติลดลง เฉลี่ยลดลงร้อยละ 10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในช่วงแรกและกลับมาหดตัวในช่วง พ.ศ. 2565 เมื่อพิจารณาสัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติ จากข้อมูลในระบบข้อมูลขนาดใหญ่สำหรับการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (TPMAP) พบว่า สัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบความยากจนหลายมิติต่อผู้สูงอายุยากจนทั้งสิ้นในระบบ TPMAP ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 10.77 แต่เมื่อพิจารณาสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 กลับพบว่า สัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบความยากจนหลายมิติใน พ.ศ. 2564 (ข้อมูลล่าสุด) เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2562 ถึงร้อยละ 9.91 ทำให้สถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับวิกฤติ**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การเสริมสร้างทุนทางสังคม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีวัดทุนทางสังคม เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี

การเสริมสร้างทุนทางสังคม ด้วยการเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถของประชาชน ส่งเสริมการรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่ม/องค์กร และเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยภาครัฐให้การสนับสนุน สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาในทุกมิติ มีการบูรณาการการทำงานระหว่างภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจเอกชนบนฐานข้อมูลที่ครบถ้วน และนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยสร้างพื้นที่สาธารณะ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชื่อมประสานการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสังคมแห่งการให้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญให้ภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมอย่างต่อเนื่อง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากจำนวนองค์กรภาคประชาสังคมที่ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 จำนวนองค์กรภาคประชาสังคมขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยใน พ.ศ. 2565 เทียบกับ พ.ศ. 2564 พบว่า จำนวนองค์กรภาคประชาสังคมโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.31 เมื่อเปรียบกับค่าเป้าหมายทำให้**บรรลุค่าเป้าหมาย**ที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์กร พบว่า องค์กรสาธารณะประโยชน์ ซึ่งเป็นมูลนิธิ สมาคมองค์กรภาคเอกชนที่ได้รับการรับรองให้ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคม ใน พ.ศ. 2565 มีจำนวน 6,013 องค์กร เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.92 จาก พ.ศ. 2564 องค์กรสวัสดิการชุมชน ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน ใน พ.ศ. 2565 มีจำนวน

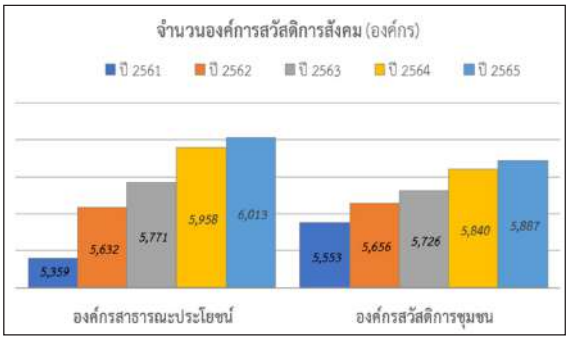

ที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2565

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม, ธันวาคม 2565

5,887 องค์กร เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.80 จาก พ.ศ. 2564 องค์กรชุมชน ใน พ.ศ. 2564 มีจำนวน 274.84 แห่งต่อประชากรแสนคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.15 จาก พ.ศ. 2563 **ในด้านภาคเอกชน** พ.ศ. 2565 มีผู้ประกอบการกลุ่มบุคคล ชุมชนที่ดำเนินการผลิต จำหน่ายสินค้า หรือการบริการ ในรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน 214 แห่ง เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 23.70 และรูปแบบกลุ่มกิจการเพื่อสังคม จำนวน 64 กลุ่ม เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 33.33 ซึ่งเป็นรูปแบบการประกอบการที่ไม่มุ่งแสวงหาผลกำไรสูงสุด และนำผลกำไรที่ได้มาช่วยแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นการหนุนเสริมการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ด้านสมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย (Global Compact Network Thailand - GCNT) ซึ่งเป็นเครือข่ายที่สนับสนุนภาคเอกชนให้ดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ ที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและเป้าหมายสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้ง17 เป้าหมาย ใน พ.ศ. 2565 มีสมาชิกจำนวน 113 องค์กร แยกเป็น องค์กรธุรกิจ 103 องค์กร และองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร 10 องค์กร

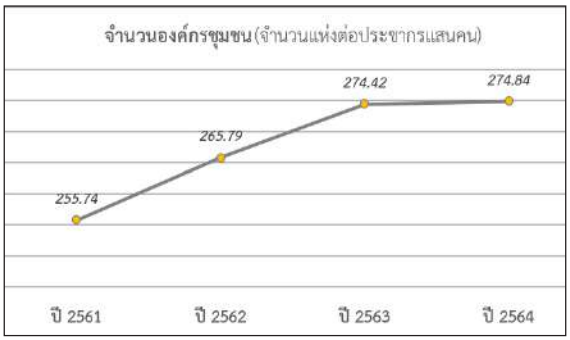

ที่มา: สำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน, 2565

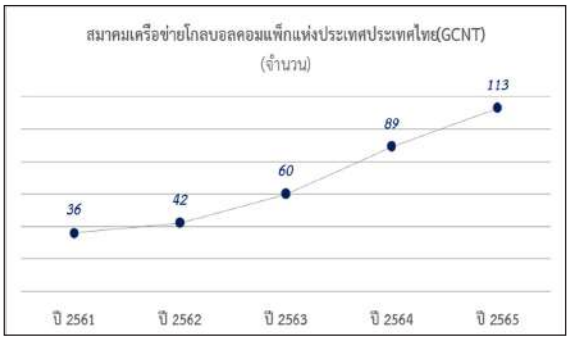

ที่มา: เครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย (GCNT), ธันวาคม 2565

เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 26.97 การเพิ่มขึ้นขององค์กรภาคประชาสังคมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของภาคีการพัฒนาที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีศักยภาพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม **ผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ โครงการสร้างเสริมศักยภาพผู้นำ 3 วัย เพื่อพัฒนาเครือข่ายในชุมชนท้องถิ่น โครงการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุทุกมิติ โครงการการพัฒนาศักยภาพเพื่อสร้างกระบวนการทำงานในรูปภาคีเครือข่ายชุมชน นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการสำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ การส่งเสริมบทบาทและพัฒนาศักยภาพองค์การสวัสดิการสังคม อาสาสมัคร เครือข่ายและภาคประชาสังคม การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรและเครือข่าย นอกจากนี้ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจเอกชนระดับจังหวัดครบทั้ง 76 จังหวัด ในด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในห่วง 5 ปี ต่อไปของแผนแม่บทฯ กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ อยู่ระหว่างการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566 – 2570) มุ่งเน้นการเสริมศักยภาพการทำงานขององค์กรภาคประชาสังคมให้มีสมรรถนะในการทำงานเพื่อตอบสนองต่อปัญหาสังคมที่ซับซ้อน การพัฒนานวัตกรรม กลไก ระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ และสื่อสาธารณะ เพื่อยกระดับคุณภาพการทำงานขององค์กรภาคประชาสังคมให้เกิดความเข้มแข็งและความร่วมมือในการทำงานกับภาคีทุกภาคส่วน

ในส่วนของภาคเอกชน สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2566 – 2570 มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจเพื่อสังคม การส่งเสริมกลไกตลาดและการลงทุนเพื่อสังคม การส่งเสริมความเข้มแข็งของระบบนิเวศการพัฒนากลไกและการบูรณาการความร่วมมือเพื่อการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้พัฒนาแพลตฟอร์ม LiVE เป็นศูนย์ความรู้สำหรับผู้ประกอบการ SMEs, Startups รวมถึงผู้ประกอบการเพื่อสังคมให้สามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณภาพและมีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนในตลาดทุน รวมทั้งการส่งเสริมศักยภาพผู้ประกอบการเพื่อสังคมผ่านช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ โครงการ Impact Gym ที่เน้นเรียนรู้แบบ Coaching & Mentoring

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การส่งเสริมภาคีการพัฒนาให้มีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลและฐานข้อมูลภาคประชาสังคมเพื่อการพัฒนา การสนับสนุนทรัพยากรการดำเนินงานในหลากหลายรูปจากหลายภาคส่วน การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง และกฎ ระเบียบที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้ภาคประชาสังคมเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมลดน้อยลง อย่างไรก็ตามในช่วงสถานการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงพลังความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐ องค์กรชุมชน ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการช่วยเหลือ ดูแลประชาชนทั้งผู้ที่เจ็บป่วย และผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างเข้มแข็งและกว้างขวาง ช่วยเติมเต็มการทำงานซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐควรสร้างระบบนิเวศน์ให้เอื้อต่อการรวมตัวดำเนินกิจกรรมการพัฒนาของประชากรกลุ่มต่าง ๆ จัดทำระบบข้อมูลภาคประชาสังคมส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือและทรัพยากรระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ให้เกิดเป็นพลังทางสังคมที่สามารถเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งควรสนับสนุนกลไกภาคประชาสังคมในระดับพื้นที่ให้มีความเข้มแข็ง อาทิ ศูนย์ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจเอกชนระดับจังหวัด กลุ่มวิสาหกิจเพื่อสังคม องค์กรสาธารณะประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน เพื่อเชื่อมโยงความช่วยเหลือไปยังประชาชนในพื้นที่โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทฯ ประเด็น (15) พลังทางสังคม (พ.ศ. 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) มีเป้าหมายให้ภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยได้ปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายจาก เดิม **ดัชนีชี้วัดทุนทางสังคมเพิ่มขึ้นร้อยละ 10** เป็น **ปริมาณทุนทางสังคม มิติด้านองค์กรภาคประชาสังคมเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๕** โดยใน พ.ศ. 2565 ปริมาณทุนทางสังคมมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.31 ซึ่งอยู่ในระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**เมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 อย่างไรก็ตามลักษณะการเพิ่มขึ้นขององค์กรของภาคประชาสังคมในแต่ละประเภทจะมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในช่วงแรกของการจัดตั้ง และจะมีอัตราการเพิ่มลดลงเมื่อการจัดตั้งมีปริมาณครอบคลุมพื้นที่หรือกลุ่มประชาชนแล้ว อาทิ องค์กรสาธารณะประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชนองค์กรชุมชน ในช่วงปีที่ผ่านมามีอัตราการเพิ่มขึ้นไม่ถึงร้อยละ 1 ในขณะที่ในช่วงแรกของการจัดตั้งมีอัตราการเพิ่มร้อยละ 20 – 30 ต่อปี จึงเป็นความท้าทายในการเพิ่มทุนทางสังคมทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ประชากรไทยมีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุเพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนประชากรอายุ 25 – 59 ปี ที่มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม อย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ร้อยละ 60 เทียบกับจำนวนประชากรอายุ 25 – 59 ปี ทั้งหมด

ประเทศไทยได้ก้าวสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี 2565 โดยมีประชากรวัยสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวนถึง 13,358,751 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ (ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) และ ในอีก 10 ปีข้างหน้า จะกลายเป็นประเทศสังคมสูงวัยระดับสุดยอด ที่มีประชากรวัย 60 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 28 ขณะเดียวกัน กลุ่มประชากรวัยแรงงานจะกลายเป็นกลุ่มที่ต้องแบกภาระการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น รวมทั้งภาครัฐต้องดูแล ทั้งในด้านสวัสดิการ การดูแลสุขภาพ และด้านจิตใจ ซึ่งในการเตรียมความพร้อมประชากรที่อยู่ในช่วงวัย 25 – 59 ปี ให้เป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคม สภาพแวดล้อม และเทคโนโลยี และก้าวเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ มีปัจจัยสำคัญ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจในการเตรียมการก่อนยามสูงอายุ ผ่านรูปแบบที่เหมาะสม เข้าใจง่าย ปรับปรุงนโยบายเพื่อการบริหารจัดการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมทุกภาคีการพัฒนาให้มีบทบาทสนับสนุนการรองรับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นพลังที่ทำคุณประโยชน์ให้กับประเทศต่อไป

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจและสุขภาพของคนไทย ซึ่งในภาพรวมในปี 2561 – 2565 คนไทยมีการเตรียมการก่อนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในมิติดังกล่าวในสัดส่วนที่สูงขึ้น โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ พบว่าคนไทยในทุกกลุ่มวัย มีการออมเงินเพิ่มขึ้น โดยจาก พ.ศ. 2561 คนไทยทั่วประเทศมีเงินฝากในบัญชีออมทรัพย์และฝากประจำรวมกัน จำนวน 12,778,697 ล้านบาท และใน พ.ศ. 2564 คนไทยมีเงินฝากรวมทั้งสิ้น 14,941,073 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2561 ประมาณ 2 ล้านล้านบาท และเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2563 เกือบ 2 แสนล้านบาท (ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2564, ศูนย์วิจัยกสิกรไทย) ซึ่งเป็นผลจากการที่ภาครัฐมีการส่งเสริมความรู้ทางการเงินแก่ประชาชนทั่วไปอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับทักษะทางการเงินของคนไทยผ่านรูปแบบและช่องทางการดำเนินงานที่หลากหลาย โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษาและวัยทำงาน ซึ่งถือเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งด้านสุขภาพ พบว่า

ประชากรวัย 25 – 59 ปี มีแนวโน้มที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ ในการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุ โดยการมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์[1] โดยมีสัดส่วนการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพโดยเฉลี่ยตั้งแต่ พ.ศ. 2562 – 2565 อยู่ที่ร้อยละ 35.87 ซึ่งใน พ.ศ. 2565 มีสัดส่วนร้อยละ 43.03 ลดลงเล็กน้อยจาก พ.ศ. 2564 ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 44.45 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชากรวัย 25 – 59 ปี มีการเตรียมพร้อมก่อนสูงวัยอยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

ที่มา: ศูนย์วิจัยกสิกรไทย

ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เตรียมความพร้อมประชากรเพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัยที่ครอบคลุมในทุกมิติ โดยเฉพาะการสร้าง องค์ความรู้ให้แก่ประชากรอายุ 25 – 59 ปี ให้ก้าวสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ การพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้เป็นวิทยากรให้องค์ความรู้แก่บุคคลอื่น รวมทั้งการเติมความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมประชากรวัย 50 – 59 ปี ให้เป็นผู้สูงวัยที่มีสุขภาพดี โดยเฉพาะประชากรกลุ่มเปราะบาง **ผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ โครงการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ เพื่อรองรับสังคมสูงวัย เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ในกลุ่มประชากรวัยทำงาน โครงการส่งเสริมสวัสดิการเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเกษียณอย่างมีคุณภาพของประชากรวัยแรงงาน เพื่อสร้างองค์ความรู้แก่แรงงานกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการออม การดูแลสุขอนามัย และการจัดการสุขภาพโครงการเสริมพลังทางสังคมเพื่อเตรียมการสูงวัยอย่างมีคุณภาพ เพื่อจัดทำหลักสูตรอบรมเตรียมการผู้สูงวัยในระดับครอบครัวและชุมชน โครงการพัฒนาเครือข่ายแกนนำและยกระดับศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุ โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลผู้สูงอายุเพื่อรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก เพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะทรัพยากรบุคคลในสาขาอาชีพผู้ดูแลผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่นสู่การรองรับผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วให้ได้รับการดูแล อย่างเหมาะสมซึ่งตัวอย่างกิจกรรมข้างต้นเป็นการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เตรียมการรองรับการเข้าสู่สังคมสูงวัย เพื่อนำไปสู่การเข้าสู่สังคมสูงวัยที่เป็นธรรมและเท่าเทียม

[1]พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 1) กินผักวันละ 5 ทัพพี ตั้งแต่ 4 วันต่อสัปดาห์ 2) การมีกิจกรรมทางการจนรู้สึกเหนื่อยกว่าปกติมากกว่าหรือเท่ากับ 150 นาทีต่อสัปดาห์ 3) การนอนวันละ 7-9 ชั่วโมง ตั้งแต่ 3 วันต่อสัปดาห์ 4) การแปรงฟันก่อนนอนด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์นานอย่างน้อย 2 นาทีทุกวัน

15 พลังทางสังคม

150201

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การเตรียมการก่อนสูงวัยนั้นไม่ใช่ประเด็นเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ แต่เป็นของคนทุกกลุ่มวัยที่ต้องตระหนักร่วมกัน ตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงระดับนโยบาย โดยเฉพาะการดำเนินงานในระดับบุคคล ซึ่งประเทศไทยที่มีการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุในอัตราที่เร็วขึ้น จึงเป็นความท้าทายของประเทศที่จะสร้างเสริมประชากรทุกกลุ่มวัยให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมในทุกมิติของการพัฒนา โดยเฉพาะการมีหลักประกันทางสังคม และการมีรายได้รองรับอย่างมั่นคง อย่างไรก็ตาม แม้ประชากรส่วนใหญ่มีทักษะด้านการเงินเพิ่มขึ้น แต่ยังขาดทักษะด้านการวางแผนการเงินและการออมเพื่อเตรียมความพร้อมหลังเกษียณอายุอย่างจริงจัง อาจส่งผลให้ภาครัฐต้องรับภาระทั้งในด้านการแพทย์ การสาธารณสุข และสวัสดิการสังคมมากขึ้น หากประชากรวัยทำงานกลายเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้ และพึ่งพิงตนเองไม่ได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมองค์ความรู้การวางแผนทางการเงินและการสร้างการมีวินัยทางการเงิน เพื่อให้ประชาชนมีความพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ และรับมือกับความไม่แน่นอนในอนาคต **ด้านสังคม** ส่งเสริมผู้สูงอายุยุคใหม่ ให้สามารถดำเนินชีวิตภายใต้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมเข้าถึงได้ง่าย และสร้างภูมิคุ้มกันในการป้องกันตนเองจากภัยรอบด้าน **ด้านสภาพแวดล้อม** พัฒนาสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อสุขภาวะที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของคนทุกกลุ่มวัย ส่งเสริมให้เกิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้และสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมที่หลากหลายที่เหมาะสม ตลอดจนเน้นการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน และท้องถิ่นในการดำเนินงานที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมของคนทุกกลุ่ม **ด้านสุขภาพ** ส่งเสริมให้มีพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมทางกายอย่างเหมาะสม สนับสนุนสาธารณูปโภคให้ผู้สูงอายุมีน้ำดื่มสะอาดเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย สนับสนุนการเข้าถึงบริการทันตกรรมอย่างเท่าเทียม รวมทั้งการดำเนินการอื่น ๆ ที่เอื้อให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ต่อไป

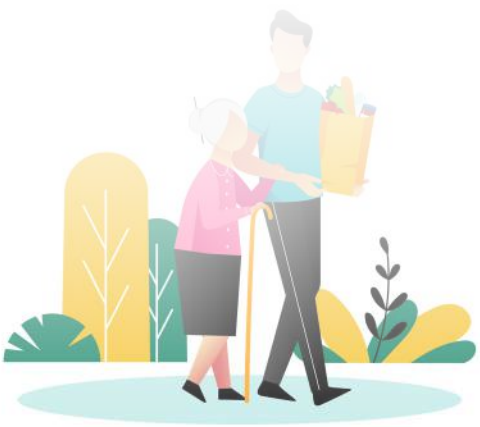

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทฯ ประเด็น (15) พลังทางสังคม (พ.ศ. 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) มีเป้าหมายให้ประชากรไทยมีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุ เพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้นโดยกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายให้สัดส่วนประชากรอายุ 25 – 59 ปี ที่มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุ ทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อมอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ร้อยละ 65 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดเทียบเคียง พ.ศ. 2565 แล้ว ประเทศไทยมีแนวโน้มการเตรียมการที่ดีขึ้นเป็นลำดับ แม้ว่าจะมีประเด็นท้าทายในการส่งเสริมให้ประชากรทุกกลุ่มวัยให้ตระหนักถึงความสำคัญถึงการเตรียมความพร้อมในยามสูงอายุ และมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนทางการเงิน หรือวินัยทางการเงินเพื่อให้เกิดความพร้อม ในการรับมือกับทุกสถานการณ์ ตลอดจนสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกันทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และประชาชน ให้ตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมความพร้อมของตนเองในทุกด้าน จะสามารถบรรลุค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ได้โดยที่ภาครัฐไม่ต้องรับภาระงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุที่มากขึ้น นำไปสู่การมีบุคลากรสูงอายุที่มีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป

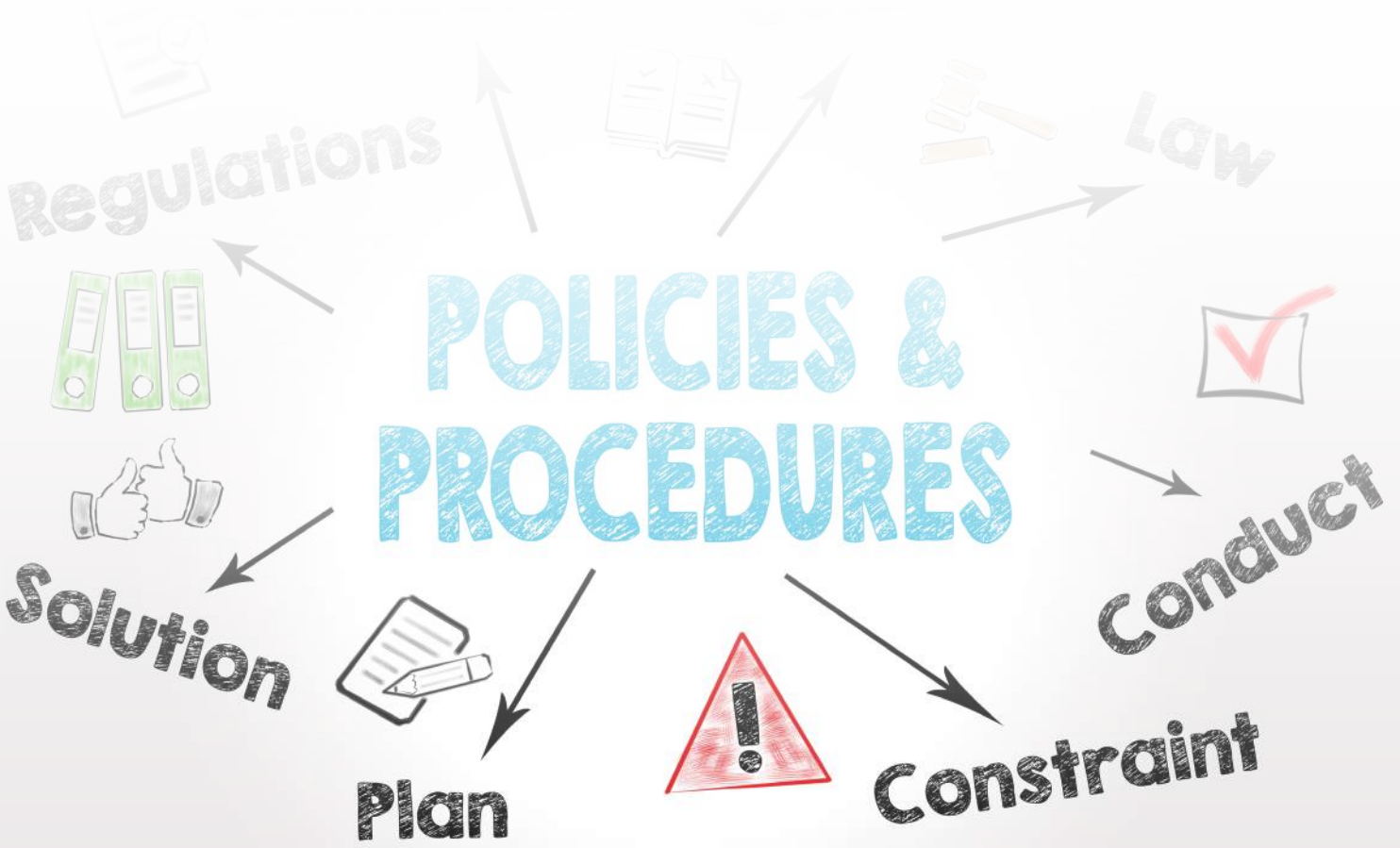

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีอย่างต่อเนื่อง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติลดลง ร้อยละ 10

การยกระดับให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพกายแข็งแรงและสุขภาพจิตที่ดี สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ปลอดภัย มีสวัสดิการและหลักประกันทางสังคมที่มั่นคง การได้รับโอกาสและบริการจากภาครัฐอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ คือ การส่งเสริมด้านรายได้ พัฒนาทักษะและเพิ่มศักยภาพให้สามารถประกอบอาชีพได้และมีการจ้างงานที่เหมาะสม ส่งเสริมสุขภาวะที่ดี การพัฒนาและเชื่อมโยงระบบข้อมูลและนวัตกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในทุกมิติ ส่งเสริมให้มีหลักประกันในการคุ้มครองทางสังคมและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ สร้างสภาพแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม และเพิ่มบทบาททุกภาคส่วนในการรองรับสังคมสูงอายุ รวมทั้งการจ้างแรงงานผู้สูงอายุที่มีองค์ความรู้เฉพาะทางหรือองค์ความรู้ในสาขาที่ขาดแคลน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากสัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติ ซึ่งจากข้อมูลในระบบข้อมูลขนาดใหญ่สำหรับการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) พบว่า โดยเฉลี่ยในช่วง พ.ศ. 2561-2564 สัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบความยากจนหลายมิติต่อผู้สูงอายุยากจนทั้งสิ้นในระบบ TPMAP ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 10.77 ซึ่งบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หากแต่**ใน พ.ศ. 2564 สัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบยากจนหลายมิติกลับเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2562 ร้อยละ 9.91 ทำให้สถานการณ์บรรลุเป้าหมายที่ปี 2565 อยู่ในระดับวิกฤติ**

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ในช่วง พ.ศ. 2564 – 2565 รัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับผู้สูงอายุได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมาอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป็นวาระระดับชาติ ด้วยการจัดทำแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย พ.ศ. 2561-2565 และแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2580) การเสริมสร้างทักษะด้านอาชีพในการดำรงชีวิตอย่างมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ พัฒนาเครือข่ายการคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัย ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมประชาชนเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ ส่งเสริมระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ และพัฒนาระบบและนวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุแบบครบวงจร และการพัฒนาองค์ความรู้สำหรับการกำหนดนโยบายและการพัฒนาการบริการ รวมทั้งการพัฒนาและนำเทคโนโลยีที่ใช้ในการอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุในหลากหลายด้าน โดยมีการดำเนินการ **ผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ โครงการศูนย์ที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุแบบครบวงจร (Senior Complex) โครงการขับเคลื่อนระบบการส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุและผู้มีภาวะพึ่งพิงระยะยาวแบบบูรณาการ โครงการพัฒนาระบบการป้องกันโรคระดับทุติยภูมิเพื่อดูแลรักษากลุ่มอาการหรือโรคที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ โครงการขยายโอกาสการมีงานทำและฝึกอบรมแรงงานผู้สูงอายุ และการสร้างและพัฒนาเครือข่ายการคุ้มครองแรงงานนอกระบบในสังคมสูงวัยให้ผู้สูงอายุ โครงการพัฒนาระบบดูแลและคุ้มครองผู้สูงอายุ โครงการขับเคลื่อนมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุ โครงการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและสถานที่สาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและทุกวัย และโครงการธนาคารเวลา การดำเนินการสร้างผู้สูงวัยเป็นกำลังคนดิจิทัลสู้ภัยไซเบอร์ การ Coding เพื่อผู้สูงอายุ การเสริมสร้างและพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุและสุขภาวะที่ดี การขับเคลื่อนการส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุและผู้มีภาวะพึ่งพิงระยะยาวแบบบูรณาการ การพัฒนาระบบการป้องกันโรคระดับทุติยภูมิ เพื่อดูแลรักษากลุ่มอาการหรือโรคที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาวเชิงป้องกัน การดูแลสุขภาพช่องปากพร้อมมูลเพื่อผู้สูงอายุแบบไร้รอยต่อ การดำเนินการขยายผลการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีและนวัตกรรมบริการในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการบริการด้านชีววิทยาศาสตร์สุขภาพเพื่อรองรับสังคมสูงอายุ พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุสู่ความเป็นพลเมืองดิจิทัลด้านความสร้างสรรค์ดิจิทัล การพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุจากทุกภาคส่วน การจัดทำศูนย์ที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุแบบครบวงจร รวมถึงการดำเนินโครงการส่งเสริมเคหกิจเกษตรในครัวเรือนเกษตรสูงวัย ทั้งนี้ ในภาพรวม พ.ศ. 2565 ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคม และสภาพแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรมที่สำคัญ ได้แก่ มีงานทำและมีรายได้ จำนวน 177,683 คน การเสริมสร้างทักษะการมีรายได้และมีงานทำ จำนวน 27,676 คน พัฒนาและสร้างเครือข่ายความคุ้มครองทางสังคม จำนวน 226,736 คน ได้รับการคุ้มครองทางสังคม จำนวน 870,431 คน ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จำนวน 11,336,451 คน คิดเป็น 24,020 แห่ง มีการปรับปรุงสถานที่อยู่อาศัยและที่สาธารณะให้เหมาะสมและปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุและคนทุกวัย จำนวน 7,709 แห่ง เพิ่มจาก พ.ศ. 2564

จำนวน 3,689 แห่ง ผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเองในการใช้ชีวิตประจำวันพื้นฐาน จำนวน 7,272,335 คน และเข้าถึงระบบบริการสุขภาพตามมาตรฐานและได้รับการดูแลที่เหมาะสม จำนวน 4,347,845 คน ผู้สูงอายุได้รับการเสริมสร้างสุขภาพจิต จำนวน 1,607,207 คน มีระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุและนวัตกรรมสุขภาพ ประกอบด้วย 4 ระบบ ได้แก่ ระบบการดูแลประชาชนกลุ่มสุขภาพดี ระบบการดูแลประชาชนกลุ่มเจ็บป่วยเฉียบพลัน ฟื้นฟูได้ ระบบการดูแลประชาชนกลุ่มเจ็บป่วยเรื้อรังและมีภาวะพึ่งพิง และระบบการดูแลประชาชนกลุ่มป่วยระยะสุดท้าย และผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 10,488,013 คน รวมทั้ง กู้ยืมเงินทุนสำหรับประกอบอาชีพจากกองทุนผู้สูงอายุ รวม 1,750 คน จำนวน 105 โครงการ วงเงิน 63 ล้านบาท

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างต่อเนื่อง สามารถบรรลุเป้าหมาย ยังมีประเด็นท้าทายอันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ซึ่งส่งผลต่อการลงพื้นที่จัดกิจกรรมและเก็บข้อมูล และงดการรวมกลุ่มโดยเฉพาะผู้สูงอายุ ทำให้เกิดการชะลอในหลายด้าน ได้แก่ **ด้านเศรษฐกิจ** ผู้สูงอายุถูกลดชั่วโมงการทำงาน พักงาน และเลิกจ้าง รายได้ของผู้สูงอายุที่มาจากการทำงานมีสัดส่วนลดลงและรายได้หลักมาจากบุตรหลานและเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขณะที่มีภาระค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง **ด้านสุขภาพ** ผู้สูงอายุมีแนวโน้มมีภาวะทุพพลภาพเพิ่มสูงขึ้นมีความเครียด วิตกกังวล เสี่ยงเป็นโรคซึมเศร้า และมีภาวะหมดไฟ ความเหลื่อมล้ำการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีมาตรฐานสูงขึ้น การขาดแคลนผู้ดูแลผู้สูงอายุ และระบบสาธารณสุขยังมุ่งเน้นการรักษามากกว่าการป้องกัน **ด้านสวัสดิการและการดูแลผู้สูงอายุ** ขาดมาตรการคุ้มครองผู้สูงอายุที่เหมาะสมและครอบคลุม ขณะเดียวกัน ภาครัฐไม่สามารถจัดศูนย์ดูแล **ด้านที่อยู่อาศัยให้ครอบคลุมผู้สูงอายุ** ที่อยู่ในภาวะยากลำบากได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง **ด้านเทคโนโลยี** ผู้สูงอายุมากกว่าครึ่งไม่ได้ใช้อินเทอร์เน็ต เนื่องจากไม่มีความรู้พื้นฐาน รวมทั้งไม่ต้องการใช้งานและไม่มีอุปกรณ์ แรงงานสูงอายุไม่รู้เท่าทันทักษะดิจิทัลและเทคโนโลยีขั้นสูงและ **บทบาทของผู้สูงอายุ** ถูกลดบทบาทและความสำคัญในการเป็นพลังทางสังคม มีความรู้สึกว่าตนเองไม่มีประโยชน์ หมดคุณค่า และเป็นภาระให้ลูกหลาน รวมทั้งการพบปะสังสรรค์และทำกิจกรรมนอกบ้านน้อยลง อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินการเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย จึงควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทุกมิติอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคม และสภาพแวดล้อม การปฏิรูปและบูรณาการระบบบริหารเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ และการเพิ่มศักยภาพการวิจัยการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมรองรับสังคมสูงวัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุควรให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนระบบการส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุและผู้มีภาวะพึ่งพิงระยะยาวแบบบูรณาการการพัฒนาทักษะการทำงานทั้ง Reskill และ Upskill เพื่อสร้างหลักประกันรายได้ผู้สูงอายุ ส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุทั้งในระบบและนอกระบบการสร้างแพลตฟอร์มแบบบูรณาการและระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบแบบครบวงจร

การสนับสนุนให้บริษัทเอกชนจ้างแรงงานผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมการเข้าถึงหลักประกันทางสังคมอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง การเสริมสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม การพัฒนาอาสาสมัครด้านผู้สูงอายุ การพัฒนาระบบสุขภาพปฐมภูมิและการดูแลผู้สูงอายุ การเตรียมความพร้อมให้ผู้สูงอายุนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาคุณภาพชีวิต และสามารถสร้างผลผลิตชุมชนเพื่อความมั่นคงทางรายได้ ตลอดจนการเพิ่มบทบาทของทุกภาคส่วนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุให้เป็นพฤฒพลังในสังคม และการผลักดันให้ทุกภาคส่วนขับเคลื่อนแผนผู้สูงอายุอย่างบูรณาการตั้งแต่ระดับชาติสู่ระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ ภาครัฐควรนำกลไกของศูนย์ขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ในระดับจังหวัด และระดับต่าง ๆ มาใช้เป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างตรงจุดมากขึ้น ทั้งในระดับบุคคลและระดับครัวเรือนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2566 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทฯ ประเด็น (15) พลังทางสังคม (พ.ศ. 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดจาก เดิม **สัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติ** เป็น **สัดส่วนผู้สูงอายุเป้าหมายในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้าได้รับการดูแลต่อผู้สูงอายุเป้าหมายในระบบทั้งหมดร้อยละ 100** และเมื่อพิจารณาจากข้อมูล TPMAP ณ พ.ศ. 2564 พบว่า สัดส่วนผู้สูงอายุเป้าหมายในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้าได้รับการดูแลต่อผู้สูงอายุเป้าหมายในระบบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 99.55 ซึ่ง**ใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย**

แผนแม่บท

16

ยุทศาสตร์ชาติด้าน การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ยุทศาสตร์ชาติด้าน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ยุทศาสตร์ชาติด้าน การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

เศรษฐกิจฐานราก

"เศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเอง ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น"

เศรษฐกิจฐานราก 16

จ.1

แผนแม่บทฯ ประเด็น (16) เศรษฐกิจฐานราก เป็นแผนการพัฒนาที่มุ่งเน้นปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันมีคุณธรรม มีการไหลเวียนของระบบเศรษฐกิจระหว่างกันเป็นระบบ และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ เกิดการสร้างอาชีพและการกระจายรายได้ สามารถลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคในระดับชุมชน โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม รวมทั้งมีส่วนสนับสนุนต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

160001 รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

ค่าคะแนนดัชนีการพัฒนาอย่างทั่วถึง 4.30 คะแนน

- **สรุปสถานการณ์บรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากดัชนีการพัฒนาอย่างทั่วถึง (Inclusive Development Index : IDI) โดยมีข้อมูลล่าสุดเมื่อ พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีค่าคะแนนเท่ากับ 4.24 สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวมที่ผ่านมา**ใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย**ที่กำหนดไว้ที่ 4.30 ทั้งนี้เนื่องจากดัชนี IDI ได้มีการยกเลิกการจัดเก็บไปตั้งแต่ พ.ศ. 2562 ใน พ.ศ. 2565 จึงพิจารณาเทียบเคียงเพิ่มเติมจากองค์ประกอบอื่น ๆ ดังนี้ มิติการเติบโตและการพัฒนา สะท้อนจากรายได้ประชากรต่อหัว โดยพิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) พบว่า ไตรมาส 3/2565 มีการขยายตัวร้อยละ 4.5 จากไตรมาส 3/2564 ซึ่งขยายตัวมากขึ้นจากไตรมาส 2/2565 เทียบไตรมาสเดียวกันของปีก่อนหน้าที่ขยายตัวร้อยละ 2.5 อันเป็นผลมาจากการผ่อนคลายมาตรการในการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้ประชาชนสามารถกลับมาดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมั่นใจยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัวยิ่งขึ้น **มิติความทั่วถึง** สะท้อนจากสัดส่วนคนจน พบว่าใน พ.ศ. 2564 สัดส่วนคนจนอยู่ที่ร้อยละ 6.32 ลดลงร้อยละ 7.47 จากปีก่อนหน้าที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 6.83 ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ ใน พ.ศ. 2564 มีค่าเท่ากับ 0.430 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก พ.ศ. 2562 ที่มีค่าอยู่ที่ 0.429 สะท้อนให้เห็นว่าในภาพรวมความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ของไทยทรงตัว **มิติความเสมอภาคของคนในแต่ละรุ่น**ซึ่งสะท้อนจากการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ (CO2) จากการใช้พลังงานของประเทศ พบว่าใน พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีการปล่อย CO2 ในปริมาณ 246.9 ล้านตัน ลดลงร้อยละ 0.6 จากพ.ศ. 2563 ที่มีการปล่อย CO2 ที่ 248.5 ล้านตันต่อปี จากภาพรวมองค์ประกอบทั้ง 3 มิติจะเห็นได้ว่าการพัฒนามีแนวโน้มเป็นไปในทางที่ดี แม้การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจะยังมีประเด็นท้าทายโดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของประชากรในระบบเศรษฐกิจฐานราก ทั้งระดับการศึกษา การมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจ นโยบายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการบูรณาการด้านข้อมูลระดับพื้นที่เพื่อให้สามารถยกระดับเศรษฐกิจฐานรากให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

16 เศรษฐกิจฐานราก

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากมีความทรงตัว** โดยเมื่อพิจารณามิติการพัฒนาทั้ง 3 มิติ ประกอบด้วย **มิติการเติบโตและการพัฒนา** ซึ่งสะท้อนจากรายได้ประชากรต่อหัว ซึ่งพิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) โดยเปรียบเทียบไตรมาส 3 ย้อนหลัง 5 ปี พบว่า ในช่วงแรกยังคงมีการขยายตัวโดย พ.ศ. 2561 – 2562 มีการขยายตัวร้อยละ 3.24 และ 2.56 ตามลำดับ ก่อนจะหดตัวในช่วง พ.ศ. 2563 – 2564 หดตัวร้อยละ 6.42 และ 0.24 ตามลำดับ ซึ่งเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจชะงักงันลง และกลับมาขยายตัวอีกครั้งในช่วง พ.ศ. 2565 ที่มีการขยายตัวร้อยละ 4.5 **มิติความทั่วถึง** สะท้อนจากสัดส่วนคนจน พบว่า พ.ศ. 2561 – 2564 สัดส่วนคนจนมีแนวโน้มลดลง โดยมีสัดส่วนเป็น 8.30 6.26 6.83 และ 6.32 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ พบว่ามีแนวโน้มคงตัว โดยเฉพาะช่วงท้ายของห้วงปี โดยมีค่าดัชนี พ.ศ. 2560 2562 และ 2564 เป็น 0.453 0.429 และ 0.430 ตามลำดับ **มิติความเสมอภาคของคนในแต่ละรุ่น** ซึ่งสะท้อนจากการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) จากการใช้พลังงานของประเทศ พบว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2564 ประเทศไทยมีการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) จากการใช้พลังงานลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีปริมาณ CO_2 เป็นจำนวน 263.4 257.4 248.5 และ 246.9 ล้านตัน ตามลำดับเมื่อพิจารณาภาพรวมทั้ง 3 มิติ จะเห็นได้ว่าความทั่วถึงของการพัฒนามีแนวโน้มเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเศรษฐกิจฐานราก รวมทั้งอาจนำไปสู่การยกระดับรายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง

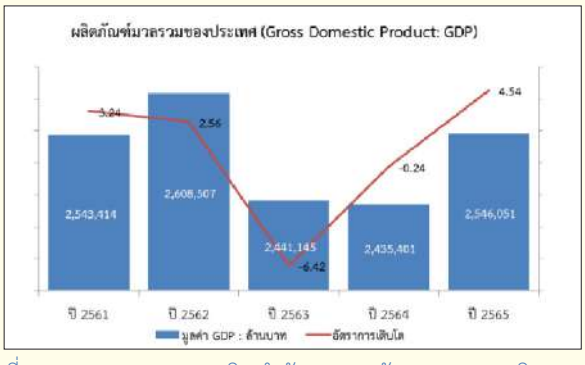

ที่มา : รายงานภาวะเศรษฐกิจ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ, (ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.)

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ, (ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.)

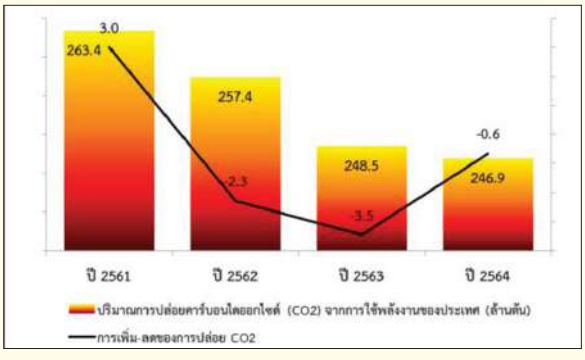

ที่มา : รายงานการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากการใช้พลังงาน ปี 2564 สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน

เศรษฐกิจฐานราก 16

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทฯ ประเด็น (16) เศรษฐกิจฐานราก (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **ยังคงเป้าหมายระดับประเด็น โดยได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย**เพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จากเดิม **ดัชนีการพัฒนาอย่างทั่วถึง** (Inclusive Development Index) เป็น **ดัชนียากจนหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายในระบบบริหารจัดการข้อมูลพัฒนาคนแบบชี้เป้า (MPI) มิติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ** ซึ่งมีค่าเป้าหมาย**ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี** โดยค่าคะแนนดัชนี MPI ณ พ.ศ. 2564 (ข้อมูลล่าสุด) อยู่ที่ 0.0873 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า ร้อยละ 6.43 ที่มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.0821 ส่งผลให้สถานการณ์บรรลุเป้าหมายเทียบค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ยังคงอยู่ใน**ระดับวิกฤติ**

ทั้งนี้ การดำเนินการที่ผ่านมา**ประชากรในกลุ่มรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 40 (Bottom 40) ประมาณครึ่งหนึ่งเป็นผู้ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียทางเศรษฐกิจ โดยส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา** รวมทั้ง**ขาดทักษะและองค์ความรู้ที่จำเป็น ทำให้มีข้อจำกัดในการยกระดับรายได้ให้เพิ่มสูงขึ้น** อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) จะใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย หากแต่เป้าหมายย่อยของแผนแม่บท (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงยังมีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญ อาทิ **การเสริมสร้างทักษะและองค์ความรู้ที่จำเป็นที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างเหมาะสม ให้การสนับสนุนการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมช่องทางตลาดเพื่อการจำหน่ายและกระจายสินค้าให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง** รวมถึง**สนับสนุนกลไกที่เอื้อให้เกิดการสร้างรายได้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก** นอกจากนี้ **ควรมุ่งเน้นเสริมสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อให้กลุ่มเศรษฐกิจฐานรากสามารถบริหารจัดการหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ** ลดภาระหนี้สินของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย **ยกระดับความเชื่อมโยงและพัฒนาระบบข้อมูลหนี้สินรายบุคคลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** เพื่อนำไปสู่การสร้างกลไกในการแก้ไขปัญหาหนี้สินอย่างเหมาะสมและตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย อันจะนำไปสู่การพัฒนาให้เศรษฐกิจฐานรากสามารถพึ่งพาตนเองและพัฒนาต่อยอดได้อย่างยั่งยืนต่อไป

แผนแม่บทฯ ประเด็น 16 เศรษฐกิจฐานราก

ประกอบด้วย 3 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานการณ์บรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

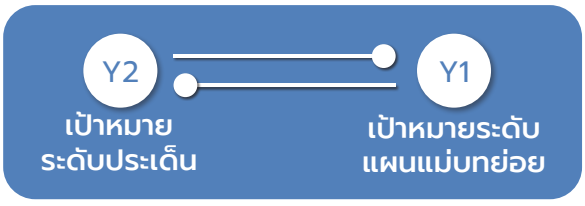

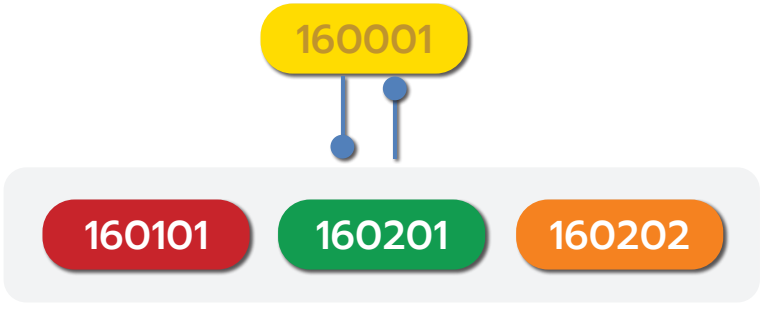

ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 อัตราการเติบโตของรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากยังคงชะลอตัว โดยพิจารณาจากอัตราการเติบโตของรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดในภาพรวมยังคงต่ำกว่าเป้าหมายอย่างต่อเนื่องทั้งนี้ข้อมูลรายได้จะมีการจัดเก็บทุกๆ2ปีโดยในพ.ศ.2560 2562 และ 2564 มีอัตราการเติบโตของรายได้ฯ อยู่ที่ 0.96 4.31 และ 2.71 ซึ่งทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 อยู่ใน**ระดับวิกฤติ**

ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 อัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานรากของมูลค่าสินค้า OTOP เฉลี่ยอย่างน้อยร้อยละ 30 ของปีฐาน

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากมูลค่าเศรษฐกิจฐานรากของมูลค่าสินค้า OTOP ซึ่งมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับปีฐาน โดยมีอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 23.98 54.55 68.27 81.46 และ 59.06 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณา**สถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** แม้มูลค่าสินค้า OTOP ณ พ.ศ. 2565 จะขยายตัวลดลงจากปีก่อนหน้าแต่อัตราการขยายตัวได้**บรรลุเป้าหมาย**ที่กำหนดไว้แล้ว

กลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ร้อยละ 55

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมสภาพหนี้สินครัวเรือนเศรษฐกิจฐานรากมีแนวโน้มดีขึ้น โดยพิจารณาเทียบเคียงจากรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ของครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 (ครัวเรือน Bottom 40) พบว่า ใน พ.ศ. 2561 – 2564 รายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ฯ คิดเป็น 3,535 4,061 3,506 และ 3,334 บาท /เดือนและพิจารณาเทียบเคียงจากสัดส่วนรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ของครัวเรือนBottom40ต่อรายจ่ายทั้งหมดของครัวเรือน Bottom 40 ที่มีหนี้สินมีการปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยสัดส่วนรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ฯ ตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2564 คิดเป็น 26.6 29.0 25.1 และ 22.7 ตามลำดับ ขณะที่สถานการณ์บรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565 เมื่อพิจารณาเทียบเคียงจากรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ฯ พบว่า ใน พ.ศ. 2564 ลดลงร้อยละ 4.88จากปีก่อนหน้า ขณะที่สัดส่วนรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ฯ ใน พ.ศ. 2564 อยู่ที่ร้อยละ 22.7 ลดลงจากร้อยละ 25.1 ใน พ.ศ. 2563 ทำให้ยังคง**มีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการเติบโตของรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี

การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ ให้ความสำคัญกับการเพิ่มองค์ความรู้และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจของเกษตรกร แรงงานทั่วไป และกลุ่มประชากรผู้มีรายได้น้อย เพื่อส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ ให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยเสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการด้านธุรกิจ การตลาด เทคโนโลยีและนวัตกรรม การบริหารจัดการชุมชนวิสาหกิจชุมชน กิจการเพื่อสังคม พัฒนามาตรฐานและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ การพัฒนาช่องทางการตลาด ทั้งตลาดในชุมชน ต่างประเทศ และออนไลน์ การรับรู้ทางธุรกิจ การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภค คมนาคมขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยสนับสนุนเงินทุน ที่ดิน แรงงาน เครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนการพัฒนาฐานข้อมูล ระบบเครือข่าย การวิจัยและพัฒนากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้การยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากบรรลุเป้าหมายได้

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากอัตราการเติบโตของรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด (Bottom 40) ซึ่งระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 อัตราการเติบโตของรายได้ยังคงต่ำกว่าค่าเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2562 รายได้ขยายตัวร้อยละ 4.31 จาก 0.96 ใน พ.ศ. 2560 จากนั้น พ.ศ. 2564 การขยายตัวลดลงที่ร้อยละ 2.71 ซึ่งยังคงต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่งผลให้การบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับวิกฤติ** (ไม่บรรลุเป้าหมาย) ส่วนหนึ่งเป็นผลจากโครงสร้างประชากรในกลุ่ม Bottom 40 ที่ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.87) เป็นผู้ไม่มีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ (Economically Inactive) ได้แก่ผู้สูงอายุ/เด็กเล็ก (9 ล้านคน) แม่บ้าน (1.8 ล้านคน) และเด็กนักเรียน (1.7 ล้านคน) คนป่วย

คนพิการ (9.4 แสนคน) เป็นต้น โดยกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร (24.1%) เป็นผู้ประกอบธุรกิจการค้า (14 %) ปฏิบัติงานกระบวนการผลิตและก่อสร้าง (13.7%) รวมทั้งส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ทำให้มีข้อจำกัดในการยกระดับรายได้ให้เพิ่มขึ้นในระดับสูง ประกอบกับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่งดเว้นการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจบางส่วน ส่งผลกระทบต่อรายได้ของประชากร ซึ่งล้วนเป็นข้อจำกัดสำคัญที่ทำให้อัตราการเติบโตของรายได้ประชากรในกลุ่ม Bottom 40 ยังไม่บรรลุตามค่าเป้าหมาย ทั้งนี้ ข้อมูลรายได้จะมีการจัดเก็บทุก 2 ปี

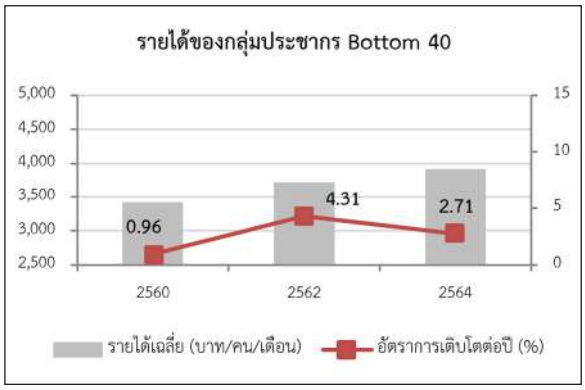

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2564 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

16 เศรษฐกิจฐานราก

160101

การดำเนินงานที่ผ่านมา

แม้ว่าการเพิ่มขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานราก มีข้อจำกัดด้านการเพิ่มอัตราการเติบโตของรายได้ประชากรในกลุ่ม Bottom 40 อย่างไรก็ตาม หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการโครงการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากมาอย่างต่อเนื่อง ผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** โดยเฉพาะด้านการพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า สอดคล้องกับปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในด้านการดำเนินงาน การสร้างองค์ความรู้และพัฒนาทักษะ อาทิโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ อาทิโครงการการเสริมสร้างทักษะการนำสินค้าเกษตรและทรัพยากรชุมชนสู่การสร้างมูลค่าเพิ่ม โครงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีพลังงานทดแทนเพื่อเพิ่มรายได้และลดต้นทุนการผลิตสำหรับการเกษตรกรรมสะอาด ด้านโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการวิเคราะห์ทดสอบวัสดุนวัตกรรมใหม่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจก่อสร้างไทย ตลอดจนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับองค์ประกอบด้านส่งเสริมการตลาด อาทิ โครงการการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่ตลาดออนไลน์โครงการพัฒนาระบบตลาดกลุ่มจังหวัด รวมถึงโครงการอื่น ๆ อาทิ โครงการฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพผู้ว่างงานและกลุ่มเปราะบางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น (KPRUMS OTOP) โครงการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรอัจฉริยะ ซึ่งหากขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงรุกที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง อาจช่วยสนับสนุนให้รายได้ของประชากรกลุ่ม Bottom 40 บรรลุเป้าหมายได้ในระยะต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การยกระดับศักยภาพของเศรษฐกิจฐานราก มีความท้าทายในด้านการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการธุรกิจ/วิสาหกิจชุมชน/กิจการเพื่อสังคม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ รวมถึงการสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้ประชากรกลุ่ม Bottom 40 มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ อาทิ ทักษะการประกอบอาชีพ ทักษะการบริหารจัดการ ทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานราก โดยเฉพาะการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและพัฒนา และการปรับปรุงระเบียบกฎหมายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากในระยะต่อไปควรมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็น ที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างเหมาะสม เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เช่น การบริหารจัดการด้านธุรกิจ การตลาด การประกอบอาชีพ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การบริหารจัดการชุมชน วิสาหกิจชุมชน และกิจการเพื่อสังคม เป็นต้น รวมถึงสนับสนุนมาตรการสร้างแรงจูงใจให้ประชากรกลุ่ม Bottom 40 เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สนับสนุนทุนทางการเงิน ที่ดิน ปัจจัยการผลิตทุนทางทรัพยากร และทุนทางสังคมเพื่อยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถเศรษฐกิจฐานราก การยกระดับมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และบริการ สนับสนุนแพลตฟอร์มตลาดในชุมชน ตลาดออนไลน์ และตลาดต่างประเทศ เครือข่ายทางการตลาด เพื่อเพิ่มช่องทางการสร้างรายได้ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ การสนับสนุนและเสริมสร้างปัจจัยทางด้านโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางด้านสาธารณูปโภค การคมนาคมขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการขีดความสามารถเศรษฐกิจฐานราก ทั้งในด้านการพัฒนาระบบข้อมูล ระบบเครือข่าย ตลอดจนระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (16) เศรษฐกิจฐานราก (พ.ศ 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้นได้ ปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายจากเดิม **อัตราการเติบโตของรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด ไม่ต่ำกว่าเฉลี่ยร้อยละ 15 ต่อปี** เป็น **ผลิตภาพของวิสาหกิจรายย่อยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี** ซึ่งจากข้อมูลล่าสุดใน พ.ศ. 2564 พบว่า ผลิตภาพของวิสาหกิจรายย่อยอยู่ที่ร้อยละ 15.39 และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงผลิตภาพของวิสาหกิจรายย่อย (Micro SMEs) ลดลงร้อยละ 0.2 เมื่อเทียบจาก พ.ศ. 2563 ซึ่งยังคงห่างจากค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายโดยเปรียบเทียบอยู่ในระดับวิฤติ อย่างไรก็ตาม พ.ศ. 2566 ภาครัฐมีแผนดำเนินโครงการที่มุ่งส่งเสริม SMEs อาทิ โครงการส่งเสริมพัฒนาขีดความสามารถ SME กลุ่มจังหวัดภาคกลาง คาราวานอุตสาหกรรม SMEs เศรษฐกิจดี สู่ชุมชน รวมถึงการแปรรูปสินค้าเกษตรอุตสาหกรรม 1 จังหวัด 1 ชุมชน (One Province One Agro-Industrial Community : OPOAI-C) โครงการยกระดับและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับกลุ่มเกษตรกรผลิตและแปรรูปด้านการเกษตรแบบครบวงจร ภายใต้การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่สามารถสนับสนุนให้ผลิตภาพของวิสาหกิจรายย่อยมีโอกาสปรับตัวเพิ่มขึ้นได้

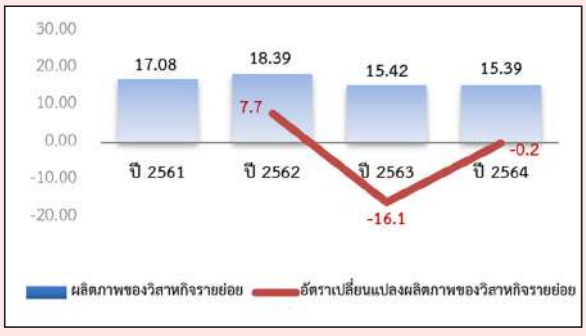

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

แผนแม่บทย่อย

การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานรากของมูลค่าสินค้า OTOP เฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 30 ของปีฐาน

การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก มุ่งเน้นส่งเสริมการรวมกลุ่มในรูปแบบที่มีโครงสร้างกระจายรายได้ทั้งวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ และวิสาหกิจเพื่อสังคมการพัฒนาช่องทางการตลาดและเครือข่ายเพื่อให้เกิดการจัดการกลไกตลาดครบวงจรในรูปแบบการค้าที่เป็นธรรม โดยส่งเสริมช่องทางตลาดระดับชุมชน จังหวัด ภูมิภาค ระดับประเทศและระหว่างประเทศ พัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ E-Commerce, Digital Marketing ช่องทางการตลาดเฉพาะกลุ่มลูกค้า การพัฒนาและยกระดับผู้ผลิต ผู้ประกอบการ การพัฒนาคุณภาพและเพิ่มมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความต้องการตลาดและกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ การยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่มาตรฐานสากล การสร้างตราสินค้าชุมชนและบรรจุภัณฑ์ การต่อยอดงานวิจัยสู่การพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ การสืบสานและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงสนับสนุนกลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก และบริหารจัดการข้อมูล OTOP ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยในช่วงที่ผ่านมา มีประเด็นท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ การปรับตัวของผู้ประกอบการ เพื่อให้เข้ากับบริบทใหม่ (New Normal) ทั้งในด้านการตลาด และการเพิ่มช่องทางการซื้อขายสินค้า โดยเฉพาะการปรับตัวสู่ตลาดออนไลน์ (Digital Marketing) เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้สะดวกและรวดเร็ว รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและลดต้นทุนการผลิต และการสร้างลักษณะเด่นสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัย น่าสนใจ สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและความต้องการของตลาด

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากอัตราการเติบโตของมูลค่าสินค้า OTOP โดยในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมากกว่าร้อยละ 30 เมื่อเทียบกับปีฐาน (พ.ศ. 2560) ซึ่ง**บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565** โดยอัตราการเติบโตของมูลค่าสินค้า OTOP เพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากร้อยละ 24.47 ใน พ.ศ. 2561 เพิ่มเป็น 80.35 ใน พ.ศ. 2564 (1 ต.ค. 63 – 30 ก.ย. 64) สะท้อนแนวโน้ม

การเติบโตในทิศทางที่ดีขึ้นของเศรษฐกิจฐานรากก่อนจะปรับตัวลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 59.27 ใน พ.ศ. 2565 ซึ่งเมื่อพิจารณาอัตราการเติบโตโดยเทียบกับปีก่อนหน้า (%YoY) จะพบว่าใน พ.ศ. 2565 มูลค่าการขายสินค้า OTOP ชะลอตัวลงร้อยละ 11.7 (-11.7%) ซึ่งน้อยกว่า 4 ปีที่ผ่านมา (ใน พ.ศ. 2561 2562 2563 และ 2564 มีอัตราการเติบโตเมื่อเทียบกับปีก่อน อยู่ที่ร้อยละ 24.5 24.6 8.7 และ 7.0 ตามลำดับ) เนื่องจากใน พ.ศ. 2564 - 2565 การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังคงส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาพรวมเศรษฐกิจประเทศ ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจลดน้อยลง จากรายงานการศึกษาพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อของลูกค้าและแนวโน้มของธุรกิจหลังวิกฤติโควิด-19[1] พบว่า ภายหลังวิกฤตการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ลูกค้าให้คุณค่ากับความคุ้มค่าของการจ่ายเงิน (Value of money) ส่งผลต่อภาคครัวเรือนไทยที่มีความเปราะบางทางการเงิน

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและผู้ประกอบการรายย่อย ต้องตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป ประกอบกับ ประชาชนมีความกังวลกับสภาวะเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้น โดยประมาณการอัตราเงินเฟ้อ พ.ศ. 2565[2] อยู่ที่ 6.0 เป็นผลมาจากราคาน้ำมันดิบที่สูงขึ้น ค่าไฟฟ้าสูงขึ้น ส่งผลให้ประชาชนลดการบริโภคสินค้าและบริการที่ฟุ่มเฟือย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้มูลค่าการจำหน่ายสินค้า OTOP ปรับตัวลดลงใน พ.ศ. 2565

[1]วารสารวิทยาการจัดการวไลยอลงการณ์ปริทัศน์ .(2565). พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อของลูกค้าและแนวโน้มของธุรกิจหลังวิกฤตโควิด-19 ภายใต้การตลาดแบบความปกติถัดไป.ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม พ.ศ 2565.

[2]ดัชนีราคาผู้บริโภค (เงินเฟ้อ) จัดเก็บโดยกระทรวงพาณิชย์

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานของภาครัฐในด้านการยกระดับรายได้ของผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานราก ครอบคลุมในด้านการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ ทักษะแรงงาน การพัฒนาการผลิต ผลิตภัณฑ์ การตลาด การพัฒนานวัตกรรม/เทคโนโลยี แหล่งทุน กลไก/เครือข่าย ผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** และโครงการอื่น ๆ ที่มุ่งเน้นดำเนินงานด้านการเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจฐานราก โดยเฉพาะการดำเนินงาน**ด้านส่งเสริมช่องทางการตลาด** อาทิ โครงการส่งเสริมและพัฒนาช่องทางการตลาดโครงการตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่นโครงการการยกระดับผู้ผลิต/ผู้ประกอบการเกษตรแปลงใหญ่ ด้วยระบบตลาดนำการผลิต ส่งเสริมศักยภาพการตลาดผลิตภัณฑ์ OTOP โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร พัฒนาสินค้าชุมชนเข้าสู่ตลาดออนไลน์ Offline 2 Online (B2C) สร้างโอกาสทางการตลาด พัฒนาธุรกิจฐานรากด้วย e-Commerce ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในด้านการส่งเสริมช่องทางการตลาด รวมถึงการ**พัฒนาผู้ผลิตและผู้ประกอบการ** อาทิ โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน โครงการยกระดับศักยภาพกองทุนหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น โครงการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากด้วยกลไกการบริหารธุรกิจสมัยใหม่ โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน ตลอดจน**การพัฒนาผลิตภัณฑ์** อาทิ โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมถึงโครงการอื่น ๆ อาทิ โครงการสนับสนุนสินเชื่อแก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร โครงการ “พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ด้วยภาคีเครือข่าย” เป็นต้น ซึ่งเป็นโครงการสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนให้ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ภาพรวมการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาให้ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจะบรรลุค่าเป้าหมายการพัฒนามาโดยตลอด แต่ยังคงมีความท้าทายที่สำคัญที่จะส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน ได้แก่ การจัดการห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) กลุ่มผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชน ทั้งกระบวนการก่อนการผลิต (Pre-production Process) กระบวนการผลิต (production) และกระบวนการหลังการผลิต (Post-production Process) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ รวมถึงการสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ยกระดับคุณภาพและมาตรฐาน สร้างลักษณะเด่น สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและความต้องการของตลาด รวมถึงการปรับตัวของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจรายย่อย ในด้านการตลาด สู่ตลาดออนไลน์ (Digital Marketing) E-Commerce เพื่อเพิ่มช่องทางการซื้อขายสินค้า ให้เข้ากับบริบทใหม่ (New Normal) ซึ่งเป็นความท้าทายสำคัญในการเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานราก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การยกระดับรายได้ของผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากในระยะต่อไป ควรส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์และบริการ โดยบริหารจัดการห่วงโซ่คุณค่าผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชน/วิสาหกิจรายย่อย พัฒนาคุณภาพ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน พัฒนาตราสินค้าชุมชนและบรรจุภัณฑ์ให้มีความน่าเชื่อถือ น่าสนใจ พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายโดยต่อยอดงานวิจัยและภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า รวมถึงการยกระดับให้ผู้ประกอบการมีทักษะในการปรับตัวต่อบริบทของตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนการสร้าง market platform เพื่อให้กลุ่มผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนสามารถเข้าถึงตลาดและผู้บริโภคโดยตรง พัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ E-Commerce, Digital Marketing ช่องทางการตลาดเฉพาะกลุ่มลูกค้า / Niche Market ช่องทางการตลาดระดับชุมชนจังหวัด ภูมิภาค ระดับประเทศและระหว่างประเทศ ตลอดจนบริหารจัดการฐานข้อมูล OTOP /ฐานข้อมูล Micro SMEs เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สถานการณ์ พ.ศ. 2566 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (16) เศรษฐกิจฐานราก (พ.ศ 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) มีเป้าหมายให้ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยได้ปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายจาก เดิม **อัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานรากของมูลค่าสินค้า** OTOP เป็น **อัตราการขยายตัวของรายได้รวมวิสาหกิจรายย่อยไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 ต่อปี** ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์ล่าสุดใน พ.ศ. 2563 พบว่า รายได้รวมของ Micro SMEs อยู่ที่ 109,301 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 107,530 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2562 โดยปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยที่ร้อยละ 1.65 ซึ่งทำให้**สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤติ** ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับมาตรการ/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนการยกระดับรายได้ของเศรษฐกิจฐานรากเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายต่อไป

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

กลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของกลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 ต่ำกว่าร้อยละ 55

การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง ส่วนหนึ่งจำเป็นต้องอาศัยการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรโดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรือกลุ่มประชากร Bottom 40 ในการบริหารจัดการหนี้สินให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การสร้างรายได้อย่างมั่นคงและเกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม โดยปัจจัยสำคัญที่จะมีส่วนในการผลักดันและขับเคลื่อนเป้าหมายจะครอบคลุมตั้งแต่การเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะพื้นฐานด้านการบริหารจัดการหนี้สินและการเงิน การเข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต (ที่ดิน แหล่งทุน การบริหารหนี้) การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้กลุ่มประชากร Bottom 40 สามารถบริหารจัดการหนี้สินได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อย่างไรก็ดี ประเด็นท้าทายสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายในช่วงที่ผ่านมา คือ ผลกระทบในระยะยาวจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลให้การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างช้า ๆ และกระจุกตัวอยู่เฉพาะบางกลุ่มหรือคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี ทำให้การปรับตัวเพิ่มขึ้นหรือฟื้นตัวของรายได้ในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยเป็นไปอย่างช้า ๆ และมีแนวโน้มที่อาจก่อหนี้สินเพิ่มขึ้นเพื่อชดเชยรายได้ที่หายไปในช่วงที่ผ่านมาและรักษาระดับความเป็นอยู่และการดำรงชีพให้ใกล้เคียงเดิม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ภาพรวมสถานการณ์ทางด้านหนี้สินครัวเรือนในห้วง 5 ปีแรกของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2565) มีแนวโน้มค่อนข้างดี โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดเทียบเคียงจากการปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องของรายจ่ายเพื่อชำระหนี้ในกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้น้อยหรือกลุ่มครัวเรือน Bottom 40 โดยจากตัวชี้วัดเทียบเคียงทางด้านรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ของครัวเรือน Bottom 40 ใน พ.ศ. 2564 พบว่า รายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ของครัวเรือนดังกล่าวปรับตัวลดลงต่อเนื่องมาอยู่ที่ 3,334 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน จาก 3,506 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ใน พ.ศ. 2563 คิดเป็นการลดลงร้อยละ 4.9 สอดคล้องกับสถานการณ์ทางด้านรายได้ของกลุ่มประชากร Bottom 40 ที่ปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

ที่มา: สำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สสช. คำนวณโดย สศช.

จากปีก่อนหน้า ซึ่งสะท้อนให้เห็นแนวโน้มการฟื้นตัวอย่างช้า ๆ ของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย แต่ยังคงจำเป็นต้องติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เนื่องจากค่อนข้างเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางทางเศรษฐกิจสูง นอกจากนี้ หากพิจารณาร่วมกับตัวชี้วัดเทียบเคียงสัดส่วนรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ของครัวเรือน Bottom 40 ต่อค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นของครัวเรือน Bottom 40 ที่มีหนี้สิน ในช่วง พ.ศ. 2560 – 2564 พบว่า แนวโน้มสัดส่วนรายจ่ายเพื่อชำระหนี้ยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง ชี้ว่าภาระหนี้สินของกลุ่ม Bottom 40 มีทิศทางที่ดีในการปรับตัวลดลง ซึ่งจะช่วยให้ครัวเรือนมีภาระทางการเงินหรือหนี้สินลดลงและมีความสามารถในการจับจ่ายใช้สอยที่เพิ่มมากขึ้น โดยใน พ.ศ. 2564 สัดส่วนรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ของครัวเรือน Bottom 40 ต่อรายจ่ายทั้งหมดของครัวเรือน Bottom 40 ที่มีหนี้สินอยู่ที่ร้อยละ 22.7 ลดลงจากร้อยละ 25.1 ใน พ.ศ. 2563

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานของภาครัฐในด้านการเพิ่มความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินของกลุ่มประชากร Bottom 40 ค่อนข้างครอบคลุมการบริหารจัดการหนี้สิน ทั้งในด้านการแก้ไขปัญหาหนี้ครัวเรือนการบริหารจัดการที่ดินการพัฒนาอาชีพ รวมถึงการศึกษาวิจัยด้านการบริหารจัดการหนี้ โดยการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2565 หน่วยงานภาครัฐมุ่งเน้นดำเนินงานด้านการช่วยเหลือด้านหนี้สิน แก้ไขปัญหาหนี้ครัวเรือน การเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนชุมชน และการบริหารจัดการที่ดิน ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในด้านการ**เข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต (ที่ดิน/แหล่งทุน/การบริหารหนี้)** โดยมีการดำเนินงาน อาทิ โครงการช่วยเหลือด้านหนี้สินสมาชิกสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร โครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินและพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรด้วยระบบสหกรณ์ โครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนของประชาชน โดยศูนย์จัดการกองทุนชุมชนโครงการคลินิกแก้หนี้ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนชุมชนให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส โครงการการจัดการและการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในสิทธิทำกินและอยู่อาศัยในที่ดินราชพัสดุ โครงการตรวจสอบที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อสนับสนุนทรัพยากรและปัจจัยการผลิตขั้นพื้นฐาน **รวมถึงการพัฒนาอาชีพ** อาทิ โครงการส่งเสริมอาชีพและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขที่ดินทำกินของเกษตรกร โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาภาพรวมการดำเนินงานด้านการเพิ่มความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สิน พบว่ายังขาดการดำเนินโครงการด้านการพัฒนาระบบข้อมูล การบูรณาการความร่วมมือและฐานข้อมูล ซึ่งควรเพิ่มเติมการดำเนินงานด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการหนี้สิน การพัฒนาระบบข้อมูล การเพิ่มทักษะความรู้ด้านการบริหารจัดการหนี้สิน ส่งเสริมการออมและการลงทุน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในกลุ่มประชากร Bottom 40 เพื่อให้ประชากรกลุ่มเป้าหมายมีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจภายหลังจากการแพร่ระบาดของโควิด-19โดยเฉพาะการกระจายตัวของปัจจัยสำคัญในการฟื้นตัวของรายได้ในแต่ละกลุ่มฐานะที่มีความแตกต่างกัน ทำให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรือกลุ่ม Bottom 40 มีระดับการฟื้นตัวของรายได้ช้ากว่ากลุ่มอื่นโดยเปรียบเทียบ ซึ่งจะมีส่วนสำคัญต่อความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน รวมทั้งการก่อหนี้ครัวเรือนใหม่เพื่อชดเชยรายได้ในส่วนที่ลดลง ทำให้เกิดข้อจำกัดต่อการดำรงชีวิตเนื่องจากภาระหนี้ที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งการให้ความสำคัญกับการสร้างงานและสร้างรายได้ผ่านการยกระดับผลิตภาพแรงงานแก่กลุ่มผู้มีรายได้น้อยให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะกลายเป็นประเด็นหลักที่จะช่วยให้ภาระหนี้สินของกลุ่มดังกล่าวลดลงอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะการประกอบอาชีพ การพัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของแต่ละคน และการส่ง เสริมต่อยอดอาชีพสู่ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน รวมทั้งการต่อยอดความรู้ทางด้านการเงินในระดับครัวเรือนที่มีส่วนส่งเสริมให้เกิดความตระหนักรู้และการบริหารจัดการการเงินที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นผ่านการเข้าร่วมโครงการต่างๆ ของภาครัฐที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือและลดต้นทุนจากการจัดการทางการเงินที่เกิดขึ้นจากปัญหาหนี้นอกระบบ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับยกระดับรายได้ของกลุ่มประชากร Bottom 40 เพื่อให้สอดคล้องกับภาระหนี้สินที่อาจมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะการเสริมทักษะเพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงานการส่งเสริมให้เกิดการเข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยการผลิตไม่ว่าจะเป็นที่ดิน แหล่งเงินทุน และปัจจัยขั้นพื้นฐานของการผลิตที่จะนำไปสู่การต่อยอดอาชีพสู่ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนที่มีศักยภาพและความสามารถในการสร้างรายได้ที่มีความยั่งยืนสูง นอกจากนี้ การส่งเสริมและสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการให้กลุ่ม Bottom 40 สามารถบริหารจัดการหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยังเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยลดภาระหนี้สินของกลุ่มผู้มีรายได้น้อยได้ โดยการยกระดับความเชื่อมโยงและพัฒนาระบบข้อมูลหนี้สินรายบุคคลระหว่างหน่วยงานภาครัฐธนาคารและหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างกลไกในการแก้ไขปัญหาหนี้สินอย่างเหมาะสมและตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจด้านการจัดการทางการเงินและการออมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการออมเงินเพื่อรองรับสถานการณ์วิกฤติการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นบนความไม่แน่นอนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้มีรายได้น้อยได้อย่างมั่นคง

สถานการณ์ พ.ศ. 2566 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (16) เศรษฐกิจฐานราก (พ.ศ. 2566 – 2670) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยกลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดจาก เดิม **สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ลดลงร้อยละ 55** เป็น **สัดส่วนค่าใช้จ่ายหนี้สินครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 ต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 หรือคิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี** เมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ล่าสุดใน พ.ศ. 2564 ของสัดส่วนรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ของครัวเรือน Bottom 40 ต่อค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นของครัวเรือน Bottom 40 ที่มีหนี้สิน พบว่า ในช่วงที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561 – 2564) สัดส่วนรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ดังกล่าวปรับตัวลดลงเฉลี่ยร้อยละ 5.6 ต่อปี ซึ่งค่อนข้างสอดคล้องและเป็นไปตามค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 อย่างไรก็ตาม **สถานะการบรรลุเป้าหมายยังคงอยู่ในระดับวิกฤติ**เมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 นอกจากนี้ ผลกระทบจากภาวะเงินเฟ้ออาจส่งผลต่อภาระหนี้สินจากความต้องการก่อหนี้เพื่อจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น ภาครัฐจึงควรมุ่งเน้นการดำเนินโครงการหรือมาตรการที่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเรื่องหนี้สินการเพิ่มรายได้ และความรู้และทักษะในการบริหารจัดการทางการเงินในระดับเชิงโครงสร้างของปัญหาเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนให้แก่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากต่อไป

แผนแม่บท

17

ความเสมอภาค และหลักประกันทางสังคม

EQUALITY

EQUITY

"สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติของประชากร ทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาพ และทุกกลุ่ม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง"

จ.1

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม ให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาพ และทุกกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง การปิดช่องว่างการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ เพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ รวมทั้งการป้องกันปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคที่คาดว่าจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างต่าง ๆ ทั้งจากในและต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการกำจัดวงจรความเหลื่อมล้ำและความยากจนที่จะถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น** ทั้งนี้ แผนแม่บทฯ สนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติให้สามารถบรรลุเป้าหมายโดยมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และมีส่วนสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีส่วนช่วยในการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ เพื่อให้การเติบโตของประเทศเป็นการเติบโตที่ยั่งยืนโดยทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

170001 คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

สัดส่วนประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ และ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ร้อยละ 70

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายปี 2565** พิจารณาเทียบเคียงจากประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคม ประชากรไทยได้รับความคุ้มครองตามสิทธิประโยชน์หลักประกันสุขภาพ ในขณะที่กลุ่มเปราะบางที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคม ได้แก่ **เด็ก** ได้รับเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด **ผู้สูงอายุ** ได้รับเบี้ยยังชีพ **ผู้พิการ**ได้รับเบี้ยความพิการ และ**แรงงานนอกระบบ**มีหลักประกัน จำนวนประชากรไทยที่มีหลักประกันสุขภาพอยู่ที่ร้อยละ 99.57 ในขณะที่เด็กและผู้สูงอายุได้รับความคุ้มครองตามมาตรการการคุ้มครองทางสังคม อยู่ที่ร้อยละ 95.9 และร้อยละ 89.6 ตามลำดับ ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้คนไทยได้รับความคุ้มครอง ร้อยละ 80 อย่างไรก็ตาม ในส่วนของผู้พิการและแรงงานนอกระบบ สถานะการบรรลุเป้าหมายยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย สะท้อนได้จาก พ.ศ. 2564 ผู้พิการที่ได้รับเบี้ยความพิการมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 70.7 ขณะที่แรงงานนอกระบบที่มีหลักประกันอยู่ที่ร้อยละ 64.3 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสัดส่วนประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมพบว่าอยู่ที่ร้อยละ 84.01 ดังนั้น **สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของสัดส่วนประชากรไทยที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการการคุ้มครองทางสังคมจึงอยู่ในสถานะบรรลุเป้าหมาย**

สัดส่วนของประชากรจำแนกตามการมีหลักประกัน

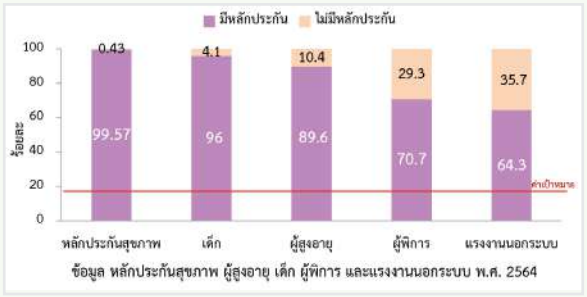

ที่มา : สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่งคงของมนุษย์,กระทรวงแรงงาน

สัดส่วนของประชากรจำแนกตามการมีหลักประกันปี 2561-2564

สัดส่วนที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป

(หน่วย: ร้อยละ)

ประเภทประชากร/ พ.ศ.	2561	2562	2563	2564
หลักประกันสุขภาพ	99.94	99.92	99.73	99.57
เด็ก	68	47.9	92	95.9
ผู้สูงอายุ	78.8	81.7	83.1	89.6
ผู้พิการ	75.6	63.3	68.5	70.7
แรงงานนอกระบบ	45.7	24	26.1	64.3
ค่าเฉลี่ย	73.61	63.36	73.89	84.01

ตารางแสดงข้อมูล หลักประกันสุขภาพ เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2561-2564

ที่มา : สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ,กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่งคงของมนุษย์,กระทรวงแรงงาน

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวมของ**สัดส่วนประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคม** มีหลักประกันเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน สะท้อนได้จากข้อมูลสัดส่วนประชากรทั้งหมดและกลุ่มเปราะบางที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคม[1] พบว่าในพ.ศ.2561-2564 ประชากรไทยที่มีแนวโน้มในการมีหลักประกันสุขภาพมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 99 ในขณะที่เด็กและผู้สูงอายุมีแนวโน้มในการมีหลักประกัน โดยในพ.ศ. 2561 เด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดมีสัดส่วน ร้อยละ 68.0 พ.ศ. 2562 อยู่ที่ร้อยละ 47.9 พ.ศ. 2563 ร้อยละ 92 และพ.ศ. 2564 อยู่ที่ร้อยละ 95.9 ในขณะที่ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ในพ.ศ. 2561 อยู่ที่ร้อยละ 78.8 ในพ.ศ. 2562 อยู่ที่ร้อยละ 81.7 พ.ศ. 2563 อยู่ที่ร้อยละ 83.1 และพ.ศ. 2564 อยู่ที่ร้อยละ 89.6 ในส่วนของผู้พิการและแรงงานนอกระบบ แม้ว่าจะมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้น แต่ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมาย โดยข้อมูลในพ.ศ.2561 ผู้พิการที่ได้รับเบี้ยอยู่ที่ร้อยละ 75.6 พ.ศ. 2562 อยู่ที่ร้อยละ 63.3 พ.ศ. 2563 อยู่ที่ร้อยละ 68.5 และพ.ศ. 2564 อยู่ที่ร้อยละ 70.7 แรงงานนอกระบบที่มีหลักประกัน โดยข้อมูลพ.ศ. 2561 อยู่ที่ร้อยละ 45.7 พ.ศ. 2562 อยู่ที่ร้อยละ 24 พ.ศ. 2563 อยู่ที่ร้อยละ 26.1 และพ.ศ. 2564 อยู่ที่ร้อยละ 64.3

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทประเด็น (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับประเด็นคนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก **สัดส่วนประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่(1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ และ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ร้อยละ 70 เป็นดัชนีความยากจนหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 5** ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลในพ.ศ. 2564 ดัชนีความยากจนหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายพบว่า ดัชนี

[1] 19 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ และ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน

ความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมาย พ.ศ. 2562 อยู่ที่ 0.0058 ในขณะที่พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 0.0069 โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 8.99 ต่อปี ส่งผลให้ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลืออยู่ในส**ถานะระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 5**

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทประเด็น (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคมประเด็นปัญหาที่เด่นชัดคือการที่**แรงงานนอกระบบบางส่วนยังไม่ได้รับการคุ้มครองตามสิทธิแรงงาน** อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) จะมีสถานการณ์อยู่ในระดับดี แต่เป้าหมายย่อยของแผนแม่บท (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงเป็นประเด็นท้าทายที่มีความจำเป็นจะต้องผลักดันแรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบประกันสังคมเพื่อเพิ่มความครอบคลุมในการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจำเป็นต้องมีความเร่งรัดและแก้ไขประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ **มาตรการจูงใจสำหรับผลักดันแรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบประกันสังคม** โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดนโยบาย/มาตรการการให้ความช่วยเหลือ อาทิ การช่วยเหลือผ่านกองทุนประกันสังคมเพื่อสร้างแรงดึงดูดให้คนที่อยู่นอกระบบสนใจในการเข้าสู่กระบวนประกันสังคม ความครอบคลุมในการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมุ่งเน้นการนำ**ระบบและกลไกการเชื่อมโยงและการบูรณาการข้อมูลทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ**ของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในกระบวนการกำหนดหรือออกแบบมาตรการให้ความช่วยเหลือที่มีลักษณะร่วมกันระหว่างหน่วยงานเพื่อลดความซ้ำซ้อนและลดสภาวะการจัดสรรสวัสดิการแบบแยกส่วนของหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการอาศัยระบบฐานข้อมูลในการติดตามประเมินผลระดับการพัฒนาของคนของกลุ่มเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือและพัฒนากลุ่มเป้าหมายที่มีความยั่งยืน

แผนแม่บทฯ ประเด็น 17 ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม

ประกอบด้วย 2 แผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

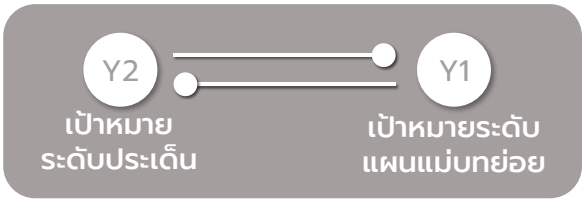

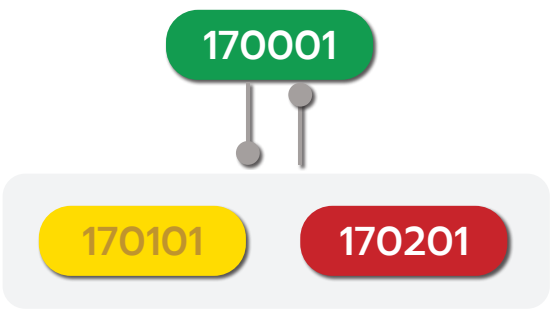

*สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำพ.ศ. 2565

** เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อ เป้าหมายแผนแม่บทย่อยระดับประเด็น (Y2) โดยตรง

170101 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในพ.ศ. 2565 สัดส่วนประชากรกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณีได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ร้อยละ 80

สถานการณ์ในช่วงพ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของสัดส่วนประชากรไทยโดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมมีแนวโน้มได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น เทียบเคียงโดยใช้กลุ่มเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มแรงงานนอกระบบเป็นตัวแทนของกลุ่มเปราะบางที่ต้องได้รับการคุ้มครอง โดยในพ.ศ. 2561 ค่าเฉลี่ยกลุ่มเปราะบางที่ได้รับความคุ้มครองอยู่ที่ร้อยละ 53.62 ในพ.ศ. 2562 อยู่ที่ร้อยละ 43.38 พ.ศ. 2563 อยู่ที่ร้อยละ 53.94 และพ.ศ. 2564 อยู่ที่ร้อยละ 64.1 และ**เมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565** โดยเทียบจากพ.ศ. 2564 พบว่า สัดส่วนประชากรไทยโดยเฉพาะเด็กและผู้สูงอายุได้รับความคุ้มครองตามมาตรการการคุ้มครองทางสังคม อยู่ที่ร้อยละ 95.9 และร้อยละ 89.6 ตามลำดับ ในส่วนของผู้พิการและแรงงานนอกระบบ สถานะการบรรลุเป้าหมายยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย สะท้อนได้จากพ.ศ. 2564 ผู้พิการที่ได้รับเบี้ยความพิการมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 70.7 ขณะที่แรงงานนอกระบบที่มีหลักประกันอยู่ที่ร้อยละ 64.3 ดังนั้น **สถานะการบรรลุเป้าหมายของสัดส่วนประชากรไทยที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการการคุ้มครองทางสังคมจึงอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

170201 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ในพ.ศ. 2565 ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือลดลงร้อยละ 10

สถานการณ์ในช่วงพ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือมี**แนวโน้มปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น** สะท้อนได้จากข้อมูลดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติ ในพ.ศ. 2561 สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรัง มีดัชนีอยู่ที่ 0.0083 0.0091 0.0173 และ 0.0145 ตามลำดับ พ.ศ. 2562 มีดัชนีอยู่ที่ 0.0059 0.0065 0.012 และ 0.010 ตามลำดับ พ.ศ. 2564 มีดัชนีอยู่ที่ 0.0069 0.0076 0.016 และ 0.011 ตามลำดับ และ**เมื่อเทียบกับสถานะการการบรรลุเป้าหมายในพ.ศ. 2565** พบว่า ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรัง มีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้นโดยเด็ก เพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 2.83 สตรี อยู่ที่ร้อยละ 8.85 ผู้สูงอายุ อยู่ที่ร้อยละ 8.68 ผู้พิการ อยู่ที่ร้อยละ 16.44 และผู้ป่วยเรื้อรัง อยู่ที่ร้อยละ 4.36 ส่งผลให้ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือยังคงอยู่**สถานะการบรรลุเป้าหมายระดับเสี่ยงที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 10**

*หมายเหตุ : มีการปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณสถานะการบรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มมาเฉลี่ยเพื่อคำนวณสถานะการบรรลุเป้าหมาย ส่งผลให้สีที่แสดงสถานะบรรลุค่าเป้าหมายของ พ.ศ. 2562 - 2566 มีการเปลี่ยนแปลง

แผนแม่บทย่อย

การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ร้อยละ 80

การสร้างความคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพให้แก่คนไทยทุกคนโดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง จำเป็นต้องขยายความคุ้มครองขั้นต่ำให้ทุกคนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับความเป็นมนุษย์ภายใต้การสร้างระบบคุ้มครองและป้องกันแบบถ้วนหน้า พัฒนาระบบประกันทางสังคมด้านสุขภาพและเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพ คุ้มค่า และครอบคลุมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ให้ความสำคัญกับนโยบาย/มาตรการด้านสวัสดิการที่ครอบคลุมทุกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่คำนึงถึงสวัสดิการเพื่อสร้างผลิตภาพ มาตรการทางการคลังนำไปสู่กระบวนการสร้างสวัสดิการที่เหมาะสมและยั่งยืน รวมทั้งกลไกและเครื่องมือในการขับเคลื่อนการสร้างหลักประกันทางสังคมที่มีประสิทธิภาพภายใต้การร่วมมือของทุกภาคส่วนและภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมทุกกลุ่มคนโดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จต่อการบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากประชากรไทยโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคม ได้แก่ เด็ก ได้รับเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด **ผู้สูงอายุ** ได้รับเบี้ยยังชีพ ผู้พิการได้รับเบี้ยความพิการ และ**แรงงานนอกระบบที่มีหลักประกัน** โดยเมื่อ**พิจารณาภาพรวมในห้วง 5ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ(2561-2565)คนไทยมีแนวโน้มได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น** โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและผู้สูงอายุมีหลักประกันเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน สะท้อนได้จากข้อมูลสัดส่วนประชากรกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคม พบว่า เด็กและผู้สูงอายุมีแนวโน้มในการมีหลักประกันโดยในปี 2561 เด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดมีสัดส่วน ร้อยละ 68.0 ปี 2562 อยู่ที่ร้อยละ 47.9 ปี 2563 ร้อยละ 92 และปี 2564 อยู่ที่ร้อยละ 95.9 ในขณะที่ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ในปี 2561 อยู่ที่ร้อยละ 78.8 ในปี 2562 อยู่ที่ร้อยละ 81.7 ปี 2563 อยู่ที่ร้อยละ 83.1 และปี 2564 อยู่ที่ร้อยละ 89.6 ประสิทธิภาพ และในส่วนของผู้พิการและแรงงานนอกระบบ แม้ว่าจะมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นแต่ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมาย โดยข้อมูลในปี 2562 ผู้พิการที่ได้รับเบี้ยอยู่ที่ร้อยละ 63.3 ปี 2563 อยู่ที่ร้อยละ 68.5 และปี 2564 อยู่ที่ร้อยละ 70.7 และแรงงานนอกระบบที่มีหลักประกัน โดยข้อมูลปี 2563 อยู่ที่ร้อยละ 26.1 และปี 2564 เพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 64.3 และ**เมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายในปี 2565** พบว่า สัดส่วนประชากรไทยโดยเฉพาะเด็กและผู้สูงอายุได้รับความคุ้มครองตามมาตรการการคุ้มครองทางสังคม อยู่ที่ร้อยละ 95.9 และร้อยละ 89.6 ตามลำดับ ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้คนไทยได้รับความคุ้มครอง ร้อยละ 80 อย่างไรก็ตาม ในส่วนของผู้พิการและแรงงานนอกระบบ สถานะการบรรลุเป้าหมายยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย สะท้อนได้จากปี 2564 ผู้พิการที่ได้รับเบี้ยความพิการมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 70.7 ขณะที่แรงงานนอกระบบที่มีหลักประกันอยู่ที่ร้อยละ 64.3 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางพบว่าค่าเฉลี่ยมีค่าอยู่ที่ร้อยละ 64.1 ซึ่งใกล้เคียงกับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80 ดังนั้น **สถานะการบรรลุเป้าหมายของสัดส่วนประชากรไทยที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการการคุ้มครองทางสังคมจึงอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80**

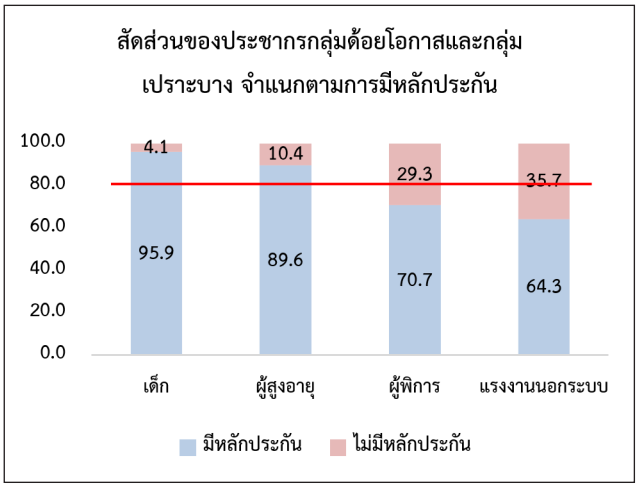

ที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่งคงของมนุษย์, กระทรวงแรงงาน

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ได้มีการขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการสวัสดิการลดความเหลื่อมล้ำ โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพและประสิทธิภาพ “ชีวิต” และ “สังคม” แก่กลุ่มเป้าหมาย และสมาชิกในครอบครัวที่ประสบปัญหาทางสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และโครงการบริหารจัดการด้านคนพิการ ที่มุ่งเน้นให้การจัดทำมาตรการในรูปแบบต่าง ๆ สามารถคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคน บริการสังคม การประกันสังคม การช่วยเหลือทางสังคม การคุ้มครองอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงมีการขับเคลื่อนการดำเนินการอื่น ๆ อาทิ การดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ไม่ว่าจะเป็นโครงการเราชนะ โครงการ ม 33 เรารักกัน โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เป็นต้น รวมถึงโครงการเยียวยาผู้ประกันตนมาตรา 39 และมาตรา 40 ที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการของรัฐในพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวดที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้แรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบเนื่องจากเป็นการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบผ่านกองทุนประกันสังคม ซึ่งแรงงานนอกระบบจำเป็นต้องเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกกองทุน การยกระดับการเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพแต่ละกลุ่มวัยและอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับกลุ่มเปราะบางและด้อยโอกาสของสังคม การดำเนินงานส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิแรงงานนอกระบบ และโครงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การสร้างระบบและมาตรการจูงใจสำหรับผลักดันแรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบประกันสังคมเป็นประเด็นท้าทายที่ภาครัฐควรให้ความสำคัญรวมทั้งความต่อเนื่องและการรักษาแรงงานนอกระบบดังกล่าวให้คงอยู่ในระบบประกันสังคมต่อไปโดยในช่วงที่ผ่านมาการเพิ่มขึ้นสูงของผู้ประกันตนตามมาตรา 40 จากแรงงานนอกระบบ นอกเหนือจากสะท้อนให้เห็นการมีหลักประกันที่เพิ่มสูงขึ้นของกลุ่มดังกล่าวแล้ว ยังชี้ให้เห็นปัญหาเชิงโครงสร้างในการออกแบบผลประโยชน์ที่ผู้ประกันตนจะได้รับเพื่อจูงใจให้กลุ่มแรงงานดังกล่าวยังคงอยู่ในระบบต่อไป เนื่องจากผลประโยชน์ที่แรงงานจะได้รับอาจไม่สมดุลกับความต้องการของผู้ประกันตน แต่ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนในการผลักดันแรงงานนอกระบบ คือ การให้ความช่วยเหลือของภาครัฐผ่านช่องทางกองทุนประกันสังคมจึงทำให้แรงงานเลือกที่จะเข้าสู่ระบบมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ข้อจำกัดของงบประมาณเพื่อสร้างหลักประกันทางสังคมบนฐานของความยั่งยืนทางการคลังยังคงเป็นประเด็นที่ภาครัฐควรให้สำคัญเพราะความต้องการความคุ้มครองทางสังคมที่เพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางอาจทำให้ทรัพยากรทางด้านงบประมาณของภาครัฐไม่สามารถครอบคลุมได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสม รวมถึงการอาศัยฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีระบบการเชื่อมโยงและปรับปรุงข้อมูลที่มีความเป็นปัจจุบันสูงสำหรับพัฒนาและขยายความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมให้มีความครอบคลุมและแม่นยำ

[1]9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ และ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน

เพื่อนำไปสู่การดำเนินมาตรการช่วยเหลือและสร้างหลักประกันที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและลดข้อจำกัดทางด้านงบประมาณที่ไปพร้อมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

"คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น" จำเป็นต้องมีการดำเนินจัดทำนโยบายและมาตรการทางด้านสวัสดิการในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางอย่างครอบคลุมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการออกแบบความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่มีความเหมาะสมและเพียงพอเพื่อให้ระบบความคุ้มครองดังกล่าวสามารถจูงใจและรักษากลุ่มเป้าหมายให้ยังคงอยู่ในระบบต่อไป รวมทั้งช่วยให้มาตรการของภาครัฐต่าง ๆ มีความเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มเป้าหมายและลดความซ้ำซ้อนของสวัสดิการต่าง ๆ นอกจากนี้ การปรับปรุงระเบียบ/กฎหมายให้สอดคล้องและไม่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมและพัฒนาระบบการคัดกรองชี้เป้ากลุ่มเป้าหมายที่แม่นยำ เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะประเด็นทางด้านความเป็นส่วนตัวจะมีส่วนสำคัญในการสร้างความครอบคลุมให้แก่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจนและยืดหยุ่นในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วนและภาคีการพัฒนาในการจัดสวัสดิการเพื่อเพิ่มความสามารถในการร่วมจ่ายและความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคมที่จะเป็นแนวทางสำคัญในการช่วยให้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตและความยั่งยืนทางการคลัง

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยคนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น ได้มีการ **ปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดจากสัดส่วนของประชากรกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคม เป็น สัดส่วนของประชากรกลุ่มเปราะบางที่ได้รับการยกระดับตาม 3 ขั้นของการพัฒนา**ต่อกลุ่มเปราะบางในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้าทั้งหมด และกำหนดค่าเป้าหมายในปี 2570 เป็นสัดส่วนในแต่ละขั้นไม่น้อยกว่า (1) อยู่รอดร้อยละ 50 (2) พอเพียงร้อยละ 30 และ (3) ยั่งยืนร้อยละ 20 โดยเป็นตัวชี้วัดที่นำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้และพิจารณาร่วมกับความขัดสนของครัวเรือนใน 5 มิติ ได้แก่ มิติความมั่นคงทางเศรษฐกิจมิติการศึกษามิติสุขภาพ มิติคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ และมิติการเข้าถึงความช่วยเหลือ ซึ่งจะควบคู่ไปกับขั้นตอนของการพัฒนา 3 ระดับเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ โดยปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดเก็บข้อมูล

แผนแม่บทย่อย

มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะเจาะจง

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือลดลงร้อยละ 10

การมีระบบและกลไกสำหรับการให้ความช่วยเหลือในกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษหรือกลุ่มเปราะบางจะทำให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคมที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยระบบควรมุ่งเน้นการพัฒนามาตรการและกลไกสนับสนุนให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของประเทศเพื่อให้สามารถช่วยเหลือประชาชนในกลุ่มเปราะบางที่มีความเสี่ยงสูงและมีความสามารถในการปรับตัวต่ำได้อย่างตรงจุดและเกิดประสิทธิภาพสูงในการใช้ทรัพยากรของภาครัฐ โดยจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทางด้านระบบข้อมูลและเทคโนโลยีขนาดใหญ่ที่มีประสิทธิภาพในการให้ความช่วยเหลือที่มีความชัดเจนและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีระบบและกลไกให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งการมีบริการขั้นพื้นฐานและเครื่องมือในการให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ จัดเก็บโดยระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า โดยเมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (2561 – 2565) สถานการณ์ความยากจนหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือในกลุ่มต่าง ๆ มีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น อันเนื่องมากจากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19ที่รุนแรงและเป็นวงกว้างทำให้สถานการณ์ความยากจนหลากหลายมิติปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นในทุกกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะสตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรัง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความเสี่ยงสูงที่อาจได้รับผลกระทบมากกว่าประชากรกลุ่มอื่นอย่างชัดเจน สะท้อนได้จากข้อมูลดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติ ในปี 2561 สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรัง มีดัชนีอยู่ที่ 0.0083 0.0091 0.0173 และ 0.0145 ตามลำดับ ปี 2562 มีดัชนีอยู่

ที่ 0.0059 0.0065 0.012 และ 0.010 ตามลำดับ ปี 2564 มีดัชนีอยู่ที่ 0.0069 0.0076 0.016 และ 0.011 ตามลำดับ และเมื่อเทียบกับสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในปี 2565 พบว่า ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรัง มีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้น โดยเด็ก เพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 2.83 สตรี อยู่ที่ร้อยละ 8.85 ผู้สูงอายุ อยู่ที่ร้อยละ 8.68 ผู้พิการ อยู่ที่ร้อยละ 16.44 และผู้ป่วยเรื้อรัง อยู่ที่ร้อยละ 4.36 และเมื่อคำนวณค่าเฉลี่ยรวมของกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม พบว่าดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 8.23 ซึ่งเกินกว่าค่าเป้าหมายที่ต้องการให้ลดลงร้อยละ 10 ส่งผลให้ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือยังคงอยู่ในสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับวิกฤติที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 10

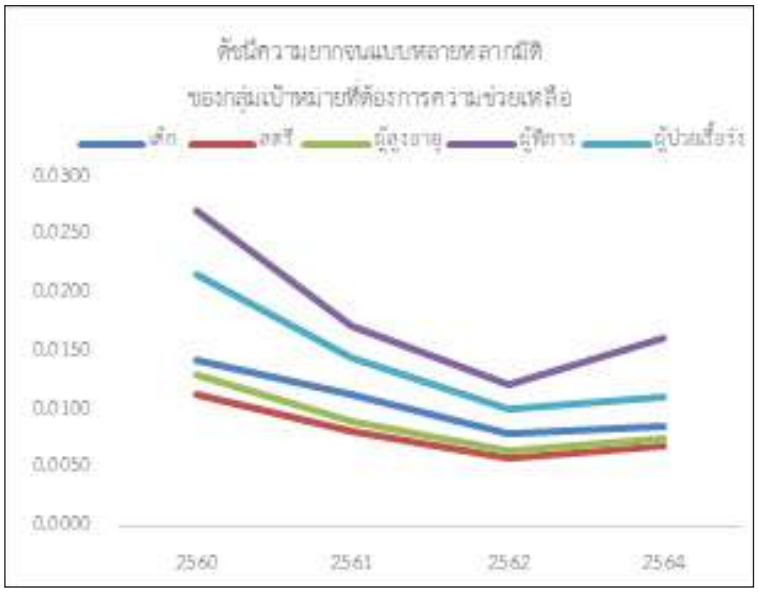

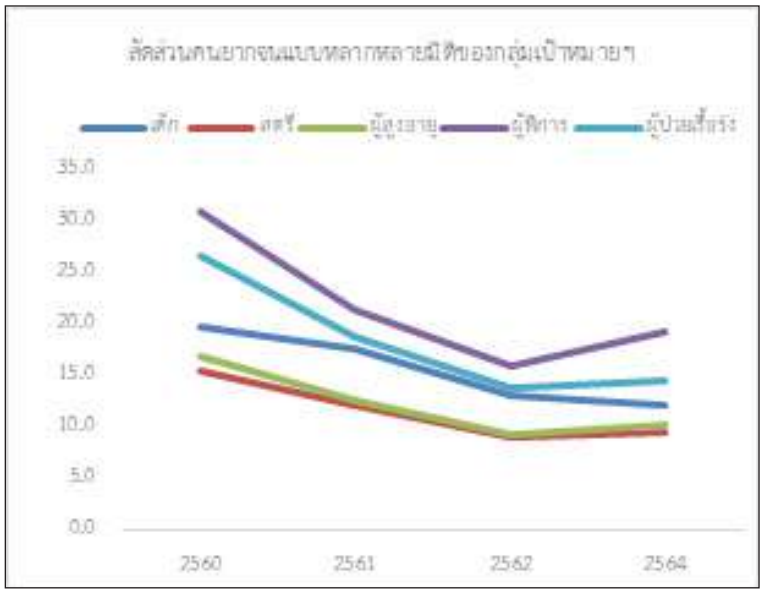

ที่มา: ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพผู้พิการ ที่มุ่งเน้นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและอาชีพ โดยฝึกอบรมแก่ผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการ และโครงการพัฒนาระบบดูแลระยะยาวสำหรับกลุ่มผู้อยู่ในภาวะพึ่งพิง ที่มุ่งเน้นพัฒนาระบบการดูแลระยะยาวในด้านต่าง ๆ ให้กับผู้ใช้บริการในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในการดูแลผู้ใช้บริการให้เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงขับเคลื่อนการดำเนินการอื่น ๆ อาทิ โครงการพาน้องกลับมาเรียน ที่มีส่วนสำคัญในการช่วยให้ระบบข้อมูลขนาดใหญ่มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้นและช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ตกหล่นได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินการอื่น ๆ ร่วมด้วย อาทิ การเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่นักเรียนครอบครัวยากจนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาภาคบังคับ ปี 2565 เป็นต้น การสร้างเสริมสวัสดิการทางสังคมให้แก่คนพิการหรือทุพลภาพ การสร้างความรักสร้างพลังให้กับคนพิการ การอุดหนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมกิจกรรมฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพให้กับสมาชิกองค์กรสตรี การติดตามค้นหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา หรือ “โครงการพาน้องกลับมาเรียน” ที่มีส่วนสำคัญในการช่วยให้ระบบข้อมูลขนาดใหญ่มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้นและช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ตกหล่นได้อย่างชัดเจน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าภาครัฐได้ดำเนินการเกี่ยวกับระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่สำคัญในหลายชุดข้อมูลและพยายามเชื่อมโยงฐานข้อมูลต่าง ๆ ร่วมกันแล้ว แต่ยังคงมีประเด็นท้าทายสำคัญที่สามารถช่วยให้การออกแบบและดำเนินมาตราการให้ความช่วยเหลือสามารถทำได้อย่างครอบคลุมและตรงจุดมากยิ่งขึ้น คือ การยกระดับความเชื่อมโยงระหว่างฐานข้อมูลให้มีความเป็นปัจจุบันและต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูลให้สามารถทำงานได้อย่างเหมาะสมและชี้เป้ากลุ่มเป้าหมายได้อย่างแม่นยำ โดยระบบการเชื่อมโยงข้อมูลที่การปรับปรุงข้อมูลระหว่างฐานข้อมูลที่มีความถี่สูงและรวดเร็วจะมีส่วนสำคัญในการช่วยให้ฐานข้อมูลมีความถูกต้องและแม่นยำสูง รวมทั้งลดต้นทุนและภาระค่าใช้จ่ายสำหรับการตรวจสอบคุณสมบัติและเงื่อนไขของกลุ่มเป้าหมายในการให้ความช่วยเหลือของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังควรมุ่งเน้นการนำระบบและกลไกการเชื่อมโยงและการบูรณาการข้อมูลทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในกระบวนการกำหนดหรือออกแบบมาตรการให้ความช่วยเหลือที่มีลักษณะร่วมกันระหว่างหน่วยงานเพื่อลดความซ้ำซ้อนและลดสภาวะการจัดสรรสวัสดิการแบบแยกส่วนของหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการอาศัยระบบฐานข้อมูลในการติดตามประเมินผลระดับการพัฒนาของคนของกลุ่มเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือและพัฒนากลุ่มเป้าหมายที่มีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ภาครัฐควรเร่งรัดการยกระดับความเชื่อมโยงและการบูรณาการข้อมูลระหว่างฐานข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะการผลักดันให้เกิดระบบการเชื่อมโยงข้อมูลที่มีความเป็นปัจจุบันที่มีความถี่สูง เพื่อให้เกิดระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่เป็นเอกภาพและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงทีซึ่งจะช่วยให้การออกแบบเครื่องมือและมาตรการให้ความช่วยเหลือแบบเจาะจงสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะกลุ่มและสอดคล้องกับความต้องการของประชากรกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม การออกแบบนโยบาย/มาตการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งส่งเสริมและสร้างกลไกให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงและรับรู้ถึงสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับได้อย่างง่ายและสะดวก เพื่อเป็นการช่วยตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างกลุ่มเป้าหมายและสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับไปพร้อมกัน และการสร้างทัศนคติและค่านิยมของบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เกิดการทำงานในเชิงรุกและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ เพื่อผลักดันให้เกิดการสร้างกลไกการช่วยเหลือและพัฒนาแบบมุ่งเป้าที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับพื้นที่

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัด จาก ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือลดลงร้อยละ 10 เป็น คนเปราะบางในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต่อปี โดยตัวชี้วัดดังกล่าวเป็นตัวชี้วัดที่นำกลุ่มคนเปราะบางในระบบ บริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนที่ไม่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย เด็กยากจน ผู้สูงอายุหรือผู้พิการที่ไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ และมีผู้ป่วยเรื้อรังที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ โดยจากข้อมูลในระบบ TPMAP ของปี 2565 คนเปราะบางมีจำนวนทั้งสิ้น 11.17 ล้านคน เพิ่มขึ้นจาก 10.75 ล้านคน ในปี 2562 คิดเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3 ต่อปี ซึ่งสะท้อนให้ว่าจำนวนการปรับตัวที่เพิ่มสูงขึ้นของกลุ่มคนเปราะบางจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ทำให้ค่อนข้างมีความท้าทายสูง ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในปี 2570 กลุ่มเปราะบางในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้าที่ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต่อปี ยังคงอยู่ในสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤติ ซึ่งภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการดำเนินมาตรการช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มคนเปราะบางต่อไป

แผนแม่บท

18

การเติบโตอย่างยั่งยืน

"อนุรักษ์ ฟื้นฟู คุ้มครอง อย่างมีส่วนร่วม
เพื่อความหลากหลายทางชีวภาพและการเติบโตอย่างยั่งยืน"

การเติบโตอย่างยั่งยืน 18

จ.1

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟู และสร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพให้มีระบบนิเวศที่สมดุล สนับสนุนการเพิ่มพื้นที่สีเขียวทั้งในเขตเมืองและชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคไปสู่ความยั่งยืนโดยให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ทั้งการดูแลฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การบริหารจัดการมลพิษทั้งระบบ ตลอดจนการพัฒนาและดำเนินการโครงการที่ยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศให้พัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอย่างมีคุณภาพ ตามแนวทางการเติบโตอย่างยั่งยืนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ ***สภาวะแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน*** ทั้งนี้ แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีส่วนสนับสนุนในยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565
180001 สภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน				

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565 จ.2

อันดับความยั่งยืนและคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับโลกอยู่ในระดับต่ำกว่า 50 ประเทศแรกของโลก

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากอันดับความยั่งยืนและคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับโลก โดยจากรายงานเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ (SDGs goal) ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีความยั่งยืนและคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 74 ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 44 จาก 163 ประเทศทั่วโลก ซึ่งมีสถานะบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ **(ระดับต่ำกว่า 50 ประเทศแรกของโลก)** จากผลการดำเนินการดังกล่าวสะท้อนความก้าวหน้าที่ดีขึ้นในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนตามมิติ 5P ของสหประชาชาติ ได้แก่ คุณภาพชีวิตของผู้คน (People) ความเจริญทางเศรษฐกิจ (Prosperity) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet) สันติภาพ (Peace) และหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ

18 การเติบโตอย่างยั่งยืน

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวมสภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้น โดยพิจารณาจากอันดับประเทศที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืน ใน พ.ศ. 2561 อันดับที่ 59 ซึ่งเป็นปีแรกและปีเดียวที่มีอันดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยระหว่าง พ.ศ. 2562 – 2565 ประเทศไทยมีผลการดำเนินด้านความยั่งยืนและคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเกณฑ์ดี สะท้อนได้จากผลการจัดอันดับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งระหว่าง พ.ศ. 2562 – 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 40 41 43 และ 44 ตามลำดับ เป็นผลให้ภาพรวมการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติในห้วงแรกสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเมื่อพิจารณาคะแนนการจัดอันดับการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วม พบว่า ใน พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีคะแนน 69.2 คะแนน และเพิ่มขึ้นเป็น 73 คะแนน ใน พ.ศ. 2562 และลดลงถึง 5.8 คะแนน ที่ 67.2 คะแนน ใน พ.ศ. 2563 และเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญใน พ.ศ. 2564 ที่ 74.2 คะแนน และลดลงเล็กน้อยใน พ.ศ. 2565 ที่ 74.1 คะแนน

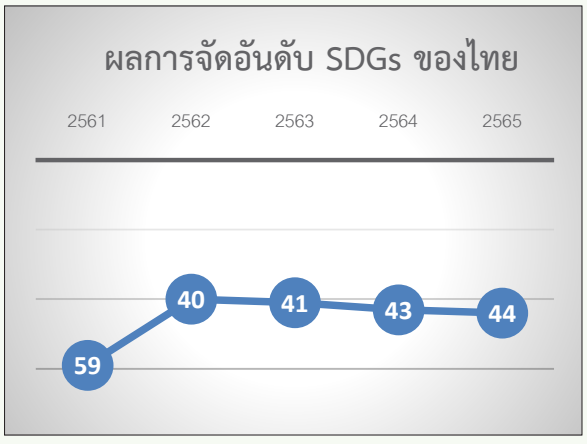

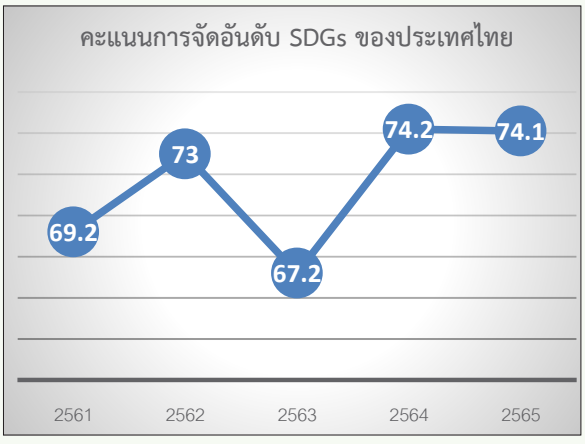

ที่มา : Sustainable Development Report

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** สำหรับในห้วงที่สองของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570) แผนแม่บทฯ ประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **ยังคงเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 ไว้ว่าอันดับของประเทศด้านความยั่งยืนและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยจะต้องอยู่ในอันดับต่ำกว่า 40 ประเทศแรกของโลก** โดยใน พ.ศ. 2565 เมื่อพิจารณาจากการจัดอันดับของรายงานการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 44 จาก 163 ประเทศทั่วโลก ซึ่งอยู่ใน**สถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

ทั้งนี้ ประเด็นปัญหาที่ต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้แก่ **การขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ความสามารถในการควบคุมแหล่งกำเนิดและการจัดการมลพิษทางอากาศ ทางน้ำ และทางเสียง การทำลายทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การบริหารจัดการของเสียตั้งแต่การคัดแยกขยะจากต้นทางไปจนถึงการหมุนเวียนของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ การลดปัญหาการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร** (Food loss and food waste) ตลอดจน**การปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ**

เพื่อให้หน่วยงานสามารถจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) จะมีสถานการณ์อยู่ในระดับดี แต่เป้าหมายย่อยของแผนแม่บท (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงเป็นประเด็นท้าทายในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยให้สามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาตามแผนแม่บทฯ ที่กำหนดไว้ในระยะต่อไป **โดยเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องเร่งดำเนินการเชิงรุกในการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ**อย่างมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานของรัฐ เอกชน และภาคประชาชน ตามแนวทางประชารัฐ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ในระดับพื้นที่ ให้ความสำคัญกับการลดและจัดการมลพิษจากทุกแหล่งกำเนิด โดยเฉพาะในพื้นที่วิกฤตและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ รวมถึง**ส่งเสริมมาตรการการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่มีประสิทธิภาพ มีแนวทางการบริหารจัดการของเสียตั้งแต่การคัดแยกขยะจากต้นทาง**ไปจนถึงการหมุนเวียนของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ทั้งในกระบวนการอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม ตลอดจน**การปรับและบังคับใช้กลไกทางกฎหมายให้เข้มงวดควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้การวิจัยและนวัตกรรม**เพื่อควบคุมและลดการบุกรุกพื้นที่ป่าและการทำลายทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อส่งเสริมให้เกิดทรัพยากรทางธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์ เอื้อให้เกิดการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ

แผนแม่บทฯ ประเด็น 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน

ประกอบด้วย 8 แผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

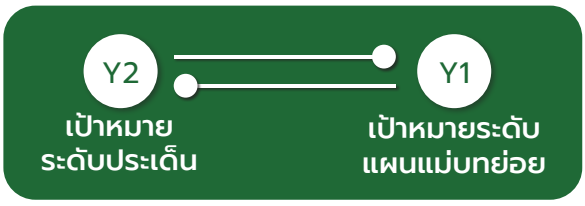

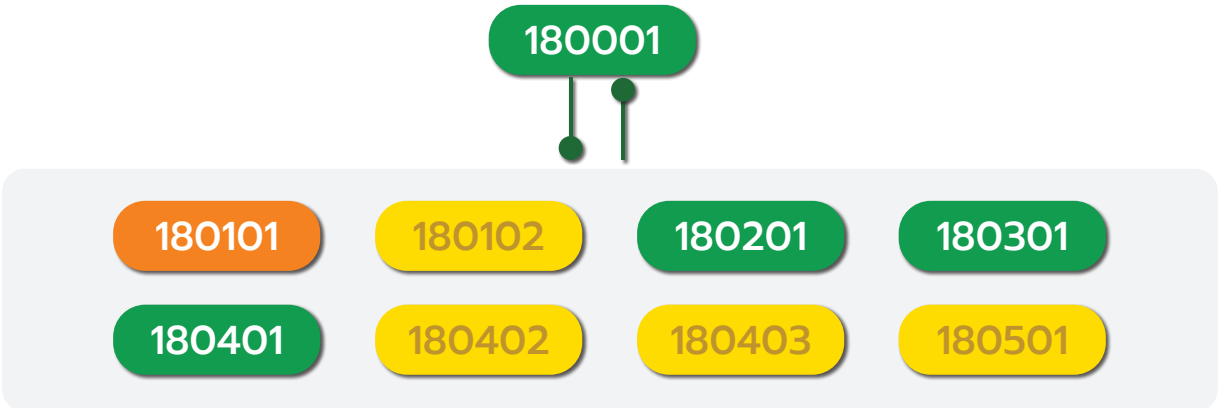

* สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำปี 2565

** เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อ เป้าหมายแผนแม่บทย่อยระดับประเด็น (Y2) โดยตรง

18 การเติบโตอย่างยั่งยืน

180101 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ใน พ.ศ. 2565 ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (คะแนน) ถึง 50 คะแนน

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 การบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น โดยพิจารณาจาก ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Index: EPI) อย่างไรก็ตาม EPI ยังมีองค์ประกอบวิธีการคำนวณที่ไม่คงที่ เปลี่ยนแปลงเป็นประจำทุกปี ทำให้ยากต่อการประเมินแนวโน้มสถานการณ์ในแต่ละห้วงการพัฒนา ทั้งนี้ การประเมินดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม คือ การประเมินคุณภาพสิ่งแวดล้อม คุณภาพระบบนิเวศ และใน พ.ศ. 2565 พบว่า ไทยมีคะแนนด้านสิ่งแวดล้อมและคะแนนด้านคุณภาพระบบนิเวศ อยู่ที่ 43.80 และ 37.30 ตามลำดับ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยที่ 38.1 คะแนน ลดลงจาก พ.ศ. 2561 ที่มีค่าคะแนนอยู่ที่ 49.88 ทำให้ยังไม่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่ 50 คะแนน โดยมี**สถานะอยู่ในระดับเสี่ยงต่อการบรรลุเป้าหมาย**

180102 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

พื้นที่สีเขียวทุกประเภทเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนของพื้นที่สีเขียวที่เป็นป่าธรรมชาติ ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ และพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท เป็นร้อยละ 32 ร้อยละ 10 และร้อยละ 2 ตามลำดับ

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมพื้นที่สีเขียวทุกประเภทเฉลี่ยอยู่ในระดับคงที่ โดยสะท้อนจากการดำเนินการเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวทุกประเภท พบว่า สัดส่วนพื้นที่สีเขียวอยู่ที่ระดับร้อยละ 41 – 42 โดยสถานการณ์พื้นที่ป่าธรรมชาติ พ.ศ. 2565 (31.59%) ลดลงจาก พ.ศ. 2564 (31.64%) เล็กน้อย แต่ในทางกลับกันปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนพบมากขึ้นเป็น 2 เท่าของปีที่ผ่านมา โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีพื้นที่สีเขียวส่วนที่เป็นป่าธรรมชาติ 102.21 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.59 พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 29.47 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 9 พื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท 6.47 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 2 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาทั้ง 3 ตัวชี้วัดร่วมกันจึงส่งผลให้มี**สถานะอยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย**

180201 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ใน พ.ศ. 2565 ดัชนีคุณภาพมหาสมุทร ถึง 70 คะแนน

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลมีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ โดยสะท้อนจาก ผลการประเมินดัชนีคุณภาพมหาสมุทร พบว่า มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 69 – 71 โดยใน พ.ศ. 2565 ได้มีการปรับปรุงชุดข้อมูล OHI ย้อนหลัง ส่งผลให้คะแนน OHI ของประเทศไทยปรับลดลงจากปีก่อนหน้า โดยมีค่าคะแนนระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 อยู่ที่ 71 71 69 69 และ 69 ตามลำดับ ซึ่งจากผลการดำเนินงานดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมี**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

180301 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยลดลง กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 การปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงอย่างน้อย ร้อยละ 12 จากกรณีปกติ ทั้งนี้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะลดก๊าซเรือนกระจกภายใต้กรอบการดำเนินงาน NDC

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ประเทศไทยมีความสามารถในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่วางไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2562 ด้วยการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ถึงร้อยละ 17.49 ทั้งนี้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2564 เป็นต้นมา ประเทศไทยอยู่ระหว่างการดำเนินการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายใต้กรอบการดำเนินการตาม NDC โดยมีเป้าหมายในการลดก๊าซเรือนกระจกที่ร้อยละ 30 – 40 ภายใน พ.ศ. 2573 ส่งผลให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายของประเทศไทยอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

180401 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเลมีคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ใน พ.ศ. 2565 คุณภาพของแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดิน อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ร้อยละ 35 ของพื้นที่เป้าหมาย

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมคุณภาพของแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดิน ในพื้นที่เป้าหมาย มีสถานะที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องและอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานยังจำเป็นต้องเฝ้าระวัง ควบคุมและรักษาระดับคุณภาพของน้ำให้คงอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม และมุ่งดำเนินการขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำเสียสู่การบรรลุเป้าหมายในระดับสากลต่อไป ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2565 คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ดี และดีมาก คิดเป็นร้อยละ 86 คุณภาพแหล่งน้ำใต้ดินที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานน้ำบาดาลที่สามารถใช้อุปโภคบริโภคได้ ตามพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 พบว่าอยู่ในเกณฑ์เกณฑ์พอใช้ ดี และดีมากเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 80 - 90 และแหล่งน้ำทะเล ส่วนใหญ่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี และพอใช้ ร้อยละ 87 ซึ่งจากผลการดำเนินงานดังกล่าว จึงมี**สถานะอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

18 การเติบโตอย่างยั่งยืน

180402 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ใน พ.ศ. 2565 คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย ร้อยละ 35 ของพื้นที่เป้าหมาย

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมคุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน โดยพบว่า ปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM_{10}) และระดับเสียงในสิ่งแวดล้อม อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 35 ตามเป้าหมายที่วางไว้ ในขณะที่ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ($PM_{2.5}$) ส่วนใหญ่มีค่าเกินมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ โดยใน พ.ศ. 2565 ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน ลดลงเป็น 40 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุดอยู่ในช่วง 42 – 527 มคก./ลบ.ม. เป็นระดับที่เกินค่ามาตรฐานที่ 120 มคก./ลบ.ม. ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ส่วนฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน พบว่ามีค่าเฉลี่ยรายปีอยู่ในช่วง 10-40 มคก./ลบ.ม. (ค่ามาตรฐาน 25.0 มคก./ลบ.ม.) แต่เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง อยู่ในช่วง 29 – 414 มคก./ลบ.ม. ซึ่งเกินกว่ามาตรฐานมากกว่า 8 เท่าตัว (ค่ามาตรฐาน 50.0 มคก./ลบ.ม.) ด้านข้อมูลระดับเสียงบริเวณพื้นที่ริมถนนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 69.2 เดซิเบลเอ เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 68.6 เดซิเบลเอ ใน พ.ศ. 2562 แต่ยังถือว่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานไม่เกิน 70 เดซิเบลเอ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาทั้งคุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนของพื้นที่เป้าหมายที่อยู่ในระดับมาตรฐานร่วมกัน จึงส่งผลให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย**

180403 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตราย สารเคมีในภาคการเกษตรและการอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ใน พ.ศ. 2565 ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะ ถึง 0.74

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตรายสารเคมีในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมมีสถานะค่อนข้างทรงตัว พิจารณาจากผลการประเมินดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะประเทศไทยที่มีระดับค่อนข้างคงที่ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องรีบหาสาเหตุและวางมาตรการแก้ไขเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วงพัฒนาต่อไปได้ ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2565 พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 24.98 ล้านตัน ลดลงร้อยละ 1.54 จากปีก่อนหน้า ปริมาณมูลฝอยติดเชื้อ 90,009 ตัน ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง 81,774.67 ตัน มีปริมาณของเสียอันตรายชุมชน 669,518 ตัน กำจัดถูกต้อง 147,294 ตัน และมีปริมาณกากอุตสาหกรรมที่มีการแจ้งการขนส่งในระบบและนำเข้าสู่ระบบการจัดการ 18.57 ล้านตัน ทำให้ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะได้ค่าคะแนน 0.68 **สถานะการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย**

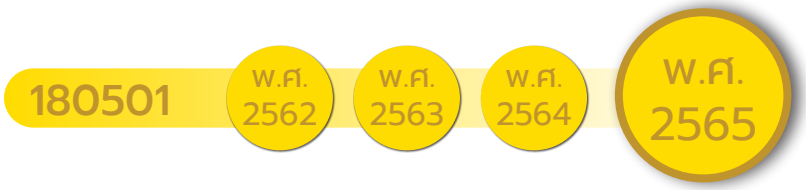

คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 ดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ถึงร้อยละ 20

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมของคนไทยมีแนวโน้มดีขึ้น พิจารณาเทียบเคียงจาก การดำเนินการเพื่อให้คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี พบว่า องค์ประกอบเทียบเคียงในแต่ละด้าน ของดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การมีจิตอาสาของคน จำนวนองค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม และจำนวนโรงเรียน Eco-School พบมีค่าเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี ยกเว้นองค์ประกอบด้านกิจการหรือองค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมฯ ที่มีจำนวนองค์กรในปีล่าสุดลดลงจากปีก่อนหน้าเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2565 พบว่า (1) การมีจิตอาสาของคน วัดจากข้อมูลเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) มีจำนวนสะสม 277,680 คน (2) จำนวนองค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม มีจำนวน 297 องค์กร (3) จำนวนกิจการ/องค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีจำนวนที่ผ่านการรับรองทั้งหมด 263 กิจการ/องค์กร และ (4) จำนวนโรงเรียน Eco-School มีจำนวน 517 โรงเรียน นับเป็นการสะท้อนทางอ้อมให้เห็นว่าจำนวนผู้คนที่ตระหนักถึงการดูแลสิ่งแวดล้อมมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมี**สถานะอยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อมมากกว่า 50 คะแนน

การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนเป็นการดำเนินงานขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน โดยประเด็นการสร้างการเติบโตบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว ตั้งเป้าหมายการผลิตและการบริโภคของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น ตามห่วงโซ่คุณค่า มุ่งเน้นการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อลดผลกระทบทางลบต่อระบบนิเวศ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตและการบริโภค มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยคำนึงถึงขีดจำกัดและขีดความสามารถในการฟื้นตัว สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในกิจกรรมการผลิตและการบริโภคต่าง ๆ อาทิเช่น การใช้น้ำ วัสดุและพลังงานที่มีประสิทธิภาพ การนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วหรือของเสียจากภาคอุตสาหกรรมกลับมาใช้ใหม่ ลดผลกระทบที่เกิดจากของเสียหรือมลพิษจากภาคอุตสาหกรรมที่ปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายคือต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากจำนวนองค์กรภาคประชาสังคมที่ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 จำนวนองค์กรภาคประชาสังคมขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2565 เทียบกับ พ.ศ. 2564 พบว่า จำนวนองค์กรภาคประชาสังคมโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.31 เมื่อเปรียบกับค่าเป้าหมายทำให้บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์กร พบว่า องค์กรสาธารณะประโยชน์ ซึ่งเป็นมูลนิธิ สมาคมองค์กรภาคเอกชนที่ได้รับการรับรองให้ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคม ใน พ.ศ. 2565 มีจำนวน 6,013 องค์กร เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.92 จาก พ.ศ. 2564 องค์กรสวัสดิการชุมชน ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน ใน พ.ศ. 2565 มีจำนวน 5,887 องค์กร เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.80 จาก พ.ศ. 2564 องค์กรชุมชน ใน พ.ศ. 2564 มีจำนวน 274.84 แห่งต่อประชากรแสนคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.15 จาก พ.ศ. 2563 **ในด้านภาคเอกชน** พ.ศ. 2565 มีผู้ประกอบการกลุ่มบุคคล ชุมชนที่ดำเนินการผลิต จำหน่ายสินค้า หรือการบริการ ในรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน

214 แห่ง เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 23.70 และรูปแบบกลุ่มกิจการเพื่อสังคม จำนวน 64 กลุ่ม เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 33.33 ซึ่งเป็นรูปแบบการประกอบการที่ไม่มุ่งแสวงหาผลกำไรสูงสุด และนำผลกำไรที่ได้มาช่วยแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นการหนุนเสริมการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ด้านสมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย (Global Compact Network Thailand - GCNT) ซึ่งเป็นเครือข่ายที่สนับสนุนภาคเอกชนให้ดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ ที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและเป้าหมายสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้ง17 เป้าหมาย ใน พ.ศ. 2565 มีสมาชิกจำนวน 113 องค์กร แยกเป็น องค์กรธุรกิจ 103 องค์กร และองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร 10 องค์กร เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 26.97 การเพิ่มขึ้นขององค์กรภาคประชาสังคมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของภาคีการพัฒนาที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

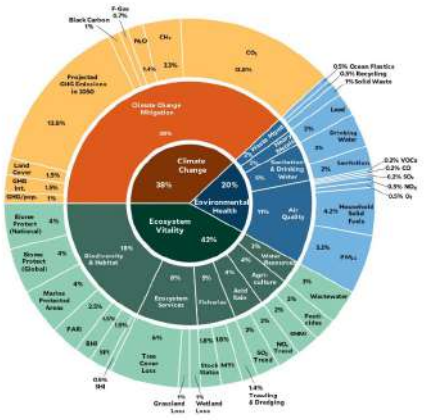

ที่มา: https://epi.yale.edu/

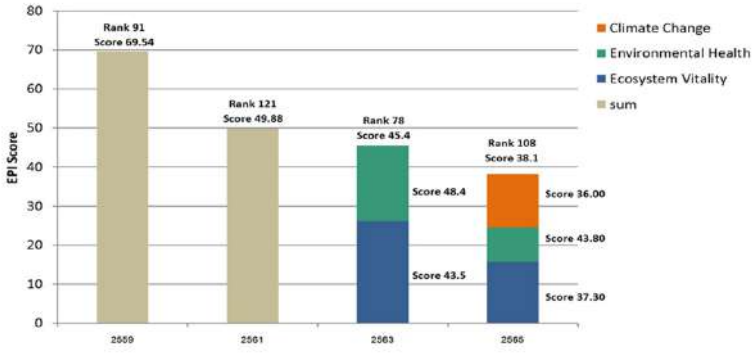

ที่มา: https://epi.yale.edu/

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ** ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนตามแนวคิด BCG โครงการส่งเสริมผู้ประกอบการเหมืองแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐานให้เข้าสู่มาตรฐานเหมืองแร่สีเขียว ตลอดจนโครงการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพและขยายเชื่อมต่อเครือข่ายคลังข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย โครงการการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมผ่านข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์และบริการที่หลากหลาย โครงการการรับรองฉลากสิ่งแวดล้อมประเภทที่ 1 (ฉลากเขียว) และฉลากสิ่งแวดล้อมประเภทที่ 3 (ฉลากลดคาร์บอน) เป็นต้น นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนไปพร้อมกัน โดยมีการส่งเสริมโมเดล เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy : BCG Model) ผ่านการกำหนดให้ BCG Model เป็นวาระแห่งชาติ ดำเนินการภายใต้นโยบายของรัฐบาลไทยตามแผนการปฏิบัติด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570 อีกทั้งแนวคิด BCG ยังถูกนำเสนอให้กลายเป็นกรอบแนวคิดหลักเพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (APEC 2022)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ยังคงมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องอันเนื่องจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงจากภายนอกประเทศ เช่น การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค มาตรการกีดกันทางการค้าด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศคู่ค้า โดยสหภาพยุโรปเริ่มมีการนำมาตรการทางสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นมาตรการกีดกันทางการค้ามากขึ้น จึงมีความท้าทายที่ภาคการผลิตจะต้องปรับตัวเพื่อปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือพันธะกรณีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และปรับเปลี่ยนระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ มุ่งเน้นการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ นับเป็นความท้าทายที่ต้องบริหารจัดการให้ครบถ้วนทั้งระบบตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งต้องการแนวทางและการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมและมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาในด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายในห้วงการพัฒนาต่อไปควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลายให้กลับคืนมา สามารถใช้เป็นฐานการผลิตต่อไป รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างประหยัดและให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยคำนึงถึงขีดจำกัดและขีดความสามารถในการฟื้นตัว เน้นการเพิ่มศักยภาพของภาคการผลิต การส่งเสริมอุตสาหกรรมยั่งยืนและอุตสาหกรรมสีเขียว ตลอดจนการจัดการของเสียหรือซากหลังการใช้ โดยการพัฒนาเครื่องมือและกลไก รวมทั้งสนับสนุนการวิจัยเพื่อต่อยอดสู่กระบวนการผลิตสินค้าและบริการที่มีความยั่งยืน ในส่วนของผู้บริโภคควรเร่งให้ความสำคัญกับการสร้างการตระหนักรู้ในการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดให้เกิดช่องทางการเข้าถึงข้อมูลเพื่อการจัดซื้อ จัดจ้าง ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยสอดแทรกประเด็นไว้กับการศึกษาในทุกช่วงวัย ให้เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของทุกภาคส่วนให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเร่งปลูกฝังความเป็นพลเมืองเพื่อสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วน

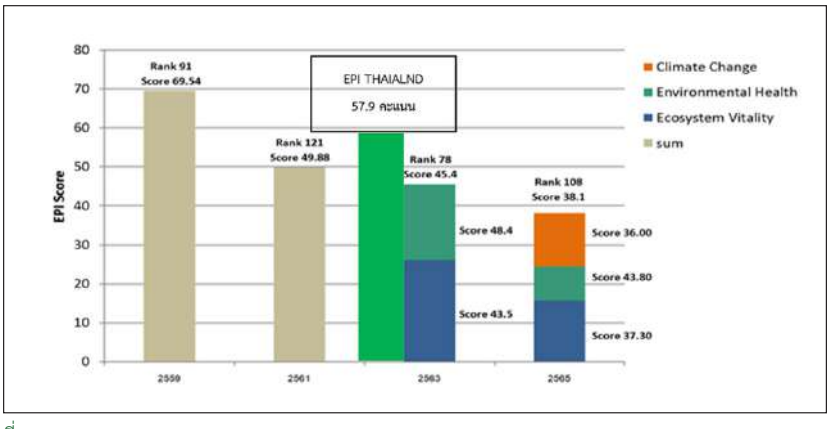

ที่มา: https://epi.yale.edu/

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยการบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม คือ ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ให้มีดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม 55 คะแนน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสถานการณ์ พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมาเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 พบว่าดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565 มีค่า 38.1 คะแนน ซึ่งอยู่ใน**สถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** นอกจากนั้นแล้วเมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาประกอบ พบว่าดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อมมีค่าคะแนนลดลงทุกปี สืบเนื่องจากปัจจัยหลัก 2 ประการ ดังนี้ (1) การประเมินผลด้านความสมบูรณ์ของระบบนิเวศมีค่าลดลงโดยเฉพาะในประเด็นการบริการของระบบนิเวศ การเกษตร และการประมง เป็นต้น นับเป็นความท้าทายที่ในห้วงการพัฒนาต่อไปจะต้องเร่งดำเนินการตามเป้าหมายการบริโภคและการผลิตของประเทศให้มีความยั่งยืนที่สูงขึ้นให้ได้ตามค่าเป้าหมายตั้งไว้ และ (2) การประเมิน EPI นั้นมีเทคนิคการคำนวณ มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบการถ่วงน้ำหนัก และวิธีการประเมินเปลี่ยนแปลงไปทุกปี โดยไม่มีการปรับชุดข้อมูลย้อนหลัง ทำให้ยากต่อการเปรียบเทียบสถานการณ์การพัฒนาของประเทศในแต่ละห้วงการพัฒนา ซึ่งในปัจจุบัน สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการศึกษาเพื่อประเมินดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อมของไทย (EPI+) ทั้งนี้ในการประเมินยังมีข้อจำกัดในเชิงข้อมูลในบางตัวชี้วัดย่อย ในห้วงการพัฒนาต่อไปจึงอาจมีการนำ EPI+ ที่ศึกษาเสร็จสมบูรณ์แล้วมาเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบในการติดตามประเมินผลเป้าหมายการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนในบริบทต่อไปได้

ตัวชี้วัด	2561	2562	2563	2564	2565	ค่าเป้าหมายปี 2570
ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (Global)	อันดับ 121 49.88 คะแนน	N/A*	อันดับ 78 45.4 คะแนน	N/A*	อันดับ 108 38.1 คะแนน	65 คะแนน
ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (ของไทย, EPI+)	N/A*	N/A*	57.9 คะแนน	อยู่ระหว่างการศึกษา	อยู่ระหว่างการศึกษา	N/A*

18 การเติบโตอย่างยั่งยืน

180102

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

พื้นที่สีเขียวทุกประเภทเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนพื้นที่สีเขียวที่เป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติร้อยละ 32 พื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ร้อยละ 10 พื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบทร้อยละ 2

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว ให้ความสำคัญกับการคงไว้ซึ่งพื้นที่คุ้มครอง การบริหารจัดการป่าไม้เชิงพื้นที่ รวมถึงสนับสนุนการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชุมชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ โดยการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของประเทศนั้น ประกอบไปด้วย การเพิ่มพื้นที่ป่าที่เป็นป่าธรรมชาติ อาทิ ป่าอนุรักษ์ ป่าสงวน การเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ อาทิ สวนป่าเศรษฐกิจ สวนยางพารา และการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท อาทิ สวนสาธารณะ หรือพื้นที่ป่าที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงพื้นที่รกร้างที่มีต้นไม้และพืชพรรณขึ้นปกคลุม โดยปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายตามห่วงโซ่คุณค่าได้นั้น ควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและเฝ้าระวังการบุกรุก โดยมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอันจะส่งผลให้เกิดการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืนตลอดจนการสร้างการตระหนักรู้ให้คนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากสัด**ส่วนพื้นที่สีเขียวที่เป็นป่าธรรมชาติ ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์และพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบทต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ** โดยจากรายงานข้อมูลล่าสุดจัดทำโดยกรมป่าไม้ พบว่า พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีพื้นที่(1) ป่าธรรมชาติ รวมทั้งสิ้น 102.21 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 31.59 ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 32 (2) พื้นที่ป่าเศรษฐกิจประกอบด้วยสวนป่าเศรษฐกิจ 4.72 ล้านไร่ สวนยางพารา 24.75 ล้านไร่ รวม 29.47 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 10 เพียงเล็กน้อย และ (3) พื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบทจำนวน 6.47 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 2 ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 2 แล้วอย่างไรก็ตามยังมีปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนจำนวน 18,489 ไร่ ซึ่งมากเป็น 2 เท่าของปีที่ผ่านมาในขณะที่ป่าอนุรักษ์การบุกรุกลดน้อยลงกว่าปีก่อนหน้า โดยมีจำนวน 1,112 ไร่ เทียบกับ 2,047 ไร่ทำให้ภาพรวมของประเทศมีสัดส่วนพื้นที่สีเขียวร้อยละ 42.59 หรือพื้นที่ประมาณ 138.15 ล้านไร่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายเล็กน้อยที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 44 ทั้งนี้ **เมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) พบว่า** ประเทศไทยมีสัดส่วนของพื้นที่สีเขียวต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศในสัดส่วนค่อนข้างคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนสำหรับการส่งเสริมและฟื้นฟูการเพิ่มพื้นที่ป่า เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่วางไว้ต่อไปได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ (1) การเพิ่ม อนุรักษ์และฟื้นฟู โดยดำเนินการผ่านโครงการสำคัญ เช่น โครงการปลูกป่าเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู ป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน และป้องกันไฟป่า โดยเพิ่มพื้นที่สีเขียวผ่านการส่งเสริมการปลูกป่าในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ในรูปแบบการบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน ซึ่งจะเป็นการบรรเทาปัญหาภัยแล้งและอุทกภัยในพื้นที่ ตลอดจนลดความรุนแรงจากการเกิดไฟป่า โครงการร่วมกับชุมชนในการจัดตั้งป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 โดยสามารถดำเนินการร่วมกับชุมชนได้จำนวนทั้งสิ้น 12,992 หมู่บ้าน หรือประมาณ 6,295,718 ไร่ หรือโครงการเพาะชำกล้าไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว ที่ได้มีการสนับสนุนกล้าไม้แก่หน่วยงานรัฐ เอกชน และประชาชน นำไปปลูกเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว ซึ่งสามารถแจกจ่ายให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ โดยตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2564 สามารถเพิ่มพื้นที่สีเขียวได้มากถึง 350000 ไร่ (2) การหยุดยั้งและป้องกัน โดยดำเนินการผ่านโครงการสำคัญ เช่น การพัฒนาและขยายผลระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (SMART PATROL) ที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องในพื้นที่อนุรักษ์ จำนวน 213 แห่ง ครอบคลุม 19 กลุ่มป่า เพื่อช่วยในการป้องกันเหตุไฟป่า การลักลอบตัดไม้หรือล่าสัตว์ป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว หรือโครงการในการดับไฟป่า โดยใน พ.ศ. 2564 สามารถดับไฟป่าได้ถึง 12,033 ครั้ง คิดเป็นพื้นที่ 248,690 ไร่ (3) การจัดทำฐานข้อมูลและพัฒนาระบบบริหารจัดการ โดยดำเนินการผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี 2565 เช่น โครงการพัฒนาระบบติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้อัจฉริยะสำหรับสนับสนุนการตัดสินใจ

ของผู้บริหาร เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจสำหรับการกำหนดนโยบายที่สำคัญในการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวของประเทศ นอกจากนี้ในปัจจุบันได้มีการส่งเสริมให้มีการดำเนินเศรษฐกิจตามแนวคิด เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model) โดยได้มีการผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน อันเป็นผลกระทบในเชิงบวกสำหรับการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและการรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ที่มีความสำคัญ ซึ่งการดำเนินการตามแนวคิด BCG นั้นจะสามารถช่วยในการลดการปล่อยของเสีย และยังช่วยในการดูดซับมลพิษต่าง ๆ อาทิ ฝุ่นละอองขนาดเล็ก ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ได้มากขึ้นอีกด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การหาจุดสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ยังคงเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดข้อพิพาทอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการขยายตัวของเขตเมือง จำเป็นต้องมีการสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ การก่อสร้างที่อยู่อาศัย การสร้างถนน สะพาน เขื่อน เป็นต้น ย่อมส่งผลให้เกิดการทำลายพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพลดลง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การปลูกป่าทดแทน หรือการส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจโดยภาคเอกชนผ่านการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน และการสร้างเครือข่ายในพื้นที่ เป็นทางเลือกที่สำคัญในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้บรรลุได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการควบคู่ไปกับเร่งผลักดันการออกกฎหมายลำดับรองให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ที่มีอยู่ และผลักดันมาตรการการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎรในพื้นที่ป่าอย่างเป็นรูปธรรม โดยคำนึงถึงหลักนิติธรรมและประชารัฐควบคู่ไปกับการพัฒนานวัตกรรม เครื่องมือที่มีความทันสมัย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบสำหรับการตัดสินใจต่อการพัฒนาประเทศ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิมคือสัดส่วนพื้นที่สีเขียวทุกประเภท (ร้อยละของพื้นที่ทั้งประเทศ) โดยกำหนดค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ประกอบด้วย สัดส่วนพื้นที่สีเขียวที่เป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติ ร้อยละ 33 พื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ ร้อยละ 12 และพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท ร้อยละ 3 ของพื้นที่ทั้งประเทศ โดยเมื่อพิจารณาสถานการณ์ พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 พบว่า พ.ศ. 2565 สัดส่วนพื้นที่สีเขียวที่เป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติ ร้อยละ 31.59 พื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ ร้อยละ 9 และพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท ร้อยละ 2 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ซึ่งโดยภาพรวมอยู่ใน**สถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** และเมื่อพิจารณาประกอบกับผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในช่วง พ.ศ. 2562 – 2565 พบว่า สัดส่วนพื้นที่สีเขียวมีแนวโน้มอยู่ที่ระดับร้อยละ 41 – 42 ซึ่งต้องเร่งผลักดันการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ชนบทและเขตเมือง เพื่อช่วยลด ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ($PM_{2.5}$) และ ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM_{10}) และส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจเพื่อเป็นการลดก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

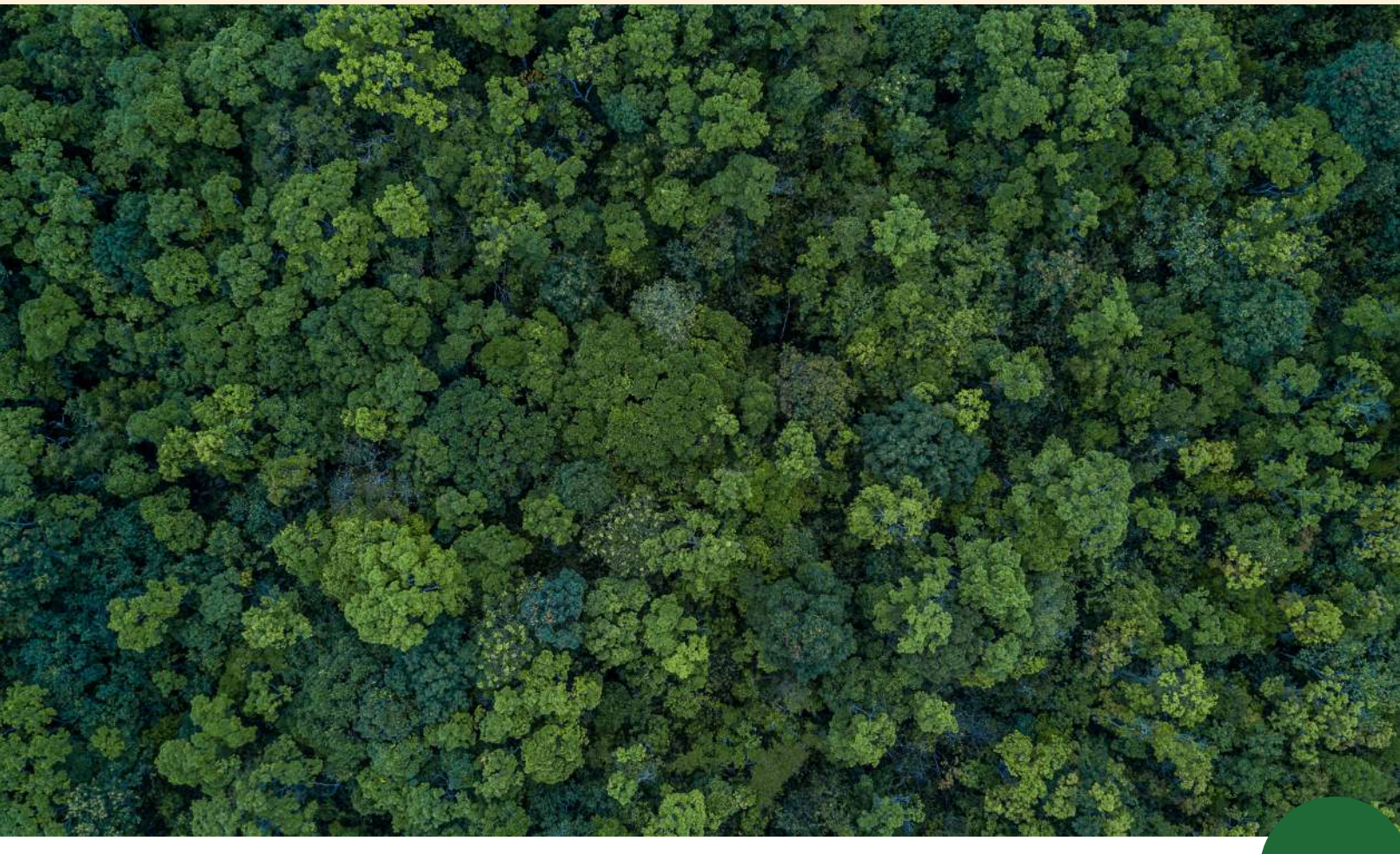

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีคุณภาพมหาสมุทร(คะแนน) ถึง 70 คะแนน

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเลมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งสามารถวัดผลความสำเร็จได้จากค่าดัชนีคุณภาพมหาสมุทร โดยปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายตามห่วงโซ่คุณค่าได้นั้น ประกอบไปด้วย การจัดทำฐานข้อมูลและองค์ความรู้ทางทะเลและชายฝั่งที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการป้องกันระบบนิเวศจากภัยคุกคามธรรมชาติและกิจกรรมมนุษย์ มีมาตรการคุ้มครองทางทะเลและชายฝั่งอย่างชัดเจนและรัดกุม มีการบริหารจัดการระบบนิเวศทางทะเล และมีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเล อาทิ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การมีกฎระเบียบที่เอื้อและไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน การสร้างสรรค์วิจัยและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับทะเลและชายฝั่ง รวมถึงการจัดการประมงทะเลอย่างยั่งยืนและเป็นไปตามมาตรฐานข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ใน พ.ศ. 2565 Global OHI team ได้พิจารณาทบทวนและปรับปรุงชุดข้อมูลการประเมินผล **ตัวชี้วัดดัชนีคุณภาพมหาสมุทร (Ocean Health Index : OHI)** ย้อนหลัง ส่งผลให้คะแนนดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทยปรับลดลงจากการประเมินในปีก่อนหน้า โดยมี**ค่าดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทยใน พ.ศ. 2565 เท่ากับ 69 คะแนน** ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่วางไว้คือ 70 คะแนน เป็นอย่างต่ำ**และเมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) พบว่ามีค่าคะแนนใน พ.ศ. 2561-2565 ค่อนข้างคงที่** คือ 71 71 69 69 และ 69 ตามลำดับสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทยต่ำกว่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุเพียงเล็กน้อย หากพิจารณาในองค์ประกอบทั้ง 10 มิติที่ใช้ในการประเมินดัชนีคุณภาพมหาสมุทรนั้น พบว่า มิติด้านการป้องกันทรัพยากรชายฝั่งเป็นมิติที่มีคะแนนสูงสุด โดยมีคะแนน 87 คะแนน ในขณะที่มิติศักยภาพด้านอาหารจากการทำประมงและการเพาะเลี้ยงอย่างยั่งยืน และมิติการท่องเที่ยวและนันทนาการนั้นมีคะแนนในระดับต่ำ โดยมีคะแนน 36 และ 44 ตามลำดับ ซึ่งจำเป็นต้องเร่งดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายในระยะต่อไป

ที่มา: Global Ocean Health Index (ข้อมูล ณ วันที่ 9 ธันวาคม 2565)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ การประกาศกำหนดแนวเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งประเภทสัตว์ทะเลหายากหรือใกล้สูญพันธุ์ในจังหวัดตรัง โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2565 เพื่อให้เกิดการจัดสรรพื้นที่ใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์และสร้างความสมดุลกับระบบนิเวศ การจัดทำมาตรการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งประเภทสัตว์ทะเลหายาก ได้แก่ ทรัพยากรปะการังบริเวณพื้นที่กองหินใต้น้ำ และมาตรการคุ้มครองทรัพยากรปะการังจากกิจกรรมท่องเที่ยวฯ การบริหารจัดการชายฝั่งทะเลและการป้องกันแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่กัดเซาะชายฝั่ง การจัดเก็บขยะทะเลภายใต้กิจกรรมต่าง ๆ การดำเนินการปลูกเสริมปะการังและจัดวางปะการังเทียมเพื่อช่วยชีวิตสัตว์ทะเล การบริหารจัดการพื้นที่ป่าชายเลนคงสภาพแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การสำรวจธรณีวิทยาเพื่อการบริหารทางทะเลและชายฝั่ง การประเมินและติดตามคุณภาพระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อรองรับการเติบโตด้านสังคมเศรษฐกิจภาคทะเลของประเทศ รวมถึงการพัฒนาจัดทำดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทย เนื่องจากการประเมินคุณภาพมหาสมุทรในระดับสากลของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาเป็นการใช้ชุดข้อมูลจากฐานขององค์กรระดับนานาชาติ ทำให้ไม่สามารถสะท้อนถึงสถานภาพและการ

จัดการทะเลและชายฝั่งของประเทศไทยได้อย่างแท้จริงกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อดำเนินการพัฒนาดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทย (OHI +) ตามแนวคิด OHI Go ซึ่งอยู่ระหว่างเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลสำหรับการจัดทำและประเมินค่าดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทย OHI+ ใน พ.ศ. 2566

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มศักยภาพในมิติที่ยังมีคะแนนต่ำของดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทย อาทิ มิติศักยภาพด้านอาหารซึ่งควรสนับสนุนการทำประมงอย่างยั่งยืน และมิติการท่องเที่ยวและนันทนาการ ที่ควรมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ในเชิงท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่งอย่างเต็มศักยภาพ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเล อีกทั้ง ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาวะภูมิอากาศยังเป็นประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเล อาทิ สภาวะอุณหภูมิของน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้นและเป็นกรดล้วนส่งผลต่อการฟอกขาวของปะการังและความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งมีชีวิตในทะเล รวมทั้งสถานการณ์การท่องเที่ยวที่กลับเข้าสู่สภาวะปกติภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด – 19 ซึ่งปริมาณการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางเศรษฐกิจทางทะเลที่เพิ่มขึ้นโดยปราศจากนโยบายกำกับดูแลอย่างชัดเจน อาจนำไปสู่ปัญหามลพิษและขยะทะเลที่เพิ่มสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของการเพิ่มความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่ครอบคลุมเป็นปัจจุบัน เข้าถึงง่าย และเป็นสากล เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการบริหารจัดการทางทะเลและชายฝั่งได้ ควรส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้การศึกษาวิจัยและนวัตกรรมทางด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อาทิ การดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์โดยระบบนิเวศทางทะเล เพื่อเตรียมการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศควรมีการจัดการประมงอย่างยั่งยืน ฟื้นฟูทรัพยากรและอนุรักษ์สัตว์น้ำประจำถิ่นและสัตว์น้ำหายากใกล้สูญพันธุ์ ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำ ผสมผสานแบบบูรณาการในทะเล ทั้งนี้ การดำเนินการในส่วนการออกกฎหมาย มาตรการ ข้อบังคับต่าง ๆ ควรสอดคล้องกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อาทิ การขยายตัวในภาคการขนส่งทางทะเลที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ จึงควรมีมาตรการรองรับที่สามารถสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งได้อย่างยั่งยืน

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น ได้มีการเพิ่มเติมตัวชี้วัดจากเดิมที่มี ดัชนีคุณภาพมหาสมุทร (OHI) เพียงตัวชี้วัดเดียว โดยมีการเพิ่มดัชนีระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งเป็นดัชนีใหม่ที่ประกอบขึ้นจากตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทะเล 10 ตัว จัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้ ดัชนีคุณภาพมหาสมุทร มีการปรับค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 จาก 72 คะแนน เป็น 75 คะแนน และดัชนีระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งเป็นตัวชี้วัดใหม่ ได้กำหนดค่าเป้าหมายไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 64 โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับสถานการณ์ใน พ.ศ. 2565 แล้วนั้น ประเทศไทยมีคะแนนดัชนีคุณภาพมหาสมุทร 69 คะแนน น้อยกว่าค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ที่กำหนดไว้ที่ 75 คะแนน และเมื่อพิจารณาจากผลการประเมินดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา (พ.ศ 2561-2564) ดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทยมีคะแนนค่อนข้างคงที่ เป็นผลให้เมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัดดัชนีคุณภาพมหาสมุทร สถานการณ์**บรรลุเป้าหมายจึงต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** อีกทั้งมีการเพิ่มตัวชี้วัดดัชนีระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งตั้งขึ้นใหม่ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ที่จะมีผลบังคับใช้ใน พ.ศ. 2566 เพื่อสะท้อนการดำเนินงานด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทยอย่างชัดเจน โดยสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายปัจจุบันยังมีแนวโน้มอยู่ในระดับเสี่ยง จากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายในและภายนอก ที่มาจากการเสื่อมโทรมลงทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณของต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงจากปัจจัยกดดันจากสภาพการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ซึ่งหากต้องการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินมาตรการคุ้มครองทางทะเลและชายฝั่งอย่างจริงจังและมีการบริหารจัดการประมงอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นมิติภายใต้ตัวชี้วัดดัชนีคุณภาพมหาสมุทรที่ประเทศไทยมีแนวโน้มการดำเนินการได้น้อยมาอย่างต่อเนื่อง

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยลดลง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงอย่างน้อย ร้อยละ 12 จากกรณีปกติ

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นลำดับต้น ๆ ของโลก สร้างความเสียหายในวงกว้างต่อเศรษฐกิจของประเทศ และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนเพื่อเตรียมการรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยประเทศไทยมีปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายตามห่วงโซ่คุณค่า ได้แก่ การมีนโยบายมาตรการ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการดำเนินงานตามนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องในการลดก๊าซเรือนกระจก รวมไปถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ ซึ่งปัจจุบันทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือในการลดก๊าซเรือนกระจกให้ได้ตามเป้าหมายที่นายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้ประกาศเจตนารมณ์ของประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน ภายในปี ค.ศ. 2050 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ ภายในปี ค.ศ. 2065 ในการประชุมสมัชชาประเทศภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 26 (COP26)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจาก**ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในทุกภาคส่วน** โดยประเทศไทยกำหนดเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ 7 – 20 จากกรณีปกติ ภายในปี พ.ศ. 2563 ตามแผนการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศ (NAMA)โดยเน้นใน2สาขาหลักคือสาขาพลังงานและการขนส่ง จากข้อมูลล่าสุดของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) พบว่า **เมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565)** ประเทศไทยสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ถึงร้อยละ 17.49 ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายที่วางไว้แล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 เป็นต้นมาประเทศไทยดำเนินการลดก๊าซเรือนกระจกภายใต้เป้าหมายการมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนด (NDC) โดยตั้งเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ 30 – 40 ภายในปี พ.ศ. 2573 ใน 4 สาขา (สาขาพลังงาน สาขาคมนาคมขนส่ง สาขากระบวนการอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ และสาขาการจัดการของเสีย) จึงต้องอาศัยกลไกการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนการพัฒนาเทคโนโลยี รวมไปถึงมาตรการเสริมสร้างขีดความสามารถต่าง ๆ ในการลดก๊าซเรือนกระจก เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ โครงการรายงานและติดตามประเมินผลการลดก๊าซเรือนกระจกภาคอุตสาหกรรม โครงการการประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการดำเนินมาตรการลดก๊าซเรือนกระจกภายใต้ยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำของประเทศ โครงการศึกษาและวิเคราะห์แนวทางของการรายงานข้อมูลผลการลดก๊าซเรือนกระจก เพื่อพัฒนาระบบรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลจากทุกภาคส่วนสำหรับการรายงานตามกรอบความโปร่งใสภายใต้ความตกลงปารีส และโครงการเสริมสร้างความตระหนักรู้และเสริมศักยภาพด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ยังได้มีการจัดทำรายงานแห่งชาติ ฉบับที่ 4 เพื่อรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการดำเนินงานของประเทศไทยในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ภายใต้กรอบการดำเนินงานตาม NDC การจัดทำยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำของประเทศไทย เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจกในระยะยาว (ค.ศ. 2031 – 2050) มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน และการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ และผลักดันให้มีการออกประกาศใช้พระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. .... เพื่อให้เกิดการบูรณาการและส่งเสริมความร่วมมือด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของทุกภาคส่วนในสังคม โดยสร้างกลไกความร่วมมือตามกฎหมายระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนให้เกิดขึ้นเพื่อยกระดับและส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการปัญหาตามศักยภาพและความต้องการในระดับชุมชน พื้นที่ หรือสถานการณ์เฉพาะที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการดำเนินงานในโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2565

18 การเติบโตอย่างยั่งยืน

180301

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเพื่อการลดก๊าซเรือนกระจกในสาขาที่ยังไม่มีการทวนสอบผลการดำเนินงาน คือ สาขากระบวนการอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ และสาขาการจัดการของเสีย ซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลฐานในการประเมินผลตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการบรรลุความเป็นกลางทางคาร์บอน ภายในปี ค.ศ. 2050 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ ภายในปี ค.ศ. 2065 รวมถึงความท้าทายจากปัจจัยด้านการค้าโลกที่สหภาพยุโรปกำลังเตรียมการออกกฎหมายการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (CBAM) เพื่อป้องกันการนำเข้าสินค้าที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงเข้าสู่สหภาพยุโรป ตลอดจนมาตรการของประเทศพัฒนาแล้วอื่น ๆ ในรูปแบบเดียวกันที่จะส่งผลกระทบต่อภาคการส่งออกสินค้าของประเทศไทย หากไม่มีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับมาตรการดังกล่าว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรผลักดันให้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคีเครือข่าย ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ในภาคส่วนการผลิตและภาคการบริโภค และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเร่งดำเนินการตามยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำของประเทศ สนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการลดก๊าซเรือนกระจก เพื่อประเมินสถานการณ์ต่อการบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอนและการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ที่กำหนดไว้ ควรส่งเสริมการลงทุนเพื่อขับเคลื่อนภาคเกษตรและอุตสาหกรรมสีเขียว นำนวัตกรรมสมัยใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการลดก๊าซเรือนกระจกและรณรงค์การลดการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเร่งพัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์ หรือมาตรการภาษีทางคาร์บอนให้มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ตอบสนองต่อความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่สอดคล้องกับบริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างยั่งยืน

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน(พ.ศ.2566-2580)(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยลดลง มีการปรับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก เดิม ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวมในสาขาพลังงานและขนส่ง สาขากระบวนการอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ และสาขาการจัดการของเสีย ลดลงอย่างน้อยร้อยละ 15 จากกรณีปกติ เป็น ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวมลดลง อย่างน้อยร้อยละ 20 จากกรณีปกติ ใน พ.ศ. 2570 นอกจากนี้ยังได้เพิ่มตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเพิ่มเติมคืออันดับของประเทศที่มีดัชนีความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (CRI) โดยกำหนดให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับไม่ต่ำกว่า 40 ใน พ.ศ. 2570 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์ พ.ศ. 2565 กับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570 พบว่า จากข้อมูลล่าสุด ไทยสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ถึงร้อยละ 17.49 ใน พ.ศ. 2562 เมื่อเทียบเคียงกับค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 การบรรลุค่าเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอยู่ใน**สถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมาย** ดังนั้น ใน พ.ศ. 2570 จะเป็นห้วงสำคัญที่หน่วยงานต้องมีการสร้างข้อมูลฐานการลดก๊าซเรือนกระจกในสาขาที่ยังไม่ได้มีการจัดเก็บข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ในการติดตามและการขับเคลื่อนการดำเนินงานลดก๊าซเรือนกระจกที่มีประสิทธิภาพ

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคการเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเลมีคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

คุณภาพของแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดิน อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ร้อยละ 35 ของพื้นที่เป้าหมาย

การบริหารจัดการควบคุมคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเล ภายใต้บริบทการพัฒนาที่ยั่งยืน มุ่งเน้นการดำเนินการตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับปฏิบัติงาน โดยมีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย การจัดการแหล่งมลพิษทางน้ำ ทั้งการควบคุมการระบายน้ำทิ้ง ควบคุมการใช้น้ำจากแหล่งกำเนิดจากภาคอุตสาหกรรมภาคเกษตรและภาคครัวเรือน การบริหารจัดการคุณภาพน้ำที่มีการเฝ้าระวัง ติดตาม รายงานและประเมินผลการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการคุณภาพน้ำ โดยกำหนดกฎ ระเบียบ และนโยบายที่เหมาะสมเอื้อต่อการพัฒนาและสามารถบังคับใช้ได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม สร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรของรัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อประสานการจัดการแก้ไขปัญหาน้ำเสียแบบบูรณาการ ตลอดจนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการบำบัดน้ำเสีย จัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษ เพื่อให้คุณภาพน้ำจากแหล่งน้ำทั้งสามประเภทมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากคุณภาพน้ำในแต่ละแหล่งน้ำ โดยจากข้อมูลสถานการณ์ล่าสุด ในปี พ.ศ. 2565 (1)แหล่งน้ำผิวดินมีการจัดทำดัชนีคุณภาพน้ำ(WQI) โดยกรมควบคุมมลพิษที่ทำการสำรวจแม่น้ำสายหลักของประเทศ 59 แห่ง และแหล่งน้ำนิ่ง 6 แห่ง พบอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ดี และดีมากร้อยละ 86 แบ่งออกเป็นคุณภาพที่อยู่ในเกณฑ์ดีจำนวน 26 จังหวัด พอใช้จำนวน 29 จังหวัด และเสื่อมโทรม 9 จังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นจังหวัดในภาคกลาง (2) แหล่งน้ำทะเล พบว่า ส่วนใหญ่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดีและพอใช้ ร้อยละ 87 ตามดัชนีชี้วัดคุณภาพแหล่งน้ำทะเล (MWQI) และ (3) แหล่งน้ำใต้ดิน ตรวจติดตามโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำบาดาลเพื่อการบริโภคของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลพบว่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่สามารถใช้อุปโภคบริโภค คิดเป็นร้อยละ 80 – 90 ของพื้นที่เป้าหมาย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาคุณภาพแหล่งน้ำภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) พบว่าคุณภาพแหล่งน้ำส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่เหมาะสมต่อการอุปโภคบริโภค โดยมีค่าสูงกว่าค่าเป้าหมายในทุกปี

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำและน้ำเสีย ยกระดับคุณภาพน้ำผิวดินในพื้นที่เป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพน้ำให้เป็นไปตามเกณฑ์การใช้ประโยชน์ โครงการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำทะเล พร้อมติดตั้งระบบเฝ้าระวัง เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน และโครงการติดตามเฝ้าระวังระดับน้ำบาดาลและคุณภาพน้ำบาดาลทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินสถานการณ์น้ำบาดาล ตลอดจนการกำหนดมาตรการใช้น้ำบาดาลเชิงอนุรักษ์ในแต่ละพื้นที่ตามความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้แล้ว แต่ในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 6.3 ยกระดับคุณภาพน้ำโดยลดมลพิษ ขจัดการทิ้งขยะและลดการปล่อยสารเคมีและวัสดุอันตราย ลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านกระบวนการบำบัดลงครึ่งหนึ่ง และเพิ่มการนำกลับมาใช้ใหม่อย่างปลอดภัยนั้น ประเทศไทยมีสัดส่วนของน้ำเสียที่ได้รับการบำบัดอย่างปลอดภัยที่ร้อยละ 24 เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยโลกที่ร้อยละ 55 (SDG 6.3.1) และมีสัดส่วนของแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำโดยรอบที่ดีคิดเป็นร้อยละ 42 เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยโลกที่ร้อยละ 72 (SDG 6.3.2) จึงเป็นประเด็นท้าทายที่ประเทศไทยต้องดำเนินการขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำเสียและคุณภาพน้ำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อยกระดับสัดส่วนคะแนนให้ทัดเทียมกับค่าเฉลี่ยโลก อีกทั้งยังคงมีประเด็นท้าทายในการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการจัดการน้ำเสียที่เกิดจากภาคครัวเรือน เพื่อดำเนินการให้คุณภาพแหล่งน้ำทั้งสามประเภท มีการพัฒนาคุณภาพน้ำให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมและเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้แล้ว แต่ในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 6.3 ยกระดับคุณภาพน้ำโดยลดมลพิษ ขจัดการทิ้งขยะและลดการปล่อยสารเคมีและวัสดุอันตราย ลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านกระบวนการบำบัดลงครึ่งหนึ่งและเพิ่มการนำกลับมาใช้ใหม่อย่างปลอดภัยนั้น ประเทศไทยมีสัดส่วนของน้ำเสียที่ได้รับการบำบัดอย่างปลอดภัยที่ร้อยละ 24 เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยโลกที่ร้อยละ 55 (SDG 6.3.1) และมีสัดส่วนของแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำโดยรอบที่ดีคิดเป็นร้อยละ 42 เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยโลกที่ร้อยละ 72 (SDG 6.3.2) จึงเป็นประเด็นท้าทายที่ประเทศไทยต้องดำเนินการขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำเสียและคุณภาพน้ำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับสัดส่วนคะแนนให้ทัดเทียมกับค่าเฉลี่ยโลก อีกทั้งยังคงมีประเด็นท้าทายในการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการจัดการน้ำเสียที่เกิดจากภาคครัวเรือน เพื่อดำเนินการให้คุณภาพแหล่งน้ำทั้งสามประเภท มีการพัฒนาคุณภาพน้ำให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมและเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การบริหารจัดการคุณภาพแหล่งน้ำทั้งสามประเภทให้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์นั้นควรให้ความสำคัญกับการจัดการแหล่งกำเนิดมลพิษโดยเร็ว ควรพัฒนาระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ดำเนินการฟื้นฟูและปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนที่มีการก่อสร้างแล้วให้มีประสิทธิภาพพร้อมใช้งาน เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการคุณภาพน้ำโดยการให้คำแนะนำเพื่อเพิ่มสมรรถนะและศักยภาพ องค์ความรู้ ตลอดจนการเข้าถึงงบประมาณเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชนในการควบคุมป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษด้านน้ำ รวมถึงสำรวจความคิดเห็นถึงความเป็นไปได้ในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสมผ่านกลไกที่ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเลมีคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม คือ คุณภาพของน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดินอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับประเภทของการใช้ประโยชน์ (ร้อยละของพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด) โดยกำหนดค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ที่ร้อยละ 90 ของพื้นที่เป้าหมาย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสถานการณ์ พ.ศ.2565 ที่ผ่านมา เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 พบว่าใน พ.ศ. 2565 (1) แหล่งน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์พอใช้ดีและดีมากร้อยละ 86 (2) แหล่งน้ำทะเลอยู่ในเกณฑ์ดีและพอใช้ ร้อยละ 87 และ (3) แหล่งน้ำใต้ดินอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่สามารถใช้อุปโภคบริโภค คิดเป็นร้อยละ 80 – 90 ของพื้นที่เป้าหมาย โดยภาพรวมคุณภาพน้ำอยู่ใน**สถานะบรรลุค่าเป้าหมาย** ซึ่งแม้ว่าคุณภาพของแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดิน ในพื้นที่เป้าหมายจะอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมตามเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว หน่วยงานยังจำเป็นต้องเฝ้าระวังควบคุมและรักษาระดับคุณภาพของน้ำให้คงอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม และมุ่งดำเนินการขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำเสียสู่การบรรลุเป้าหมายในระดับสากล

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย ร้อยละ 35 ของพื้นที่เป้าหมาย

คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนที่อยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐานเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่แสดงถึงค่าความปลอดภัยที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับ โดยประเทศไทยมีการจัดการคุณภาพอากาศ เสียง และการสั่นสะเทือน โดยมีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ คือ ต้องมุ่งเน้นการเฝ้าระวัง ติดตาม บริหารจัดการ และสร้างองค์ความรู้ที่มีความครอบคลุมครบถ้วนในทุกมิติทั้งในระดับนโยบายที่มีการออกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับมาตรการและระบบการอนุญาตที่มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีการจัดสรรทรัพยากรและพัฒนาศักยภาพของบุคคลากร มีการสร้างองค์ความรู้ทางด้านการวิจัย นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพอากาศและเสียงโดยการศึกษาแหล่งที่มาของฝุ่นละอองและความสามารถในการรองรับมลพิษในเชิงพื้นที่ ศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ตลอดจนกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการมลพิษทางอากาศและเสียงในระดับปฏิบัติการที่มีการเฝ้าระวัง ตรวจวิเคราะห์ ประเมินความเสี่ยงและการคาดการณ์ปริมาณมลพิษที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ รวมถึงการรายงานข้อมูลคุณภาพอากาศและเสียง การจัดหาเครื่องมือในการตรวจวัดและแจ้งเตือนสถานการณ์ต่อสาธารณะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการป้องกันและแก้ไขมลพิษทางอากาศที่มีประสิทธิภาพและมีค่าฝุ่นละอองอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานตามค่ามาตรฐานฝุ่นละออง ($PM_{2.5}$) ใหม่ของประเทศไทย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากข้อมูลสถานการณ์ด้านคุณภาพอากาศและเสียง โดยพบว่า **ด้านคุณภาพอากาศ** ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก ขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ($PM_{2.5}$) และปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM_{10}) เฉลี่ยรายปีในแต่ละพื้นที่ จากสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติทั่วประเทศทั้งหมด 46 จังหวัด 77 สถานี ใน พ.ศ. 2564 พบว่า ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน

(PM_{10}) ค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศ 40 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน (ค่ามาตรฐาน 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุดอยู่ในช่วง 42-527 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ซึ่งเกินกว่าค่ามาตรฐาน (ค่ามาตรฐาน 120 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพ (ค่ามาตรฐาน 25 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) ในขณะที่ ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุดอยู่ในช่วง 29-414 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ซึ่งเกินกว่าค่ามาตรฐานมากกว่า 8 เท่าตัว (ค่ามาตรฐาน 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) และยังคงพบปัญหาฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ เกินค่ามาตรฐานในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลและพื้นที่ภาคเหนือด้านระดับเสียง จากการติดตามตรวจสอบระดับเสียงในสิ่งแวดล้อมโดยสถานีแบบอัตโนมัติต่อเนื่องตลอดทั้งปีบริเวณพื้นที่ริมถนนและพื้นที่ทั่วไปใน 13 จังหวัด 27 สถานี ใน พ.ศ. 2564 พบว่าบริเวณริมถนนในเมืองขนาดใหญ่ที่มีการจราจรหนาแน่นจะมีระดับเสียงเกินเกณฑ์มาตรฐาน โดยเฉพาะในพื้นที่ริมถนนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยภาพรวมระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมงมีค่าระดับเสียงอยู่ระหว่าง 45.0-84.5 เดซิเบลเอ ค่าเฉลี่ยทั้งปี ทั้งพื้นที่ 69.2 เดซิเบลเอ (ค่ามาตรฐาน 70 เดซิเบลเอ) ทั้งนี้ **เมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565)** พบว่า ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ($PM_{2.5}$) มีค่าระดับเกินเกณฑ์มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในหลายพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM_{10}) และระดับเสียงในสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ส่วนใหญ่ล้วนอยู่ในเกณฑ์ระดับมาตรฐาน ร้อยละ 35 ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นผลจากการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มข้น อีกทั้งยังคงมีสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ส่งผลให้สถานการณ์ท่องเที่ยวลดลง ประชาชนลดการเดินทางบนท้องถนน ส่งผลให้มลพิษทางอากาศและเสียงจากการการจราจรลดลงตามไปด้วย

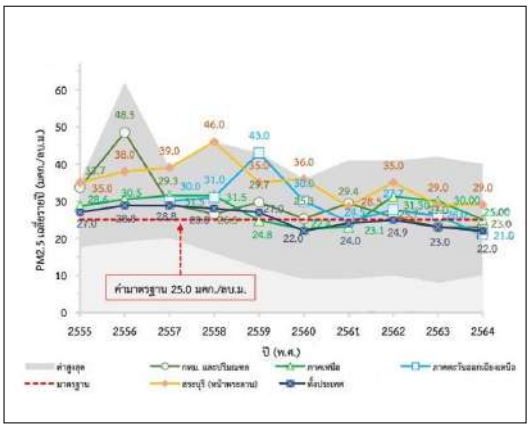

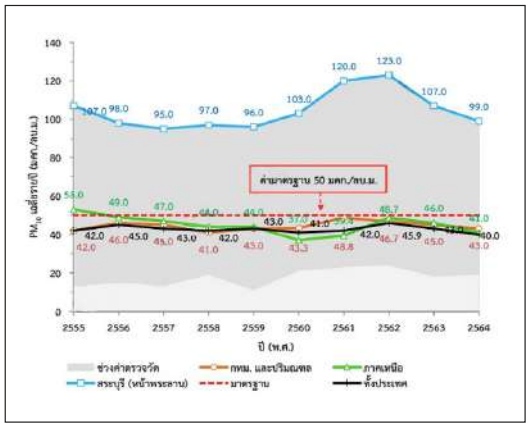

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ (2565)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละอองมีการเข้าตรวจแหล่งกำเนิดเชิงรุก ตรวจจับรถยนต์ควันดำ ดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนในโครงการบำรุงรักษารถ ลดฝุ่น $PM_{2.5}$ เพิ่มการติดตั้งสถานี

ตรวจวัดคุณภาพอากาศและรายงานสถานการณ์คุณภาพอากาศแบบ Real-Time ผ่านแอพลิเคชัน Air4Thai พยากรณ์ฝุ่นละอองและแจ้งเตือนล่วงหน้า 3 วัน เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานเตรียมรับมือสถานการณ์ อีกทั้งมีนโยบายลดภาษี เพื่อส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาใช้ยานยนต์ไฟฟ้าที่ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และช่วยลดปริมาณฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ นอกจากนี้ในพื้นที่วิกฤตมีการบริหารจัดการมลพิษทางอากาศอาทิ มีการดำเนินมาตรการ “ชิงเก็บ ลดเผา” โดยการบริหารจัดการเชื้อเพลิงแบบครบวงจร ควบคุมการเผาในที่โล่งผ่านแอพพลิเคชั่นบริหารการเผาในที่โล่ง ดำเนินโครงการป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพประชาชนในพื้นที่เสี่ยงมลพิษอากาศ รวมถึงสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศผ่านการเจรจาสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศภาคีข้อตกลงอาเซียนเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษจากหมอกควันข้ามแดน ในส่วนของการดำเนินงานด้านมลพิษทางเสียง มีการออกประกาศของกรมการขนส่งทางบก ในราชกิจจานุเบกษา เรื่อง กำหนดมาตรฐานระดับเสียงและวิธีการวัดระดับเสียงของรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2564 ให้ไม่เกินค่ามาตรฐานตามแต่ละประเภทของรถจักรยานยนต์ และมีการสุ่มตรวจสถานตรวจสภาพรถ (ตรอ.) เพื่อตรวจสอบ สภาพรถให้เป็นไปตามมาตรฐาน รวมถึงมีการพัฒนาระบบการรายงานค่าระดับเสียงจากสถานีตรวจวัดระดับเสียงของกรมควบคุมมลพิษแบบ Real-Time ผ่านเว็บไซต์ noisemonitor.net

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

จากการที่ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงของฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ($PM_{2.5}$) และ ขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM_{10}) มีค่าสูงเกินกว่าค่ามาตรฐาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและสุขภาพของประชาชน คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเห็นถึงความสำคัญจึงได้ออกประกาศ “การปรับปรุงมาตรฐานฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอนในบรรยากาศโดยทั่วไป หรือ $PM_{2.5}$” ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2565 โดยปรับปรุงค่ามาตรฐานราย 24 ชั่วโมง จากเดิมไม่เกิน 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร เป็นไม่เกิน 37.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ตามเกณฑ์ Interim target -3 (IT-3) ที่องค์การอนามัยโลกกำหนด โดยจะมีผลบังคับใช้เริ่มตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2566 เป็นต้นไป ซึ่งในช่วงนี้ ภาคการผลิตและภาคการบริโภคควรเตรียมความพร้อมในการดำเนินการเพื่อลดฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ ให้เป็นไปตามค่ามาตรฐานใหม่ที่ได้กำหนด จึงนับเป็นความท้าทายในการเร่งดำเนินการลดมลพิษทางอากาศที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น อีกทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น ส่งผลให้สถานการณ์การท่องเที่ยวฟื้นตัวและปริมาณการเดินทางด้วยยานพาหนะบนท้องถนนกลับเข้าสู่สถานการณ์ปกติ ซึ่งอาจส่งผลให้คุณภาพอากาศและมลพิษทางเสียงอยู่ในเกณฑ์ที่แย่ลง ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงควรเตรียมการรับมือและเร่งรัดผลักดันมาตรการเพื่อลดและควบคุมมลพิษทางอากาศและเสียงอย่างเข้มข้นมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดแนวนโยบายและกลยุทธ์ในการดำเนินการให้ชัดเจน เพื่อรองรับการกำหนดค่ามาตรฐานใหม่และเพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาคุณภาพอากาศ เสียงและความสั่นสะเทือนของประเทศไทยมีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้การบริหารจัดการมลพิษด้านอากาศและระดับเสียงที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมบรรลุตามเป้าหมาย ประเทศไทยควรมีการดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน อาทิ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตรวจจับยานพาหนะที่ปล่อยควันดำบนท้องถนน หรือมีระดับเสียงของท่อไอเสียดังเกินกว่าค่ามาตรฐาน การพัฒนาระบบขนส่งมวลชน ให้ครอบคลุมทุกเส้นทางและตอบสนองความต้องการของประชาชน การใช้มาตรการทางภาษีลดปริมาณรถยนต์เก่าบนท้องถนนที่ปล่อย $PM_{2.5}$ ในปริมาณที่สูง เพื่อลดปริมาณการใช้รถยนต์ที่ปล่อยมลพิษทางอากาศและเสียงบนท้องถนน มีแผนการดำเนินงานสนับสนุนการใช้ยานยนต์ไฟฟ้าที่ชัดเจน สามารถรองรับกับปริมาณยานยนต์ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นในอนาคต อาทิ การเตรียมความพร้อมด้านกำลังไฟฟ้าที่มีความต้องการใช้งานเพิ่มขึ้นในอนาคตและปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตไฟฟ้าของประเทศให้เป็นพลังงานสะอาดมากขึ้น และควรมีนโยบายในการกำกับดูแลสถานีอัดประจุไฟฟ้า (สถานีชาร์จ) ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ สนับสนุนการศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ วิจัยและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับในการจัดการมลพิษทางอากาศและเสียง อาทิ การแปรรูปเศษวัสดุจากการทำเกษตรกรรมไปเป็นพลังงานทดแทน หรือสร้างมูลค่าเพิ่ม ทดแทนการเผาทำลาย ประชาชาสัมพันธ์และเผยแพร่องค์ความรู้ให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล การเผาถ่านหิน และการเผาในที่โล่งนั้นล้วนส่งผลต่อคุณภาพอากาศ โดยควรหันมาใช้พลังงานหมุนเวียนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกคนได้มีอากาศที่สะอาดในการหายใจและได้อยู่อาศัยในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตแบบยั่งยืน(พ.ศ.2566-2580)(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย ได้มีการปรับตัวชี้วัดโดยแบ่งตัวชี้วัดเดิมเป็น 2 ตัวชี้วัดย่อย คือ จากเดิม คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานประเทศไทย เป็น (1) คุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตและพื้นที่ทั่วไปอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานประเทศไทย และ (2) คุณภาพเสียงในพื้นที่ริมถนนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานประเทศไทย โดยกำหนดค่าเป้าหมายของทั้งสองตัวชี้วัดคงเดิม คือ ร้อยละ 90 ของพื้นที่เป้าหมาย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 พบว่าจากข้อมูลล่าสุด พ.ศ. 2564 คุณภาพอากาศของไทยมีฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ($PM_{2.5}$) เฉลี่ยรายปี 22 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM_{10}) ค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศ 40 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และด้านคุณภาพเสียง พบระดับเสียงเฉลี่ยทั้งปีมีค่า 69.2 เดซิเบลเอ ซึ่งเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ประเทศไทยมี**สถานะการบรรลุเป้าหมายระดับเสี่ยง** ซึ่งหากต้องการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการยกระดับมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพอากาศและเสียงให้มีความเข้มข้นขึ้น โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ควบคู่ไปกับการพัฒนานวัตกรรมในการจัดการมลพิษทางอากาศและเสียงที่มีประสิทธิภาพ

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตราย สารเคมีในภาคการเกษตร และการอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะ ถึง 0.74 ในปี 2565

ประเด็นการจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดเป้าหมายการจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตรายสารเคมีในภาคการเกษตร และการอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตามห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยจะต้องเร่งให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการขยะที่เหมาะสมตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง ซึ่งเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ เช่น การแยกประเภทขยะ การลดปริมาณการเกิดขยะ รวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย นโยบาย กฎระเบียบวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการขยะ และการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการบริหารจัดการขยะ เพื่อให้สามารถลดผลกระทบความรุนแรงจากปัญหาขยะและสารพิษที่ไม่ได้รับการกำจัดดูแลอย่างถูกต้องและปนเปื้อนออกสู่สิ่งแวดล้อม เช่น การที่สัตว์ทะเลเสียชีวิตจากการกินขยะทะเล ปัญหาน้ำปนเปื้อนจากสารเคมีรอบพื้นที่การเกษตร ปัญหาผลกระทบจากสารเคมีพื้นที่รอบเขตอุตสาหกรรม นับเป็นประเด็นที่มีความท้าทายอย่างมากที่ต้องอาศัยการขับเคลื่อนโดยการบูรณาการจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนต่อไป

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากดัชนี**ประสิทธิภาพการจัดการขยะ** จากรายงานจัดทำโดยกรมควบคุมมลพิษ และกรมโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า ข้อมูลสถานการณ์ล่าสุด พ.ศ. 2564 มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชน 24.98 ล้านตัน ลดลงร้อยละ 1.54 จาก พ.ศ. 2563 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โดยการจัดการขยะมูลฝอย สามารถนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ได้ 7.89 ล้านตัน ลดลงร้อยละ 6 และมีการกำจัดถูกต้อง 9.28 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.64 เทียบกับ พ.ศ. 2563 มีปริมาณมูลฝอยติดเชื้อ 90,009 ตัน ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง 81,774.67 ตัน มีปริมาณของเสียอันตรายชุมชน 669,518 ตัน กำจัดถูกต้อง 147,294 ตัน และมีปริมาณกากอุตสาหกรรมที่มีการแจ้งการขนส่งในระบบและนำเข้าสู่ระบบการจัดการ 18.57 ล้านตัน โดย**สามารถประเมินตามตัวชี้วัดดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะได้ค่าคะแนน 0.68** ซึ่งสูงกว่า พ.ศ. 2563 เล็กน้อย สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการขยะในภาพรวมมีการดำเนินงานในทิศทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน อย่างไรก็ดี จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เกิดปัญหาขยะหลายประเภทเพิ่มขึ้น โดยส่วนมากมาจากกลุ่มการใช้บริการส่งอาหาร และกลุ่มขยะติดเชื้อ อุปกรณ์ทางการแพทย์ ซึ่งต้องมีการวางแผนเตรียมรับมือในระยะต่อไป และ**เมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565)** พบว่าดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะของไทยมีระดับค่อนข้างทรงตัว ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องรีบหาสาเหตุและวางมาตรการแก้ไขเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วงพัฒนาต่อไปได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ โครงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีรีไซเคิลเพื่อพัฒนาต้นแบบการจัดการแบตเตอรี่ยานยนต์ไฟฟ้าใช้งานแล้วในประเทศไทย และในประเด็นของเสียอันตราย มีการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการด้านการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เชิงบูรณาการ (พ.ศ. 2565-2569) และปรับปรุงพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. .... เพื่อให้เกิดระบบการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพทันกับยุคสมัย รวมถึงมีความเข้มงวดขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐยังได้ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง โดยได้ดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยทั้งระบบ ได้แก่ (1) การจัดการขยะที่ต้นทาง ส่งเสริมลดการใช้บรรจุภัณฑ์ที่จัดการยาก เน้นใช้หลักการจัดการขยะตามแนวคิด 3Rs (ลดการใช้ ใช้แล้วใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่) สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศลดการเกิดขยะในแหล่งท่องเที่ยว ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมจัดการขยะ และการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อลดและคัดแยกขยะมูลฝอย (2) การจัดการขยะกลางทาง โดยการกำหนดรูปแบบการเก็บขนที่เหมาะสมกับพื้นที่และส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้าร่วมดำเนินการ และ (3) การจัดการขยะปลายทาง โดยการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง และติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมจากการกำจัดขยะมูลฝอย มีการพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ

และภาคเอกชนเพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละประเภท ด้วยการพัฒนาและปรับปรุงระบบบริหารจัดการและบริการสารสนเทศด้านขยะมูลฝอย การสนับสนุนแนวทางการนำขยะมูลฝอยไปเป็นพลังงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการขยะและของเสียอันตรายของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในห้วงการพัฒนาต่อไปควรมีการเตรียมรองรับสถานที่เพื่อจัดการขยะที่เกิดจากการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ สืบเนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 รวมถึงขยะที่จะมีปริมาณสูงขึ้นเกิดจากการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยว และควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการปริมาณขยะที่มีจำนวนมากเกินความสามารถในการจัดการ การพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีและกลไกเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พัฒนาองค์ความรู้ และสื่อสารสร้างความเข้าใจการจัดการขยะที่ต้นทาง สำหรับใช้เป็นต้นแบบให้แก่เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์กรหน่วยงาน หรือประชาชน ตลอดจนการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์และสังคมเป็นเครื่องมือในการลดขยะ อาทิ ค่าธรรมเนียม แรงจูงใจ และการลงโทษ และส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุน รวมถึงส่งเสริมและกระจายโรงงานรีไซเคิลหรือโรงงานกำจัดของเสียอันตรายให้ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ และที่สำคัญต้องมีการเพิ่มความเข้มงวดการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการต่าง ๆ กับแหล่งกำเนิดมลพิษ เร่งรัดการออกกฎหมายเพื่อควบคุม กำกับ และจัดการ อาทิ กฎหมายการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายควบคุมการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษ และกฎหมายเพื่อใช้บริหารจัดการบรรจุภัณฑ์ โดยใช้แนวคิดการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย การจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตราย สารเคมีในภาคการเกษตร และการอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม คือ ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะที่กำหนดให้ใน พ.ศ 2570 ประเทศไทยมีดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะเท่ากับ 0.81 ซึ่งเมื่อพิจารณาสถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 แล้ว พบว่าดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะของประเทศไทยมีค่า 0.68 ซึ่งอยู่ใน**สถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** ประกอบกับเมื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานในห้วง 5 ปีที่ผ่านมา ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะของไทยมีแนวโน้มที่ทรงตัวจึงนับเป็นความท้าทายอย่างมากที่หน่วยงานจะต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในห้วงการพัฒนาต่อไป และมุ่งสู่การเป็นสังคมปลอดขยะได้อย่างแท้จริง

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 20

ประเด็นการยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ มีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยกำหนดนิยามการยกระดับกระบวนทัศน์ คือ การเพิ่มความสามารถในการเข้าใจและปรับทัศนคติหรือพฤติกรรมเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในวิธีคิดแบบใหม่ที่หักล้างและท้าทายกระบวนทัศน์เก่าจนเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีใหม่อย่างถาวร ผ่านการสร้างเครื่องมือกลไกด้านสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ การสร้างการรับรู้ จิตสำนึก ค่านิยมและการตระหนักรู้ที่ถูกต้องด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม รวมถึงการกำหนดบทบาทหน้าที่และการประสานการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงาน สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างมาตรฐานและแนวทางการปฏิบัติที่ดี ตลอดจนการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำให้คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมาย เนื่องจากในห้วงการพัฒนาที่ผ่านมายังไม่มีการจัดทำข้อมูลดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ในการประเมินตามเป้าหมายจึงใช้ข้อมูลเทียบเคียงที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยพิจารณาเทียบเคียงจาก (1) การมีจิตอาสาของคน วัดจากข้อมูลเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) ซึ่ง พ.ศ. 2565 มีจำนวนสะสม 277,680 คน โดยพบว่ามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นต่อเนื่องจาก พ.ศ. 2561 เฉลี่ยปีละ 16,332.75 คน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 5.88 (2) จำนวนองค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน โดยใน พ.ศ. 2565 มีจำนวน 297 องค์กร เพิ่มมากขึ้นต่อเนื่องจากปี 2561 เฉลี่ยปีละ 7 องค์กร หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 1.85 นับเป็นการสะท้อนทางอ้อมว่าจำนวนผู้คนที่ตระหนักถึงการดูแลสิ่งแวดล้อมมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (3) จำนวนกิจการ/องค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ผ่านการประเมินตามมาตรฐาน G-Green แบ่งตามประเภทกิจกรรมที่ประกอบการ ได้แก่ การผลิตสีเขียว โรงแรมสีเขียว อุทยานแห่งชาติสีเขียว ร้านอาหารสีเขียว สนามบินสีเขียว โดยใช้พิจารณาเทียบเคียงถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตในภาคธุรกิจ จากข้อมูล พ.ศ. 2565 มีจำนวนที่ผ่านการรับรองทั้งหมด 263 กิจการ/องค์กร ลดลงจาก พ.ศ. 2564 จำนวน 56 กิจการ/องค์กร และ (4) จำนวนโรงเรียน Eco-School พบว่า พ.ศ. 2565 มีจำนวน 517 โรงเรียน เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 จำนวน 256 โรงเรียน ทั้งนี้ **เมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565)** พบว่าองค์ประกอบเทียบเคียงในแต่ละด้าน ของดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี ยกเว้นองค์ประกอบด้านกิจการหรือองค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมฯ ที่มีจำนวนองค์กรในปีล่าสุดลดลงจากปีก่อนหน้า ซึ่งอาจมีสาเหตุจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลให้การดำเนินงานด้วยความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสามารปฏิบัติได้ยากยิ่งขึ้น

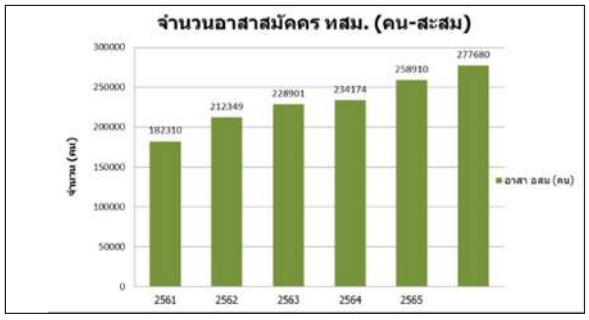

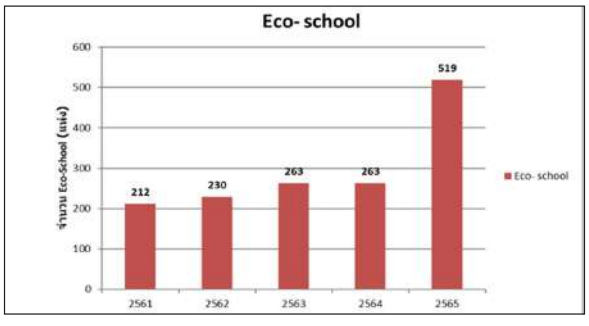

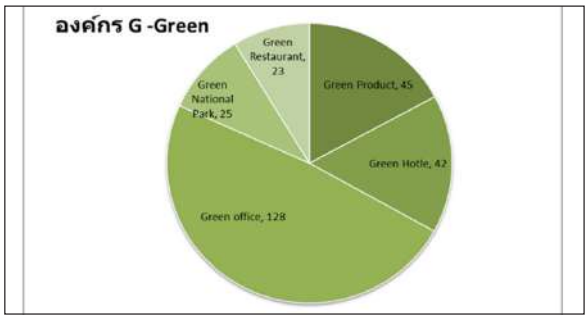

ที่มา: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2565)

18 การเติบโตอย่างยั่งยืน

180501

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ การจัดตั้งโรงเรียนอีโคสคูล (Eco-School) ซึ่งเป็นการส่งเสริมกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน ที่ต่อยอดมาจากโครงการศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาระดับจังหวัด โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้การสนับสนุนโรงเรียน เพื่อต่อยอดไปเป็นโรงเรียน Eco-School แล้วจำนวน 517 โรงเรียน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2565) โครงการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมุ่งสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน โครงการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนอย่างเป็นองค์รวม และโครงการวิจัย พัฒนา เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังส่งเสริมโครงการและกิจกรรมอาสาสมัครต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการเสริมสร้างการตระหนักรู้เยาวชนผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ชุมชนรักษ์ท้องถิ่นรักษ์โลก โครงการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการป้องกันการเผาในที่โล่งและลดหมอกควัน โครงการอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) ที่จะมีส่วนช่วยในการปลูกจิตสำนึกด้านสาธารณะ และตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านกิจกรรมการพิทักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ การจัดการขยะมูลฝอย การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำและการป้องกันปัญหาไฟป่าและหมอกควัน เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ในการยกระดับกระบวนทัศน์และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีจะต้องอาศัยการเพิ่มความสามารถในการเข้าใจและการปรับทัศนคติเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับที่เกิดจากความสำนึกและการตระหนักถึงความสำคัญของตนเองที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายอย่างมากในการส่งเสริมให้บุคคลได้รับองค์ความรู้และความเข้าใจในระดับที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทิศทางที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระแสการเปลี่ยนแปลงในบริบทของโลกและภายในประเทศ เช่น การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำ การเข้าสู่สังคมสูงวัย การหยุดชะงักโดยการเข้ามาของเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจล้วนเป็นกระแสการเปลี่ยนแปลงอันไม่สามารถควบคุมได้ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและกระบวนทัศน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติของผู้คนและสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ในประเด็นการประเมินระดับพฤติกรรมของคนนั้นยังมีความท้าทายที่จะจัดทำออกมาในรูปแบบตัวชี้วัด เนื่องจากความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมยากที่จะนิยามความหมายอย่างเป็นรูปธรรม และยังต้องอาศัยการบูรณาการข้อมูลระหว่างหลายหน่วยงานในการจัดทำขึ้นเป็นดัชนี ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้การดำเนินการสำเร็จลุล่วงตามแผนที่วางไว้ในห้วงการพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการในระยะต่อไปควรให้ความสำคัญกับประเด็น การสร้างแนวทางการยกระดับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมของคนไทยที่สอดคล้องและรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงในอนาคตทั้งในบริบทของโลกและบริบทของประเทศ โดยเร่งปรับปรุงกลไกและพัฒนาเครื่องมือต่างๆ ของภาครัฐ ให้เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนทุกภาคส่วนให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับการเติบโตที่มีคุณภาพ สร้างความรู้ความเข้าใจและการตระหนักรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการถอดบทเรียนจากต้นแบบการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เน้นการสร้างระบบและรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ปรับหลักสูตรการศึกษาทั้งการเรียนในระบบและนอกระบบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมถึงเร่งจัดทำระบบประเมินและฐานข้อมูลเพื่อติดตามเป้าหมายคนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี ได้มีการปรับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายใหม่จาก เดิม ดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งพิจารณาเทียบเคียงจาก (1) อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) (2) จำนวนองค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม (3) จำนวนกิจการ/องค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ผ่านการประเมินตามมาตรฐาน G-Green และ (4) จำนวนโรงเรียน Eco-School และกำหนดค่าเป้าหมายไว้ร้อยละ 20 เป็น ดัชนีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งพิจารณาเทียบเคียงจาก (1) จำนวนอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) (2) องค์การเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม และ (3) จำนวนกิจการ/องค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความต่อเนื่องของการรายงานผลการดำเนินการที่ชัดเจน โดยกำหนดค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 พบว่า พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีจำนวนอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) สะสม 277,680 คน จำนวนองค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม 297 องค์กร และจำนวนกิจการ/องค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 263 กิจการ/องค์กร ซึ่งอยู่ใน **สถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมาย** นับเป็นความท้าทายที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการมุ่งเน้นสร้างความตระหนักรู้ ปลูกฝังจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับคนรุ่นใหม่ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไปในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

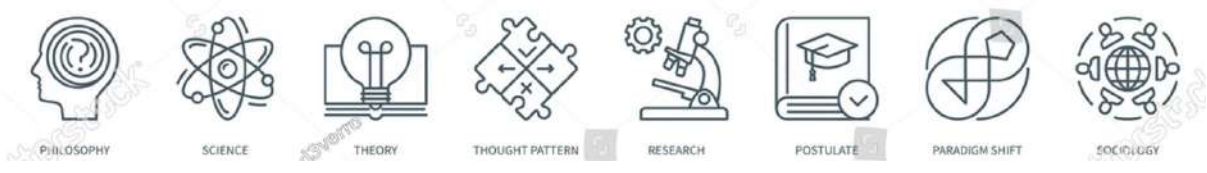

แผนแม่บท

19

การบริหาร จัดการน้ำทั้งระบบ

"การพัฒนาการจัดการเชิงลุ่มน้ำเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำ
เพื่อปรับสมดุลด้านการจัดหา การใช้ และการอนุรักษ์"

การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ 19

จ.1

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับสมดุลการบริหารจัดการน้ำ ในการอุปโภคบริโภค เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ รวมทั้งการพัฒนาการจัดการลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงและผลิตผลด้านน้ำในทุกภาคส่วนของประเทศ โดยมี 3 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น (2) ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ และ (3) แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพให้มีระบบนิเวศที่ดี** ทั้งนี้ แผนแม่บทประเด็นดังกล่าว สนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติให้สามารถบรรลุเป้าหมายการเป็นประเทศพัฒนาแล้วที่มีฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่สามารถส่งต่อให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งสามารถใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลภายใต้ขีดความสามารถของระบบนิเวศ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีส่วนสนับสนุนต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ | พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

190001 ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ ระดับ 2 (60 คะแนน)

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565**

พิจารณาเทียบเคียงจากรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติใน พ.ศ. 2565 พบว่า การประเมินตามเป้าหมายที่ 6 การมีน้ำสะอาดและสุขาภิบาลที่ดี ประเทศไทยอยู่ในระดับมีความท้าทายที่สำคัญ (Significant challenges remain) สะท้อนว่ายังคงมีประเด็นการพัฒนาที่สำคัญที่ต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายต่อไป ทั้งนี้ ในการประเมินเป้าหมายการมีน้ำสะอาดและสุขาภิบาลที่ดี พิจารณาจาก 5 มิติ ได้แก่ (1) ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงระบบน้ำประปาและน้ำอุปโภคบริโภค (2) ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงระบบสุขาภิบาลของรัฐ (3) การลดความตึงเครียดของน้ำ (4) ระบบบำบัดน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ และ (5) การใช้น้ำในภาวะขาดแคลน โดยมิติ ที่ (1) และ (2) เป็นมิติที่ประเทศไทยสามารถบรรลุการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้ว ส่งผลให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายดัชนีความมั่นคงด้านน้ำของประเทศอยู่ในระดับใกล้บรรลุค่าเป้าหมาย**

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวมของ**ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศดีขึ้น** พิจารณาจากดัชนีความมั่นคงด้านน้ำของประเทศจากรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย และพิจารณาเทียบเคียงจากรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ โดยใน พ.ศ. 2563 ตามรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย ระดับความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ อยู่ระดับที่ 2 (58.6 คะแนน) จากสูงสุดที่ระดับที่ 5 โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 มิติ ได้แก่ (1) ความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค (2) ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ (3) ความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง (4) ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อม และ (5) ความมั่นคงต่อการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำ ซึ่งเป็นระดับความมั่นคงที่ “มีส่วนร่วม” (Engaged) โดยที่ครัวเรือนส่วนมากสามารถเข้าถึงระบบประปาและสุขาภิบาลพื้นฐานได้เป็นอย่างน้อย มีการพัฒนาระบบจัดการน้ำในเขตเมือง มีการใช้ประโยชน์จากน้ำในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และมีการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำได้ในระดับพื้นฐาน ขณะที่ รายงานเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนใน พ.ศ. 2565 เป้าหมายที่ 6 การมีน้ำสะอาดและสุขาภิบาลที่ดี รายงานว่าประเทศไทยอยู่ในระดับมีความท้าทายที่สำคัญ (Significant challenges remain) โดยสามารถบรรลุเป้าหมายการขยายโครงข่ายทางน้ำและสุขาภิบาลเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ได้ โดยมีการรับมือภัยพิบัติทางน้ำเป็นประเด็นท้าทายสำคัญที่ต้องเร่งให้ความสำคัญในห้วงการพัฒนาที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าความมั่นคงด้านน้ำของประเทศมีแนวโน้มดีขึ้น

Table A1 : Scores and Nationnal Water Security Index

Economy	KD1	KD2	KD3	KD4	KD5	NWSI Score	NWSI
Scale	1–20	1–20	1–20	1–20	1–20	1–100	1–5
Thailand	14.0	14.7	9.1	10.1	10.8	58.6	2

KD = key dimension, KD1 = rural household water security, KD2 = economic water security, KD3 = urban water security, KD4 = environmental water security, KD5 = water-related disaster security, NWSI = National Water Security Index.

ที่มา : Asian Water Development Outlook 2020

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับประเด็นความมั่นคงด้านน้ำของประเทศยังคงใช้ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่พิจารณา**จากดัชนีความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ** แต่มีการ**ปรับหน่วยวัดของค่าเป้าหมายจาก เดิม ระดับ เป็น คะแนน** เพื่อให้การประเมินผลการดำเนินการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ เกิดความชัดเจนและส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกำหนดค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ระดับความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่า 70 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบกับผลการรายงานดัชนีความมั่นคงด้านน้ำของประเทศจากรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชียใน พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นปีที่มีข้อมูลล่าสุด ประเทศไทยมีคะแนนระดับความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ 58.6 คะแนน มี**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับไม่บรรลุเป้าหมายระดับเสี่ยง**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

190002 ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565 จ.2

ระดับความมั่นคง และ/หรือผลิตภาพจากการใช้น้ำ (บาท/ลูกบาศก์เมตร) ตามแต่ละด้านและเพิ่ม 3 เท่าจากค่าเฉลี่ย พ.ศ. 2561

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** เทียบเคียงจากผลการประเมินของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDG 6.4.1 จากรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติที่มีการวัดการเปลี่ยนแปลงของประสิทธิภาพการใช้น้ำตามช่วงเวลา พบว่า ใน พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นปีที่มีข้อมูลล่าสุด ตามรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ ประเทศไทยมีประสิทธิภาพการใช้น้ำในภาพรวมอยู่ที่ 7.49 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. โดยสามารถจำแนกตามรายสาขาได้ว่า ภาคอุตสาหกรรมมีผลิตภาพการใช้น้ำสูงที่สุด อยู่ที่ 31.12 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. รองลงมาคือภาคบริการ อยู่ที่ 27.93 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. และภาคเกษตรอยู่ที่ 0.33 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. แต่ยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก ที่มีมูลค่า 19 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. ส่งผลให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายดัชนีความมั่นคงด้านน้ำของประเทศอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายในระดับวิกฤต**

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ผลิตภาพจากการใช้น้ำดีขึ้นแต่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้** โดยเมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) ตามรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนใน พ.ศ. 2562 รายงานว่าประสิทธิภาพการใช้น้ำในภาพรวมของไทยอยู่ที่ 7.49 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. เพิ่มขึ้นจากผลการประเมินใน พ.ศ. 2561 ซึ่งมีประสิทธิภาพการใช้น้ำในภาพรวมที่ 7.16 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม.

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายจากเดิมผลิตภาพการใช้น้ำ (บาทต่อ ลบ.ม.) เป็น ผลิตภาพจากการใช้น้ำ (ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ ลบ.ม.) เพื่อให้การประเมินผลการดำเนินการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ เกิดความชัดเจนและส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกำหนดค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 เป็น ผลิตภาพจากการใช้น้ำไม่น้อยกว่า 19 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ ลบ.ม. เมื่อเปรียบเทียบกับผลผลการประเมินของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs 6.4.1 จากรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ ใน พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นปีที่มีข้อมูลล่าสุด ประเทศไทยมีประสิทธิภาพการใช้น้ำที่ 7.49 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. **จึงส่งผลให้มีสถานะการบรรลุต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤติ**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

190003 แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพให้มีระบบนิเวศที่ดี

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 จ.2

สัดส่วนของแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติที่ไม่มีสิ่งรุกล้ำผิดกฎหมาย ร้อยละ 20

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากรายงานผลการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ ของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) โดยเมื่อพิจารณารายงานใน พ.ศ. 2565 พบว่า สัดส่วนลำคลองสายหลักในเขตกรุงเทพมหานครได้รับการฟื้นฟูร้อยละ 100 (พื้นที่เป้าหมาย 227 คลอง จากทั้งหมด 1,161 คลองทั่วกรุงเทพฯ) พื้นที่ชุ่มน้ำ Ramsar Site แหล่งน้ำ และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติได้รับการฟื้นฟูแล้วเสร็จเพียงร้อยละ 2 (พื้นที่เป้าหมาย 131 แห่งทั่วประเทศ) ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ระหว่างการพัฒนาตัวชี้วัดให้สมบูรณ์เพื่อใช้สำหรับการประเมินผลการดำเนินการในห้วงที่สองของยุทธศาสตร์ชาติต่อไป เป็นผลให้การเทียบค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย**แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศมีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดีที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน** มีสถานะการบรรลุเป้าหมายต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ระดับเสี่ยง

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** พิจารณาจากรายงานผลการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ ของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) **เมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อความมั่นคงด้านน้ำของประเทศลดลง** ตามรายงานของ สทนช. ใน พ.ศ. 2565 และพิจารณาเทียบเคียงจากรายงานสถานการณ์พัฒนาพื้นที่ริมคลองกรุงเทพมหานคร ใน พ.ศ. 2565 พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดการดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ตลอดจนอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแม่น้ำ ลำคลองสายหลัก และแหล่งน้ำธรรมชาติ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 227 คลอง สำเร็จร้อยละร้อยตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น คลองบางลำพู คลองคูเมืองเดิม คลองรอบกรุง คลองผดุงกรุงเกษม และคลองแสนแสบ นอกจากนั้น พื้นที่ชุ่มน้ำ Ramsar Site แหล่งน้ำธรรมชาติ และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติได้รับการฟื้นฟูแล้วเสร็จร้อยละ 2 (พื้นที่เป้าหมาย 131 แห่งทั่วประเทศ) ผลการดำเนินการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติในมีผลการดำเนินงานไปในทิศทางที่ดีขึ้นเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม **การจัดเก็บข้อมูลและพัฒนาตัวชี้วัดที่จะใช้ประเมินผลการดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ซึ่งยังไม่แล้วเสร็จเป็นความท้าทายที่ส่งผลให้ภาพรวมการดำเนินการในห้วงที่หนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติลดลง**

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมายตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย สัดส่วนของแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติที่ไม่มีสิ่งรุกล้ำผิดกฎหมาย และกำหนดค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ที่สัดส่วนของแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติที่ไม่มีสิ่งรุกล้ำผิดกฎหมาย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 (ตามค่าเป้าหมายที่กำหนดในแต่ละปี) เมื่อเปรียบเทียบกับผลการดำเนินการใน พ.ศ. 2565 ซึ่งพิจารณาจากรายงานผลการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ ของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) โดยผลการดำเนินการฟื้นฟูลำคลองในเขตกรุงเทพมหานครสามารถสำเร็จได้ร้อยละร้อยจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ 227 แห่ง จาก 1,161 แห่ง ขณะที่พื้นที่ Ramsar Site แหล่งน้ำธรรมชาติ และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติได้รับการฟื้นฟูแล้วเสร็จร้อยละ 2 (พื้นที่เป้าหมาย 131 แห่งทั่วประเทศ) เป็นผลให้สัดส่วนของแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติที่ไม่มีสิ่งรุกล้ำผิดกฎหมาย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 จึงส่งผลให้มี**สถานะการบรรลุต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤติ**

ทั้งนี้ การดำเนินการที่ผ่านมาในห้วงที่หนึ่งของวาระยุทธศาสตร์ชาติ ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายระดับประเด็นตามที่แผนแม่บทฯ ประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ กำหนดไว้ได้ ได้แก่ **เป้าหมายระดับประเด็น (190001) ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น เป้าหมายระดับประเด็น (190002) ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ และ เป้าหมายระดับประเด็น (190003) แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพให้มีระบบนิเวศที่ดี แม้ว่าบางเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) จะมีสถานการณ์อยู่ในระดับดี อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงเป็นประเด็นท้าทายสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งรัดให้เกิดการแก้ไขในประเด็นการพัฒนา ดังนี้ (1) ความสามารถในการรับมือกับอุทกภัยและภัยพิบัติทางด้านน้ำตลอดจนการรับมือกับภัยแล้งทั้งในพื้นที่เมืองและพื้นที่เกษตรกรรม** ซึ่งเป็นความท้าทายต่อเนื่องสำคัญตลอดระยะเวลาห้วงแรกของยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ ผลกระทบจากสภาวะโลกร้อนและภาวะก๊าซเรือนกระจกจะเป็นตัวแปรสำคัญที่เร่งให้เกิดความเสียหายที่มากขึ้นในระยะต่อไป หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถยกระดับความสามารถในการรับมือมือกับปัญหาดังกล่าวตลอดจนการเยียวยาแก้ไขของประเทศได้แล้วจะส่งผลดีต่อระดับความมั่นคงทางน้ำในมิติอื่นอย่างมีนัยสำคัญ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรร่วมกันเร่งดำเนินการให้เกิดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้อย่างยั่งยืน **(2) การพัฒนาระบบโครงข่ายน้ำเพื่อการใช้น้ำในภาคเศรษฐกิจ ซึ่งคลอบคลุมมิติการใช้น้ำในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมและบริการ ตลอดจนการนำเทคโนโลยีการประหยัดน้ำมาใช้ควบคู่กับการดำเนินการข้างต้น เพื่อส่งเสริมให้มูลค่าผลิตภาพของการใช้น้ำสูงขึ้น** ทั้งนี้ หากสามารถผลักดันการใช้น้ำในเชิงเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นแล้ว การพัฒนาภาพรวมของประเทศย่อมเกิดผลดีตามไปด้วย เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของประเทศซึ่งมีแหล่งทรัพยากรน้ำเป็นจำนวนมาก โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งรัดดำเนินการจัดการให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานที่จะรองรับระบบประปาในแต่ละพื้นที่พร้อมประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการประหยัดน้ำในภาคการผลิต **(3) การรวบรวมและจัดการข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ ตลอดจนการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเผยแพร่ต่อสาธารณชน** อาทิ ปริมาณความต้องการใช้น้ำในภาคครัวเรือน ภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรม แหล่งน้ำที่ได้รับการฟื้นฟู รวมถึงกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องที่มีผลกระทบในวงกว้างต่อประชนในหลายภาคส่วน ตลอดจนการดำเนินการจัดระเบียบที่ดินริมคลองด้วยมาตรการที่มีประสิทธิภาพแก่ประชาชนพร้อมมาตรการเยียวยาประชาชนผู้ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรม

แผนแม่บทฯ ประเด็น 19 การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

ประกอบด้วย 7 เป้าหมายระดับแผนย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

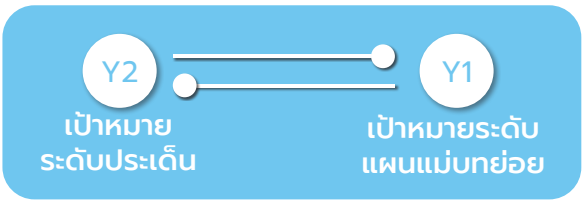

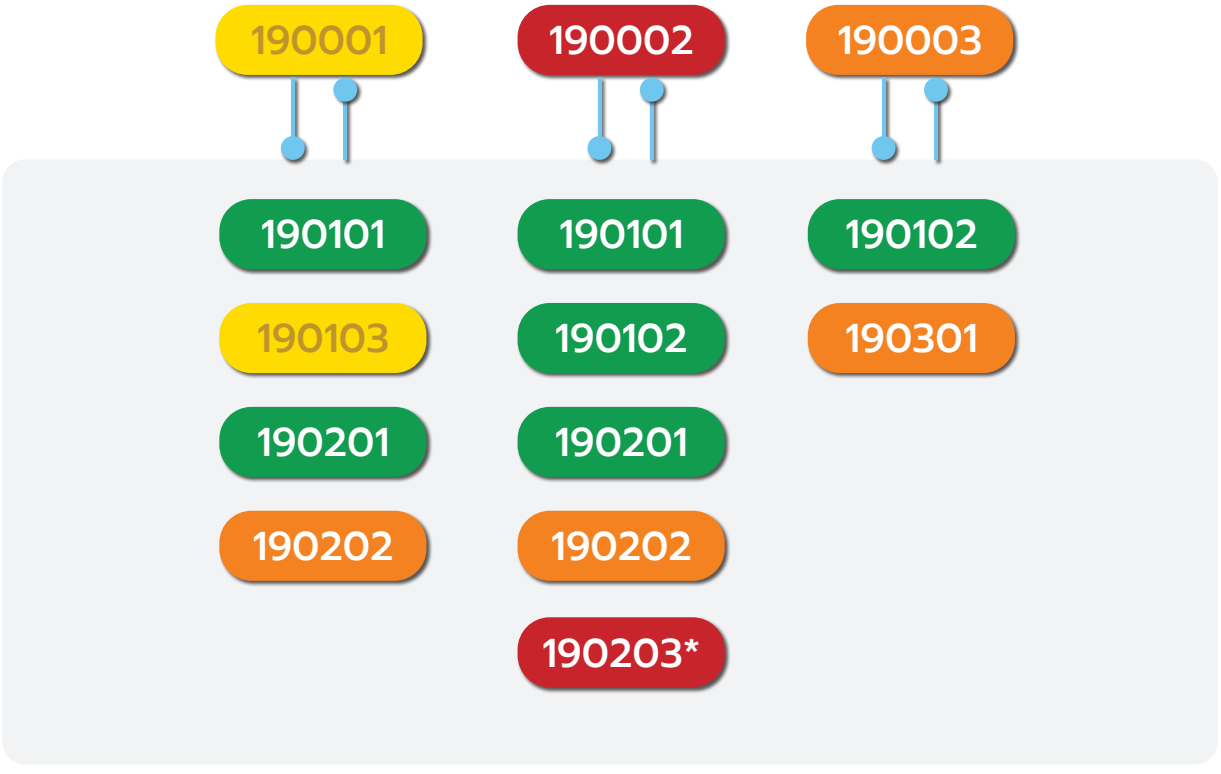

หมายเหตุ : สถานะการบรรลุเป้าหมายประจำ พ.ศ. 2565

* เป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่ถูกยกเลิกในแผนแม่บทฯ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบเพื่อลดความซ้ำซ้อนระหว่างเป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายแผนแม่บทย่อย โดยประเด็นผลิตภาพจากใช้น้ำเพิ่มขึ้น ได้มีการกำหนดในเป้า 190002 ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ

** เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อ เป้าหมายแผนแม่บทย่อยระดับประเด็น (Y2) โดยตรง

190101 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ได้แก่ ระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค อยู่ในระดับ 3.25 และระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ 2.5

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคของประเทศไทยเพิ่มขึ้น ซึ่งพิจารณาดัชนีความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค และดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อมจากรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย และพิจารณาเทียบเคียงจากรายงานผลการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ ที่จัดทำโดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) โดยใน พ.ศ. 2563 ตามรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย ประเทศไทยมีดัชนีความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคและบริโภคอยู่ระดับที่ 3 และดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อมอยู่ระดับที่ 2 ตามลำดับ ขณะที่ผลการประเมินของ สทนช. ใน พ.ศ. 2565 รายงานว่า ประเทศไทยมีดัชนีความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคและบริโภคอยู่ระดับที่ 4 และดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อมอยู่ระดับที่ 4 และเมื่อเปรียบเทียบ**สถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 เป้าหมายระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้แล้ว**

190102 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ระดับการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำเพิ่มขึ้นกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ได้แก่ ระดับการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำเพิ่มขึ้นเป็นระดับ 3

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของระดับการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำของประเทศไทยเพิ่มขึ้น ซึ่งพิจารณาดัชนีความมั่นคงต่อการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำจากรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย และพิจารณาเทียบเคียงจากรายงานผลการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ ที่จัดทำโดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) พบว่าระดับความมั่นคงต่อการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำดีขึ้น โดยใน พ.ศ. 2563 ตามรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย ประเทศไทยมีดัชนีความมั่นคงต่อการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำอยู่ที่ระดับที่ 2 จากสูงสุดที่ระดับที่ 5 ขณะที่ผลการประเมินของ สทนช. ใน พ.ศ. 2565 รายงานว่า ประเทศไทยมีระดับความมั่นคงต่อการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำอยู่ในระดับที่ 3 สะท้อนทิศทางต่อการรับมือภัยแล้งและการรับมือพายุซัดฝั่งที่ดีขึ้น ในขณะที่ความมั่นคงด้านการรับมือต่ออุทกภัยยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญของประเทศ และเมื่อเปรียบเทียบ**สถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 เป้าหมายระดับการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำเพิ่มขึ้นบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้แล้ว**

190103 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำ **กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ได้แก่ ยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำให้เป็น 70 คะแนน**

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำของประเทศไทยเพิ่มขึ้น พิจารณาจากการดำเนินการจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ (IWRM) ตามรายงาน

การพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ (SDG 6.5.1) และพิจารณาเทียบเคียงร่วมจากผลการดำเนินงานเพื่อปิดช่องว่างการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง โดยในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทย มีคะแนน IWRM อยู่ที่ 53 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน จัดอยู่ในระดับเกณฑ์ปานกลาง ซึ่งมีการพัฒนาเครื่องมือการบริหารจัดการเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญที่สุดเนื่องจากมีคะแนน 41 คะแนน น้อยกว่าค่าเฉลี่ยโลกที่ 46 คะแนน ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2565 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำในมิติด้านเครื่องมือบริหารจัดการน้ำซึ่งประเทศไทยมีค่าคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโลก ผ่านการจัดตั้งกลไกการบริหารจัดการน้ำภายใต้พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ เสร็จสิ้นใน พ.ศ. 2565 สะท้อนทิศทางธรรมาภิบาลการจัดการน้ำที่ดีขึ้น และเมื่อเปรียบเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 ระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำ **จึงมีสถานะใกล้บรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้**

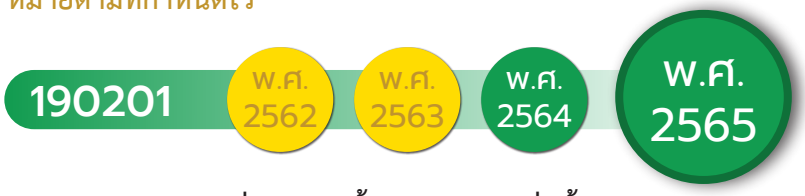

ระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ได้แก่ ความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองอยู่ในระดับ 1.5

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองของประเทศไทยมีระดับเพิ่มขึ้น ซึ่งพิจารณาดัชนีความมั่นคงต่อการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำจากรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย และพิจารณาเทียบเคียงจากรายงานผลการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ ที่จัดทำโดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) เมื่อพิจารณาตามรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชียในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยมีดัชนีระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองอยู่ที่ระดับที่ 2 สะท้อนว่าประชาชนส่วนใหญ่ในเขตเมืองสามารถเข้าถึงบริการน้ำประปาได้ ขณะที่ผลการประเมินของ สทนช. ใน พ.ศ. 2565 รายงานว่า ระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองของประเทศไทยอยู่ในระดับ 3 ซึ่งอธิบายถึง การเข้าถึงน้ำประปาที่ปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขอนามัยได้รับการปรับปรุง ความมั่นคงด้านน้ำทางเศรษฐกิจ การกำกับดูแลสิ่งแวดล้อม การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ และเมื่อเปรียบเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 **เป้าหมายระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองเพิ่มขึ้นบรรลุเป้าหมายจากค่าเป้าหมายที่ระดับ 1.5 ตามที่กำหนดไว้ได้แล้ว**

ระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในระดับ 4.2

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจมีระดับลดลง พิจารณาจากดัชนีความมั่นคงต่อการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำจากรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย และพิจารณาเทียบเคียงจากรายงานผลการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ ที่จัดทำโดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) โดยรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชียในปี พ.ศ. 2563 รายงานว่าประเทศไทยมีระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในระดับ 3 สะท้อนว่าการใช้น้ำเพื่อเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในระดับปานกลางโดยลดลงเมื่อเทียบกับผลการประเมินใน พ.ศ. 2559 ที่อยู่ในระดับ 4 ขณะที่ผลการ

ประเมินของ สทนช. ใน พ.ศ. 2565 รายงานว่าระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยอยู่ในระดับที่ 3 และเมื่อ**เปรียบเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 ที่กำหนดความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในระดับ 4.2** จึงมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายต่ำกว่าค่าเป้าหมายในระดับเสี่ยง

ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้นกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ผลิตภาพจากการใช้น้ำเพิ่มขึ้น 3 เท่า จากค่าเฉลี่ย พ.ศ. 2561

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของผลิตภาพจากการใช้น้ำของประเทศไทยน้ำดีขึ้นแต่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ พิจารณาเทียบเคียงจากผลการประเมินของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDG 6.4.1 จากรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติที่มีการวัดการเปลี่ยนแปลงของประสิทธิภาพการใช้น้ำตามช่วงเวลา ทั้งนี้ ตามรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนใน พ.ศ. 2562 ประสิทธิภาพการใช้น้ำในภาพรวมของไทยอยู่ที่ 7.49 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. เพิ่มขึ้นจากผลการประเมินใน พ.ศ. 2561 ซึ่งมีประสิทธิภาพการใช้น้ำในภาพรวมที่ 7.16 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. และเมื่อเปรียบเทียบสถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 ที่กำหนดผลิตภาพจากการใช้น้ำเพิ่มขึ้น 3 เท่าจากค่าเฉลี่ยใน พ.ศ. 2561 (5.3 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม.) จึงมีค่าสถานะการบรรลุต่ำกว่าค่าเป้าหมายในระดับวิกฤติ

แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศมีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดี ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ได้แก่

(1) สัดส่วนลำคลองสายหลักในเขตกรุงเทพมหานครได้รับการฟื้นฟู ร้อยละ 50 ของพื้นที่เป้าหมาย (2) สัดส่วนลำน้ำสายหลักใน 25 ลุ่มน้ำได้รับการฟื้นฟู ร้อยละ 20 (3) พื้นที่ชุ่มน้ำ Ramsar Site ความสำเร็จร้อยละ 90 และ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ ความสำเร็จร้อยละ 90 และ (4) สัดส่วนพื้นที่ชุมชน (นอกเขต กทม. ที่เป็นชุมชนขนาดใหญ่) ริมแม่น้ำลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้รับการฟื้นฟูร้อยละ 90 ของพื้นที่เป้าหมาย

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศที่มีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดีมีระดับลดลง พิจารณาเทียบเคียงจากรายงานผลการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ ที่จัดทำโดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ทั้งนี้ ตามรายงานของ สทนช. ใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนลำคลองสายหลักในเขตกรุงเทพมหานครได้รับการฟื้นฟูร้อยละ 100 (พื้นที่เป้าหมาย 227 คลอง จากทั้งหมด 1,161 คลองทั่วกรุงเทพฯ) พื้นที่ชุ่มน้ำ Ramsar Site แหล่งน้ำ และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติได้รับการฟื้นฟูแล้วเสร็จเพียงร้อยละ 2 (พื้นที่เป้าหมาย 131 แห่งทั่วประเทศ) ขณะที่การประเมินตัวชี้วัดการฟื้นฟูลำน้ำสายหลัก และการจัดระเบียบพื้นที่ชุมชน ยังไม่มีการประเมินผลเนื่องจากอยู่ระหว่างการพัฒนาตัวชี้วัด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดที่มีการรายงานผลร่วมกัน **จึงส่งผลให้สถานะการการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** มีค่าสถานการบรรลุเป้าหมายต่ำกว่าค่าเป้าหมายในระดับเสี่ยง

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นจากระดับ 3 ให้เป็นระดับ 4 (สูงสุดที่ระดับ 5)

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

1.ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค (ระดับ) อยู่ในระดับ 3.25
2.ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ 2.5

การพัฒนาการจัดการน้ำเพื่อความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคของประเทศ มีเป้าหมายสำคัญในการจัดหาน้ำอุปโภคบริโภคให้แก่ชุมชน และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ อาทิ **การจัดให้มีน้ำสะอาดเพื่อให้เข้าถึงน้ำอุปโภคบริโภค อย่างเพียงพอได้มาตรฐาน** และมีความครอบคลุม โดย**การเพิ่มประสิทธิภาพและปรับปรุงระบบน้ำประปาและระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน**ให้มีอายุการใช้งานยาวนาน การพัฒนาน้ำดื่มให้ได้มาตรฐาน มีคุณภาพและในราคาที่เหมาะสม รวมถึงการ**จัดหาแหล่งน้ำให้มีคุณภาพ** โดยเฉพาะในพื้นที่ซึ่งขาดแคลนแหล่งน้ำต้นทุน ตลอดจน**การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค** โดยออกมาตรการ นโยบาย การบังคับใช้กฎหมาย พัฒนานวัตกรรม ผ่านข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการประเมินผล และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์เพื่อพัฒนาความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคอย่างยั่งยืน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากดัชนีความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคและดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อม ของรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย (Asian Water Development Outlook : AWDO) และพิจารณาเทียบเคียงจากรายงานของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) พบว่า ระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคดีขึ้นและสามารถบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดได้ โดยใน พ.ศ. 2563 **1) ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคของไทย อยู่ในระดับ 3** อยู่ในสถานะการพัฒนา “มีความสามารถ” ประชากรจำนวนหนึ่งในเขตเมืองสามารถเข้าถึงระบบน้ำประปาที่มีคุณภาพและระบบจัดการน้ำเสียที่มีคุณภาพได้ รวมถึงสามารถรับมือกับภัยพิบัติทางน้ำทั้งทางตรงและทางอ้อมในเชิงเศรษฐกิจได้ ขณะที่ **2) ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ 2** ตามสัดส่วนเต็มหนึ่งร้อย อยู่ในสถานะการพัฒนา “มีส่วนร่วม” มีระดับธรรรมาภิบาลด้านการจัดการน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศใต้น้ำปานกลางถึงต่ำ และเมื่อพิจารณาเทียบเคียงเพิ่มเติมในส่วนของ**ข้อมูลผลการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ** จากรายงานของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ใน พ.ศ. 2565 พบว่า **1) ประเทศไทยมีระดับดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการบริโภคระดับที่ 4** โดยนิยามว่าประชากรเกือบทุกคนในเขตเมืองสามารถเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัย ราคาประหยัด และมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขาภิบาล และ **2) ประเทศไทยมีระดับดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับที่ 4** ซึ่งเป็นระดับที่แสดงว่าประเทศมีการกำกับดูแลด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป (ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม) และให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูระบบนิเวศ ทั้งนี้เมื่อเทียบเคียงกับสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 ที่กำหนดให้ ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค อยู่ในระดับ 3.25 และดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ 2.5 **เป้าหมายย่อยระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นจากระดับ 3 ให้เป็นระดับ 4 (สูงสุดที่ระดับ 5) สามารถบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้แล้ว**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 คือ โครงการจัดการคุณภาพระบบประปาน้ำบาดาลให้ได้มาตรฐานน้ำประปาดื่มได้ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นโครงการที่ให้ความสำคัญกับกับปัญหาคุณภาพน้ำที่ไม่ได้มาตรฐานไม่มีการปนเปื้อนเป็นหลัก โดยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพน้ำบาดาลทั่วประเทศ แหล่งน้ำสำรองสำหรับใช้อุปโภคบริโภคที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ตลอดจนขับเคลื่อนผ่านโครงการอื่น ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น **โครงการปรับปรุงมาตรการด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล** เพื่อขับเคลื่อนการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค ผ่านการปรับปรุงมาตรการในการบริหารจัดการน้ำบาดาลสำหรับการใช้น้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลที่มั่นคง และยั่งยืน และเป็นสามารถเป็นแหล่งน้ำสำรองสำหรับการอุปโภคบริโภคต่อไป และ **โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคุณภาพน้ำบริโภค** ดำเนินการตรวจสอบและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคุณภาพน้ำบริโภค ซึ่งต้องมีการปรับปรุงคุณภาพน้ำร้อยละ 49.06 ก่อนการบริโภค

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคที่อ้างอิงผลการดำเนินงานตาม สทนช. ใน พ.ศ. 2565 จะสามารถบรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดแล้ว อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากการรายงานในระดับสากลใน พ.ศ. 2563 ประเทศไทยยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ในด้านความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค และเป้าหมายด้านความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งนี้เพื่อรักษาระดับการดำเนินการและเพื่อให้การรายงานผลในระดับสากลสอดคล้องกับรายงานผลในประเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งดำเนินการรับมือกับ**การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และปริมาณฝนรายปี**ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการน้ำในเชิงปริมาณ รวมถึง**การขยายตัวของความเป็นเมือง**ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชน อันเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการทรัพยากรน้ำทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตลอดจนคุณภาพของน้ำประปา ระบบสาธารณสุข การดำเนินการกำจัดของเสีย และการบำบัด ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลต่อระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเพื่อบรรลุระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคในห้วงถัดไปนั้น ควรให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ **1) ด้านการใช้นโยบาย มาตรการต่าง ๆ และการบังคับใช้กฎหมาย**เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและส่งเสริมบทบาทท้องถิ่น รวมถึงภาคอุตสาหกรรมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ **2) หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ควรพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังหน่วยงานปฏิบัติในพื้นที่** เกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษา ขึ้นทะเบียนแหล่งน้ำต้นทุนและแหล่งน้ำสำรองขนาดเล็กทั้งน้ำผิวดินและน้ำบาดาล รวมถึงดำเนินการปรับปรุงคู่มือด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำ รักษาสุขภาพของแม่น้ำ โดยแก้ไขปัญหาตามธรรมชาติ **3) ควรให้ความสำคัญกับการมุ่งเน้นการสร้างความตระหนักรู้และเพิ่มการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนและภาคอุตสาหกรรม** ในการลดน้ำเสียจากกระบวนผลิตและการใช้ในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำได้อย่างยั่งยืนต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น ยังคงใช้ตัวชี้วัดที่พิจารณาจาก **ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค** และ **ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อม** แต่มีการ**ปรับหน่วยวัดของค่าเป้าหมายจาก เดิม ระดับ เป็น คะแนน** เพื่อให้การประเมินผลการดำเนินการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯเกิดความชัดเจนและส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดย**ค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 กำหนดเป็น ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคและบริโภค มีคะแนนไม่น้อยกว่า 75 คะแนนและดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อมมีคะแนนไม่น้อยกว่า 65 คะแนน** ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับผลการประเมินดัชนีความมั่นคงด้านน้ำตามรายงานของ สทนช. ใน พ.ศ. 2565 พบว่า **ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคและบริโภคมีคะแนนอยู่ระหว่าง 78-96 คะแนน** ขณะที่**ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อม มีคะแนนอยู่ที่ 78 – 96** คะแนนนอกจากนี้หากพิจารณาจาก**รายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย พ.ศ. 2563 ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคของไทย มีค่าคะแนนที่ 14 คะแนนคิดเป็น 70 คะแนน**ตามสัดส่วนเต็มหนึ่งร้อย และ**ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อม มีค่าคะแนน ที่ 10.1 คะแนน และคิดเป็น 50.5 คะแนน**ตามสัดส่วนเต็มหนึ่งร้อย สะท้อนให้เห็นถึง**ความท้าทายในการดำเนินการในระยะต่อไปให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระดับสากล** ส่งผลให้**มีสถานะการดำเนินการใกล้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ระดับการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ระดับการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำเพิ่มขึ้นเป็นระดับ 3

การจัดการภัยพิบัติด้านน้ำ มีเป้าหมายสำคัญในการรับมือ และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีประเด็นสำคัญต่อการขับเคลื่อนต่อการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่า คือ**การเตรียมความพร้อมแผนการป้องกันและบรรเทาภัยด้านน้ำ (ก่อนเกิด ขณะเกิด และหลังเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติด้านน้ำ) การเผชิญสถานการณ์ภัย ระบบเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ แผนเผชิญเหตุฉุกเฉิน** ที่มีประสิทธิภาพและทันท่วงที ตลอดจน**การบรรเทาและฟื้นฟู ประสิทธิภาพการประเมินความเสียหาย และสร้างองค์ความรู้ด้านการปรับตัว การจัดการภัยและความเสี่ยงจากภัย** โดยออกมาตรการ นโยบาย การบังคับใช้กฎหมาย พัฒนานวัตกรรม ผ่านข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากดัชนีความการรับมือภัยพิบัติด้านน้ำของรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย (Asian Water Development Outlook : AWDO) และพิจารณาเทียบเคียงจากรายงานผลการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ ของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) เมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) **ระดับการรับมือภัยพิบัติด้านน้ำดีขึ้นและสามารถบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดได้ โดยในปี 2563 ตามรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย พบว่า ดัชนีการรับมือภัยพิบัติด้านน้ำของประเทศไทย อยู่ในระดับ 2** อยู่ในสถานะการพัฒนา “มีส่วนร่วม” ซึ่งมีความก้าวหน้าในการดำเนินการลดความเสี่ยงที่เกิดจากภัยพิบัติด้านน้ำเล็กน้อย และเมื่อพิจารณาเทียบเคียงเพิ่มเติมในส่วนของข้อมูลผลการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ จากรายงานของ สทนช. **ใน พ.ศ. 2565 ซึ่งรายงานว่าประเทศไทยมีระดับการรับมือภัยพิบัติด้านน้ำอยู่ในระดับ 3** ซึ่งเป็นระดับที่แสดงว่าประเทศมีนโยบาย มาตรการและแผนบูรณาการลดความเสี่ยงจากภับพิบัติด้านน้ำทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ตลอดจนมีแผนฟื้นฟูเยียวยาหลังภัยพิบัติด้านน้ำ ทั้งนี้ เมื่อเทียบเคียงกับสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 ที่กำหนดให้ระดับการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำเพิ่มขึ้นเป็นระดับ 3 **เป้าหมายย่อยระดับการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำเพิ่มขึ้นสามารถบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้แล้ว**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วม**ขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำ พ.ศ. 2565 คือโครงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบเตือนภัยของประเทศ** ซึ่งเป็นการสร้างระบบการเตือนภัยของประเทศไทยมีประสิทธิภาพ ประชาชน นักท่องเที่ยว และคนพิการสามารถเข้าถึงข้อมูลการแจ้งเตือนภัยได้อย่างทั่วถึงและทันท่วงที **โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารและเพิ่มศักยภาพการจัดการสาธารณภัยด้านน้ำของประเทศ** ที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิตัลในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ทั้งในเรื่องการวิเคราะห์ชุดข้อมูลขนาดใหญ่ด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และการเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาและตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง แม่นยำและมีประสิทธิภาพ และ**โครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลขนาดใหญ่ริมแม่น้ำ (Riverbank Filtration)** ตลอดจนการขับเคลื่อนเพื่อเพิ่มระดับการรับมือภัยพิบัติด้านน้ำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้นด้วยโครงการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น โครงการแผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งเป็นโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟู บูรณะ แหล่งน้ำขนาดเล็กในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วม

ระบบปฏิบัติการแจ้งเตือนภัยสาธารณภัย ระหว่างความร่วมมือกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.)และแอพพลิเคชั่นแฟลตฟอร์ม LINE

ที่มา : https://today.line.me/th/v2/article/WBn3gyy

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ระดับระดับการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำที่อ้างอิงผลการดำเนินงานตาม สทนช. ใน พ.ศ. 2565 จะสามารถบรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดแล้ว อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากการรายงานในระดับสากล ใน พ.ศ. 2563 ประเทศไทยยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ ทั้งนี้เพื่อรักษาระดับการดำเนินการและเพื่อให้การรายงานผลในระดับสากลสอดคล้องกับรายงานผลในประเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายในห้วงการพัฒนาที่ผ่านมา ดังนี้ **1) ภารกิจหน่วยงานที่ไม่ชัดเจน และซ้ำซ้อนกันในบทบาทและหน้าที่ 2) การวางแผนบรรเทาอุทกภัยร่วมกันในหลายหน่วยงาน 3) บทบาทของท้องถิ่นในงานป้องกัน 4) ขาดองค์กรบริหารจัดการเมื่อมีภัยของ 5) การติดตามประเมินผลโครงการด้านจัดการภัยพิบัติด้านน้ำของทุกหน่วยงาน**

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ในด้านการรับมือภัยพิบัติด้านน้ำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ **1) ควรมีการกำหนดภารกิจหน่วยงานที่ชัดเจน** ในการเตือนภัย การคาดการณ์ วิเคราะห์สถานการณ์ การประกาศและแจ้งเตือน **2) การบรรเทาอุทกภัยควรมีการวางแผนร่วมกันในหลายหน่วยงานและงานหลายรูปแบบโดยเฉพาะน้ำท่วมขนาดใหญ่ 3) งานป้องกันน้ำท่วมควรส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีบทบาทมากขึ้น** เพื่อกำหนดความสำคัญและความเร่งด่วนโดยใช้มาตรการหรือแนวทางในการป้องกันตลิ่งด้วยวิถีธรรมชาติ **4) พื้นที่น้ำท่วมฉับพลัน น้ำหลากดินโคลนถล่มควรใช้มาตรการปรับตัว การเผชิญเหตุ เป็นหลัก 5) ควรมีการฝึกซ้อมหรือเตรียมพร้อมทั้งองค์กรการบริหารจัดการเมื่อเกิดภัย** การจัดเตรียมเครื่องมือการซักซ้อมเพื่อเผชิญเหตุประจำทุกปี **6) ควรมีการติดตามประเมินผลโครงการด้านจัดการภัยพิบัติด้านน้ำของทุกหน่วยงาน**

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยระดับระดับการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำเพิ่มขึ้น ยังคงใช้**ตัวชี้วัดที่พิจารณาจากดัชนีการรับมือภัยพิบัติด้านน้ำ แต่มีการปรับหน่วยวัดของค่าเป้าหมายจาก เดิม ระดับ เป็น คะแนน** เพื่อให้การประเมินผลการดำเนินการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ เกิดความชัดเจนและสามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น **โดยค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 กำหนดเป็นดัชนีการรับมือภัยพิบัติด้านน้ำ ไม่น้อยกว่า 65 คะแนน** ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับผลการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ ของ สทนช. ซึ่งประเทศไทยมีระดับการรับมือภัยพิบัติอยู่ที่ระดับ 3 (60-78) คะแนน โดยพิจารณาค่าเริ่มต้นที่ 60 คะแนน **ส่งผลให้มีสถานะการดำเนินการใกล้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570**

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน 64 คะแนน ให้เป็น 80 คะแนน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำให้ไม่น้อยกว่า 70 คะแนน

การบริหารจัดการน้ำตามหลักธรรมาภิบาล มุ่งเน้นให้การบริหารจัดการน้ำเกิดประโยชน์สูงสุด สามารถตอบสนองความต้องการใช้น้ำของผู้ใช้น้ำทุกกลุ่มอย่างเป็นธรรม เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของการใช้น้ำทั้งระบบอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนโดยมีกรอบแนวคิดธรรมาภิบาลด้านน้ำขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ประกอบด้วย 3 มิติหลักที่ส่งเสริมและเกื้อกูลกันของ ธรรมาภิบาลน้ำ ได้แก่ 1) หลักประสิทธิผล ที่เน้นการมีนโยบายและเป้าหมายในการบริหารจัดการน้ำที่ชัดเจน 2) หลักประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการน้ำที่มุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุด และ 3) หลักความไว้วางใจและการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของสาธารณะ เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมบนพื้นฐานของประชาธิปไตย และความเป็นธรรมของสังคมโดยรวม อีกทั้งยังได้กำหนดหลักการ 12 ประการที่จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อให้มั่นใจว่าระบบธรรมาภิบาลด้านน้ำมีประสิทธิภาพ โดยมีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญในการยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำของประเทศไทย อาทิ **การบริหารจัดการน้ำที่มีศักยภาพและคำนึงถึงสมดุลน้ำ**ทั้งในส่วนขององค์กรด้านน้ำที่มีประสิทธิภาพ

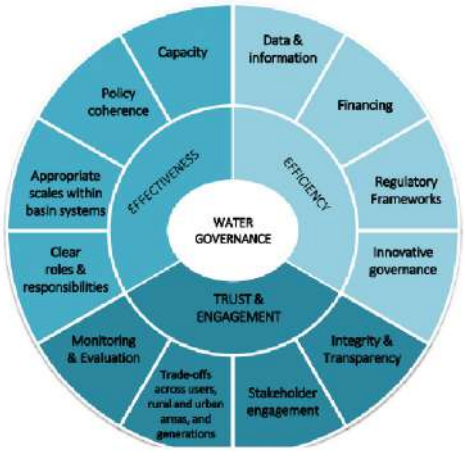

ที่มา : OECD Principles on Water Governance (2015)

แผนบริหารจัดการน้ำที่เป็นธรรม งบประมาณที่เพียงพอและเหมาะสม **การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการน้ำและส่งเสริมบทบาทหน้าที่ และภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำผ่านการมีระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำที่ทันสมัย** ถูกต้องบูรณาการเป็นมาตรฐานเดียวกัน และ**การพัฒนากฎหมายกฎระเบียบที่ส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้น้ำและการจัดสรรน้ำที่เป็นธรรม**

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากดัชนีการดำเนินการจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ หรือ Integrated Water Resources Management (IWRM) ตามรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ (SDG 6.5.1) ที่มีองค์ประกอบที่ใช้ประเมิน 4 องค์ประกอบ คือ สภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวย กลไกเชิงสถาบันและการมีส่วนร่วม เครื่องมือในการบริหารจัดการ และการเงิน ซึ่งมีความสอดคล้องกับกรอบธรรมาภิบาลด้านน้ำของ OECD ทั้งนี้ เมื่อ**พิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) ระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำดีขึ้น** ตามรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ ใน พ.ศ. 2563 พบว่า ประเทศไทยมีค่าคะแนนอยู่ที่ 53 จากคะแนนเต็ม 100 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ไม่น้อยกว่า 70 คะแนน และต่ำกว่าเฉลี่ยของโลกที่ 54 คะแนนเล็กน้อย อยู่ในระดับปานกลางค่อนทางสูง และเมื่อพิจารณาผลการประเมินในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ระดับ สภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยของประเทศไทยอยู่ที่ 60 คะแนน สูงกว่าค่าเฉลี่ยโลกที่ 57 คะแนน กลไกเชิงสถาบันและการมีส่วนร่วม 59 คะแนน สูงกว่าค่าเฉลี่ยโลกที่ 58 คะแนนเล็กน้อย ขณะที่ประเทศไทยมีค่าคะแนนองค์ประกอบด้านการเงิน 50 คะแนน และเครื่องมือบริหารจัดการน้ำ 41 คะแนน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโลกที่ 55 คะแนน และ 46 คะแนนตามลำดับ และ**เมื่อพิจารณาเทียบเคียงเพิ่มเติมกับผลการขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนของประเทศไทยในปี 2565** ซึ่งพบว่าได้มีการดำเนินการดังนี้ **1) จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)**

Global status of indicator 6.5.1 Degree of integrated water resources management implementation (0-100) (2017-2020)

เพื่อใช้เป็นเครื่องมือกำหนดกรอบและขอบเขตการดำเนินงานและแนวทางการขับเคลื่อน **2) จัดตั้งสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติในฐานะองค์กรกลางเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ** เพื่อส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานด้านน้ำทั้ง 43 หน่วยงาน **3) ประกาศใช้พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561** เป็นกฎหมายที่กำหนดหน้าที่และอำนาจขอบเขตการบริหารจัดการน้ำ และ **4) ออกแบบและผลักดันการนำนวัตกรรมส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรมเทคโนโลยี ผลงานวิชาการมาใช้ขับเคลื่อนแผนแม่บททรัพยากรน้ำ** เป็นการบริหารจัดการน้ำให้ทันสมัย เน้นการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการระบบข้อมูลอย่างรวดเร็วและถูกต้องเพื่อการวิเคราะห์ วางแผน บริหารจัดการ และติดตามประเมินผล สะท้อนภาพการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำ **เป็นผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย แต่มีแนวโน้มดีขึ้น** สืบเนื่องจากการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนมิติด้านการเงิน และด้านเครื่องมือบริหารจัดการน้ำ ซึ่งประเทศไทยมีค่าคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโลก

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ **โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเป็นต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ด้านน้ำบาดาลประจำตำบล** ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนศึกษาดูงานระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรรวมทั้งการทำการเกษตรเชิงคุณภาพ และได้ใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำบาดาล **โครงการระบบติดตามเฝ้าระวังระดับน้ำบาดาลและคุณภาพน้ำบาดาลทั่วประเทศ** เพื่อติดตามคุณภาพน้ำบาดาลซึ่งเป็นปัจจัยหลักในกระบวนการผลิต และอุปโภคบริโภคของประชาชน นอกจากนั้นแล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังได้ดำเนินการตราและออกกฎหมายลำดับรองแล้วเสร็จรวม 25 ฉบับจัดตั้งกลไกหรือองค์กรการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตั้งแต่ระดับนโยบายสู่ท้องถิ่น ได้แก่ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการลุ่มน้ำ และองค์กรผู้ใช้น้ำ ซึ่งปัจจุบันมีองค์กรผู้ใช้น้ำที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วทั้งสิ้น 3,413 องค์กร การเผยแพร่ “ศูนย์ข้อมูลทรัพยากรน้ำระดับจังหวัด 76 จังหวัด” ผ่านทางเว็บไซต์ www.pwrc.thaiwater.net เพื่อให้ประชาชนทุกจังหวัดทั่วประเทศ สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในทุกมิติได้ตลอด 24 ชั่วโมง รวมถึงผลักดันให้นำระบบ Thai Water Plan (TWP) มาเป็นเครื่องมือในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านทรัพยากรน้ำ เพื่อช่วยสนับสนุนและขับเคลื่อนงานหรือโครงการให้เป็นไปตามแผนแม่บทบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการปรับปรุงระบบ Thai Water Assessment (TWA) เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผลโครงการด้านทรัพยากรน้ำ ตลอดจนผลักดัน**โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลองและพื้นที่ลุ่มน้ำโขงตะวันออกเฉียงเหนือ** เพื่อศึกษาและจัดทำรายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) รวมถึงพัฒนาระบบฐานข้อมูล ทะเบียนแหล่งน้ำทางน้ำ และระบบสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของทั้งสองพื้นที่ลุ่มน้ำ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

กลไกการบริหารจัดการน้ำภายใต้พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำ จัดตั้งแล้วเสร็จใน พ.ศ. 2565 ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินการให้สามารถบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ตามที่กำหนดไว้ได้ โดยมีประเด็นท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ **การตรากฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติน้ำฯ** ที่ สทนช. ตั้งเป้าหมายให้ประกาศบังคับใช้จำนวน 35 เรื่องภายใน พ.ศ. 2565 แต่สามารถดำเนินการได้เพียง 25 เรื่อง ส่งผลให้หน่วยงานปฏิบัติต้องรอกฎ ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องตามกฎหมาย การเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้านน้ำทั้งหมดยังไม่สามารถบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดฐานข้อมูลด้านน้ำที่มีความครอบคลุมและทันสมัยได้ **การจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการด้านน้ำยังมีลักษณะเป็นการจัดสรรแบบรายปี** ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานของโครงการขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เวลานาน นอกจากนี้ ยังมี**ข้อจำกัดในการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านน้ำของประเทศต่าง ๆ ในลุ่มน้ำเดียวกันระหว่างประเทศ** และความไม่ชัดเจนของกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาประเทศกรณีที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาโครงการด้านน้ำของประเทศต้นน้ำ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานในระยะต่อไป **หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งออกกฎหมายลำดับรองหรือกฎหมายลูกภายใต้พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว** เพื่อให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ร่วมบูรณาการการทำงานเพื่อให้ขับเคลื่อนภารกิจด้านน้ำไปในทิศทางเดียวได้อย่างมีประสิทธิภาพ **เร่งรัดการเสริมสร้างองค์ความรู้และความเข้มแข็งให้กับคณะกรรมการลุ่มน้ำ องค์กรผู้ใช้น้ำ** เพื่อเป็นกลไกในการบริหารจัดการน้ำที่สามารถผสานความร่วมมือทุกภาคส่วนสู่ความมั่นคงน้ำของประเทศ การจัดสรรงบประมาณควรพิจารณาปรับวิธีการจัดสรรงบประมาณให้อยู่ในรูปแบบโครงการระยะยาวตามแผนยุทธศาสตร์ เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและสัมฤทธิ์ผล รวมถึงควร**ให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณกับโครงการในระดับพื้นที่** ควรมีการ**ปรับปรุงและพัฒนาระบบการติดตามการบริหารจัดการน้ำ**ให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบได้ **เร่งรัดให้มีการจัดทำผังน้ำให้ครบ 22 ลุ่ม** ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย แผนแม่บท และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศเกิดเอกภาพและเป็นระบบ ส่งเสริมนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับน้ำและวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมในท้องถิ่น เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครื่องมือการจัดการน้ำ และบูรณาการการจัดการน้ำในภาคส่วนและข้อบังคับต่าง ๆ ของการจัดการน้ำชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนผลักดันให้มีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือในการบริหารจัดการลุ่มน้ำระหว่างประเทศ ที่ช่วยส่งเสริมการใช้ทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาและผลกระทบจากการบริหารจัดการน้ำบนแม่น้ำโขง

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำเพิ่มขึ้น **ยังคงใช้ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายตามเดิม คือ ดัชนีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำ โดยกำหนดค่าเป้าหมายธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำไม่น้อยกว่า 75 คะแนน ใน พ.ศ. 2570 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนการดำเนินการจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการตามรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ ใน พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นปีที่มีการจัดเก็บข้อมูลล่าสุด ประเทศไทยมีค่าคะแนนอยู่ที่ 53** จากคะแนนเต็ม 100 **ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ไม่น้อยกว่า 75 คะแนน มีสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับเสี่ยง** ถือได้ว่า เป็นความท้าทายที่ต้องเร่งรัดให้มีการดำเนินการโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนาศักยภาพ ความสามารถของประชาชนและภาครัฐในทุกระดับเพื่อช่วยให้การจัดการดีขึ้น และการยกระดับความร่วมมือข้ามภาคส่วนที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มในการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งจะมีผลทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ภายใน พ.ศ. 2570

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การเพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำทัดเทียมกับระดับสากล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองเพิ่มมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง (ระดับ) อยู่ในระดับ 1.5

การขยายพื้นที่ในเขตเมืองเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากร ส่งผลให้ความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มประสิทธิภาพความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง โดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งกระจายน้ำที่มีคุณภาพ สะอาดและอยู่ในมาตรฐานที่สามารถนำไปใช้อุปโภคและบริโภคได้ ทั้งนี้ความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง พิจาณาครอบคลุมการเข้าถึงระบบประปาในเมืองที่มีความครอบคลุมและได้มาตรฐาน ความเสียหายทางเศรษฐกิจ เนื่องจากน้ำท่วมและพายุ การจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียที่ได้มาตรฐาน น้ำเสียที่เข้าสู่ระบบบำบัด ความสามารถในการรับภาระค่าใช้จ่ายด้านน้ำ และคุณภาพของน้ำอุปโภคและบริโภค โดยมีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ อาทิ การเข้าถึงน้ำอุปโภคและบริโภคอย่างเพียงพอได้มาตรฐานในเขตเมือง การบริหารจัดการคุณภาพน้ำ การเผชิญสถานการณ์ภัย และการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากดัชนีความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง ของรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย (Asian Water Development Outlook : AWDO) และพิจารณาเทียบเคียงจากรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจัดทำโดยเครือข่ายแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDSN) และรายงานของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) **เมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) พบว่าระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองของประเทศดีขึ้นและสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้** โดยรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย ใน พ.ศ. 2563 รายงานว่าประเทศไทยมีระดับของความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองอยู่ในระดับ 2 ซึ่งเป็นระดับที่ครัวเรือนในชนบทและในเมืองส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงระบบน้ำประปาขั้นพื้นฐานได้ และเมื่อพิจารณาเพิ่มในส่วนของผลการประเมินของรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่าสัดส่วนของประชากรในเขตเมืองของประเทศไทยที่เข้าถึงบริการน้ำประปา เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 83.9 ใน พ.ศ. 2562 เป็นร้อยละ 86.8 ใน พ.ศ. 2563 ขณะที่รายงานการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ ของ สทนช. ใน พ.ศ. 2565 พบว่า ระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองของประเทศไทยอยู่ในระดับ 3 ซึ่งอธิบายถึงความสามารถในการเข้าถึงน้ำประปาที่ปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขอนามัยได้รับการปรับปรุง ความมั่นคงด้านน้ำทางเศรษฐกิจ การกำกับดูแลสิ่งแวดล้อม การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ โดยเมื่อเทียบ**สถานะการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 พบว่า ระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองสามารถบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ที่ระดับ 1.5 แล้ว**

Table A5.2: Detailed Scores for Key Dimension 3 (Urban Water Security)

Economy	Water Supply	Sanitation	Affordability	Drainage	Environment	Sum	Adjusted Score	Index
Thailand	2	2	3	0.25	0.50	7.75	9.1	2

Asia Water Development Outlook ปี 2020

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวที่เกี่ยวข้องได้ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินการผ่านโครงการ เช่น **โครงการการกำหนดค่าใช้จ่ายในการจัดหาน้ำสะอาดสำหรับอุปโภคบริโภค** และ **โครงการการบริหารจัดการคุณภาพน้ำเพื่อกำหนดขีดความสามารถในการรองรับมลพิษของแหล่งน้ำจากแหล่งกำเนิด**ตลอดจนการดำเนินงานต่างๆเช่น**การจัดทำแผนระบบประปาเมืองหลัก/พื้นที่เศรษฐกิจเพื่อลดน้ำสูญเสียในระบบประปา การวิเคราะห์ค่าอัตราการใช้น้ำเฉลี่ย/คน/วัน** (ภาคครัวเรือน บริการ ท่องเที่ยว) เพื่อใช้จัดทำแผนการประหยัดน้ำ **การจัดการด้านการเผชิญสถานการณ์ภัยเพื่อลดผลกระทบจากน้ำท่วมและอุทกภัยในชุมชนเมือง** การเพิ่มประสิทธิภาพท่อจ่ายน้ำ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าประเทศไทยจะบรรลุเป้าหมายด้านความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง ในระดับ 1.5 แล้ว อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงมิติต่าง ๆ จากรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย (AWDO) พ.ศ. 2563 พบว่ามิติด้านความสามารถในการระบายน้ำและรองรับน้ำท่วมมีสัดส่วนคะแนนต่ำกว่าระดับค่าเป้าหมายซึ่งอาจส่งผลกระทบในวงกว้างต่อสภาวะเศรษฐกิจในพื้นที่นั้น โดยใน พ.ศ. 2565 มีหลายจังหวัดทั่วประเทศได้รับผลกระทบจากพายุโนรู สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้น ควรมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การเพิ่มระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนควรมีการบูรณาการการดำเนินโครงการต่าง ๆ ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการจัดหาและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำและสุขาภิบาล การจัดการน้ำฝนและปรับปรุงระบบการระบายน้ำในเมืองเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (น้ำท่วมและน้ำแล้ง) ในเมือง ชุมชนแออัด และพื้นที่รอบนอก การจัดการน้ำเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย และส่งเสริมการนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่ ส่งเสริมการประหยัดน้ำและปรับปรุงความมั่นคงในการจ่ายน้ำประปา ทั้งนี้ ควรมีมาตรการในการเฝ้าระวังตรวจสอบคุณภาพน้ำ ระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนและระดับครัวเรือน ควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ และบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มงวด

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย **ระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองเพิ่มมากขึ้น ยังคงใช้ตัวชี้วัดที่พิจารณาจากดัชนีความมั่นคงด้านน้ำในเมือง แต่มีการปรับหน่วยวัดของค่าเป้าหมายจาก เดิม ระดับ เป็น คะแนน** เพื่อให้การประเมินผลการดำเนินการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ เกิดความชัดเจนและสามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยค่า**เป้าหมายใน พ.ศ. 2570 กำหนดเป็น ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง มีคะแนนไม่น้อยกว่า 65 คะแนน ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับผลการประเมินดัชนีความมั่นคงด้านน้ำ**ตามการรายงานของ สทนช. ใน พ.ศ. 2565 ซึ่งประเทศไทยมีดัชนีความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองอยู่ในระดับ 3 และมีค่าคะแนนอยู่ที่ 60 - 78 คะแนน โดยพิจารณาจากค่าคะแนนที่ 60 ดังนั้นแล้วผลการดำเนินงานจึง**มีสถานะการบรรลุเป้าหมายต่ำกว่าค่าเป้าหมาย** หากประเทศไทยต้องการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการตรวจสอบระบบระบายน้ำ การบังคับใช้ผังเมือง ผังการระบายน้ำ เพื่อรองรับภัยพิบัติด้านน้ำ และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนในเขตเมืองสามารถลดความรุนแรงของภัยพิบัติที่เกิดขึ้นรวมทั้งลดความเสียหายทางเศรษฐกิจและชีวิตและทรัพย์สิน

จ.3

แผนแม่บทย่อย

ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้อย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำระดับความมั่นคง/ผลิตภาพจากการใช้น้ำ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ อยู่ในระดับ 4.2

จากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาพบว่าอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น หลังจากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ดังนั้น ในการวัดระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้กำหนดมาตรการเพื่อเตรียมการรองรับความมั่นคงด้านน้ำให้มีปริมาณน้ำใช้อย่างเพียงพอและทั่วถึง เพื่อตอบสนองความต้องการใช้น้ำที่เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ของภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ รวมทั้งต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการน้ำทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพด้วย โดยมีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ อาทิ **การพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำต้นทุนและระบบกระจายน้ำเพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางการผลิต การพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำ** การคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น รวมถึง**การบริหารจัดการด้านอุปสงค์ที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ**และมี**การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน**ในการบริหารจัดการน้ำ การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด เพื่อให้มีน้ำสำรองไว้ใช้ในกิจกรรมการผลิตได้อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อเศรษฐกิจของรายงานการพัฒนาน้ำแห่งเอเชีย (Asian Water Development Outlook : AWDO) จัดทำโดยธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย และพิจารณาเทียบเคียงกับ**ข้อมูลผลการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ จากรายงานของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ** (สทนช.) เมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) พบว่าระดับ**ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจคงที่** โดยรายงานการพัฒนาน้ำใน พ.ศ. 2563 รายงานว่าประเทศไทยมีระดับของความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในระดับ 3 ซึ่งเป็นระดับที่แสดงให้เห็นว่าความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในระดับปานกลาง โดยผ่านเกณฑ์บางประการเท่านั้น ขณะที่เมื่อพิจารณาเทียบเคียงเพิ่มเติมในส่วนของ**ข้อมูลผลการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ จากรายงานของ** สทนช. **ใน พ.ศ. 2565 พบว่า** ประเทศไทยมีระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ที่ระดับ 3 มีความสามารถในการจัดการความมั่นคงด้านน้ำทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง โดย**เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในระดับ 4.2 พบว่า ระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจมีสถานะการบรรลุเป้าหมายต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

Asian Water Development Outlook ปี 2020

Economy	Broad Economy	Agriculture	Energy	Industry	Score	Index
Thailand	2.7	3.7	3.7	4.7	14.7	3

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการบริหารจัดการน้ำพัฒนาแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน โครงการสำรวจและผลิตน้ำบาดาลสำหรับภาคอุตสาหกรรม (Industrial Ground Water Well-Field) ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังได้ดำเนินการ**พัฒนาปรับปรุงน้ำต้นทุนและระบบกระจายน้ำ** โดยเพิ่มแหล่งกักเก็บน้ำให้เพียงพอและมีศักยภาพ พัฒนาระบบการกระจายน้ำที่มีประสิทธิภาพ โดยการเพิ่มอัตรากำลังผลิตน้ำประปา **จัดการคุณภาพระบบประปาบาดาลให้ได้มาตรฐานน้ำประปาดื่มได้ทั่วประเทศ** มีการจัดหาแหล่งกักเก็บน้ำที่เพียงพอและมีศักยภาพในโครงการสระน้ำในไร่นาและการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในด้านความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต มีการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ/อาคารบังคับน้ำ/ระบบส่งน้ำใหม่ จัดหาน้ำในพื้นที่เกษตรเพื่อรองรับน้ำฝนโดยมีพื้นที่รับประโยชน์ 5.12 ล้านไร่ รวมทั้งมีการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน เพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนประชาชนได้รับประโยชน์ 3,287,761 ครัวเรือน และมีการดำเนินการเก็บกักน้ำใต้ดินเป็นแหล่งน้ำสำรอง จำนวน 2,577 โครงการ สามารถประหยัดน้ำภาคอุตสาหกรรม 27 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี มีการสำรวจและผลิตน้ำบาดาลสำหรับภาคอุตสาหกรรมในส่วนของระบบการบริหารจัดการน้ำมีการจัดทำระบบ

ระบบบริหารจัดการแผนงานโครงการและฐานข้อมูลสำหรับบูรณาการแผนเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ (Thai Water Plan), ระบบแสดงผลสถานการณ์ประเทศไทย (National Thai Water), ระบบประเมินความมั่นคงด้านน้ำ (Thai Water Assessment: TWA) และระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ระบบคาดการณ์คุณภาพน้ำและเตือนภัยวิกฤตคุณภาพลุ่มน้ำ และมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ปัจจุบันดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควร **เร่งผลักดันการจัดทำแผนสร้างความมั่นคงด้านน้ำในพื้นที่เศรษฐกิจ นิคมอุตสาหกรรม และพื้นที่เกษตรกรรม** เพื่อให้มีแหล่งกักเก็บน้ำที่เพียงพอและมีศักยภาพต่อความต้องการ มีระบบกระจายน้ำที่มีประสิทธิภาพ และควร**พัฒนาพื้นที่กักเก็บน้ำให้เต็มศักยภาพและทางระบายน้ำ**เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ “ระเบียงเศรษฐกิจ 4 ภาค” เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจไทยในระยะยาว ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการเพิ่มขนาดการลงทุน การผลิต การจ้างงาน การบริโภคสินค้าและบริการในศูนย์กลางของระเบียงเศรษฐกิจที่เป็นจังหวัดหลัก และกระจายความเจริญไปยังพื้นที่โดยรอบ ซึ่งทำให้ความต้องการใช้น้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และภาคการผลิตเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจะนำไปสู่การเพิ่มอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การเพิ่มระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน**ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำต้นทุนและระบบกระจายน้ำ ให้มีระบบการกระจายน้ำที่มีประสิทธิภาพสามารถนำน้ำเสียมาปรับปรุงคุณภาพและใช้ใหม่ได้** เพื่อลดมลพิษและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่ ควรมีการ**เพิ่มมาตรการปกป้องทรัพยากรดินควบคู่กับการจัดการน้ำในพื้นที่ที่มีปัญหาทรัพยากรดินและไม่มีศักยภาพด้านการพัฒนาทรัพยากรน้ำต่ำ** โดยการใช้วิธีแก้ปัญหาตามธรรมชาติ ส่งเสริมระบบการจัดสรรน้ำที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมในกิจกรรมด้านน้ำที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งควรมีการจัดการความเสี่ยงจากการผลิตและการกระจายน้ำให้สามารถจ่ายน้ำได้ในปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการต่อการใช้น้ำที่เพิ่มสูงขึ้น ควรมีการจัดการอ่างเก็บน้ำที่มีอยู่รวมถึงน้ำใต้ดินให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และควรมีการพัฒนาการจัดการระบบทรัพยากรน้ำเพื่อสนับสนุนความต้องการใช้น้ำของภาคเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นยังคงใช้ตัวชี้วัดที่พิจารณาจากดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ **แต่มีการปรับหน่วยวัดของค่าเป้าหมายจาก เดิม ระดับ เป็น คะแนน** เพื่อให้การประเมินผลการดำเนินการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ เกิดความชัดเจนและส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 กำหนดเป็น **ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ต้องมีคะแนนไม่น้อยกว่า 75 คะแนน** ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับผลการประเมินดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจตามการรายงานของ สทนช. ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยอยู่ที่ระดับ 3 มีค่าคะแนนระหว่าง 60 – 78 คะแนน โดยพิจารณาที่ค่าเริ่มต้น 60 คะแนน ส่งผลให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายของประเทศไทยมีระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** ซึ่งหากต้องการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการในด้านการเพิ่มแหล่งกักเก็บน้ำ ขุดลอกระบบระบายน้ำให้รองรับน้ำได้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่วางไว้ได้

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การเพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำทัดเทียมกับสากล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ผลิตภาพจากการใช้น้ำเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ผลิตภาพจากการใช้น้ำเพิ่มขึ้น 3 เท่าจากค่าเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2561

น้ำ ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ถูกใช้ในกระบวนการผลิตสินค้าและบริการให้กับภาคเศรษฐกิจ โดยผลิตภาพจากการใช้น้ำ หมายถึง ปริมาณน้ำ 1 ลูกบาศก์เมตร ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจเท่าใด ซึ่งมีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ อาทิ **การบริหารจัดการน้ำ การจัดสรรน้ำ ปริมาณการใช้น้ำในการผลิต การบริหารจัดการน้ำเสียในระดับชุมชนและระดับครัวเรือน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผลิตภาพการใช้น้ำเพิ่มขึ้น เทคโนโลยีการบริหารจัดการน้ำ การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง นวัตกรรมประหยัดน้ำ** รวมทั้งมาตรฐานการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) อยู่ระหว่างการพัฒนาข้อมูลเพื่อประกอบการประเมินดัชนีผลิตภาพจากการใช้น้ำในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และภาคบริการซึ่งรวมถึงน้ำอุปโภค – บริโภค ทั้งในระดับประเทศ จังหวัด และระดับลุ่มน้ำ ปัจจุบันเป้าหมายผลิตภาพจากการใช้น้ำเพิ่มขึ้นจึงพิจารณาเทียบเคียงจากผลการประเมินของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDG 6.4.1 จากรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติที่มีการวัดการเปลี่ยนแปลงของประสิทธิภาพการใช้น้ำตามช่วงเวลา (Water-use efficiency) ซึ่งสามารถสะท้อนผลิตภาพจากการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นด้วยการใช้น้ำที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อ**พิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) พบว่า ผลิตภาพจากการใช้น้ำดีขึ้นแต่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้** โดยรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนใน พ.ศ. 2562 รายงานว่าประสิทธิภาพการใช้น้ำในภาพรวมของไทยอยู่ที่ 7.49 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. เพิ่มขึ้นจากผลการประเมินใน พ.ศ. 2561 ซึ่งมีประสิทธิภาพการใช้น้ำในภาพรวมที่ 7.16 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. โดยสามารถจำแนกตามรายสาขาได้ว่า ภาคอุตสาหกรรมมีผลิตภาพการใช้น้ำสูงที่สุด อยู่ที่ 31.12 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. รองลงมาคือภาคบริการ อยู่ที่ 27.93 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. และภาคเกษตร อยู่ที่ 0.33 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. แต่ยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก ที่มีมูลค่า 19 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. ทั้งนี้ เมื่อ**เทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 ซึ่งกำหนดให้ผลิตภาพจากการใช้น้ำเพิ่มขึ้น 3 เท่าจากค่าเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2561 (5.3 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม.) อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายในระดับวิกฤต**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วม**ขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** คือ **โครงการพัฒนาระบบการกระจายน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร** ตลอดจนโครงการและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ อาทิ การจัดทำการศึกษาข้อมูลผลิตภาพการใช้น้ำ สำหรับใช้การประเมินผลิตภาพการใช้น้ำในระดับประเทศ จังหวัด และลุ่มน้ำ เพื่อนำไปสู่การเพิ่มผลิตภาพการใช้น้ำ **โครงการเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านคุณภาพน้ำบาดาลสำหรับประชาชนและ อปท.** โดยเพิ่มศักยภาพของระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน การนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดที่ได้คุณภาพตามมาตรฐานน้ำแล้วกลับมาใช้ประโยชน์ในภาคการเกษตรกรรม และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาวิกฤติภัยแล้งและการขาดแคลนน้ำ รวมถึงสร้างองค์ความรู้ให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการเข้าใจปัญหาและสามารถวางแนวทางแก้ไขได้อย่างถูกต้อง เพื่อนำไปสู่การวางแผนจัดหาน้ำและปรับปรุงคุณภาพน้ำให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม และ**โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเป็นต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ด้านน้ำบาดาลประจำตำบล** เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเรียนรู้และเข้าใจในระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำ การตรวจสอบและจัดการคุณภาพน้ำ การสร้างความตระหนักรู้ต่อการใช้น้ำอย่างประหยัดและรู้คุณค่า

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

จากค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายการเพิ่มขึ้นของผลิตภาพจากการใช้น้ำ อยู่ในระดับต่ำยังไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ยังมีความท้าทายหลายประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ได้แก่ **การใช้น้ำเพื่อการเกษตรยังมีปริมาณความต้องการใช้น้ำที่สูง** เนื่องจากมีการปลูกพืชที่ใช้น้ำปริมาณมาก **ความพร้อมของเกษตรกรในการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยในการบริหารจัดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การสูญเสียน้ำในอุปกรณ์หรือกระบวนการผลิตของภาคอุตสาหกรรม ความร่วมมือและองค์ความรู้ในการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบและเทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับการดำเนินงาน** เพื่อสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำรายสาขา ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละภาคการผลิต รวมถึงประสิทธิภาพในการกำจัด/บำบัดน้ำเสียของภาคอุตสาหกรรมและครัวเรือนเพื่อนำน้ำกลับมาใช้ซ้ำในการสร้างผลผลิต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานในระยะต่อไป **หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการเร่งผลักดันให้มีการจัดทำบัญชีน้ำเพื่อการวางแผนการบริหารจัดการน้ำในแต่ละลุ่มน้ำ** เพื่อประเมินการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบและใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยทำความเข้าใจถึงกิจกรรมการใช้น้ำในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่กระบวนการปรับปรุงการใช้น้ำในแต่ละกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น **พัฒนาระบบชลประทานเพื่อเพิ่มผลผลิต** โดยปรับเปลี่ยนมาใช้ขการปลูกพืชมูลค่าสูง หรือส่งเสริมการผลิตไปสู่การผลิตเพิ่มมูลค่า หรือผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม **การวางแผนการผลิตภาคเกษตร โดยส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงการปลูกพืชในเขตพื้นที่ชลประทานเป็นพืชมูลค่าสูง** สำหรับพื้นที่เกษตรน้ำฝนให้คงรูปแบบการผลิตแบบเดิมลดการใช้น้ำภาคอุตสาหกรรม ด้วยการส่งเสริมให้มีการบำบัดน้ำเสียและนำกลับมาใช้ใหม่ในกระบวนการผลิตเพื่อช่วยลดน้ำต้นทุนที่ต้องจัดหาเพิ่มเติม **ส่งเสริมให้มีมาตรการทางภาษีจูงใจเพื่อลดค่าใช้จ่าย** ผู้ประกอบการ ส่งเสริมเอกชนและสถาบันการศึกษา **สร้างนวัตกรรมการบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสมเพื่อลดการนำเข้าอุปกรณ์ราคาสูงจากต่างประเทศ** รวมถึงลดการใช้น้ำภาคบริการ โดยส่งเสริมมาตรการประหยัดน้ำในทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง มีมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ประหยัดน้ำ และช่วยให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการผลิตอุปกรณ์ และเทคโนโลยีประหยัดน้ำ อีกทั้งควรส่งเสริมการลงทุนที่เหมาะสมของท้องถิ่นในการใช้ ประโยชน์โครงการขนาดเล็กในการสร้างรายได้ การจัดการที่เหมาะสมตั้งแต่การผลิต การกระจายสินค้าและการตลาด

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

เทียบค่าสถานการณ์ พ.ศ. 2565 กับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 แผนแม่บทประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **ได้มีการผนวกรวมเป้าหมายผลิตภาพจากการใช้น้ำเพิ่มขึ้นไว้ในเป้าหมายระดับประเด็น 190002 ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ** เพื่อให้ในการดำเนินการเพื่อเพิ่มระดับผลิตภาพด้านน้ำเกิดความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

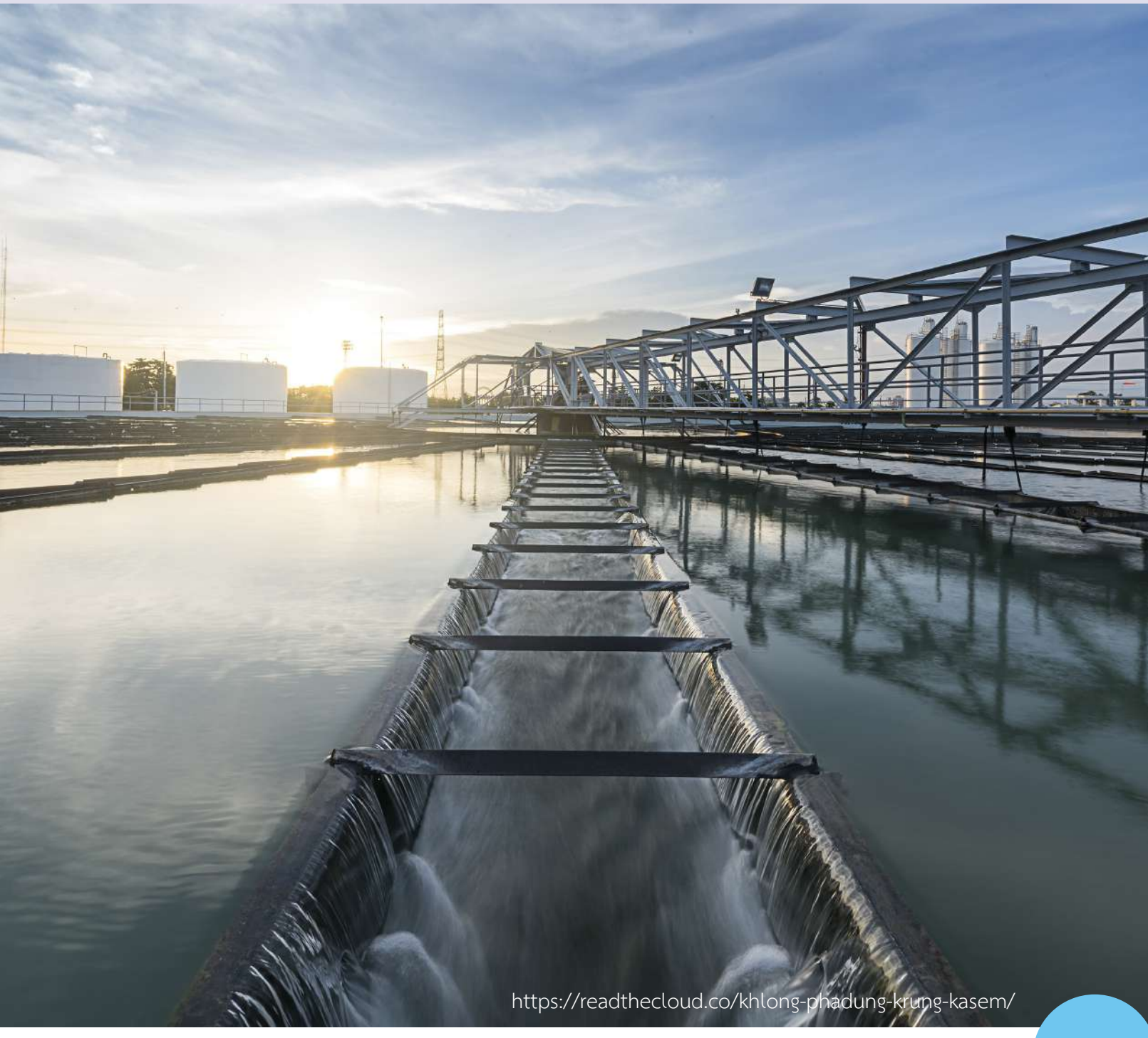

https://readthecloud.co/khlong-phadung-krung-kasem/

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 **พ.ศ. 2565**

แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศมีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดี ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

(1) สัดส่วนลำคลองสายหลักในเขตกรุงเทพมหานครได้รับการฟื้นฟู ความสำเร็จร้อยละ 50 ของพื้นที่เป้าหมาย
(2) สัดส่วนลำน้ำสายหลักใน 25 ลุ่มน้ำ ได้รับการฟื้นฟู ความสำเร็จร้อยละ 20
(3) สัดส่วนพื้นที่ชุ่มน้ำ Ramsar Site และสัดส่วนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ ได้รับการฟื้นฟูความสำเร็จร้อยละ 90
(4) สัดส่วนพื้นที่ชุมชน (นอกเขต กทม. ที่เป็นชุมชนขนาดใหญ่) ริมแม่น้ำลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับการจัดระเบียบ ความสำเร็จร้อยละ 50

การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำ ลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ โดยมีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ อาทิ **การพิสูจน์สิทธิและป้องกันการรุกล้ำแม่น้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ การจัดทำแผนหลักที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูแม่น้ำ ลำคลองแหล่งน้ำธรรมชาติต่าง ๆ** บนพื้นฐานของการรักษาสมดุลนิเวศ พัฒนาโครงข่ายการสัญจรทางน้ำที่สะดวก ปลอดภัย ประหยัดและมีประสิทธิภาพ **บูรณาการภาคประชาชน องค์กรเอกชน ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ตระหนักต่อคุณค่าและความสำคัญของแม่น้ำ คู คลอง** รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ ให้มีทัศนียภาพที่ดี มีคุณภาพได้มาตรฐาน ตลอดจนบังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากรายงานผลการประเมินตัวชี้วัดแผนแม่บทฯ ของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) เมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (ปี 2561 - 2565) **การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อความมั่นคงด้านน้ำของประเทศลดลง โดยเมื่อพิจารณารายงานของ สทนช.** ใน พ.ศ. 2565 พบว่า สัดส่วนลำคลองสายหลักในเขตกรุงเทพมหานครได้รับการฟื้นฟูร้อยละ 100 (พื้นที่เป้าหมาย 227 คลอง จากทั้งหมด 1,161 คลอง ทั่วกรุงเทพฯ) พื้นที่ชุ่มน้ำ Ramsar Site แหล่งน้ำ และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติได้รับการฟื้นฟูแล้วเสร็จเพียงร้อยละ 2 (พื้นที่เป้าหมาย 131 แห่ง ทั่วประเทศ) ทั้งนี้เนื่องจากอยู่ระหว่างการปรับปรุงพื้นที่ยังไม่แล้วเสร็จ ประกอบกับการถ่ายโอนภารกิจจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปยังกรมทรัพยากรน้ำ ในส่วนของการประเมินการฟื้นฟูลำน้ำสายหลัก 22 ลุ่มน้ำ (เดิม 25 ลุ่มน้ำ) และการจัดระเบียบพื้นที่ชุมชน (นอกเขต กทม. ที่เป็นชุมชนขนาดใหญ่) ริมแม่น้ำลำคลอง แหล่งน้ำธรรมชาติที่ ยังไม่มีการประเมินผลอยู่ในระหว่างการดำเนินการซึ่งยังไม่แล้วเสร็จ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ โดยการปรับปรุงสิ่งกีดขวางทางน้ำแล้วเสร็จ 203 แห่ง จาก 562 แห่งทั่วประเทศ ดำเนินการปรับปรุงลำน้ำธรรมชาติที่ตื้นเขินให้สามารถระบายน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วเสร็จ 115 แห่ง จาก 499 แห่งทั่วประเทศ และมีการกำจัดวัชพืชและขยะมูลฝอยในแม่น้ำสายหลัก แม่น้ำสาขา และแหล่งน้ำปิดแล้วเสร็จ 8,700,000 ตันต่อปี จาก 7,500,000 ตันต่อปี และเมื่อพิจารณาเทียบเคียงจากผลการดำเนินการในห้วงแรกตามยุทธศาสตร์ชาติที่ไม่สามารถประเมินผลการดำเนินงานที่ชัดเจนได้ สืบเนื่องมาจากอยู่ระหว่างการจัดทำระบบฐานข้อมูลและการประเมินผล เป็นผลให้เมื่อพิจาณาเทียบค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย**แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศมีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดี ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ระดับเสี่ยง**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้**ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำ พ.ศ. 2565** คือ **โครงการการดำเนินงานบริหารจัดการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรน้ำสาธารณะแบบมีส่วนร่วม (ค่าใช้จ่ายในการรองรับการดำเนินงานตามแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ 20 ปี ด้านที่ 4 การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ)** และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ อาทิ การปรับปรุงภูมิทัศน์คลองและพื้นที่ริมคลองในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย คลองหัวลำโพง คลองแสนแสบ บึงมักกะสัน คูน้ำริมถนนวิภาวดีรังสิต และแนวริมแม่น้ำเจ้าพระยา อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความสะอาด สวยงามและปลอดภัย โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาการระบายน้ำและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว มีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งน้ำให้สวยงาม สะอาดอย่างยั่งยืน สำหรับพื้นที่ชุ่มน้ำทั่วประเทศ มีพื้นที่อยู่ระหว่างการดำเนินการฟื้นฟูเพื่อให้มีความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้นเช่นบึงบอระเพ็ดหนองหารกว๊านพะเยา

บึงสีไฟ พื้นที่ชุ่มน้ำในอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย (อุทยานนกน้ำคูขุด) พื้นที่ชุ่มน้ำดอนหอยหลอด พื้นที่ชุ่มน้ำในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง เป็นต้น รวมทั้งยังมีการดำเนินงานบริหารจัดการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรน้ำสาธารณะแบบมีส่วนร่วม (ค่าใช้จ่ายในการรองรับการดำเนินงานตามแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ 20 ปี ด้านที่ 4 การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ปัญหาประชาชนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติบุกรุกพื้นที่ของรัฐ ถือเป็นเป็นปัญหาสำคัญที่จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากกระทบต่อวิถีชีวิต ผลประโยชน์ของรัฐและประชาชนจำนวนมาก เพื่อให้การดำเนินแผนงานโครงการต่างๆ สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม ควรมี**การผลักกันเรื่องการพิสูจน์และสอบเขตตามเอกสารสิทธิ์แนวแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติให้มีความชัดเจน** นอกจากนั้นแล้ว**การดำเนินการเพื่อจัดเก็บข้อมูลและการประเมินผลการดำเนินการซึ่งยังไม่แล้วเสร็จเป็นหนึ่งในความท้าทายสำคัญ**ในการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยการพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายได้ **หน่วยงานที่รับผิดชอบควรเร่งให้มีการพิสูจน์และสอบเขตตามเอกสารสิทธิ์ แนวแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติให้ชัดเจนและขึ้นทะเบียนอย่างเป็นธรรม**โดยการสำรวจ พิสูจน์แนวเขตแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ และขึ้นทะเบียนแนวเขตแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ จัดการ แก้ไขปัญหา และป้องกันการบุกรุกโดยทำแผนรื้อถอนสิ่งก่อสร้างและอาคารที่รุกล้ำแม่น้ำ ลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ และควรมีการ**รับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วน** รวมทั้งสร้างจิตสำนักในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ ในทุกมิติ เช่น การส่งเสริมให้ลดปริมาณน้ำเสียและให้มีการบำบัดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดการจัดการขยะวัชพืชและสิ่งกีดขวางทางน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของคุณภาพน้ำ เป็นต้น **ตลอดจนควรเร่งขับเคลื่อนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บข้อมูลและประเมินผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูลำคลองและพื้นที่โดยรอบ**เพื่อประโยชน์ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติในประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

https://www.bbc.com/thai/thailand-58839447

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศมีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดี ยังคงใช้ตัวชี้วัดเดิมทั้ง 4 ตัวชี้วัดซึ่งประกอบด้วย (1) สัดส่วนพื้นที่ลำคลองที่ได้รับการฟื้นฟู ซึ่งมีค่าเป้าหมายตามเดิม คือ คลองสายหลักในเขตกรุงเทพมหานคร ดำเนินการความสำเร็จร้อยละ 75 (2) สัดส่วนพื้นที่ลำน้ำที่ได้รับการฟื้นฟู ซึ่งมีการปรับค่าเป้าหมาย จาก เดิม ลำน้ำสายหลักใน 25 ลุ่มน้ำ ความสำเร็จร้อยละ 50 เป็น ลำน้ำสายหลักใน 22 ลุ่มน้ำ ความสำเร็จร้อยละ 50 เพื่อให้ค่าเป้าหมายเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกา กำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ. 2564 (3) สัดส่วนพื้นที่ชุ่มน้ำและแหล่งน้ำที่ได้รับการฟื้นฟูซึ่งยังคงใช้ค่าเป้าหมายตามเดิม ได้แก่ 1) ลำน้ำสาขาใน 20 ลุ่มน้ำ ความสำเร็จร้อยละ 20 และ 2) แหล่งน้ำธรรมชาติที่มีพื้นที่ผิวน้ำเกิน 1,000 ไร่ ความสำเร็จร้อยละ 90 และ (4) สัดส่วนพื้นที่ชุมชน (นอกเขต กทม. ที่เป็นชุมชนขนาดใหญ่) ริมแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้รับการฟื้นฟู ซึ่งมีค่าเป้าหมายตามเดิม ได้แก่ สัดส่วนพื้นที่ชุมชน ความสำเร็จร้อยละ 90

(1) สัดส่วนลำคลองสายหลักในเขตกรุงเทพมหานครได้รับการฟื้นฟู ร้อยละ 50 ของพื้นที่เป้าหมาย (จำนวน 227 คลอง) ปัจจุบันดำเนินการแล้วเสร็จร้อยละ 100 แต่เมื่อเทียบกับเป้าหมายปี 2570 ที่ต้องฟื้นฟูไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ซึ่งยังไม่มีการกำหนดพื้นที่เป้าหมายอย่างชัดเจนจาก 1,161 คลองทั่วกรุงเทพฯ ทำให้ไม่สามารถเทียบค่าเป้าหมายได้

(2) สัดส่วนลำน้ำสายหลักใน 22 ลุ่มน้ำ (เดิม 25 ลุ่มน้ำ) ได้รับการฟื้นฟูร้อยละ 20 และเมื่อเทียบกับเป้าหมายปี 2570 ที่ต้องฟื้นฟูไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่เป้าหมาย อยู่ในระหว่างการดำเนินการและยังไม่มีการรายงานผล

(3) สัดส่วนพื้นที่ชุ่มน้ำ Ramsar Site และแหล่งน้ำได้รับการฟื้นฟูร้อยละ 90 และสัดส่วนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ ได้รับการฟื้นฟูร้อยละ 90 ดำเนินการไปแล้วเพียงร้อยละ 2

(4) สัดส่วนพื้นที่ชุมชน (นอกเขตกทม. ที่เป็นชุมชนขนาดใหญ่) ริมแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีระบบนิเวศและทัศนียภาพดีมีคุณภาพได้มาตรฐาน ได้รับการจัดระเบียบร้อยละ 50 และเมื่อเทียบกับเป้าหมายปี 2570 ที่ต้องได้รับการจัดระเบียบไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 อยู่ในระหว่างการดำเนินการ และยังไม่มีการรายงานผล

อย่างไรก็ตามเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 มีการพิจารณาตัวชี้วัดความสำเร็จของพื้นที่ชุ่มน้ำและแหล่งน้ำที่ได้รับการฟื้นฟูต่อพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ 1) ลำน้ำสาขาใน 20 ลุ่มน้ำ ได้รับการฟื้นฟูไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 2) แหล่งน้ำธรรมชาติที่มีพื้นที่ผิวน้ำเกิน 1,000 ไร่ ได้รับการฟื้นฟูไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 3) ลำน้ำสาขาใน 22 ลุ่มน้ำ ได้รับการฟื้นฟู **ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศมีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดีอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการจัดทำแผนอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำ ลำน้ำที่ผ่านชุมชน พื้นที่ชุ่มน้ำ สำรวจและติดตามข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำตลอดจน ความหลากหลายทางชีวภาพในเขตพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมทั้งควรผลักดันการดำเนินงานในประเด็นเรื่องที่ดิน

และกระบวนการเวนคืนที่ดิน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ชุมชนริมน้ำ และยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากกระทบต่อวิถีชีวิตและผลประโยชน์ของประชาชนจำนวนมาก เพื่อให้การดำเนินแผนงานโครงการต่าง ๆ สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม

https://readthecloud.co/khlong-phadung-krung-kasem/

แผนแม่บท

20

การบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ

"ภาครัฐทันสมัย มีประสิทธิภาพ บริการประชาชนสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส บุคลากรภาครัฐมีความเป็นมืออาชีพ มุ่งพัฒนาภายใต้หลักการ ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของภาครัฐและการให้บริการประชาชน ปรับสมดุลระบบบริหารจัดการภาครัฐ และพัฒนาระบบบุคลากรอันเป็นพื้นฐานสนับสนุนการพัฒนาด้านอื่น ๆ ที่สำคัญ ภายใต้หลักการ “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” ให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ ได้อย่างตรงจุด โปร่งใส มีคุณภาพและมาตรฐานเทียบเท่าสากล รวดเร็ว ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาที่ครอบคลุมในทุกมิติ ตั้งแต่เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมี 2 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) บริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ และ (2) ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้** ทั้งนี้แผนแม่บทฯ ประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ มีส่วนสนับสนุนโดยตรงต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ อีกทั้งยังมีส่วนเกี่ยวข้องต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

200001 บริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2 กพร

ระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจาก ระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ ซึ่งเป็นการรวบรวมจากประชาชนผู้ใช้บริการจากหน่วยงานของรัฐ (ส่วนราชการ จังหวัด องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐรูปแบบอื่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ทั่วประเทศ โดยผลการสำรวจระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ พ.ศ. 2565 มาจาก กรุงเทพฯ และปริมณฑล ร้อยละ 21.67 และ จากภูมิภาค ร้อยละ 78.33 พบว่า ใน พ.ศ. 2565 มีร้อยละ 81.69 มีสถานะอยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**ที่กำหนดไว้ ที่ระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85

20 การบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวมของ**ประชาชนได้รับความพึงพอใจในการรับบริการของภาครัฐ**ลดลง เมื่อพิจารณาจากผลการสำรวจระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ โดยใน พ.ศ. 2562 – 2565 พบว่า ระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐใน พ.ศ. 2562 2564 และ 2565 มีร้อยละ 84.75 84.81 และ 81.69 ตามลำดับ โดยใน พ.ศ. 2564 จะมีการปรับตัวดีขึ้นจาก พ.ศ. 2562 ร้อยละ 0.06 แต่กลับปรับตัวลดลง ใน พ.ศ. 2565 ลดลงร้อยละ 3.31 จาก พ.ศ. 2562 ชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานในห้วง 5 ปีที่ผ่านมา ไม่สามารถทำให้บรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ หน่วยงานของภาครัฐต้องเร่งดำเนินการยกระดับการให้บริการประชาชนให้พัฒนามากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถบรรลุค่าเป้าหมายในห้วงถัดไปได้

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทฯ ประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมายและตัวชี้วัดเดิม แต่ได้มีการกำหนดค่าเป้าหมายให้มีความท้าทายมากขึ้น โดยกำหนด ระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ใน พ.ศ. 2570 โดยสถานการณ์ ใน พ.ศ. 2565 ระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ มีร้อยละ 81.69 ซึ่งมีสถานะใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานที่ผ่านมายังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพ.ศ. 2565 ที่ร้อยละ 85 และเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570 จึงส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายยังอยู่ใน**ระดับวิกฤต**

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | **พ.ศ. 2565**

200002 ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพด้วยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

ประเทศไทยต้องอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาด้านรัฐบาลดิจิทัลสูงสุด 60 อันดับแรก

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในการจัดลำดับขององค์กรสหประชาชาติ ซึ่งมีการจัดทำทุก 2 ปี จากผลการจัดอันดับใน พ.ศ. 2565 พบว่า ประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ 55 จาก 193 ประเทศทั่วโลก โดยได้รับคะแนนการประเมิน 0.766 คะแนน แสดงถึง**การบรรลุเป้าหมาย** **ซึ่งได้กำหนดให้ประเทศไทยต้องอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาด้านรัฐบาลดิจิทัลสูงสุด 60 อันดับแรก ภายใน พ.ศ. 2565**

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวมของ**ภาครัฐมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ**มีการพัฒนาที่ดีขึ้น พิจารณาจาก ผลการจัดอันดับของประเทศไทยของดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีการจัดเก็บทุก 2 ปี มีการพัฒนาที่ดีขึ้น พิจารณาจากผลการจัดอันดับฯ ที่สูงขึ้นทุกปี โดย ใน พ.ศ. 2561 2563 2565 มีผลการจัดอันดับฯ ที่ 73 57 และ 55 ตามลำดับ โดยผลของ พ.ศ. 2565 มีอันดับที่ดีขึ้น 18 อันดับจาก พ.ศ. 2561 รวมทั้งยังอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาด้านรัฐบาลดิจิทัลสูงสุด 60 อันดับแรก

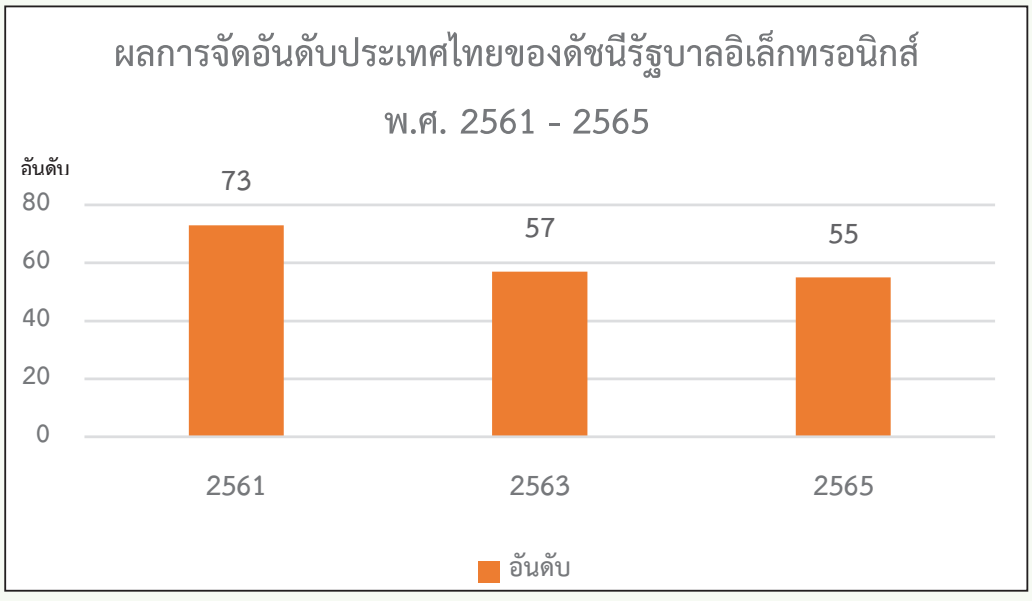

ที่มา : องค์การสหประชาชาติ

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทฯ ประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมายและตัวชี้วัดเดิม แต่ได้ปรับค่าเป้าหมายให้มีความท้าทายมากขึ้น นั่นคือ ประเทศไทยต้องอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาด้านรัฐบาลดิจิทัลสูงสุด 50 อันดับแรก ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2570 เนื่องจากดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในการจัดลำดับขององค์กรสหประชาชาติซึ่งมีการจัดทำทุกๆ 2 ปี จึงได้เพิ่มเติมตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย คือ สัดส่วนหน่วยงานระดับกรมที่มีระดับความพร้อมรัฐบาลดิจิทัลหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ในระดับ 4 ขึ้นไป ต่อ หน่วยงานภาครัฐระดับกรมทั้งหมดอยู่ที่ร้อยละ 20 ขึ้นไป จากสถานการณ์ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ 55 และสัดส่วนหน่วยงานระดับกรมที่มีระดับความพร้อมรัฐบาลดิจิทัลหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ในระดับ 4 ขึ้นไป ต่อ หน่วยงานภาครัฐระดับกรมทั้งหมด อยู่ที่ร้อยละ 5.84 เมื่อพิจารณาทั้งสองตัวชี้วัดร่วมกัน ส่งผลให้สถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับวิกฤต**

20 การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็น บริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ และ ประเด็น ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพด้วยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ที่ได้มีการบรรลุเป้าหมายภายใน พ.ศ. 2565 แล้วนั้น การดำเนินการที่ผ่านมาในห้วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) มีปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข อาทิ กฎหมาย/กฎระเบียบที่ล้าหลังต่อการพัฒนางานบริการภาครัฐให้เป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น บุคลากรขาดทักษะดิจิทัลและความรู้ในการให้บริการของภาครัฐแก่ประชาชน การจัดทำระบบหรือฐานข้อมูลสำหรับจัดเก็บข้อมูลที่ซ้ำซ้อน ข้อมูลในระบบฐานข้อมูลภาครัฐไม่เป็นปัจจุบัน รวมไปถึงระบบสารสนเทศของภาครัฐมีความล้าหลังและไม่ปลอดภัย และขาดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) จะมีสถานการณ์อยู่ในระดับเกือบดีและดี แต่เป้าหมายย่อยของแผนแม่บท (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงมีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไข อาทิ แก้ไขหรือทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยและไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐเพื่อให้สามารถพัฒนาภาครัฐและงานบริการภาครัฐให้เป็นดิจิทัลได้ราบรื่น พัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ให้บริการรวมทั้งปรับทัศนคติการให้บริการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ให้มีความพร้อมที่จะให้บริการและรับฟังความเห็นจากผู้รับบริการ ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ปลูกฝังบุคลากรภาครัฐทุกระดับให้มีกรอบความคิดในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองและ บุคลากรทำงานด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ยึดมั่นในหลักจริยธรรม พัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรภาครัฐผู้ให้บริการประชาชนทั้งในด้านวิชาการและด้านเทคนิค ให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด สร้างสรรค์และเหมาะสม ในการให้บริการประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างคุณค่าการให้บริการได้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและความต้องการของประชาชนในประเทศ ปรับปรุงการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐแบบเบ็ดเสร็จ เพื่อลดการใช้งบประมาณในการจัดทำฐานข้อมูลที่ซับซ้อนเกินความจำเป็น ปรับปรุงฐานข้อมูลภาครัฐที่สะท้อนสถานการณ์ปัจจุบันและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนได้ ภาครัฐทุกภาคส่วนที่มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยทางไซเบอร์ของระบบและข้อมูลที่จัดเก็บด้วย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนในการรับบริการจากภาครัฐ รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้กับภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้ภาคส่วนต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประเทศไทยไปร่วมกันอย่างยั่งยืน

แผนแม่บทฯ ประเด็น 20 การบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ

ประกอบด้วย 6 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมาย
ระดับแผนแม่บทย่อย (Y1)
กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

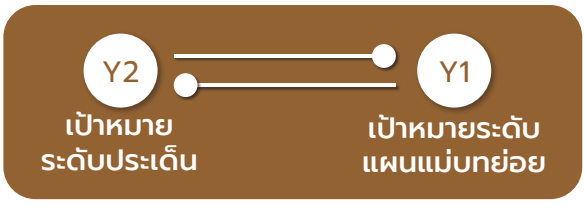

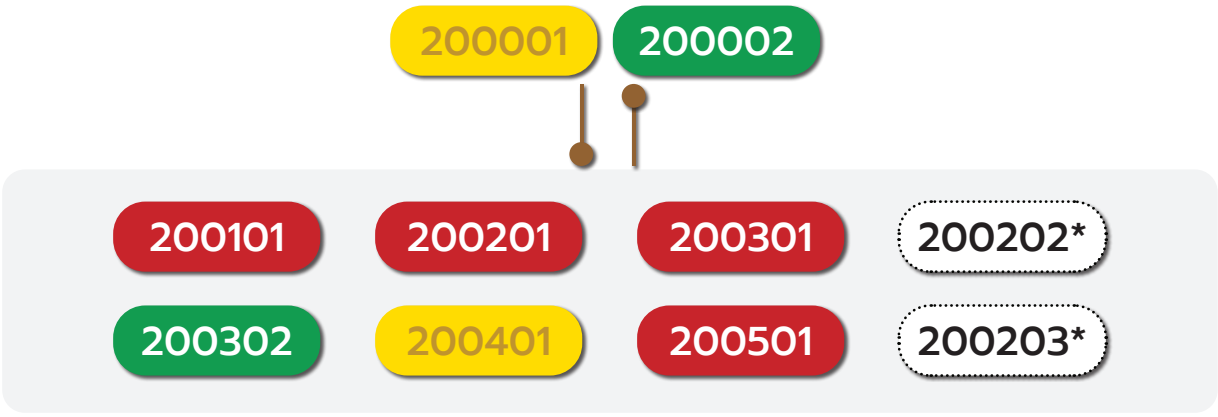

หมายเหตุ : สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำ พ.ศ. 2565

*เป้าหมายแผนย่อยที่เพิ่มเติมในแผนแม่บทฯ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

** เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อ เป้าหมายแผนแม่บทย่อยระดับประเด็น (Y2) โดยตรง

200101 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

งานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนความสำเร็จของกระบวนงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัลร้อยละ 100 (ทั้งหมด 2,180 กระบวนงาน แบ่งเป็น กระบวนงานในระบบอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจแบบครบวงจร 300 กระบวนงาน และกระบวนงานอื่น ๆ 1,880 กระบวนงาน)

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมงานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลมีการพัฒนาที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณา จากสัดส่วนความสำเร็จของกระบวนงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัล ที่ได้มีการทบทวนและจัดกลุ่มกระบวนงานใหม่ใน พ.ศ. 2565 จากเดิม ทั้งหมด 2180 กระบวนงาน เป็น 739 กระบวนงาน โดยใน พ.ศ. 2561 มีกระบวนงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัลทั้งสิ้น 41 กระบวนงาน ใน พ.ศ. 2562 - 2563 มีสะสมรวมทั้งสิ้น 78 กระบวนงาน ใน พ.ศ. 2564 มีสะสมรวมทั้งสิ้น 205 กระบวนงาน และใน พ.ศ. 2565 มีสะสมรวมทั้งสิ้น 351 กระบวนงาน คิดเป็นร้อยละ 5.54 10.55 27.74 และ 47.49 ของกระบวนงานทั้งหมด ตามลำดับ แม้ว่าสัดส่วนความสำเร็จของกระบวนงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัลจะมีการปรับตัวที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง **เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่าสัดส่วนของกระบวนงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลสะสมทั้งหมดใน พ.ศ. 2565 คิดเป็นร้อยละ 47.49 ส่งผลให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายระดับวิกฤตที่กำหนดให้สัดส่วนความสำเร็จของกระบวนงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัลร้อยละ 100**

200201 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

หน่วยงานภาครัฐบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ทุกแผนงาน/โครงการภายใต้ 15 ประเด็นเร่งด่วนของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีผลสัมฤทธิ์ต่อเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมหน่วยงานภาครัฐบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ พิจารณาจากตัวชี้วัดเทียบเคียงจากจำนวนหน่วยงานของรัฐที่มีโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณที่ผ่านกระบวนการจัดลำดับความสำคัญ พบว่าโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ 2565 - 2567 มีสัดส่วนข้อเสนอโครงการที่ผ่านการคัดเลือกเพิ่มขึ้น ดังนี้ ร้อยละ 16.74 13.36 และ 39.18 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาสถานะการบรรลุค่าเป้าหมาย 140 เป้าหมายแผนแม่บทย่อยภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พบว่าสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายแผนแม่บทย่อย 140 เป้าหมาย มีเป้าหมายที่บรรลุค่าเป้าหมายได้ตามที่กำหนดไว้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ใน พ.ศ. 2562 - 2565 มีร้อยละเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยที่บรรลุค่าเป้าหมายได้ตามที่กำหนด (สีเขียว) ดังนี้ 16.43 23.57 28.57 และ 41.43 ตามลำดับ และ**เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 พบว่า จำนวนโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ 2567** ที่ผ่านกระบวนการจัดลำดับความสำคัญคิดเป็นร้อยละ 39.18 และ เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยที่บรรลุค่าเป้าหมายได้ตามที่กำหนด (สีเขียว) แล้ว คิดเป็นร้อยละ 41.43 ส่งผลให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายระดับวิกฤตที่กำหนดให้ทุกแผนงาน/โครงการภายใต้ 15 ประเด็นเร่งด่วนของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีผลสัมฤทธิ์ต่อเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ**

200301 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ระดับความสำเร็จในการเปิดให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาดำเนินการบริการสาธารณะ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมภาคส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะลดลง พิจารณาจากตัวชี้วัดเทียบเคียง ข้อมูลการลงทุนของโครงการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนที่คณะกรรมการนโยบายการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนเห็นชอบหลักการของโครงการ เนื่องจากข้อมูลมูลค่าการลงทุนรวมของภาครัฐในการจัดบริการสาธารณะทั้งหมดอยู่ระหว่างการประมวลผล ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 พบว่ามีการลงทุนที่เพิ่มขึ้น ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2562 และ 2564 - 2565 อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลต่อการลงทุนในการพัฒนาและการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้มีจำนวนและมูลค่าของโครงการลงทุนที่ลดลง ในช่วง พ.ศ. 2563 - 2564 ทั้งนี้ การคลี่คลายของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว และสามารถกลับมาดำเนินโครงการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของประเทศได้ ส่งผลให้มีจำนวนและมูลค่าของโครงการลงทุนเพิ่มขึ้นใน พ.ศ. 2565 และ**เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า สัดส่วนการลงทุนของภาคเอกชนต่อการลงทุนรวมในการจัดบริการสาธารณะ ส่งผลให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤต ที่กำหนดให้ระดับความสำเร็จในการเปิดให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาดำเนินการบริการสาธารณะ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20**

200302 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสมรรถนะและสร้างความทันสมัยในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชน กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ค่าคะแนนการประเมินร้อยละของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่นำแผนชุมชนสู่การพัฒนาท้องถิ่นได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสมรรถนะและสร้างความทันสมัยในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชน พิจารณาจากตัวชี้วัดเทียบเคียงผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีการพัฒนาที่ดีขึ้น โดยมีผลคะแนนค่าเฉลี่ยผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม ของ พ.ศ. 2561 – 2564 อยู่ที่ 80.7 77.95 82.32 และ 84.62 คะแนน ตามลำดับ และ**เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม ที่ 84.62 คะแนน ส่งผลให้**เกิดการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ค่าคะแนนการประเมินร้อยละของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่นำแผนชุมชนสู่การพัฒนาท้องถิ่นได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ 70**

200401 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ระดับ Digital Government Maturity Model (Gartner) ระดับ 2 และสัดส่วนของหน่วยงานที่บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างสูงตามเป้าหมาย ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 90

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว พิจารณาจากตัวชี้วัดเทียบเคียง ผลการจัดอันดับการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีการพัฒนาที่ดีขึ้น โดยผลการจัดอันดับของไทยตามผลสำรวจใน พ.ศ. 2562/2563 – 2565 ไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ 26 25 และ 22 ได้รับคะแนนอยู่ที่ 73.17 79.65 และ 78.01 ตามลำดับ (ผลการสำรวจของ พ.ศ. 2562 และ 2563 ถูกสรุปรวมเป็นรอบเดียวกัน) และพิจารณาจากตัวชี้วัดเทียบเคียง ภาพรวมระดับความพร้อมการพัฒนาด้านดิจิทัลของหน่วยงานภาครัฐ สะท้อนได้จากสัดส่วนหน่วยงานที่อยู่ในระดับ 2 ขึ้นไป ใน พ.ศ. 2563 2564 และ 2565 คิดเป็นร้อยละ 89.04 92.28 และ 89.35 ตามลำดับ และ**เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า ผลการจัดอันดับการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ที่ 78.01 คะแนน และ ภาพรวมระดับความพร้อมการพัฒนาด้านดิจิทัลของหน่วยงานภาครัฐ สะท้อนได้จากสัดส่วนหน่วยงานที่อยู่ในระดับ 2 ขึ้นไป ที่ร้อยละ 89.35 ซึ่งยังคงอยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ระดับ Digital Government Maturity Model (Gartner) ระดับ 2 และสัดส่วนของหน่วยงานที่บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างสูงตามเป้าหมาย ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 90**

200501 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 ดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และ สัดส่วนเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำผิดกฎหมายลดลงร้อยละ 20

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของบุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ พิจารณาจากดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ โดยผล พ.ศ. 2565 เท่ากับร้อยละ 78.70 และ พ.ศ. 2563 เท่ากับร้อยละ 80.25 และสัดส่วนเจ้าหน้าที่ที่กระทำผิดกฎหมายลดลง สามารถพิจารณาได้จากตัวชี้วัดเทียบเคียงจำนวนคดีในความรับผิดชอบของศาลปกครอง ที่ลดลงร้อยละ 20 เมื่อเทียบจากจำนวนคดีความใน พ.ศ. 2560 พบว่าในภาพรวมการดำเนินงานที่ผ่านมานั้น มีจำนวนคดีความในความรับผิดชอบของศาลปกครองสูงสุดลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2564 แต่ใน พ.ศ. 2565 จำนวนคดีความนั้นเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2560 คิดเป็นลดลงร้อยละ 15.62 28.94 27.46 24.30 และ 20.31 ตามลำดับ ในขณะที่ศาลปกครองชั้นต้นนั้นมีจำนวนคดีความเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2561 จนถึง พ.ศ. 2565 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2560 คิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.85 14.48 17.09 4.44 และ 12.10 ตามลำดับ และ**เมื่อเทียบสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** พบว่า ดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ อยู่ที่ร้อยละ 78.70 และ จำนวนคดีในความรับผิดชอบของศาลปกครองลดลงเมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2560 ที่ร้อยละ 4.10 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมาย**อยู่ในระดับวิกฤตการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และสัดส่วนเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำผิดกฎหมายลดลงร้อยละ 20**

จ.3 กพร

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาบริการประชาชน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

งานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนความสำเร็จของกระบวนงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัล ร้อยละ 100 (ทั้งหมด 2,180 กระบวนงานแบ่งเป็น กระบวนงานในระบบอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจแบบครบวงจร 300 กระบวนงาน และกระบวนงานอื่น ๆ 1,880 กระบวนงาน)

งานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น เป็นเป้าหมายที่มุ่งเน้นการพัฒนางานบริการของภาครัฐให้เป็นดิจิทัล โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อจะช่วยให้งานบริการภาครัฐนั้นมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และทันสมัยโดยมีปัจจัยที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายอาทิการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นดิจิทัล พัฒนาการเชื่อมระบบกับแพลตฟอร์มการให้บริการภาครัฐ เชื่อมระบบกับแพลตฟอร์มกลางการบริการกลาง การเปิดเผยและเชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐ โดยมุ่งเน้นให้ภาครัฐนั้นเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐแบบเบ็ดเสร็จ การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้กับภาคส่วนต่างๆ ปรับปรุงกฎหมายกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยและไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานบริการของภาครัฐ รวมทั้งการต่อยอดงานบริการให้เป็นรูปแบบการบริการออนไลน์ โดยมีนโยบายที่เอื้อต่อการผลักดันงานบริการภาครัฐที่เป็นดิจิทัล และ สร้างการรับรู้หรือการเข้าใจในการรับบริการจากระบบดิจิทัลแก่ประชาชน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากสัดส่วนความสำเร็จของกระบวนงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัล ซึ่งจากเดิมมีทั้งหมด 2,180 กระบวนงาน แบ่งเป็นกระบวนงานในระบบอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจแบบครบวงจร 300 กระบวนงาน และกระบวนงานอื่น ๆ 1,880 กระบวนงาน อย่างไรก็ตาม พ.ศ.2565 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการได้มีการทบทวนและจัดกลุ่มกระบวนงานใหม่เป็นทั้งหมด 739 กระบวนงาน แบ่งเป็นด้านการประกอบธุรกิจ 286 กระบวนงาน ด้านการมีงานทำ 148 กระบวนงาน และด้านคุณภาพชีวิตประชาชน 305 กระบวนงาน เพื่อให้การวัดมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน **โดยการดำเนินงานในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) นั้น ร้อยละความสำเร็จของกระบวนงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัลโดยภาพรวมมีการปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น แต่ยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤต** โดยใน พ.ศ. 2561 มีกระบวนงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัลทั้งสิ้น 41 กระบวนงานใน พ.ศ. 2562 - 2563 มีสะสมรวมทั้งสิ้น 78 กระบวนงาน ใน พ.ศ. 2564 มีสะสมรวมทั้งสิ้น 205 กระบวนงานและใน พ.ศ. 2565 มีสะสมรวมทั้งสิ้น 351 กระบวนงาน คิดเป็นร้อยละ 5.54 10.55 27.74 และ 47.49 ของกระบวนงานทั้งหมด ตามลำดับ แม้ว่าสัดส่วนความสำเร็จของกระบวนงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัลจะมีการปรับตัวที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อนำสัดส่วนของกระบวนงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลสะสมทั้งหมดใน พ.ศ. 2565 ที่คิดเป็นร้อยละ 47.49 มาเทียบกับเป้าหมายของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติในห้วง 5 ปีแรก (พ.ศ. 2561 – 2565) ที่กำหนดไว้ร้อยละ 100 ทำให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายระดับวิกฤต**

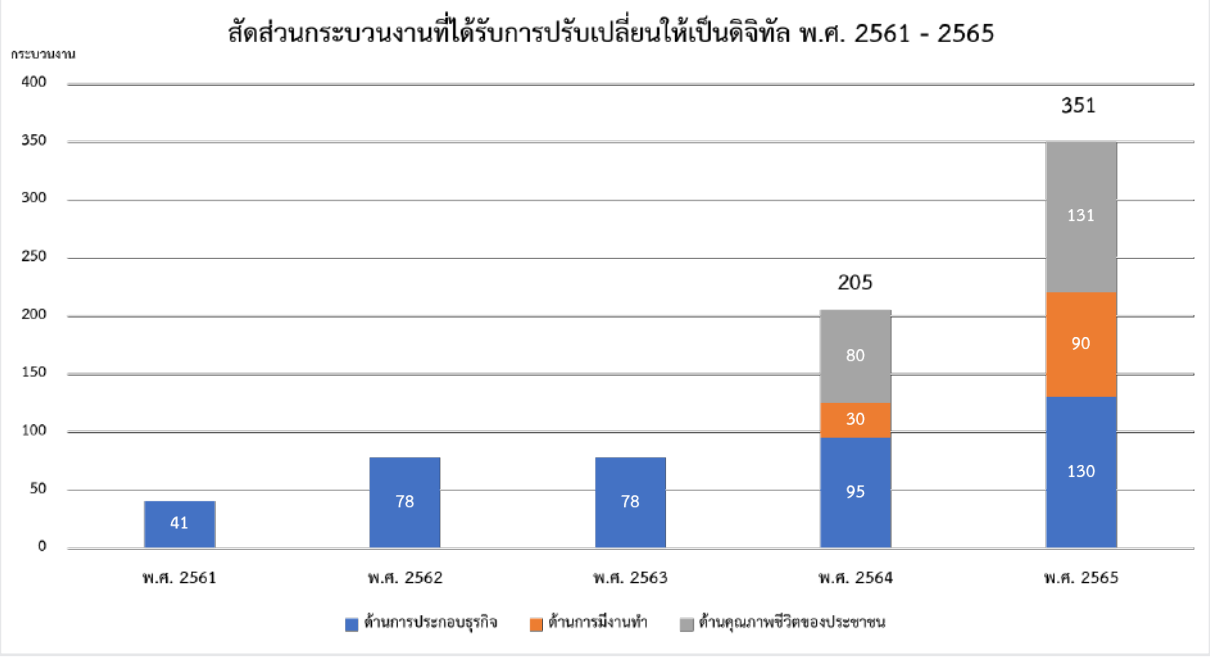

ที่มา : สำนักงาน ก.พ.ร.

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ในการขับเคลื่อนเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่ผ่านมาในห้วง 5 ปีแรกของการดำเนินตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดทำ**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** อาทิ โครงการพัฒนาศูนย์บริการครบวงจรแบบเบ็ดเสร็จ (ภาคธุรกิจและภาคประชาชน) ที่มีการพัฒนาระบบกลางในการให้บริการประชาชนและภาคธุรกิจ โดยมีเป้าหมายให้มีจำนวนงานบริการภาครัฐสำหรับการประกอบธุรกิจที่ให้บริการได้แบบเบ็ดเสร็จทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบการให้บริการภาครัฐแบบเบ็ดเสร็จทางอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 40 ใบอนุญาต และจำนวนงานบริการภาครัฐสำหรับงานบริการประชาชนที่เปิดให้บริการแบบเบ็ดเสร็จทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบศูนย์กลางการบริการประชาชนในการติดต่อราชการแบบเบ็ดเสร็จครบวงจร จำนวน 60 งานบริการ โดยการดำเนินงานในส่วนของระบบการให้บริการภาครัฐแบบเบ็ดเสร็จทางอิเล็กทรอนิกส์ สามารถพัฒนาระบบต้นแบบใบอนุญาตและงานบริการที่ผ่านการทดสอบร่วมกับหน่วยงานเจ้าของใบอนุญาตแล้วเสร็จจำนวน 40 ใบอนุญาต รวมทั้งมีผลการศึกษาและพัฒนาเพื่อขยายผลการให้บริการไปต่างจังหวัดจำนวน 6 ใบอนุญาต และในส่วนของระบบศูนย์กลางการบริการประชาชนในการติดต่อราชการแบบเบ็ดเสร็จครบวงจร ได้รายงานผลการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของงานบริการนำร่องเพื่อให้บริการในระบบศูนย์กลางการบริการประชาชนในการติดต่อราชการแบบเบ็ดเสร็จครบวงจร สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานบริการในเชิงเทคนิคเพิ่มเติม จำนวน 60 งานบริการ และมีงานบริการที่ได้รับการพัฒนาในเชิงเทคนิคและเปิดให้บริการบนระบบศูนย์กลางการบริการประชาชนในการติดต่อราชการแบบเบ็ดเสร็จครบวงจร ผ่านแอปพลิเคชัน “ทางรัฐ” แล้ว จำนวน 68 งานบริการ นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาระบบการให้บริการของหน่วยงานของรัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐพัฒนาระบบการให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในการประกอบธุรกิจของประเทศไทย โดยการดำเนินการที่ผ่านมาได้มีรายงานผลการศึกษาการคาดการณ์สภาพแวดล้อมการให้บริการภาครัฐโดยครอบคลุมแนวทางการปฏิรูป และรายงานผลการศึกษาธุรกรรมภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสีเขียวของประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาระบบการให้บริการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 ที่มีเพื่อส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานการบริการของภาครัฐให้สามารถปรับเปลี่ยนไปสู่ระบบดิจิทัล เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเข้ารับบริการของภาครัฐในช่องทางดิจิทัล และลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชนในการติดต่อราชการเพื่อรับบริการต่างๆ อาทิ การขออนุญาต การขออนุมัติ การจดทะเบียน การขึ้นทะเบียน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

จากการดำเนินการที่ผ่านมาในห้วงแรกการปรับเปลี่ยนกระบวนงานบริการภาครัฐให้เป็นดิจิทัล มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปี แต่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ไม่มากเมื่อเทียบกับร้อยละ 100 ของกระบวนงานทั้งหมดที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทย่อย โดยปีที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนกระบวนงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัลมากที่สุด คือใน พ.ศ. 2565 ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.75 ซึ่งเห็นได้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ช่วยเร่งให้เกิดการปรับกระบวนงานเป็นดิจิทัล อย่างไรก็ตาม การปรับกระบวนงานหลังจากนี้จำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงการทำงานเพื่อให้กระบวนงานที่ปรับเปลี่ยนแล้วและกำลังจะปรับเปลี่ยนสามารถดำเนินการได้บรรลุเป้าหมายในห้วงถัดไป โดยมีประเด็นท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ ความหลากหลายของกระบวนการทำงานต่าง ๆ ของราชการ รวมถึงส่วนภูมิภาค ซึ่งยังมีความจำเป็นที่จำต้องศึกษาเพิ่มเติมในระยะถัดไป ทัศนคติของบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจด้านเทคนิคและการให้บริการซึ่งในแต่ละหน่วยงานและพื้นที่มีไม่เท่ากัน ส่งผลต่อการขับเคลื่อนเป้าหมาย ความพร้อมด้านเทคโนโลยีของงานบริการของแต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกัน ส่งต่อการปรับกระบวนงาน โดยเฉพาะการเชื่อมโยงและเปิดเผยข้อมูลข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของปรับกระบวนงานเป็นดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อปิดช่องว่างการพัฒนาของเป้าหมายงานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น ภาครัฐควรเร่งดำเนินการโดยอิงจากปัจจัยที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายที่ต้องเร่งดำเนินการ ประกอบด้วย การพัฒนาสภาพแวดล้อมของงานบริการภาครัฐให้เอื้อต่อการเป็นดิจิทัล ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล พัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐแบบเบ็ดเสร็จ ผลักดันนโยบายที่เอื้อต่อการผลักดันงานบริการภาครัฐที่เป็นดิจิทัล ต่อยอดงานบริการให้เป็นรูปแบบการบริการออนไลน์ แต่ทั้งหมดที่กล่าวมานั้นจะไม่สามารถสำเร็จได้โดยปราศจากอุปสรรค หากไม่มีการปรับปรุง ทบทวน กฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยและไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล และต้องส่งเสริมให้มีการดำเนินการในลักษณะเชิงรุกของหน่วยงานผู้ออกกฎหมายและผู้ใช้กฎหมาย ในโครงการและการดำเนินการต่อที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการทำงานงานบริการของภาครัฐที่เป็นดิจิทัล โดยพัฒนาบุคลากรกลุ่มดูแลระบบบริการและให้บริการให้มีทักษะเฉพาะด้านดิจิทัล และมุ่งเน้นการสร้างการรับรู้และความเข้าใจในการรับบริการจากระบบดิจิทัลของประชาชน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้รับบริการ และเพื่อให้บุคลากรสามารถให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย งานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น มีการปรับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายในช่วง พ.ศ. 2566-2570 จาก เดิม สัดส่วนความสำเร็จของกระบวนงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัล ร้อยละ 100 เป็น สัดส่วนของกระบวนงานที่ปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัลต่อกระบวนงานทั้งหมดที่สามารถปรับเปลี่ยนให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 เมื่อเปรียบเทียบกับ พ.ศ. 2565 สัดส่วนของกระบวนงานที่ปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัลต่อกระบวนงานทั้งหมดที่สามารถปรับเปลี่ยนให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลอยู่ที่ร้อยละ 47.49 ทำให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับใกล้เคียงค่าเป้าหมาย

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การบริหารจัดการการเงินการคลัง

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

หน่วยงานภาครัฐบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ทุกแผนงาน/โครงการภายใต้ 15 ประเด็นเร่งด่วนของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีผลสัมฤทธิ์ต่อเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ

การดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ นับเป็นภารกิจสำคัญที่ทุกหน่วยงานของรัฐจะต้องร่วมมือกัน ซึ่งการที่จะบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดได้นั้น หน่วยงานของรัฐจำเป็นต้องมองเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติร่วมกัน เพื่อกำหนดแผน แนวทางการดำเนินงาน และโครงการที่เหมาะสมให้สามารถแปลงไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม รวมทั้งต้องอาศัยการบริหารจัดการการเงินการคลังและการจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ โดยมีปัจจัยที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การมีฐานข้อมูลที่สะท้อนสถานการณ์ปัจจุบันและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนได้ การมีกลไกและช่องทางที่เอื้อให้การบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการนำแผนหรือนโยบายไปปฏิบัติ การปรับปรุงกฎหมายที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ ปรับปรุงการดำเนินงานให้มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ พร้อมทั้งบริหารงบประมาณให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากตัวชี้วัดเทียบเคียงจากจำนวนหน่วยงานของรัฐที่มี**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ**ที่ผ่านกระบวนการจัดลำดับความสำคัญตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 18 พฤษภาคม 2564 **โดยเมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) พบว่ามีการพัฒนาที่ดีขึ้น แต่ยังคงมีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายที่ต่ำกว่าหมายในระดับวิกฤต** โดยพบว่า โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ 2567 ซึ่งมีการจัดทำใน พ.ศ. 2565 มีหน่วยงานระดับกระทรวงที่จัดส่งข้อเสนอโครงการฯ และผ่านกระบวนการจัดลำดับความสำคัญครบถ้วนทุกกระทรวง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา ในปีงบประมาณ 2566 ที่มีหน่วยงานระดับกระทรวงที่จัดส่งข้อเสนอโครงการฯ ได้ครบถ้วนทุกกระทรวง แต่มี 1 กระทรวงที่ไม่มีโครงการฯที่ผ่านกระบวนการจัดลำดับความสำคัญ

และหากพิจารณาจากสัดส่วนระหว่างจำนวนโครงการที่ผ่านการคัดเลือกต่อจำนวนข้อเสนอโครงการฯ พบว่า โครงการฯ ที่ผ่านการคัดเลือกประจำปีงบประมาณ 2567 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 1,026 โครงการ จากทั้งหมด 2,619โครงการ(คิดเป็นร้อยละ 39.18)เมื่อเทียบกับจำนวนโครงการที่ผ่านการคัดเลือกประจำปีงบประมาณ 2566 จำนวน 406 โครงการ จากทั้งหมด 3,039 โครงการ (คิดเป็นร้อยละ 13.36) และปีงบประมาณ 2565 จำนวน 571 โครงการ จากทั้งหมด 3,428 โครงการ (คิดเป็นร้อยละ 16.74) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาภาพรวมของ**สถานะการบรรลุค่าเป้าหมายแผนแม่บทย่อย 140 เป้าหมาย พบว่ามีเป้าหมายที่บรรลุค่าเป้าหมายได้ตามที่กำหนดไว้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2565มีเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยที่บรรลุค่าเป้าหมายได้ตามที่กำหนด (สีเขียว) แล้ว 58 เป้าหมาย จากทั้งหมด 140 เป้าหมายคิดเป็นร้อยละ 41.43 ของเป้าหมายแผนแม่บทย่อยทั้งหมด เทียบกับร้อยละ 28.57 ของ พ.ศ. 2564**

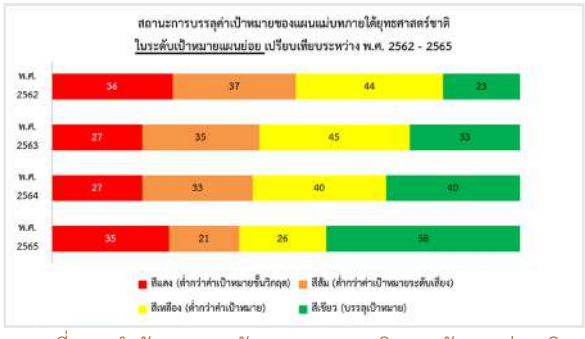

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ร้อยละ 23.57 ของ พ.ศ. 2563 และร้อยละ 16.43 ของ พ.ศ. 2562 ขณะที่เป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด (ค่าสถานะสีเหลืองสีส้มและสีแดง) พ.ศ. 2565 รวม 82 เป้าหมาย จากทั้งหมด 140 เป้าหมาย(ร้อยละ58.57) ลดลงจาก 100 เป้าหมาย (ร้อยละ71.43) ใน พ.ศ. 2564 107 เป้าหมาย(ร้อยละ 76.43) ใน พ.ศ. 2563 117 เป้าหมาย (ร้อยละ 83.57) ใน พ.ศ. 2562 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานของรัฐมีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ที่ดีขึ้น แต่สถานะการบรรลุเป้าหมายยังคงอยู่ใน**ระดับวิกฤต**

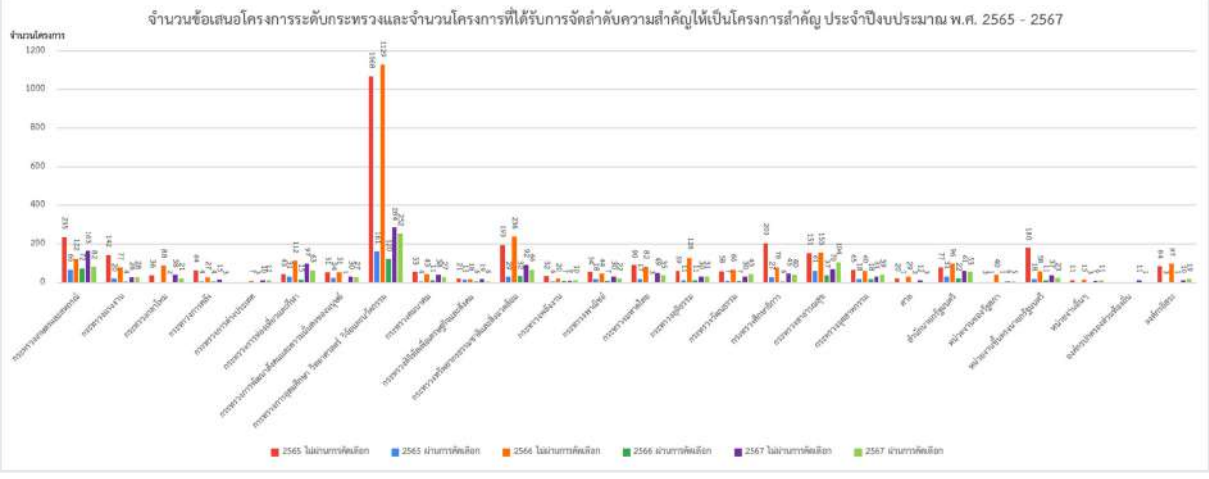

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ช่วง พ.ศ. 2563 – 2564 การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐอาจยังไม่ตอบโจทย์และส่งผลต่อการบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้อย่างเป็นรูปธรรม สะท้อนได้จากสถานะเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายมากถึง 113 เป้าหมาย จาก 140 เป้าหมาย เทียบเป็นสัดส่วนร้อยละ 80.71 อย่างไรก็ตาม สศช. ร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทฯ (จ.1) หน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนเป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ (จ.2) หน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.3) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีการปรับปรุงห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย (FVCT) ของ 140 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย เพื่อให้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวิเคราะห์และจัดทำโครงการ/การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่พุ่งเป้าการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยประกอบด้วยองค์ประกอบและปัจจัยทั้งหมดที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กันที่ประมวลผลจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแต่ละเป้าหมายแผนแม่บทย่อย ที่จะส่งผลต่อการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายได้ ซึ่ง**ใน พ.ศ. 2565 สศช. ได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ 2567 ร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 3 ระดับ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** เพื่อสร้าง ครู ก. ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการถ่ายระดับของแผนบนหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลและหลักเกณฑ์การจัดทำข้อเสนอโครงการฯ เพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติที่สอดคล้องกับห่วงโซ่คุณค่าฯ โดยครู ก. สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ให้กับเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงาน ไปสู่การยกระดับโครงการฯ ที่ผ่าน ๆ มา ให้สามารถเป็นโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างแท้จริง โดยการประชุมดังกล่าว มีผู้เข้าร่วมกว่า 2,500 คนจากทุกหน่วยงานระดับกรมหรือเทียบเท่า โดยร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพฯและทุกหน่วยงานของรัฐ เพื่อร่วมกันจัดทำข้อมูลความเกี่ยวข้องของหน่วยงานระดับกรมหรือเทียบเท่า (who) ที่มีส่วนในการดำเนินงานในแต่ละปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าฯของ 140 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย รวมถึงมีการร่วมกันกำหนดประเด็น(what) ที่จำเป็นต้องดำเนินการขับเคลื่อนให้บรรลุผลตามเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ในห้วง พ.ศ. 2566 – 2570 นอกจากนี้ได้มีการจัดทำคู่มือการจัดทำโครงการฯ พร้อมทั้งได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์การประเมินโครงการฯ ให้มีความละเอียดและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และได้จัดทำแบบทดลองประเมินให้คะแนนร่างข้อเสนอโครงการฯด้วยตนเองในรูปแบบ Spider Chart ก่อนที่หน่วยงานจะนำข้อเสนอโครงการฯ เข้าในระบบ eMENSCR บนเว็บไซต์ http://pj-spiderchart.nesdc.go.th/ จากการดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้หน่วยงานของรัฐมีความตระหนักรู้ ความเข้าใจในหลักการการจัดทำโครงการเพื่อบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ที่ต้องตอบทั้งภารกิจของหน่วยงานและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ และมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายแผนแม่บทย่อยมากขึ้นนอกจากนี้ เพื่อสนับสนุนการ

บรรลุเป้าหมายหน่วยงานภาครัฐบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ในปีงบประมาณ 2565 มีโครงการสำคัญเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายในประเด็นดังกล่าว อาทิ โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศติดตามสถานะร่าง พ.ร.บ. กระทู้ถาม และข้อปรึกษาหารือ ส.ส./ส.ว. ซึ่งจะสามารถสนับสนุนการเร่งรัดการดำเนินการตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ โดยความก้าวหน้าในขณะนี้อยู่ระหว่างการขออนุมัติหลักการเพื่อดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง อีกทั้ง เพื่อให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การนำไปปฏิบัติ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2565 ได้มีมติเห็นชอบยุทธศาสตร์จัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2567 เพื่อเป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงานของรัฐใช้ในการจัดทำโครงการที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ และขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายของแผนระดับที่ 2 โดยให้ความสำคัญลำดับแรกกับประเด็นการพัฒนาที่ต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้บรรลุ 13 หมุดหมายการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และประเด็นสำคัญของ 17 นโยบายและแผนความมั่นคง ตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญกับประเด็นการพัฒนาตามแผนย่อย ของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจะทำให้หน่วยงานของรัฐจัดทำโครงการที่ “พุ่งเป้า” ในการบรรลุเป้าหมายของแผนระดับชาติและมีการขับเคลื่อนการดำเนินการให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

จากการวิเคราะห์ผลการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ ที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้เสนอโครงการฯ ในปีที่ผ่าน ๆ มา พบว่า หน่วยงานภาครัฐมีความเข้าใจที่เพิ่มมากขึ้นในหลักการจัดทำโครงการที่ดีที่สามารถขับเคลื่อนการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ สะท้อนจากผลการประเมินคะแนนในการจัดลำดับความสำคัญของข้อเสนอโครงการทั้ง 2,619 โครงการ ในแต่ละหลักเกณฑ์ พบว่า ในภาพรวมทุกหลักเกณฑ์การประเมินข้อเสนอโครงการฯ มีคะแนนเฉลี่ยที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม โครงการส่วนใหญ่ยังคงต้องเร่งพัฒนาและปรับปรุงรายละเอียดร่างข้อเสนอโครงการฯ ในเกณฑ์ความจำเป็นในการจัดทำจากข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น มีข้อมูลสถิติ/งานวิจัยรองรับ (ไม่ใช่การกล่าวอ้าง) เกณฑ์วัตถุประสงค์ ผลผลิต ผลลัพธ์ และกลุ่มเป้าหมาย เกณฑ์ตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของโครงการได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากปัจจัยที่จำเป็นต้องมีโครงการฯ รองรับในปีงบประมาณ 2567 ของทั้ง 140 เป้าหมายในแผนแม่บทฯ พบว่า ยังมีหลายปัจจัยสำคัญที่ยังไม่มีโครงการสำคัญมารองรับ ทำให้ยังมีช่องว่างเชิงการพัฒนา ดังนั้น หน่วยงานควรต้องให้ความสำคัญและเร่งดำเนินโครงการสำคัญเพื่อเติมเต็มประเด็นที่ยังมีช่องว่างในการพัฒนา

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในการบรรลุเป้าหมาย **หน่วยงานภาครัฐบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ** หน่วยงานเจ้าภาพทั้ง 3 ระดับควรประสานร่วมกับหน่วยงานร่วมขับเคลื่อน ในการทำความเข้าใจคู่มือในการจัดทำโครงการและเกณฑ์ในการประเมินข้อเสนอโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ การทำงานตามภารกิจที่รับผิดชอบรวมทั้งโครงการสำคัญที่จะต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณ เนื่องจาก สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้แต่ละหน่วยงานได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยลง ดังนั้น แต่ละหน่วยงานควรพิจารณาจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินงานของหน่วยงาน โดยยึดเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติเป็นหลักในการพิจารณา รวมทั้งเร่งจัดทำ ปรับปรุงข้อมูล สถิติ สถานการณ์ให้เป็นปัจจุบันบนฐานข้อมูลเปิดภาครัฐที่เชื่อมโยงชุดข้อมูลสารสนเทศระหว่างหน่วยงานของรัฐเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน และหน่วยงานของภาครัฐควรร่วมกันสร้างกลไกและช่องทางที่เอื้อให้การบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการนำแผนหรือนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการติดตามประเมินผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ควรเร่งดำเนินงานแบบเชื่อมโยงผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ ต่อเป้าหมายที่สามารถใช้พัฒนาตัวชี้วัดได้

และเพิ่มช่องทางการสื่อสารและการเผยแพร่การประเมิน เพื่อให้หน่วยงานและประชาชนสามารถรับรู้สถานการณ์การดำเนินงานในปัจจุบัน รวมทั้งจัดทำงานวิจัยที่สอดคล้องกับช่องว่างการพัฒนาตามห่วงโซ่คุณค่า เพื่อให้มีข้อมูลประกอบการดำเนินงานที่ดีต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (พ.ศ.2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย หน่วยงานภาครัฐบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2566-2570 จาก เดิมทุกแผนงาน/โครงการภายใต้ 15 ประเด็นเร่งด่วนของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีผลสัมฤทธิ์ต่อเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ เป็นสัดส่วนเป้าหมายแผนแม่บทย่อยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่บรรลุเป้าหมายต่อเป้าหมายแผนแม่บทย่อยทั้งหมด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 100 ซึ่งหากพิจารณาจากสถานะผลการดำเนินงานใน พ.ศ. 2565 มีร้อยละ 41.43 ซึ่งยังห่างไกลจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงมีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายที่**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤต** ซึ่งจำเป็นที่ต้องเร่งผลักดันโดยเฉพาะการมีโครงการสำคัญของปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยให้ครอบคลุมทุกปัจจัย โดยหน่วยงานต้องบูรณาการการทำงานเพื่อประกอบให้เห็นภาพร่วมกัน นอกจากนี้ อาจพัฒนากลไกการกำหนดโครงการสำคัญในรูปแบบใหม่ โดยพิจารณาจากโครงการสำคัญฯ จากโครงการภายใต้แผนระดับ 3 (แผนปฏิบัติการด้าน...) ซึ่งเป็นแผนที่มีการบูรณาการทำงานจากหลายหน่วยงาน

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การปรับสมดุลภาครัฐ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ระดับความสำเร็จในการเปิดให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาดำเนินการบริการสาธารณะไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20

การปรับสมดุลภาครัฐที่มุ่งลดบทบาทและขนาดของภาครัฐด้วยการเสริมสร้างบทบาทของภาคส่วนอื่นของสังคมในการจัดบริการและกิจกรรมสาธารณะ โดยดำเนินการทบทวนภารกิจหลักของภาครัฐให้มุ่งเน้นภารกิจกำหนดนโยบาย กำกับดูแลส่งเสริม สนับสนุน และเสริมสร้างบทบาทของภาคส่วนอื่นของสังคมในการจัดบริการและกิจกรรมสาธารณะ เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามีส่วนร่วมมากขึ้น ควรให้ความสำคัญกับการลดข้อจำกัดของกฎหมายและกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ กำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อจูงใจการลงทุนที่ดึงดูดกลุ่มผู้ลงทุนกลุ่มใหม่ในกิจการสาธารณะของรัฐ ควบคู่กับการส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายการพัฒนาต่าง ๆ อาทิ ชุมชน เอกชน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการสาธารณะร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ การเปิดการสื่อสารรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนอื่น ๆ และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐที่เข้าถึงได้โดยสะดวกด้วยข้อมูลข่าวสารที่เข้าใจได้โดยง่าย รวมทั้งนำผลการศึกษาด้านการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม ที่ได้ดำเนินการอยู่มาดลองนำร่องและปฏิบัติจริงเพื่อหาปัจจัยแห่งความสำเร็จและสามารถปรับปรุงแนวทางการทำงานให้มีความเหมาะสมเพื่อขยายผลได้ต่อไป โดยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาครัฐตั้งแต่การจัดทำข้อเสนอการอนุมัติแผนงาน/โครงการ การติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานผ่านระบบดิจิทัล ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการให้บริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มคนในแต่ละพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ระดับความสำเร็จในการเปิดให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาดำเนินการบริการสาธารณะ สะท้อนได้จากตัวชี้วัดเทียบเคียง ข้อมูลการลงทุนของโครงการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนที่คณะกรรมการนโยบายการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนเห็นชอบหลักการของโครงการในช่วงพ.ศ. 2561–2565 เนื่องจากข้อมูลมูลค่าการลงทุนรวมของภาครัฐในการจัดบริการสาธารณะทั้งหมดอยู่ระหว่างการประมวลผล เมื่อพิจารณาแล้ว **ภาพรวมการดำเนินการ ในช่วง พ.ศ. 2561 –2565 พบว่ามีการลงทุนที่เพิ่มขึ้น ในช่วง พ.ศ. 2561-2562 และ 2564-2565 อย่างไรก็ตามผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลต่อการลงทุนในการพัฒนาและการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้มีจำนวนและมูลค่าของโครงการลงทุนที่ลดลง ในช่วง พ.ศ. 2563-2564** ทั้งนี้ การคลี่คลายของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวและสามารถกลับมาดำเนินโครงการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของประเทศได้ ส่งผลให้มีจำนวนและมูลค่าของโครงการลงทุนเพิ่มขึ้นใน พ.ศ. 2565 ซึ่งโครงการร่วมทุนรัฐ-เอกชนใน พ.ศ. 2565 ที่คณะกรรมการนโยบายการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนเห็นชอบแล้ว มีจำนวนทั้งสิ้น 7 โครงการ ได้แก่ 1.โครงการบริหารจัดการท่าเทียบเรือสาธารณะเพื่อขนถ่ายสินค้าทั่วไป ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (เป็นโครงการที่รัฐมอบสิทธิให้เอกชนเข้าใช้ทรัพย์สินเดิมของโครงการ โดยภาครัฐไม่มีภาระการลงทุนในโครงการและเอกชนลงทุนเครื่องจักรและอุปกรณ์) 2.โครงการพัฒนาและบริหารจัดการศูนย์บริการทางหลวงศรีราชา บนทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองหมายเลข 7 สายกรุงเทพมหานคร - บ้านฉาง ช่วงชลบุรี - พัทยา

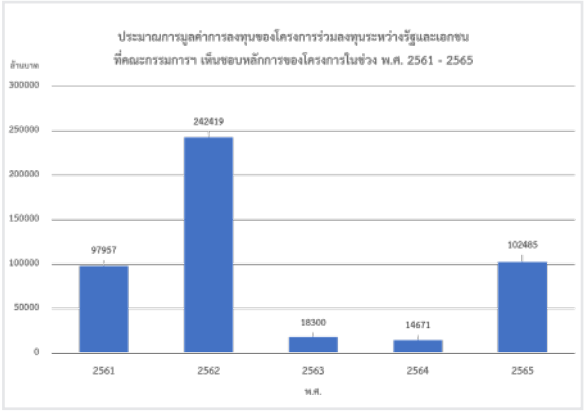

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ

3.โครงการพัฒนาและบริหารจัดการสถานที่บริการทางหลวงบางละมุง บนทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองหมายเลข 7 สายกรุงเทพมหานคร - บ้านฉาง ช่วงพัทยา - มาบตาพุด 4.โครงการการให้เอกชนร่วมลงทุนในการพัฒนาและบริหารจัดการโครงการที่พักริมทาง (Rest Area) บนทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองหมายเลข 6 สายบางปะอิน – นครราชสีมา 5.โครงการการให้เอกชนร่วมลงทุนในการพัฒนาและบริหารจัดการโครงการที่พักริมทาง (Rest Area) บนทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง หมายเลข 81 สายบางใหญ่ – กาญจนบุรี 6.โครงการทางหลวงพิเศษหมายเลข 82 สายทางยกระดับบางขุนเทียน - บ้านแพ้ว สำหรับการให้เอกชน ร่วมลงทุนในการดำเนินงานและบำรุงรักษา (O&M) แต่มี 1 โครงการที่อยู่ระหว่างเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา นั่นคือ 7.โครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองหมายเลข 9 สายถนนวงแหวนรอบนอกกรุงเทพมหานคร ตอนทางยกระดับบางขุนเทียน - บางบัวทอง ของกรมทางหลวง ซึ่งมูลค่าการลงทุนรวมทั้งหมดใน พ.ศ. 2565 มีมูลค่า 102,485 ล้านบาท จึงทำให้ **สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤต**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ในปีงบประมาณ 2565 มีโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการศึกษาการเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบราชการ ที่ดำเนินการศึกษาแนวทางการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะชุมชน เอกชน ในรูปแบบโมเดลประชารัฐ มาร่วมดำเนินการในบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ เพื่อนำผลการศึกษาดังกล่าวมาทดลองนำร่องการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมต่อไป รวมทั้ง โครงการศึกษาการยกระดับการมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะ เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดบริการสาธารณะของหน่วยงาน และภาคส่วนต่าง ๆ ในต่างประเทศ ตลอดจนการรับฟังความเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหากผลการศึกษาแล้วเสร็จ จะนำไปสู่การได้ข้อเสนอในการสร้างให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวมต่อไป นอกจากนี้ มีการผลักดันการลงทุนร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อการพัฒนาประเทศและกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยปรับปรุงแผนการจัดทำโครงการร่วมลงทุน พ.ศ. 2563 -2570 ทั้งหมดรวม 110 โครงการ มูลค่าลงทุนรวมประมาณ 1.12 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากเดิมที่มี 61 โครงการ มูลค่าลงทุนรวม 9.97 แสนล้านบาท ซึ่งโครงการที่ปรับเพิ่มส่วนใหญ่เป็นโครงการในกิจการจัดการน้ำเสีย กิจการท่าอากาศยาน และกิจการด้านการศึกษา ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 คณะกรรมการนโยบายการร่วมทุนระหว่างรัฐและเอกชน ได้เห็นชอบหลักการของโครงการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชน จำนวน 7 โครงการ อาทิ โครงการพัฒนาและบริหารจัดการศูนย์บริการทางหลวงศรีราชา บนทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองหมายเลข 7 สายกรุงเทพมหานคร - บ้านฉาง ช่วงชลบุรี - พัทยา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ความท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ทั้งในส่วนของข้อจำกัดของกฎหมายและกฎระเบียบที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะได้อย่างเหมาะสมของภาคส่วนอื่น ความพร้อมและความเต็มใจของภาคส่วนต่าง ๆ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการและกิจกรรมสาธารณะ รวมทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19 ที่ส่งผลให้การดำเนินโครงการร่วมลงทุนล่าช้าออกไปกว่าแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากปัจจัยของเป้าหมายในห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยจะพบว่าปัจจัยที่ควรเร่งให้ความสำคัญที่กำหนดไว้ยังไม่มีโครงการสำคัญฯ มารองรับครอบคลุมทุกปัจจัย รวมทั้งหน่วยงานที่มีส่วนร่วมกับปัจจัยต่าง ๆ ยังมีค่อนข้างน้อย นอกเหนือจากนั้น ในการวัดผลการดำเนินงานในแต่ละปี ยังขาดข้อมูลมูลค่าการลงทุนรวมของภาครัฐในการจัดบริการสาธารณะทั้งหมดในแต่ละปี เนื่องจากไม่มีเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะชน ทำให้ไม่สามารถวัดผลการดำเนินงานในแต่ละปีได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมาย “เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม” หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย (FVCT) ที่ควรให้ความสำคัญ ในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ได้แก่ **(1) การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนต่อการทำงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ทั้ง 3 ระดับ** ประกอบด้วย 1) การให้ข้อมูล 2) การให้คำปรึกษา และ 3) การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ **(2) การเชื่อมโยงฐานข้อมูลในเรื่องการรับฟังความคิดเห็น** ความต้องการ และปัญหาของประชาชน **(3) บทบาทที่เปิดให้ภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในงานของภาครัฐ (4) ปรับกฎหมายและกฎระเบียบให้ไม่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม และส่งเสริมการสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ** นอกจากนี้หน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานร่วมขับเคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมายในปัจจุบันควรร่วมกันพิจารณาความครอบคลุมของหน่วยงานร่วมขับเคลื่อนในแต่ละปัจจัยให้ครอบคลุม ซึ่งจะทำให้มีหน่วยงานที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้นเพื่อช่วยปิดช่องว่างการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถบรรลุผลได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (พ.ศ.2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม ได้มีการ**ปรับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายในช่วงพ.ศ. 2566-2570 จาก เดิม (1) ระดับความสำเร็จการเปิดให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาดำเนินการบริการสาธารณะ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 เป็นความสำเร็จของการเปิดให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาดำเนินการบริการสาธารณะ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35** และได้มีการ**เพิ่มเติมตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย (2) สัดส่วนการลงทุนของภาคเอกชนต่อการลงทุนรวมในการจัดบริการสาธารณะ อยู่ที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20** เมื่อพิจารณาจากสถานะผลการดำเนินงานใน พ.ศ. 2565 ของ (1) ระดับความสำเร็จการเปิดให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาดำเนินการบริการสาธารณะอยู่ระหว่างดำเนินการจัดเก็บข้อมูล โดยจะเริ่มประกาศใช้ในปี 2567 ตามปีปฏิทิน และ (2) สัดส่วนการลงทุนของภาคเอกชนต่อการลงทุนรวมในการจัดบริการสาธารณะ มีสถานะการบรรลุเป้าหมายในปี พ.ศ. 2565 อยู่ในระดับวิกฤต จึงสะท้อนถึงความท้าทายของการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ในระดับวิกฤต

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การปรับสมดุลภาครัฐ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสมรรถนะและสร้างความทันสมัยในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ค่าคะแนนการประเมินร้อยละของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่นำแผนชุมชนสู่การพัฒนาท้องถิ่นได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นการสร้างสมรรถนะและความทันสมัยในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชน ซึ่งปัจจัยที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น คือการมีแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน มีช่องทางการให้บริการประชาชนที่ทันสมัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย มีช่องทางการแสดงความคิดเห็นของประชาชนที่เข้าถึงง่าย ตลอดจนกฎหมายจะต้องเอื้อต่อการปฏิบัติงานเพื่อการจัดการบริการสาธารณะและกิจกรรมให้กับประชาชนตามอำนาจหน้าที่ บุคลากร อปท. มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และระบบฐานข้อมูลที่ทันสมัย ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2565) ผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการพัฒนาที่ดีขึ้น เทียบเคียงได้จากผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาพรวม ของ พ.ศ. 2561 – 2564 ซึ่งมีค่าคะแนนอยู่ที่ 80.7 77.95 82.32 และ 84.62 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา ด้านการบริหารงานการเงินและการคลัง ด้านการบริการสาธารณะ และ ด้านธรรมาภิบาล พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด คือ ด้านที่การบริหารงานบุคคลและกิจการสภา ซึ่งมีผลคะแนนเฉลี่ย 89.87 รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ มีผลคะแนนเฉลี่ย 86.13 ด้านการบริการสาธารณะ มีผลคะแนนเฉลี่ย 85.55 และด้านการบริหารงานการเงินและการคลัง มีผลคะแนนเฉลี่ย 80.73 สำหรับด้านที่มีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านธรรมาภิบาล มีผลคะแนนเฉลี่ย 80.02 และเมื่อพิจารณาผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2564 เทียบกับเป้าหมายของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติในห้วง 5 ปีแรก (พ.ศ.2561-2565) ทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **บรรลุเป้าหมาย**

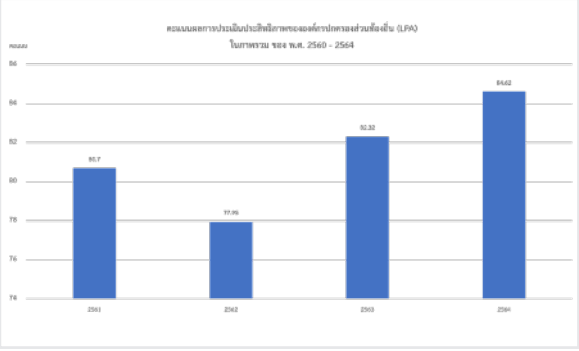

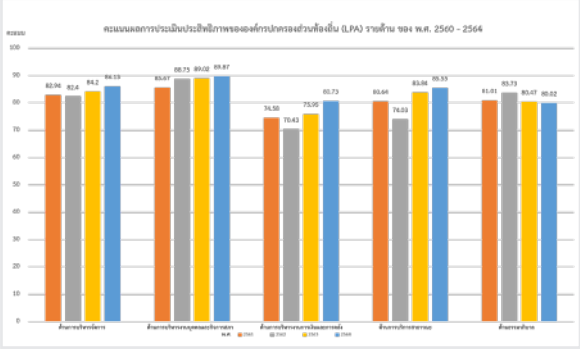

ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

การดำเนินงานที่ผ่านมา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในการกำหนดแนวทางการพัฒนาของในแต่ละพื้นที่ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยใน พ.ศ. 2565 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการเพิ่มการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพด้วยการดำเนินโครงการติดตามและประเมินผลการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ และสร้างแรงจูงใจในการชำระภาษี การยกระดับการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการจัดทำฐานข้อมูลประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทันสมัย เพื่อให้สามารถทราบจุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติราชการและการจัดบริการสาธารณะแก่ประชาชน รวมทั้งการบูรณาการและการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายการพัฒนาโดยการเสริมสร้างความรู้การกระจายอำนาจและสร้างเครือข่ายภาคประชาชน และสร้างความพร้อมของประชาชน ด้วยโครงการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ด้านภาษีแก่ประชาชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมาย แม้ว่าผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านการบริหารจัดการการเงินและการคลังและด้านธรรมาภิบาล ที่ยังมีค่าคะแนนประเมินอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับตัวชี้วัดในด้านอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคและข้อจำกัดที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งเพื่อยกระดับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องเร่งพัฒนาการบริหารจัดการการเงินและการคลังให้มีประสิทธิภาพ และปรับกระบวนการทำงานให้มีธรรมภิบาลมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากปัจจัยของเป้าหมายในห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย พบว่า แม้จะบรรลุเป้าหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสมรรถนะและสร้างความทันสมัยในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชนแล้วใน พ.ศ.2565 แต่ยังพบว่ามีหน่วยงานที่มีส่วนร่วมกับปัจจัยต่าง ๆ ค่อนข้างน้อย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายในปัจจุบันควรร่วมกันพิจารณาความครอบคลุมของหน่วยงานร่วมขับเคลื่อนในแต่ละปัจจัยเพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้มีหน่วยงานที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น ช่วยปิดช่องว่างการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้เป้าหมายสามารถคงสถานการณ์บรรลุเป้าหมายได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน รวมทั้งควรเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชน ในระดับพื้นที่ ด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในมิติต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในปัจจุบัน ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ รวมทั้งควรนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละปีงบประมาณมาวิเคราะห์และพิจารณาหาช่องว่างการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการจัดทำโครงการ/การดำเนินงานที่สอดคล้องกับสถานการณ์และเป็นปัจจุบัน อีกทั้งควรรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นช่องทางในการแสดงความต้องการและเป็นการเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐของประชาชนได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน เน้นการทำงานในลักษณะของเครือข่ายที่เป็นการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น(20)การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (พ.ศ.2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสมรรถนะและสร้างความทันสมัยชในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชน ได้มีการปรับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายในช่วง พ.ศ. 2566-2570 จากเดิม ค่าคะแนนการประเมินร้อยละของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่นำแผนชุมชนสู่การพัฒนาท้องถิ่นได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 เป็น การประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม ไม่น้อยกว่า 90 คะแนน โดยในปี พ.ศ. 2564 มีผลคะแนนค่าเฉลี่ยผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม อยู่ที่ 84.62 คะแนน ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

จ.3 กพร

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ระดับ Digital Government Maturity Model (Gartner) ระดับ 2 และ สัดส่วนของหน่วยงานที่บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างสูงตามเป้าหมาย ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 90

การที่จะบรรลุเป้าหมายภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัวนั้น หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าของเป้าหมายแผนแม่บทย่อย โดยมีปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณที่สำคัญ อาทิ 1) ทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัลและทัศนคติในการทำงานของบุคลากรทุกระดับ ซึ่งจำเป็นต้องมีโครงการและการดำเนินการ เพื่อให้บุคลากรภาครัฐได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในห้วงเวลาถัดไป 2) ฐานข้อมูลกลางภายในองค์กร 3) ระบบการให้บริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพสะดวกและเข้าถึงง่ายในการขอรับบริการ ที่หน่วยงานภาครัฐต้องเร่งดำเนินการเพื่อการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และ 4) ความทันสมัยและไม่เป็นอุปสรรคของกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาด้วยตัวชี้วัดเทียบเคียงจากผลการจัดอันดับการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มการพัฒนาที่ดีขึ้น โดยผลการจัดอันดับของไทยตามผลสำรวจใน พ.ศ. 2563 – 2565 อยู่ในอันดับที่ 26 25 และ 22 ตามลำดับ (ผลการสำรวจของ พ.ศ. 2562 และ 2563 ถูกสรุปรวมเป็นรอบเดียวกัน) อันดับของประเทศไทยก็ปรับตัวดีขึ้นใน พ.ศ. 2565 ปรับตัวดีขึ้น 4 อันดับ เมื่อเทียบกับผลการจัดอันดับของประเทศไทยใน พ.ศ. 2562/2563 และเมื่อพิจารณาผลการจัดอันดับการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของ พ.ศ. 2565 พบว่าประเทศที่มี

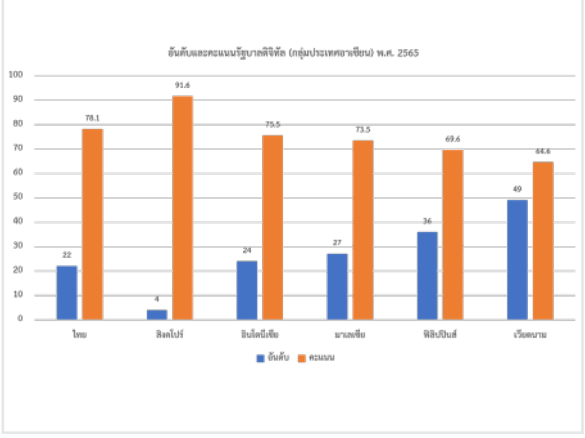

ที่มา : มหาวิทยาลัยวาเซดะ

ผลอันดับรวมสูงสุด 5 อันดับแรกจากการสำรวจครั้งนี้คือ 1.เดนมาร์ก 93.8 คะแนน 2.นิวซีแลนด์ 92.6 คะแนน 3.แคนาดา 91.7 คะแนน 4.สิงคโปร์ 91.6 คะแนน 5.สหรัฐอเมริกา 91.0 คะแนน ส่วนกลุ่มประเทศอาเซียน 6 ประเทศ ที่ได้รับการจัดอันดับใน พ.ศ. 2565 ประกอบด้วยสิงคโปร์ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม โดยไทยยังคงอยู่ในอันดับที่ 2 รองจากสิงคโปร์ เมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัดเทียบเคียงจากภาพรวมระดับความพร้อมการพัฒนาด้านดิจิทัลของหน่วยงานภาครัฐ พบว่ามีแนวโน้มการพัฒนาที่ดีขึ้น สะท้อนได้จากสัดส่วนหน่วยงานที่อยู่ในระดับ 2 ขึ้นไป ในพ.ศ. 2563 2564 และ 2565 คิดเป็นร้อยละ 89.04 92.28 และ 89.35 ตามลำดับ แม้สัดส่วนหน่วยงานที่อยู่ในระดับ 2 ขึ้นไปนั้นจะลดลงในปี 2565 แต่หน่วยงานที่อยู่ในระดับ 4 นั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ใน พ.ศ. 2565 เพิ่มจาก พ.ศ. 2563 และ 2564 ร้อยละ 6.71 และ 1.03 ซึ่งถือว่าเป็นสัญญาณที่ดี โดยภาพรวมของคะแนนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลและความพร้อมการพัฒนาด้านดิจิทัลของหน่วยงานภาครัฐข้างต้น แสดงให้เห็นว่าแผนแม่บทย่อยฯ อยู่ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย

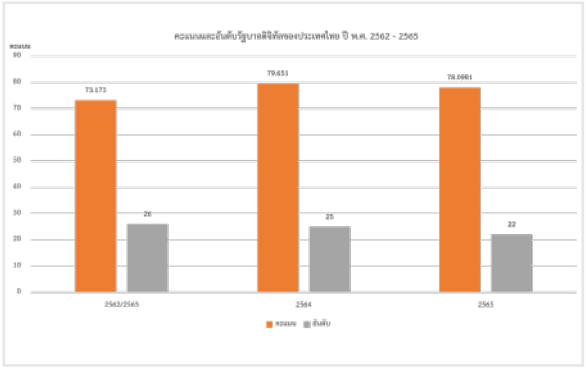

ที่มา : มหาวิทยาลัยวาเซดะ
หมายเหตุ : ผลคะแนน พ.ศ. 2562 และ 2563 ออกมาพร้อมกันใน พ.ศ. 2563

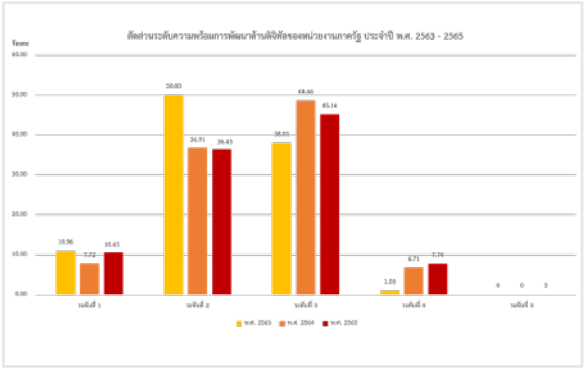

ที่มา : สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศมีความต่อเนื่อง ผ่าน **โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการจัดทำบัญชีข้อมูลภาครัฐ** ซึ่งถือเป็นโครงการต่อเนื่องที่สำคัญ โดยมีเป้าหมายในระยะถัดไปให้หน่วยงานภาครัฐทั้งในส่วนกลางระดับกรมและส่วนภูมิภาคในระดับจังหวัด นำบัญชีข้อมูลภาครัฐ ชุดข้อมูล และรายการข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการหน่วยงานด้วยข้อมูล และใช้ข้อมูลจากบัญชีข้อมูลภาครัฐในการกำหนด นโยบาย และจัดทำแผนงานโครงการพัฒนาประเทศทุกระดับ **โครงการพัฒนาระบบคลาวด์กลางภาครัฐ** ซึ่งเป็นโครงการที่พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลของไทยในระยะยาว เพื่อให้มีระบบคลาวด์กลางภาครัฐ พร้อมระบบบริหารจัดการ โดยมีเป้าหมายให้หน่วยงานภาครัฐสามารถติดตั้งระบบดิจิทัลของตนไว้บนระบบคลาวด์ที่รัฐให้บริการหรือให้การรับรองสามารถบูรณาการการใช้ทรัพยากรร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งหน่วยงานภาครัฐสามารถใช้งานระบบคลาวด์กลางภาครัฐที่มีมาตรฐานและปลอดภัยและสามารถเข้าถึงทรัพยากรคอมพิวเตอร์ได้อย่างรวดเร็วทันต่อความต้องการในการเปลี่ยนแปลงสู่รัฐบาลดิจิทัล **โครงการพัฒนาบริการดิจิทัลเพื่อประเมินศักยภาพด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบธุรกิจ** เพื่อให้ฐานข้อมูลผู้ประกอบการได้รับการนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์และ

ติดตามการเติบโตระดับกิจกรรมและระดับอุตสาหกรรมได้ตามแผน ร้อยละ 10 ของจำนวนผู้ประกอบการในระบบ ผ่านกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาระบบและทดสอบระบบประเมินระดับศักยภาพการใช้ ความคิดสร้างสรรค์ และ เชื่อมโยงข้อมูลผลการประเมินในภาพรวมสู่ระบบฐานข้อมูลเปิดกลางภาครัฐ เป็นต้น รวมทั้งมีการส่งเสริมผ่านการให้รางวัลเช่นโครงการยกระดับการพัฒนาระบบราชการสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งมีเป้าหมายเชิงผลลัพธ์ให้ประชาชนมีระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ ที่กำหนดไว้ร้อยละ 85 นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำหลักเกณฑ์การพิจารณารางวัลเลิศรัฐกับให้ส่วนราชการ เพื่อยกระดับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการภาครัฐ และแนวทางการขยายผลให้หน่วยงานอื่น ๆ ได้ศึกษาเป็นต้นแบบ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐที่ผ่านมาในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561 – 2565) ช่วยเสริมให้การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของไทยมีความก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ โควิด-19 อันจะเห็นได้จากโครงการต่าง ๆ ที่ต่อเนื่องมาในพ.ศ. 2564 และเริ่มดำเนินการในพ.ศ. 2565 โดยมีประเด็นท้าทายที่สำคัญคือ ความต่อเนื่องของการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล และการเชื่อมโยงการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ให้มีผลการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง และต้องขับเคลื่อนให้ครอบคลุมหน่วยงานรัฐทุกระดับ นอกจากนี้ การดำเนินการทั้งในส่วนของโครงการหลักและโครงการสนับสนุน ต้องมีความสอดคล้องกัน โดยหน่วยงานเจ้าภาพในแผนแม่บทย่อยควรมีส่วนร่วมเพื่อบูรณาการให้การดำเนินการมุ่งไปในทิศทางเดียวกันด้วย นอกจากนี้ การพัฒนาภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว ยังคงมีประเด็นท้าทายในด้านความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องดำเนินการ โดยจะต้องเร่งพัฒนาปัจจัยสนับสนุนให้การดำเนินการปรับตัวดีอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในห้วงเวลาถัดไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การที่จะบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องทบทวนความเชื่อมโยงของประเทศไทยกับปัจจัยเกี่ยวข้อง รวมทั้งการบูรณาการโครงการและการดำเนินการที่สำคัญระหว่างเจ้าภาพหลักและหน่วยงานที่สนับสนุน ซึ่งจากการดำเนินการที่ผ่านมาโครงการส่วนใหญ่ยังรองรับไม่ครบทุกปัจจัยในความเชื่อมโยงห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย โดยรองรับแค่ในส่วนของปัจจัย กระบวนการทำงานภายใน และนวัตกรรมการทำงาน เทคโนโลยีการบริหารจัดการภาคในองค์กร และ ระบบการให้บริการของรัฐมีประสิทธิภาพ สะดวก และง่ายในการขอรับบริการจากภาครัฐ ดังนั้นในระยะถัดไปควรมีโครงการจากเจ้าภาพหลักและหน่วยงานที่สนับสนุน มารองรับให้ครบทุกปัจจัยในห่วงโซ่คุณค่าของเป้าหมายในแผนย่อยฯ นี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัย ทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล ทัศนคติในการทำงานของบุคลากรทุกระดับ และ ความทันสมัยและไม่เป็นอุปสรรคของกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (พ.ศ.2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว ได้มีการปรับและยกเลิกตัวชี้วัดพร้อมทั้งค่าเป้าหมายในช่วง พ.ศ. 2566-2570 จากเดิม (1) ระดับ Digital Government Maturity Model (Gartner) ระดับ 2 และ (2) สัดส่วนของหน่วยงานที่บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างสูงตามเป้าหมาย ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 90 ได้มีการปรับเปลี่ยนไปใช้ ร้อยละหน่วยงานที่มีเกณฑ์การประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 ที่อยู่ในระดับก้าวหน้าขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ พ.ศ. 2565 พบว่าสัดส่วนของหน่วยงานอยู่ในระดับก้าวหน้าขึ้นไปในปี 2565 ซึ่งเท่ากับร้อยละ 72 จึงทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 อยู่ใน**ระดับใกล้เคียงค่าเป้าหมาย** และมีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมายหากมีการดำเนินการตามห่วงโซ่คุณค่าอย่างเป็นระบบ

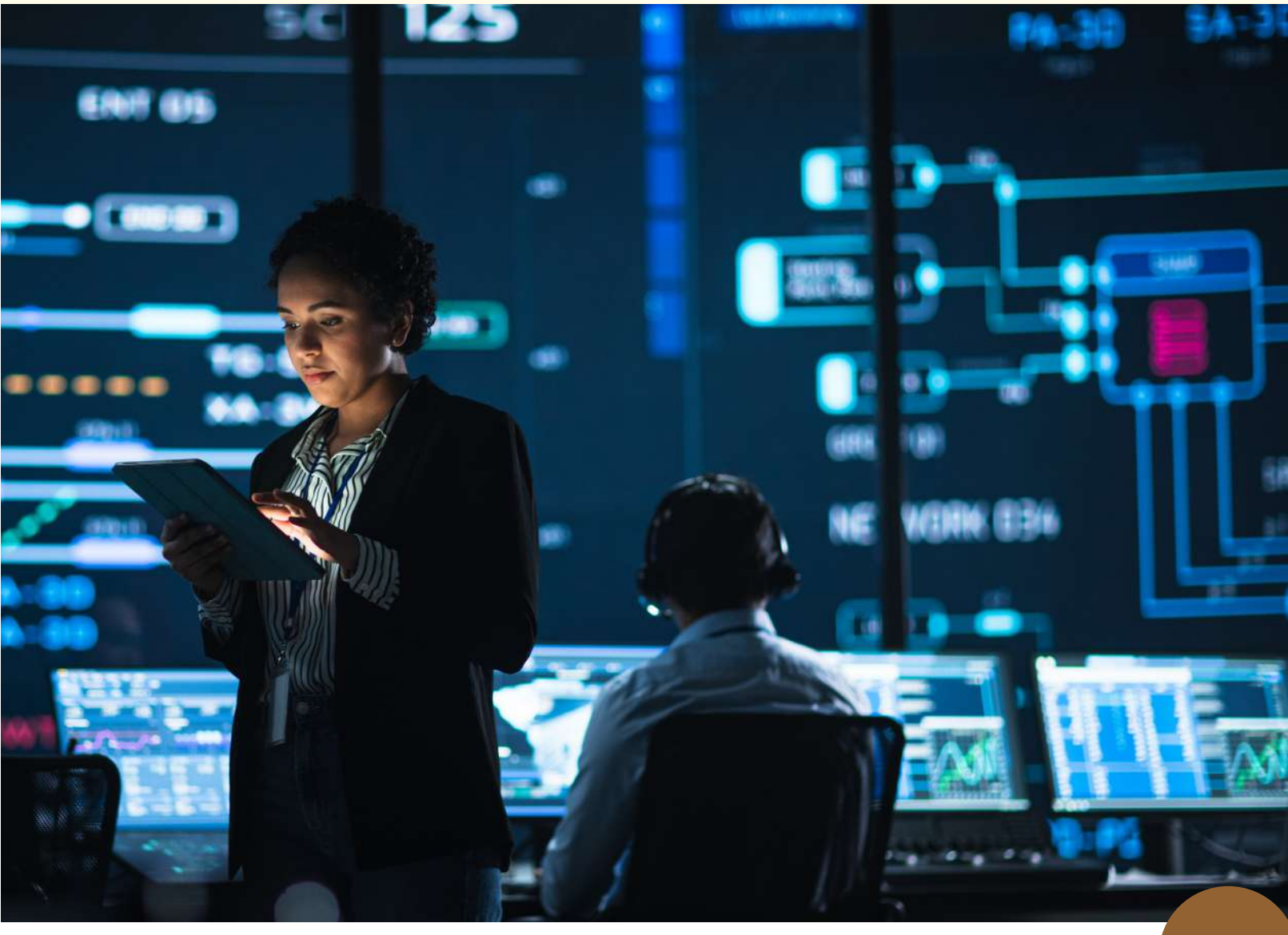

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และสัดส่วนเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำผิดกฎหมายลดลงร้อยละ 20

บุคลากรภาครัฐมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลที่เป็นรูปธรรม เกิดระบบการจัดการกำลังคนและเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน การนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานควบคู่ไปกับการส่งเสริมสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการมีสภาพแวดล้อมและระบบการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนากรอบความคิดและกรอบทักษะ สำหรับการทำงานและการดำเนินชีวิต ส่งเสริมการปลูกฝังบุคลากรภาครัฐทุกระดับให้มีกรอบความคิดในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ส่งเสริมการมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมและทำงานบนหลักคุณธรรม ประยุกต์หลักสากลอย่างเหมาะสมและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงทัศนคติแบบสากลเพื่อร่วมกันสร้างภาครัฐที่ทันสมัย เป็นที่พึ่งของประชาชน และเชื่อถือไว้วางใจได้ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาจากดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ และพิจารณาสัดส่วนเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำผิดกฎหมาย เทียบเคียง จาก จำนวนคดีในความรับผิดชอบของศาลปกครอง ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อน ค่านิยมของบุคลากรภาครัฐในการทำงานเพื่อประชาชน และยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ พบว่า ภาพรวมสถานการณ์ความผูกพันของบุคลากรภาครัฐต่อองค์กรมีแนวโน้มลดลง โดยใน พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2565 ดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ เท่ากับ ร้อยละ 80.25 และ 78.70 ตามลำดับ ซึ่งยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้**ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80** ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย** และภาพรวมคดีในความรับผิดชอบของศาลปกครองมีแนวโน้มลดลง แต่เพิ่มขึ้นในปีปัจจุบัน โดยคดีในความรับผิดชอบของศาลปกครองสูงสุด โดยใน พ.ศ. 2561 – 2565 มีจำนวนคดีในความรับผิดชอบของศาลปกครองสูงสุดลดลงอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นลดลงร้อยละ **15.62 28.94 27.46 24.30 20.31** ตามลำดับ ขณะที่ศาลปกครองชั้นต้นนั้นมีจำนวนคดีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2561 จนถึง พ.ศ. 2565 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2560 คิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.85 14.48 17.09 4.44 และ 12.10 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ สัดส่วนเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำผิดกฎหมายลดลงร้อยละ20โดยในพ.ศ.2565 ที่แสดงให้เห็นถึงการมีมูลความผิดในการดำเนินงานหรือการใช้อำนาจในทางมิชอบของบุคลากรภาครัฐส่งผลให้สถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต** และเมื่อพิจารณาจากค่าเป้าหมายตัวชี้วัดทั้งสองแล้ว ส่งผลให้สถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย**

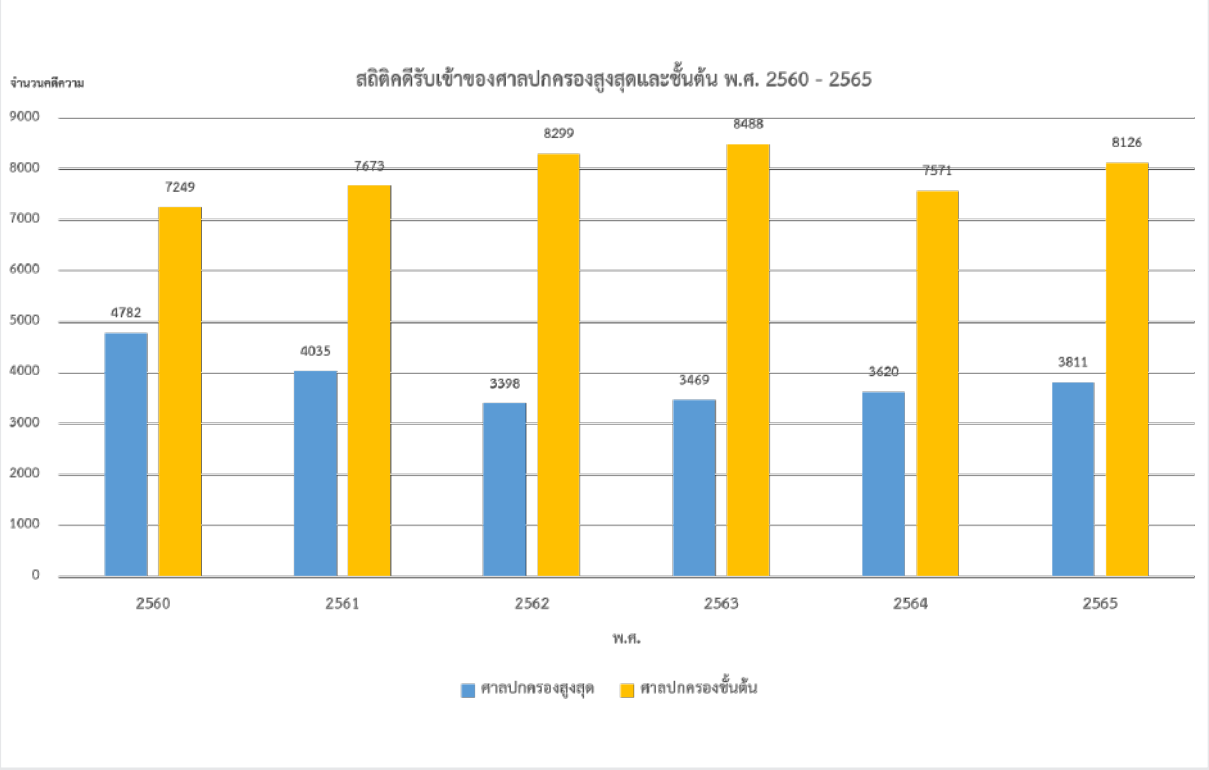

ที่มา : สำนักงานศาลปกครอง

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้มีการพัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ ให้มีสมรรถนะเพิ่มขึ้นโดยการจัดฝึกอบรมบุคลากรทั้งในสายงานหลักและสายงานสนับสนุน เพื่อให้มีทักษะที่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อาทิ ทักษะด้านดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ทักษะด้านการบริหารจัดการ การสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับข้าราชการไปศึกษาหรืออบรมต่างประเทศ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้บุคลากรภาครัฐสามารถปรับตัวได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ หลายหน่วยงานได้จัดทำโครงการเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสาธารณะ เพื่อพัฒนาข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐให้เป็นคนดีคนเก่ง แต่ยังไม่ได้มุ่งเน้นโครงการที่ปรับปรุงกระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคล และการติดตามประเมินผลการบริหารทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้องค์กรภาครัฐมีประสิทธิภาพทันสมัย มีความเป็นมืออาชีพ เป็นที่พึ่งและให้การช่วยเหลือแก่ประชาชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

หากพิจารณาดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ พ.ศ. 2565 ในองค์ประกอบด้านความผูกพันต่อองค์กร ได้คะแนนเพียง 74.38 ซึ่งน้อยกว่าความผูกพันด้านอื่นๆ ทั้งนี้ การรักษาบุคลากรให้ผูกพันต่อองค์กรมากยิ่งขึ้น ด้วยการพัฒนากระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะเรื่องของการจัดทำแผนการจัดการกำลังคนและเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพที่ชัดเจน เพื่อจูงใจในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ แม้ว่าภาครัฐจะมีการใช้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีสำเร็จรูปมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่และพัฒนากลไกเครื่องมือในการติดตามผลในหน่วยงานต่างๆ ให้มีผลการประเมินบนหลักฐานเชิงประจักษ์ และนำไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อสร้างให้บุคลากรของรัฐ เป็นคนดี คนเก่ง แต่ในภาพรวมก็ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น การนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการยื่นขอเพื่อพิจารณาอนุมัติ อนุญาต เพื่อลดการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐในภาพรวม แต่ก็ยังมีการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในปัจจุบันจึงยังพบการร้องเรียนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนเป้าหมายของแผนย่อยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องร่วมกันผลักดันบุคลากรภาครัฐให้สามารถบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อย โดยต้องเร่งดำเนินการตามปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าที่จำเป็นต้องมีโครงการฯ มารองรับ อาทิ ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการบริหารทรัพยากรบุคคล ความรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจในการดำเนินการด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายและแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ นำไปสู่ความสามารถในการสร้างความเปลี่ยนแปลงและการเป็นแบบอย่างที่ดี การติดตามและประเมินผลการบริหารทรัพยากรบุคคลด้วยกลไก เครื่องมือในการติดตามผลการบริหารทรัพยากรบุคคลในหน่วยงานต่างๆ ให้มีผลการประเมินบนหลักฐานเชิงประจักษ์ และนำไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อสร้างให้บุคลากรของรัฐ เป็นคนดี คนเก่ง

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (พ.ศ.2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ ได้มีการคงตัวชี้วัด **ดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ** แต่ปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 ให้มีความท้าทายมากขึ้น เป็น **เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5** เมื่อเทียบจาก พ.ศ. 2565 และ**ปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย** จาก เดิม สัดส่วนเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำผิดกฎหมาย เป็น **ดัชนีคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรภาครัฐ** ที่กำหนดค่าเป้าหมาย**ไม่น้อยกว่าร้อยละ 93** ภายใน พ.ศ. 2570 โดยใน พ.ศ. 2565 พบว่า ข้าราชการพลเรือนสามัญมีความผูกพันต่อส่วนราชการร้อยละ 78.70 ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 จากปีฐาน เท่ากับร้อยละ 83.70 ภายใน พ.ศ. 2570 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต** และใน พ.ศ. 2565 ดัชนีคุณธรรมและจริยธรรมภาครัฐอยู่ที่ร้อยละ 90.96 ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ 93 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย** ดังนั้น เมื่อพิจารณาสถานการณ์ปัจจุบันของค่าเป้าหมายทั้งสองตัวชี้วัดกับค่าเป้าหมาย พ.ศ.2570 แล้วส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2570 อยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**

จ.3

เป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่มีการเพิ่มเติม ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น 20 การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ

แผนแม่บทย่อย

การบริหารจัดการการเงินการคลัง

แผนแม่บทประเด็นแผนแม่บท (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ พ.ศ. 2566-2580 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้มีการเพิ่มเป้าหมายแผนแม่บทย่อย 2 เป้าหมาย ได้แก่ **เป้าหมาย 200202 ภาษีที่จัดเก็บถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ** และ **เป้าหมาย 200203 หน่วยงานของรัฐดำเนินการโครงการตามห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยเพื่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ** เพื่อให้สะท้อนและครอบคลุมการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

ภาษีที่จัดเก็บถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี 2566-2570	ปี 2571-2575	ปี 2576-2580
200202	ภาษีที่จัดเก็บถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ	การใช้จ่ายรายจ่ายภาพรวม รายจ่ายประจำ และรายจ่ายลงทุนของหน่วยงานภาครัฐ (ร้อยละต่อปี 2570/2575/2580)	ไม่น้อยกว่า 100	ไม่น้อยกว่า 100	ไม่น้อยกว่า 100

จะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในการนำงบประมาณ หรือภาษีที่ถูกจัดเก็บมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ผ่านการสนับสนุนบทบาทและภารกิจของหน่วยงานทั้งในภารกิจพื้นฐานและภารกิจยุทธศาสตร์ ภารกิจพื้นที่ และภารกิจอื่นๆ ตามแผนทั้งสามระดับของประเทศ ให้สามารถดำเนินการตามเป้าหมายได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ และสามารถปรับให้ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ต่างๆ ได้

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในการการใช้จ่ายรายจ่ายภาพรวม รายจ่ายประจำ และรายจ่ายลงทุนของหน่วยงานภาครัฐที่เกิดขึ้นในปีงบประมาณ 2565 นั้น พบว่า การใช้จ่ายรายจ่ายภาพรวม รายจ่ายประจำ และรายจ่ายลงทุนของหน่วยงานภาครัฐ มีร้อยละ 100.74 ต่อวงเงินงบประมาณ ส่งผลให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณารายงานผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำ พ.ศ. 2565 จำแนกตามหน่วยงาน พบว่าการใช้จ่ายของหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ของรัฐยังมีการใช้จ่ายที่ยังไม่ถึงค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 100 ดังนั้น จึงทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย**

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การทำงานของหน่วยงานที่ผ่านมา อาจเป็นการทำงานในลักษณะไซโล ที่อาจยังขาดการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกัน รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของกลไกที่เกี่ยวข้องอาจจะยังไม่ได้มีการนำข้อมูลจากระบบการติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ฐานข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อสนับสนุนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ (Open-D) รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ และที่เกี่ยวข้อง ไปใช้ประกอบการดำเนินการตามหลักการบริหารงานคุณภาพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ อาจจะยังไม่ได้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนา ส่งผลให้งบประมาณไม่ได้เป็นไปตามโครงการ/การดำเนินงานที่ควรได้รับการจัดสรร ประกอบกับ ในแต่ละปีงบประมาณยังขาดการติดตามและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ รวมไปถึงการขาดการเชื่อมโยงระหว่างระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติกับระบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ ทำให้ขาดประสิทธิภาพการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องขับเคลื่อนในระยะต่อไป

หน่วยงานของรัฐต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ต้องมีการจัดลำดับความสำคัญให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทการพัฒนาประเทศบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีการบูรณาการการดำเนินงานตามแนวทางการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ และเพื่อใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า ประกอบกับ การเบิกจ่ายงบอุดหนุน ในแต่ละปีงบประมาณยังขาดการติดตามและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ ดังนั้น หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ ควรมีมาตราการในการใช้จ่ายงบประมาณที่รัดกุมและสามารถตรวจสอบการใช้จ่ายของงบเงินอุดหนุนได้อย่างเป็นรูปธรรมและโปร่งใสต่อไป หน่วยงานภาครัฐต้องบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับจัดสรร โดยคำนึงถึงผลลัพธ์ของโครงการ/การดำเนินงาน ต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ เป็นสำคัญ เพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐต้องวางแผนในการจัดทำโครงการ/การดำเนินงาน ให้มีความรัดกุมและสอดคล้องต่อวงเงินงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปี เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่นตามเป้าหมายและระยะเวลาที่กำหนดไว้

เป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่มีการเพิ่มเติมในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น 20 การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ

แผนแม่บทย่อย

การบริหารจัดการการเงินการคลัง

แผนแม่บทประเด็นแผนแม่บท (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ พ.ศ. 2566-2580 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)ได้มีการเพิ่มเป้าหมายแผนแม่บทย่อย 2 เป้าหมายได้แก่ **เป้าหมาย 200202 ภาษีที่จัดเก็บถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และ เป้าหมาย 200203 หน่วยงานของรัฐดำเนินการโครงการตามห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยเพื่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ** เพื่อให้ครอบคลุมการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ที่มุ่งสู่การบริหารจัดการเงินการคลังที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

หน่วยงานของรัฐดำเนินการโครงการตามห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยเพื่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี 2566-2570	ปี 2571-2575	ปี 2576-2580
200203	หน่วยงานของรัฐดำเนินการโครงการตามห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยเพื่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ	สัดส่วนของปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยที่มีโครงการมารองรับต่อปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าทั้งหมด (ร้อยละ ภายในปี 2570/2575/2580)	ไม่น้อยกว่า 100	ไม่น้อยกว่า 100	ไม่น้อยกว่า 100

จะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุผลลัพธ์การดำเนินงานตามเป้าหมายตามแผนแม่บทย่อย ทั้ง 140 เป้าหมาย ของ 23 ประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในแต่ละห้วง 5 ปี **ที่จะต้องมีโครงการที่สามารถขับเคลื่อนเป้าหมายในทุกปัจจัยของห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย (FVCT) ของทั้ง 140 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย** โดย FVCT ประกอบด้วยองค์ประกอบและปัจจัยทั้งหมดที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กันที่ประมวลผลจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแต่ละเป้าหมายแผนแม่บทย่อย ดังนั้น FVCT จึง**เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวิเคราะห์และจัดทำโครงการ/การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่พุ่งเป้าการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ** ที่จะสามารถส่งผลต่อการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป้าหมาย 200203 มีสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.3)

เมื่อพิจารณาจากการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในการจัดทำโครงการ/การดำเนินงานที่เกิดขึ้นใน พ.ศ. 2561- 2565 นั้น พบว่า มีโครงการ/การดำเนินงานที่ผ่านการอนุมัติแล้ว รวมจำนวน 177,796 โครงการ/การดำเนินงาน โดยเป็นโครงการ/การดำเนินงานที่สอดคล้องกับ 1,839 ปัจจัย จากทั้งหมดจำนวน 2,130 ปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยของทั้ง ๑๔๐ เป้าหมายแผนแม่บทย่อย หรือคิดเป็นร้อยละ 86.33 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเรื่องความครอบคลุมและการกระจายตัวของโครงการ/การดำเนินงานตามปัจจัย พบว่า หลายปัจจัยมีโครงการ/การดำเนินงานมารองรับจำนวนน้อย ขณะที่อีกหลายปัจจัย แม้ว่าจะมีโครงการ/การดำเนินงานมารองรับจำนวนมาก แต่สถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทย่อยฯ ยังคงอยู่ในระดับวิกฤต สะท้อนได้ว่าการดำเนินโครงการ/การดำเนินงานที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันอาจยังไม่สามารถส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทย่อยฯ ได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น จึงทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับที่**มีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย** สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างเร่งด่วนของหน่วยงานเจ้าภาพทั้ง 3 ระดับและหน่วยงานร่วมขับเคลื่อนของทั้ง 140 เป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่ต้องร่วมบูรณาการดำเนินการวิเคราะห์ความครอบคลุมของหน่วยงานร่วมขับเคลื่อนให้ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งในการร่วมวิเคราะห์และจัดทำโครงการ/การดำเนินงานที่สามารถปิดช่องว่างการพัฒนา และยกระดับการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ของยุทธศาสตร์ชาติให้สามารถบรรลุได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานของภาครัฐยังขาดความเข้าใจในการมองเป้าหมายร่วมกันผ่านการทำความเข้าใจจากปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ยังไม่สามารถปิดช่องว่างการพัฒนาเพื่อการบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องขับเคลื่อนในระยะต่อไป

หน่วยงานเจ้าภาพทั้ง 3 ระดับ ควรเร่งทำความเข้าใจปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าของประเทศของทั้ง 140 เป้าหมาย เพื่อประสานและร่วมมือกับหน่วยงานร่วมขับเคลื่อนในการจัดทำโครงการ/การดำเนินงาน ให้มีโครงการเข้ามาปิดช่องว่างการพัฒนาในแต่ละห่วงโซ่คุณค่าที่ขาดโครงการ

แผนแม่บท

21

การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

"ภาครัฐโปร่งใส สังคมไทยปลอดการทุจริตและการประพฤติมิชอบ"

จ.1

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการทำงานของภาครัฐให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับ มีวัฒนธรรมแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมของบุคลากรภาครัฐให้เกิดขึ้นและสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัวละอายต่อการทุจริตประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ มีส่วนร่วมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยเป้าหมายระดับประเด็น คือ ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ทั้งนี้ แผนแม่บทประเด็นดังกล่าว สนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติให้สามารถบรรลุเป้าหมายภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ และมีส่วนสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565
210001 ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ				

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

จ.2

ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยอยู่ในอันดับ 1 ใน 54 และ/หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 50 คะแนน

- **สรุปสถานการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย ภาพรวมคะแนนและอันดับดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย ใน พ.ศ. 2561 – 2564 มีแนวโน้มลดลง โดยมีคะแนนทรงตัวอยู่ที่ 36 คะแนนใน พ.ศ. 2561 – 2563 และมีคะแนน 35 คะแนน ใน พ.ศ. 2564 ขณะที่อันดับใน พ.ศ. 2561 – 2564 ร่วงลงมาอย่างต่อเนื่อง จากอันดับที่ 99 ใน พ.ศ. 2561 เป็นอันดับที่ 110 ใน พ.ศ. 2564 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนดประเทศไทยมีค่าคะแนนดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย อยู่ในอันดับ 1 ใน 54 หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 50 คะแนน ภายใน พ.ศ. 2565 พบว่า โดยยังคงมีสถานะที่ห่างไกลจากค่าเป้าหมาย ดังนั้น จึงมีสถานการบรรลุเป้าหมายประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบอยู่ในระดับ**วิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย**

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวมปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่ยังคงมีอยู่อาจส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในระดับนานาชาติ โดยพิจารณาจากดัชนีการรับรู้การทุจริตหรือดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย (CPI) ซึ่งจัดอันดับโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ พบว่า ใน พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตอยู่ที่ 35 คะแนน และมีอันดับอยู่ที่ 110 ของโลกจากทั้งหมด 180 ประเทศ ลดลงจาก พ.ศ. 2561 – 2563 ที่ได้ 36 คะแนนเท่ากันทั้ง 3 ปี โดยมีอันดับอยู่ที่ 99 101 และ 104 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนและการจัดอันดับดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียน ใน พ.ศ. 2564 พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 6 จากประเทศในกลุ่มอาเซียนทั้งหมด 11 ประเทศ โดยประเทศในกลุ่มอาเซียนที่ได้คะแนน CPI อันดับ 1 คือ สิงคโปร์ 85 คะแนน รองลงมาเป็นมาเลเซีย 48 คะแนน ติมอร์-เลสเต 41 คะแนน เวียดนาม 39 คะแนน อินโดนีเซีย 38 คะแนน และไทย 35 คะแนน

คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2538 - 2564

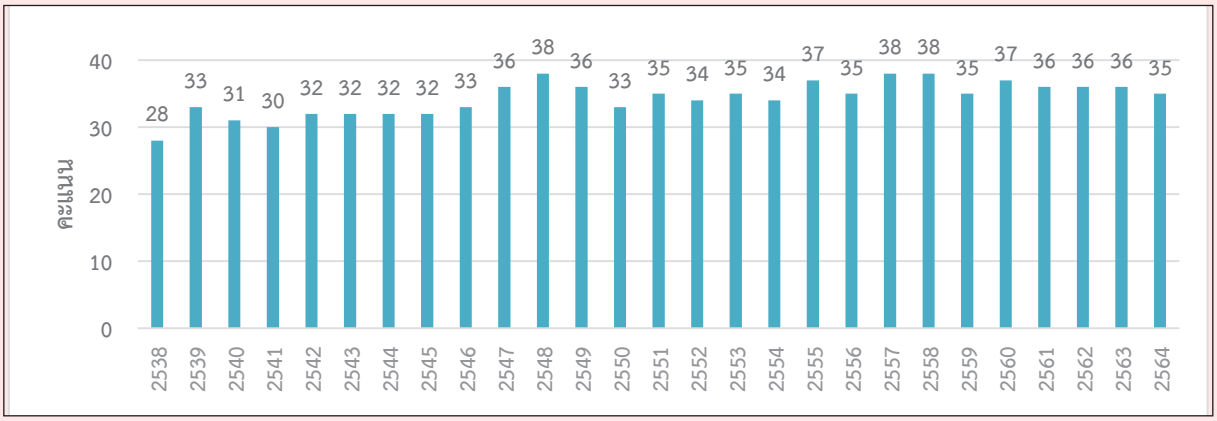

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ช.

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทฯ ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมายระดับประเด็นและตัวชี้วัดเดิม คือ **ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย** แต่ได้มีการปรับค่าเป้าหมาย จากเดิม **อยู่ในอันดับ 1 ใน 54 และ/หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 50 คะแนน** เป็น **ไม่เกินอันดับที่ 43 และไม่น้อยกว่า 57 คะแนน** รวมทั้งได้มีการเพิ่มตัวชี้วัด**คะแนนเฉลี่ยการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานในประเทศไทย (ITA) ไม่น้อยกว่า 89 คะแนน** เพื่อให้สะท้อนและมีความครอบคลุมเป้าหมายมากยิ่งขึ้น โดยในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ประเทศไทยมีแนวโน้มคะแนนเฉลี่ยการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานที่เข้าร่วมการประเมินที่เพิ่มขึ้นจาก 68.78 คะแนนใน พ.ศ. 2561 เป็น 87.57 คะแนนใน พ.ศ. 2565 เมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์**ดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย ใน พ.ศ. 2564** ประเทศไทยได้ 35 คะแนน และอยู่ในอันดับที่ 110 กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2570 ที่กำหนดให้มีดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ไม่เกินอันดับที่ 43 และไม่น้อยกว่า 57 คะแนน และดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย ไม่น้อยกว่า 89 คะแนน เมื่อพิจารณาทั้ง 2 ตัวชี้วัดร่วมกัน ส่งผลให้สถานการบรรลุเป้าหมาย ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ อยู่ในระดับ**วิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย**

ทั้งนี้ การดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ**ยังคงมีปัญหาและข้อจำกัดในด้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ** อาทิ **การติดสินบนและการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ การรับรู้และตระหนักถึงปัญหาการทุจริตที่ส่งผลกระทบต่อสถาบันทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การจ่ายเงินค่าสินบนของภาคธุรกิจ** และ**การที่เจ้าหน้าที่รัฐมีพฤติกรรมการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบ** รวมทั้ง**ประชาชนยังไม่สามารถมีส่วนร่วมในการเข้าไปช่วยตรวจสอบ ติดตามการใช้งบประมาณและการดำเนินโครงการของหน่วยงานภาครัฐได้อย่างแท้จริง** เมื่อไม่มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง การทุจริตคอรัปชั่นจึงยังไม่สามารถลดลงได้ และส่งผลให้คะแนนอันดับดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยของประเทศไทยยังไม่ดีขึ้นเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) บางเป้าหมายอยู่ในระดับดี แต่อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงมีประเด็น**ท้าทายที่ต้องเร่งแก้ไข** คือ **การปลูกฝังความตระหนักรู้ให้แก่เด็กและเยาวชนไทยและประชาชนให้มีทัศนคติและพฤติกรรมยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย** โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบภาคประชาชน **หน่วยงานภาครัฐยังมีการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสไม่ครอบคลุมทุกหน่วยงานของรัฐ รวมทั้ง การยกระดับกระบวนการ/วิธีการประเมินให้สามารถสะท้อนความเป็นจริง** เพื่อให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดของผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานของรัฐที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง อาทิ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีระดับคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานของรัฐในภาพรวมเท่ากับ 85.79 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับ A (ช่วงคะแนน 85 - 94.99) ถือได้ว่ามีคุณธรรมและความโปร่งใส ในการดำเนินงาน “ระดับสูงมาก” แต่มีคดีการเรียกรับเงินของผู้บริหารจากผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อแลกกับการไม่ถูกโยกย้ายตำแหน่งในหน่วยงาน ซึ่งการบริหารงานของภาครัฐที่มีคุณธรรมและความโปร่งใสส่งผลต่อประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในการดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้งความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริการภาครัฐ อีกทั้ง **การดำเนินการในกระบวนการดำเนินคดีทุจริตยังคงมีความล่าช้า**ส่งผลให้ผู้กระทำความผิด อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายเนื่องจากได้รับความเป็นธรรมที่ล่าช้าหรือคดีขาดอายุความ นำไปสู่การได้รับความไม่เป็นธรรมและการดำเนินงานของภาครัฐที่ไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน พร้อมทั้งภาคีเครือข่ายภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันดำเนินการเพื่อให้การดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดังนี้ **(1) การสร้างเครือข่ายการป้องกันการทุจริตภาคประชาชน** เพื่อให้เกิดการป้องกันและตรวจสอบการทุจริตได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น **(2) ควรสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องดำเนินการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ** ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการให้บริการประชาชนในระดับพื้นที่ รวมทั้ง ผลักดันให้เกิดหน่วยงานต้นแบบ และ **(3) ปรับปรุงระบบขั้นตอนการดำเนินงาน และผลักดันการจัดทำระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง**ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้สามารถมีผลบังคับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับคะแนนดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย และคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานในประเทศไทย ให้สูงขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายแผนแม่บทฯ ส่งผลให้การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างก้าวกระโดด และบรรลุผลตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติอย่างแท้จริง

แผนแม่บทฯ ประเด็น 21 การต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบ

ประกอบด้วย 3 แผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

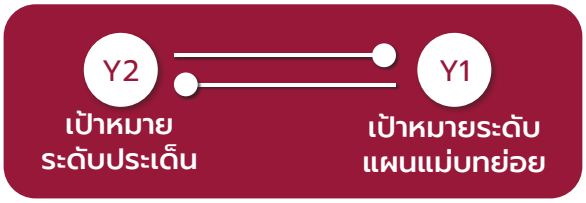

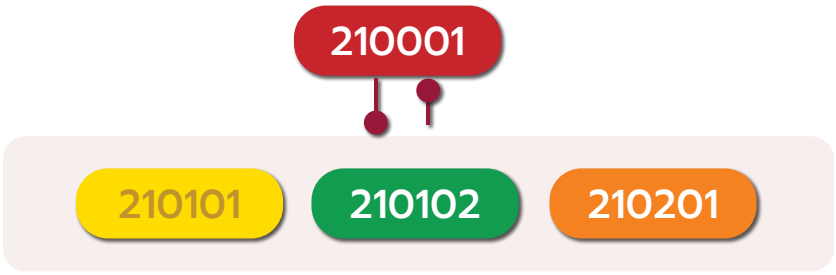

* สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำ พ.ศ. 2565
**เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจไม่ส่งผลต่อ เป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง

ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 พิจารณาจากตัวชี้วัดจำนวน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ร้อยละเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต (2) ร้อยละประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ร้อยละ 50 และ (3) ร้อยละหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ร้อยละ 80 (หรือ 85 คะแนนขึ้นไป)

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวม**ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตดีขึ้น จากการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของทุกภาคส่วน ซึ่งต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้** พิจารณาจากตัวชี้วัดจำนวน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ร้อยละเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต (2) ร้อยละประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และ (3) ร้อยละหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) พบว่า มีแนวโน้มที่ดีขึ้น ใน พ.ศ. 2563 – 2565 **มีเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต**เฉลี่ยร้อยละ 74.50 ประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบเฉลี่ยร้อยละ 78.37 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง และในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565 มีจำนวน**หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ**เฉลี่ยร้อยละ 30.98 และเมื่อพิจารณาทั้ง 3 ตัวชี้วัดร่วมกัน จึงสามารถสรุปสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย

210102 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 พิจารณาจากตัวชี้วัดจำนวน 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) จำนวนคดีทุจริตในภาพรวมลดลง (2) จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงาน (จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต)) และ (3) จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงาน (จำนวนภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่า กระทำการทุจริต) ลดลงร้อยละ 10 และ (4) จำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองลดลงร้อยละ 25

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวม**คดีทุจริตและประพฤติมิชอบของประเทศไทยลดลง** พิจารณาจากตัวชี้วัดจำนวน 4 ตัว ได้แก่ (1) จำนวนคดีทุจริตในภาพรวมลดลง (2) จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงาน (จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต)) และ (3) จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงาน (จำนวนภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่า กระทำการทุจริต) และ (4) จำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พบว่า ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2564 **มีจำนวนคดีทุจริตในภาพรวม**ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 42.11 **จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงาน** (จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต)) ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 44.73 **จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงาน** (จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต) ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 100 และ**จำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง**ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา ไม่มีการชี้มูลในชั้นไต่สวน โดยเมื่อพิจารณาตัวชี้วัดร่วมกันทั้งหมด จึงสามารถสรุปสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุเป้าหมาย**

210201 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 พิจารณาจากตัวชี้วัดจำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนดลดลง ไม่เกินร้อยละ 25 และ (2) จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับลดลง ไม่เกินร้อยละ 4 ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวม**การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติมีการปรับตัวที่ดีขึ้น** พิจารณาจากตัวชี้วัดจำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนดลดลง และ (2) จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับลดลง พบว่า **กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด** ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2565 มีสัดส่วนที่ดีขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 73.80 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 เป็นร้อยละ 71.98 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ซึ่งยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้มาก และ**จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ** พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีจำนวนคดีที่ส่งฟ้องจำนวน 515 เรื่อง และไม่มีเรื่องที่ถูกฟ้องกลับ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีจำนวนคดีที่ส่งฟ้องจำนวน 1,078 เรื่อง และไม่มีเรื่องที่ถูกฟ้องกลับ และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง จำนวน 10 เรื่อง และหน่วยงานไต่สวนยังไม่ถูกฟ้องกลับจากคดีที่มีการส่งฟ้องศาล เมื่อพิจารณาทั้ง 2 ตัวชี้วัดร่วมกัน จึงสามารถสรุปสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

(1) ร้อยละ 50 ของเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต
(2) ร้อยละ 50 ชองประชาชนที่มีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริตและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
(3) ร้อยละ 80 (หรือ 85 คะแนนขึ้นไป) ของหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA

มีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ **(1) เสริมสร้างการรับรู้และปรับฐานคิดเพื่อประโยชน์ส่วนรวม**โดยปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ปรับฐานคิดของประชาชนให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริตมีพฤติกรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบปลูกฝังกลุ่มเด็กและเยาวชนไทยให้มีพฤติกรรมซื่อสัตย์และวัฒนธรรมสุจริตผ่านหลักสูตรการศึกษา ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษารวมทั้งจัดทำสื่อและประชาสัมพันธ์ในเชิงปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดยเฉพาะสื่อเกี่ยวกับด้านคุณธรรมจริยธรรม และแนวคิดการป้องกันและต่อต้านการทุจริต **(2) สนับสนุนการขยายเครือข่ายและสร้างพลังการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาชน** ให้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแส รวมทั้งพัฒนาระบบการเฝ้าระวังและการแจ้งเบาะแส เสริมสร้างมาตรการคุ้มครองพยานให้ผู้แจ้งเบาะแสรู้สึกปลอดภัยและมั่นใจว่าจะมีการดำเนินการอย่างตรงไปตรงมา เมื่อมีการส่งหลักฐานหรือร้องเรียน เมื่อมีแนวโน้มการทุจริตเกิดขึ้นและ **(3) พัฒนาระบบการบริหารงานภาครัฐและธรรมาภิบาลภาคเอกชน** โดยพัฒนาและเสริมสร้างกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพการพัฒนาระบบการประเมินการปฏิบัติราชการการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ ให้เข้าถึงได้ง่ายและเข้ากับวัฒนธรรมองค์กรสะท้อนผลการดำเนินการได้อย่างแท้จริง ตลอดจนพัฒนาระบบคุณธรรมและความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของทุกหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สนับสนุนโครงสร้างและระบบที่เอื้อต่อการลดการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานการจัดทำฐานข้อมูลตัวอย่างของหน่วยงาน สนับสนุนต้นแบบที่ดี รวมถึงการพัฒนาและจัดการองค์ความรู้ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้วย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจาก (1) ร้อยละเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตเฉลี่ย (2) ร้อยละประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบเฉลี่ย และ (3) ร้อยละหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ เมื่อพิจารณาในภาพรวมของการบรรลุเป้าหมายในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) พบว่า ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตเพิ่มมากขึ้นโดยในช่วง พ.ศ. 2563 – 2565 ร้อยละเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตเฉลี่ย มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 52.10 ใน พ.ศ. 2563 เป็นร้อยละ 93.10 ใน พ.ศ. 2565 คิด**ค่าเฉลี่ยในห้วง 3 ปีได้เป็นร้อยละ 74.5** ซึ่งเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบเฉลี่ย ที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 73.30 ใน พ.ศ. 2563 เป็นร้อยละ 90.90 ใน พ.ศ. 2565 คิด**ค่าเฉลี่ยในห้วง 3 ปีได้เป็นร้อยละ 78.37** อีกทั้ง ร้อยละหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน จากร้อยละ 9.54 ใน พ.ศ. 2561 เป็นร้อยละ 70.52 ใน พ.ศ. 2565 ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง 7 เท่า คิด**ค่าเฉลี่ยในห้วง 5 ปีได้เป็นร้อยละ 30.98 เมื่อพิจารณาสถานการณ์ร้อยละเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตเฉลี่ยร้อยละ 74.5 ร้อยละประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริตมีทัศนคติและพฤติกรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบเฉลี่ยร้อยละ 78.37 และร้อยละหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐเฉลี่ยร้อยละ 30.98 เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2565 ส่งผลให้สถานการบรรลุค่าเป้าหมายอยู่ในระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการตามค่าเป้าหมายประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

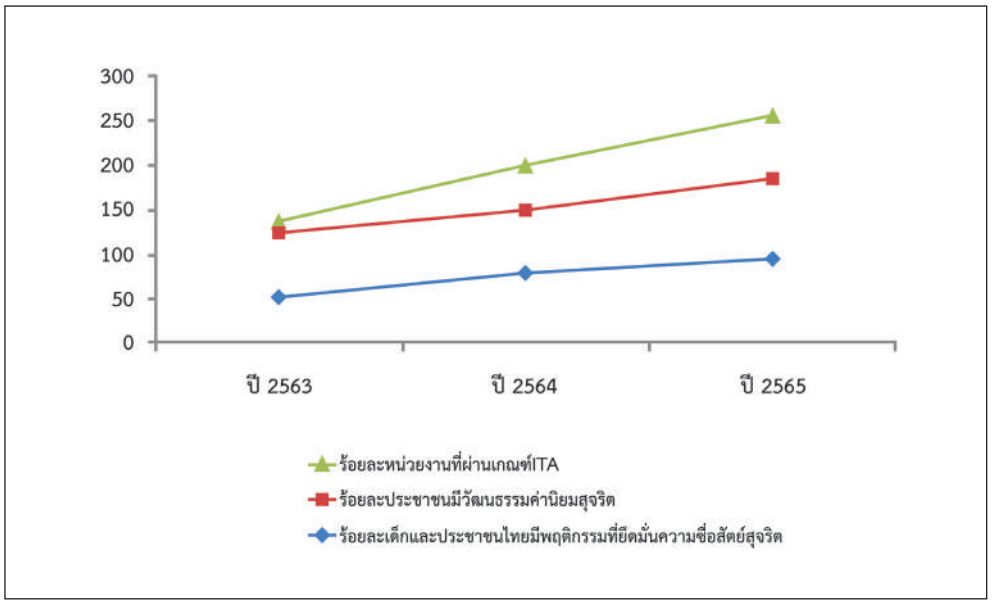

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ช.

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ 2565** อาทิ **โครงการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบโดยใช้เครือข่ายครูภูมิปัญญา** เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเครือข่ายครูภูมิปัญญาไทยนำไปขยายผลการสร้างการรับรู้ให้ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้ง จัดทำข้อมูลและสร้างระบบข้อมูลต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบโดยใช้เครือข่ายครูภูมิปัญญาไทยเป็นฐาน เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนการเฝ้าระวังและป้องกันและปราบปรามการทุจริต และ**โครงการเครือข่าย ป.ป.ท. เฝ้าระวังการทุจริต** “PACC Connect” เพื่อจัดเก็บข้อมูลภัยทุจริตและผลกระทบต่อสังคมและสร้างเครือข่ายสังคมเพื่อเฝ้าระวัง และต่อต้านการทุจริตในภาครัฐแบบมีส่วนร่วม รวมทั้ง พัฒนากลไกในการทำงานให้มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่สังคม นอกจากนั้นสำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และโครงการกิจกรรมที่สนับสนุนการขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ภายใต้งบประมาณทั้งสิ้น 991.9316 ล้านบาท ประกอบด้วย โครงการกิจกรรมภายใต้แนวทางการปลูกฝังวิธีคิดปลูกจิตสำนึกให้มีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต (งบประมาณ 63.6179 ล้านบาท หรือร้อยละ 6.41 ของงบประมาณทั้งหมด) จำนวน 244 หน่วยงาน 1,267 โครงการ และโครงการ/กิจกรรมภายใต้แนวทางการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ (งบประมาณ 928.3136 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 93.51 ของงบประมาณทั้งหมด) จำนวน 81 หน่วยงาน 201 โครงการ โดยโครงการกิจกรรมดังกล่าวมีลักษณะเป็นการเสริมสร้างจิตสำนึกการสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต การแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม การไม่รับสินบน การมีความละอายต่อการกระทำความผิด การไม่เพิกเฉยหรืออดทนต่อการทุจริตการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการป้องกัน เฝ้าระวัง และต่อต้านการทุจริตในทุกรูปแบบ รวมทั้ง การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐซึ่งหน่วยงานได้ดำเนินโครงการ/กิจกรรมดังนี้ (1) การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการป้องกันการทุจริต การสร้างความตระหนักรู้ในการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมการสร้างค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต การมีวินัย และการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยฝึกอบรมหรือให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานซึ่งได้นำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบไปดำเนินการและการดำเนินกิจกรรมเพื่อยกระดับคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (2) การเสริมสร้าง พัฒนาศักยภาพ และขยายผลเครือข่าย อาทิ กรมการปกครอง ได้มีการฝึกอบรมคณะกรรมการหมู่บ้านให้มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทุจริต การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล STRONG จิตพอเพียงต้านทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม การดำเนินงานส่งผลให้เกิดคณะทำงานขับเคลื่อนการป้องกันและต่อต้านการทุจริตโดยชุมชนเป็นแกนหลัก ในระดับจังหวัด 17 จังหวัด และคณะทำงานระดับตำบล 171 ตำบลซึ่งมีเครือข่ายภาคประชาชนมากกว่า 30 ประเภทเพื่อเชื่อมโยงกลไกในระดับพื้นที่ กลไกภาครัฐภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาและขับเคลื่อนหลักสูตร

ต้านทุจริตศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขับเคลื่อนหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไปปรับใช้ในการเรียนการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นอกจากนี้ กรมประชาสัมพันธ์ยังได้สนับสนุนการประชาสัมพันธ์การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบผ่านสื่อและช่องทางต่าง ๆ โดยอาศัยเครือข่ายอาสาสมัครประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้านและชุมชน (อป.มช.) และพัฒนากระบวนการให้บริการของเจ้าหน้าที่รัฐที่เน้นการสร้างการรับรู้แก่ประชาชนภาคเอกชน และการดำเนินนโยบายซึ่งรวมถึงการปฏิบัติราชการที่โปร่งใสและลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ที่ผ่านมา หน่วยงานต่าง ๆ ต้องปรับรูปแบบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม สำนักงาน ป.ป.ช. ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพจึงต้องกำกับ ติดตามและเร่งรัดการดำเนินโครงการ/กิจกรรมให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการและให้บรรลุค่าเป้าหมายตามแผนฯ ที่กำหนดไว้ทั้งนี้โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานส่วนใหญ่ใน พ.ศ. 2565 เป็นไปในลักษณะของการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการป้องกันการทุจริต เป็นหลักซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาและความต่อเนื่องในการดำเนินการให้บรรลุและเห็นผลเป็นรูปธรรม เพราะเกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทัศนคติให้ตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันการทุจริต ดังนั้น ผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรม จึงยังไม่สะท้อนการแก้ไขปัญหาการทุจริตได้ทันที ในส่วนของการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต โดยผ่านหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาและขยายผลการเรียนรู้ในหลักสูตรดังกล่าวนั้นยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา นอกจากนี้ ในส่วนของการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่สนับสนุนประชาชนให้มีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบนั้นยังมีความซ้ำซ้อน โดยเฉพาะในส่วนรายชื่อกลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมในส่วนกระบวนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐนั้น หน่วยงานเจ้าภาพควรสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลุ่มหน่วยงานที่มีนัยสำคัญต่อการขับเคลื่อนการประเมินฯ เห็นถึงความสำคัญและเข้าร่วมในการประเมินฯ โดยหน่วยงานที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์การประเมินฯ แล้ว ให้รักษาระดับมาตรฐานการประเมินฯ ให้คงอยู่ในระดับที่ดีและสำหรับหน่วยงานที่เพิ่งเข้าร่วมและยังต้องปรับปรุงการดำเนินการให้มีการพัฒนา ปรับปรุงและเรียนรู้จากหน่วยงานอื่น ๆ ที่ผ่านเกณฑ์การปะเมินฯ ทั้งนี้หน่วยงานท้องถิ่นควรตระหนักถึงความสำคัญและเตรียมความพร้อม (โดยเฉพาะด้านงบประมากลุ่มบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐของบุคลากร) เพื่อให้สามารถเข้าร่วมการประเมินฯ และได้ข้อมูลผลการประเมินฯ ที่ตรงไปตามความเป็นจริงและสามารถนำไปนำผลการประเมินฯ ดังกล่าวไปใช้พัฒนาองค์กรต่อไป รวมทั้ง ควรให้ความสำคัญกับตัวชี้วัดที่มีผลและเชื่อมโยงกับการยกระดับค่าดัชนีการรับรู้การทุจริตด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรขับเคลื่อนนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไปใช้ให้ครอบคลุมทุกสถานศึกษา ตลอดจนพัฒนาหลักสูตร เครื่องมือ แนวทางการขับเคลื่อนหลักสูตร พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อคำนวณ วิเคราะห์ และจัดเก็บข้อมูลที่จำเป็น และเป็นปัจจุบัน รวมทั้งสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ พัฒนาระบบบริการอิเล็กทรอนิกส์และนำมาใช้ปฏิบัติราชการให้มากขึ้น ยกระดับการมีส่วนร่วม การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาชน สถาบันศาสนาและสื่อมวลชนในพื้นที่ให้มีเสรีภาพในการจัดทำสื่อเชิงสร้างสรรค์ หรือนำเสนอข่าวสารหรือข้อมูลที่นำไปสู่การสร้างความโปร่งใสในสังคม และไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อสร้างบรรยากาศให้การป้องกันและต่อต้านการทุจริตเป็นประเด็นร่วมของทุกคนในสังคมรวมทั้ง สนับสนุนเครือข่ายในระดับท้องถิ่นให้เข้าร่วมและตระหนักถึงความสำคัญในการรักษาระดับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐให้มากขึ้น มีการพัฒนาฐานข้อมูลต้นแบบหน่วยงาน หรือตัวอย่างโครงการของหน่วยงานที่มีผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ในระดับสูงมาก (95 คะแนนขึ้นไป) ตลอดจนเสริมพลังแห่งความร่วมมือของสำนักงาน ป.ป.ช. และเครือข่ายในพื้นที่เพื่อดำเนินการให้คะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐสะท้อนผลการดำเนินการที่แท้จริง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาคุณธรรมและความโปร่งใสในหน่วยงานยกระดับธรรมาภิบาล เพิ่มความชัดเจนในกระบวนการปฏิบัติงานและลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติและบริหารงานอย่างโปร่งใสต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต ยังคงใช้ตัวชี้วัด เดิม แต่มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมาย จาก เดิม **ร้อยละเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตเฉลี่ย** และ **ร้อยละประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบเฉลี่ย ร้อยละ 50** เป็น **ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ต่อปี** และ**สัดส่วนหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด โดยหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด (ที่เข้าร่วมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ)** จาก เดิม**ร้อยละ 80 มีคะแนนไม่น้อยกว่า 85 คะแนน** เป็น**ไม่น้อยกว่าร้อยละ 100 มีคะแนนไม่น้อยกว่า 85 คะแนน** โดยในช่วง พ.ศ. 2563 – 2565 ร้อยละเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 74.5 ประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 78.37 และร้อยละหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 30.98 **เมื่อพิจารณาเทียบค่าเป้าหมาย**พ.ศ. **2570 ส่งผลให้สถานการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย** ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ จึงควรมีการส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการป้องกันและต่อต้านการทุจริตให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยเกิดความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการต่อต้านการทุจริตและเป็นเครือข่ายในการต่อต้านการทุจริตต่อไป

*หมายเหตุ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณสถานการณ์บรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น คดีทุจริตในภาพรวม จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงาน (จำนวนข้อร้องเรียน เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูล เรื่องวินัย (ทุจริต)) จำนวนข้อร้องเรียน (เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่า กระทำการทุจริต) และจำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ส่งผลให้สีที่แสดงสถานะบรรลุค่าเป้าหมายของ พ.ศ. 2563 - 2564 มีการเปลี่ยนแปลง

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

คดีการทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

(1) จำนวนคดีทุจริตในภาพรวม ลดลงร้อยละ 10
(2) จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงาน (จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต)) ลดลงร้อยละ 10
(3) จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต ลดลงร้อยละ 10
(4) จำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ลดลงร้อยละ 25

โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ **(1) การปลูกจิตสำนึก** โดยมุ่งปลุกจิตสำนึกและพฤติกรรมต้านทุจริตของประชาชนและเจ้าหน้าที่ปราบปรามการทุจริต ไม่ให้ติดสินบน สนับสนุนให้ประชาชนมีศักยภาพและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเฝ้าระวังและการปฏิบัติงานของภาครัฐ ทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ตลอดจนสร้างกระแสสังคมต้านทุจริต **(2) การพัฒนาระบบราชการ** โดยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม บูรณาการความร่วมมือในด้านต่างๆ เชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จัดทำคู่มือหรือมาตรฐานเพื่อลดมาตรการแทรกแซง ลดการใช้ดุลยพินิจ คุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสมีการประเมินและเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริตรวมทั้งพัฒนาระบบและกลไกตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนสนับสนุนการยื่นบัญชีทรัพย์สินเพื่อการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ทุกระดับการบังคับใช้มาตรการทางวินัยอย่างเคร่งครัดและเสริมสร้างความโปร่งใสของกลไกการตรวจสอบและ **(3) การลงโทษ** โดยพิจารณากฎหมายกฎระเบียบให้มีบทลงโทษและกระบวนการปราบปรามการทุจริตที่เหมาะสม ปฏิบัติงานอย่างรวดเร็วไม่เลือกปฏิบัติ มีการใช้บังคับกฎหมายอย่างเข้มงวดโดยกำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการร่วมรับผิดชอบเมื่อมีการดำเนินการทางวินัยที่ล่าช้า ตลอดจนเร่งรัดกำกับติดตามหลักฐาน คืนเป็นของแผ่นดินหากมีการกระทำผิดเกิดขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจาก (1) คดีทุจริตในภาพรวม (2) จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงาน (จำนวนข้อร้องเรียน เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูล เรื่องวินัย (ทุจริต)) จำนวนข้อร้องเรียน (เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่า กระทำการทุจริต) และ (3) จำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อพิจารณาในภาพรวมของการบรรลุเป้าหมายในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) พบว่าคดีการทุจริตและประพฤติมิชอบลดลงบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว โดยใน พ.ศ. 2563 – 2564 **(1) คดีทุจริตในภาพรวม** เรื่องกล่าวหาที่ถูกชี้มูลความผิดและเป็นเรื่องที่เกิดเหตุ **ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 42.11** โดยในปีงบประมาณ 2563 มีจำนวน 10 เรื่อง และปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 12 เรื่อง ซึ่งเมื่อเทียบกับปีงบประมาณ 2562 (ปีฐานข้อมูล) จำนวนคดีทุจริตในภาพรวม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ลดลงคิดเป็นร้อยละ 47.33 และร้อยละ 36.84 ตามลำดับ **(2) จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงาน (จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต)) ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 44.73** โดยในปีงบประมาณ 2563 มีจำนวน 9 เรื่อง และ ปีงบประมาณ 2564 มีจำนวน 12 เรื่อง ซึ่งเมื่อเทียบกับปีงบประมาณ 2562 (ปีฐานข้อมูล) ลดลงคิดเป็นร้อยละ 47.37 และร้อยละ 36.84 ตามลำดับ **(3) จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัยทุจริต** ปีงบประมาณ 2563 และปีงบประมาณ 2564 โดยลดลงคิดเป็นร้อยละ 52.63 และ 36.82 ตามลำดับ ในปีงบประมาณ 2565 และเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณปัจจุบัน ไม่มีจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ในชั้นไต่สวน **ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 100** และ **(4) จำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง** จากผลการดำเนินงานปีงบประมาณ 2563 และปีงบประมาณ 2564 พบว่าจำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในปีงบประมาณที่ประเมิน และเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณที่ประเมิน ไม่มีการชี้มูลในชั้นไต่สวน **ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูล พ.ศ. 2563 - 2564 จำนวนคดีทุจริตในภาพรวม ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 42.11 จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงาน (จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 44.73 จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัยทุจริตลดลงเฉลี่ยร้อยละ 100 เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2565 ที่กำหนดให้ลดลงร้อยละ 10 แล้วพบว่าได้บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว และจำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งไม่มีการชี้มูลในชั้นไต่สวน เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2565 ที่กำหนดให้ลดลงร้อยละ 25 พบว่า ได้บรรลุค่าเป้าหมายแล้วเช่นกัน ส่งผลให้มีสถานบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565** อาทิ **ขับเคลื่อนระบบเฝ้าระวังการทุจริตเชิงรุกในหน่วยงานภาครัฐ** เพื่อพัฒนา และขับเคลื่อนกระบวนการเฝ้าระวังและป้องกันการทุจริตเชิงรุกในหน่วยงานภาครัฐ ปลุกจิตสำนึกต่อต้านการทุจริต และเสริมสร้างการปฏิบัติงานที่มีธรรมาภิบาลในหน่วยงานภาครัฐและการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต รวมทั้งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐสร้างความร่วมมือในการป้องกันการจ่ายสินบนและการต่อต้านการทุจริตระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนพัฒนาโดยการเสริมสร้างความรู้ให้แก่ภาคเอกชนที่จะต้องเข้ายื่นข้อเสนอกับหน่วยงานภาครัฐในการจัดซื้อจัดจ้าง แนวทาง/มาตรการป้องกันการจ่ายสินบนและการทุจริตทุกรูปแบบตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายต่าง ๆ นอกจากนี้ สำนักงาน ป.ป.ช. ได้**เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบเฝ้าระวังและปฏิบัติงานของภาครัฐ** โดยสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้ว่า ในปีงบประมาณ 2565 สำนักงาน ป.ป.ช. ได้เสริมสร้าง/พัฒนาศักยภาพ/ขยายผลเครือข่าย เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในระดับจังหวัด เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ดำเนินโครงการป้องกันและต่อต้านการทุจริต โดยส่งเสริมให้เครือข่ายภาคประชาชน องค์กรชุมชน และภาคีที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการป้องกันและต่อต้านการทุจริตในพื้นที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในขณะที่กรมการปกครองดำเนินโครงการยกระดับธรรมาภิบาลภาคประชาสังคมในระดับการปกครองท้องที่ โดยอบรมคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล STRONG จิตพอเพียงต้านทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม เพื่อเผยแพร่ให้กับประชาชนในหมู่บ้านในระดับพื้นที่ 76 จังหวัด นอกจากนี้ ในส่วน**การลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่** สำนักงาน ป.ป.ช. ได้เน้นขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการทุจริตและให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเพื่อลดจำนวนคดีการทุจริต โดยมีศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตในทุกหน่วยงานดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาการทุจริตในหน่วยงาน มุ่งป้องกันการทุจริตเชิงป้องปรามและใน**ส่วนของการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส** ได้ผลักดันมาตรการป้องกันการทุจริตสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ สำนักงาน ป.ป.ท. ตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนสำหรับนักลงทุนชาวต่างชาติ และจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสำนักงาน ป.ป.ท. กับหน่วยงานที่มีภารกิจงานคุ้มครองพยาน รวมทั้งขับเคลื่อนระบบเฝ้าระวังการทุจริตเชิงรุกในหน่วยงานภาครัฐในเขตพื้นที่สำนักงาน ป.ป.ท. เขต 1 - 9 ในส่วนของ**การบังคับใช้และปรับปรุงบทลงโทษให้เหมาะสม** สำนักงาน ป.ป.ช. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ให้เอื้อต่อการป้องกันและต่อต้านการทุจริต รวมทั้งพยายามเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องระหว่างกันเพื่อมุ่งเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีและลดจำนวนคดีการทุจริตให้เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด หลังจากที่สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินโครงการพัฒนาและขับเคลื่อนกฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามมาตรฐานสากล เช่น พัฒนากฎหมายเพื่อการอนุวัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2033 กรณีการรับสินบนและการกระทำที่ขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลประโยชน์ส่วนรวมเป็นต้น

นอกจากนี้ สำนักงาน ป.ป.ช. ยังได้ดำเนินการรับบัญชีทรัพย์สินและตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแล้วเสร็จ นอกจากนี้ ใน พ.ศ. 2565 ได้เร่งรัดการจัดทำพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการยื่นบัญชีทรัพย์สิน และหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อหัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดหรือปฏิบัติงานอยู่ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการตรวจสอบการร่ำรวยผิดปกติ และคณะกรรมการป.ป.ช.ได้เห็นชอบในหลักการแล้ว ในส่วนของ**การประเมินผลและเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริต** สำนักงาน ป.ป.ช. ยังได้สนับสนุนให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงเกี่ยวกับการประพฤติมิชอบและร่ำรวยผิดปกติของเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงาน และบังคับใช้มาตรการทางจริยธรรม วินัย และอาญาต่อผู้กระทำผิดอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม พร้อมกับนำหลักความรับผิดชอบในการกระทำมาบังคับใช้กับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรสนับสนุนการยื่นบัญชีทรัพย์สินเพื่อการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ทุกระดับและพัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าว ให้ความสำคัญกับการกำกับติดตามการบริหารงานคดี แก้ไขปัญหาอุปสรรคเชิงบริหารที่อยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. และแก้ไขปัญหาคดีค้าง โดยเร่งรัดและประเมินผลการบริหารคดี ตลอดจนควรเสริมสร้างและพัฒนากลไกการป้องกันและต่อต้านการทุจริต โดยเฉพาะในเรื่องการบริหารคดีเรื่องไต่สวนข้อเท็จจริงที่ใกล้ขาดอายุความและไต่สวนข้อเท็จจริงก่อนพระราชบัญญัติฯ มีผลบังคับใช้ให้แล้วเสร็จ สนับสนุนการขับเคลื่อนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต โดยมีมาตรการกำกับให้หน่วยงานต่างๆ วิเคราะห์และจัดทำข้อเสนอโครงการที่มีความเสี่ยงสูง เพื่อให้เกิดการเฝ้าระวังและเพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณมีความคุ้มค่า โปร่งใส และพัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถเชื่อมโยงใช้ข้อมูลในการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็วและมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่ซ้ำซ้อน รวมทั้งมีการพิจารณากำหนดมาตรการอื่น ๆ ที่จะช่วยป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้คดีการทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง และเกิดความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรเพิ่มประสิทธิภาพเกี่ยวกับการดำเนินคดีทุจริตให้รวดเร็ว เป็นธรรม เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดและบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานด้านปราบปรามการทุจริต เช่น นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ขยายเครือข่ายภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะภาคประชาชนมาร่วมสนับสนุนการดำเนินการ เป็นต้น และ**ควรสนับสนุนแนวร่วมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กำกับ ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและจริงจัง รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาระบบราชการและการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานต้องจัดทำโครงการ/กิจกรรมที่ส่งผลต่อการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต** ควบคู่กับการดำเนินโครงการกิจกรรมที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดของแผนด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ โดยใช้ปัญหาเป็นตัวตั้ง ซึ่งทุกหน่วยงานต้องจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อให้รู้จุดแข็ง จุดอ่อนของหน่วยงาน ซึ่งจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตภายในหน่วยงานได้อย่างตรงจุด และก่อให้เกิดผลกระทบต่อการป้องกันการทุจริตในภาพรวมของประเทศ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย คดีการทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง ยังคงใช้ตัวชี้วัด เดิม แต่มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมาย จาก เดิม **คดีทุจริตในภาพรวม คดีทุจริตรายหน่วยงาน (ข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย และข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต) ลดลงร้อยละ 10** เป็น **ลดลงไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50** และ จาก เดิม **คดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ลดลงร้อยละ 25** เป็น **ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 50** โดยใน พ.ศ. 2564 จำนวนคดีทุจริตในภาพรวมลดลงเฉลี่ยร้อยละ 42.11 และจำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงาน (จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต)) ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 44.73 จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงาน (จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต) ลดลงร้อยละ 100 และจำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในปีงบประมาณที่ประเมินและเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณที่ประเมินไม่มีการชี้มูลในชั้นไต่สวน **ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ส่งผลให้สถานการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าหน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูลอาจไม่ได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่สะท้อนสถานการณ์ความเป็นจริง และ การจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน** ดังนั้นเพื่อรักษามาตรฐานการดำเนินงานให้บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระยะต่อไป จึงควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาระบบการดำเนินงานของภาครัฐให้มีความรวดเร็วโปร่งใสมากยิ่งขึ้น

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ 2562 พ.ศ 2563 พ.ศ 2564 พ.ศ. 2565

การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

(1) กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนดไม่เกินร้อยละ 25
(2) จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับไม่เกินร้อยละ 4 ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง

โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ **(1) การเสริมสร้างประสิทธิภาพของบุคคลเจ้าหน้าที่ ให้มีความรู้และคุณธรรม** โดยพัฒนาและเพิ่มสมรรถนะและความเชี่ยวชาญในการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกการปราบปรามการทุจริต รวมทั้งเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริต **(2) สนับสนุนความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย** โดยเฉพาะในกระบวนการหาหลักฐาน สืบพยานให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ **(3) เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการตรวจสอบ ไต่สวนข้อเท็จจริงและการตรวจสอบคำกล่าวหา** โดยพัฒนามาตรการและกลไกกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้รวดเร็ว ยุติธรรม มีคู่มือการดำเนินการ มาตรฐานทางวินัยและการให้คำปรึกษาที่มีคุณภาพ **(4) พัฒนาระบบและเพิ่มประสิทธิภาพ โดยมีช่องทางการร้องเรียนและการปรับกระบวนการทำงานด้านการปราบปรามการทุจริตเข้าสู่ระบบดิจิทัล**ให้ได้มาตรฐานสากลและเป็นมาตรฐานเดียวกัน บูรณาการพัฒนาระบบฐานข้อมูล มีระบบติดตามประเมินผลระหว่างหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ และการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินคดีทุจริต และ **(5) การปรับปรุงและพัฒนาระบบกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง** โดยลดและปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการที่ล่าช้าของหน่วยงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็ว การลงโทษผู้กระทำความผิดเมื่อคดีถึงที่สุดเป็นไปอย่างรวดเร็วเห็นผล

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจาก (1) กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด และ (2) จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ เมื่อพิจารณาในภาพรวมของการบรรลุเป้าหมายในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) พบว่า การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติมีการปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย และจำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ยังคงไม่มีเรื่องที่ถูกฟ้องกลับ โดยในช่วง พ.ศ. 2562 – 2565 กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด มีสัดส่วนที่ดีขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 73.80 ใน พ.ศ. 2562 เป็นร้อยละ 71.98 ใน พ.ศ. 2565 ซึ่งยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้มาก แสดงให้เห็นว่ากระบวนการพิจารณาคดียังคงมีความล่าช้า ขณะที่จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ นั้นพบว่าในปีงบประมาณ 2563 มีจำนวนคดีที่ส่งฟ้องจำนวน 515 เรื่องและไม่มีเรื่องที่ถูกฟ้องกลับ ปีงบประมาณ 2564 พบว่า มีจำนวนคดีที่ส่งฟ้องจำนวน 1,078 เรื่องและไม่มีเรื่องที่ถูกฟ้องกลับ และในปีงบประมาณ 2565 พบว่า มีจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง จำนวน 10 เรื่อง และหน่วยงานไต่สวนยังไม่ถูกฟ้องกลับจากคดีที่มีการส่งฟ้องศาล **เมื่อพิจารณาสถานการณ์ พ.ศ. 2565 ร้อยละกระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด (เกินกรอบเวลา 2 ปี) ร้อยละ 71.98 และจำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับไม่มีการถูกฟ้องกลับ เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2565 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565** อาทิ **โครงการสืบสวนปราบปรามเพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมูลฐานทุจริต** เพื่อตรวจสอบ สืบสวนสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมูลฐานทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน **โครงการระบบลงทะเบียนและบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์** เพื่อให้มีช่องทางและกระบวนการจัดการข้อร้องเรียนที่เป็นระบบด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนการทำงาน วางมาตรการและแก้ปัญหาในเชิงรุก **โครงการเพิ่มประสิทธิภาพของพนักงานอัยการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต** นอกจากนี้ได้มีการดำเนินโครงการอื่น ๆ อาทิ **โครงการระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและคดี CCMS** เพื่อให้สำนักงาน ป.ป.ช. มีระบบข้อมูลดิจิทัลด้านภารกิจปราบปรามซึ่งเป็นภารกิจหลักขององค์กรใช้สำหรับในการบริหารจัดการ **โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม** เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลกรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินการตามระบบไต่สวน ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและการไต่สวนข้อเท็จจริง สร้างเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม รวมทั้ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการปรับปรุงและพัฒนาระบบกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เช่น

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ป.ป.ง.) ได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ยังได้ปรับกระบวนการทำงานด้านการปราบปรามการทุจริตเข้าสู่ระบบดิจิทัล รวมทั้งอยู่ระหว่างการลดและปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการที่ล่าช้าของหน่วยงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็ว การลงโทษผู้กระทำความผิดเมื่อคดีถึงที่สุดเป็นไปอย่างรวดเร็วเห็นผล

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องรักษามาตรฐานการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยพัฒนาและยกระดับความร่วมมือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท. ให้มีการประสานงานเพื่อวางแผนการบูรณาการการดำเนินงานการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและหน่วยงานในระดับพื้นที่ เพื่อการขับเคลื่อนภารกิจให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้ง**พัฒนาระบบการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสอย่างครบวงจร** เพื่อเป็นข้อมูลประกอบและสนับสนุนให้การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ และมุ่งส่งเสริมการนำเข้าข้อมูลในระบบอย่างถูกต้อง และพัฒนาระบบให้ง่ายแก่การใช้งาน หรืออาจต้องจัดทำคู่มือการรายงานผลการดำเนินงานให้กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรสนับสนุนการพัฒนากระบวนการยุติธรรม โดยบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีทุจริตให้ดำเนินไปอย่างประสานงานกันอย่างเป็นเอกภาพ มีกลไกการบูรณาการระหว่างหน่วยงานให้ครอบคลุมการปราบปรามและแก้ไขปัญหาเรื่องการทุจริต เสริมสร้างความพร้อมของระบบกระบวนการยุติธรรมหรือการพิจารณาคดีการทุจริตและประพฤติมิชอบ สามารถจัดการกับข้อขัดแย้งและกรณีพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพเน้นการปฏิบัติงานเชิงรุก ตลอดจนพัฒนาบุคลากรและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมและการดำเนินคดีทุจริตให้สามารถอำนวยความยุติธรรม ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นธรรม ซื่อสัตย์ เสมอภาค โปร่งใส รวดเร็วและไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้ง**ควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมาย** พัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ให้การบังคับใช้กฎหมายเพื่อการดำเนินคดีทุจริตให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติและเป็นธรรม ตลอดจนสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและผู้ร้องเรียนหรือผู้ถูกดำเนินคดีที่ยากไร้ด้อยโอกาสให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็วและได้รับความเป็นธรรม นอกจากนี้ **ควรรักษามาตรฐานหรือพัฒนาระบบการดำเนินการในการพิจารณา ทบทวน ปรับปรุงกฎหมายและกำหนดพันธกรณีที่ต้องดำเนินการกับเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ** บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เพื่อให้การดำเนินการของระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพพัฒนาและบูรณาการโครงข่ายฐานข้อมูล บูรณาการคดีเกี่ยวกับการทุจริตและการติดตามผลของคดีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและถูกต้อง สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้มากขึ้น

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย การดำเนินคดีทุจริตมี ความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติยังคงใช้ตัวชี้วัดเดิมแต่มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมาย จาก เดิม **กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนดไม่เกินร้อยละ 25** เป็น **ไม่เกินร้อยละ 20** และจาก เดิม **จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ (ต่อปี) ไม่เกินร้อยละ 3 ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง** เป็น **ไม่เกินร้อยละ 3 ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 กับสถานการณ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2565 ซึ่งมีกระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด ร้อยละ 71.98 และจำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ไม่มีการถูกฟ้องกลับ ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย** ทั้งนี้ ควรที่จะรักษาและพัฒนามาตรฐานการดำเนินการต่อไป อย่างไรก็ตาม การดำเนินการภายใต้ตัวชี้วัดนี้จะบรรลุผลมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์และปัจจัยภายนอกที่อาจคาดการณ์ไม่ได้ด้วย เช่นกรอบระยะเวลาและความรวดเร็วในการชี้มูลความผิดของเจ้าพนักงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบกระบวนการรวบรวมข้อมูลประกอบการพิจารณาคดีลักษณะคดีทุจริตที่เป็นที่สนใจของสังคม (ซึ่งจะมีผลผลักดันให้กระบวนการดำเนินคดีได้รับการจับตาหรือเร่งดำเนินการ) เป็นต้น ซึ่งจะมีผลต่อการขับเคลื่อนและผลักดันให้การดำเนินการสามารถบรรลุค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ได้

*หมายเหตุ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณสถานการณ์บรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด และจำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ส่งให้สีที่แสดงสถานะบรรลุค่าเป้าหมายของ พ.ศ. 2563 - 2565 มีการเปลี่ยนแปลง

แผนแม่บท

22

กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม

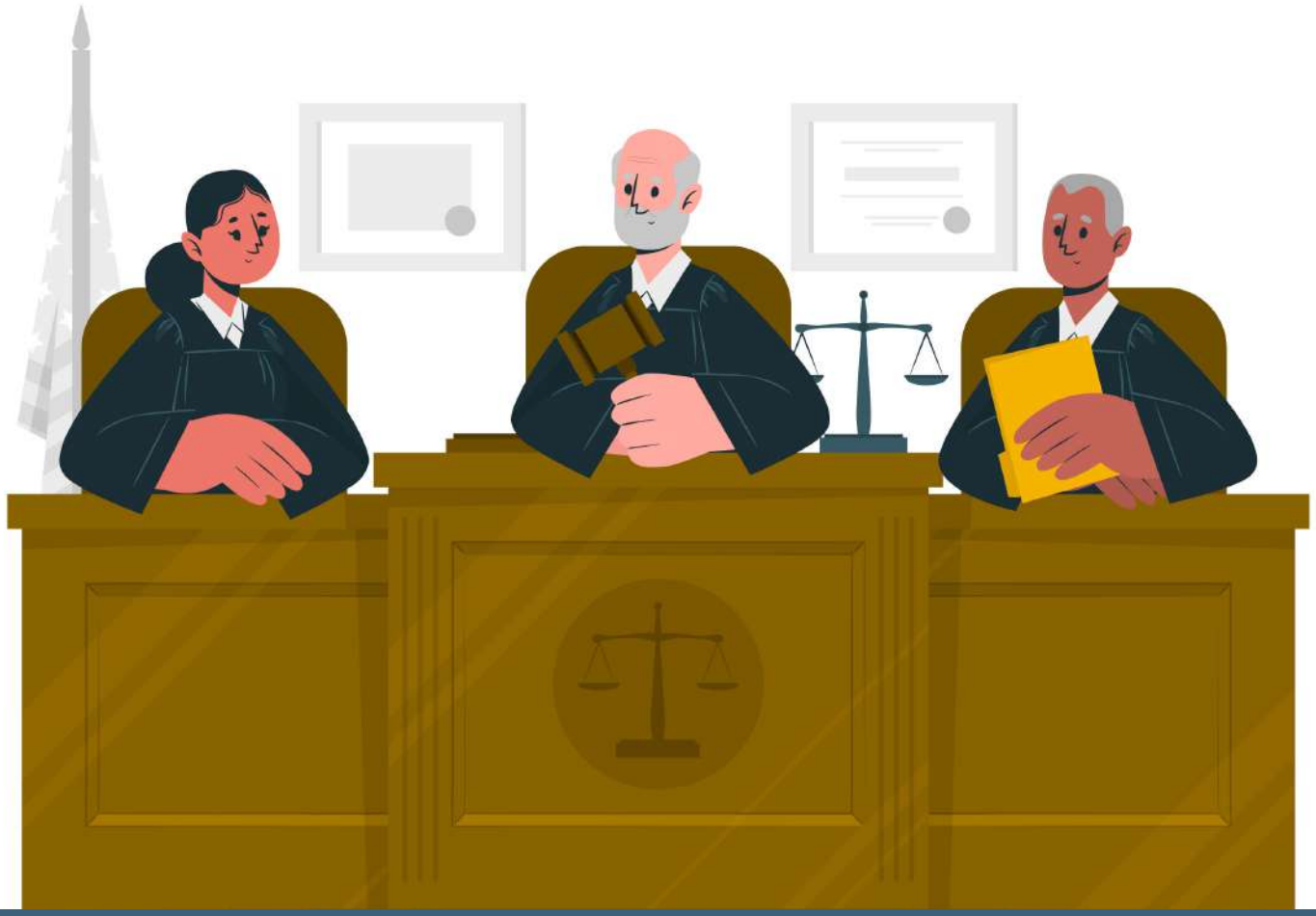

"มุ่งเน้นกฎหมายให้มีเท่าที่จำเป็น สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาในทุกมิติ รวมทั้งมีกระบวนการยุติธรรมที่เคารพสิทธิของมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาค เป็นกลาง น่าเชื่อถือ โปร่งใส และตรวจสอบได้"

จ.1

แผนแม่บทฯ ประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบสังคมและเกิดประโยชน์ต่อทุกภาคส่วน รวมทั้งกระบวนการยุติธรรมที่เคารพต่อสิทธิมนุษยชน อย่างเสมอภาคโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น 2 เป้าหมาย ได้แก่ **(1) กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม** และ **(2) การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ** ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบรรลุเป้าหมายประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ และมีส่วนสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565
220001 กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม				
220002 การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ				

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

คะแนนดัชนีนิติธรรม 4 ปัจจัย จากทั้งหมด 8 ปัจจัย ได้แก่ (1) การจำกัดอำนาจรัฐ (2) รัฐบาลโปร่งใส (3) สิทธิขั้นพื้นฐาน (4) ความเป็นระเบียบและความมั่นคง ค่าคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 0.65 คะแนน

- **สรุปสถานะการบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** จากข้อมูลค่าคะแนนทั้ง 4 ปัจจัยของดัชนีนิติธรรม ได้แก่ (1) การจำกัดอำนาจรัฐ (2) รัฐบาลโปร่งใส (3) สิทธิขั้นพื้นฐาน (4) ความเป็นระเบียบและความมั่นคง ที่จัดทำโดยโครงการความยุติธรรมโลก (World Justice Project : WJP) พบว่า ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีค่าคะแนนเฉลี่ยภาพรวมอยู่ที่ 0.53 คะแนน โดยคะแนนปัจจัยด้านจำกัดอำนาจรัฐมีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.45 คะแนน ปัจจัยปราศจากการคอรัปชั่น มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.47 คะแนน ปัจจัยรัฐบาลโปร่งใส มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.48 คะแนน ปัจจัยสิทธิขั้นพื้นฐาน มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.46 คะแนน และปัจจัยความเป็นระเบียบและความมั่นคง มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.74 คะแนน ซึ่งมีเพียงปัจจัยความเป็นระเบียบและความมั่นคงที่มีคะแนนสูงขึ้น ทั้งนี้ ประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยดัชนีนิติธรรมอยู่ในอันดับที่ 80 จากทั้งหมด 139 ประเทศ สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย ค่าคะแนนเฉลี่ยดัชนีนิติธรรม 4 ปัจจัย จึงอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมประเทศไทยมีกฎหมายเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบสังคมและเกิดประโยชน์ต่อทุกภาคส่วน และกระบวนการยุติธรรมที่เคารพต่อสิทธิมนุษยชน อย่างเสมอภาคโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ** โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยดัชนีนิติธรรม 4 ปัจจัย ได้แก่ (1) การจำกัดอำนาจรัฐ (2) รัฐบาลโปร่งใส (3) สิทธิขั้นพื้นฐาน (4) ความเป็นระเบียบและความมั่นคง ตั้งแต่ พ.ศ. 2561-2565 มีสถานการณ์ที่ค่อนข้างคงที่ โดยมีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.53 คะแนน 0.54 คะแนน 0.55 คะแนน 0.53 คะแนน และ 0.53 คะแนน ตามลำดับ โดยปัจจัยที่มีค่าคะแนนที่สูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของ 4 ปัจจัย มีเพียงปัจจัย ความเป็นระเบียบและความมั่นคง โดยใน พ.ศ. 2561 มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.69 คะแนน ปี 2562 – 2564 มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.71 คะแนน และใน พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.74 คะแนน

ดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index)

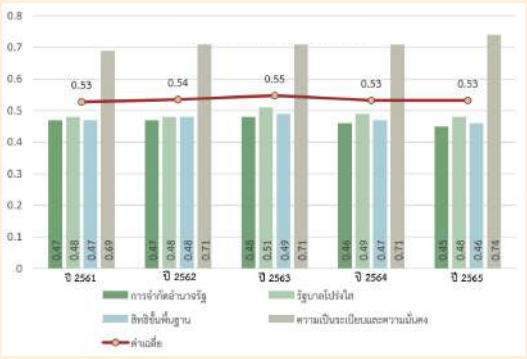

ที่มา : โครงการความยุติธรรมโลก (World Justice Project : WJP)

ทั้งนี้ ในห้วงแรกของยุทธศาสตร์ **เป้าหมายระดับประเด็นกฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และเป้าหมายระดับประเด็นการอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาคโปร่งใส เป็นธรรม ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ** ได้กำหนดตัวชี้วัดร่วมกันคือ ค่าดัชนีนิติธรรม 4 ปัจจัย ได้แก่ (1) การจำกัดอำนาจรัฐ (2) รัฐบาลโปร่งใส (3) สิทธิขั้นพื้นฐาน (4) ความเป็นระเบียบและความมั่นคง

- **สถานการณ์ใน พ.ศ. 2565 เทียบค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทฯ ประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ทั้งเป้าหมายระดับประเด็นกฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และการอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ ยังคงเป้าหมายเดิม แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย **ค่าดัชนีนิติธรรม 4 ปัจจัย ได้แก่ (1) การจำกัดอำนาจรัฐ (2) รัฐบาลโปร่งใส (3) สิทธิขั้นพื้นฐาน (4) ความเป็นระเบียบและความมั่นคง โดยได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดสำหรับ เป้าหมายระดับประเด็นกฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียม** เป็น **ค่าดัชนีนิติธรรม 5 ปัจจัย ได้แก่ (1) การจำกัดอำนาจรัฐ (2) ปราศจากการคอรัปชั่น (3) รัฐบาลโปร่งใส (4) สิทธิขั้นพื้นฐาน และ (5) ความเป็นระเบียบและความมั่นคง** ซึ่งมีค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ไม่ต่ำกว่า 0.65 คะแนน ซึ่งใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยดัชนีนิติธรรม 5 ปัจจัย อยู่ที่ 0.52 คะแนน อยู่ในสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับต่ำกว่าเป้าหมายในระดับวิกฤต และสำหรับเป้าหมายระดับประเด็นการอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ ได้กำหนดตัวชี้วัดเป็น ค่าเฉลี่ยนิติธรรม 3 ปัจจัย ได้แก่ (1) การบังคับใช้กฎหมาย (2) กระบวรการยุติธรรมทางแพ่ง (3) กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งในการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ประเทศไทยจะต้อง

มีค่าคะแนนเฉลี่ยนิติธรรม 3 ปัจจัย ไม่ต่ำกว่า 0.60 คะแนน โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีค่าดัชนีนิติธรรม 3 ปัจจัย 0.45 คะแนน อยู่ในสถานะการบรรลุเป้าหมายใน**ระดับต่ำกว่าเป้าหมายในระดับวิกฤต**

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทฯ ประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ในเป้าหมายระดับประเด็นกฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และการอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับ **การที่ประชาชนยังขาดความรู้ทางด้านกฎหมาย ภาคประชาชน และภาคส่วนต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมายที่อยู่ระหว่างการประเมินผลสัมฤทธิ์ ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการให้ความเห็นต่อกฎหมายผ่านระบบกลางทางกฎหมาย (Law Portal) เท่าที่ควร** แม้ว่าจะมีการเปิดใช้มาระยะหนึ่งแล้วก็ตาม รวมทั้ง**ปัญหาความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม** อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายบทระดับย่อย (Y1) บางเป้าหมายมีพัฒนาการดีขึ้น อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงเป็นประเด็นท้าท้าย ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**เข้ามาส่งเสริมกลไกการให้ความรู้ด้านกฎหมาย ส่งเสริมให้ประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมให้ความเห็นต่อการประเมินผลสัมฤทธิ์กฎหมาย** เพื่อให้การปรับปรุงกฎหมายสอดคล้องกับบริบทสังคมในปัจจุบัน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและเสมอภาค **พร้อมทั้งพัฒนามาตรการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของประชาชน**ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม

แผนแม่บทฯ ประเด็น 22 กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม

ประกอบด้วย 4 แผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

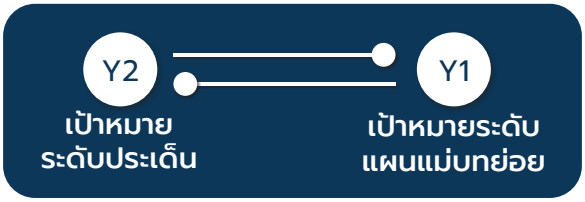

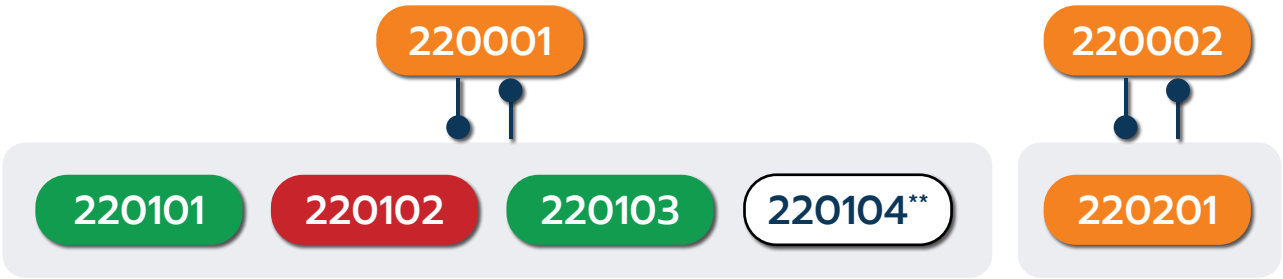

* สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำ พ.ศ. 2565
**เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ที่เพิ่มเติมในแผนแม่บทฯ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) โดยรายละเอียดจะปรากฏในส่วนท้ายของแผนแม่บทฯ ประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
*** เป้าหมาย Y1 อาจไม่ส่งผลต่อเป้าหมาย Y2 โดยตรง

22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

220101 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ 2565

กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึง กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนของกฎหมายที่ได้รับการทบทวนแก้ไข ปรับปรุงและ/หรือยกเลิก ให้มีเนื้อหาที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ร้อยละ 50 ของกฎหมายทั้งหมด

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมกฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและเอกชน มุ่งให้ประชาชนเป็นผู้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง โดยพิจารณาเทียบเคียงจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 โดยตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2565 มีจำนวนกฎหมายที่ได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยใน พ.ศ. 2563 มีกฎหมายที่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ 6 ฉบับ โดยได้ดำเนินการร้อยละ 100 ใน พ.ศ. 2564 มีกฎหมายที่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ 21 ฉบับ โดยได้มีการดำเนินการ 18 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.71 และ**เมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** มีกฎหมายที่ครบกำหนดต้องประเมินผลสัมฤทธิ์เพื่อพิจารณาทบทวนแก้ไข ปรับปรุงและ/หรือยกเลิก เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนรวม 105 ฉบับ โดยมีกฎหมายที่ประเมินผลสัมฤทธิ์แล้วเสร็จ จำนวน 54 ฉบับ หรือคิดเป็นร้อยละ 51.4 ส่งผลให้**บรรลุเป้าหมาย**ตามที่กำหนด

220102 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติและเป็นธรรม กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 (1) สัดส่วนการนำเทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลกลางของประเทศมาใช้ในการบังคับใช้กฎหมายต่อจำนวนกฎหมาย ร้อยละ 50 ของกฎหมาย (2) ระยะเวลาที่ลดลงในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ทุกหน่วยงานของรัฐบังคับใช้กฎหมายได้รวดเร็วขึ้น ร้อยละ 50 (3) ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนในการบังคับใช้กฎหมาย ร้อยละ 75 ของประชาชนเชื่อมั่นในการบังคับใช้กฎหมาย

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม โดยเทียบเคียงจากดัชนีนิติธรรมปัจจัยการบังคับใช้กฎหมาย พบว่า ใน พ.ศ. 2561 - 2564 มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.50 คะแนน 0.48 คะแนน 0.47 และ 0.46 คะแนน ตามลำดับ และ**เมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายในปี 2565** มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.45 คะแนน มีผลให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าเป้าหมายในระดับวิกฤต**

220103 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 จำนวน/ระดับของมาตรการ/กลไก ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการทบทวนความจำเป็น เหมาะสมและผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายร้อยละ 50

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมายเพิ่มขึ้น โดยเทียบเคียงจากการจัดทำระบบกลางด้านกฎหมาย ที่เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลทางด้านกฎหมายและเป็นช่องทางอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการประชาสัมพันธ์ รับฟังความคิดเห็น รวมไปถึงการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ.2562 และพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564 โดยใน พ.ศ. 2564 เกิดร่างกฎหมายที่เสนอ โดยการเข้าชื่อของประชาชนจำนวน 9 ฉบับ และ**เมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565** เกิดร่างกฎหมายที่เสนอโดยการเข้าชื่อของประชาชนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 80 ฉบับ ส่งผลให้**บรรลุเป้าหมาย** สถานะการบรรลุเป้าหมายประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย

220201 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การอำนวยความยุติธรรมมีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั่วถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 อัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นของจำนวนขั้นตอนในการอำนวยความยุติธรรมที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส ความสะดวกและรวดเร็ว ร้อยละ 75 ของจำนวนขั้นตอนที่สำคัญ และประเภทและระดับของมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม ร้อยละ 100 (มาตรการเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาสในกระบวนการยุติธรรม)

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการอำนวยความยุติธรรมและความโปร่งใสยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติ โดยเทียบเคียงจากดัชนีนิติธรรม 3 ปัจจัย ได้แก่ (1) การบังคับใช้กฎหมาย (2) กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (3) กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งพบว่าค่าเฉลี่ยดัชนีนิติธรรม 3 ปัจจัย มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2561 มีค่าเฉลี่ยดัชนีนิติธรรม 3 ปัจจัย 0.48 คะแนน พ.ศ. 2562 – 2564 มีค่าคะแนน 0.46 คะแนน เมื่อเทียบกับสถานะการบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.45 คะแนน ส่งผลให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนากฎหมาย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนของกฎหมายที่ได้รับการทบทวนแก้ไข ปรับปรุงและ/หรือยกเลิก ให้มีเนื้อหาที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ร้อยละ 50 ของกฎหมายทั้งหมด

กฎหมายที่ทันสมัยและเอื้อต่อการพัฒนาประเทศจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาและส่งเสริมให้สังคมเกิดความเป็นธรรม ทั้งนี้ บริบทการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม อาจส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายต่าง ๆ ดังนั้น หากไม่มีการปรับปรุง ทบทวน แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง ภาครัฐจึงต้องดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน โดยต้องวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายอย่างรอบคอบรอบด้านและอย่างเป็นระบบ รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ต่อประชาชน เพื่อให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเป็นไปอย่างถูกต้อง ครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาเทียบเคียงจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ตั้งแต่มีการประกาศบังคับใช้ หน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยพบว่ามีจำนวนกฎหมายที่ได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเพิ่มขึ้นทุกปี สะท้อนได้จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ได้สรุปรายชื่อกฎหมายที่จำเป็นต้อง

ประเมินผลสัมฤทธิ์ในทุก 5 ปี พบว่า ใน พ.ศ. 2563 มีกฎหมายที่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ 6 ฉบับ โดยได้ดำเนินการร้อยละ 100 ใน พ.ศ. 2564 มีกฎหมายที่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ 21 ฉบับโดยได้มีการดำเนินการ 18 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.71 และสำหรับ พ.ศ. 2565 มีกฎหมายที่ครบกำหนดต้องประเมินผลสัมฤทธิ์เพื่อพิจารณาทบทวนแก้ไขปรับปรุงและ/หรือยกเลิกจำนวนรวม 105 ฉบับ โดยมีกฎหมายที่ประเมินผลสัมฤทธิ์แล้วเสร็จจำนวน 54 ฉบับหรือคิดเป็นร้อยละ 51.4 จากกฎหมายทั้งหมดที่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ใน พ.ศ. 2565 อาทิ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 และพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 (ซึ่งถูกประเมินให้ยกเลิกและให้ใช้พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 แทน) รวมทั้งคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 22/2558 เรื่อง มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทางและการควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการและคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 46/2558 เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการขับขี่ยานพาหนะ (ซึ่งถูกประเมินให้ยกเลิกและให้ใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2565 แทน) ดังนั้น**การดำเนินการตามเป้าหมายดังกล่าวในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) จึงนับว่าได้บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ (1) โครงการพัฒนาระบบแจ้งเตือนในระบบกลางด้านกฎหมาย เพื่อให้มีการแจ้งเตือนของระบบกลางด้านกฎหมาย ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรากฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย (2) โครงการพัฒนากฎหมายและกลไกกำกับดูแลธุรกิจดิจิทัลเพื่อให้มีกรอบแนวทางและหลักเกณฑ์มาตรฐานในการกำกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (3) โครงการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายโดยใช้เครื่องมือการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย (4) โครงการติดตามการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญในการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย และ (5) โครงการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายแก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญในการสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 อย่างต่อเนื่อง โดยประกาศรายชื่อกฎหมายหน่วยงานที่รับผิดชอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์และการเผยแพร่กฎหมายกฎเกณฑ์คำอธิบาย และคำแปลกฎหมาย รวมทั้งการใช้งานระบบกลางทางกฎหมาย (Law Portal) บนเว็บไซต์ www.law.go.th ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการ่วมกับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล(องค์การมหาชน) ได้พัฒนาขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 จะมีผลบังคับใช้ รวมทั้ง ระบบกลางทางกฎหมาย (Law Portal) จะเปิดใช้งานมาระยะหนึ่งแล้ว แต่ยังคงพบประเด็นท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ **ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่อยู่ระหว่างการประเมินผลสัมฤทธิ์ ยังไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควรในการให้ความเห็นต่อกฎหมาย** เพื่อนำไปเป็นข้อมูลระบุสภาพปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายนั้น ๆ รวมถึง**หน่วยงานภาครัฐผู้รับผิดชอบตามกฎหมายไม่ได้คำนึงถึงหรือยอมรับในสภาพปัญหาที่แท้จริงในการบังคับใช้กฎหมาย** เพื่อนำไปปรับปรุงกระบวนงาน และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถลดภาระให้กับทั้ง ภาคประชาชน ภาคเอกชนและภาครัฐ รวมทั้งสามารถปฏิบัติงานจริงอย่างมีประสิทธิภาพได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเป็นไปตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 อย่างเคร่งครัด ควรมีการกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการประเมินกฎหมายให้ชัดเจน รวมถึงเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่หน่วยงานของรัฐในการดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามวิธีการและขั้นตอนของพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์ฯ ดังกล่าว โดยเฉพาะในส่วนของการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบสภาพปัญหา อุปสรรค จากการดำเนินการและการบังคับใช้กฎหมายที่ต้องได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ และคำนึงถึงสภาพปัญหาเพื่อนำมาพิจารณาแนวทางการปรับปรุงกระบวนงานหรือกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน อีกทั้งให้มีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ช่องทางในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลในระบบกลางทางกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายเพิ่มขึ้น และให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างบูรณาการระหว่างหน่วงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลให้บรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงและ/หรือยกเลิก กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ และการดำเนินชีวิตของประชาชนในวงกว้างต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึงมีการปรับตัวชี้วัดจากสัดส่วนของกฎหมายที่ได้รับการทบทวนแก้ไขปรับปรุงและ/หรือยกเลิกให้มีเนื้อหาที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศเป็นค่าเฉลี่ยในทุกมิติของระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ไม่น้อยกว่า 3.40 คะแนน โดยใน พ.ศ. 2564 สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้สรุปรายงานภาพรวมความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.16 คะแนน และเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 มีค่าคะแนนที่ต่ำกว่า 0.36 คะแนน ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่าสถานะการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อย กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึง ยังอยู่ใน**ระดับวิกฤต**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนากฎหมาย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

(1) สัดส่วนการนำเทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลกลางของประเทศมาใช้ในการบังคับใช้กฎหมายต่อจำนวนกฎหมาย ร้อยละ 50 ของกฎหมาย (2) ระยะเวลาที่ลดลงในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ทุกหน่วยงานของรัฐบังคับใช้กฎหมายได้รวดเร็วขึ้น ร้อยละ 50 (3) ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนในการบังคับใช้กฎหมายร้อยละ 75 ของประชาชนเชื่อมั่นในการบังคับใช้กฎหมาย

กฎหมายที่ดีต่อการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องได้รับการปฏิบัติและบังคับใช้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม โดยปัจจุบันหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้นำเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการลดการใช้ดุลยพินิจ การเพิ่มศักยภาพการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีประชาชนได้รับความสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรม และประหยัด ขณะเดียวกัน การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้สามารถสร้างการรับรู้ของประชาชนให้เข้าใจสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายได้อย่างสะดวกและครอบคลุมทุกภาคส่วนมากขึ้น โดยปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายนอกจากการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมแล้ว ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายต้องมีความเป็นกลาง และมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างถ่องแท้ รวมทั้งภาคประชาชนต้องหมั่นศึกษาทำความเข้าใจกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายให้มีความคุ้มค่า ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาเทียบเคียงจากมิติด้านการบังคับใช้กฎหมายของดัชนีนิติธรรม (The Rule of Law Index) จัดทำโดย World Justice Project (WJP) พบว่าในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย มีค่าคะแนนที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยใน พ.ศ. 2561 มีคะแนน 0.50 พ.ศ. 2562 มีคะแนน 0.48 พ.ศ. 2563 มีคะแนน 0.47 พ.ศ. 2564 มีคะแนน 0.46 และสำหรับ พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.45 คะแนน โดยจัดอยู่ลำดับที่ 101 จากทั้งหมด 140 ประเทศทั่วโลก ทั้งนี้ หากพิจารณาคะแนนรายองค์ประกอบของมิติด้านการบังคับใช้กฎหมาย จะพบว่าองค์ประกอบ “ความชอบด้วยกระบวนการในการดำเนินการทางปกครอง” เป็นองค์ประกอบที่ประเทศไทยมีคะแนนต่ำที่สุดคือ 0.26 คะแนน และองค์ประกอบ “ความไม่ล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลของกระบวนการทางปกครอง” เป็นองค์ประกอบที่มีคะแนนต่ำรองลงมาคือ 0.42 คะแนน **ซึ่งสะท้อนว่าปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะในกระบวนการทางปกครองยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยที่ต้องเร่งแก้ไข ดังนั้น การดำเนินการตามเป้าหมายการปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรมในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) จึงยังต่ำกว่าเป้าหมายในระดับวิกฤต**

ดัชนีนิติธรรมด้านการบังคับใช้กฎหมาย

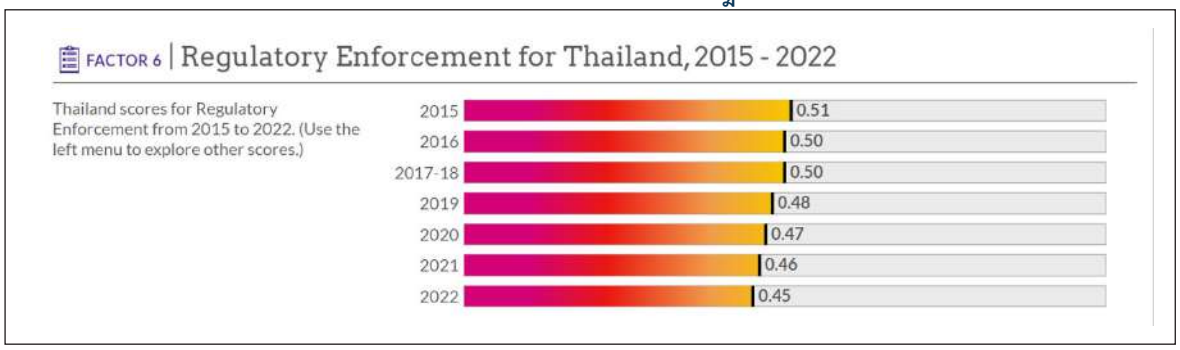

ที่มา: https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2022/Thailand/Regulatory%20Enforcement

การดำเนินงานที่ผ่านมา

โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ (1) การพัฒนาระบบบูรณาการฐานข้อมูลให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษ และ INTERPOL ของกรมการกงสุล เพื่อใช้ในการสืบสวน สอบสวน และติดตามจับกุมผู้กระทำผิดคดีพิเศษชาวต่างประเทศในไทย และ (2) การพัฒนาระบบบริหารคดีพิเศษด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับคดีพิเศษ โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลระบบต่าง ๆ ให้สามารถติดตามสถานะทางคดีได้ และ (3) การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และการให้บริการด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกในการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เกิดความเชื่อมั่นในการบังคับใช้กฎหมายที่มีมาตรฐานเดียวกัน

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2565 โดยจะมีผลบังคับใช้ 90 วันนับแต่ประกาศใช้ ซึ่งจะทำให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอนให้ชัดเจน โดยไม่ล่าช้า และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบขั้นตอนและระยะเวลาในกระบวนการยุติธรรมจะเสร็จสิ้นเมื่อใด รวมทั้งมีช่องทางที่สะดวกในการตรวจสอบความคืบหน้าของการดำเนินงาน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการพัฒนาระบบกลางทางกฎหมายเพื่อเพิ่มช่องทางการเข้าถึงและรับรู้ทางด้านกฎหมายให้กับประชาชนแล้ว แต่หากพิจารณาจากค่าคะแนนของดัชนีนิติธรรมในมิติด้านการบังคับใช้กฎหมาย ที่มีค่าคะแนนลดลงอย่างต่อเนื่อง ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ควรให้สำคัญ ได้แก่ การขาดความรู้ทางด้านกฎหมายของประชาชน และความไม่ชัดเจนของระยะเวลาในการดำเนินการต่าง ๆ ตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก พ.ศ. .... ซึ่งเป็นกฎหมายสำคัญที่จะช่วยรวบรวมกฎหมายและกฎในเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกัน และช่วยสนับสนุนให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวก โดยจำเป็นต้องเร่งรัดในการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายให้แล้วเสร็จเพื่อให้มีผลบังคับใช้โดยเร็วต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การรับรู้กฎหมายของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญเพื่อบรรลุเป้าหมายการปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น จึงควรเร่งสร้างความรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภาครัฐและประชาชนใช้งานระบบกลางด้านกฎหมาย (Law Portal) เว็บไซต์ https://law.go.th พร้อมทั้งเร่งรัดพัฒนาระบบกลางด้านกฎหมายในระยะที่สองเพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลทางกฎหมายของประเทศต่อไป รวมทั้งผลักดันร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก พ.ศ. .... ให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว เพื่อเพิ่มความสะดวกของประชาชนในการเข้าถึงและทำความเข้าใจกฎหมายต่าง ๆ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านกระบวนการยุติธรรม ควรเตรียมความพร้อมในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถติดตามตรวจสอบความคืบหน้าของคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาตามกระบวนการยุติธรรมได้ในทุกขั้นตอน รวมถึงเร่งพัฒนาศักยภาพของผู้บังคับใช้กฎหมายโดยมุ่งเน้นปรับทัศนคติในการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชนอย่างมีมาตรฐาน และให้มีการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อช่วยสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรมต่อไป

สถานการณ์ปี 2565 เทียบกับค่าเป้าหมายปี 2570

แผนแม่บทประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อยการปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติและเป็นธรรม มีการปรับตัวชี้วัด จาก**สัดส่วนการนำเทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลกลางของประเทศมาใช้ในการบังคับใช้กฎหมายต่อจำนวนกฎหมายระยะเวลาที่ลดลงในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายทุกหน่วยงานของรัฐบังคับใช้กฎหมายได้รวดเร็วขึ้นและระดับความเชื่อมั่นของประชาชนในการบังคับใช้กฎหมาย** เป็น **คะแนนของดัชนีนิติธรรม ปัจจัยที่ 6 การบังคับใช้กฎหมายในปัจจัยย่อย การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ** โดยกำหนดค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ไม่น้อยกว่า 0.65 คะแนน ซึ่งในปี 2565 มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.5 คะแนน เมื่อเทียบกับค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 มีค่าคะแนนที่ต่ำกว่า 0.12 คะแนน ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่าสถานะการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อย การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม ยังอยู่ใน**ระดับวิกฤต**

Web Site

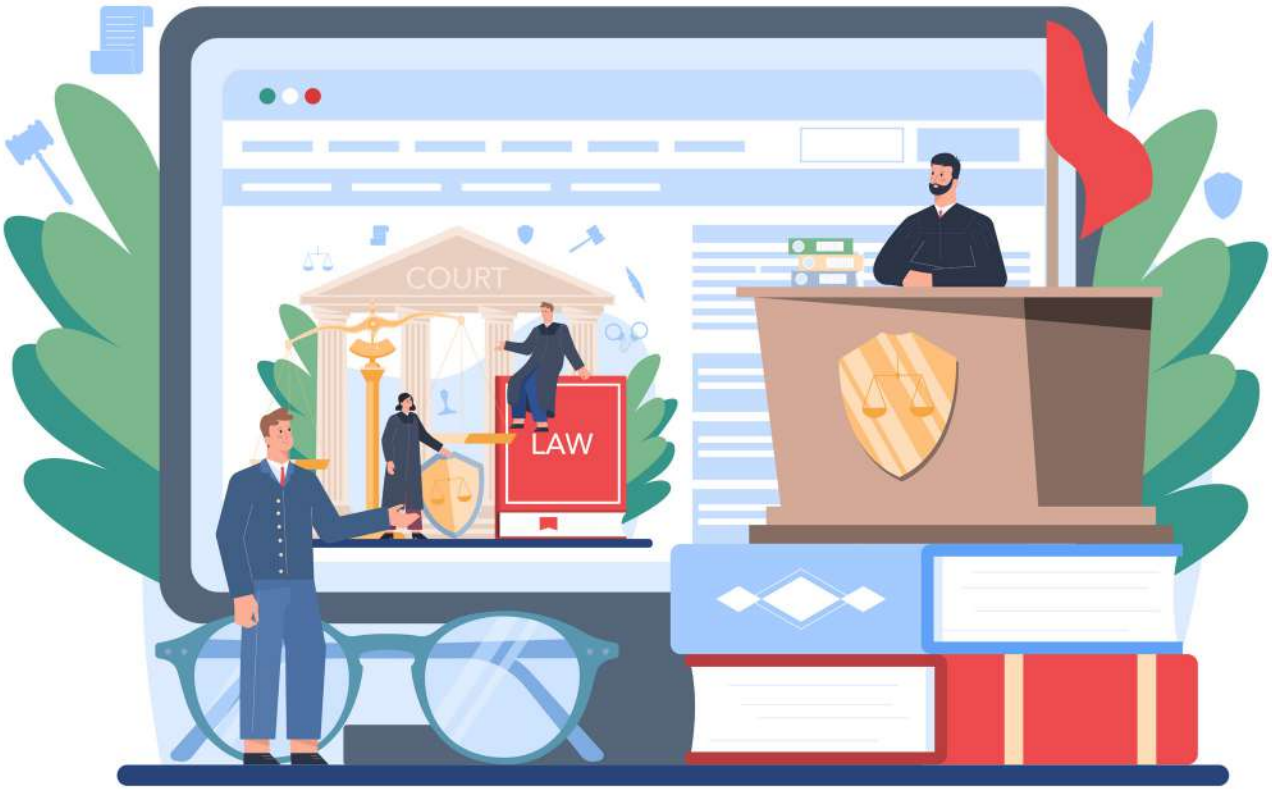

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนากฎหมาย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จำนวน/ระดับของมาตรการ/กลไก ที่ประชาชนมีส่วนร่วมกันในการทบทวนความจำเป็น เหมาะสม และผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ร้อยละ 50

กฎหมายที่ดีและได้รับการยอมรับการปฏิบัติตามจากประชาชนทั่วไปเปรียบเสมือนกติกาของสังคม เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข โดยในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการตรากฎหมายในระดับต่าง ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก ขณะที่บริบทด้านต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างสูง ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมายของทุกภาคส่วนจึงมีความสำคัญต่อการทบทวนความจำเป็นความเหมาะสมและผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเพื่อพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมายกับหน่วยงานของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาเทียบเคียงการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนากฎหมายในช่วงหลังจากพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้ ซึ่งได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากกฎหมายต่อประชาชน รวมทั้งมาตรการเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบต่อประชาชน อีกทั้งพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564 ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 26 พฤษภาคม 2564 เป็นต้นมา ทำให้ประชาชนสามารถเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนได้ด้วยตนเอง โดยใน พ.ศ. 2565 มีร่างกฎหมายที่เสนอโดยการเข้าชื่อของประชาชน 80 ฉบับ เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นปีแรกที่บังคับใช้พระราชบัญญัติดังกล่าว โดยมีกฎหมายที่เสนอโดยประชาชนเพียง 9 ฉบับ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ร่วมกับ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) พัฒนาระบบกลางด้านกฎหมาย (LawPortal : https://www.law.go.th/) ขึ้น เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลทางด้านกฎหมายของประเทศ รวมถึงเป็นช่องทางสำหรับรับฟังความคิดเห็นและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำกฎหมายหรือร่างกฎหมาย

และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งช่วยให้บรรลุเป้าหมายการให้ประชาชนมีส่วนร่วมกันในการทบทวนความจำเป็น ความเหมาะสม และผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมายได้ความเหมาะสมและผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมายได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา

โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 อาทิ (1) โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามหลักนิติธรรม เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (2) การปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนและเยาวชนเคารพและยึดมั่นในการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญในการเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมาย และ (3) การดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และรู้ถึงหลักเกณฑ์ วิธีการ และกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐผู้มีหน้าที่ประเมินกฎหมาย ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 และมีระบบกลางด้านกฎหมาย (Law Portal) เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย และพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564 ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 26 พฤษภาคม 2564 เป็นต้นมาสำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในฐานะผู้รับผิดชอบหลักของกฎหมายได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับประชาชนเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอร่างกฎหมาย โดยมีร่างกฎหมายที่ประชาชนได้เข้าชื่อเสนอ อาทิ (1) ร่างพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (2) ร่างพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าการดำเนินงานจะบรรลุเป้าหมายของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมายแล้ว หากแต่ยังมีประเด็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงมาตรการและกลไกที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมายอย่างต่อเนื่อง การให้ความรู้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของประเทศโดยให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกในการใช้งานของผู้ใช้งานกลุ่มต่าง ๆ และประสิทธิภาพของระบบค้นหาข้อมูล ตลอดจนการเชื่อมโยงกับแนวปฏิบัติ มติคณะรัฐมนตรี คำพิพากษา และความเห็นทางด้านกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีระบบฐานข้อมูลกลางที่มีความสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานผู้รับผิดชอบตามกฎหมายต่าง ๆ ควรดำเนินการตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 อย่างเคร่งครัด และประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้กับประชาชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการเสนอร่างกฎหมายตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564 นอกจากนี้ หน่วยงานกำกับการดำเนินงานพัฒนาระบบกลางด้านกฎหมาย (Law Portal) ให้มีข้อมูลเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานอย่างบูรณาการ เพื่อให้เป็นระบบฐานข้อมูลกลางด้านกฎหมายที่สมบูรณ์ ให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลด้านกฎหมายได้โดยสะดวก รวมทั้งให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้และการใช้งานระบบฐานข้อมูลกลางด้านกฎหมายเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย มีการปรับตัวชี้วัด จาก **จำนวน/ระดับของมาตรการ/กลไก ที่ประชาชนมีส่วนร่วมกันในการทบทวนความจำเป็น เหมาะสม และผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย** เป็น **คะแนนของดัชนีนิติธรรม ปัจจัยที่ 3 รัฐบาลโปร่งใส** ในปัจจัยย่อยการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งมีค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ไม่น้อยกว่า 0.65 คะแนน ซึ่งใน พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.49 คะแนน เมื่อเทียบกับค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 มีค่าคะแนนที่ต่ำกว่า 0.16 คะแนน ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่าสถานะการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อย ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย ยังอยู่ใน**ระดับวิกฤต**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนากระบวนการยุติธรรม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การอำนวยความยุติธรรมมีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั่วถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นของจำนวนขั้นตอนในการอำนวยความยุติธรรมที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส ความสะดวกและรวดเร็ว ร้อยละ 75 ของจำนวนขั้นตอนที่สำคัญ และประเภทและระดับของมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม ร้อยละ 100 (มาตรการเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาสในกระบวนการยุติธรรม)

การพัฒนากระบวนการยุติธรรมทั้งระบบจะต้องให้ความสำคัญกับการเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียม มีความเป็นกลาง น่าเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารกระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพ จะต้องประกอบด้วย บุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมต้องมีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความเป็นมืออาชีพ และไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก พร้อมทั้งมุ่งสร้างมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมเทียบเท่าระดับสากล โดยในระยะที่ผ่านมายังคงมีความท้าทายในการบูรณาการ การดำเนินงานระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อลดความซ้ำซ้อนของภารกิจ เช่น การรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ การส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกยังคงเป็นความท้าทายในการบรรลุเป้าหมาย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาเทียบเคียงจากข้อมูลรายงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index) จัดทำโดย World Justice Project (WJP) โดยพิจารณาจากมิติด้านที่ 6 การบังคับใช้กฎหมาย มิติด้านที่ 7 กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง และมิติด้านที่ 8 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา พบว่าในช่วง พ.ศ. 2561-2565 คะแนนประเทศไทยมีคะแนนดัชนีนิติธรรมในภาพรวมเท่าเดิม คือ 0.5 คะแนน โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายมิติจะพบว่าคะแนนในมิติการบังคับใช้กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งมีคะแนนลดลง แต่ในมิติกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาการจัดอันดับดัชนีนิติธรรมของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ พบว่าอันดับของประเทศไทยลดลงทั้งในภาพรวมและทุกมิติ โดยมิติที่มีอันดับลดลงมากคือ การบังคับใช้กฎหมายอันดับลดลงจาก อันดับที่ 59 จาก 113 ประเทศ (พ.ศ. 2561) เป็นอันดับที่ 101 จาก 140 ประเทศ (พ.ศ. 2565) และมิติกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่อันดับลดลงจากอันดับที่ 59 จาก 113 ประเทศ (พ.ศ. 2561) เป็นอันดับที่ 85 จาก 140 ประเทศ (พ.ศ. 2565) ดังนั้นจากข้อมูลการจัดอันดับดัชนีนิติธรรมในมิติที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าประเทศไทยยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการอำนวยความยุติธรรมมีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั่วถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ และเมื่อพิจารณาอันดับและคะแนนของประเทศไทยใน พ.ศ. 2565 จะพบว่าในมิติกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง และทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประเทศไทยมีอันดับดีขึ้นเล็กน้อย แต่มีอันดับและคะแนนลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญในมิติการบังคับใช้กฎหมาย

ค่าดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index)

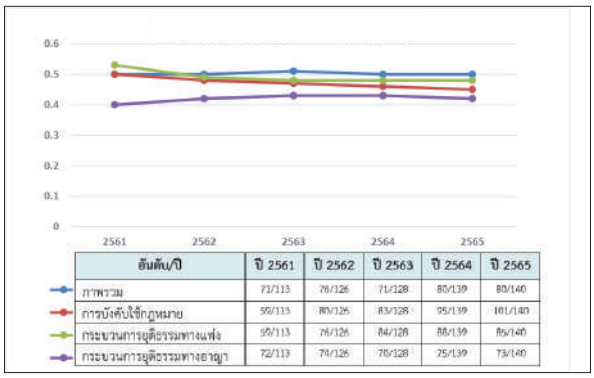

อันดับ/ปี	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565
ภาพรวม	73/113	76/126	71/128	80/139	80/140
การบังคับใช้กฎหมาย	59/113	80/126	83/128	95/139	101/140
กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง	59/113	76/126	84/128	88/139	86/140
กระบวนการยุติธรรมทางอาญา	72/113	74/126	70/128	75/139	73/140

ที่มา : worldjusticeproject

การดำเนินงานที่ผ่านมา

โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 ได้แก่ **(1) โครงการเสริมสร้างความรู้กฎหมายด้านการบังคับคดีแพ่ง การบังคับคดีล้มละลาย การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้และกฎหมายในชีวิตประจำวัน** ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยในการให้ความรู้สิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญฯ **(2) โครงการเร่งรัดผลักดันทรัพย์สิน** เพื่อเสริมสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยให้มีช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่หลากหลาย **(3) โครงการอัยการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค** ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน **(4) โครงการพัฒนาระบบการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน** ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ ยังมี**การดำเนินการเพื่อยกระดับการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของประชาชน** โดยมีศูนย์ช่วยเหลือคุ้มครองเด็กที่เป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ การขับเคลื่อนและติดตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ เพื่อเป็นมาตรการ

ทางเลือกแทนการลงโทษจำคุก ในขณะที่มี**การดำเนินการเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม** โดยมีการช่วยเหลือประชาชนที่ตกเป็นผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาให้เข้าถึงความยุติธรรมทุกจังหวัด การให้ความช่วยเหลือโดยกองทุนยุติธรรม ยุติธรรมเคลื่อนที่ ศูนย์ยุติธรรมชุมชน สายด่วนยุติธรรม 1111 กด 77 การให้ความรู้และให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่ผู้ต้องขังเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ**การดำเนินการเพื่อพัฒนาระบบงานยุติธรรม** โดยได้มีเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบบริการข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรม เร่งรัดผลักดันทรัพย์สินเพื่อเสริมสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ พัฒนากฎหมายและระเบียบเรื่องการขอคืนทรัพย์และการแบ่งปันทรัพย์สินระหว่างประเทศ พัฒนาการตรวจพิสูจน์ลายนิ้วมือแฝงเพื่อรองรับการปฏิรูปงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ เพิ่มประสิทธิภาพการตรวจพิสูจน์เอกสารและการตรวจพิสูจน์ชีววิทยาและดีเอ็นเอ รวมทั้งมี **การดำเนินการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือก โดยได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นบังคับคดีเชิงรุกและกระบวนการยุติธรรมทางเลือกเพื่อสร้างความเชิงสมานฉันท์ในสังคม/มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา** รวมไปถึง **โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศกลางสำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท**

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาจากอันดับและคะแนนดัชนีนิติธรรมของประเทศไทยทั้งคะแนนรวม และรายมิติที่เกี่ยวข้อง พบว่าประเทศไทยยังคงมีความท้าทายในการบรรลุเป้าหมายการอำนวยความยุติธรรมมีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั่วถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะในมิติการบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่มีอันดับลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญ โดยมีประเด็นท้าทายที่ควรให้ความสำคัญ ได้แก่ (1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของประชาชน (2) ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของประเทศ (3) การนำมาตรการยุทธศาสตร์เชิงสมานฉันท์มาใช้ในการระงับข้อพิพาทและข้อพิพาทในสังคม (4) การกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำผิดให้สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติในสังคม และการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ และ (5) การเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานในการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ในส่วนของความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมของประชาชน ยังคงมีประเด็นปัญหาในการบริหารงานยุติธรรมของไทยที่จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้ (1) ประเด็นปัญหาด้านการอำนวยความยุติธรรมตามสิทธิของประชาชน (2) ประเด็นปัญหาด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย (3) ประเด็นปัญหาด้านการบริหารและระบบการทำงาน (4) ประเด็นปัญหาด้านบุคลากรของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (5) ประเด็นปัญหาด้านการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด (6) ประเด็นปัญหาด้านการส่งเสริมแนวทางยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และมาตรการทางเลือก (7) ประเด็นปัญหาด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม และ (8) ประเด็นปัญหาด้านข้อมูลและเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม โดยให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและเสมอภาคพร้อมทั้งพัฒนามาตรการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงส่งเสริมความสะดวกรวดเร็วให้แก่ประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ด้วยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมายกระดับประสิทธิภาพการบริหารและระบบการทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ควบคู่ไปกับส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือก โดยเฉพาะในคดีแพ่ง เพื่อลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย การอำนวยความยุติธรรมมีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั่วถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ มีการปรับตัวชี้วัด จาก **อัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นของจำนวนขั้นตอนในการอำนวยความยุติธรรมที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส ความสะดวกและรวดเร็ว และประเภทและระดับของมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม** เป็น **คะแนนเฉลี่ยในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม** ซึ่งมีค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ไม่น้อยกว่า 3.50 คะแนน โดยใน พ.ศ. 2564 สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้สรุปค่าคะแนนเฉลี่ยในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม 3.31 คะแนน และเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 มีค่าคะแนนที่ต่ำกว่า 0.19 คะแนน ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่าสถานะการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อย การอำนวยความยุติธรรมมีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั่วถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ ยังอยู่ใน**ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายในระดับวิกฤต**

เป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่มีการปรับเพิ่มเติม ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนากฎหมาย

แผนแม่บทประเด็นแผนแม่บท (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2566-2580 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้มีการเพิ่มเป้าหมายแผนแม่บทย่อย 1 เป้าหมาย ได้แก่ **เป้าหมาย 220104 การมีกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น** เพื่อให้การพัฒนากฎหมายครอบคลุมเป้าหมายการมีกฎหมายเท่าที่จำเป็นและไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

การมีกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น

ตัวชี้วัด : กฎหมายที่หน่วยงานรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย (ร้อยละต่อปี)

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี 2566-2570	ปี 2571-2575	ปี 2576-2580
220104	การมีกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น	กฎหมายที่หน่วยงานรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 100	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 100	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 100

จะเป็นการสะท้อนเป้าหมายของการพัฒนากฎหมายให้แสดงเรื่องการมีกฎหมายเท่าที่จำเป็นและไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ และแสดงความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ตามนัยของมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการมีกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น พิจารณาจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกลไกในปัจจุบันที่สามารถสะท้อนการบรรลุวัตถุประสงค์สำคัญ ได้แก่ (1) การมีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น โดยยกเลิกหรือ

ปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น ล้าสมัย หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน (2) การพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ (3) การลดความซ้ำซ้อนและขัดแย้งกันของกฎหมาย (4) การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม และ (5) การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งเป้าหมาย 220104 มีสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.3)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พบว่า ในช่วง พ.ศ 2564 และ พ.ศ. 2565 มีกฎหมายที่ครบกำหนดต้องประเมินผลสัมฤทธิ์เพื่อพิจารณาทบทวน แก้ไข ปรับปรุงและ/หรือยกเลิก จำนวนรวม 32 ฉบับ และ 105 ฉบับ ตามลำดับ ขณะที่มีกฎหมายที่ประเมินผลสัมฤทธิ์แล้วเสร็จ จำนวน 18 ฉบับ และ 54 ฉบับ ตามลำดับ หรือคิดเป็นร้อยละ 56.3 และร้อยละ 51.4 จากกฎหมายทั้งหมดที่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ใน พ.ศ. 2564 และ 2565 ตามลำดับ ทั้งนี้ เมื่อเทียบเคียงกับค่าเป้าหมายในห้วง พ.ศ. 2566-2570 ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 100 จึงพิจารณาได้ว่ามีสถานะอยู่ในระดับที่มีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันที่จำเป็นต้องมีการดำเนินการให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องตามรอบระยะเวลาและขั้นตอนที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 โดยที่ผ่านมายังคงมีประเด็นท้าทายที่ทำให้ดำเนินการได้ไม่ครบถ้วน ได้แก่ ความพร้อมของหน่วยงานผู้รับผิดชอบการประเมินกฎหมาย และกลไกการวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมาย ในส่วนของการวิเคราะห์ผลกระทบอย่างรอบด้านเพื่อให้กฎหมายมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในส่วนของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ และสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในการตรากฎหมายทุกฉบับ หน่วยงานผู้รับผิดชอบตามกฎหมายจำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ต่อประชาชน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการ ตรากฎหมายในทุกขั้นตอน รวมทั้งเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว หน่วยงานผู้รับผิดชอบตามกฎหมายต้องให้ความสำคัญในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในทุกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในการใช้บังคับกฎหมายอย่างรอบด้าน เพื่อทบทวน พัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยจะทำให้มีการปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายให้มีเท่าที่จำเป็น ตามเจตนารมณ์มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญฯ ต่อไป

แผนแม่บท

23

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

"ขับเคลื่อนประเทศไทย ด้วยการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม สร้างองค์ความรู้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน มุ่งสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างยั่งยืน"

จ.1

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศ รวมทั้งเพิ่มมูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมสามารถตอบโจทย์ความต้องการในการแก้ปัญหาท้าทายเร่งด่วนของประเทศ ยกระดับภาคการผลิตและบริการ ตลอดจนประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งสามารถรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศได้อย่างยั่งยืน โดยมี 2 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น และ (2) มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น** ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

230001 **ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น**

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

การจัดอันดับโดยสภาเศรษฐกิจโลกและสถาบันการจัดการนานาชาติ อยู่ในอันดับ 1 ใน 30

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากอันดับความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD) ในด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 34 และอันดับที่ 38 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาทั้ง 2 ตัวชี้วัดร่วมกัน พบว่า ยังคงห่างไกลจากค่าเป้าหมายที่กำหนดให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 1 ใน 30 ภายใน พ.ศ. 2565 ดังนั้น จึงมีสถานการณ์บรรลุเป้าหมาย ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น อยู่ในระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวม**อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีของประเทศไทย มีการปรับตัวดีขึ้น** ขณะที่ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ค่อนข้างทรงตัว โดยในด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ประเทศไทยสามารถขยับจากอันดับที่ 38 ใน พ.ศ. 2562 มาอยู่ที่อันดับที่ 34 ใน พ.ศ. 2565 เป็นผลมาจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่สามารถตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และครอบคลุมผู้ใช้งานที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการเร่งผลักดันให้อินเทอร์เน็ตเป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ขณะที่ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ประเทศไทยสามารถขยับจากอันดับที่ 42 ใน พ.ศ. 2561 มาอยู่อันดับที่ 38 ใน พ.ศ. 2562 และมีอันดับทรงตัวจนถึง พ.ศ. 2565 ซึ่งมีการพัฒนาที่ดีขึ้นในหลายปัจจัย อาทิ สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศต่อจีดีพีเพิ่มขึ้น จำนวนผลงานตีพิมพ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้น และจำนวนสิทธิบัตรที่ให้กับคนในประเทศเพิ่มขึ้น

อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและอาเซียน พ.ศ. 2561 - 2565

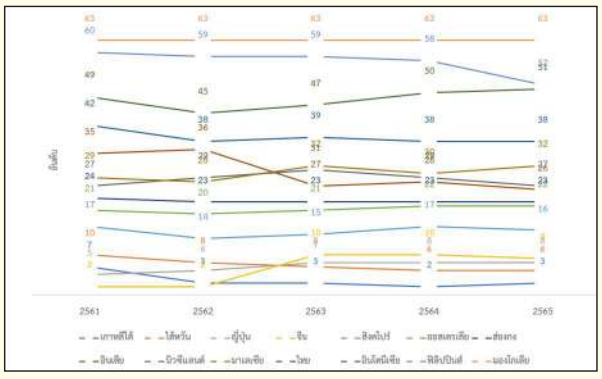

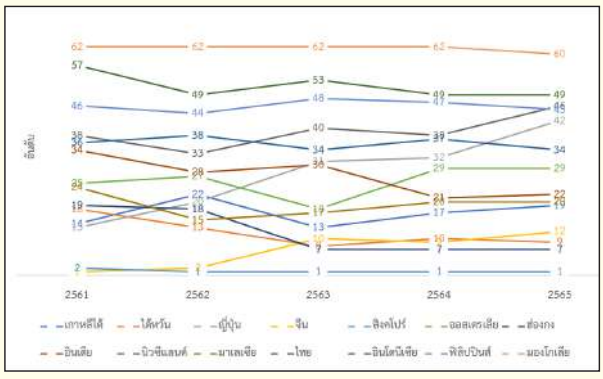

ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, อว. (2565)

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทฯ ประเด็น (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม (พ.ศ. 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **ยังคงเป้าหมายระดับประเด็น** ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น และ**มีการปรับเปลี่ยนชื่อตัวชี้วัด** เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายมากยิ่งขึ้น จาก เดิม **การจัดอันดับโดยสภาเศรษฐกิจโลกและสถาบันการจัดการนานาชาติ** เป็น **ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์** โดยยังคงใช้ค่าเป้าหมายเดิมในช่วง พ.ศ. 2566 - 2570 คือ **ไม่เกิน 30 อันดับแรกภายใน พ.ศ. 2570** ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสถานการณ์ของทั้งสองตัวชี้วัดใน พ.ศ. 2565 ที่ประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์อยู่ในอันดับที่ 34 และอันดับที่ 38 ตามลำดับ เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2570 ที่ไม่เกิน 30 อันดับแรก ส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

230002 มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จ.2

สัดส่วนมูลค่าการลงทุนวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ร้อยละ 1.5

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากมูลค่าการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยใน พ.ศ. 2563 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 208,010 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนมูลค่าการลงทุนวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่ร้อยละ 1.33 จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

- **สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565** ภาพรวม**สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง** โดยสัดส่วนมูลค่าการลงทุนวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศปรับตัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.78 ใน พ.ศ. 2559 มาอยู่ที่ร้อยละ 1.33 ใน พ.ศ. 2563 ซึ่งคิดเป็นการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 14.64 ต่อปี เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมและบริการของภาคเอกชน เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการให้สามารถรองรับความต้องการของผู้บริโภคได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ที่มีการแข่งขันสูงและมีผู้ประกอบการรายใหญ่หลายราย ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2563 มีสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐ เป็น 68 : 32

ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) (2565)

23 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทฯ ประเด็น (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) **ยังคงเป้าหมายระดับประเด็น** มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น และ**ใช้ตัวชี้วัดเดิม** คือ **สัดส่วนมูลค่าการลงทุนวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ แต่มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมาย** เพื่อให้มีความท้าทายมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดค่าเป้าหมายในช่วง พ.ศ. 2566 - 2570 **ไม่น้อยกว่าร้อยละ 1.7 ภายใน พ.ศ. 2570** ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์ใน พ.ศ. 2563 ที่มีสัดส่วนมูลค่าการลงทุนวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ร้อยละ 1.33 กับค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2570 ที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 1.7 ส่งผลให้สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น อยู่ที่**ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

ทั้งนี้ การดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทประเด็น (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ยังคงมีข้อจำกัดและประเด็นท้าทายที่ต้องมีการแก้ไขและเร่งรัด คือ **ประเทศไทยยังคงมีการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในระดับต่ำ** โดยเฉพาะในช่วงที่ต้องเผชิญกับผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้ภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องชะลอการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา อีกทั้ง**ประเทศไทยยังต้องพึ่งพาเทคโนโลยีและผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ** ส่งผลให้ประเทศไทยมีต้นทุนในการผลิตสินค้าและบริการสูงและไม่สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก ดังนั้น **ภาครัฐจำเป็นต้องเร่งรัดให้มีการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนานวัตกรรมมากขึ้น และพัฒนาศักยภาพการผลิตเทคโนโลยีขึ้นเองภายในประเทศ** เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของประเทศได้อย่างยั่งยืน โดยควรให้ความสำคัญในการดำเนินการ ดังนี้ **(1) การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่สามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์** เพื่อพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและบริการของประเทศไทยให้สามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก อาทิ การสนับสนุนงบประมาณในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีและไม่ใช่ภาษีรวมถึงการอำนวยความสะดวกในการลงทุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดและการผลักดันการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมผ่านความร่วมมือกับภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน **(2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและทางวิทยาศาสตร์** เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม อาทิ การเพิ่มจำนวนและพัฒนาคุณภาพห้องทดลองวิทยาศาสตร์ วิจัย พร้อมทั้งพัฒนามาตรฐานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาบุคลากรวิจัยให้เป็นนักวิจัยที่มีศักยภาพสูง การถ่ายทอดองค์ความรู้จากนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญจากนานาชาติ รวมถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย นอกจากนี้ การส่งเสริมให้เกิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อสังคม เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่จะต้องให้ความสำคัญควบคู่กับการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงพาณิชย์ เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ

แผนแม่บทฯ ประเด็น 23 การวิจัยและการพัฒนานวัตกรรม

ประกอบด้วย 7 แผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

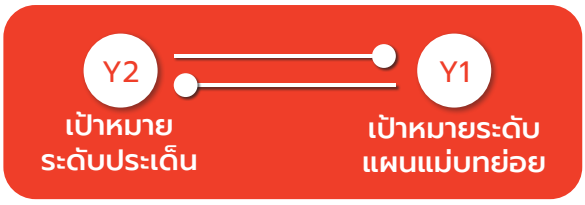

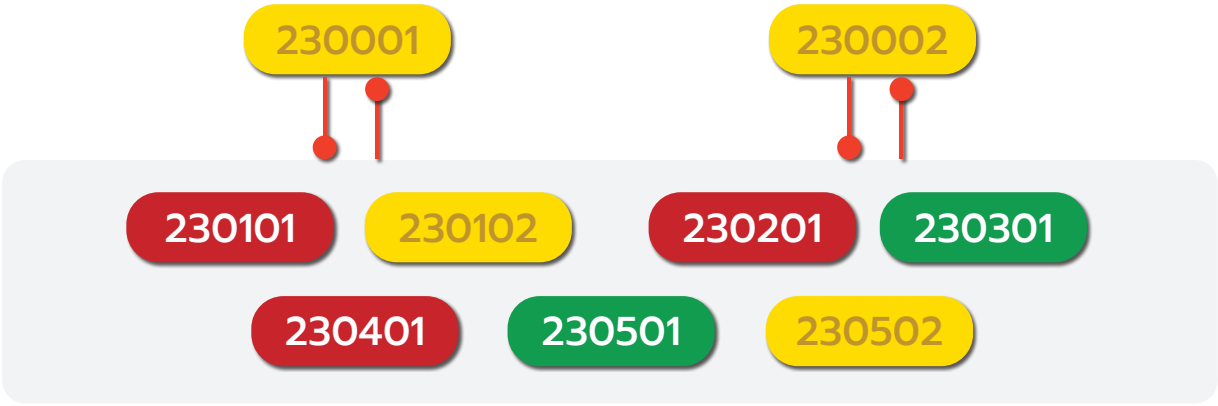

* สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำ พ.ศ. 2565
** เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อ เป้าหมายแผนแม่บทย่อยระดับประเด็น (Y2) โดยตรง

23 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

230101 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการสร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัยและนวัตกรรม ส่งผลให้เกิดการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัย เฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการวิจัยและนวัตกรรมในภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการมีการปรับตัวลดลง สะท้อนจากค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมและการบริการของภาคเอกชนใน พ.ศ. 2563 ที่มีจำนวน 141,706 ล้านบาท ลดลงจาก พ.ศ. 2562 ที่มีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 149,244 ล้านบาท หรือลดลงถึงร้อยละ 5.05 โดยภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ทั้งในภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการ ภาคการค้าส่งและค้าปลีก ต่างปรับตัวลดลงจากปีก่อนหน้า ดังนั้น จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**วิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย**

230102 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

วิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจที่มีนวัตกรรมเพิ่มขึ้น ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 จำนวนวิสาหกิจที่มีนวัตกรรมที่มีสัดส่วนของรายได้จากผลิตภัณฑ์นวัตกรรมต่อรายได้ทั้งหมดเพิ่มขึ้น 1 เท่าจากปีฐาน

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมวิสาหกิจด้านเศรษฐกิจในกลุ่มเป้าหมายที่มีนวัตกรรมได้รับการสนับสนุนลดลง สะท้อนจากมูลค่าโครงการที่ผู้ประกอบการได้รับการสนับสนุนทุนพัฒนานวัตกรรม โดยใน พ.ศ. 2565 ผู้ประกอบการได้รับการสนับสนุนทุนพัฒนานวัตกรรมมีมูลค่าโครงการรวมกว่า 567.97 ล้านบาท ซึ่งเมื่อเทียบกับปีฐาน (พ.ศ. 2560) ที่มีมูลค่าโครงการอยู่ที่ 652.56 ล้านบาท จึงส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

230201 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

คุณภาพชีวิต ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และความเสมอภาคทางสังคมได้รับการยกระดับเพิ่มขึ้นจากผลการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคม ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 มีผลสัมฤทธิ์ในการยกระดับคุณภาพทางสังคมจากผลการวิจัยฯ

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมคุณภาพชีวิต ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และความเสมอภาคทางสังคมได้รับการยกระดับ จากผลการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคมมีการปรับตัวลดลง สะท้อนจากจำนวนโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ โดยใน พ.ศ. 2561 - 2565 พบว่า จำนวนโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมที่ขอรับสนับสนุนเงินทุนปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 53 โครงการ ใน พ.ศ. 2563 เป็น 50 โครงการ ใน พ.ศ. 2564 และ 40 โครงการ ใน พ.ศ. 2565 อีกทั้ง สัดส่วนมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยต่อโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมนับรวมทั้งเงินลงทุนของผู้ประกอบการและเงินสนับสนุนของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ ได้มีการปรับตัวลดลงด้วยเช่นกัน โดยปรับตัวลดลงจากมูลค่าเฉลี่ย 2.06 ล้านบาทต่อโครงการ ใน พ.ศ. 2563 เป็น 1.42 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2564 และ 1.45 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2565 จึงมีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**วิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย**

230301 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

การประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 จัดทำฐานข้อมูลและมีข้อมูลปีฐานเกี่ยวกับสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้านเศรษฐกิจฐานชีวภาพ

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืน มีจำนวนเพิ่มขึ้น พิจารณาจากข้อมูลการจดสิทธิบัตรการประดิษฐ์ในหมวดของ (1) Agriculture, Food Chemistry (2) Agriculture & Food Processing machinery and apparatus (3) Organic Fine Chemistry (4) Biotechnology และ (5) Environmental Technology ซึ่งในช่วง พ.ศ. 2560 - 2564 มีสิทธิบัตรการประดิษฐ์ที่คนไทยจดทะเบียนเพิ่มขึ้น รวมแล้ว 122 สิทธิบัตร โดยพบว่า มีจำนวนสิทธิบัตรด้าน Biotechnology สูงสุดจำนวน 49 สิทธิบัตร หรือคิดเป็นร้อยละ 40.1 ขณะที่ข้อมูลสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ได้มีการนำเสนอในรูปของแหล่งกำเนิดสินค้าโดยใน พ.ศ. 2565 แยกเป็น 4 ภาค รวมมีสินค้า GI ขึ้นทะเบียนรวม 171 รายการ เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 คิดเป็นร้อยละ 8.2 จึงมีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**

230401 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีขีดความสามารถของเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้าน ทัดเทียมประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 อันดับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุนาโนเทคโนโลยี และเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในอันดับที่ 1 ใน 20 ของประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย

สถานการณ์ในช่วงปี 2561 – 2565 ภาพรวมขีดความสามารถของเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ นาโนเทคโนโลยี และ**เทคโนโลยีดิจิทัล** มีแนวโน้มลดลง สะท้อนจากดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยี โดยเปรียบเทียบมูลค่าการชำระเงินทางเทคโนโลยีระหว่างไทยกับประเทศในเอเชีย ที่สะท้อนสถานะของประเทศในการเป็นผู้รับหรือผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยในช่วง พ.ศ. 2561 - 2564 พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มการขาดดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก โดยขาดดุลเฉลี่ยปีละ 9,381 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4.51 ต่อปี และเมื่อพิจารณาใน พ.ศ. 2564 จะเห็นว่าประเทศไทยขาดดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยี 253,863 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2563 จำนวน 13,301 ล้านบาท จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**วิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย**

230501 พ.ศ. 2562 พ.ศ 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

จำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้นค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 อัตราจำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 10

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมจำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ มีการปรับตัวดีขึ้น สะท้อนจากจำนวนห้องปฏิบัติการโดยส่วนใหญ่เป็นห้องปฏิบัติการทดสอบที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐาน ISO/IEC 17025 โดยใน พ.ศ. 2561 - 2565 มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2564 มี 845 แห่ง เพิ่มขึ้นเป็น 901 แห่งใน พ.ศ. 2565 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.63 ในขณะที่จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานวิจัยเต็มเวลาต่อประชากร 10,000 คน ใน พ.ศ. 2563 มีจำนวน 25 คน เพิ่มขึ้นจาก 24 คน ใน พ.ศ. 2561 ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน นอกจากนี้สถาบันการจัดการนานาชาติ ได้จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยด้านโครงสร้างพื้นฐานในภาพรวมซึ่งมีแนวโน้มอันดับดีขึ้นในช่วง พ.ศ. 2561-2565 จากอันดับที่ 48 ใน พ.ศ. 2561 เป็นอันดับที่ 44 ใน พ.ศ. 2565 โดยโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ของไทยอยู่ในอันดับที่ 38 ใน พ.ศ. 2565 คงที่จาก พ.ศ. 2564 และโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ปรับตัวดีขึ้น 3 อันดับ จากอันดับที่ 37 ใน พ.ศ. 2564 เป็นอันดับที่ 34 ในพ.ศ. 2565 จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุเป้าหมาย**

230502 พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้น ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนการลงทุนและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้นที่ระดับ 70:30

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมสัดส่วนการลงทุนและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐมีการปรับตัวลดลง พิจารณาจากข้อมูลสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐ ใน พ.ศ. 2561 - 2562 ได้บรรลุเป้าหมายที่ระดับ 70:30 เรียบร้อยแล้ว ขณะที่ใน พ.ศ. 2563 ปรับตัวลดลงเล็กน้อยอยู่ที่ 68:32 เนื่องจากค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนลดลงจาก 149,244 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2562 เป็น 141,706 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2563 จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านเศรษฐกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการสร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น
จากการวิจัยและนวัตกรรม ส่งผลให้เกิดการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัย เฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

การพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องใช้การวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจและเพิ่มพูนองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการและแรงงาน โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย การส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมาย การส่งเสริมการนำนวัตกรรมไปใช้ในเชิงพาณิชย์ การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการบริการวิจัยและนวัตกรรม รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการผ่านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ทั้งในรูปของนโยบายจูงใจที่เป็นตัวเงิน และที่ไม่ใช่ตัวเงิน เพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนด้านวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและบุคลากรทางด้านการวิจัยให้มีคุณภาพและมีจำนวนที่เพียงพอต่อการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตของประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนเทียบเคียงจากรายการค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาในภาคเอกชน โดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ซึ่งเมื่อพิจารณาในภาพรวมของการบรรลุเป้าหมายในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) พบว่าค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมและบริการของภาคเอกชนมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในช่วง พ.ศ. 2561 - 2562 **จากนั้นจึงปรับตัวลดลงเหลือ 141,706 ล้านบาทใน พ.ศ. 2563 หรือลดลงร้อยละ 5.05 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2562** ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนา จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม พบว่าภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ทั้งในภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการ รวมทั้ง ภาคการค้าส่งและค้าปลีก ต่างปรับตัวลดลงจากใน พ.ศ. 2562 อย่างไรก็ดี ยังมีอุตสาหกรรมบางประเภทที่มีค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นจากใน พ.ศ. 2562 สวนทางกับทิศทางของอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ อาทิ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม การก่อสร้าง เครื่องจักรและอุปกรณ์ อุปกรณ์ไฟฟ้า และบริการให้เช่าสินทรัพย์และบริการทางธุรกิจอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากความพยายามของผู้ประกอบการในการพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปในช่วงที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด ทั้งนี้หากพิจารณาเฉพาะมูลค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาพบว่าอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มอุตสาหกรรมร้านสะดวกซื้อ/ร้านขายของชำและอุตสาหกรรมการเงินและการประกันภัย เป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาสูงเป็นอันดับต้น ๆ มาตลอดในช่วง พ.ศ. 2561 - 2563 เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูงและมีผู้ประกอบการรายใหญ่หลายราย **ทั้งนี้เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาในภาคเอกชนใน พ.ศ. 2563 ที่มีการปรับตัวลดลงเหลือ 141,706 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 5.05 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2562 ส่งผลให้มีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**วิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย

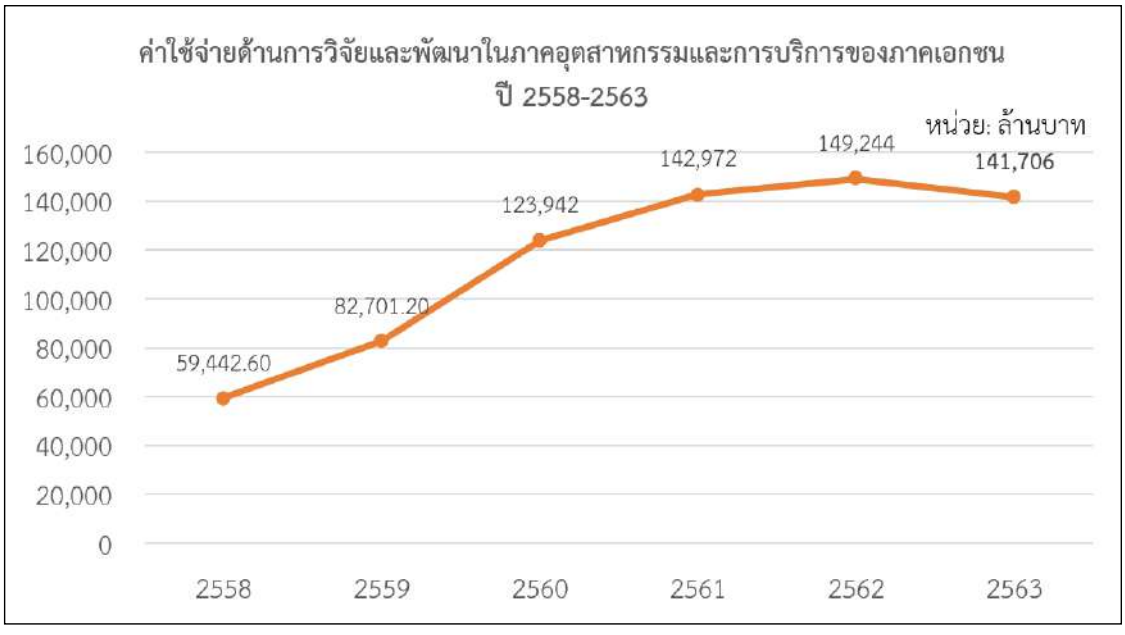

ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, อว. (2565)

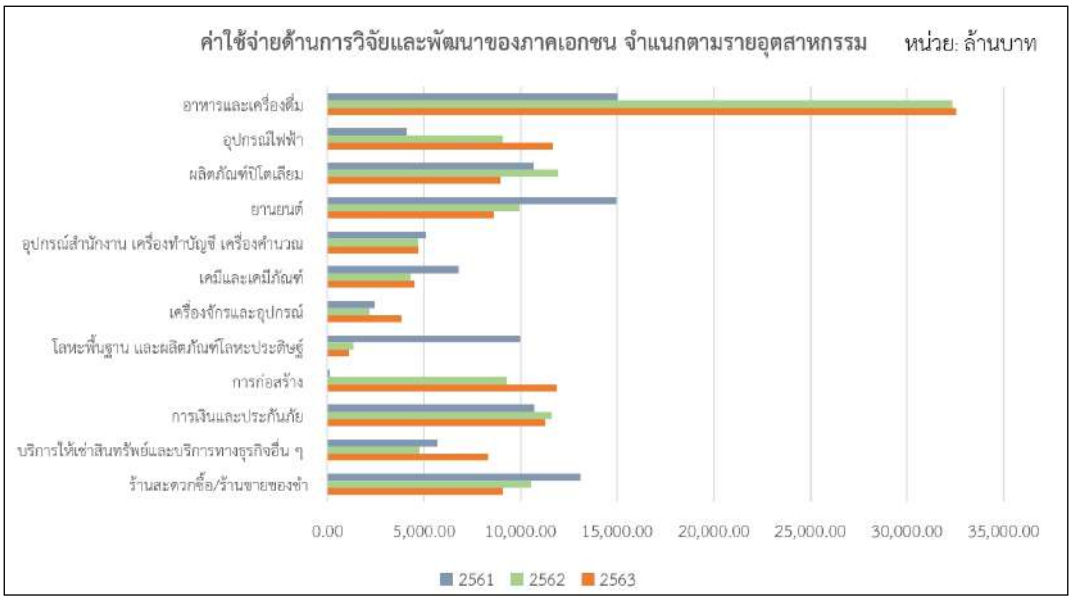

ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, อว. (2565)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยการพยายามส่งเสริมให้ภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการอย่างยั่งยืนมาโดยตลอด โดยได้ดำเนินการ **โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ 2565** อาทิ **โครงการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง** ซึ่งมุ่งพัฒนาให้เกิดผู้ประกอบการใหม่ที่สามารถดำเนินธุรกิจโดยใช้นวัตกรรมขั้นสูงในอุตสาหกรรมการดูแลสุขภาพและการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญในการผลิตนวัตกรรมใหม่และนำนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และ**โครงการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ Innovative house** ที่มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้และงานวิจัยไปสู่นวัตกรรมที่สามารถสร้างรายได้แก่ผู้ประกอบการในกลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารและเวชสำอาง ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาควิชาการและภาคธุรกิจ การพัฒนาองค์ความรู้แก่บุคลากรทางด้านวิจัยและการนำนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ดำเนินโครงการอื่น ๆ อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพหน่วยตรวจสอบและรับรองเพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ ซึ่งจะช่วยพัฒนาความสามารถในการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานและคุณภาพสินค้าของห้องปฏิบัติการซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญในการยกระดับสินค้าและบริการของภาคเอกชน และโครงการบริหารจัดการชุดโครงการอุตสาหกรรมความมั่นคงและเทคโนโลยีอวกาศ เพื่อต่อยอดผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมายให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ในเชิงพาณิชย์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ในภาพรวมการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2559 - 2563 จะมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ร้อยละ 14.41 แต่เนื่องจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกจากผลกระทบของวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้ภาคเอกชนจำเป็นต้องลดภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจ โดยค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาเป็นหนึ่งในค่าใช้จ่ายลำดับแรกที่ถูกตัดออกเพื่อให้สามารถประคองธุรกิจให้ดำเนินต่อไปได้ จึงเกิดเป็นความท้าทายที่สำคัญในการสนับสนุนให้ภาคเอกชนให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับสินค้าและบริการในอนาคต อีกทั้งการเตรียมความพร้อมในเรื่องสภาพแวดล้อมที่จำเป็นในการพัฒนาต่อยอดงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาบุคลากรทางด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศ การสนับสนุนแหล่งเงินทุนระยะยาว โครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมที่จำเป็น ที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบในระยะยาวเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการสนับสนุนให้ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัยและนวัตกรรมได้อย่างมั่นคง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรเพิ่มเติมนโยบายจูงใจให้ภาคเอกชนให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมมากยิ่งขึ้นเพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าและบริการที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ภาคธุรกิจ ซึ่งอาจเป็นการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาในพื้นที่เป้าหมายของประเทศ อาทิ เขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก และเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ อีกทั้งควรสนับสนุนให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่าง ภาครัฐ เอกชน และภาคีเครือข่ายทั้งสถาบันการศึกษาและภาคประชาสังคมอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาและยกระดับภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการของประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของทั้งในระดับประเทศและภูมิภาค พร้อมทั้งยังคงให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาการวิจัยและพัฒนาในระยะยาว เช่น การพัฒนากำลังคนที่มีศักยภาพสูงที่สอดคล้องกับอุตสาหกรรมแห่งอนาคตการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ การพัฒนาห้องปฏิบัติการและเครื่องมือที่สำคัญในการวิจัยให้ได้รับมาตรฐานสากล รวมทั้งการจัดทำดัชนีวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศที่สำคัญและเฉพาะเจาะจงอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะต่อไป

สถานการณ์ปี 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม (พ.ศ. 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการสร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัยและนวัตกรรม ได้มีการปรับเปลี่ยนไปใช้ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก เดิม **อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการที่สร้างมูลคาเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัย เฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี** เป็น **การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ใน พ.ศ. 2570** เมื่อเทียบกับปีฐานในพ.ศ. 2562 ซึ่งจากข้อมูลล่าสุดใน พ.ศ. 2563 **การขยายตัวของค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนปรับตัวลดลงร้อยละ 5.05 จากปีก่อนหน้า โดยเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายพ.ศ. 2570 ยังห่างจากค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ส่งผลให้สถานการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย** จึงจำเป็นต้องติดตามและให้ความสำคัญต่อนโยบายในการผลักดันการเพิ่มค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาในภาคเอกชนผ่านกลไกที่เข้มแข็ง เพื่อให้สามารถบรรลุตามค่าเป้าหมาย

*หมายเหตุ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณสถานการณ์บรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ร้อยละค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาในภาคเอกชน พ.ศ. 2560 – 2565 ส่งผลให้สีที่แสดงสถานะบรรลุค่าเป้าหมายของ พ.ศ. 2562 - 2565 มีการเปลี่ยนแปลง

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านเศรษฐกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563 พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2565

วิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจที่มีนวัตกรรมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จำนวนวิสาหกิจที่มีนวัตกรรมที่มีสัดส่วนของรายได้จากผลิตภัณฑ์นวัตกรรมต่อรายได้ทั้งหมดเพิ่มขึ้น 1 เท่าจากปีฐาน

การส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในวิสาหกิจจะเป็นการพัฒนาศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจอันนำมาซึ่งการพัฒนาผลิตภาพ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น เกิดการกระจายรายได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ระบบนิเวศนวัตกรรมที่มีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน การเชื่อมโยงระบบนิเวศนวัตกรรมในประเทศกับต่างประเทศ ความสามารถทางนวัตกรรมของผู้ประกอบการวิสาหกิจ องค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาและต่อยอดวิสาหกิจได้ ตลอดจนการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนเพื่อขยายโอกาสทางการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์นวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างไรก็ตาม ต้นทุนในการพัฒนานวัตกรรมยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ เนื่องจากผู้ประกอบการประสบกับภาวะเศรษฐกิจซบเซาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา การปรับปรุงกระบวนการผลิตและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ จึงเป็นความท้าทายที่ภาครัฐจะต้องยื่นมือให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการโดยเร็ว เพื่อให้สามารถสร้างโอกาสในตลาดใหม่หลังภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัว

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนเทียบเคียงจากจำนวนผู้ประกอบการที่ได้รับการสนับสนุนทุนพัฒนานวัตกรรม โดยในระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2564 พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นไม่มากนัก จากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 อย่างไรก็ดี ใน พ.ศ. 2564 ผู้ประกอบการที่ได้รับการสนับสนุนทุนพัฒนานวัตกรรมมีมูลค่าโครงการรวมกว่า 1,000 ล้านบาท ปรับเพิ่มขึ้นจาก 515 ล้านบาทในปี 2563 หรือเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว แต่ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา **ในพ.ศ. 2565 มีมูลค่าโครงการที่ผู้ประกอบการได้รับการสนับสนุนทุนพัฒนานวัตกรรมรวมทั้งสิ้น 567.97 ล้านบาท ซึ่งเมื่อเทียบกับปีฐาน (พ.ศ. 2560) จำนวน 652.56 กลับปรับตัวลดลง โดยคิดเป็นร้อยละ 87.02** อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากดัชนีนวัตกรรมโลกระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2565 พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับค่อนข้างคงที่ โดยอยู่ในลำดับที่ 43 หรือ 44 ตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของปัจจัย จะเห็นว่า อันดับด้านผลผลิตจากความคิดสร้างสรรค์มีอันดับดีขึ้น จากอันดับที่ 55 ในพ.ศ.2564เป็นอันดับที่49ในพ.ศ.2565อันดับด้านโครงสร้างพื้นฐานมีแนวโน้มอยู่ในอันดับที่ดีขึ้นจากอันดับที่ 61 ในปี 2564 เป็นลำดับที่ 54 ในพ.ศ. 2565 ซึ่งเป็นผลจากการที่ภาครัฐพยายามสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานวิจัยและนวัตกรรมที่กระจายอยู่ในทุกภาค โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจเพื่อสร้างนวัตกรรมสำหรับประกอบการในพื้นที่ **ดังนั้นเมื่อพิจารณามูลค่าโครงการที่ผู้ประกอบการได้รับการสนับสนุนทุนพัฒนานวัตกรรมในพ.ศ. 2565 รวมทั้งสิ้น 567.97 ล้านบาท เปรียบเทียบกับปีฐาน (พ.ศ. 2560) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 87.02 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย**

ที่มา: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ

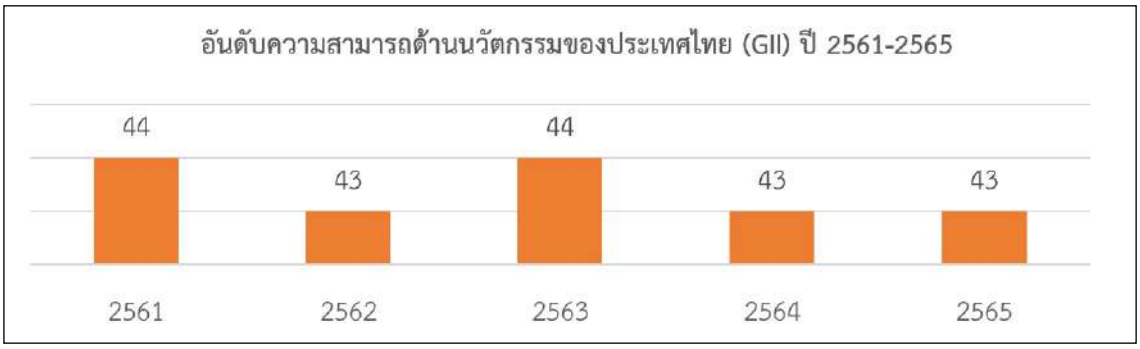

ที่มา: WIPO (2565)

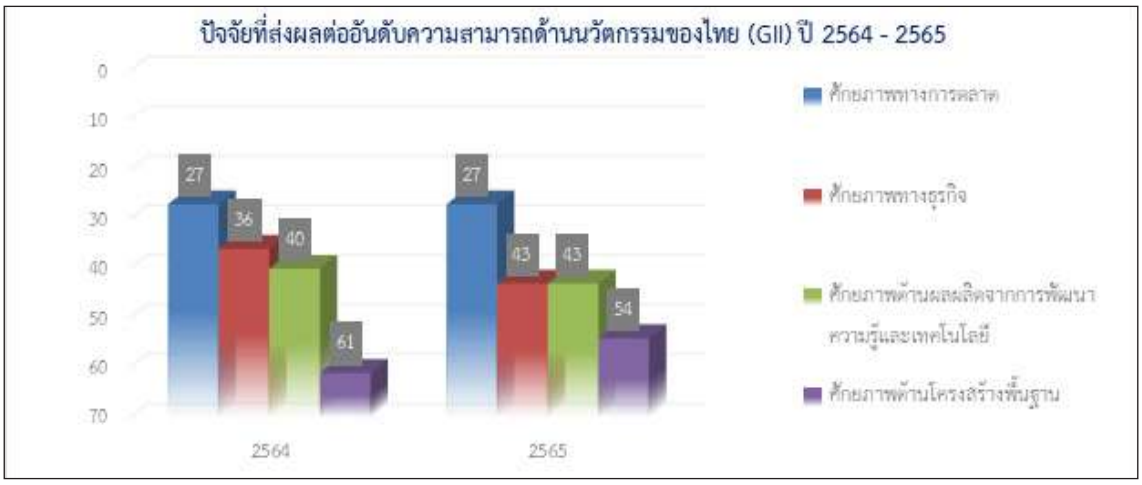

ที่มา: WIPO (2565)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565 อาทิ โครงการพัฒนาและเพิ่มการใช้ประโยชน์พื้นที่เศรษฐกิจนวัตกรรม อุทยานวิทยาศาสตร์ระเบียงนวัตกรรมภาคตะวันออก เมืองนวัตกรรมอาหาร ย่านนวัตกรรม** เพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบนิเวศนวัตกรรมในพื้นที่เศรษฐกิจนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสร้างเครือข่ายนวัตกรรมทั้งจากภาครัฐ-เอกชน-มหาวิทยาลัย-ชุมชน กระจายไปยังทั่วทุกภูมิภาค รวมทั้ง **โครงการพัฒนาและยกระดับวิสาหกิจฐานนวัตกรรม**ให้เข้มแข็งและเติบโตอย่างก้าวกระโดด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสร้างผู้ประกอบการธุรกิจนวัตกรรม และวิสาหกิจเริ่มต้น ให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนและเกิดการสร้างนวัตกรรมจากฐานขององค์ความรู้ นอกจากนี้ยังได้ดำเนินโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ โครงการการพัฒนาธุรกิจนวัตกรรมรายใหม่ ต่อยอดแนวความคิดสิ่งประดิษฐ์ งานวิจัย และไปสู่เชิงพาณิชย์ เพื่อส่งเสริมการเตรียมความพร้อมการเป็นผู้ประกอบการผ่านการอบรม นำเสนอแนวคิดทางธุรกิจ และโครงการระบบนิเวศเพื่อการขับเคลื่อนนวัตกรรมสู่อุตสาหกรรมและชุมชนท้องถิ่น ในการผลักดันการจัดตั้งศูนย์ขับเคลื่อนนวัตกรรมสู่อุตสาหกรรมและชุมชนพัฒนาระบบฐานข้อมูล การพัฒนาจำนวนผู้เชี่ยวชาญรุ่นใหม่ทำงานร่วมอุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในภาคเอกชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการขับเคลื่อนวิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจที่มีนวัตกรรมเพิ่มขึ้น ยังมีประเด็นข้อจำกัดในเรื่องสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินวิสาหกิจนวัตกรรม โดยเฉพาะด้านการสร้างโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การกำหนดมาตรการและแรงจูงใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษี การส่งเสริมการลงทุนและส่งเสริมการส่งออกที่เป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาวิสาหกิจแบบก้าวกระโดด รวมทั้งการเพิ่มจำนวนวิสาหกิจฐานนวัตกรรมเพื่อการปฏิรูปโครงสร้างไปสู่ประเทศที่แข่งขันด้วยเทคโนโลยีและองค์ความรู้ และการเพิ่มจำนวนของวิสาหกิจฐานนวัตกรรมฐานความคิดสร้างสรรค์และวัฒนธรรมโดยการนำ Soft Power มาพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อสร้างแบรนด์ไทยสู่สายตาชาวโลก

23 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

230102

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐควรปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมและกำกับดูแล เป็นผู้ส่งเสริมและผลักดันให้ผู้ประกอบการมีความสามารถทางด้านนวัตกรรมเพิ่มสูงขึ้น เป็นตัวกลางส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องซึ่งจะช่วยเร่งการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิจัยและพัฒนาจากประเทศผู้ลงทุนเพื่อสร้างผลผลิตทางนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดโลก นอกจากนี้ ภาครัฐควรสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินของวิสาหกิจนวัตกรรมโดยผ่านสถาบันการเงินไมโครไฟแนนซ์ เร่งสร้างความเข้มแข็งให้กับตลาดธุรกิจเงินร่วมลงทุนที่ยอมรับความเสี่ยงในการพัฒนานวัตกรรมของภาคเอกชนและช่วยลดความเสี่ยงสำหรับการลงทุนในระยะเริ่มต้น ซึ่งจะส่งผลให้จำนวนวิสาหกิจฐานนวัตกรรมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

สถานการณ์ปี 2565 เทียบกับค่าเป้าหมายปี 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม (พ.ศ. 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย วิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจที่มีนวัตกรรมเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนไปใช้ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก เดิม **อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัย เพิ่มขึ้น 1 เท่า จากปีฐาน เป็น ความสามารถด้านนวัตกรรม ซึ่งล่าสุด พ.ศ. 2565 อยู่ที่อันดับที่ 43 เมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ซึ่งกำหนดเป้าหมายไว้ที่ 1 ใน 40 อันดับแรกของโลก คิดเป็นร้อยละ 92.5 ส่งผลให้สถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย** ขณะที่ในช่วงที่ผ่านมาอันดับดังกล่าวค่อนข้างคงที่จึงยังคงเป็นเป้าหมายที่ค่อนข้างท้าทายแม้ว่ามีสถานะเข้าใกล้ค่าเป้าหมายดังกล่าวเนื่องจากประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงฟื้นตัวจากภาวะเศรษฐกิจหลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ดังนั้น การผลักดันผู้ประกอบการวิสาหกิจให้มีความสามารถในด้านนวัตกรรมจำเป็นต้องให้การสนับสนุนอย่างเข้มข้นและต่อเนื่องทั้งในด้านแหล่งเงินทุนระยะยาวและการเข้าถึงความช่วยเหลือจากภาครัฐทั้งใน ส่วนของเทคโนโลยีและการเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีอยู่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวิสาหกิจได้อย่างยั่งยืนต่อไป

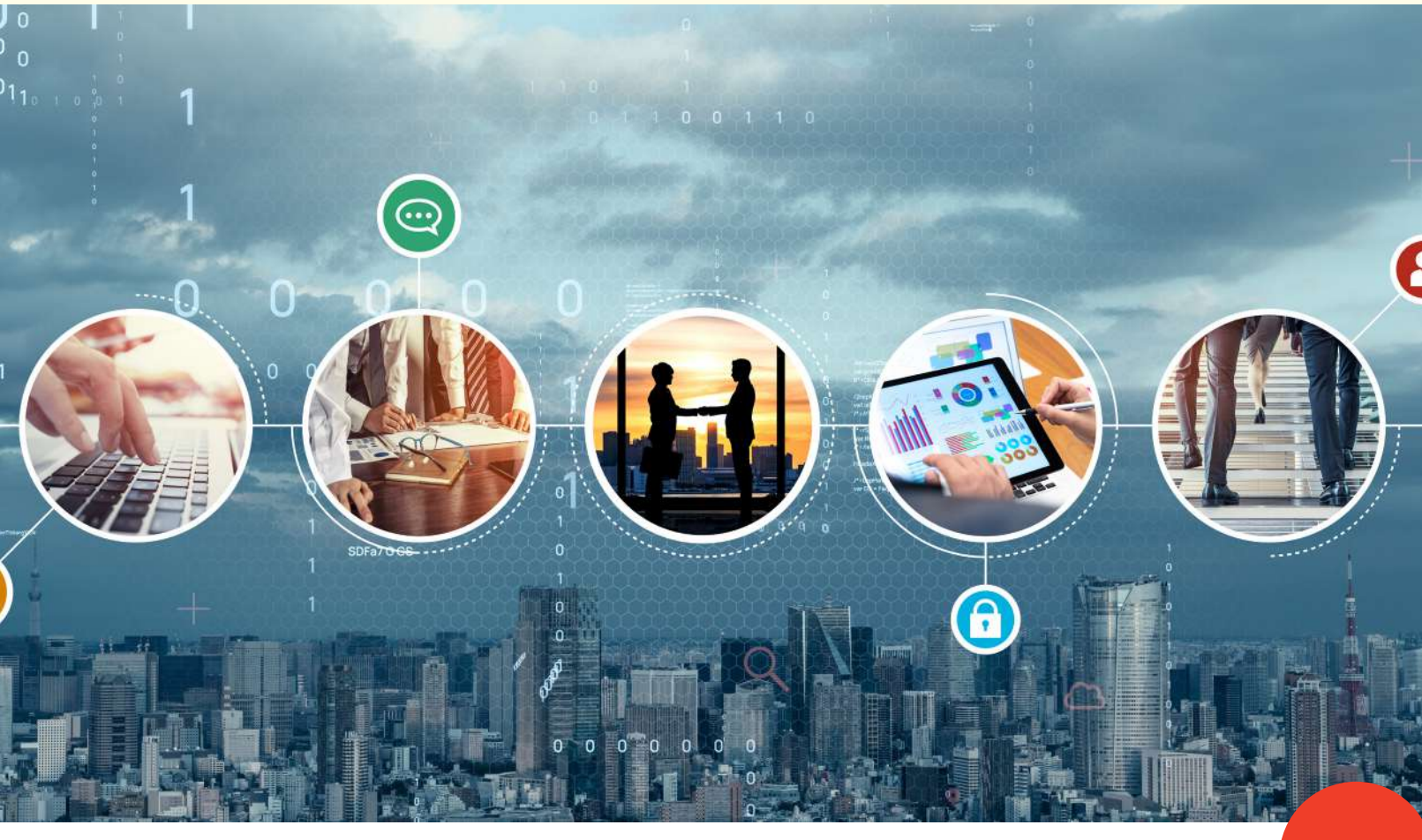

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านสังคม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565

คุณภาพชีวิต ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และความเสมอภาคทางสังคมได้รับการยกระดับเพิ่มขึ้น จากผลการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคม

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

มีผลสัมฤทธิ์ในการยกระดับคุณภาพทางสังคมจากผลการวิจัยฯ

นอกเหนือจากการเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ การวิจัยและพัฒนายังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านการใช้งานวิจัยและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาทักษะของมนุษย์ ลดความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งสร้างความเสมอภาคในสังคม ซึ่งการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมด้านสังคมควรให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้นวัตกรรมเพื่อสังคม การพัฒนานวัตกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม การนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในเชิงพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางสังคม รวมทั้ง การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ทั้งนี้ แม้ว่าใน พ.ศ. 2564 จะสามารถบรรลุผลตามค่าเป้าหมายได้ แต่การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยนวัตกรรมเชิงสังคมยังคงมีช่องว่างในการพัฒนาในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการเชื่อมโยงและบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและระหว่างประเทศ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการสร้างนวัตกรรมที่สามารถสร้างผลกระทบได้จริง จึงส่งผลให้การบรรลุเป้าหมายในระยะต่อไปยังคงประสบความท้าทายอยู่

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนเทียบเคียงจากสัดส่วนมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยต่อโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคม เนื่องจากไม่ได้มีการกำหนดค่าเป้าหมายในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติไว้ จึงประมาณการเป้าหมายการดำเนินการให้มีสัดส่วนมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยต่อโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5 ใน พ.ศ. 2565 (ร้อยละ 4.71) โดยสัดส่วนมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยต่อโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมนับรวมทั้งเงินลงทุนของผู้ประกอบการและเงินสนับสนุนของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ มีการปรับตัวลดลงจากมูลค่าเฉลี่ย 2.06 ล้านบาทต่อโครงการ ใน พ.ศ. 2563 เป็น 1.42 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2564 และ 1.45 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2565 **เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยต่อโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมปีล่าสุดกับเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 30.79** ทั้งนี้ การปรับตัวลดลงของทั้งจำนวนและมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยต่อโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมดังกล่าว ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการชะลอตัวของสภาพเศรษฐกิจจากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 อีกทั้ง เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมที่ขอรับการสนับสนุนเงินทุนของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (สนธ.) ซึ่งในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 พบว่า จำนวนโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมที่ขอรับสนับสนุนเงินทุนปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 53 โครงการ ใน พ.ศ. 2563 เป็น 50 โครงการ ใน พ.ศ. 2564 และ 40 โครงการ ใน พ.ศ. 2565 อย่างไรก็ดี จากรายงานผลการวิเคราะห์มูลค่าผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของการดำเนินงานสนับสนุนทุนโครงการพัฒนานวัตกรรมของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) ระบุว่านับตั้งแต่ พ.ศ. 2562 - 2565 โครงการพัฒนานวัตกรรมที่ได้รับสนับสนุนทุนจาก สนช. สามารถสร้างมูลค่าผลกระทบรวมได้ทั้งหมด 2,864.28 ล้านบาท คิดเป็นมูลค่าผลกระทบและมูลค่าเพิ่มทางสังคม 423.87 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 14.80 ของมูลค่าผลกระทบรวมทั้งหมด ทั้งนี้ ด้วยทิศทางการฟื้นตัวของสภาพเศรษฐกิจที่ปรับตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง คาดว่าจะมีส่วนทำให้ทั้งจำนวนและมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยต่อโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมในระยะต่อไปมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น **ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยต่อโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมเป้าหมายปีล่าสุด กับเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 30.79 ประกอบกับการปรับตัวลดลงของจำนวนโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมที่ขอรับการสนับสนุนเงินทุนที่ยังคงมีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้สถานการบรรลุเป้าหมายระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย**

ที่มา: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ

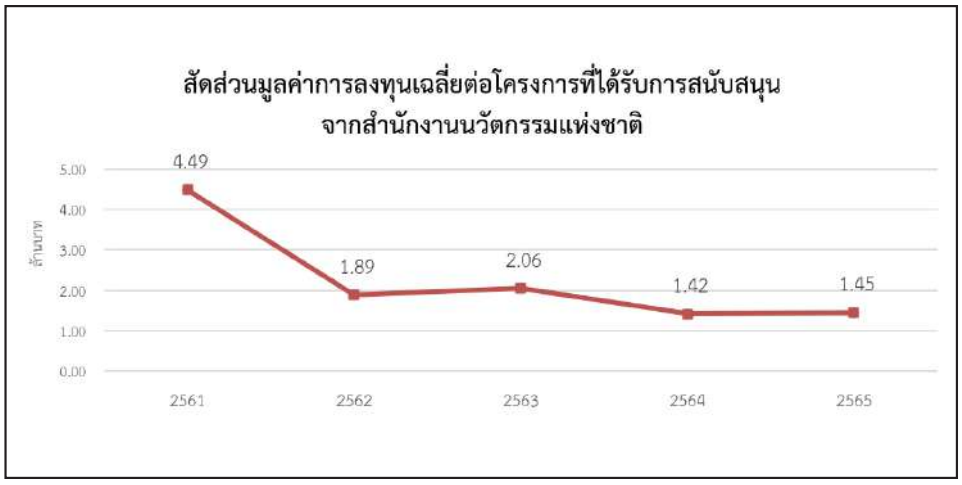

ที่มา: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565 อาทิ โครงการพัฒนาธุรกิจนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน** ซึ่งนำผลงานนวัตกรรมชุมชนเข้าไปแก้ปัญหาและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับพื้นที่ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในพื้นที่นำร่อง 10 จังหวัดที่มีรายได้ต่ำสุดของประเทศ **โครงการการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อชุมชนสังคม** ที่มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายและประยุกต์ใช้องค์ความรู้และการวิจัยและพัฒนาเชิงสังคมระหว่างมหาวิทยาลัยและประชาชนในพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการโครงการอื่น ๆ ที่ร่วมตอบเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพทางสังคมจากผลการวิจัย เช่น โครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมครบวงจรทางการแพทย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยจัดตั้งเวชนครแห่งอุตสาหกรรมด้านสุขภาพ ในพื้นที่และนำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมายอย่างอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมาขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ในทุกมิติ โครงการนวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม ซึ่งผ่านการบูรณาการองค์ความรู้ระหว่างภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม และมหาวิทยาลัยในพื้นที่ ให้เกิดเป็นนวัตกรรมชุมชนที่ยกระดับความสามารถในการแข่งขันให้กับวิสาหกิจชุมชน และเกิดการพัฒนาเมืองควบคู่ไปกับการพัฒนากำลังคนในพื้นที่อย่างเป็นระบบ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การปรับตัวลดลงของทั้งจำนวนและมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยต่อโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมใน พ.ศ. 2565 สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมาย อาทิ จากการชะลอตัวของเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจโลกในช่วงที่ผ่านมาทำให้ผู้ประกอบการขาดแรงจูงใจและเงินทุนที่เพียงพอในการพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคมใหม่ ๆ ขณะที่ภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลัก ทำให้แนวโน้มการสนับสนุนเงินทุนเพื่อผู้ประกอบการลดลงด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ การพัฒนาบุคลากรและโครงสร้างพื้นฐาน ที่สำคัญในการพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคม รวมถึงการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายการพัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่นและสถาบันการศึกษาเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาในเชิงพื้นที่ ยังเป็นประเด็นท้าทายที่ต้องให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนให้เห็นผลลัพธ์โดยเร็ว ทั้งนี้ จากการสำรวจการดำเนินงานสนับสนุนทุนโครงการพัฒนานวัตกรรมของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติในช่วง พ.ศ. 2562 - 2563 พบว่ากว่าร้อยละ 44.1 ของจำนวนโครงการที่ได้รับเงินสนับสนุนส่วนมากกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ อีกทั้งกว่าร้อยละ 55 ของมูลค่าเงินสนับสนุนของโครงการทั้งหมดยังคงกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ เช่นเดียวกัน ทำให้การกระจายการให้การสนับสนุนอย่างครอบคลุมยังเป็นความท้าทายสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการยกระดับคุณภาพทางสังคมจากผลการวิจัยและพัฒนา ภาครัฐควรจัดทำมาตรการสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยและพัฒนาเชิงสังคมให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงพื้นที่ที่เน้นการแก้ไขปัญหา ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในท้องถิ่น และใช้เครื่องมือทางนวัตกรรมที่มหาวิทยาลัยในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทปัญหาหรือแนวทางการพัฒนาที่ท้องถิ่นต้องการอีกทั้งภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาผ่านการกระจายการสนับสนุนไปยังพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อลดการกระจุกตัวของการสนับสนุนในพื้นที่ส่วนกลาง นอกจากนี้ ควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด้านการวิจัยและพัฒนาเชิงสังคม ทั้งในส่วนของการพัฒนาบุคลากร การสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัย ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมทั้งการพัฒนาฐานข้อมูลด้านการวิจัยและพัฒนาเชิงสังคมที่สมบูรณ์ผ่านการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดกว้างให้ผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้ได้โดยอิสระ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ รองรับสังคมโลกที่มีพลวัตสูงในระยะต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (23) ด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม (พ.ศ. 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย คุณภาพชีวิต ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์และความเสมอภาคทางสังคมได้รับการยกระดับเพิ่มขึ้นจากผลการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคม ได้มีการปรับเปลี่ยนไปใช้ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก เดิม **ดัชนีนวัตกรรมเชิงสังคม** (ร้อยละของผลสัมฤทธิ์ในการยกระดับคุณภาพทางสังคมจากผลการวิจัยฯ) ซึ่งไม่ได้มีการกำหนดค่าเป้าหมายไว้ เป็น **งบประมาณสนับสนุนงานวิจัยเชิงสังคม ไม่น้อยกว่า 4,500 ล้านบาทต่อปี โดยข้อมูลล่าสุดใน พ.ศ. 2565 งบประมาณสำหรับ 4,100 ล้านบาท ซึ่งใกล้เคียงกับค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 คิดเป็นร้อยละ 91.11 ดังนั้น สถานการณ์บรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย** ทั้งนี้ การรักษาระดับงบประมาณสำหรับการวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมตามแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ยังคงเป็นเป้าหมายที่ท้าทายและจำเป็นที่จะต้องร่วมกันผลักดันผ่านความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องต่อไป

*หมายเหตุ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณสถานการณ์บรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น มูลค่าโครงการที่ผู้ประกอบการได้รับการสนับสนุนทุนพัฒนานวัตกรรมใน พ.ศ. 2561 - 2565 ใช้แทนข้อมูลที่ใช้รายงานปีก่อนหน้า คือ จำนวนกิจการที่มีการดำเนินกิจกรรมนวัตกรรม (เนื่องจากปีปัจจุบันไม่มีข้อมูล) ส่งผลให้สีที่แสดงสถานะบรรลุค่าเป้าหมายของ พ.ศ. 2562 - 2565 มีการเปลี่ยนแปลง

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

การประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จัดทำฐานข้อมูลและมีข้อมูลปีฐานเกี่ยวกับสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้านเศรษฐกิจฐานชีวภาพ

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อการต่อยอดการพัฒนาด้านต่าง ๆ อาทิ เศรษฐกิจฐานชีวภาพ การจัดการมลพิษ และพลังงานหมุนเวียน โดยปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียว มาตรการส่งเสริมการประกอบธุรกิจสีเขียว การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และการต่อยอดสู่รูปแบบธุรกิจสีเขียว และการพัฒนามาตรการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการขับเคลื่อนห่วงโซ่คุณค่าภายใต้ประเด็นเหล่านี้ จะมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการปรับตัวของธุรกิจและผู้ประกอบการสู่กระบวนการผลิตและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป อย่างไรก็ตาม การพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียว ยังคงเผชิญกับความท้าทายด้านต้นทุนและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน รวมถึงความจำเป็นต้องนำเข้าเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากต่างประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากฐานข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร และข้อมูลสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สามารถสืบค้นจากระบบฐานข้อมูลของกรมทรัพย์สินทางปัญญาผ่าน www.ipthailand.go.th ซึ่งในส่วนของความก้าวหน้าในการประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืน สามารถพิจารณาจากข้อมูลการจดสิทธิบัตรการประดิษฐ์ในหมวดของ (1) Agriculture, Food Chemistry (2) Agriculture & Food Processing machinery and apparatus (3) Organic Fine Chemistry (4) Biotechnology และ (5) Environmental Technology ซึ่งในช่วง พ.ศ. 2561 - 2564 มีสิทธิบัตรการประดิษฐ์ที่คนไทยจดทะเบียนเพิ่มขึ้น รวมแล้ว 113 สิทธิบัตร เนื่องด้วยเป้าหมายไม่ได้มีการกำหนดค่าเป้าหมายเชิงปริมาณจึงได้ประมาณการค่าเป้าหมายให้มีจำนวนสิทธิบัตรเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10 ต่อปี **โดยใน พ.ศ. 2565 ควรจะมีจำนวนทั้งสิ้น 31 สิทธิบัตร ซึ่งเปรียบเทียบกับจำนวนสิทธิบัตรที่มีการจดเพิ่มขึ้นใน พ.ศ. 2564 จำนวน 35 จึงได้เกินเป้าหมายที่กำหนดไว้** ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแจกแจง พบว่า มีจำนวนสิทธิบัตรด้าน Biotechnology สูงสุด จำนวน 49 สิทธิบัตร หรือคิดเป็นร้อยละ 40.1 ขณะที่ข้อมูลสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ได้มีการนำเสนอในรูปของแหล่งกำเนิดสินค้า โดยใน พ.ศ. 2565 แยกเป็น 4 ภาค รวมมีสินค้า GI ขึ้นทะเบียนรวม 171 รายการ เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 คิดเป็นร้อยละ 8.2 โดยแบ่งเป็น สินค้าข้าว 19 รายการ ผัก/ผลไม้ 82 รายการ ผ้า (ไหมและฝ้าย) 15 รายการ อาหาร 33 รายการ หัตถกรรมและอุตสาหกรรม 20 รายการ ไวน์และสุรา 2 รายการ กระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยภาคเหนือและภาคกลางมีสินค้า GI ที่ขึ้นทะเบียนสูงสุด ภาคละ 42 รายการ **ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2565 ที่ได้ประมาณการในเชิงปริมาณ จำนวนสิทธิบัตรที่มีการจดเพิ่มขึ้นใน พ.ศ. 2564 จำนวน 35 ส่งผลให้สถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

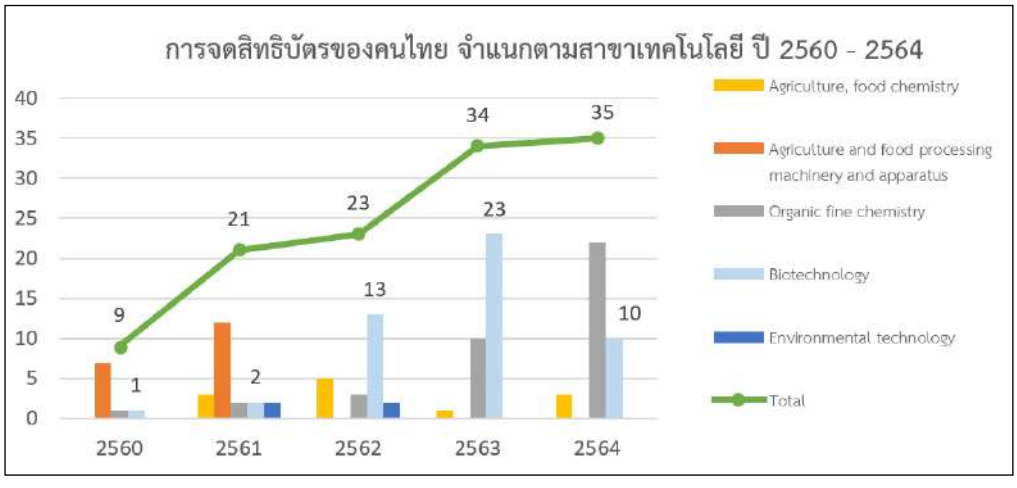

ที่มา : กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

ที่มา : กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565 อาทิ โครงการจัดตั้งสถานีอัดประจุยานพาหนะไฟฟ้าแบบเคลื่อนย้ายได้โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์** เพื่อส่งเสริมการลดการใช้พลังงานเชื้อเพลิงและหันมาใช้พลังงานสะอาดทดแทน และยังมีการขับเคลื่อนความสำเร็จของเป้าหมายผ่านโครงการอื่นๆ เช่น โครงการนวัตกรรมวัสดุก่อสร้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง โครงการออกแบบและประยุกต์ใช้งานเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) สำหรับการเพาะปลูกพืชแบบอัจฉริยะ เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพในแปลงปลูกของเกษตรกรโครงการสนับสนุนให้บุคลากรและนักศึกษานำองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ลดต้นทุนและเพิ่มมูลค่าสินค้าในระบบเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งจะขยายผลในพื้นที่เป้าหมายภาคกลางรวมถึงโครงการใช้สารสำคัญและวัสดุเหลือทิ้งจากการแปรรูปกล้วยเพื่อเสริมภูมิคุ้มกัน ความต้านทานต่อโรคและลดความสูญเสียเชิงพาณิชย์ในปลาเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยให้ลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร โครงการพลังงานอนาคตเพื่อส่งเสริมการจัดหาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเชื่อมโยงและบูรณาการการจัดการพลังงานทั้งห่วงโซ่อุปทานอย่างเป็นระบบและโครงการพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมและกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพื่อส่งเสริมรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืน ยังมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิ การขาดสภาพแวดล้อมและแรงจูงใจทางการตลาดที่จะกระตุ้นให้ผู้ผลิตหันมาประยุกต์ใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าเพื่อนำไปสู่การเติบโตของเศรษฐกิจสีเขียว โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนไปสู่รูปแบบการผลิตและบริโภคแบบคาร์บอนต่ำ ขณะเดียวกันต้นทุนการวิจัยและนวัตกรรมในผู้ประกอบการไทยยังคงต้องเผชิญกับต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้น ทั้งการนำเข้าของเทคโนโลยีและการวัตถุดิบสำคัญ เช่น สารตั้งต้นทางชีวภาพ ต้นแบบเครื่องจักรกล รวมถึงการจดสิทธิบัตรยังคงมีต้นทุนที่สูง ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องเป็นผู้รับภาระต้นทุนดังกล่าวเอง ตลอดจนการขาดการมุ่งเน้นการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ผู้ประกอบการไทย ซึ่งล้วนเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนานวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของคนไทยในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ปัจจุบันการจัดทำฐานข้อมูลและข้อมูลปีฐานเกี่ยวกับสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีความพร้อมในการเข้าถึงการใช้ข้อมูล แต่ยังขาดระบบที่สามารถติดตามแนวโน้มการพัฒนาและการลงทุนด้านวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชีวภาพอย่างครอบคลุม โดยเฉพาะข้อมูลสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้านเศรษฐกิจฐานชีวภาพที่ยังไม่มีข้อมูลมูลค่าการส่งออกหรือแนวโน้มความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและภูมิภาค รวมถึงควรปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการระบบทรัพย์สินทางปัญญาให้มีความรวดเร็วและครอบคลุมมากขึ้น ขณะเดียวกันควรใช้ประโยชน์จากความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศตามข้อตกลงความร่วมมือที่ไทยได้ทำไว้กับนานาประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ตลอดจนสัตยาบันและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่จะสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวได้อย่างยั่งยืนต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (23) ด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม (พ.ศ. 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย การประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนไปใช้ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก เดิม **สัดส่วนสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้านเศรษฐกิจชีวภาพต่อสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทั้งหมด โดยให้มีการจัดทำฐานข้อมูลและมีข้อมูลปีฐานเกี่ยวกับสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้านเศรษฐกิจฐานชีวภาพภายใน พ.ศ. 2565** เป็น ตัวชี้วัด 2 ด้าน ได้แก่ **(1) ดัชนีเศรษฐกิจสีเขียว อยู่ใน 1 ใน 80 อันดับแรก ภายใน พ.ศ. 2570** ซึ่งข้อมูลล่าสุด พ.ศ. 2565 ไทยอยู่ที่อันดับ 83 เมื่อเทียบกับ**เป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ยังไม่เข้าใกล้เกณฑ์ที่กำหนด** และ **(2) จำนวนสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรในหมวดเทคโนโลยีชีวภาพและเทคโนโลยีเพื่อสิ่งแวดล้อม ไม่น้อยกว่า 40 สิทธิบัตร และไม่น้อยกว่า 350 อนุสิทธิบัตร ภายใน พ.ศ. 2570** ซึ่งใน พ.ศ. 2563 มีสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตร รวม 60 รายการ เปรียบเทียบกับ**เป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ที่ 390 รายการสิทธิบัตร คิดเป็นร้อยละ 55.82 ส่งผลให้สถานการณ์บรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย** ดังนั้น จะเห็นได้ว่า สถานการณ์ปัจจุบันค่อนข้างท้าทายอย่างมากต่อเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ประเทศไทยจำเป็นต้องผลักดันการพัฒนาเทคโนโลยีและต่อยอดองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในรูปของสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรในหมวดที่จะสามารถสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างเข้มข้น เพื่อสามารถบรรลุเป็นหมายใน พ.ศ. 2570 ต่อไป

*หมายเหตุ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณสถานการณ์บรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้นเนื่องจากค่าเป้าหมายเป็นเชิงปริมาณ จึงได้กำหนดประมารการการเพิ่มขึ้นของจำนวนสิทธิบัตร ขั้นต่ำจากฐานข้อมูล พ.ศ. 2561 – 2564 (ข้อมูลการจดสิทธิบัตรการประดิษฐ์ในหมวดของ (1) Agriculture, Food Chemistry (2) Agriculture & Food Processing machinery and apparatus (3) Organic Fine Chemistry (4) Biotechnology และ (5) Environmental Technology ซึ่งในช่วง พ.ศ. 2561 – 2564) ส่งผลให้สีที่แสดงค่าสถานะบรรลุค่าเป้าหมายของ พ.ศ. 2562 มีการเปลี่ยนแปลง

จ.3

แผนแม่บทย่อย

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านองค์ความรู้พื้นฐาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

ประเทศไทยมีขีดความสามารถของเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้าน ทัดเทียมประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อันดับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ นาโนเทคโนโลยี และเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในอันดับที่ 1 ใน 20 ของประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย

การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้ทัดเทียมประเทศสมาชิกในภูมิภาคเอเชีย จำเป็นต้องมีการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านองค์ความรู้พื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การต่อยอดองค์ความรู้ที่เป็นเลิศและนวัตกรรมระดับสูง และสามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ นาโนเทคโนโลยี และเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ คือ การส่งเสริมการทำวิจัยพื้นฐานและขั้นแนวหน้า การผลิตและพัฒนานักวิจัยอาชีพ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีนวัตกรรมแห่งอนาคต และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนางานวิจัย โดยที่ผ่านมาการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านองค์ความรู้พื้นฐานมีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การพัฒนาเทคโนโลยีพื้นฐานที่เข้มแข็ง เพื่อนำไปสู่การสร้างงานวิจัยขั้นแนวหน้าที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของตลาด ตลอดจนแก้ไขปัญหาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนเทียบเคียงจากมูลค่าการชำระเงินทางเทคโนโลยีระหว่างไทยกับประเทศในเอเชียโดยได้ประมาณการกำหนดเป้าหมายการดำเนินการใน พ.ศ. 2565 ให้มีสัดส่วนมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยต่อโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5 ต่อปี ซึ่งในภาพรวมช่วง พ.ศ. 2561 - 2564 พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มการขาดดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก โดยขาดดุลเฉลี่ยปีละ 9,381 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4.51 ต่อปี และ**เมื่อพิจารณาใน พ.ศ. 2564 จะเห็นว่าประเทศไทยขาดดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยี 253,863 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2563 จำนวน 13,301 ล้านบาท หรือขาดทุนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 5.53 โดยเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมาย พ.ศ. 2565 จึงยังไม่ใกล้เคียงค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้** ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งที่ประเทศไทยมีการขาดดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยีเกิดจากการขาดดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยีกับประเทศญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น 14,020 ล้านบาท ซึ่งสะท้อนสถานการณ์ที่ประเทศไทยเป็นผู้รับเทคโนโลยี โดยเฉพาะกับประเทศผู้นำด้านเทคโนโลยีในเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ จีน มาเลเซีย และฮ่องกง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรายการรายจ่ายค่าที่ปรึกษาและค่าธรรมเนียมทางเทคนิค ขณะเดียวกัน ใน พ.ศ. 2564 ไทยมีสถานะได้เปรียบดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยีกับหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียน อาทิ อินโดนีเซีย 1,471 ล้านบาท มาเลเซีย 1,385 ล้านบาท และเวียดนาม 283 ล้านบาท แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะลดการขาดดุลการชำระเงินได้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากไทยยังต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากหลากหลายประเทศผู้นำด้านเทคโนโลยีทั่วโลก ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในด้านรายรับทางเทคโนโลยีของไทย ซึ่งประกอบด้วยค่ารอยัลตี้และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและค่าที่ปรึกษาและการให้บริการทางเทคนิค พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาด้วยกัน หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.73 ต่อปี จึงเป็นสัญญาณด้านบวกของไทยในด้านศักยภาพการผลิตเทคโนโลยีเองภายในประเทศที่กำลังปรับตัวดีขึ้น และอาจส่งผลให้การขาดดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยีของไทยลดลงในอนาคต **ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยีใน พ.ศ. 2564 ที่ขาดทุนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 5.53 กับเป้าหมาย พ.ศ. 2565 จึงยังไม่ใกล้เคียงค่าเป้าหมายที่กำหนดให้มีสัดส่วนมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยต่อโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5 ต่อปี ส่งผลให้สถานการบรรลุเป้าหมายระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย**

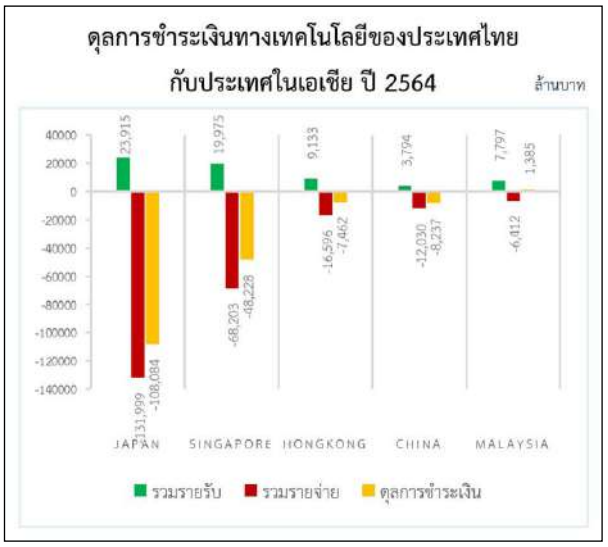

การดำเนินงานที่ผ่านมา

กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนหลักผ่านหน่วยงานใต้สังกัดและเครือข่ายมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยมีองค์ความรู้และขีดความสามารถของเทคโนโลยีฐานเพิ่มขึ้น โดยมีการขับเคลื่อนผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565 ได้แก่ โครงการพัฒนายีนต้านทานโรคขอบใบแห้งแบบยั่งยืนด้วยเทคโนโลยีชีวภาพขั้นแนวหน้า โครงการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากวัสดุอนุพันธ์กราฟีนขั้นแนวหน้าสำหรับอุตสาหกรรมสมัยใหม่** โครงการพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ **โครงการพัฒนาระบบตรวจจับและวิเคราะห์พื้นที่เผาไหม้จากภาพถ่ายดาวเทียมด้วยเทคโนโลยีการเรียนรู้เชิงลึก** เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนจัดการป่าไม้และความเสี่ยงของไฟป่า และการวิจัยและพัฒนาด้านดาราศาสตร์ อวกาศ และวิทยาศาสตร์บรรยากาศ รวมถึงการพัฒนาดาวเทียมและอุปกรณ์วิทยาศาสตร์อวกาศ อีกทั้งยังมีโครงการอื่น ๆ ที่มีส่วนในการผลักดันความสำเร็จของเป้าหมายนี้ เช่น โครงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัยและนวัตกรรมกับหน่วยงานวิจัยต่างประเทศในระดับนานาชาติและการพัฒนาศักยภาพของนักวิจัยไทยภายใต้ข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง วช. และต่างประเทศ อาทิ เกาหลีใต้ จีน และเยอรมัน โครงการส่งเสริมการวิจัยขั้นแนวหน้าและการวิจัยพื้นฐานที่ประเทศไทยมีศักยภาพ โครงการพัฒนาเชิงวิศวกรรมเพื่อภาคอุตสาหกรรมจากเครื่องโทคาแมคของประเทศไทย (TT1) โครงการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์วิจัย เพื่อแก้ปัญหาของประเทศและปัญหาของพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของภาครัฐที่ผ่านมาสอดคล้องกับปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนขีดความสามารถของเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นรากฐานการพัฒนาให้ประเทศไทยมีเทคโนโลยีเป็นของตนเอง ลดการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างชาติ และสนับสนุนบทบาทการเป็นผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยีในภูมิภาคอาเซียนและเอเชียได้ในระยะต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ไทยยังมีข้อจำกัดในหลายมิติที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสามารถของเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ฐานให้ก้าวหน้าในเอเชีย ทั้งในมิติด้านองค์ความรู้ สภาพแวดล้อมและศักยภาพของโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำวิจัยขั้นพื้นฐานและการวิจัยขั้นแนวหน้า อาทิ โครงการต้นแบบเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีด้านเคมีชีวภาพ วัคซีนและเครื่องมือแพทย์ การบินและอวกาศ เป็นต้น รวมถึงด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และความสามารถในการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันการพัฒนาเทคโนโลยีฐานที่สำคัญในการตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตามหน่วยงานรับผิดชอบหลักภายใต้ สวทช. ได้แก่ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ไบโอเทค) ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ (เอ็มเทค) ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ (นาโนเทค) และ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) ได้มีการขับเคลื่อนงานวิจัยและนวัตกรรมออกมาอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นการสะท้อนสถานะความพร้อมด้านสถาบันวิจัยและพัฒนาซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้าน ของประเทศไทยในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ โดยหน่วยงานรับผิดชอบหลักภายใต้ สวทช. ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาควรร่วมกันวิเคราะห์ช่องว่างการพัฒนาเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้าน เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยขั้นแนวหน้าเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของภาคธุรกิจและมุ่งแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศผ่านการพัฒนาระบบกลไกฐานข้อมูลและโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งการระดมทุนเพื่อการเพิ่มขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของประเทศได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศผู้นำที่เข้ามาลงทุนในประเทศ และการใช้ประโยชน์จากกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสร้างเครือข่ายการวิจัยและพัฒนาและเป็นช่องทางในการศึกษาความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีของประเทศในเอเชียเพื่อผลลัพธ์ในการมุ่งสร้างนวัตกรรมต้นแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยการพึ่งพาเทคโนโลยีของตนเองต่อไปในอนาคต

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (23) ด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม (พ.ศ. 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงทัดเทียมประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชียได้มีการปรับเปลี่ยนไปใช้ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก เดิม **อันดับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีชีวภาพและเทคโนโลยีวัสดุ นาโนเทคโนโลยี และเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในอันดับที่ 1 ใน 20 ของประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชียภายใน พ.ศ. 2565 เป็น สัดส่วนมูลค่าการส่งออกเทคโนโลยีขั้นสูงของไทยต่อค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศในเอเชีย 6 อันดับแรก ไม่น้อยกว่าร้อยละ 19 ใน พ.ศ. 2570 ซึ่งล่าสุด พ.ศ. 2563 อยู่ที่ระดับร้อยละ 16 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2570 คิดเป็นร้อยละ 84.21 สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย** จะเห็นว่า เป็นเป้าหมายที่ท้าทายอย่างมาก ประเทศไทยจำเป็นต้องผลักดันการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากประเทศผู้นำด้านเทคโนโลยีอื่น ๆ เพื่อเพิ่มสัดส่วนมูลค่าส่งออกเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นเองภายในประเทศให้ได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะมีผลทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ภายใน พ.ศ. 2570

*หมายเหตุ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณสถานการณ์บรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น คำนวนจากดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยีของประเทศไทย โดยคำนวนหาค่าเฉลี่ยร้อยละการขาดดุลการชำระเงินฯ ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2564 ส่งผลให้สีที่แสดงสถานะบรรลุค่าเป้าหมายของ พ.ศ. 2564 - 2565 มีการเปลี่ยนแปลง

จ.3

แผนแม่บทย่อย

ปัจจัยสนับสนุนในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565

จำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

อัตราจำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 10

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เติบโตอย่างก้าวกระโดด ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยสร้างห้องปฏิบัติการวิจัย/โรงงานต้นแบบที่มีมาตรฐาน พัฒนาระบบสารสนเทศกลางเพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการวิจัยและนวัตกรรมที่เป็นระบบและครอบคลุม และบริหารจัดการการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา การดึงดูดบุคลากรที่มีศักยภาพสูง รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในระบบวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่จะช่วยขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ อย่างไรก็ตาม ใน พ.ศ. 2565 สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ยังคงส่งผลกระทบอยู่เป็นระยะ ทำให้เศรษฐกิจยังคงฟื้นตัวได้ค่อนข้างน้อย ส่งผลให้การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ของภาครัฐชะลอตัวลง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สะท้อนเทียบเคียงได้จากจำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ของประเทศสามารถเทียบเคียงได้จากจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานวิจัยเต็มเวลา (Full-Time equivalence: FTE) ต่อประชากร 10,000 คน ใน พ.ศ. 2563 มีจำนวน 25 คน เท่ากับ พ.ศ. 2562 ซึ่งเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากจำนวน 24 คน ใน พ.ศ. 2561 ซึ่งได้ประมาณการเป้าหมายการดำเนินการให้มีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานวิจัยเต็มเวลาเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี ซึ่งใน พ.ศ. 2565 จะมีจำนวนทั้งสิ้น 25 คน ใน พ.ศ. 2565 **โดยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานวิจัยเต็มเวลาล่าสุด พบว่าบรรลุค่าเป้าหมาย** ทั้งนี้ จากข้อมูลจำนวนห้องปฏิบัติการโดยส่วนใหญ่เป็นห้องปฏิบัติการทดสอบที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐาน ISO/IEC 17025 ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวเป็นข้อกำหนดทั่วไปว่าด้วยความสามารถห้องปฏิบัติการในการดำเนินการทดสอบและ/หรือสอบเทียบ ประกอบด้วยข้อกำหนดด้านการบริหารงานคุณภาพและข้อกำหนดด้านวิชาการ โดยมี 3 หน่วยงานหลักที่ให้การรับรอง ได้แก่ (1) กรมวิทยาศาสตร์บริการ (วศ.) (2) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) และ (3) กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (วพ.) ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2561 - 2565 จำนวนห้องปฏิบัติการทดสอบตามมาตรฐาน ISO/IEC 17025 มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2564 มี 845 แห่ง เพิ่มขึ้นเป็น 901 แห่งใน พ.ศ. 2565 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.63 ซึ่งภาพรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานวิจัยเต็มเวลา นอกจากนี้สถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development: IMD) ได้จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยด้านโครงสร้างพื้นฐานในภาพรวมซึ่งมีแนวโน้มอันดับดีขึ้นในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 จากอันดับที่ 48 ใน พ.ศ. 2561 เป็นอันดับที่ 44 ใน พ.ศ. 2565 โดยโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ของไทยอยู่ในอันดับที่ 38 ใน พ.ศ. 2565 คงที่จาก พ.ศ. 2564 และโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ปรับตัวดีขึ้น 3 อันดับ จากอันดับที่ 37 ใน พ.ศ. 2564 เป็นอันดับที่ 34 ใน พ.ศ. 2565 **ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานวิจัยเต็มเวลาล่าสุดใน พ.ศ. 2562 จำนวน 25 คน กับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ดังนั้นสถานการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

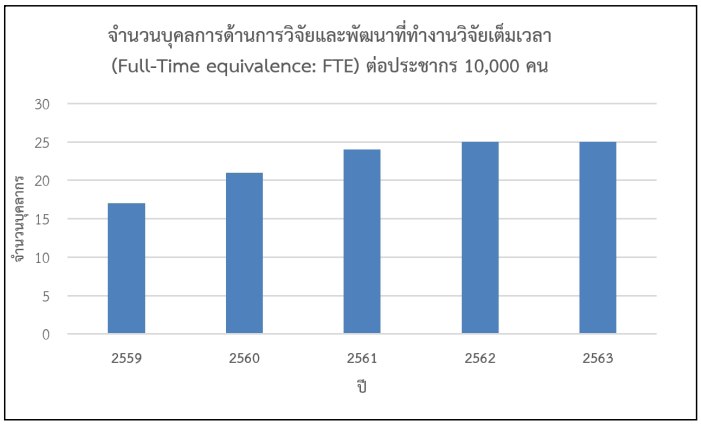

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.)

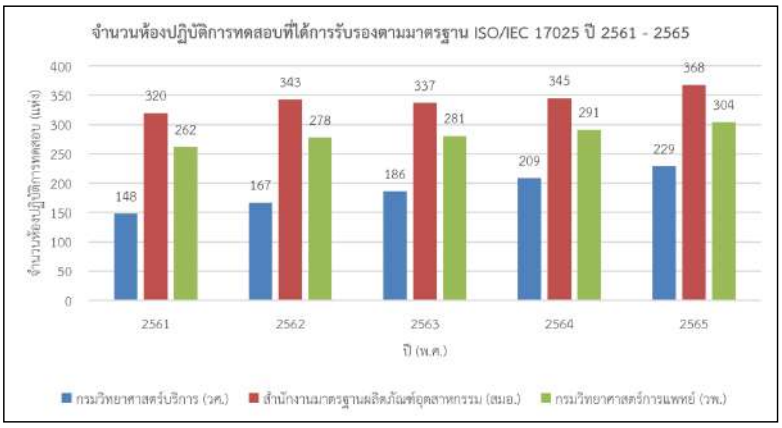

ที่มา : สถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD)

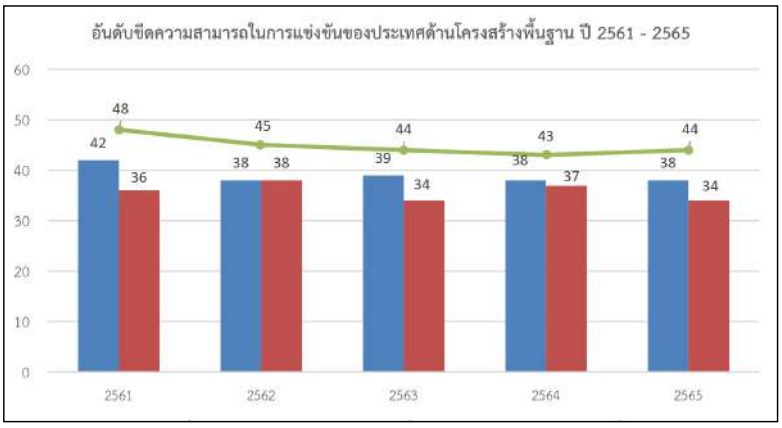

ที่มา : สถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่าน **โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565** ที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ อาทิ **โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับให้บริการแสงซินโครตรอนและเทคโนโลยีขั้นสูงเพื่ออุตสาหกรรมโครงการพัฒนาขีดความสามารถทางการวัดเพื่อส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมหลอดไฟแอลอีดีและโครงการพัฒนามาตรฐานวิธีการสอบเทียบเครื่องวัดเสียงสำหรับแอปพลิเคชันในมือถือตามมาตรฐาน IEC 61672 : 2013 เพื่อรองรับการใช้งานด้านกฎหมายและป้องกันสุขภาพในโรงงานอุตสาหกรรม** นอกจากนี้ยังมีโครงการอื่น ๆ ที่จะช่วยยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ อาทิ โครงการยกระดับคุณภาพห้องปฏิบัติการทดสอบยางให้มีคุณภาพ โครงการพัฒนาบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมตำรวจเพื่อรองรับอุตสาหกรรมความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีจะปรับอันดับดีขึ้น แต่อันดับโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์คงที่จากปีที่ผ่านมา ขณะที่บุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานวิจัยเต็มเวลาเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก ประเด็นท้าทายที่สำคัญ จึงพิจารณาเป็น 2 มิติ ได้แก่ การลงทุนด้านกายภาพ ได้แก่ การขยายการลงทุนเพื่อสร้างเมืองนวัตกรรมในพื้นที่เขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกอย่างครบวงจร และสอดคล้องกับเป้าหมายอุตสาหกรรมของประเทศ และการลงทุนด้านทรัพยากรมนุษย์ ตั้งแต่ช่วงวัยประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาให้มีพื้นฐานความรู้ด้านวิทยาศาตร์และคณิตศาสตร์ที่เข้มแข็งมากกว่าการเรียนรู้เชิงวิชาการจนทำให้ขาดโอกาสการพัฒนาศักยภาพความโดดเด่นที่จะสามารถต่อยอดในสาขาเทคโนโลยีขั้นสูงต่อไปในอนาคต ซึ่งทั้ง 2 มิติ จำเป็นต้องขับเคลื่อนไปพร้อมกันเพื่อให้งบประมาณที่ลงทุนไปเกิดการใช้ประโยชน์และสร้างผลกระทบเชิงบวกกลับมายังสังคมและเศรษฐกิจได้ในระยะยาว

23 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

230501

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐยังคงจำเป็นต้องลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างต่อเนื่อง รวมถึงบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาชนในการพัฒนาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์กับประเทศผู้นำด้านเทคโนโลยีสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ เช่น อาหารอนาคต ยานยนต์ไฟฟ้า เคมีชีวภาพเพื่อการแพทย์และสุขภาพ พลังงานสะอาดปัญญาประดิษฐ์ รวมถึงขยายช่องทางการเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของประเทศที่มีอยู่ในขณะนี้ไปยังผู้ประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อร่วมคิดและพัฒนานวัตกรรมที่สามารถตอบโจทย์ตลาดอนาคต เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เครื่องกำเนิดแสงซินโครตรอนโรงงานต้นแบบสารตั้งต้นทางชีวภาพ ศูนย์นวัตกรรมการผลิตยั่งยืน ในพื้นที่ EECi รวมถึงพัฒนาบุคลากรการวิจัยและพัฒนาเพื่อรองรับโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าว โดยเริ่มตั้งแต่การสนับสนุนนักเรียน/นักศึกษาให้เรียนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กำหนดเส้นทางอาชีพที่ชัดเจน และสร้างแรงจูงใจเพื่อดึงดูดบุคลากรที่มีศักยภาพสูงให้ทำงานในประเทศ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (23) ด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม (พ.ศ. 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย จำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น ได้มีการปรับเปลี่ยนไปใช้ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก เดิม **อัตราจำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10 เป็น ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานของดัชนีความสามารถด้านนวัตกรรม ไม่เกิน 1 ใน 50 อันดับแรก ใน พ.ศ. 2570 ซึ่งปัจจุบัน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 54 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 60 ดังนั้น สถานการณ์บรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย** ทั้งนี้ ควรผลักดันการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนสนับสนุนการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างทั่วถึง

*หมายเหตุ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณสถานการณ์บรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ร้อยละจำนวนบุคลการด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานวิจัยเต็มเวลา (Full-Time equivalence: FTE) ต่อประชากร 10,000 คน ส่งผลให้สีที่แสดงสถานะบรรลุค่าเป้าหมายของ พ.ศ. 2564 - 2565 มีการเปลี่ยนแปลง

แผนแม่บทย่อย

ปัจจัยสนับสนุนในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย พ.ศ. 2562 | พ.ศ. 2563 | พ.ศ. 2564 | พ.ศ. 2565

สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้น ที่ระดับ 70:30

การพัฒนากระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ของภาคธุรกิจจำเป็นต้องอาศัยการวิจัยและพัฒนา รวมถึงประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้จำเป็นต้องอาศัยเงินทุนจำนวนมากในขั้นตอนนี้ ขณะที่ภาครัฐจำเป็นต้องสนับสนุนกลไกการขับเคลื่อนนวัตกรรม โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจด้วยมาตรการทางการเงินและการคลัง การผลักดันการใช้ประโยชน์งานวิจัยเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเชิงพาณิชย์ การสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนานวัตกรรม การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ การสร้างระบบนิเวศเพื่อบ่มเพาะผู้ประกอบการและการเชื่อมโยงกับนักลงทุน ซึ่งจะส่งผลให้ภาคเอกชนสนใจลงทุนเพื่อพัฒนานวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเศรษฐกิจจะเริ่มปรับตัวดีขึ้นในปัจจุบัน แต่ก็ยังเผชิญข้อจำกัดด้านการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐและภาคธุรกิจเองยังต้องเผชิญกับภาวะขาดสภาพคล่องทางการเงิน ที่อาจส่งผลให้ไม่เอื้อต่อการเพิ่มการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนา รวมถึงเกิดแรงจูงใจในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐใน พ.ศ. 2561 - 2562 ซึ่งได้บรรลุเป้าหมายที่ระดับ 70:30 เรียบร้อยแล้ว ขณะที่**ใน พ.ศ. 2563 ปรับตัวลดลงเล็กน้อยอยู่ที่ 68:32 คิดเป็นร้อยละ 97.14 ของค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2565** เนื่องจากค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนลดลงจาก 149,244 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2562 เป็น 141,706 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2563 ขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของภาครัฐมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2563 ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยใน พ.ศ. 2563 อยู่ที่ร้อยละ 1.33 และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค พบว่า ยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเช่น ประเทศจีน (ร้อยละ 2.41) ประเทศญี่ปุ่น (ร้อยละ3.27) และประเทศสิงคโปร์ (ร้อยละ 1.89) อีกทั้งค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาอยู่ที่ 182,357 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 208,010 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2563 หรือเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14.07 ดังนั้นภาครัฐจึงควรสนับสนุนการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชนซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศสู่การเป็นประเทศรายได้สูงในระยะต่อไป **ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐ พ.ศ. 2563 ที่ปรับตัวลดลงเล็กน้อยอยู่ที่ 68:32 คิดเป็นร้อยละ 97.14 ของค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2565 ส่งผลให้สถานการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย

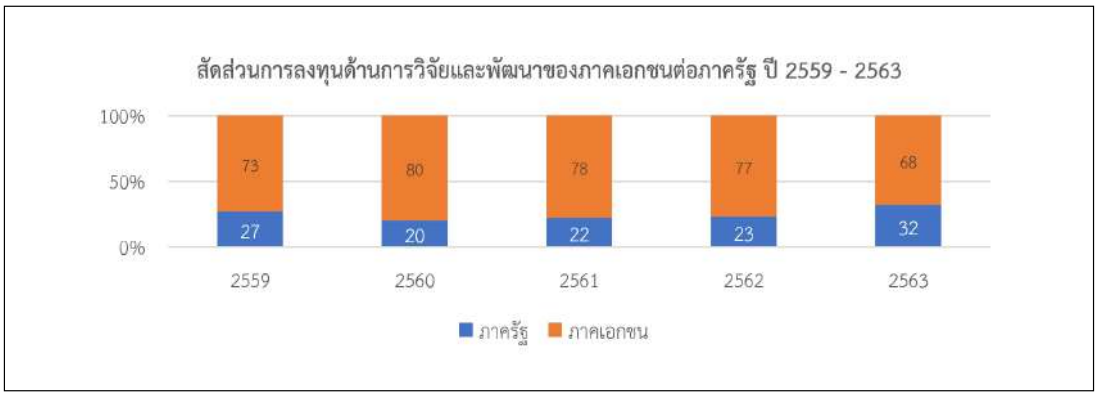

ที่มา : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

23 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

230502

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565** ที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน อาทิ **โครงการการพัฒนากลไกกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพของประเทศในสถานการณ์วิกฤติร่วมกันระหว่างภาครัฐ สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัย ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม** ซึ่งเป็นการพัฒนากลไกการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อจัดการกับภาวะวิกฤติ ผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม โดยการจับคู่ทางธุรกิจระหว่างสถาบันวิจัยหรือมหาวิทยาลัยกับผู้ประกอบการที่จะช่วยเพิ่มสัดส่วนการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาภาคเอกชนต่อภาครัฐ นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดหาทุนสนับสนุนการสร้างโจทย์การพัฒนาเชิงพื้นที่และเชิงประเด็น เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในท้องถิ่น การบริการและการท่องเที่ยว การเกษตรและอาหาร การส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนทุนให้กับนักวิจัยดำเนินงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชนและท้องถิ่นมากขึ้น และโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาต่อยอดบัญชีสิ่งประดิษฐ์ ผลงานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมผลงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

มาตรการส่งเสริมการลงทุนต่าง ๆ ของภาครัฐอาจยังไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมทุกประเภทธุรกิจ ทำให้ภาคเอกชนขาดแรงจูงใจที่จะลงทุนด้านการวิจัยและนวัตกรรมที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ รวมถึงหากจำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากต่างชาติ อาจส่งผลให้เกิดเป็นต้นทุนที่ต้องแบกรับในระยะยาว ทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เลือกที่จะใช้เทคโนโลยีขั้นต้นภายในประเทศ อีกทั้งพบว่า การเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมยังเอื้อให้ผู้ประกอบการได้รับประโยชน์ไม่เต็มที่มากนัก ดังนั้น ภาครัฐจำเป็นต้องเร่งการประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์จากการใช้โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ผู้ประกอบการในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายเข้าใจและเล็งเห็นถึงประโยชน์เพื่อนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการวิจัยขั้นแนวหน้า (Frontier research) ที่จะช่วยพัฒนาประเทศไทยอย่างก้าวกระโดด ลดการนำเข้าเทคโนโลยีและปรับบทบาทเป็นผู้ผลิตเทคโนโลยีส่งออก รวมถึงสนับสนุนภาคเอกชนให้ลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาผ่านการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบัน พร้อมทั้งสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนระยะยาวสำหรับผู้ประกอบการที่มีโอกาสทางการตลาด โดยเฉพาะตลาดใหม่สำหรับสินค้าเพื่ออนาคต และกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายที่จะมีส่วนทำให้เศรษฐกิจประเทศเติบโตได้อย่างมั่นคง เช่น โปรแกรมสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (iTAP) ที่ให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญพร้อมทั้งเงินทุนสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นต้น ขณะเดียวกัน ควรจัดหาพื้นที่จริงหรือพื้นที่เสมือนสำหรับทดลองผลงานวิจัยและนวัตกรรมหรือ Sandbox เพื่อเปิดโอกาสให้นักวิจัยและนวัตกรสามารถนำผลงานเข้ามาทดลองใช้ประโยชน์ก่อนการนำไปใช้จริง โดยมีการผ่อนปรนข้อจำกัดด้านกฎระเบียบ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชนในการพัฒนานวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (23) ด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม (พ.ศ. 2566 – 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้น **ยังคงใช้ตัวชี้วัดสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐ อย่างไรก็ตามมีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมาย จาก เดิม ร้อยละ 70:30 เป็นร้อยละ 75:25 ซึ่งใน พ.ศ. 2563 สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐอยู่ที่ 68:32 ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 คิดเป็นร้อยละ 90.67 ดังนั้นสถานะการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย** โดยแนวโน้มที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ได้ที่ระดับร้อยละ 75:25 เนื่องจากการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาของภาครัฐเพิ่มขึ้นอย่างเนื่องขณะที่การลงทุนภาคเอกชนจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องผ่านมาตรการที่เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมและพื้นที่เป้าหมายของประเทศเพื่อให้สามารถเพิ่มสัดส่วนได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ.2564-2565

หลักการเหตุผลและสาระสำคัญของแผนแม่บทเฉพาะกิจฯ

แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564-2565 เป็นแผนที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับมือกับภาวะวิกฤตที่เกิดจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ซึ่งมีความรุนแรงและเกิดขึ้นต่อเนื่องยาวนาน และได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างใหญ่หลวงในหลากหลายมิติ โดยแผนแม่บทเฉพาะกิจฯ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่จำเป็นเร่งด่วนต่อการเสริมสร้างความสามารถในการ *พร้อมรับ ปรับตัว และเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน* เพื่อให้ประเทศฟื้นฟูเข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็ว มีศักยภาพที่เพียงพอเหมาะสมต่อการพัฒนาภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต และดำเนินการคู่ขนานไปกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ประเด็น ในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

การดำเนินงานในระยะเวลา 2 ปีภายใต้แผนแม่บทเฉพาะกิจฯ กำหนด**เป้าหมายไว้ 4 ประการ** ได้แก่ (1) คนสามารถยังชีพอยู่ได้ มีงานทำ กลุ่มเปราะบางได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง (2) สร้างอาชีพและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น (3) เศรษฐกิจประเทศฟื้นตัวเข้าสู่ภาวะปกติ และ (4) มีการวางรากฐานเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่ โดยขับเคลื่อนผ่านแนวทางการพัฒนา **โดยดำเนินงานผ่านแนวทางการพัฒนา 4 ประการ** ประกอบด้วย (1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ (2) การยกระดับขีดความสามารถของประเทศเพื่อรองรับการเจริญเติบโตในระยะยาว (3) การพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของคน และ (4) การปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ

การขับเคลื่อนของแผนแม่บทเฉพาะกิจฯ มีการดำเนินการผ่าน 2 ช่องทางที่สำคัญ ได้แก่ **โครงการภายใต้พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงิน เพื่อแก้ปัญหา เยียวยาและฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 และแผนงานและโครงการสำคัญประจำปีงบประมาณ 2565 เพื่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ** โดยโครงการสำคัญประจำปีงบประมาณ 2565 ที่ได้รับคัดเลือกและมีความสอดคล้องกับแผนแม่บทเฉพาะกิจฯ มีจำนวน 250 โครงการ โดยมีโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวนรวม 237 โครงการ วงเงินงบประมาณรวม 38,303 ล้านบาท แบ่งเป็นโครงการที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 1 จำนวน 21 โครงการ วงเงินงบประมาณ 552 ล้านบาท โครงการที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 2 จำนวน 26 โครงการ วงเงินงบประมาณ 6,778 ล้านบาท โครงการที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 3 จำนวน 19 โครงการ วงเงินงบประมาณ 13,626 ล้านบาท และโครงการที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 4 จำนวน 171 โครงการ วงเงินงบประมาณ 17,347 ล้านบาท

ผมบฉก. เป้าหมายที่ 1 | ผมบฉก. เป้าหมายที่ 2 | ผมบฉก. เป้าหมายที่ 3 | ผมบฉก. เป้าหมายที่ 4

เป้าหมายที่ 1 คนสามารถยังชีพอยู่ได้ มีงานทำ กลุ่มเปราะบาง ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง

ค่าเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาที่สนับสนุนเป้าหมาย

เป้าหมายที่ 1 ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือเยียวยากลุ่มเปราะบางและผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ให้ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง โดยคำนึงถึงศักยภาพ ปัญหา และความต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และได้กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในพ.ศ.2565ได้แก่อัตราการว่างงานไม่เกินกว่าร้อยละ 1 ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 สัดส่วนผู้เข้าระบบประกันสังคม (มาตรา 33 39 และ 40) ต่อกำลังแรงงานรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 48 ความแตกต่างของทรัพยากรสาธารณสุขเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 2.5 และอัตราความรอบรู้ด้านสุขภาวะของประชากรเพิ่มเป็นร้อยละ 70โดยแนวทางการพัฒนาที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายครอบคลุมตั้งแต่การขยายและพัฒนาระบบหลักประกันทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะแรงงานและการเรียนรู้ให้สามารถกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ รวมถึงการเสริมสร้างความมั่นคงทางสุขภาพด้วยการพัฒนาระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำและการกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

อัตราการว่างงานในไตรมาสที่ 3 ของ พ.ศ. 2565 อยู่ที่ร้อยละ 1.23 ลดลงจากร้อยละ 1.93 ใน พ.ศ. 2564 แต่ยังคงต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 1 ขณะที่**ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมาย**ที่ต้องการความช่วยเหลือใน พ.ศ. 2564 เพิ่มสูงขึ้นจาก พ.ศ. 2562 ในทุกกลุ่มเป้าหมายโดยเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 20 ในกลุ่มสตรีและผู้สูงอายุ (ร้อยละ 17.70 และร้อยละ 17.35 ตามลำดับ) และถึงร้อยละ 32.88 ในกลุ่มผู้พิการ สะท้อนถึงความขัดสนที่เพิ่มมากขึ้นในกลุ่มเปราะบางจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เมื่อพิจารณา**สัดส่วนผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม (มาตรา 33 39 และ 40)** พบว่าการเพิ่มขึ้นของผู้ประกันตนในมาตรา 40 เพื่อรับสิทธิการเยียวยาจากผลกระทบของโควิด-19 ส่งผลให้สัดส่วนผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 43.02 ใน พ.ศ. 2563 เป็นร้อยละ 59.63 ใน พ.ศ. 2564 และร้อยละ 60.47 ใน พ.ศ. 2565 ตามลำดับ จนสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 45 ใน พ.ศ. 2564 และร้อยละ 48 ใน พ.ศ. 2565 ในส่วนของ**ความแตกต่างของทรัพยากรสาธารณสุขเปรียบเทียบระหว่างจังหวัด** พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันของสัดส่วนบุคลากรทางการแพทย์ต่อประชากรระหว่างพื้นที่ลดลงเฉพาะสัดส่วนประชากรต่อทันตแพทย์ (ลดลงร้อยละ 12) และสัดส่วนประชากรต่อพยาบาลวิชาชีพ (ลดลงร้อยละ 3.13) ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันของสัดส่วนประชากร

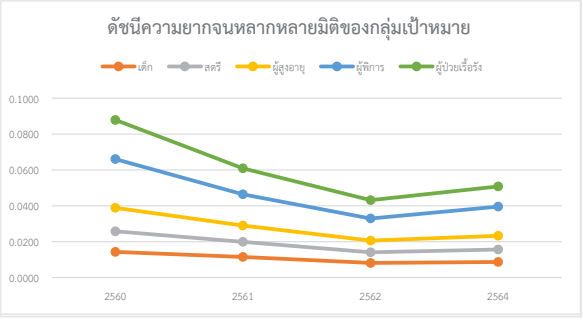

ที่มา: Thai People Map and Analytics Platform (TPMAP)

ต่อเภสัชกรเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.03 และสัดส่วนประชากรต่อแพทย์ไม่มีการเปลี่ยนแปลง สำหรับ**อัตราความรอบรู้ด้านสุขภาวะของประชากร**นั้น มีการประเมินล่าสุดถึงเพียง พ.ศ. 2562 และเมื่อพิจารณาสัดส่วนของประชาชนที่เข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค พบว่า มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 83.41 ใน พ.ศ. 2563 เป็นร้อยละ 82.06 ใน พ.ศ. 2564 และ ร้อยละ 80.70 ใน พ.ศ. 2565 ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดให้ประชาชนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น **สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในภาพรวมของเป้าหมายที่ 1 จึงอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายในระดับเสี่ยง** โดยมีเพียงสัดส่วนผู้เข้าระบบประกันสังคม (มาตรา 33 39 และ 40) ต่อกำลังแรงงานรวมที่บรรลุค่าเป้าหมาย

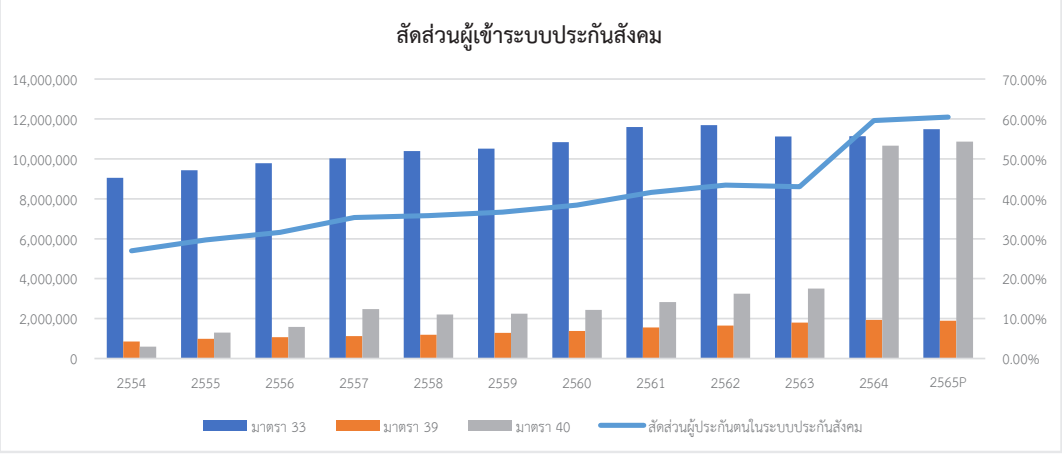

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการเยียวยากลุ่มเปราะบางและผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ด้วยมาตรการช่วยเหลือเยียวยา อาทิ **โครงการเพื่อช่วยเหลือ เยียวยาและชดเชยให้แก่ประชาชน**ซึ่งได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกระทรวงการคลัง โดยจ่ายเงินเยียวยา รายละ 5,000 บาทต่อเดือน เป็นระยะเวลา 3 เดือน **โครงการเยียวยาผู้ประกันตนมาตรา 39 และมาตรา 40** ที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการของรัฐ ซึ่งส่งผลให้มีผู้สมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมมาตรา40เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและมาตราการเพิ่มกำลังซื้อและบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อาทิ **โครงการเราชนะ โครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 มาตรการลดภาระค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน (ด้านไฟฟ้า) ให้แก่ประชาชนและภาคธุรกิจ และโครงการเพิ่มกำลังซื้อแก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและผู้ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ**

มาตรการเยียวยาเหล่านี้มีส่วนช่วยในการลดผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อประชาชนเป็นอย่างมาก ในขณะที่การลดผลกระทบทางสุขภาพก็ได้มีการดำเนิน**โครงการค่าบริการสาธารณสุขภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ** ซึ่งมุ่งสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ ยารักษาโรค วัคซีน การปรับปรุงสถานพยาบาลสำหรับการบำบัดรักษาผู้ติดเชื้อโควิด-19 และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข นอกจากนี้ ยังมี**การส่งเสริมการจ้างงานใหม่สำหรับผู้จบการศึกษาใหม่โดยภาครัฐและภาคเอกชน** ซึ่งผู้จบการศึกษาใหม่จะได้รับการช่วยเหลือให้ได้มีงานทำ มีรายได้เพียงพอแก่การดำรงชีพและนายจ้าง/สถานประกอบการสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางและผู้ได้รับผลกระทบให้ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงจะเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ แต่การเยียวยาและฟื้นฟูในระยะสั้นจำเป็นต้องดำเนินการอย่างสอดคล้องและคู่ขนานกับการพัฒนาเชิงโครงสร้างเพื่อความยั่งยืนในระยะยาว ยกตัวอย่างเช่น การเยียวยาในรูปแบบของตัวเงินที่ผ่านมาแม้ว่าจะช่วยให้กลุ่มเปราะบางอยู่รอดจากความเดือดร้อนในระยะสั้นได้ แต่อัตราการว่างงานยังอยู่ในระดับสูงและดัชนีความยากจนหลายมิติยังคงเพิ่มสูงขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าศักยภาพในการสร้างรายได้ยังมีจำกัด และความขัดสนในมิติอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ตัวเงินยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง ในขณะเดียวกัน แม้ว่าแรงงานนอกระบบจะเข้าสู่ระบบประกันสังคมเพิ่มมากขึ้นจากการให้สิทธิประโยชน์เงินชดเชยเยียวยาในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 แต่ระบบประกันสังคมยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดึงดูดและรักษาให้แรงงานที่ตัดสินใจเข้าสู่ระบบประกันสังคมเพื่อได้รับเงินเยียวยายังคงอยู่ในระบบประกันสังคมต่อได้ นอกจากนี้ การสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุข จำเป็นต้องคำนึงถึงความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรทรัพยากร และการพัฒนาระบบเพื่อรองรับโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำอื่น ๆ ในอนาคต นอกเหนือจากการสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขเพื่อป้องกันและบำบัดรักษาผู้ติดเชื้อโควิด-19

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานในระยะต่อไป ควรให้ความสำคัญกับการออกแบบมาตรการดูแลและกลไกช่วยเหลือที่เฉพาะเจาะจงกับปัญหา ความต้องการและศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย และครอบคลุมทั้งมิติของการสร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาทักษะที่จำเป็น การส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพทั้งเชิงรักษาและเชิงป้องกัน รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคนโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง ทั้งนี้เพื่อให้สามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้อย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกัน ควรเร่งรัดพัฒนาการปรับปรุงรูปแบบการจ่ายเงินสมทบและสิทธิประโยชน์ของระบบประกันสังคมให้มีความหลากหลายและยืดหยุ่น รวมทั้งสร้างการรับรู้และความเข้าใจถึงความจำเป็นของการมีระบบประกันสังคม เพื่อรักษาผู้ประกันตนให้คงอยู่ในระบบต่อได้และดึงดูดแรงงานนอกระบบเข้ามาในระบบประกันสังคมเพิ่มเติม พร้อมกับการพัฒนาระบบการเยียวยาช่วยเหลือในภาวะวิกฤต เพื่อให้พร้อมช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากวิกฤตทางเศรษฐกิจ สังคม และภัยพิบัติต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังควรมุ่งยกระดับศักยภาพระบบบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข อาทิ การติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังโรคระบาดและการประเมินแนวโน้มการเกิดโรคภัยโดยเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วม รวมถึงการกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพเพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่

เป้าหมายที่ 2 สร้างอาชีพและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

ค่าเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาที่สนับสนุนเป้าหมาย

การหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทานจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และแนวโน้มการทวนกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทวีความเข้มข้น ส่งผลให้หลายประเทศทั่วโลกหันมาพึ่งพาตนเองมากขึ้น การสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศจึงยิ่งทวีความสำคัญ โดยเป้าหมายที่ 2 มุ่งกระจายความเจริญและโอกาสทางเศรษฐกิจไปยังหัวเมืองหลักในภูมิภาคและเมืองรอง ด้วยการส่งเสริมการลงทุน สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในภาคการผลิต และสร้างศักยภาพของท้องถิ่นให้พร้อมรับการกระจายตัวของการพัฒนาและการเคลื่อนย้ายกำลังแรงงานกลับคืนถิ่น โดยมีตัวชี้วัดที่สะท้อนการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์จังหวัดเปรียบเทียบภายในภาคลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 1 และอัตราการขยายตัวของการบรรจุงานใหม่เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เนื่องจากผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดมีการเผยแพร่ข้อมูลถึงเพียง พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นปีก่อนหน้าที่จะมีการประกาศใช้แผนแม่บทเฉพาะกิจฯ ในการประเมินความก้าวหน้าการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น จึงใช้**ความแตกต่างของรายได้ต่อหัวของประชากรในแต่ละจังหวัดเปรียบเทียบภายในภาค**เป็นตัวชี้วัดเทียบเคียง โดยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันของรายได้ของประชากรในแต่ละจังหวัดเปรียบเทียบในภาค ระหว่าง พ.ศ. 2562-2564 ลดลงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคตะวันตก และกรุงเทพฯ

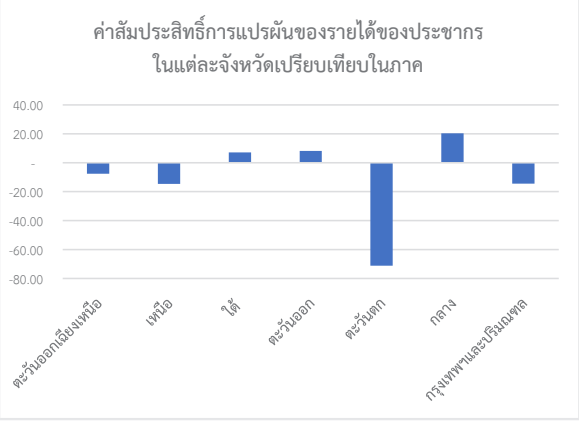

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย
หมายเหตุ : ข้อมูลปี 2565 สิ้นสุด ณ เดือนตุลาคม 2565

และปริมณฑล แต่ในหลายภูมิภาค ได้แก่ ภาคใต้ ภาคตะวันออกและภาคกลางยังคงเพิ่มสูงขึ้น และไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ในขณะที่การบรรจุงานใหม่แม้ว่าจะหดตัวลดลงจากร้อยละ 14.79 ใน พ.ศ. 2564 เหลือหดตัวร้อยละ 4.19 ใน พ.ศ. 2565 แต่ยังคงมีแนวโน้มหดตัวอย่างต่อเนื่องและต่ำกว่าค่าเป้าหมายอย่างมาก สะท้อนว่าเป้าหมายในการสร้างงานสร้างอาชีพเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจในประเทศยังคงไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น **สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในภาพรวมของเป้าหมายที่ 2 จึงอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายในระดับเสี่ยง** โดยไม่มีตัวชี้วัดใดเลยที่บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานในหลายโครงการภายใต้ พ.ร.ก. กู้เงินโควิด-19 อาทิ **โครงการ 1 ตำบล 1เกษตรทฤษฎีใหม่โครงการส่งเสริมองค์ความรู้และปัจจัยการผลิตในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดต่าง ๆ โครงการกระตุ้นและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมชุมชนไทย โครงการยกระดับเศรษฐกิจในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคกลางตะวันตกด้วยBCGModel** ได้นำไปสู่การสร้างงานสร้างรายได้ให้ชุมชนท้องถิ่นและช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นฐานราก เช่นเดียวกันกับโครงการสำคัญประจำปีงบประมาณ 2565 ที่มีการดำเนิน**โครงการพัฒนาต่อยอดเมืองอัจฉริยะเดิมและสร้างเมืองอัจฉริยะใหม่** ซึ่งเป็นการนำฐานข้อมูลและเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาและบริหารจัดการเมืองในมิติต่าง ๆ ส่งผลให้เมืองหลักและเมืองรองในภูมิภาคมีศักยภาพรองรับการเจริญเติบโตมากยิ่งขึ้น รวมถึง**โครงการบริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะสู่ชุมชน** ซึ่งสร้างโอกาสทางการเรียนรู้และโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนท้องถิ่นไม่น้อยกว่า 11,446 แห่งทั่วประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก สร้างอาชีพ และกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นเป็นหนึ่งในประเด็นการพัฒนาที่สำคัญและมีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานในระดับพื้นที่ของภาคส่วนต่าง ๆ ยังขาดเอกภาพ หน่วยงานและองค์กรที่มีบทบาทภารกิจเกี่ยวข้องยังคงทำงานแบบแยกส่วนตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย ส่งผลให้การดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่น มีช่องว่างในบางประเด็นการพัฒนา/พื้นที่ และมีความซ้ำซ้อนในบางประเด็นการพัฒนา/พื้นที่ ดังนั้น การบูรณาการการทำงานร่วมกันของภาคีการพัฒนาจากทุกภาคส่วนจึงเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก นอกจากนี้ โครงการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอาชีพและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นส่วนใหญ่มักเป็นโครงการด้านการเกษตรและการท่องเที่ยวชุมชนแบบดั้งเดิม การสร้างความหลากหลายทางอาชีพจะเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การสร้างอาชีพ กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การดำเนินงานในระยะต่อไปควรเร่งรัดพัฒนากลไกและเครื่องมือเพื่อสนับสนุนการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่มีบทบาทและภารกิจที่เกี่ยวข้อง หรือมีโครงการที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่ให้มีเอกภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันของภาคีการพัฒนาจากทุกภาคส่วน ด้วยการสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมในการเข้ามาร่วมดำเนินการ พัฒนาช่องทางและเครื่องมือเพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมการลงทุนจากภาคเอกชนและเชื่อมโยงผู้ประกอบการในพื้นที่เพื่อสร้างศักยภาพในการเติบโตทางเศรษฐกิจและสร้างการจ้างงานในระยะยาว โดยที่การสร้างงานและการจ้างงานนั้นควรมุ่งเน้นสร้างความหลากหลายในอาชีพ และส่งเสริมภาคการเกษตรและท่องเที่ยวที่เน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม หรือภาคการผลิตและบริการอื่นที่มีแนวโน้มเติบโตในอนาคตและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามที่ระบุไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เป้าหมายที่ 3 เศรษฐกิจประเทศฟื้นตัวเข้าสู่ภาวะปกติ

ค่าเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาที่สนับสนุนเป้าหมาย

ใน พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นปีที่เชื้อโควิด-19 เริ่มแพร่ระบาดในประเทศไทย เศรษฐกิจไทยประสบภาวะหดตัวถึงร้อยละ 6.3 การฟื้นฟูเศรษฐกิจให้กลับสู่ภาวะปกติโดยเร็วจึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการป้องกันไม่ให้ผลกระทบเพิ่มความรุนแรงและขยายวงกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะผลกระทบต่อ SMEs ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะปิดตัวมากกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ โดยเป้าหมายที่ 3 ได้กำหนดค่าเป้าหมายให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัวหรือรายได้ประชาชาติตัวหัวใน พ.ศ. 2564ไม่ต่ำกว่า236,000ต่อคนต่อปีและในพ.ศ.2565 ไม่ต่ำกว่า 245,000 บาท ต่อคนต่อปี ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของ SMEs มีสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 42 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และการจ้างงานของ SMEs ขยายตัวไม่น้อยกว่าร้อยละ 1.8 ต่อปี โดยมุ่งเน้นที่การแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายและเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงสินเชื่อของ SMEs เพื่อแก้ปัญหาสภาพคล่อง และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ SMEs ปรับตัวสู่ธุรกิจใหม่ที่มีแนวโน้มเติบโตมากขึ้นในอนาคต รวมถึงการเสริมศักยภาพผ่านการส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีและการระดมทุนผ่านช่องทางการเงินที่หลากหลาย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ภาพรวมของเศรษฐกิจไทยในปี 2564 ฟื้นตัวขึ้นเพียงเล็กน้อยจากปี 2563 โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปี 2564 เติบโตในอัตราร้อยละ 1.5 ต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้ในช่วงปลายปี 2563 ที่ร้อยละ 3.5 - 4.5 โดยการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่สูงนักส่งผลให้รายได้ประชาชาติต่อหัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 231,483 บาทต่อคนต่อปีในปี 2563 เป็น 235,604 บาทต่อคนต่อปีในปี 2564 หรือเติบโตขึ้นร้อยละ 1.8 ยังคงต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่ 236,000 บาทต่อคนต่อปี และต่ำกว่ารายได้ประชาชาติต่อหัวในปี 2562 ซึ่งเป็นช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19 อยู่พอสมควร ในขณะเดียวกัน สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของ SMEs ในปี 2564 เพิ่มขึ้นจากปี 2563 เพียงร้อยละ 0.4 โดยปรับเพิ่มจากร้อยละ 34.2 เป็นร้อยละ 34.6 ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่ร้อยละ 42 ทั้งนี้สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ค่าเป้าหมายของสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของ SMEs ที่กำหนดไว้มีความแตกต่างจากตัวเลขที่แท้จริงค่อนข้างมาก เนื่องจากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจ

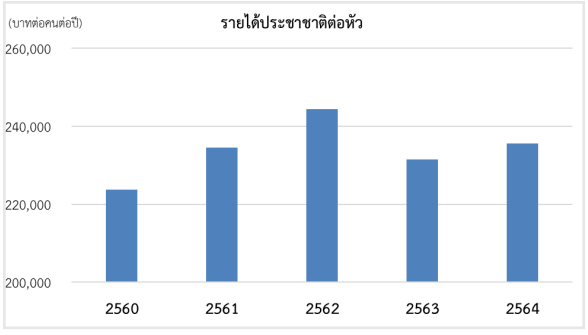

ที่มา: ข้อมูลรายได้ประชาชาติจาก สศช. และข้อมูลจำนวนประชากรกรมการปกครอง

ขนาดกลางและขนาดย่อมมีการปรับเปลี่ยนคำนิยามของ SMEs ในปี 2563 โดยปรับเปลี่ยนมาใช้จำนวนการจ้างงานและรายได้เป็นเกณฑ์แทนการใช้จำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเป็นเกณฑ์ ซึ่งเป็นผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของ SMEs ที่คำนวณได้มีมูลค่าลดลง โดยผลจากการปรับเปลี่ยนนิยามทำให้สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของ SMEs ในปี 2562 ลดลงจากร้อยละ 43.2 เป็นร้อยละ 35.3 นอกจากนี้ การจ้างงานของ SMEs ในปี 2564 ปรับลดลงจากปี 2563 เป็นสัดส่วนร้อยละ 0.9

จาก 12.7 ล้านคน เป็น 12.6 ล้านคน ดังนั้น สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในภาพรวมของเป้าหมายที่ 3 จึงอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต โดยไม่มีตัวชี้วัดใดเลยที่บรรลุตามค่าเป้าหมาย

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายที่ 3 ได้แก่ โครงการภายใต้พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินฯ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชน โดยเฉพาะ**โครงการคนละครึ่ง** ซึ่งช่วยเพิ่มยอดขายให้กับผู้ประกอบการรายย่อยจำนวนมาก โดยยอดการใช้จ่ายผ่านโครงการคนละครึ่งระยะที่ 1-4 รวมเป็นเงิน 3.87 แสนล้านบาท **การออกพระราชกำหนดการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบวิสาหกิจที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563** ซึ่งให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยในการให้กู้ยืมแก่ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 0.01 ต่อปี เพื่อให้สถาบันการเงินนำไปให้กู้ยืมแก่ผู้ประกอบต่อไป รวมถึงโครงการสำคัญประจำปีงบประมาณ 2565 ที่ให้ความช่วยเหลือด้านสภาพคล่องแก่ SMEs สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ และพัฒนาศักยภาพของ SMEs ให้เติบโตต่อไปได้ในอนาคต อาทิ **โครงการค้ำประกันสินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการ Micro Entrepreneurs** ซึ่งช่วยสนับสนุนผู้ประกอบการรายย่อยให้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนของสถาบันการเงินเพิ่มมากขึ้น โดยกำหนดวงเงินค้ำประกันไม่เกินรายละ 500,000 บาท และระยะเวลาค้ำประกันไม่เกิน 10 ปี **โครงการ SME Access เพื่อส่งเสริม SME เข้าสู่การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ** ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม **โครงการเรื่องการจัดตั้งและขยายธุรกิจของผู้ประกอบการอัจฉริยะ** ซึ่งช่วยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการยุคใหม่สามารถเริ่มต้นธุรกิจได้อย่างประสบความสำเร็จและมีโมเดลการทำธุรกิจใหม่ ๆ ที่มีมูลค่าสูง รวมถึงการจับคู่ธุรกิจ การสร้างโอกาสในการเข้าถึงและเชื่อมต่อกับแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ทั้ง Venture Capital Angel Fund หรือสถาบันการเงินต่าง ๆ **โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจไทยด้วยดิจิทัล** เพื่อส่งเสริมให้ SME นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ในช่วงปี 2564-2565 ซึ่งแผนแม่บทเฉพาะกิจประกาศใช้ฯ ประเทศไทยยังมีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 อีกถึง 3 ระลอก ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินมาตรการที่เข้มงวดในการการควบคุมการเดินทางเข้าประเทศไทย ต่อเนื่องไปจนถึงเดือนเมษายน 2565 เพื่อควบคุมการแพร่ระบาด ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวมีจำนวนน้อยมาก ทำให้ผู้ประกอบการ SMEs ที่ให้บริการที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวประสบกับการขาดแคลนรายได้อย่างรุนแรงต่อเนื่องเป็นเวลานาน แม้ว่ารัฐบาลได้พยายามออกมาตรการที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนในประเทศและช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMEs แต่การลดจำนวนของนักท่องเที่ยวต่างชาติและกำลังซื้อของคนในประเทศที่ยังไม่ฟื้นตัว ส่งผลให้ระดับการใช้จ่ายบริโภคโดยรวมภายในประเทศยังต่ำกว่าในช่วงก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เป็นอย่างมาก และมี SMEs จำนวนมากต้องปิดตัวลงในที่สุด โดยเฉพาะ SMEs ที่ให้บริการที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกัน ความรุนแรงของการแพร่ระบาดในประเทศไทย ประกอบกับการที่เศรษฐกิจไทยพึ่งพิงภาคการท่องเที่ยวในระดับที่สูง ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวต่ำกว่าเป้าหมายและฟื้นตัวช้ากว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค

นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดหลายประการที่อาจทำให้มาตรการให้ความช่วยเหลือทางด้านสินเชื่อไม่สามารถประคับประคองให้ SMEs อยู่รอดได้ หรือไม่สามารถเพิ่มการเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้กับ SMEs ได้มากเท่าที่ควร อาทิ การที่ผู้ประกอบการ SMEs บางส่วนไม่มีกำลังเพียงพอที่จะก่อหนี้ผูกพันระยะยาว โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ประสบปัญหาขาดแคลนรายได้ การที่สถาบันการเงินยังคงมีเงื่อนไขที่เข้มงวดในการให้กู้เงิน รวมถึงข้อจำกัดของกิจการขนาดเล็กที่ไม่มีแผนธุรกิจที่ดี ขาดเอกสารหลักฐานแสดงประวัติของรายได้ หรือมีหนี้ค้างชำระอยู่เดิม

ข้อเสนอแนะ

เพื่อลดความเปราะบางของ SMEs ต่อวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องพัฒนาระบบที่มีประสิทธิภาพในการให้ความช่วยเหลือแก่ SMEs ในภาวะวิกฤต โดยเริ่มต้นจากการผลักดันและจูงใจให้ SMEs เข้าสู่ระบบ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลของ SMEs อย่างครบถ้วน สามารถให้การช่วยเหลือ SMEs ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม โดยการมี SMEs เข้าสู่ระบบในสัดส่วนที่สูงยังสนับสนุนให้ภาครัฐสามารถนำเครื่องมือทางภาษีมาช่วยเหลือผู้ประกอบการในภาวะวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่าง เช่น มาตรการชดเชยภาษีย้อนหลัง ซึ่งมีการนำมาใช้ในประเทศเยอรมนี ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และญี่ปุ่น โดยอนุญาตให้ผู้ประกอบการสามารถนำผลขาดทุนในปีปัจจุบันมาคำนวณเพื่อขอคืนภาษีที่จ่ายไปในแล้วในปีก่อนหน้า ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการได้รับเงินคืนภาษีมาใช้เพื่อเสริมสภาพคล่องของธุรกิจได้ นอกจากนี้ เพื่อยกระดับศักยภาพของ SMEs ในระยะยาว จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการลดข้อจำกัดของผู้ประกอบการรายย่อยในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน อาทิ การส่งเสริมให้สถาบันการเงินใช้ข้อมูลรอยเท้าดิจิทัลที่มาจากประวัติการใช้บริการทางเงินผ่านช่องทางออนไลน์ มาใช้ในการพิจารณาปล่อยสินเชื่อให้แก่ SMEs รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ SMEs มีทักษะที่เพียงพอเหมาะสมสำหรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่ ตัวอย่างเช่น การพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ที่รวบรวมหลักสูตรที่จำเป็นต่อการพัฒนาธุรกิจ อาทิ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวิเคราะห์ธุรกิจ การบริหารจัดการธุรกิจ การให้บริการ และการทำการตลาด

เป้าหมายที่ 4 มีการวางรากฐานเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่

ค่าเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาที่สนับสนุนเป้าหมาย

การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศจำเป็นต้องมุ่งเน้นส่งเสริมภาคการผลิตและบริการที่ไทยมีศักยภาพและมีความสอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจโลกแบบใหม่ นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องพัฒนาปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญซึ่งถูกเร่งจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยเฉพาะความก้าวหน้าและความแพร่หลายของเทคโนโลยีดิจิทัล เทคโนโลยีอัตโนมัติ และปัญญาประดิษฐ์ รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของแรงงานไปเป็นแรงงานอิสระ โดยเป้าหมายที่ 4 ได้กำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายไว้ดังนี้ (1) การลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี (2) อันดับความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะแรงงานในปี 2564 อยู่ใน 5 อันดับแรกของอาเซียนและมีคะแนนสูงกว่าปีก่อนหน้าและอยู่ใน 4 อันดับแรกของอาเซียนในปี 2565 (3) มูลค่าการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมมี

พิมพ์ : ข้อมูลรายงานประจำปีจากหน่วยงาน สศช.
และข้อมูลจากการประชุมคณะกรรมการฯ ชุดที่เกี่ยวข้อง

สัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 1.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปี 2564 และมีสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 1.5 ในปี 2565 (4) อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลอยู่ใน 40 อันดับแรกและมีอันดับดีขึ้นจากปีก่อนหน้า และ (5) ดัชนีประสิทธิภาพของภาครัฐในการทบทวนแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคและเป็นภาระในการดำเนินธุรกิจในปี 2564 อยู่ใน 50 อันดับแรกและมีอันดับดีขึ้นจากปีก่อนหน้า และอยู่ใน 45 อันดับแรกในปี 2565 โดยแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ครบวงจร การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเน้นคุณภาพ การเกษตรมูลค่าสูง อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ การเพิ่มและปรับทักษะของแรงงาน พัฒนาระบบความคุ้มครองทางสังคมให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล การปรับปรุงกฎหมายและส่งเสริมภาครัฐดิจิทัล และการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในแต่ละตัวชี้วัดของเป้าหมายที่ 4 มีดังนี้ **(1) การลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย** เมื่อพิจารณาจากมูลค่ารวมของเงินลงทุนในโครงการที่ได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน พบว่ามูลค่าของเงินลงทุนในอุตสาหกรรมการแพทย์ การท่องเที่ยว การเกษตรและแปรรูปอาหาร และยานยนต์และชิ้นส่วน มีมูลค่าเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 42.5 ในปี 2564 โดยเพิ่มขึ้นจาก 106,210 ล้านบาทในปี 2563 เป็น 151,330 ในปี 2564 โดยอุตสาหกรรมที่มีเงินลงทุนในโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนเพิ่มขึ้นในสัดส่วนสูงที่สุด คือ อุตสาหกรรมการแพทย์ (เพิ่มขึ้นร้อยละ 182) รองลงมา คือ การท่องเที่ยว (เพิ่มขึ้นร้อยละ 108) และการเกษตรและแปรรูป (เพิ่มขึ้นร้อยละ 23) ในขณะที่มูลค่าของเงินลงทุนในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนลดลงร้อยละ 34 **(2) อันดับความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะแรงงาน** สภาเศรษฐกิจโลกซึ่งเป็นหน่วยงานผู้จัดทำ ไม่ได้มีการเผยแพร่ผลการจัดอันดับในช่วงปี 2564-2565 การวัดผลตามตัวชี้วัดนี้จึงเทียบเคียงกับการจัดอันดับด้านบุคลากรผู้มีความสามารถของสถาบันการจัดการนานาชาติ โดยพบว่าอันดับด้านบุคลากรผู้มีความสามารถของไทยในปี 2564 คงที่จากปี 2563 อยู่ที่อันดับ 43 จากทั้งหมด 64 ประเทศ โดยเป็นอันดับที่ 3 ของอาเซียนรองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย และมีคะแนนลดลงเล็กน้อยจาก 53.264 ในปี 2563 เป็น 53.005 ในปี 2564 **(3) มูลค่าการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม** สำนักงานการวิจัยแห่งชาติยังไม่มีการเผยแพร่ผลสำรวจค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนา

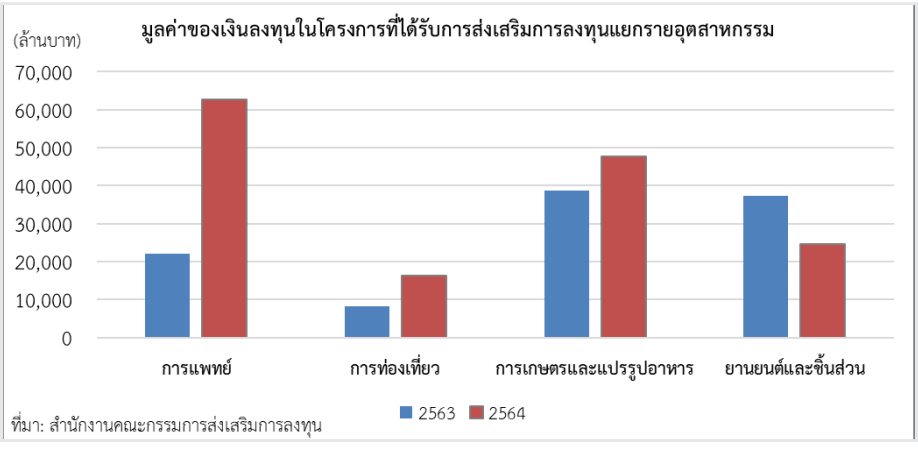

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ในปี 2564 และ 2565 โดยผลการสำรวจในปี 2563 แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศอยู่ที่ร้อยละ 1.33 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.14 ในปี 2562 **(4) อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล** ในปี 2564 อันดับของไทยปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อยจากอันดับที่ 39 ในปี 2563 เป็นอันดับที่ 38 แต่กลับปรับตัวแย่ลงในปี 2565 มาอยู่ที่อันดับที่ 40 โดยหมวดที่อันดับของไทยปรับตัวแย่ลงค่อนข้างมาก ได้แก่ ความเชื่อมโยงกันของเทคโนโลยีสารสนเทศ ความคล่องตัวทางธุรกิจ และกฎระเบียบและการกำกับดูแล **(5) ดัชนีประสิทธิภาพของภาครัฐในการทบทวนแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคและเป็นภาระในการดำเนินธุรกิจ** ซึ่งเป็นตัวชี้วัดภายใต้ดัชนีความสามารถในการแข่งขันระดับโลกที่จัดทำโดยสภาเศรษฐกิจโลก ไม่ได้มีการเผยแพร่ผลการจัดอันดับในปี 2564-2565 จึงจำเป็นต้องใช้การจัดอันดับด้านประสิทธิภาพของภาครัฐที่จัดทำโดยสถาบันการจัดการนานาชาติเป็นตัวแทน โดยในปี 2564 อันดับด้านประสิทธิภาพของภาครัฐของไทยปรับตัวดีขึ้นจากอันดับที่ 23 ในปี 2563 เป็นอันดับที่ 20 แต่กลับปรับตัวแย่ลงในปี 2565 มาอยู่ที่อันดับ 31 เนื่องด้วยปัจจัยทางด้านการคลังและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจ ดังนั้น **สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในภาพรวมของเป้าหมายที่ 4 จึงอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย โดยมีเพียงตัวชี้วัดที่ 1 การลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีการบรรลุตามค่าเป้าหมาย**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานสำคัญที่สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาตามเป้าหมายที่ 4 ได้แก่ ***(1) โครงการที่ช่วยยกระดับภาคการผลิตและบริการที่มีศักยภาพ*** อาทิ **โครงการสร้างอุตสาหกรรมการแพทย์ใหม่บนฐานการก้าวกระโดดของเทคโนโลยีด้านชีววิทยาศาสตร์** เพื่อพัฒนานวัตกรรมเครื่องมือแพทย์ สารออกฤทธิ์จากธรรมชาติ ยาใหม่ และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในบริการทางการแพทย์ **โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์การแพทย์ไทยโดยการพัฒนาต่อยอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ (Technology Localization)** เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การแพทย์ไทยที่ได้มาตรฐานสากลในกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง **โครงพัฒนาเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม** เพื่อศึกษาศักยภาพและความเหมาะสมของเมืองและชุมชนทั้ง 77 จังหวัดของประเทศไทยที่สามารถจะพัฒนาเมืองสู่การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก และเพื่อยกระดับเมืองเพชรบุรีและเชียงรายสู่การเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก **โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร** เพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านมาตรฐานฟาร์ม ทั้งมาตรฐาน GAP และมาตรฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยอาหารให้แก่เกษตรกร รวมทั้งปรับปรุงพัฒนาหน่วยรับรองและห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ให้ได้รับการให้สอดคล้องตามระบบคุณภาพมาตรฐานสากล และ ***(2) โครงการที่ช่วยพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่*** อาทิ **โครงการสนับสนุนและให้บริการโครงสร้างพื้นฐานสำคัญเพื่อเปลี่ยนผ่านสู่รัฐบาลดิจิทัล** เพื่อสร้างระบบต้นแบบสำหรับอ่านและสร้างข้อมูลดิจิทัลและต้นแบบของเทคโนโลยีในการสร้างและตรวจสอบเอกสารอนุญาต รวมถึงการให้บริการเฝ้าระวังภัยคุกคามไซเบอร์แก่หน่วยงานภาครัฐ **โครงการพัฒนาทักษะกำลังคนของประเทศ** ที่มุ่งยกระดับทักษะของแรงงานให้มีศักยภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานด้วยการจัดฝึกอบรมหลักสูตรประกาศนียบัตรแก่บัณฑิตที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาและแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 **โครงการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามทักษะ**

ศตวรรษที่ 21 เพื่อสร้างศูนย์รวมองค์ความรู้ที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง **โครงการพัฒนาแพลตฟอร์มหุ่นยนต์เคลื่อนที่แบบอัตโนมัติและโมดูลการใช้งานภาคเกษตรและอาหาร สุขภาพและการแพทย์ การผลิตและบริการสาธารณะ โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับให้บริการแสงซินโครตรอนและเทคโนโลยีขั้นสูงเพื่ออุตสาหกรรม** เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของเครื่องกำเนิดแสงซินโครตรอนและระบบลำเลียงแสง ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์โครงสร้างในระดับโมเลกุลของวัสดุ และสามารถนำไปสู่การพัฒนาวัสดุใหม่ๆ ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการใช้งานของอุตสาหกรรมต่าง ๆ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าภาพรวมของการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันภาคการผลิตและบริการเป้าหมายจะมีความก้าวหน้าที่ดี แต่ยังคงขาดการลงทุนที่เพียงพอที่จะสนับสนุนการปรับเปลี่ยนอุตสาหกรรมยานยนต์เดิมไปสู่ยานยนต์สมัยใหม่ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่ผู้ประกอบการต้องการรอให้เกิดความชัดเจนของนโยบายและเป้าหมายในการดำเนินงานของการส่งเสริมอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ โดยหลังจากที่คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565 ให้ความเห็นชอบแนวทางส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าของประเทศตามนโยบาย 30/30 ซึ่งกำหนดเป้าหมายให้การผลิตรถยนต์ไฟฟ้าในประเทศมีสัดส่วนร้อยละ 30 ของการผลิตรถยนต์ทั้งหมดในประเทศภายในปี ค.ศ. 2030 หรือ พ.ศ. 2573 รวมทั้งกำหนดมาตรการสนับสนุนทั้งมาตรการทางภาษีและที่ไม่ใช่ภาษี ปรากฏว่าได้มีผู้ประกอบการจากต่างประเทศจำนวนหลายรายประกาศว่าจะใช้ประเทศไทยเป็นฐานในการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ซึ่งจะช่วยเร่งให้อุตสาหกรรมยานยนต์ของไทยสามารถปรับเปลี่ยนไปสู่ยานยนต์ไฟฟ้าได้รวดเร็วยิ่งขึ้นในระยะต่อไป

นอกจากนี้ ผลการจัดอันดับของหน่วยงานระหว่างประเทศตามตัวชี้วัดของเป้าหมายที่ 4 สะท้อนให้เห็นว่าการสร้างความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่ในช่วงปี 2564 – 2565 จำเป็นต้องเร่งพัฒนาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะใน 2 มิติที่สำคัญ ได้แก่ **(1) การพัฒนาทักษะของแรงงาน** แม้ว่าโครงการพัฒนาทักษะกำลังคนที่ผ่านมาจะจุดเริ่มต้นที่ดีในการยกระดับทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ แต่การปฏิรูประบบการผลิตกำลังคนทั้งการศึกษาและการพัฒนาทักษะแรงงานให้เชื่อมโยงกันและเชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดแรงงานยังคงเป็นข้อท้าทายสำคัญของประเทศ และเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาคุณภาพกำลังคนของประเทศในระยะยาว นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะแรงงานให้เท่าทันกับเทคโนโลยีและองค์ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ยังเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการพัฒนาทักษะแรงงานในโลกยุคใหม่ **(2) การปรับลดขั้นตอนและกฎระเบียบไม่จำเป็นสำหรับภาคธุรกิจ และพัฒนาระบบนิเวศด้านกฎหมายเพื่อรองรับเศรษฐกิจดิจิทัล** โดยบริการภาครัฐจำนวนมากยังไม่ได้รับการปรับปรุงอยู่ในรูปแบบการให้บริการแบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ซึ่งมีความจำเป็นต่อการปรับปรุงการให้บริการที่มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีอุปสรรคที่สำคัญจากขั้นตอนการดำเนินงานที่มากและการใช้ระยะเวลาที่นานในการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายในระยะต่อไป ควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบตลอดทั้งห่วงโซ่มูลค่าตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ รวมถึงส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าระหว่างอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายต่าง ๆ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การผลิตอาหารทางการแพทย์ อาหารสำหรับผู้สูงอายุ และอาหารเพื่อสุขภาพ การพัฒนาการผลิตและการใช้งานยานยนต์ไฟฟ้าแบบไร้คนขับเพื่อรองรับการเดินทางของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนให้ภาคการผลิตและบริการเป้าหมายสามารถเติบโตไปด้วยกันได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกัน การดำเนินงานในระยะต่อไปจำเป็นต้องเร่งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาหลักสูตร ยกระดับและควบคุมคุณภาพมาตรฐานของระบบการศึกษาและศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานทั่วประเทศ พร้อมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิ การสร้างและพัฒนาเมืองเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และพื้นที่สร้างสรรค์ที่หลากหลาย กำหนดมาตรการจูงใจให้ประชาชนพัฒนาตนเอง พร้อมทั้งพัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาปกติ นอกจากนี้ ยังควรต้องเร่งรัดการปรับปรุงบริการภาครัฐให้เป็นบริการแบบอิเล็กทรอนิกส์ การปรับลดขั้นตอนและกฎระเบียบที่ไม่จำเป็น และการพัฒนากฎหมายให้สอดรับกับระบบเศรษฐกิจดิจิทัล

ภาคผนวก

ตารางแสดงความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายแผนแม่บทเฉพาะกิจฯ โควิด-19 (2564 – 2565) กับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ประเด็น

เป้าหมาย	รหัส	เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1)
1) คนสามารถยังชีพอยู่ได้ มีงานทำ กลุ่มเปราะบางได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง	010501	กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น
	110401	แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น
	130101	ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาวะสามารถดูแลสุขภาพมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ และสามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้ เกิดเป็นสังคมบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีสูงขึ้น
	130301	มีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานที่ประชากรทุกระดับเข้าถึงได้ดีขึ้น
	130401	การเข้าถึงบริการสาธารณสุขมีความเหลื่อมล้ำลดลง
	170101	คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น

เป้าหมาย	รหัส	เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1)
	170201	มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
2) สร้างอาชีพและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น	060101	เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนา เพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ
	070301	ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น
	160101	ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น
	200301	เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม
	200302	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสมรรถนะและสร้างความทันสมัยในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชน
	200401	ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว
3) เศรษฐกิจประเทศฟื้นตัวเข้าสู่ภาวะปกติ	080102	ความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น
	080201	สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่เฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น
	080202	มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น
4) มีการวางรากฐานเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่	030101	สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น
	030202	ผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยของไทยได้รับการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัยและคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น
	030601	ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น
	040201	อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น
	050101	รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น
	050602	โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น
	070301	ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น
	080102	ความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น

เป้าหมาย	รหัส	เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1)
	110401	แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น
	120101	คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น
	170101	คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น
	200401	ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว
	220101	กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึง
	230101	ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการ สร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัยและนวัตกรรมส่งผลให้เกิดการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน

ส่วนที่

3

ประเด็นท้าทาย
และการดำเนินการในระยะต่อไป

การดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เพื่อร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ ในห้วง 5 ปีแรก ในภาพรวมมีการพัฒนาดีขึ้น สะท้อนได้จากผลสัมฤทธิ์การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ในภาพรวมทั้ง 6 มิติ การพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน และสถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้ง 23 ประเด็น

สถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้ง 23 ประเด็น

- **ในภาพรวมของ พ.ศ. 2565 มีจำนวนเป้าหมายระดับประเด็น (Y2) ที่บรรลุผลลัพธ์ตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วง 5 ปีแรก (สีเขียว) เพิ่มขึ้นเป็น 12 เป้าหมาย** จากจำนวน 10 เป้าหมาย ในปี 2564 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 20) และจากจำนวน 6 เป้าหมาย ใน พ.ศ. 2562 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 100) มี 2 เป้าหมายระดับประเด็น (Y2) **ที่มีสถานะปรับตัวในทิศทางดีขึ้นแต่ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง)**
- เป้าหมายระดับประเด็น (Y2) ที่อยู่ในสถานะมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย **(สีส้ม)** และระดับวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย **(สีแดง)** ยังคงมีจำนวน 5 และ 10 เป้าหมาย ตามลำดับ เท่ากับ

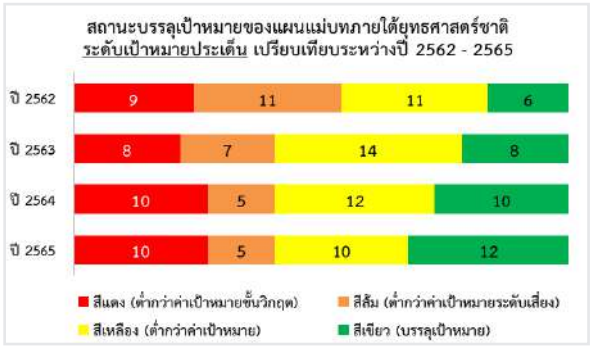

ในปีก่อนหน้า ซึ่งเป็นประเด็นที่มีสถานะเท่าเดิมจาก พ.ศ. 2564 จำนวน 11 เป้าหมาย และเป็นประเด็นที่มีสถานะปรับตัวลดลงมาเป็นสีส้ม หรือสีแดง จำนวน 4 เป้าหมาย

หมายเหตุ: นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2565 สำนักงานฯ ขอปรับ จากคำว่า “โครงการสำคัญ” เป็น “โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ”

ในส่วนของ**เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1)**

- **พ.ศ. 2565 มีจำนวนเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) ที่บรรลุผลลัพธ์ตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วง 5 ปีแรก (สีเขียว) เพิ่มขึ้นเป็น 58 เป้าหมาย** จากจำนวน 40 เป้าหมาย ใน พ.ศ. 2564 (เพิ่มขึ้นร้อยละ45) และจากจำนวน 23 เป้าหมาย ใน พ.ศ. 2562 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 152)
- **มี 5 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) ที่มีสถานะปรับตัวในทิศทางดีขึ้นแต่ยังไม่บรรลุค่าเป้าหมาย**
- **เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) ที่มีสถานะดับวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย (สีแดง) มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 35 เป้าหมาย** จากจำนวน 27 เป้าหมาย ใน พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นประเด็นเดิมจาก พ.ศ. 2564 จำนวน 25 เป้าหมาย และเป็นประเด็นที่มีสถานะ

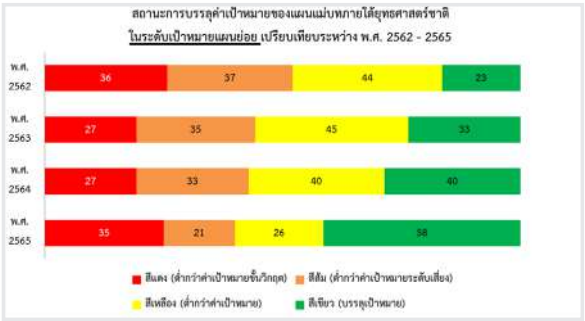

ปรับตัวลดลงมาเป็นสีแดง จำนวน 11 เป้าหมาย อย่างไรก็ตาม **มีจำนวนน้อยกว่าของ พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นการประเมินสถานการณ์ในช่วงปีแรกของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ**

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ ตามหลักการบริหารงานคุณภาพ

การขับเคลื่อนการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ และการบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในช่วง พ.ศ. 2565 และในห้วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ **ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข** โดยสามารถสรุปปัญหา/ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ จำแนกตามขั้นตอนของหลักการ PDCA ได้ ดังนี้

หมายเหตุ: นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2565 สำนักงานฯ ขอปรับ จากคำว่า “โครงการสำคัญ” เป็น “โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ”

การวางแผน (Plan)

ประเด็นท้าทาย

ช่วงที่ผ่านมาเป็นห้วง 5 ปีแรกของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ **โดย พ.ศ. 2561 เป็นปีแรกที่ประเทศไทยมียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศระยะยาว** โดยมีแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับที่ 2 ทำหน้าที่ถ่ายระดับเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติร่วมกับแผนระดับที่ 2 อื่น ๆ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ[1] และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ **ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2 ทุกแผนเป็นแผนระดับชาติ ที่ทุกหน่วยงานของรัฐต้องร่วมกันขับเคลื่อนอย่างบูรณาการ เพื่อแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด** อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมายังมีความท้าทายในส่วนของความเข้าใจของหน่วยงานเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่2อาทิความเข้าใจว่าแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนของหน่วยงานหน่วยงานนึงส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ยังขาดความบูรณาการ ความเข้าใจของการดำเนินงานที่ควรต้องมุ่งเน้นการบรรลุผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ของ “เป้าหมาย” ส่งผลให้หลายหน่วยงานยังดำเนินงานเพื่อตอบ “ตัวชี้วัด”

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานของรัฐต้องทำความเข้าใจหลักการ วัตถุประสงค์ และความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2 ต่าง ๆ โดยเฉพาะแผนแม่บทฯ **ที่กำหนดให้ทุกการดำเนินงานของทุกหน่วยงานของรัฐจะต้องสอดคล้องกับอย่างน้อย 1 แผนแม่บทฯ ซึ่งทุกหน่วยงานของรัฐต้องปรับกระบวนทัศน์และมอง “เป้าหมาย” การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการทำงานร่วมกัน** สำหรับวางแผนจัดทำแผนระดับที่ 3 และโครงการ/การดำเนินงานที่ **“พุ่งเป้า”** การพัฒนาประเทศอย่างบูรณาการ **โดยตัวชี้วัดมีหน้าที่ในการ “ชี้และวัด” ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศเท่านั้น**

การปฏิบัติ (Do)

แผนระดับที่ 3

ประเด็นท้าทายของแผนระดับที่ 3

แผนระดับที่ 3 เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย แผนปฏิบัติราชการ และแผนปฏิบัติการด้าน... โดยปัจจุบัน แผนระดับที่ 3 ที่หน่วยงานของรัฐได้มีการนำเข้าข้อมูลในระบบ eMENSCR มีจำนวนรวม 908 แผน จำแนกเป็น แผนปฏิบัติราชการราย 5 ปี จำนวน 116 แผน แผนปฏิบัติราชการรายปี จำนวน 726 และแผนปฏิบัติการด้าน จำนวน 66 แผน ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ข้อมูลแผนระดับที่ 3 ในระบบ eMENSCR พบว่า **บางหน่วยงานยังไม่ได้นำเข้าแผน**

[1]แผนการปฏิรูปดำเนินการเสร็จสิ้นตามห้วงระยะเวลาแผน 5 ปีแล้วเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2565 ตามมติคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2565 ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบแล้วเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2565

หมายเหตุ: นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2565 สำนักงานฯ ขอปรับ จากคำว่า “โครงการสำคัญ” เป็น “โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ”

ปฏิบัติราชการ ซึ่งอาจเป็นผลจากที่หน่วยงานไม่ได้มีการจัดทำแผน หรือจัดทำแล้วไม่ได้นำเข้าระบบตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2564 ทั้งนี้ ในส่วน**แผนปฏิบัติการด้าน... มีจำนวนค่อนข้างมาก และมีความซ้ำซ้อนกันของประเด็นการพัฒนาระหว่างแผนปฏิบัติการด้าน...** โดยใน พ.ศ. 2565 สำนักงานฯ ได้มีการพิจารณากลั่นกรองแผนปฏิบัติการด้าน...**ที่จัดทำโดยไม่มีกฎหมายรองรับจำนวนมากถึง 16 แผน จากทั้งหมดที่หน่วยงานส่งมาให้สำนักงานฯ พิจารณา รวมจำนวน 25 แผน หรือเทียบเท่าเป็นเป็นร้อยละ 64** ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเร่งด่วนของการวิเคราะห์ความจำเป็นของการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน....โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป นอกจากนี้ แผนปฏิบัติการด้าน.... หลายแผน**ขาดการกำหนดองค์ประกอบของแผน อาทิ เป้าหมาย มาตรการ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด โครงการรองรับที่มีรายละเอียดที่ชัดเจน** ตามหลักการของการเป็นแผนระดับที่ 3 ที่ต้องเป็นแผนเชิงปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะของแผนระดับที่ 3

- หน่วยงานของรัฐ**ศึกษาทำความเข้าใจในหลักการของการจัดทำแผนระดับที่ 3 ซึ่งต้องมีลักษณะเป็นแผนในเชิงปฏิบัติที่ถ่ายระดับแผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2** โดยเนื้อหาของแผนต้องระบุความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2 ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนแม่บทฯ ให้ชัดเจน และต้องกำหนดเป้าหมาย ค่าเป้าหมาย ตัวชี้วัด แนวทางการพัฒนา โครงการ/การดำเนินงาน ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนระดับที่ 2 และแผนระดับที่ 1 อย่างเป็นรูปธรรม โดยหน่วยงานสามารถศึกษาทำความเข้าใจผ่าน**คู่มือแนวทางการจัดทำแผนระดับที่ 3 และการเสนอแผนระดับที่ 3 ในส่วนของแผนปฏิบัติการด้าน... ต่อคณะรัฐมนตรี** (ฉบับปรับปรุง ณ เดือนมีนาคม 2565) ที่ สศช. ได้จัดทำและเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ http://nscr.nesdc.go.th/planlevel3/ ทั้งนี้ **ทุกหน่วยงานของรัฐต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการ[2] เป็นแผนระดับที่ 3 หลักตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2564**

- **การจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน... หน่วยงานของรัฐต้องยึดหลักการของแผนปฏิบัติการด้าน...** ที่ต้องเป็นแผนการพัฒนาเชิงประเด็น ไม่ใช่การดำเนินการที่มีลักษณะเป็นภารกิจปกติ และมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานระดับกระทรวงมากกว่า 1 กระทรวงขึ้นไป โดย**ต้องจัดทำเท่าที่จำเป็น หรือต้องมีกฎหมายกำหนดให้จัดทำขึ้นเท่านั้น** หรือหากไม่มีกฎหมายกำหนดให้จัดทำ หน่วยงานจะต้องมีเหตุผลจำเป็นในการจัดทำ ดังนั้น สศช. ต้องร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งวิเคราะห์หาช่องว่างประเด็นที่จำเป็นต้องมี**แผนปฏิบัติการด้าน....** รองรับ เพื่อมีการจัดทำแผนเท่าที่จำเป็น โดยพิจารณาจาก (๑) สถานการณ์บรรลุเป้าหมายแผนแม่บทฯ ที่**อยู่ในสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายในขั้นวิกฤต (สีแดง) แต่ไม่มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมในประเด็นย่อย (๒) ความซ้ำซ้อนของแผนปฏิบัติการด้าน.... ที่มีอยู่ในปัจจุบัน (๓) เรื่องประเด็นร้อนแรงในปัจจุบัน** และ/หรือ (๔) ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

---

[2]แผนปฏิบัติราชการสำหรับองค์การมหาชน และ องค์กรอิสระ ให้ใช้ชื่อ **“แผนปฏิบัติการ..... (ชื่อหน่วยงาน)....”** สำหรับรัฐวิสาหกิจ ให้ใช้ชื่อ **“แผนวิสาหกิจ...”** เว้นแต่ได้มีการระบุไว้ในกฎหมายให้ใช้ชื่ออื่น

หมายเหตุ: นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2565 สำนักงานฯ ขอปรับ จากคำว่า “โครงการสำคัญ” เป็น “โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ”

โครงการ/การดำเนินงาน

ประเด็นท้าทายของโครงการ/การดำเนินงาน

โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ยังพบประเด็นท้าทายที่สำคัญ ทั้งในส่วนของ **การเลือกความเกี่ยวข้องของหน่วยงานกับเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจยังไม่ครอบคลุมกับภารกิจการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติของหน่วยงานตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ)** โดยจากการวิเคราะห์ข้อเสนอโครงการฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 พบว่า จากข้อเสนอโครงการฯ ทั้งหมด 2,619 โครงการ เป็นข้อเสนอโครงการที่มาจากหน่วยงานที่ไม่ได้ระบุว่ามีความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายแผนแม่บทย่อยฯ ถึง 280 โครงการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ายังคงมีหน่วยงานของรัฐที่ไม่ได้มีการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องของหน่วยงานกับเป้าหมายแผนแม่บทย่อย รวมถึงพบว่า **มีหน่วยงานที่เลือกความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายแผนแม่บทย่อยเฉพาะในเป้าหมายที่หน่วยงานส่งข้อเสนอโครงการฯ ในแต่ละปีงบประมาณเท่านั้น และมีหน่วยงานที่ปฏิเสธความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายแผนแม่บทย่อยตามข้อเสนอแนะของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในเป้าหมายนั้น ๆ ทั้งหมด** ซึ่งทำให้การเลือกความเกี่ยวข้องไม่ครอบคลุมภารกิจที่แท้จริงของหน่วยงาน รวมถึงประเด็นท้าทายในการจัดทำ**ข้อเสนอโครงการฯ ของหน่วยงานของรัฐที่ยังคงมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 60 ในหลายเกณฑ์ การให้คะแนน** อาทิ เกณฑ์ที่ 3 โครงการเป็นการจัดทำจากข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น มีข้อมูลสถิติ/งานวิจัยรองรับ (ไม่ใช่การกล่าวอ้าง) และเกณฑ์ที่ 6 โครงการมีตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของโครงการได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ในการจัดทำโครงการฯ อาจยัง**ไม่ได้มีการประสานบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**ทั้งหมดภายใต้เป้าหมายแผนแม่บทย่อย **ส่งผลให้การเลือกความเกี่ยวข้องของหน่วยงานกับปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย (FVCT) ของเป้าหมายแผนแม่บทย่อย ขาดความครอบคลุม รวมทั้งการดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ยังคงต่างคนต่างทำแต่ภารกิจของตนเองโดยไม่ได้คำนึงถึงการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนประเทศที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน**

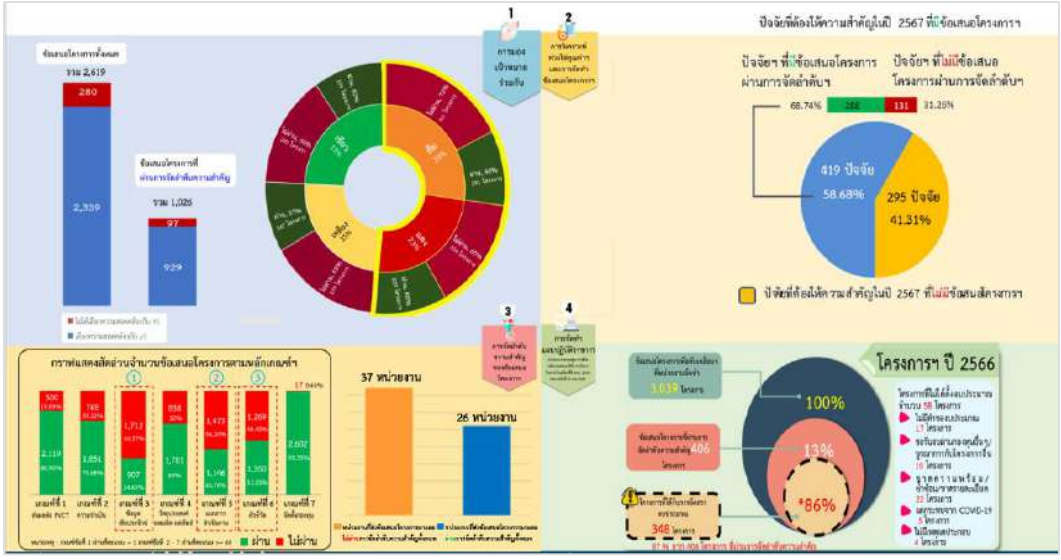

หมายเหตุ: นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2565 สำนักงานฯ ขอปรับ จากคำว่า “โครงการสำคัญ” เป็น “โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ”

ข้อเสนอแนะของโครงการ/การดำเนินงาน

ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไปเพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หน่วยงานของรัฐจึงต้องให้ความสำคัญในการ**ทบทวนความเกี่ยวข้องของหน่วยงานกับเป้าหมายแผนแม่บทย่อย และความเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าฯ** โดยพิจารณาจากภารกิจหน้าที่ของหน่วยงาน และการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้เป้าหมายของแผนแม่บท **ไม่ใช่การเลือกความสอดคล้องเฉพาะในเป้าหมายที่หน่วยงานส่งข้อเสนอโครงการฯ ในแต่ละปีงบประมาณ** นอกจากนี้ **หน่วยงานของรัฐควรให้ความสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดทำโครงการ** ที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะในส่วนของการจัดทำจากข้อมูลเชิงประจักษ์ และการมีตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของโครงการได้อย่างเป็นรูปธรรม

การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล (Check)

ประเด็นท้าทาย

- จากข้อมูลในระบบ eMENSCR ณ เดือนธันวาคม 2565 มีข้อมูลโครงการ/การดำเนินงานจำนวนรวม 201,379 โครงการ ซึ่งหากเทียบกับรายการโครงการตามรหัสงบประมาณในระบบ GFMIS ของแต่ละหน่วยงานที่ได้รับจัดสรรงบประมาณให้ดำเนินการ พบว่า **ยังมีข้อมูลโครงการ/การดำเนินงานส่วนหนึ่งที่ไม่มีการนำเข้าในระบบ eMENSCR อีกทั้ง หน่วยงานส่วนหนึ่งมอบหมายให้กองใดกองหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการนำเข้าข้อมูลโครงการ/การดำเนินงานทั้งหมดของหน่วยงานในระบบ** ในส่วนของข้อมูลแผนระดับที่ 3 ในระบบ eMENSCR มีจำนวนรวม 908 แผน จำแนกเป็น แผนปฏิบัติราชการราย 5 ปี จำนวน 116 แผน จากจำนวนรวม 225 แผน (คำนวณจาก 20 แผนระดับกระทรวง และ 205 แผนระดับกรม ต่อ 5 ปี โดยนับรวมกรณีที่มีการปรับปรุงแผนด้วย) แผนปฏิบัติราชการรายปี จำนวน 726 แผน จากจำนวนรวม 900 แผน ใน 5 ปี (คำนวณจาก 20 แผนระดับกระทรวง และ 205 แผนระดับกรมต่อปี) และแผนปฏิบัติการด้าน จำนวน 66 แผน รวมถึงรายงานผลสัมฤทธิ์ของแผนระดับที่ 3 เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของแผน มีจำนวน 525 รายงาน ซึ่งสะท้อนว่า**ยังมีข้อมูลแผนระดับที่ 3 ส่วนหนึ่งที่ไม่มีการนำเข้าในระบบ eMENSCR ส่งผลให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติยังไม่มีความครอบคลุมและครบถ้วนทุกการดำเนินงานของรัฐ**
- การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล โดยผ่าน**กลไกการติดตามประเมินผลภาครัฐ ยังมีการกำหนดประเด็นการตรวจติดตามที่ยังไม่ครอบคลุมประเด็นที่มีความจำเป็นเร่งด่วนต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ** โดยใน พ.ศ. 2565 ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีได้กำหนดประเด็นการตรวจราชการแบบบูรณาการของผู้ตรวจราชการ เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ จำนวน 2 ประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤติ (สีแดง) หากแต่ยังคง

หมายเหตุ: นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2565 สำนักงานฯ ขอปรับ จากคำว่า “โครงการสำคัญ” เป็น “โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ”

มีเป้าหมายแผนแม่บทย่อย ที่มีค่าสถานะอยู่ในระดับวิกฤติ หรือระดับเสี่ยง (สีส้ม) รวมถึงเป้าหมายที่มีสถานะปรับตัวแย่ลงจากปีก่อนหน้าอื่น ที่ต้องให้ความสำคัญในเร่งรัด และกำกับติดตามการดำเนินการด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

- ทุกหน่วยงานของรัฐต้อง**นำเข้าข้อมูลทุกโครงการ/การดำเนินงาน ที่ได้รับจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณในระบบ eMENSCR พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินการตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดอย่างเคร่งครัด** ทั้งนี้ การนำเข้าข้อมูลโครงการ/การดำเนินงาน จะต้องมอบหมายให้กองผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้นำเข้าข้อมูลในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลรายละเอียดของโครงการที่ถูกต้องและครบถ้วน ในส่วนของแผนระดับที่ 3 ทั้งแผนปฏิบัติราชการและแผนปฏิบัติการด้าน... **หน่วยงานของรัฐ ผู้เป็นเจ้าของแผนต้องนำเข้าข้อมูลแผนระดับที่ 3 ในระบบ eMENSCR เมื่อประกาศใช้แล้ว พร้อมทั้งจัดทำและนำเข้าข้อมูลรายงานผลสัมฤทธิ์ของแผนระดับที่ 3 eMENSCR เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของแผนฯ** ซึ่งเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2564 การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติ เพื่อให้มีข้อมูลสำหรับกลไกและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

- กลไกการติดตามประเมินผลภาครัฐ ทั้งผู้ตรวจราชการ และคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ (ค.ต.ป.) ต้อง**ใช้ข้อมูลจากรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (รายงานประจำปี) เป็นข้อมูลหลักประกอบการกำหนดประเด็นและแนวทางการตรวจติดตามประเมินผลภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ** โดยต้องให้ความสำคัญกับการเร่งรัด และกำกับติดตามการดำเนินการที่**ครอบคลุมเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่มีค่าสถานะอยู่ในระดับวิกฤติ (สีแดง) หรือระดับเสี่ยง (สีส้ม) รวมถึงเป้าหมายที่มีสถานะปรับตัวแย่ลงจากปีก่อนหน้า** นอกจากนี้ กลไกการติดตามประเมินผลภาครัฐ**ใช้ระบบ eMENSCR เป็นเครื่องมือกลางในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ**ที่จำเป็นต้องมีความสอดคล้องและส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม

- หน่วยงานของรัฐ กลไกการติดตามประเมินผลภาครัฐ และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ **ควรมีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลโครงการ/การดำเนินงาน ในระบบ eMENSCR ที่ สศช. ได้เผยแพร่ในรูปแบบไฟล์ JSON (JavaScript Object Notation)** เป็นรายไตรมาสผ่านทาง http://nscr.nesdc.go.th/json/ ซึ่งเป็นข้อมูลโครงการ/การดำเนินงาน ที่ทุกหน่วยงานของรัฐได้นำเข้าในระบบ eMENSCR และผ่านการอนุมัติจากผู้บริหารหน่วยงานแล้ว ทั้งแบบรวมโครงการ/การดำเนินงานทั้งหมด และแบบจำแนกตาม 140 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย **เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ผ่านมาของทุกหน่วยงานของรัฐ นำไปสู่การเร่งรัด และกำกับติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้อย่างตรงจุด และมีประสิทธิภาพ**

หมายเหตุ: นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2565 สำนักงานฯ ขอปรับ จากคำว่า “โครงการสำคัญ” เป็น “โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ”

การปรับปรุงการดำเนินงาน (Act)

ประเด็นท้าทาย

- การมี**ข้อมูลสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ที่ไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมประเด็นการพัฒนาในด้านต่างๆ** โดยการขาดข้อมูลสนับสนุนการดำเนินการส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการจัดทำหรือปรับปรุงแผนและการจัดทำข้อเสนอโครงการ **โดยในการจัดทำแผน (PLAN) ยังขาดข้อมูลประกอบการวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ในอนาคต และข้อมูลประกอบการกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่เหมาะสม** สะท้อนจากในการปรับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ที่มีข้อจำกัดอันเนื่องจากขาดข้อมูลที่สามารถนำมาใช้เป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนผลลัพธ์ของการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐต่อเป้าหมายการพัฒนาได้อย่างครอบคลุม ในส่วนของการจัดทำข้อเสนอโครงการฯ (DO) พบว่า **ข้อเสนอโครงการฯ ส่วนใหญ่ไม่ได้มีการอ้างถึงข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น ข้อมูลสถิติ งานวิจัย จึงไม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องจัดทำโครงการได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ การติดตามสถานการณ์การพัฒนาประเทศ ยังมีข้อจำกัดด้านข้อมูลที่ใช้ประกอบการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ**

- **การดำเนินการสร้างความตระหนักรู้และเข้าใจในการจัดทำโครงการที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศอาจยังไม่เกิดประสิทธิผลผลได้เท่าที่ควร** โดยการสร้างความตระหนักรู้ผ่านการจัดทำคู่มือการจัดทำโครงการฯ จัดการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในช่วงที่ผ่านมาส่งผลให้มีข้อเสนอโครงการฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 1,026 โครงการ จากทั้งหมด 2,619 โครงการ (คิดเป็นร้อยละ 39.18) แม้จะเพิ่มขึ้นจากการจัดทำโครงการฯ ใน พ.ศ. 2563 และ 2564 แต่ยังคงไม่ถึงร้อยละ 50 เมื่อเทียบกับจำนวนข้อเสนอโครงการฯ ทั้งหมด อีกทั้งโครงการส่วนใหญ่ยังคงมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 60 ในหลายเกณฑ์การให้คะแนน อาทิ เกณฑ์ที่3โครงการเป็นการจัดทำจากข้อมูลเชิงประจักษ์เช่นมีข้อมูลสถิติ/งานวิจัยรองรับ(ไม่ใช่การกล่าวอ้าง) และเกณฑ์ที่ 6 โครงการมีตัวชี้วัดที่สามารถสะ ท้อนการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของโครงการได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสะท้อนว่า **หน่วยงานของรัฐยังมีความเข้าใจไม่มากพอในหลักการจัดทำโครงการที่ส่งผลต่อเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทฯ ตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship: XYZ)**

หมายเหตุ: นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2565 สำนักงานฯ ขอปรับ จากคำว่า “โครงการสำคัญ” เป็น “โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ”

ข้อเสนอแนะ

- หน่วยงานของรัฐต้องให้ความสำคัญใน**การจัดทำและพัฒนาข้อมูลสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ อาทิ ข้อมูลสถิติ สถานการณ์ งานวิจัย หรือข้อมูลอื่น ๆ** ที่มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความน่าเชื่อถือ และความแม่นยำ โดยต้องดำเนินการจัดเก็บข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่พร้อมใช้งานและมีการเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นปัจจุบันต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานของรัฐสามารถ**นำเข้าชุดข้อมูลสถิติ สถานการณ์ งานวิจัย หรือข้อมูลอื่น ๆ ในฐานข้อมูลเปิดภาครัฐ** Open-D ที่สำนักงานฯ ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นฐานข้อมูลกลางรองรับข้อมูลสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ โดยสามารถเข้าถึงได้ผ่านทาง https://opendata.nesdc.go.th/ เพื่อเป็นการสนับสนุนข้อมูลสำหรับการจ**ัดทำหรือปรับปรุงแผน การจัดทำข้อเสนอโครงการ การติดตามความก้าวหน้าของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติและการประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ** ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2564 เรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ตลอดจนให้ทุกภาคส่วนสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลเปิดของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- หน่วยงานของรัฐต้องให้ความสำคัญต่อ**การสร้าง “ครู ก” ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทั้งการจัดทำแผนระดับที่ 3 และการจัดทำโครงการที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ** ให้แก่เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานของตอนเองต่อไปได้ ซึ่งจะเป็นการสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำโครงการ ซึ่งเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับที่ 2 ต่าง ๆ

หมายเหตุ: นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2565 สำนักงานฯ ขอปรับ จากคำว่า “โครงการสำคัญ” เป็น “โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ”

ภาคผนวก

รายละเอียดหน่วยงานเจ้าภาพ (ร่าง) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หมายเหตุ : เรียงตามตัวอักษร

ชื่อย่อหน่วยงาน	ชื่อเต็มหน่วยงาน	สัญลักษณ์
กปส.	กรมประชาสัมพันธ์	
กษ.	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
รง.	กระทรวงแรงงาน	
กห.	กระทรวงกลาโหม	
กค.	กระทรวงการคลัง	
กต.	กระทรวงการต่างประเทศ	
กก.	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	
พม.	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	
อว.	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	
คค.	กระทรวงคมนาคม	
ดศ.	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	
ทส.	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
พน.	กระทรวงพลังงาน	กระทรวงพลังงาน MINISTRY OF ENERGY

ชื่อย่อหน่วยงาน	ชื่อเต็มหน่วยงาน	สัญลักษณ์
พณ.	กระทรวงพาณิชย์	
มท.	กระทรวงมหาดไทย	
ยธ.	กระทรวงยุติธรรม	
วธ.	กระทรวงวัฒนธรรม	
ศธ.	กระทรวงศึกษาธิการ	
สธ.	กระทรวงสาธารณสุข	
อก.	กระทรวงอุตสาหกรรม	
กอ.รมน.	กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร	
สมช.	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ	
สขช.	สำนักข่าวกรองแห่งชาติ	
สคก.	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	
กกต.	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง	
ก.พ.	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน	
สกพอ.	สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	EEC
ป.ป.ช.	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	

ชื่อย่อหน่วยงาน	ชื่อเต็มหน่วยงาน	สัญลักษณ์
ก.พ.ร.	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ	
BOI	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน	
ตร.	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	
สทนช.	สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	
สปน.	สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	
สสปน.	สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน)	
สสว.	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	
สศช.	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	

รายชื่อเป้าหมายระดับประเด็น (Y2) และเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) ของ (ร่าง) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

หมายเหตุ : คงเดิม | ปรับเปลี่ยน | เพิ่มเติม | ยกเลิก

ประเด็น	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y2)	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y1)
01 ความมั่นคง	010001	ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น	010101	ประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินเพิ่มขึ้น
	010002	ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น	010102	คนไทยมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ สถาบันศาสนาเป็นที่เคารพยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยสูงขึ้น
			010103	การเมืองมีเสถียรภาพและธรรมาภิบาลสูงขึ้น
			010201	ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ
			010202	ภาคใต้มีความสงบสุข ร่มเย็น
			010301	**เดิม** : หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติมีความทันสมัยและปฏิบัติได้จริง **ปรับเป็น** : หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
			010302	กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมีความพร้อมสูงขึ้นที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบทุกมิติและทุกระดับความรุนแรง
			010401	ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น
			010402	ประเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน
			010501	กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น
02 การต่างประเทศ	020001	การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก	020201	ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดีขึ้น
			020202	ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก
			020301	ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น
			020401	ประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น
			020501	ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างมีเอกภาพ และไทยเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกมิติมากขึ้น
03 การเกษตร	030001	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น	030101	สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น
	030002	ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น	030201	สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ประเด็น	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y2)	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y1)
			030202	ผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยของไทยได้รับการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัยและคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น
			030301	สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้น
			030302	วิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการจัดตั้งทุกตำบลเพิ่มขึ้น
			030401	สินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น
			030501	สินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น
			030502	ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น
			030601	ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น
			030602	สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น
04 อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	040001	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์ มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรม และบริการ	040101	อุตสาหกรรมชีวภาพมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น
	040002	ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น	040201	อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น
			040301	อุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น
			040302	ความสามารถในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัลของไทยดีขึ้น
			040401	ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาคโดยเฉพาะอากาศยานรุ่นใหม่
			040402	ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานสูงขึ้น (Tier)
			040403	ประเทศไทยเป็นหนึ่งในฐานการผลิตยานยนต์สมัยใหม่ที่สำคัญของโลก
			040501	อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น
			040502	การส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศเพิ่มขึ้น
			040601	แรงงานไทยมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
			040602	ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคตดีขึ้น
05 การท่องเที่ยว	050001	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น	050101	รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

ประเด็น	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y2)	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y1)
	050002	รายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองเพิ่มขึ้น	050102	เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น
	050003	ความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น	050103	สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น
			050201	รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ เพิ่มขึ้น
			050202	การเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติของไทย
			050301	รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย เพิ่มขึ้น
			050302	อันดับด้านรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย
			050303	สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น
			050401	รายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ เพิ่มขึ้น
			050402	การขยายตัวของท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น
			050501	ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน
			050601	นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น
			050602	โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น
			050603	การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น
06 พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ	060001	ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้นเกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม	060101	เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนา เพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ
	060002	ประเทศไทยมีพื้นที่มีแผนผังภูมินิเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคงเกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากร ธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี	060201	เมืองมีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมและได้มาตรฐาน
	060003	ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง	060202	ความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคม และภูมิวัฒนธรรม
07 โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล	070001	ความสามารถในการแข่งขันด้าน โครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้น	070101	ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง
			070102	ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น
			070103	การขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้น
			070104	การเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองเพิ่มขึ้น
			070105	ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลดลง
			070201	การใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลง
			070202	การใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น
			070203	ประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศเพิ่มขึ้น

ประเด็น	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y2)	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y1)
			070204	การปรับปรุงและพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริด
			070301	ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น
08 ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่	080001	ผู้ประกอบการในทุกระดับเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น	080101	**เดิม** : การขยายตัวของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเพิ่มขึ้น **ปรับเป็น** : วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ในประเทศไทยเพิ่มขึ้น
			080102	ความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น
			080201	**เดิม** : สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่เฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น **ปรับเป็น** : สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่เพิ่มขึ้น
			080202	มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาด ทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น
			080301	**เดิม** : มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเพิ่มขึ้น **ปรับเป็น** : มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น
			080302	**เดิม** : ความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น **ปรับเป็น** : ความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศดีขึ้น
			080303	การขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น
			080401	อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น
09 เขตเศรษฐกิจพิเศษ	090001	การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้น	090101	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพิ่มขึ้น
	090002	การลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดได้รับการยกระดับ	090102	การลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
			090201	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้น
			090202	การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้น
			090203	เมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น
			090204	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้น
			090205	การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้น
			090301	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น
			090302	การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น
			090303	เมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น

ประเด็น	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y2)	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y1)
10 การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม	100001	คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น	100101	คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมดีขึ้น
			100201	ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น
			100301	สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ปลอดภัย และสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น
11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต	110001	คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	110101	ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง และมีจิตสำนึกความเป็นไทย ดำรงชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น
			110201	เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น
			110301	วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลตลอดชีวิตดีขึ้น
			110401	แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น
			110402	มีคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น
			110501	ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต มีทักษะการดำรงชีวิต เรียนรู้พัฒนาตลอดชีวิต มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมเพิ่มขึ้น
12 การพัฒนาการเรียนรู้	120001	คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	120101	คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น
	120002	คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น	120201	ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น
13 การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี	130001	คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้นและมีความเป็นอยู่ดีเพิ่มขึ้น	130101	ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาวะสามารถดูแลสุขภาพ มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ และสามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้ เกิดเป็นสังคมบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีสูงขึ้น
			130201	จำนวนชุมชนสุขภาพดีเพิ่มขึ้น
			130301	มีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานที่ประชากรทุกระดับเข้าถึงได้ดีขึ้น
			130401	การเข้าถึงบริการสาธารณสุขมีความเหลื่อมล้ำลดลง
			130501	ประชาชนมีความรอบรู้สุขภาพ เรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมากขึ้น

ประเด็น	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y2)	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y1)
14 ศักยภาพการกีฬา	140001	คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัยเคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา	140101	คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้น
			140201	นักกีฬาไทยประสบความสำเร็จในการแข่งขันระดับนานาชาติ
			140301	บุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการมีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น
15 พลังทางสังคม	150001	ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น	150101	ภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง
			150201	ประชากรไทยมีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุเพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น
			150202	ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง
16 เศรษฐกิจฐานราก	160001	รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง	160101	ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น
			160201	ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
			160202	กลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
16 เศรษฐกิจฐานราก	160001	รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง	160101	ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น
			160201	ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
			160202	กลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
17 ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม	170001	คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น	170101	คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น
			170201	มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
18 การเติบโตอย่างยั่งยืน	180001	สภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน	180101	การบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น
			180102	พื้นที่สีเขียวทุกประเภทเพิ่มขึ้น
			180201	ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น
			180301	การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยลดลง
			180401	คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดินและแหล่งน้ำทะเลมีคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์

ประเด็น	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y2)	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y1)
			180402	**เดิม** : คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย **ปรับเป็น** : คุณภาพอากาศ และเสียงอยู่ในระดับมาตรฐานของประเทศไทย
			180403	การจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตรายสารเคมีในภาคการเกษตรและการอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น
			180501	คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี
19 การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ	190001	ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น	190101	**เดิม** : ระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นจากระดับ 3 ให้เป็นระดับ 4 (สูงสุดที่ระดับ 5) **ปรับเป็น** : ระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น
	190002	ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบ เพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ	190102	**ระดับการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำเพิ่มขึ้น**
	190003	แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพให้มีระบบนิเวศที่ดี	190103	**เดิม** : ยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน 64 คะแนน ให้เป็น 80 คะแนน **ปรับเป็น** : ยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำเพิ่มขึ้น
			190201	ระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองเพิ่มขึ้น
			190202	ระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น
			190203	ผลิตภาพจากการใช้น้ำเพิ่มขึ้น
			190301	แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศมีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดี มีคุณภาพได้มาตรฐานเพิ่มขึ้น
20 การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ	200001	บริการของรัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ	200101	งานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น
	200002	ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้	200201	ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้
			200202	ภาษีที่จัดเก็บถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ
			200203	หน่วยงานของรัฐดำเนินการโครงการตามห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยเพื่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ
			200301	เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม
			200302	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสมรรถนะและสร้างความทันสมัยในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชน

ประเด็น	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y2)	รหัส	เป้าหมายระดับประเด็น (Y1)
			200401	ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว
			200501	บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกมีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ
21 การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ	210001	ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ	210101	ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต
			210102	คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง
			210201	การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ
22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	220001	กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม	220101	กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึง
	220002	การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ	220102	การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม
			220103	ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย
			220104	การมีกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น
			220201	การอำนวยความยุติธรรม มีความโปร่งใส สะดวกรวดเร็ว เสมอภาค ทั่วถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ
23 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม	230001	ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น	230101	ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการ สร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัยและนวัตกรรมส่งผลให้เกิดการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน
	230002	มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น	230102	วิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจที่มีนวัตกรรมเพิ่มขึ้น
			230201	คุณภาพชีวิต ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และความเสมอภาคทางสังคมได้รับการยกระดับเพิ่มขึ้นจากผลการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคม
			230301	การประยุกต์ใช้ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น
			230401	**เดิม** : ประเทศไทยมีขีดความสามารถของเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้านทัดเทียมประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย **ปรับเป็น** : ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูง ทัดเทียมประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย
			230501	จำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น
			230502	สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้น

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100
โทรศัพท์ 02 280 4085 ต่อ 6221 - 41
โทรสาร 02 280 6384
Email : nscr@nesdc.go.th
Website : nscr.nesdc.go.th

ISBN 978-974-9769-63-8